LOGICA VEL

Maczin [illegible]

Rude dne cetnomice

~~[illegible]~~

ad [illegible]

Dapifer stolnyk
pincerna [illegible]

In nomine Domini Amen

anno domini millesimo

In nomine domini amen

Homo quidam fecit cenam

maria

Epitomata siue reparationes logice veteris et noue Aristotelis

Epitomata siue reparatio-nes logice veteris et noue Are-stotelis iuxta viam et expositionem venerabilis domini Alberti doctoris magni: acerrimiqꝫ phi: ad vtilitatem et vberiorem profectum scolarium ac artium Baccalaurioꝝ bursam Laurentij vulgo appellatā. in famosissimo Agrippinēsis Colonie gymnasio visitantium feliciter incipiunt

Reparationes

Circa initium logice quedã ꝑambulariter querũtur. Primo quot sunt habit⁹ intellectuales. Solõ sunt quinq̃. scꝫ sapientia. intellectus. sciã. prudentia. ⁊ ars. Quorum sufficientia potest sic sumi. qꝛ omnis habitus intellectualis est circa aliqđ obiectũ. vel ꝗ est circa obiectum necessarium vel ꝯtingens. Si p̄mũ hoc est dupl'r. qꝛ vel est circa ꝑncipia necessaria. vel circa ꝯclusiones. Si circa principia hoc est dupl'r. qꝛ vel est circa ꝑma ꝑncipia in essendo. ⁊ sic est sapientia. vel circa ꝑma ꝑncipia in cognoscẽdo. ⁊ sic est intellectus. si est circa ꝯclusiones sic est scientia. Si est circa obiectũ contingens. hoc est dupliciter. quia vel est circa agibilia. et sic est prudẽtia. vel circa factibilia. et sic est ars. Et ꝯsueuerũt syllabaliter ꝓcari isti habitus in hac dictõe sipas. vnde Intellectiuas virtutes dat tibi sipas

Ar̃ Sunt plures habitus intellectuales q̃ꝫ quinq̃. ergo. Antecedẽs probatur. quia opinio ⁊ fides sunt etiam habitus intellectuales. Solõ. sunt duplices habitus intellectuales. quidam em̃ sunt quib⁹ solum ꝯtingit assentiri vero. et tales sunt tñ quinq̃. vt iam patuit. Alij sũt quib⁹ ꝯtingit assentiri vero ⁊ falso. ⁊ tales habitus sunt fides ⁊ opinio. ⁊ ꝗ nõ ꝯnumerant̃ alij s habitib⁹ intellectualib⁹

Ar̃. Sollertia etiam est habitus intellectualis. ⁊ tamen non enumeratur hic. ergo erunt plures q̃ꝫ quinq̃. Solõ. ꝙ hic solum enumerantur habitus intellectuales iudicatiui. sed sollertia nõ est habitus iudicatiuus. sed magis inuentiuus. Etiam sollertia magis est habitus naturalis q̃ꝫ acquisitus. Alij vero dicũt ꝙ sollertia ꝯprehendat̃ sub prudentia. de ea tñ vide latius circa finem ꝑmi posterioꝝ.

Querit̃ Quomodo isti habitus definiũtur. Solõ. ꝯsueuerunt ꝯmuniter sic definiri sicut trahitur ex diuersis passibus Arestotelis. ꝙ sapientia est habitus primorum principiorũ in essendo. intellectus vero est habitus primorum principiorum in cognoscendo. Scientia est habitus conclusionis per demonstrationem acquisitus. Prudentia est recta ratio rerum a nobis agibilium. Et ars est recta ratio rerũ a nobis factibilium.

Querit̃ Quomodo differunt agibile ⁊ factibile. Solõ. sic differunt. quia agibile dicitur quod est operabile operatione immanente. Sed factibile dicitur quod est operabile operatione transeunte. operatio em̃ immanens dicitur per quam non producitur aliquis terminus in re ad extra preter operationem. sicut volitio intellectio. Sed

Predicabiliū Porphirij.

operatio transiens dicitur per quaz producitur aliquis terminus in re ad extra. sicut domificatio per quam producitur domus. calefactio per quam producitur calor. et sic de alijs

Queritur Quot sunt artes liberales. Solo. quod septez. s. grammatica. logica. rethorica. arithmetica. musica. geometria. z astronomia. Et ratio seu sufficientia earū pt sic assignari. quia omnis ars liberalis aut tractat de sermone. aut de quantitate. Si de sermone hoc est tripliciter. quia vel tractat de sermone congruo vel incongruo. et sic est grammatica. vel vero et falso. et sic est logica. vel ornato vel inornato z sic est rethorica. Si tractat de quantitate hoc est dupliciter. qz vel tractat de quantitate discreta vel continua. Si de quantitate discreta hoc est dupliciter. quia vel tractat de quantitate discreta in cōmuni z incontracta et sic est arithmetica. vel de quantitate discreta contracta ad sonum. et sic est musica. Si de qtitate continua. hoc etiam est dupliciter. quia vel tractat de quantitate continua in communi z incontracta. et sic est geometria vel contracta ad motum. et sic est astronomia. Et solent iste septem artes his versibus summari.

Gra. loquitur. dya. vera refert. re. verba colorat

Mu. canit. ar. numerat. geo. ponderat. ast colit astra

Queritur Quare iste scientie dicūtur liberales Solo. pluribus de causis. Primo quia scibile in illis sciētijs libere offert se nostro intellectui. eo quod non sit nimis supra nostrum intellectum eleuatū nec nimis in materia sensibili depressum. Secūdo etiam dicūtur liberales quia requirunt liberos z expeditos animos z circa exteriora non multum sollicitos. Tercio quia olim liberi vel nobiles in eis studere consueuerunt. plebei vero z ignobiliuz filij magis in mechanicis. Quarto quia olim his artibus studentes fuerunt liberi a tributis principum. sicut et hodie esse debent. Quinto quoqz quia homo his artibus libere vti potest sine impedimēto corporali. Verū tamen est quod non omnia iam dicta sunt vere cause. sed magis quedam persuasiones.

Arguitur Sunt plures artes liberales quam septem. ergo. Antecedens probatur. quia metaphisica videtur esse ars liberalis. quia est suijpsius gratia. Solo. metaphisica est bene scientia libera sed non liberalis ¶ Pro quo notandū est sm venerabilem dominum Albertum quod differentia est inter scientiam liberam. z scientiam liberalem. quia scientia libera dicitur que est suijpsius gratia. z sic metaphisica est maxime libera. quia nulli principio demonstrationis est obligata nec in aliquem alium finem a se ordinata. Sed scientia liberalis dicitur cuius obiectum libere se offert nostro intellectui. vt dictum fuit. et ergo quia metaphisica est de nimis eleuatis supra nostrum intellectum z de his que difficulter a nobis intelliguntur. ergo non est scientia liberalis.

Reparatiões

Ar̃. Phyſica eſt ars liberalis. ⁊ tamen non fuit hic enumerata. ergo ſunt plures artes liberales q̃ȝ ſeptem. Prima pars antecedentis probatur. quia non acquiritur niſi ab hominib⁹ liberis a curis mundanis ſm q̄ dr philoſophus primo metaphiſice. q̄ habitis vite neceſſarijs gens ſacerdotum ſtudio vacare dimiſſa eſt. Sol'o. licet phyſica poſſit dici liberalis quantum eſt ex parte ſubiecti inheſionis inquantuȝ ſubiectum eius quod eſt anima debet eſſe liberum a curis mundanis que faciunt hominez indiſpoſitum q̃ȝtum ad adeptionem ſcientiarum, tamen non poteſt dici liberalis quantum eſt ex parte ſubiecti attributionis. quia ſubiectum ſuum ſeu ſcibile non offert ſe libere noſtro intellectui. eo q̄ ſit nimis immerſuȝ materie ſenſibili

Querit̃. Quomodo inter ſe differunt artes liberales. Sol'o ſic differunt. quia tres prime dicũtur triuiales. et quatuor alie quadruuiales. Et ratio illius eſt. quia triuium dicitur a tris qd̄ eſt tres ⁊ via. quia ergo tres prime ſunt quaſi tres vie tendentes ad eũdez finem ſeu terminum ſcȝ ad cognitionem ſermonis. ergo ille tres dicũtur triuiales. Quadruuium vero dicitur a quatuor et via. et ergo quia quatuor alie ſcientie tendunt etiam ad eũdem terminum. ſcȝ ad cognitionem quãtitatis. ergo dicũtur a phis quadruuiales

Querit̃. Quot ſunt artes mechanice. Sol'o. ſolent cõmuniter poni ſeptem. quarum tres pertinent ad intrinſecuȝ corporis. ſcȝ lanificium. armatura. et nauigatio. Et quatuor ad extrinſecũ corporis. ſcȝ agricultura. venatio. medicina. et theatrica. Et conſueuerunt a quibuſdam talib⁹ verſib⁹ notificari. Lana. nemus. miles. nauigatio. rus medicina. His ars fabrilis. theatrica ſubditur iſtis. Verũ dominus Albertus dicit q̄ theatrica que eſt ars ludorum theatralium non videt̃ apud catholicos ponenda. ſed magis deteſtanda. vnde id quod de ludis licituȝ eſt catholicis pro loco et tempore ipſe comprehendit ſub medicina. Et ergo vt ſeruet adhuc numerum ſeptenarium addit architectonicam. diſtinguendo eam a fabrili ⁊ armatura. Et ſic dicit q̄ tres ſunt que correſpõdẽt triuio ⁊ pertinent ad intrinſecum corporis. ſcȝ agricultura. cibatiua. ⁊ medicina. Et quatuor q̄ correſpondent quadruuio ⁊ ptinent ad extrinſecuȝ corporis. ſcȝ veſtitiua. armatura. architectonica. ⁊ mercatura.

Querit̃. An logica ſit ſcientia Sol'o. q̄ ſic. Et ratio illius eſt quia illud eſt ſcientia quod habet omnia ad ſcientiã requiſita. ſed logica eſt hmõi. ergo eſt vera ſcientia. Minor probatur. quia tria requirũtur ad ſciam. ſcȝ ſubiectum, ꝓpria paſſio. ⁊ dignitas. ſed oĩa illa habet logica. vt patebit ex poſterius dicendis

Arguitur. Nullus modus ſciendi eſt ſcientia. ſed logica eſt modus ſciendi. ergo logica non eſt ſcientia. Maior patet. quia modus rei non eſt ipſa res. Minor probatur. q2 p logicam deuenit̃ de noti notitia ad notitiam ignoti in qualibet ſcia Sol'o q̄ modus ſciẽdi p̄t accipi dupl'r. Uno° p inſtrumẽto ſciẽdi. q̄le ẽ definitio

diuisio vel argumentatio ꝛ sic modus sciendi non est scientia. Alio modo
modus sciendi potest accipi ꝓ noticia que habet᷑ de tali instrumento. ꝛ sic
modus sciendi potest bene dici scientia. ꝛ sic logica ꝓprie est modus sciendi
Vel potest sic dici ſm Albertū ꝙ logica pt considerari dupliciter. Vno
in se ꝛ sic non est modus sciendi sed scientia. Alio mō ꝑ ꝯparatōnem ad ali
ās scientias ꝛ sic est quidā modus sciendi oībus alijs scientijs īmixtus

Ar̄ Nulla ars est scientia. sed logica ē ars. ḡ logica non est scia. Maior patet qꝛ ars ꝛ scia sunt habitus distincti. Minor ꝓbatur per
pe hys. in exordio primi tractatus. Solutio ꝙ ars accipitur dupliciter.
Vno mō cōiter ꝛ sic ars dicit᷑ collectio multoꝝ ꝑceptoꝝ ad vnū finē ten-
dentiū ꝛ hoc modo ars nō distinguit᷑ cōtra sciam ꝛ sic logica est ars. Alio
modo accipit᷑ ars ꝓprie put est recta rō rerū a nobis factibiliū ꝛ sic ars di-
stinguit᷑ cōtra scientiā. Et ergo hoc mō logica non est ars.

Ar̄ Oīs scientia habet᷑ ꝑ aliquē modū sciendi. sed logica nō habetur per aliquē modū sciendi. ḡ logica nō est scia. Minor ꝓbatur. qꝛ
ille mod⁹ sciēdi vl᷑ eēt not⁹ vel ignot⁹. Nō ignot⁹ qꝛ tūc nō posset esse cā
notificādi aliqđ aliud. nō pt eē dici ꝙ eēt not⁹ qꝛ vl᷑ eēt not⁹ ꝑ logicā. vl᷑
ꝑ aliā sciam nō ꝑ aliā sciam quia tunc q̄reret᷑ ꝑ quē modū sciendi haberet᷑
illa scientia. Non etiā ꝑ logicā quia tunc ante logicam esset logica So-
lutio ad minorē ꝙ logica etiā habet᷑ ꝑ modū sciendi. Et ad ꝓbatōnē dōm
est ꝙ ille modus sciendi est notus ꝛ nō ꝑ aliā scientiā sed per logicā vn̄ di-
cit Albertus ꝙ est deuenire ad vnā sciam que simul est scia ꝛ modus sci-
endi ꝛ illa est logica quia logica in se accepta est scientia ꝛ in ordine ad ali-
as scientias est modus sciendi vt dictū fuit. vel posset sic dici ꝙ duplex est
logica. scʒ naturalis ꝛ imperfecta. ꝛ artificialis ꝛ perfecta. Iam modus sci-
endi ꝑ quē habetur logica. ꝛ ꝑ quē ꝑmo logica est acquisita est notus ꝑ lo-
gicam nō artificialem ꝛ perfectā qꝛ sic ante logicā perfectā fuisset logica ar-
tificialis ꝛ perfecta qđ falsum est. sed ꝑ logicā naturalē ꝛ imꝑfectam Et h̄
congruit ꝓcessui nostre rōnis q̄ est de imꝑfecto ad ꝑfectū.

Queritur Vtrū logica sit scientia specialis Solutio ꝙ sic. quia illa scientia est specialis que habet speciale subiectū ab oī
bus alijs distinctū speciales passiones ꝛ specialia principia. sed logica est
hmōi. ergo est specialis scientia. Minor patebit magis posterius.

Ar̄ Idem nō est cōmune ꝛ speciale. sed logica est scia cōmunis. ḡ nō est specialis. Minor ꝓbatur ꝑ phm quarto metaphysice vbi dr
ꝙ sunt tres scientie cōmunes scʒ metaphysica dyalectica ꝛ sophistica
Solutō logica cōsiderat᷑ dupliciter. Vno mō vt docens est ꝛ sic est spe-
cialis scientia quia habet speciale subiectū de quo demonstrat passiones ꝑ
ꝓpria principia. Alio modo vt est vtens ꝛ sic est scientia cōmunis quia vt
sic vtimur ea in oībus alijs scientijs definiendo diuidendo ꝛ verum a falso
discernendo.

Ar̄ Logica est de argumentatōne vt de subiecto. sed argumentatio est cōmunis omibus alijs scientijs. ḡ logica etiam erit cōis scia.
Minor patet quia oīs scientia vtitur argumentatōne. Solutio ꝙ licʒ

oīs scientia vtatˀ argumentatōne iam docta ⁊ facta sola tñ logica est q̄ docet ex quibus ⁊ qualibꝫ debet argumētatio ꝯstitui. Et huiꝰ dat dñs Albertus pulcrū silē de mallio dicēs ꝙ est spēalis q̄dā ars fabricandi malliū sed tñ mallio fabricato tanq̄ cōmuni instrumēto vtimur ī oī arte fabrili

Querit Utrū logica sit scientia realis vel rōnalis. Solutio ꝙ logica ē scia rōnalis. Et hoc sic ondītur. Primo illa scia est rōnalis que est de subiecto qđ est ens rōnis. sed logica est de subiecto qđ est ens rōnis. g̊ est scia rōnalis. Maior patet q̄ scia denomiātur a suo subiecto. sed minor ꝓbatur. q̄ subiectū logice est argumentatio. sed argumentatio est ens rōnis. q̄ est secūda intentio. Scđo sic illa scia est rōnalis que est directiua rōnis siue intellectus nostri in suis oparōnibꝫ. sed logica est hmōi. g̊ logica est scia rōnalis. Tercio illa scia ē rōnalis que est de vero ⁊ falso vt hmōi. sed logica est hmōi. g̊ Maior patet quia verū ⁊ falsum sunt circa cōpositōnem ⁊ diuisionem intellectus. Et minor ꝓbatur auctoritate Boetij qui dicit ꝙ logica est veri falsiq̄ indagatrix. Et quarto potest ostendi ex interp̄tatōne nōis ꝙ logica sit scientia rōnalis. quia dicitur logica a logos sermo vel a lexis quod ē ratio ⁊ ycos scientia quasi sermotinalis vel rōnalis scientia.

Ar Omnis scientia est realis. sed logica est scientia. ergo est realis et non rōnalis. Maior patet q̄ oīs sciētia est habitus de prima specie qualitatis. Solutio licet logica sit ens reale nō tamē est scia realis. sed rōnalis. q̄ ab alio scia habet ꝙ sit ens reale ⁊ ab alio ꝙ sit scia realis. Nam ꝙ sit ens reale hoc habet a suo subiecto cui inheret ⁊ a sua causa. Sꝫ ꝙ sit scia realis hoc habet a suo obiecto seu subiecto attributōnis qđ qualificat sciam sicut obiectū suā potentiā. Et ergo quia logica hꝫ obiectum seu subiectū attributōnis qđ est ens rōnis vt patuit. ergo est scientia rationalis ⁊ non realis.

Ar Logica est scientia realis. ergo illa solutio est falsa. Antecedēs ꝓbatur. quia illa scia est realis que tractat de entibꝫ realibꝫ. sed logica est hmōi. ergo. Minor ꝓbatur q̄ tractat de decē p̄dicamētis Solutio licet logica tractet de decem p̄dicamentis que sunt entia realia nō tñ tractat de eis realiter sed rōnaliter. Et rō illius est quia nō tractat de eis vt sunt nature quedam ⁊ partes entis sed prout referuntur ad dici ⁊ ad predicari.

F Cōtra Logica ꝯsiderat decē p̄dicamēta realiter. ergo illa solutō minus vera. Añs ꝓbatur quia attribuit eis reales passiones ⁊ ꝓprietates. vt patet in predicamentis. Solō ꝙ logica ꝑ se ⁊ principaliter nō considerat passiones p̄dicamentoꝝ reales conuenientes eis ꝫm esse reale sed ꝑ accidens solum inq̄ꝫtum cognitio illaꝝ ꝓprietatum valet nobis ad cognoscendum p̄dicamenta ꝫm esse intentōnale ⁊ logicum

Querit Utrum logica sit etiam scientia sermotinalis. Solutio ꝙ sic. sicut patet ex interp̄tatōne nōis quia dicitˀ lo-

gica a logos quod est sermo vt dictum fuit.

Ar Illa scientia nõ est sermotionalis que non considerat sermonem
et ꝓprietates sermonis.sed logica non considerat sermonem neqꝫ
ꝓprietates sermonis.ergo logica non est sermotinalis scia. Minor patet
quia hoc spectat ad solam grãmaticã. Solo multis modis aliqua scia
potest dici sermotinalis. Uno modo improprie quia scz docet ꝑ sermo-
nem. Et sic quelibet scientia potest dici sermotinalis. Secundo modo q̃a
considerat sermonẽ ⁊ ꝓprietates eius prout est instrumentum exprimendi
mentis conceptum congrue ⁊ sic sola grãmatica est scientia sermotinalis
sicut pretendit argumentũ. Tercio modo scientia potest dici sermotina-
lis q2 est directiua ꝟmonis. ⁊ sic grãmatica ⁊ logica ambe sunt scientie ꝟmo
tinales Quarto° scia dr ꝟmotinal' q2 vtit ꝟmõe tanqꝫ instrumẽto Et hoc
mõ logica ꝓprie dicit sermotinalis q2 ipa docet modũ deueniẽdi d noticia
noti ad noticiam incogniti in oi scientia qd non potest fieri nisi mediante ser
mone tanqꝫ instrumento.

Querit Utrũ logica insit nobis a natura Solutõ ꝙ duplex
est logica scz naturalis ⁊ artificialis. Jam dicendũ est ꝙ
logica naturalis inest nobis bene a natura sed non logica artificialis. Pri-
mũ patet quia logica artificialis non est nisi quedam naturalis habilitas
quã nati sumus discernere inter verũ ⁊ falsum.sed illa nobis inest a natura
vt patet auctoritate victorini qui dicit Natura facit habilem. ars facilem
vsus vero potentẽ. Scdm ꝓbatur multipliciter. Primo quia illud dicit
nobis inesse a natura quod inest nobis a principio generatõnis vl' creatõ
nis sed logica artificialis non inest nobis a principio generatõnis vel cre
ationis.ergo non inest nobis a natura. Minor ꝓbatur per Arestotelẽ ter
cio de anima vbi dicit ꝙ intellectus noster a principio sue creatõnis est si
cut tabula rasa in qua nihil est depictum. Secundo illa que nobis insũt
a natura non oportet recipere per doctrinam ab alio sed hoc experimur ꝙ
si debeamus habere logicam artificialem oportet eam recipere per doctri-
nam ⁊ per studium ⁊ laborem ab alio.ergo non inest nobis a natura. Ter
cio quecunqꝫ insunt a natura illa semper insunt nec assuescũt in oppositũ
sed logica non inest homini semper quia nõ semper homo est logicus. Et
qui iam habet logicam potest eam posterius obliuisci.ergo non inest no-
bis a natura.

Ar Hypocras habuit logicam ⁊ non acquisiuit eam per studium
laborem.ergo logica inest homini a natura. Antecedens patet q
multa scripsit que sine logica scribere non potuit. Solutio ꝙ hypocras
habuit logicam naturalem excellentem per quam ipse ex se tantum potuit
inuenire de logica artificiali quantum sufficeret sibi ad scribendum ea
que scripsit. Unde dicit dominus Albertus ꝙ homerus distinxit tri-
plex genus hominum. Primo enim sunt quidam homines eleuati
ingenij et quasi a natura perfecti qui vigore sui intellectualis luminis
possunt quasi omnia intelligere. Et multa per se inuenire. Et tales

vt dt Alb. fuerūt pmi īuētores sciay̆ ꝛ legū ꝛ de h genere hoīm fuit hypocras. Scdo sūt alij q ex se nō pñt oīa intelligere sꝫ a doctorib₉ ꝛ magistris pñt multa discere. Et de tali genere sunt vt in plurimū hoīes. Tercio sūt alij deficientes in vtroqꝫ q neqꝫ ex naturalib₉ pñt oīa apprehendere nec etiā a magistris discere. Et tales sunt inutiles ad phiam.

Ar Layci hñt logicā ꝛ tñ nō didicerunt eam. g̃ logica inest a natura. Prima pars añcedentis pbaꝛ. qꝛ arguūt ꝛ syllogisant Solutio layci nō hñt logicā artificialē ꝛ pfectā sed solū naturalē ꝛ imperfectā seu cōsuetudinalem quā didicerūt in foro ꝛ in consistorijs.

Queriꝛ Utrū logica sit ps phie Solutio q sic. Et rō illius ē qꝛ illud nō potest esse extra ambitū phie p qd acqritur oīs phia sed p logicā acquiriꝛ oīs phia. g̃ logica nō potest esse extra ambitū phie. ꝛ p ꝯsequens sequitur q logica necessario sit pars phie.

Ar sunt solum tres ptes phie sm phm sexto metaphysice scꝫ physica mathematica ꝛ metaphysica sꝫ inter illas nō enumeraꝛ logica. g̃ logica nō ē pars phie Solo q phia accipiꝛ dupl'r. Uno° ꝓprie ꝛ stricte p phia speculatiua reali tm ꝛ sic capiꝛ ab Aresto. sexto metaphysice. ꝛ sic verū est q logica nō est pars phie. Alio mō phia accipiꝛ generaliter ꝛ large put sic definiꝛ. Qꝫ phia ē q oīs āmirabilis docet ꝯphendere veritatem sm modū sm quē possibile est ꝯphendere eam ex ꝓprijs pncipijs eius qd ammiraꝛ. ꝛ sic logica ē ps phie. qd clare patet ex eius diuisione.

Queriꝛ quō diuidiꝛ phylosophia generaliter dicta Solo Alberti q diuidiꝛ in

- Physicā gñal'r dictam. Et sub illa cōphēdūꝛ tres scie scꝫ
  - Phisica ppe dicta q ē d cōiūctis materie sensibili sm rē ꝛ rōnē
  - Mathematica q ē de cōiūctis sm rem sꝫ sepatis sm rōnem
  - Metaphysica q ē d sepatis sm rem ꝛ rōnem
- Ethicā Et sub illa ꝯphendūꝛ tres scie morales scꝫ
  - Monastica q est de regīe vni₉ Et g̃ dr a monos qd est vnū et ycos scia qsi scia de regīe vnius
  - Economica q ē de regimīe alicuius familie vel dom₉. Et dr ab Ecos qd ē dom₉ ꝛ nomos lex ꝛ ycos scientia qsi scia de lege domus
  - Politica q ē de regimīe alicu₉ cōmunitatis vt regni vel ciuitatis Et dr a polis qd ē plurale ꝛ ycos scia qsi scia tractans de regimine pluriū
- Rōnalē Et sub illa cōphendūꝛ tres scie āminiculatiue scꝫ
  - Grāmatica
  - Logica
  - Rethorica

pre

Predicabiliū Porphirij

Querit̄ An logica sit scientia speculatiua vel practica Sol̓o
logica est scientia speculatiua. qđ ꝓbatur auctoritate ⁊
rōne. Auctoritate phī primo thopicoꝝ vbi dicit ꝙ per hanc methodum
speculamur qđ verum quid falsum in alijs scientijs. Rōne dupliciter
Primo ex parte obiecti. Quia illa scīa est speculatiua cui⁹ obiectū nō est.
a nobis operabile sed solum scibile ⁊ speculabile. sed obiectum logice nō
est a nobis operabile sed scibile ⁊ speculabile. ergo logica est scientia specu
latiua. Maioꝛ patet ex distinctōne scientie speculatiue a practica. Mi-
noꝛ ꝓbatur quia obiectū logice est argumentatio. sed argumentatio non
est simpliciter a nobis operabilis quasi nos simus essentialis cā argumē-
tatōnis ⁊ ꝓprietatū ⁊ passionū eius. Jmo ipā argumentatio ⁊ ꝓprietates
ei⁹ habent principia ⁊ causas suas alias a nobis ⁊ extra nos. Quia si nos
essemus simpliciter cause ꝓprietatū que considerantur in logica tunc ille
ꝓprietates essent in potestate nostra ⁊ possent variari f̄m voluntatem no-
stram qđ manifeste falsum est. Secūdo ꝓbatur idem ex parte finis. Quia
illa scientia ē speculatiua cui⁹ finis ē scire. sed finis logice est scire. ergo logi
ca est scientia speculatiua. Maioꝛ patet p̄ phm secūdo metaphysice qui in
hoc distinguit scientiam speculatiuā a practica quia finis theoꝛice id ē spe-
culatiue est veritas practice vero opus. Minoꝛ patet quia finis logice est
scire argumentatōnem in se in suis principijs ⁊ ꝓprietatibus.

Ar̄ Logica est de rebus a nobis opabilib⁹. ḡ logica est practica scien
tia ⁊ non speculatiua. Minoꝛ ꝓbatur quia est de argumentatōe
et de speciebꝫ eius sed oīa illa fiunt a nobis. Solutio licet argumenta-
tio cōpletiue fiat a nobis tamē preter nos ⁊ extra nos habet sua principia.
et ergo non fit a nobis libere agentibus. ⁊ ita etiā debet solui argumentuꝫ
quo arguit̄ ꝙ logica est de secundis intentionib⁹. sed secūde intentōnes fiūt
a nobis quia fabricant̄ a nostro intellectu dōm eīn est ꝙ licet scđe intentio
nes fiant a nobis completiue tamen extra nos etiā habent sua principia.
Et ꝙ hoc verū sit clare patet. qꝛ nemo potest dicere ꝙ homo est gen⁹ vel
ꝙ suba sit species vel ꝙ ex puris particularib⁹ possit fieri bonus syllogism⁹
et sic de alijs.

Ar̄ Finis logice est operari. ḡ logica non est scientia speculatiua sed
practica. Añs ꝓbat̄. quia finis logice est definire diuidere ⁊ argu-
mentari Sol̓o ꝙ finis logice ꝓprie non est definire diuidere ⁊ argumen
tari. sed scire definire diuidere ⁊ verū a falso discernere. Vel pt̄ dici ꝙ sci.
non dicit̄ practica ꝓpter q̄cūq̄ opatōnē sed ꝓpter operatōnem alterius po
tentie q̄ intellect⁹ sicut pꝫ ex definitōe praxis quā dat Scot⁹ dicēs Pra
xis est operatio alterius potētie q̄ intellectus naturaliter intellectōne po-
sterioꝛ nata elici cōformiter rōni recte ad hoc vt sit recta. Jam licet finis lo
gice aliquo modo sit operari vt ꝓbat argumentum tamen talis operatō
non est alterius potentie q̄ intellectus. ⁊ ergo a tali opatōne logica nō po
test dici practica.

Querit̄ Vtrꝫ logica sit nobis necessaria Sol̓o ꝙ sic. Et rō il
lius est. qꝛ illud est nobis necessariū sine q̄ nō possum⁹

acquirere alias scientias. sed sine logica non possumus acquirere alias scientias. ergo logica est nobis necessaria. Minor probatur. quia logica docet modum deueniendi de noticia noti ad noticiam incogniti in qualibet alia scientia.

Arguitur. Illud non est nobis necessarium sine quo possumus esse ⁊ viuere sed sine logica possumus esse ⁊ viuere ergo logica nō est nobis necessaria. Minor patet quia multi viuunt qui non habent logicam. Solutio dupliciter aliquid dicitur esse necessarium. Uno modo simpliciter ⁊ absolute ⁊ hoc modo logica non est nobis necessaria vt bene probat argumentum. quia sine logica possumus esse ⁊ viuere. Alio modo aliquid dicitur necessarium ex suppositōne finis. ⁊ sic logica dicitur nobis eē necessaria. quia illo supposito ꝙ velimus habere alias scientias tunc necessarium ē nos prius habere logicam. Et hoc propterea. quia ipsa docet modum sciendi in aliis scientiis vt dictum fuit.

☞ Contra. quilibet homo habet modum sciendi sibi a natura inditū ergo logica non est nobis necessaria vt per eam habeamus modum sciendi. Solutio licet homo habeat bene modum sciendi naturalem ⁊ imperfectum sibi a natura inditum non tamen modum sciendi artificialem et perfectum. ⁊ quia illum docet logica. ergo ad illū habendū logica dicitur nobis necessaria. Quare dicit Albertus ꝙ ignorātes logicam ꝯpāntur igni cōburenti ⁊ nescienti se cōburere. quia ignorans logicam licet aliquid sciat nescit tamen se scire. quia nescit qualiter debet cōtradicentibus obuiare. Et ergo Albertus definiendo logicā sic dicit ꝙ logica est que a phātasiis que vidētur ⁊ non sunt liberat. errores damnat. falsitates ostendit. ⁊ in omnibus lumen recte contemplatōnis prebet.

Queritur. Utrū logica sit de secūdis intentōib⁹ vl' de ṗmis. Solutio logica non est absolute de secūdis intentōnibus nec absolute de primis. sed est de secundis adiunctis primis. Pro cui⁹ intellectu primo.

Queritur. Quid est prima intentio ⁊ quid secunda. Solutio. Prima intentio est ṗmarius ⁊ essentialis concept⁹ quo intellectus intelligit essentiam rei absolute ꝺm ꝙ in se est. id est sine relatōne ad aliqđ aliud vnū vel multa. Sed secunda intentio est secundarius et accidentalis conceptus quo intellectus intelligit aliquid essentie superaddituum sicut esse in pluribus vel in vno solo vel aliqđ hmōi. Exempli gratia quando intellectus noster apprehendit hoīem ꝺm eius ꝓpriam naturam. et vt constat ex animali ⁊ rationali dicitur habere primā intentōnem. quia habet conceptū primariū ⁊ essentialem de tali re ꝺm ꝙ absolute a parte rei est. Sed qn̄ videt illam naturam cōmunicabilē ⁊ eam sic ꝯceptā ꝑ suum actum ꝯpatiuū compat ad multa numero differentia quib⁹ illa natura nata est cōmunicari tunc ex illa compatōne consurgit ⁊ relinquit vna relatō rōnis ⁊ vocatur species ⁊ illa est vna secūda intentio fūdata ꝑ intellectum supra naturam prima intentione conceptam.

☞ Queritur. quō iam ōnditur ꝙ logica non sit absolute de secundis in

Predicabiliū Porphirij

tentionibus. Sol'o hoc sic ostendit. quia logica est de p̄dicabilib⁹ ⁊ subij
cibilibus sed secūde intentōnes non sunt subijcibiles vel p̄dicabiles saltē
eā p̄dicatōne vel subiectōne de qua loquit Porphirius ⁊ alij logici qn̄ di
cunt q genus est quod predicatur de plurib⁹ diffrrentibus specie in eo q
quid est ⁊c. ergo logica non potest esse absolute de secundis intentōnibus.
Preterea secunde intentiones seclusis primis sunt entia rōnis non haben
tia vt sic fundamentū in rebus. ⁊ ergo logica de talibus tractans esset qua
si de fictis.

Querit Quomodo ostēditur q logica non est absolute de pri-
mis intentōnib⁹. Sol'o sic ostēditur quia si logica es-
set absolute de primis intentōnibus tunc logica esset scientia realis. s; hoc
est falsum. g̊ illud ex quo sequitur. Sequela ꝓbatur. quia prima intentio ē
conceptus quē habem⁹ de re s̄m q a parte rei est. Preterea si logica eēt ab
solute de p̄mis intētōnib⁹ tunc nō eēt ab alijs sciētijs distincta. s; h̄ est in-
cōueniens. g̊ illud ex q̄ seq̄tur. Seq̄la ꝓbat. q; p̄me intētōnes etiā ꝯside-
rant in alijs sciētijs. Cōcludit g̊ q; logica nō pt̄ eē absolute de secūdis in-
tentōnib⁹ nec absolute de p̄mis q sit de scd̄is adiunctis p̄mis.

Querit Ergo de q̄b⁹ logica ē magis p̄ncipal'r vtrū de scd̄is intē
tionib⁹ vel de p̄mis. Sol'o q magis p̄ncipaliter ē de
scd̄is. Et hoc ꝓbat dupliciter sc; auctoritate ⁊ rōne. Auctoritate Auicēne
Auerrois cōmētatoris venerabilis dn̄i Alberti magni sancti Thome ⁊
cōiter aliorū logicoꝝ. Rōne aūt sic p̄mo artifex rōnalis h; p̄ncipaliter cō
siderare illa q̄ regulant ⁊ dirigūt intellectū. sed scd̄e intentōnes dirigūt in-
tellectū i ꝓcedēdo ꝯ noticia noti ad noticiā icogniti. g̊ logica d; eē p̄ncpal'r
de secūdis intentōnib⁹ Scd̄o de illo ē aliqua scīa p̄ncipaliter qd̄ est oībus
in ea ꝯsideratis formalis rō sue ꝯsideratōnis. ⁊ ꝑ qd̄ illa scīa differt ab oī-
bus alijs. S; secūda intentio in logica est hmōi. g̊ logica p̄ncipaliter est de
secūdis ītētōib⁹. Minor ꝓbat. q; q̇cq̇d ī logicā ꝯsiderat h̄ ꝯsiderat sub for
mali rōe alic⁹ scd̄e intentōnis. Sicut exēpli grā aīal non ꝯsiderat in logica
nisi inq̄ȝtū ē gen⁹ nec hō nisi inq̄ȝtū est sp̄es ⁊ sic de alijs ⁊ ꝑ hoc etiā diffe-
runt aīal ⁊ hō s̄m q ꝯsiderāt in logica a seip̄is ꝯsideratis in p̄hica vl' ī ali
qua alia scīa. Tercio de illo ē aliq̄ scīa p̄ncipal'r qd̄ in ea definit ⁊ diuiditur
s; scd̄a intentio in logica ē q̄ definit ⁊ diuidit. g̊ scd̄a intentio etiā ī logica p̄n
cipaliter ꝯsiderat. Maior ē manifesta. Minor ꝓbat exēplariter de defini-
tione generis q; nisi ibi definiret illa scd̄a intētio gen⁹ nō esset definiti[...]ū
suo definito ꝯuertibilis cū manifestū sit q nulla sit p̄ma intētio cui ad[...]
et ꝯuertibil'r posset ꝯuenire illa definitio. Jmo si daret aliq̄ talis p̄ma[...]-
tentio ip̄a eēt cōis ad om̄e gen⁹ ꝑ p̄ma intentōne acceptum. ⁊ quia quodli
bet predicamentū est genus pro prima intentōne sequeretur q esset aliqd̄
genus ꝑ prima intentōne cōmune ⁊ vniuocum ad decem predicamenta
quod est falsum.

☞ Arguit. Secūde intentiones in logica non definiuntur nec diui-
duntur. sed prime. ergo logica non potest ex illa ratione dici principaliter
de secūdis intentōnibus. Añs ꝓbatur. quia illud definit vl' diuidit cui ꝯue-
nit definitio vel diuisio. s; definitio vel diuisio ꝯuenit p̄mis intentōnibus

et nõ secũdis. ergo. Minor patet exemplariter q2 qñ dr̃ Porphiri⁹ gen⁹ est qđ ꝑdicat̃ de plurib⁹ specie differentib⁹ illa definitio nõ cõuenit secunde intentõni que est genus sed primis. quia omnes logici negant istas hõ est genus asinus est gen⁹. sed ꝯcedũt istas hõ est aĩal asinus est aĩal Solutio ꝙ secũda intentio in logica definit̃ ⁊ diuidit̃ vt dictũ fuit sed tamen definitio de ꝑ̇ma intentõne verificat̃. Et hoc nõ est incõueniens. q2 aliud est in logica qđ definit̃ ⁊ aliud cui definitio attribuit̃. Definit̃ em̃ secũda intentio sed quia secũda intentio est ens respectiuũ supponens ꝓ ꝑ̇ma igit̃ definitio attribuit̃ ꝑ̇me intentioni

☞ Contra definitio debet ꝯuenire ⁊ attribui suo definito. si ergo secũda intentio in logica definit̃. ḡ etiã debet sibi cõuenire ⁊ attribui definitio. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ potest esse aliud qđ definit̃ ⁊ aliud cui definitio attribuitur.

Solutio est duplex definitũ scz substãtiale ⁊ absolutũ ⁊ de tali definito loquendo verũ est ꝙ definitio attribuit̃ suo definito nec pt̃ esse aliud qđ definit̃ ⁊ cui definitio attribuit̃. Aliud est definitũ accñtale ⁊ respectiuũ ⁊ cõcretiue designatũ ⁊ loquendo de illo definito aliud pt̃ esse qđ definit̃ ⁊ aliud cui definitio attribuat̃. Quia ḡ vt dictũ fuit secũda intẽtio in logica est respectiua supponens ꝓ ꝑ̇ma. ḡ secũda intentio ibi bñ definit̃. sed ꝑ̇me intẽtioni definitio attribuit̃ ⁊ ꝓ ea verificat̃. Et hui⁹ sil'e quodãmõ habemus de termino cõi supponente ꝑsonaliter q2 ille ꝑ̃cat naturã cõmunẽ ⁊ tamen non supponit ꝓ ea nec reddit locutionem veram ꝓ natura cõmuni sed pro suppositis sicut patet cum dicit̃ homo currit.

Ar̃ Scientia considerans subiectũ ⁊ eius ꝓpriaꝫ passionẽ ꝑ̇ncipalius ꝯsiderat subiectũ ꝙ̃ ꝓpriam passionẽ. sed logica ꝯsiderat primam intentõnẽ tanꝙ̃ subiectum ⁊ secũdã tãꝙ̃ eius ꝓpriam passionem. ergo magis principaliter considerat primã intentõnem ꝙ̃ secundã. Ad hoc est dicendũ ꝙ prima intentio ⁊ secunda non habent se sicut subiectum ⁊ sua ꝓpria passio. sed potius sicut suũ fundamentũ ⁊ suum fundatum. Et ergo minor est falsa.

Ar̃ Quandocũꝙ̃ sunt aliqua duo quoꝝ vnũ est essentiale ⁊ absolutũ et aliud accidentale ⁊ respectiuũ. tunc essentiale ⁊ absolutum est magis principale ꝙ̃ accidentale ⁊ respectiuũ. sed sic est ꝙ prima intentio ẽ essentialis ⁊ absolutus conceptus et secunda intentio est conceptus accidentalis ⁊ respectiuus vt prius dictum fuit. ergo logica magis principaliter [illegible]gerit de prima intentõne ꝙ̃ de secunda. Solutio argumentum pro[illegible]bat bene ꝙ prima intentio simpliciter loquendo est principalior ꝙ̃ secunda se[illegible] non concludit ꝙ prima intentio sit principalior secunda in logica scientia. Pro cuius intellectu est notandum ꝙ prima intentio ⁊ secunda quadrupliciter possunt compari. Uno modo inter se. Secũdo modo in ordine ad intellectũ. Et tercio mõ ĩ ordĩe ad ipsas res. Et illis tribus modis semper prima intentio est principalior ⁊ dignior secunda. quia prima intentio est conceptus primarius ⁊ essentialis ⁊ absolutus quẽ intellect⁹ hꝫ de re. Sꝫ scđa intẽtio ẽ solũ ꝯcept⁹ secũdari⁹ accñtalis ⁊ respectiu⁹ vt patuit Sed quarto modo possunt hec duo scꝫ ꝑ̇ma intentio ⁊ secũda compari

in ordine ad tertiũ scz ad logicã ⁊ hoc mõ ecõtra scđa intetio ẽ ṗncipalior q̃ ṗma Et hoc ex eo qꝛ ṗma intẽtio nõ intrat ꝯsideratõez logice scie nisi sub formali rõe scđe intẽtõis Et ꝰ solet dici ꝙ lz scđa intẽtio accidat ṗme capiẽdo eã absolute nõ tamen accidit ei ꝭm ꝙ est de ꝯsideratione logice vel rõnalis scientie.

Queritur Quid est subiectũ in tota logica. Solutio alberti ꝙ argumẽtatio. Et rõ eius ad hoc est qꝛ logica ṗncipaľr intẽdit docere qualiter ⁊ ꝑ q̃ deueniť de noticia noti ad noticiã incogniti. Et ꝰ necessariũ est ꝙ sit de tali instrumẽto rõis subiectiue quo possit acq̃ri cuiuslibet ignoti noticia. Sꝫ tale instrumẽtũ ẽ argumẽtatio. ꝰ argumẽtatio ẽ logice subiectũ. Preterea illud ẽ subiectuz in aliq̃ sciã cui ꝯueniũt ꝯditões subiecti attributõis. sꝫ ille ꝯueniũt argumẽtatõi in logica. ꝰ argumẽtatio ẽ in logica subiectũ. Minor pꝫ argumẽtatio est q̃d cõmunissimũ in logica ꝯsideratũ ṗmo notũ nõ trãscendẽs metas verificabile de oibꝫ in logica scia ꝯsideratꝭ ⁊ ad qđ oĩa in ea ꝯsiderata hñt ordinem ⁊ reductõem. Preterea tertio illud ẽ subiectũ in aliq̃ scia cui pñt demõstrari ineẽ ꝓprie passiones ꝑ ꝓpria ⁊ adequata ṗncipia. sꝫ ille demõstrantur de argumẽtatõe in logica. ꝰ argumẽtatio ẽ in logica subiectum. Minor pꝫ sic faciẽdo demõstratõez. Quicq̃d ẽ argumẽti ꝑ orõem explicatio ẽ illatiuũ ꝯñtꝭ ex añte ꝑ medium sed argumẽtatio est hmõi. ergo argumẽtatio est illatiua ꝯñtis ex añte ꝑ medium.

Ar̃ Subiectũ logice dꝫ esse tale instrumentũ ꝑ qđ cuiuslibet ignoti noticia pt acq̃ri sꝫ ꝑ argumentatõem nõ pt acq̃ri cuiuslibꝫ ignoti noticia. ꝰ argumẽtatio nõ pt eẽ subiectũ. Minor ꝓbať qꝛ ꝑ argumẽtationem acq̃riť solũ noticia ignoti ꝯplexi sꝫ nõ ignoti incõplexi. qꝛ illa acq̃riť ꝑ definitõez ⁊ diuisionẽ. Soº ꝙ ignotũ icõplexũ reduciť ad ignotũ ꝯplexũ Et ꝰ istrumẽtũ q̃ acq̃riť noticia ignoti icõplexi reduciť etiã ad istrumẽtũ quo acq̃riť noticia ignoti ꝯplexi ⁊ hoc est argumentatio ⁊ ꝰ argumẽtatio ꝯuenienter poniť hic esse subiectum.

Ar̃ Sylľs ẽ subiectũ logice. ꝰ nõ argumẽtatio. Añs ꝓbať. qꝛ oĩa q̃ in logica ꝯsideranť reducunť ad syllogismũ. Preterea videť ꝙ ens rõis sit subiectũ logice. qꝛ ens rõis ẽ q̃d cõissimũ in logica ꝯsideratuz Soľo ꝙ triplex pt assignari alicuius scie subiectũ scꝫ subiectũ cõitatis seu trãscendẽtie subiectũ attributõis ⁊ subiectũ ṗncipalitatis. iã subiectũ cõitatꝭ in logica ẽ bñ ens rõis Et subiectũ ṗncipalitatꝭ sylľs sꝫ sola argumẽtatio ẽ subiectũ attributõis. Et ṗterea solet addi quartũ subiectũ scꝫ subiectũ inhesionis ⁊ tale ẽ sꝑ aĩa in oĩ scia qꝛ oĩs scia inheret aĩe scientis, sicut suo subiecto.

Queriť Quot ꝟ̄cata hꝫ ille terminus subiectũ. Soº ꝙ octo q̃ ꝯtinenť his metris Obiectũ. verna. positũ sub. cui q̃d inheret. Quod ṗus est copula, ꝓpriũ logicaliter infra. Quo simľ ars heret sunt bis subiecta quaterna. Et vltimo modo solum accipiť hic quando dicimus ꝙ argumentatio est subiectum in logica.

¶Nota quod diuiditur logica. Solet logica communiter accepta primo diuidi in

Naturalē vñ logica naturalis ē q̄dā naturalis habilitas seu industria q̄ nati sum⁹ discernere inter verū ꝛ falsum.

Artificialē vñ logica artificialis ē q̄ ē acq̄sita p demrātōes facta p artē ꝛ illa diuiditur in

Vtētē Nā logica vtēs ē qua vtimur in alijs sciētijs definiēdo diuidēdo ꝛ verū a falso discernēdo

Docētē vñ logica docēs ē q̄ docz argumētatōez i se i suis pncipijs ꝛ ꝓprietatib⁹ ꝛ illa ꝓprie h̄ i ꝓposito diuidit in

Veterē vñ vet⁹ ars dr̄ q̄ tractat de ptib⁹ argumētatōis q̄ ptes st̄ veteriores toto ꝛ illa diuidit i duas ptes quia

Quedā ē de ptib⁹ remotis ipi⁹ argumētatōis ꝛ illa la tradit i duob⁹ libris. scz p̄dicabiliū porphirij ꝛ p̄ntorum arestotelis

Quedā ē de ptib⁹ ꝓpīqs ꝛ illa tradit i libro piarmeniaꝝ aresto.

Nouā logicaz et dr̄ noua logica q̄ tractat de totali argumētatōe totū em ē noui⁹ suis ptib⁹ ꝛ illa diuidit in

Resolutoriā q̄ docz resoluere syllm i sua pncipia et illa ē duplex q̄ vl

Coñe ꝛ illa tradit in libro poꝝ

docet resoluere syllm in pncipia

Coñtis ꝛ illa tradit in libro posteriorum.

Inuētiuā q̄ docz iuenire media p q̄ libet ꝯclone syllogisanda et illa est duplex q̄ vl docz iuenire media

Vera ꝛ sic ē dialectica q̄ tradit i libro topicoꝝ

ē noi ꝓ

Apparētia ꝛ sic ē sophistica q̄ tradit i li° elechoꝝ.

Predicabiliū porphirij

Queritur Quis est ordo librorum veteris artis. Solutio iste est ordo q̄ liber p̄dicabiliū porphirij est p̄mus liber p̄dicamentorum scd̄us ⁊ liber periarmeniarum tertius.

Q̄r Quare liber p̄dicabiliū p̄cedit librū p̄dicamentorum arestotelis. Sol'o q̄ rō illius est. q2 rōnes ordinabiliū p̄cedūt ordinatōem. s3 in libro p̄dicabiliū determinat̄ de ratōnib9 ordinabiliū. ⁊ in libro p̄dicamentorum de ipa ordinatōe. ḡ liber p̄dicabiliū p̄cedit librū p̄dicamētorum Juxta illud vulgatū dictū. ille ordinare nescit q̄ rōes ordinabiliū ignorat.

Q̄r Quis est titulus libri p̄dicabiliū porphirij. Sol'o q̄ iste Incipiunt ysagoge porphirij in cathegorias arestotel' i. incipiūt q̄dā introductōes in p̄dicamenta arestotel. d2 em̄ ysagoge ab ysis quod est intro, ⁊ gogos ductio quasi introductio

Queritur Quid est subiectū libri p̄dicabiliū. Sol'o q̄ vl'e s̄m rōnem vl'is. Et hoc pbat̄ dupl'r. p̄mo q2 sibi ꝯueniūt ꝯditōes subiecti attributōis supius assignate. Scd̄o q2 illud est subiectū alicui9 scie cui demonstrant̄ inesse passiones ꝑ ꝓpria ⁊ adequata ꝑncipia. s3 vl'e s̄m rōem vl'is acceptū est hmōi. ḡ ē hic subiectū. Minor ꝓbat̄ q2 ei9 passio ē p̄dicabile q̄ demonstrat̄ sibi ineē sic arguēdo. oē q̄d ē in multis aptum natum dici de multis est p̄dicabile. s3 vl'e s̄m ratōnem est hmōi. ergo est predicabile.

Ar Ois scia ē vl'ium. ḡ vl'e nō ē h̄ subiectū. Añs ē p̄hi p̄mo posteriorum. ꝯña p3 q2 alias subiectū istius libri trāscēderet metas. So° q̄ vl'e accipit̄ dupl'r. vno° materiał'r ꝓ natura subiecta intētōni vl'itat̄ et sic ois scia ē vl'ium sicut p̄cedit argumētū. Alio° accipit̄ formal'r ꝓ intētōne vl'itat̄ attributa nature. Et sic ei9 ꝯsideratio solū spectat ad logicum Et sic vocat̄ cōiter vl'e p̄dicabile. vel vl'e s̄m rōem vl'itatis.

Ar Predicabile est hic subiectū ergo nō vl'e. ꝯña p3 q2 vnius scie nō nō p̄t esse nisi vnū subiectū. Et añs pbat̄. q2 ista scia denominat̄ a p̄dicabili q2 vocat̄ scia p̄dicabiliū. Solutio q̄ ista scia nō solū denominat̄ a predicabili sed etiam ab vl'i. q2 aliqñ vocat̄ scia vl'ium seu de quinq3 vl'ibus. vel potest dici negando ꝯñam. q2 nō s3 scia denominat̄ a suo subiecto sed qñq3 a ꝓpria passione qñq3 a cā efficiente ⁊ sic de alijs.

Ar Nullum ꝯplexum potest esse subiectum s3 vl'e s̄m ratōem vl'is est q̄d ꝯplexum. ergo nō potest esse subiectum. Solutio l3 sit q̄d ꝯplexū s̄m vocē nō tn̄ s̄m rē. q2 illis plurib9 vocib9 correspōdet apud intellectum vnus simplex ꝯceptus qui nō potest vno nomine exp̄mi propter defectum vocabuli.

Queritur Quō diuiditur liber p̄dicabilium. Solutio diuiditur p̄ma sui diuisione in p̄hemium ⁊ tractatum. In p̄hemio tria facit porphirius. q2 p̄mo reddit auditores beniuolos. scd̄o reddit eos dociles. ⁊ tertio reddit eos attentos. d2 em̄ sic.

Exordium Porphirij

Reparationes

CUm sit necessariũ chrysaori ⁊ ad eam que est apud Arestotelem p̄dicamẽtorum doctrinam nosse quid sit genus quid differẽtia quid spẽs quid ꝓprium q̄d accidens. Et ad definitionum assignatõem. Et omnino ad ea que in diuisione vel demonstratõne sunt vtilia. Istarum rerum speculatõne cõpendiosam traditõnem faciens tentabo breuiter velut introductõnis modo ea que ab antiquis dicta sunt aggredi. Altioribus quidem questionibꝫ abstinẽs simpliciores vero mediocriter coniectans.

Queritur Quõ reddit porphirius hic auditores suos beniuolos. Solutio per hoc ꝙ ostendit necessitatem ⁊ vtilitatem p̄dicabilium ⁊ istius scie.

Querit Ad quot est cognitio p̄dicabiliũ necessaria. Solutio porphirij ꝙ ad quattuor. Primo em̃ necessaria est ad noticiã p̄dicamẽtoꝝ. Scđo ad definitionũ assignatõnem. Tertio ad assignatõem diuisionũ. Et quarto ad demonstratõem.

Queritur Quõ ostendit ꝙ cognitio p̄dicabiliũ sit necessaria ad noticiã p̄dicamẽtoꝝ. Solutio hoc sic ostẽditur. qꝛ p̄dicamentũ est coordinatio geneꝝ ⁊ spẽꝝ ẽm sub ⁊ supra tam in substãtia q̃ in accidẽtibꝫ ⁊ ergo si debeat haberi noticia p̄dicamẽtoꝝ opꝫ cognoscere q̄d est genus q̄d spẽs q̄d drã ⁊ sic de alijs.

Queritur Quõ ostendit ꝙ cognitio p̄dicabiliũ sit vtilis ad assignatõem definitionũ. Solutio qꝛ duplex ẽ definitio scꝫ q̄dditatiua ⁊ essentialis ⁊ descriptiua siue accidentalis. p̄ma datur p genus ⁊ drãm. scđa vero datur per genus ⁊ p ꝓprium ⁊ spẽs est sꝑ illud quod definitur. ⁊ ergo ad assignatõnem definitionũ opꝫ cognoscere q̄d genus q̄d drã q̄d spẽs ⁊ quid ꝓprium.

Queritur Utꝝ tunc accñs etiam valeat ad assignatõnem definitionũ. Solutio ꝙ sic nõ positiue sed p̄uatiue incꝫtũ scꝫ accñs est quoddam malum vitandũ in definitõne. malum aũt nõ euitatur nisi cognitum.

Qr Quõ ostendit ꝙ noticia p̄dicabiliũ vtilis est ad assignatõnem diuisionũ. Solutio qꝛ duplex est diuisio scꝫ p se ⁊ p accidens inter diuisiones p se q̄dam est generis in spẽs p drãs oppositas. p accidẽs est triplex scꝫ subiecti in accidentia. Accñtis in subiecta ⁊ accñtis in accidẽtia. Et ergo ad assignatõem illaꝝ diuisionũ oꝫ p̄scire quid est genus q̄d spẽs quid drã q̄d accidens ⁊c̃.

Queritur Quõ ostendit ꝙ noticia p̄dicabiliũ quarto vtilis sit ad demõstratõem. Solutio qꝛ vtilis est ad

definitōnem. ergo etiam ad demonstratōnem. ꝯsequētia tenet. q2 mediuꝫ
demonstratōnis potissime est definitio.

Ar̄ Si noticia p̄dicabiliū esset ad oīa ista necessaria sicut dictum
est. tunc sequeret̄ ꝙ logica arestotelis esset diminute tradita seq
la pꝫ. q2 ip̄e nō cōposuit aliquē librū de p̄dicabilibꝫ. Solutio neganda
est sequela. Et rō est. q2 lꝫ arestoteles nō cōposuerit aliquē specialē librum
de p̄dicabilibꝫ tamē posuit hinc inde in alijs suis libris aliqua p̄ncipia et
passus ex quibus iste liber postea a porphirio est extract9. Uel dicit̄ ꝙ ne
cessariū nō dicit hic necessitatem simpl'r. que est necessitas ineuitabilitatis
sed dicit solum vtilitatē vel necessitatē ꝯgruitatis. vn̄ nō est sensus ꝙ noti
cia p̄dicamētoꝝ ⁊ alioꝝ nullo mō possit haberi sine noticia p̄dicabilium sꝫ
ꝙ nō possit faciliter ⁊ ꝯgruenter haberi sine isto libro.

¶ Querit̄ Quot sunt p̄dicabilia Solō ꝙ q̄nqꝫ scꝫ vꝫ
- Genus
- Species
- Differētia
- Proprium.
- Accidens

Et ratio siue sufficiētia est ista. q2 oīe p̄dicabile vel p̄dicatur in quid vel
in quale Si in quid hoc est dupl'r. vel q2 p̄dicat̄ in q̄d de pluribꝫ differētibꝫ
spē ⁊ sic est genus. vel de pluribꝫ differētibꝫ numero ⁊ sic est spēs Si in q̄-
le hoc est dupl'r. q2 vel in quale essentiale vel accidētale. Si essentiale sic ē
drā. Si in quale accidētale. hoc est dupl'r. q2 vel p̄dicat̄ ꝯuertibiliter ⁊ sic
est ꝓprium. vel incōuertibiliter ⁊ sic est accidēs. Et ista est sufficiētia faci-
lior q̄ ꝯsueuit mag' ꝯmuniter dari ⁊ ē sumpta a posteriori penes modos
p̄dicandi. Albertus tn̄ in cōmento dat vnam aliā sufficientiā sumptaꝫ a
p̄ori penes modos essendi.

Ar̄ Tot erunt p̄dicabilia quot sunt p̄dicamēta. sed sunt plura p̄di-
camēta q̄ꝫ quinqꝫ ergo erunt etiā plura p̄dicabilia q̄ꝫ q̄nqꝫ Ma-
ior ꝓbat̄. q2 q̄olibꝫ p̄dicamētum est p̄dicabile. Solutio ꝙ maior est fal
sa. Et ad ꝓbatōem dōm est ꝙ lꝫ q̄olibet p̄dicamentū sit p̄dicabile nō tn̄
quodlibet est distinctū p̄dicabile Et rō illius est. q2 ab alio sumit̄ rō p̄dica
bilis ⁊ ab alio rō p̄dicamēti. Nam ratio p̄dicabilis sumitur a modo spe-
ciali predicandi. Sed ratio predicamenti sumitur a coordinatōne specia-
li generum ⁊ specierum.

Ar̄ Indiuiduum est predicabile ⁊ non enumeratur inter ista quinqꝫ
ergo sunt plura predicabilia q̄ꝫ quinqꝫ. p̄ma pars añcedentis ꝓ
bat̄ p Petrū hyspanū in p̄ncipio sui scdi tractatus. Solō ꝙ indiuidu
est q̄odam p̄dicabile ꝯmuniter sumptū sed nō ꝓprie. q2 nō p̄dicat̄ de plu
ribus sed de vno solo vt ibi dr̄ petrus hyspanus.

Ar̄ Sunt tantum quattuor predicabilia. ergo male dicitur ꝙ sunt
quinqꝫ. Antecedens probatur. quia sunt tantum quattuor pre-
dicata. ergo etiam sunt tantum quattuor predicabilia. ꝯsequentia tenet.
quia predicatum ⁊ predicabile non differunt nisi sicut actus ⁊ aptitudo.

Solutio neganda est ꝯsequētia. qꝛ aliter sumitur numerus p̄dicabiliū ꝛ aliter numerus p̄dicatorum. qꝛ numerus p̄dicabiliū sumitur a modis p̄dicandi. sed numerus p̄dicatorum sumitur a modis inherendi. Et ad ꝓbatōnem dōm est ꝙ p̄dicatum accipitur tripliciter. vno modo large pro omī eo quod actu p̄dicatur. ꝛ sic nō oīe p̄dicatum est predicabile quia indiuiduum bñ p̄dicatur ꝛ tamen non est predicabile. Alio modo accipitur pro eo quod actu predicatur de vno ꝛ aptitudinē habꝫ p̄dicādi de alijs. ꝛ sic predicatum ꝛ predicabile sunt idem ꝛ differunt soluꝫ sicut actus ꝛ aptitudo. Tertio modo accipitur pro eo quod predicatur in propositōne terminabili per artem dialecticam. ꝛ sic predicabile ꝛ predicatuꝫ plus differunt q̄ꝫ actus ꝛ aptitudo. Et de hoc vide latius circa primum thopicorum.

Arḡ Proprium non est distinctū ab accidēte. ergo nō sunt nisi quatuor predicabilia. Antecedēs probatur. quia proprium est accidens. Solutio ꝙ accidens accipitur dupliciter. vno modo pro accidēte p̄dicamentali. ꝛ sic oīe illud est accidens quod nō est substantia ꝛ hoc modo proprium est bñ accidens. Alio modo accipitur pro accidente predicabili. ꝛ sic illud solum vocatur accidens quod habꝫ modum p̄dicandi accidētis. ꝛ sic proprium nō est accidēs qꝛ ꝓprium habꝫ modum p̄dicandi ab accñte distinctum vt p̄us patuit in sufficiētia.

Accidens duplex capr.

Queritur An vniuersale sit genus ad ista quinqꝫ vniuersalia. Solutio alberti ꝙ non. sed est cōmune analogum. Et ratio illius est. quia genus debꝫ p̄dicari de suis spēbus equaliter ꝛ eque p̄mo. sed vniuersale nō p̄dicatur de istis quinqꝫ equaliter et eque p̄mo sed s̄m p̄us ꝛ posterius. ergo non est genus ad q̄nqꝫ vniuersalia. sed ꝯmune analogum. Minor ꝓbatur. qꝛ vl'e p̄ prius dr̄ de genere spē ꝛ differētia q̄ sunt essentialia q̄ꝫ de alijs duobus q̄ sunt accidētalia ꝛ p̄ p̄us de genere ꝛ spē q̄ p̄dicātur in quid q̄ꝫ de differētia q̄ p̄dicatur in quale ꝛ adhuc p̄ p̄us de genere q̄ꝫ de spē. qꝛ genus p̄dicatur de pluribꝫ differētibus spē in eo ꝙ quid est. spēs vero p̄dicat̄ de pluribus differētibus numero tantum. Preterea genus debꝫ p̄dicari vniuoce de suis spēbus sed vniuersale non p̄dicatur vniuoce de istis quinqꝫ. ergo non est genus. Minor ꝓbatur. quia si sic tunc sequeretur ꝙ substantie ꝛ accidenti esset aliqđ ꝯmune vniuocum quod est ꝯtra ph̄m quarto metaphysice. Etiam seq̄retur ꝙ essent plura vniuersalia q̄ꝫ quinqꝫ. quia vniuersale in cōmuni esset sextum. vel oporteret dicere quod esset sub aliquo illorum quinqꝫ contentum quod esset inconueniens dicere. quia nullum genus potest contineri sub aliqua suarum specierum.

Arḡ Uniuersale p̄dicatur de istis quinqꝫ vniuoce. ergo est genus ad quinqꝫ vniuersalia. Antecedēs probatur. quia p̄dicatur de eis vno noīe ꝛ vna rōne. Nam ratio vniuersalis est eē in multis ꝛ dici de multis ꝛ illa conuenit omnibus vniuersalibus Solutio licet p̄dicetur vno nomine ꝛ vna ratōne tamen illa ratio nō est equaliter ab oīnibus p̄ticipata sꝫ s̄m p̄us ꝛ posterius. ꝛ ergo nō p̄dicatur vniuoce.

Predicabilium porphirij

Ar. Illud qd̄ p̄dicatur de pluribꝫ differētibꝫ spē in eo q̄ q̇d est hoc est genus sed vniuersale in cōmuni sic predicatur de quinqꝫ. ergo est genus. Minor probatur. quia si querat̄ quid est genus cōuenienter respō detur vniuersale. ⁊ similiter de alijs. Solutio vniuersale non p̄dicatur in quid. ⁊ ergo illa definitio generis non conuenit sibi. Q3 non predicetur in quid patz quia non dicit aliquam quidditatem vel naturam que sit in multis. sed dicit solum cōmunem intentōnem analogice illis quinqꝫ conue nientem. Et ergo si respondeatur ad interrogatōnem factam per quid hoc non est proprie sed solum per similitudinem quādam ad id quod di cit veram quidditatem.

Queritur Quomodo porphirius reddit auditores suos dociles. Solutio per hoc q̄ ponit modum p̄ ferendi in ista scientia.

Queritur Quis debet esse modus proferendi. Solu tio modus proferendi in ista scīa dꝫ esse introdu ctorius scꝫ p̄ acceptōnes definitōnes ⁊ diuisiones.

Queritur Quō reddit auditores attentos Solutio per hoc q̄ ostendit difficultatem istius scientie. Di cens q̄ ab altioribus ⁊ difficilioribus questionibus velit abstinere ⁊ faci liores questiones mediocriter determinare.

Queritur Que sunt ille difficiles questiones a quibus por phirius vult abstinere. Solutio q̄uis multe sint adhuc alie tamen enumerat hic tres precipuas. Prima est. an vniuer salia subsistant in rerum natura vel sint in solis nudis puris q̄ȝ intelle ctibus posita. Secunda est An vniuersalia sint corporalia vel incor poralia. Tertia est. An vniuersalia sint separata a sensibilibus vel insen sibilibus. id est singularibus posita. Et dicit porphirius q̄ nedum velit abstinere ab istis questionibus sed etiam recusabit dicere cōsistentia circa ea. id est cōsequentia ad istas questiones.

Queritur Quare porphirius vult abstinere ab istis questi onibus. Solutio quia huiusmodi negotium est altissimum ⁊ maioris egens speculatōnis hoc est solutio istarum ques stionum non spectat ad logicum sed ad p̄mum ph̄m seu metaphysicum.

Queritur Quos vult porphirius imitari procedēdo circa simpliciores questiones in hac scientia. Solu tio dicit q̄ velit imitari antiquos logicos ⁊ maxime perypateticos ⁊ illa monstrare que ipi probabiliter tractauerunt.

Queritur Circa p̄mam questionem superius motam q̄s dicitur intellectus solus nudus ⁊ purus. So lutio alberti q̄ intellectus solus dicitur per exclusionem rerum qui scꝫ non

habet correspondentiam a parte rei sicut intellectus chymere. Aud[us] ve-
ro dicitur intellectus separatus ab appendicijs materie. Sed purus voca-
tur qui est ab om̄i phantasmate depuratus. hoc est qui est illius intelligi-
bilis ad quod nihil mouet nisi lumen solius intelligentie ⁊ non phantas-
ma receptum.

Solutio p̄me questionis

Queritur Quō debet p̄ma questio solui Solutio p dis-
stinctōem. quia est triplex vniuersale scz Ante rē
in re ⁊ post rem. vniuersale ante rem est duplex. quoddā est ante rem na-
tura ⁊ tempore simul. ⁊ quoddam est vniuersale ante rem natura tantum
vniuersale ante rem natura ⁊ tempore simul ē forma ydealis ꝑm ꝙ preex-
istit in mente p̄me cause. Sed vl'e añ rē natura tantum est forma ꝑm se ac-
cepta ꝑm ꝙ p̄uenit oīa sua singularia. Uniuersale in re est forma exñs
in ip̄is singularibꝫ dans eis nomen ⁊ ratōnem. Uniuersale vero post rē ē
forma p abstractōem ip̄ius intellectus ab indiuiduātibꝫ ⁊ singularibꝫ se-
para. illa distinctō ne stante. Ad'm ē ad questionē p̄mam qua q̄rebat
vtrum vl'ia subsistant in rerum natura vel sint in solis nudis ⁊ puris intel-
lectibꝫ posita. Qꝫ vl'e añ rem natura ⁊ tp̄e simul ē solum in intellectu pri-
me cause oīa cognoscētis ⁊ causantis. Sed vl'e añ rē natura tantum qd ē
forma vel natura vniuersalis ꝑm se accepta verissime est ingenerabile ⁊ in-
corruptibile extra intellectum solum nudum ⁊ purum. Uniuersale vero
in re est in ip̄is rebus seu singularibus existens in eis indiuiduatum. sed
vniuersale post rem solum est in intellectu ipsum per abstractōnem agen-
te ⁊ educente.

Ar Uidetur ꝙ nullum vniuersale sit in rerum natura extra intelle-
ctum. ergo ista solutio p̄me questionis est falsa. Añs ꝓbatur per
boetium dicentem ꝙ om̄e quod est ideo est. qꝛ vnum numero est. sed vni-
uersale nō est vnum numero. ergo vl'e non est in natura extra intellectum.

Solutio qd est potest accipi dupliciter. vno modo vt est vna dictio et
sic quod est est idem quod singulare ⁊ sic dꝫ intelligi dictum boetij omne
quod ē. id ē om̄e singulare ideo ē qꝛ vnum numero est. Alio modo quod ē
potest accipi vt sunt due dictōnes ⁊ sic quod ē dꝛ omne illud quod habet
aliquo modo in natura eē ⁊ sic nō capitur quod est in dicto boetij. Uel p̄t
dici ꝙ vl'e nō ē illud quod ē sꝫ ē illud quo singulare ē. vel potest dici ꝙ ē du-
plex numerositas scz essentie ⁊ existentie ⁊c̄.

2

Queritur Quō debꝫ solui scd̄a questio qua querebat sup-
posito ꝙ vniuersalia sint in natura extra intelle-
ctum vtrum sint corporalia vel incorporalia. Solutio ꝙ vniuersalia sꝫ
incorporalia. Et hoc sic ostenditur ꝑm albertum. quia corporale dicitur
quattuor modis. p̄mo modo corporale dicitur quod est quantitate conti-
nua distensum ita ꝙ ip̄a quantitas sit aliquid sui ⁊ sic substantie materia-
les dicuntur corporales. Secundo modo aliquid dicitur corporale quod
ꝑm se non est quantum sed est quantum ⁊ extensum ad extensionem alte-
rius. ⁊ sic albedo dicit corporal' nigredo vl' aliqd hmōi. Tertio corpale

dicitur ꝙ non suscipit ea que suscipit nisi organo corporali et sic potentie
sensitiue visus auditus ⁊c. dicuntur corpales. Quarto modo aliquid di-
citur corpale non ꝙ sit pars corporis vel quantitatis corpalis sz qr est cor-
poris vel quantitatis corpalis principium ⁊ sic punctum dicitur esse corpale
Et sic sicut corpale dicitur multis modis ita etiaz incorpale dicitur mul
tipliciter sed nullo istorum modorum vniuersale dicitur corpale ergo opor
tet dicere ꝙ vniuersalia sint incorpalia. Preterea si vniuersalia essent cor-
poralia tunc sequeret ꝙ non possent mouere nostrum intellectum sz hoc
est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur qr intellectus no
ster est incorporeus ⁊ incorruptibilis. et ergo si vniuersalia essent corpora
lia non possent mouere nostrum intellectum. qr tunc non esset proportio in
ter motiuum ⁊ mobile.

Arguitur Quantitas est vniuersale ⁊ tamen quantitas est cor
poralis. ergo vniuersale est corpale Secunda pars
antis ptz. qr quantitas est extensa habens partem extra partem. Solutio li-
cet quantitas particularis sit extensa ⁊ habens partem extra partem tamen quantitas
vniuersalis non. qr quantitas vniuersalis non est principium alicuius realis
quantitatis secundum esse sed solum secundum rationem. vel posset dici ꝙ aliquod vni-
uersale potest bene dici corpale vniuoce et essentialiter sicut pz de linea su-
perficie ⁊c. sed nullum vniuersale potest dici corpale denominatiue qr nullum ac
cidens commune primo ⁊ per se potest conuenire vli sz solum singulari

Arguitur Corpus de genere substantie est vniuersale ⁊ ta
men est corporale. ergo vniuersale potest esse cor-
porale etiam denominatiue. Secunda pars antecedentis patet qr corpus de
genere substantie est corporeum ergo est corporale qr idem videtur esse cor-
poreum ⁊ corporale Solutio ꝙ non sunt idem corporeum ⁊ corpale. qr
corporeum est differentia diuisiua substantie et constitutiua corporis. et non
predicatur de corpore denominatiue sz vniuoce. Sed corporale est accidens
de predicamento quantitatis ⁊ quia vniuersale abstrahit ab omni accidente
ergo vle non potest dici hoc modo corpale

Queritur Quomodo debet solui tertia questio qua querebatur vtrum
vniuersalia sint in sensibilibus .i. singularibus posita vel a
sensibilibus separata Solo ꝙ vniuersale accipitur dupliciter Vno modo for
maliter pro ratione seu intentione vniuersalitatis ⁊ hoc modo vniuersale
secundum rationem est a singularibus separatum quia ratio vniuersalitatis non est
nisi in intellectu. Alio modo materialiter pro natura subiecta seu subtra
ta intentioni et hoc modo vniuersale secundum esse est in singularibus ⁊ non est ab
eis secundum esse separatum licet non sit vniuersale secundum ꝙ est in illis sed secundum ꝙ est
commune communicabilitate nature communis. Et ꝙ vniuersale sic acceptum
non sit separatum secundum esse a singularibus ostenditur autoritate ⁊ ratione Auto
ritate Aresto. primo posteriorum dicentis ꝙ nulla necessitas est opinari
ꝙ vniuersale sit preter hoc. Ratione sic. Si vniuersale esset secundum esse separatuz
a singularibus tunc sequeretur ꝙ esset celum preter hoc celum ⁊ terra preter

hanc terram ꝛ homo preter hunc hominem. Et quia sciētie sequūtur res sequeretur etiam ꝙ alia esset sciētia de celo ꝛ de hoc celo ꝛ alia i[n]edicēna de homine ꝛ de hoc homine sed ista sunt incōueniētia ergo. Preterea quicquid est subsistens ꝑ seipm̄ est singulare ꝛ hoc aliq̄d si ergo vniuersale esset subsistens ꝑ se ipm̄ sepatū tūc vniuersale esset singulare. sꝫ hoc est falsum. ergo vl'e nō est ꝑ se subsistens a singularibꝰ sepatum.

Arguit̄ Om̄e qd̓ habet esse ꝛ non habet illud ꝑ aliud vel ab alio potest esse sine illo sꝫ vl'e habet esse nō ꝑ singulare nec ab illo. ergo potest esse sine illo ꝛ ꝑ ꝯsequēs vl'e pt̄ esse a singularibꝰ sepatum. Minor probatur qꝛ esse vniuersalis est esse commune qd̓ aptum natum est esse in multis ꝛ multis cōicabile sed hoc nō potest habere a singularibꝰ Solutio alberti ꝙ oē illud qd̓ habet esse non per aliud pt̄ eē sine illo nisi ita sit ꝙ suuꝫ esse sit in alio cui ipm̄ sit causa essendi. iam vniuersale est in singulari ita ꝙ esse vniuersalis est singulari causa essendi sicut secūda substātia est causa eēndi p̄me ꝛ ergo vl'e nō potest esse sine singulari.

Ar Idē non potest esse corruptibile ꝛ incorruptibile sꝫ vniuersale ē incorruptibile ꝛ singulare corruptibile. ergo non potest vniuersale esse in singulari ita ꝙ idem sit esse vniuersalis ꝛ singularis. Solutio ꝙ aliquid non dicitur corruptibile vel incorruptibile nisi ꝑ rōem suorum p̄ncipiorum constituentium esse ipsius. et ergo non est incōueniēs vnum et idem esse corruptibile ꝛ incorruptibile per comparationē ad diuersa principia et quia vniuersale ꝛ singulare referuntur ad diuersa principia. quia principia vniuersalis sunt simplicia et principia singularis determinata et distincta. ergo non est inconueniens vniuersale esse in singulari et tamē vl'e esse incorruptibile ꝛ ꝑticulare corruptibile.

¶ Pars executiua:

Videtur aūt neqꝫ genus neqꝫ spēs simpliciter dici.

¶ In pte executiua Porphirius determinat de quinqꝫ vniuersalibus in propria forma Et diuiditur in duos tractatus. In quorum primo determinat de quinqꝫ vniuersalibus ꝺm se et absolute. In secundo determinat de eis ꝯpatiue ponēdo cōueniencias ꝛ drn̄as. Primus tractatus diuiditur in quinqꝫ capitula ꝺm ꝙ quinqꝫ sunt vl'ia. In primo determinat de genere. Et subdiuiditur in duas ptes. qꝛ in prima ponit generis acceptōes. et in secunda ꝓsequit̄ de tertia acceptiōe Unde primo dicit videt̄ autem neqꝫ genus neqꝫ spēs simpl'r dici.

Queritur Quot modis accipitur hoc verbum videtur Solutio tripliciter. Uno modo vt exprimit apparentem probabilitatem ꝛ sic accipitur primo elenchorum. vbi dicitur ꝙ syllogismus sophisticus videtur esse syllogismus ꝛ non est. Secundo modo vt exprimit veram probabilitatem. ꝛ sic accipitur primo thopicorum vbi dicitur ꝙ probabile est quod videtur omnibus aut

7 pluribus ꝛc. Tertio accipitur vt exprimit euidentem veritatem. ꝛ sic accipitur hic in proposito quando dicitur videtur autem neqꝫ genus neqꝫ species simpliciter dici.

Queritur Quot modis potest accipi simpliciter. Solutio multis modis. Uno modo vt idem est quod sine excessu ꝛ sic dicunt grammatici ꝙ positiuus significat suum significatum simpliciter. Secūdo modo vt idem est quod vniuersale ꝛ sic dicitur ꝙ syllogismus simpliciter dictus est subiectum totius logice. Tertio modo vt est idem quod formaliter. ꝛ sic dicitur ꝙ syllogismus simpliciter dictus. id ē ꝫm formā ꝯsideratus est subiectum libri priorū. Quarto modo ut idem est quod non ꝫm quid ꝛ sic dicimus ꝙ syllus simplr dictus id est non ꝫm quid dictus est subiectum libri thopicorum. Quinto modo vt valet tm̄ sicut sine addito et sic accipitur secūdo thopicorum vbi dicitur Simpliciter dico quod sine addito dico. Sexto vt valꝫ tm̄ sicut nō multipliciter vel vno modo ꝛ ita accipitur hic quando dicitur videt̄ autē neqꝫ genus neqꝫ species simpliciter. id est vno modo dici sed vnūquodqꝫ eorum dicitur multipliciter

¶De genere.

Queritur Quot sunt acceptiones generis. Soº ꝙ tres quarū due prime sunt ciuiles et tertia logica.

¶ Queritur. Quid est genus primo modo. Soº genus primo modo est collectio multorum quodāmodo se habentium ad vnum aliquod et ad seinuicem. Exemplum est vt collectio romanorum dicit̄ genus hoc modo qꝛ oēs de illa collectōne habent quādam habitudinem ad aliquod vnū scꝫ romulum tanq̄ p̄mū patrem a quo omnes per successiuā propagationem descenderunt.

Queritur Quid est genus secūdo modo. Solutio genus secundo modo dr̄ p̄ncipiū vniuscuiusqꝫ generationis vel ab eo qui genuit vel de loco in quo quis genitus est. Et de hoc secūdo modo ponit p̄hus quatuor exēpla. scꝫ duo de patre qui genuit ꝛ duo de patria siue loco. Exempla de patre sunt. vt dicimus orestē habere genus a tantalo. qꝛ tantalus fuit pauus eius. Et hyllū ab hercule. qꝛ hercules fuit eius attauus. Exempla vero de patria siue loco sūnt vt dicimus pindarū quidā thebanū esse genere platonē vero atheniēsem qꝛ patria est principiū generatōnis sicut pater.

Ar Uidetur ꝙ ista secunda acceptio generis non sit vera. Assumptum probatur quia romulus est genus secūdo modo ꝛ tamē non est p̄ncipium vniuscuiusqꝫ generatōis Soº ꝙ illa secunda acceptio debet intelligi reddendo singula singulis vt sit sensus ꝙ qōlibet genus est principium sue generationis.

Queritur Quare porphirius nō exemplificauit hic de matre sicut de patre. cum tamen mater etiā sit p̄ncipium generationis. Solº quia mater non est p̄ncipium generationis

nis actiuum sicut pater sed solum materiale et passiuum ꝛ ergo nō habet
mater ↄuenientiam cum genere logico sicut pater. qꝛ genus logicū nō est
principium materiale sed formale.

Querit̃ Quare tempus non ponitur hic principium generatio
nis sicut locus So° qꝛ tēpus ꝓprie nō est cā gñatōis
ſꝫ mag᷒ cā corruptōis. vt dicitur q̄rto phicoꝝ. eo ꝙ est mēsura successiua
faciens rem distare a suo principio. Sꝫ locus est ṗncipiū ꝛ cā generatōis
qꝛ locus habet mirabilem virtutē sibi a corpibꝫ celestibꝫ influxā generan
di ꝛ cōseruandi suum locatum.

Queritur Quō cōparat porphirius istā secūdam acceptio
nem generis ad primam. So° dicit ꝙ ista se-
cunda acceptio videtur esse promptissima ꝛ principalior generis significa
tio supꝑe inter istas duas. Et hoc probat dupliciter. Primo quia ge
nus ṗmo mō hꝫ esse a genere secūdo mō vt collectio romanoꝝ a romulo
qꝛ romani dicuntur q̇ ex genere descēderūt romuli ꝛ cecropides qui a ge
nere descēderūt cecropis. Scdo ptꝫ h̄ idē qꝛ nomen generis apud ciuiles
prius attributum est generi secundo modo q̄ꝫ primo. quia prius appel-
latum est genus vniuscuiusq̄ꝫ generationis ṗncipium ꝛ dehinc posteri᷒
collectio vel multitudo eorum qui descenderunt ab illo vno ṗncipio vo
cata est genus Et ꝙ hoc verum sit patet. quia genus primo modo capit
distinctionem suam a genere scdo modo sicut collectio romanorum distin
guitur a qualiber alia collectione. qꝛ tota illa collectio descēdit a romulo
tanq̄ꝫ a ṗmo principio generationis.

Arguitur Ex illo sequeretur ꝙ ista secunda acceptio de-
beret precedere primam. Sequela patet qꝛ cau
sa debet precedere effectum Solutio ꝫm ordinem nature ista acceptio
deberet p̄cedere ṗmā ſꝫ ꝫm ordinē discipline debet seq̄ Et rō est qꝛ gen᷒
scdo modo habet maiorē ↄueniētiam cū genere logico ꝛ magis declarat
genus logicū ꝛ ḡ etiam ꝓpinquius ponitur ad ipm.

Queritur Que est tertia acceptio generis. Solo aliter
rursus dicitur genus cui supponitur species Et
dicit Porphi. notanter ibi aliter rursus qꝛ ista tertia acceptio non est ciui
lis sicut due ṗores sed logica ad similitudinē illarum acceptionum ciui-
lium fortasse dicta.

Ar Generi supponit̃ drīa et etiam indiuiduū. ḡ male dicit ista ter-
tia acceptio ꝙ genus ē cui supponitur spēs So° licꝫ generi sup
ponatur drā non tamē positōne directa sed indirecta. qꝛ drīa ponitur a
latere ꝛ indiuiduū. licꝫ supponatur indiuiduum nō tamē suppositōne ime
diata ſꝫ mediata. iam sic debet intelligi ista acceptio ꝙ genus tertio mo-
do est cui supponitur spēs supꝑe positōne directa ꝛ imediata.

Querit̃ Utrū iste tres acceptōnes generis sint sufficienter as-
signate Solutio ꝙ sic qꝛ porphirius nō intendit hic

ponere oẽs acceptões generis indifferẽter sȝ solũ illas q̃ hñt ꝯuenientiã cũ genere logico ⁊ q̃ ducũt in notitiã generis logici. Sȝ tales sunt due ciuiles hic posite. g̃ illas solũ cũ acceptõe logica hic ponit.

Ar Est aliqđ genus masculinũ aliqđ femininũ aliqđ actiuũ passiuũ ⁊c. ⁊ ille acceptões hic nõ ponunt. ergo sunt plures acceptões generis q̃ȝ hic posite. Solutio sicut iã dictũ fuit ꝙ por. nõ voluit hic ponere oẽs acceptões gñis sȝ solũ illas cũ q̇bꝫ genus logicum de quo hic intendit habet ꝯuenientiam.

Querit Quã ꝯuenientiam hȝ genus logicum cũ genere ṗmo mõ. Solutio qꝛ sicut genꝰ logicũ sub se ꝯtinet multitudinẽ spẽꝝ. ita genus ṗmo mõ est collectio multoꝝ generatoꝝ habentiũ se ad vnũ aliqđ ṗncipiũ illius generatõnis sicut collectio romanoꝛuȝ ordinẽ habet ad romulum.

Queritur Quõ differt genus logicũ a genere ṗmo modo. Solo differt ab eo in duobꝫ. ṗmo qꝛ genꝰ logicũ hȝ se ꝑ modũ totius vl'is. sȝ genus ṗmo mõ hȝ se ꝑ modũ totius integralis. Scđo qꝛ genus logicũ p̄dicat' de qualibet sua ꝑte. sȝ genus ṗmo mõ nõ p̄t de ꝑtibꝫ suis predicari.

Queritur Quam ꝯuenientiã hȝ genus logicum cum genere secundo modo. Solutio ꝯuenit cum eo in tribus. Primo qꝛ sicut genus scđo mõ est ṗncipiũ oĩm ab eo descẽdentiũ Ita genus logicũ est ṗncipium oĩm suaꝝ spẽꝝ. Scđo qꝛ sicut genus scđo mõ est aliquo mõ in descẽdentibꝫ ab eo sic genus logicũ est in oĩbꝫ suis speciebꝫ. genus em̃ scđo mõ sicut pater dꝛ aliq̇d sui habere in oĩbꝫ ab eo descẽdentibꝫ. qꝛ semen ꝓpagatõis diffusum a patre est aliq̇d patris. Et g̃ plato vocauit tale semen ꝑuum patrẽ. Tertio qꝛ sicut genus scđo mõ ẽ ṗncipium ꝯueniẽtie oĩm descẽdentiũ ab eo ⁊ ṗncipiũ etiã distinctõis sue collectõnis a qualibet alia. ita genus logicum est ṗncipium ꝯueniẽtie oĩm suarum spẽꝝ ⁊ ṗncipiũ dĩe eaꝝ a spẽbꝫ alioꝝ generum.

Querit Quõ differt genus logicũ a genere scđo mõ. Solo differt ab eo etiã in tribꝫ. Primo qꝛ genus scđo mõ est ṗncipiũ effectiuũ ⁊ extrinsecũ descendẽtiũ ab eo. Sȝ genus logicũ ẽ ṗncipiũ formale ⁊ intrinsecũ suaꝝ spẽꝝ. Scđo qꝛ genus scđo mõ est ṗncipiuȝ essendi suoꝝ generatoꝝ sȝ genꝰ logicũ est solũ ṗncipiũ cognoscẽdi. Tertio qꝛ genus scđo mõ dictũ nõ est in descẽdentibꝫ ab eo ꝓm totã substãtiã sȝ solũ ꝓm ꝑtem substãtie que est semen Sed genus logicũ est in qualibȝ sua spẽ ꝓm totam suam essentiam

Queritur Utrum de om̃ibus istis tribus acceptõnibus ⁊ modis generis sit hic ad propositum Solutõ por. ꝙ nõ sed solum de genere tertio modo quod vocatur genus logicum q̇ꝛ de illo solum ꝓmo' est apud phos.

Queritur Quõ definitur genus tertio modo. Solutio sic. Genus est quod p̄dicatur de pluribus diffe-

rentibus spē in eo quod quid est. Exemplum est vt animal.

Querit Quō declarat por. illam definitōem generis. Solō pmo ponit vnam diuisionē q̄ talis est. Qꝫ eoꝝ q̄ p̄dicā tur q̄dam p̄dicantur de vno solo sicut indiuidua. vt socrates ⁊ hic ⁊ hec et hoc. Alia vero p̄dicant de pluribꝫ sicut genera ⁊ spēs ⁊ drñe ⁊ ꝓpria et accidētia ꝯmunia. Exemplū de genere est vt aīal. de spē vt homo de drā vt ratōnale de ꝓprio. vt risibile de accidente ꝯmuni vt albū nigrum.

Queritur Quō applicat por. istam diuisionē ad declarandum definitōem generis. Solutio ostēdit ex ea quō genus per definitōem iam datam distinguitur ab omnibus alijs. Et dt ꝙ pmo genus differt ab his q̄ p̄dicant de vno solo. qꝛ ipm p̄dicat de pluribus. Secundo differt genus a specie. quia species predicatur de pluribꝫ differētibus numero sed genꝰ p̄dicatur de pluribꝫ differentibꝫ spē. Tertio etiam differt a proprio. qꝛ ꝓprium p̄dicatur solum de vna spē cuius est ꝓprium ⁊ de indiuiduis ꝯtentis sub tali specie. sed genus p̄dicatur de pluribus spē differentibus. Quarto differt etiam genus a differētia ⁊ accidente ꝯmuni qꝛ differentia ⁊ accidens ꝯmune nō predicantur in quid sed in quale. genus autem hoc predicatur in quid. Et probat porphirius sic. quia differentia ⁊ accidens ꝯmune ꝯuenienter respondentur ad interrogatōnem factam per quale. sed genus respondetur ad interrogatōnem factam per quid. Sicut exempli gratia. quando queritur qualis est homo. respondetur est ratōnalis. qualis est coruus respondetur est niger. ratōnale autem est differētia ⁊ nigrum accidens. Sed quando queritur q̇d est homo respondemus est animal. sꝫ animal aūt ē genus hominis. Quia ergo p̄dicta definitio generis nihil superflui aut diminuti continet sed distinguit sufficienter genus a quolibet alio. vt patet ex inductione facta per singulas ꝑticulas seq̄tur ꝙ ipā sit ꝯuenienter ⁊ bn̄ assignata.

Ar Qꝛ ale dicitur in illa definitōe genus est quod predicatur. ergo illa definitio nō est conuenienter ⁊ bene assignata. Antecedēs ꝓbatur. quia genus in predicatōnibus sepe subijcitur. vt patꝫ dicendo animal est substantia. Solutio licet quandoqꝫ acceptum in ratōne speciei subijciatur inquantum scꝫ est species subalterna respectu superioris generis. tamen acceptum in ratōne generis nunq̄ꝫ subijcitur sed sꝑ p̄dicat

Contra Genus acceptum in ratōne generis nō semper predicatur. ergo ista solutio est falsa. Antecedēs probatur quia animal est genus acceptum in ratōne generis. ⁊ tamen de nullo predicatur. Solutio lꝫ nō p̄dicetur actu tamē bn̄ aptitudine. verba em̄ in definitōnibus posita nō dicunt actum sed aptitudinem.

Contra Genus non predicatur ſm aptitudinem. ergo. Antecedens probatur. quia vel predicaretur genus pro prima intentōne vel pro secunda. sed nullum illorum potest dici. Non pro secunda intentōne. quia illa nō predicatur in quid sed in quale. Non pro prima eo ꝙ de illa nō dat ista definitio. quia alias nō esset cōuertibilis cū

suo definito. Solutio genus predicatur pro prima intentōne. Et
quando dicitur ꝙ de illa non datur definitio negandum est hoc. Et ad
probatōnem qua dicitur quia alias nō esset definitio ista conuertibilis cū
suo definito. Dicendum est ꝙ hoc falsum est. quia sicut prius dictum
fuit aliud est hic quod definitur seu de quo definitio datur ⁊ aliud cui de-
finitio attribuitur seu de quo definitio verificatur. Datur enim ista defi-
nitio de genere pro secunda intentōne ⁊ cum ea conuertitur. sed definitio
ista de secunda intentōne non verificatur. quia illa secunda intentio genꝰ
non est que predicatur de pluribus differentibus specie. sed verificatur
de prima. non enim dicimus ꝙ homo est genus asinus est genus. sed dici-
mus homo est animal asinus est animal ⁊ sic de alijs. Et ratio illius fuit
superius assignata.

Ar̄ Genus non predicatur de pluribus. ergo definitio generis non
est bona. Antecedens probatur. quia si sic hoc vel fieret in vna
propositōne vel in pluribus. non in vna vt manifestum est. nec in pluribꝫ.
quia quod semel dictum est amplius resumi nō potest Solutio genus
predicatur de pluribus in pluribus propositōnibus. vt patz dicendo ho-
mo est animal. asinus est animal ⁊ sic de alijs. Et ad improbatōnem de-
bet dici ꝙ illud quod semel dictum est nō potest amplius resumi sub iden
titate vocali. ita ꝙ eadem vox in numero semel prolata iterum resuma-
tur sed potest bene resumi sub identitate reali sub alia voce in numero. qa
potest formari alia vox priori similis que significet eandem rem que signi
ficata fuit prius.

Ar̄ Genus predicatur de pluribus conuenientibus specie. ergo ma
le dicitur in definitōne de pluribus specie differentibus. Ante-
cedens patet. quia animal est genus ⁊ predicatur de homine ⁊ asino que
conueniunt specie. quia homo est species ⁊ asinus est species. Solutio
licet homo ⁊ asinus conueniant specie accipiendo speciem pro secunda in-
tentōne. tamen differunt specie accipiendo spēm pro pᷓma intentōne quō
debet hic accipi in definitōne generis.

Ar̄ Genus predicatur in quale. ergo male dicitur in definitōe ꝙ pre
dicatur in quid. Antecedens probatur. quia coloratum est ge-
nus ad album ⁊ nigrum. ⁊ tamē non predicatur in quid. sed in quale. qꝛ
significat accidens Solutio licet coloratum predicetur in quale de suo
subiecto respectu cuius est accidens. nō tamen predicatur in quale sed in
quid de albo ⁊ nigro. Et ratio illius est. quia respectu albi ⁊ nigri nō ha-
bet se vt accidens sed vt genus.

Querit̄ An genus possit saluari in vna spē. Solutio ꝙ ge-
nus accipitur dupliciter. vno mō ƀm suam essentiam
et sic genus potest saluari in vna spē. Et ratio illius est. qꝛ essentia generꝭ
est indiuisibilis. sed indiuisibile vbicunqꝫ est ibi totum est. Alio modo ge
nus accipitur ƀm suam potestatem. Et sic nō potest saluari in vna specie.

Et ratio est quia potestas generis est diuisibilis per oppositas differentias sed opposite differentie nõ possunt esse in eadem specie. ergo impossibile est genus saluari ſm suam potestatem in vna spē.

Ar̃ Potestas generis radicatur in essentia. et est ab ea inseꝑabilis ergo vbicunqꝫ saluatur genus ſm totam suam essentiam etiam saluabitur ſm totam potestatem. Solutio q₂ potestas generis radicat͛ in essentia. ergo vbicunqꝫ est tota essentia ibi etiam est tota potestas radicaliter siue original'r ꝛ inchoatiue. sed nõ seqᷓtur ꝙ sit ibi totaliter ꝛ actualiter. Et hoc ꝓpterea sicut patuit. quia essentia illa est indiuisibilis. ꝛ ergo vbi est ibi totaliter est sed potestas generis est diuisibilis ꝛ ergo nõ oportꝫ ꝙ vbicunqꝫ ip̄a saluat͛ vel ē ꝙ ibi totaliter sit.

Queritur Quid est potestas generis. Solutio potestas generis nihil aliud est q̃ȝ diuisibilitas generis in plures spēs que seqᷓtur naturam ip̄ius generis intellectam. vt vna est contrahibilis tamen per oppositas ꝛ diuersas differẽtias in plures spēs. Ex quo patꝫ ꝙ differẽtie opposite nõ sunt potestas generis sed explicant generis potestatem. Et non distinguuntur realiter a genere. licet realiter distinguantur inter se. Et ergo etiam spēs per eas constitute nõ differunt realiter a genere sed differunt tamen realiter inter se.

Queritur An spēs etiam possit saluari in vno indiuiduo. Solutio ꝙ sic ſm essentiam ꝛ potestatem de essentia. patꝫ quia illa est indiuisibilis. Et de potestate probatur. quia potestas spēi nõ est diuisibilis vel ꝯtrahibilis per differentias formales ꝛ intrinsecas. sicut potestas ipsius generis sed solum per differentias materiales ꝛ extrinsecas.

Ar̃ Si spēs posset saluari in vno indiuiduo ſm essentiam ꝛ potestatem tunc sequeretur ꝙ nõ esset vniuersale. sed hoc est falsum. ergo illud exquo sequitur. Solutio ꝙ totam speciem saluari in vno indiuiduo potest intelligi dupliciter. vno modo ſm totalitatem sue essentie et potestatis sic ꝙ nihil existens de sua formali ꝑfectõne quin sit in tali indiuiduo ꝛ sic verum est ꝙ tota species saluatur in vno indiuiduo. imo sic est species in quolibet indiuiduo Alio modo potest intelligi ſm totalitatem sue vniuersalis aptitudinis ꝛ sic nõ potest species saluari tota in vno indiuiduo. quia nunqꝫ est sic existens in vno quin etiam quantum de se est possit esse in alio.

Secundũ capitulum De specie.

¶ Spēs aũt dicitur quidem ꝛ de vniuscuiusqꝫ rei forma.

In hoc secundo capitulo porphirius determinat de secundo p̄dicabili scꝫ de spē. Et diuiditur in duas partes. q₂ in p̄ma ponit acceptiones spēi et in scđa prosequitur de spē hic intenta.

Queritur Quare istud capl'm de spē seq̃tur capl'm de genere. Solo propter multas causas. p̄mo q2 genus ꝛ species ad inuicē referunt ꝛ vnū nō potest definire sine alio cognosci. Scdo q2 spēs hz ꝯformitatē in mō p̄dicādicū genere. q2 ābo p̄dicant in q̄d.

Ar Differentia est prior specie. ergo capl'm de drā deberet precedere capl'm de spē Añs probat. q2 drā est p̄ncipiū spēi Solutio licet drña s'm ordinē nature deberet p̄cedere spēm sicut p̄ncipiū suum p̄ncipiatuz ꝛ ꝯstituēs ꝯstitutum tñ s'm ordinem discipline spēs debet p̄cedere drām. Et hoc ꝓpter cās iam dictas et etiam q2 spēs habet se vt totuz sz drā solū vt pars totū eñ sp notius est quo ad nos q̄ pars

Queritur Quot sunt acceptōnes spēi. So° q' due. Prima est q' spēs dr vniuscuiusq3 rei forma seu decor s'm quā dictuz est q' spēs p̄ami digna fuit imperio bona eñ dispō exterior indicat bonam dispōem interiorem s'm q' dr Arestoteles q' molles carnes aptos mente dicimus.

Ar Anima rōnalis est vniuscuiusq3 rei forma ꝛ tñ nō est spēs. ergo ista acceptio est falsa Prima ps añtis pbat q2 est forma hois Et scdā ptz q2 s'm illā rusticus nō est minus dignus iperio q̄ p̄amus. So° est duplex forma scz substātialis ꝛ accñtalis. iam non est hic sermo de forma substātiali sz de accñtali q̄ est quedā pulchritudo seu formositas consistens in debita ꝯmensuratione ptiū adinuicē s'm ꝓportionem sue spēi

Queritur Que est secūda acceptio spēi Solutio q' spēs est q̄ ponitur sub assignato genere. id est sub determiato genere. Et ponit por. de hoc tria exempla in tribus p̄dicamētis. Primo in p̄dicamento substantie vt solemus dicere hoiem esse spēm aialis cū aial sit eius genus. Secūdo in p̄dicamēto qualitatis. vt albū dicim9 coloris spēm. Et tertio in predicamēto q̄titatis quia triangulū dicimus speciem figure. Et plus exēplificat porphirius de istis trib9 p̄dicamentis q̄ de alijs. q2 ista sunt p̄dicamēta absoluta ꝛ magis p̄ncipalia Alia sunt quodāmodo omnia respectiua.

Ar Ista acceptio ꝯuenit drñe etiā ꝯuenit indiuiduo. ergo nō est acceptio spēi. Añs pbat. q2 drña ponit sub assignato genere silr indiuiduū. vt rōnale et sortes sub aiali. So° Alberti q' ista acceptio debz sic intelligi spēs est qd ponit sub assignato genere sup' positōne ordinis et participatōnis. Et sic non conuenit drñe nec indiuiduo q2 p hoc q' dr positione ordinis excluditur indiuiduū q2 indiuiduū non subordinat generi sicut inferius suo imediato supiori sz inter indiuiduū et genus mediat species. Et per hoc q' dicitur positōne participatōnis excludit drā q2 drā nō participat genus cū non sit ꝯposita sed simplex forma. ptz ergo q' sola species est q̄ ponitur sub assignato genere.

Ar Vnū oppositorū non ponitur sub alio sz genus ꝛ species sunt opposita ergo vnū non ponitur sub alio Solutio q' genus ꝛ spēs accipiunt dupl'r. vno mō scdē intētionaliter ꝛ sunt opposita relatiue ꝛ vnū

non ponitur sub alio. Alio modo intentionaliter p naturis substratis illis intentõnibꝫ secundis ꝛ sic non sunt opposita ꝛ hoc modo spẽs que est inferior ponit̃ sub genere tanq̃ sub imediato supiore.

Querit̃ Quõ differt ista secunda acceptio spẽi a pma Solo qꝛ pma fuit ciuilis sꝫ ista est logica. Et ponit̃ hic illa prima acceptio vt ducat nos in cognitõez speciei logicaliter ꝯsiderate ꝓpter silitudinẽ quam habet cum ipa

Querit̃ Quã silitudinẽ habet spẽs logica cũ spẽ pmo mõ accepta Solo qꝛ sicut spẽs pmo mõ est forma ꝛ decor siue pulchritudo eius .cuius est ita spẽs logica est forma et pulchitudo sui generis qꝛ genus sm se est potentiale ꝯfusum ꝛ informe sꝫ spẽs illã informitatẽ eius ꝛ ꝯfusionẽ format ꝛ terminat.

Ar̃ Differẽtia termiat informitatẽ generis. ergo nõ spẽs So° est duplex terminãs. s. quod et quo drña est bene terminans quo sꝫ species est terminãs quod.

Dr̃ Quod est dubiũ qð remouet por. circa scdam acceptõem speciei So° ex quo supius definientes genus fecimus mẽtionẽ de spẽ dicendo genus est qð p̃dicatur de pluribꝫ drñtibꝫ spẽ in ea qð quid est. Et nũc rursum dicimus ꝙ spẽs est que ponitur sub assignato genere faciendo mẽtionẽ de genere posset aliquis putare ꝙ hic ꝯmittĩ circulus et ꝙ idem esset notius ꝛ ignotius pus ꝛ posterius. Sed remouet por. hoc dubium ꝛ vult ꝙ hic nõ ꝯmittĩ circulus qꝛ genus nõ est sui sꝫ spẽi genꝰ Et spẽs etiam nõ est sui sꝫ gñis spẽs. Et ergo necesse est in vtroꝛũqꝫ rationibꝫ seu definitionibꝫ vtrisqꝫ vti hoc est in definitõne gñis necesse ẽ poni spẽm. et ecõtra in definitõe spẽi necesse est genus poni

Queritur Quot sunt definitõnes spẽi hic posite a porphi. Solo ꝙ tres. Prima est Qꝫ spẽs est q̃ ponit̃ sub assignato genere. Scða q̃ sequit̃ ex illa est ꝙ spẽs est de qua genus in eo ꝙ q̃d est p̃dicatur. Tertia est ꝙ spẽs est qð p̃dicat̃ de pluribus differẽtibus numero in eo ꝙ quid est

Ar̃ Unius definiti debet esse tm̃ vna definitio sꝫ spẽs est vnũ definitum. ergo male ponũtur hic tres definitõnes spẽi So° ꝙ vnius definiti eodeꝫ modo sumpti est tm̃ vna definitio sꝫ si sumat̃ diuersimode sic sm diuersos respectus eius possunt esse plures definitões siue descriptõnes Et sic est in ꝓposito qꝛ pma definitio spẽi hic posita dat̃ de spẽ inq̃tum est reponibilis in p̃dicamẽto. scða datur de ea in rõne subijcibilis Et tertia in ratõne p̃dicabilis. Et ergo pme due definitõnes ꝯueniunt tam spẽi spẽalissime q̃ subalterne. sꝫ tertia ꝯuenit solũ spẽi specialissime q̃ sola est distinctũ p̃dicabile a genere.

Arguitur Illa tertia definitio etiam conuenit generi ergo non cõuenit solum speciei specialissime Ãñs pbatur qꝛ genus p̃dicatur de pluribus drñtibus nũero in eo ꝙ q̃d est sicut

animal p̄dicatur de sorte ꝛ platone Solutio licet genus p̄dicet̄ de plurib⁹ differentib⁹ nūero hoc tamē nō est imediate Spēs aūt illa imediate p̄dicat̄ de plurib⁹ nūero dr̄ntib⁹ in eo qđ quid est.

Arguitur Sol luna mūdus sunt spēs ꝛ tamē non possunt p̄dicari de plurib⁹ nūero differētib⁹. ergo illa definitio spēi est falsa. Scđa pars aūtis pꝫ. qꝛ non sunt plures soles aut lune aut mūdi Solutio licet ille spēs non predicētur de plurib⁹ nūero differentib⁹ actu tñ bñ aptitudine. Et ratio illius est. qꝛ defectus nō est in illis ex pte forme specifice ſꝫ tm̄ ex pte materie

☞ Contra. Frustra est aptitudo que nunq̄ȝ ducit̄ ad actum ſꝫ ista aptitudo nunq̄ȝ ducet̄ ad actum. ergo est frustra. Solutio aptitudo nō est frustra que nunq̄ȝ ducitur ad actū. qꝛ aptitudo est quedā actus sed potētia illa est frustra q̄ non ducitur ad actum. qꝛ potētia est ad actum ordinata. et ergo si illum non attingit est frustra

Ar Spēs p̄dicatur de plurib⁹ spē dr̄ntib⁹ ergo. Aūs pbatur qꝛ homo est spēs ꝛ predicatur de viro ꝛ muliere q̄ differūt spē So° ꝙ licet vir et mulier differāt spē accn̄tali penes sexum masculinū ꝛ femininum nō tñ differūt spē essentiali ſꝫ solo nūero essentiali.

☞ Contra. vir ꝛ mulier plus differūt q̄ȝ vir ꝛ vir. ſꝫ vir ꝛ vir differunt nūero essentiali. ergo vir ꝛ mulier differūt spē eēntiali So° vir ꝛ mulier plus differūt accn̄tialiter q̄ȝ vir ꝛ vir ſꝫ nō plus differūt essentialiter

☞ Contra. Plus differūt essentialiter ꝙ. Aūs pbat̄ qꝛ differunt sicut natural' potētia et ipotētia q̄ dr̄nt spē eēntiali So° vir ꝛ mulier p̄nt ɔsiderari dupl'r. vno modo materialiter q̄ȝtū ad eorum subām ꝛ sic non differunt eēntialiter sicut naturalis potentia ꝛ ipotentia. Alio modo formaliter. vt vir est naturalis potentia ꝛ mulier naturalis impotētia. ꝛ sic distiguuntur essentialiter ſꝫ sic non p̄dicatur de eis hec species homo in quid ſꝫ ecōtra vir ꝛ mulier hoc modo p̄dicantur de hoīe in quale

Queritur Q̄uo declarat por. predictas definitiones speciei. Solutō p̄mo declarat p̄mā ꝛ postea secundā ꝛ tertiā relinquit ex eis notam.

☞ Queritur. Q̄uo declarat p̄mā definitiōem qua dicebat̄ spēs est que ponitur sub assignato genere So° declarat eam ꝑ coordinationē p̄dicamētalem p̄mo in generali ꝛ secūdo in speciali

Queritur Q̄uo declarat eā per coordinatōem predicamētalem in generali So° sic. quia in vnoquoqꝫ p̄dicamēto sunt quedā generalissima quedā specialissima. et q̄dā intermedia que vocant̄ subalterna. Generalissimū est supra quod non est aliud supueniens genus Specialissimū vero post qđ non est alia inferior species. Sed intermedia que dicunt̄ subalterna sunt genera ꝛ species ad aliud quid ē ꝛ ad aliud sumpta.

Arguitur In vno p̄dicamento est tm̄ vnū generalissimū ergo male dicit̄ hic ꝙ in vnoquoqꝫ p̄dicamēto sunt generalissima So° ꝙ qñ dr̄ por. ꝙ in vnoquoqꝫ p̄dicamento sunt

generalissima hoc debet intelligi red dēdo singula singulis.

Queritur Que est diuisio generis que habetur ex isto textu So° est ista q͛ duplex est genus scꝫ genus generalissimũ et genus subalternũ Et ratio illius diuisionis est qꝛ oē gen⁹ ponitur in coordinatione predicamentali vel ergo est ṗncipiũ sue coordinationis exñs metrũ ⁊ mensura oim aliorũ ⁊ sic est genus generalissimuꝫ vel est sub primo ab eo mensuratum ⁊ inferiora mensurans ⁊ sic est gen⁹ subalternũ. Et est ista diuisio sicut dicit albertus subiecti in accñtia

Queritur Qũo diuidiť spēs. Solutio spēs siľr diuiditur in spēm spēalissimā ⁊ spēm subalternā. Et ratio diuisionis est. qꝛ nomē spēi impositum est a specialitate vel ergo habꝫ specialitatem in termino vel non si ṗmo modo sic est species specialissima Si scđo modo sic est species subalterna

Queriť Qũo iam declarat dcām definitōem spēi ꝑ coordinatione p̄dicamentalem in spēali So° declarat eā specialiter in p̄dicamēto substantie qꝛ substantia est ṗcipuum ⁊ dignissimum predicamētum. Nam in illo predicamēto substantia est ṗmũ genus sub qua īmediate est corpus. Sub corꝑe corpus animatum. sub corꝑe aīato animal. sub animali aīal rationale sub aīali rationali homo ⁊ sub homine sortes ⁊ plato qui sunt indiuidua. Sed inter ista substantia est genus generalissimũ. qꝛ est genus solum ⁊ homo est species specialissima qꝛ est species solum Sed corpus est species substantie ⁊ genus corporis aīati. Et corpus aīatum species corporis ⁊ genus aīalis. Et aīal species corꝑis animati ⁊ genus aīalis ratōalis Et aīal rationale spēs aīalis ⁊ genus hominis ⁊ homo cōsequēter est species animalis ratōalis sed non est genus ꝑticulariũ hominũ sed solum species. Et sic vľr oīe illud qđ est ꝓxime ante diuidua est spēs tm̄ et nullo modo genus.

Queritur Que est habitudo eorum que sic ponũtur in p̄dicamento So° porphirij Qꝫ aliam habitudinem habent intermedia et extrema. qꝛ intermedia que vocanť subalterna habēt duplicem habitudinem scꝫ vnā ad suꝑiora respectu quorũ dicũtur species. Et aliam ad inferiora respectu quorũ dicuntur genera Sed extrema habēt solum vnam habitudinem qꝛ genus generalissimũ soluꝫ habet habitudinem ad inferiora q̄ sunt post ipm respectu quorũ est genus. Eam vero habitudinem que est ad suꝑiora non habēt cũ sit supremuꝫ et ṗmũ ṗncipium. Sic species spēalissima soluꝫ habet habitudinē ad superiora respectu quorũ dicitur spēs Sed ad inferiora nullā hꝫ habitudineꝫ sꝫ diciť indiuiduorũ spēs quasi ea ꝯtinens species vero suꝑiorum inꝯtuꝫ ab ills continetur.

Arguiť Species specialissima habꝫ duas habitudines ergo istud dictum est falsum. Añs probatur qꝛ sicut habꝫ habitudinē ad suꝑiora que eēntialiter ꝑticipat ita etiam ad inferiora scꝫ indiuidua a quibus participatur. Solutio licet species specialissima

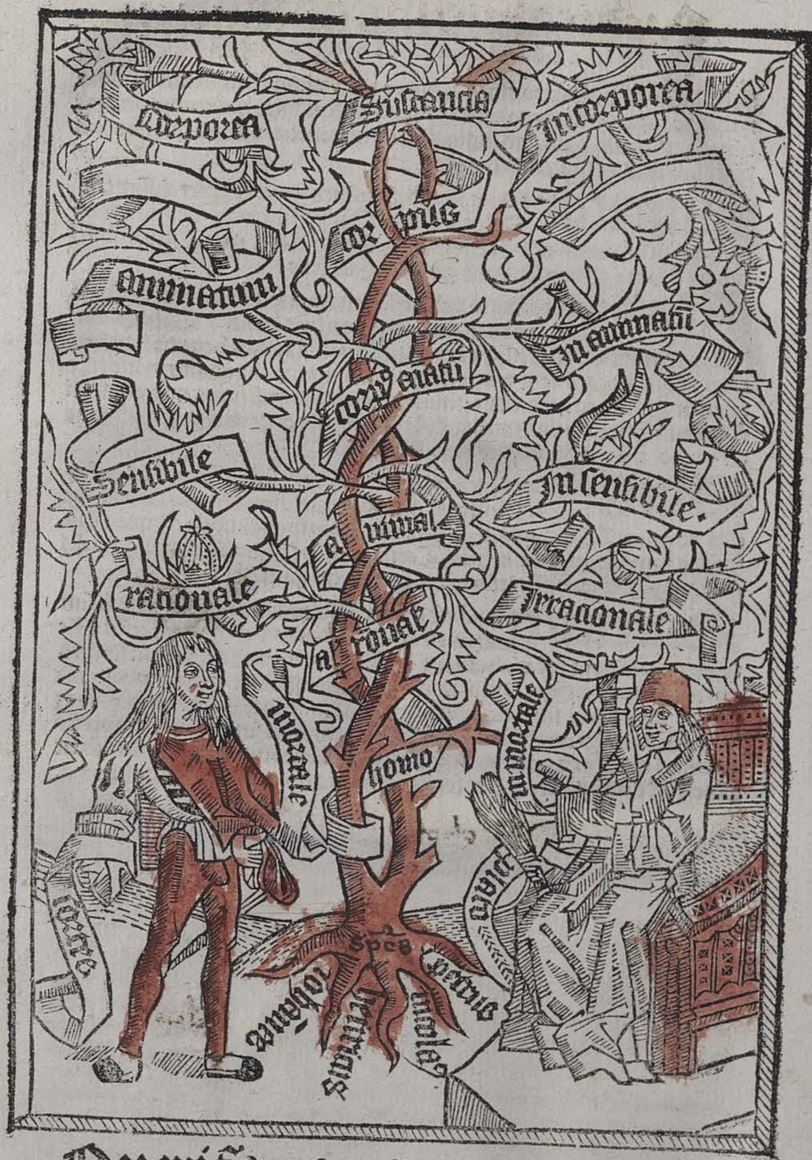
habeat illas duas habitudines tamen prima solum est formalis scz quaz habet ad superiora et ergo dicitur solum habere vnaz habitudinem. ha-
bitudo eñ quam habet ad indiuidua est materialis ⁊ ad ea que non ca-
dunt sub arte vt posterius dicetur

Queritur Quot sunt definitõnes generis generalissimi. Solutio ꝙ due Prima est. genus generalissimũ est qđ cum sit genus non p̃t esse species. Secunda est genus generalissi-
mum est supra qđ non est aliud genus supueniens.

Ar Nulla bona definitio debet esse negatiua sed ille due definitõnes generalissimi sunt negatiue. ergo non sunt bone. Solutio nul-
la bona definitio debet esse pure negatiua potest tamen bene dari defini-
tio p aliquã negatõnem dũmodo p eam innuatur aliqua affirmatio. Et sic est in ꝓposito q2 qñ dicitur genus generalissimũ est supra qđ non est ali
ud genus supraueniens intelligit̃ ista affirmatio ꝙ genus generalissimuz est genus tm̃ ⁊ supremũ sue coordinatõnis

Querit̃ Quot sunt definitiones speciei spẽalissime. Soº ꝙ tres. Prima est ꝙ spẽs specialissima est que cum sit spe-
cies non potest esse genus. Secũda est Spẽs specialissima est que cũ sit species nunq̃ꝫ diuiditur in spẽs. Tertia est Spẽs spẽalissima est qđ p̃di-
catur de pluribus differẽtibꝫ nũero in eo ꝙ qđ quid est

Queritur Quid est genus subalternum Soº genus sub-
alternũ est qđ cũ sit genus potest esse species Et sic etiam definitur spẽs subalterna ꝙ spẽs subalterna est que cum sit spẽs potest esse genus Et ratio istarum definitionũ est q2 genera subalterna et spẽs subalterne sunt illa intermedia que sunt ante spẽm specialissimaz vsq̃ꝫ ad genus generalissimũ. Sed illa intermedia sunt genera et species ad aliud quidem ⁊ ad aliud sumpta Et istud totum qđ iam dictum est potest ad oculũ patere in hac sequenti figura q̃ vocat̃ arbor porphiriana.

Querit̃ Quare ista coordinatio generū ꝛ speꝝ vocat̃ arboꝛ.
Solū q̄ vocat̃ arboꝛ metaphorice ad sīlitudinē arborꝝ

Predicabilium porphirij

naturalis Quia sicut in arbore naturali proprie sunt tria scz radix truncus et ra
mi sic proportionabiliter est ista iuenire in arbore porphiriana Nam radix in ista
arbore est duplex. s. radix subiectionis et predicationis. Radix subiectionis sunt
indiuidua in quibus omnia superiora habent esse existentie Sed radix predicationis est genus
generalissimum quia a genere generalissimo omnia inferiora habent esse essentie Truncus
cus, vero est rectus ordo generum et specierum Et rami sunt differentie que lateraliter se ha
bentes pullulant ex radice et trunco Et sicut sunt duo etiam accidentia arboris na
turalis scz fructus et folia ita etiam est illa aliquo modo assignare in arbore
ista Nam fructus hic sunt accidentia propria que saporem trahunt ex essentialibus principijs
propijs subiecti. Et folia sunt accidentia quia sicut folia fluunt et refluunt absque
corruptione substantie arboris naturalis. ita etiam accidentia communia possunt
adesse vel ab esse suis subiectis sine corruptione suorum subiectorum

Queritur Utrum ista arbor porphiriana sit conuenienter ordinata
Sed quod sic dempto animali rationali cum suis differentijs di
uisiuis Et ratio illius est. quia in ista arbore animal rationale ponitur pro genere respectu
pectu hominis sed hoc est falsum et obuium fidei catholice. quia fides nostra non
ponit aliquod animal quod sit rationale aliud ab homine Et nedum istud est obuium fidei
sed etiam vere philosophie quia secundum philosophiam nullum genus debet esse conuerti
bile cum sua specie sed animal rationale est conuertibile cum homine. Nec est consonum vere
philosophie quod aliquod sit animal rationale immortale quia secundum philosophiam omne compositum ex contra
rijs est corruptibile sed omne animal est compositum ex contrarijs ergo nullum potest
esse animal immortale. Et si queratur quare tale posuit porphirius qui tamen fuit
magnus philosophus. Ad hoc debet dici quod porphirius in hoc sequutus est opi
nionem stoycorum qui posuerunt duplices spiritus scz bonos quos vocabant ca
lodemones et malos quos vocabant cacodemones et omnes. illos spiritus
dicebant esse animalia rationalia sed immortalia Et postea dicit por. Sumus enim
nos rationales et dij sed mortale nobis additum separat nos ab illis Et si
dicatur por. superius in prohemio promisit se sequuturum opinionem peripateticorum
Ad hoc respondent quidam quod hoc debet intelligi in pluribus et principalioribus
bus scz in definitionibus et diuisionibus. sed non in omnibus

Queritur Quomodo porphirius declarat istam coordinationem predicamen
talem seu arborem in textu. Solutio declarat eam per
vnam coordinationem naturalem seu ciuilem in familijs Et dicit quod in coordi
natione predicamentali est sicut est in familijs Sed in familijs est reperire ali
quem qui est filius tantum vt agamenon et aliquem qui est pater tantum. vt iupiter et ali
quos qui sunt patres et filij respectu diuersorum sicut atreides pelopides et
tantalides. Et ergo sic erit etiam in coordinatione predicamentali quod aliquid erit
genus tantum, aliquid erit species tantum Et aliqua erunt intermedia que sint genera et spe
cies respectu diuersorum.

Arguitur Saturnus dicitur fuisse pater iouis. ergo male dicitur quod iuppiter est pater
tantum et non filius Solutio secundum fabulas historiales poetarum licet
iuppiter dicatur fuisse filius saturni tamen quia expulit patrem suum a regno ideo
in dignitate regali et gradu honoris dicitur pater tantum quia in eo tanquam in sum
mo stat regalis sua familia.

Queritur In quo differūt iste due coordinationes scꝫ predicamē
talis ⁊ que est in familijs   Soᵒ poꝛ. ꝙ in hoc differunt
qꝛ in familijs plerūqꝫ oīa reducūtur ad vnū ꝑmū principiū vtputa ad io
uem in ꝓposito. Sed in generibus et speciebꝫ non est sic. qꝛ in illis non oīa
reducunt̄ ad aliquod vnū genus nec oīa p̄dicata sunt eiusdē generis ſm
vnum supmū genus sed sunt posita decem p̄dicamenta tanq̄ ꝑma ꝑnci
pia q̄admodū dꝛ aresto. Et si diceret aliquis ꝙ oīa p̄dicamenta haberēt
ordinē ad vnū cōe genꝰ quod est ens. Ad hᵒ respōdet poꝛ. ꝙ si q̄s oīa de
cem p̄dicamēta entia vocet nō vniuoce sꝫ equoce nūcupabit ea.

Queritur Circa hoc vtrū ens dicat̄ de decē p̄dicamentis vni
uoce vel equiuoce   Soᵒ nō vniuoce sꝫ equoce vł ve
rius analogice. Et ꝓbatur autoritate et ratōe. Autoritate ꝑmo phi q̄rto
metaphisice vbi dꝛ ꝙ ens dicitur de entibꝫ sicut sanū de sanis sꝫ sanū dici
tur de sanis analogice ergo. scdo autoritate eiusdē ꝑmo phisici vbi dꝛ ꝙ
principiū procedendi ꝯtra ꝑmenidē ⁊ mellissum est ꝙ ens dicitur multi
pliciter. Tertio autoritate poꝛ. hic in tex. Rōne ꝑmo sic. Quia si ens dice
retur vniuace de decem p̄dicamētis tūc vel predicaretur vt genus de eis
vel vt dꝛña vel vt species nullum eorum potest dici ḡ. Minoꝛ ꝓbat̄ non
potest dici ꝙ predicatur vt species qꝛ nihil habet supra se. Nec vt dꝛña qꝛ
dꝛña est diuisiua alicuius generis qd est ea cōius sed ente nihil est cōius.
Nec etiam vt genus qꝛ genus contrahitur ad speciē ꝑ dꝛām sed ens nō
p̄t ꝯtrahi ad substātiam ⁊ accidens ꝑ drām. qꝛ dꝛña debet esse extra ra
tionem generis sꝫ nihil est qd subterfugit rōem entis.   Preterea scdo
illa que sunt ꝑmo diuersa ⁊ se totis distincta ī nullo vniuoco ꝯueniūt sed
substantia ⁊ accidens sunt hmōi. ḡ in nullo vniuoco ꝯueniūt ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns
ens non est eis vniuoce cōe. Minoꝛ patet qꝛ sunt decem rerum prima
ꝑncipia ſm Boetium.

Ar Quicq̄d contrahitur ad decē p̄dicamēta ꝑ dꝛās oppositas hoc ē
genus vniuocum decē predicamētoꝝ sꝫ ens in cōi est hmōi ergo
ens est cōe vniuocū ad decem p̄dicamēta. Minoꝛ probatur qꝛ ens ꝯtra
hitur ad subām ⁊ accidēs ꝑ illas dꝛās que sunt esse ꝑ se ⁊ non esse ꝑ se.
Solᵒ ꝙ ens nō ꝯtrahit̄ ꝑ dꝛās sꝫ sine aliquo ꝯtrahēte dīīdit ad substātiā
⁊ accñs. Et rō illius est qꝛ ens analogice ſcat subām ⁊ alia p̄dicamenta
sic ꝙ suum ſcatum ꝑmum ⁊ ꝑncipale est substātia ⁊ alia signat secunda
rio. imo non ſcat alia nisi inq̄tum alia scꝫ accñtia sunt aliq̄d substantie.
Et hoc est qd dicit phus ꝙ accñs non est ens sed entis modus licet er
go dicamus ꝙ substantia est ens ꝑ se tñ hoc qd additur ꝑ se nō est diffe
rētia ꝯtrahēs naturam entis sed est circūloquutio coartans analogiā illi
us cōis analogi ens sicut cum dꝛ canis latrabilis ibi latrabile nō ponit̄
tanq̄ dꝛā sꝫ tāq̄ coartās multiplicitatē illiꝰ nōis canis ad canē latrabilē

Ar Si ens nō diceretur vniuoce de decē predicamētis tūc seq̄ret̄ ꝙ
metaphisica nō esset sciā vna. sꝫ hoc est falsum. ḡ illud ex quo se
quitur. Sequela patet qꝛ ens est eius subiectū. sꝫ si ens non esset vniuocū
tunc nō esset vnum. ⁊ ꝑ ꝯsequens nec metaphisica esset vna scientia.

Solo.ad vnitatem scientie nõ requirit vnitas vniuocatiõis subiecti ita ꝙ subiectum sit aliquod vnum vniuocum.sed sufficit vnitas analogie et attributionis.et ergo dicit phus ꝙ scientia est eorum que sunt ad vnũ. de hoc plura videas in ꝯmentarijs

Querit. Quot sunt genera gñalissima ⁊ spẽs spẽalissime de quibus iam sepe dictũ ẽ Solo porphirij.ꝙ generalissima sunt in numero quodam certo ⁊ determinato.quia sunt decem Specialissima vero sunt quidem in numero quodam sed non in numero certo ⁊ determinato quo ad nos.licet bene quo ad naturam .Sed indiuidua q̃ sunt post spẽalissima sunt infinita tam quo ad nos ꝙ̃ quo ad naturam.

Querit. Quot correlaria infert Porphirius ex dictis Solo ꝙ duo.¶ Primum est ꝙ descendẽtem a generalissimis vsq͡ʒ ad specialissima iubet plato quiescere.Et hoc probat in effectu dupliciter:Primo quia descendentem a generalissimis per media necesse est descendere ⁊ diuidere per specificas et oppositas differentias. Sed species specialissima non habet tales differentias.ergo necesse est descendentem in specie specialissima quiescere. Secũdo sic.quia ad illa non est descendendũ que sunt ab arte relinquenda et quorum non potest esse disciplina. sed indiuidua cum sint infinita sunt ab arte relinquenda. nec eorum potest esse disciplina.ergo ad indiuidua nõ ẽ descendẽdum.⁊ ꝑ ꝯsequens oportʒ descendentem a generalissimis quiescere in spẽ spẽalissima

Querit. Quod est secũdum correlarium. Solo.istud ꝙ descendentẽ a generalissimis ad specialissima necesse est esse diuidentem ⁊ per multitudinem ire.Sed ascendẽtem a specialissimis ad generalissima necesse est multa in vnum colligere. Et ratio illius est.qꝛ species est collectiua multorum in vnam naturam.⁊ adhuc magis genꝰ. Sed particularia seu singularia econtra hoc qđ vnum est in multitudinẽ diuidũt. Et ergo participatione speciei plures hoĩes sunt vnus hõ.⁊ econtra vnus hõ cõis ꝑ diuisionẽ est plures hoĩes ꝑticulares

Querit. Quomodo debet hoc intelligi ꝙ participatione speciei plures homines sunt vnus homo Solo.non debet sic intelligi.quasi plures homines diuisi per suas proprias materias . sint vnus homo.sed sic plures homines sunt vnus homo participatione speciei.id est sunt vnus homo in specie ꝼm ꝙ homo dicit naturam speciei predicate de ipsis.

Ar. Si participatione speciei plures homines sunt vnus homo.ergo plures homines sunt vnus homo.sed hoc est falsum.ergo illud ex quo sequitur Solo.non valet illa ꝯsequentia. sed ꝯmittitur fallacia a dicto ꝼm quid ad dictum simpl͛r

Querit. Quomodo declarat iam Porphirius secũdam diffinitionez speciei superius positã.que fuit ꝙ species est de qua genus in eo ꝙ quid est predicatur Solo. vult ꝙ intellectus eius sa

tis patet ex dictis. Dictum em̄ est prius quid sit genus ⁊ quid species et ꝙ genere existente vno species possunt esse plures. q̄ꝛ diuisio generis semper est in plures species. Et ergo satis patet ꝙ nccē sit ꝙ genus de specie p̄dicet᷑. q̄ꝛ semꝑ superiora p̄dicant᷑ de inferioribꝫ

Querit᷑ Utrum etiam econtra species possit predicari de genere Solutio porphirij ꝙ non. nec de genere sibi proximo nec de superioribus generibus. Et ratio illius est. quia species nō cōuertitur cum illis generibus nec etiam est in plus ꝙ̄ ipsa. ergo non potest predicari de ipsis. Consequentia tenet. q̄ꝛ in omni ordinata predicatione oportet p̄dicari equa de equis. vt hinnibile de equo. aut maiora de minoribꝫ. vt aīal de hoīe. minora vero de maioribꝫ minime

Ar̄ Iste predicationes sunt vere. animal est homo. homo est sortes. ⁊ tamen ibi predicantur minora de maioribus Sol'o ꝙ ille predicationes sunt bene vere sed nō sunt ordinate

Indiuiduū

Querit᷑ Utrum genus etiam possit predicari de indiuiduis. Solutio porphirij. ꝙ sic. quia species predicatur de indiuiduis. ergo etiam genus. Antecedens patet ex definitione speciei. Et consequentia probatur. quia de quibuscunqꝫ predicatur species de illis etiam predicatur genus speciei et genus illius generis vsqꝫ ad generalissimum. Exempli gratia. si verum est dicere socratem esse hominem et hominem esse animal. ⁊ animal esse substantiam. tunc etiam verum erit dicere socratem esse animal ⁊ socratem esse substantiam

Querit᷑ Quid est indiuiduum Dicendum ꝙ porphirius ponit hic duas definitiones indiuidui.

¶ Prima est. indiuiduum est ꝙ de vno solo particulari predicatur. Exemplum. vt socrates. hoc album. hoc veniens. suffronci filius. si solus socrates sit ei filius

¶ Secūda est. indiuiduum est quod constat ex proprietatibꝫ quarum collectio in alio nunqꝫ eadem erit. vt patet de socrate. proprietates em̄ discretiue socratis nūquam erunt eedem in aliquo alio particularium. sed proprietates hominis que sunt ꝯmunes ille sunt bene eedem in alijs. imo in omnibꝫ particularibꝫ hominibꝫ.

Querit᷑ ꝙ̄ differenter dantur iste due definitiōes de indiuiduo Sol'o. indiuiduū dicitur quasi in se indiuisum et a quolibet alio diuisum. sed gratia primi datur de eo prima definitio qua dicit᷑. Indiuiduū est qd̄ p̄dicat᷑ de vno solo. et gratia secundi datur de eo scd̄a definitio in qua dr̄ indiuiduū est qd̄ ꝯstat ex ꝓprietatibꝫ ⁊c̄

Querit᷑ Que sunt ille proprietates indiuiduantes de quibus loquitur ista secūda definitio Sol'o. ꝯsueuerunt communiter dari in his metris. Forma. figura. locus. nomen. stirps. patria. tempus. Hec septem propria ꝯtinet om̄is homo

Ar. Indiuiduum non potest definiri.ergo male ponūtur hic due de
finitiones de indiuiduo.Antecedens patet.quia definitio est soluz
vniuersalium.primo posteriorum. Solo.licet indiuiduuz non possit de
finiri definitione ꝓprie dicta quidditatiua ꝛ essentiali.potest tamen bene de
finiri definitōe accñtali ꝛ qualitercūqꝫ notificatiua

Ar. Indiuiduum non potest predicari.ergo male dicitur in prima
definitione.ꝙ indiuiduum est quod predicatur de vno solo.An
tecedens probatur.quia Arestoteles dicit in predicamentis ꝙ a prima sub
stantia nulla exit predicatio ordinata. Solutio.a prima substantia nul
la exit predicatio ordinata ꝛ directa.sed bene inordinata ꝛ indirecta.predi
catio em̄ qua predicaꝛ indiuiduuz dꝛ inordinata ꝯtradictorie.quia est pre
ter ordinem ꝛ nullo mō pt fieri ordinata.

Ar. Indiuiduum potest predicari de pluribus.ergo male dicitur ꝙ
predicatur de vno solo.Antecedēs probatur. quia aliquis homo
est indiuiduum et predicatur de sorte platone ꝛ sic de alijs Solo ꝙ ali
quis homo non predicatur de pluribꝫ p̄dicatione ꝓpria.sed aliena.ex parte
scꝫ nature ꝯmunis significate per illum terminum ꝯmunē hō circa quam
adhuc vagatur intellectus

Querit. Quotuplex est indiuiduum Solo primo est duplex
scꝫ vagum ꝛ determinatum.Indiuiduum vagum di
citur quod significat suppositum indeterminatum.vt aliquis homo ali
quis bos. Et dicitur vagum non ex parte rei significate. sed ex parte no
stri intellectus circa naturam cōmunem vagantis propter indetermina
tionem ad certum suppositum. Et hoc indiuiduum ex parte nature ꝯmu
nis predicatur de pluribus.sed ex parte signi determinantis illam naturā
ad suppositum predicatur de vno solo. Indiuiduum vero determinatuz
dicitur quod significat certum suppositum. et tale semper predicatur de
vno solo. Et est quadruplex quia quoddam est indiuidum determinatuz
ex significatione siue impositione. vt sortes plato.quoddam ex demonstra
tione. vt iste homo.hoc album.hoc veniens. quoddam ex suppositione. vt
suffronici filius.supposito ꝙ solus socrates sit ei filius. et quoddā ex cir
cūlocutione.vt voca sedentē in scāno

Arguitur. Indiuiduum determinatum potest predicari
de pluribꝫ.ergo ꝛc.Antecedēs probatur. quia
iohannes est indiuiduum determinatum et predicatur de isto iohanne et
de illo. Solutio.ꝙ iohannes non predicatur de illis vniuoce sed equiuo
ce. ¶ Et si dicatur.predicatur de eis vniuoce.quia vno nomine ꝛ vna
ratione.supposito ꝙ ambo vocentur tali nomine.quia sunt nati in festo io
hannis. Ad hoc debet dici sic.licet illa suppositione stante iohannes predi
cetur de illis pluribꝫ vno nomine et vna ratione que est ratio vocis signifi
cantis.non tamen predicatur de eis vno nomine ꝛ vna ratione que sit rō
rei significate. Et causa illius est.quia ratio rei significate illa est indiuidua
et nullo modo potest esse pluribꝫ ꝯmunis

Querit. Quid est principium indiuiduationis. Solo. ꝙ de
hoc sunt apud diuersos valde diuerse ⁊ varie opiniones
quibꝫ omnibꝫ dimissis verior videtur sententia venerabilis domini Alber
ti dicentis. ꝙ materia se sola est principium indiuiduationis. Et hoc ꝓba
tur autoritate et ratione. Primo autoritate philosophi. xij°. metaphisice.
vbi đr ꝙ materia est qua fit hoc aliq̇d ens in apparere. Secundo autorita=
te eiusdem ꝑmo celi. vbi dicit. cum dico celum dico formam. cū dico hoc ce
lum dico formam in materia. Tercio autoritate Boetij dicētis. ꝙ ab alio
res habet ꝙ est ⁊ ab alio ꝙ hoc est. quia ꝙ est habet a forma. sꝫ ꝙ hoc est ha
bet a materia. ¶ Ratione etiam probatur sic primo. illud est principiuꝫ in
diuiduatiōis quod est causa ⁊ radix vltime vnitatis que est vnitas nume
ralis. sed materia est hmōi. ergo materia est principium indiuiduationis.
Maior est nota. quia indiuiduum nominat aliquod incōmunicabile Et
minor probatur per phm quinto metaphisice vbi dicit ꝙ eadem numero
sunt quorum materia est vna ⁊ nihil aliud ibi addit. Secūdo sic. illud est
principium indiuiduationis quod est principium incōmunicabilitatis et
hocceitatis. sed materia est hmōi. ergo. Maior est nota. Et minor proba=
tur. quia illud est principiū incōmunicabilitatis ⁊ hocceitatis quod est de
se hoc ⁊ incōmunicabile. sed materia est de se hoc. et incommunicabilis. qꝛ
nihil habet cui possit se ꝯmunicare cum sit ꝓpe nihil creata ꝫm beatū Au=
gustinum in libro suaruꝫ confessionum. vbi sic đr Tu dn̄e duo creasti. vnū
ꝓpe te ⁊ aliud ꝓpe nihil. formā ꝓpe te. ⁊ materiā ꝓpe nihil.

Ar. Illud non est principium indiuiduationis quod est ꝯmune mul=
tis genere ⁊ specie diuersis. sed materia est hmōi. ergo materia se
sola non est principium indiuiduationis. Maior patꝫ. quia indiuiduum
est in se indiuisum. Minor probatur. quia omniū generabilium ⁊ corrup
tibilium est vna materia ꝫm phm primo posteriorum Solo. est duplex
ꝯmunitas. scꝫ ꝓpria ⁊ aliena. iam materia non est ꝯmunis ꝯmunitate pro
pria. sed ꝯmunitate aliena ⁊ accōmodata cui non repugnat singularitas ꝓ
pria. Et hanc ꝯmunitatem accōmodat a forma inq̄ꝫtum ipsa ꝫm suā sub
stantiam vna manens potest substare diuersis formis. Sicut in simili por
tio aliqua cere que de se est singularis potest dici ꝯmunis ꝯmunitate alie=
na scꝫ forme sigilli inq̄ꝫtum de se scꝫ indifferens est ad substandum cuicūqꝫ
forme sigilli sibi imprimende.

Ar. Illud est principium indiuiduationis quod est principium distin
ctionis et diuisionis vnius indiuidui ab alio. sed hoc non est mate=
ria sola. sed quantitas vel materia quantitate signata. ergo materia se sola
non est principium indiuiduationis. sed quantitas vel materia quantita=
te signata. Minor patet. quia materia ꝫm se accepta est indiuisibilis ⁊ q̄ꝫ=
titas est principium diuisionis Solutio. ꝙ quantitas est bene causa cum
qua fit indiuiduatio vel causa sine qua fit in rebus materialibus indiuidu
atio. quia sine quantitate vnum ens materiale non numeratur contra ali=
ud. sed quantitas non est causa principalis ⁊ intrinseca ipsius indiuidua=

tionis. Et ratio illius est. quia quantitas est accidens. sed accidens nõ po
test esse causa principalis ⁊ intrinseca faciens ad esse singularis substantie.
immo omne accidens indiuiduatur ad indiuiduationem singularis substan
tie. Et ergo quantitas ꝙ ipsa sit singularis et indiuidua et terminata has
bet a substantia indiuidua. et sic consequitur indiuiduationem ſm esse sub
um completum ⁊ terminatum. et per ꝯsequens ipsa non potest esse intrin
secum indiuiduationis principium. Et in hoc etiam deficiunt illi qui pos
nũt differentiam indiuidualem seu hecceitatem esse principium indiuidua
tionis. quia non attendunt ꝙ differentia indiuidualis presupponit indis
uiduationem. hoc est terminationem forme in materia. nisi eñ forma esset
in materia terminata ⁊ incommunicabilis reddita nulla esset intelligibilis
hecceitas vel drña indiuidualis in substantia.

Ar Forma est que distinguit ⁊ separat. ergo videtur ꝙ forma sit pñ
cipium indiuiduationis. Solo. ꝙ est duplex distinctio. quedaz
eñ est distinctio specifica ⁊ illã causat forma. Alia est distinctio numeralis
et illa est intrinsece a materia. ⁊ ergo dt Damasce. ꝙ sicut forma numerat
spẽs. ita materia numerat ipsa indiuidua

Ar Porphirius dicit ꝙ indiuiduum est ꝙ constat ex proprietatibus.
quarum collectio nunꝙ in alio erit eadem. ergo videtur ꝙ ille pro
prietates sint indiuiduationis principia Solo ꝙ ille proprietates siue ac
cidentia non sunt cause indiuiduationis. sed solum signa quibus ad sensuz
singularitas substantie dinoscitur. Et ergo albertus exponens definitio
nem dicit ꝙ indiuiduum consistit quantum ad discretionem non quantuz
ad substantiam ex proprietatibꝫ. quia quãuis hec materia sit forme partis
cularis ⁊ indiuiduationis principium ⁊ indiuidui pars substantialis. tas
men hec accidentia quãuis non componant substantiaz singularem sunt
facientia ad notitiã sue discretionis. hec ille Hãc deceptatõem de principio
indiuiduatiõis vide latius si libet in ꝯmento

¶ Terciũ capl'm De differentia

¶ Differentia vero ꝯmuniter et proprie et magis ꝓprie ⁊c.

¶ In hoc tercio capitulo Porphirius consequenter determinat de tercio
predicabili. scz de differentia. Et diuiditur in tres partes. In quarum pri
ma ponit acceptiones differentie. In secunda ponit eius diuisiones. Et in
tercia definitiones eiusdem

Querit Quare differentia precedit proprium ⁊ accidens
Solo. ratio est ista. quia predicabilia ordinantur ſm
suos modos predicandi. sed differentia habet digniorem modum predis
candi ꝙ proprium vel accidens. et ergo precedit proprium ⁊ accidẽs. Mi
nor patet. quia differentia predicatur in quale essentiale. sed proprium ⁊ ac
cidens in quale accidentale

Querit̃ Quot sunt modi siue acceptiones differentie. Solũ porphi. ꝙ tres. scꝫ differentia ꝯmunis. ꝓpria. ⁊ magis ꝓpria. Et rõ illorum trium modorum est. quia omnis differentia vel facit aliud in substantia. vel solum alteratum. si primũ sic est dr̃ña magis ꝓpria. Si secũdũ hoc est dupl̃r. qꝛ vel facit alteratũ accñte separabili. ⁊ sic ẽ dr̃ña ꝯmunis. vel accñte inseparabili. ⁊ sic est dr̃ña ꝓpria.

Querit̃ Que vocatur differentia ꝯmunis. Solũ differentia ꝯmunis est qua alterum differt ab altero alteritate quadam quocũꝗ modo vel a seipso vel ab alio. vt socrates differt a platone alteritate quadam. quia vt Apulegiꝰ dicit plato fuit latus facie. socrates autem non. Idem etiã differt hoc modo a seipso. vt socrates senex differt a seipso puero. ⁊ faciens aliq̃d differt a seipso quiescente.

Ar̃ Non est aliqua differentia ꝯmunis. ergo ista acceptio differẽtie est falsa. Antecedens probatur. quia omnis differentia debet facere differre. sed ꝯmune non facit differre. quia ꝯmune est principium conuenientie plurium. ergo. Solũ. differentia non dicitur hic ꝯmunis quia ꝯmuniter inest pluribꝫ. quia sic magis esset principium ꝯuenientie ꝙ̃ differentie. sed dr̃ ꝯmunis a ꝯmunitate vtentium. quia scilꝫ ꝯmunes ⁊ vulgares quando volunt vnam rem ab alia distinguere vtuntur differentia in illa acceptione

Ar̃ Differentia ꝯmunis est accidens. ergo non est differentia. Antecedens patet ex exemplis textus. Solũ. neganda est ꝯsequẽtia Et rõ illius est. quia differentia ꝯmunis potest dici accidens ⁊ etiam differentia. sub alia tñ ⁊ alia ratione. Accidens em̃ dicitur ꝑ ꝯparatõem ad suum subiectum absolute acceptum. Sed dicitur differentia inq̃ꝫtum facit suũ subiectũ cui inest differre ab alijs subiectis cui nõ inest.

Querit̃ Que vocat̃ dr̃ña ꝓpria. Solũ. dr̃ña ꝓpria est qua alterum differt ab altero inseparabili accidente. Inseparabile accñs est vt nasi curuitas. cecitas oculoꝝ. ⁊ cicatrix cum ex vulnere occalluerit. id est indurata fuerit

Querit̃ Quare ista differentia vocatur propria. Solũ. non vocatur ꝓpria a proprio quarto predicabili quasi solum habeat per ipsum fieri. sed vocatur propria quia est illi in quo est per causaꝫ naturalem appropriata. Et ergo accidens inseparabile in ꝓposito non vocatur accidens spẽi tm̃. sed om̃e accñs qđ hꝫ cãm in subiecto in quo est. siue tale accñs sit accñs spẽi siue indiuidui. Et hoc ptꝫ ex exẽplis porphirij qui dr̃ vt nasi curuitas cecitas oculoꝝ ⁊c̃.

Querit̃ Que vocatur differentia magis propria. Solũ. differentia magis propria est qua alterum differt ab altero

ſpecifica differentia.ſicut homo ab equo ſpecifica differentia differt ratio- nali qualitate

Ar Animatum et ſenſitiuum ſunt differentie magis proprie. ⁊ tamē non ſunt differentie ſpecifice ſed generice Solo.ꝙ differētia ſpecifica capitur hic ꝯmuniter pro omni differentia conſtituente ſpeciem.ſiue talis fuerit ſpecialiſſima.ſiue ſubalterna. Et iſto mō etiam aīatum ⁊ inanimatum vocantur differentie ſpecifice.

Querit Quare Por.dicit ꝙ homo differt ab equo rationali q̃litate.cū tamen rationale ſit in predicamento ſubſtantie Solo.licet rationale et ſimiliter queců̄ alia differentia ſubſtantialis ſit ſubſtantia ſiue in predicamento ſubſtantie ſm rem. tamen vocatur hic a Por.qualitas ꝓpter modum qualitatis quē habet. inq̄tum ſcʒ qualificat et ꝑficit potentiā ſui generis ⁊ terminat eius ꝯfuſionē.⁊ ſic phs etiā in topicis vocat eam eſſentialem qualitatem.

Querit Quomodo comparat Porphiri⁹ iſtas tres acceptiones differentie adinuicem. Solo. comparat eas primo quo ad ꝯuenientiam .ſecūdo quo ad differentiam. Nam in hoc ꝯueniunt omnes acceptiones differentie ꝙ vniuerſaliter omnis differentia facit alteratum cuilibet aduenienſ.Sed in hoc differunt.quia differentia cōmunis et ꝓpria faciunt alteratum tm̄.differentia vero magis propria facit aliud in ſubſtantia

Querit Quid eſt facere alteratū tm̄.⁊ quid eſt facere aliud Solo facere alteratū tm̄ eſt facere diuerſitatē accidentalē.ſed facere aliud eſt facere diuerſitatē eſſentialem

Querit Quomodo differunt iſta tria relatiua.alter.alius.⁊ aliud Solo.ſic differūt.quia alter dicit diuerſitatem accidentalem.et illa poteſt eſſe eiuſdem ad ſeipſum. Unde dicimus ꝙ ſortes ſedens eſt alter a ſeipſo non ſedente. Sed alius dicit diuerſitatem perſonalem ſeu ſuppoſitalem.ſicut ſortes dicitur alius a platone.et ſic in diuinis etiam dicimus ꝙ pater eſt alius a filio.quia perſona patris eſt alia a perſona filij.Aliud vero dicit diuerſitatem eſſentialem.⁊ ſic dicimus ꝙ homo eſt aliud ab aſino.qꝛ hō et aſinus habent diuerſas eſſentias

Querit Quot ſunt diuiſiones drn̄e in textu poſite. Solo.ꝙ quinq̄. ¶ Prima eſt.ꝙ differentiarum quedam faciūt alteratum.id eſt diuerſitatem accidentalem.quedam vero aliud. id eſt diuerſitatem eſſentialez. Un̄ ille que faciunt aliud ſpecifice vocantur.ille vero que faciunt alteratum vocantur ſimpliciter differentie. Et ratio iſtius diuiſionis eſt.qꝛ omnis differentia facit differre.vel ergo facit differre eſſentialiter vel accidentaliter.Si eſſentialiter ſic eſt differentia faciens aliud.ſi accidentaliter ſic eſt differentia faciens alteratum.

Arḡ Om̄is drña facit alteratū. ergo male dr ista diuisio ꝙ q̄dam facit
alteratū ⁊ quedā aliud. Añs pꝫ ex dictis. statim em̄ dictū fuit ꝙ
in hoc ꝯueniūt om̄es drñe ꝙ vl'iter om̄is drña alteratū facit Sol'o ꝙ al
teratū ƥt accipi dupl'r. Uno mō̄ ꝯmuniter ꝓ quacūqꝫ diuersitate siue eēn-
tiali siue accñtali. ⁊ sic accipit̄ alteratū superius qn̄ dictuꝫ fuit ꝙ vl'iter oīs
drña alteratū facit. Alio mō̄ accipit̄ ꝓprie vt solū dr diuersitatē accñtalē et
inꝯtum distinguit̄ ꝯtra hoc relatiuū aliud ⁊ sic accipit̄ in ista diuisiōe qua
dr ꝙ drñaꝝ quedā faciūt alteratū. quedā aliud

Querit̄ Q̄uō hoc debet intelligi ꝙ drñe que faciunt alteratū vo
cant̄ simpl'r drñe. cuꝫ tn̄ hoc magis videat̄ ꝯuenire drñe
magis ꝓprie Sol'o alberti. ꝙ non dicūtur simpl'r drñe accipiendo simpl'r
vt opponit̄ ei qd̄ est ƀm q̄d. qꝛ hoc mō̄ accipiendo simpl'r drñe magis ꝓprie
que faciūt aliud dicūtur simpl'r drñe. qꝛ ille faciūt essentialiter differre. Sꝫ
dicūtur simpl'r drñe accipiendo simpl'r quodāmō̄ in malam ƥcationem. si
cut ideota dicit̄ simplex homo. qꝛ scꝫ parum vel nihil habet vltra nomē ho
minis. Sic etiam drñe ꝯmunis ⁊ ꝓpria habent quidē nomen drñe. quia fa
ciūt alteratum. sed parum vel nihil addūt supra nomen drñe. eo ꝙ nō con
stituāt aliquā spēm. sicut faciūt drñe magis ꝓprie

Querit̄ Que sunt ille proprietates quas attribuit Porphiri⁹
membris istius prime diuisionis Sol'o. dicit ꝙ ƀm
differentias que faciūt aliud fiunt diuisiones generū in spēs. et etiaꝫ ƀm ip
sas assignantur definitiones que fiunt ex genere ⁊ huiusmodi drñtijs. Sꝫ
ƀm illas que faciunt alteratum non fiunt definitiōes. sed sola alteratio cō
muniter dicta

Arguitur. Ex illo sequeretur ꝙ nihil posset esse differen-
tia faciens alteratuꝫ nisi qualitas de tercia spe
cie. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur. quia
alteratio est solum in tercia specie qualitatis. Solutio. ꝙ alteratio non
accipitur hic a Porphirio ꝓprie. vt solum est ad qualitates de tercia specie.
sed accipitur ꝯmuniter pro quacūqꝫ permutatione vel diuersitate que est
ƀm accidens quodcunqꝫ sit illud. Et hoc innuit Porphirius quando di-
cit. et aliquo modo se habendi permutationes

Querit̄ Que est secūda diuisio differentie Solutio. ꝙ diffe-
rentiarum alie sunt separabiles. alie sunt inseparabiles.
Exemplum primi. vt moueri quiescere sanum esse. egrum esse. et quecūqꝫ
sunt his proxima. Exemplum secūdi. vt aquilum esse ⁊ symum esse. vel ra
tionale esse vel irrationale esse.

Querit̄ Que est ratio istius diuisionis. Sol'o. ꝙ ista. qꝛ om
nis differentia vel habet causam firmaꝫ et stabilem in eo
quod facit differre vel non. Si habet sic est differentia inseparabilis. si nō
hꝫ cām firmā et stabilem sed mobilem ⁊ transeūtē. sic est drñ a separabilis

Querit̃ Que differentie dicunt̃ sepabiles ⁊ que insepabiles.
Solutio differentie cõmunes dicũtur sepabiles. s;
differẽtie ꝓprie ⁊ magis ꝓprie dicũtur isepabiles. Et rõ istius patet ex dic
tis quia differentia ꝓpria ⁊ magis ꝓpria habet cãm stantẽ ⁊ firmam in eo
cui⁹ est differentia. sed dr̃a cõis habet causam mobilem ⁊ transeuntem.

Querit̃ Utrũ differentia ꝓpria ⁊ differẽtia magis ꝓpria sint eque
insepabiles. Solutio ꝙ non. quia differentia magis
ꝓpria est insepabilis ꝯtradictorie quasi nullo modo sepabilis nec ẜm rem
nec ẜm rõnem. Sed differentia ꝓpria est insepabilis ẜm rem sed tamẽ sepa
bilis ẜm rõnem seu intellectum. Et hoc differenter. quia differentia pro-
pria comphendit duo sc; ꝓpriũ quartũ p̄dicabile ⁊ accidens insepabile sed Propriū
ꝓpriũ quartũ p̄dicabile est insepabile in secũda opatõne ipius intellectus
quia subiectũ non potest intelligi sub opposito eius sed non est insepabile
in prima opatõne intellectus imo sic est sepabile. quia intellectus p̄t in p̄-
ma opatõne bene intelligere subiectũ nõ cointelligendo ꝓpriũ. Sed accñs
insepabile nec ẽ insepabile in p̄ma opatõne nec in secũda. quia intellectus
potest bene intelligere subiectũ sub opposito talis accñtis. quõ dicit Por
phirius posterius ꝙ coruus potest intelligi albus ⁊ ethiops nitens cando
re. Et ergo non dicit̃ insepabile nisi respectu talis dispositõnis complexio-
nalis subiecti.

Querit̃ Que est tercia diuisio differẽtie. Solutio. ꝙ differen
tiaꝝ isepabiliũ q̄dã sũt ꝑ se ⁊ quedã ꝑ accidẽs. Exẽplũ
de dr̃a ꝑ se vt rõnale ꝑ se inest hoĩ ⁊ mortale ⁊ discipline esse perceptibile.
Exẽplũ de differentia ꝑ accidens vt esse aquilum esse symũ. quia illa non
insunt ꝑ se sed ẜm accidens

Querit̃ Que sunt ille ꝓprietates quas attribuit por. membris
istius tercie diuisionis Solõ dicit ꝙ ille differentie q̄
sunt ꝑ se recipiũtur in definitõne sub̄e ⁊ etiam faciunt aliud. Sed ille que
sunt ꝑ accidens non recipiũtur in definitõne sub̄e nec faciunt aliud sed so-
lum alteratum.

Querit̃ Utrũ ꝓpriũ sit differẽtia ꝑ se vel ꝑ accidens. Solu-
tio est differẽtia ꝑ accidẽs. Et rõ patet ex iam dictis q2
ꝓpriũ non recipit̃ in definitõne sub̄e nec etiam facit aliud hoc est essentialẽ
diuersitatem sed solum alteratum.

Arĝ Propriũ p̄dicat̃ ꝑ se de eo cui⁹ est ꝓpriũ. ergo videt̃ ꝙ nõ sit differẽtia
per accidens. Añs patet ꝑ phm p̄mo posterioꝝ Solutõ ꝙ ꝑ se
accipit̃ hic a Porphirio ꝓ p̄mo modo ꝑ se tm̃ quo modo illud dicit̃ esse ꝑ
se qđ est de essentia alterius sed ꝓpriũ non p̄dicat̃ de eo cui⁹ est ꝓpriũ per se
in primo modo sed solum in secundo. ⁊ ergo non dicit̃ hic differentia ꝑ se
sed per accidens.

Querit̃ Que est quarta diuisio differentie. Solõ ꝙ differen-
tiaꝝ quedam non suscipiunt magis ⁊ minus quedam
vero suscipiunt magis ⁊ min⁹ differentie que nõ suscipiũt magis ⁊ min⁹

sunt drñe ꝑ se vt drñe magis ꝓprie. Sed drñe que suscipiũt intentõnem ⁊ remissionẽ sunt drñe ꝑ accñs siue sint sepabiles siue insepabiles.

Querit Quõ ꝓbat Por. ꝙ drñe ꝑ se nõ suscipiũt magis ⁊ minus. Solutio tali rõne q₂ drñe ꝑ se diuidũt gen⁹ sed genus nõ dicit̃ ſm magis ⁊ minus. ğ nec drñe ꝑ se. Etiã drñe ꝑ se accepte cũ gñe cõplent definitõem siue esse rei. Sȝ eẽ vniuscuiusq₃ est vnũ ⁊ idem neq₃ intensionẽ neq₃ remissionẽ recipiens.

Ar Animatũ est differẽtia ꝑ se ⁊ tñ suscipit magis ⁊ minus. ğ ista diuisio drñe est falsa. Añs ꝓbatur ꝑ Gilbertũ qui dicit ꝙ brutũ est aiantius planta. Solo ꝙ brutũ dicit̃ bñ aiantius planta quo ad act⁹ et opatõnes inq̃ʒtum brutũ exercet plures opatõnes aiales q̃ʒ planta sed brutũ nõ dicit̃ aiantius ꝑ essentiã quasi plus ꝑticipet de esse aiato ꝑ se ⁊ intrinsice.

Querit Que est q̃nta diuisio drñe. Solo q̃nta diuisio est ꝙ differẽtiaꝝ ꝑ se alie sunt diuisiue generũ. alie vero constitutiue specierum.

Ar Sunt eedem differẽtie que sunt diuisiue generũ ⁊ q̄ sunt cõstitutiue spẽꝝ. ğ male dicit̃ hic ꝙ sint alie ⁊ alie. Solutõ licet sint eedem ſm substantiã ⁊ ſm rem non tamẽ sunt eedẽ ſm officiũ. quia aliud officium ẽ diuidere ⁊ aliud officiũ est constituere. Vel põt dici ꝙ licet sint eedem ſm subam tamẽ drñt ſm aliũ ⁊ aliũ respectũ.

Querit Quomõ ostẽdit Porphirius ꝙ sint eedem differentie ſm substantiam que sunt diuisiue generũ ⁊ constitutiue specieꝝ. Solutio hoc ostẽdit exẽplarit̃ q₂ aiatũ ⁊ inaiatũ diuidũt corp⁹ sensibile ĩsensibile diuidũt corp⁹ aiatũ ratõnale ⁊ irratõnale diuidũt aial. mortale ꝓo ⁊ ĩmortale diuidũt aial ratõnale ſm stoycos ⁊ iste eedẽ differẽtie etiam sunt constitutiue. quia animatũ sensibile est differẽtia constitutiua aialis. quia animal ꝑ definitõnẽ est substantia animata sensibilis. planta vero substantia aiata insensibilis. lapis aũt substantia inanimata insensibilis. ⁊ sic ꝯsequenter de alijs. Et ita patȝ ꝙ licȝ eedẽ differẽtie sint que sunt diuisiue generũ ⁊ constitutiue specierũ tamẽ hoc conuenit eis respectu diuersoꝝ vt dictũ fuit quia ꝑ sui oppositõnem dicũtur diuisiue generũ. sed dicũtur constitutiue spẽꝝ inq̃ʒtũ vna eaꝝ accipit̃ vt complementum potẽtie generi aduenies. Et ergo dicit Porphirius ꝙ eedẽ differẽtie alio ⁊ alio modo sumpte sunt diuisiue ⁊ constitutiue. Et omnes tales vocant̃ specifice. quia coniuncte cum suis generibus faciunt species vel specialissimas vel subalternas.

Ar Diuidere ⁊ constituere sunt opposita. ergo non possunt vni conuenire ⁊ per consequẽs non possunt eedem differẽtie esse diuisiue et constitutiue. Solutio licet opposita non possint vni conuenire respectu eiusdẽ tamẽ bñ respectu diuersorum. Et sic est in proposito. quia differentie dicuntur diuisiue respectu generum sed dicunt̃ ꝯstitutiue respectu specierum.

Ar Genus equaliter est in qualibet specie. ergo non diuiditur in species per differentias. Consequentia ꝓbatur. quia si diuideretur tūc ſm vnam partem solum eēt in vna specie. ꝛ ſm aliam partem in alia specie. Solutio genus est equaliter in qualibet specie ſm suam essentiam sed non quantum ad suam potestatem. Et ergo etiam per differentias non diuiditur ſm essentiam ſꝫ tm̄ ſm eius potestatem.

Querit Quid facit Porphirius in fine post omnes istas diuisiones differētiarum iam positas. Solutio elicit differentiam hic principaliter intentam. Et vult ꝙ de differētijs inseꝑabilibꝫ per se diuisiuis ꝛ constitutiuis principaliter hic intendimus. Et ratō illiꝰ est quia illis maxime opus est ad diuisionē generum ꝛ ad definitōnes specierum. quia ad plenam ꝛ ꝑfectam definitionē spēi omnes tales differentie colliguntur a prima vsqꝫ ad vltimā. differētijs vero ꝑ accidēs inseꝑabilibꝫ ꝛ multo magis seꝑabilibus ad illa non vtimur. ꝛ ergo solum de differentijs ꝑ se ꝛ substantialibus hic principaliter intēdimus.

Querit Quot sunt definitōnes differētie in textu. Solutio ꝙ quinqꝫ. Quarꝫ prima ē ꝙ dr̄ia ē q̄ abūdat species a genere. Et hoc probat Porphirius exēplariter. quia homo abundat ab animali ꝑ ratōnale ꝛ mortale que sunt differētie. quia animal ſm ꝙ est genus nihil horum est.

Querit Si spēs abundat a genere dr̄ia vnde tunc habet spēs illam differentiam. Non pōt dici ꝙ habeat eam a genere. quia sic essent in genere ꝛ opposita essent in eodem quod est impossibile. Nec a nihilo quia nihil nullius ē causa. Nec etiam a seipso quia nihil est constitutiuū suiipsius. Solutio ad hoc dubium rn̄det Porphirius ꝙ spēs habet illam differētiam a genere. quia genus habet ambas dr̄ntias potestate actu vero nullam. Et sic non sequitur inconueniēs scꝫ ꝙ spēs habeat illam dr̄ntiam qua abundat a genere a nihilo vel ꝙ opposita actu sint in eodē ſꝫ solum potestate ꝛ hoc non est inconueniens.

Ar Posterius in cōmunitatibus ꝑdicabilium dicitur ꝙ genus vltra spēm abundat differētijs. ergo male dicitur hic ꝙ spēs abundat a genere differētia. Solutio ꝙ abundare accipitur dupliciter. Uno modo cōmuniter vt ē quocunqꝫ modo plura in se habere. ꝛ sic accipitur a Porphirio posterius in cōmunitatibus. Alio modo accipitur proprie vt abundare ē actu ꝛ intellectu plura in se claudere ꝛ sic accipitur in proposito quando dicitur spēs abundare dr̄ntia a genere. Et ꝑ hoc etiam soluitur argumentum quo posset argui ꝙ genus continet vnam dr̄ntiam actu ꝛ duas potestate species vero vnam actu ꝛ potestate nullam. ergo genus abundat adhuc differentijs a specie ꝛ nō econtra. Dicēdū em̄ est ꝙ illa cōsequētia non valet. quia licet genus plus contineat quam species continentia potestatiua vl' virtuali species tamē plus continet continentia actuali. ꝛ hoc vocatur hic abundare in ꝓposito vt patuit.

definitiones

☞ Contra genus dicit totam essentiam spēi. ergo species non pōt actu et intellectu plura in se claudere quam genus. Añs est notū et pña patet quia si species aliqd plus includeret tunc genus nō diceret totam eius essentiam

Solutio licet genus dicat totā essentiā speciei nō tamē dicit eam totaliter. Et rō illius est quia dicit essentiam speciei solū p modū pncipij confusi et formabilis. Et ergo spēs vltra genus includit drām que habet se p modum principij formantis. et sic dicit spēs abundare differētia a genere

Querit Que est secūda definitio differētie. Solutio q drā ē qd pdicat de pluribus specie ī eo q quale vt rōnale mortale pdicat de homie in quale et non in quid.

Querit Quō pbat Por. q drā pdicat in quale Solutio hoc pbat dupliciter. Primo qa illud pdicat in quale qd cōueniente rūdetur ad interrogatōnē factam p quale. sed drā est hmōi qa qñ interrogat a nobis qualis est homo ꝯuenienter rūdemus est rōnalis et mortalis. ergo et cetera. Scdo sic drā in compositōne spēi habet se p modū qualis. Cōseqntia tenet quia forme est qualificare. Sed añs pbat a simili quia sicut in artificialibus res constituit ex materia et forma. sicut statua cōponit ex ere tanq ex materia et figura tanq ex forma sic spēs logica cōponit ex genere et drā. Ex genere tanq ex materia. et ex drā tanq ex forma. Et ergo hoc totū aial rōnale mortale est sicut es et figura ex quibus componitur statua.

Querit Quō differt ista definitio a prima Solō quia prima definitio datur de omni differētia tam generica quam specifica. Sed ista datur solum de differētia pdicabili que est differentia generica.

Querit Quare ista definitio nō datur de differentia specifica. Solutio rō illius est qz differentia specifica nō est ppie differentia sed est aliquid plus quam differentia. Pro cuius intellectu ē notandū q duo sunt actus essentiales et ꝓprij differētie pdicabilis inquantū differentia est. Primus est diuidere genus. Et ille actus cōuenit differeētie inqntum oppositōnem habet ad drām sibi oppositā. Secūdus est cōstituere spēm. Et ille actus cōuenit sibi gratia primi quia ex quo ipa genus diuidit sic ꝯtrahit ipm et ꝯtrahendo ꝯstituit spēm sub eo. Preter istos duos actus est adhuc tercius actus qui scz est constituere spēm athomā seu specialissimā. Et ille actus nō cōuenit drñe inqntū est differentia. quia als cōueniret omni drñe qd falsum est sz ꝯuenit drñe inqntū est vltima. Quia ergo differentie specifice non solū cōueniūt duo primi actus qui sunt essentiales et ꝓprij differentie inqntum est differētia sz etiā tercius actus qui est determinare ad speciem vltimā. ideo differētia specifica aliquid plus est quam drña. Et ita hoc qd plus habet tollit ab ea rōnem drñe pdicabilis faciens eam eiusdē cōitatis cū spē specialissima. Uerū tamē est q non est alterius pdicabilis sicut nec ꝓprium qd cū genere cōuertit est alterius pdicabilis a ꝓprio qd ꝯuertit cum specie.

☞ Arguit. Ex istis sequeret q ista secūda definitio drñe nō ꝯueniret

omni ↄtento sub definito· Sequela probatur. quia non ↄueniret differē-
tie vltime seu specifice Solˀo. neganda est sequela. quia hic non definitur
differentia in cōmuni. sed solum differentia generica. que habet simplicem
virtutem differentie. differentia em̄ specifica aliquid plus habet ꝙ debet ha
bere dr̄ia ſm ꝙ dr̄ia. vt iam patuit. ⁊ ergo sibi definitio nō ↄuenit

Ar̄ Ista definitio dr̄ie est incōgrua. ergo nō est bona Ar̄s pȝ. qꝛ rela
tiuū ⁊ suū ar̄s discōueniūt ibi in genere. Solˀo ꝙ nō est incon-
grua. qꝛ relatiuum non refertur hic ad ar̄s expressum sed subintellectum
Nam sensus definitionis est. Differentia est supple vl'e vel p̄dicabile qꝺ
p̄dicatur de pluribꝫ ⁊c̄.

Ar̄ Uidetur ꝙ dr̄ia p̄dicatur in quid. ergo male dicit definitio ꝙ p̄
dicatur in quale. Ar̄s probatur. quia differentia dicit quidditatē
speciei de qua predicatur Solˀo. licet differētia dicat quidditatē ⁊ essen
tiam speciei ſm rem. non tamen ſm modum ſcandi. ⁊ ergo non predicatur
in quid sed in quale.

Querit̄ Que est tercia definitio dr̄ie. Solˀo. ꝙ dr̄ia est qꝺ
aptum natum est diuidere ea que sub eodem genere sūt
vt rationale ⁊ irrationale diuidūt hominem ⁊ equū. que sunt species eius-
dem generis. scȝ animalis

Ar̄ Illa que sunt sub eodem genere sunt spēs. sed differentia nō di-
uidit spēȝ sed diuidit genus ⁊ ↄstituit spēm. ergo illa definitio est
falsa Solˀo. ꝙ differentia dꝛ diuidere genus ⁊ etiam spēs. sed diuersimo
de. qꝛ dicitur diuidere genus inquantum scindit generis potestatem. Sȝ
dicitur diuidere species vt diuidere idem est quod distinguere. quia diffe-
rentia est que distinguit vnam speciem ab alia propter oppositionem quā
habet ad aliam differentiam

Querit̄ Que est quarta definitio dr̄ie. Solˀo. ꝙ dr̄ia est qua
differūt a se singula. i. singule spēs vel singularia vniꝰ spe
ciei a singularibꝫ alterius spēi.

Querit̄ Quō probat Porphi. ꝙ spēs differunt a se differentia
Solˀo. hoc sic probat. qꝛ spēs non differūt ſm genus
ergo differūt ſm dr̄ias. Consequentia tenet. qꝛ spēs nihil aliud includit
ꝙ genus ⁊ dr̄iam. Sed ar̄s ꝓbat. qꝛ spēs in genere ↄueniūt. nos em̄ ⁊ ir-
rōnalia sumus aīalia. hoc est in aīali ↄuenimus. sed rōnale nobis additū
separat nos ab illis. sic nos etiā rōnales sumus ⁊ dij. sed mortale appositū
disiūxit nos ab illis

Ar̄ Nulla differentia differunt a se singula. ergo ista definitio est falsa
Ar̄s probatur. quia per rōnale non differunt singula. quia leo ⁊
asinus nō differūt per rōnale. Consequentia tenet per legem subalternaꝝ
Solˀo. ꝙ definitio non debet sic intelligi quasi vna sola differentia diffe-
rant omnes species. sed debet sic intelligi ꝙ vnaqueqꝫ spēs ab alia differt
per differentiam qua ↄstituitur

Ar̃ Singula sunt infinita. si ergo dr̃ña est qua differũt a se singula. seq̃tur ꝙ differentia est qua differunt a se infinita Solo. licet singula (.i. singule species) sint infinita quo ad nos. non tamen sunt infinita quo ad naturam

Querit Que est quinta ꝛ vltima definitio differentie Solo ꝙ dr̃ña est quod ↄducit ad esse rei. ꝛ eiꝰ quod est esse rei pars est. Ex quo pꝫ vt dicit porphirius ꝙ aptum natum ad nauigandũ non potest esse differentia specifica hominis. q̃uis sit proprium eius. qꝛ nõ est completiuum quidditatis et substantie hominis. nec etiaꝫ est pars eiꝰ Sed ille dicũtur specifice differentie quecũq; faciunt alteram speciem ꝛ q̃ in quale essentiale predicãtur.

Ar̃. Accidens non conducit ad esse rei. sed differentia est accidens. g̊ non conducit ad esse rei. Minor probatur, quia differentia ↄseq̃tur genus sicut ꝓprium speciem. ergo sicut ꝓprium est accidens spẽi. ita differentia erit accidens generis Solo. dr̃ña non est accidens ſm rem. sed solum ſm modum ꝑcandi. nec est simile de ꝓprio respectu spẽi ꝛ de differẽtia respectu generis. quia ꝓprium consequitur spẽm sicut quoddam completum ꝛ perfectum. sed dr̃ña ↄsequitur genus sicut quoddã incompletũ et imꝑfectũ seu formabile. ꝛ ergo nõ oportet eam esse accñs

Ar̃. Genus etiam ↄducit ad esse rei. ergo non tm̃ differentia. ꝛ ꝑ consequens ista definitio non est bona. Añcedens probatur. qꝛ species ↄstituitur ex genere ꝛ differentia Solo. ꝙ genus non conducit ad esse speciei. sed potius conducitur per differentiam ad esse. Et ergo sic debet intelligi ista definitio. Differentia est quod conducit .i. genus secuꝫ du cit ad esse rei .i. spẽi. ꝛ eius qd̾ est esse rei pars est

Ar̃. Esse rei non habet partes. qꝛ est simplex ꝛ indiuisibile. vt prius dictum est. ergo differentia non est pars rei. Solo. licet eẽ rei non habeat partes integrales ꝛ q̃titatiuas. habet tamẽ partes essentiales et definitiuas. ꝛ talis pars est differentia.

¶Quartũ caplm̃ de Proprio

¶Proprium vero quadrifariam diuidũt: nam et id qd̾ soli.

¶In hoc quarto caplo Por. determinat de quarto ꝑdicabili. scꝫ de ꝓprio Et diuidit̃ in tres partes. In quaꝝ ꝑma ponũtur acceptiones ꝓprij. In secũda remouet̃ vnũ dubiũ. Et in tercia eligit acceptiõem ꝓprij intentã.

Querit Quare ꝓprium ꝑcedit accñs Solo. qꝛ ↄuertibile est ante incõuertibile. sed ꝓpriũ ꝑdicat̃ in quale ↄuertibile. ꝛ accñs ꝑdicat̃ in quale incõuertibile. g̊ ꝓpriũ ꝑcedit accñs.

Querit Quot sunt modi ꝓprij Solo. quatuor. Et rõ illius est. qꝛ om̃e ꝓprium fluit effectiue a ꝑncipijs spẽi. vel g̊ fluit ex eis adequate vel inadequate Si adequate hoc est dupłr. qꝛ vel transmutabiliter. vel intransmutabiliter. si trãsmutabiliter sic est ꝓprium tercio

mō.si intransmutabiliter sic est ꝓprium quarto mō. Si vero fluit ex ṗnci-
pijs spēi inadequate. hoc est duplr̄. quia vel ṗncipia ꝓprij excedūt ṗncipia
spēi. ⁊ sic est ꝓprium secūdo mō. vel principia spēi excedūt principia ꝓprij. ⁊
sic est ꝓprium quarto modo.

Arḡ. Phus ṗmo thopicoꝝ ponit solum tres modos ꝓprij. scꝫ ꝓpriuꝫ
adaliquid. ꝓprium quando. et ꝓprium simplr̄. ergo supflue ponū-
tur hic quatuor. Solō. neganda est ꝯsequentia. Et ratio est. qꝛ phus ṗ-
mo topicoꝝ sub illis tribꝰ modis cōprehendit istos quatuor. quia ꝓprium
simplr̄ vocat ꝓprium quarto modo. ⁊ ꝓprium quando vocat ꝓprium tercio
mō. et sub ꝓprio adaliqđ ꝯphendit duos ṗmos modos. qꝛ illi duo modi
sunt solū adaliqđ hoc est in respectu ꝓprij.

Querit. Quid est ꝓprium ṗmo modo. Solō. ꝓprium ṗmo
mō est qđ ꝯuenit soli. sed nō omi. soli suppᵉ spēi. ⁊ nō oī.
suppᵉ indiuiduo illius spēi. Exemplum est. vt esse medicum vel esse geo-
metricum. Et ratio istius est. quia proprium primo modo consequitur ṗn-
cipia vnius determinate speciei contingenter. Et ergo inquantum conse-
quitur principia determinate speciei sic conuenit soli spēi. Sed inquātum
ꝯsequitur illa contingenter sic non conuenit omni indiuiduo illiꝰ spēi. Si-
cut pꝫ de eo quod est esse medicum.

Arḡ. Esse medicuꝫ non ꝯuenit soli homini. ergo non est ꝓprium primo
modo. Anᵗcedens ꝓbatur. quia etiam conuenit canibꝰ. iuxta com-
munes versus. Conditione bona sunt in cane bis duo dona. Est lingua
medicus. dominoqꝫ fidelis amicus. Sentit odoratu. fugit eius latro la-
tratu. Solō. qꝛ canis est bene medicus a natura inquantum scilicꝫ habet
linguam porosam qua lambendo desiccat ⁊ purgat vlcera ⁊ vulnera. sed
non est medicus per artem medicine studio ⁊ labore acquisitam. sicut hic
Porph. loquitur de esse medicum.

¶ Contra. esse medicū ꝑ artem medicine ꝯuenit omi homini. ḡ non est ꝓ-
prium ṗmo modo. Anᵗcedens ꝓbatur. qꝛ omis homo aptus natus est ha-
bere habitū medicine. Solō. qꝛ esse medicū accipit duplr̄. Uno mō vt
dicit aptitudinem. ⁊ sic nō est ꝓpriū ṗmo modo homini. sed ꝓpriuꝫ quarto
mō. Alio mō vt đt actū. ⁊ sic est ꝓpriū ṗmo mō. qꝛ nō omis hō est actu me-
dicus. licet bene ꝺm nature aptitudinem.

Querit. Quid est ꝓprium secūdo mō. Solō. ꝓprium secūdo
mō est qđ ꝯuenit omi ⁊ nō soli. Exemplū est. vt esse bipe-
dem ꝯuenit oī hoī. sed nō soli. qꝛ etiā accidit quibusdā auibꝰ. Et rō istiꝰ est.
qꝛ ꝓpriū scđo mō ꝯseqꝛtur ṗncipia cōia. ideo nō ꝯuenit soli spēi. sed qꝛ ꝯseq-
tur illa de necessitate. ergo ꝯuenit omni indiuiduo talis speciei. vt esse bipe-
dem. vt patuit.

Arḡ. Esse bipedem nō ꝯuenit omi hoī. ergo nō est ꝓpriū secundo mō
hoī. Anᵗs ꝓbat. qꝛ nō ꝯuenit his quibꝰ amputati sunt pedes.
Solō. licet ꝑ accn̄s ⁊ ꝺm actum esse bipedē nō ꝯueniat omi hoī. vt bene ꝓ-
bat argumentū. tū ꝯuenit omi homini ꝺm aptitudinem

Querit̃ Quid est ꝓprium tercio modo. Solo. ꝓprium tercio modo est quod conuenit omni. soli. sed non semꝑ. vt homini in senectute canescere. Et ratio istius est. quia proprium tercio modo ꝯsequitur principia propria speciei de necessitate. sed non intrasmutabiliter Et ergo quia ꝯsequitur ꝑncipia ꝓpria spẽi. ideo inest soli. Et quia de necessitate. ergo inest omni. Et quia non intransmutabiliter sed transmutabiliter. ergo non inest semper.

Ar̃ Canescere non ꝯuenit omni homini. ergo non est ꝓprium tercio modo. Añs ꝓbatur. qꝛ non omĩs homo canescit. vt patꝫ de iuuenibus Solo. ꝙ canescere ꝯuenit omĩ homini, sed nõ semꝑ ⁊ ꝑ qualibet differentia tꝑis. sed solum tempore senectutis.

Ar̃ Plures in iuuentute canescũt. ergo non conuenit homini soluꝫ ꝑ tẽpore senectutis Solo ꝙ est duplex canities. scꝫ naturalis ⁊ illa non ꝯuenit homini nisi in senectute propter humiditatem sui cerebri et defectum caloris naturalis. homo em̃ habet maximum cerebrum respectu sui corporis ⁊ humidissimuꝫ cuius humiditas temperatur q̃diu calor naturalis fuerit fortis. sed procedente etate ⁊ calore frigescente incipiũt humores putrescere ⁊ tunc facit pilos canescere Alia est canities accidentalis que prouenit ex aliquo accidente scꝫ vel ex nimia sollicitudine vel cura ꝑm ꝙ solet dici Cura facit canos q̃uis homo nesciat ãnos. vel ex tristicia seu displicentia. quomodo dixit Boetius. Intempestiui vertuntur vertice cani. Aut propter debilitatem complexionis. aut propter infirmitatẽ ⁊ multa alia similia. Et ista canities accidentalis bene potest conuenire homini tempore iuuentutis. Sed tale canescere non ponitur hic proprium tercio modo homini.

Ar̃ Canescere etiam conuenit lupis. ergo non conuenit soli homini. ⁊ per consequens non est proprium tercio modo Solo. ꝙ lupi ꝓprie non canescunt sed grisescũt.

Querit̃ Quid est proprium quarto modo Solo. propriuꝫ quarto modo est quod accidit omni soli ⁊ semper. sicut risibile conuenit homini. Et ratio istius est. quia proprium quarto modo ꝯsequitur principia ꝓpria spẽi de necessitate ⁊ itransmutabiliter adequate. et ergo ꝯuenit omĩ soli ⁊ semper

Ar̃ Si ista definitio ꝓprij quarto mõ esset vera tunc sequeret̃ ꝙ dr̃ña vltima esset ꝓprium quarto modo. sed hoc est falsum. ergo. Seq̃la probatur. quia ꝯuenit omĩ soli ⁊ semꝑ. vt patꝫ de rõnali respectu hoĩs.
Solo. ꝙ dr̃ña excluditur per hoc ꝙ dicitur accidit. quia dr̃ña non accidit sed ꝯuenit essentialiter ei cuius est dr̃ña

Ar̃ In ista definitione ꝓprij quarto modo ponũtur opposita. g̃ non est bona. Añs ꝓbatur. qꝛ dicit̃ omni ⁊ soli que opponũtur. Solutio. ꝙ ille particule nõ referũtur ad idem sed ad diuersa. qꝛ soli refertur ad spẽm. ⁊ omĩ ad indiuidua eiusdem speciei.

Querit Quod est illud dubiū qd̓ remouet por. in textu. So
lutio quia dictū est exemplificando ꝙ risibile est ꝓprium
quarto mō homini posset aliquis dicere ꝙ hoc nō videt̄ verum. quia ho-
mo non semper ridet. hoc ergo remouēdo dicit porphirius ꝙ licet homo
non semper actu rideat tamē est semper aptus natus ad ridendū. Et er-
go semꝑ naturale est homini ꝙ sit risibilis sicut equo ꝙ sit hinnibilis.

Querit De quo mō ꝓprij est hic principaliter ad ꝓpositū So
lutio por. de quarto°. Et rō est q2 illa que sunt quarto°
ꝓpria nominant̄ ꝓprie ꝓpria ⁊ ꝯuertibiliter p̄dicant̄ de suis speciebꝫ. Exem
pli gratia nos dicimus ꝙ quicq̇d est hinnibile est equus ⁊ econtra quicq̇d
est equus est hinnibile ⁊ sic de alijs.

Querit Utrū ꝓpriū quo ad omnes suos modos sit p̄dicabile
ab alijs distinctū. Solutio ꝙ non sed solū ꝓpriū quar
to modo est p̄dicabile ab alijs distinctū. Et phs p̄mo thopicoꝝ dicit ꝙ ni
hil refert ꝓpriū qn̄ ⁊ ꝓpriū ad aliq̇d accidentia dici. Uerū tamē est ꝙ illa ꝓ
pria sub alia rōne formali dicūtur ꝓpria. ⁊ sub alia rōne accidentia. q2 acci-
dentia dicūtur compando ea absolute ad sua subiecta. sed dicuntur ꝓpria
compando ea ad causas suas quas hn̄t in suis subiectis.

Ar Propriū quarto modo non est predicabile. g̊ nō ē distinctū p̄dica
bile ab alijs. Añs ꝓbatur. quia omne p̄dicabile debet p̄dicari de
pluribus. sed ꝓprium quarto modo p̄dicatur de vna sola specie. ergo non
est predicabile. Solutio ꝙ licet ꝓprium quarto modo p̄dicetur soluz de
vna specie cum qua conuertitur. p̄dicatur tamē de multis indiuiduis que
sunt sub illa specie. ⁊ ex hoc habet rōnem vl̄is. Quia ꝓprium non oritur a
specie abstracta ab indiuiduis. sed oritur a specie per inclinatōnem quam
habet ad indiuidua.

Ar Omne p̄dicabile debet definiri ꝑ suū modū p̄dicandi. sed ꝓprium
quarto mō sic nō definit̄. g̊ non est predicabile. Solutō lz por.
explicite non definiat ꝓpriū ꝑ istū modū predicandi tamē ille faciliter pos
set trahi ex eius definitōne. quia ꝑ hoc qd̓ dicit̄. ꝓprium est qd̓ accidit omni
soli ⁊ semper. Innuit̄ satis ꝙ ꝓprium conuersim p̄dicatur de re ⁊ non indi-
cat quid est esse rei.

Ar Propriū est accn̄s. g̊ nō est p̄dicabile ab oīb alijs distinctū. Añs
ꝓbat̄. q2 nō ē suba. g̊ ē accn̄s. So° ꝙ ꝓpriū bn̄ ē accn̄s p̄dicamēta
le sz nō ē accn̄s p̄dicabile. ⁊ hoc dictū fuit prius circa numerū predicabiliū

Querit Utrum ꝓprium quarto modo seu ꝓpria passio disting-
uatur realiter a suo subiecto. Solō ꝙ sic. Et rō illius
est. quia illa distinguūtur realiter que distinguunt̄ predicamentaliter. sed
ꝓpria passio ⁊ suū subiectū distinguuntur predicamentaliter. ergo etiā rea
liter. Maior patet. quia predicamenta sunt primo diuersa. Sz minor ꝓ-
batur. quia ꝓpria passio est naturalis potentia de secunda specie qualitatis
sed subiectum est substantia. Preterea illa distinguūtur realiter de quibꝫ
verificantur realia contradictoria predicata sed de ꝓpria passione ⁊ suo

ſubiecto verificanť realia cõtradictoꝛia p̄dicata.ḡ diſtinguūť realiter. Mi
noꝛ ꝓbatur.qꝛ de ſubiecto dicit ꝙ ſubſterniť ꝓꝓꝛie paſſioni .ſed de paſſione
non dicit ꝙ ſubſterniť paſſioni. Etiā de paſſione dicit vere qđ ē ī ſubiecto
ſed de ſubiecto non dicit ꝙ ſit in ſubiecto ſꝫ illa ſunt ꝯtradictoꝛia p̄dicata.

Ar̃ Illa que eadem generatõne generanť. ⁊ eadem coꝛruptõne coꝛrū
punť ſunt idem realiter.ſed ꝓꝓꝛia paſſio ⁊ ſuū ſubiectū ſunt hm̃oi
ergo ſunt idem realiter ⁊ ꝑ ꝯſequens nõ diſtinguunť. Solꝰo maioꝛ ē ve
ra de his que generanť eadem generatõne ⁊ coꝛrūpūtur eadem coꝛruptõe
per ſe ⁊ intrinſece. Jam ꝓꝓꝛia paſſio ⁊ ſubiectū nõ generanť eadē genera
tione ꝑ ſe ⁊ intrinſece.ſed ſubiectū generať ꝑ ſe ⁊ intrinſece tanꝙ̄ intrinſecꝰ
terminus generatõnis .⁊ ꝓꝓꝛiū ſolū ꝑ accñs ex ꝯñti ⁊ extrinſece tanꝙ̄ ex
trinſecus terminus generatõnis ⁊ cõcomitans.

Ar̃ Illa nõ diſtinguūtur que hꝫ eadem ꝓ̇ncipia.ſed ꝓꝓꝛiū ⁊ ſuū ſubie
ctum habent eadem ꝓ̇ncipia .ḡ non diſtinguūtur. Solutio lꝫ
ſint eadem pꝛincipia ſubiecti ſeu ſpeciei ⁊ ꝓꝓꝛij nõ tñ eodē mõ nec in eodē
gñe cāe .quia pꝛincipia que ſūt pꝛincipia intrinſeca ſpēi in genere cauſe foꝛa
lis ſunt pꝛincipia extrinſeca ꝓꝓꝛij in genere cauſe efficientis . Et ſi dicať cā
efficiens ⁊ materia nunꝙ̄ coincidunt.ſed ſubiectū eſt materia ꝓꝓꝛij ḡ nõ eſt
cauſa efficiens eius. Solutio cauſa efficiens ⁊ materia ex qua nunꝙ̄ coin
cidunt ſed bñ cauſa efficiens ⁊ materia in qua quo mõ eſt in ꝓpoſito.

Capitulū quintū

Accidens eſt qđ adeſt et abeſt pꝛeter ſubiecti coꝛruptõnē

In hoc quinto capitulo poꝛ.ꝯñter determīat de q̇nto ⁊ vltimo p̄dica
bili ſcꝫ de accidente. Et diuidiť in tres partes. In quaꝝ pꝛima poꝛ. ponit
vnā definitõem accidentis. In ſecūda diuidit accidens Et ī tercia ponit
duas alias definitõnes eiuſdem.

Querit̃ Utrū accidens ſit diſtinctū p̄dicabile ab alijs Solꝰo
ꝙ ſic. Nam ꝙ ſit pꝛedicabile patet quia ſibi cõuenit rõ
vniuerſalis que eſt eſſe in multis ⁊ dici de multis. Et ꝙ ſit diſtinctū p̄di
cabile. Pꝛobatur quia habet diſtinctū moduꝫ p̄dicandi qui eſt p̄dicari in
quale accidentale incõuertibile. Et qꝛ ille modus p̄dicandi inter omnes
modos p̄dicandi eſt impꝑfectioꝛ.ḡ accñs etiā ē vltimū in oꝛdine p̄dicabiliū

Ar̃ Accidens nõ eſt pꝛedicabile.ḡ nõ eſt diſtinctū p̄dicabile ab alijs
Añs ꝓbatur.qꝛ accñs nõ eſt vl̃e cū vl̃e ſit vbiꝙ̄ ⁊ ſempꝑ.accñs ve
ro eſt hic ⁊ nunc.ḡ accñs nõ eſt p̄dicabile. Solutio accñs põt ꝯſiderari
dupliciter. Uno mõ in particulari vt eſt in hoc vel in illo ſubiecto ⁊ ſic eſt
hic ⁊ nunc ⁊ nõ eſt vl̃e nec p̄dicabile. Alio mõ in vl̃i ⁊ inꝙ̄tū abſtrahit ab
hoc ⁊ ab illo ſubiecto ⁊ ꝯꝑatur ad ſubiectum in cõmuni ⁊ ſic eſt vbiꝙ̄ et
ſemper ⁊ hoc modo etiam poniť eſſe pꝛedicabile.

Querit̃ Quot ſunt definitõnes accidentis poſite a poꝛ. So
lutio ꝙ tres. quaꝝ pꝛima datur de accidente per compa
ꝛationem ad ſubiectum in quo ⁊ a quo habet eſſe. Secūda vero datur de ac

cidente p compatōnem ad suā causam p quā est in subiecto. Et tercia da
tur de eo p compatōnem ad alia vlia seu p̄dicabilia. Et p hoc soluit argu
mentū quo posset argui ꝙ vnius definiti debet esse solū vna definitio.

Ar̄ Accidens non potest definiri. g̃ eius non est aliqua definitio. Añs
pbat. quia solū species definit ꝑm Boetiū. Sol̉o sola spēs de
finit. vel illud qd̉ habet modū speciei. Iam accidens acceptū p secunda in
tentione prout hic definit habet modū speciei ꝛ hoc sufficit.

Querit̄ Que est prima definitio accidentis. Solutio prima
definitio est ꝙ Accidens est qd̉ adest ꝛ abest preter sub
iecti corruptionē. Et ī illa definitione subintelligit vl̉e loco generis sicut in
definitionibus aliorum p̄dicabiliū.

Ar̄ Nulla bona definitio debet dari p opposita. copulatiue coniuncta
sȝ ista ē hmōi. g̃ nō ē bona. Minor pȝ. qꝛ dicit adest ꝛ abest. So°
ꝙ adest vl̉ abest ī illa definitōe nō dicūt act⁹ sȝ aptitudines sȝ nō ē incōue
niens aptitudines oppositorum copulatiue cōiūgi ꝛ esse simul ꝛ dici de eodē

☞ Arguitur. Illud qd̉ adest ꝛ abest illud est corruptibile. sed accidēs
non est corruptibile. quia tunc non esset vniuersale. ergo accidens nō adest
et abest. Solutio ꝙ illud qd̉ adest ꝛ abest ꝑm actum hoc est bene corru
ptibile. sed non illud qd̉ adest ꝛ abest ꝑm aptitudinem. Iam dictum fuit
ꝙ adest ꝛ abest non dicunt hic actus sed aptitudines. ꝛ sic accidens in vni
uersali bene adest ꝛ abest.

☞ Arguitur. Si ista definitio accidentis esset bona tunc sequeretur
ꝙ crines essent accidentia similiter capitū esset accidens. sed hoc est falsuȝ
ergo illud ex quo sequitur. Sequela patet quia possunt adesse ꝛ abesse p
ter subiecti corruptōnem. Solutio ꝙ omnia illa excluduntur per hoc
qd̉ dicitur adest ꝛ abest. quia adest valet ibi tm̄ sicut aptitudinaliter affir
matiue predicatur. Et abest sicut aptitudinaliter negatiue p̄dicatur

Ar̄ Nullum accidens potest abesse subiecto. ergo ista definitio est fal
sa. Añcedens pbatur. quia si posset abesse subiecto tunc posset p
se stare sine subiecto qd̉ est falsum. Solutio ꝙ abesse in definitōne acci
dentis non debet capi positiue vt idem est ꝙ separatim existere. sed potius
negatiue vt idem est qd̉ non inesse vel non inherere vnde accidens q̄diu ē
est in subiecto. Sed potest bene subiecto abesse ꝛ sic non esse.

☞ Ar̄. Viuere est accñs ꝛ tamen viuere non potest subiecto suo abes
se. ergo ista definitio est falsa. scd̉a pars añcedentis patet. quia viuere in vi
uentibus est esse. sed esse non potest viuentibus abesse. Sol̉o viuere ac
cipitur dupliciter. Vno modo vt dicit actū scd̉m inceptū viuere est idem
ꝙ vitalem operatōnem exercere. ꝛ sic est accidens ꝛ potest adesse ꝛ abesse
quia viuens non semper exercet vitales operatōnes. Alio modo dicit ac
tum p̄muȝ inceptum scȝ viuere est idem ꝙ esse viuū habere ꝛ sic non est ac
cidens viuentis sed est in genere substantie ꝛ sic etiam nō pōt abesse.

Querit quō diuidit accñs Solutio accñs diuidit in accñs

- Sepabile vt dormire iacere
- Insepabile vt nigredo ī coruo et ethiope.

Et rō istius diuisionis est. quia om̄e accidēs ꝯmune fluit a ꝑncipiis com plexionabilibus indiuidui. vel ergo illa ꝑncipia sunt faciliter mobilia a sub iecto. z sic causatur accñs sepabile. vel sunt firmiter radicata in subiecto z sic causatur accidens insepabile.

Ar Nullū est accidēs īsepabile. ergo ista diuisio est falsa. Añs ꝓbatur quia omne accidens adest z abest preter subiecti corruptōnē. vt3 ex definitōne iam data. Solutio ꝙ accidens non dicit hic insepabile cō tradictorie quasi nullo modo sepabile. sed potius contrarie. quia difficulter a subiecto separ. vel posset dici ꝙ licet accñs insepabile non possit separi ſm rem. z ideo dicatur insepabile potest tamē bene separi ſm rōnem. quia vt dicit porphirius coruus potest intelligi albus z ethiops nitens cando re preter subiecti corruptionem.

Querit Que est secūda definitio accidentis. Solō secūda de finitio est ꝙ Accñs est qd contingit eidem inesse z nō inesse. Et rō istius definitōnis est quia accñs inest subiecto suo ꝑ causam variabilem z mutabilem. z ḡ cōtingit ipm inesse vel non inesse

Ar Si ista definitio esset bona sequeret ꝙ manus esset accñs. sed hoc est falsum. ḡ illud ex q̄ seq̄tur. Seq̄la ꝓbat qꝛ ꝯtingit manū inesse sorti vel non inesse. Solutio ꝙ alius est modus essendi in quo manus vel aliq̄ pars integralis ē in toto z alius quo accñs ē ī subiecto. z ergo ar gumentū laborat in equiuocis eq̄uocat em̄ modus essendi in.

Querit Que est tercia definitio accidētis Solutio tercia de finitio est ꝙ accidens est qd neq3 est genus neq3 species neq3 differentia neq3 ꝓpriū semper aūt in subiecto subsistens. Et in defini tione subintelligitur vniuersale ꝓ genere z negatio alioꝝ predicabilium ꝓ differentia.

Ar Nulla bona definitio d3 dari ꝑ negatōnē. s3 ista ē hmōi. ḡ nō ē bo na. Solutio nulla bona definitio d3 dari ꝑ purā negatōnē. sed bñ pt dari ꝑ negatōnē dūmodo cū negatōne ponat aliqua particula affir matiua z sic est hic. qꝛ hic addit semꝑ aūt in subiecto subsistens Uel potest dici ꝙ nulla bona definitio d3 dari per negatōnem nisi talis negatio det in telligere aliquā affirmatōnē. Et sic est in ꝓposito quia ꝑ negatōnē z remo tionē alioꝝ p̄dicabiliū datur intelligi ꝓprius modus predicandi ipius ac cidentis qui est predicari in quale accidentale inconuertibile. per quem a posteriori ab aliis distinguit.

Querit Quare accñs plus definit ꝑ negatōem alioꝝ p̄dicabi lium q̄3 genus vel species vel aliqd alioꝝ. Solutio

M; hoc ē ꝓpter duas causas. Prima ē quia accidēs est vltimũ p̄dicabile. et sic quia alia p̄dicabilia prius definita sunt sic accñs pōt bene ꝑ negatio nem ipoꝝ definiri. Sed si aliqđ p̄cedens definiret ꝑ negatōnem posterio ris vel ipius accñtis tunc cōmitteretur petitio principij. quia definiret ig notum ꝑ aliud ignotum.

Secũda causa est quia alia predicabilia sunt necessaria q̊ ad suas inhe rentias. sed accñs quo ad suam inherentiam non cadit sub necessitate et sic priuat quodāmodo necessitatem inherentie in alijs repertam ⁊ ḡ etiā per abnegatōnem alioꝝ definitur.

Querit Quare in illa definitōne dicit semꝑ in subiecto subsistēs Solō rō illius est quia accñtis esse est inesse. ⁊ ḡ sem per est in subiecto subsistens. Et etiā patet ex nomis interp̄tatōne dicit em accidens quasi ad cadens vel a cadens.

Ar Accidentia in sacramento eucharistie sunt accidentia ⁊ tamē non sunt in subiecto. ḡ male dicit semper aũt in subiecto subsistens. Solutio Accidens ſm naturam semper est in subiecto subsistēs. Sed ꝙ in sacramento altaris accidentia nō sunt in subiecto hoc non est ſm na turam suā vel ꝑ potentiā aliquā naturalem sed ꝑ potentiam supernatu ralem ⁊ diuinam miraculose.

Ar Dictũ est prius ꝙ accidens cōtingit eidem inesse ⁊ non inesse. et ꝙ accidens adest ⁊ abest. ḡ non est semꝑ in subiecto subsistens Solutio ꝙ accñs q̄diu est ⁊ q̄diu habet esse in rerũ natura. tunc semꝑ est in subiecto subsistens qñ aũt non est in subiecto tunc est corruptũ ⁊ ām plius non est. Et ergo dicit Albertus ꝙ semꝑ non dicit ibi distributōnem p omnibus tꝑibus generaliter sed dicit distributōnē pro omnibus partib₉ durationis accidentis.

Tractatus secundus

Cōmune quidem est omnibus de pluribus predicari sed genus quidem ⁊c̄

In hoc secũdo tractatu ⁊ finali istius libri por. determiat de quinq̧ p̄dicabilib₉ ꝯꝑatiue comꝑando sc; ea ad inuicem penes cōuenientiā ⁊ differentiā. Et diuidit in quinq̧ capitula. In quoꝝ p̄mo agit de ꝯꝑatōne p̄dicabiliũ in generali penes cōuenientiam ⁊ differentiam.

Querit In quo cōueniunt oīa p̄dicabilia Solutio in hoc cō ueniunt ꝙ cōmune est oībus p̄dicari de plurib₉. Sed hoc tamen differenter. ꝯuenit eis quia genus ⁊ differentia p̄dicant de spe ciebus ⁊ indiuiduis. species vero solum de indiuiduis. ꝓpriũ de vna specie tm̄ cui⁹ est ꝓpriũ. ⁊ accñs de speciebus ⁊ indiuiduis. Et de oībus illis ponit porphirius exēpla in textu.

Querit Que est rō illius cōuenientie ꝙ ꝯmune est oībus p̄dica bilib₉ p̄dicari de plurib₉. Solō rō illius est q; omnia

p̄dicabilia sunt vniuersalia. sed vl'e est illud qđ aptū natum est esse ī mltis et dici de multis.

Ar ̃ Predicari de pluribus est ꝓpriū p̄dicabilibꝫ. ḡ nō est eis cōmune Cōsequētia tenet. qꝛ cōmune ꝛ ꝓpriū opponūtur. Solutio ꝙ ꝯmune ꝛ ꝓpriū ꝯpata ad vnū bñ opponūtur. sed nō qñ ꝯpantur ad diuersa sicut fit in ꝓposito. Nam p̄dicari de pluribꝫ dicit' ꝯmune p̄dicabilibꝫ qñ compant' inter se quia sic conuenit oībus. Sed dicit' ꝓpriū eis qñ ꝯpant' ad indiuidua quibus non conuenit.

Capitulū secundū

Cōmune aūt est generi et dr̃ntie cōtinentia specierum

In hoc secūdo capitulo porphirius specialiter compat genus ad alia q̄tuor. Et ꝑm hoc diuidit' istud capl'm ī q̄tuor ptes. In quaꝝ p̄ma compat genus ad differentiā. In secūda ad speciē. In tercia ad ꝓprium. ꝛ in quarta compat genus ad accidens.

Querit ̃ Quare porphirius compando predicabilia ad inuicem hic p̄ponit dr̃ntiam speciei cum tamen superius definiēdo ipā p̄posuit speciem differentie. Solutio genus ꝛ species se habent correlatiue ad se inuicem. ꝛ ergo oportuit vnū in ordine ad alterū definire. ꝛ sic oportuit post capitulū de genere īmediate capitulū de spē subiūgere. vt seruaret' ordo doctrine. Sed ipsis definitis ꝛ cognitis ꝯgruū fuit significare ordinē nature quia ꝑm illum differentia est prior specie. quia differentia est principium speciei ꝛ constituens ipsam.

Querit ̃ Quō compat porphirius genus ad dr̃ntiam. Solutio dupliciter. Primo quo ad conuenientiā. Et secundo quo ad differentiam.

Querit ̃ Quot ꝯuenientias ponit generis ꝛ differentie. Solutio ꝙ tres. Prima ē ꝙ genꝰ ꝛ dr̃a in hoc ꝯueniūt ꝙ vtrūqꝫ ꝯtinet sub se plures spēs ꝗ̄uis genꝰ adhuc plures ꝯtineat ꝗ̄ dr̃a. vt aīal cōtinet sub se hoīem ꝛ alia rōnalia. rōnale vero solū ꝯtinet rōnalia scꝫ hoīem ꝛ deum.

Ar ̃ Sensibile ē dr̃a aīalis ꝛ tn̄ ꝯtinet tot spēs q̄t aīal. ḡ istud dictum est falsum. Solutio ꝙ dictū por. non intelligit' de differētia constitutiua sed diuisiua.

Secūda ꝯueniētia ē ꝙ sicut q̄cūqꝫ p̄dicant' de gn̄e. etiā p̄dicāt' de spēbꝫ ꝯtentis sub genere. ita q̄cūqꝫ p̄dicant' de dr̃a p̄dicātur etiā de specie ꝑ eam ꝯstituta ꝛ de oībus indiuiduis illius speciei.

Tercia ē ꝙ sicut destructo genere destruūt' oīa q̄ sub ip̄o sunt sic etiā destructa dr̃a destruunt' oīa que sub ip̄a sunt. Et rō illius ꝯuenientie est quia destructo priore semper destruit' inferius.

☞ Querit'. quot dr̃ntias ponit por. inter genꝰ ꝛ dr̃ntiam Solutio sex. Prima est ꝙ genus p̄dicat' de pluribꝫ ꝗ̄ dr̃ntia aut aliqđ alioꝝ p̄dicabiliū. Et hoc intelligit' de differentia diuisiua ꝛ non ꝯstitutiua.

Predicabiliū Porphirij

Ar Prius dictū est ꝙ oīa p̄dicabilia ꝯueniunt in hoc ꝙ p̄dicantur de pluribus. ḡ ꝑ p̄dicari de pluribꝫ genus non differt ab alijs. So° ꝙ hoc cōplexum de pluribus potest exponi dupliciter. Uno mō vt tm̄ valet sicut de multis. ꝛ sic oīa p̄dicabilia conueniūt in hoc ꝙ p̄dicanť de pluribus. Alio modo potest exponi ꝯpatiue vt valet tm̄ sicut de magis multis et sic gen⁹ differt a drn̄tia ꝛ ab oībꝫ alijs ꝙ predicať de pluribus vt hic dr.

Ar Exponēdo de pluribꝫ compatiue sic accn̄s p̄dicať de pluribus q̄ȝ genus. ḡ non ꝯuenit generi. Añs ꝓbatur. qꝛ accidēs p̄dicať de indiuiduis diuersaꝝ specieꝝ. ꝛ de spēbus illoꝝ indiuiduoꝝ ꝛ etiā generibus

So° lȝ accn̄s p̄dicet de pluribꝫ q̄ȝ gen⁹ q̄tū ad numerū suppositorum et subicibiliuȝ tn̄ genus excedit accn̄s in intentōnibꝫ subijcibiliū. qꝛ genus p̄dicať ꝑ se ꝛ directe de spēbus ꝛ indiuiduis. Sȝ accn̄s solum p̄dicať directe de indiuiduis ꝛ indirecte de spēbus ꝛ generibꝫ.

Secūda drn̄tia est ꝙ genus cōtinet drn̄tias potestate vt aīal ꝯtinet rōnale ꝛ irrōnale non autem econtra.

Tercia dr̄a est ꝙ gen⁹ ē prius drn̄tijs q̄s ꝯtinet ptāte. Et hoc patet a signo qꝛ sublatis generibꝫ auferūtur simul drn̄tie. sed sublatis drn̄tijs non oportet genera auferri vt sublato aīali auferūť etiā rōnale ꝛ irrōnale. sȝ nō econtra. quia si om̄es drn̄tie diuisiue aīalis auferanť adhuc potest intelligi substantia animata sensibilis que est aīal.

Quarta differentia ē ꝙ genus predicatur in quid; sed differentia in q̄le

Quinta est ꝙ vnius speciei est tm̄ vnū genus ꝓximū. sed vnius speciei bene possunt esse plures differentie vt rōnale mortale discipline susceptibile mente sunt differentie hominis.

Sexta drn̄tia est ꝙ genus in ꝯstitutōne spēi simile est materie sed differentia similis forme.

Querit Quō poꝛ. compat genus ad speciem. Solō dupliciter. primo quo ad conuenientiā. scd̄o quo ad drn̄am

Querit Quot ꝯueniētias ponit inter gen⁹ ꝛ spēm. Solō ꝙ tres. Prima ē ꝙ vtrūqꝫ p̄dicať de pluribꝫ. Secūda cōuenientia est ꝙ vtrūqꝫ prius ē eo de q̄ p̄dicať. Tercia est ꝙ vtrūqꝫ eorū est totum ad ea de quibus predicatur.

Querit Quot drn̄tias ponit inter gen⁹ ꝛ spēm. Solutō septē Prima ē ꝙ genus continet sub se species. Species vero continentur ꝛ non continent genera.

Secūda est ꝙ oportet genera p̄iacere ꝭm intellectū ipis spēbus. Et rō est qꝛ genera non constituunt species nisi informata ꝛ contracta specificis differentijs. Sed illud qđ formatū ꝛ contractū constituit aliud ꝛ oportet p̄iacere ꝛ preintelligi ꝭm intellectum.

Tercia ē ꝙ genera sunt priora spēbꝫ qꝛ sunt cause specierum.

Quarta est ꝙ interemptis generibus simul etiam interimūť species. sȝ non econtra. quia omnibus speciebus interemptis adhuc saluatur genus ꝭm intellectum licet non ꝭm esse reale.

Quinta differentia est ꝙ genera p̄dicant̄ vniuoce de speciebꝫ sed species de generibꝫ minime.

Sexta differentia est ꝙ genera abundant a speciebꝫ ꝯtinētia specierum quia ꝯtinent spēs. Sed spēs abundant a generibꝫ ꝯtinētia ꝓpriaꝝ d̄arū q̄ dr̄ētie sunt in spēbꝫ actu. in generibꝫ vero solū potestate.

Septima dr̄ētia est ꝙ spēs nūꝙ̄ pt̄ fieri generalissimū. nec ecōtra genꝰ nūꝙ̄ potest fieri specialissimū.

Querit Quō compat por. genus ad ꝓpriū. Solō dupliciter. primo quo ad cōuenientiā. ⁊ scd̄o quo ad dr̄ētiam.

Querit Quot cōuenientias ponit por. inter genus ⁊ ꝓprium Solutio tres. Prima est vtrūꝗ scʒ tam genus ꝗ̄ ꝓpriū seq̄tur speciē de qua p̄dicat̄ ſm ordinē cōsequentie.

Secūda est ꝙ vtrūꝗ scʒ tam genus ꝗ̄ ꝓpriū equaliter ꝑticipat̄ a speciebus ⁊ non ſm magis ⁊ minus.

Tercia est ꝙ cōmune est vtriꝗ scʒ tam generi ꝗ̄ speciei p̄dicari vniuoce.

Ar Propriū est accn̄s p̄dicamētale. sed accn̄s nō pōt vniuoce p̄dicari de subiecto. ğ ista cōuenientia est falsa. Solutio licet ꝓprium nō p̄dicet̄ vniuoce definitōne dicente quid qua definit̄ in suo genere. tamē bene p̄dicatur vniuoce definitōne dicente ꝓpter quid que datur ꝑ principia sui subiecti. Alij dicunt ꝙ predicatio vniuoca accipit̄ dupliciter. Uno mō ꝓ predicatōne essentiali. ⁊ sic ꝓpriū nō p̄dicat̄ vniuoce. Alio mō ꝓ oī p̄dicatione necessaria ⁊ ordinata. ⁊ sic p̄dicatio ꝓprij est vniuoca.

Querit Quot differentias ponit Por. inter genus ⁊ ꝓprium Solō quinꝗ. Prima est ꝙ genus ſm naturam prius est in eo de quo p̄dicatur sed ꝓpriū ſm naturā ⁊ intellectū est posterius specie de qua p̄dicatur.

Secūda differentia est ꝙ genus necessario predicat̄ de pluribꝫ speciebus sed ꝓpriū predicatur solum de vna specie cuius est ꝓprium.

Tercia differentia est quia ꝓprium predicatur cōuertibiliter de eo cuiꝰ est ꝓprium. sed genus de nullo predicatur conuertibiliter.

Quarta differentia est ꝙ ꝓpriū inest omni soli ⁊ semper. sed genus inest bene omni ⁊ semper speciei de qua p̄dicatur sed non soli. quia etiam inest alijs speciebus.

Quinta differentia est ꝙ species interempte nō simul interimūt genera quoꝝ sunt species. sed ꝓpria interempta simul interimunt ea quibus sunt propria ⁊ econtra.

Ar Posterius non destruit prius. sed ꝓprium est posterius spē cuius est ꝓpriū. ğ non destruit seu interimit spēm Solutio ꝙ argumētum ꝓbat bene ꝙ ꝓpriū nō interimat vł destruat spēm causaliter sed bene tn̄ cōcomitātur. Et hoc ꝓpterea q̄ ꝓpriū ⁊ spēs hn̄t eadem ṗncipia. ⁊ ergo quia corrupto ꝓprio corrūpūtur principia ꝓprij que etiā sunt principia speciei. ğ cōcomitanter etiā corrūpit̄ species.

☞ Querit̄. quō cōpat por. genus ad accidens. Solutio dupliciter

p̄mo quo ad ꝯuenientiam. scđo quo ad drā̄m.

Queritur Quō ꝯpat gen⁹ ad accn̄s q̄ ad ꝯueniētiā. So⁹ ponit vnā ꝯueniētiā Et dr ꝙ in h̄ ꝯueniūt gen⁹ ⁊ accn̄s ꝙ vtrūqꝫ p̄dicat̄ de pluribꝫ. Et hoc ꝯuenit tā accn̄ti sepabili drꝫ insepabili. Sicut exēpli grā moueri (qđ ē accn̄s sepabile) de valde multꝭ p̄dicat̄ Et nigrum (quod est accn̄s insepabile) p̄dicatur de om̄ibus cor⸗uis ethiopibꝫ ⁊ de multis inanimatis scꝫ de carbonibꝫ ebeno ⁊c̄.

Queritur Quot differentias ponit porphirius generis et accn̄tis. Solutio ꝙ quattuor. Prima est ꝙ genus est añ spēs de q̄bus p̄dicatur sicut p̄ncipium añ p̄ncipiatū Sed ac⸗cidētia sunt posteriora spēbus ⁊ indiuiduis de quibus p̄dicantur.

¶ Scđa drā est ꝙ genera equaliter pticipant̄ a spēbus. Sꝫ accidētia non pticipant̄ equaliter a spēbꝫ vel indiuiduis sꝫ b̄m magis ⁊ minus.

¶ Tertia drā est ꝙ accidētia p̄ncipaliter ⁊ imediate subsistunt in indiui⸗duis q̄ sunt eoꝝ ꝓpria subiecta. Sꝫ genera ⁊ spēs natural'r sunt p̄ora in⸗diuiduis. qꝛ genera sunt p̄ncipia essentialia spēꝝ ⁊ spēs sunt totū eē indi⸗uiduoꝝ sꝫ quod ē p̄ncipium p̄ncipij ē etiam p̄ncipium p̄ncipiati.

¶ Quarta ē ꝙ genera p̄dicantur in eo quod quid est de spēbus. Sꝫ ac⸗cidētia p̄dicantur solum in quale.

Querit̄ Quō docet porphirius reducere om̄es istas drā̄s ad certum numeꝝ. Solutio dr ꝙ qꝛ quinqꝫ sunt p̄di⸗cabilia ⁊ vnumqđqꝫ differt ab alijs quattuor sic sunt quater q̄nqꝫ drn̄e ⁊ qꝛ quater q̄nqꝫ faciunt viginti. ergo in toto sunt viginti drn̄e p̄dicabiliuꝫ Sꝫ tamē qꝛ posteriora p̄dicabilia differū t a p̄oribus eisdē differētijs q̄bꝫ p̄ora differebant a posterioribꝫ. ergo nō est necesse om̄es illas drā̄s totiēs ponere sꝫ manēt solum decem ita ꝙ genus habꝫ quattuor differētia tres spēs duas ⁊ ꝓprium vnam.

¶ Tertium capitulum.

Cōmune ergo differentie ⁊ speciei est equaliter participari

In hoc capitulꝫ porphirius ꝯpat drā̄m ad alia p̄dicabilia. Et diui⸗ditur in tres ptes. in quarum p̄ma ꝯpat drā̄m ad spēm. In scđa ad pro⸗prium. ⁊ in tertia ad accidens.

¶ Querit̄ Quō ꝯpat drā̄m ad spēm. Solutio dupl'r. p̄mo quo ad cō⸗uenientiam. scđo quo ad differētiam.

Querit̄ Quot ꝯueniētias ponit inter drā̄m ⁊ spēm. So⸗lutio duas. Prima ē ꝙ ꝯmune ē vtriqꝫ scꝫ drn̄e ⁊ spēi equaliter pticipari a suis inferioribꝫ. Scđa ē ꝙ drā ⁊ spēs sp assunt his a q̄bus pticipantur. Exēpli gratia. vt sp socrates ē ratōnalis ⁊ sp ē homo. Et ex isto passu allegatur auctoritas qua ꝯmuniter dr. Siue socrates sit siue nō sit sp est ratōnalis ⁊ homo.

Querit̄ Vtrꝫ illa autoritas porphirij sit vera. Solutio ꝙ sic Ei ratō illius est. qꝛ quā̄docūqꝫ habitudo p̄dicati ad

subiectũ est ppetua tunc ꝓpõnes semp sunt vere. Sed sic est dè illis ꝓpõni
bus. socrates est ratõnalis socrates est homo. ergo ille ꝓpõnes sunt semp
vere. Minoꝛ pbatur qꝛ in eis p̄dicat̃ spẽs vel dr̃ã de indiuiduo sʒ habitu
do generis ad spẽm vel spẽi vl' dr̃ñe ad indiuidua est ppetua vt dicũt aui
cenna ꝛ algasel. Preterea scd̃o. oĩs ꝓpõ essentialis est necessaria ꝛ sp ve
ra. sʒ iste socrates est homo socrates est rõnalis sunt ꝓpõnes essentiales. er
go sunt necessarie ꝛ sp vere. Preterea tertio. socrate coꝛrupto ista est vera.
Socrates est socrates. qꝛ ibi idẽ p̄dicat̃ de seip̃o. Sʒ ad illam socrates est
socrates. seq̃tur ista socrates est homo. qꝛ ꝯñs est de intellectu añtis. ergo
socrate coꝛrupto adhuc ista est vera. socrates est homo ꝛ p ꝯñs siue socra
tes sit siue nõ sit semp est homo ꝛ ratõnalis ꝛc̃.

Ar Vere ens nõ p̃t p̄dicari de nõ ente. Sʒ socrate nõ exñte adhuc
hõ est vere ens. ergo nõ p̃t p̄dicari de socrate nõ ente. Minoꝛ p
batur qꝛ adhuc hõ saluat̃ in alijs suppositis existẽtib;. Solutio ꝙ quã
do dr̃ Socrates est hõ ibi nõ p̄dicat̃ existẽs de nõ exñte. sʒ p̄dicat̃ natura
humana ꝯcepta. vt dicibilis de pluribꝫ de eadẽ natura ꝯcepta vt hec ẽ ꝛ
sic intellecte ꝛ ꝯpate ad id in quo ip̃a actu ꝛ intellectu includit̃. vñ nature
istere vel nõ existere. Et ergo ad veritatẽ taliũ ꝓpõnum nõ req̃rit̃ existen
tia rerum. sʒ sufficit sola vnio extremoꝝ. vñ solet dici ꝙ tales p̄dicatõnes
fundant̃ in ppetua habitudine ꝛ oꝛdinabilitate reꝝ scʒ generum spẽrum
dr̃ãrum ꝛ indiuiduoꝝ adinuicem.

Ar Destructis p̃mis substantijs impossibile est aliq̃d alioꝛum re
manere ẜm phm in p̄dicamẽtis. ergo socrate nõ existente vel ali
quo singulariũ iste ꝓpõnes nõ p̃nt esse vere. socrates est hõ. socrates est ra
tionalis. Solutio ꝙ destructis p̃mis substãtijs impossibile est aliquid
alioꝝ remanere ẜm esse existẽtie. qꝛ illã hñt oĩa alia a p̃mis substãtijs Sʒ
bñ p̃t aliq̃d remanere ẜm eẽ essentie ꝛ ẜm eẽ oꝛdinis inferioꝝ ad supius ꝛ
ecõtra qꝛ tale eẽ nõ hñt alia a p̃mis substãtijs sʒ est ppetuum.

Ar Bene seq̃tur. si socrates est hõ. ergo socrates est. qꝛ ibi arguit̃ a
ꝓpõne de ẽ tertio adiacẽte ad ip̃m scd̃m adiacẽs. sʒ socrate nõ ex
istẽte ista nõ est vera. socrates est. g̃ etiã ista nõ erit vera. socrates ẽ homo
Solutio ꝙ illa ꝯña nõ valet. si socrates est homo. ergo socrates est sed
ꝯmittit̃ fallacia quodãmõ ad dicto ẜm quid ad dictum simplr̃. qꝛ arguit̃
ibi ab esse essentie ꝛ ꝯcepto ad esse existẽtie ꝛ ratũ in natura. Et qñ dr̃ ꝙ
ibi arguit̃ a ꝓpõne de est tertio adiacente ad ip̃m scd̃m adiacens. Dõm
est ꝙ illa ꝯña nõ tenet nisi in p̄dicatis accidẽtalibꝫ sicut qñ arguit̃ sic socra
crates est albꝫ. ergo est. nõ aũt in predicatis essentialibꝫ sicut est in ꝓposito
Et ratio diuersitatis est. qꝛ p̄dicata accidẽtalia realia nõ ꝯueniunt ni
si existentibus. Sed p̄dicata essentialia abstrahunt ab existentia ꝛ nõ ex
istentia ꝛ ergo equaliter attribuuntur existentibꝫ ꝛ nõ existentibꝫ.

Queritur Quot differentias ponit poꝛphirius inter diffe
rentiam ꝛ speciem. Solutio quattuoꝛ. Pri

ma est ꝙ drã ꝑdicatur in quale. sed spẽs in quid.
¶ Scḋa drã est ꝙ drã generica q̃ ꝓprie drã est hꝫ eẽ in pluribꝫ spẽbꝫ. Sed
spẽs q̃ ẽ ꝓprie spẽs scꝫ spẽs specialissima ñ hꝫ eẽ ĩ pluribꝫ spẽbꝫ sꝫ solũ ĩ plu
ribꝫ indiuiduis que sunt sub eadem specie.

¶ Tercia drã est. qꝛ drã ꝫm naturã ꝛ intellectũ ẽ ṗoꝛ spẽ sicut ṗncipiũ est
ṗus ṗncipiato. Et rõ est. qꝛ illud est ṗus ꝫm naturã ꝛ intellectum a quo
nõ ꝯuertiꝛ subsistendi ꝯsequẽtia sꝫ a drã ad spẽm nõ ꝯuertiꝛ subsistẽdi cõ
sequentia. ergo differẽtia est ṗoꝛ spẽ ꝫm naturam ꝛ intellectum.

¶ Quarta drã est. qꝛ vna drã cõponiꝛ cũ alia ad ꝯstituenduꝫ spẽm sicut
ratõnale ꝛ mortale ꝯponunꝛ ad ꝯstituendũ hoiem. sꝫ vna spẽs nõ ꝯponiꝛ
cũ alia vt gignãt aliã spẽm. vñ ꝗ̄uis q̃dã equa in ꝑticulari cuidam asino
in ꝑticulari ꝑmisceꝛ ad muli generatõem. tñ equa simpl'r ꝛ vl'r sumpta nũ
ꝗ̄ vl'r asino ꝯueniens ꝑficiet mulum.

Dr̃ Quare repugnat duabꝫ spẽbꝫ ꝯcurrere ad ꝯstitutõeꝫ tertie spẽi
nõ aũt differẽtijs. Soᵒ ꝙ rõ diuersitatꝭ ẽ. qꝛ spẽs est ens in vltio
actu formal'r ꝑfectũ. sꝫ ex duobꝫ entibꝫ actu ꝛ formal'r ꝑfectꝭ nõ ṗt fieri ter
tiũ g̊ ex duabꝫ spẽbꝫ nõ ṗt fieri tertia spẽs Sꝫ sic nõ ẽ de differẽtijs. g̊ ꝛc.

Ar̃ Due differẽtie sunt etiã entia in actu vel duo actus. ergo etiaꝫ
ex duabꝫ differẽtijs nõ ṗt fieri tertiũ sicut nec ex duabꝫ spẽbꝫ So
lutio lꝫ drñe sint duo actus. tñ nõ ꝯuenit eis ꝯstituere tertiũ inꝗ̄tum sunt
actus sꝫ inquantũ vna ẽ alteri subordinata ꝛ inꝗ̄tũ vna est in potẽtia q̊da
mõ ad aliã. Et hoc pꝫ ex exẽplis poꝛ. exẽplificãtis de rõnali ꝛ mortali.

Ar̃ Ex equa ꝛ asino generaꝛ mulus. ꝛ tñ sunt due spẽs. g̊ due spẽs
pñt ꝯcurrere ad ꝯstitutõem tertie spẽi Sol'o iã patuit. qꝛ ꝗ̄uis
ꝑticularis equa ꝛ ꝑticularis asinus ꝯcurrãt ad generatõem muli ꝓpter vi
cinitatem ꝛ ꝯplexionum ꝛ ꝓportõnem seminum nõ tamen equa ꝛ asinus
in cõmuni ꝛc.

Contra Si nõ repugnat indiuiduis seu ꝑticularibꝫ tunc etiã
nõ debet repugnare spẽbus. ꝓbatur a simili. Solu
tio ꝙ non est simile. qꝛ generatõnes sunt singulariũ ṗmo metaphysice ꝛ er
go ꝑ actum generatõnis potest aliquid ꝓduci a duobꝫ indiuiduis diuersa
rum speꝝ qḋ nõ ṗt ꝓduci a duabꝫ spẽbꝫ.

Queritur Quõ ꝯꝑat porphirius drãm ad ꝓprium. So
lutio ṗmo quo ad ꝯuenientiam. ꝛ scḋo quo ad di
fferentiam Et ponit ṗmo duas ꝯuenientias differẽtie ꝛ ꝓprij. Prima ẽ
ꝙ vtrũqꝫ scꝫ tam differẽtia ꝗ̄ ꝓprium equaliter ꝑticipatur a suis subicibili
bus. Scḋa est ꝙ vtrũqꝫ scꝫ tam differẽtia ꝗ̄ ꝓprium vniuersaliter inest
illi cui inest. Et ratio illius est. quia vtrumqꝫ attribuitur ei cui attribui
tur ꝫm nature potentiam. ꝛ ergo ꝗ̄uis aliquis vno pede vl' vtroqꝫ sit trũ
catus. tamen propter hoc nõ perit in ipo sua substantia formalis que for
matur ad habendum duos pedes.

Querit Quot drãs ponit porphirius inter drãm ⁊ ꝓprium.
Solutio duas. Prima est ꝙ drã generica que est
vere drã sꝑ dr̃ de pluribus spẽbus. Sȝ ꝓprium nõ p̄dicatur nisi de vna so
la specie cuius est proprium.
¶ Scđa drã est ꝙ drã seq̇tur ad ea quoꝝ ẽ drã sȝ nõ ꝯuertibiliter. ꝓpriuȝ
aũt hoc ꝯuertibiliter seq̇tur ad spẽm de qua p̄dicatur ⁊ cuius est ꝓprium.

Queritur Quõ comparat porphirius differentiam ad ac
cidens. Solutio dupliciter primo quo ad cõ-
uenientiam. ⁊ secundo quo ad differentiam.

Queritur Quot ꝯueniẽtias ponit inter drãm ⁊ accñs. So
lutio duas. Prima est ꝙ vtriꝗ ꝯmune ẽ de plu-
ribus p̄dicari ⁊ hoc ex eo qꝛ vtrumꝗ est vl̄e.
¶ Scđa ꝯueniẽtia quam hȝ ꝓprium spẽaliter cum accñte insepabili est ꝙ
tam drã ꝙ̄ accñs insepabile sꝑ assunt his de q̇bus p̄dicant᷑. vt patȝ exem-
plariter de bipede quod est differẽtia et de nigro quod est accidẽs insepa
rabile in coruo.

Ar Nigredo potest a coruo separi. ergo accidẽs insepabile nõ sꝑ adẽ
illi de quo p̄dicat᷑. Añs ꝓbat᷑. qꝛ paucis supioribꝫ annis visus ẽ
in insigni ciuitate coloniensi coruus albꝫ. Solutio accñs insepabile põt
ꝯpari ad suum subiectũ duplr̃. vno mõ vt ad subiectũ tm̃ ⁊ inq̄ꝫtũ est q̇d
ꝯstitutum ex p̄ncipijs substantialibꝫ q̄ sunt materia ⁊ forma. Et hoc mõ
accñs tale p̄t bene separi a suo subiecto. Alio mõ vt ad subiectũ ⁊ causaȝ
et ꝫm eẽ talis vel talis ꝯplexionis qđ hȝ ex p̄ncipijs ꝯplexionãlibꝫ q̄ sunt
qualitates p̄me calidũ frigidũ humidũ ⁊ siccũ. ⁊ hoc mõ accñs insepabile
nõ p̄t separi a suo subiecto. Et q̊ dominꝰ albertus dicẽs ꝙ possit ꝑ adiu-
torium artis fieri coruus albꝫ ostẽdit modum ꝑ quẽ possunt mutari p̄nci
pia ꝯplexionalia subiecti. qꝛ illis manẽtibꝫ nũꝗ̄ fieret coruus albꝫ.

Queritur Quot drãs ponit porphirius inter drãm ⁊ ac-
cidens Solutio ꝙ tres. Prima ẽ ꝙ drã ꝯtin-
ent sȝ q̄dam quodammodo ꝯtinent ea de q̇bus p̄dicantur inq̄ꝫtum in
ãbitu sue ꝯmunitatꝫ oĩa illa de q̇bꝫ p̄dicat᷑. accñtia vero nõ vere ⁊ ꝓprie cõ
pluribus sunt ⁊ ea excedunt. Alia vero magis ꝯtinentur inq̄ꝫtum subie-
cta de quibus p̄dicantur excedunt ip̄a.
¶ Scđa drã est ꝙ drã nõ suscipit magis ⁊ minus sed bñ accñs.
¶ Tertia drã est ꝙ ꝯtrarie drñe sunt impmiscibiles ad ꝯstitutõem vni
us spẽi sicut patȝ de rõnali ⁊ irrõnali. Sȝ accidẽtia ꝯtraria bñ adinuicẽ po
ssunt ꝑmisceri sicut duo ꝯtrarij colores ꝑmiscentur ad ꝯstitutõnem me-
dij coloris.

Ar Contraria expellunt se ab eodem subiecto. ergo nõ possunt ad
inuicem ꝑmisceri. Solutio licȝ ꝯtraria ꝫm esse intensum ⁊ ꝑfe
ctum expellant se nõ tamẽ ꝫm eẽ remissum.

¶ Quartum capitulum.

Spẽi aũt ⁊ pprij cõe est de seinuicem predicari Nam si

In h̃ q̃rto capitulo por. determiat de ꝯpatõe spẽi ad alia p̃dicabilia se quẽtia Et diuidit in duas ptes. qꝛ i pma ꝯpat eã ad ꝓpriũ. scd̃o ad accñs

Querit Quõ ꝯpat spẽm ad ꝓpriũ. Solutio dupl'r. pmo q̃ ad ꝯuenientiã. scd̃o quo ad drãm. Et ponit duas cõuenientias. Quaꝝ pma est ꝙ hoc h̃nt cõe spẽs ⁊ ꝓpriũ ꝙ de seinuicẽ ꝯuertibiliter p̃dicant. Scd̃a est ꝙ ambo equaliter pticipant ⁊ nõ ſm magis et minus ab his a q̃bus pticipantur.

Querit Quot drãs ponit por. inter spẽm ⁊ ꝓprium Solutõ quattuor. Prima ẽ ꝙ spẽs q̃ est spẽs ad vnũ pt eẽ genus ad aliud. ⁊ hoc loquendo de spẽ subalterna. Sꝫ ꝓpriũ qd̃ est ꝓprium respectu vnius spẽi impossibile est esse aliarum spẽrum.

¶ Scd̃a drã est ꝙ spẽs prior est ꝓprio ſm naturã ⁊ intellectũ ꝓprium vero est posterius. Et ratio illius est. qꝛ ꝓprium causatur a spẽ.

¶ Tertia drã est ꝙ spẽs semp actu est in illo de quo p̃dicatur. sed ꝓprium solum ſm aptitudinem ⁊ aliquando actu.

¶ Quarta drã est. qꝛ illa drñt q̃ suis definitõibꝫ distinguunt. sꝫ sic est de spẽ ⁊ ꝓprio. ergo drñt. Minor pꝫ ex pus dictis.

Qr Quare por. plus dicit ꝙ spẽs ⁊ ꝓpriũ drñt suis definitõibꝫ q̃ʒ dicat hoc de alijs cum tñ oia p̃dicabilia suis definitõnibꝫ differãt. Solo ꝙ hoc ẽ ꝓpter duas causas. Prima ẽ qꝛ spẽs ⁊ ꝓpriuꝫ h̃nt eadẽ pncipia ⁊ ita magis vident ꝯuenire q̃ʒ alia. Scd̃a est. qꝛ ꝓpriũ ⁊ sua spẽs p̃dicant de seinuicẽ ꝯuertibiliter. ne ergo aliquis putet ꝙ sint idem dicit ꝙ ꝓprijs suis ratõnibus differant.

Querit Quõ ꝯpat por. spẽm ad accñs. Solutio dupl'r pmo quo ad ꝯuenientiam. scd̃o quo ad drãm. Et ponit pmo vnã ꝯuenientiã. Dicens ꝙ in hoc ꝯueniũt spẽs ⁊ accñs ꝙ cõe ẽ eis incõtũ sunt v'lia de pluribꝫ p̃dicari. Alie vero ꝯuenientie spẽi ⁊ accñtis sunt rare eo ꝙ plurimum a se differant.

Qr Quot drãs ponit inter spẽm ⁊ accñs. Sol'o ꝙ quattuor Prima ẽ. qꝛ spẽs p̃dicatur in quid sed accñs in quale.

¶ Scd̃a drã est. qꝛ vnius indiuidui est solũ vna spẽs pxima ⁊ immediata. sed tñ vnius indiuidui possunt esse multa accidẽtia tam separabilia q̃ʒ inseparabilia.

¶ Tertia drã est, qꝛ spẽs potest intelligi in se existens ex suis principijs substantialibus ante accidentia que sunt in ipa Sed accidentia non. quia accidentia p̃supponunt subiectum.

¶ Quarta drã est. qꝛ spẽs pticipat suis inferioribus equaliter. sed accñs pticipatur ſm magis ⁊ minus.

¶ Quintum capitulum.

Cõmune aũt pprijs ⁊ inseꝑabilis est accñtis ꝙ p̃ter ea nũq̃ʒ

In hoc quinto ꝛ finali capitulo por. ꝯñr ꝯpat ꝓꝛiũ ad accñs. Et hoc dupľr. ṗmo quo ad ꝯuenientiã. ꝛ ſcd̃o quo ad dꝛãm.

Querit̃ Quot ꝯuenientias ponit ꝓꝛíj ꝛ accñtis. So° duas Quaꝝ ṗma eſt ꝙ ꝓꝛiuꝫ ꝛ accñs inſeꝑabile ſꝑ aſſunt illis quoꝝ ſunt. ita ꝙ p̄ter illa ſubiecta nũq̃ꝫ poſſunt ſubſiſtere. qꝛ ſicut p̄ter riſibile nõ ſubſiſtit hõ in natura. ſic etiã ſine nigredine nõ ſubſiſtit coꝛuus. Scd̃a ꝯuenientia eſt. ꝙ ſicut ꝓꝛiũ ſꝑ adeſt illi cuius eſt ꝓꝛiũ. ita etiã accidens inſeꝑabile adeſt oĩ ꝛ ſꝑ cuiuis nõ ſoli. In ſignum cuius acidens inſeꝑabile nõ p̄dicatur ꝯuertibiliter de eo cuius eſt.

Dr̃ Quot dꝛãs ponit por. inter ꝓꝛiũ ꝛ accñs Solʼo tres. Prima eſt qꝛ ꝓꝛiũ ꝯuenit ſolũ vni ſpẽi. ſꝫ accñs inſeꝑabile ꝯuenit pluribus ſpẽbꝫ. Exempli gr̃a riſibile ꝯuenit tm̃ hoĩ. nigꝝ qꝺ ẽ accñs inſeꝑabile nõ ſolũ ꝯuenit ethiopi vel coꝛuo ſꝫ etiã alijs ſcꝫ carboni ꝛ ebeno ꝛ alijs. Et capit̃ ibi ebenꝰ ꝓ arboꝛe quadã q̃ ceſa dureſcit ĩ lapidẽ ꝛ ẽ nigra.

¶ Scd̃a dꝛã eſt ꝙ ꝓꝛiũ p̄dicat̃ ꝯuertibiliter de eo cuiꝰ ẽ ꝓꝛium minus Accñs vero inſeꝑabile nõ p̄dicatur ꝯuertibiliter.

¶ Tertia dꝛã eſt ꝙ ꝓꝛiũ equaliter ꝑticipat̃ ab his a q̃bꝫ ꝑticipat̃. ſꝫ accñs ꝑticipat̃ ſm̃ magꝭ ꝛ minus Et dt̃ por. in fine ꝯcludẽdo ꝙ ſunt adhuc alie ꝯmunitates ꝛ dꝛñe hoꝝ q̃nq̃ꝫ p̄dicabiliũ. ſꝫ ille q̃ iã dicte ſunt ſufficiũter ad noticiã ꝛ diſtinctõem eoꝛundem. Et tm̃ de libꝛo p̄dicabiliũ por. breuiter dictum ſufficiat.

Circa initiũ libꝛi predicamentoꝛum areſtotelis.

¶ Querit̃ ṗmo Que eſt rõ oꝛdinis iſtius libꝛi ad ſequentẽ. Solutio eſt duplex. Prima eſt qꝛ ſimplex ꝛ incõplexum eſt an̄ ꝯpoſitũ vel ꝯplexũ. Sꝫ in iſto libꝛo determinat̃ de ſimplicibus ꝛ incõplexis ſiue de ꝑtibꝫ enũciaõnis in libꝛo vero ſequenti perihermenias determinat̃ de ꝯplexis. qꝛ de totali enũciatõne. ergo iſte liber ꝯgruo oꝛdine p̄cedit illum. Scd̃a rõ eſt. qꝛ ꝑtes logice oꝛdinant̃ ſm̃ oꝛdinẽ oꝑationũ noſtri intellectus. qꝛ logica eſt ſcĩa directiua ratõnis. Et ergo ſicut ṗma oꝑatio p̄cedit ſcd̃am ꝛ ſcd̃a tertiam ita iſte liber predicamentoꝛum precedit librnm perihermenias. ꝛ ille ꝯſequẽter totam nouam logicam.

Noua logica

Queritur Utrū de decē p̄dicamentis sit scia. Sol'o q sic
Et nō est. q2 de illis p̄t esse scia q̄ ꝯueniunt in aliq
cōi subiecto cui demonstrant inesse passiones p ꝓpria ⁊ adequata p̄ncipia
sz decem p̄dicamēta sunt hmōi. ergo. Minor statim patebit.

Ar̃ Omis scia habet p p̄ncipia ⁊ causas. sed p̄dicamēta nō hn̄t p̄n
cipia ⁊ causas. g̃ de eis nō p̄t esse scia. Minor pz q2 p̄dicamenta
sunt p̄ma p̄ncipia. Solutio alberti q p̄dicamēta pn̄t dupl'r ꝯsiderari.
vno mō vt sunt nature quedam ⁊ ptes entis. ⁊ sic nō habent an̄ se aliqua
p̄ncipia formalia ⁊ vniuoca. sed sic nō ꝯsiderant a logico sed a metaphysi-
co. Alio modo possunt ꝯsiderari vt sunt quedā dicibilia incōplexa in ge-
nere ẜm sub ⁊ supra ordinata. Et sic habent an̄ se p̄ncipia remota ⁊ ꝓpin
qua. remota sunt modi essendi rerum a q̄bus sumuntur modi predicandi
penes quos distinguunt p̄dicamēta. sz p̄ncipia ꝓpinqua etiam formalia ⁊
vniuoca ẜm q cadūt sub ꝯsideratōne logica sunt an̄ p̄dicamēta

Ar̃ Scia nō habet de aliquo nisi p notius sz p̄dicamētis nihil est no
tius. g̃ de p̄dicamētis nō p̄t haberi scia. Minor ꝓbat. q2 sūt pri-
ma p̄ncipia. sz p̄mis p̄ncipijs nihil est notius. Sol'o q duplicia sūt pri-
ma p̄ncipia. q̄dā sunt ꝯplexa ⁊ illis nihil est notius. q2 stant in foribꝫ nostri
intellectus.. vt pz de isto p̄ncipio oē totū ē mai⁹ sua pte qđ statim cognoscitur cognitis terminis. Alia sunt p̄ma p̄ncipia incōplexa. Et talia lz ẜm
se sint notissima. tamē nō sunt nobis maxime nota ⁊ talia sunt decem p̄di
camenta. ⁊ ergo de eis potest bene esse scia.

Ar̃ Idem est scia ⁊ scia vna. sed de decem p̄dicamentis nō est vna
scia. ergo de eis nō est scia. Minor ꝓbatur. q2 decem p̄dicamen-
ta sunt decem p̄mo diuersa. Solutio lz decem p̄dicamenta sint decē p̄mo
diuersa. tamē illa decē reducunt ad duo. scz substantiam ⁊ accidens et illa
duo ꝯn̄r in vnum quod est ens ordinabile in genere ẜm sub ⁊ supra. Et
si dicat p̄mo diuersa nō possunt in aliquo vno ꝯuenire. q2 alias non essent
p̄mo diuersa. Sol'o q lz nō possint ꝯuenire in aliq̊ vno reali tn̄ bn̄ in aliquo
vno intētionali. Et tale est ens ordinabile in genere ⁊c̃.

Queritur Utrū ista scia p̄dicamentorū sit realis vel ratōna
lis. Solutio est ratōnalis. Et hoc sic ꝓbatur
q2 illa scia est ratōnalis que ꝯsiderat entia inq̄ntum substant passionibꝫ
ratōnis. sed scia istius libri est hmōi. ergo est ratōnalis. Maior est nota.
q2 scie secantur queadmodū ⁊ res de quibus sunt supple formaliter consi
derate. Minor probat. q2 ista scia ꝯsiderat p̄dicamenta inquantum eis
attribuitur vniuoce p̄dicari ⁊ sic de alijs.

Ar̃ Illa scia est realis ⁊ nō ratōnalis que ꝯsiderat entia realia. sz ista
est hmōi. ergo est scia realis. Minor ꝓbatur q2 decem p̄dicamē-
ta sunt entia realia. Solutio lz p̄dicamenta sint entia realia tamen vt
sic nō ꝯsiderantur in ista scia sed inquantum eis attribuuntur passiones
ratōnis. Et de hoc superius dictum fuit quando querebatur vtrum lo-
gica sit scia realis vel ratōnalis.

Queritur Quid est subiectū istius libri. Solutio ens ordinabile in ratiōe subijcibilis ꝛ p̄dicabilis prout substat voci talem ordinem ſcanti. Et ꝙ hoc sit subiectum patꝫ. qꝛ sibi ꝯueniunt ꝯditōnes subiecti attributōnis. Preterea in isto libro p̄ncipaliter determinatur de ordinatōne subijcibilium ꝛ p̄dicabilium adinuicem et ergo ordinabile ſm ratōnem subijcibilis ꝛ p̄dicabilis debet esse p̄ncipium ꝛ p̄ncipale ꝯsideratum in ista scia. Et quod additur ibi prout substat voci talem ordinem ſcanti sumptum est ex boetio qui dt ꝙ liber p̄dicamētorum est de decem p̄mis vocibꝫ decem rerum p̄ma p̄ncipia ſcantibus Et si dicatur ꝙ logica nō est de vocibus. qꝛ hoc spectat ad grammaticaꝫ ergo male dicitur ꝙ liber p̄dicamentoꝝ est de decem p̄mis vocibus. Solutio scoti ꝙ boetius in illa loquutōne intellexit passiuam ꝓ actiuam hoc modo liber p̄dicamentorum est de decem primis vocibus decem rerum prima principia significantibus. id est de decem generibus per decem voces significatis.

Ar Nullū ꝯplexū pt esse subiectū. sed ens ordinabile in ratōne subijcibilis ꝛ p̄dicabilis ꝛc. est qd ꝯplexū. ergo nō pt esse subiectū istius libri. Solo lꝫ sit qd ꝯplexū ſm vocem nō tn̄ ſm rē vl' ſm ſcatōem vtimur em̄ illo ꝯplexo loco vnius vocis incōplexe nobis deficientis.

Ar Si ens ordinabile ꝛc esset hic subiectū. tunc seq̄ret ꝙ decem p̄dicamentoꝝ esset aliqd cōe vniuocū. sed hoc est falsum. ergo. Solutio ꝙ nihil ꝓhibet aliqd eē ꝯmune vniuocū decem p̄dicamentis ſm esse logicū ꝯsideratis q̄muis ipis nihil possit esse ꝯmune vniuocuꝫ ꝯsideratis ſm esse reale. vt vult arestoteles quarto metaphysice Uel posset negari sequela. qꝛ nō opꝫ ꝙ subiectum scie semꝑ sit vniuocum. sed sufficit ꝙ sit cōmune analogum ad quod oīa in scia ꝯsiderata possint haberi reductionem ꝛ attributōnem.

Subiectum scientia

Equiuoca dicuntur quorum solum nomen est commune

Qr Quō diuidit iste liber p̄dicamētoꝝ. Solo p̄ma sui diuisione diuidit in tres tractatus. In quoꝝ p̄mo determinat de an̄p̄dicamētis. In scdo de veris p̄dicamētis. Et in tertio de postp̄dicamētis. Primus tractatus subdiuidit in tria capitula. In quoꝝ p̄mo determinat de tribꝫ p̄mis modis p̄dicādi. In scdo de duabꝫ diuisionibꝫ. Et in tertio de duabꝫ regul'. Primū capitulū iteꝝ diuidit in tres ꝑtes. qꝛ i p̄ma ondit qs sit modꝰ p̄dicādi equocꝰ. In scda qs vniuocꝰ. ꝛ in tertia qs denoīatiuus

Qr Quid ē an̄p̄dicamentū. Solo ē qddā ꝑambulū ab arestotele traditū imediate an̄ vera p̄dicamēta valēs ad noticiā eoꝝ a p̄ori Et ꝑ hoc qd dr a p̄ori excludunt postp̄dicamēta qꝛ illa etiam valent ad noticiā p̄dicamētoꝝ sꝫ a posteriori. ista vero an̄p̄dicamēta valēt a p̄ori et hoc inq̄ztū cadūt sub ꝯsideratōe logica. Et sic soluit argumētū quo possꝫ argui vt sup̄ ꝙ decē p̄dicamēta sunt p̄ma p̄ncipia. g̊ nihil ē an̄ ea qꝛ nihil ē an̄ ea ſm esse reale sed bn̄ ſm intētionale ꝛ vt cadūt sub ꝯsideratōe logica

Predicamētorū Arestotel

Anteprædicamēta

Querit̄ q̄t sunt anṗdicamēta So° st̄ tria ī gn̄e. s. Definitio, Diuisio, Regula, et septē ī spē. s. Tres definitiones, Due diuisiones, Due regule

Ar Si sunt tria antepredicamenta in genere et septem in specie ergo
sunt decem ꝯn̄a probat̄ q2 tria ⁊ septem faciunt decem. So°
ꝙ licet tria et septem a seinuicem diuersa faciunt bene decem sed non quā
do sunt sibiinuicem eadem quo modo est in proposito. quia septez in spē
sunt tria in genere ⁊ sub ipsis cōprehenduntur.

Querit̄ Que est ratio vel sufficientia istorū anteṗdicamētorum
Solutio ista. q2 om̄e antepredicamentum valet a
priori ad noticiam verorum ṗdicamentorum. vel ergo valet ad ꝯgnoscen
dum ꝯuenientiam vel dr̄ām vel ordinem eorū. Si ṗmū hoc est triplici-
ter. q2 vel valet ad cognoscendū ꝯuenientiam eorū in aliquo cōmuni eq-
uoco vel analogo ⁊ sic est ṗma definitio scz definitio equiuocorū vel valet
ad cognoscendum ꝯuenientiā plurium in cōmuni vniuoco et sic est scd̄a
definitio scz vniuocorū vel valet ad ꝯgnoscendū cōuenientiaz accidentiū
cū substantia ⁊ sic est tertia definitio scz denoīatiuorum. Si secundum scz
si valet ad cognoscendū dr̄ām hoc est dupliciter q2 vel valet ad cognos
cendum drām eorum que ponūtur in predicamentis ab his que non po-
nunt̄ ⁊ sic est ṗma diuisio vel ad cognoscendū drām eorū que ponūtur in
diuersis ṗdicamentis ⁊ sic est secunda diuisio. Si tertiū scz si valet ad co
gnoscendū ordinem hoc est dupliciter q2 vel valet ad cognoscendū ordi-
nem eorū que ponūtur in eodem predicamento ⁊ sic est prima regula. vel
ad cognoscendū ordinem eorum que ponūtur in diuersis predicamētis.
et sic est secunda regula.

Arguit Predicabilia ⁊ modi essendi in sunt anteṗdicamēta
ergo sunt plura antepredicamenta q̄ȝ septem So°
ꝙ predicabilia non sunt proprie antepredicamenta Et ratio illius est q̇a
predicabilia non valent formaliter ad noticiaz predicamētorū sed tm̄ ma
terialiter quia predicabilia sunt illa que ordinantur in predicamentis. de
modis essendi in debet dici ꝙ comprehenduntur sub secunda diuisione
anteṗdicamentali ⁊ ad illā ṗncipaliter deseruiūt.

Queritur Quo ordine pħus determinat de tribus defini-
tionibus antepredicamentalibus. Solutio
primo determinat de definitōe equocoꝝ. scd̄o de definitōne vniuocorum
et tertio de definitōne denoīatiuorum. Et in illis trib9 definitionib9 intel
ligit triplicem predicatōem. scz predicatōem equiuocā vniuocā ⁊ deno-
minatiuam quib9 vtimur in ordinatione predicamētorū. Ratio aūt qua
re primo pħus determinat de definitōne equiuocorum est quia reductio
ad cōe analogum ṗor est reductiōe que est ad cōe vniuocū seu ad genus
vel que est ad subiectuz vel potest dici vt dr Boetius ꝙ aresto. seruat hic
modum boni ortulani qui ṗus extirpat zizania q̄ȝ inserat bona semina

ſed equiuoca ſunt zizania in orto predicamentali nō ſerenda Et ergo are
ſtoteles illa premittit tanq̄ extirpanda ⁊ a ꝓpoſito abijcienda.

Prima definitio antepredicamentalis.

Queritur Que dicūtur equiuoca Solutio Equiuoca di
cuntur quorū ſoluz nomē eſt cōmune et ratio ſub
ſtātie ſm illud nomē eſt diuerſa. Et debet illa definitio ſic exponi(Equi
uoca) ſupple equiuocata (dicuntur quorū) ſupple equiuocatorū(ſoluz no
men) id eſt nota mentis vel vox informata potentiali ratione ſignifican-
di (eſt cōmmune Et ratio ſubſtantie) id eſt definitio vel ratio rei ſignifi-
cate(ſm illud nomē eſt diuerſa) id eſt alia ⁊ alia Exemplum eſt vt ani-
mal homo et qđ pingitur hoc eſt homo verus et homo pictus ſunt equi-
uoca equiuocata animalis. quia habent ſolum nomen animalis cōmune
ſed ratio ſubſtantie. id eſt definitio ſm illud nomen eſt diuerſa q2 ſi quis
aſſignet quid ſit vtrūq3 quo ſunt animalia ille aſſignabit propriam vtri-
uſq3 rationem. quia aliam oportebit aſſignare definitionem de anima-
li vero et aliam de animalia picto.

Arguitur Illa non poſſunt definiri que non habēt vnam
et eandem rationem. ſed equiuoca non habent
vnam et eādem ratōnem. ergo non poſſunt definiri Maior eſt nota ⁊ mi-
nor probatur ex definitione equiuocorū iam data Solutio ꝙ equiuoca
poſſunt conſiderari dupliciter. vno modo ſm ſe ⁊ ſm ꝙ ꝯueniūt in com-
muni noīe equiuocante. ⁊ ſic non poſſunt definiri quia ſic non habēt vnā
rationem. vt bene probat argumentum. Alio modo poſſunt conſidera-
ri ſm ꝙ conueniunt in vna intentione ſcđa. ⁊ habent vnam rationem. ſcz
illam que hic poſita eſt et ſic ꝑ illam rōnem definiuntur.

Contra Solius vniuoci eſt definitio ſed equiuocum non eſt
vniuocum. ergo Solutio ad maiorē ꝙ ſolius vni-
uoci eſt definitio proprie dicta ſed iſta non eſt talis ſed qualiſcūq3 notifica-
tio vel poſſet dici ad maiorem ꝙ equiuocū ſm ꝙ hic definitur eſt vniuo-
cum. quia hic definitur ſecunda intentio. ſed in illa ſecūda intentione om-
nia equiuoca vniuoce conueniunt

Queritur Quare definiuntur hic equiuoca in plurali nu-
mero Solutio. q2 hic definiuntur equiuoca eq-
uocata ⁊ illa ſunt ſꝑ plura ſiue multa.

¶ Querit̄ Quotuplex est equiuocum Solo duplex scz equocū

Equiuocās est dictō diuersis rationibꝫ plīa significans vt canis. Et ē duplex scz

A casu est qd̄ s̄cat plura diuersis rationibꝫ equal̄r et eque primo sine ordine. vt canis.

A ꝯsilio est qd̄ significat plura q̄dā ordine p̄ p̄us et posterius. Et tale est triplex. q̄a q̄ddaz dicit̄ s̄m

ꝓportōez vt sanū de aīali vrina medicina ⁊c.

Siliitudinez vt homo de homie vero et picto.

Trāssumptionem. vt curro dr̄ de cursu animalis et aque.

Equocatū est significatū equoci equocantis. Et ē duplex scz.

A casu est res significata p̄ equocū equocans a casu. vt sid⁹ celeste est equocatū isti⁹ equoci qd̄ est canis.

A cōsilio est s̄catuz equiuoci equocantis a consilio. vt homo verus vel homo pictus dr̄ equiuocuz equocatum a ꝯsilio illius termini homo.

Ar̄ Nomina non habēt nomen cōe Sed equiuoca equiuocata sunt
met noīa. ergo non habent nomen cōmune Et p̄ ꝯsequēs defini
tio equocorū est falsa So° q̄ equoca accipiunt̄ dupl̄r. vno modo p̄ vo
cibus s̄cantibꝫ ⁊ sic sunt noīa sed sic nō definiuntur hic. Alio modo pro
rebus s̄catis ⁊ sic non sunt nomina Et hoc modo in ꝓposito definiuntur
quādo dicitur equiuoca dicuntur quorū solum nomen est cōmune ⁊ ra
tio substantie s̄m illud nomen est diuersa

Ar̄ Si illa definitio esset bona tunc sequeret̄ q̄ verba non possent eē
equoca Etiā sequeret̄ q̄ termini singulares nō possent esse equo
ci Sed hoc est falsum. ergo illud ex quo seq̄tur. Sequela ꝓbat̄ q2 dr̄ equi
uoca dicunt̄ quorū solum nomē est cōmune. So° nomē non accipitur
hic proprie vt distinguit̄ ꝯtra verbū sed accipitur cōiter vt nomen idem
valet qd̄ nota men vel nota mentis ⁊ sic verbū etiam est nomen. Ad aliud quod fuit assumptū de terminis singularibus debet dici q̄ cōmune
nō accipitur hic vt distinguitur cōtra singulare. Et sic etiam substantia
nō accipit̄ hic ꝓprie sed cōiter vt non distinguit̄ ꝯtra accn̄s. Et per hoc
soluitur aliud argumentum quo posset argui q̄ accidētia nō possent esse
equiuoca si ista definitio esset vera.

¶ Secunda definitio

Queritur Que dicuntur vniuoca Solutio vniuoca di-
cuntur quorū nomē est cōmune et ratio substan
tie ẽm illud nomen est eadem. Et illa definitio debet sic exponi(Uni-
uoca)supͤ vniuocata(dicūtur quorū) supͤ vniuocatorū(nomē) supͤ vni-
uocantis (est cōe et rō substātie).i. essentia vel definitio substātialis(ẽm
illud nomen est eadem) Exemplū phi est. vt aial homo atq3 bos. hō em̄
et bos sunt vniuoca vniuocata aīalis q2 habēt nomē aīalis cōe ꝛ etiā ean
dem rōem q2 si aliqs assignet rōem vtriusq3 quid sit vtrūq3 quo sunt ani
malia eandem assignabit rationem

☞ Querit Quotuplex est vniuocū. Solutio duplex scz vniuocū

Uniuocans est dictio eq̄liter ꝛ eadē rōne significans sua significata vt animal res-
pectu hominis leonis ꝛc̄.

Uniuocatū est significatum vniuoci vni-
uocantis vel ꝯtenta sub vniuoco vniuocā-
te sicut hō ꝛ asinus sunt vniuocata aīalis

Queritur Quot requirunt ad hoc ꝙ aliqua dicant vniuoca
vniuocata Solutio ꝙ duo Primū est ꝙ habe-
ant nomen cōe. Scdm est ꝙ equaliter ꝑticipent formā seu qualitatē a q̄
est talis noīs impositio. Et illa duo trahuntur ex definitōne data q̄ dat
solum ẽm dominū Albertum de vniuocis vniuocatis ꝙuis Scotꝰ ex-
ponat eam etiam de vniuocis vniuocantibꝰ.

Ar Homo et alledo sunt vniuoca vniuocata ꝛ tamē non est eis no
men cōe. ergo definitio vniuocorū iam data est falsa. Soº licet
homo ꝛ alledo sint vniuoca vniuocata non tamen respectu eiusdem vni-
uocantis sed respectu diuersorū scz hō respectu aīalis ꝛ alledo respectu co
loris. et ergo nō oportet ꝙ habeant nomē cōe Et ergo solet dici ꝙ ista de-
finitio vniuocorū debet intelligi reddēdo singula singulis. i. ꝯꝑando q̄li-
bet vniuocata suis vniuocantibus

Ar Homo et asinus sunt vniuocata aīalis ꝛ tamē nō habēt ratio
nem substātie aīalis eandē. ergo definitio est mala. Aīs probat
q2 ratio aīalis ẽm vnūqdq3 aīal est altera ꝛ altera Solutio ꝙ ratio ani
malis ꝯtracti ad spēm est bene altera ꝛ altera ẽm vnūqdq3 aīal sicut alia
est ratio hominis alia asini ꝛc̄. Sed ratio generica animalis illa est eadē
et equaliter cōuenit oīm animali.

Ar Prius dictum fuit circa definitōem equiuocorū ꝙ animal ē eq-
uocum ergo male dicit hic oppositum scz ꝙ sit vniuocū. Solº
ꝙ aīal dupl'r ꝯꝑat. Uno modo ad suas spēs. puta ad hoīem asinū ꝛcījs.
et sic est vniuocū. q2 vniuoce dr de oībꝫ suis spēbꝫ. Alio modo cōꝑat ad
aīal verum. ꝛ aīal pictum que sunt sua analogata. Et hoc modo est equi
uocū seu analogum. Et hoc non est inconueniens ꝙ vnum ꝛ idem mate
rialiter sit vniuocū et equiuocum respectu diuersorum.

¶ Tertia definitio

Querit Que dicunt̃ denominatiua. Solutio denominatiā dicunt̃ q̄cūq3 ab aliquo solo casu sunt drā ꝛ ſm illud no
men hn̄t appellatōnem. Et dz illa definitio sic exponi (denominatiua) sup
ple voce ꝛ ſcatōe simul (dicunt̃ q̄cūq3 ab aliquo) supple pncipali siue ab-
stracto (sunt drā solo casu) .i. sola cadētia ad subiectū. vel (solo casu) .i. so-
la finali terminatōe (ꝛ ſm illud nomē) supple pncipalis siue abstracti (ha
bent appellatōem) .i. denominatōem vel ad alienā naturā pulsionē. Ex
emplū phi est vt a grāmatica grāmaticus a fortitudine fortis.

Ar Albū ꝛ nigꝝ st3 denominatiā ꝛ tn̄ nō drn̄t ab aliq̄ solo casu s3 ab
aliq̄bꝫ. ḡ definitio ē falsa So° ꝙ ista dz ītelligi redditie reddēdo
singula singulis .i. ꝯparando quodlibet denominatiuū ad suum pncipale
vl' abstractum.

Ar Studiosum est denominatiuū a virtute ꝛ tn̄ nō differt a virtute
solo casu .i. finali terminatōe. Sol'o ꝙ ista definitio dat̃ de de-
nominatiuis voce ꝛ ſcatōe sil' q̄ sunt vera denominatiua. s3 studiosum et
virtus nō sunt denominatiua nisi ſcatōne tantum.

¶ Querit̃ quotuplicia sunt denominatiā. Sol'o sunt triplicia. q2 q̄dam sunt denominatiua

- Voce tm̄. Et dicunt̃ ꝯcreta q̄ hn̄t ꝯuenietiā in pncipio ꝛ drām in fine cū suis abstractis s3 nō ē ibi pulsio ad alienā naturā Exemplū est vt sortes ē human⁹ ab humanitate. human⁹ em̄ ꝛ humanitas conueniunt bene in pncipio et differunt in fine. sed humanus nō pellitur ad alienā naturā. q2 human⁹ ē eiusdē nature cū subiecto de quo dr̄ sc3 cū sorte.
- Significatōe tm̄ Et dicunt̃ ꝯcreta q̄ nō hn̄t ꝯuenientiā cū suis abstract3 i pncipio ꝛ drā3 in fine. ꝛ tn̄ est ibi pulsio ad alienam naturam Exemplū est vt sortes dr̄ studiosus a ꝟtute.
- Voce ꝛ ſcatōe sil' Et dicunt̃ ꝯcreta q̄ hn̄t cō uenietiā cū suis abstract3 in pncipio ꝛ drā3 in fine ꝛ etiā ē ibi pulsio ad alienā naturā Exēm̄ ē vt grāmatic⁹ a grāmatica fort3 a fortitudine

Qr Quot req̄runt̃ ad denominatiua voce ꝛ ſcatōe sil'. So° ꝙ tria
sc3. Primo ꝙ forma denominās sit aliena natura a subiecto ꝛ ꝙ
nō fluat etiā a pncipijs essentialibꝫ subiecti. Et ḡ gen⁹ nō pt eē denoiatm̄
respectu sue spēi nec etiā ꝓpriū respectu sui subiecti. Scdo ꝙ forma deno-
minās ſcet̃ cadēter, .i. ꝯcretiue. ꝛ ḡ nullū abstractū pt p̄dicari denominati
ue. Tertio ꝙ ꝯcretū ꝛ abstractū ꝯueniant in [illegible]ncipio ꝛ differant in fine. et
ergo studiosus nō est ꝑfectū denominatiuū a ꝟtute. Et ex isto etiā elicit̃
ꝙ tria debent eē in qualibet p̄dicatōe

denoiatia scz { Denoiatu̅ / Denoiatm̅ / forma denoians } vt hõ ē alb9 ab albedie ibi { hõ ē denoiatu̅ / alb9 denoiatm̅ / albedo forma / denominans. }

Querit̄ An hic sit p̄dicatio denominatiua voce ꝛ p̄catiōe sim̄ katherina est grammatica a grāmatica. Solō ꝙ sic Et si dicat̄ denominatiuū ꝛ forma denominans nō dr̄ñt ibi solo casu. q̄a ꝯueniunt in finali terminatōne Solō lꝫ denominatiuū ꝛ forma denoꝯminans seu ꝯcretū ꝛ abstractū. ibi nō differāt penes finalē terminatōnem in feminino genere. tn̄ bn̄ dr̄ñt in genere masculino qđ est genus p̄ncipale sicut patꝫ dicendo ioannes est grāmaticus a grāmatica. ꝛ hoc sufficit

Queritur Quare dr̄ phus hic ꝙ a grammatica venit grāꝯmaticus ꝛ a fortitudine fortis. cum tamē gramꝯmatici dicant econtra ꝙ a grāmaticus venit graāmatica ꝛ a fortis venit fortitudo. Solō ꝙ aliter loquunt̄ grāmatici de abstractis ꝛ ꝯcretis ꝛ aliter logici qꝛ grāmatici attendūt deriuatōem vocalē. ꝛ g̃ dicūt ꝙ abstraꝯctū venit a ꝯcreto. qꝛ p̄m vocalē deriuatōem format̄ ab eo. Sꝫ logici attēꝯdunt denominatōem realē. ꝛ ergo dicūt ꝙ ꝯcretum venit ab abstracto. qꝛ abstractū est p̄ncipiū denominatōis q̃ ꝯcretū denominat subiectum.

Concretum.

Secundū capitulū. Prima diuisio.

Eorū que dicunt̄ alia q̄dam p̄m ꝯplexionē dicunt̄ alia vero

In hoc scđo capitulo determinat phus de duab9 diuisionib9 an̄p̄dicaꝯbilib9. Et p̄m hoc diuidit̄ istud capitulum in duas p̄tes.

Queritur Que est p̄ma diuisio an̄p̄dicamentalis. Soluꝯtio ꝙ eoꝝ que dicunt̄ quedam dicuntur cum cōꝯplexione. quedam vero sine ꝯplexione. Exemplū p̄mi est. vt homo currit hō vincit. Exēplū scđi vt hō bos currit vicit Et valet (dicunt̄) in ista deꝯfinitōne tantum sicut p̄catiue ꝓferuntur.

Querit̄ Que est rō istius diuisionis. Solō rō est ista. qꝛ ea q̃ dicunt̄ sunt signa eoꝝ q̃ ꝯcipiunt̄. sed ꝯceptus sunt duplices scꝫ cōplexi ꝛ incōplexi. ꝛ ergo illa q̃ dicunt̄ etiā sunt duplicia. ita ꝙ q̄dam dicant̄ cū ꝯplexione q̄dam vero sine ꝯplexione.

Ar̄ Mēbra cuiuslibet diuisionis debent esse opposita. sed mēbra istiꝯus diuisionis nō sunt hm̄ōi. ergo non est bona. Minor ꝓbat̄. qꝛ vnū oppositoꝝ nō potest esse ps alterius. sed incōplexū est ps ꝯplexi. Soꝯlutio ꝙ ꝯplexum ꝛ incōplexum possunt accipi dupl'r. vno modo materiaꝯliter. ꝛ sic incōplexum est pars complexi. Alio modo formaliter ꝛ sic oppoꝯnuntur ꝛ vnum nō est pars alterius.

Ar̄ Aliqua dicuntur que nec dicūtur cum ꝯplexione nec sine ꝯpleꝯxione. ergo ista diuisio nō est bona. An̄s ꝓbatur de istis vocibus bu ba baff. q̃ nec sunt ꝯplexe nec incōplexe Solutio ꝙ ille voces nō cōꝯ

tinentur hic sub diuiso. qꝛ voces ille nō dicuntur. id est nō ſcatiue proferūtur. vnde diuisum hic est dicibile in cōi acceptū vel vox ſcatia ad placitū.

Ar Oīe dicibile est p̄dicabile. sed oīe p̄dicabile est incōplexū. ergo oīe dicibile erit incōplexum ꝛ ꝑ ꝯsequens male dicitur hic ꝙ sit aliquod dicibile ꝯplexum. Solutio dicibile nō accipitur hic vt idem est quod predicabile. sed accipitur vt idem est quod significatiue proferibile vel vt est idem quod vox significatiua ad placitum. ꝛ illa ē duplex vt patuit scꝫ ꝯplexa ꝛ incōplexa.

Ar Nulla est res cōplexa. ergo nulla erit vox ꝯplexa. Añcedens pꝫ qꝛ oīs res est incōplexa. Solutio lꝫ oīs res ſm se accepta sit incōplexa, tamē vna res nō potest designari inesse alteri vel non inesse sine complexione.

Queritur Quid est complexio. Solutio alberti ꝙ complexio est designatio vnius in alio vel nō in alio. Exemplum ṗmi est vt hō currit. Exemplū scđi vt hō nō currit.

¶ Querit̃ ꝗtuplex ē ꝯplexū. So° triplex scꝫ ꝯplexum

- Voce tm̄. Ubi sunt plures voces q̄bꝫ in mente corrcspōdet vnus simplex ꝯceptus. vt corpꝰ animatum. animal ratōnale.
- Significatōe tm̄. vbi ē vna vox cui in mēte correspondēt plures ꝯceptus vt canis.
- Voce ꝛ ſcatōe siꝉ. vbi sunt plures voces q̄bꝫ corrñdꝫ ī mēte ꝯceptꝰ ꝯplexꝰ Et tale ꝯplexū ē duplex. nā q̊ddā est
  - Distās vbi extrema distāt ꝑ mediū copule ꝓbaꝉ vꝉ ꝯiūctionaꝉ. Exēm ṗmi vt hō ē albꝫ. Exēm scđi vt sortes ꝛ plato
  - Indistans. vbi extrema non distant ꝑ medium alicuius copule vt homo albꝫ.

Queritur Quot reqrunt̃ ad ꝯplexionem ꝓprie dictam voce ꝛ ſcatōne simul. Solutio tria. Primo reqritur ꝙ sint plures voces ſcatiue. ꝛ ergo in simplici dictōne nō est cōplexio Scđo ꝙ res ſcate habeāt inter se aliquā vnionē. ita ꝙ vna habeat se vt determinatio. ꝛ alia vt determinabile. Et g̊ hic nō est ꝯplexio cū dꝛ hō asinus. Tertio ꝙ illis pluribꝫ vocibꝫ correspōdeat in mēte ꝯceptꝰ ꝯplexus

Queritur Quare in ista ṗma diuisione añp̄dicamētali cōplexum p̄cedit incōplexum Solutio rō illius ē qꝛ habitus p̄cedit ṗuatōez. sꝫ ꝯplexū hꝫ se ꝑ modū habitꝰ, ꝛ incōplexū.

p modū p̄uatōis. g̅. Uel p̄t dici q̄ p̄ncipal' intētio ph'i ē p̄seq̄ h̄ mēbꝝ q̄d ē incōplexū. ꝛ q̄ p̄mittit ꝯplexū tanq̄ᵹ a ꝓposito remouendum.

Queritur Ad quid est ista prima diuisio vtilis. Solu-tio valet ad cognoscendum q̄ solum incomplexa sunt ponibilia in predicamento.

¶ Secunda diuisio.

Queritur Que est secunda diuisio antepredicamentalis. Solutio secunda diuisio est ista. Eorum que sunt. supple incōplexa. Alia de subiecto quodam dicuntur in subiecto ve ro nullo sunt. vt homo dicitur de subiecto scʒ de aliquo homine sed nō est in subiecto.

Queritur Quid est dici de subiecto in proposito. Et q̄d est esse in subiecto Solutio dici de subiecto est dici de alio sicut superius de inferiori. Sed esse in subiecto est esse in alio. sicut accidens in subiecto. hoc enim nō est in eo sicut pars in toto ꝛ imposſi bile est ipsum esse sine eo in quo est.

Queritur Que sunt illa que dicuntur de subiecto ꝛ nō sunt in subiecto. Solutio sunt genera ꝛ species de p̄dicamento substantie. illa enim dicuntur de subiecto quia habēt inferio-ra. Sed nō sunt in subiecto q̄ꝛ nō sunt accidētia.

Ar̄ Quicquid dicitur de subiecto est etiā in subiecto. ergo istud pri-mum membrum istius diuisionis est falsum. Añcedens ꝓbatur q̄ꝛ dici de p̄supponit esse in. Solutio dici de p̄supponit esse in sibi ꝯfor-me Et sic genera ꝛ spēs de p̄dicamento substantie que dicuntur de subie-cto. hoc est de inferiore etiam sunt in subiecto sicut in inferiori. sed nō sunt in subiecto sicut accidens est in suo subiecto quō accipit̄ hic eē in subiecto

¶ Alia in subiecto quidem sunt de subiecto vero nullo dicuntur. vt que dam grammatica in subiecto quodā est scʒ in anima. sʒ de subiecto nullo dicitur Et quoddam album in subiecto est scʒ in corpore. q̄ꝛ oīs color est in corpe. sed nō dicitur de aliquo subiecto.

Queritur Que sunt illa que sunt in subiecto ꝛ nō dicuntur de subiecto; Solutio sunt indiuidua de predi camentis accidentium. illa enim sunt in subiecto. q̄ꝛ sunt accidentia ꝛ non dicuntur de subiecto. quia nō habent inferiora.

¶ Alia vero dicunt̄ de subiecto ꝛ in subiecto sunt vt scīa in subiecto q̄dā est scʒ in anima. ꝛ de subiecto dicitur vt de grammatica

Queritur Que sunt illa que dicuntur de subiecto ꝛ sunt in subiecto. Solutio sunt genera ꝛ species de pre dicamentis accidentium. illa eīn dicuntur de subiecto. q̄ꝛ habent inferiora et sunt etiam in subiecto q̄ꝛ sunt accidentia.

¶ Alia vero neq̄ᵹ in subiecto sunt neq̄ᵹ de subiecto dicuntur. vt aliquis homo aliquis equus.

Querit[ur] Que sunt illa q̄ neq3 sunt ī subiecto neq3 dicunt[ur] de sub iecto Solutio sunt indiuidua de p̄dicamēto substā tie illa em̄ nō sunt in subiecto q2 nō sunt accidentia neq3 dicunt[ur] de subie/ to q2 non habēt inferiora

Queritur Que est rō isti⁹ quadrimēbris diuisionis Sōº Rō est ista Quia oē qd est vel est sub̄a vel accidēs Si est sub̄a hoc dupl'r. q2 vel est substātia vniuersalis vel p̄ticularis Si ē substātia vniuersalis sic est p̄mū mēbrū. Si p̄ticularis sic est q̄rtū mēbrū Si est accn̄s hoc dupl'r q2 vel est accn̄s vl'e ⁊ sic est tertiū mēbrū vel ē ac/ cidēs p̄ticulare ⁊ sic est secūdū mēbrū. Et ex ista rōne p3 q̄uo ista diuisio quadrimēbris reducibilis est ad bimēbrem

Queritur Qualis est ista diuisio. Solutio alberti q̄ est si/ milis diuisioni generis in spēs. Et dr̄ notanter esse sil'is diuisioni generis in spēs q2 substantia ⁊ accn̄tia que sunt mēbra diuidentia istius diuisionis sunt primo diuersa. et ergo non possunt cōue nire in aliquo vniuoco

Ar In ista diuisione ɔmittit[ur] equocatio ergo non pōt esse similis diui sioni generis in spēs. Añs p̄bat[ur] q2 subiectū equocat[ur] eo q̄ aliq̄n accipiatur p̄ subiecto accn̄tis aliq̄n p̄ subiecto sup̄ioris Sol'o licet speci alis rō subiecti sit alia et alia respectu subiecti accn̄t[is] ⁊ sup̄ioris t̄n cōis rō subiecti est vna et eadē Et illa est q̄ subiectū dr̄ quasi subtus iactū

Queritur Ad qd valet ista secunda diuisio antep̄dicamen/ talis Solutio valet ad tria. p̄mo ad ɔgnoscē/ dum drām vl'iū3 a p̄ticularib⁹ que sunt in eodem predicamento. Scd̄o valet ad cognoscendū ea q̄ determināt[ur] ad p̄dicamēta que sunt substā tia et accidēs. ⁊ tercio ad ɔgnoscendū rōnes sub quib⁹ ordināt[ur] ad p̄re dicamenta q̄ sunt vl'itas ⁊ p̄ticularitas

¶Tertium capitulum Prima regula

Quādo alterū de altero predicat[ur] vt de subiecto quecunq3

¶In hoc tertio cap'lo determiat ph̄s de regulis an̄predicamētalib⁹. Et diuidit[ur] in duas p̄tes s̄m q̄ sunt due regule

Querit[ur] Que est p̄ma regula an̄predicamētalis Solutio ista Quādo alterum de altero p̄dicat[ur] vt de subiecto q̄cunq3 de eo qd predicat[ur] dicuntur oīa etiā de subiecto dicunt[ur]. Exēplū est. vt hō de quodā hoie predicatur. aīal vero de homine ergo et de quodam ho/ mine animal predicabitur q̄dam em̄ homo ⁊ homo est ⁊ animal.

Queritur Q̄uo ista regula debet exponi Solutio q̄ ista regula potest diuersimode exponi iuxta diuersu3 finem ad quem potest ordinari. Nam vno modo potest ordinari ad cog noscendum naturas illorum que in eadem linea predicamentali ordinā/

tur ⁊ tunc debet sic exponi. Quādo alterū hoc est supius p̄dicat̄ de altero vt de subiecto. i. de inferiore affirmatiue directe ⁊ eētialiter tunc q̄cūq̄ de eo qđ predicatur id est de tali supiore. dicunt̄ etiam affirmatiue directe ⁊ eētialiter omnia illa de subiecto. id est de inferiore dicuntur. vt homo est aīal ⁊ aīal est corpus. ergo homo est corpus. Et isto modo exponendo regulam requiritur ꝙ in vtraq̄ ꝓpōne tam in maiore q̄ʒ in minore sit p̄dicatio affirmatiua directa ⁊ eētialis. q2 talis est p̄dicatio supioris de inferiore. Alio modo p̄t ista regula ordinari ad cognoscēdum omnem modum p̄dicandi quinq̄ vniuersaliū. Et tunc debet sic exponi Qn̄ alterū de altero p̄dicatur vt de subiecto supple predicatōne ordinata ⁊ directa siue hoc fuerit eētialiter siue accn̄taliter tunc quecūq̄ de illo qđ predicat̄ dicunt̄ supe affirmatiē directe et eētialit̄ oīa illa de subiecto dicunt̄ id est oīa illa p̄dicantur de p̄mo subiecto p̄dicatione ordinata ⁊ directa. Et hoc modo exponēdo regulā req̄rit̄. ꝙ in p̄ma propōne sit predicatio directa ⁊ ordinata ꝺm ordinē alicuius quinq̄ vniuersaliū sed nō oportet ꝙ sit essentialis Sed in secunda ꝓpōne debet esse p̄dicatio affirmatiua directa ⁊ essentialis supioris de inferiore. Et sic regula extendit se ad omnē modū p̄dicandi quinq̄ vl'ium Exemplū de genere. vt hō est aīal et aīal est corpus. ergo homo est corpus Exemplū de spē. vt sortes est hō ⁊ hō est aīal ergo sortes est aīal. Exemplū de differentia. vt homo est rationalis ⁊ rōnale est ꝯgnitiuum ergo homo est ꝯgnitiuus. Exēplum de ꝓprio vt homo est risibilis ⁊ risibile est āmiratiuū. ergo homo est ammiratiuus Exēplū de accidēte. vt hō est alb⁹ ⁊ albū est coloratū. ergo hō est colorat⁹

Arguitur Non sequit̄ arguendo penes istā regulā. sortes est homo ⁊ hō est spēs. ergo sortes est spēs. Etiā non seq̄tur homo est aīal ⁊ aīal est asinus. ergo homo est asinus. ergo regula est falsa Solutio ad hoc ꝙ bn̄ arguat̄ penes istā regulam requirit̄ ꝙ minor sp̄ sit eētialis ⁊ directa iam in p̄mo exēplo adducto in argumento minor est accn̄talis ⁊ in scđo minor est indirecta ⁊ ergo ibi non bn̄ arguitur penes istam regulam.

Queritur An ista regula teneat etiā in negatiuis arguēdo So° alberti ꝙ sic dūmodo p̄ma ꝓpō sit sp̄ affirmatiua ⁊ secūda negatiua. Et negentur illa de p̄dicato quecunq̄ opponunt̄ sibi ꝺm genus vel speciem. Exemplū. vt bn̄ sequit̄ homo est aīal et animal non est lapis. ergo homo non est lapis vel homo est alb⁹ ⁊ album non est nigrum. ergo homo non est niger. Et dicit̄ ibi notanter dūmodo negentur ea de p̄dicato q̄cūq̄ opponūtur sibi ꝺm genus vel spēm Quia alias argumētum non valeret. Exempli gratia non seq̄tur Ethiops est niger ⁊ nigrū nō est homo. ergo ethiops non est homo. q2 homo non opponitur nigro formaliter ꝺm genus vel spēm

Qr̄ Quare in ista regula potius dicitur quādo alterum de altero p̄dicatur q̄ʒ alius de alio So° q2 alterum dicit diuersitatē accidentalem ʒ aliud d't diuersitatē essentialē. ⁊ ergo ad innuendū ꝙ supius et inferius de quib⁹ p̄ncipaliter dat̄ ista regula nō differāt eētialiter et

ſm rem ſ; ſolū accidentaliter ꝛ ſm rōem. ergo dꝫ pħs qñ alterū de altero ꝑdicaꝫ ꝛ nō qñ aliud de alio predicatur

Arguitur Iſta regula eſt ꝯñalis. ergo non fuiſſet hic poſita ſ; in noua logica. ꝯña tenet qꝛ h nō arguiꝫ niſi de incōplexis. So° licet iſta regula ſit ꝯñalis tñ nō poniꝫ hic vt ꝯſequētialis niſi incidentaliter. Principaliter em̄ poniꝫ hic ad ꝯgnoſcendū ordinem ſupioris ꝛ inferioris in eodē ꝑdicamento

¶Secunda regula.

Queritur Que eſt ſecūda regula anteꝑdicamētalis. So° ſcđa regula eſt ꝙ diuerſoꝝ generū ꝛ non ſubalternatim poſitorū diuerſe ſunt ſpēs ꝛ drñe/ vt aīalis ꝛ ſcie. drñe em̄ aīalis ſunt greſſibile volatile bipes. ſ; nulla illarū pt dici drña ſcie qꝛ vna ſcientia non differt ab alia in eo ꝙ bipes.

Dr̃ Que eſt ratio iſtius regule. Solutio qꝛ eēntie ꝑdicamētoꝝ ſunt īpmixte vt dꝫ themiſcius ſ; diuerſa genera nō ſubalternatim poſita ſunt diuerſe eēntie ꝑdicamētoꝝ. ergo nō pñt habere eaſdē ſpecies vel drās qꝛ alias eēntie diuerſe ꝑmiſcerenꝫ in illꝫ ſpēb; ꝛ drñtijs Preterea diuerſificatis ꝑncipijs diuerſificanꝫ etiā ꝑncipiata ſ; diuerſa genera non ſubalternatim poſita ſunt diuerſa ꝑncipia ſpēꝝ q̄ ponunꝫ ſub ipis. g̊

Queritur Quare dicit in ſcđa diuerſoꝝ generꝝ non ſubalternatim poſitoꝝ. Solꝫo qꝛ ſi genera eēnt ſubalternatim poſita tunc nihil ꝓhiberet eoꝝ eē eaſdē ſpēs ꝛ drās Et rō poꝛ. ad hoc eſt qꝛ ſupioꝛa ꝑdicanꝫ de inferioꝛib; Et ergo q̄cunq; ſunt ſpēs vꝫ drñe ſupioꝛis etiam ſunt ſpēs vel differentie inferioꝛis

Dr̃ Que dicuntur genera ſubalternatim poſita So° gña ſubalternatim poſita dicunꝫ que ſic ſe habent ꝙ vnū poniꝫ ſub alio in recta linea ꝑdicamētali. vt aīal poniꝫ ſub corꝑe aīato vel genera ſubalternatim poſita dicūtur q̄ ambo ponūtur ſub vno tertio vt aīal et plāta ſub illo genere qđ eſt corpus aīatum

Ar̃ Subſtātia et q̄ñtitas ſunt diuerſa genera nō ſubalternatim poſita ꝛ tñ habēt eādē ſpēm ſc; corpus. ergo iſta regula eſt falſa.

So° ꝙ corpus accipiꝫ dupliciter. vno mō ꝓ ſuba apta nata dimēſionari trib; dimēſionib; ꝛ ſic corpus eſt in genere ſubſtantie. Alio° accipiꝫ pro ipa trina dimēſione. ſ. lōgitudine latitudine ꝛ ꝓfunditate ꝛ ſic eſt in gñe q̄ñtitatꝫ. Et ita pꝫ ꝙ corpus ei° poniꝫ in genere ſubſtātie ꝛ q̄ñtitatis

Ar̃ Rationale eſt drña aīalis ꝛ etiā ſcie ꝛ tñ aīal et ſcia ſunt diuerſa genera. ergo regula eſt falſa que dicit diuerſoꝝum generum ꝛc̄.

Solꝫo ꝙ rōnale equiuoce eſt drña aīalis ꝛ ſcie Rōnale em̄ accipiꝫ dupliciter. vno mō vt eſt idē ꝙ rōem habere ꝛ ſic eſt drña aīalis Alio modo accipiꝫ vt eſt idē qđ directiuū rōnis in ſuis actib; et ſic eſt drña ſcie ſic em̄ logica dꝛ ſcia rationalis vt prius dictum fuit.

Queritur Quō vocat albertus istas duas regulas So° vocat eas regulas et suppositōnes. regulas quidaz qz regulant z certificant ordinem p̄dicabilium z subijcibilium in cathe gozia predicamētali. Et suppōnes inquātum sunt quedā presupposite co gnitiones sine quib9 non p̄t haberi noticia p̄dicamētorum.

Querit̃ Ad quid valent iste due regule Solutio prima va let ad cognoscendū ordinē eorū que ponuntur in eodē predicamento. vt prius patuit Et ista secūda valet ad cognoscendū or dinem eorum que ponunt̃ in diuersis predicamentis vel ad cognoscen dum qꝫ essentie predicamētorū sunt inpmixte.

Tractatus secundus

Eorū que ₰m nullā ꝯplexionē dicuntur singulum aut sub stantiam significat.

¶ In secūdo tractatu istius libri ph̄s determinat de ip̄is veris p̄dicamē tis. Et diuidit̃ in sex capl'a. In quorū primo determinat de p̄dicamētis in cōi. Et diuidit̃ in duas ptes. In p̄ma enūerat p̄dicamēta. in secunda declarat quoddā suppositum

Querit̃ Quō enūerat ph̄s p̄dicamēta So° dt sic qꝫ Eoꝝ q̄ ₰m nullā ꝯplexionē dicunt̃ singulū aut ₰cat substātiaz aut q̄titatem. aut qualitatē. aut adaliq̄d aut vbi aut q̄n. aut sitū esse. aut habere. aut facere aut pati.

Queritur Quō declarat ph̄s illū nūerū p̄dicamentoꝝ. So° declarat figural'r. i. exēplariter Et dicit est aūt substātia. vt hō equus. q̄titas vt bicubitū tricubitū. q̄litas vt al bum. Adaliq̄d vt duplū mai9 vbi vero vt esse in loco. q̄n aūt vt heri sitū eē. vt sedet iacet. habere vt calciat9 armat9. facere vt secare vrere. pati vt secari vri. Et oīa ista predicamenta exēplariter colligit ysiderus secūdo ethimologiaꝝ in hac oōne. Augustinus magnus p̄dicator filius patri cij stāns in templo hodie infulatus p̄dicando fatigatur

Querit̃ Quod est illud suppositū qd declarat ph̄s post enūe ratōem p̄dicamētorū Solutio est istud Qz nullum p̄dicamētorū ₰cat cum affirmatōne vel negatione. Et probat ph̄s dua bus rōnib9. Prima est. qz nullū dicibile ex cuius complexione cū aliquo resultat affirmatio vel negatio significat cum affirmatione vel negatio ne sed quodlibet predicamentorum est huiusmodi qꝫ complexione eius cū alio fit affirmatio vel negatio. ergo nullū eorum ₰cat cum affirmatio ne vel negatione. Secūda ratio est. qz om̄is affirmatio vel negatio est ve ra vel falsa sed ea que ₰m nullam ꝯplexionem dicuntur qualia sunt p̄di camēta neqz sunt vera neqz falsa. ergo

Predicamētorū Arestotel'

☞ Querit̄ q̄ ē rō q̄ decē sunt p̄dicamēta. Sol̄ rō solet cōit̄ sic assignari. Quia omē ens reale vel est ens

- In se. Et sic est substantia
- In alio. et sic ē accn̄s. Et h̄ p̄mo ē dupl'r qr vl' ē accidens
  - Absolutū. Et hoc est dupliciter. qr vl' oritur a toto composito
    - gratia materie et sic est q̄titas.
    - gratia forme ꝛ sic est qualitas
  - Respectiuū. Et h̄ ē dupliciter. qr vel
    - Cāt̄ur a sub̄a compata ad aliq̄d extrinsicum et hoc est dupliciē qr vel
      - Cāt̄ur a sub̄a s̄m ꝯpatōez simplicē ꝛ h̄ ē tripl'r qr vl' tal' ꝯpatio orit̄ a
        - forma ꝛ sic est actio
        - materia ꝛ sic ē passio
        - toto ꝯp̄o ꝛ sic ē ad aliq̄d
      - Cāt̄ur a substātia s̄m ꝯpatōez duplicē et sic est situs seu positio
    - Cāt̄ur ab aliq̄ extrinseco ꝯpato ad substātiā. Et h̄ ē dupl'r qr vel illud extrinsicū est
      - Adiacens tm̄ et h̄ est dupliciter quia vel
        - Adiacet ei q̄d est in quiete ꝛ sic est vbi
        - Adiacet ei q̄d est in motu ꝛ sic est quādo
      - Adiacēs et applicatū simul et sic est habitus.

Ar Est solum vnū generalissimū. ergo est solū vnū p̄dicamētum et ꝑ ꝯñs nō sūt decē predicamēta. Cōsequētia pꝫ q2 generalissimū et p̄dicamētū sunt vnū et idem. Añs ꝓbat̃ q2 q̇cq̇d ꝑ suꝑhabūdantiā dr̄ hoc vni soli ꝯuenit sꝫ gñalissimū est hm̄oi q2 est suꝑlatiui gradus ergo So° ꝙ generalissimū p̄t dupliciter exponi. vno° positiue vt generalissimū valet tm̄ sicut oībꝫ alijs generalius. Et sic nullū est generalissimū simplr̄ sed tm̄ in aliquo genere. Alio mō p̄t exponi ꝓuatiue vt tm̄ valet sicut q̊ nihil generaliꝰ. Et sic q̄libet istorū decē est generalissimū q2 de quolibet est verū dicere ꝙ nihil ē eo generalius. Et si dicatur hoc est ꝯtra autoritatem ꝓsciani allegatā q̄ dicit̃ q̇cq̇d ꝑ suꝑabūdātiā dr̄ vni soli ꝯuenit Dōm est ꝙ illa hꝫ veritatē solū qñ suꝑlatiuus vel illud qd̄ ꝑ suꝑabundātiam dicit̃ exponit̃ positiue ⁊ nō qñ ponit̃ priuatiue.

Arguitur Est solum vnū predicamētum substantie. ergo erit solum vnū predicamētū accñtis ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns non erunt nisi duo p̄dicamēta. ꝯña ꝓbat̃ a siłi So° nō est siłe. Et ratio illius est q2 substātia dr̄ vniuoce de oībꝫ substantijs ⁊ ergo ponitur tātuꝫ vnū genus seu p̄dicamētuꝫ substantie. Sed accidens non dicitur vniuoce de oibus accñtibus sꝫ ſm prius ⁊ posterius ⁊ ſm magis et minus Et ergo non potuit esse tm̄ vnū genus accñtis sed plura Et licet omnia illa plura genera habeant vnum modum predicandi generalem q2 scꝫ predicantur in quale habent tamē diuersos modos predicandi speciales quibus a seinuicem distinguuntur.

Querit̃ Quid est esse in p̄dicamēto Solutō p̄dicamētuꝫ accipitur dupliciter. vno modo pro totali coordinatione. et sic esse in predicamēto est esse in tali coordinatiōne sicut ꝑs in suo toto Alio modo accipit̃ p̄dicamētum ꝓ genere generalissimo seu pro ꝓmo talis coordinatōnis Et sic esse in predicamento est contineri sub ambitu talis generis generalissimi.

Querit̃ Quot modis aliq̄d dicit̃ esse in p̄dicamento. So° duobꝫ modis scꝫ ꝑ se ⁊ reductiue. Per se em̄ illa dicunt̃ esse in p̄dicamēto que ponūtur in aliqua coordinatiōe p̄dicamētali vł sub aliquo genere generalissimo vt iam dictum fuit Sꝫ reductiue sunt illa in predicamento. quia non ponuntur in tali coordinatione sed tamē aliquo modo ad coordinationem reducuntur.

Querit̃ Quot mōis aliq̄d ponit̃ in p̄dicamēto reductiē So° tribꝫ modis. q2 ꝓmo reducit̃ aliq̄d ad p̄dicamētū sicut cōe analogū ⁊ sic ens et vnū ponūtur in p̄dicamētꝭ Scd̄o mō reducit̃ aliq̄d ad p̄dicamētū sic̄ ꝓncipiū dā p̄dicamētū sui ꝓncipiati. et sic materia ⁊ forma aīa et corpꝰ sunt reductiue in p̄dicamēto substātie. siłr manus caput et cetere ꝑtes integrales. Tertio modo sicut via ad terminū ⁊ sic motus q̄ est q̄dā via reducitur ad illa p̄dicamēta in quibꝫ sunt sui termini. et sic dicimus ꝙ generatio ⁊ corruptio sunt in predicamento substātie alteratio in predicamento qualitatis. ⁊c̄ijs.

☞ Querit̃ Quot req̄runt̃ ad h̄ ꝙ aliq̄d sit ꝑ se et ꝓprie ponibile in p̄di

Predicamētorū Arestotelis

camēto Solʼo quatuor p̄mū est ꝙ sit dicibile formaliter vnū ⁊ vniuocū
et ergo excludunt equoca. Scdm est ꝙ sit incōplexuz. ⁊ ꝑ hoc excludunt
cōplexa. Tertiū ꝙ sit ens reale. ⁊ ꝓpterea scde intentōes nō sunt in p̄dica-
mēto. Quartū ꝙ sit vlʼe vel ꝑticulare Et ergo solet dici ꝙ deus non est
ponibilis in p̄dicamēto. qꝛ nec ē vlʼis nec ꝑticularis.

¶ Secundum capitulum

Substātia āt est que ꝓꝓe et principaliter et maxīe dicitur
¶ In hoc scdo caplʼo phs determīat in speciali de p̄mo p̄dicamento. scʒ
de p̄dicamento substātie. Et diuidit in duas ꝑtes p̄ncipales. In quaruʒ
p̄ma determīat de suba q̄ꝫtū ad eiꝰ eēntialia In scda q̄ꝫtū ad eiꝰ accn̄talia
Querit Quare phs p̄us determinat de suba q̄ꝫ de alijs p̄di-
camētis Solʼo qꝛ oīa alia p̄dicamēta sunt accn̄tia.
Sed substātia est p̄or accn̄te natura t̄pe ⁊ definitōe. vt dꝛ septimo meta
phisice. ⁊ ergo phs p̄us etiā de substātia determīat. Preterea cā natu-
raliter p̄cedit suū effectū sʒ suba est cā accn̄tiū in triplici genere cause scʒ
materialis efficientis ⁊ finalis. g̊ precedit oīa p̄dicamēta accn̄tium
Querit Qūo ostendit ꝙ suba sit p̄dicamētuʒ So⁰ h̄ sic ostē-
ditur. qꝛ p̄dicamētū nō est aliud q̄ꝫ coordinatio generū
et spēꝝ et indiuiduorū sed talē coordinatōem noīat suba. g̊ suba ē p̄dica-
mētuʒ. Maior est definitio p̄dicamēti Minor pʒ ex arbore porphiriana
Ar Substātia hʒ aliq̄d ante se. ergo nō est p̄dicamētum. ꝯn̄a est ma-
nifesta. qꝛ p̄dicamētuʒ debet esse genus generalissimū. ⁊ p̄mū p̄n-
cipiū. Sʒ an̄s ꝓbat̄. qꝛ hʒ an̄ se deū. So⁰ ꝙ p̄dicamētū p̄t bn̄ habere
aliq̄d ante se in genere cause efficientis sʒ nō in genere cause formalis ⁊ sic
suba in genere cause efficientis habet an̄ se deū sʒ in genere cause forma-
lis nihil habet ante se sʒ est p̄mū formale p̄ncipiū ante qd̄ non est aliud·
☞ Querit̄. Qūo diuidit suba So⁰ diuidit in p̄mā et secūdā. Et rō
illiꝰ diuisiōis ē qꝛ suba vt hic accipit̄ dꝛ ab actu substādi vel g̊ substat p̄ri-
marie ⁊ p̄ncipalr̄. ⁊ sic est p̄ma suba. vlʼ scdario ⁊ ex ꝯn̄ti ⁊ sic est scda suba
Ar Oē vniuocū est p̄us definiēdū q̄ꝫ diuidēdū. sʒ suba ē qd̄dā vni-
uocū. g̊ p̄us eēt definiēda q̄ꝫ diuidēda. ⁊ ꝑ ꝯn̄s male h̄ p̄mo lo-
co diuidit̄ Minor pʒ qꝛ suba est genꝰ gn̄alissimū So⁰ ꝙ oē vniuocū
definibile h̄ p̄us ē definiēdū q̄ꝫ diuidēdū sʒ suba in sua cōitate accepta nō
ē definibil̄. qꝛ ē genꝰ gn̄alissimū qd̄ nō hʒ an̄ se genꝰ neqʒ drām ꝑ q̄ possʒ
definiri vel p̄t dici ꝙ suba ꝭm ꝙ h̄ diuidit̄ nō ē vniuocū sʒ analogū Unde
ista diuisio nō est gn̄is in spēs sʒ analogi in sua analogata.
☞ Arguit̄. Non est aliqua suba tertia vel q̄rta. g̊ etiā nulla erit prima
vel secūda ⁊ ꝑ ꝯn̄s ista diuisio est falsa Cōsequētia ꝓbat̄ a silʼi Solutio
ꝙ nō valet ꝯn̄a qꝛ scdm nō accipit̄ h̄ vt respicit tertiū vel q̄rtuʒ sʒ solū vt
respicit p̄mū ita ꝙ oīs substantia vocatur scda q̄ nō est p̄ma. et ergo non
oportet esse aliquā tertiā vel quartā. Et si dicat̄. Indiuidua sunt p̄me
substātie. spēs spēalissime scde sube. gn̄a subalterna t̄cie et genꝰ gn̄alissimū

quarta ergo erunt alique substantie tertie ꝛ quarte Solutio ꝙ confusum confusius ꝛ confusissimum inter genera et species non faciunt gradus spē differentes .ſʒ solum vnū graduʒ in hoc ꝙ nihil eorū substat primo et ꝑ se sed solum ex consequenti.

Ar̄ Substātia diuidit̄ in corporeā ꝛ incorporeā. ergo male dr̄ hic ꝙ diuidit̄ in ṗmā et scd̄am. So° ꝙ suba p̄t tripl'r ꝯsiderari. Et ſm hoc tripl'r diuidit̄. vno° p̄t ꝯsiderari vt est ṗncipalis ꝑs entis inq̄tuʒ ens. Et sic diuidit̄ in materiā formā ꝛ totū ꝯpositū Alio° p̄t ꝯsiderari q̄ ad ꝓprietatē nois. vt suba dr̄ a substādo Et sic diuidit̄ in ṗmā et scd̄am Tertio modo p̄t ꝯsiderari put est ṗmū p̄dicabile ad qd̄ fit reductio oim sue coordinatōnis ꝛ vt dr̄ a substātiādo Et sic diuidit̄ in corporeā ꝛ incorporeā. Et sic pꝫ ꝙ suba diuersimode ꝯsiderata diuersimode etiā diuidit̄

Dr̄ Quot sunt definitōnes ṗme sube. So° ꝙ due Quaꝝ ṗma ē ꝙ ṗma substātia est q̄ ꝓprie ṗncipal'r ꝛ maxime substare dicitur.

Arguit̄. Illa definitio videt̄ nugatoria. g̊ nō est bona. Añs ꝓbat̄. qꝛ ille ꝑticule ṗncipaliter ꝛ maxime vident̄ idē ſcare So° ꝙ ille ꝑticule referunt̄ ad diuersa dr̄ em̄ ꝓprie ꝓpter indiuidua accn̄tium qꝛ licet illa substent aliquo modo sicut suꝑficies albedini nō tn̄ ꝓprie. ṗncipaliter dr̄ ꝓpter scd̄as subas. qꝛ licet ille substent accn̄tibꝫ nō tn̄ ṗncipaliter sʒ ꝑ ṗmas substantias. Et maxime dr̄ ad excludendū oīa alia qꝛ nihil est cui actus substandi ꝯueniat in suꝑlatiuo ꝛ in termino nisi ṗme substātie

Arguitur Ista definitio ꝯuenit materie ṗme. ꝛ tn̄ materia ṗma non est ṗma substātia. ergo definitio nō est bona. Prima ꝑs añtis ꝓbat̄. qꝛ materia ṗma ꝓprie ṗncipaliter ꝛ maxīe substat qꝛ est subiectū vniuscuiꝗ ṗmū. Scd̄a ꝑs pꝫ qꝛ nō est indiuiduū Sol'o dupl'r aliq̄d dicit̄ substare vno mō logicaliter ꝛ sic materia prima non dr̄ substare qꝛ substare logicaliter est actꝰ suppositi ꝯpleti ꝛ ꝑfecti ī natura. Alio modo accipit̄ phisicaliter ꝛ sic materia prima dicitur bn̄ substare qꝛ substat forē substātiali vel p̄t dici ꝙ licet materia ṗma maxīe substet forme substātiali non tn̄ maxīe substat accn̄tibꝫ sicut h̄ capit̄ substare

Queritur Quot req̄runt̄ ad hoc ꝙ aliq̄d dicatur esse ṗma substantia. Solutio tria. Primū est ꝙ habeat ꝑfectum esse in rerū natura ꝛ sit in vltimo actu ꝯpletum ꝛ distinctū. Et ergo nulla secūda intentio p̄t dici ṗma substantia. Scd̄m est ꝙ subsistat actu in se ꝛ in ip̄o fundent̄ oīa alia Et ergo secūde substantie non possunt dici ṗme, qꝛ nō subsistūt in se sed in ṗmis. Tertium est ꝙ tribuat alijs rationē et virtutem substandi. Et hoc conuenit solum primis substantijs. Et ista tria tanguntur in definitione prime substantie iam dicta. primū tangitur quando dicitur proprie. Scd̄m quando dicitur principaliter et tertiū quando dicitur maxime.

Querit̄ Que est secunda definitio prime substantie Solutio secunda definitio est ꝙ prima substantia est que neqꝫ dicitur de subiecto neqꝫ est in subiecto. vt aliquis homo vel aliq̄s equus.

Ar. Illa definitio est negatiua.ergo nõ est bona. Consequentia tenet quia entis positiui debet esse positiua definitio. Solo.ꝙ ille ne-gationes equiualent duab affirmationib.quia cum dicitur prima substã-tia neqꝫ dicitur de subiecto.datur intelligi ꝙ ipsa sit vltima in eẽndo. et cũ additur.neqꝫ est in subiecto.datur intelligi ꝙ ipsa sit prima in substando. Etiam posset dici ꝙ ista definitio non est pure negatiua.quia prima eius particula est affirmatiua.sensus eñ est. Prima substantia est supple substã-tia que neqꝫ dr de subiecto.neqꝫ est in subiecto.

Querit. Quare pħus potius exemplificat de prima substãtia per indiuidua vaga ꝙ̃ p indiuidua determinata. Solo propter duas causas. Prima est.quia indiuiduũ vaguz magis accedit ad scientiam vel artem ꝙ̃ indiuiduum determinatum.eo ꝙ indiuiduũ vaguz aliquid habeat de predicatione speciei propter suam indeterminationem. ¶ Secũda causa est.quia indiuidua determinata non sunt eadem apud omnes.sed alia ⁊ alia ẜm diuersas regiones ⁊ ideomata.et ꝓpter hoc pħs non exemplificat per ea.

Querit. Quomodo definiũtur hic secũde substantie. Solo Secũde substantie dicũtur species in quibus sunt pme substantie.⁊ haꝝ speꝝ genera.vt hõ ⁊ animal

Ar. Secũde substantie sunt in primis.ergo male dicitur in ista defi-nitione oppositũz.scꝫ ꝙ prime sint in secũdis Solo.ꝙ drñter secũde sube sunt in pmis ⁊ pme in secũdis.qꝛ secũde substantie sunt in pri-mis actu ⁊ intellectu ⁊ formaliter. Sꝫ pme sube sunt in secũdis potesta-tiue ⁊ virtualiter.quõ om̃e inferius est in suo supiori.

Ar. Substare est accidens ꝯmune.⁊ hoc non potest ꝯuenire nisi in-diuiduis.ergo male dicit ista definitio ꝙ secũde sube dicunt sub-stare Solo.ꝙ licet substare vt est accidens ꝯmune nõ pt ꝯuenire pmo et per se nisi indiuiduis.potest tamen ꝯuenire secũdis substãtijs secũdario et ex ꝯsequenti gratia scꝫ indiuiduoꝝ ⁊ pmaꝝ subaꝝ.

Q. r quõ hñt se ista tria scilꝫ
- Esse
- Subsistere
- Substare

So° ꝙ hñt se sicut supaddẽs ⁊ supadditũ qꝛ
- Esse ꝯueñt oĩb siue sint sbe siue accidentia
- Subsisteere ꝓo ꝯuenit solũ substãtijs siue pis siue scdis
- Substare ãt ꝯuenit solũ pmis substãtijs p° ⁊ p se.et scdis ñ nisi scdario ⁊ ex ꝯñti

Querit. Quomodo declarat pħus secũdam definitõem pme substantie pus positam. Solo. pro declaratione eius primo premittit vnam differentiam inter secũdas substantias ⁊ acciden-tia. Et postea declarat intentum. Differentia quam ponit est ista. ꝙ eorũ que dicũtur de subiecto necesse est nomen ⁊ rationem de subiecto predica-

ri. Sed coꝝ que sunt in subiecto in aliquibꝫ neqꝫ nomen neqꝫ rõ de subiecto p̄dicaꝛ. vt pꝫ de accñtibꝫ abstractiue designatis. In aliquibꝫ vero nihil ꝓhibet nomen p̄dicari de subiecto. sed rõnem impossibile est de subiecto p̄dicari. vt pꝫ in accñtibꝫ ꝯcretiue sumptis. vt albũ p̄dicaꝛ bene de subiecto scꝫ de corpore. sꝫ rõnem eius impossibile est de corpore p̄dicari

Arḡ Est vna maxima ꝙ de quocũqꝫ p̄dicaꝛ definitio ⁊ definitũ Etiã loco noĩs licet ponere definitõem. ergo male diciꝛ hic ꝙ aliqua accidentia p̄dicãtur noĩe ⁊ nõ rõne de subiecto. Solõ. licet rõ seu definitio accñtis possꝫ p̄dicari de subiecto. nõ tñ p̄dicaꝛ vt rõ vel definitio illius est. qꝛ p̄dicari rõne in ꝓposito est predicari eẽntialiter. iam nulla ratio accñtis potest essentialiter p̄dicari de subiecto.

Queriꝛ Qũo declarat iam pħus secũdam definitõem Solõ pħs innuit talẽ rõnez. illa de quibꝫ oĩa alia dicũtur aut in quibꝫ oĩa alia sunt neqꝫ dicũtur de subiecto neqꝫ sunt in subiecto. sꝫ sic est de p̄mis substantijs ꝙ oĩa alia dicũtur de eis vel sunt in ipsis. ergo p̄me subẽ neqꝫ dicũtur de subiecto neqꝫ sunt in subiecto. Minorez declarat pħs exemplariter. p̄mo in his que dicũtur de subiecto. vt aĩal p̄dicatur de hoĩe. ergo de aliquo hoĩe. qꝛ si de nullo particulariũ hominũ prediceꝛ tunc etiam nõ predicabiꝛ de homine. Secũdo declarat eam in his que sunt in subiecto. vt color est in corpore. ergo in aliquo corpore. qꝛ si in nullo particulariũ corpoꝝ esset color. tũc etiã nõ esset in corpore Et ergo ꝯcludit pħs ꝙ oĩa alia a p̄mis substantijs vel dicũtur de p̄mis substãtijs aut sunt in p̄mis que vocãtur subẽ principales

Queriꝛ Vtrũ ille ꝯñe quas hic format Arestoteles dicẽs aĩal p̄dicatur de hoĩe. ergo de aliquo hoĩe. color est in corpore ergo in aliquo corpore. sint formales ⁊ bone Solõ. ꝙ sic. qꝛ illa ꝯsequentia est formalis ⁊ bona vbi ex opposito ꝯsequentis infertur oppositum antecedentis Sed pħus in textu ꝓbat vtrãqꝫ ꝯñam inferendo ex opposito ꝯsequentis oppositum antecedentis. ergo vtraqꝫ illa ꝯsequentia est formalis ⁊ bona. Unde p̄ma ꝯsequentia illa decurrit penes primam regulã antepredicamentalem. quando alterum de altero predicatur vt de subiecto ⁊c. Et secũda tenet ꝑ hãc regulã. nihil inest alicui supponenti disiũctiue ꝓ multis nisi alicui illoꝝ indeterminate sumpto insit

Arḡ Hic est silis modus arguendi. spẽs predicatur de homine. ḡ de aliquo hoĩe. ⁊ tñ non valet cõsequentia. ergo videꝛ ꝙ cõsequentie pħi iam posite non sint formales ⁊ bone Solõ. spẽs non predicaꝛ de homine vt hic accipitur p̄dicari. quia p̄dicari accipitur hic vt est dici de alio sicut superius de inferiore. Et solet dici ꝙ iste ꝯsequentie nõ tenent nisi sumendo ꝯmune seu terminũ ꝯmunẽ ſm suppõnem ꝑsonalem ⁊ nõ simplicem. qũo supponit hic qñ dꝛ hõ est spẽs.

Queriꝛ Quod est hoc correlariũ qꝺ infert pħs ex dictis. Solutio. infert tale correlariũ. ꝙ non existentibꝫ p̄mis sub-

stantijs impossibile est aliquid aliorum esse. Et ratio illius est. quia omnia
alia de subiectis eis dicūtur. aut in subiectis eis sunt. vt iam dictū fuit

Querit̃ Quot modis potest exponi hoc correlarium Solꝰ
duob modis. Primo de intentionib. Et hoc mō ve-
rum est ꝙ destructis primis substantijs impossibile est aliquid aliorum re
manere. Quod sic ostenditur. quia destructo vno relatiuorum destruitur
etiam ⁊ reliquum. sed primum ⁊ secūdum sunt relatiua. ergo destructis ꝑ
mis substantijs quo ad intentionem illam ꝑmitatis destruūtur etiam se-
cūde. Secūdo potest exponi de reb. et sic etiam est verum ꝙ destructis ꝑ-
mis substantijs impossibile est aliquid aliorum remanere. Et rō illius est.
q2 destructo illo sine quo aliud non habet esse. destruitur etiam illud quod
habet esse ab illo. sed sine primis substantijs secūde substantie non habent
esse in rerum natura nec etiam accidentia. ergo. Minor ptz primo de scđis
substantijs. quia ille sunt vniuersales. sed vniuersalia non habent esse ꝑfec-
tum in rerum natura nisi in singularib. Secūdo etiam patz de accidenti-
bus. q2 accidentiū esse est inesse. et ergo accidentia nō possunt esse sine ꝑmis
substātijs que sunt eoꝝ subiecta

Arḡ Destructo posteriori non est necesse ꝑus destrui. sed prime substā
tie sunt posteriores secundis. ergo destructis primis substantijs
pñt adhuc scđe manere Solꝰ. ꝙ destructo posteriori ſm ꝙ posteriꝰ est
non est necesse prius destrui. sed secūde substantie nō sunt priores primis
ſm esse existentie. sed solum ſm esse essentie. ⁊ ſm esse existentie sunt poste-
riores primis. et ergo non existentib primis substantijs impossibile est se-
cūdas substātias manere ſm esse existentie

Arḡ Sorte ⁊ platone non existentibus non existūt prime substantie. ⁊
tamen possibile est aliquid aliorum remanere. ergo correlariū istud
est falsum. Secūda pars antecedentis patet. quia sorte ⁊ platone non exi-
stentibus adhuc possunt manere homo ⁊ animal in alijs Solꝰ. ꝙ istud
correlarium est equiualenter vniuersale. sensus eīn est. non existentibus pri-
mis substantijs. id est nullis primis substantijs existentib vel omnib de
structis impossibile est aliquid alioꝝ remanere. et hoc est ꝓpter negationez
ibi prepositam in locutione Et ergo si argumentum ponatur ad formam
ꝯmittitur fallacia ꝯsequentis

Arguitur. Porphirius dicit in cōmunitatibus predica-
bilium ꝙ siue socrates sit siue non sit semꝑ est
rationalis ⁊ est homo. ergo videtur ꝙ destructis primis substantijs nō sit
necesse secundas destrui Solꝰ. licet homo vel rationale vel animal sem
per predicetur vere de socrate. siue socrates sit siue non sit. ꝓpter inseparabi
lem vnionem et ꝑpetuam habitudinem extremorum. tñ ex hoc non sequit
ꝙ extrema illa semꝑ existant ſm esse rate subsistentie in natura. vt superiꝰ
dictum fuit in ꝯmunitatib predicabilium

Querit̃ Quomodo comparat philosophus substantias adin-uicem. Solo. dupliciter. quia p̃mo comparat secũdas substantias ad seinuicẽ. z secũdo p̃mas

Querit̃ Utrũ inter secũdas subas' vna sit magis substãtia q̃ alia Solo. sic. quia spẽs est magis substãtia q̃ genus Et hoc probat duab9 ratõnib9. Prima est. quia spẽs ꝓpinquior est prime sube q̃ genus. ergo est magis suba q̃ genus. Añs sic ꝓbat. q2 ad interro gationem factã ꝑ quid de p̃ma suba ꝯueniẽtius respondet spẽs q̃ genus vt. si queratur de aliquo homine quid est. ꝯuenientius respondet q2 est hõ q̃ animal. Et hoc nõ est ex alia causa nisi quia spẽs est magis ꝓpria z ꝓpin-quior alicui homini q̃ genus. Secũda rõ est. q2 sicut se habent prime sub-stantie ad om̃ia alia. sic se habent spẽs ad genera. eo q2 sicut prime substãtie om̃ib9 substant ita spẽs substant generib9 z nõ econtra. sed sic est q2 prime substantie dicũtur maxime substantie. ꝓpterea quia om̃ib9 substant z om̃ia alia de ipsis predicãtur. ergo etiam spẽs que substant generib9 etiã magis debent dici sube q̃ genera

Ar̃ Suba nõ suscipit magis z minus. ergo spẽs non est magis suba q̃ genus Añs patebit inferius in ꝓprietatibus sube Solo. q2 suba accipit̃ dupl'r. Uno mõ vt d2 a substantiando vel a ꝑ se essendo. et sic suba nõ suscipit magis neq3 min9. vt postea dicet̃. Alio° accipit̃ vt d2 a sub stando. z sic suba suscipit bene magis z minus. q2 vna suba magis substat q̃ alia. sicut spẽs plurib9 substat q̃ genus.

Querit̃ Utꝝ inter spẽs spẽalissimas vna sit magis suba q̃ alia Solo phi. q2 nõ. Et hoc sic ꝓbat. q2 nõ respondetur familiarius vel ꝯuenientius hõ ad hanc interrogatõem q̇d est aliq̇s hõ q̃ respondeat̃ equus ad hanc interrogatõem q̇d est equus z sic de alijs spe-ciebus spẽalissimis. igit̃ om̃es ille sunt equaliter sube

Querit̃ Utrũ inter p̃mas subas vna sit magis suba q̃ alia. Solo phi q2 nõ. q2 aliquis homo nihil magis substã tia est q̃ aliquis bos

Querit̃ Qũo probat' phs q2 sola genera z spẽs p̃maruz subaꝝ sunt secũde sube. quod fuit superius suppositũ in defini-tione secũdaꝝ subaꝝ Solo. hoc ꝓbat duab9 rõnib9. Prima est. q2 inter illa que p̃dicant̃ de p̃mis substãtijs sola genera z spẽs indicant earũ essen-tiam. igit̃ illa sola merito dicũtur secũde sube. Añs patz. q2 sola genera et spẽs ꝯuenienter rñdent̃ ad interrogatõem factã per quid de p̃ma suba. li-cet spẽs ꝯuenientius q̃ genus. vt cũ querit̃ de aliquo homine q̇d est. ꝯue-nientius rñdetur hõ q̃ animal. vel cũ querit̃ de aliqua arbore quid sit. cõ-uenientius respondet̃ arbor q̃ planta. sed si responderet̃ aliq̇d alioꝝ. puta albũ vel currit. esset extranea rñsio. Sequitur ergo q2 sola genera z spẽs p̃-maꝝ subaꝝ indicant eaꝝ essentiã. ¶ Secũda rõ est. sicut se habent prime sube ad oĩa alia. ita se habent spẽs et genera ipsaꝝ ad reliqua om̃ia. puta ad accñtia. sed p̃me sube ideo dicũtur p̃me sube. q2 om̃ib9 alijs substant. g̃

genera ⁊ spẽs dicũtur merito sc̃de substãtie. q̃ꝛ omibꝫ alijs substant a pri-
mis. ⁊ reliqua omia de eis predicãtur

¶De proprietatibꝫ substantie

Querit̃ Quot sunt ꝓprietates sub̃e Solo. ꝙ sex. quaruz p̃
ma est. ꝙ ꝯmune est omni substantie in subiecto nõ esse
Et istam ꝓprietatem probat phus primo de p̃mis substantijs. secũdo de
secũdis. De primis probat per definitionem earum. quia prime substan-
tie dicũtur que nec dicũtur de subiecto. nec sunt in subiecto. De secũdis
substãtijs probat dupl̃r. scȝ inductione ⁊ syllogismo. Inductiue sic. homo
non est in subiecto. animal nõ est in subiecto ⁊ sic de alijs secũdis substan-
tijs. ergo nulla secunda sub̃a est in subiecto. Syllogismo sic. nihil eoꝝ que
sunt in subiecto p̃dicatur noĩe ⁊ rõne de subiecto. sed omnis secũda substã
tia predicatur nomine ⁊ rõne de subiecto. ergo nulla secũda substãtia est in
subiecto. Maior patȝ ex superius dictis. quia licet eorum que sunt in sub
iecto nihil prohibet aliquando nomen de subiecto predicari. tamen impossi
bile est rõnem eorum predicari de subiecto

Ar̃ Nõ esse in subiecto est ꝓprium substantie. ergo nõ est ꝯmune Conse
quentia ꝓbat̃. q̃ꝛ ꝯmune et ꝓpriũ opponũtur Solo. ꝙ nõ esse in
subiecto est ꝓpriũ sub̃e ⁊ ꝯmune respectu diuersoꝝ. ꝓpriũ quidẽ sub̃e in cõi
accepte. ⁊ ꝯmune omi sub̃e. i. omibꝫ ꝯtentis sub ea

Ar̃ Omis illa affirmatio est falsa in qua predicatur vniuersale sum
ptum vniuersaliter. vt dicit̃ p̃mo periermeniarũ. sed in ista prop-
etate p̃dicat̃ vl̃e sumptũ vl̃iter. ergo ista ꝓprietas est falsa. Solo. ꝙ omis il
la affirmatio est falsa in qua predicat̃ vl̃e sumptũ vl̃iter in recto. sed non in
obliquo. in ꝓposito aũt p̃dicatur in obliquo

Ar̃ Ista proprietas ꝯuenit chimere. ergo non est ꝓprietas substantie
Antecedens probatur. quia chimere ꝯuenit non esse in subiecto.
Solo. ista ꝓprietas debet exponi positiue. vt sit sensus. Esse ⁊ nõ esse in
subiecto est cõmune omni substantie. iam licet chimere conueniat non esse
in subiecto negatiue. tamen sibi non conuenit esse ⁊ non esse in subiecto. q̃ꝛ
sibi non conuenit esse.

Querit̃ Utrum ista ꝓprietas sit ꝓprie ꝓpria substantie Solo
phi ꝙ non. quia etiam ꝯuenit differentie substãtie. quia
differentia substantie non est in subiecto. Et hoc sic declarat. quia bipes
et gressibile dicitur bene de subiecto. scilȝ de homine. sed non est in subiecto
quia de quocunq̃ȝ predicatur bipes vel gressibile de illo etiam predicatur
ratio vel definitio differentie

Ar̃ Differentia est etiam substantia. ergo male dicit phus ꝙ ista pro
prietas non est propria substantie. quia etiam conuenit differentie
Antecedens probatur. quia differentia est pars definitionis spẽi Solo
substantia accipitur dupliciter. Uno mõ ꝯmuniter vt extendit se ad om-
ne illud quod est in predicamento substantie. siue ponatur in recta linea p̄

dicamentali siue a latere. et sic differentia est bene substantia. Alio modo accipitur stricte prout solum dicit de his que ponuntur in recta linea predicamentali. et sic differentia nõ est substantia. et sic capit suba in presenti pprietate. Et ex isto patz q si accipiatur substãtia pmo modo et cõmuniter tũc non esse in subiecto est pprie pprium sube cõueniens omi soli et semp. Sz si accipiat secũdo mõ et stricte sic est solũ pprium secũdo modo. qz omni sz nõ soli. qz etiam cõuenit differentie. que nõ est suba stricte accipiendo subam

Querit Quod est hoc dubiũ quod remouet phus circa istam pprietatem in textu. Solo. dubium est de partibz integralibz substantie. quia ille videntur esse in subiecto et tamen sunt substãtie. ergo non est pprium substantie non esse in subiecto. Sed hoc remouet phus dicens. Non vos cõturbent substantiarum partes que ita sunt in toto quasi in subiecto sint. ne forte cogamur eas non esse substantias cõfiteri quia licet sint in suo toto. non tamen sunt in eo sicut in subiecto. qz aliꝰ est modus essendi in accñtis in subiecto et partiũ integraliũ in suo toto

Querit Utrũ partes sube sint sube. Solo. q suba accipit dupliciter. Uno mõ vt est ens per se. et illo modo est generalissimũ. et sic partes substantie nõ sunt sube. Alio mõ accipit suba vt dicitur de pncipijs entis per se. et hõc modo partes substãtie possunt dici substantie. Et sic patet q partes substãtie nõ sunt sube p se sed solũ reductiue. Et istud habet veritatẽ tam de partibz essentialibz que sunt materia et forma qz de partibz integralibz. vt sunt manus pes caput etc

¶ Secũda pprietas.

Querit Que est secũda proprietas substantie. Solo. secũda pprietas est q inest omnibz secũdis substantijs et differẽtijs earum vniuoce pdicari de pmis. Et illã pprietatem phus sic probat quia inter prius enumerata illa que predicantur aut pdicantur de indiuiduis aut de speciebz. sed de omnibz illis predicãtur vno nomine et vna ratione. ergo pdicantur vniuoce. Maior patet. quia inter prius enumerata illa que predicantur sunt secũde substantie et differentie earum. sed inter illa spẽs predicatur de indiuiduis et genus de speciebz et indiuiduis. et similiter differentia de speciebz et indiuiduis. Prima eñ substantia non predicat quia a principali substantia nulla exit predicatio. Minor etiam pbat. quia prime sube suscipiũt rõnem spẽrum et generũ et spẽs rõnem drñarum. g sequitur q oĩa illa vniuoce predicentur

Querit Quid est pdicari vniuoce. Solo. vniuoce predicari est pdicari vno noĩe et eadẽ rõne.

Ar Ex illo seqret q ista pprietas non cõueniret generi generalissimo istius predicamẽti. nec etiã differentijs. Sequela probatur. qz genus generalissimũ non habet rõnem seu definitõem nec etiã drña. Solo. licet genus generalissimũ et drñe nõ habeant rõnem seu definitõnem pprie dictã. qz talis cõstituitur ex genere et drña. habent tñ rõnem cõmuniter dic

tam seu aliqualem assignatōem correspondentē impōni noīs. Et sic sub
stantia definit̄ ꝙ suba est ens ꝑ se. Et rōnale est qᷘ hʒ aīam rōnalem. et h̄
sufficit ad hoc ꝙ dicātur ꝑ̄dicari vniuoce

Ar Predicari vniuoce ꝯuenit etiam accidentibꝰ. ergo nō est ꝓprietas
substantie. Añs probat̄. qꝛ color est accidēs. ⁊ predicat̄ vniuoce de
albedine ⁊ nigredine Solo. licet accidentia predicentur bene vniuoce de
suis inferioribꝰ. sicut ꝓbat argumentuʒ. non tñ ꝑ̄dicātur vniuoce de ṕmis
substantijs. sicut dicit ista ꝓprietas.

Querit Quo mō ista ꝓprietas est ꝓpria substantie. Solo ꝙ
substantia p̄t accipi dupliciter. Uno modo in ꝯmuni.
Et sic ista ꝓprietas est ꝓpria ṕmo mō
vt extendit se ad ṕmam ⁊ secūdam. Alio mō p̄t accipi substantia stricte ꝓ secunda
qꝛ ꝯuenit soli. sed nō omni. Et hoc dupľr. qꝛ vel potest accipi vľiter pro omi secūda suba cō
suba tm̄. pleta vel incōpleta. et sic est ꝓprium quarto modo. qꝛ sic ꝯuenit omi soli et
semper. Uel potest accipi pro secūda substantia cōpleta tm̄ que importat
subam sub mō sube. et sic est ꝓpria secūdo modo. qꝛ sic ꝯuenit omi secūde
sube sed nō soli. qꝛ etiā ꝯuenit differentijs eaꝝ.

Querit Utrū hoc verū sit ꝙ a ṕncipali suba. i. a ṕma suba nul-
la exit ꝑ̄dicatio Solo. ꝙ sic. Et rō illius est. qꝛ ꝑ̄dica
ri siue dici de p̄suꝓponit esse in. sed prima substantia nulli inest. ergo de nul-
lo predicatur

Ar Hic est vera predicatio sortes est sortes. vel plato est plato. ⁊ ta
men ibi predicatur prima substantia. ergo a prima substantia be-
ne exit predicatio. Et hoc ꝯfirmatur. quia dicit Boetius ꝙ non est veri-
or predicatio illa in qua idem predicatur de seipso. Solo. a prima sub-
stantia nulla exit predicatio directa ⁊ ordinata. licet bene exeat aliqua indi-
recta ⁊ inordinata. qualis est illa. in qua prima substantia predicatur de se
ipsa. Et ad autoritatē Boetij debet dici ꝙ licet talis predicatio sit verissi-
ma veritate rei. nō tñ veritate ꝑ̄dicationis

¶ Tercia ꝓprietas

Querit Que est tercia proprietas substantie Solo. tercia ꝓ
prietas est ꝙ omnis substantia videtur significare hoc
aliquid. et de primis substantijs est hoc indubitabile et verum. quia quod
significatur per primam substantiam est indiuiduū et vnum numero. De
secundis autem substantijs videtur quidem ꝙ hoc aliquid significent sub
appellationis figura. sed tamen non est hoc verum. quia non significant
indiuiduum et vnum numero. sed magis significant quale quid. qꝛ signi
ficant ꝯmune qᷘ potest de pluribꝰ predicari. vt homo ⁊ animal. hō em̄ ꝑ̄-
dicatur de pluribꝰ siľiter ⁊ aīal

Querit Utrum secūda substātia significat simplicer quale. si-
cut concreta de genere accidentium. vt albuʒ vel nigrū.

Ad hoc dubium respondet phus ꝙ non. Et hoc sic probat. quia album
nihil aliud significat q̄ qualitatem. sed secūde substantie vt genus ⁊ speci
es circa substantiam qualitatem determinant. id est significant quandam
qualitatem circa substantiam. In hoc tamen est differentia inter genus ⁊
speciem. qꝛ in genere est plus determinatio q̄ in specie. et debet ibi determi
natio capi passiue. vt sit sensus. in genere est magis determinatio. id est ge
nus est magis determinabile q̄ species. Et ratio illius est. quia genus est
ꝯmunius q̄ species. dicens em̄ animal plus ꝯplectitur q̄ dicens hominē
Et ergo vult phus ꝙ genus plus ẜcat quale quid q̄ spēs. qꝛ est plus ꝑ
qualitatē essentialē que est dr̄ña determinabile.

Querit̃ Quid est ẜcare hoc aliquid Sol'o ẜcare hoc aliquid
est significare vnū numero ⁊ subsistens. et hoc solum cō
uenit prime substantie

Querit̃ Utrum p̄ma substantia ẜcet hoc aliquid vel sit hoc ali
quid Sol'o. ꝙ p̄ma suba accipitur dupl'r. vno modo
pro voce ẜcante rem indiuiduam ⁊ vnam numero. ⁊ hoc modo prima sub
stantia ẜcat hoc aliquid. Alio mō accipit̃ pro re ẜcata per vocem. ⁊ sic pri
ma suba nō ẜcat ꝓprie sed est hoc aliquid.

Querit̃ Unde habet prima substantia ꝙ sit hoc aliquid. Sol'o
In prima substantia sunt duo. scilȝ materia ⁊ forma. a
materia ergo habet ꝙ sit hoc. ⁊ a forma ꝙ sit aliquid in specie constitutum
iuxta verbum Boetij dicentis ab alio res habet ꝙ est. et ab alio ꝙ hec vel
illa est. A forma em̄ habet oīs res ꝙ est. sed a materia ꝙ hec vel illa est. qꝛ
materia est principium indiuiduationis ⁊ singularitatis.

Querit̃ Quot ꝯditiōes requirūtur ad hoc ꝙ aliquid dicatur
significare hoc aliquid Sol'o ꝙ tres Prima est ꝙ sit in
diuiduū ⁊ singulare. et ergo nullum vniuersale significat hoc aliquid. Se
cūda est ꝙ sit ens per se subsistens. et ergo nullum accidens potest significa
re hoc aliquid. Tercia est ꝙ sit ens in specie vltimo completuȝ. et ergo ani
ma rationalis a corpore separata non est hoc aliquid. quia licet sit indiui
dua ⁊ subsistens. tamen non est in specie completa. cum sit solum pars spe
ciei humane

Querit̃ Quomodo secūda substantia videtur significare hoc
aliquid sub appellationis figura Sol'o alberti. ꝙ ap
pellationis figura in ꝓposito vocatur similis formatio nominis. Et quia
est similis formatio nominis ad significandum naturam cōmunem in se
et in indiuiduo. sicut patet dicendo homo ⁊ hic homo. ergo secunda sub
stantia videtur significare hoc aliquid sicut prima substantia sub appella
tionis figura. id est propter illam similem formationem seu appellationem
nominis vtriusq;. scȝ prime substantie ⁊ secunde. sed quia non est ideȝ mo
dus ꝯmunis ⁊ determinati. ergo q̄uis videatur sic esse in veritate. tñ se
cūda substantia non ẜcat hoc aliquid. sed quale quid

Predicamentorũ aresto.

Querit̃ Quid est significare qualeq̇d. Slutio significare q̃-
leq̇d est significare q̇d ꝯmune qd determiabile ē ꝛ con
trahibile q̃litate ita ꝙ de ipo nõ cessat questio querentis quale est hoc. Et
ergo secũde substãtie scȝ genera ꝛ spẽs dicũtur significare q̃leq̇d. qꝛ de eis
querit̃ quale est hoc vt habito ꝙ aliq̇d sit aĩal vł homo non cessat querẽs
sed querit quale aĩal vel qualis homo.

Querit̃ Unde habet secũda suba ꝙ significet qualeq̇d. So-
lutio ꝙ significet quid hoc habet a genere. Et ꝙ sig-
nificet quale hoc habet a differentia que ab Aresto alibi vocat̃ essentialis
qualitas. Et si tunc queratur quõ tunc differẽtia põt significare qualeq̇d
et genus generalissimũ. Solutio ꝙ differẽtia ex noĩe suo dicit quale et
ipm quid licet non dicat formaliter dicit tamẽ in effectu qui est facere ge-
nus in actu. genus generalissimũ aũt ex noĩe suo dicit quid ꝛ quale nõ di
cit actu sȝ includit potestate quia includit ptãte dr̃ñtiam.

Quarta proprietas

Querit̃ Que est quarta ꝓprietas substantie Solutio quar-
ta ꝓprietas est ꝙ substantie nihil est cõtrariũ. Et ꝓbat
inducẽdo in p̃mis ꝛ secũdis vt alicui homini nihil est cõtrariũ neq̧ homĩ
neq̧ aĩali ꝛ sic de aliȷ̃s.

Querit̃ Quõ ꝓbatur extra textũ ꝙ sub̃e nihil est cõtrarium.
Solutio potest ꝓbari duabus ratõnibus.
Prima ē ista subiecto ꝯtrarioꝝ nihil est ꝯtrariũ. sed substantia ē subiectũ
cõtrarioꝝ, g̊ substantie nihil est cõtrariũ. Maior patȝ qꝛ vnũ ꝯtrarioꝝ
non subȷ̃citur alteri sed potius expellit ipm cũ g̊ substantia sit subiectum
ꝯtrarioꝝ seq̇tur ꝙ ei nihil põt esse cõtrariũ. Minor patet ex sexta ꝓprieta-
te sequenti. Secũda rõ est quia cõtraria semꝑ sunt in subiecto. sed sub-
stantia non est in subiecto cũ sit ens ꝑ se. g̊ sub̃e nihil est cõtrariũ.

Ar̃ In vno quoq̧ genere est vna prima ꝯtrarietas. sed substãtia est
vnũ genus. ergo in suba est cõtrarietas Solutõ ꝙ ꝯtrarietas
accipit̃ tripliciter. Uno mõ ꝑ perfecta oppositõne duaꝝ diffirẽtiaꝝ in eodẽ
genere ꝛ hoc modo intelligit̃ ꝙ in unoquoq̧ genere est vna prima cõtra-
rietas. ꝛ sic in suba est bene cõtrarietas. Alio modo accipit̃ ꝯtrarietas pro
oppositõne habitus ꝛ priuatõnis circa eandem materiã que subsunt vtri-
q̧. Et sic in suba est bñ cõtrarietas. quia sic forma ꝛ priuatio ꝯtrariant̃ vt
dicit̃ p̃mo physicoꝝ. Tercio mõ accipit̃ cõtrarietas ꝑ completa repugnã-
tia duaꝝ formaꝝ actiuaꝝ ꝛ passiuaꝝ ad inuicẽ expellentiũ se ab eodẽ subie
cto cui vicissim insũt nec alterũ eoꝝ ĩsit a natura sicut pȝ de calido ꝛ frigido
albo ꝛ nigro. Et sic loquendo de contrarietate dicit̃ hic ꝙ ꝓprium est sub-
stantie nihil habere contrarium.

Ar̃ Elementa sicut ignis ꝛ aqua sunt substantie. ꝛ tamẽ cõtrariãtur
ergo sub̃e est aliq̇d ꝯtrariũ. Añcedẽs ꝑ secũda parte ꝓbatur quia
vnũ destruit aliud. Solõ ꝙ elementa sicut ignis ꝛ aqua nõ cõtrariant̃
ẜm se ꝛ q̃tũ ad suas subas sed solũ gratia qualitatũ que sunt calidum fri-

gidum humidum ⁊ siccum.

Ar Unus homo cõtrariatᷣ alteri.ergo substantie est aliq̄d ꝯtrariũ. Añs patet quia vnꝰ homo est alteri sepe inimicus. Solutio licet vnꝰ homo ꝯtrarietᷣ alteri cõtrarietate hostili nõ tamẽ ꝯtrarietate formali de qua loquitᷣ ista ꝓprietas.

Queritᷣ Quo mõ est ista ꝓprietas ꝓpria. Solũo est ꝓpria secũdo mõ qꝛ ꝯuenit oĩ substantie sꝫ non soli.

Queritᷣ Quõ ꝓbat hoc phs ꝙ nõ cõuenit solis. Solutio hꝯ sic ꝓbat quia ꝯuenit multis aliȷ̃s vt q̄ntitati qꝛ bicubito ⁊ tricubito nihil est cõtrariũ aut alicui taliũ nisi forte q̇s diceret multa paucis esse contraria vel magnũ paruo.sed de hoc postea videbitᷣ.

Quinta ꝓprietas

Queritᷣ Que est quinta ꝓprietas substãtie. Solũo quinta ꝓprietas est ꝙ subã nõ suscipit magis neqꝫ minus.

Queritᷣ Quõ exponit.p.illã ꝓprietatẽ. Solũo dicit.nõ dico hꝯ ideo quasi vna substãtia non sit magis subã a substan do dicta q̄ꝫ alia.quia superius hoc dictũ est ꝙ ꝑma substantia est magis substantia q̄ꝫ secunda.⁊ species magis q̄ꝫ genus. Sed ideo dictũ est quia substantia ſm id quod est non intenditᷣ neqꝫ remittitᷣ. Et hoc ꝓbat exemplariter quia homo nõ dicitur magis homo vno tempore q̄ꝫ alio.nec vnꝰ homo est magis homo q̄ꝫ alius.sicut vnũ album est magis albũ q̄ꝫ aliud vel vno tempore magis albũ q̄ꝫ alio tempore.

Queritᷣ Quomodo ꝓbatur ex textu ꝙ substantia non suscipit magis neqꝫ minus. Solutio potest sic ꝓbari. Quia substantie nihil est cõtrariũ.ergo non suscipit magis neqꝫ minus. Añcedens patet ex ꝓprietate precedente. Et ꝯsequentia tenet per locum a causa ad effectum.quia susceptio magis causatᷣ ex depuratõne contrariȷ̃ a contrario ⁊ susceptio minus a permixtõne cõtrariȷ̃ cum contrario. Et est ista ꝓprietas ꝓpria substãtie secũdo modo sicut precedens quia conuenit omni sed non soli eo ꝙ conueniat etiam quantitati.

Ar Prima substantia est magis substantia q̄ꝫ secũda.ergo ꝓprietas illa est falsa. Solutio ad hoc argumentũ patet ex dictis qꝛ substantia ſm id qđ est non suscipit magis ⁊ minus licet actus substandi conueniat sibi ſm magis ⁊ minus.

Ar Unus homo est maior alio.sed homo est substantia.ergo substantia suscipit magis ⁊ minus. Solutõ ꝙ substãtia suscipit magis ⁊ minus extensiue.quia suscipit maiorẽ vel minorẽ quantitatem sꝫ nõ suscipit magis ⁊ minus intensiue in suo esse substantiali.

☞ Contra substantia suscipit magis ⁊ minus intensiue ꝓbatur per Gilbertũ qui dicit ꝙ ratõnale est animantius irratõnali sed aĩatũ est substantia. Solutio ꝙ rõnale nõ est animantius irrõnali ſm essentiã aĩe sꝫ

solum quo ad operatõnes ɔsequentes eius essentiam.

Sexta ꝓprietas

Querit Que est sexta ꝓprietas sube. Solutio ꝙ maxie ꝓpriũ videtur esse substantie cũ sit aliquid vnũ ⁊ idem numero esse susceptiuũ contrarioꝝ.

Querit Quõ ꝓbat phs hoc esse ꝓpriũ substantie. Solutio sic quia in aliis que non sunt substãtie nõ est sic ꝙ aliquid vnũ ⁊ idem numero manens possit recipere cõtraria sicut color vnus ⁊ idẽ numero non erit albus ⁊ niger neqꝫ vna ⁊ eadem actio erit praua ⁊ studiosa. Et sic ɔsequẽter inducendo in omnibꝫ aliis p̃dicamẽtis sed sola substantia manens vna ⁊ eadem numero est susceptiua cõtrarioꝝ vt vnus et idem homo numero qñqꝫ est calidus qñqꝫ frigidus qñqꝫ albus qñqꝫ niger prauus ⁊ studiosus. quia ergo hoc non conuenit aliis sequitur ꝙ proprium sit soli substantie.

Querit Quõ debet exponi illa dictio maxime in ista ꝓprietate. Solutio potest duobus modis exponi Uno modo nomialiter vt sit sensus ꝓpriũ est maxime substantie. id est ꝑme substantie Alio modo potest exponi aduerbialiter ⁊ sic sensus est maxime ꝓprium est substantie. id est est ꝓprie ꝓpriũ quia est ꝓpriũ quarto mõ. Et vtroqꝫ mõ exponendo loquutio est vna quia esse susceptiuũ cõtrarioꝝ ꝑmo ⁊ ꝑ se conuenit primis substantiis ⁊ secũdis ex ɔñti scꝫ gratia primaꝝ.

Ar Angeli sunt substantie ⁊ tamen non suscipiunt contraria. g̃ ista ꝓprietas non est ꝓprie ꝓpria substantie. Añcedens ꝓbatur quia angeli vel sunt in bono confirmati vel in malo obstinati. Solutio licet angeli ſm ꝙ sunt in bono confirmati vel in malo obstinati non possint recipere cõtraria tamen sue ꝓprie nature relicti mutabiles sunt de bono in malum ⁊ econtra ⁊ sic possunt recipere cõtraria.

Ar Celũ est suba tamẽ nõ põt recipe cõtraria qꝛ celũ vt dicit phus nõ est susceptiuũ peregrinaꝝ impressionũ. Solutio licet celuꝫ non possit recipere ɔtraria formalia que sunt forme actiue ⁊ passiue potest tamen bene recipere cõtraria situalia cuiusmodi sunt dextrũ sinistrum ante retro sursum ⁊ deorsum

Querit Que est instantia quã facit phus contra istam ꝓprietatem. Solutio instantia ẽ ista ꝙ oratio vł opinio vna et eadem numero manens suscipit cõtraria. ⁊ tamen oratio vel opinio nõ est substantia. ergo non est ꝓprie ꝓpriũ substantie ꝙ sit susceptiua cõtrariorum. Qꝫ oratio vel opinio recipiat contraria. Probatur quia eadem oratio vel opinio videtur esse successiue vera ⁊ falsa. Exempli gratia ista oratio sortes sedet est vera sorte sedente ⁊ falsa sorte non sedente. Similiter si quis opinetur sortem sedere eo sedente opinio est vera ipso autem surgente ipsa est falsa.

Queritur Quō soluit .p.istā instantiam. Solutio dupliciter. primo p distinctōnem. scdo p interemptōnem. Per distinctōnem sic qz dupliciter contingit aliqd recipe ɔtraria. Uno mō ƀm sui mutatōnem. z sic soli sube cōuenit recipe ɔtraria. Alio mō ƀm mutatōnē nō sui sed alterius. z sic oratio z opinio bene recipiunt cōtraria scz verum z falsum quia orō manens vna z eadem numero z imobilis iam est vera z iam falsa ƀm mutatōnem rei de qua formaƚ talis orō. z similiter opinio. Iam ista ꝓprietas debet intelligi de pmo mō receptōnis ɔtrarioꝝ nō de secundo modo. Per interemptionem vero sic soluit istā instantiā. qz nō est verum ꝙ orō z opinio recipiant cōtraria. Et rō illius est quia quicqd recipit ɔtraria aliquo mō patiƚ ab ipis sed qñ orō vel opinio diciƚ vel vera vel falsa nihil patiƚ nec moueƚ ab aliquo sed quia circa rem facta est aliqua passio vel mutatio. quia ab eo ꝙ res est vel non est oratio diciƚ vera vel falsa. et ergo orō z opinio nō suscipiunt cōtraria quare sequiƚ ꝙ ꝓprie ꝓprium ē substantie cū sit vna z eadem numero ƀm sui mutatōnem esse susceptibilē contrariorum.

Queritur Quō pñt illa simul stare ꝙ suba maneat vna z eadē numero z ꝙ ƀm sui mutatōnez recipiat cōtraria Solō ille particule referūtur ad diuersa. z ergo pñt simul stare. Substātia enim diciƚ manere vna z eadem numero ƀm suū esse substantiale sz mutaƚ z variaƚ ƀm esse accidentale qd hz a cōtrarijs. z sic suscipit cōtraria ƀm sui mutatōnem. id est ƀm mutatōnem alicui⁹ qd est in ea.

Queritur Utrū hoc verū sit ꝙ ad mutatōnem rei muteƚ veritas z falsitas in orōne Solutio ꝙ sic. z rō illius est qz ad mutatōnem cause inesse z cōseruari mutaƚ effect⁹ sed res ē causa veritatis vel falsitatis orōnis. g͛ ad mutatōnem rei mutanƚ veritas z falsitas in orōne. Minor patuit prius exemplariter in ista orōne sortes sedet.

Arguitur Illud nō mutaƚ ad mutatōem alterius qd semp eodez modo se habet. sed orō semp eodem mō se hz. in significando. g͛ non mutatur ad mutatōnem rei. Minor ꝓbatur. qz ista orō ego sedeo semp ƀcat me sedere siue ego sedeam siue non sedeam. Solutio ꝙ licet orō semp idem ƀcet inqꝫtū ƀcat id ad instituta ad qd ē significādū tñ ex hoc nō diciƚ vera vel falsa ꝙ semp idem ƀcet. sed est vera vel falsa per hoc ꝙ in significādo adequatur vel non adequatur ipi rei.

Queritur Quā differenter veritas z falsitas sunt in rebus in intellectu z in orōne. Solutio ꝙ in rebus sūt veritas et falsitas sicut in cā in intellectu sicut in subiecto z in orōne sicut in signo.

Capitulū terciū de quantitate.

Quātitas aliud cōtinuū aliud discretū. Et aliud quidē ex

In hoc tercio capitulo phs determīat de secundo p̄dicamento scz de quantitate. Et diuidiƚ in duas partes principales in quaꝝ pma determinat. p. de qꝫtitate qꝫtū ad ei⁹ essentialia. In secunda qꝫtū ad ei⁹ accñtalia.

Predicamētoruꝫ aresto.

Querit̃ An q̄titas ponat̃ ꝯgruo ordine ṗmū inter p̄dicamenta
accn̄tiū Solo. q̄ sic. Et rō est. q̄ inter omnia p̄dica
menta accidentiū q̄titas est simillima sube a substando dicte. ḡ imediate
debuit ordinari cū suba. Añs ꝓbat̃. q̄ sicut suba est subiectū qđ omnium
accn̄tium. ita q̄titas est subiectū quo eorūdem

Ar̃ Illud predicamentū deberet esse ṗmū in ordine p̄dicamentoꝝ ac
cidentiū qđ est maioris accn̄talitatis ꝛ minoris entitatis. sed ad
aliquid est hmōi. ḡ adaliqđ deberet esse ṗmū Solo. q̄ ex illa rōne adali
qđ p̄cederet q̄titatē ꝛ oīa alia. sed aliud obstat. scꝫ quia q̄titas est simill
ma substantie in hoc q̄ ipsa est subiectum quo mediante alia accidentia in
sunt substantie

Querit̃ Utrū q̄titas sit genus generalissimū Solo. q̄ sic. q̄
est primū principiū sue coordinationis ꝛ nihil hꝫ supra se

Ar̃ Nullum genus p̄dicatur denominatiue de suis spēbꝰ. sed quan
titas predicat̃ denominatiue de suis speciebꝰ. ergo non est genꝰ
Maior est phi secūdo topicorum. Minor probatur. q̄ dicimus linea est
quanta Solo. q̄ linea potest accipi dupliciter. Uno modo absolute et
in abstracto. ꝛ sic quantitas non predicatur de ea denominatiue sed in qđ
et vniuoce. Alio modo capit̃ ꝯcretiue vt est in materia. ꝛ sic q̄titas ꝯcreti
ue sumpta denoīatiue de ea predicat̃. Uel potest dici q̄ maior habet veri
tatem in oīi alio genere a q̄titate ꝛ non de quantitate. Et ratio est. quia
q̄titati nō solū ꝯuenit rō mensure vt scꝫ sit mensura sube. sed etiā sibi ꝯue
nit rō mensurati. q̄ q̄titas etiā est res q̄ta. accipiendo rem quantaꝫ pro
omni eo qđ habet partem extra partem.

Ar̃ Quantitas habet aliquid supra se. ergo non est genus generalis
simum. Antecedens probatur. quia habet supra se substantiaꝫ
Solo. licet q̄titas habeat supra se subam in genere cause efficientis. nō
tn̄ in genere cause formalis. et ergo solet dici q̄ quantitas habet bene aliqđ
ante se. sed non supra se

Querit̃ Quō p̄cedit phus determinādo de q̄titate q̄tum ad
eius essentialia Solo. ponit aliquas diuisiōes ꝛ de
clarat mēbra illarum diuisionum.

Querit̃ Quare phus non definit quantitatē antequaꝫ ponat
eius diuisiones Solo. q̄ ideo. quia q̄titas nō potest
ꝯuenienter definiri. Et sic ostenditur. q̄ si quantitas posset definiri tunc
vel definiretur definitione quidditatiua ꝛ essentiali. vel descriptiua ꝛ acci
dentali. Nullum illorum potest dici. non definitione quidditatiua ꝛ essen
tiali. quia illa datur per genus ꝛ per differentiam. sed q̄titas est genus ge
neralissimū non habens genus ꝛ differentiam. nec definitione descriptiua
et accidentali. quia sic describeretur per actum mensurandi substantiā vel
per suū modū denominandi. Non potest describi per actum mensurandi
substantiam. q̄ mensurare subam non ꝯuenit equaliter omni quantitati.
sed ꝑ ṗus q̄titati discrete. ꝛ ex ꝯn̄ti q̄titati ꝯtinue. Nec etiā ꝑ suū moduꝫ

denoīandi.qꝛ nō hꝫ vnū modum denominādi subam.sed denoīat subaꝫ quantam vel quotam

Ar̄. Phs qnto metaphisice definit q̄titatē dicēs.ꝙ q̄tum est qđ est diuisibile in ea que insunt quoꝝ vnūquodqꝫ aut singulum est hoc aliqđ natum esse.ǧ videt̄ꝙ q̄titas bene posset definiri Solō dn̄i Vlrici de Argentina.ꝙ q̄titas p̄t ꝯsiderari dupl̄r. Vno modo vt est mēsura sube corpee.ꝛ sic de q̄titate determinat̄ in logica.ꝛ nō p̄t definiri ꝑpter cām dictā.qꝛ nō est eiusdeꝫ rōnis mēsura ꝯtinuoꝝ ꝛ discretoꝝ.nec entis ꝛ esse q̄ mensurant locus ꝛ tēpus.nec ꝑmanentis ꝛ nō ꝑmanentis.Alio mō cōsiderat̄ s̄m ꝙ dependet ex ente ꝛ inq̄tum est ens.ꝛ sic de ea determinat̄ in metaphisica.ꝛ sic p̄t bene definiri vt ꝓbat argumentū.qꝛ sic est vniꝰ rōnis

Ar̄. Qualitas definit̄ in logica.ǧ etiā q̄titas p̄t definiri.Consequētia ꝓbat̄ a simili. Solō.ꝙ non est sil'e Et ratio est.qꝛ qualitas hꝫ vnū modū denoīandi subam.sed q̄titas non.qꝛ q̄titas denoīat subaꝫ q̄tam ꝛ quotam.vt dictum fuit

Querit̄ Quot sunt diuisiones q̄titatis. Solō.sunt tres.nā phus p̄mo ponit duas.Et declarat mēbra illaꝝ diuisionū.ꝛ postea subdit terciam.

¶Prima diuisio quantitatis

Querit̄ Que est p̄ma diuisio q̄titatis Solō,ꝙ quantitatis aliud ꝯtinuū.aliud discretū.Et rō istius diuisionis est.qꝛ oīnis q̄titas habet partes.vel ergo hꝫ partes sub vna forma cōiūctas et vnitas vel ab inuicem diuisas ꝛ discretas.si p̄mo mō sic est q̄titas cōtinua.si secūdo mō sic est q̄titas discreta.

Ar̄. Ista diuisio q̄titatis est incōgrua.ergo nō est bona.Añs ꝓbatur.qꝛ relatiuū ꝛ suū añs discōueniūt in genere Solō.licꝫ ista diuisio sit incōgrua vocaliter.est tñ ꝯgrua ad intellectū.qꝛ relatiuū nō refertur hic ad añcedens expressum.sed subintellectū.Sensus eñ est.quantitatis.id est illius generis generalissimi.Aliud supple genus subalternuꝫ est ꝯtinuum aliud discretum.

Querit̄ Quare d̄r q̄titatis in singulari nūero.ꝛ nō q̄titatuꝫ in plurali numero Solō.d̄r q̄titatis in singulari numero ad designandum essentialem vnitatem q̄titatis.qꝛ quodlibet genꝰ debet esse vnum s̄m essentiam.

Querit̄ Quare d̄r aliud ꝯtinuū aliud discretū.ꝛ non d̄r alia. Solō.aliud ꝑcat diuersitatē essentialē.ꝛ nō alia Et ergo ad designādū essentialē diuersitatem istaꝝ spēꝝ q̄titatis d̄r aliud in neutro genere.ꝛ nō alia.neutrū eñ genus est genus essentie.

Querit̄ Quare nō d̄r aliud ꝯtinuatio aliud discretio.sꝫ d̄r aliud ꝯtinuū aliud discretū Solō alr̄.qꝛ ꝯtinuatio et discretio non sunt quantitates sed sunt qualitates circa quantitatem sicut angulus triangulus ꝛc̄.

Querit̃ Quare in ista diuisione p̄hs preponit ꝯtinuū discreto
cū tn̄ posterius in executōe p̄ponat discretū ꝯtinuo Soᵒ
ꝙ p̄hs p̄ponit hic ꝯtinuū discreto. qꝛ diuisio incipit a p̄ori quo ad nos. ſꝫ cō
tinuū est p̄us quo ad nos q̃ discretū. qꝛ ꝯtinuū est ꝯpositius discreto. Sꝫ
posteriꝰ definiendo illa membra preponit discretū ꝯtinuo. qꝛ definitio pro
cedit a priori quo ad naturam. sed discretū est p̄us quo ad naturā q̃ ꝯti-
nuū. qꝛ discretū est simplicius. Uel p̄t dici ꝙ p̄hs nūc p̄ponit cōtinuū dis-
creto ꝛ nūc ecōtra discretū ꝯtinuo ad innuendū ꝙ ꝯtinuū ꝛ discretum sunt
spēs q̃titatis coequeue sub suo genere

Querit̃ Qūo subdiuidit̃ q̃titas discreta Soꝉo. q̃titas dis-
creta diuidit̃ in numerū ꝛ in orōnem. Dicit em̄ p̄hs sic.
Est aūt discreta q̃titas. vt numerus ꝛ oratio

¶De Numero

Querit̃ Qūo ꝓbat p̄hus ꝙ numerus sit q̃titas discreta. So
lutio. sic. qꝛ q̃titas discreta est cuius partes nō copulant̃
ad aliquē terminū ꝯmunē. sed partes numeri ad nullū terminū ꝯmunē co
pulant̃. ergo numerus est q̃titas discreta. Minorē ꝓbat exemplariter. qꝛ
ptes denarij que sunt q̄nqꝫ ꝛ quinqꝫ vel septem ꝛ tria nullum hab̄et termi
nū ꝯmunē ad quem copulent̃. sed vnaqueqꝫ manet discreta ꝛ separata ab
alia. ergo sequitur ꝙ numerus sit q̃titas discreta

Querit̃ Quid est numerus Soꝉo. numerus est multitudo
ex vnitatibꝫ aggregata

Ar̃ Multitudo nō est q̃titas sed relatio. si ergo numerꝰ esset multi-
tudo tūc nō esset spēs q̃titatis Soꝉo. ꝙ multitudo accipit̃ du-
pliciter. Uno mō materialiter ꝛ absolute. ꝛ sic multitudo est q̃titas ꝛ po
nit̃ in definitōe numeri. qꝛ oīs numerꝰ est multitudo q̄dā vel q̊ddā multū
Alio mō accipit̃ formal'r vt ꝯpata ad alterum. sicut multū ꝯpat̃ ad paucū
et h̄ mō multitudo est relatio. ſꝫ sic nō ponit̃ in definitōe numeri

Ar̃ Nulla q̃titas ꝯponit̃ ex nō q̃tis. sed numerꝰ ꝯponit̃ ex nō q̃tis
qꝛ ꝯponit̃ ex vnitatibꝫ. g̊ numerus nō est spēs q̃titatis. Soꝉo
maior hꝫ veritatē de q̃titate ꝯtinua. sed nō de q̃titate discreta. Uel p̄t di-
ci ꝙ nulla q̃titas p̄t ꝯponi ex nō q̃tis simpl'r. scꝫ que nō sunt actu quāta.
nec etiā habent reductōem ad q̃titatē. iam vnitates licet actu nō sint q̃te
habent tn̄ reductōem ad quātitatem

Querit̃ Utrū numerus habeat aliquas species sub se. Soꝉo
ꝙ sic. quia species sue sunt duo tria quatuor quinqꝫ sex
et sic de alijs. Et ꝙ ille sint species numeri patet per philosophum quinto
metaphisice. vbi dicit ꝙ bis tria nō sunt sex. sed semel sex sunt sex. vn̄ vult
p̄hus ꝙ senarius sit senarius ꝑ formā senarij distinctam a forma ternarij.
Et similimodo dicendū est de alijs numeris

Ar̃ Magis ꝛ minus nõ diuersificant spẽm sed numeri non differũt nisi ꝑm magis ꝛ minus. vt patet de ternario et quaternario. ergo numeri non differũt specie Solo. ꝙ numeri nõ solum differũt ꝑm magis et minus. sed etiã ꝑm formas diuersas cõsequentes hoc magis ꝛ minus Sicut ternarius et quaternarius habent diuersas formas. qꝛ habent diuersas vltimas vnitates. ꝛ vltima vnitas in numero vt terminus ordinate aggregatõis omniũ ꝑcedentiũ vnitatum vocatur forma talis vel talis numeri. Et ergo differũt specie

Ar̃ Una spẽs nõ ꝯstituit aliam. sed vnus numerus ꝯstituit aliuz numerũ. ergo nõ differũt specie Solo. vna spẽs nõ ꝯstituit aliam formaliter. sed bene materialiter

Querit̃ Utrũ numerus sit in anima tanq̃ʒ in subiecto vel in rebus extra animã Solo. ꝙ est triplex numerus. sciꝫ numerus numeratus. numerus numerãs quo numeramus. ꝛ numerus formalis. Numerus numeratus qui alio nomine vocatur numerus materialis sunt ipse res numerate vel numerabiles. Et talis numerus nec est in anima nec in rebꝫ. sed ipsemet res. ꝛ reperitur in quolibet predicamento quia res cuiuslibet predicamenti possunt numerari. Numerus numerans quo numeramus est ratio discretiua anime qua accipit aliqua vt plura vel multa. ꝛ ille numerus est in anima Et de hoc numero dicit ph̃s ꝙ est idẽ numerus decem hominũ ꝛ decem canuꝫ. sed ille numerus non est species quãtitatis discrete. Numerus vero formalis est forma discretionis numeratorũ seu forma accidentalis adherens rebus qua res ipse formaliter sꝫ numerate siue in numero posite. et talis numerus est species quãtitatis discrete. de hoc hic loquimur. et est subiectiue in rebus ꝛ non in anima. Et h̃ potest sic ostendi. quia nulluꝫ sensibile per se est in anima. sed numerus hoc modo acceptus est sensibile per se. vt patet secundo de anima. ergo non est in anima sed in rebꝫ. Preterea omne accidens est subiectiue in eo quod denominat. sed numerus est accidens ꝛ denoĩat res numeratas ꝛ nõ animaꝫ ergo subiectiue est in rebꝫ ꝛ nõ in anima

Ar̃ Unum accidens debet habere vnum subiectum. sed in rebus extra animam non est reperire vnum subiectum numeri. ergo videtur ꝙ non sit in rebus sicut in subiecto. sed solum in anima. Solo. ꝙ minoꝛ est falsa. quia quatuoꝛ equi vel quatuoꝛ asini sunt vnum subiectuꝫ numeri quaternarij.

¶ Et si dicatur. vnum subiectum excludit multitudinem. sed numerus est multitudo. ergo non habet in rebus vnum subiectum Solo. ꝙ vnuꝫ subiectum excludit bene multitudinem subiectoꝛum. sed non excludit multitudinem simplr̃. Sicut a simili paries tectũ ꝛ fundamentum sunt q̃dam multa. ꝛ tñ sunt vnum subiectum forme domus. sic etiam quatuoꝛ equi sunt multa quedam. sed tñ sunt vnũ subiectum quaternarij.

¶ De Oratione

Predicamentorū aresto.

Querit̄ Quō oñdit phs ꝙ orō sit q̄ntitas discreta. Solutō
phs p̄mo oñdit ꝙ sit q̄ntitas. scđo ꝙ sit discreta q̄ntitas
Q₂ sit q̄ntitas sic ꝓbat q̄a illud est q̄ntitas quo aliq̄d mensurat̄. sed ꝑ orō-
nem aliq̄d mensurat̄. ergo orō est q̄ntitas Minor patz q₂ ꝑ orōnē syllaba mē-
suratur longa vel breuis. Et istud debet intelligi dicit phs de orōne voca-
liter ꝓlata in qua vna syllaba scꝫ longa habet duo tp̄a duas moras. ꝛ alia
scꝫ breuis vnū tempus. id est vnā morā in quo ꝑfert̄. Et ꝙ orō sit discre-
ta q̄ntitas sic ꝓbat q₂ partes orōnis nō copulant̄ ad aliquē terminū cōmu-
nem q₂ nō potest assignari aliquis terminus cōmunis ad quē copulētur
syllabe alicuius dictōnis sed vnaqueq₃ syllaba ꝭm suū sonū manet distinc-
ta ab alia.

Ar̄ Nulla vox est q̄ntitas. sed orō est vox. ergo oratio non est q̄ntitas ꝛ ꝑ
ꝯñs non est discreta q̄ntitas. Maior patet. q₂ vox est q̄litas de
tercia specie. Minor patet ex definitōne orōnis qua dicit̄ oratio est vox si-
gnificatiua ꝛc̄. Solutio ꝙ oratio non accipit̄ hic ꝓ voce sed ꝓ mensura
ꝓlatōnis vocis. ꝛ ergo quia rō mensure ad q̄ntitatem ꝑtinet. ergo orō est spe-
cies quātitatis. Pro quo notandū ꝙ in orōne ꝓut est in ꝓlatōe possum⁹
sex considerare. Primo vocem que est species soni ꝛ sic oratio est qualitas
Secūdo actuz quo vox format̄ ꝛ ille ꝭm ꝙ tenet se ex parte agentis ē ac-
tio ꝛ ꝭm ꝙ tenet se ex parte patientis est passio. Tercio motum qui ē fun-
damentū talis actōnis ꝛ passionis quoꝝ vnus est ad vocem que est quali-
tas. Alius ad vbi qui est localis. Quarto extensionem vel successionē que
est ꝭm prius ꝛ posterius que est q̄d continuū. Quinto mensuram talis ex-
tensionis vel successionis quā etiā oportet esse continuā quia mensura et
mensuratū debent esse ꝓportionata ꝛ illa mensura est tempus. Solutio
est considerare discretōnem ꝛ multitudinē partiū scꝫ sonoꝝ litteraꝝ ꝛ sylla-
baꝝ sibijnuicem succedentiū. Et sic orō ꝯsiderata est discreta q̄ntitas. Et
definit̄ sic ab Alberto. ꝙ Oratio est aggregatio discretoꝝ sonoꝝ litteraꝝ ꝛ
syllabaꝝ ꝛ dictionū ad vnū totū complens ordinatam illā aggregatōnez
sicut lr̄aꝝ in syllaba est vnum complens qđ est vltima littera. ꝛ syllabarū
in dictōne est vnū complens qđ est vltima syllaba ꝛ dictōnum in orōne ē
vnū complens qđ est vltima dictio.

Querit̄ Quō ꝯueniunt ꝛ differūt numerus ꝛ oratio. Solō
ꝯueniūt in tribus. Primo cōueniunt in hoc ꝙ vtrūq₃ est
multitudo discretoꝝ. Secūdo q₂ sicut in numero est aliqđ indiuisibile scꝫ
vnitas ita in oratōne est aliquod indiuisibile ꝛ minimū qđ est elementuz
seu littera. Tercio quia sicut in numero diuersificant̄ species ꝑ additōnem
vel subtractōnem vnitatis ita in orōne etiam ꝑ additōnem vel subtractō-
nem littere vel syllabe. Et sicut in tribus conueniūa. ita ex opposito etiaz in
tribus differunt. Primo eīm differunt in hoc ꝙ numerus est multitudo di-
scretoꝝ ꝑmanētiū sꝫ orō ē mltitudo discretoꝝ sibijnuicē succedētiū. Scđo
ꝙ nūer⁹ cāt̄ ex reiteraōe vni⁹ ꝛ eiusdē indiuisibilis qđ ē vnitas. Sꝫ i orōe
nō ē vnū indiuisibile ex cui⁹ reiteratōe caus̄et̄ tota orōis quantitas. sed sūt
multa indiuisibilia ꝭm sonū litteraꝝ. Tercio ꝙ numerus causatur ex di-
uisione continui permanentis. sed oratio causatur ex diuisione continui suc-

ceſſiui qđ eſt tempus vel mora menſurans ꝓlationem vocis.

De ſpeciebus quãtitatis continue

Querit̃ Quō ſubdiuidit̃ q̃titas continua. Solutio in q̃nq̃ ſpecies que ſunt linea ſuperficies corpus locus ⁊ tem-pus.

Querit̃ Quō oſtendit pħus ꝙ iſta quinq̃ ſunt ſpecies quanti-tatis continue. Solutio pħus intendit ꝓ om̄ib⁹ talē rōnem. Jlle quantitates ſunt continue quarũ partes copulant̃ ad aliquem terminũ cōmunē. ſed partes linee ſuperficiei corporis loci ⁊ temporis co-pulantur ad aliquem terminũ cōmunē. ergo omnia iſta ſunt ſpecies quan-titatis continue. Minorem declarat pħus inductiue. Primo de linea q̃a partes linee copulantur ad punctũ. Secũdo de ſuperficie. quia partes ſu-perficiei copulãtur ad lineam. Tercio de corpore quia partes corporis co-pulant̃ ad ſuperficiē. Quarto de tpe. quia tempus preſens copulat̃ ad p̃te-ritũ ⁊ futurũ. i. p̃teritũ ⁊ futurũ ad ſeinuicē copulant̃ ꝑ preſens nũc. Quin-to de loco quia partes corporis locati copulant̃ ad aliquē terminũ cōmu-nem. ergo etiam particule loci que obtinent ſingulas particulas corporis ad eundem terminũ cōmunē copulantur ad quē corꝑis locati ꝑticule.

Querit̃ Que eſt ſufficientia iſtarum ſpecierum quantitatis con-tinue. Solutio ratō ſufficientie eſt iſta. quia omnis quantitas continua eſt menſura ſubſtantie. vel ergo menſurat intrinſece vel extrinſece. Si menſurat intrinſece hoc eſt tripliciter. vel ſm vnam di-mēſionem ⁊ ſic eſt linea. vl' ſm duas ⁊ ſic eſt ſuperficies. vel ſm tres ⁊ ſic eſt corpus. Si menſurat extrinſece hoc eſt dupliciter. quia vl' eſt menſura rei ſm ꝙ eſt in permanentia ⁊ quiete ⁊ ſic eſt locus. vel ſm ꝙ eſt in ſucceſſione et motu ⁊ ſic eſt tempus.

Querit̃ Que quantitas dicit̃ menſurare intrinſece ⁊ que extrin-ſece. Sol'o illa dicitur menſurare intrinſece que ē ſub-iectiue in eo quod menſurat ſicut linea ſuperficies corpꝰ. Sed illa dicit̃ mē-ſurare extrinſece que non eſt ſubiectiue in eo quod menſurat ſicut locus et tempus.

Querit̃ Quid eſt linea. Solutio linea ſm euclidē ſic definit̃ ꝙ eſt longitudo ſine latitudine ⁊ ꝓfunditate cuiꝰ extre-mitates ſunt duo puncta. Et rō iſtius definitōnis eſt quia linea ſm ima-ginatōnem mathematicã cauſat̃ ex fluxu puncti in longum. ſed punctus ē oīno indiuiſibilis. ⁊ ergo ex fluxu eius cauſatur diuiſibile ſm longum tan-tum ⁊ hoc eſt linea.

Querit̃ Quid eſt ſuperficies. Sol'o ſuperficies eſt longitu-do cum latitudine ſine ꝓfunditate cuiꝰ extremitates ſt̃ due linee. Et rō illius definitōnis eſt quia ſuperficies imaginat̃ cauſari ex fluxu linee in latũ. Et ergo a linea habet longitudinem ⁊ a fluxu linee lati-tudinem ⁊ ꝯſequens eſt longitudo cum latitudine. ⁊ quia ille fluxus inci-pit a linea ⁊ terminatur ad lineam. g̊ extremitates eiꝰ ſunt due linee.

Querit͛ Quid est corpus Solutio corpus est longitudo cũ latitudine ⁊ ꝓfunditate cuiꝰ extremitates sunt due sup͛
ficies. Et rõ definitõnis est. quia corpus imaginat͛ causari ex fluxu super
ficiei in ꝓfundũ. Et ergo a superficie habet longitudinem ⁊ latitudinem.
et a fluxu superficiei ꝓfunditatem ⁊ quia ille fluxꝰ incipit a superficie ⁊ ter
minatur ad superficiem. ergo extremitates eius sunt due sup͛ficies.

Ar Linea non distinguit͛ a superficie nec superficies a corpore. g͛ iste tres species non sunt distincte. Añcedens ꝓbatur. q̇a longitudo non potest reperiri sine latitudine. nec latitudo sine ꝓfunditate. Solõ li
cet non possit reperiri longitudo sine latitudine. nec latitudo sine ꝓfundita
te ẜm esse separata in re tamen reperitur bene sep͛ata ẜm rõnem definitiuam
et ẜm intellectũ. Nec oportet ꝙ omne qđ est realiter ⁊ specifice ab alio di
stinctũ possit per se inueniri a parte rei sine alio.

Querit͛ Quid est tempus. Solõ tempus ẜm pħm quarto physicoꝝ sic definitur. Oꝫ est numerus motus ẜm pri
us ⁊ posterius.

Ar Tempus non est species quantitatis continue. g͛ male dictũ fuit ꝙ sunt quinq̃. Añcedens ꝓbatur. q̇a illud qđ non est non potest
esse species quantitatis. sed tempus non est. g͛. Minor ꝓbatur. quia illud
non est cuiꝰ partes non sunt. sed partes temporis non sunt. g͛ tempus nõ
est. Minor ꝓbatur. q̇a partes temporis sunt preteritũ ⁊ futurũ. sed prete
ritũ abijt ⁊ futurũ nondum est. Solutio illud non est cuiꝰ partes nullo
modo sunt nec, scꝫ in permanentia nec in successione. Jam partes t͛pis licꝫ
non sint in permanentia sunt tamen in successione qua vna alteri sine in
terruptõne succedit.

Ar Numerus est q̄ñtitas discreta. sed tp̄s est numerus. g͛ tempus nõ est species quãtitatis ꝯtinue sꝫ discrete. Solutio ꝙ tp̄s non est
numerus simpliciter sed ē numerus motus mensurati p͛ ipm. Et g͛ nõ ē
numerus partiũ discretaꝝ. sed numerus partiũ ꝯtinuaꝝ. q̇a p͛tes motus
que sunt prius ⁊ posterius sunt sibijnuicem cõtinue.

Querit͛ Quid ē locꝰ. Solutio locꝰ q̄rto physicoꝝ sic defini tur. Locꝰ ē sup͛ficies corp͛is ꝯtinẽtis ĩmobilis p͛mũ.

Ar Ex illa definitõe seq̄ret͛ ꝙ locꝰ nõ eēt distincta sp̄ēs q̄ñtitatis cõti nue. Seq̄la ꝓbat͛. qꝛ nõ distingueret͛ a sup͛ficie. cũ sup͛ficies sit de
eiꝰ definitõe. Solõ ꝙ negãda ē seq̄la ⁊ rõ ē qꝛ locꝰ nõ est sup͛ficies ab
solute sꝫ est sup͛ficies corp͛is ꝯtinẽtis. Pro cuiꝰ intellectu ē notãdũ ꝙ circa
hoc ē ꝓblema ⁊ sunt due opiniones famose. Quaꝝ vna est doctoris sancti
dicentis ꝙ locus non est distincta species quantitatis cõtinue a sup͛ficie sꝫ
habet se ad superficiẽ sicut inferius ad superius ponit eñ triplicem superfi
ciem scꝫ concauam conuexã ⁊ planã. qꝛ ergo locꝰ nõ est aliud q̄ꝫ sup͛ficies
concaua sequit͛ ꝙ sit inferius ad sup͛ficiem in cõmuni. Et ita ipe nõ ponit
nisi quattuor species cõtinue quantitatis. Et q̄ñ dicit͛ ꝙ pħus enumerat
quinq̃ in textu dicit ꝙ pħus non loquitur hic ẜm opinionẽ suam ꝯpriam

sed ſm opinionem antiquorum ponentiũ locum esse spaciũ dimensionatũ equale locato quã reprobat quarto physicoꝝ. Alia est opinio venerabilis domini Alberti dicentis ꝙ phus loquitur hic de loco mathematice ſm quam consideratõnem mathematicã locus non est aliud q̃ȝ distantia in q̃ distenditur tota corporis quantitas. Ita ꝙ nihil corporis vel partiuȝ corporis est extra illam distantiam ſm longum latum ⁊ ꝓfundum corporis Et illa distantia tanta est q̃ȝtum est corpus nec maior nec minor. sed in toto corpori cõmensurata existens ſm esse eadem cum dimensionibus corporis locati. Et si dicatur Ex illo sequeretur ꝙ locus non distingueret a corpore locato. quia habent eandem distantiam ſm esse. Ad hoc respõdet venerabilis dominus Albertus in cõmento veteris artis ꝙ q̃ȝuis distantia loci ⁊ corporis locati sit eadem ſm esse differt tamen adhuc tripliciter. Primo ex superficiebus. quia superficies loci est extra locatum tangens et continens vndiqȝ locatum. sed superficies locati est intra locatum vt est aliquid eius ⁊ est contenta non continens. Secũdo actu mensurãdi quia dimensiones loci dicuntur mensurare ſm longum latum ⁊ ꝓfundũ ⁊ nulla earum dicitur mensurata. Sed dimensiones corporis locati dicuntur mensurate et non mensure. Tercio differt ex rõne mensurandi quia aliunde sumitur hincinde distantie principium. Nam principiũ distantie corporis locati est ab intra a corporis superficie. Sed principiũ distantie loci est ab extra a superficie corporis locati que est extra locatuȝ. Et ergo isto modo locus est quantitas continua differens a superficie a corpore ⁊ alijs speciebus in hoc ꝙ habet specialem ratõnem mensure est enim mensura existentis prout stat in continente seu loco. vt patet ex dictis. Et hoc modo nulla alia quantitas mensurat. Et sic verũ etiam est qꝺ dicit phylosoph⁹ hic in textu ꝙ singule particule loci continent singulas particulas locati et ꝙ particule loci ⁊ corporis locati ad eundem terminũ cõmunẽ copulantur qui terminus cõmunis est centrum loci quia centrum loci ⁊ centrũ locati idem sunt ſm esse ⁊ in illo etiam congregantur virtutes loci physici. vt dicunt astronomi per lineas productas a circũferentia loci. Et istud est longe aliud ab opinione antiquoꝝ quam reprobat phylosophus quarto physicoꝝ. quia illi phi errantes dicebant locum esse spacium dimensionatum penitus diversum in suis dimensionibus a dimensionibus corporis locati ⁊ ita quando poneretur corpus locatum in loco esset penetratio dimensionũ. Sed ſm abstractionem mathematicam quam dominus Albertus hic saluat dimensiones loci ⁊ locati non sunt distincte sed sunt eedẽ ſm esse licet differant ratõne. Et ergo non est imaginandum quasi distãtia ista quam nominat locus consideratus mathematice sit quedam positiua quantitas distincta a distantia corporis locati. Imo ſm ꝓpriam suaȝ rõnem est quedam vacuitas actuata per dimensiones locati que recedente illo potest actuari per dimensiones alterius corporis impositi. Et sic sua potentialis distantia transmutatur in distentõnem dimensionis corporee locati pari modo sicut potentia perspicui in actum luminis saluo ꝙ manet semper distinctio ratõnis continentis ⁊ contenti seu recipientis ⁊ recepti ⁊ in ꝓposito mensurantis et mensurati

Secunda diuisio quantitatis

Querit̃ Que est secũda diuisio quãtitatis. Solõ secũda diui
sio est ꝙ quãtitatis aliud constat ex partibꝫ habentibꝫ
positõnem ad seinuicem. Aliud vero constat ex partibꝫ non habentibꝫ po
sitõnem ad seinuicem.

Querit̃ Quõ differt ista secũda diuisio quantitatis a prima.
Solutio quia prima est data de quantitate in rõne
generis per differentias formales cõstituentes species. Sed ista datur de
quantitate in rõne totius integralis. ⁊ ergo ꝑma est formalis sed ista est so
lum materialis.

Querit̃ Que sunt ille quantitates que constant ex partibꝫ ha-
bentibus positõnem Solutio sunt quatuor scꝫ linea
superficies corpus ⁊ locus. Et hoc ꝓbat inductiue. ꝑmo de linea qꝛ par-
tes linee sunt site alicubi ⁊ põt assignari vbi vnaq̃qꜫ ĩ plano posita sit ⁊ etiã
copulanť ille partes ad aliquẽ terminũ cõmunẽ. Scđo de superficie qꝛ põt
ostendi vbi vnaqueqꜫ pars superficiei sita sit ⁊ quõ copulanť ad seinuicẽ
quia copulanť ad lineam que est terminus cõmunis partiũ eius. Et eodẽ
modo dđm est de partibꝫ corꝑis ⁊ loci qꝛ positõnem habent ⁊ copulatio-
nem ad se inuicem.

Querit̃ Que sunt ille quãtitates que cõstãt ex partibꝫ non ha
bentibꝫ positõnem ad se inuicẽ. Solutio sunt tres. s.
numerus tempus ⁊ oratio Et hoc ꝓbat phs silr̃ inductiue Primo de nu
mero quia partes numeri non copulanť ad aliquem terminũ cõmunẽ nec
habent positõnem ad se inuicẽ vt sint site alicubi. Secũdo de tempore qꝛ
partes temporis nõ sunt permanentes sed qđ nõ est permanens nõ põt
habere aliquã positõnem. vñ licet partes temporis habeant bene quẽdam
ordinem prioris ⁊ posterioris nõ tamẽ habent positõnem ad se inuicem.
Tercio de orõne quia partes orõnis vt sunt littere ⁊ syllabe nõ sunt per-
manentes quia qđ dictũ est semel nõ potest amplius resumi. Et ergo par
tes oratõnis non habent positõnem.

Querit̃ Quot conditõnes requirũtur ad hoc ꝙ aliqua quanti
tas habeat positõnem in continuo. Solutio tres
Prima est ꝙ possit assignari vbi in continuo partes eius posite sint. an
scꝫ ante vel retro sursum vel deorsum.
Secũda ꝙ partes eius sint ꝑmanentes ⁊ ergo tempus non habet po-
sitõnem in continuo nec etiam oratio.
Tercia ꝙ partes eius ad inuicẽ copulenť. Et ꝓpter hoc nulla quãtitas
discreta habet positõnem in continuo. Ex quibꝫ patet ꝙ habere positionez
in continuo nihil aliud est q̃ꜫ habere permanentiã in ꝑtibꝫ ⁊ ꝯtinuitatem

Tercia diuisio quantitatis

Querit̃ Que est tercia diuisio quãtitatis. Solõ tercia diui-
sio est ꝙ quantitatũ alia est per se. alia per accidens.

Querit͂ Que dicūtur quantitates ꝑ se. Solꝰ quātitates ꝑ se dicūtur quibꝫ cōuenit ꝑ se mensurare subam sicut sunt omnes ille species quātitatis cōtinue ⁊ discrete de quibꝫ iam dictū est

Querit͂ Que dicūtur q̄ntitates ꝑ accn̄s Solutio q̄ntitates ꝑ accn̄s dicūtur omnes alie q̄ntitates a p̄dictis speciebus Et hoc sic ꝓbat phs. qꝛ alie q̄ntitates ab istis non sunt q̄ntitates nisi ꝑ respectū ad istas species iam dictas. ergo sūt q̄ntitates ꝑ accn̄s. Añs ꝓbat quia albū dicit͂ multū ⁊ multa albedo eo ꝙ superficies in qua est est multa Et actio dicit͂ longa eo ꝙ tempꝰ est longū in quo fit talis actio. Et sic etiā est de motu. Et ergo si sit aliq̄s interrogatus q̄nta sit actio debet assignare q̄ntitatem eius ex quantitate tp̄is ⁊ dicere eā esse annuā vł diurnā ⁊c. Et silr interrogatus q̄ntum sit albūm debet definire quātitatē albi ex quātitate superficiei quia quāta fuerit superficies tantū albū esse dicis concludit ḡo phs dicens ꝙ solum ille q̄ntitates que superius dicte sunt dicūtur quātitates ꝓprie ⁊ ꝭm se nihil aūt alioꝝ dr̄ q̄ntitas ꝑ se sed forte ꝑ accidens.

De ꝓprietatibus quantitatis

☞ Querit͂ quot sunt ꝓprietates quātitatis. Solutio ꝙ tres

Ar͂ Quantitas non habet ꝓprietates. ḡo non sunt tres ꝓprietates quantitatis. Añs ꝓbatur. quia oīs ꝓprietas est accidens ⁊ requirit aliquod subiectū sed quātitas non potest esse subiectū cum sit accidens. ergo

Solutio ꝙ quantitas potest considerari dupliciter. Uno modo ꝑ cōparatōnem ad subiectū ⁊ sic est accidens ⁊ non potest esse subiectū. Alioͦ per cōꝑatōnem ad aliquā ꝓpriam passionē vel ꝓprietatem sibi conuenientē et sic habet rōnem subiecti. Et sic eius possunt bene esse ꝓprietates.

Prima ꝓprietas

Querit͂ Que est prima ꝓprietas quantitatis. Solutio. Prima ꝓprietas est ꝙ quantitati nihil est contrariū. Et hoc ꝓbat phus exemplariter. quia bicubito tricubito vel superficiei vel alicui talium nihil est contrarium.

Querit͂ Quō ꝓbat͂ rōne extra textū ꝙ q̄ntitati nihil ē ꝯtrariū. Solꝰ p̄t sic ꝓbari. qꝛ illud qđ p̄supponit͂ in suba ante omnē ꝯtrarietatē nihil p̄t habere ꝯtrariū. sed q̄ntitas est hmōi. ḡo quantitas nihil habet ꝯtrariū. Maior est manifesta. Minor ꝓbatur quia cōtraria sunt actiua ⁊ passiua ad seinuicem. sed actio ⁊ passio non sunt sine motu omne aūt quod mouetur est diuisibile. ⁊ quia nihil est diuisibile nisi sit actu q̄ntum sequit͂ ꝙ quantitas p̄supponit͂ in materia vel in subiecto ante omnem contrarietatem.

Ar͂ Omnis motus est de contrario in contrariū. sed in quantitate est motus ꝭm phm quinto physicoꝝ. ergo in quātitate est cōtrarietas. Solutō ꝙ quātitas potest dupliciter accipi. Uno modo logice vł metaphysice ⁊ sic in quātitate non est motus nec contrarietas sed p̄supponitur ante omnē motum. Alio mō potest accipi physice ⁊ ꝭm ꝙ habet sibi

coniunctam rōnem perfecti ⁊ imperfecti. ⁊ sic in quantitate est motus et
rō perfecti ⁊ imperfecti circa eam cōtrariant̄.

Ar Omne qd̄ corrumpit̄ a suo contrario corrumpit̄.sed q̄titas corrū
pitur.ergo a suo contrario corrumpitur.⁊ p ꝯsequens quantitati
est aliquid contrariū. Solutio quicq̄d corrumpitur per se hoc a suo cō
trario corrumpitur. sed quantitas non corrumpitur per se sed solum per
accidens ad corruptōnem sui subiecti quod substat qualitatibus contra-
rijs. ⁊ ergo non oportet ꝙ quantitati sit aliq̄d contrariū.

Querit̄ Quomodo est ista ꝓprietas ꝓpria quantitati. Solu-
tio est ꝓpria secūdo modo.quia conuenit omni quantita
ti sed non soli.quia conuēnit etiam substantie vt prius patuit.

☞ Querit̄.quot instantias format Aresto.contra istam ꝓprietatem q̄
bus vult probare ꝙ q̄titati potest esse aliquid contrariū. Sol'o duas.
Quarum prima est de multo ⁊ pauco.magno ⁊ paruo. Nam multum et
paucū magnū ⁊ paruū sunt quantitates ⁊ tamen contrariant̄.quia multū
contrariatur pauco ⁊ paruū magno.ḡ q̄titati videt̄ esse aliq̄d ꝯtrariū.

Querit̄ Quō soluit phs istam primā instantiā. So° soluit eā
dupliciter. Prīo dicit sic ꝙ multū ⁊ paucū magnū ⁊ p̄uū
nō sūt quantitates. Et ergo dato ꝙ adinuicem essent contraria tamen ad-
huc quantitati nihil esset contrarium.

Querit̄ Quomodo ꝓbat phus ꝙ non sunt quantitates So
lutio hoc ꝓbat duabꝫ rōnibꝫ Prima est. q2 illa nō sūt
quantitates quoꝝ esse non est absolutū.sed consistit in quadā habitudine
ad aliud.sed esse multi ⁊ pauci magni ⁊ parui non est absolutū.sed consi-
stit in quadam habitudine vnius ad aliud.ergo nō sunt quantitates. sed
magis ad aliq̄d. Minorē ꝓbat inductiue. Primo de magno ⁊ paruo q̄a
nihil dicitur absolute magnū vel paruū.sed qd̄ ad vnū est magnū ad aliō
cōparatum est non magnū sicut mons qui simpliciter videtur esse magnus
si compatur ad maiorem montē dicit̄ esse paruus. Sil'r granū milij qd̄ sim
pliciter videt̄ esse paruū si compat̄ minori grano vt grano papaueris vel
rute dicit̄ esse magnū. Secūdo ondit hoc idē de multo ⁊ pauco .quia hoc
qd̄ est multū respectu vnius est paucū respectu alterius. Ut triginta ho-
mines sunt multi in vico. Sed sunt pauci in ciuitate. Sic etiam multi in
domo sunt pauci in theatro.patet ergo ꝙ nullū coꝝ dicit̄ absolute ⁊ p cō-
sequens non sunt quantitates.

Secunda rō est ista bicubitū tricubitū ⁊ vnūqd̄qꝫ taliū que īportant ali
q̄d absolute sūt q̄titates.ḡ p oppositū magnū ⁊ p̄uū m'ltū ⁊ paucū cū dicāt
compatōnem ad aliud non sunt quantitates sed ad aliq̄d. Et ista rō ē ea-
dem cū p̄cedente nisi ꝙ hic variat̄ modus arguendi.quia hic arguit̄ a de-
structōne ꝯn̄tis ad destructōnem an̄cedentis.

Querit̄ Quō soluit scd̄o p̄dictā instantiā Sol'o scd̄o dicit sic
ꝙ multū ⁊ paucū magnū ⁊ paruū nō sunt cōtraria. ⁊ ḡ
supposito ꝙ essent q̄titates adhuc nō seq̄tur ꝙ q̄titati sit aliq̄d ꝯtrariū.

Querit Quō ꝓbat ꝙ nō sunt cōtraria. Solutio ꝓbat duabꝫ rōnibꝫ. Prima est ostensiua ⁊ est ista quecunqꝫ referūtur ad se inuicem nō sunt cōtraria sꝫ ꝑdicta referuntur ad se inuicem. ergo non sunt contraria.

Secunda rō est ducens impossibile ⁊ potest sic formari. Si magnum et paruū multū ⁊ paucū essent ꝯtraria tunc sequeretur duo impossibilia scꝫ ꝙ duo ꝯtraria essent simul in eodem. Et ꝙ idem esset sibiipsi ꝯtrariū. Qꝫ primū impossibile sequeretur patꝫ quia cōtingit vnū ⁊ idem simul esse magnuꝫ et paruū ad aliud ⁊ aliud comparatū vt patet ex dictis. si ergo magnū ⁊ paruū essent contraria tunc contraria essent simul in eodem. Qꝫ aūt hoc sit impossibile declarat phūs sic. qꝛ sub̄a que est susceptibilis ꝯtrarioꝝ nunqꝫ suscipit simul cōtraria sed successiue tantū vt vnus homo nō dicitur simul sanus et eger albus ⁊ niger. ergo sequitur ꝙ nihil simul cōtraria suscipit. Et ꝙ scd̄m impossibile etiā sequeretur patet qꝛ vnū ⁊ idem potest dici magnū ⁊ paruuꝫ si ergo magnū ⁊ ꝑuū essent ꝯtraria similiter multū ⁊ paucū tunc idem esset sibiipsi cōtrariū patet ergo ꝙ etiam si predicta ponantur esse quātitates ⁊ non relatiua. adhuc non sequitur ꝙ quantitati sit aliquid contrariū.

Querit Que est secūda instantia quā format phūs ꝯtra istā primā ꝓprietatem. Solutio secūda instantia est de loco Nam locus est quātitas ⁊ tamē habet contrariū. qꝛ locus sursum ⁊ locꝰ deorsum ꝯtrariantur. ergo quātitati est aliquid contrariū. Et ꝙ locus sursum et deorsū ꝯtrarientur. ꝓbatur ꝑ definitionē contrarioꝝ quia illa sunt ꝯtraria que sub eodem genere maxime distant sed locus sursum ⁊ deorsum sūt hmōi. ergo sunt cōtraria. Minor patet qꝛ est multa distantia loci deorsum scꝫ medii mūdi vel centri ad terminos mundi. id ē ad polos vbi est locꝰ sursū.

Querit Quō soluit phūs istam terciā instantiā. Solutio phūs non soluit eā. Et hoc ꝓpter duo. Primo qꝛ solutio illiꝰ instantie magis spectat ad physicā quā ad logicā. Scd̄o etiā qꝛ solutio illiꝰ instantie potest aliqualiter haberi ex his que iam dicta sunt de magno ⁊ paruo. Quia sursum ⁊ deorsuꝫ possunt eidem inesse respectu diuersoꝝ. ⁊ ergo nō sunt cōtraria eadem rōne qua magnū ⁊ paruū non ꝯtrariantur

Secunda ꝓprietas

Querit Que est secunda ꝓprietas quantitatis. Solutio secūda ꝓprietas est ꝙ quātitas nō videtur suscipere magis et minus. Et hoc ꝓbat inductiue. qꝛ vnū bicubitū nō est alio bicubito magis bicubitū nec bicubitū est magis quantitas quā tricubitū. Nec in numeris vnus ternarius est magis vel minus ternarius quā alius neqꝫ tria magis vel minus dicūtur tria quā quinqꝫ dicantur quinqꝫ. nec vnū tempꝰ dicitur magis vel minus tempus quā aliud vt dies nō dicitur magis tēpꝰ quā hora. vel quā annus nec in aliquo alioꝝ de his que superius dicta sunt. ergo sequitur ꝙ quātitas non suscipit magis neqꝫ minus.

Querit Que ē rō istius ꝓprietatis extra textū. Solutio rō ē quia quantitati nihil est cōtrariū. ergo etiā non suscipit magis ⁊ minus. Antecedens est manifestū ex ꝓprietate ꝑcedente. ꝯña ꝓbatur

q2 susceptio magis causatur a depuratōe ꝯtrarij a ꝯtrario ⁊ susceptio mi
nus ex ꝑmixtōne ꝯtrarij cum ꝯtrario.

Ar Una linea est maior ⁊ minor alia sil'r vnus numerus est maior
vel minor alio numero. sed linea est quātitas sil'r numerus. ergo
q̄titas suscipit magis ⁊ minus. Solutio ꝙ vna linea est bñ maior vel
minor alia sil'r vnus numerus alio numero extensiue. sed vna linea nō est
magis vel minus linea intensiue q̄ȝ alia, nec vnus numerus magis vel mi
nus numerus. Et ergo solet dici ꝙ q̄titas suscipit maius vel minus no-
minaliter. sed nō suscipit magis vel minus aduerbialiter

Tertia proprietas.

Queritur Que est tertia proprietas quantitatis: Solu
tio tertia proprietas est ꝙ maxime proprium est
quātitati ꝫm eam equale vel inequale dici.
¶ Querit' Quare hoc dicitur maxime ꝓprium q̄titati. Solutio q2 ē
ꝓprium quarto mō ꝯueniens omi quātitati soli ⁊ sp.

Queritur Quō ꝓbat phs ꝙ illa ꝓprietas ꝯueniat omi quā
titati. Solutio sic. q2 omis q̄titas est alteri eq
lis vel inequalis. qđ ptȝ inductiue. q2 vnū corpus est equale vl' inequale al
teri corpori. Et vnus numerus est equalis vl' inequalis alteri numero ⁊
vnū tempus alteri tempori ⁊ sic de alijs oibꝫ q̄titatibꝫ. ergo omi q̄titati
ꝯuenit ꝫm eam equale vel inequale dici.

Queritur Quō ꝓbat phus ꝙ illa ꝓprietas ꝯueniat etiam
soli quantitati. Solutio sic ꝓbat. q2 in alijs q̄
nō sunt q̄titates nō multū videbit' equale vel inequale dici sicut affectio.
id est qualitas nō đr equalis vel inequalis alteri affectōni vel qualitati sȝ
bñ đr alteri sil'is. sicut vnum album nō đr equale vel inequale alteri albo.
sed magis simile. ergo sequitur ꝙ soli quantitati ꝯuenit ꝫm eam dici equa
le vl' inequale.

Ar Scđm equalitatē đr aliq̄d alteri equale ⁊ ꝫm inequalitatē ineq̄le
Sed equalitas ⁊ inequalitas sunt relatōnes. ergo male đr ꝙ p-
prium est q̄titati ꝫm eam equale vel inequale dici. Sol'o ꝙ illa ꝑpositō
ꝫm ibi equocatur. q2 vel đt circūstantiam cause formalis ⁊ sic ꝫm equali-
tatem vel inequalitatem đr aliquid equale vel inequale. vel đt circūstan
tiam cause efficientis ⁊ sic ꝫm quātitatē dicimur equales vel inequales

Ar Omis res mundi est alteri equalis vel inequalis. ergo nō conue
nit tm̄ quātitati. Añs ꝓbatur. q2 equale ⁊ inequale opponuntur
ꝯtradictorie. sed de quolibet ente mundi verificat' alteꝝ ꝯtradictoriorū.
Solutio ꝙ equale ⁊ inequale nō accipiunt' hic ꝯtradictorie. vt inequa
le valȝ tm̄ sicut nō equale vt ꝑtendit argumentū. sed accipiunt' vt opponū
tur ꝑuatiue. vt inequale valet tantum sicut quantum nō equale. hoc est
quantum quod habȝ quantitatē excedentem vel excessam. ⁊ sic non veri-
ficatur de quolibet ente.

Queritur Quid est equalitas et inequalitas. Solutio equalitas est rerum differentiũ eadem quãtitas. Et est ibi p̄dicatio nõ formalis sed causalis. quia sensus nõ est ꝙ equalitas sit formaliter quantitas. quia hoc falsum est cum sit relatio sed sensus est ꝙ equalitas causatur ab eadem quantitate in rebus differentibꝫ. Et per oppositum definitur inequalitas ꝙ inequalitas est rerum differentiũ diuersa quantitas.

Ar Quãtitas est est accñs sꝫ idẽ accñs nõ p̄t esse in rebꝫ differentibꝫ ergo male dr̄ in definitõe equalitatis ꝙ equalitas est reꝝ differẽtiũ eadẽ q̄titas. Sol'o lꝫ idẽ accñs numero nõ possit esse in rebꝫ differẽtibꝫ. tamẽ bñ idem accñs spẽ vel genere.

Queritur ergo Qualem identitatem dr̄ ibi eadem. Sol'o nõ dr̄ identitatem materialem vel genericã sed specificam. Qꝫ nõ dicat materialem patꝫ ex iam dictis. quia eadem quãtitas numero non potest esse in rebus differentibus. Qꝫ etiam non dicat identitatem genericam patꝫ quia si illa vnitas sufficeret tunc duo ꝯtraria possent dici equalia. quia duo ꝯtraria habent ꝯuenientiam in genere. ⁊ ergo relinquitur ꝙ dicat solum identitatem specificam

Ar Aliqui dicuntur equales in albedine. sed albedo non est q̄titas ergo male dr̄ ꝙ equalitas est reꝝ differentiũ eadẽ q̄titas. Solutio equalitas ⁊ inequalitas ꝯsiderant̄ dupl'r. vno° ꝯmuniter ⁊ sic equalitas est ꝯuenientia aliquaꝝ reꝝ in aliqua ꝓprietate quaꝝ neutra excedit aliam siue illa ꝓprietas sit quantitas siue qualitas. Et hoc modo due res habẽtes albedinẽ eque intensam dicuntur equales in albedine ⁊ duo eque boni dicunt̄ equales in virtute. Et ex opposito dr̄ inequalitas Sꝫ sic equalitas ⁊ ieq̄litas nõ ꝯsiderant̄ in ꝓposito. Alio° ꝯsiderãt̄ stricte ⁊ ꝓprie. Et sic equalitas est ꝯueniẽtia aliquaꝝ reꝝ in eadẽ quãtitate ꝫm spẽm in qua sese nec excedunt nec excedunt̄. Et ꝑ oppositum dr̄ inequalitas. Et sic accipiunt̄ in ꝓposito ⁊ ꝯueniunt soli quãtitati.

Quartum capitulũ De adaliquid

Adaliq̄d vero talia dicunt̄ quecũqꝫ hoc ip̄m quod sunt ⁊c.

In hoc quarto capitulo ph's ꝯñr determinat de tertio p̄dicamento qđ vocat̄ adaliq̄d siue relatio. Et diuidit̄ in tres ꝑtes. In quarum p̄ma dat vnam definitõem adaliq̄d ꝯuenientẽ om̄ibꝫ relatiuis tã ꝫm esse q̄ ꝫm dici que dr̄ esse platonis. In scđa ponit ꝯmunitates ⁊ ꝓprietates adaliquid Et in tertia calũpniat p̄mam definitõem ⁊ dat vnam aliam que ꝯuenit solum relatiuis ꝫm esse.

Queritur Que est rõ ꝙ adaliquid ponitur scđm p̄dicamẽtum in ordine p̄dicamentoꝝ accidentiũ. Solutio qꝛ inter p̄dicamenta accidentium illud debet p̄cedere quod est maioris accidẽtalitatis ⁊ minoris entitatis. sꝫ sic est de adaliq̄d. ergo adaliq̄d dꝫ p̄cedere oĩa alia p̄dicamẽta accidentiũ. Sed qꝛ q̄titas est simillima sub-

stantie vt ꝑus patuit. ergo illa ꝑcedit. Et sic post q̄titatē seq̄tur imedia-
te adaliq̄d alias adaliq̄d fuisset simpl'r ꝑmum.

Ar̃ Absolutum est ante respectiuū. sed qualitas est p̄dicamentum
absolutum ꝛ adaliquid respectiuum. ergo qualitas deberet pre-
cedere adaliquid. Solutio ꝙ p̄dicamenta accidentiū non ordinantur
ſm maiorem vel minorem ꝑfectōnem. q2 sic qualitas oīa alia ꝑcederet.
sed ſm maiorem vel minorē accidētalitatē vt patuit. ꝛ ergo. q2 adaliquid
est maioris accidētalitatis q̄ȝ qualitas. ergo ꝑcedit qualitatē.

Queritur Quō ostenditur ꝙ adaliq̄d est maioris acciden-
talitatis q̄ȝ alia p̄dicamenta accidentiū. So-
lutio. q2 de ratōne accidentis est dependentia. ꝛ ergo illud est maioris ac-
cidētalitatis q̄ȝ alia quod magis est dependens q̄ȝ alia. Sed adaliquid ē
magis dependens. ergo. Qꝫ sit magis dependens patȝ. q2 alia accidētia
solum dependent dependentia subiectiua ad suum subiectum. Sed ad-
aliquid dependet duplici depēdentia. scȝ subiectiua ad suum subiectū mo
re alioꝝ accidentiū. Et etiam obiectiua ad suum correlatiuū.

Queritur Utrum adaliq̄d sit distinctū p̄dicamentuȝ ab
aliis. Solutio ꝙ sic. Qꝫ eñ sit p̄dicamentū
patȝ. q2 est genus generalissimū habēs sub se spēs subalternas specialissi-
mas ꝛ īdiuidua. Nā spēs subalterne ei9 stꝫ relatiuū suppōis suppōis ꝛ eq̄
parantie multiplex submultiplex. spēs vero specialissime sunt duplum di-
midium pater filius ꝛ indiuidua sunt ista paternitas illa paternitas hec
filiatio. Et q2 illa coordinatio generꝝ ꝛ spērum ꝛ indiuiduoꝝ in nullo alio
p̄dicamēto repitur. ergo adaliq̄d est etiam distinctū p̄dicamentū

Ar̃ Omne predicamentum debet esse ens reale. sed adaliquid non
est ens reale. sed ens ratōnis. ergo non potest esse predicamentū.
Minor probatur. quia adaliquid dt quandā ꝯꝑatōnem vnius ad aliud
sed ꝯꝑatio est actus ratōnis siue intellectus ꝯꝑantis. Solutio lȝ ꝯꝑa-
tio actualis siue actus ꝯꝑandi non sit nisi in ratōne vel intellectu ꝯꝑante
tamen ꝯꝑatio habitualis est ꝑter omnem actum ipius intellectus. Et ta-
lem nominat adaliquid in proposito. ꝛ ergo adaliquid non est ens ratio-
nis sed reale. Et ꝙ ꝯꝑatio habitualis sit preter omnem actum ipius in-
tellectus. pȝ quia ꝯꝑatio habitualis nihil aliud ē q̄ȝ illa habitudo seu for
ma ſm quam vna res est alteri ꝯꝑabilis. sed illa est preter omnem opatio
nem intellectus. quia res a parte rei sunt ꝯꝑabiles omni opatōne intelle-
ctus seclusa. Sicut si nullus esset intellectus adhuc pater esset ꝯꝑabilis
ad filium sed actu non comꝑatur nisi per intellectum sicut bene probauit
argumentum.

Ar̃ Nullum ens reale p̄t de nouo acq̄ri sine mutatōe. sȝ adaliq̄d siue
relatio p̄t acq̄ri de nouo sine mutatōne. ergo non est ens reale ꝛ ꝑ
ꝯñs nō est p̄dicamentū. Solutio ꝙ nullū ens reale p̄t acq̄ri de nouo in
subiecto sine quacunq3 mutatōne puta vtriusq3 extremi. sȝ bñ sine muta-

tione illius cui aduenit. ⁊ sic est de relatõne. Sicut exempli grã ioãnes iam petro dissimilis. qꝛ ioãnes est albꝰ ⁊ petrus niger põt fieri silis petro nulla mutatõne facta in eo scꝫ ioãne ꝑ solam mutatõem factã in petro inquantum petrus mutatur de nigro in album.

Arguitur Adaliqd est omibꝰ aliis p̄dicamẽtis immixtũ. ergo nõ est p̄dicamentũ distinctũ. Añs ꝓbatur. qꝛ in quolibet p̄dicamẽto inuenitur relatio. Solutio sunt duplicia adaliqd siue relatiua. scꝫ ſm esse et ſm dici. Jam lꝫ relatiua ſm dici inueniantur in omi p̄dicamento nõ tamen relatiua ſm esse que sunt vera ⁊ ꝓprie dicta relatiua vt posterius magis patebit.

Queritur Quare istud p̄dicamentũ potius vocatur adaliqd q̃ relatio vel relatiuũ. Solutio qꝛ hoc nomẽ adaliqd ꝓprijssime ⁊ ꝯuenientissime dicit naturam istius p̄dicamẽti quod sic pꝫ. quia de natura istius p̄dicamenti sunt duo. scꝫ dependẽtia siue respectus. Et terminus illius dependẽtie p̄mum ſcatur ꝑ illam p̄pōnem ad q̃ dicit transitũ ad alterum. ⁊ scdm ſcatur ꝑ illum accm̄ aliqd. Et ergo ꝓprijssime vocatur ad aliqd. Et post hoc dicitur aptius relatiuũ ⁊ ĩproprijssime relatio. Quod sic pꝫ qꝛ relatiuũ nominat id quod refertur. ⁊ hoc est materiale in relatõe. Relatio vero nominat naturã istius p̄dicamẽti vt ꝯceptam tm̄ ⁊ ſm esse abstractũ que vt sic nõ est p̄dicabilis ergo ⁊c̃.

Prima definitio adaliquid.

Queritur Que est p̄ma definitio adaliquid. Solo prima definitio est ista. Adaliquid vero talia dicuntur quecunqꝫ hocip̄m quod sunt alioꝝ dicuntur vel quolibet aliter ad aliud

Queritur Quõ declarat phs istã definitõem Solo declarat eã exẽplariter. Primo in relatiuis ſm esse. qꝛ maius dicitur id quod est alterius. qꝛ maius dicitur aliquo maius. Et duplũ alterius dicitur. qꝛ duplũ dicitur dimidij duplũ. Et sic de aliis relatiuis ſm eẽ. secundo in relatiuis ſm dici. qꝛ habitus affectus disciplina ⁊ positio q̃ sunt relatiua ſm dici dicuntur alioꝝ. qꝛ habitus alicuius est habitus scꝫ habẽtis et ecõtra hñs est habitũ hñs ⁊ disciplina dicitur alicuius disciplina scꝫ disciplinati. ⁊ econtra disciplinatũ dicitur disciplina disciplinatũ. Silr positio dicitur priũ positaꝝ positio ⁊ ꝑtes posite dicuntur positõe posite. Concludit ergo phs definitõem adaliqd iã positã. scꝫ ꝙ adaliqd sunt q̃cũqꝫ ſm hoc ip̄m quod sunt alioꝝ dicuntur. i. referuntur ad aliud sub habitudine gtĩ casus. vel quolibet aliter ad aliud. i. sub habitudine alicuiꝰ alterius obliq casus. vt mons dicitur magnus in ordine ad alium montem. scꝫ minorem. qꝛ magnum est ad aliquid ⁊ silr est alicui silr ⁊ sic de aliis Circa p̄dicta remouet phus quoddã dubiũ Dicens ꝙ accubitus statio ⁊ sessio sunt q̃dã positões Et qꝛ dictũ ẽ ꝙ positio ẽ adaliqd possꝫ aliqs dubitare an stare sedere iacere ⁊ accũbere sint etiã positões ⁊ adaliqd. Ad hoc respõdet phs ꝙ p̄dicta nõ sunt positões sꝫ sunt denoĩatiue a positõibꝰ dicta. Et si dicatur ꝯcretũ ⁊ abstractũ sunt ĩ eodẽ p̄dicamẽto. sꝫ stare iacere sedere ⁊c̃. sꝫ ꝯcreta positõnũ

ergo. Solō ꝙ phs nō vult negare quin sint in p̄dicamēto positōis qꝛ manifestum est ꝙ in nullo alio p̄dicamēto ponunt̄.ſꝫ vult dicere ꝙ nō sunt positōes ſm sua noīa sicut a siti albū nō est qualitas ſꝫ quale.

Queritur Quare adaliq̄d a pho definiunt̄ in plurali nume ro. Solō ꝙ hoc est ideo.qꝛ ad relatōem ſp req̄runt̄ plura ſcꝫ relatiuū ⁊ suū correlatiuū. Relatiuū vt dependēs ⁊ corre latiuū vt dependentiā illam terminans.

Queritur Quare dꝛ in definitōne talia ⁊ non hec vel illa. Solutio.qꝛ natura istius p̄dicamēti est accidentalis.qꝛ ergo talia est relatiuū accidentis.ideo dꝛ ꝙ adaliquid dicunt̄ talia ⁊ nō hec vel illa. Et ꝙ natura istius p̄dicamēti est accidētalis.pꝫ qꝛ substātia vt substātia est nūq̄ꝫ est cā relatōis.nec dꝛ ad aliud ſꝫ dꝛ ad aliq̄d ꝑ aliquā formā accidētalē q̄ causat relatōem in subiecto

Querit̄ Quare dꝛ dicunt̄ ⁊ nō dꝛ adaliq̄d vero sunt. Solō ad innuendū ꝙ relatiua nō ꝯsiderant̄ hic in rōe entiū ſꝫ in rōe dicibiliū siue p̄dicabiliū.qꝛ logicus nō est artifex realis ſꝫ ratōnalis. Vel pt̄ dici ꝙ dꝛ hic dicuntur ad innuendū ꝙ ista definitio nō est definitio arestotelis.ſe d da vñ oīa q̄ logicus ꝯsiderat ad dici ⁊ p̄dicari refert. Vel ꝑt dici ꝙ dꝛ hic dita a platonicis.vt sit sensus.(Adaliquid dicuntur) supple a platonicis. quasi velit phus dicere ego non dico ⁊c̄.

Querit̄ Quare dꝛ q̄cūq̄ꝫ. Solō q̄cūq̄ꝫ dꝛ infinite ⁊ nō distri butiue ad denotandū relatiuoꝝ multitudinē incōgtū q̄ dam sunt ſm esse ⁊ q̄dam ſm dici q̄dā realia ⁊ q̄dā rōnis.

Querit̄ Cuius casus est hoc ipsum in ista definitōne. Solō sub alberti ꝙ est acci casus ⁊ regit̄ ab illa p̄positōe ſm sub intellecta vt sit sensus. Adaliq̄d dicunt̄ talia q̄cunq̄ꝫ ſm hoc ipm qđ sunt. Alij dicūt ꝙ hocipm alioꝝ dicunt̄.id est ſm totum esse referunt̄ ad aliud. est ibi nti casus ⁊ regit̄ ab illo verbo dicunt̄ ex vi copule.⁊ est sensus. Ad aliq̄d dicunt̄ talia q̄cunq̄ꝫ dicunt̄ hocipm quod sunt alioꝝ.

Queritur Quare dꝛ alioꝝ in gtō. Solutio ꝓpter relati ua ſm esse q̄ vt in plurimū ad seinuicē referuntur sub habitudine gti casus.vt pater filij pater.dñs serui dñs

Queritur Quare addit̄ in fine vel quōlibet aliter ad aliud. Solutio ꝓpter relatiua ſm dici.qꝛ talia nō referunt̄ ſp sub habitudine gti casus.sed q̄nq̄ꝫ sub habitudine gti q̄nq̄ꝫ dtī q̄nq̄ꝫ acci ⁊ q̄nq̄ꝫ ablatiui.vt disciplina dꝛ disciplinati disciplina in gtō.ſꝫ ecōtra disciplinatū dꝛ disciplina disciplinatū.in ablatiuo sic scia dꝛ scibilis scia in gtō.sed scibile dꝛ scia scibile in ablatiuo.

Ar Nulla bona definitio debet dari ꝑ disiunctōem ſꝫ ista dat̄ ꝑ disiū ctionē.ergo nō est bona. Minor patꝫ.qꝛ dꝛ vel quōlibet alter ad aliud Solutio ꝙ nulla bona definitio dꝫ dari ꝑ disiunctōnem nisi in ea innuat̄ diuisio.Sꝫ in ista definitōne innuitur vna diuisio relatiuoꝝ.ſcꝫ ꝙ

relatiuoꝝ q̄dam sunt relatiua ꝑm esse q̄dam vero ꝑm dici.

Queritur Que dicuntur relatiua ꝑm esse ⁊ que ꝑm dici. Solutio relatiua ꝑm esse sunt que ex p̄ncipali suo ꝑcato nō importāt aliud q̄ȝ respectum. vt pater ⁊ filius dn̄s ⁊ seruus Sȝ relatiua ꝑm dici sunt que ex principali suo ꝑcato important aliquod absolutum ⁊ p̄ter hoc ꝯnotant respectum ad aliud sicut scia ex p̄ncipali ꝑcato importat qualitatem. qꝛ ꝑcat habitum de p̄ma spē qualitatis sed p̄ter hoc ꝯnotat respectum ad scibile. ⁊ ergo est relatiuū ꝑm dici.

Ar̄ Si ista definitio esset bona tunc sequeretur ꝙ humanitas ⁊ animalitas essent relatiua. sed hoc est falsum. ergo. Sequela ꝓbaᷓ. qꝛ dicunᷓ alioꝝ vt humanitas est hominis humanitas. ⁊ animalitas est animalis animalitas. Solutio alberti ꝙ ad hoc ꝙ aliquid sit ad aliq̄d nō sufficit ꝙ quocunqȝ modo sit alterius. Sed requiritur ꝙ sit alterius vt potentia. vt organum vel instrumentum. Exemplū p̄mi vt virtus disciplina. Scd̄i vt manus caput. Tertiȷ̄ vt nauis remus

Queritur Utrum relatio sit vnum ens. Solutio ꝙ sic qꝛ quicq̄d dicit vnam aliquam naturaȝ hoc est vnum ens. sed relatio est huiusmodi. ergo est vnum ens. Minor patȝ. q̄a nisi diceret naturam aliquam nō esset determinata ad vnum genus vl̓ ad vnam speciem.

Ar̄ Relatio nō inest vni sed pluribus. ergo nō est vnum ens. Antecedens ꝓbaᷓ qꝛ est in relatiuo ⁊ correlatiuo. Solutio ꝙ q̄ȝuis relatio sit in illis duobus nō tamen est in eis vt in subiectis. Sed in vno est sicut in subiecto scȝ in relatiuo ⁊ in alio scȝ in correlatiuo sicut in termino. Et sic a subiecto capit vnitatem numeralem sed, a termino vnitatem specificam.

Queritur Utrum idem sint subiectum relatōnis ⁊ fundamentū. Solutio ꝙ nō. qꝛ subiectum relatōis dꝛ illud cui inest relatio ⁊ hoc est substantia que substat relatōni sicut omnibus aliȷ̄s accidentibus. Sed fundamentum relatōnis dꝛ illud quo mediante relatio innascitur subiecto. ⁊ hoc nō est substantia sed semꝑ aliquod accidens. Et ꝯsueuerunt ꝯmuniter assignari tria fundamēta quibus substantie innasciᷓ relatio scȝ q̄ȝtitas qualitas ⁊ actus, id est actio vel passio In q̄ȝtitate em̄ fundanᷓ ꝓportōnes numeroꝝ ⁊ relatōes equalitatis ⁊ inequalitatis. in qualitate relatōnes silr̄itudinis ⁊ dissilr̄itudinis. Et in actōne ⁊ passione paternitas filiatio dominatio seruitus ⁊ similia. Et dicunᷓ actio ⁊ passio vnum fundamentū. qꝛ sunt materialr̄ vnus motus.

Queritur Utꝝ relatio realiter distinguaᷓ a suo fundamento. Sol̓o ꝙ sic loquēdo de relatōne reali. Et ratio est. qꝛ illa distinguunᷓ realiter que sic se hn̄t ꝙ vnū p̄t manere reliquo corrupto. sed sic est de relatiuo ⁊ suo fundamēto. ergo Minor ꝓbatur. qꝛ si sint duo homines similes qꝛ albi tunc si in vno coꝝ corrumpatur albedo

tunc destruitur similitudo in alio. ⁊ tamẽ manet in eo adhuc eadem quali
tas scz albedo que fuit fundamẽtum similtudinis.

Querit̃ Quot reqrunt̃ ad relatõnem realem. Solutio quat
tuor. Primo reqritur ꝙ sit entium. ⁊ ergo nõ entis ad
ens nõ est relatio realis. Scdo ꝙ sit entium realium. Et ergo entiũ ratõ
nis sicut generis ⁊ spẽi nõ est relatio realis. Tertio ꝙ sit entium realiũ in⸗
ter se distinctorum. ⁊ ergo relatio eiusdem ad seipsum nõ est relatio realis
Quarto ꝙ relatio sit distincta ab vtroqȝ extremoꝝ ⁊ ideo relatio creato⸗
ris ad creaturam nõ est realis sed solum ratõnis.

De cõmunitatib⁹ ⁊ ꝓprietatib⁹ relatiuorum

Queritur Quot sunt ꝯmunitates ⁊ ꝓprietates relatiuorũ.
Solõ ꝙ due sunt cõmunitates ⁊ due ꝓprieta
tes q̃bus addunt̃ duo correlaria.

Prima cõmunitas.

Queritur Que est ṗma ꝯmunitas relatiuoꝝ. Solutio
ṗma ꝯmunitas est ꝙ relatõi inest ꝯtrarietas Et
hoc ꝓbat exemplariter. qꝛ virtus ꝯtrariatur vitio ⁊ vtrumqȝ eoꝝ est ada
liquid silr̃ disciplina vel scia ꝯtrariant̃ ignorãtie ⁊ sunt etiã relatiua.

Querit̃ An ista ꝯmunitas ꝯueniat om̄ibus relatiuis. So
lutio phi ꝙ nõ. qꝛ duplo triplo vel alicui talium nihil ẽ
ꝯtrarium. Et qꝛ habere ꝯtrarium nõ ꝯuenit om̄ibus relatiuis nec etiaȝ
solis. qꝛ ꝯuenit qualitati ⁊ q̃busdam aliȷs. ergo nõ est aliquo modo ꝓpriũ
relatiuis ⁊ ꝓpterea etiã magis vocat̃ ꝯmunitas q̃ꝫ ꝓprietas.

Ar̃ Oppositio relatiua ⁊ ꝯtraria sunt distincte spẽs oppositõnis sed
relatiua opponuntur relatiue. ergo nõ opponunt̃ ꝯtrarie ⁊ ꝑ ꝯñs
ista ꝯmunitas est falsa. Solutio ꝙ relatiua ꝯsiderant̃ duplr̃. vno mo⸗
do formalr̃ inq̃ꝫtũ sunt relatiua. ⁊ sic opponunt̃ relatiue his ad que referũ⸗
tur ⁊ nõ ꝯtrarie. Alio modo materialr̃ ⁊ quantum ad sua fundamenta.
Et hoc modo aliqua relatiua ſm dici habẽt ꝯtraria. qꝛ aliqua sunt que
fundantur in ꝯtrariȷs fundamentis sicut patz de virtute ⁊ vitio. de scien
tia ⁊ ignorantia.

Secunda cõmunitas.

Queritur Que est scda cõmunitas relatiuoꝝ. Solutio
scda ꝯmunitas est. ꝙ relatiua videntur suscipere
magis ⁊ minus. Et ꝓbat phus hoc exemplariter. qꝛ simile ⁊ inequale stꝫ
relatiua ⁊ dicuntur ſm magis ⁊ minus.

Queritur Vtrꝝ suscipe magis ⁊ minus ꝯueniat om̄ib⁹ re⸗
latiuis. Solõ phi ꝙ nõ. qꝛ duplũ est relatiuũ ⁊
tñ nõ dꝫ ſm magis ⁊ minus nec aliq̃d talium. Et ergo. qꝛ suscipe magis

et minus nõ ↄuenit oĩbꝫ relatiuis nec etiã ↄuenit solis eo ꝙ etiã ↄueniat substãtie. ꝗ nõ est ꝓpriũ relatiuis ſm aliquẽ modũ ꝓprij Et hinc ẽ ꝙ magis vocat̃ sicut p̃cedẽs ↄmuuitas quã vocet̃ ꝓprietas.

Queritur Utꝝ equale etiã possit recipe magis ꝛ minꝰ sicut inequale Solꝰo ꝙ nõ. Et rõ diuersitatꝫ est qꝛ equalitas ↄsistit in indiuisibili. eo ꝙ equalia dicunt̃. ꝗ sic sibi adequant̃ ꝙ seinuicẽ nec excedunt nec excedunt̃. Et ergo equale nõ suscipit magis ꝛ minus. Sꝫ inequalitas nõ ↄsistit in indiuisibili. qꝛ inequalitas dꝛ recessuꝫ ab equalitate recessus aũt ille p̃t esse ſm magis ꝛ minus. ꝛ ergo inequale suscipit bene magis ꝛ minus sicut pedale ꝛ tripedale magis sunt inequalia ꝙ̃ pedale ꝛ bipedale.

Prima proprietas:

Queritur Que est p̃ma ꝓprietas relatiuoꝛuꝫ. Solutio prima ꝓprietas est ꝙ oĩa relatiua dicunt̃ ad cõuertentiam. vt seruus dꝛ dñi seruus ꝛ econtra dñs dꝛ serui dñs. ꝛ duplum dꝛ dimidij duplũ ꝛ ecõtra dimidiũ dꝛ dupli dimidiũ ꝛ sic de alijs.

Queritur Quod est dubium quod remouet phs circa hãc ꝓprietatẽ. Solutio aliquis possit dubitare an correlatiuũ semꝑ referat̃ ad relatiuũ in eodẽ casu in quo relatiuũ refert̃ ad ipsum. Ad hoc respondet phus ꝙ nõ sed quandoqꝫ mutat̃ casus Et hoc declarat exemplariter. qꝛ disciplina dꝛ disciplinati disciplina in gtõ. sꝫ ecõtra disciplinatũ dicit̃ disciplina disciplinatũ in abltõ. Et sic sensus etiaꝫ dꝛ sensati sensus. Sed ecõtra sensatũ dꝛ in abltõ sensu sensatum.

Queritur Quid est dici ad ↄuertentiã Solutio dici ad ↄuertentiam est vnum relatiuoꝝ referri ad aliud sub habitudine alicuius obliqui casus eiusdem vel diuersi. Et dꝛ notãter sub habitudine alicuius obliqui casus. qꝛ in recto nõ p̃t fieri ↄuertentia. qꝛ rectus ad rectum nõ ponit diuersitatẽ. sꝫ bñ rectus ad obliquũ Et dꝛ eiusdẽ vel diuersi. qꝛ qñqꝫ relatiua referunt̃ ad seinuicẽ sub habitudine eiusdẽ casus qñqꝫ sub habitudine casus diuersi. vt patuit

Ar Subiectum ꝛ sua ꝓpria passio dicunt̃ ad ↄuertentia. ꝛ tamẽ nõ sunt relatiua. ergo dici ad ↄuertentiã nõ est ꝓprium relatiuis prima ꝑs añtis patꝫ. qꝛ subiectum ꝛ sua ꝓpria passio ↄuertunt̃. Solutio subiectum ꝛ sua ꝓpria passio habent bene adinuicem ↄuertibilitatem. sed nõ dicuntur ad ↄuertentiam. Pro quo est notandum ꝙ drã est inter ↄuersionem ↄuertibilitatem ꝛ ↄuertentiam. qꝛ ↄuersio est passio ꝓpositionum ↄueniens ꝓpositõnibus ſm transmutatõem suoꝝ terminoꝝ. Conuertibilitas vero est eoꝛum que de seinuicem verificant̃ vniuersaliter ꝛ affirmatiue sicut sunt subiectum ꝛ sua ꝓpria passio. Sed ↄuertentia est eoꝛuꝫ ꝗ ad seinuicem referuntur sub habitudine alicuius obliqui casus cuiusmodi sunt sola relatiua.

Arguitur Pater et filius sunt relatiua. ⁊ tamē non dicun tur ad ɔuertentiā. ꝙ Scđa ps añtis ꝓbat. quia stat aliquē esse patrē ⁊ nō filij sed filie. Et sil'r econtra stat aliqñ esse filiuʒ et non patris sed matris. Sil'r de dño ⁊ seruo posset eodem modo argui

Solutio ꝙ filius ꝓut refert ad patrē absoluitur a ɔnotatōe sexus ⁊ nō distinguit ɔtra filiū. vñ filius vt sic noīat omne illud qđ ꝑ actiuā genera tionem ab alio processit. Et sic etiam eodem modo dđm est de dño ⁊ ser uo ⁊ alijs q̃ vt sunt relatiua absoluunt a ɔnotatōne sexus. vnde dñs vo catur ꝑsona dominās ⁊ seruus ꝑsona seruiens.

Querit Quot impedimēta ponit pħs circa hanc proprietatem que impediūt quominus relatiua dicant ad ɔuertētiā

Solutio ponit duo īpedimēta ⁊ vnicuiqʒ annectit vnū remediū

☞ Querit. Quod est ꝑmū impedimentū So° ꝑmū impedimētum est ꝙ aliquotiens relatiua nō dicunt ad ɔuertētiam ꝓpter hoc q̃ incon uenienter assignatur vnū relatm̄ alteri ꝓpter defectum impositiōis nois. Exempli gratia si assignet ꝙ auis sit correlatiuum ale non potest fieri cō uertētia dđo ala auis ala ⁊ auis ale auis. q̃ ala nō refert ad auē inq̃ʒtū est auis sʒ inq̃ʒtū ē alata q̃ multa sunt aīalia q̄ habēt alas ⁊ tñ nō sunt aues sicut pʒ de apib9 muscis ⁊ vespis. Et ergo si ɔueniēter assignetur debet assignari ꝑ correlatiuo ale. Et tunc ala dicit ad ɔuertentiam. vt ala alati alatū ala ⁊ alatum ala alatum.

Querit Quod est remediū ɔtra illud impedimētum. So° dicit pħs ꝙ qñ relatiuū nō bene assignat ad correlatm̄ ꝓpter defectum impositōnis nois q̃ scʒ correlatiuo nō est nomē impositū tunc ad habēdum ɔuenientē assignatōem debemus fingere noīa ip̄is cor relatiuis. Et de hoc ponit pħs duo exempla. Primū est de remo. q̃ re mus est vnū relatiuum cuius correlatiuo non est debitum nomē īpositū q̃ si referatur ad nauē non est ɔueniens assignatio dicendo remus nauis remus. q̃ remus non dicitur nauis ꝓm ꝙ nauis est q̃ multe sunt naues que non vtuntur remis sed vento ⁊ malo reguntur. Et ergo si volumus ɔuenientē assignatōem facere debemus correlatiuo suo nomē imponere et dicere remus rei remite remus. Et tunc remus dicitur cū eo ad ɔuer tentiā vt remus rei remite remus et res remita remo remita. Aliud exē plum de illo relatiuo caput. Nam relatiuo suo etiam non est nomen īpo situm q̃ si dicatur ꝙ aīal sit eius correlatiuum est incōueniens assignatio q̃ caput non ɔuertit cum aīali eo ꝙ sint multa aīalia capita nō habentia; sicut sunt conche ⁊ ostrea. Et ergo si fingamus suo correlatiuo nomē ⁊ di camus capitatum tunc erit ɔueniens assignatio q̃ tunc fiet cōuertentia dđo caput capitati caput ⁊ capitatū capite capitatum ¶ Sed quereret forte aliquis quis est modus fringendi hmōi noīa correlatiuorū. Ad hoc respondet pħs ꝙ debent formari a noīb9 relatiuorū ꝓm quādam deriua tionem ⁊ denoīatione sicut patet in his q̄ dicta sunt q̃ ab ala formatum est alatum ⁊ a remus remitum

☞ Querit. Quod est scđm impedimentū qđ īpedit cōuertentiam.

Solutio secūdū impedimētum est q̄ si correlatiuis sint noīa imposita
sꝫ ipa relatiua nō referunt̄ ad ipa sed ad aliqđ aliud quod est accn̄s vl' ex
traneū ad ea tunc impeditur ꝯuertentia. Et hoc probat phs p locum a
maiori in relatiuis ƀm esse que indubitanter sunt relatiua ꝛ quibꝫ sunt no
mina imposita qꝛ illa nō ꝯuertuntur nisi assignentur ad ea ad que sunt p
seipa referenda Sicut exempli gratia si seruus non referatur ad dominū
qđ est suum ꝓprium correlatiuum sed ad hominē esse non est debita assi-
gnatio qꝛ seruus proprie non est hominis seruus in eo q̄ homo cū multi
sint hoīes seruos nō habētes. silr̄ si referat̄ ad bipedē non est cōueniens
assignatio neqꝫ fiet ꝯuertentia.

Queritur Quod est remediū ꝯtra istud impedimentū
So° remediū est istud q̄ si circūscriptis oībꝫ
que accidūt correlatiuo et ipo solo relicto adhuc referatur relatm̄ ad tale
correlatiuū tunc est facta ꝯueniēs assignatio. Si nō tunc non est assigna-
tio ꝯueniens nec dicetur ad ꝯuertentiam. Exemplum de ꝯuenienti assi-
gnatōne est. vt si dn̄s assignet̄ esse correlatm̄ serui est ꝯueniens assignatio
qꝛ circūscriptis oībꝫ q̄ accidūt dño puta q̄ sit homo q̄ sit bipes vel ani-
mal ꝛcīj s. et relicto illo solo q̄ sit dn̄s adhuc seruus refertur ad ipm sp ei
seruus est dn̄i seruus et ecōtra dn̄s serui dn̄s De incōueniēti assignatōe
est exemplū. vt si seruus assignet̄ hoīs tanq̄ correlatiui ꝛ ala auis est incō
ueniens assignatio. qꝛ si circūscribatur ab hoīe esse dn̄m ꝛ ab aue eē alatū
tam seruus non dicet̄ ad hoīem nec ala ad auem. qꝛ si non est dn̄s nō erit
seruus. ꝛ si non est alatū nō erit ala. Patet ergo ex oībꝫ his q̄ si ꝯuenien-
ter assignetur relatm̄ ad suū correlatiuum propriū est oībus relatiuis di-
ci ad ꝯuertentiā vt dixit ꝓprietas.

¶Secunda proprietas.

Queritur Que est secūda proprietas relatiuorū. So° secunda
ꝓprietas est q̄ relatiua sunt simul natura Et hoc ꝓbat
phs exēplariter qꝛ duplū et dimidiū sunt simul natura. qꝛ si duplū est di-
midiū est ꝛ ecōtra Et silr̄ seruus ꝛ dn̄s sunt sil' natura qꝛ cū seruus ē dn̄s
est ꝛ similiter est in alijs.

Queritur Quō debet exponi ista ꝓprietas. So° pt̄ exponi du-
pliciter. vno mō sic ƀm Boetiū. Relatiua sunt sil' natu-
ra. i. sunt sil' naturali intelligentia qꝛ vnū non cognoscitur sine alio nec de-
terminate nec indeterminate. Alio modo pt̄ sic exponi ƀm beatū Augu-
stinū Relatiua sunt sil' natura. i. ortu ꝛ occasu. qꝛ posito vno ponit̄ reliquū
et corrupto vno etiā corrūpit̄ reliquū vt patebit in correlario.

Arguitur Pater et filius sunt relatiua et tn̄ non sunt sil' natura
ergo ista ꝓprietas est falsa. Scđa pars añtis ptꝫ qꝛ est
prior filio etiam stat patrē esse nō exn̄te filio. Solutio q̄ pater ꝛ filius
accipiunt̄ dupl'r. vno modo materialiter p illo qui est pater vel qui est fi
lius. ꝛ sic pater est bn̄ prior filio ꝛ pōt pater manere destructo filio Alio°
accipiuntur formaliter quo ad formale esse relationis paternitatis ꝛ filia

tionis. ⁊ hoc modo pater non est prior filio nec pot est esse sine filio sꝫ sunt
simul natura. Et sic etiam dicendum est de causa ⁊ causato de priori et
posteriori et similibus.

Queritur Quod est illud correlariū qd̄ infert phs ex ista p̄ma ꝓ
prietate Solutio ꝙ relatiua posita se ponūt ⁊ ꝑemp
ta se perimūt Et ꝓbat hoc exēplariter q₂ qn̄ duplū est necesse est dimidiū
esse. Et qn̄ duplū nō est necesse est dimidiū nō esse. Et ecōtra Si non sit
dimidiū necē est duplum nō esse Et silr̄ est in omnib₉ alijs que sunt ꝑm
veritatem relatiua.

Ar Opposita nō ponūt se sꝫ relatiua sunt opposita. ergo relatiua nō
ponūt se Maior ptꝫ q₂ opposita magis excludūt se So° ꝙ liꝫ
cet relatiua respectu eiusdē subiecti sint opposita ⁊ excludāt se tn̄ respectu
diuersorū subiectorū necāario ponūt se q₂ vnū nō potest esse in aliquo sub
iecto nisi etiam aliud sit in aliquo alio subiecto. sicut nō p̄t paternitas esse
in petro nisi filiatio sit in aliquo alio scꝫ henrico vel ioanne.

Queritur Quot instātias format phs in textu cōtra scd̄am pro
prietatē Solutio ꝙ duas. Prima est de scia ⁊ scibili.
Nā scia ⁊ scibile sunt relatiua ⁊ tn̄ nō videnꝛ esse silr̄ natura. ergo nō ꝯue
nit oib₉ relatiuis ꝙ sint silr̄ natura Scd̄a ps añtis ꝓbaꝛ. q₂ scibile videtur
esse ꝑus scia. Et hoc ꝓbat phs duab₉ rōib₉. Quarū p̄ma est ista q₂ nos
vt in plurib₉ nō accipim⁹ nec acq̄rimus scias de rebus scibilib₉ nisi reb₉
illis ꝑus in natura exn̄tib₉ vnde in paucis reb₉ vel nullis reꝑimus sciam
esse simul cū scibili ergo sequitur ꝙ scibile sit ꝑus scia. Scd̄a ratio est illd̄
est prius alio a quo nō ꝯuertiꝛ subsistendi ꝯn̄a sꝫ a scibili ad sciam nō con
uertiꝛ subsistendi ꝯn̄a. ergo scibile est ꝑus scia. Minor ꝓbaꝛ q₂ bn̄ seq̄tur
si scia est scibile est. sꝫ nō ecōtra scibile est ergo scia est. q₂ multa sunt scibi
lia quorū scie nō sunt inuente. sicut ptꝫ de quadratura circuli. Hoc enim
est vnū scibile sꝫ scia eius nōdū est inuenta Et hoc ꝯfirmat phs ꝑ locum
a minori sic arguendo. minus videtur ꝙ aīali sublato auferaꝛ scia q̄ꝫ ꝙ sci
bili ablato auferaꝛ scia sꝫ oī aīali sublato non potest esse scia. ergo a forti
ori scibili sublato nō poterit esse scia sꝫ nō ecōtra. nā posito ꝙ nullū sit aīal
tunc nulla erit scia ⁊ tn̄ multa possunt adhuc esse scibilia.

Queritur Que est secūda instantia. Solutio scd̄a instā
tia est de sensu et sensibili. Sensus em̄ ⁊ sensibile
sunt relatiua. ⁊ tn̄ nō videtur esse simul natura. ergo nō oīa relatiua sunt
simul natura Scd̄a ps añtis ꝓbaꝛ. q₂ sensibile videtur esse ꝑus sensu Et
hoc probat phs trib₉ rationib₉. Prima est. q₂ sensibili destructo oportet
sensum destrui sed econtra sensu destructo non oportet sensibile destrui.
Prima ps añtis patet q₂ sensibili destructo destruitur corpus eo ꝙ om
ne corpus est sensibile sꝫ destructo corꝑe destruitur sensus eo ꝙ sensus est
in corꝑe. g̃ de p̄mo ad vltimū destructo sensibili oportet sensum destrui. sꝫ
non econtra. quia nullo sensu existente ꝑm actum facto multa adhuc pos
sunt esse sensibilia. ¶ Secunda ratio est minus videtur ꝙ animali
ꝑempto ꝑimatur sensus q̄ꝫ ꝙ sensibili ꝑempto sensus perimatur sed aīali

mali ꝑempto omnes sensus ꝑimūtur ergo sensibili ꝑempto necesse ē etiā sensuꝫ ꝑimi sed non econtra qꝛ omni sensu ꝑempto adhuc multa possunt esse sensibilia scꝫ corꝑa calida dulcia amara ⁊c.

Tertia rō est. Sensibile semꝑ fit simul cū sensu qꝛ aīal fit sꝑ simul cū sen‐su sed econtra sensus nō fit semꝑ simul cuꝫ sensibili qꝛ ignis aqua et alia elementa ex quibꝫ fit aīal sunt sensibilia ⁊ sunt anteq̄ꝫ est aīal. g̃ sensibile ē ante sensum ⁊ ꝑ ꝯñs sensus ⁊ sensibile non sunt simul natura.

Queritur Q̄uo soluit ph̄s istas instātias. Solutio ph̄s eas non soluit. Et ratio illius est ꝯm aliq̄s qꝛ iste instantie concludūt verū nec sunt relatiua ꝯm esse de quibꝫ formātur ille instantie sꝫ solū ꝯm dici ⁊ ergo nō oportet ꝙ illa ꝓprietas eis cōueniat Sꝫ dñs Albertus in ꝯmento dicit ista ꝓprietas ꝯuenit oībꝫ relatiuis taꝫ ꝯm esse q̄ꝫ ꝯm dici ꝯm ꝙ sunt relatiua q̄uis non ꝯueniat eis ꝯm qđ simplicit̃ sunt. Et ergo dicit ꝙ scientia ⁊ scibile sensus ⁊ sensibile possunt dupl'r cō siderari. vno modo materialiter ⁊ sic scibile precedit sciētiā ⁊ sensibile sen sum sicut bene ꝓbant instantie. Alio modo possunt cōsiderari formalit̃ ꝯm ꝙ scibile stat sub forma scientie ⁊ sensibile sub forma sensus ⁊ sic sunt simul natura ⁊ vnū non est ṗus alio. Et ergo dñs Albertus dicit ꝙ na‐tura supponit formā relatōnis vt sensus sit relatiua dicuntur simul natu‐ra.i.dicūtur sit̃ ꝯm formā siue ꝯm naturam relationis.

Querit̃ Que est questio siue dubitatio quā mouet ph̄s in tex‐tu Sol'o dubitatio est de substantijs An scꝫ aliqua substātia dicatur adaliquid.

☞ Querit̃. Q̄uo ꝓcedit ph̄s circa illam dubitatōenm Sol'o primo arguit ad ꝑtem negatiuam ꝯclusionis ꝓbādo ꝙ nulla substātia sit ad‐a'liq̄d. secūdo arguit ad ꝑtem affirmatiuam ꝓbādo ꝙ aliqua substātia sit ad aliquid. Et tertio soluit

Querit̃ Q̄uo arguit ad ꝑtem negatiuam ꝙ nulla substātia sit adaliquid. Solutio dupliciter primo de primis sub‐stantijs. secundo de secūdis. De primis sic arguit Q̄uia omnis ṗma sub stantia vel est totalis vel ꝑtialis sed nulla earum est adaliq̄d. ergo nulla ṗma substantia est ad aliquid. Minor ꝓbatur inductiue primo de tota libus qꝛ aliq̄s homo non dicitur alicuius aliq̄s homo nec aliquis bos dꝛ alicuius aliquis bos ⁊c̄ijs. scđo de ꝑtialibꝫ qꝛ quedā manus nō dꝛ alicuiꝰ quedā manus sꝫ dicitur alicuiꝰ manus nec q̄đdā caput dicit̃ alicuiꝰ q̄đ‐dam caput sed alicuius caput De secūdis substantijs arguit sic indu ctiue. qꝛ homo non dicitur alicuius homo nec bos dicit̃ alicuius bos nec lignū dꝛ alicuius lignum sed bene dicit̃ alicuius possessio. ⁊c̄ijs ergo sequi tur ꝙ secūde substantie non dicunt̃ adaliq̄d.

Querit̃ Q̄uo arguit ph̄s ad ꝑtem affirmatiuam ꝙ aliqua sub stantia sit adaliq̄d Soº arguit sic caput dicitur ali‐cuius caput ⁊ manꝰ dꝛ alicuius manus ⁊c̄ijs. ꝑtibꝫ substātie. ergo quedā substantie sunt adaliquid

☞ Querit̃ Q̄uo iam soluit ph̄s istam dubitatōnem Soº dicit ꝙ

si definitio adaliqd ꝑus data dicat̃ esse sufficiēter assignata ꝙ ꝯuertibilis
sit cū his q̃ sunt adaliqd tunc difficile est aut īpossibile soluere qm̄ ſm illaꝫ
definitōem aliqua substātia dicat̃ adaliqd. Si aūt nō est sufficienter siue
ꝯuertibiliter assignata ſ3 sit corrigenda tūc fortasse aliqd ꝯtra ista dicetur
sc3 ꝙ ille scđe substātie ꝑtiales vt sunt man⁹ caput ꝛ sic de alijs ꝑncipalr̃
sunt substantie ꝛ nō sunt adaliqd nisi ſm quēdam modum qui est in dic
tione vel in dicendo inquantū ꝑncipali ſcatōni talium annectit̃ quidā re
spectus ſm quem dicuntur habere modum quēdam adaliqd. Et ergo.
q2 definitio adaliqd q̃ est supius assignata a platone nō est ꝯueniēs. ideo
phs hic assignat definitōem ꝓpriam dicens.

Secunda definitio

Adaliqd sunt qb9 hoc ipm esse est ad aliud qdāmō se habere

Queritur Quō differt ista definitio a ꝑma. Solo phi ꝙ
sic differt. q2 ꝑma definitio seqtur oīa relatiua si
ue ſm veritatem sint adaliqd siue solum ſm modum. Sed ista solū ꝯue
nit his q̃ sunt ſm veritatē relatiua q̃ ſm totum suum esse dicunt̃ esse alio
rum. Nam hoc nō ꝯuenit oībus relatiuis. q2 quedam cum ꝑncipali suo
ſcato quod est absolutum ꝯnotant solum quendā modum relatiuoꝝ et
nō ſm veritatem sunt relatiua. Et hoc plato visus est ignorare. Et hec ē
vera solutio difficultatis ꝑus mote ſ3 albertus.

Queritur Quod est correlariū quod infert phs ex ista definitōe
Solutio Q2 si qs definite nouerit vnū relatiuoruꝫ
definite sciturus est ꝛ reliquum. Et ponit̃ istud correlariū ꝓ tertis ꝓprie
tate relatiuoꝝ. Et ꝓbat ipm phus duplr̃. Primo ratōne. q2 esse relatiui ē
quodāmō ad aliud se habere. ideo si qs definite id ē ꝑ definitōeꝫ nouerit
vnum relatiuoꝝ opꝫ ꝙ definite noscat ꝛ reliquū. q2 si nō tunc etiā non no
uit ipm relatiuū. opꝫ em̄ in definitōne vnius aliud poni Scđo ꝓbat indu
ctione. vt si qs definite noscat duplum. seqtur ꝙ mox nouerit cuius est du
plum. q2 si nō nouit cuius est duplum seqtur ꝙ etiam nō nouit ꝙ istud est
duplū qđ duplū esse dicebat ꝛ sic de alijs. silr̃ est in alijs g̃ ē correlariū verꝫ.

Ar Si vnum relatiuoꝝ defineret̃ ꝑ aliud tunc ꝯmitteret̃ circulus in
definitōnib9. sed ille est ꝓhibitus ꝑmo posterioꝝ. Solutio cir
culus est ꝓhibitus in absolutis. sed nō in respectiuis seu relatiuis. Et rō
illius est. q2 vnūquodqꝫ hꝫ definiri sicut hꝫ esse. sed vnū relatiuoꝝ hꝫ eē ad
aliud vt patuit. ergo etiā hꝫ definiri ꝑ aliud vel veri⁹ loquēdo ad aliud.

Ar Unum oppositoꝝ nō definit aliud. sed relatiua sunt opposita. g̃
Solutio ꝙ relatiua ꝯsiderant̃ tripl'r. vno modo inqꝫtū ꝯpan
tur ad idem subiectū. ꝛ sic sunt opposita ꝛ vnum nō definit aliud. Scđo
modo inquantū ꝯueniūt in forma mutue correlatōis. ꝛ sic sunt sil' natura
et vnum etiā nō ꝑt aliud definire. eo ꝙ definiens dꝫ ſm naturam esse ꝑus
definito. Tertio mō pñt ꝯsiderari inquantum respiciūt se vt ꝑncipium ꝛ
termin⁹. ꝛ hoc mō vnū definit aliud. sic relatiuū qđ hꝫ se in rōe ꝑncipij de
ꝑēdēts definit̃ ꝑ correlariū qđ hꝫ se ī rōe termini illā depēdētiā terminātꝫ.

Queritur Quid facit phus in fine istius capituli. Solutio phs ex isto correlario iam posito declarat solutõnem dubitatõnis superius mote. Et dicit q manus caput et sic de alijs non sunt adaliquid fm veritatem. Et ratio illius est. qr manus caput et alie ptes secundaꝝ substantiaꝝ pñt definite cognosci fm id qđ sunt ignorato illo cuius sunt sicut pt definite sciri qđ sit caput ignorato illo cuius est caput. Excusat tamẽ se phus de altiori determinatõe de istis. Dicens q fortasse difficile est de hmõi rebꝫ ꝯsidẽter determinare q̃ scz sint relatiua fm dici tm̃ et q̃ fm esse et veritatez nisi ista sint sepius ptractata vt distinguantur ea q̃ dicunt adaliqđ ex ꝯnotato ab his que dicunt adaliqđ fm totum esse et q̇dditatẽ nihilominus de singulis dubitare, supple subtiliter, et cum rõe nõ erit inutile. qr sic inuenit veritas eoꝝ q̃ dicuntur adaliquid solum et eoꝝ que sunt fm veritatem adaliquid.

Quintum capitulum De qualitate

Qualitatez vero dico fm quam quidem quales esse etc.

In hoc q̇nto capitulo determinat phs de p̄dicamẽto qualitatis. Et diuidit in duas ptes. In quaꝝ pma determinat de qualitate q̄tũ ad eius essentialia. In scđa q̄tũ ad eius accidẽtalia. Prima subdiuidit in duas in quaꝝ pma determinat de qualitate in abstracto. in scđa de q̄litate in concreto. Prima iteꝝ in duas qr pmo determinat de qualitate definitiue. in secunda de ea diuisiue.

Querit Quare qualitas p̄cedit actõnem et passionẽ. Solo qr causa p̄cedit effectum. sz qualitas est cã actõis et passionis. ergo qualitas etiã p̄cedit actõem et passionẽ. Minor pbat. qr actio causat a naturali potẽtia et passio a naturali impotẽtia.

Querit Utrꝫ qualitas sit p̄dicamentũ ab alijs distinctũ. Solutio q sic. Qꝫ em̃ sit p̄dicamentũ pꝫ. qr est genus generalissimũ habens sub se spẽs subalternas spẽs specialissimas et indiuidua. Spẽs em̃ subalterne qualitatis sunt quattuor vt stati patebit spẽs specialissime sunt grammatica logica albedo nigredo etc. Et indiuidua sunt. grammatica ioannis. logica sortis. albedo petri et sic de alijs. Et q sit distinctum p̄dicamentum patꝫ. qr habꝫ distinctum modum p̄dicandi de pma substantia qui est p̄dicari in quale.

Definitio qualitatis.

Queritur Quõ definit qualitas ab arestotele. Solutõ sic definit. Qꝫ qualitas est fm quam quales esse dicimur. Et debet illa definitio sic exponi (Qualitas ẽ) supple forma accidentalis (fm quã) supple accidentalem formam (nos) supple hoies (dicimur) id est quocunqꝫ modo denominamur vel simpliciter vel fm quid. (quales) Exemplum petri hyspani est. vt fm albedinẽ dicimur albi et fm colorem colorati.

Ar̃ Hic definiꝶ idē ꝑ seip̄m. ergo definitio nō est bona. Añs ꝓbaꝶ
qꝛ dꝛ qualitas est ƀm quā. quā eīn est relatiuū substātie idētitas
Solo ꝙ quā nō refert hic añs expres
eis. ꝛ ꝰ refert eandē rē cū suo añte.
sum qd est qualitatis sed añs subintellectuz qd est forma accñtalis. sicut
patuit ex expositōne definitōnis.

Ar̃ Ista definitio ꝯuenit forme substātiali. ergo nō est bona. Añs
pz qꝛ ƀm formā substantialē dicimur quales. vt ƀm rōnale di
Solo forma substātialis excludiꝶ ꝑ hoc qd subintellē
cimur ratōnales.
Etiā ƀm formā substātialē
gitur hic loco generis qd est forma accñtalis.
nō dicimur quales sed essentialiter sumus, quales dicente por. Sumus
eīn nos ratōnales ꝛ dij ꝛc.

Ar̃ Passiones de tertia spē sunt qualitates ꝛ tñ ƀm eas nō dicimur
quales. ergo definitio mala. scda ꝑs añtis pz. qꝛ rubedo causata
So
a verecundia est passio de tertia spē ꝛ nō denominat suū subiectū.
lutio ꝙ ƀm passiones etiā dicimur quales ƀm ꝙ dicimur accipiꝶ in ꝯposi
to qꝛ in ꝯposito dicimur. valet tñ sicut quocunqꝫ mō denominamur sim
pliciter vel ƀm qd. vñ eo mō qualitas aliqua denominat suum subiectum
quo modo inest sibi. Si inest ꝑfecte. ꝑfecte denominat si imperfecte deno
minat ipsum imperfecte.

Ar̃ Nos dicimur quales ƀm oīa nouem genera accidētiuz. ꝰ non
tantū ƀm qualitatē ꝛ ꝑ ꝯñs qualitas male definiꝶ ꝑ hoc ꝙ qua
litas est ƀm quā quales esse dicimur. Añs ꝓbaꝶ. qꝛ oē accñs p̄dicaꝶ in
quale. Solo ꝙ dupl'r dicimur quales. vno° simpl'r ꝛ sine addito ꝛ sic so
lum dicimur quales ƀm qualitatē. Alio mō cū addito alicuius alterius
modi p̄dicandi ꝛ sic dicimur bñ quales ƀm alia genera accidentiū. vnde
ƀm qͣtitatē dicimur quales quanti vel quoti ƀm adaliqd dicimur qua
les ad aliud nos habentes ꝛ sic de alijs.

Ar̃ Sunt multe qualitates ƀm quas nos nō dicimur quales. ergo
definitio nō est bona. Añs ꝓbaꝶ qꝛ ƀm albedinē parietis nos nō
dicimur albi nec ƀm hinnibilitatē nos dicimur hinnibiles. Ad hoc est di
cendū ƀm aliquos ꝙ nos nō demōstrat ibi hoīes sꝫ p̄mas substātias ꝛ sic
cessat argumētū. Sꝫ dñs albertus dꝛ ꝙ nos demōstrat ibi hoīes ꝛ ꝑ hoc
tñ nō excludunꝶ alie substātie sꝫ magis includunꝶ. qꝛ hō est magꝭ p̄ncipa
le subiectū qualitatꝭ in hoc ꝙ ē pluriū qualitatū susceptiu⁹ qͣ qcunqꝫ alia
substātia suscipit eīn qualitatꝭ spūales ꝛ corꝑales cū sit nexus dei ꝛ mūdi
et ꝑticipium omnis creature.

De speciebus qualitatis.

Queritur An qualitas posset diuidi in spēs Solutio ꝙ
sic. Quia est genus generalissimū decuius ratiōe
est vt diuidaꝶ oppositis differētijs in plures spēs de quibus possit esse ꝯs

cialiter ⁊ quid predicari.

Ar̄ Nullum multiplex hꝫ spēs sed qualitas est multiplex. ergo non hꝫ spēs ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō p̄t diuidi in spēs. Minor ꝓbat̄ ꝑ phm in textu dicentē ꝙ qualitas est de numero eoꝝ q̄ multipliciter dicunt̄ Solutio aliq̄d dici multipl'r p̄t intelligi dupl'r. vno modo sicut equocū vel analogum. ⁊ hoc modo qualitas nō dr̄ multipl'r sicut bn̄ ꝓbat argumentum. Alio modo sicut vniuocum ⁊ genus qd̄ ꝑ diuersas drās diuiditur in ea q̄ sunt sub ip̄o ⁊ sic qualitas dr̄ multipliciter. Sed tunc nō seq̄tur ꝙ ergo non habeat spēs.

Querit̄ Quot sunt spēs qualitatis. Sol'o ꝙ quattuor Quarum p̄ma est habitus ⁊ disp̄ō. Scd̄a naturalis potentia vel impotētia. Tertia passio ⁊ passibilis qualitas. Et quarta forma ⁊ circa hoc aliq̄d ꝯstans figura Et rō illius diuisionis est. q2 om̄is modus inherendi ip̄ius qualitat̄. aut tenet se ex ꝑte forme aut ex ꝑte materie Si p̄mum hoc est dupl'r. q2 vel assimilatur forme ſm ꝙ est habitus materie ⁊ sic est p̄ma spēs vel ſm ꝙ est motor materie ⁊ sic est scd̄a spēs. Si scd̄m hoc est dupl'r. q2 vel tenet se ex ꝑte materie sensibilis. vt sensibilis est ⁊ sic ē tertia spēs vel vt sola q̄titate determinata est ⁊ est sic quarta spēs.

Ar̄ Vnū genus nō dꝫ diuidi nisi in duas spēs sꝫ qualitas est vnū genus. g̊ nō dꝫ diuidi nisi in duas spēs ⁊ ꝑ ꝯn̄s male ponuntur hic quattuor. Solutio ꝙ duplex est diuisio generis. vna est ꝑ drās oppositas essential'r ꝯstituētes spēs ⁊ talis diuisio nō dꝫ esse nisi in duas species Alia est ꝑ diuersas modos q̄bꝫ afficit̄ sub̄a. Et q2 tales modi sunt q̄nq3 multi. g̊ nō opꝫ talem diuisionē generis esse solū in duas spēs. Et sic ē in ꝓposito. q2 qn̄ dr̄ hic ꝙ qualitas diuidit̄ in quattuor spēs dꝫ spēs accipi cōmuniter ꝑ modo. vt sit sensus sunt quattuor spēs. id ē quattuor modi generales q̄bus omnes qualitates afficiunt substantiā. Verum tamen est ꝙ ista diuisio reducitur ad eam que est generis in spēs ⁊ hꝫ modū eius

Prima spēs qualitatis.

Queritur Que est prima species qualitatis. Solutio habitus ⁊ dispositio.

☞ Arguit̄ Habitus est vnū speciale p̄dicamentū. g̊ nō est spēs qualitatis Sol'o ꝙ habitus accipit̄ multipl'r. vno° vt ſcat aliqd̄ trāscendēs ſm ꝙ ab eo dr̄ habere denoīatiue ⁊ sic est postp̄dicamētū. Scd̄o° vt ſcat habitudinē mediā inter habentē ⁊ rem habitā ⁊ sic est distinctum p̄dicamentū. Tertio mō accipit̄. vt idē est qd̄ forma positiua ⁊ sic accipit̄ vt opponit̄ p̄uatōi. Quarto mō accipit̄ vt ſcat qualitatē firmiter radicatam in subiecto ⁊ illo vltimo mō solū accipit̄ hic in ꝓposito

Queritur Quō differunt habitus ⁊ dispositio. Solutō sic differunt ſm phm. quia habitus est permanētior ⁊ diuturnior in subiecto q̄3 dispositio. Et ꝙ hoc verum sit. probat

phs exemplariter p̄mo de habitu scđo de dispōne. De habitu ꝓbat sic
q̄ꝛ scie ⁊ ꝟtutes sunt habitus ⁊ difficulter mouent̄ a subiecto. de scientijs
ptꝫ qꝛ si q̄s sumat sciam mediocriter.i.paulatim ⁊ moꝛose tunc non separ̄
faciliter ab eo nisi forte grandis fiat trāsmutatio vel ab egritudine vel ab
aliq̄ hmōi de ꝟtutibꝫ etiā ptꝫ hoc idē qꝛ iusticia castitas ⁊ silr̄ia nō vident̄
faciliter posse ꝑmutari. De dispōne vero ꝙ scꝫ sit faciliter trāsmutabilis
a subiecto ptꝫ qꝛ caloꝛ frigiditas egritudo ⁊ sanitas cito mouētur a subie
cto. qꝛ hō cito ꝑmutat̄ a caloꝛe i frigiditatē a sanitate in egritudinē ⁊ ecō
uerso. Et hoc est verū nisi ꝯtingat tales dispōes ꝓpter longitudinē tp̄is
trāsferri quasi in habitum naturalē sicut est aliq̄ egritudo insanabilis vl̄
difficulter mobilis. qꝛ tunc tales dispōnes debēt dici habitus. Ptꝫ ḡ ꝙ ꝑ
hoc differt habitus a dispōne. qꝛ dispō est de facili mobilis sꝫ habitus est
diuturnioꝛ ⁊ difficile mobilis a subiecto

Querit̃ Quō ꝯueniūt habitus et dispō So° phi ꝙ sic ꝯueni
unt. qꝛ habitus sunt etiā dispōnes. sꝫ dispōnes non est
necesse esse habitus Et ꝙ habit⁹ sint dispōnes sic pꝛobat. qꝛ q̄ habitū ha
bent quodāmodo dispositi sunt ad ea q̄ habēt vel melius vel peius Sꝫ
qui dispositi sunt nō oīno retinēt habitum Et istud tantū est dictu ꝙ oīs
habitus est dispō. sꝫ non ecōtra non em̄ oīs dispō est habitus.

Queritur Utrū habitus ⁊ dispō nominēt vnā q̄litatē seu
formā ẜm essentiā Solutio ꝙ sic Et rō illius
est qꝛ vna ⁊ eadeꝫ qualitas ẜm spēm p̄t dici habitus ⁊ dispō. Sicut vna
et eadē scia si est firmiter radicata in subiecto vocatur habitus ⁊ si nō fue
rit firmiter radicata tunc vocatur dispō. Et si tunc querat̄. Si habit⁹ et
dispō sunt vna q̄litas ẜm spēm quare tunc nō noīat̄ vno noīe. Solutio
ꝙ hoc est pꝛopterea qꝛ licet dicāt vnā spēm seu foꝛmā ẜm essentiā tn̄ dicūt
eam sub diuersis ⁊ oppositis modis quos talis foꝛma habet in subiecto
in quo est. et qꝛ opposita nō possunt ꝑ vnū nomē ẜcari necesse fuit istā spe
ciem pluribꝫ noībꝫ ẜcari. Et qꝛ sic habitus et dispō ꝑtinēt ad vnā foꝛmā
et differūt solum penes diuersos modos ideo ꝯiunguntur adinuicē per
ꝯiunctōnem copulatiuā quia illa est nota minoꝛis diuersitatis q̄ꝫ coniun
ctio disiunctiua.

Querit̃ Que sunt qualitates que ꝯtinent̄ sub hac spē. So°
sub ista p̄ma spē qualitatis ꝯtinētur oēs habitus siue
coꝛꝑales siue spūales. Pꝛo cuius intellectu est Notādū ꝙ habitus sunt
p̄mo duplices qꝛ q̄daꝫ sunt coꝛꝑales qui scꝫ fundant̄ in subiecto coꝛꝑali
vt sanitas foꝛtitudo abilitas mēbꝛoꝛū causata ex frequenti vsu mēbꝛoꝛꝫ
Quidam vero sunt spirituales q̄ scꝫ in aīa subiectant̄ vel in potentijs aīe
Et illi sunt triplices qꝛ quidam sunt infusi vt sunt fides spes charitas ⁊
similes ꝟtutes suꝑnaturales. quidam concreati sicut sunt species intelle
ctuales ⁊ rōnes ꝯcreate mētibꝫ angeloꝛū. q̄dā vero sunt acquisiti Et illi
sunt duplices. qꝛ q̄dā sunt intellectuales ⁊ q̄dā moꝛales intellectuales sꝫ
duplices scꝫ Speculatiui sicut sūt sapientia intellectus scientia ⁊ pꝛactici
sicut sunt ars et pꝛudentia Moꝛales sunt etiam duplices qꝛ q̄dā sunt

in appetitu intellectiuo vt iusticia quidam vero in appetitu sensitiuo et illi sunt iterum duplices q2 q̄dā sunt in appetitu ꝯcupiscibili vt tꝑantia liberalitas amicitia ⁊ hmōi alij sunt in appetitu irascibili. vt fortitudo magnanimitas ⁊cetera. Et oēs isti habitus ⁊ oppositi his siue ꝑm supabūdātiā siue ꝑm defectū ponūtur in ista ꝑma spē qualitatis de his tn̄ habitib9 et quō ex dispōne fit habitus vide latius in cōmētarijs.

¶ Secunda species.

Queritur Que est secūda spēs qualitatis. Solutio naturalis potentia vel impotētia. Et vocat eā phs Aliud gen9 qualitatis. Et ponit exempla vt cursor pugillator. sanatiuus ⁊ egrotatiuus Cursor eñ ⁊ pugillator dicunt̃ de ista spē nō ꝓpter hoc q2 cursores ⁊ pugillatores sic dispositi sunt ad currendū vel pugillandū. Sz q2 habēt naturalem potentiā hoc facile faciendi. Silr sanatiui dicunt̃ ꝓpter hoc ꝙ habēt naturalē potentiā vt nihil patiant̃ a quibuslibet accn̄tib9 egritudinem inferentib9 Sz egrotatiui dicunt̃ q2 habēt naturalē impotentiā vt facile patiant̃ ⁊ nō possunt resistere accn̄tib9 egritudinē inferentib9 Et simili mō se habēt etiā durū ⁊ molle. durū eñ dicit̃ qd̄ habet naturalem potētiam resistendi sectōi vel diuisioni. Et molle dicitur quod habet naturalem īpotentiam vt cito secat̃ vel diuidatur.

Queritur Quid est naturalis potentia vel naturalis īpotētia So° ꝑm dn̄m albertū sic definit̃. Naturalis potentia vel īpotentia est quedā qualitas in substātialib9 ꝑncipijs rei radicata q̄ totum substātiale esse ꝯstitutū ꝯsequit̃ ꝑm quā quales. i. potētes dicimur ad facile agendū ⁊ nō patiendū vel ecōtra ad facile patiēdū et non agendū ea que sunt ꝑm naturam vel nature ꝯseruatōem Et si q̄ratur quare talis qualitas vocat̃ naturalis potētia vel naturalis īpotētia. Solo naturalis potētia vocat̃. q2 orit̃ ex victoria forme supra materiaz que formā termīat ⁊ terminatā tenet ita ꝙ resistit ꝯtrarijs alteratiōībus Vocat̃ eñ naturalis q2 in naturalib9 ꝑncipijs radicata Et potētia q2 est vigor ⁊ valor īpius forme sup materiā ad agendū ea q̄ sunt ꝑm naturam sine īpedimēto. Et ꝑ oppositū naturalis īpotētia vocat̃ q2 orit̃ ex victoria materie supra formā quā īpedit ꝯtraria dispō rōne ꝑuatōis. ita ꝙ nō pt materiā termīare ꝓpter hoc ꝙ est vigor diminutus Et sic dr̄ naturalis impotentia nō quasi natura sit ꝑncipiū huius defectus. Sed q2 natura ꝯtrarijs dispōnib9 īpedit̃ ne ad talē vigorem possit ꝑuenire.

Queritur Utrū naturalis potentia vel impotētia dicāt vnā q̄litatē vel formā ꝑm spēm So° ꝙ nō. et rō illius est q2 opposita nō possunt dicere vnā formā ꝑm spēm. Sz naturalis potētia et impotētia opponūtur nō solū q̄tū ad modū eēndi in subiecto sicut supius dictum fuit de habitu ⁊ dispōne. Sz etiā q̄tuz ad formā q2 ꝑ nullā vnā et eandē formā pt aliqd̄ subiectū esse naturaliter potēs vel īpotens. ergo nō dicūt vnā q̄litatē vel formā ꝑm spēm. Et ergo phs h in textu non vocat naturalē potentiā vel īpotētiā spēm sz genus dicens aliud vero gen9 q̄lit.

tatis. qꝛ ꝯueniētia in genere est minor ꝙ̄ ꝯueniētia in spē eā em̄ q̄ ꝯueniūt
in genere ꝯueniūt in potētia tm̄. ſ; illa q̄ ꝯueniūt in spē ꝯueniūt in actu ꝛ
in forma. Et ergo qꝛ naturalis potētia ꝛ īpotētia nō ꝯueniūt in actu ꝛ for
ma specifica ſ; solū in potētia materie iō non dicūtur spēs ſ; genus Et il
la etiā est ratio quare ꝯiūgunť ꝑ ꝯiūctōem disiunctiuā. qꝛ ꝯiūctio disiun
ctiua est nota minoris ꝯuenientie ꝙ̄ est ꝯiunctio copulatiua.

Ar̄ Ex illo seq̄reť ꝙ nō essent quatuor spēs qualitatis tm̄ qđ est cō
tra ꝑus dicta. Seq̄la ptz qꝛ naturalis potētia vel impotētia nō
sunt vna spēs So° licet naturalis potentia vel impotentia nō sint vna
spēs tn̄ ponūtur loco vnius spēi nō spēalissime ſ; subalterne. Pro quo
Notandū ꝙ naturalis potentia vel īpotētia pn̄t dupliciter considerari.
vno mō ſm ꝙ ꝯueniūt in vno supiori genere qđ circūloquimur ꝑ hoc ag
gregatū naturalis potentia vel impotentia eo ꝙ tale genus sit nobis ig
notum ꝛ hoc modo ponūtur loco vnius spēi non specialissime sed subalter
ne vt dictum fuit. Alio modo possunt considerari ſm suas ꝓprias natu
ras ꝛ essentias. ꝛ sic sunt diuerse spēs essentialiter distincte. qꝛ vt dictum
fuit ꝑ nihil idem subiectū est naturaliter potens ꝛ impotens

Arguitur Nulla priuatio videtur esse spēs qualitatis. sed
naturalis īpotētia est q̄dā ꝑuatio naturalis po
tentie. ergo non est spēs q̄litatis Sol° licet naturalis īpotētia dicat ꝑua
tionē ſm nomē nō tn̄ ſm rem Et ratio est. qꝛ ꝑuatio quā dicit est funda
ta in ꝯtrario habitu et ergo ꝯ̄trum ad id qđ ē ē positiua qualitas

Querit̄ Que sunt ille qualitates q̄ ponūtur in ista spē. So°
in hac spē ponūtur oēs aptitudines vel inclinationes
q̄bus suba potest faciliter in suas opatōes vel a q̄bꝫ in suis opatōibꝫ īpe
ditur. sicut sunt ꝓprie passiones Et oēs potentie anime pmo aīe vegeta
tiue que sunt nutritiua agumētatiua ꝛ generatiua. Scđo potētie aīe sen
sitiue tam apphensiue ꝙ̄ appetitiue apphensiue duplices. ſc; exteriores q̄
sunt visus auditus gustus olfactus ꝛ tactus. Et interiores q̄ sunt sen
sus cōis imaginatiua estimatiua phātasia ꝛ memoria. Appetitiue sicut
sunt appetitus ꝯcupiscibilis ꝛ irascibilis. Tercio poṫe aīe intellectiue vt
sunt intellectus ꝛ volūtas. Et oēs etiā ꝟtutes actiue reꝝ que sunt citra
deū ꝛ oēs ꝟtutes occulte herbarū ꝛ lapidū ꝛ naturales inclinatōes quibꝫ
aliq̄ dicunť naturaliter iusti vel pudici ⁊c. qꝛ ſc; ad illa sunt naturaliter in
clinati. oīa illa ponunť in ista secūda spē qualitatis

¶ Tertia species

Queritur Que est tertia spēs qualitatis So° est passio
et passibilis q̄litas Ex^m ē vt dulcedo amaritudo
austeritas ꝛ oīa his ꝯgnata ꝛ sil'r calor ꝛ frigiditas ꝛ albedo ꝛ nigredo Solutio h'
Querit̄. Q̄uo ꝓbat phs ꝙ illa iā noīata sint q̄litates
probat ex definitōne qualitatis superius posita qꝛ q̄litas est ſm quā q̄les
esse dicimur ſ; subiecta q̄ suscipiūt hmōi q̄litates ſm ipas dicunť qualia
vt mel dicitur dulce eo ꝙ suscipit dulcedinem ꝛ corpus dicitur album co
ꝙ suscipit albedinē ⁊c̄ꝫ. ergo sunt qualitates

Queritur Quare dicunt passibiles q̄litates Solutio phi ꝙ nō
dicunt qualitates passibiles quasi subiecta sua que eas
suscipiūt aliq̄d patiant. Sꝫ q̄dā earū dicunt q̄litates passibiles qꝛ inferūt
sensibus q̄sdā passiones vt dulcedo infert quādā passionē gustui ⁊ caloꝛ
tactui. Alie vero sicut albedo nigredo ⁊ alij coloꝛes non dicuntur ꝓpter
hoc qualitates passibiles. qꝛ non agunt in sensum ſm esse materiale Sed
dicunt ꝓpter hoc passibiles qualitates qꝛ causant in nobis a quibusdam
passionib9 ꝑuijs naturaliter vel ab extrinseco ꝯtingentib9. Et h̄ ptꝫ expe
rimētaliter qꝛ rubedo causatur in facie ab illa passione ꝑuia in nobis que
est verecūdia q̄ cōtingit in nobis ab extrinseco. Et palloꝛ ex timoꝛe ⁊c̄tijs
Ex quo infert phs correlarie. ꝙ sicut coloꝛ q̄ causat ab aliqua passione
extrinseca ⁊ artificiali vocatur passibilis qualitas ita etiā ille coloꝛ q̄ cātur
ex aliqua passione naturali. Et ratio est qꝛ coloꝛ qui naturaliter inest eo⸗
dem modo fit ex passione ꝑuia naturali sicut alius ex passione extrinseca
et artificiali licet forte illa passio in his que fiūt naturalr̄ sit nobis occulta

Queritur Q̄uō differūt passiones ⁊ passibiles qualitates So°
sic differunt qꝛ qualitates q̄ causant in subiecto ab aliq̄
bus passionib9 siue naturalib9 siue ab extrinseco ꝯtingentib9 difficile mo
bilib9 ⁊ diu ꝑmanētib9 dicuntur passibiles qualitates ⁊ denoīant sua sub
iecta qualia. Sꝫ ille q̄ causant ab aliq̄b9 passionib9 cito trāseuntib9 dicunt
passiones. q̄litates ꝓo minime eo ꝙ ſm eas nos nō dicimur q̄les Et istā
ↄ̄clōm declarat. p. exēplarit̄ p̄mo in q̄litatib9 corꝑis. scd̄o in q̄litatib9 aīe
in q̄litatib9 corꝑis sic. qꝛ albedo nigredo vl̄ palloꝛ si cānt a naturali ꝯple
xione vel ab egritudine diuturna vel ab estu vel ab aliqua alia causa diu
ꝑmanēte dicuntur passibiles qualitates Sed rubedo vel palloꝛ ⁊ silēs q̄
litates que causant a passionib9 cito trāseuntib9 puta a verecūdia vel ti⸗
more dicuntur passiones eo ꝙ subiectum dr̄ aliq̄d passum. Sed non di⸗
cunt qualitates qꝛ ſm eas non denoīamur quales. Silr̄ ptꝫ in q̄litatib9
aīe qꝛ ira dementia ⁊ similes qualitates aīe si causentur in subiecto a na⸗
tura vel ab aliqua alia cā diu ꝑmanēte dicuntur passibiles qualitates et
denoīant simpliciter sua subiecta. Sed si causentur ab aliqua passione ci
to transeunte dicuntur passiones ⁊ non qualitates. vnde si aliquis forte
cōtristatus ab aliquo inferente iniuriā iracūdioꝛ solito factus sit ꝓpter h̄
nō dicitur iracūdus sed magis ſm iram aliquid passus.

Queritur Utrū passio ⁊ passibilis qualitas sint vna spēs
qualitatis. Solutio ꝙ sic Et rō illius est q̄a
noīant vnam ⁊ eandem naturā seu essentiā qualitatis ⁊ nō differunt nisi
penes ꝑfectū ⁊ īꝑfectū magis vel minus radicatū in subiecto q̄ nō variāt
spēm. vn̄ eadē qualitas nūero q̄ est passio. qꝛ inest īꝑfecte p̄t fieri passibilis
q̄litas si acq̄rat eē ꝑfectū et magꝭ radicatū in suo subiecto. Et ꝫ etiā. p.
ꝯiūgit ista duo noīa passio et passibilis q̄litas per ꝯiunctionē copulatiuā

Arguitur Passio est speciale predicamentum. ergo nō est spēs
qualitatis Solutio passio accipitur equoce. vt est
spēale p̄dicamētum. ⁊ vt est spēs qualitatis. Pro q̄ ē notandū ꝙ passio

accipitur multipliciter. vno modo pro morbo vel egritudine ꝛ sic febris di
cit passio. Alio modo pro conceptu intellectus ꝛ sic accipit̃ pmo perihere
meniarũ vbi dicit̃ Sunt ergo ea que sunt in voce earũ que sunt in anima
passionũ note. Tertio mõ accipit̃ put est effectus illationqꝫ actõnis ꝛ sic ac
cipit̃ vt est distinctum p̄dicamẽtum. Quarto modo accipit̃ p qualitate
causata ex passione cito trãseũte ꝛ sic ponit̃ tertia spẽs qualitatis

Arĝ Nulla qualitas est passibilis. ergo male ponitur spẽs qualitatis
Añs pbat̃ qꝛ solum subiectum est passibile. Soº aliqd dicitur
passibile dupliciter. vno mõ qꝛ ipm met patit̃. ꝛ sic qualitas nõ dicit̃ passi
bilis. Alio modo qꝛ infert sensui passionẽ vel qꝛ causat̃ ab aliqua passione
Et sic qualitates alique bñ dicunt̃ passibiles

Querit̃ Qñõ debet hoc verbũ phi intelligi quo dr̃ quare pas
siones hmõi dicunt̃ qualitates vero minime. Soº
nõ debet sic intelligi quasi passiones non sint qualitates ẽm eẽntiã Pꝫ qꝛ
nõ sunt qualitates ẽm denoiatõem eo ꝙ non sufficiunt denoiare sua sub
iecta qualia vt dictum fuit.

Queritur Que sunt qualitates que ponũtur in ista spẽ.
Soº in ista spẽ ponuntur omnes qualitates q̃
inferũt sensibꝫ passionẽ sicut sunt obiecta sensuũ exterioꝝ vt coloꝛ sonꝰ ꝛc
Silr̃ oẽs q̃litates q̃ ex aliq̃bus preuijs passionibꝫ causant̃. sicut sunt rube
do que causat̃ ex verecũdia palloꝛ ex ira. Silr̃ accñtia aie que vocant̃ pas
siones appetitus sensitiui. vt sunt amoꝛ desideriũ gaudiũ tristicia spes de
speratio. ꝛcijs. oia eñ ista ꝯtinent̃ sub ista specie

¶Quarta species

Querit̃ Que est quarta spẽs q̃litatis Soº est forma ꝛ circa
hoc aliq̃d ꝯstans figura. ꝛ vocat eã phs q̃rtũ genus q̃li
tatis. Exm̃ est vt rectitudo ꝛ curuitas triãgulũ q̃drãgulũ ꝛ his silia oia
ei ista sunt q̃litates qꝛ subiectũ ista recipiẽs dicit̃ quale.

☞ Querit̃. vtꝝ forma ꝛ figura ẽcẽt vnã ꝛ eãdẽ q̃litatez in spẽ Soº
ꝙ sic. qꝛ vna ꝛ eadẽ res est. s. terminatio lineaꝝ ꝛ supꝑficieꝝ in coꝛpe q̃ dicit̃
forma ꝛ q̃ dr̃ figura dr̃ñs solũ vt dr̃ albertus penes diuersam relatõem qꝛ
modus termiatõis lineaꝝ ꝛ supꝑficierũ in coꝛpe p̃t referri ad intra ad foꝛ
maꝫ substãlem q̃ est cã talis terminatõis lineaꝝ ꝛ supꝑficierũ in coꝛpe ꝛ sic dr̃
forma vl̃ p̃t referri ad extra ad q̃ñtitatez sic vel sic termiatã ꝛ sic dr̃ figura
Et h̃ significãdũ ꝙ scꝫ sint idẽ. p. ꝯiũgit illa duo p̱ ꝯiũctõem copulatiuã q̃
est nota maioꝛis idẽptitatis q̃ꝫ disiunctiua.

Dr̃ Quare tũc phs vocat istã spẽm q̃rtũ genus q̃litatꝫ. Soº ꝙ nõ
vocat eã ꝓpterea genus q̃si forma ꝛ figura nõ dicãt vnã ꝛ eandez
qualitatẽ ẽm spẽm sicut scd̃a spẽs supꝑius dcã fuit genus Sed vocat istã
spẽm genus qꝛ valde multa ꝯphendit. hoc est qꝛ valde multa sunt q̃ pos
nunt̃ in ista specie qualitatis.

☞ Arguit̃. Figura est q̃ñtitas ẽ nõ debet poni spẽs q̃litatꝫ. Añs pbat̃
qꝛ figura est q̃ termio vel termis claudit̃ sꝫ hoc ꝯuenit q̃ñtitati Solo ꝙ

figura accipitur dupl'r. vno modo materialiter p supficie clausa vl' termi-
nata lineis. ꝛ sic figura est bñ q̃titas Alio modo formaliter p ipa clausio-
ne vel terminatõne supficiei ꝛ sic est spẽs qualitatis.
☞ Cõtra. Terminus est eiusdẽ generis cũ eo cuius est terminus sꝫ fi-
gura est terminus q̃titatis. g̃ debet esse in eodem genere cũ q̃titate ꝛ per
ꝯñs non erit species q̃litatis. Soº ꝙ maior hꝫ veritatẽ de termio intrĩ-
seco nõ aũt de termino extrinseco qualis est figura.

Queritꝰ Que sunt ille q̃litates q̃ ponũtur in ista quarta spẽ.
Soº in ista spẽ ponunꝰ oẽs figure corpales ꝛ supficia-
les tã naturales sicut sunt figura bipedalis in hoĩe quadrupedalis in eq̃
ꝛc̃ijs que causanꝰ a formis naturalibꝫ corporũ in q̇bꝫ sunt q̃ꝫ artificiales si-
cut sunt oẽs res artificialiter facte. vt domꝰ statua tunica ꝛc̃ijs. Itẽ oẽs
qualitates q̃ fiũt circa q̃titatẽ ꝯtinuã vel discretã. De discreta. vt pari-
tas imparitas finitũ infinitũ q̃ fiũt circa nũerꝫ. De ꝯtinua. vt rectitudo
curuitas circa lineã. ꝯcauũ ꝯuexũ planũ circa supficiẽ. ꝛ spiricũ piramida-
le. triangulare quadrãgulare que fiũt circa corpus

Queritur Utrũ rarũ ꝛ densum asperũ et lene sint etiã q̃lita-
tes de ista spẽ Solutio phi in textu ꝙ nõ. qꝛ q̃ꝫ-
uis videanꝰ forsitã apud aliq̃s p̃care qualitates de ista spẽ tñ non p̃cãt, sed
aliena sunt a qualitatis diuisione ꝛ magis p̃cant positõem quãdã ꝛ ordi-
nem ptiũ. ꝛ ita sunt in p̃dicamẽto situs. Et ꝙ hoc verũ sit pbat phs idu-
ctiue ex definitõibꝫ eorꝫ. Quia densuꝫ ẽ cuius ptes sibijnuicẽ ppinq̃ sunt
Et ex opposito rarũ est cuius ptes distãt a seinuicẽ in toto. Lene dꝛ cuiꝰ
ptes in eq̃li iacẽt supficie ita ꝙ vna sup̃ aliam non emineat. Et p oppo-
situm asperum dicitur cuius vna pars supeminet alteri.

Arguitur Gilbertus por. dt. ꝙ rarũ densum asperũ ꝛ lene
non dicũt positõnes sꝫ q̃litates circa positionez.
ergo male dt hic phs ꝙ sint aliena a q̃litatis diuisione Solutio dñi gil-
berti ꝙ p̃dicta noĩa pñt dupl'r ꝯsiderari. vnoº quo ad p̃catõem suã p̃ma-
riam ꝛ p̃ncipalẽ ꝛ sic sunt positõnes ꝛ nõ q̃litates sicut hic dt Arestote.
Alioº q̃ ad p̃catõem suã secũdariã. ꝛ sic sunt qualitates q̃ faciũt ad diuer-
sam imutatõem tactus Et sic loquiꝰ de eis gilbertus por.

Queritꝰ Quid facit phs post assignatõem istaꝝ spẽꝝ. Soꝰ
excusat se de vlteriori determiatõe q̃litatis Dicẽs ꝙ lꝫ
fortasse alij modi qualitatis apparebũt qꝛ quale vel qualitas multipliciꝰ
dꝛ de quali subali ꝛ accñtali tamẽ isti modi q̇ maxime dicunꝰ modi quali-
tatis iam dicti sunt

¶ De quali in concreto.

Queritꝰ Q̃ũo definiunꝰ qualia a pho Solutio q̃lia dicunꝰ que
p̃m hec denoĩatiue dicunꝰ vel q̃ũolibet aliter ab his. vñ
in plꝫibꝫ ꝛ pene in oibꝫ q̃lia denoĩatiue dicunꝰ Et x̃eplũ est vt a cãdore can-
didus a grãmatica grãmaticus. ꝛ a iusticia iustus ꝛ sil'r in alijs
☞ Ar. Definitio quanti nõ poniꝰ in p̃dicamẽto q̃titatꝫ. g̃ definitio q̃

lis etiā nō debet h poni in pdicamēto q̄litatis. ꝯn̄a pbat̄ a silī Soͦ ꝙ
nō est silr̄e de q̄litate ꝛ q̄titate. Et rō diuersitatis est. qꝛ q̄titas nō habet
vnū denoīatiuū siue ꝯcretū sꝫ duo vt ꝑus patuit ꝛ iō suū ꝯcretū seu deno
minatm̄ nō potuit definiri sicut ꝯcretū q̄litatis Uel pt dici ꝙ modus de
noīandi nō ita ꝓprie ꝯuenit q̄titati sicut q̄litati. qꝛ q̄titas vt dr̄ Albert⁹
est ꝓpinquissima sub̄e. ꝛ ergo potius ꝯstituit subiectū ꝑm esse q̄ substare
potest motui q̄ denoīet ꝓprie loq̄ndo Sꝫ q̄litas ꝯtinet termīos mot⁹ ꝑm
quos fit denoīatio substātie et ergo q̄litas pt bene describi ꝑ denoīatōēꝫ
factam ab ipa ꝛ non q̄titas.

Querit̄ Quare hic definiūtur qualia in plurali nūero Soluͦ
ꝓpter pluralitatē ꝛ multitudinē ipoꝝ qualium
Querit̄. Q̄ūo debet exponi ista definitio qualiū Solutio sic Qua
lia sunt q̄ ꝑm hec. i. ꝑm qualitates seu q̄tuor spēs qualitatis supradictas
denoīatiue dicunt̄ supᵉ denoīatōne tali qua subiectꝫ simplr̄ denoīat̄ vel
q̄ūolibet alit̄ ab his. i. aliq̄ alio mō q̄ vere ꝛ simplr̄ denoīatiue

Ar̄ Qualitas fuit supius definita ꝑ quale ergo male definit̄ h qua-
le iterū ꝑ qualitatē. ꝯn̄a tenet qꝛ alias esset circulus ꝛ vnū ꝛ idē
esset notius ꝛ ignotius respectu eiusdem Soͦ ꝙ nō est circulus ī istis
definitōnibꝫ qꝛ qn̄ q̄litas definit̄ ꝑ quale definitio datur ꝑ prius ꝛ notius
quo ad nos. qꝛ ꝯcretū est nobis notius. Sꝫ qn̄ quale definit̄ ꝑ qualitatē
tunc dat̄ definitio per ꝑus ꝛ notius quo ad naturā qꝛ abstractū est noti⁹
quo ad naturā eo ꝙ sit simplicius q̄ ꝯcretū Et hoc non est incōueniens
ꝙ vnū ꝛ idē sit notius ꝛ ignotius in diuersis generibꝫ ꝯgnitionū

Queritur Quare in ista definitione ponit̄ illa ꝑticula disiū
ctiua vel quomodolibet aliter ab his Soͦ ad
innuendū vnā diuisionē qualium que est ꝙ duplicia sunt qualia. quedaꝫ
sunt que dicuntur denoīatiue simpliciter ꝑm rem ꝛ vocem silr̄. Alia sunt q̄
non dicuntur denominatiue.

Queritur Quot modis aliqua dicuntur qualia nō deno
minatiue. Soͦ phi ꝙ duobꝫ modis. vno mō
qꝛ dicuntur ab aliqua qualitate cui nō est nomē impositū. vt cursoꝛ ꝛ pu
gillatoꝛ. Alio modo qꝛ dicuntur ab aliqua qualitate cui licet sit nomē im
positū non tamen ꝯueniunt in nomine cum qualitate a qua dicunt̄. Exē
plum est vt aliquis dr̄ studiosus nō denoīatiue a virtute.

Arguitur Qualitatibus seu abstractis a quibus dicūtur
cursoꝛ ꝛ pugillatoꝛ sunt noīa imposita ergo exē
pla circa ꝑmū modum sunt falsa. An̄s probatur quia cursoꝛ dicitur ab
arte pugillatoria Solutio phi ad hoc ꝙ cursoꝛ ꝛ pugillatoꝛ possunt ac
cipi dupliciter. vno modo vt significāt artem vel habitū currendi vel pu
gillandi genitum ꝑ doctrinā vel exercitiū. ꝛ sic ꝑtinēt ad primā speciem
qualitatis ꝛ dicuntur a qualitatibus siue abstractis quibus sunt nomi-
na iposita. vt bene ꝓbat argumentū. Alioͦ vt ꝑcāt naturales potētias
h faciēdi. i. currēdi vl̄ pugillādi ꝛ sic ꝑtinēt ad scđam spēm q̄litat̄ Et ab-

stractꝫ suis nō sunt noīa imposita ꝛ ergo hoc mō dicūtur non denoīatiue

Queritur Quot modis īpediť denoīatio. Solutio denoīatio impediť in genere duobꝫ modis. vno° ex pte rei. Alio° ex pte vocis Ex pte rei īpediť tripl'r. s. pmo mō qꝛ q̄litas nō inest subiecto satis intense hoc est ꝫm eē pmanēs ꝛ ģ caliditas q̄ inest aq̄ tepide nō p̄t denoīare aquā simpl'r calidā. Scdo° qꝛ nō inest satis extēse. i. p notabili vl' p maiore pte subiecti. ꝛ ģ albedo q̄ inē ethiopi ꝫm dentes nō p̄t denoīare eū albū. Tertio mō qñ nō inest satis ptense hoc est p notabili dzā tpis Et ģ rubedo cāta ex verecūdia nō p̄t denoīare subiectū rubeū. Ex pte vocis vero inpediť denoīatio dupl'r sicut statim dictū fuit. vno° scꝫ qꝛ forme denoīati nō est nomē īpositū Alio modo qꝛ forme denoīanti est nomē impositū tñ ꝫm illud nomē non fit denoīatio sꝫ ꝫm aliud vt aliquis dr̄ studiosus nō a studio sꝫ a ꝟtute vt patuit.

¶De proprietatibus qualitatis

Queritur Quot sunt ꝓprietates q̄litatis So° ꝙ tres Quaꝝ prima est ꝙ qualitati inest ꝯtrarietas. vt iusticia ꝯtrariať iniusticie. ꝛ albedo nigredini. Et ꝯuenit etiā ista ꝓprietas quali in ꝯcreto. vt iustū ꝯtrariať iniusto. ꝛ albū nigro

☞ Queriť. que est ratio istius ꝓprietatꝫ Sol'o rō est ista. qꝛ forme actiue ꝛ passiue mutuo sese expellētes ad eodē subiecto ꝯtrariant. sꝫ qualitates sunt hmōi. vtꝫ ex exēplis iā positis. ģ q̄litati ꝯuenit habere ꝯ̄rium.

Ar Cōtraria debēt eē sub eodē genere posita sꝫ q̄litas non poniť sub aliquo genere. ģ nō ꝯuenit sibi habere ꝯtrariū Sol'o ꝙ q̄litas in cōi accepta non poniť sub aliquo genere. nec hꝫ ꝯtrariū vt sic. sꝫ accepta ī suis spēbꝫ bñ poniť sub aliquo genere sicut albedo ꝛ nigredo. vl' iusticia et iniusticia ponunť sub aliquo genere ꝛ ģ sic ꝯuenit sibi habere ꝯtrariū.

☞ Arguiť. Justicia ꝛ iniusticia opponūtur ꝑuatiue. ģ nō ꝯtrarie Añs pbať. qꝛ iiusticia īportat ꝑuatōem iusticie Solutio licet iiusticia dicat ꝑuatōem iusticie tñ illa ꝑuatio ē fundata in ꝯtrario habitu positiuo

Queritur An ista ꝓprietas sit ꝓprie ꝓpria qualitati So° phi ꝙ nō. qꝛ nō ꝯuenit oībꝫ qualitatibꝫ nō em̄ conuenit rubio pallido ꝛ alijs medijs colorībꝫ qꝛ illis nihil est ꝯtrariū.

☞ Queriť. Quod est correlariū qd infert phs ex ista ꝓprietate q̄litatis Solutio istud. Si vnū ꝯtrarioꝝ fuerit quale ꝛ reliquū erit quale Et hoc pbat phs exēplariter. qꝛ iusticia est ꝯtraria iniusticie ꝛ iusticia est qualitas. ģ etiā iniusticia est qualitas. qꝛ iniusticia nulli alioꝝ generū poterit adaptari nisi cui adaptatur iusticia Iniusticia ei neqꝫ est q̄titas neqꝫ ad aliqd neqꝫ aliqd alioꝝ p̄dicamētoꝝ nisi quale siue q̄litas. et sic est de oībꝫ alijs q̄litatibꝫ contrarijs ergo ꝛc̄.

¶Secunda proprietas.

Queritur Que est scda ꝓprietas q̄litatꝫ Sol'o scda ꝓprietas est ꝙ q̄litas suscipit magꝫ ꝛ minꝰ Et h̄ pbat phs exēplariter vt vnum album dr̄ maius ꝛ minus album altero albo.

Et similiter vnū iustū magis ⁊ minus altero iusto. et nō solū hec qualia si
cut album ⁊ nigrum suscipiūt magis ⁊ minus. sed etiam ipse qualitates a
quib⁹ talia dicūtur.

Querit Quō habet se ista secūda ꝓprietas ad primā. **Solō**
habet se ad eam sicut effectus ad suam causam. Erō est
qꝛ susceptio magis causat̄ ex depuratione ꝯtrarij a ꝯtrario. ⁊ susceptio mi
nus a ꝑmixtione ꝯtrarij cū ꝯtrario, Vñ phus dt secūdo topicoꝝ. Albius
est qđ est nigro impꝑmixtius

Querit Utrum ista ꝓprietas sit ꝓprie ꝓpria qualitati. **Solō**
phi. ꝙ nō. quia nō ꝯuenit omni qualitati. Et hoc osten
dit dupl'r.. primo de qualitatib⁹ in abstracto. Nam iusticia est qualitas. ⁊
si dicat̄ ꝙ suscipiat magis ⁊ minus ꝭm ꝙ sic abstractiue designat̄ quilibet
potest dubitare an verum sit quod dicitur. Et similiter dicendum est de
alijs qualitatib⁹. sicut sunt albedo sanitas ⁊ huiusmodi. verum tamen est.
ꝙ q̄uis dubium fuerit apud antiquos de istis abstractis. de cōcretis ta-
men ꝯcedunt ꝙ possint magis ⁊ minus recipere. quia vnus homo habēs
sanitatem pt̄ eam habere magis q̄ alter. et similiter est de iusticia ⁊ iniusti-
cia ⁊ de grāmatica ⁊ alijs disciplinis. vnus em̄ hō dicitur altero grāmati
cior. ¶ Secūdo ostendit phus hoc idem de qualitatib⁹ in ꝯcreto. quia tri-
angulus quadrangulus que sunt qualitates ꝯcretiue de quarta specie q̄
litatis ⁊ nō suscipiūt magis ⁊ minus. nec aliqua aliaruȝ figurarū. sicut cir
culus penthagonū hexagonū ⁊c. Et hoc probat phus ex definitionibus
figurarum. quia quecūq; habent definitionem trianguli vnum nō dr ma-
gis vel min⁹ altero triāgul⁹. Silr q̄cunq; habent definitionem circuli
vnū nō dr magis vel minus altero circulus. Et similiter est de quadrāgu
lo ⁊ quadrato ⁊ceteris. Et sicut est de figuris vnius speī ꝙ non dicūtur ꝭm
magis ⁊ minus, ita etiā est de figuris diuersaꝝ spērum. vt quadratū nō est
magis vel minus figura q̄ quadrāgulū. Et rō est. qꝛ ab vtroq; scȝ tam a
quadrato q̄ a quadrangulo equaliter remouet̄ definitio circuli. patet ḡo ꝙ
nō oīa qualia suscipiāt magis ⁊ minus

¶ Tercia ꝓprietas

Querit Que est tercia ꝓprietas q̄litatis **Solō**. ꝙ ꝓprie ꝓpriū
est q̄litati ꝭm eā sile vel dissile dici.

Querit Quō differt ista ꝓprietas a duab⁹ p̄cedentib⁹ **Solō**
qꝛ p̄cedentes nō sunt ꝓprie ꝓpriū qualitati. eo ꝙ non cō
ueniant omni qualitati nec etiam soli. sed ista est proprie ꝓpria sibi conuen
ens omni soli et semper

Querit Que est ratio istius ꝓprietatis **Solō**. qꝛ sicut vnuȝ
in suba facit idem ⁊ in quātitate equale. ita in qualitate
facit simile. Et ergo sicut ꝓpriū est q̄titati ꝭm eam equale vel inequale dici
ita ꝓpriū est qualitati ꝭm eam sile vel dissimile dici

Ar. Scđm silitudinē dicimur siles ⁊ ꝭm dissilitudineȝ dissiles. sed
silitudo ⁊ dissilitudo sunt relatiōes. ergo nō est ꝓpriuȝ qualitati

ꝓm eã simile vel dissimile dici Solᷓo. ꝓm similitudinẽ dicimur bene similes formaliter. ⁊ ꝓm dissimilitudiẽ dissiľes. sed ꝓm qualitatẽ dicimur siľes vel dissimiles effectiue

Querit̄ Quid est siľitudo ⁊ quid dissiľitudo Solᷓo. siľitudo vt dicit Boetius est rerũ differentiũ eadẽ qualitas Et est illa ꝑdicatio non formalis sed causalis. vt sit sensus. similitudo causaẗ ex eadem qualitate in rebꝫ differentibꝫ. Et ꝑ oppositum dissiľitudo est reꝝ differentiũ diuersa qualitas

Ar̄ Eadẽ q̃litas nõ pt eẽ in rebꝫ drñtibꝫ. ḡ illa definitio siľitudinis ẽ falsa. Añs ꝓbaẗ. q: idẽ accñs nõ pt esse in diuersis subiectis. Solᷓo. ꝙ eadẽ nõ dicit ibi idẽtitatẽ numeralẽ. vt bene ꝓbat argumẽtuꝫ nec etiã idẽtitatẽ genericã tm̃. q: illa non sufficit ad hoc ꝙ aliqua dicãtur similia. eo ꝙ tũc duo ꝯtraria possent dici siľia. ſꝫ dt idẽtitatẽ specificã

Querit̄ Que est illa dubitatio quaꝫ ꝯtractat ph̄s in fine capľi de qualitate. Solᷓo. est ista. quare tractãdo de qualitate interposita sunt multa de relatiõe. cũ tñ dictũ sit superius in anteꝑdicamentis ꝙ diuersoꝝ generũ ⁊ nõ subalternatim positoꝝ diuerse sint spẽs et differentie. Qꝫ aũt multa interposita sint de relatõe pꝫ. q: habitus ⁊ dispositio que sunt de prima specie q̃litatis sunt adaliq̃d Sed respõdet ph̄s ad illam dubitatõem ⁊ dicit ꝙ nemo de hoc ꝯturbari debet. Et hoc ꝓpter duas causas. Prima est. q: licet genera in talibꝫ dicantur adaliq̃d. tñ spẽs nõ dicũtur adaliq̃d. Exempli gratia. Qñis disciplina que est genus dicaẗ adaliquid. q: disciplina est disciplinati disciplina. tamen spẽs eius sicut sũt grãmatica logica ⁊c̃. nõ dicũtur adaliquid. q: grãmatica non ꝺr alicuius grãmatica. nec musica alicuius musica. nec aliqua grãmatica etiã ꝺr alicuius aliqua grãmatica. nec aliqua musica alicuius aliqua musica. nisi forte ꝓm genus. vt musica dicaẗ alicuius disciplina. ⁊ nõ alicuius musica. quare pꝫ ꝙ spẽs habituũ ⁊ dispositionũ nõ sunt adaliquid. sed sunt qualitates q: ꝓm eas dicũtur quales. vtputa ꝓm grãmaticã grãmatici ⁊ ꝓm musicaꝫ musici. Scdᷓa cã quare nemo debet ꝓpter hec ꝯturbari. q: nõ est incõueniens si ꝯtingat vnũ ⁊ idẽ esse quale ⁊ relatiuũ ꝓm diuersa q̃ sunt in ipso

¶Sextũ capľm De actõe et passione

¶Recipit aũt facere et pati ꝯtrarietatem et magis et minus

¶In sexto ⁊ vltimo capľo istius trac. determinat ph̄s de actõe ⁊ passiõe Et diuidit in duas ptes ꝑncipales. In quaꝝ ꝑma ponit aliq̃s ꝓprietates actionis ⁊ passionis. In secũda excusat se breuit̄ de situ ⁊ alijs ꝑdicamẽtis

Querit̄ Quot ꝓprietates ponit ph̄us de actõe ⁊ passione. Soᷓ ꝙ duas. que ꝯmuniter ꝯuenũt vtriqꝫ. Et dt sic. Recipit aũt facere ⁊ pati ꝯtrarietatẽ ⁊ magis ⁊ minus. Et hoc declarat exemplariter. q: calefacere ⁊ frigefacere sunt ꝯtraria. ⁊ similiter calefieri ⁊ frigefieri. ⁊ delectari etiam est ꝯtrarũ ei quod est tristari Et q: habere ꝯtrariuꝫ

est cã eius quod est suscipere magis ⁊ minus. ergo agere ⁊ pati etiam sus-
cipiũt magis ⁊ minus. vt calefacere magis ⁊ minus dr̃. similiter frigeface
re ⁊ calefieri ⁊ contristari. vnde concludit phus dicens de his itaqꝫ tanta
dicantur

Querit Q̃uo excusat se phus de determinatione alioꝝ qua-
tuor p̄dicamentorum Solo. dr̃ ꝙ de situ siue de posi-
tione dictum est in his que sunt ad aliq̇d quando dicebat ꝙ iacere. sedere.
stare nõ sunt positões. sed denoĩatiue dicta a positiõib9. de reliquis aũt pre
dicamentis. scꝫ de quando. vbi. ⁊ habere eo ꝙ manifesta sunt nihil ampli-
us dicetur nisi que in p̓ncipio huius libri dicta sunt. quod scꝫ vnũquodqꝫ
istoꝝ facit vnum p̄dicamentum ꝑ se. q2 habere facit calciatuꝫ esse vel arma
tum esse. vbi aũt in loco esse. et quãdo in tempore esse. De ꝓpositis igit̃ ge-
neribus que dicta sunt sufficiant.

Querit Quare phus nõ determinat ad longum de sex vlti-
mis p̄dimentis Solo. ꝓpter duas causas. Prima est
q2 notitia istorum sex predicamentoꝝ potest aliquo mõ haberi ex notitia p̄
dictoꝝ. sicut dicit phus in textu. ¶ Secũda causa est. q2 spẽs illoꝝ sex pre-
dicamentoꝝ in quas deberent diuidi in rõne generũ non sunt nobis note.
nec passiones etiam eorum que conueniũt eis s̃m ꝙ considerantur a ratio
ne. De ꝓprietatib9 aũt ⁊ passionib9 que conueniũt eis inesse naturali satis
determinatur in libris naturalib9. Et ergo phus in ꝓposito nõ fecit ꝓlixio
rem determinatõem de istis p̄dicamentis.

Tercius tractatus.

¶De postpredicamentis

¶De oppositis aũt quotiens solent opponi dicendũ est

In hoc tercio ⁊ vltimo tractatu istius libri determinat phs de postpredi-
camẽtis. Et diuidit̃ in q̇nqꝫ capl'a. s̃m ꝙ q̇nqꝫ sunt postp̄dicamenta. In p̓-
mo determinat̃ de oppõne Et diuidit̃ in quatuor ꝑtes. s̃m ꝙ q̃tuor sũt spẽs
oppõnis. Pri° tñ enũerat phs in textu spẽs oppõnis ⁊ postea exeq̇t̃ de eis

Querit Quid est postp̄dicamentũ Solo. postpredicamẽtuꝫ
est quoddã supplementũ ab Arestotele traditũ immedi
te post vera predicamenta valens ad cognitõem eorũdeꝫ a posteriori Vel
sic. s̃m dñm Albertum. Postpredicamentũ est coordinatio pluriũ ad vnũ
aliquod genus non reducibilium

¶ Querit̃ q̃t sunt postp̄dicamenta Solo. q̇nqꝫ scꝫ
- Oppositio
- Prius
- Simul
- Motus
- Habere

Et rō sufficientie est.qꝛ omne postpredicamentuꝫ valet ad notitiam vero rum predicamentorum. vel ergo valet ad cognoscendum ea quo ad fieri vel quo ad esse.si quo ad fieri sic est motus. Si quo ad esse hoc est tripliciter.quia vel valet ad cognoscendum ea quo ad ꝯuenientiā vel differentiā vel ordinem. Si quo ad ꝯuenientiam.hoc est dupliciter.qꝛ vl' valet ad cognoscendum ꝯuenientiam inferiorum cum superiore.et sic est simul. vel accidentium in subiecto.ꝛ sic est habere. Si quo ad differentiam sic est oppositio.si quo ad ordinem sic est ꝑus

Ar̃ Erūt plura postpredicamenta q̄ꝫ quinqꝫ.ergo. Añcedens probaṫ qꝛ sicut est vnum qđ diciṫ prius.ita erit vnū quod dicatur posterius Solō.ꝙ posterius ꝯprehendiṫ hic sub priori ꝛ modi vnius sub modis alterius.qꝛ sunt relatiua

Ar̃ Habere est p̄dicamentū.ergo non est postpredicamentū.ꝛ p ꝯn̄s non sunt quinqꝫ Solō.habere equiuoce est p̄dicamentū ꝛ etiaꝫ postp̄dicamentū. vt ꝑus dictū fuit circa ꝑmā spēm qualitatis.

¶De Oppositione

Querit̃ Quod est primū inter postpredicamēta. Solō.oppositio. Et rō illius est.qꝛ postpredicamentū est coordinatio pluriū ad vnū genus non reducibilium.sed ad plura diuersa genera Sed oppositio reducitur ad plura genera q̄ꝫ alia.ergo est primū inter postpredicamenta. Minor patet.quia oppositio est forma ratiōis accepta penes omniū generun diuersitatem.eo ꝙ oppositio sit prima causa diuersitatis. vt dicit Boetius

Ar̃. Oppositio est passio ꝓpositionū ꝛ de ea determinaṫ in libro perihermeniaꝝ.ergo male hic agiṫ de ea Solō.est duplex oppositio.quedam est oppositio complexorum.que est repugnātia duaꝝ ꝓpositionum in qualitate ꝛ quātitate.in veritate ꝛ falsitate. Et de tali oppositiōe determinaṫ in ꝑmo perihermeniaꝝ. Alia est oppositio incomplexoruꝫ que est repugnātia rerum vel terminoꝝ Et illa ꝯsideratur dupliciter. vno mō inqꝫtum valet ad cognoscendū habitudines locales.ꝛ sic de ea determinatur in topicis. Alio mō inqꝫtum valet ad cognoscendū diuersitatem ꝛ repugnantiam dicibiliū que in diuersis predicamentis ordinantur.ꝛ sic determinatur de ea hic

oppositio

Querit̃ Quid est oppositio ſm ꝙ in ꝓposito accipitur. Solō boetij.est repugnantia aliquoꝝ non compatientiuꝫ se simul in vno ꝛ eodem subiecto respectu eiusdem. Et ponitur ibi repugnantia loco generis.qꝛ ꝯmunis est ad omnē repugnātiam siue diuersitatē tam materialē q̄ꝫ formalē.tam rerum q̄ꝫ ꝓpōnum. Et per hoc quod diciṫ aliqꝝ tangiṫ subiectū ꝛ terminus oppositōis. Nam in eo quod opponiṫ est oppositio sicut in subiecto ꝛ in eo cui opponitur est sicut in termino. Subditur non ꝑmittentiū se simul in vno ꝛ eodem subiecto.ꝓpter oppōneꝫ ꝯtradictoriam.ꝯtrariā.ꝛ ꝑuatiuā. Respectu eiusdem addiṫ ꝓpter oppositōem relatiuā.qꝛ relatiua ꝑmittūt se bene in eodeꝫ subiecto.sed nō respectu eiusdē

Predicamentorū aresto.

Solet etiā cōiter sic definiri opposositio est repugnantia per se duorum ex
tremorum nō pmittentiū se simul in eodem subiecto respectu eiusdez. Et
ibi ponit illa particula p se ad excludendum disparata.

Querit Quot sunt spēs oppositionis. Solo phi. q quatuor
scz oppositio relatiua. ɔtraria. priuatiua. et cōtradictoria.
Exemplum de relatiua est. vt duplum dimidio. de ɔtraria. vt maluz bo
no. De priuatiua vt cecitas visui. De contradictoria. vt sedet non sedet
Et potest sufficientia istarum specierum sic assignari. quia omnis opposi-
rio est inter duo extrema. vel ergo illa extrema habent se vt ens et ens. vel
vt ens et non ens. Si habent se vt ens et ens hoc est dupliciter. quia vel ex
pellunt se ab eodem subiecto fm actum et potentiam simul. et sic est opposi
tio relatiua. vel fm actum tm̄ et non fm potentiam. et sic est oppositio con-
traria. Si habent se vt ens et non ens hoc est dupl'r. q2 hn̄t vel se vt ens et
non ens simpl'r. et sic est oppositio contradictoria. vel vt ens et non ens fm
quid. et sic est oppositio priuatiua.

Ar Est aliqua oppositio subalterna fm Petrū hyspanū et aliqua sub-
contraria. ergo sunt plures spēs oppositionis q̄ quatuor Solo
q ille sunt species oppositionis complexorum seu ppositionū. nō aūt incom
plexoꝝ seu terminoꝝ de quibꝫ hic determinat

Querit Que est prima inter spēs oppositionis. Solo oppo
sitio relatiua. Et rō illius est. quia oppositio relatiua hꝫ
maiorē repugnantiā q̄ ɔtraria. et ergo pcedit oppositionē ɔtrariā. et habꝫ
maiorē entitatē extremoꝝ q̄ oppositio priuatiua vel ɔtradictoria. et ergo p-
cedit etiam illas spēs oppositionis. et per ɔsequens est prima inter om̄es.
Qꝫ aūt oppositio relatiua habeat maiorē repugnantiam q̄ ɔtraria hoc pꝫ
ex dictis. q2 relatiua repugnant respectu eiusdem subiecti fm actū et potē
tiam simul. ɔtraria vero solum fm actum et nō fm potentiam. Et q habe
at etiā maiorem entitatē extremoꝝ q̄ oppositio priuatiua vel ɔtradictoria
patꝫ. q2 extrema relationis sunt ens et ens. sed extrema oppositionis priua
tiue vel ɔtradictorie sunt ens et non ens.

Ar In oppositione ɔtradictoria est maxima repugnantia. ergo illa
deberet esse pma. Soº si spēs opponis ordinarentur fm ma
iorē vel minorem repugnantiā tm̄. sic oppositio ɔtradictoria esset pma. vt
pbat argumentū. iam sic nō ordināntur sed quo ad repugnantiā et entitatē
extremoꝝ simul. et sic oppositio relatiua est pma vt patuit.

¶De relatiue oppositis.

Querit Que dicūtur relatiue opposita Solo phi. q relati-
ue opposita sunt que ita opponuntur q ea ipsa que sunt
alioꝝ oppositoꝝ dicūtur vel quōlibet aliter ad ea. vt duplum illud quod est
alteri9 dr. q2 duplū dr alicui9 scz dimidij duplū. sil'r disciplina opponit relati
uo disciplinato. et vnū dr ad aliud. q2 disciplina est disciplinati disciplina. et
disciplinatum est disciplina disciplinatum.

Querit̃ Quõ ꝯparat phs relatiue opposita ad ꝯtraria Solo ꝯpat ea penes dr̃ñaz. ⁊ dr sic. ꝙ quecũq₃ sunt relatiue opposita q̃tum ad hocipsum qd sunt dicũtur alioꝝ vel quolibet aliter ad aliud.i.referũtur ad se inuicẽ sub habitudine genitiui casus vel alicu[9] alteri[9] obliqui. vt patuit.sed illa que sunt ꝯtraria nullo mõ dicũtur ad seinuicem Exempli gratia. vt bonũ non dicitur mali bonũ.sed malo ꝯtrariuz. similiter albũ nõ dicit̃ nigri album.sed nigro ꝯtrariũ. ⁊ ergo relatiue opposita et ꝯtraria a seinuicem differũt

Ar̃ Contraria etiã dicũtur ad seinuicem.ergo ista differẽtia est falsa Añs probat̃. q₂ ꝯtrarietas est vna relatio seu forma relatiua. ergo quecũq₃ sunt ꝯtraria sunt etiam relatiua Solo. ꝯtraria vt opposita sunt referũtur ad seinuicem ⁊ sunt bene relatiua ſm genus sed non ſm speciem vel indiuiduum.

¶De ꝯtrarie oppositis

Querit̃ Quõ procedit phus determinando de cõtrarie oppositis Solo. primo ponit vnã diuisionez ꝯtrarioꝝ. ⁊ secũdo subdiuidit secũdũ membꝝ p̄me diuisionis

Querit̃ Que est illa diuisio ꝯtrarioꝝ quã ponit phs. Solo diuisio est ista. ꝙ ꝯtrarioꝝ quedam sunt immediata ⁊ q̃dam mediata. Et rõ diuisionis est. q₂ quedã sunt ꝯtraria que fundãtur sup equali ⁊ inequali. ⁊ illa sunt immediata. q̃dam vero nõ fundant̃ sup equali et inequali. ⁊ illa sunt mediata.

Querit̃ Que dicũtur ꝯtrararia ĩmediata Solo phi. ꝯtraria ĩmediata dicũtur quoꝝ necesse est alterũ inesse subiecto susceptibili. Et de hoc ponit phs duo exempla Primũ est. vt languor ⁊ sanitas. illa em̃ sic se habent ꝙ necesse est alterũ eoꝝ inesse aĩali. q₂ om̃e aĩal vel est sanũ vel egrũ. Secũdũ exemplũ est. vt par ⁊ impar. nam illa etiã sic se habent ꝙ necesse est alterũ eoꝝ inesse numero. q₂ oĩs numerus aut est supabũdans.i.impar. vel pfectus.i.par

Ar̃ Non est necesse illud ꝯtrarioꝝ immediatoꝝ inesse subiecto susceptibili. nec est necesse illud inesse subiecto susceptibili. ergo neutrum necesse est inesse subiecto susceptibili. ⁊ per ꝯsequẽs male dicitur ꝙ ꝯtraria immediata sunt quoꝝ alterũ necesse est inesse subiecto susceptibili. Consequentia pbatur a sufficienti inductione. Solo. ꝙ hec ppositio alterũ cõtrariorũ immediatoꝝ necesse est inesse subiecto susceptibili pt distingui ſm sensum cõpositũ ⁊ diuisum. Unde si accipiatur in sensu diuiso tũc est falsa. q₂ est vna particularis ex parte dicti cuius nulla singularis est vera. vt pbatum fuit in argumento. Sed si accipiatur in sensu composito tũc est vera. quia tunc sensus est. necesse est alterum contrarioruz inesse subiecto susceptibili. id est hec ppositio alterum ꝯtrariorum immediatorum inest subiecto susceptibili. est necessaria. ⁊ hoc est verum.

Ar̃ Sanũ ⁊ egrũ sunt ꝯtraria immediata. vt patuit. et tamen nõ est necesse alterũ eoꝝ inesse subiecto susceptibili. ergo. Scđa pars añ cedentis ꝓbatur. qꝛ ẜm medicos est aliquod corp⁹ aĩalis quod nec est sa num nec egrũ. et ergo ipsi ponũt corpus neutrũ quod est medium inter sa num ⁊ egrum Sol̓o. ꝙ sanum ⁊ egrum possunt accipi dupl̓r Uno mõ logice vt fundãtur in equali ⁊ inequali. et sic inter sanũ ⁊ egrum nulluz est mediũ. quia sic sanũ vocatur illud in quo est omnimoda ꝓportio humoruz et egrũ in quo est qualiscũqꝫ recessus a ꝓportione. Alio modo possunt acci pi physice vt illud vocatur sanũ in quo nõ est notabilis disproportio hu moꝝ ⁊ egrũ in quo est notabilis disproportio ⁊ recessus notabilis ab equa litate. et sic inter sanũ ⁊ egrũ ponitur bene mediũ qđ medici vocant corp⁹ neutrũ qđ scꝫ nec est simpl̓r sanũ nec simpl̓r egrũ

Querit̃ Que dicũtur ꝯtraria mediata Sol̓o. ꝯtraria me diata dicũtur quoꝝ non est necesse alterũ inesse subiecto susceptibili. Et de hoc ponit pħus etiã duo exempla. Primũ est. vt albuz et nigrũ. illa eñ sic se habent ꝙ nõ est necesse alterũ eoꝝ inesse subiecto. quia nõ est necesse oĩe corpus esse albũ vel nigrum. qꝛ potest esse rubiũ vel fus cum. Secũdũ exemplũ est. vt prauũ ⁊ studiosum. nam illoꝝ non est necesse etiã alterũ inesse subiecto. qꝛ non quilibet hõ est prauus vel studiosus. ⁊ er go sunt ꝯtraria mediata.

Querit̃ Quotuplicia sunt ꝯtraria mediata. Sol̓o phi. sunt duplicia. quedã sunt quoꝝ mediȷs sunt noĩa imposita si cut sunt albũ ⁊ nigrũ. nam mediȷs illoꝝ sunt nomina imposita sicut fuscuz et pallidũ ⁊ sic de aliȷs. Alia sunt quoꝝ mediȷs non sunt nomina imposita Et in illis mediũ dꝛ per abnegatõem vtriusqꝫ extremi. sicut inter bonũ et malũ dꝛ mediũ quod nec est bonũ nec malum. ⁊ inter iustum ⁊ iniustuz di citur medium quod nec est iustum nec iniustum. quomodo dicit Auerro is ꝙ rusticus qui ad ciuilitatem non est dispositus nec dicit̃ bonus nec ma lus. nec prauus nec studiosus.

Ar̃ Omnis homo est bonus vel malus prauus vel studiosus. ergo inter illa non est aliquod mediũ. Añs ꝓbat̃. qꝛ omnis hõ vel est in gratia ⁊ dignus vita eterna. vel extra gratiã et dignus eterna pena Sol̓o ꝙ bonum ⁊ malum prauum ⁊ studiosum possunt considerari dupliciter. Uno modo theologice ⁊ sic veruz est vt probat argumentum ꝙ inter ea nullum est medium. Alio modo philosophice ⁊ moraliter. et sic inter ea est aliquod mediũ qđ nec est bonũ nec malum.

Querit̃ Quare pħus nõ posuit hic definitõem ꝯtrarioꝝ. So lutio. ꝙ ideo. qꝛ illa satis potest elici ex ꝯditionib⁹ ꝯtra rioꝝ posterius ponendis

Querit̃ Que est definitio ꝯtrarioꝝ quã posuit Pe. hys. Sol̓o est ista. ꝙ ꝯtraria sunt que sub eodem genere posita sunt maxim. a seinuicem distant. eidẽ susceptibili vicissim insunt. a quo mutuo se expellũt nisi alterũ eorum insit a natura

Arḡ Mediuꝫ ꝯtrariaẜ extremis q̄nto physicoꝝ. ꝛ tñ nõ distat maxime ab extremis, ergo illa definitio ꝯtrarioꝝ est falsa. Secūda ps añ- cedentis pꝫ. qꝛ plus distat extremū ab extremo q̄ꝫ mediuꝫ ab extremo.

Solo. ꝙ mediū nõ ꝯtrariaẜ extremis ſm rõnem medij. sed ſm rõnem alterius extremi. ꝛ sic etiã maxime distat ab illo extremo cui dꝛ ꝯtrariari

Arḡ. Contradictoria maxime distant. ergo ꝯtraria nõ debent ma- xime distare Solo. ꝙ ꝯtradictoria distant bene maxime sim pliciter ꝛ extra genus. sed in eodē genere ꝯtraria dicūtur maxime distare. et hoc est qđ dicit ista definitio ꝯtrarioꝝ.

Queriẜ Quare in fine illius definitõis addiẜ. nisi alterū eorum insit a natura Solo. qꝛ si vnū ꝯtrarioꝝ inesset subiec to a natura tunc reliquū non posset inesse. sicut patet de albedine in niue. et de nigredine in coruo

¶ De priuatiue oppositis

Queriẜ Q̄uo ꝓcedit ph̄s determinãdo de ꝑuatiue oppositis Solo. ꝑmo determinat de ꝑuatione ꝛ habitu in ab- stracto. ꝛ tangit aliq̄s ꝯditões eoꝝ. Et secūdo determinat de eis in ꝯcreto

Queriẜ Quot ꝯditiones ꝑuationis ꝛ habitus ponit ph̄us Solo. ꝙ tres. Prima est ꝙ ꝑuatio ꝛ habitus habent fieri circa idem subiectū. vt visus ꝛ cecitas circa oculum. Secūda est ꝙ ha bent fieri circa idem subiectū ordine irregressibili. qꝛ a ꝑuatione nõ pt̄ fie- ri reditus in habitū. Tercia est ꝙ habent fieri circa idem subiectū tp̄e deter minato a natura. Et illã ꝯditõem sic ꝓbat ph̄us. qꝛ nos nõ dicimus illuꝫ edentulū qui nõ habet dentes. nec cecum qui nõ habet visum. sed illum di- cimus edentulū qui nõ habet dentes qñ ꝯtingit habere. ꝛ illū cecū qui non habet visum qñ ꝯtingit habere visum. qꝛ quedã sunt res generate que ne q̄ꝫ visum neq̄ꝫ dentes habent. ꝛ tñ non dicūtur ceci nec edentuli. sicut canis statim genitus nõ dꝛ cecus nec videns. nec puer mox natus dicitur den- tatus nec edentulus.

Queriẜ Que est definitio ꝑuatiue oppositorū q̄ elicitur ex istis ꝯditõibꝫ Solo. est ista ꝙ ꝑuatiue opposita sꝫ q̄ hñt fi eri circa idē subiectū ordine irregressibili tp̄e determinato a natura

Arḡ. Priuatiue opposita nõ hñt fieri circa ideꝫ subiectū g̃ illa definitio est falsa. Añs ꝓbaẜ. qꝛ in ceco nato est cecitas. ꝛ tñ in eo nunq̄ꝫ fu it visus. nec erit silr̄ in talpa Solo. ꝙ ꝑuatiue opposita nõ hñt semꝑ fie- ri circa idē subiectū numero. sꝫ qñq̄ꝫ circa idē subiectū in spē. sicut patꝫ in ce co nato. ꝛ qñq̄ꝫ etiaꝫ circa idem subiectū in genere. vt visus ꝛ cecitas circa animal in talpa.

Arḡ A ꝑuatione potest fieri reditus in habitum. ergo male dicitur in definitione ordine irregressibili Añs probatur quia somnus est ꝑ uatio. ꝛ tamen de somno fit reditus in vigiliã. Solo. est duplex priuatio scilicꝫ perfecta et imperfecta. Priuatio perfecta est que tollit habitum ꝛ etiaꝫ proxima ꝑncipia habitus. et a tali priuatione non potest fieri reditus

Predicamentorũ aresto.

in habitũ. Sed priuatio impfecta est que tollit habitũ sed nõ tollit ꝓxima ṗncipia habitus ⁊ de tali priuatõne potest bene fieri reditus in habitũ sicut ꝓbat argumentũ. sed de tali priuatõne nõ intelligit̃ ista definitio. Si dicat̃ de priuatõne ꝑfecta potest fieri reditus in habitũ. q2 de cecitate aliqñ fac-tus est reditus in visum vt patet Joh. ix. de ceco nato. Solutõ ꝙ de pri-uatõne ꝑfecta nõ est reditus in habitũ ꝑ naturã siue ꝑ potentiam natura-lem licet bene ꝑ virtutem sugnaturalem ⁊ miraculũ sicut factuz fuit de illo ceco nato.

Querit̃ Quõ compat phs habitũ ⁊ ṗuatõem ad sua cõcreta Solutio dupliciter. Primo quo ad drñtiam. Et di-cit ꝙ priuari ⁊ habere habitũ non est habitus ⁊ ṗuatio. Et hoc sic ostendit quia visus est habitus ⁊ cecitas priuatio. sed habere visum non est visus. nec cecum esse est cecitas. ergo habere habitũ ⁊ priuari non sunt habitus ⁊ di-spositio. Minorẽ ꝓbat q2 si cecũ esse esset idem qd cecitas tũc possent am-bo de eodem ṗdicari qd falsum est quia homo dicit̃ vere cecus sed non di-citur cecitas. Secũdo compat habitũ ⁊ priuatõnem ad sua cõcreta penes drñtiam. Et dicit ꝙ in hoc cõueniunt ꝙ in eis est idem modus oppositõis et nõ opponũtur alia specie oppositõnis ṗuari ⁊ habitũ habere ꝙ̃ ṗuatio et habitus quia sicut cecitas opponitur priuatiue visui. ita cecum esse priua-tiue opponitur ei ꝙ est visum habere.

De contradictorie oppositis

Querit̃ Quõ ꝓcedit phs determinãdo de cõtradictorie oppo-sitis. Solutio ṗmo compat affirmatõnem ⁊ negati-onem ad res subiectas. Et secũdo occasione ꝯtradictõnis compat omnes species species oppositõnis ad seinuicẽ penes drñtiam.

Querit̃ Quõ compat phus affirmatõnem ⁊ negationẽ ad res subiectas affirmatõni ⁊ negatõni. Solutio duplicit̃ Primo quo ad drñtiam. Et dicit ꝙ res subiecte affirmatõni ⁊ negatõni non sunt affirmatio ⁊ negatio. Et hoc sic ꝓbat q2 oĩs affirmatio est oratõ affirmatiua. ⁊ oĩs negatio est orõ negatiua. sed res subiecte affirmationi ⁊ negatõni non sunt orõnes. ergo non sunt affirmatio ⁊ negatio. Scdo quo ad couenientiã. Et dicit ꝙ in hoc cõueniũt res subiecte cũ affirmatõne et negatõne ꝙ vtrobiqꝫ est idem modus oppositõis quia sicut hec affirma-tio sortes sedet opponit̃ ꝯtradictorie isti negationi sortes nõ sedet. Ita etiã res subiecte illis scꝫ sortem sedere ⁊ sortẽ non sedere opponũt̃ ꝯdictorie.

Querit̃ Quõ definit̃ ꝯtradictio. Solutio sic definit̃ ṗmo po-steriorꝝ Contradictio est cui⁹ ꝫm se non est dare mediũ Et rõ illius definitõnis est quia extrema cõtradictõis sunt affirmatio ⁊ negatio ens ⁊ non ens sed inter illa non est dare mediũ.

Ar Jlla definitio conuenit ꝯtrarijs ĩmediatis. ergo nõ est bona. Añs ꝓ-batur q2 inter ꝯtraria ĩmediata nõ est dare mediũ. Solo licet inter cõtraria ĩmediata non sit dare mediũ ꝑ participatõnẽ tamen est bene mediũ inter illa ꝑ abnegatõnem extremorꝝ. Sed in ꝯtradictõne nullum

est medium nec per abnegationem nec per participatõnem.

Ar. Omnis distantia est per aliqđ mediũ sed inter cõtradictoria ē maxima distantia. ergo inter contradictoria est mediũ Solutio duplex est distantia scȝ ꝓprie dicta ⁊ localis. ⁊ illa semper est ꝑ aliquod medium. Alia est distantia transsumptiua qualis est distantia inter duo cõtradictoria ⁊ in tali nõ oportet esse mediũ. Si dicat ꝯtradictio mediat inter duo cõtradictoria. ergo inter ꝯtradictoria est mediũ. Añs ꝓbatur. quia cõtradictio est quedam relatio media inter extrema ꝯtradictoria Solutio ꝙ cõtradictio non est mediũ reale sed solum ſm rõnem ⁊ tale mediuȝ põt bene mediare inter extrema contradictoria.

De compatõne specierũ oppositõnis adinuicem

Querit. Quõ compat phus species oppositõnis adinuicem penes differentiam. Solutio Primo compat oppositõnem priuatiuam ad relatiuã. Scđo oppositõnem priuatiuã ad contrariaȝ Et tercio ad oppositionem ꝯtradictoriã ad omnes alias. Non aũt compat sic oppositõnem contrariam ad relatiuam quia prius tetigit differenciam earum.

Querit. Quõ compat oppositõnem priuatiuã ad relatiuam. Solutio dicit ꝙ habitus ⁊ priuatio non opponũtur sicut relatiua. Et hoc ꝓbat duabꝫ rõnibus. Quaꝝ prima est. quia relatiua ad seinuicem referũtur. sed habitus ⁊ priuatio non referũtur ad seinuiceȝ. ergo priuatio ⁊ habitus non opponunt sicut relatiua. Minor patet exemplariter. quia cecitas non dicit visus cecitas sed visus priuatio.

Secũda ratõ est. oĩa relatiua dicũtur reciproce hoc est ad conuertentiaȝ sed habitus ⁊ priuatio non dicũtur ad conuertentiam. ergo habitus ⁊ priuatio non sunt relatiue opposita.

Querit. Quõ compat ꝑ oppositõem priuatiuã ad cõtrariam. Solutio dicit ꝙ priuatio ⁊ habitus nõ opponũtur sic contraria. Et hoc ꝓbat duabꝫ rõnibus. Prima stat in hoc. qꝛ oĩa cõtraria vel sunt imediata vel mediata. sed habitus ⁊ ꝓuatio nec opponuntur sicut contraria imediata nec sicut contraria mediata. ergo non opponuntur sicut contraria. Minorē ꝓbat ꝓ mo de cõtrarijs imediatis qꝛ cõtraria imediata sic se habent ꝙ alterũ eoꝝ necessario inest subiecto susceptibili. Ita ꝙ ꝓ nullo tempore subiectũ susceptibile potest sine altero eorũ stare. Sed sic non habent se habitus ⁊ priuatio quia non est semper necessariũ alterũ eoꝝ subiecto susceptibili inesse. quia habitus ⁊ priuatio non insunt nisi tempore determinato a natura. Et ergo ante tempus determinatũ a natura nec inest habitus nec priuatio. ergo habitus ⁊ priuatio non opponuntur sicut contraria imediata. Secundo probat minorē de contrarijs mediatis. quia contraria mediata sic se habent ꝙ non est necesse pro aliquo tempore alterũ eorum inesse subiecto susceptibili. quia potest semper medium inesse quod

non est aliquod contrarioꝝ exceptis his in quibus vnū contrarioꝝ inest na
turaliter sicut igni inest esse calidum ⁊ niui esse candidū. Nam in illis neces
se est alterum contrarioꝝ mediatoꝝ determinate inesse. Sed sic non habēt
se habitus ⁊ priuatio. quia pro aliquo tempore necessariū est alterum eorū
subiecto susceptibili inesse scȝ postq̄ꝫ venit tempus determinatū a natura.
tunc em̄ necesse est vel habitum vel priuatōnem inesse subiecto susceptibi
li non tamen determinate sicut fit in contrarijs mediatis in quibus vnuȝ
contrariorum inest naturaliter sed indeterminate ⁊ sub disiunctōne. ergo
sequitur ꝙ habitus ⁊ priuatio non opponuntur etiam sicut contraria me-
diata.

Secunda ratō stat in hoc. Quia in contrarijs tam mediatis q̄ꝫ imedia
tis contingit fieri mutatōnem ab vno in alterum ⁊ econtra nisi alteꝝ eo-
rum insit a natura sed in priuatiue oppositis non est sic. ergo priuatiue op-
posita non sunt contraria. Maiorē ꝓbat exemplariter. quia a sano contin
git fieri mutatōnem in egrum ⁊ econtra. ⁊ a prauo in studiosum ⁊ ecōtra.
quia si prauus deducatur ad meliores exercitatōnes in bonis operibus ⁊
virtutibus q̄ꝫuis forte primo modicū proficiat. tamen si continue modicuȝ
crementū sumpserit. aut perfecte mutabit in studiosum. aut satis multū ac
cipiet incrementū. ita ꝙ operabitur vt studiosus. Minorē sec ꝓbat. quia ī pri-
uatiue oppositis licet possit fieri mutatio ab habitu in priuatōnem. non
tamen econuerso a priuatōne in habitum. sicut cecus nunq̄ꝫ potest iterum
fieri videns. nec caluus potest fieri comatus. nec edentulus rursus potest
fieri dentatus.

Queritur Quomodo compat phus contradictoria opposita ad
alias species oppositōnis. Solo dicit ꝙ contradicto-
rie opposita non opponunt̄ fm aliquā p̄dictaꝝ oppositionū. Et hoc sic pro-
bat. quia in contradictorie oppositis necesse est semper alterum esse veruȝ
et alterum falsum. Sed hoc non est necesse in aliqua alia oppositōne scȝ re
latiua contraria vel priuatiua. ergo contradictorie opposita non opponunt̄
fm aliquam illaꝝ oppositōnum. Minorem ꝓbat dupliciter. Primo ī in
complexis. Secūdo in complexis. In complexis ꝓbat inductiue sic sani-
tas ⁊ languor sunt contrarie opposita. ⁊ neutrū est verum vel falsum. Si-
militer duplum ⁊ dimidium sunt relatiue opposita. ⁊ vnū eoꝝ non verum
et aliud falsum. Sic etiam cecitas ⁊ visus sunt priuatiue opposita ⁊ nullū
eorum est verum vel falsum. In complexis ꝓbat dupliciter. Primo in cō
trarijs. quia ista sunt contraria complexa sortes languet sortes est sanus.
Et quando sortes est tunc vnum illoꝝ est verum ⁊ aliud falsum. sed quā-
do sortes non est. tunc neutrū est verum vel falsum. Secūdo in priuatiue
oppositis quia subiecto non existente tunc neutrum priuatiue oppositoruȝ
est verum vel falsum. sicut si sortes non sit. tunc nec veruȝ ē dicere sortes ē
cecus. nec sortes est videns. Sed in contradictorie oppositis siue subiectū
sit siue non sit semper vnum est verum ⁊ aliud falsum. Et ergo solis con
tradictorie oppositis hoc proprium est ꝙ semper alterum est verum ⁊ alte
rum falsum. ⁊ per consequens in hoc differunt ab omnibus alijs opposi-
tis.

Querit̃ Quot sunt ꝓprietates ↄtrarioꝝ quas ponit phus hic in textu. Solꝰ quinqȝ. Prima est ꝙ bono semꝑ contrariaẛ malũ vt sanitati languor iusticie iniusticia fortitudini debilitas et sic de alijs. Sed malo aliqñ ↄtrariaẛ bonũ aliqñ vero malũ. Sicut egestati que est malũ ↄtrariaẛ suꝑabundãtia q̃ etiã ẽ quoddã malũ. Sed istud dicit phs in paucis inueniẛ ꝙ malũ malo sit cõtrariũ quia solum reperitur in ethicis ⁊ ciuilibus.

Secunda ꝓprietas est. Qȝ si vnũ ↄtrarioꝝ sit in reꝝ natura nõ est necesse reliquũ esse qꝛ posito ꝙ oĩa aĩalia sint sana qꝺ est bñ possibile tunc sanuȝ erit sed languor non erit.

Ar̃ Phs in secũdo de celo dicit ꝙ si vnũ contrarioꝝ fuerit in natura oportet reliquũ esse. g̃ ista ꝓprietas est falsa. Solutio phs loquitur ibi de ↄtrarijs ꝑpetuis ⁊ in illis verum est ꝙ si vnũ fuerit in natura oportet reliquũ esse. Uel potest dici ꝙ phus non intelligit dictũ suũ ibi de esse in actu tm̃ sed de esse in actu vel in potentia.

Tercia ꝓprietas est ꝙ vno ↄtrarioꝝ existẽte in aliquo subiecto impossibile est reliquũ esse simul in eodem vt si sortes sit sanus impossibile est ip̃m siẛ languere.

Quarta ꝓprietas est ꝙ ↄtraria naturaliter habent fieri circa idem specie aut genere. vt sanitas ⁊ languor circa corpus aĩalis. albedo ⁊ nigredo circa corpus in cõmuni. iusticia vero ⁊ iniusticia circa aĩam.

Quinta ꝓprietas est ꝙ oĩa cõtraria vel sunt in eodem genere ꝓximo vel in ↄtrarijs ꝓximis generibꝫ vel sunt met genera ↄtrarioꝝ. Exemplũ p̃mi vt albũ ⁊ nigrũ sunt in eodem genere ꝓximo scȝ in colore. Exemplũ secundi vt iusticia ⁊ iniusticia sunt in ↄtrarijs ꝓximis generibꝫ. qꝛ iusticia est ĩ genere virtutis. ⁊ iniusticia in genere vicij. Exemplũ tercij vt bonũ ⁊ malum non sunt in aliquo genere. sed sunt ẛm seip̃a ↄtraria genera.

Ar̃ Uirtus ⁊ viciũ bonũ ⁊ malũ sunt sub eodem genere. g̃ istud dcm̃ est falsum. Añs probatur. quia sunt in genere qualitatis. Preterea superius dictũ fuit in definitõne ↄtrarioꝝ. Contraria dicũtur que sub eodem genere posita sunt. g̃ ista ꝓprietas est falsa Solutio est duplex genus scȝ genus logicũ ⁊ genus moris. Jam licet virtus ⁊ vitiũ bonũ ⁊ malum sint bene in eodem genere logico vt ꝓbat argumentũ non tamẽ sunt in eodem genere moris. Et ita etiam debet dici ad aliud ꝙ definitio petri hys. intelligiẛ de genere logico.

Capitulũ secũdũ

Prius aũt alterũ altero diciẛ quadrupliciter. Primo q̃dẽ

In hoc secũdo capitulo phs determinat de secundo postpredicamento qꝺ est prius. Et diuidiẛ in duas partes p̃ncipales. quia primo ponit modos prioris ⁊ secundo addit illis vnũ aliũ.

Querit̃ Quot sunt modi prioris. Solutio sunt p̃mo quattuor quibꝫ postea addiẛ quintus. Primus est quo vnũ dicitur prius altero ẛm tp̃s. ⁊ sic illud qꝺ est antiquius diciẛ prius vt homo

viginti annoꝝ est prior puero decem annorum
Ar̃ Decem p̄cedūt viginti.ergo homo viginti annoꝝ nō est ꝓor pu
ero decem annoꝝ Solō.licet decē p̄cedant viginti in eodez.q̄
idem homo ꝓus habet decem annos q̄ȝ viginti.tamen in diuersis subiec-
tis viginti precedūt decem.q̄ hō viginti annoruz ꝓus fuit genitus ⁊ ꝓus
fuit in tpe q̄ȝ puer qui est solū decē annoꝝ
¶ Secūdus modus est quo illud dr̄ ꝓus a quo nō ꝯuertitur subsistendi
ꝯña.⁊ hoc mō vnū est ꝓus duob᷒.q̄ duob᷒ existentib᷒ mox ꝯsequēs est
vnū esse.sed vno existente nō necesse est duo esse.

Querit̃ Quid est ꝯsequentiam subsistendi ꝯuerti Solō.est
ꝯsequētiam valere a subsistentia vnius ad subsistentiaz
alterius.vt bene sequit̃ si hō est risibile est.et econtra si risibile est hō est.

Ar̃ Consequentia est inter ꝓpositiones.sed ꝓus de quo est hic sermo
est in incomplexis.ergo iste modus nō deberet hic poni Solō
licet ꝯsequentia sit inter ꝓpositiones tamen est aliquando gratia incōple-
xorum.et tunc illud incomplexum positum in consequente ratione cuius
non sequitur antecedens.licet bene econuerso est prius illo incōplexo rōne
cuius antecedens infert ꝯsequens
¶ Tercius modus est quo aliquid dicit̃ ꝓus altero ſm quendam ordinez
sicut in disciplinis demonstratiuis ⁊ orōnib᷒ rethoricis. Unde in discipli-
nis demonstratiuis sicut in geometria elementa que sunt pūctuz linea cir-
culus angulus ⁊ hmōi sunt priora descriptionib᷒ figurarum. Et in grā-
matica littere priores sunt syllabis.syllabe dictionib᷒. et dictiones oratio-
nib᷒. Et in oratione rethorica prohemium est prius narratione.⁊ narratio
ꝓor petitione vel accusatione

Querit̃ Quare dr̄ in isto mō.ſm quēdam ordinē Solō ad
innuendū q̄ iste tercius modus nō sumit̃ ſm ordinez in
ꝯmuni.q̄ sic extenderet se ad om̄es alios modos.q̄ om̄e ꝓus est ꝓus or-
dine.sed sumit̃ ſm quēdā ordinē qui scz est in disciplinis.
¶ Quartus modus est quo illud dr̄ ꝓus qđ est honorabilius ⁊ melius
quo modo ꝯsueuerūt plures honorabiliores ⁊ a se magis dilectos voca-
re ꝓores. Et ꝯparando istū moduz ad p̄cedentes dicit phūs q̄ iste pene
est alienissimus modus prioris

Querit̃ Quis est ille alius modus quintus quem addit phūs
istis quatuor predictis Solō.quintus modus est.in
illis que ꝯuertūtur ſm essendi ꝯsequentiam ⁊ vnū est causa alterius. Unde
illud dicitur natura ꝓus quod est causa. Exemplum istius est. vt hec res
hominem esse ꝯuertitur ſm essendi consequentiam cum oratione vera for-
mata de illa re que est ista.homo est.quia si sit veruz hominem esse.tūc etiā
vera est hec oratio homo est.et si vera est hec oratio qua dicitur homo est.
tunc etiam verum est hominem esse. Et inter illa duo hec res. scz hominē
esse est causa veritatis huius orationis homo est.⁊ non econuerso.q̄ ab
eo q̄ res est vel nō est orō dr̄ vera vel falsa.⁊ ergo hec res hominē esse est ꝓ-
or ſm naturam hac orōne homo est

Querit Quare phs pmo dicit q prius dr quadruplr. z post supaddit istu qntu modu. Solo. qz quatuor pmi modi fuerut ab antiquis positi z magis famati. sed quintu ipse Aresto. supadidit z ante tempus suu non fuit

Querit Que est ratio quare in toto no sunt nisi quinqz modi prioris Solo. Ro est ista. qz omne prius alio aut pcedit ipsum ordine aut natura. Si ordine hoc est tripliciter. quia vel ordine temporis. z sic est pmus modus. vel ordine discipline. z sic est tercius. vel ordine dignitatis. z sic est quartus Si natura hoc est duplr. qz vel natura qu est pncipium a quo non zuertit subsistendi consequentia. z sic est secundus modus. vel a quo zuertit subsistendi zna. z sic est quintus modus Et c sueuerut isti modi his metris significari

Tempore. natura. prius ordine: dic et honore

Causam causato dicimus esse prius

Ar. Phus quinto metaphisice ponit multo plures modos prioris ergo insufficienter ponutur hic tm quinqz Solo. q aliter loquitur phus de modis prioris quinto metaphisice z hic. quia ibi loquitur de modis prioris inqztum prius est differentia entis. hic vero inquatum valet a posteriori ad cognitionem predicamentoru. et hic soluz enumerat sufficientes sibi ad zpositum.

Ar. Aliquid dicitur prius alio fm locum. et ille modus non ponit hic. ergo sunt plures Solo. q ille modus non seruit veris pdicamentis. quia ordo localis non reperitur in his que ponutur in predicamentis. vel pt dici q zprehendat sub quarto. qz qd in ordine locali corporz est prius hoc etia est honorabilius z pfectius.

¶ Terciu caplm De modis simultatis

¶ Simul aut dicutur simplr quide et pprie quoz genera. zc

¶ In hoc tercio caplo phus determinat de tercio postpredicameto. quod est simul. Et diuiditur in duas ptes. In quaru pma ponit modos simultatis. In secuda remouet quodda dubiu

Querit Quot sunt modi simul Solo. q tres. Primus est quo illa dicutur simul simplr quide z pprie. quoz generatio est in eodem tpe. z hec dicutur simul fm tempus.

Ar Puer z senex modo viuentes sunt in eodem tempore. z tamen eorum generatio non est in eode tempore. ergo iste modus videt falsus Solo. licet puer z senex modo viuentes sint simul fm aliquaz partem durationis. non tamen fm totam durationem. quo illa dicutur soluz simul que simul esse incipiut z desinut. z hoc modo simul tempore dicutur quorum generatio est in eodem tempore

¶ Secũdus modus est quo illa dicũtur simul que cõuertũtur sm essendi ꝯñam. ita ꝙ neutrũ sit cã alterius. Et hec dicũtur simul natura cuiusmo di sunt relatiua. vt duplum ⁊ dimidium.

Ar̃ Unũ relatiuorũ est causa alterius. ergo relatiua nõ sunt simul na tura. Antecedens probatur. quia causa est ad cuius esse sequit̃ ali ud. sed ad esse vnius relatiuorum sequitur aliud. ergo Solo. vnũ relati uorũ sequi ad aliud potest intelligi dupl'r. Uno mõ causaliter. ⁊ sic est fal/ sum. Alio mõ ex forma mutue relationis. ⁊ sic est verum

¶ Tercius modus ẽ quo illa dicũtur eẽ simul que ex e diuerso distinguũ tur et diuidũtur sub eodem genere. Et dicũtur illa e diuerso diuidi quecũ ꝗ accipiũtur ex eodem genere per diuisionem. sicut iste differentie gressibi le volatile aquatile. nihil em̃ horum videtur esse prius aut posterius altero sed sunt simul sm naturã. Et quoddaʒ istoꝝ diuiditur ꝯsequenter in plu/ res spẽs. gressibiliũ em̃ animaliũ aliud est bipes. aliud quadrupes. Et vo latilium quoddam est totum pennatum ⁊ quoddam diuisum pennis. ⁊ si militer diuerse sunt spẽs aquatilium.

Querit̃ Quod est hoc dubiũ quod remouet phus circa istum modũ Solo. quia dictum est ꝙ ista que sic accipiunt̃ ex eodem genere per diuisionem sint simul inter se sm genus. posset aliq̃s dubitare an etiã sint simul cũ genere. Sed hoc dubium remouet philoso/ phus et dicit ꝙ non. quia genera semper sunt priora differentijs. ⁊ non cõ/ uertũtur cum ipsis. bene em̃ sequitur si aquatile est animal est. sed non con/ uertitur si animal est ꝙ ergo aquatile sit

Querit̃ Que est ratio sufficientie istoꝝ trium modoꝝ simulta/ tis Solo. rõ est ista. quia omnia que sunt simul vel sunt simul tempore. vel natura. si sunt simul tp̃e sic est prim⁹ modus. Si natura. hoc est dupl'r vel dependent a se inuicẽ ⁊ neutruʒ est causa alterius et sic est secundus modus. vel ambo dependent ab vno tercio. quod sm eandem diuisionem ex equo diuidũt. Et sic est tercius modus Et ꝯtinen tur isti modi in his versib⁹.

Tempore dico simul quorum generatio nunc est
Que conuertũtur dicimus esse simul
Suntꝗ simul spẽs genus vnum condiuidentes

Ar̃ Simul ⁊ ꝓus sunt opposita. sed plures sunt modi prioris q̃p tres vt ꝓus patuit. ergo etiã plures erũt modi simultatis Solo al/ terti. ꝙ simul ⁊ ꝓus nõ sunt opposita. sed magis disparata. sʒ ꝓus ⁊ poste/ rius sunt opposita. ⁊ ergo argumentũ nõ procedit

Ar̃ Aliq̃ dicũtur esse simul loco, ⁊ ille modus nõ ponit̃ hic. g̃ erũt plu res Solo. ꝙ duo corpa nõ pñt esse simul in eodẽ loco. ⁊ g̃ non ponit̃ aliq̃s talis modus. vel p̄t dici ꝙ ille modus nõ seruit cognitioni p̄di camentorũ. vel p̄t dici ꝙ ꝯprehendit̃ sub primo

¶Quartum capl'm De spẽb9 motus.

¶Motus autẽ species sunt sex. generatio. corruptio &c.

¶In hoc quarto caplo phus ꝯsequenter determinat de quarto postpredicamento quod est motus. Et diuiditur in tres partes. quia primo enumerat species motus. Secũdo mouet vnã dubitationem et soluit. Tercio agit de vna ꝓprietate motus que est ꝯtrarietas.

Motus.

Querit An phus habeat hic determinare de motu Solo. q sic. quia motus valet a posteriori ad notitiam predicamentorum. valet enĩ ad notitiam eorum in fieri inquãtum aliqua causantur per motum rationis. sicut species sub genere. et aliqua per motũ realem sicut accidentia

Ar Motus est passio intrinseca corporis mobilis. sed de corpore mobili nõ habet phus hic determinare sed in libris naturalib9. ergo etiam nõ habet hic determinare de motu Solo. q motus ꝯsideratur dupliciter. Uno mõ sm esse quod habet in natura inq̃ꝫtum scꝫ est passio corporis mobilis. et sic physicus determinat de motu. Alio mõ sm q est qõdam ordinabile sm sub et supra per moduz generis in diuersas spẽs. et sic habet phus hic de eo determinare. Et q2 motus non est in vno genere sꝫ in diuersis. ergo nõ ordinatur in aliquo vno predicamento. sꝫ noiat coordinatione plurĩu que ad vnũ genus reduci non possunt.

Querit Quot sunt spẽs motus Solo phi. q sex. scꝫ generatio. corruptio. augmentatio. diminutio. alteratio. et loci mutatio Et dicit phus q iste species differũt a se inuicem. q2 generatio non est corruptio. nec augmentatio est diminutio. nec alteratio est loci mutatio. et similiter est de alijs

Querit Que est rõ sufficientie spẽrum motus. Solo. rõ est ista. q2 omnis motus vel est instantaneus vel successiu9 Si instantaneus hoc est dupliciter. q2 vel est ad esse. et sic est generatio. vel ad non esse et sic est corruptio. Si est successiuus hoc est duplr. q2 vel est ad formã vel ad vbi. si ad vbi sic est loci mutatio. Si ad formã hoc est duplr q2 vel est ad qualitatẽ. et sic est alteratio. vel ad q̃titatem. et hoc est dupliciter. q2 vel est ad q̃titatem pfectã. et sic est augmentatio. vel impfectaz et sic est diminutio. Et solent ꝯprehendi iste spẽs his versib9. Auget diminuit corrumpitur et generatur. Alterat et mutat et per loca multa vagatur.

Ar Spẽs debent ꝯuenire in aliquo vniuoco. sed generatio corruptio augmentatio &c non ꝯueniũt in aliquo vniuoco. ergo nõ sunt species. Minor patꝫ. q2 ponũtur in diuersis predicamẽtis. Solo. q ista sex hic enumerata non dicuntur species accipiendo speciem proprie. quomodo accipitur a Porphirio. sed accipitur hic pro modo vel pro speciali significato. vt sit sensus. sex sunt species motus. id est sex sunt modi vel significata specialia motus.

Ar Phus quinto phyſicoꝝ dicit ꝙ ſunt ſolũ quattuoꝛ ſpecies mot⁹
et ꝓbat ibi ꝙ generatio ⁊ coꝛruptõ non ſunt motus. g̃ male ponũ
tur hic ſex. Solo motus accipitur dupliciter. Uno modo ꝓprie ⁊ ſtricte
vt diſtinguiꝰ contra mutatõnẽ ⁊ ſic verum eſt ꝙ non ſunt niſi quatuoꝛ ſpe
cies motus. qꝛ generatio ⁊ coꝛruptio ſic non ſunt motus ſed inſtantanee
mutationes. Alio modo accipiꝰ generaliter ⁊ large ꝓ quacunq̧ mutatõe
ſiue inſtantanea ſiue ſucceſſiua ⁊ ſic ſunt ſex vt hic dicitur.

Queritur quid eſt ſm pe. hyſ. Solo

Generatio	Eſt ꝓgreſſio a non eſſe ad eſſe
Coꝛruptio	Eſt ꝓgreſſio ab eſſe ad non eſſe
Augmẽtatio	Eſt ꝑexñtis q̃titatꝭ maioꝛamẽtũ.
Diminutio	Eſt ꝑexñtis q̃titatꝭ minoꝛamẽtũ
Alteratio	Eſt mutatio a ꝯria q̃litate in contrariam vel in mediam
Loci mutatio	Eſt mutatio de vno loco in alterum.

Ar Illa definitio generatõnis conuenit creatõni. g̃ non eſt bona. Añ
cedens ꝓbatur. quia creatio eſt a nõ eſſe ad eſſe. Solutio ꝙ dif
ferenter creatio eſt a non eſſe ad eſſe. ⁊ generatio. quia creatio eſt a non eſſe
ſimpliciter ad eſſe nullo preſuppoſito. ſed generatio eſt a non eſſe ſm actuꝫ
qđ tamen eſt ſm potentiã ad eſſe. ⁊ ergo generatio ſemper p̃ſupponit ma
teriam. Et ſicut dicitur de generatõne ⁊ creatõne. ita etiam ex oppoſito dicẽ
dum eſt de coꝛruptõne ⁊ annihilatõne.

Ar Generatio eſt ab eſſe ad eſſe. ergo definitio falſa. Añcedens ꝓba
tur. quia qñ ex aqua generatur aer in illa generatõe eſt ꝓgreſſio ab
eſſe aque ad eſſe aeris. Solutio ꝙ eſſe aque nõ ẽ terminus a quo intrin
ſecus talis generatõnis ſed non eſſe aeris quia accidit illi materie ꝙ ſit ſub
foꝛma aque inq̃ꝫtum eſt ſubiectũ generatõnis.

Queritur Quod eſt illud dubiuꝫ qđ mouet phus circa iſtas ſpẽs
motus. Solutio dubiũ eſt de alteratõne an diſtin
guatur ab aliȷ̈s motibus. Et arguit phus p̃mo ꝙ non. quia omne qđ alte
ratur videtur mutari ſm aliquẽ alioꝝ motuũ.

Queritur Quõ ſoluit phs hoc dubiũ. Solo; ſoluit ꝑ interemp
tionem ⁊ dicit ꝙ aſſumptũ nõ eſt verũ ſcꝫ ꝙ alteratio ſit
eadem cũ aliȷ̈s motibus Et hoc ꝓbat duabꝫ rõnibus. Prima eſt iſta. Si
alteratio eſſet eadem cũ aliȷ̈s motibꝫ tunc opoꝛteret illud qđ alteratur moue
ri ſm augmentũ vel decrementũ vel ſm aliquẽ aliũ motũ. ſed hoc non ẽ ne
ceſſariũ. ergo alteratio non eſt eadem cum aliȷ̈s motibus. Minorẽ ꝓbat.
quia cõtingit alteratõnem fieri pene ſm omnes paſſiones. id eſt qualita
tes de tercia ſpecie vel ad minus ſm plures abſq̧ hoc ꝙ fiat aliquis alius
motus. quia hoc qđ alteratur ſm aliquã qualitatem nec neceſſario augetur
nec diminuitur neceſſario ⁊c.
Secũda rõ eſt quia ſi illa alteratio eſſet eadem cum aliȷ̈s motibus tunc

oportet illud alterari qd̄ augetur vel aliqua alia mutatōne mouetur. sed hoc est falsum. ergo alteratio nō est eadem cū alijs motibus. Minorē ꝓbat q2 contingit aliqua augeri que nō alterantur. sicut quadrangulus circūposito gnomone creuit sed nil est factū alteratū.

Queritur Quid est triangulus ꝛ q̄d gnomo. Solutio quadrā gulus est figura que generatur ex intersectōne quattuor lineaꝝ ſm quattuor angulos rectos. Sed gnomo est figura que generatur ex intersectōne duaꝝ lineaꝝ rectaꝝ ſm vnū angulū rectū ꝛ ꝯtinet duas ꝑtes quadrati ad modū instrumenti quo sculptores lapidū metiūtur certitudinem anguloꝝ in lapidibus incisis.

Arguitur Phus p̄mo celi ꝓbat celū inaugmentabile q2 est īalterabile. ergo videtur ꝙ augmentatio nō possit fieri sine alteratōne Solutio h̄ veꝝ est de augmentatōne naturali ꝛ ꝓprie dicta ꝙ nō possit fieri sine alteratione nihilominus tn̄ manēt mutatōnes ille ſm suos intrinsecos terminos distincte phs aūt in ꝓposito loquitur de augmentatione mathematica sicut satis patet ex eius exemplo adducto. vel pōt dici ꝙ loq̄tur de iuxtapositōne q̄ aliquo modo pōt dici augmentatio.

Queritur Que est illa ꝓprietas motus de qua hic agit phs Solutio est ista ꝙ quies simpliciter ꝯtrariatur motui ꝛ vnus motus alij. Et hoc ꝓbat exemplariter q2 generatio cōtrariatur corruptōni ꝛ augmentatio diminutioni. Sed loci mutatōni maxime videtur contrariari quies ꝛ etiā mutatōnes que sunt ad opposita loca sibijnuicē cōtrariantur sicut loci mutatōni que est sursum ꝯtrariatur locimutatio que ē deorsum. Et mouet phs dubitatōnem de alteratōne dicens ꝙ difficile est assignare q̄d sit alterationi ꝯtrariū quia nihil sibi videtur ꝯtrariari. Sed tn̄ dicendū est ꝙ duobꝫ modis sibi pōt aliq̄d ꝯtrariari. Primo em̄ sibi ꝯtrariatur quies que est in q̄litate cōtraria illi ad quā est alteratio vt calefactio cōtrariatur q̄eti que est in frigiditate. Secūdo alteratio que est ad vnā qualitatē ꝯtrariatur illi alteratōni que ē ad q̄litatē oppositā vt calefactio ꝯtrariatur frigefactōni. ꝛ ita alteratōni est aliq̄d cōtrariū sicut alijs.

Arguitur Quies est priuatio motus. ergo quies nō cōtrariatur motui. Solutio quies pt̄ accipi dupliciter. Uno modo formaliter. ꝛ sic opponitur motui priuatiue ꝛ nō ꝯtrarie. Alio mō materialiter inq̄ꝫtū fundatur in ꝯtrario habitu. ꝛ sic opponitur motui ꝯtrarie ꝛ ita accipitur hic.

Capitulū quintū

Habere aūt multis modis dicitur aut em̄ tanq̄ꝫ habitū ꝛc̄

In isto quinto ꝛ vltimo capitulo huius tractatus ꝛ libri phs determīat de vltimo postp̄dicamento qd̄ est habere. Et diuiditur in duas ptes. In prima ponit modos habere. In secūda excusat se de q̄busdā alijs modis.

☞ Queritur quot sunt modi habere. Solutio octo

Habere. Primus est quo aliquis dicitur habere habitū vel affectū vel aliquā aliā qualitatē sicut aliquis dicitur habere sciam vel virtutem.

Secundus est quo aliquis dicitur habere quātitatē sicut aliq̄s dicitur habe

re magnitudintē q̄titaem bicubitalem vel tricubitalem.

Ar Inter substantiam ⁊ quantitatem nihil potest mediare. sed omne habere mediat inter habens ⁊ habitū. ǵ nihil dicit̄ habere q̄titatē.

Solutio licet nihil possit mediare inter substantiā ⁊ quātitatē ꝯm rem tamen bene ꝯm rōnem. ⁊ sic habere mediat inter ea

Tercius modus est quo aliq̄s dicit̄ habere ea que sunt circa corpus. vt vestimentū vel tunicam.

Quartus modus est quo aliquis dicit̄ habere id qđ est ad decorē vt annulū in digito torquē in collo

Quintus est quo aliquis dicitur habere membrum. vt manū vł pedē

Sextus est quo aliquid dicit̄ habere id qđ cōtinet̄. sicut vas habet grana lagena vinum.

Septimus est quo aliquis dicit̄ habere possessionem sicut dicimur habere domū vel agrum.

Ar Omne habens debet esse principiū habiti. sed possessor nō est ꝑncipiū rei possesse. ǵ. Solutio licet possessor nō sit ꝑncipiū effectiuū rei habite est tamē principiū in genere cause finalis, quia res possessa est ꝑpter possessorem

Octauus modus est quo aliquis dicit̄ habere vxorē aut vxor virū Et comparando istū modū ad alios dicit phs q̄ hic modus est alienissimus inter omnes modos habendi qui dicti sunt. quia habere vxorem nihil aliud est q̄ȝ ei cohabitare;

Querit̃ An ne sint plures modi habendi. Solutio ad hoc respondet phs excusando se. Et dicit q̄ forte adhuc aliqui alij apparebunt modi habendi. Sed modi qui magis consueuerunt dici ⁊ qui magis apud sapientes sunt vsitati pene omnes enumerati sunt. vnde consueuerunt modi hic positi significari his versibus. Affectū. q̄tū. vestitū dic velut aurū. membrū. ꝯtentū. possessio vir mulierē.

Expliciūt repatōnes p̄dicamentoꝝ Arestotelis

Sequunt̄ repatōnes sex principioꝝ

Reparatiōes

QUeritur circa initiū libri sex principiorꝫ Gilberti porritani. Queritur primo quid sit subiectuz istius libri. Solutio subiectum isti⁹ libri ē idē cū subiecto libri predicamētorꝫ Aresto. differens solū ab eo sicut ps a toto. qꝛ ista sex p̄ncipia sūt etiam predicamenta.

¶ Queritur quō ōndit ꝙ ista sex sint p̄dicamēta. Solutio quia p̄dicamētū (vt dicit Simplicius) est coordinatio generum ꝛ specierꝫ ſm sub ꝛ supra. sed ista sex habent sub se genera ꝛ species sicut patet in sequentibus. ergo sunt predicamenta.

Queritur Quare tunc magis vocantur principia q̄ꝫ predicamenta. Solutio ꝙ rō illius est. quia principiū dicit habitudinē ad aliqđ extrinsecū vt patet ex Aresto. qui in physicis p principiuz sepius intelligit causam efficientē. Sed ista sex ex nomine suo magis dicūt aliqđ se habens ad extrinsecū aliquo modo q̄ꝫ dicant aliquid cōtentū in suis inferioribꝫ ſm actū ꝛ intellectū. ꝛ g̊ licet sint p̄dicamenta. tamē magis dicuntur p̄ncipia q̄ꝫ p̄dicamenta. Minor posset ꝓbari inductiue. quia actio vt ē in agente dicit principiū quo agens agit in passo id qđ agit. ꝛ passio dicit id q̊ patiens ad formā agentis mouetur. Similiter vbi ꝓcedit a loco qui est extrinsecus locato. Et qn̄ ex adiacentia tp̄is in re tp̄ali derelinquitur. ꝛ ita de alijs. Et illa etiā ē rō q̄re ista sex potius dicūtur forme q̄ꝫ alia q̄tuor p̄dicamēta. quia forma ſm Platonē dicitur a foris manendo. sed ista sex sunt origīes et principia extrinsecorꝫ respectuū ꝛ non sunt de esse ꝛ suba eorꝫ quorꝫ sunt. et ergo dicūtur forme magis q̄ꝫ alia quattuor p̄dicamēta que magis dicūtur essentie quia essentia dicitur absolute ſm ꝙ identice ꝛ intrinsece exerit de se esse.

Queritur Utruz preter illa que tradita sunt de istis sex principijs ab Aresto. vtile fuerit a Gilberto porritano hanc specialem determinatōnem facere. Solutio ꝙ sic de bonitate doctrine et hoc ꝓpter duas causas. Prima est qꝛ phs de istis sex vltimis breuiter ꝛ solum exemplariter determinauit Secūda qꝛ licet in p̄dicamentis satis determinatū sit de istis inq̄ꝫtū sunt p̄dicamenta inq̄ꝫtū noticia ip̄orꝫ ex quatuor p̄mis p̄dicamentis de facili haberi potest tamē ibi non est complete determinatū de eis inq̄ꝫtū sunt principia. ꝛ ergo. Gilbertus porritanus in hoc libro de istis sex in rōne principiorꝫ ꝓlixius tractat.

Queritur Quō iste liber de sex principijs diuiditur. Solutio prima sui diuisione diuiditur in tres partes seu tractatus principales. In quorꝫ p̄mo determinat Gilb. de quibusdā āntecedentibꝫ cognitōnem sex principiorꝫ. In secūdo determīat de sex p̄ncipijs. Et in tercio de quibusdam ↄ̄ntibus noticiā eorꝫ. Primus tractatus diuiditur in duas partes quia in prima determinat de forma. In secūdo determīat de substantiali. et de quibusdam diuisionibꝫ forme. Unn̄ p̄mo definiendo formā dicit sic.

Definitio forme

¶ Forma est compositioni contingens simplici et inuari
abili essentia consistens.

¶ Et debet illa definitio sic exponi forma supple in ↄmuni accepta est cō
tingens. id est aduenīēs compositioni. i. toti ↄposito de quo p̄dicat̄ cōsistēs
in simplici ⁊ inuariabili essentia.

Q̄r q̄t modis acci⁹ fo͞ra. So° mltis modis
- Primo mō accipit̄ p accn̄te x̄bi. ⁊ sic accipit̄ a donato
- Scd̄o° vt idē ē qd̄ decor q̄uo d̄r por. spēs. i. fo͞ra p̄ami ⁊c̄.
- Tercio° p accn̄te informāte subiectū. vt albedo nigredo
- Quarto° vt d̄r de forma subali q̄ ē duplex. s. toti⁹ ⁊ p̄tis
- Quinto° accipit̄ p forma separata. q̄uo dicimus ꝙ intelli/gentie sunt forme
- Sexto° put est idez qd̄ similitudo rei vel spēs intelligibilis
- Septīo put est idē qd̄ q̄dditas vel essentia.
- Octauo° acci⁹ p idea. ⁊ sic plato d̄r posuisse formas.
- Nono° vt idē ē qd̄ vl'e ⁊ sic d̄r. p. ꝙ oīs p̄dica° ē a forma

Querit̄ Quo mō accipit̄ forma s̄m ꝙ definit̄ in ↄposito. Sol'o
ꝙ forma accipit̄ vltimo mō. q2 in illo mō accipit̄ forma
s̄m intentōem logicam p vl'i s̄m ꝙ est notio totius formalis esse eius de q̄
p̄dicat̄. siue tale esse sit subale siue accn̄tale. siue potentiale siue actuale. Ex
emplū istoꝝ est. vt aial d̄r totū esse potentiale siue verius formale formabile
Rōnale vero dicit totū esse actuale ⁊ formās. ⁊ hō dicit totum esse forma
tum. Silr̄ in accidentib⁊ albū dicit esse totius accidentale accidente indi
uidui. Risibile vero dicit esse totius accidente spēi. Ex quib⁊ patz ꝙ forma
s̄m ꝙ hic definit̄ nō accipit̄ p̄cise p forma subali tm̄ nec p forma accn̄tali tā
tum. sed p forma vl'i p̄dicabili in ↄmuni

Querit̄ An quelibet forma sit ↄpōni ↄtingens. Sol'o ꝙ sic
tam forma substantialis q̄3 accidentalis. non tamē sic in
telligendo quasi quelibet forma per accidens ↄueniat ↄposito. q2 hoc non
uenit forme subali. Sed ideo dicit̄ ↄpōni. id est ↄposito ↄtingens. q2 mo/
dus accipiendi eam vt est notio totius forme semper est per accidens. Et
ratio illius est. q2 forma s̄m ꝙ hic definitur est forma vniuersalis post rez
sed illa per intellectū nostrum accepta est ipsi rei accidentalis existens. hoc
modo vniuersale quod intellectus noster ordinat in predicamento p mo/
dum generis spēi ⁊ differentie

Querit̄ An ne posset ista definitio forme etiam aliquo modo cō
uenire vniuersali in re. Sol'o alberti ꝙ sic. hoc mō expo
nendo eam. est ↄpōni ↄtingens. id est ex cōpositione partium resultans. q2
ex vnione forme partis ⁊ materie p̄tis resultat forma totius in genere sub
stantie. et ergo seq̄tur ↄpōnem p̄ncipiorum. sicut p3 p Gilbertū posteri⁹ in
textu dicentē. ꝙ vl'e pducitur ex ↄsequenti.

Querit̄ Que forma definitur hic. an forma totius vel p̄tis
Sol'o. hic definitur forma totius. Et ratio est. quia

hic definit forma predicabilis sed solum forma totius est predicabilis ⁊ nō forma partis, ergo. Minor p₃. q₂ anima ratiōalis que est forma partis in homine non potest predicari de inferiorib₉ hominis. sed homo qui est forma totius designata in concreto bene predicatur de suis inferiorib₉. vt nō dicimus. sortes est anima rōnalis. plato est anima ratōalis. sed bene dicimus sortes est homo plato est homo

Ar Forma totius ⁊ forma partis idemtificantur ꝭm opinionē domini Alberti.. ergo si hic definitur vna etiam ⁊ reliqua Solo. licet forma totius ⁊ forma partis idemtificentur ꝭm essentiam originalis principij. tamē formaliter distinguūtur. et illa formalis distinctio stat in diuerso modo informādi materiā. q₂ forma partis informat materiā ptis. s₃ forma totius materiā totius. et ergo vna etiā est ꝓdicabilis alia nō.

Querit Q̄uo declarat Gilber. mēbra ꝓdicte definitōis forme Solo. ꝑmo ostendit ꝙ forma sit simplex Secūdo ꝙ sit inuariabilis. et tercio ꝙ sit ꝯpositioni ꝯtingens

Querit Quomodo ostendit ꝙ forma sit simplex Solo. q₂ forma non est ꝯposita. ergo est simplex. Antecedēs ꝓbat. quia omne compositum adueniens alteri facit ipsum maius. sed forma adueniens alicui non facit id cui aduenit maius. ergo forma non est cōpositum. Minorem probat exemplariter. q₂ corpus albū ex hoc ꝙ albū est non est maius seipso non albo. nec etia₃ reddit corpus minus per hoc ꝙ in eo destruitur albedo

Ar Nullū definibile est simplex. sed forma est definibilis. ergo nō est simplex. Maior patet. quia oīs definitio habet partes Solo ꝙ illa compositio quam explicat definitio nō repugnat simplicitati forme quia est solum ꝯpositio ratōis ex genere ⁊ drña. sed ꝯpositio eēntialis ex materia ⁊ forma est que repugnat eius simplicitati

Ar Sunt multe forme que recipiūt magis ⁊ minus. ergo non oīs forma est simplex Solo. ꝙ forma nō dicitur hic eē simplex simplicitate opposita ꝯpositioni ex gradib₉ perfectionalib₉. sed ꝯpositioni que est ex materia ⁊ forma vt dictum fuit. Et per hoc etiam potest solui argumentum quo posset argui de quantitate que est diuisibilis. ⁊ per ꝯsequēs non videtur esse simplex. Dicendum em̄ est ꝙ simplex non accipitur hic vt opponitur compositioni que est ex partib₉ q̄ntitatiuis. sed vt opponitur compositioni essentiali ex materia ⁊ forma. vt dictum fuit. vel ex subiecto et accidente.

Querit Quomodo ostendit Gilbertus ꝙ forma sit inuariabilis Solo. quia per hoc distinguitur forma hic definita ab anima animalis. quia anima animalis etiam variatur. variat em̄ et alteratur de ꝯtrario in ꝯtrariū. vt a tristicia in gaudiū ⁊ ecōuerso

Querit Quomodo ostenditur ratione extra textum ꝙ forma sit inuariabilis. Solo. q₂ nihil variatur ꝭm aliquam

mutatōem nisi materia vel subiectum ex materia ⁊ foꝛma cōpositum. sed
foꝛma vniuersalis que hic definitur neutrū hoꝝ est. ꝙ est inuariabilis Ma
ioꝛ posset ostendi inductiue in singulis mutationib⁹

Ar Quicquid recipitur ad modum recipientis recipitur. sed foꝛma
vniuersalis recipitur in indiuiduis. ergo est variabilis ad varia-
tionem eoꝛum. Solo. ꝙ foꝛma vniuersalis variatur bene per accidens
ad variatōnem illoꝝ in quib⁹ est. sed ꝑ se est inuariabilis ⁊ incoꝛruptibilis

Ar Foꝛma accidentalis est terminus motus. ergo foꝛma accidenta
lis ad minus est variabilis Solo. licet foꝛma accidentalis sit be
ne variabilis terminatiue nō tamen subiectiue

Querit Quare dicitur in definitione foꝛme ꝙ sit compositioni
contingens Solo. ad excludendum animā mūdi. qꝛ
anima mundi nō est ꝯpositioni ꝯtingens. qꝛ non ꝯponitur cū pꝛimo mo
bili. ita ꝙ sit inherens ei. sed est solum assistens.

Querit Quid intelligit Gilbertus hic per animam mundi
Solo. per animam mundi intelligit animam celi vel
intelligentiam pꝛesidentem celo ſm modum loquendi philosophoꝛum ꝗ
dixerunt celum esse animatum. quod non est intelligendum sic quasi celū
sit animatum per infoꝛmationem. quia dicit Damascenus. cōfundantur cū
patre eoꝛum diabolo qui dicunt celum esse animatum. sed per assistentiam
qꝛ anima celi vel intelligētia tanꝗ̄ motrix assistit celo sicut lutifigulus mo
uens rotam assistit rote.

Querit Quot instantias foꝛmat Gilbertus contra pꝛedictaz
definitionem Solo. ꝙ tres Pꝛima est. quia oꝛatio est
foꝛma. et tamen eadem oꝛatio suscipit verū ⁊ falsum. ergo foꝛma nō est in
uariabili essentia consistens

¶ Secūda est. quia albedo est foꝛma. et tamen eadez albedo est susceptiua
claritatis ⁊ obscuritatis.

¶ Tercia est. quia opinio est foꝛma ⁊ tamen eadem opinio est susceptiua
veri quod est in re ⁊ falsi

Querit Quomodo soluit istas instantias Solutio soluit
pꝛimo secūdam de albedine. Et dicit ꝙ non est ita. quia
non eadem albedo ſm id quod est foꝛma est susceptiua claritatis ⁊ obscuri
tatis. sed sunt due albedines in subiecto quarum vna est clarioꝛ ⁊ alia ob-
scurioꝛ ex opacitate ⁊ claritate subiecti. Et dicit venerabilis dominus Al
bertus ꝙ simile huic est quod dicitur in quinto phisicoꝛum ꝙ non est eadez
sanitas in mane ⁊ in vespere. eo ꝙ in humoꝛib⁹ animalis non manet eadē
inequalitas ꝗ̄uis susceptiuū sanitatis sit idem in mane ⁊ in vespere. nō ta
men sub eadem foꝛma sanitatis.

¶ Secūdo soluit duas alias instantias. scz pmā ꝛ secūdam. ꝛ dr ꝙ eadez oratio vel opinio numero nō est susceptiua veri ꝛ falsi ꝑm sui mutationem sed ꝑm mutatōem alterius. scz rei de qua est talis oratio vel opinio. vt dictum fuit circa sextam ꝓprietatem substantie.

¶ Definitio substantialis

Queritᵘʳ Circa secūdā partē quō definit Gilber. subale Solō dicit ꝙ substātiale est qđ ꝯfert esse rei ꝯposite ex quadaz ꝯpōne ꝛ qđ impossibile est abesse illi rei cui est substantiale. Exemplum est vt rō siue rōnale dicitur esse substātiale homini ꝛ sensus siue sensibile aīali Et ꝯtinuū dicitur esse substantiale ꝯtinuis. scz linee supficiei ꝛc. ꝛ discretū discretis. Et declarando illā definitōem innuit vnā diuisionem substantialis que est ꝙ substantialium quoddā est vt materia ꝛ quoddaz vt forma. qꝛ vtrūqꝫ ꝯfert esse rei ꝛ nō pt ab esse Exemplū est. vt corpus organicuz est vt materia ꝛ anima vt forma. ꝛ ergo corpus est homini substantiale. et similiter anima

Arᵍ Subale dicitur a substantia. sed ꝯtinuū ꝛ discretū nō sunt substantie ergo non possunt dici substantialia Solō. ꝙ substantiale non accipitur hic vt dicitur tm̄ a substantia. sed accipitur hic pro omni eo qđ hꝫ modū sube. siue ꝑm naturā rei sit suba siue accidens. Et ergo quia ꝯtinuū ꝛ discretū respectu suoꝝ inferioꝝ ꝛ sꝑerum habent se per modū substantie. ergo dicūtur hic substātia.

Q. r. qt modis accipit subale. Solō solet ꝯmuniter accipi qtuor modis. scz
- Primo mō dr subale qđ est ꝑm rem ꝛ modū suba vt hō asinus sortes plato
- Secūdo mō qđ ꝑm rem est accn̄s ꝛ ꝑm modū suba vt albedo nigredo.
- Tercio mō qđ ꝯseqtur pncipia subalia. sicut ꝓpria passio. vt risibile dr subale homini
- Quarto mō qđ ingredit definitōem alicuius locō drn̄e. qꝫuis non sit de essentia ipsius definiti. Et sic nasus est substantialis simo. ꝛ oculus substantialis lusco. ꝛ sic de alijs.

Q. r qt modis accipit accn̄tale So. silr qtuor modis. Nam
- Primo mō accn̄tale dr qđ est ꝑm rem ꝛ modū accidēs vt album coloratum
- Scđo mō qđ est accn̄tale ꝑm modū ꝛ subale ꝑm rem. vt rationale sensibile
- Tercio mō qđ est qđ pt adesse ꝛ abesse ꝑter subiecti corruptionem vt albedo sortis
- Quarto mō qđ nullo mō ingredit definitiōem sube ꝑm rem nec ꝑm modum.

¶ De diuisionibꝫ forme.

Queritᵘʳ Quot diuisiones forme ponit Gilber. in textu Solō ꝙ sex possunt colligi ex textu

Queritur Quot diuisiones forme ponit Gilbertus in textu.
Solutio ꝙ sex possunt colligi ex textu.

Queritur Que est prima diuisio. Solutio Prima est ꝙ forma
rum quedam est a natura quedā vero ab actu id est ab
operatōne artis. Exemplū primi est vt rō siue rōnale est forma que ē a na-
tura in ipso rōnali ꝑducta. Et similiter odor sapor color sanitas sunt for-
me ꝑducte a natura. Exēplū secūdi ē vt lectulus domus ciphus ⁊ hmōi

Queritur Quot dubitatōnes mouet Gilbertus circa istā diuisio-
nem. Solutio duas. Prima ē de forma incisionis vt
de forma mercurij vel iouis vel alterius statue. an scȝ sit a natura vel ab ar
te. Et arguit Gilbertus ꝙ talis forma sit a natura. qꝛ ars in talibꝫ nihil ap
ponit ad materiā sed solum aufert quasdā ꝑtes extrinsecas a subiecto. Et
ergo videt̃ ꝙ forma sub illis partibus interius lateat ⁊ insit subiecto a na-
tura.

Queritur Quō soluit istam dubitatōnem Solutio dicit ꝙ sub
iectū siue materia taliū figuraꝝ est bene ens ab actu siue
ab operatōe artis. sed sentire ⁊ apparere est ab arte hoc est illa exterior de
terminatio vel clausura lineaꝝ ad constitutōnem talis vel talis figure est
ab operatōne artis.

Queritur Utrū forma incisionis aliquo mō preest in materia an-
teꝙ sibi insculpit̃. Solō ꝙ preest bene pure passiue et
materialiter sed non actualiter ⁊ formaliter sicut volebāt q̇dā dicere. Et
hoc sic oñ dit̃. Quia si sic tūc seq̄ret̃ ꝙ in eadē ꝑte materie eēnt sil' figure im-
possibiles. sȝ hoc ē ipossibile. g̃ illud ex q̄ seq̄tur. Seq̄la ꝓbat̃. qꝛ in qualibet
ꝑte materie pn̄t insculpi q̄cūq̄ figure hoīs asini ⁊ hmōi. sȝ ille sūt oīno im-
possibiles. Preterea figure extense hn̄t ꝑtē extra partē ⁊ ipossibile ē oēs par
tes esse sil'. Sed figura incisionis ē extensa. g̃ oportet ꝙ habeat ꝑtē extra ꝑ
tem ⁊ non ꝑt h̃re oēs ꝑtes suas sil'. Et hoc tn̄ seq̄ret̃ si p̄esset in materia. qꝛ
in eadē ꝑte i q̄ artifex facit caput potuissȝ si voluissȝ fecisse pedes et ecōtra

Queritur Que ē secūda dubitatio quā hic mouet Gilbertꝰ So
lutio ē de formis vl'ibꝫ an scȝ sint a natura vl' ab arte Et
arguit primo ꝙ non sint ab arte. qꝛ omnis forma que est ab arte siue ab
opatōne nr̄a ē accn̄talis. sȝ forme vl'es nō sunt oēs accn̄tales. g̃ nō sunt ab
arte. ⁊ hoc videt̃ satis manifestū. Secūdo arguit ꝙ nō pn̄t etiā esse a natu-
ra. qꝛ q̄cunq̄ fiunt a natura a creatura p̄exn̄te sumūt p̄ncipiū. sȝ vl'ia nō su
mūt p̄ncipiū a creatura p̄exn̄te. g̃ nō fiūt a natura. Minor ꝓbat̃. qꝛ sumēs
p̄ncipiū ab aliq̄ creatura est creatura qꝛ effectus assi'lat̃ suo ꝓducenti sȝ vni
uersalia nō sunt creatura qꝛ terminꝰ creatōis vel generatōnis nō est vni
uersale sed particulare siue singulare.

Queritur Quō soluit istā dubitatōnem. Solō dicit ꝙ forme
iste vl'es fiūt a natura. qꝛ natura occulte opat̃ in his nā
ꝓducendo singulare ꝑ se ꝓducit vl'e ex ꝯn̄ti. Et hoc ꝓbat a sil'i q̇a sicut ex
ꝯiūctōne pluriū partiū scȝ parietis tecti ⁊ fundamenti fit quoddā totū ex-

cedens q̄titatē cuiuslibet partis sic silr ex discretōne ꝛ ꝓductōe pluriū singulariū intelligit ꝛ fit vl'e seu forma vl'is excedēs ꝑdicatōnem cuiuslibet singularis. qꝛ qđlibet singulare de vno solo ꝑdicat. sed illud vl'e de multis. et ergo talis cōmunitas est naturalis qꝛ ꝓcedit ex singularitate que naturalis est. Et ꝙ singularitas sit naturalis ptꝫ. qꝛ adequat creationi siue generatōni eo ꝙ termin⁹ creatōis siue generatōis sit suppositū Et ex illo īfert Gilbertus ꝙ subtiliter speculantes. Sicut inuenimus naturā latenter operari in actionibus sic etiā creatorē ꝑmū oīm creaturaꝝ inuenimus voluntarie operantem in creatura. Et hoc depⱨendimus ex ip̄o actu creatoris. quia quodā numero ꝛ ꝓportōne totam naturā stabiliuit. Sed ista tamē alterius sunt consideratōnis.

Ar Uniuersale est ab actu nostri intellectus. g̊ non est a natura. Antecedens ꝓbatur quia ꝑ cōmentatorē qui dicit ꝙ intellectus est qui facit vniuersalitatem in rebus. Solutio ꝙ vl'e potest accipi dupliciter. Uno modo materialiter siue pro re prime intentōnis cui applicat intentio vniuersalis. Et hoc modo vniuersale est a natura. qꝛ naturaliter ꝓducendo singulare. vt sortem vel petrū ex ꝯñti ꝓducit occulte vl'e vt hoīem aīal subam ꝛ sic de alijs. Alio mō potest accipi ꝓ secūda intentōne vniuersalitatis causata ab intellectu et applicabili rebus prime intentionis ꝛ hoc modo est ab actu nostri intellectus quia intentōnem vniuersalitatis fabricat noster intellectus ꝛ hoc est qđ dicit cōmentator.

Querit Quare natura dicit occulte operari in ꝓductōne vl'is. Solutio ꝓpter duas causas. Prima sumit ex pte operantis. qꝛ illud qđ operatur est particulare ꝛ manifestū sensui. sꝫ natura vniuersalis in cui⁹ virtute operatur est in illo particulari occulte ꝛ nō deprehēditur in eo nisi ꝑ intellectū ꝛ ergo dicit natura occulte operari.

Secūda causa sumit ex parte operati seu ꝓducti. qꝛ illud qđ est operatum vel ꝓductū est singulare ꝛ sensibus manifestū. Sed natura vl'is a qua illđ ꝓductū hꝫ formā speciei est occulta ꝛ accipitur solo intellectu. Et ergo dicitur natura occulta operari in ꝓductōne vniuersaliū

Querit Que est secūda diuisio formaꝝ. Solutō ꝙ formarum quedā est in subiecto ꝛ dicit de subiecto. vt scīa est in aīa vt in subiecto. Et dicit de subiecto vt de grāmatica. Quedā vero ē ī subiecto ꝛ non dicitur de subiecto vt albedo socratis. Quedā vero neqꝫ est in subiecto neqꝫ dicit de subiecto vt humanitas sortis. Quedā vero dicitur de subiecto in subiecto vero nullo est vt rōnale ꝛ mortale. Et sufficientia istius diuisionis superius posita est circa secundā diuisionē anꝑdicamētalē

Querit Que est tercia diuisio. Solutio tercia diuisio est subdiuisio forme accn̄talis indiuidue que ē in subiecto ꝛ nō dicit de subiecto. Et est ista. ꝙ taliū formaꝝ quedam sunt sensibiles. quedā vero insensibiles. Forme sensibiles sunt que aliquo sensu ꝓprio vel cōmuni sunt ꝑceptibiles sicut albedo sortis sapor hui⁹ vel calor hui⁹ vel percussio vel sonus magnitudo vel figura. Sed forme insensibiles sunt que nullo sensu possunt percipi sicut doctrina scientia disciplina ꝛ silr virtus.

Querit᷑ Quod est correlariũ qd infert Gilbertus ex ista diuisio-
ne. Solũo ꝙ nulla forma que dicit᷑ de subiecto est sen-
sibilis. Et rõ illius est quia omnis forma que dicit᷑ de subiecto est vniuersa-
lis. sed vniuersale non est sensibile.

Querit᷑ Que est quarta diuisio formarũ. Solutio ꝙ formaꝝ
particulariũ quedã sunt site alicui. quedam vero nõ sũt
site alicubi. vnde ille forme dicũtur site alicubi que habent esse in aliqua de
terminata parte subiecti cui insunt vt nigredo in pupilla oculi. Sed ille di
cũtur non site alicubi que nõ habent esse ĩ aliqua determinata parte subiec
ti vt sciẽtia paternitas filiatio. Et alie forme similes nisi forte dicat᷑ ꝙ in ge
nerantiũ ⁊ componentiũ sint complexione.

Querit᷑ Que est quinta diuisio formaꝝ. Solũo q̃nta est ꝙ for-
marũ que vocibus incõplexis significant᷑ quedam sunt
contingentes id est alteri inherentes sicut sunt forme accidentales. Que-
dam vero subsistentes id est per se stantes sicut sunt forme subales.

Querit᷑ Quare dicit Gilbertus formaꝝ que vocibus incõple-
xis significant᷑ Solutio quia ille que significant᷑ voce
complexa qñq3 nec sunt simpliciter subsistentes nec simpliciter inherentes
sed partim subsistentes ⁊ partim inherentes sicut qñ dr̃ homo albus

Querit᷑ Que est sexta ⁊ vltima diuisio formaꝝ. Solutio est
subdiuisio primi membri diuisionis precedentis. Et est
ista ꝙ formaꝝ contingentiũ id est accidentaliũ quedam extrinsecus adue
niunt. Quedam vero intra substantiam considerant᷑ forme que intra sub
stantiam considerant᷑ sunt sicut linea superficies corpus ⁊c̃. Sed forme q̃
extrinsecus adueniunt sunt sicut actio passio positio vbi quando habere.

Querit᷑ Ad quod propositum Gilbertus posuit hic omẽs istas
diuisiones. Solutio. ꝙ hoc fecit ad cognoscendum
formam de qua est hic ad propositum. Ex prima enim diuisione habet᷑ ꝙ
forma de qua est hic ad propositum est naturalis. Ex secunda habetur ꝙ
sit existens in subiecto. Ex tercia habetur ꝙ ipsa est insensibilis. Ex q̃rta
habetur ꝙ non est situata in aliqua determinata parte subiecti. Ex quin-
ta ꝙ ipsa est accidentalis. Et ex sexta ꝙ talis forma est extrinsecus adue
niens. Et ergo solent aliqui dicere ꝙ duo sunt anteprincipia in genere .s. de
finitio ⁊ diuisio. Sed octo in specie sc3 due definitiones ⁊ sex diuisiones

Tractatus secundus

Actio vero est ƒm quam in id quod subijcitur agere di-
cimur.

In hoc secundo tractatu Gilbertus cōiter determinat de ip̄is principijs. Et diuidit̃ in sex capl'a ſm q sex sunt principia. In p̄ma determīat de actōne Et diuiditur in duas partes. q̇a p̄mo determinat de actione defi nitiue ⁊ diuisiue. secūdo ponit eius ꝓprietates.

Querit̃ Quare actio ⁊ passio p̄cedūt alia principia. Sol'o q̇a actio ⁊ passio maiorē habent similitudinem cū illis accñtibus que intrinsecus substantie accidūt. q̇a actio causat̃a naturali potentia. ⁊ passio a naturali impotentia. ⁊ hoc ꝓxime. nā originaliter actio orit̃ a forma. ⁊ passio a materia vt prius dictū fuit. Et ex hoc etiā habet̃ causa q̄re actio precedit passionem.

Querit̃ Quō definit̃ actio a Gilberto. Solutio Actio ē ſm quā in id qd̄ subijcit̃ agere dicimur. ⁊ debet illa definitio sic exponi. Actio est sp^e^ forma accñtalis ſm quā sp^e^ accñtalē formā nos hoīes vel prime sube dicimur. id est formaliter denominamur agere in id qd̄ subijcit̃. i. in passum. Exēplū Gilberti ē vt secans dicit̃ aliq̇s ī eo q secat.

Querit̃ Quare in illa definitōne dicit̃ in id ⁊ nō in eo. Sol'o q2 accusatiu⁹ ē casus transitiuus. ⁊ ergo ad denotandū transitōnē actōnis cū oīs actio transiat in passum. g̊ dicit̃ in id ⁊ non in eo

Sed tunc querit̃ quare magis dicit̃ in id q̄ȝ ad id vel supra id. Solutio ad designandū victoriā agentis supra passum q2 agens non solū tangit passum in sup̱ficie sed penetrat ip̄m ad intra. ⁊ illā intraneitatē magis designat illa prepositio in q̄ȝ ad vel iuxta.

Ar̃ Hic definit̃ idem p̱ seip̄m. g̊ ista definitō actōnis nō ē bona. Añcedens ꝓbat̃ q2 actio definit̃ p̱ agere. sed actio ⁊ agere sunt vnum ⁊ idem. Solutio lȝ actio ⁊ agere sint vnū ⁊ idem ſm rem differūt tñ ſm rōnem ⁊ ſm modū significandi. q2 agere ſcat actionem verbaliter ⁊ cōcretiue vt exercitā ⁊ hoc mō est nobis notior q̄ȝ qñ ſcatur noīaliter ⁊ ꝓpter istā diuersitatē definit̃ h̄ actio p̱ agere sicut qualitas p̱ quale.

Ar̃ Sunt multe actiōes ſm quas nos nō dicimur agere sed alie res a nobis. g̊ definitio nō ē bona. Sol'o nos ponit̃ ibi per antonomosiam hoc est p̱ excellentiam. q2 nos sum⁹ pluribꝫ actōnibꝫ agentes q̄ȝ q̄cunqȝ alia res q2 tam actōibꝫ corp̱alibus q̄ȝ spūalibꝫ vel p̄t dici q nos nō demonstrat hoīes sȝ primas substātias sicut etiā circa definitōnē qualitatis superius dictum fuit.

Ar̃ Ista definitio cōuenit formis subalibꝫ. g̊ nō ē bona. Añs ꝓbat̃. q2 ſm formā subalem dicimur agere. Sol'o forma subalis excludit̃ p̱ hoc qd̄ dicit̃ dicimur q2 ſm formā subalem nō dicimur. id est denomīamur. Etiā forma subalis nō est principiū formale quo agens dicit̃ agere sed magis effectiuū. Et g̊ etiā excludit̃ p̱ illā particulā ſm quā. Et per illā candē p̱ticulam etiā excludūtur naturalis potentia ars ⁊ instrumētū. q2 oīa illa tenēt se magis ex parte cause efficientis q̄ȝ formalis. q2 naturalis potentia est velut instrumentū ꝯiunctū. Ars est velut principiū habitualiter directiuū. ⁊ instrumētū velut quoddā p̄ncipiū extrinsice coassūptū

Sex principiorũ Gilberti

Ar. Male dicit in id qđ subijcit. ergo. Añcedens probatur. qꝛ id qđ subijcit actioni est agens. sed agens nõ agit in seipm sed in passuz ergo. Sol'o duplex est subiectũ actõnis scz inhesionis ꝛ tale est agẽs. qa actio inheret agenti. Et subiectũ transitõnis ꝛ tale est ipm patiens vł passum in qđ transit actio ꝛ in qđ recipit. Et de isto subiecto loquit definitio qñ dicit in id qđ subijcit ꝛ vocat alio nomie magis ꝓprie obiectũ. Verũtñ dicit in definitõne ista magis subiectũ q̄ obiectũ ad designandũ plenã victoriam agentis supra passum.

Querit In quo est actio subiectiue. Solutio Alberti ꝙ actio formaliter ꝛ subiectiue est in agente. Et hoc potest sic ꝓbari. Quia quelibet forma accidẽtalis est formaliter ꝛ subiectiue in illo qđ denominat. sed actio denominat agens ꝛ non patiens. ergo est subiectiue et formaliter in agente minor patet. quia agens dicit agere ſm actionem ꝛ patiens non dicitur agere. Preterea non minus opponũtur actio ꝛ passio q̄ relatõnes consequentes actionem ꝛ passionem. sed paternitas ꝛ filiatõ que sequuntur actõnem ꝛ passionem non possunt esse in eodez subiecto respectu eiusdem. ergo nec actio ꝛ passio. sed passio est in patiente sicut ab oĩbus concedit. ergo actio erit in agente. Minor est manifesta. quia paternitas est in patre. ꝛ filiatio in filio. Maior patet quia respectus actõis ꝛ passionis sunt respectus oppositi ex quoꝝ oppositõne tanq̄ ꝑ se causa oritur oppositio relatiua in relatõnibus secundi modi iuxta sententiam phylosophi quinto metaphysice.

Ar. Actio ꝛ passio sunt vnus motus ſm phm' tercio physicoꝝ. sz motus est in patiente. ergo etiã actio erit in patiente. Et hoc cõfirmatur quia phs nono metaphysice distinguit actionẽ imanentẽ a transeunte quia actio imanens manet in agente. Sed actio transiens est in passo.

Solutio ꝙ actio ꝛ passio non sunt vnus motus formaliter sed materialiter inq̄tum in motu materialiter conueniunt. Et ita sicut motus est in paciente. ita etiam actio materialiter est in paciente. ꝛ sic etiam loquit phs de actione transeunte materialiter nono metaphysice. sed tamen formalit et denomiatiue est in agente. quia actiuitas agentis que est formale actionis est in agente vt ꝓbatũ fuit. de hoc tamẽ plura vide in cõmentarijs qa ꝓblematica ꝛ brigosa materia est.

Diuisio actionis

Querit Quõ diuidit actio. Solutio Gilb. ꝙ Actionũ alia ẽ aĩe alia vero corꝑis. Et rõ istius diuisionis est. quia ista diuisio datur penes ꝓncipia causalia ipius actõnis sed talia sunt duo scz corpus ꝛ aĩa. ergo etiam est duplex actio. quedã actio corꝑis. quedã aĩe. Et si queratur qualis sit ista diuisio debet dici ꝙ si corpus dicat agens tm̄ ꝛ silr anima tunc est diuisio accidentis in subiecta. Si aũt dicant formã actionis vt actio anime sit ſm formã aĩalis ꝛ actio corꝑis ſm rõnem corporis tunc potest dici diuisio generis in species.

Ar Est aliqua actio totius cōpositi. ergo ista diuisio non est sufficiens Consequentia tenet. quia totum compositum nec ē anima nec corpus. Solō omnis actio est totiꝰ compositi. quia actiones sunt singulariū siue suppositoꝝ primo metaphysice sed tamē quia est gratia alicuius principij quod est corpus vl' anima sic aliqua actio dicit̃ corporis ꝛ aliqua anime.

Querit̃ Quō differunt actio aīe ꝛ actio corporis Solutō sic differunt ſm Gilbertū. quia actio corporis mouet necessario id in quo est sicut in subiecto ꝛ in causa. Et ratō illius est quia agens corpale non agit nisi ꝑ motū ꝛ imobile existens non agit vt secans non secat nisi moueat̃. ꝛ vrens vstione mouetur. quia oportꝫ vrens accedere ad id quod vritur accedere aūt est moueri. Sed actio anime non mouet necessario id in quo est. quia anima dum mouet manet imoblis.

Querit̃ Quō ꝓbat Gilbertus ꝙ anima manet imobilis. Solutio hoc ꝓbat inductiue. quia nec mouet̃ ſm augmētationem. quia non suscipit incrementū nec ſm diminutōnem quia nō suscipit decrementū cum non sit q̄ta. nec mouetur ſm locum quia nihil locat̃ nisi cuiꝰ principiū medium ꝛ finis assignantur ſm partes loci. sed aīa nō habet principiū mediū ꝛ finem distincta per terminos loci. quia anima nō est corpus. Etiam quilibet locus est corpus seu corporalis ꝛ anima nō est corpus sed impossibile est non corpus corpore moueri. ergo sequit̃ ꝙ aīa non potest ſm locum moueri. ꝛ ꝑ ꝯsequens ſm nullū motum nisi forte ſm alteratōnem. sed tamen illa ꝓprie non est anime. sed totius coniuncti ex aīa et corpore.

Querit̃ Que est illa instantia quā facit Gilbertus cōtra hoc qđ dictum est scꝫ ꝙ impossibile est non corpus corpore moueri. Solutio instantia est de imagine in speculo quia illa est non corpꝰ ꝛ tamen potest corpore moueri quia speculo imobili permanente videtur moueri ab vna parte speculi ad aliā ad motū rei obiecte. Et ad illā instantiam dicit Gilbertus ꝙ impossibile erit hanc obiectionem soluere si concedat̃ ꝙ in speculo vere forma imaginis existat. quia tunc sequitur ꝙ illa imago ad motum speculi mouebit̃. eo ꝙ motis nobis mouentur omnia que in nobis sunt. Si vero dicatur imaginem non esse in speculo licet hoc sit cōuenientius dicere tamen generabitur intollerabilis error in vulgo. quia visus iudicat imaginem esse in speculo.

Querit̃ In quo est illa imago subiectiue. Solutio quorundā ad hoc est ꝙ ymago illa non est subiectiue in speculo sed in extremitate aeris tangentis speculū. Et hoc videtur Gilbertus in textu innuere quē etiam Albertus hic in cōmento exponendo sequitur. Sed in libro de homine vbi scribit tenens opinionem ꝓpriam dicit ꝙ imago illa ſm veritatem est in speculo sicut in subiecto. Et ratio illius est quia vnūquodqꝫ est in illo sicut in subiecto a quo non differt per situm et locum sed imago illa non differt per situm ꝛ locum a speculo. ergo est in speculo

sicut in subiecto.

Ar Si imago esset in speculo tunc solum moueret ad motum specu-
li sed hoc est falsum. quia speculo manente ĩmobili imago apparet
moueri ⁊ variãs situm ad variationem rei obiecte vel aspicientis. So-
lutio ꝙ imago apparens in speculo nec mouetur localiter ad motum spe-
culi nec ad motum rei obiecte vel aspicientis sicut quidam putauerunt qꝛ
non manet per hoc vna ⁊ eadem imago sed continue generatur noua in
alia ⁊ alia parte speculi per hoc ꝙ mouetur res obiecta vel opposita spe-
culo ẜm rectum situm. a simili sicut dicimus lumen non moueri sed habe-
re semper nouam essentiam generatam ad nouã pñtiã illuminantis.

De ꝓprietatibus actionis

Querit Quot sunt ꝓprietates actionis quas ponit hic Gilbert⁹
Solutio ꝙ sunt tres vel q̃ttuor ꝑ subdiuisionẽ tercie.

Querit Que ẽ prima ꝓprietas Solutio ꝙ omnis actio in mo-
tu est ⁊ omnis motus in actõne firmatur. Et hoc sic ꝓ-
bat Gilbertus. quia omne qđ est in motu est actio moueri eñ est actio. qꝛ
si quid mouetur necessario agit. ergo sequitur ꝙ omnis actio est in motu
et omnis motus in actione firmabitur. ⁊ ergo ꝓpriũ est actõnis in motu eẽ
sicut ꝓprium motus in actione.

Querit Utrum illa ꝓprietas sit vera. Solutio ꝙ sic. Et rõ ẽ
quia motus est actus perfectus mouentis. ⁊ actio est ef-
fectiuus ꝓcessus agentis in patiens. Et ergo actio q̃ꝫ diu est in fieri ab agẽ-
te est in motu qui est actus mouentis in id qđ mouet. ⁊ omnis motus qui
est actus perfectus mouentis firmatur ⁊ stabilitur in actõne que est in fie-
ri ⁊ sic vnum non est sine alio nec econtra.

Ar Motus est subiectiue ĩ mobili siue in patiente. sed actio est ĩ agen-
te quia effectiuus ꝓcessus agentis in patiens. ergo non potest ac-
tio in motu ⁊ motus in actione firmari. Solutio ꝙ motus accipitur du-
pliciter. Uno modo vt est actus imperfectus mobilis. Et sic motus non
firmatur in actiõe ⁊ actio in motu. quia si hoc modo actio esset in motu tũc
esset in patiente. ⁊ sic quia id agit in quo est actio sequeretur ꝙ patiens esset
agens. ⁊ ꝙ actio esset passio que sunt inconuenientia. Alio modo accipitur
motus ẜm ꝙ est actus perfectus ipsius mouentis ⁊ sic actio firmatur in
motu vt dictum est ⁊ motus in actione.

Ar Intelligere ⁊ velle sunt actiones ⁊ tamen non sunt in motu fir-
mate. secunda pars assumpti patet. quia sunt in parte intellectiua
anime que non mouetur. Solutio ꝙ motus accipitur dupliciter. Uno
modo proprie ⁊ sic verum est ꝙ intelligere ⁊ velle non firmãtur in motu.
Alio modo accipitur motus cõmuniter prout extendit se ad omnem mu-
tationem. ⁊ sic ille actiones sunt etiam aliquo modo in motu firmate.

Querit̃ Quot obiectiones mouet Gilb. circa istam ꝓprietatem Solutio duas. Prima est ista ꝙ q̄uis in illis actionibus in quibus est aliq̃ generatio ⁊ in quibus aliquid ꝓducit̃ manifestuz sit ꝙ motus ⁊ actio sunt simul tamen in illis in quibus fit corruptio non videntur esse simul motus ⁊ actio. quia illud qđ destruit aliquid mouet bene sed nihil agit. imo hoc qđ actū est destruit. Sed illam obiectionez soluit Gilbertus dicens ꝙ etiam in corruptōne actio ⁊ motus sunt simul. q̄a actio non requirit semper id qđ agat vel ꝙ aliq̄d mediante actione fiat sed solum requirit subiectum in qđ agat.

Querit̃ Que est secunda obiectio. Solutio est ista ex quo dictum est ꝙ actio in motu est ⁊ motus in actione videt̃ sequi ꝙ actio ⁊ motus sint vnum ⁊ idem. Sed hoc remouet Gilbertus ⁊ dicit ꝙ motus non est actio sed magis quale. Et hoc sic ꝓbat quia quiescere est quale. sed quies opponitur motui ⁊ opposita sunt in eodem genere. g̃ etiam est quale.

Querit̃ Quomodo debet hoc intelligi ꝙ motus sit quale. Solutio Alberti ꝙ motus potest accipi tripliciter. Uno modo ſm ꝙ est actus imperfectus. ⁊ sic motus est in omnibus generibus. q̄a in omnibus generibus reperitur potētia ⁊ actus. sed potentia exiens in actum mouetur ⁊ motus dicitur eius actus. Secundo modo accipitur motus ſm speciem nature que mouetur siue que ꝑ motum est acquisibilis Et sic reperitur in quattuor generibus scʒ in substantia quantitate qualitate et vbi. Tercio modo accipitur ſm ꝙ est forma mouentis ꝓcedens a mouēte in id qđ mouet̃. Et sic est qualitas ſm quā mouens dicit̃ quale. ⁊ sic dicitur hic ꝙ motus est quale siue qualitas ⁊ hoc modo sumitur motus logice. Et si tunc queratur in qua specie qualitatis est motus sic acceptus respondet Albertus ꝙ in prima que est habitus ⁊ dispositio vnde ſm ꝙ motus est actus perfecti ⁊ ꝑfectus sic est habitus sed ſm ꝙ est actus imperfecti ⁊ imperfectus sic est dispositio disponens ⁊ ꝓmouens ad habitum.

Secunda ꝓprietas

Querit̃ Que ē secūda ꝓprietas actōnis Solō ꝓpriū est actioni ex se referre passionē in id qđ subijcit̃. Et dicit Gilb. ꝙ hec ē naturalis ꝓprietas actōis q꞉ cōuertit̃ cū ea. oīs eīm actio est passionis effectiua ⁊ omne passionē inferens est actio. Et ergo ista ꝓprietas est propria quarto modo.

Ar̃ Inferre est agere. sed actioni nō conuenit agere. g̃ actioni non conuenit inferre. ⁊ ꝑ ɔ̄ns ista ꝓprietas est falsa Solutio actio nō est id qđ infert. q꞉ actōnes sunt singulariū ꝑ̄mo metaphysice. sed actio est forma qua mediante agens dicit̃ inferre ⁊ formaliter agere.

Ar̃ Ista ꝓprietas ɔuenit sube. g̃ nō est ꝓpria quarto mō actioni. Antecedens ꝓbatur. quia ignis est substantia ⁊ tamen infert aque passionē Solutō ꝙ q̄uis ignis inferat passionē non tamen facit hoc ex se ⁊ in q̄tū ignis est. sed in q̄tū est agens seu mediante actōne.

Querit̃ Que est illa obiectio quã mouet Gilbertus ꝯtra istã ꝓprietatem Dõm ꝙ ista qꝛ posset aliq̃s dicere ꝙ cõ
tingit qñq₃ actõnem inferri ex actõne. ergo nõ est ꝓprium actõni ex se infer
re passionem. Añs ꝓbatur. ṗmo in ĩanimatꝭ. qꝛ calefactio ignis infert ca
lefactõem qua lapis ignitus calefacit. Scd̃o in animatis. qꝛ sepe ꝯtingit
ꝙ actio animalis quod ꝑ se mouetur efficit illam actõem que est actio per
aliud. sicut aĩal ambulat ꝛ ambulando collidit̃ ꝛ collisum cornu vel pede
ferit. Sed istam obiectõem soluit Gilbertus ꝛ vult ꝙ actio p̃t bñ ꝑ accñs
inferre actõem ꝛ esse causa actõis sed ꝑ se solum infert ꝛ causat passionem
et ergo hoc ponitur sibi ꝓprium.

Queritur Unde generatur actio. Solutio gilberti ꝙ actio generatur a quali siue a qualitate. Et hoc
ostendit exemplariter. quia illa qualitas que est calor efficit ex se calefacere
quod est agere.

Ar̃ Ex illo seq̃retur ꝙ res vnius p̄dicamẽti causaret̃ a re alterius pre dicamenti. Seq̃la ꝓbatur. qꝛ dictum est ꝙ passio causatur ab ac
tione ꝛ ꝙ actio causatur siue generat̃ a qualitate. Sol̾o gilberti ꝙ hoc
nõ est incõueniens. qꝛ hoc reꝑitur in multis sic esse. Nam videmus ꝙ que
dam qualitates causantur a positõne. sicut asperitas lenitas ꝛ similia sꝫ
qualitates a positõnibꝫ causate. Simil̾r q̃dam quãtitates causant̃ a posi
tione. qꝛ ꝑtibꝫ eque positis causatur linea Si aũt ponant̃ ad duas dyame
tros causat̃ suꝑficies. si ad tres causatur corpus. Simil̾r q̃dam q̄titates
a quantitate causantur. sicut longitudo a linea. latitudo a suꝑficie. ꝛ ꝓfun
ditas a corpore. Sic etiam qualitas sepe efficit qualitatem. vt calor ignis
calorem aque. Situs etiam quandoq₃ facit agere vel pati. sil̾r locus est
causa vbi. ꝛ tempus est causa quando. ꝛ corpus habens est cã habitus ꝛ
tamẽ oĩa ista sunt diuersa genere. Et ergo patꝫ nõ esse incõueniẽs ꝙ res
vnius p̄dicamenti causetur a re alterius p̄dicamenti.

Qr̃ Quõ substãtie habẽt se ad generatõem ꝛ corruptõem. ꝛ ꝑ ꝯñs ad actõem ꝛ passionẽ. Sol̾o gilberti ꝙ in ṗmis indiuiduis
substantie est corruptum sine generatõe preuia. Sicut ptꝫ de ṗmo homi
ne scꝫ adam ille em̃ est corruptus ꝛ tñ nõ fuit generatus sed creatus. ꝟꝫ in
alijs indiuiduis que sunt post ṗmorꝫ ꝯstitutõnem est generatio. qꝛ illa sꝫ
genita a ṗmis indiuiduis creatis. Sed scd̃e substãtie q̃ sunt v̾les causant̃
a ṗmis. sicut oẽs hoĩes ꝑticulares sunt generatio illius hoĩs q̇ est oĩbꝫ
ꝯmunis. Et istam generatõem substantiarꝫ gilbertus ponit hic incidẽta
liter. qꝛ scꝫ dictũ fuit de generatõne seu causatõne multorum accidentiũ
qualitatis quantitatis vbi quando ꝛ sic de alijs.

Tertia proprietas.

Qr̃ Que est tertia ꝓprietas actõnis Solutio ꝙ actõni ꝯuenit ha bere ꝯtrariũ ꝛ suscipe magis ꝛ minus Et ista ꝓprietas est ꝯmu
nis actõni ꝛ passioni ꝛ potest diuidi in duas ꝓprietates q̃ etiã fuerunt sub

perius posite in pdicamentis ab arestotele.

Ar Inter ꝯtraria est motus sed in actōne ⁊ passione nō est motus ergo nō ꝯuenit eis habere ꝯtrarium. Maior ⁊ minor sunt phi. q̄nto physicoꝝ. Solutio sicut actōni ⁊ passioni ꝯuenit habere ꝯtrariū ita etiam in eis est motus. sed habere ꝯtrarium ꝯuenit eis materialiter gratia sui fundamenti. scꝫ qualitatis ⁊ ergo etiam sic in eis est motus vñ ꝓprie loquendo inter actōnes vel inter passiones nō est motus sꝫ inter qualitates a q̄bꝫ actio ⁊ passio causant̄. ⁊ hoc satis est.

Secundū capitulum De passione

Passio autem est effectus illatioqꜫ actōnis

In hoc scđo capitulo gilbertus determinat de scđo pncipio scꝫ de passione. Et diuidit̄ in duas ptes in quaꝝ pma ponit definitōem passionis In scđa ponit eius ꝓprietates.

Queritur Que est definitio passionis. Solutio ista Qꜫ passio est effectus illatioqꜫ actōnis ẜm quam hec patiuntur magis. illa vero minime ẜm ꝙ quedam quibusdam sunt animantiora. vt brutū animantius est arbore ⁊ rōnale animāti⁹ ē irrōnali.

Ar Illa definitio est nugatoria. ergo non est bona. Antecedens ꝓbatur. quia effectus ⁊ illatio videntur esse vnum ⁊ idem. Solutio ꝙ licꝫ sint idem tamen referuntur ad diuersa ẜm ꝙ duo in passione reperiunt̄ vt dṫ albertus. Primum est forma agentis a patiente recepta et quo ad hoc passio dṙ effectus actōnis. Scđm est ꝯtinua receptio seu affectio qua patiens afficitur ⁊ denominatur pati ⁊ quo ad hoc passio dicit̄ illatio. pmum est materiale ⁊ genericum. q2 per pmum definitio passionis ꝯuenit etiam scđarijs effectibus actōnis hoc est qualitatibus. sed scđm ē formale ⁊ differētiale. q2 p illud distinguitur passio ab illis. Alij solēt dicere ꝙ illa ꝯiunctio (qꜫ) non tenet̄ in definitōne copulatiue sed expositiue vt sit sensus passio est effectus (qꜫ) id est illatio

Ar Corruptio est passio ⁊ tamē nō est effectus. ergo definitio ē falsa. Añs patꝫ. q2 corrumpens nihil efficit sed magis destruit. Solutio lꝫ corruptio nō sit ꝓprie effectus actōnis est tamē illatio. Uel dicendū ꝙ lꝫ corrumpens nō efficiat aliquam formam manētem tamē efficit ipam passionem ⁊ illa est effectus corrumpentis.

Queritur Quare dicit Gilbertus ꝙ ẜm passionem quedam patiuntur magis quedam vero minime. Solutio hoc dicit propterea. quia patientia seu suscipiētia formā sunt in duplici differētia. quia quedam suscipiunt formam ad sui transmutationem. sicut sunt illa que ꝯmunicant cum suis agentibus in materia. quedam vero non suscipiunt formam ad sui transmutatōnem sicut sunt illa quorum nō est eadem materia ẜm phm. ⁊ illa non agunt nec patiūtur ad inuicem. ⁊ ergo sunt minime passibilia. Sed illa que cōmunicant in mate

Et in illis quedam sunt plus passibi-
ria agunt ⁊ patiuntur adinuicem.
lia ab agentibus. queam vero minus propter differētes cōmixtōnes ⁊ cō-
plexiones ad actiones anime in diuersis ſm differētias ꝯmixtionum ⁊ cō-
plexionum. Et ergo dicit gilbertus ꝙ bruta que meliores ⁊ magis equa-
les habent cōplexiones sunt animantiora. id est potentius operantia in vi-
ribus ⁊ actibus anime ꝗ̄ꝫ arbores. Et ratōnale seu homo eo ꝙ optime
sit ꝯplexionatus ⁊ optimi tact us adhuc est animantior. id est nobili⁹ ope-
rans in viribus ⁊ actibus nobilioribus anime ꝗ̄ꝫ brutum. Et per hoc
patet solutio vnius argumenti quo solet argui. animatum est substantia
ſꝫ substantia non suscipit magis et minus. quia non dicitur brutum ani-
mantius arbore vel homo bruto quasi anima que ē substātialis forma in-
sit illis ſm magis ⁊ minus. sed quia brutum expeditius et nobilius agit
ſm potentias anime ꝗ̄ꝫ arbor ⁊ homo ꝗ̄ꝫ brutum.

Queritur Quō excusat se Gilbertus a prolixiori determi-
natōne de passione. Solutio dicit ꝙ omnia q̄
in capitulo precedenti dicta sunt de actōne illa etiam possunt dici de pas-
sione. non tamen recta appellatōne sed transmutata. vt quod ibi vocat
actiua potētia hic vocetur passiua. sicut qđ ibi vocatur calefacere dicatur
hic calefieri ⁊c̄. Et ergo sicut superius dictum est ꝙ est duplex actio. ita h
dicendum est ꝙ etiam sit duplex passio. ſcꝫ passio aīe sicut gaudere tristari
et passio corporis sicut secari ⁊c.

Ar Pati est ꝓprium materie. sed anima est immaterialis. ergo nulla
erit passio anime. Solutio est duplex passio. quedam ſcꝫ ē pas-
sio perfectiua ⁊ saluatiua que est sine abiectōne alicuius ꝯtrarij ⁊ talis pa-
ssio conuenit anime. Alia vero est passio corruptiua ⁊ deperditiua que
est cum abiectōne alicuius contrarie forme. Et talis passio non conuenit
anime nisi forte per accidens ex corpore.

Queritur Quot modis dicitur passio. Solutio gilberti
Passio est de numero eorum que multipliciter di-
cuntur. quia primo vnaqueqꝫ actionum anime dicitur passio sicut amor
odium tristari gaudere. quare omnia illa dicuntur passibiles actōes. Se-
cundo dicitur passio id quod agit in naturam vel contra naturam sicut
febris egritudines ⁊ similia que dicta sunt qualia quare pꝫ ꝙ passio eq̄
uoce reperitur in diuersis. Et de his modis passionis latius dictum est
circa tertiam speciem qualitatis.

De proprietatibus passionis.

Queritur Quot sunt proprietates passionis. Solutio
ꝙ in toto sunt quattuor. Prima est ꝙ passioni
conuenit habere contrarium. Secunda est ꝙ passioni conuenit suscipere
magis ⁊ minus. Et de illis duabus dictum est in capitulo p̄cedēti.

¶ Tertia est q̄ passio est p̄ma generatio actōnis. id est p̄prium est passioni p̄mo inferri ex actōne. Et d̄r notāter p̄mo. q̄r licz forma seu qualitas q̄ ab agente passo ꝯmunicatur inferatur etiam ex actōne non tamen primo sed ex consequenti ꝛ sc̄dario.

Ar̄ Inferri est pati. sed passio nō patitur. ergo passio non infertur Solutio q̄ passio nō est id quod infertur vel patitur. sed est illud quo patiens patitur ꝛ formaliter pati denominatur.

¶ Quarta p̄prietas est Qz passio nō est in agente sed in patiente subiectiue. Et ratio illius est q̄r s̄m q̄ forma est in agente sic est agens ꝛ actio est p̄cessus illius forme in patiens. sed s̄m q̄ recepta est in patiente p̄ actōem agentis. sic est passio. Et ergo passio est subiectiue in patiente ꝛ denominat patiens pati ꝛ nō agens. sicut exempli gratia. p̄cutiens nō d̄r pati sed materia ictum suscipiens. Et hec de passione dicta sufficiāt. ea vero que nu nc relinquuntur in eo qui de generatōne est libro tractantur. id est in capitulo de actōne que d̄r generatio. vel in libro de generatōne ꝛ corruptiōe vbi tractatur de agere ꝛ pati.

Tertium capitulum.

Quando vero est quod ex temporis adiacentia relinquitur.

In hoc tercio capitulo determinat Gilbertus de tertio p̄ncipio scz de quādo. Et diuidit̄ in duas p̄tes. q̄r p̄mo determinat de quādo q̄tū ad eius essentialia. Sc̄do q̄tum ad eius accn̄talia. Prima in duas q̄r p̄mo ponit definitōem quādo. Sc̄do eius diuisiones.

Qr̄ Utrū quādo sit p̄ncipium. Solutio q̄ sic. q̄r oīe vestigiū alicuius extrinseci adiacētis est p̄ncipium. sed quando est vestigiuz formale ipius temporis extrinsece rem tempalem mensurātis. ergo quādo est p̄ncipium. Et nō solum est p̄ncipium sed etiam p̄dicamentuz. Qz sic ostēditur. q̄r est genus generalissimū quod habz sub se genera subalterna species specialissimas ꝛ indiuidua. Subalterna eīm sunt fuisse esse fore seu quādo p̄teriti p̄sentis ꝛ futuri. Spēs specialissime sunt. tunc fuisse nunc eē hodie esse. Et indiuidua sunt. sortem fuisse hunc fore Et quia illa coordinatio generū ꝛ specierū ad nullam aliā potest reduci. ergo quando etiam est distinctum p̄dicamentum.

Ar̄ Nullum sincathegorema est p̄ncipium vel p̄dicamentū. sed quādo est sincathegorema. ergo nō est p̄ncipium vel p̄dicamentum Minor p̄tz. q̄r est interrogatiuū. Solo q̄ quādo accipit̄ dupl̄r. vno adverbial̄r ꝛ hoc duobus modis. vno modo interrogatiue. vt dum queritur quando veniet rex. ꝛ sic est interrogatiuuz istius p̄dicamenti. Alio modo accipitur relatiue vt dum d̄r. rex veniet quādo sibi videbitur. Et illis duobus modis est sincathegorema ꝛ nō ponitur p̄ncipium vel p̄dicamentum. Sc̄do modo accipitur nominaliter. ꝛ sic est cathegorema. Et sic accipit̄ dupl̄r. vno modo ꝯcretiue ꝛ material̄r. ꝛ sic idē est q̄d esse in tp̄e Alio modo abstractiue ꝛ formal̄r ꝛ sic idem est q̄d quādalitas seu id q̄ aliq̄d dicitur esse in tempore. ꝛ sic p̄prie accipitur hic. vt ponitur p̄ncipiuz

et predicamentum.

Ar Omẽ ꝑncipium dꝫ p̄dicari de ꝑma substãtia sꝫ qñ nõ pt p̄di
cari de ꝑma substãtia. ergo nõ est ꝑncipium siue p̄dicamentũ.
Minor ꝓbatur qꝛ ista est mala p̄dicatio, sortes est quãdo. Solutio lꝫ
quãdo nõ possit p̄dicari de ꝑma substãtia in abstracto. tñ bñ in cõcreto
vt dicimus sortẽ esse vel fuisse vel fore in tꝑe.

Definitio quando.

Querit Quõ definit qñ a gilberto. Solutio qñ est qd ex
adiacẽtia tꝑis in re tꝑali derelinqtur. Et in illa defini
tione ponit hoc infinitũ seu indeterminatũ qd loco generis ꝛ addit ꝑ mo
dum dr̃ñe ꝓpriũ subiectũ ꝛ ꝓpria cã. Causa q̇dẽ ꝑ hoc qd dꝛ ex adiacẽtia
tꝑis. Et subiectũ cũ dꝛ in re tꝑali qd ꝯmuniter addit definitõni. lꝫ textus
gilberti expresse nõ habeat. Et dꝛ notãter ex adiacẽtia tꝑis. ꝛ non ex tꝑe
ad denotandũ illum modũ infectiuũ tꝑis quẽ hꝫ tempus in hoc qd ve-
stigiando rẽ tꝑalem derelinquit in ea suã infectõem ꝛ suũ vestigiũ. qd nos
vocamus quando. Et dꝛ etiã magis ex adiacẽtia tꝑis q̄ꝫ ex inherẽtia ad
innuendum ꝙ tempus non est inherens rei tempali sed extrinsecus adia-
cens tanq̄ꝫ mensura extrinseca.

Ar Illud qd derelinqtur ex tꝑe in re tꝑali est seniũ ꝛ alia q̄ ꝑtinẽt ad
corruptõem, ergo si ista definitio eẽt bona tunc oĩa illa essent qñ.
Solutio ꝙ seniũ nõ est qñ nec alia q̄ ꝑtinent ad corruptõem. Et ratõ
illius est. qꝛ illa nõ relinquunt immediate ex adiacẽtia tꝑis sꝫ solũ media-
te nec sunt adequatus ꝛ ꝓprius effectus tꝑis. qꝛ celo adiacet tempus ꝛ tñ
nõ senescit nec corrumpit. vñ ista sunt potius effectus qualitatũ physica-
rum actiuaꝝ ꝛ passiuarum in tempore sua inquieta pugna substantiã tem
poralem corrodentium.

Ar Quãdo reꝑit in ĩgenerabilibꝫ ꝛ ꝑpetuis ꝛ tñ illis nõ adiacet tꝑs
ergo male dꝛ ꝙ qñ est qd ex adiacẽtia tꝑis in re tꝑali derelinqui
tur. Prima ꝑs añtis pꝫ. dicimus de celo ꝙ qñ celum est terra est celum ꝛ
terra sunt qñ intelligẽtia ẽ Solutio ꝙ in ĩgenerabilibꝫ ꝛ ꝑpetuis ꝛ in ge
nerabilibꝫ ꝛ corruptibilibꝫ reꝑitur qñ equoce. qꝛ aliud est qñ eternitatꝫ ali
ud euiternitatis. ꝛ aliud tꝑis ꝓprie dicti. veꝝ tñ est ꝙ ƀm modum logicũ
ꝑt ab oĩbꝫ istis trahi vnus ꝯmunis generalis ꝯceptus. Et sic solet cõ-
muniter dici ꝙ tempus in ista definitõne quãdo accipit ꝯmuniter vt extẽ
dit se ad omnem mensuram duratõnis scꝫ ad eternitatem euiternitatem
et tempus ꝓprie dictum.

Queritur Utrꝝ quando ꝛ tempus sint idem. Solutio
gilberti ꝙ nõ sed ratio vtriusq̄ꝫ est ꝯiuncta. ita ꝙ
vnũ definit ꝑ aliud ꝛ habent se vt causa ꝛ effectus. Et ꝙ quãdo et tem-
pus nõ sint idem formal'r ꝓbat sic inductiue. qꝛ tempus p̄teritũ nõ ẽ qñ
sed tꝑis p̄teriti effectus ꝛ inffectio ƀm quam aliqd dꝛ fuisse est quãdo Si
militer instans siue pñs tempus nõ est quãdo. sed effectus illius tempis

seu affectio ſm quã aliquid dicitur nunc vel in inſtanti eſſe eſt quãdo. Similiter tempus futurum non eſt quando. ſed tempis futuri effectus ſm quem aliquid dicitur futurum eſſe eſt quando. Et patz ſicut etiam gilbertus poſterius dicit ꝙ quando ⁊ tempus in hoc differunt. qꝛ ſm tempus eſt aliquid menſurabile. qꝛ quod eſt in tempore eſt in eo ſicut in numero numerante. ſed ſm quando nihil eſt menſurabile vel menſuratur ſꝫ ſimpliciter quando vel aliquando eſſe fuiſſe vel fore dicitur.

Ar̃ Illa ſunt eadem quoꝝ ſpẽs ꝯſtituunt eiſdem differẽtijs. ſed ſic eſt de quando ⁊ tempore. ergo ſunt idem. Minor patz. qꝛ ſicut pñs p̃teritum ⁊ futurum ponuntur differẽtie tp̃is ita etiam ipſius quando. vt patz ex textu Solutio ꝙ ille drñe equoce ſunt ipſius temporis et ipſius quando. qꝛ ſunt differẽtie temporis p̃ncipaliter ⁊ formaliter. ſꝫ ſunt differentie ipſius quando ſolum ꝑticipatiue ⁊ cauſaliter. In ſignum cuius tempus dicitur in recto p̃ſens p̃teritum ⁊ futurum. Sed quãdo dicitur ſolum in obliquo p̃ſentis p̃teriti ⁊ futuri. Et ſi aliquãdo dicatur quando p̃ſens vel p̃teritum in recto talis loquutio debet intelligi in obliquo vt ſit ſenſus quando p̃ſens. id eſt a p̃ſenti tempore cauſatum. quando p̃teritum id eſt a p̃terito tempore cauſatum ⁊ ſic de alijs.

De diuiſionibus quando.

Queritur Quot ſunt diuiſiones quãdo. Solutio ꝙ due. Prima eſt ꝙ triplex eſt quando. qꝛ quoddaꝫ eſt ex eo quod abijt. Et hoc vocatur quando p̃teriti. Aliud eſt ex eo quod inſtat ⁊ hoc vocatur quãdo p̃ſentis. Et tertium eſt ex eo quod neceſſarium eſt ꝯtingere. ⁊ hoc vocatur quando futuri. Et ſic ex textu facilit̃ poteſt ſumi ratio iſtius diuiſionis. quia om̃e quando cauſatur a tempore. ſed eſt triplex tempus ſcꝫ preteritum p̃ſens ⁊ futurum. ergo etiam eſt triplex quando ſcꝫ quãdo p̃teriti p̃ſentis ⁊ futuri.

Ar̃ Ab vna cauſa nõ ꝓcedit niſi vnus effectus. ſed tempus eſt vnuꝫ tantum. ergo nõ erit niſi vnum quando Minor ꝓbatur qꝛ nihil habemus de tempore niſi p̃ſens nunc. Solutio in tempore eſt duplex nunc quoddam eſt nunc nõ ſignatum. ⁊ hoc eſt vnum ſm ſubſtantiam in toto tempore. ⁊ ergo ab illo nõ cauſatur vt ſic diuiſio ipſius quãdo. Aliud eſt nunc ſignatum. Et illud nunc cauſat diuiſionem ⁊ interruptõnem in tempe. ergo ab illo ſic cauſatur diuiſio quando.

Queritur Utrꝫ futurum neceſſariũ ſit ꝯtingere ſicut dr̃ gilbertus. Et videt̃ ꝙ nõ. qꝛ tunc om̃e futurꝫ eueniret de neceſſitate qđ falſum eſt Solutio futurꝫ p̃t accipi dupl̃r. vno modo formal̃r inq̃ꝫtũm eſt futurꝫ ⁊ ſic futurꝫ neceſſariũ eſt ꝯtingere ꝓpter neceſſitatem motus p̃mi. Alio mõ material̃r ꝓ re que eſt futura ⁊ ſic nõ eſt neceſſarium futurum contingere ſicut ꝓbat argumentum.

Queritur Quod est dubium quod remouet gilbertus cir-
ca istam diuisionem. Solutio. quia dictum est
ꝙ est triplex quando scȝ p̄teriti p̄sentis ⁊ futuri possȝ aliquis dicere ꝙ pre-
teritum ⁊ futurum nō sunt. ergo ex illis nō potest relinqui quando. Ad
hoc ergo dubium remouendū dicit gilbertus ꝙ p̄teritum ⁊ futuruȝ sunt
aliquid. Et hoc ꝓbat phus duabus ratōnibus. ⁊ scdō duobus signis
Prima ratio est p̄teritum ⁊ futurum sunt q̄titates. vt dictum est in p̄di-
camentis. sed quātitas est aliquid in rerum natura. vt manifestum est. er-
go p̄teritum ⁊ futurum sunt aliquid. Scdā ratio est quecunqȝ copulā-
tur ad pn̄s sunt aliquid in rerum natura. sed p̄teritum ⁊ futurum co-
pulantur ad p̄sens. ergo sunt aliquid. Maior est nota. quia nō ens nō po-
test ad aliquid copulari. Minor est phi in p̄dicamētis. Sȝ quia possȝ forte
aliq̄s ex hoc putare ꝙ p̄teritum ⁊ futuꝝ essent aliq̄d in ꝑmanētia. dr gil-
bertus ꝙ hoc nō est sic intelligendū. Sed de p̄terito ideo dictū est. quia in ex-
cessu suo hoc est in vltimo in quo p̄senti ꝯtinuatur nō p̄teriit. quia licȝ quo ad
ꝑtem inicialem nō habeat esse tn̄ bene quo ad ꝑtem finalē ⁊ illa est p̄sens
tempus cui ꝯtinuatur. Et siꝉi mō dcm̄ est de futuro. quia hoc in ṗncipio suo
ꝯtinuatur p̄senti nunc. ⁊ ergo licȝ ipsum nondū sit ſm se tamē necessariū est
ipsum ꝯtingere. ⁊ ergo tantūdē valet ac si instaret. Et ꝑ ꝯn̄s nulla drā
est quo ad quando accipiendū in p̄senti p̄terito ⁊ futuro. Primum si-
gnum est. quia illud est aliquid de quo aliquid agitur. sed de p̄teritis ⁊ futu-
ris aliq̄d agitur. ergo sunt aliq̄d Scdm̄ signū ē illa sunt entia a q̄bꝰ aliq̄ de-
nominantur. sȝ a p̄terito ⁊ futuro aliq̄ denoiantur. ergo sūt aliq̄d. Minor probatur.
quia nos dicimꝰ sol cras orietur. cras erit nauale bellū. heri obiit sortes. cras
disputabit sortes referendo actōes nostras ad futuꝝ tēpus sicut ad pre-
sens eo ꝙ certi sumus de futuri successione.

Queritur Quō differt quando ab vbi. Solutio sic di-
fferunt. quia in quocunqȝ subiecto tempus est
fuit vel erit in eodem etiam est fuit ⁊ erit quando quod ſm illa tempora
dicitur. Sed vbi ⁊ locus a quo ipsum causatur nunq̄ȝ sunt in eodem sub-
iecto. quia vbi subiectiue est in corpore locato. sȝ locus est in corꝑe locante

Arguit Tempus est subiectiue in motu ṗmi mobilis. vt pȝ
quarto physicorum. sed quando est in re temporali.
ergo tempus ⁊ quando nō sunt in eodem. Solutio ꝙ tempus potest
accipi dupl'r. vno modo in ratōne mensure excedentis ⁊ tunc verum est ꝙ
quando ⁊ tempus nō sunt in eodem sicut ꝓbat argumentum. Alio mo-
do in ratōne passionis ⁊ sic quia tempus est passio motus primi mobilis
sunt simul in eodem scȝ in motu ṗmi mobilis. Alii dicunt ꝙ tempus et
quando non sunt in eodem sicut in subiecto. sed in quocunqȝ est tempus
virtualiter sicut mensura in mensurato in eodem est quando formaliter si-
cut accidens in subiecto.

Queritur Quō drn̄t ista quando a seinuicem. Sol'o sic
drn̄t. quia qn̄ p̄sentis simul est cū tpe p̄nti a quo cau-
satur. sȝ qn̄ p̄teriti ⁊ futuri nō sunt simul cum suis temporibꝰ a quibꝰ cau-

santur q2 q̄n q̄d ē ex p̄terito semꝑ est futuro posterius. sed q̄n quod est ex futuro est p̄terito ꝓus.

Ar̄ Qualis est ordo causaꝝ talis dꝫ esse ordo effectuū. sed tempus p̄teritū ꝓus est futuro. ergo q̄n p̄teriti etiā erit ꝓus quādo futuri So° ꝙ q̄n p̄teriti ⁊ q̄n futuri p̄nt ad duo ꝯpari. vno° ad idem siue ad eandē ꝑtē tp̄is. ⁊ sic ꝓus est q̄n futuri. deinde q̄n p̄ntis. ⁊ tertio q̄n p̄teriti q2 eadeꝫ ꝑs tp̄is sicut accipiaꝛ hora qua antichristus nascetur illa ꝓus est futura. deinde fiet p̄ns ⁊ tertio efficieꝛ p̄terita. ⁊ sic loq̄tur hic gilbertus in textu. Alio mō p̄nt ꝯpari ad diuersas ꝑtes tp̄is Et tūc sicut p̄teritū p̄cedit p̄ns ⁊ p̄ns futuꝝ. ita etiā q̄n p̄teriti p̄cedit q̄n p̄sentis ⁊ quando p̄sentis est ante quando futuri.

Querit̄ Que est scd̄a diuisio quādo. Sol̄o ꝙ q̄n aliud ē simplex aliud ꝯpositū. Et rō diuisionis est. q2 om̄e q̄n causatur a tp̄e sꝫ est duplex tempus scꝫ simplex ⁊ ꝯpositū. ergo etiā est duplex quādo scꝫ quando simplex ⁊ quando ꝯpositum

Qr̄ Quid est tempus simplex ⁊ q̄d temp⁹ ꝯpositū. Sol̄o gilberti ꝙ tempus simplex est. q̄d est simplicis actiōis mensura sicut ē nunc vel instās. Sed tempus ꝯpositū est q̄d est ꝯposite actōnis mēsura Et ergo possent sic definiri ista quando ꝙ quādo simplex est q̄d a simplici tp̄e causatum est. vt in momento esse vel nunc esse. Sed q̄n ꝯpositū est quod a tempore composito est causatum vt in hora esse vel in die eē ⁊c̄

Ar̄ Nullum est tempus simplex. ergo etiam nullum est quando simplex. Añs ꝓbatur. q2 om̄e tempus est continuum. sed om̄e continuum est diuisibile. Solutio ꝙ tempus accipiꝛ dupl'r. vno mō ꝫm suā substantiā ⁊ esse simul. ⁊ sic verum est ꝙ nullum est tempus simplex. Alio mō ꝫm substantiā tantū. ⁊ sic est aliquod tempus simplex scꝫ ip̄m nūc. nūc eīm est tempus ꝫm substantiā. lꝫ nō ꝫm esse. ⁊ a tali tēpore simplici quod est nunc vel momentū causatur quando simplex.

De ꝓprietatibus quando.

Queritur Quot sunt ꝓprietates quando. Solutio tres Quaꝝ p̄ma est ꝙ quando nō suscipit magis et minus. Et rō istius ꝓprietatis est. q2 quādo causatur a tempore. sed tempus nō suscipit magis neqꝫ minus. ergo nec quādo. Minorem ꝓbat gilbertus exemplariter. q2 vna dies nō dicitur magis vel minus dies q̄ꝫ alia nec vna hora q̄ꝫ alia.

Ar̄ Homo viginti annorum fuit magis in tempore q̄ꝫ homo decem annorum. ergo quando suscipit magis ⁊ minus. Solutio ꝙ vnus homo nō dicitur proprie magis fuisse in tempore q̄ꝫ alius. licꝫ posset dici fuisse in maiori tempore q̄ꝫ alter.

Secunda proprietas.

Querit̃ Que est secũda ꝓprietas quãdo Solũo ꝙ qñ nõ ha
bet ɔtrariũ. Et hoc probat gilber. duabꝫ rõnibꝫ Prima
est. Impossibile est duo ɔtraria p̄dicari de eodem indiuisibili ẜm substan
tiam Sz de eodẽ qñ ẜm substãtiam dicit̃ ꝙ est futuri p̄ñtis ꝛ p̄teriti. q2 il
lud idẽ qᷦ est futurũ efficitur p̄ñs ꝛ p̄teritũ ꝓpter nũc qᷦ est suba tp̄is idẽ
existens in toto tp̄e. ergo quando nõ potest habere ɔtrarium Scd̃a rõ est
q2 ɔtraria nunq̄ꝫ possunt simul esse in eodem sed oĩa quando possunt simul
esse in eodem. ergo quãdo nõ sunt ɔtraria. Minor ꝓbatur de eadem re si
mul dicimus ꝙ est fuit ꝛ erit

Tertia ꝓprietas

Querit̃ Que est tertia ꝓprietas quãdo Solutio ꝙ quãdo
est in om̃i eo qᷦ incipit esse. Et hoc ꝓbat gilbert9 pri
mo de corporibꝫ. ꝛ intendit in effectu talem rõnem. in illo est quãdo qᷦ ẽ
in tp̄e ꝛ suscipit alteratões ꝛ variatões ex tp̄e. sz om̃e corpus est hm̃oi. er
go in om̃i corp̄e est quando. Minor ptz. q2 corpus alterat̃ in estate vere
hieme ꝛ autumno.
¶ Scd̃o ꝓbat hoc idem de aĩa. q2 aĩa etiã suscipit alteratões ꝛ variatio
nes ex tp̄e. Qd̃ ptz ꝑ locum a maiori. q2 aĩa intellectiua videt̃ magis sepa
ta ꝛ minus posse pati ex tp̄e q̄ꝫ aliqua alia aĩa sz sic est ꝙ aĩa intellectiua
patit̃ ꝛ alterat̃ in tp̄e. ergo. Minorem ꝓbat q2 q̇dam acutius speculant̃
vno tp̄e q̄ꝫ alio. vt melancolici in vere flegmatici in estate. sanguinei in au
tumno ꝛ colerici in hieme. Et istud fit ẜm instrumẽti. id est corp̄is varia
tionem. q2 aĩa vtit̃ corp̄e in suis op̄atõnibꝫ. ꝛ ergo aĩa etiã seq̃tur corp̄is
ɔplexiones. Et sic q̇ aride ꝛ gelide. id est sicce ꝛ frigide sunt ɔplexionis.
sicut sunt melancolici sepe sunt demẽtiores seip̄is in autũno q̇bꝫ vero san
guis p̄ncipat̃ in vere. Et silr̃ est in alijs.

An Aĩa est supra tempus creata in vmbra intelligẽtiaꝝ ꝛ in orison
te eternitatis ꝛ tp̄is ẜm ysaac ph̄m ergo in aĩa nõ est qñ Solu
tio aĩa hz duplex esse scilꝫ esse superius ꝛ ẜm hoc esse est supra tempus exi
stens quasi quedam intelligẽtia. Et hz etiam esse inferius ꝛ ẜm hoc eẽ cõ
iungit̃ corp̄i ꝛ in suis op̄atõibꝫ ɔmunicat ɔmunicãti corp̄i. id est phanta
sie. quia intelligit cum continuo ꝛ tempore ꝛ hoc modo recipit quãdo.

Queritur Que dicunt̃ incip̄e eẽ. Solutio ꝙ ꝓprie loquẽ
do illa dicunt̃ incip̄e esse que generant̃ vel fiunt ꝑ
artem vel electõem vel voluntatẽ. q2 talia habẽt ꝓ p̄ncipijs sue inceptio
nis materiã cũ p̄uatõne q̄ semꝑ machinat̃ in maleficiuꝫ forme habite. et
ergo talibꝫ inest quando. Sed illa q̄ nõ habẽt talia p̄ncipia sue inceptio
nis nõ dicuntur incipere esse nec eis inest quando derelictũ ex tp̄e proprie
dicto lꝫ possit eis ɔuenire quãdo eternitatis vel euiternitatis. Et talia sũt
intelligẽtie ꝛ substãtie corpoꝝ celestium.

Quartum capitulum.

Ubi vero est circumscriptio corporis. a loci circũscriptõe

In isto quarto capitulo Gilbertus determinat de quarto principio scȝ de vbi. Et diuiditur in duas ptes. q2 in pmo determinat de eo q̄tuȝ ad eius essentialia. Scdo quo ad accidentalia. Prima in duas. quia primo determinat de eo definitiue. scdo diuisiue.

Querit̃ Vtꝝ vbi sit pncipiũ. Solutio ꝙ sic. q2 est vestigium extrinseci adiacentis. scȝ loci vt patebit ex eius definitione. ergo est pncipium. Et est etiam p̄dicamentũ. q2 est genus generalissimum habẽs sub se spẽs subalternas spẽs specialissimas ⁊ indiuidua. Species subalterne sunt. vbi simplex ⁊ vbi cõpositum vbi sursum ⁊ vbi deorsum spẽs specialissime sunt in domo esse in ecclesia esse ⁊ indiuidua sunt in hac domo esse in ista ecclesia esse.

Ar̃ Vbi est sincathegorema. ergo non est pncipium. Solutio ꝙ vbi nõ accipit̃ hic aduerbialr̃ vt est interrogatiuum loci sed nominaliter prout idem est quod in loco esse ⁊ hoc si accipiat̃ ꝯcretiue. Si aũt accipiatur abstractiue tunc idem est quod vbiatio seu id quo aliq̃d dicitur esse in loco. sicut superius dictum fuit etiam de quando.

Definitio vbi.

Queritur Quõ vbi definitur a gilberto. Solutio vbi ẽ circumscriptio corporis a loci circumscriptõne procedens vt esse in domo esse in foro.

Ar̃ Circumscriptio est actio sed vbi non est actio. ergo nõ est circumscriptio. Solutio ꝙ est triplex circumscriptio vna est que ẽ circumscribentis siue locantis corporis ⁊ illa est actio. Alia est corporis circumscripti siue locati ⁊ illa vocatur passio. Tertia est procedens ab vtrasq3 scȝ a circũscriptõne actiua locantis ⁊ passiua locati ⁊ illa nominat istd̃ p̄dicamentum. Et nõ est aliud q̄ ꝯmensuratio loci ad locatum ꝫm quã loco in ꝯmuni vel huic loco corpus locatum compatur.

Querit̃ Vtrum vbi ⁊ locus sint idem. Solutio gilberti ꝙ nõ. Et ratio illius est. q2 locus est subiectiue in corpore locante ⁊ circũscribente. sed vbi est in corpore locato ⁊ circũscripto.

Queritur Quod est correlariuȝ qd̃ infert gilbertus ex hoc Solutio ꝙ vbi non videt̃ omnibꝫ adesse. Et sic probat q2 aĩa nusq̄ est. id est in nullo loco.

Querit̃ Quõ pbat gilbertus ꝙ anima nõ sit in loco. Solutio tali ratõne. q2 q̇cq̇d est in loco hoc locũ occupat Sȝ aĩa nõ occupat aliquem locum. ergo aĩa nõ est in loco. Minorẽ pbat. q2 alias adueniẽte aĩa opteretz corp⁹ cedere vel opteret corpus capere maiorẽ locum Et hoc sic pbat q2 granum miliȷ quod est valde puum nõ p̄t aduenire modio vel vasi aere quo replebatur quiescente. quia duo corpa nõ possunt esse in eodem loco nec idem corpus etiam in diuersis quare sequitur ꝙ anima nõ est in aliquo loco.

Arḡ Uidetˀ ꝙ aīa sit in loco. ꝓbatur qꝛ q̇cq̇d est sic hic qꝺ nō p̄t eē ali
bi hoc est in loco. ſʒ aīa est hmōi. ḡ est in loco Minoꝛ pʒ. qꝛ est in
vno corpe ꝛ nō p̄t esse in alio. Solˀo ad maiorē q̇cq̇d ē sic hic ꝑ se qꝺ nō
p̄t esse alibi hoc est in loco. Sʒ qꝺ est hic ꝑ accn̄s ꝛ nō alibi nō opʒ ꝙ sit in
loco nisi ꝑ accn̄s. et sic etiam dicimus ꝙ aīa est bn̄ in loco ꝑ accn̄s scʒ grā
corꝑis sʒ nō est in loco ꝑ se quasi ip̄a circūscribatˀ loco.

Queritˀ Que est rō ꝙ duo corꝑa nō pn̄t esse in eodem loco nec
idem corpus in diuersis locis So° ꝙ rō p̄mi est. q̇a
si duo corꝑa essent in eodē loco tunc seq̄rentˀ multa inconuenientia. p̄mo
ꝙ esset penetratio dimensionū. scd̄o ꝙ dimēsiones diuersoꝝ corpoꝝ fierēt
essentialiter eedem. Et tertio duo corꝑa essent vnū corpus q̄ oīa sunt im
possibilia. Rō scd̄i est. qꝛ quando corpus est in aliquo loco tunc p̄ncipium
medium ꝛ finis illius corꝑis ꝯmēsurantˀ tali loco ꝛ termini corꝑis ꝯtēti
sunt intra terminos loci. Si ḡ idē corpꝰ poneretˀ silˀ in alio loco. tūc termiꝭ
ni illius corꝑis essent extra locū p̄mū. Et sic seq̄retˀ ꝙ iȷ̄dē termini eiusdeʒ
corꝑis essent intra ꝛ extra qꝺ iplicat. Thomas de argentina in suo quar
to infert multa alia incōueniētia q̄ ex hoc sequerentˀ. Seq̄retˀ eīn ꝙ vnuʒ ꝛ
idem corpus posset esse simul sanum ꝛ egrum. sanum si esset in loco saluꝭ
bri ꝛ egrum si esset in loco pestilenti. Seq̄retur etiam ꝙ idem corpus poꝭ
set esse simul summe calidū ꝛ summe frigidum. qꝛ posset esse in vno loco in
igne ꝛ in alio loco in aqua. Seq̄retur etiam ꝙ idem hō posset simlˀ come
dere in loco vbi esset cibꝰ ꝛ nō ꝯmedere in alio vbi nullus cibus essʒ. Seꝭ
q̄retˀ etiā ꝙ vnus homo posset facere vnā choreā a parisius vsq̈ ad romā
Seq̄retˀ etiā ꝙ vnū ꝛ idem pomū posset comedi rome ꝛ pisius ꝛ rome con
uerti in substantiam romani ꝛ parisius in substantiam franci que omnia
sunt manifeste impossibilia ꝛ videntur implicantia. ergo idem corpus nō
potest esse in diuersis locis.

Dr̄ Quē est instātia quā facit gilber. ꝯtra hoc qꝺ dictū est scʒ ꝙ idē
corpus nō p̄t esse in diuersis locis. Solutio instātia est de voꝭ
ce. qꝛ vna ꝛ eadē vox ē silˀ ꝛ semel in auribꝰ diuersoꝝ. ḡ idē corpus p̄t esse in
diuersis locis. ꝯn̄a tenʒ. qꝛ vox lʒ nō sit aer nō tn̄ est sine aere. ꝛ ḡ eadē pti
cula aeris erit in auribꝰ diuersis. ꝛ ꝑ ꝯn̄s idē corpꝰ silˀ in diuersis locis.

Queritur Quō soluit gilbertus istam instantiā Solutō
dr ꝙ ex duobꝰ opʒ vnum eligere. scʒ vel ꝙ illa que
sentiuntˀ in auribꝰ diuersoꝝ ab vno vocante sint diuersa vel ꝙ vnū ꝛ idem
simul possit repiri in diuersis locis. Sed a quolibet vero philosophante
eligitur ꝙ diuersa sint que in auribꝰ diuersoꝝ sentiūtur. Species eīn hoc
est figura qua vox ꝓfertˀ est bn̄ eadē in diuersis vocibꝰ sese imaginabilˀr ge
nerantibus. sed sensus est diuersorum

Arḡ Unum ꝛ idem visibile venit ad visus diuersoꝝ. ergo etiā vnum
et idē audibile venit ad auditū diuersoꝝ ꝛ ꝑ ꝯn̄s erit eadeʒ vox
que est in auribus diuersorum. Solutio ꝙ non est simile de visibili ꝛ

[a]udibili. q2 visibile quod est color nō est in aere nisi ꝺm esse spiritnale Sed [a]udibile quod est sonus vel vox est in aere ⁊ defertur per aerem ꝺm esse materiale. Vox eñ generaẗ in aere ꝑ circulos ad modū generatōis circulorum in aqua. quādo eñ ꝓijciẗ lapillus in aqua tunc videmus ꝙ centrū ꝓiectōnis illius lapidis generat circulum ⁊ ille vlterius alium maiorem ⁊ ꝯñr alium adhuc maiorē donec cessauerit virtus ꝓmi ꝓijciētis. Sic simi[liter] nō imaginandū est de generatōe vocis. nā quādo vox ꝓmo recipiẗ in aere sub determinata figura ⁊ sub determinato accidēte tunc illa vox circulariter generat aliam sibi silem in aere sibi vicino ⁊ illa aliā ⁊ sic ꝯñr quousq̄ cessauerit virtus ꝓmi vocantis. id est animalis ꝓmo vocem in aere formātis. Et ita sicut nō est idē circulus in aqua ad ꝓiectōem lapidis sꝫ fiunt plures ⁊ diuersi ita etiā nō est vna vox numero q̄ venit ad aures diuersoꝝ sed solum vna spē inq̄ꝫtum oēs posteriores formate sunt ad imaginem ⁊ similitudinē ⁊ ad figuram ꝓme.

Ar̃ Ex isto seq̄retur ꝙ aliqua esset vox que non esset vox aīalis sed hoc est falsum ⁊ ꝯtra definitōem vocis. ergo illud ex quo seq̄tur. Seq̄la ꝓbatur. q2 illa vox q̄ fit circulariter in aere ad siliťudinem ꝓme nō est vox aīalis. Ad hoc respondet gilbertus ꝙ oīs vox est aīalis originaliter ⁊ tanq̄ꝫ ꝓmi vocātis vel efficientis. lꝫ immediate possit vna vox in aere generari ab alia. Et ꝙ oīs vox originaliter sit aīalis ꝓbat gilbertus. q2 nullus ab initio audiuit vnq̄ꝫ vocē cū oīa aīalia silerent.

Diuisio vbi.

Queritur Quō diuiditur vbi. Solutio vbi diuidiẗ in vbi simplex ⁊ in vbi ꝯpositum. Et rō istius diuisionis est. q2 vbi causatur a loco. sed duplex est locus scꝫ simplex ⁊ ꝯpositus. ergo etiam est duplex vbi. scꝫ vbi simplex ⁊ vbi ꝯpositum.

Queritur Quid est vbi simplex ⁊ quid ꝯpositū. Solutio gilberti vbi simplex est qđ a simplici loco procedit. Et vbi ꝯpositū est qđ a ꝯposito loco ꝓcedit.

Queriẗ Quis vocaẗ locus simplex ⁊ q̄s cōpositus. Solutio gilberti ꝙ locus simplex est origo ⁊ ꝯstitutio ei⁹ qđ de numero ꝯtinuoꝝ est. vt pūctum. vñ locus simplex est locus puncti Sꝫ locus cōpositus est. cuius ꝑticule copulanẗ ad eundem terminū ꝯmunem ad quē corꝑis locati ꝑticule. vñ ꝑticule corꝑis locati copulanẗ ad punctū Et sic ꝑticule loci claudunt ꝑticulas corꝑis. sed loca simplicia minimum corporis occupant. q2 locus simplex est punctum loci occupans vel locās punctum locati.

Ar̃ Punctum nō est in loco. ergo locus simplex nō est locus puncti Añs ꝓbatur. q2 si punctum esset in loco tunc locus puncti non differret a puncto. vt dꝫ phūs quarto physicoꝝ. Solutio ꝙ punctum nō dꝫ esse in loco ꝑ se vt ꝯtentum. sed dicitur esse in loco. q2 ad ipm copulātur ꝑtes loci. Et ꝭ nō seq̄tur hoc incōueniēs. s. ꝙ idē eēt pūct⁹ ⁊ loc⁹ pūcti

Ar A loco puncti nõ pt aliqđ vbi causari. ergo nõ est aliqđ vbi simplex. Añs ꝓbatur. qꝛ om̄e vbi est circũscriptio. sed a loco simplici nõ pt circũscribi cum sit indiuisibilis. Solꝰo lꝫ a loco simplici (qui est punctus) nihil circũscribatur. tamẽ sicut totum locatum refertur ad totũ locum ꝛ per hoc dꝛ esse in loco. ita indiuisibile locati refertur ad indiuisibile loci ꝛ ꝑ hoc dicitur habere vbi.

Queritur Quod est correlariũ quod infert gilbertus. ex dictis. Solutio ꝙ nec locus potest eẽ sine corpe nec corpus sine loco continente. Et circa hoc mouet dubitatõnem de vltima spera.

Queritur Utrũ vltima spera sit in loco. Solutio ꝙ dupliciter aliquid dꝛ eẽ in loco. vno mõ sicut in generante ꝛ saluãte quõ hec inferiora generabilia ꝛ corruptibilia sunt in loco ꝛ sic vltima spera nõ est in loco. Scđo mõ aliqđ dꝛ esse in loco vt locꝰ ẽ vas ꝯtinens ꝛ saluans oĩa q̃ sunt ꝯtenta in eo ꝑ virtutem saluantis ꝓmi. ꝛ sic vltima spera est in loco qꝛ est ꝯtinens ꝛ saluãs om̄ia alia. Et ideo etiã mouetur circa locum. de hoc tamẽ latius vide in cõmẽtarijs ꝛ quarto phisicorum qꝛ diuersi hic diuersimode dicunt

De ꝓprietatibus vbi.

Queritur Quot sunt ꝓprietates vbi. Solutio ꝙ due. Prima est ꝙ vbi nõ suscipit magis ꝛ minus. qꝛ vnumquodque corpus nõ dꝛ magis esse in loco vel minus q̃ aliud lꝫ occupet bñ maiorẽ vel minorem locum. Et posset rõ istius ꝓprietatis sic assignari. qꝛ vbi causatur a loco. sꝫ locus cum sit q̃titas nõ suscipit magis neq̃ minus. ergo nec vbi

Ar Superius ꝛ inferius altũ ꝛ bassum sunt vbi ꝛ tñ dicuntur ꝫm magis ꝛ minus. ergo ista ꝓprietas est falsa. Solutio ꝙ superius ꝛ inferius altũ ꝛ bassum nõ sunt vbi. qꝛ nõ important circũscriptõem Sed esse supius vel eẽ inferius eẽ altũ ꝛ eẽ bassum dicunt bñ vbi. sed nõ dicuntur ꝫm magis ꝛ minus. qꝛ lꝫ vnum corpus sit in loco altiori vel supiori q̃ aliud. tamen non dicitur essentialiter ꝛ intensiue esse plus in alto vel minus q̃ aliud ꝛc.

Secunda proprietas

Queritur Que est scđa ꝓprietas vbi. Solꝰo ꝙ vbi nihil est ꝯtrarium. Et hoc sic ꝓbat gilbertus. qꝛ vbi causatur a loco sed loco nihil est ꝯtrarium. ergo vbi etiã nihil est ꝯtrarium Minor ꝓbatur. qꝛ si loco esset aliqđ ꝯtrarium tunc maxime locus sursum et locus deorsum essent ꝯtraria. sicut videbatur antiq̃s. qꝛ sursum ꝛ deorsum maxime distant. Sꝫ hoc nõ. ergo loco nihil est ꝯtrarium.

Queritur Quõ ꝓbat gilbertus ꝙ sursum ꝛ deorsum non sunt ꝯtraria Solutio ꝓbat duabꝫ ratõnibus Quarũ ꝓma est. qꝛ si essent ꝯtraria tunc seq̃retur ꝙ ꝯtraria essent in eodẽ

sed hoc est falsuz ⁊ ĩpossibile. ergo illud ex quo seq̃tur. Seq̃la patz qꝛ vn
et idē locus ad diuersa ꝯꝑatus ꝑt eē sursuz ⁊ deorsuz. sicut altitudo tur
est sursum qñ ꝯꝑatur ad nos. sʒ qñ ꝯꝑatur ad spere celestis altitudine
tūc est deorsum. Scda rō est. qꝛ si sursum ⁊ deorsum essent ꝯtraria tūc se
retur ꝙ idem eēt sibiipi ꝯtrarium. sed hoc est impossibile. ergo. Seque
ꝓbat̃ qꝛ vnus ⁊ idem locus ꝑt eē sursum ⁊ deorsum. si ergo sursum ⁊ de
sum essent ꝯtraria tunc idem eēt sibiipi ꝯtrarium.

Ar Om̄is motus est de ꝯtrario in ꝯtrarium. sed ad vbi est motu
ergo vbi est aliquid ꝯtrarium Solutio ꝙ vbi potest accipi d
pliciter. vno mō s̃m suum esse substantiale ⁊ logicum. ⁊ sic nō habʒ ꝯtr
rium nec ad ip̄m est motus. Sed alio mō accipit̃ s̃m esse suum accidēta
et physicum ⁊ sic ad ip̄m est motus ⁊ bñ hʒ ꝯtrarium.

Queritur Quare gilbertus nō assignat aliquam ꝓprieta
ꝓprie ꝓpriam vbi sicut facit in aliis. Solut
ꝙ hoc facit ideo. qꝛ ꝓprietas ꝓprie ꝓpria ip̄ius vbi satis dat̃ intelligi ex d
ctis scʒ ꝙ ꝯuenit vbi equale esse ad id in quo est.

Quintum capitulū De positōne

Positio vero est q̃dam ꝑtium situs ⁊ generatiōis ordinati

In hoc q̃nto capitulo gilbertus ꝯñr determinat de q̃nto p̃ncipio. s
de positōe. Et diuidit̃ in duas ꝑtes. In quaꝝ p̃ma determinat de posit
ne q̃ ad sua essentialia. Et in scda q̃ ad accidētalia. p̃ma diuidit̃ in duas
qꝛ p̃mo ponit definitōem quando. scdo mouet quedā dubia.

Querit̃ Quot modis accipit̃ positio. Solutio septem mo
dis. Primo° accipit̃ positio ꝓut est quedam spēs ob
gatōnis qua scʒ q̃s tenet̃ aliq̃d sustinere vt verum. Scdo° accipitur ꝑ a
tiua locatiōe quō dicimus. ego posui hoc supra scamnū. Tertio° ꝑ dig
tate p̄suppositā in demōstratōe. ⁊ sic diuidit̃ in suppōem ⁊ definitōem p
mo posterioꝝ. Quarto° ꝑ opinione ⁊ sic dicimus illa est positio platon
illa arestotelis. Quinto° ꝑ dissituatōe ꝑtiū alicu⁹ q̃ti ꝑmanētis. Et s
in p̄dicamētis dt phs ꝙ aliq̃ q̃titates hñt positōnem in ꝯtinuo aliq̃ no
Sexto° ꝑ respectu relatōis q̃ positio refert̃ ad id cuius ē positio. Et s
in capitulo de adaliq̃d dixit phs ꝙ positio est ꝑtiū positaꝝ positio. Sep
timo ꝑ ordinatōne ꝑtium corꝑis naturalis in ordine ad locum. Et sic a
cipitur positio in ꝓposito.

Queritur Utrum positio illo modo accepta sit p̃ncipiu
ab aliis distinctum. Solutio ꝙ sic. Et rati
illius est. qꝛ est generalissimum habens sub se species subalternas specia
lissimas ⁊ indiuidua. Species subalterne sunt eque poni vel nō eque po
ni vel positio recta vel circumflexa. Species spēalissime sunt sessio statio
Et indiuidua sunt sessio sortis statio platonis. ⁊ ergo est principium. E
qꝛ ista nō possunt reduci ad aliquod aliud genus. ergo etiam est distinctū
principium vel p̄dicamentum.

Sex principioꝝ Gilberti

Definitio positionis.

Querit̃ Quō definit̃ positio a gilberto. Sol'o positio est q̇dam ꝑtiū situs ꝛ generatōis ordinatio ſm quā alia di cunt̃ stantia alia sedētia alia aspa alia lenia vel quōlibet aliter disposita Et in illa definitōe ponit̃ (situs) loco generis. q2 situs est ꝯmunioꝛ posi tione. ꝛ dr (ꝑtium) ad innuendū ꝓximū subiectū positōis. q2 positio dr or dinatōem q̄ ꝓprie inest ꝑtib9 ꝑ ꝯpositōem quā hn̄t in generatōe toti⁹. Et ergo addit̃ (ꝛ generatōis ordinatio) tanq̄ ꝓpria cā. Et nō dz ibi capi illa ꝯiunctio (et) copulatiue quasi denotet copulatōem pluriū diuersoꝝ sz ex ꝯpositiue. vt sit sensus positio est q̇dam situs ꝑtiū ꝛ id est generatōis ordi natio. q2 positio est talis situs q̇ est causatus a generatōne q̄ ordinat ꝑtes adinuicē ꝛ ad totū vt stent sub forma totius debito mō.

Ar Si ista definitio esset bona. tunc sequeret̃ ꝙ positio non esset ge nus generalissimū. Seq̄la ꝓbat̃. q2 haberet aliq̇d supra se scz si tum ex quo definitio dr ꝙ positio est q̇dam situs. Solutio ꝙ in defini tione positōnis nō ponitur situs tanq̄ verum genus. sed tanq̄ cōmune analogum. Pro quo est notandū ꝙ situs analogice dicitur de situ qui repitur in naturalib9 ꝛ de situ qui repitur in mathematicis. ad denotādū ergo ꝙ positio nō est qualiscunq̄ situs sed solum situs qui repitur in natu ralibus. ergo dr in definitōne ꝙ positio est q̇dā situs ꝑtiū ꝛ generatōis or dinatio. Pro quo est notandū ꝙ ad positōem req̇rit̃ triplex ordo ꝑtiū ꝑmo scz req̇ritur ordo ꝑtiū inter se. scdo ordo ꝑtium in toto. ꝛ tertio ordo partium ad locum.

Arguitur Positio repitur etiam in corporib9 celestib9 ꝛ in reb9 artificialib9. ꝛ tn̄ in illis nō est generatio. er go male dr in definitōne ꝛ generatōis ordinatio. Sol'o ꝙ generatio ac cipit̃ in definitōe positōnis ꝯmuniter vt extendit se ad quācunq̄ ꝓductō nem siue talis sit generatio ꝓprie dicta siue creatio siue factio artificialis

Querit̃ Quotuplex est totū. Sol'o duplex. q2 qdā est totū homogeniū qd nō hz ꝑtes diuersimode figuratas vel dispositas sicut terra ignis aqua ꝛ ergo tale nō hz aliquē certū ordinē ꝑti um. Aliud est totū etrogeniū qd hz ꝑtes diuersimode figuratas ꝛ ordi natas. Et hoc est duplex. q2 qdā est qd hz illā ordinatōem ꝑtiū ab arti fice. sicut statua herculis domus nauis. Aliud est qd hz illā ordinatōem ꝑtiū ex natura. Et hoc dupl'r. q2 vel talis ordinatio ꝑtiū est ꝑ innascentiā et ex generatōe sicut est ordinatio ꝑtiū in hoīe vel ē ex ꝯsueto motu natu re sicut est in ordinatōe ꝑtiū corꝑis in sessione vel accubitu.

Queritur Utrum in oīb9 istis totis equaliter repitur po sitio. Solutio ꝙ nō sed in totis etrogenijs na turalibus reperitur positio ꝑncipaliter ꝛ potissime. secūdario vero in arti ficialib9 ꝛ in totis omogenijs. Et rō istius est. q2 in etrogenijs naturalib9 repitur maioꝛ distinctio ꝑtium q̄ in alijs.

Querit̃ Quot dubia mouet gilbertus circa dicta. Solutio ꝙ duo. Primũ est exquo dictũ est ꝙ ſm poſitõem aliq̃ dicunt̃ ſedẽtia ⁊ aliqua ſtantia ſic dubiũ eſt. An ſedere ⁊ ſtare etiam ſint poſitões. Et reſpõdet gilbertus ad hoc dubium ꝙ ſedere ⁊ ſtare nõ ſunt poſitões ſed denominatiue a poſitõib⁹ dicta. Et de hoc ſuperius dictum eſt in p̃dicamento ad aliq̃d.

Queritur Quod eſt ſcõm dubium Solutio ſcõm dubiũ eſt vtꝝ rectuz ⁊ curuum aſpum lene triangulus quadrangulus ⁊ alia noĩa ſilr̃ ſe habẽtia in p̃dicamẽto poſitonis ſint collocanda. Et arguit gilbertus ꝙ ſic. q̃ iſta noĩa videnẗ ſcare ordinatõez ptium. ergo ſunt in p̃dicamento poſitõnis collocanda. Añs patz q̃ aſpũ eſt cuius vna pars ſupeminet alteri. lene vero dicit̃ cuius partes in directum ſunt porrecte ⁊ ſic de aliĩs.

Queritur Qũo ſoluit gilbertus hoc dubiũ. Solutio de ꝙ p̃dicta noĩa nõ dicunt poſitões ſed dicũt q̃litates circa poſitõem exñtes. Et hoc ſic pbat. q̃ ex h̃ ꝙ ptes ſic vł ſic ſũt poſite taliter vel taliter immutant ſenſum. ſed nõ econtra. q̃ non in eo ꝙ qualia ſunt aſpa vel lenia bicubita vel tricubita poſitões ſunt.

Ar Ariſtoteles dt̃ in p̃dicamẽtꝭ ꝙ aſpuz lene ⁊ ſimilia ſunt aliena a diuiſione qualitatis. ergo male dr̃ hic ꝙ ſunt in p̃dicamẽto qualitatis. Solutio alberti ꝙ aſpeꝝ lene raꝝ ⁊ denſum ⁊ ſilia pñt triplr̃ cõſiderari. vno mõ vt dicũt ordinẽ quẽ facit generatõ totius ex ptib⁹. ⁊ ſic ſũt in iſto p̃dicamento vt dt̃ pħus. Alio mõ ſm ꝙ p acutũ ⁊ ebes vel nõ angulosum agunt in ſenſum. ⁊ ſic ſunt paſſibiles qualitates de tertia ſpẽ ſic loq̃tur de eis hic gilbertus. Tertio mõ ſm ꝙ cõponũt figurã toti⁹. ⁊ claudunt in angulis ⁊ terminatõe lineaꝝ. ⁊ ſic ſunt qualitates quarte ſpẽi.

De proprietatibus poſitõnis.

Querit̃ Quot ſunt ꝓprietates poſitõnis Solutõ tres Prima eſt Qꝫ poſitio videt̃ habere cõtrarium ſm apparentiam. Et hoc declarat p exempla. q̃ ſedere videt̃ eſſe cõtrarium ad ſtare. qđ ſic pbatur. q̃ cõtraria ſunt que in vno ⁊ eodẽ indiuiduo ſimul ⁊ ſemel non poſſunt reperiri. ſed bene viciſſim. Sed ſic eſt de ſedere ⁊ ſtare. ergo ſunt contraria.

Queritur Vtꝝ hoc veꝝ ſit ꝙ ſedere ⁊ ſtare ſint contraria. Solutio gilberti ꝙ nõ. Et hoc pbat duab⁹ rationib⁹. Prima eſt. q̃ ſi ſedere ⁊ ſtare eſſent cõtraria tunc ſeq̃ret̃ ꝙ vnum ⁊ idem eſſet plurib⁹ cõtrarium. ſed hoc eſt incõueniens. ergo illud exquo ſeq̃tur. Seq̃la patꝫ. q̃ ſi attẽdamus ad ratõnem cõtrarioꝝ tunc inuenim⁹ ꝙ ſtare nõ eſt magis cõtrariũ ad ſedere q̃ȝ ad iacere vel accũbere. q̃a ſicut ſtare ⁊ ſedere nunq̃ȝ pñt eſſe ſimul in eodem. ita nec ſtare ⁊ iacere. vel ſtare

et accũbere. Et si dicatur ꝙ hoc nõ sit incõueniẽs ꝙ idem sit pluribꝫ cõ-
trarium. qꝛ pallidum ꝯtrarium est albo ⁊ nigro. Respondet Gilber-
tus ꝙ pallidum non est contrarium ad album ⁊ nigrum sc̃dm perfectam
ratõnem contrariorum. quia perfecta ratio contrariorum consistit in hoc
ꝙ contraria debent maxime a seinuicem distare. Sed pallidum non ma-
xime distat ab albo vel nigro. imo ex eis constituitur. ⁊ ergo illa instantia
de pallido nõ habet hic locum.
¶ Secunda ratio est. quia cõtraria habent fieri circa idem. sed sedere et
stare nõ habent fieri circa idem. ergo nõ sunt ꝯtraria. Minor patꝫ. quia
sedere solum ꝯuenit ratõnalibus. sed stare iacere ⁊ accũbere ꝯueniunt eti-
am irratõnalibus. quia equus dicitur stare iacere vel accumbere. sed non
dicitur sedere.

Secunda proprietas.

Queritur Que est sc̃da ꝓprietas positõnis. Solutio ꝙ
positio nõ suscipit magis neqꝫ minus. Et hoc
probat exemplariter. quia sedere non dicitur magis vel minus positio q̃z
accũbere vel stare nec vnus sedens dicitur magis sedens q̃z alius vnus
stans magis q̃z alius stans ⁊ sic de alijs. Ratio autem istius proprietatis
potest esse. quia susceptio magis ⁊ minus causatur a depuratõne cõtrarij
a contrario ⁊ ꝑmixtõe contrarij cum cõtrario sed positio nõ hꝫ ꝯtrarium
ergo etiam nõ suscipit magis neqꝫ minus.

Ar̃ Rectum ⁊ curuum sunt positões. ⁊ tamen suscipiunt magis ⁊
minus. quia cõparantur. vt rectum rectius rectissimum. Solu-
tio ꝙ comparatio grammaticalis nõ cõuenit illis ratõne susceptõnis ma-
gis ⁊ minus. sed gratia alterius. nam curuo conuenit ratõne eleuatõnis
medij ab extremis. recto autem nõ conuenit nisi ꝫm modum loquẽdi vul-
garium qui rectum vocant hoc quod nõ multum distat a recto q̃uis sim-
pliciter sit curuum.

Tertia proprietas.

Queritur Que est tertia ꝓprietas positõnis. Solutio ꝙ
proprie ꝓprium est positiõi substantie proximius
assistere. Et hoc probat Gilbertus per definitõnem positõnis. quia posi-
tio nihil aliud est q̃z naturalis ipsius substantie ordinatio. sed illa natura-
lis ordinatio vel inest substantie a ꝑncipio sue cõpositõnis. sicut in aspero
et leni ⁊ sic de alijs. Aut a consueto motu nature. vt flexura membrorum
sicut est sessio statio ⁊ alia huiusmodi. ergo proxime inter omnes formas
assistit substantie.

Ar̃ Quantitas adest proximius substantie q̃z positio. ergo ista pro-
prietas non est vera. Antecedens probatur. quia quãtitas in-
est substantie a principio intrinseco. quod non conuenit positõni. Solu-
tio ꝙ Gilbertus nõ dicit hic ꝙ positio absolute sit ꝓpinquior substantie
inter omnia accidentia. sed ꝙ inter ꝑncipia assistentia proximius assistit

substantie. quantitas autem non enumeratur inter assistentia. sed inter simpliciter inherentia.

Sextum capitulum. De habitu

Habitus aũt est corpoꝝ ⁊ eoꝝ q̃ circa corp⁹ sunt adiacẽtia

In isto sexto ⁊ vltimo capitulo istius scdi tractatus determinat gilbertus de sexto ṗncipio quod est habitus. Et diuidit in duas ptes. In quarum ṗma determinat de habitu quo ad sua essentialia. In secunda quo ad sua accidentalia.

Querit Utꝝ habitus sit ṗncipium ab aliis distinctũ. Solutio ꝙ sic. qꝛ habet genera subalterna spẽs ⁊ indiuidua que ad nullum alioꝝ generum reduci possunt. genera eñ subalterna sunt vestitum esse armatum esse siue vestitio ⁊ armatio. Spẽs specialissime sunt tunicatio loricatio capitiatio Et indiuidua sunt. vt tunicatõ sortis loricatio platonis Et si dicatur habitus est qualitas de ṗma spẽ qualitatis. ergo nõ est distinctum ṗncipium vel p̃dicamentum. Ad hoc superius responsum est in capitulo de qualitate.

Definitio habitus.

Querit Quõ definitur habitus a gilberto in textu Solutio habitus est corpoꝝ ⁊ eorum que circa corpus sunt adiacentia ſm quem hec quidẽ dicuntur habere illa vero haberi. In illa eñ definitõne (adiacentia) ponit loco generis. Et dr (corpoꝝ) ad innuendũ subiectũ habitus ⁊ etiã cãm finalẽ. qꝛ oĩs habitus est ꝓpter opimentũ vel defensionẽ corpis. Et addit (⁊ eoꝝ que circa corpus sunt) ad explicandũ causam efficientem ⁊ quodãmodo materialẽ. Et additur ꝯsequẽter (ſm quem hec dicunt habere illa vero haberi) ad explicandũ specificatõnem habitudinis inter habens ⁊ habitũ. Illud eñ qđ dat figurã est habẽs Et illud qđ est figuram recipiens est habitum.

Ar Tunica est habitus ⁊ tamẽ nõ est adiacẽtia corporum ⁊ eoruꝫ q̃ circa corpus sunt. Solutio licꝫ tunica sit habitus materialiter seu fundamentaliter nõ tamẽ formaliter.

Querit Quotuplex est habitus. Solutio duplex. qꝛ q̇dã ẽ habitus totalis ⁊ q̇dã ꝑtialis. Et vterq꜃ est duplex. qꝛ vel est habitus cõis vel bellicus. Exemplũ de habitu totali cõi. vt vestitum esse tunicatũ esse. Exemplũ de habitu totali bellico. vt armatum esse loricatum esse. Exemplũ de habitu ꝑtiali cõi. vt capitiatũ eẽ calciatũ eẽ Exemplum de habitu ꝑtiali bellico. vt galeatum esse. Et dr gilbert⁹ ꝙ istis habitibꝫ nõ sunt simplicia nomina. id est ṗmitiua imposita q̇bus vocentur. sed eis fiunt nomina supple ab aliis deriuata. Et dicunt armatio ab armis calciatio a calcio ⁊ sic de aliis. Et ratio istius est. quia natura istius p̃dicamenti semꝑ consistit in pluribus scꝫ in habente ⁊ habito. ⁊ ergo nõ potuit speb̃us istius p̃dicamẽti simplex nomẽ ⁊ ṗuatiuum imponi sed nominantur nominibus deriuatiuis.

De ꝓprietatibus habitus.

Queritur Quot sunt ꝓprietates habitus. Solō ꝙ tres. Prima est ꝙ habitus suscipit magis ⁊ minꝰ ꝫm aliquem modum. Exempli grā armatū esse est habitus ⁊ tamen suscipit magis ⁊ minus. vt eques dicitur armatior pedite. ⁊ calciatior dicitur q̇ caligis ⁊ calcijs indutus est q̄ȝ ille q̇ est indutus calcijs tantum.

Arḡ Susceptio magis ⁊ minus causatur ex depuratōe ↄtrarij a cōtrario ⁊ ꝑmixtōne ↄtrarij cum ↄtrario. sed habitus nō habȝ cōtrarium vt patebit. ergo nō suscipit magis neqȝ minus. Solutio ꝙ habitus nō suscipit magis ⁊ minus ꝫm se ⁊ in esse suo substantiali. sed solum per accidens in ↄꝑatōne ad suum actum qui est defendere corpus a nocumentis extrinsecis.

Queritur Utrum ista proprietas conueniat omni habitui. Solutio ꝙ nō. quia vestitum esse est habitꝰ. et tamen nō suscipit magis neqȝ minus.

Queritur Quibus habitibꝫ ↄuenit ista ꝓprietas ⁊ q̇bus nō. Solutio ↄuenit illis habitibꝫ q̇ disponunt sua subiecta difformiter ad finem bn̄ essendi quales sunt habitus bellici totales ⁊ ꝑtiales. ⁊ habitus etiā cōes ꝑtiales. de habitibꝫ bellicis patȝ. qꝛ habitus bellici disponunt subiectū ad finem bene se habendi in fortitudine ⁊ resistentia inuasionum hostilium. sed hoc possunt facere ꝫm magis ⁊ minus. sicut eques armatior est pedite. de habitibus ↄmunibꝫ ꝑtialibus etiam patȝ. qꝛ illi disponunt ꝑtes organicas corꝑis inquātum sunt instrumenta exequendi aliquos actus speciales ipius anime. Et illi possunt melius ⁊ peius fieri. ergo illi habitus suscipiunt magis ⁊ minus. sicut magis calciatus est qui caligis ⁊ calcijs indutus est q̄ȝ ille qui vtitur calcijs tantum. Sed habitus totales vt uestitum esse tunicatum esse ⁊ similia nō suscipiunt magis ⁊ minus. quia nō disponunt difformiter subiectum suum ad finem bene essendi sed vniformiter ⁊ eodem modo.

Arḡ Ille qui mollibus vestitus est ⁊ foderatis videtur vestitior paupere taliter nō vestito. ergo habitus totalis suscipit magis ⁊ minus In signum cuius pħus scđo elenchoꝝ dt ꝙ boreas ledit pauperem et nō diuitem. Solutio ꝙ duplex est actus habitus totalis scȝ pm̄us ⁊ scđus. Actus primus eius est totum corpus tegere ⁊ operire ⁊ in illo actu nō cadit intensio ⁊ remissio. quia ita bene tegit corpus vestis detrita et vilis sicut mollis ⁊ foderata. Actus vero scđus est defendere corpus et protegere a nocumentis ↄmunibꝫ extrinsecis. sicut sunt frigus ⁊ estus et in scđo actu bene cadit intensio ⁊ remissio. ⁊ sic dicit pħs ꝙ boreas magis ledit pauperem q̄ȝ diuitem.

Contra Ex illo seq̄retur ꝙ habitus ꝑtiales etiam nō susciperent magis ⁊ minus. Seq̄la probatur. quia actus te

gendi cõuenit eis equaliter. Solutio neganda est ꝯsequentia. Et ratõ est. quia tegere conuenit differenter habitibus totalibꝫ ⁊ ptialibus. quia habitibus totalibus conuenit tanq̃ actus primus ⁊ principalis. sed habitibus ptialibus conuenit tanq̃ actus scđarius ⁊ minus pncipalis. Et ratio illius est. quia habitus ptiales pncipaliter sunt ordinati non vt tegant sicut habitus totales sed vt disponant sua subiecta ad ꝓprias suas actões. quia sicut ptibus debetur spẽalis figura. ita etiam eis debet̃ specialis opatio. ⁊ ad illam disponendum ⁊ habilitandũ ordinati sunt principaliter habitus partiales.

Secunda proprietas:

Queritur Que est scđa ꝓprietas habitus. Solutio ꝙ habitui nihil est ꝯtrarium. Et hoc probatur exemplariter. quia armatio nõ est contraria vestitõni vel calciatõni. quia si eẽnt contraria nõ possent esse simul in eodem quod tamen est falsum. q2 vnus et idem potest sil' esse vestitus armatus ⁊ calciatus ⁊ sic de alijs habitibꝫ.

Ar Uestitum esse ⁊ nudum esse videntur esse contraria. ergo habitui est aliquid contrarium. Solutio ꝙ illa nõ sunt ꝓprie contrarie opposita sed magis ꝓuatiue.

Tertia ꝓprietas

Querit̃ Que est tertia ꝓprietas habitus. Solutio ꝙ proprie proprium est habitui in pluribus existere scz in habente ⁊ habito.

Ar Impossibile est vnum ⁊ idem accidens esse in diuersis subiectꝫ ergo nõ est proprium habitui in pluribus existere. Solutio ꝙ habitus nõ est in illis pluribus vt in subiectis. sed est in vno vt in subiecto scz in habente ⁊ in alio vt in causa a qua trahitur habitus scz in habito.

Ar Existere in pluribus nõ conuenit soli habitui. ergo nõ est sibi proprie ꝓprium. Añcedens ꝓbatur. quia conuenit etiam relatõnibꝫ et q̇busdam q̃titatibus vt numero ⁊c̃. Solutio licz existere in pluribus ꝯueniat q̇busdam alijs tamen nõ ꝯuenit alijs eo modo quo ꝯuenit habitui. q2 habitus cõsistit in pluribus ꝓpter adiacentiã que est corpoꝝ ⁊ eorum que sunt circa corpus.

De modis habendi.

Querit̃ Quot sunt modi habẽdi quos ponit gilbertus. Solutio ꝙ quattuor. Primus sumit̃ ẜm alteratõnem vt habere qualitatẽ sicut albedinẽ vel nigredinẽ. Et dicit̃ etiã isto mõ habere ẜm q̃titatem. vt habere lõgitudinẽ. Et ẜm ꝯiunctõem hoꝝ duoꝝ vt habere albedinẽ in longitudine. Et si querat̃ quid sit habere albedinẽ in longitudine. dicit gilbertus ꝙ nihil aliud est q̃ albũ eẽ ⁊ longũ esse.

Sex principiorum gilberti.

¶ Scđus modus est quo aliquid dicitur habere sicut vas ⁊ modius dz
habere triticum. Et sic habere nihil aliud est q̄ꝫ ꝯstituere.
¶ Tertius modus est quo aliquid dicitur habere ſm partem vt habere
in mēbro sicut in digito habere anulum in aure, inaurē
¶ Quartus modus est quo aliquis dicitur habere vxorem. Et iste ē in-
solitus modus habendi. qꝛ isto modo habere nihil aliud est q̄ꝫ cohabita-
re. Et sic si p̄mus modus in duo subdiuidatur tunc modi habendi q̄ cō-
munius ꝯsueuerunt dici sunt quinqꝫ. Et fortassesunt aliqui alij modi ha
bendi, p̄ter istos. sed illi relinquunt diligēti inq̄sitori

Queritur Quare gilbertus nō enumerat hic om̄es modos quos posuit ph̄us in post p̄dicamentis. Solu
tio gilbert⁹ nō voluit hic om̄es enumerare. sed solum illos qui ꝯueniunt
magis sex p̄ncipijs. ⁊ tales sunt isti ergo ⁊c.

Tertius tractatus

Dicitur autem magis ⁊ minus suscipere tripliciter. Aiunt
enim quidam.

Iste est tertius ⁊ vltimus tractatus istius libri in quo Gilbertus de-
terminat de quodam ꝯsequente naturā sex p̄ncipiorum quod est suscep-
tio magis ⁊ minus. Et diuiditur in tres partes. In quarum p̄ma nomi
nat opiniones antiquorum. In scđa ponit opinionem ꝓpriam Et in tertia
mouet aliquas dubitatōnes. p̄ma in duas. qꝛ p̄mo nominat illas opinio
nes. ⁊ scđo improbat.

Queritur Quare gilbertus finaliter in isto libro determi nat de susceptōne magis ⁊ minus. Solutio
qꝛ superius in libro p̄dicamentorum ⁊ etiam in isto libro sepe dictum est
q̄ꝛ aliqua accidentia suscipiunt magis ⁊ minus ⁊ aliqua nō ⁊ q̄ꝛ nulla sub-
stantia suscipit magis ⁊ minus. Et ergo quia nullibi adhuc dictum est
quō fit susceptio magis ⁊ minus. ergo gilbertus pro ꝯplemento doctri-
ne ostendit hic quō causatur susceptio magis ⁊ minus ⁊ que accidētia su
scipiunt magis ⁊ minus ⁊ que non.

Queritur Quot fuerunt opiniones antiquorum de suscep tione magis ⁊ minus. Solutio q̄ꝛ tres. Pri-
ma opinio fuit q̄ꝛ susceptio magꝫ ⁊ min⁹ causaret ex cremēto vel decremē
to subiecti. ita scꝫ q̄ꝛ illud accidens dicitur suscipere magis ⁊ minus cuius
subiectum potest maiorari vel minorari. Sed illam opinionem repro-
bat gilbertus tribus ratōnibus. Prima est. quia si sic causaretur suscep-
tio magis ⁊ minus tunc sequeretur q̄ꝛ substantie possent suscipere magis
⁊ minus. quod tamē falsum est ⁊ ꝯtra ph̄m in p̄dicamentis. Scđa pro-

batur. q2 substātie suscipiunt crementū ꝛ decrementū.

¶ Secunda ratio est. quia susceptio magis ꝛ minus conuenit illis que nō sumunt crementum vel decrementum. sed hoc non fieret si susceptio magis ꝛ minus causaretur ex cremento vel decremento subiecti. ergo seq̄tur ꝙ nō sic causatur. Maior patz. quia lapis nō suscipit augmentum vel decrementum. quia nihil augetur nisi viuum. ꝛ tamen lapis ꝯpatur equo dicendo equus est maior vel minor lapide. Etiam vnus mons dicitur maior vł minor alio monte ꝛ tñ neuter crescit vł decrescit. ḡ ꝯparatio ſm magis et minus nō est penes crementum vel decrementum subiecti.

¶ Tertia ratio margarita dicitur albior equo ꝛ tamen margarita nō est maior equo imo equus habet vnum pedem album maiorem tota margarita. ergo sequitur ꝙ susceptio magis ꝛ minus nō causatur ex magnitudine vel paruitate subiecti.

Queritur Que fuit secunda opinio. Solutio secunda opinio fuit ꝙ susceptio magis ꝛ minꝰ causaretur ex magnitudine vel ꝑuitate forme. vnde volebant isti ꝙ forma accidentalis in subiecto posset crescere ꝛ decrescere. Sed illam opinionem reprobat gilbertus ꝛ dicit ꝙ hoc nō potest etiam dici. Et ratio illius est. quia si sic tunc sequeretur ꝙ homo vel equus vel quodcunq̄ aliud album magnuz diceretur magis albuz q̄ȝ margarita. quia maior quantitas albedinis accidit equo q̄ȝ margarite. Etiam seq̄retur ꝙ albedine crescente ꝛ nō subiecto posset albedo ꝓtendi vltra suum subiectū qđ est impossibile.

Querit̃ Que fuit tertia opinio. Solutio tertia opinio que ꝯplectebatur ambas p̄cedentes. fuit ꝙ susceptio magis ꝛ minus causaretur ꝓpter vtrāq̄ causam scȝ ꝓpter crementum ꝛ decrementum subiecti ꝛ etiam forme Et illam opinionem relinquit gilbertus satis reprobatam ex duabus alijs.

Querit̃ Que est vera ꝛ propria opinio gilberti de susceptōe magis ꝛ minus. Solutio vult ꝙ forme accidentales q̄ substantie adueniunt designantur proprijs nominibus. ꝛ ergo magis et minus suscipiunt ſm maiorem vel minorem accessum ad veraȝ nominis impositōeȝ. Et hoc sic ostendit. quia oīs impositio nominis est a forma et ergo nomē significat puram formam seu formam in sua puritate. sicut album significat coloratum pura albedine. Et ergo illa que prime impositōi nōis sunt ꝓpinquiora magis attingunt simplicitatem ꝛ puritatem illius forme ꝛ dicuntur cum magis de illis ꝛ illa que a prima impositōne sunt magis remota minus attingunt puritatem talis forme ꝛ cum minꝰ de illis etiam dicuntur. Exempli gratia albius dicitur ꝙ nature ꝑcate ꝑ per album in similitudine est ꝓpinquius ꝛ minus album quod tali nature est dissimilius. album vero simpliciter dicitur in quo est pura albedo Et istud habet veritatem in omnibus formis que cum magis ꝛ minus predicantur.

Queritur Quot dubitatōnes mouet Gilbertus. Solutio duas. Prima est quare substantie non cō

pantur fm magis ⁊ minus. ita bene sicut quedam accidentia vt qualita-
tes actio ⁊ passio ⁊ quidam habitus. Solutio gilberti ꝙ hoc propte-
rea contingit. quia nomina substantiarum sunt imposita in termino vltra
quem impossibile est progredi.

¶ Secunda dubitatio Quare est ꝙ quedam accidentia etiam non sus-
cipiunt magis ⁊ minus. sicut triangulus quadrangulus ⁊ similia So-
lutio gilberti est ꝙ eadem causa est etiam in illis. quia scꝫ impositio nomi-
nis in illis etiam est facta in termino vltra quem progredi est impossibile
Et probat Gilbertus a signo. quia in his que compantur ⁊ suscipiunt
magis ⁊ minus. si aliquid notat compatōnem in termino hoc non potest
amplius compari. Sicut manifeste videmus in superlatiuis. quia albissi-
mus non potest amplius compari fm magis ⁊ minus nec nigerrimus qꝛ
omnia illa per superabundantiam dicuntur ⁊ vni soli conueniunt. nã im-
positio superlatiuorum facta est in termino terminus autem est indiuisi-
bilis ⁊ vlterius porrigi non potest. Qꝫ autem terminus non potest vlte-
rius porrigi. quia est indiuisibilis hoc sic ostendit. quia si omnes puncti cō-
iungerentur nullam facerent magnitudinem. eo ꝙ punctus puncto com-
positus nihil auget. Consequenter Gilbertus in fine narrat quasdaꝫ
falsas opiniones de generatōne quomodo fiat ⁊ quid sit eius subiectum
et quomodo distinguitur ab aliis mutatōnibus. sed quia late materia il-
la discutitur in primo libro de generatōne ⁊ corruptōne arestotelis. ibi
videatur. Et tantum de libro sex principiorum gilberti sententialiter et
repatiue dictum sufficiat.

Expliciunt repationes sex principiorũ Gil-
berti Porritani. Sequuntur reparationes
libri Peribermeniarum Arestotelis

Q[uestiones]reparationes

Circa initiũ libri perihermenias arestotelis.

¶ Queritᷣ pͥmo. Que est ratio ordinis istius libri ad pcedẽtes ⁊ sequẽtes. Solutio rõ ordinis sumitᷣ ex opatõibꝫ nostri intellectus. qꝛ prima opatio intellectus pcedit scd̃am. ⁊ scd̃a terciam. ergo liber p̄dicabiliũ ⁊ p̄dicamẽtoꝝ pcedunt hunc libꝝ perihermenias. ⁊ iste liber ꝯñr omes alios libros noue logice. ꝯña tenet qꝛ in libris p̄dicabiliũ ⁊ p̄dicamẽtorum determinatᷣ de simplicibꝫ q̄ dirigunt intellectũ nostruꝫ in pͥma sua opatõne. Et in isto libro de simpliciũ ꝯpõne ⁊ diuisione q̄ dirigunt intellectum nostꝝ in scd̃a opatõne. In libris vero noue logice de discursu seu de totali argumẽtatõne q̄ regulat intellectũ nostrũ in tertia opatõe.

Ar[guitur] Tractatus Pe. hys. correspõdẽs isti libri est pͥmus in ordine tractatuũ. ergo etiam iste liber deberet eẽ pͥmus oĩm libroꝝ logice. Solutio negãda est ꝯña. qꝛ arestoteles in ordine libroꝝ obseruat ordinem nature quo simpliciora sunt pͥora. sed petrus hyspanus obseruat ordinem discipline ⁊ quo ad nos quẽ sciuit iuuenibus primo in logica imbuendis magis congruere.

Queritᷣ Quis est titulus istius libri. Solutio incipit liber perihermenias arestotelis. i. liber de interp̄tatõe. Naz perihermenias dr̃ a peri qđ est de ⁊ herimenias interp̄tatiõis. quasi liber de interp̄tatõnis. more greco q̄ carẽtes ablatio vtuntᷣ gtõ loco ablatiui

Queritᷣ Quod est subiectũ istius libri Solutio alberti Q[uod] interp̄tatio. Et rõ illius est. qꝛ illud est subiectũ. ꝯmune alicuius scie quod sub se ꝯtinet oĩa ꝯsiderata in tali scia. Sed interp̄tatio in ista scia est hmõi. ergo est hic subiectum. Minor patz. qꝛ q̄libet vox ꝑ se s̄catiua siue sit cõplexa siue incõplexa est interp̄tatio sicut patz ex definitõe interp̄tatõnis. definitᷣ em̄ sic a boetio ꝙ interp̄tatio est vox ꝑ se s̄cans aliq̇d siue sit nomẽ siue verbum siue oratio siue enũciatio. Et dñs albertus definit eam sic. Interp̄tatio est expositio rei ꝑ oẽm modũ quo exponi p̄t siue in ꝑte siue in toto siue vl'r siue ꝑticulariter siue finite siue infinite siue vna oratõe siue nõ vna.

Arguitᷣ Enũciatio est hic subiectũ. ergo nõ interp̄tatio Añs patz. qꝛ oĩa q̄ hic ꝯsideranᷣ attribuunᷣ enũciatõni. Solutio ꝙ nõ oĩa q̄ in hoc libro determinanᷣ ꝯueniunt enũciatiõi s̄m ꝙ enũciatio est. ⁊ ergo lꝫ enũciatio sit bñ subiectũ pͥncipalitatis istius scie seu id de quo potissime est ista scia. tñ melius inscribitur iste liber de interp̄tatõne tanq̃ꝫ de subiecto q̃ꝫ de enũciatõne

Queritᷣ Quõ diuiditᷣ iste liber. Solutio pͥma sui diuisione diuiditur in duos libros ꝑtiales. In quoꝝ pͥmo determinatur de enũciatõne s̄m se ⁊ ꝑtibꝫ suis ⁊ vna ꝯtrarietate q̄ est oppositio.

In secũdo vero determinatur de alijs proprietatibus eius. Primus liber subdi-
uiditur in tres tractatus. In primo determinatur de partibus enũciatõis. In se-
cũdo de ipsa enũciatõe. Et in tercio de passione enũciatõis que est opposi-
tio. Primus tractatus hz quatuor capitula. In quorum primo determinat de
partibus remotis enũciatiõis. Et diuiditur in duas partes. quia primo ponit or-
dinem dicendorum siue moduz procedendi. In secũda prosequitur intentum
Unde primo ponit istã propõnem prohemialem.

¶ Propositio prohemialis

¶ Primũ oportet constituere quid sit nomẽ et quid verbũ. post-
ea quid negatio et affirmatio. et enũciatio. et oratio

¶ Et dz sic exponi (oportz). i. neccãrium vel expediens est (primuz) id est
in principio istius sciẽ (constituere). i. definire seu declarare (quid sit nomẽ et quid
verbũ) supple que sunt partes integrales enũciationis (postea quid negatio et af-
firmatio) que sunt partes subiectiue siue spẽs eius. Et suppe deinde opor-
tet constituere (quid sit enũciatio) de qua hic principaliter intenditur (et quid
oratio) supple que est genus enũciationis

Arguitur Nomẽ et verbũ sunt constituta a grãmatico. ergo nõ oportz ea hic cõ-
stituere. sicut dicit ista propositio Solutio. licet nomen et verbũ sint bene
instituta a grãmatico ad construendum. nõ tamen sunt constituta logica constitutione
per quã efficiũtur partes enũciatiõis.
¶ Et si dicatur nomen et verbũ sunt incõplexa. ergo de eis nõ debet hic determi-
nari. quia hic agitur de his que regulant intellectũ nostrũ in secũda eius operati-
one. Solutio. licet in hoc libro principaliter determinetur de his que regulant in-
tellectũ nostrũ in secũda eius operatione. potest tamen de alijs bene determinari mi-
nus principaliter. inquantũ ad principale consideratũ reducũtur. et sic est de noĩe et
verbo. quia reducũtur ad enũciatõem sicut partes integrales ad suũ totũ

Queritur Quare in ista propõne prohemiali preponitur negatio affir-
mationi Solutio alber. quod rõ illius est. quia philosophus intendit
hic determinare de enũciatõe cuius principalis passio est oppositio. sed nega-
tio est complementũ oppositionis. quia licet oppositio sit inter affirmatiõem et
negationem equaliter. tamen nõ completur nisi in negatõe. et ergo negatio prepo-
nitur hic affirmationi

Arguitur Sicut enũciatio diuiditur in affirmatõez et negatiõem. ita diuiditur in
cathegoricã et hypotheticã. ergo illa mẽbra fuissent hic enumera-
ta sicut affirmatio et negatio Solutio. quod enũciatio cathegorica satis innuitur
per affirmatõem et negatõem. sed enũciatio hypotetica non debuit hic enu-
merari. Et rõ est. quia illa nõ hz neccitatem absolutã sed necessitatẽ dependẽ-
tem ex neccitate suaruz partium. Et ergo quia iste liber finaliter ordinatur ad
demonstrationẽ ad quam requiritur absoluta necessitas. ideo hic nõ fit ser-
mo de enũciatione hypotetica

Queritur Quare enũciatio preponitur oratõi in propositiõe ista pro-
hemiali. cũ tamen orõ sit genus enũciatiõis Solutio. licz enũ

oratio sit genus enũciationis. et ꝑ ꝯñs ꝑor ea ẜm ordinē nature ⁊ simplici-ter. tñ enũciatio hic preponitur ẜm ordinē intentionis ad innuendũ ꝙ enũciatio sit hic ꝑncipal'r intēta existens subiectuꝫ ꝑncipallitatis cuiꝰ principia et passiones in hoc libro determinãtur

¶ Pars executiua

¶ Sũt ergo ea que sunt in voce earũ q̄ sunt in aĩa passionuꝫ note. et ea que scribũtur eorũ que sunt in voce

Querit Q̃ꝰo docet phs in ꝑte executiua ꝑmo constituere seu definire nomen ⁊ ꝟbuꝫ ẜm ordinē iam ꝓmissum in ꝓhemio Solo. anteq̃ꝫ assignet definitiões ꝑus inuestigat membra ponēda in definitõib; eoꝝ. Unde inuestigat tria mēbra. Primum est vox ẜcatiua. Secũdũ est vox ẜcatiua ad placitũ. Et terciũ vox incõplexa.

Querit Q̃ꝰo inuestigat ꝑmũ mēbꝝ. Solo. ꝑ istã ꝓpõnem Sũt ẜ ea ⁊c̃. q̄ dꝫ sic exponi (ea q̄ sunt in voce). i. voces ẜcatiue que sunt in voce sicut spẽs in genere (sunt note). i. signa (eaꝝ passionũ). i. ꝯceptuũ (q̄ sunt in aĩa. et ea que scribũtur). i. scripta sunt note (eoruꝫ que sunt in voce). i. vocũ ẜcatiuarũ.

Querit Quot tangũtur in ista ꝓpositõne Solo. quatuor. ꝑ ordinē. scꝫ res que hic subintelliguntur passiones aĩe seu ꝯceptus. voces. ⁊ scripta. Que sic dr̃ñt. q: res sunt signata tm̃. q: ẜcant ꝑ ꝯceptus ⁊ nihil aliud ẜcant. et scripta sunt signa tm̃. q: ẜcant voces. sed ꝑ nihil aliud ẜcant. ꝯceptus vero ⁊ voces sunt signa ⁊ signata simul respectu diuersoꝝ. ꝯceptus eñ sunt signa rerũ ⁊ signata vocũ. et voces sunt signa ꝯceptuũ ⁊ signata scriptoꝝ. Ibi eñ notandũ est ꝙ inter ista quatuor ꝑe esse duplex ordo. vnus in ẜcando. ⁊ sic scriptũ est ꝑmuꝫ. deinde vox. tercio ꝯceptus. ⁊ quarto res ad extra. Alius est ordo in essendo. ⁊ sic econtra res ad extra est ꝑma. deinde ꝯceptus. tercio vox. ⁊ vltimo scriptũ.

Ar̃ Voces ẜcant res. ergo male dr̃ in ista ꝓpõne ꝙ ẜcãt passiones aĩe vel ꝯceptus. Añs ꝓbatur. q: illud ẜcatur ꝑ vocem cuius intellectus ꝯstituitur. sed ꝑ vocem ꝓlatã nõ ꝯstituit̃ intellectus passionis aĩe sed rei. ergo. Et hoc ꝯfirmat̃ ꝑ Aresto. ꝑmo elenchoꝝ. vbi dicit ꝙ res ad disputationē ferre nõ possumus. ideo noĩb; ꝓ reb; vtimur. ⁊ nõ dicit ꝓ ꝯceptib; Solo. ꝙ dupl'r aliq̃d ẜcatur per vocem. Uno mõ imediate ⁊ tanq̃ꝫ ẜcatum minus ꝑncipale ⁊ quo. et sic ꝑ vocē ẜcatur ꝯceptus. Alio mõ mediate ⁊ tanq̃ꝫ ẜcatum ꝑncipale ⁊ quod. ⁊ sic ꝑ vocem ẜcatur res ad extra. ꝑmo mõ de voce loq̃tur hic phus in ista ꝓpõne. sed secundo mõ loquit̃ de ea secũdo elenchoꝝ ⁊ alibi. vt ꝓtendit argumentũ.

¶ Contra. ex isto sequeret̃ ꝙ oĩs vox ẜcatiua esset equiuoca. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela ꝓbat̃. q: ẜcaret plura. scꝫ rem et ꝯceptum que in nullo vno ꝯueniunt Solo. ad hoc ꝙ aliqua vox vel dictio dicat̃ equoca nõ sufficit ꝙ plura ẜcet. sed ꝙ plura ẜcet equaliter ⁊ diuersis actib; ẜcandi. sed sic nõ est in ꝓposito. q: vox ẜcatiua vno ⁊ eodē ac-

tu ſcandi ⁊ etiā vnica impōne ſcat rem ⁊ ꝯceptuꝫ.rem tanq̄ ſcatum ꝑn
cipale ⁊ quod.et ꝯceptum tanq̄ ſcatum minus ꝑncipale ⁊ quo.vel poſſet
dici ꝙ vox pꝛopꝛie non ſignificat rem ⁊ conceptum ſed rem ſub conceptu
vel rem conceptam

Querit̄ Quō phus inueſtigat ſecūdū membꝝ ponendū in de-
finitōe nois ⁊ verbi Solꝰ dt ſic.ꝙ quēadmodū litte
re nō eedē ſunt apud oēs hoies .ita nec voces eedem ſunt apud omnes
Sed quia poſſet aliq̄s dubitare quō tūc habent ſe cōceptus ſeu paſſiones
anime ⁊ res. Ad hoc rūdet phus ⁊ dt ꝙ ꝯceptus quoꝝ voces ſunt ſig-
na ſunt idem apud oēs homines ⁊ res etiam que ſcant per ꝯceptus ſeu
paſſiones anime eedem ſunt. Et quia poſſet aliq̄s querere cōſequēter q̄d
eſt cōceptus. Dicit phs ꝙ de illis dictum eſt in his que ſunt de aīa.id eſt
ꝓpoſitū ſuū eſt ꝙ de illis velit determinare in libꝛo de aīa. qꝛ de illis deter-
minare nō eſt pꝛeſentis negotij.ſed altioꝛis. Ex iſtis ergo pꝫ quō aliq̄ ſtꝫ
voces ſcatiue ad placitū q̄ nō ſcant idem apud oēs hoies.

Querit̄ Que eſt rō diuerſitatis quare ꝯceptus ſunt ij dē apud
oēs hoies ⁊ nō voces nec littere Solꝰ.rō eſt iſta.qꝛ
ꝯceptus ſunt ſimilitudines naturales ipſarum rerū. qꝛ ſunt impꝛeſſiones
facte in anima ꝯfoꝛmiter a reb ad extra.ſed natura eſt ad vnū determina
ta.ergo ꝯceptus ſunt idem apud oēs.ſed voces ⁊ littere non ſunt ſimi-
litudines naturales.nec ſcant ipſas res vel conceptus ratione alicuiꝰ cō-
foꝛmitatis.ſed ratione humane inſtitutionis.et quia illa non eſt eadē apud
omnes ſed alia ⁊ alia apud diuerſos.ergo etiam voces ⁊ littere non ſunt
eedem vnde alias voces ⁊ litteras habet grecus.alias habet latinus. ⁊ ali
as habet hebꝛeus

Ar̄. Iſta vox homo eſt eadem a quocūq̄ pꝛoferatur.ergo male dici-
tur ꝙ voces non ſunt eedem apud omnes Solꝰ. illa vox ho
mo poteſt dupliciter ꝯſiderari. Uno modo vt res quedam eſt. ⁊ ſic bene
eſt eadē apud omnes. Alio mō in rōne ſigni. ⁊ ſic nō eſt eadeꝫ apud oēs
qꝛ homo nō idem apud oēs ſignificat.

Ar̄ Diuerſi habent de eiſdem reb diuerſas ſcientias ⁊ iudicia.ſed
ſcientie ⁊ iudicia de reb ſunt per ꝯceptus.ergo videtur ꝙ conce
ptus non ſunt ij dem apud omnes Solꝰ.ꝙ licet ſcientie ⁊ iudicia ꝯple-
xa poſſint eſſe diuerſa de eiſdem rebus.tamen conceptus ſimplices et in-
complexi ſunt ſemper idem apud omnes.vnde per conceptus intelligun-
tur in pꝛopoſito ſimplices conceptus ⁊ non conceptus complexi vel com-
plexa iudicia

Querit̄ Quomodo inueſtigat phus terciū membꝛū ponendū
in definitione nominis et verbi Solꝰ. dicit ꝙ quem
admodū in aīa eſt duplex intellectus ,quidam ſcꝫ ſine vero ⁊ falſo qui vo-
catur incomplexus .et quidam cum vero ⁊ falſo qui vocatur conceptus
complexus.ita etiam duplex eſt vox ſignificans talem conceptum.ſcꝫ incō
plexa ⁊ complexa.

Querit͂ Quod est correlariũ qȝ infert phus ex hoc. Solo. infert ꝙ noĩa ꝛ ꝟba sunt intellectui simplici qui est sine vero ꝛ falso ꝓportionata. i. noĩa ꝛ verba sunt voces incõplexe ꝛ ſcant simplices ꝯceptus intellectus sine vero ꝛ falso. Et hoc probat ꝑ locum a maiori quia si nomen ſm se sumptũ esset ꝓportionatuȝ intellectui ꝯponenti ꝛ diuidenti qui significat cum vero ꝛ falso. hoc maxime esset verũ de noĩe ꝯposite figure. sed hoc non. quia hircoceruus est nomen ꝯposite figure. ꝛ tñ non significat verum vel falsum nisi addatur esse vel non esse simplr̃ vel ſm tẽpus. ergo seq̃tur ꝙ multo minus nomẽ simplicis figure dȝ ſcare cum vero vel falso. et ꝑ ꝯsequens omne nomen ꝛ verbum est ꝓportionatum intellectui simplici qui est sine vero ꝛ falso

Querit͂ Quare dicit͂ ibi nisi addatur esse vel nõ esse simplr̃ vel ſm tempus Solo. qꝛ dictũ est ꝙ in simplici ꝛ incomplexa voce nõ p̃t verũ vel falsum ſcari. ergo necessariũ est ꝙ nomini addatur aliquod p̃dicatũ ꝛ hoc ſcat esse vel nõ esse simplr̃ vel ſm tẽpus. Simpliciter quidẽ quãdo inest subiecto ſm seipsum ꝛ semper. sicut patȝ dicendo. homo est animal. Et ſm tempus quãdo subiecto addit͂ predicatuȝ qȝ non ꝯuenit subiecto semꝑ sed ꝯtingẽter pro aliquo tp̃e ꝛ aliquo nõ. vt ptȝ dicendo. hõ currit. et sic exponit dñs Albertus illa verba Arestote. ꝛ dr̃ ꝙ ille sit melior intellectus textus

Querit͂ Quot diuisiones vocis possunt elici ex dictis Solo ꝙ tres. Prima est diuisio vocis in ſcatiuã ꝛ nõ ſcatiuam Et illa elicitur ex p̃ma parte textus in qua dr̃. Sunt ergo ea que sunt in voce earum que sunt in anima passionũ note. ¶ Secũda est ꝙ vocũ significatiuaꝝ alia est significatiua ad placitum. alia naturaliter. et illa trahit͂ ex alia parte quãdo dr̃. Et quẽadmodũ nec littere omnibꝫ eedem sunt sic nec eedem voces. ¶ Tercia est diuisio vocis ſcatiue ad placitũ in ꝯplexã et in incõplexam. que trahitur ex textu postea vbi dr̃. Est aũt quemadmoduȝ in anima ꝛc. Et de istis diuisionibꝫ et definitionibꝫ membrorum multa plane satis habentur apud Petrũ hyspanũ

¶ Secũdũ capitulum.

¶ Nomen ergo est vox significatiua ad placitum sine tp̃e ꝛc.

¶ In hoc secũdo caplo determinat phus de p̃ma parte enũciationis scilȝ de noĩe. qȝ fit subiectũ in enũciatione. Et diuiditur in tres partes. In prima pte ponit definitõem noĩs In secũda determinat eã Et in tercia remouet quedã a ꝯsideratõe dyalectici

Querit͂ Quare phus p̃us determinat de noĩe q̃ȝ de verbo. Solo. rõ illius est. qꝛ id de quo aliquid enũciat͂ p̃us est eo qȝ enũciatur de alio. sed nomen est illud de quo aliquid enũciatur et verbum id quod enũciatur de alio. ergo nomen est ante verbum. et ꝑ ꝯsequens phus etiam p̃us determinat de nomine q̃ȝ de verbo. Preterea ens est ante esse. sed nomen habet se vt ens. qꝛ ſcat ꝑ modum substantie a qua

greditur actus ꝛ verbū habet se vt esse. quia verbū significat per modum
actus qui a substantia egreditur. ergo.

Arḡ Forma est ante materiā. sed verbū in enūciatione hꝫ se ꝑ modū
forme ꝛ nomē ꝑ modū materie. ergo verbū deberet p̄cedere no-
men Solō. licet forma sit ante materiā ſm viam ꝑfectionis. tn̄ ſm viā
generatōis ecōtra materia est ante formam. ꝛ illum ordinem obseruat hic
philosophus.

¶Definitio nominis

Querit Quid est nomen Solō. nomen est vox ſcatiua ſm
placitum sine tpe cuius nulla pars est ſcatiua separata
Et in illa definitōe ponitur vox loco generis. Et ſcatiua dicit ad differen
tiam vocis nō ſcatiue. qꝛ talis non est nomen. eo ꝙ per eam non potest ali-
quid interpretari vel enūciari. vt bu ba baff biltrix. Ad placitū dicitur. ad
differentiā vocis ſcantis naturaliter. sicut sunt voces brutoꝝ animalium
qꝛ ille etiam nō sunt nomina ꝓpter eandem causam iam dictā. Sine tem
pore dꝛ ad differentiā verbi quod significat cum tempore. Et finaliter ad
ditur. cuius nulla pars separata aliquid significat. ad differentiā oratōnis
cuius partes separatim aliquid ſcant.

Arḡ Nulla materia p̄t predicari de suo materiato. sed vox est mate-
ria nois. ergo nō p̄t p̄dicari de noie Solō. ꝙ vox in definitōe
nois nō ponitur vt materia sed vt genus. Unde dicit albertus. Si q̄s di
cat ꝙ in definitione nois vox ponat vt genus non errat. Uel p̄t dici ꝙ est
duplex materia. scꝫ naturalis ꝛ artificialis. iam licet materia naturalis nō
possit p̄dicari de suo materiato. qꝛ illa est altera pars ꝯpositi. tamē bn̄ ma
teria artificialis. qꝛ illa est tota substātia sui materiati. ꝛ sic est in ꝯposito. qꝛ
vox est materia artificialis nois. ¶ Et si dicat. vox formatur naturalibꝫ in-
strumentis. ergo est naturalis. Solō. licet vox sit bene ens naturale. qꝛ est
ens quod fit naturalibꝫ instrumentis, tn̄ non est materia naturalis sed ar
tificialis ipsius nominis. A simili licet lignū sit ens naturale. nō tn̄ est ma-
teria naturalis sed artificialis ipsius scamni

Arḡ Nomē nō est vox ſcatiua. Probat assumptū. qꝛ ex nō ſcatiuis nō
fit significatiuū. sed nomen ꝯponit ex non ſcatiuis. ergo nomē nō
est significatiuū. Minor patet. quia nomen componit ex litteris ꝛ syllabis
Solō. ꝙ ex nō ſcatiuis simpl'r actu ꝛ aptitudine non fit ſcatiuū. sed tn̄
ex non ſcatiuis actu. ſcatiuis tamen potentia bene fit ſcatiuū. ꝛ sic est in ꝓ
posito. qꝛ licet littere ꝛ syllabe actu nihil ſcant. ſcent tamen aptitudine in-
cꝫtum ꝯpōne earū adinuicē fit ſcatiuū

Arḡ Uox nō ſcatiua p̄t esse nomen apud dyalecticuꝫ. ḡ male excludit
ab ista definitōe. Añs ꝓbatur. qꝛ bu est vox nō ſcatiua ꝛ tn̄ p̄t eē
nomen. qꝛ p̄t esse subiectū enūciatiōis. vt patꝫ dicendo bu est vox dissylla-
ba Solō. nō oportet subiecta enūciationū semꝑ esse noia. qꝛ ꝟba p̄nt eē
subiecta enūciationū. vt pꝫ dicendo seruire deo est regnare. sꝫ satis ē ꝙ sup-
pleant vicē nominū. Uel p̄t dici ꝙ vox non ſcatiua sicut bu vel ba p̄t bene

esse subiectũ ꝓpõnis. sed nõ pt esse subiectũ enũciatõis

Ar In ista definitione ponit particula negatiua. g nõ est bona. Añs pbat. q2 d2 sine tpe Solo. q p illã particulã negatiuã datur intelligi vna affirmatio vel vna pticula affirmatiua que est q nomen fcat rẽ suã p modũ habitus 7 qetis. 7 nõ p modũ fluxus 7 fieri sicut ꝟbũ

Ar Nomen fcat cũ tpe. g male ponit in illa definitõe sine tpe. Añs pbat. q2 annus dies mensis sunt noĩa 7 fcant cũ tempore. Solo q nomen fcat bene tẽpus sed non fcat cũ tpe. Vñ drña est inter fcare tẽp9 et fcare cũ tpe. Nam fcare tẽpus est ex pncipali fcato importare tẽpus vt annus dies 7c. Sed fcare cũ tpe est pter pncipale fcatũ ↄnotare aliquam certam drñam tpis. vt amo lego 7c. Amo em̃ preter pncipale significatum quod est actus amandi ↄnotat presens tempus. quia significat actũ amãdi fieri in presenti tempore

Querit Circa secũdam partẽ capli. quõ phus in textu declarat pdictam definitionem nominis Solo. declarat eam pcipue quo ad duas pticulas. pmo quo ad vltimã pticulaz. que dicit q ptes noĩs separate nihil fcant. Secũdo quo ad illaz particulã qua d2 q nomen est vox fcatiua ad placitũ

Querit Quõ ostendit phus q ptes noĩs separate nihil fcant. Solo p locũ a maiori. q2 si partes alicuius noĩs separate aliqd fcarent maxime esset hoc verum in noĩe cõposite figure. sed hoc nõ. ergo partes noĩs nihil fcant separate. Minorem probat exemplariter de illo nomine ↄposite figure equiferus. q2 hec pars ferus per se nihil fcat queadmodũ fcabat in toto 7 queadmodũ fcat quando est pars hui9 orationis que est equus ferus. ¶ Sed quia posset aliquis dubitare an tũc eodem modo dicendũ est de partib9 nominis composite figure 7 simplicis figure. Ad hoc respondet phus et dicit q non. q2 in nominib9 simplicis figure partes nullo mõ sunt fcatiue. necq̃ fm veritatem necq̃ fm apparẽtiã Sed in noĩb9 ↄposite figure q̃uis partes nihil fcent volũt tñ aliqd fcare. fm apparentiã. quia sunt dictiones.

Querit Quare dt q ptes noĩs ↄposite figure sepate nihil significant quemadmodũ fcabant in toto Solo. q2 licz partes taliuz nominũ separate a suis totis fcent aliquid vt sunt quedam dictiones per se. nõ tamen fcant aliquid vt partes. Et rõ illius est. q2 significatio nõ est data partib9 sed toti nomini. licet em̃ aliquãdo nomen imponat a plurib9 tñ omne nomen est impositum ad fcandũ vnũ simplicem ↄceptũ vnius rei. Et ergo in noĩe ↄposite figure vna pars nomĩs non fcat vnã partẽ ↄceptionis. 7 alia pars aliã partem. sed om̃es partes simul iũcte fcant vnũ ↄceptum vnius rei ad quam fcandam totum nomen est impositum. Et simile huius dat Albertus de volatu. quia sicut volatus nõ ↄuenit aui gratia vnius ale tm̃. nec gratia alterius tm̃. sed cõuenit toti aui gratia vtriusq̃ simul. ita etiã prima pars fcationis non conuenit pme pti noĩs ↄposite figure 7 secũda pars secũde. sed toti nomini ↄuenit totũ fca-

tum. Exempli gratia hoc nomē equiferus nō est impositū ad hoc vt vna pars eius sſcet equū et alia feritatem. sed totū nomen impositū est equo a qualitate feritatis immixte nature equine. et quia illa pars ferus separata nō sſcat feritatē vt īmixtam. ideo pꝫ hoc qd̄ dictū fuit. scꝫ ꝙ partes separate nihil sſcant sicut sſcabant in toto

Querit Quō ostendit phus ꝙ nomen sſcat ad placitū Solō qꝛ nomen nō sſcat naturaliter. ergo sſcat ad placituꝫ. Et ꝙ nomen non sſcet naturaliter. hoc pbat phus duplr̄. Primo qꝛ tūc soluꝫ nomen sſcat quando est nota alicuius ꝯceptus. sed non est nota alicuiꝰ cō ceptus nisi ad placitum instituentis. ergo nomē sſcat ad placitum. Secūdo qꝛ soni illitterati ferarū sſcant passiones taliū ferarū. scꝫ iram vel gaudium. ꝛ tñ nō sunt noīa. et hoc ꝓpterea. qꝛ sſcant illas passiones naturaliter. g̃ sequitur ꝙ nomen non sſcat naturaliter

Ar Si nomen sſcaret ad placitū sequeret̄ ꝙ sſcatio noīs posset variari. et hoc videtur incōueniens. ergo. Sequela patꝫ. qꝛ placituꝫ hominis est variabile Solō. ꝙ nomen nō sſcat ad placitum cuiuscūqꝫ. sed ad placitum pͥmi instituentis. ꝛ hoc placitū non variat̄. sed manet eius autoritas apud oīes posteriores suo placito se ꝯformantes

Querit Quare nomē magis dꝛ significare ad placitū pͥmi instituentis q̄ȝ ad volūtatem Solō. dꝛña est inter placitum ꝛ volūtatem. volūtas eñ incipit ab intra ꝛ terminat̄ ad extra. sed placitum hoc econtra incipit ab extra ꝛ terminat̄ ad intra. qꝛ ergo pͥmus instituens instituit nomen ad sſcanduꝫ motus aliqua ꝓprietate rei ad extra ideo dꝛ nomē magis sſcare ad placitum q̄ȝ ad volūtatem

Querit Circa terciā partem capituli. que sunt illa que remouet phus a definitione nominis Solō. primo remouet nomina infinita. secūdo noīa obliqua

Querit Quō remouet nomina infinita Solō. dicit illud nomen nonhomo non est nomen apud dyalecticum nec ei impositum est nomen apud logicum quo possit nominari. Et quia propter negationem ibi positam posset aliquis putare ꝙ tale nomen esset oratio negatiua. dicit phus ꝙ nec est oratio nec negatio. sed potest vocari nomen infinitum

Querit Quid est nomen infinitum. Solutio. nomē infinitū est cuiꝰ q̄litas determinata est ablata ꝛ derelicta est substantia infinita. Pro cuius intellectu est notandum. ꝙ in quolibet nomine sunt duo. scꝫ substantia cui nomen imponitur. ꝛ qualitas a qua nominis est impositio. Exemplum. vt hoc nomen homo valet tantum sicut ens humanum. vel ens habens humanitatem. ibi ens significat substantiam. et illa est indeterminata et infinita. et humanum denotat qualitatem distinguentem illam substantiam seu ens quod est homo ab omnibꝫ alijs. quando ergo additur tali nomini negatio infinitās p ꝯpositōem dicendo nōhō

illa negatio aufert qualitatem determinatam a suba ꝛ derelinquit subam indeterminatam ꝛ infinitã. vñ nõhomo tm̃ valet sicut ens nõ humanuz vel ens nõ habens humanitatem

Querit̃ Quotuplex est negatio Soł̓o. triplex. scꝫ negatio negans. priuans. et infinitans. Negatio negans est malignantis nature quicquid post se inuenit hoc totũ destruit ꝛ oppositũ eius inducit. et ista negatio cadit supra copulam totius ꝓpõnis ꝛ diuidit p̄dicatũ a subiecto. Et vocatur negatio ꝯtradictiõis que nihil ponit vel relinquit. sed dicit̃ tam de ente q̃ de nõ ente. et ergo inter affirmatiõem ꝛ istam negationem nõ est aliqđ mediũ. nec intrat etiã ista negatio ꝯpõnem cum eo cui additur. sed manet libera. Negatio vero priuans est que tollit habitum ꝛ derelinquit subiectũ cum aptitudine. Et qꝛ ista negatio ponit affirmationem subiecti ꝛ eam includit. ergo nõ potest dici de nõ ente sed tm̃ de ente. Unde inter istam negatõem ꝛ suam affirmatõem cadit medium ꝑ abnegationẽ. sicut em̃ dꝛ de lapide ꝙ nec est videns nec cecus. ita etiaꝫ dꝛ ꝙ lapis nec est iustus nec iniustus. ꝛ ita negatio intrat ꝯpositionem cum dictione cui adiũgitur. ¶ Sed negatio infinitans est que negat hoc quod est determinatum ꝛ relinquit hoc qđ est infinitũ ꝛ indeterminatũ. et sic ista negatio non cadit supra copulam diuidendo predicatum a subiecto. sed intrat ꝯpositõem cum dictione cui adiũgitur. et in illa virtus sue maliuole nature sistit. et sicut dicit arestoteles. dicitur tam de ente q̃ de nõ ente. ꝛ sic dicit̃ negare nõis qualitatem. id est ꝓpriam eius ẜcat õem. que est sicut differentia qualificans ipsum ꝛ relinquere substantiã infinitam. id est ens indeterminate ꝛ transcendenter acceptum quod presupponit̃ intellectui omnium alioꝝ. qꝛ p̄mũ qđ cadit in intellectu est ens. vt dꝛ Auicenna.

Querit̃ Utrum nomen infinitum aliquid ponat vel relinquat Soł̓o. ꝙ duplicia sunt nõia infinita. quedaꝫ sunt substantiua et quedam sunt adiectiua In nõibꝫ substãtiuis negatio infinitãs nihil ponit vel relinquit Et rõ illius est. quia in nõibꝫ substãtiuis qualitas non est a substantia realiter distincta. et ergo ablata ibi qualitate etiam aufertur ẜm rem substantia. et ita nihil manet de tali nomine in rerum natura. Sed adiectiua sunt duplicia. quedam sunt substantialia. vt rationale. sensibile. animatum. et de illis idem est iuditium sicut de substãtiuis Alia sunt accidentalia vt album nigrum ꝛc̃. et in illis negatio infinitans aliq̃d relinquit in reruꝫ natura. Et ratio est. quia in illis nominibꝫ qualitas est realiter distincta a substantia ꝛ ei superaddita. et ergo ablata qualitate non necessario negatur vel aufertur substantia. vt cum dicitur non album. valet tm̃ sicut ens non habens albedinem. ibi em̃ ens ponit̃ in rerũ natura

Ar̃ Omne nomẽ infinitũ aliq̃d relinq̃t. g̃ istud dictũ est falsum. Antecedens probatur probatur ex definitõe eius in qua dicit̃. ꝛ derelicta est substantia infinita Soł̓o. ꝙ in omni nomine infinito relinquit̃ substantia infinita. sed non in rerum natura. quia in nominibꝫ substantiuis nõ manet substantia nisi in apprehensione. In adiectiuis autẽ manet aliquid existens in rerũ natura. ꝛ hoc est qđ quesiuit dubium

Querit̄ An omne nomen possit infinitari Solutio q̄ non sꝫ
solū illud q̄d habet qualitatem finitā ꝛ determiatā qua
potest priuari. vn̄ due conditōnes requirūtur ad hoc q̄ aliq̄d nomē posset
infinitari. Prima est q̄ in tali nomie significet̄ qualitas determiata ꝛ fini
ta. Et ꝓpter defectū istius conditōnis transcendentia sicut ens vnū ver
bonū non possunt infinitari nec signa vl̄ia vel particularia.
Secunda conditio est q̄ tale nomen non sit negatiuū vel sel̄ infinitatū

Querit̄ Quō remouet ph̄s noīa obliqua a definitōne nominis
Solutio dicit q̄ cathonis cathoni ꝛ quecunq̄ sunt
similia non sunt noīa ƀm dyalecticū sed sunt casus noim. id est sunt noīa
obliqua quia obliqui cadunt a rectitudine q̄ est in alijs noibus.

Ar̄ Noīa infinita ꝛ noīa obliqua possunt esse subiecta enuntiatōnuꝫ
ergo male remouet ea ph̄s a definitōne nois ꝛ cōsideratōe dya-
lectici. Solutio q̄ enuntiatio capit̄ dupliciter. Uno modo cōiter ꝓ om-
ni orōne in qua enuntiat̄ aliq̄d de aliquo siue hoc sit determiate siue inde-
termiate ꝛ sic noīa infinita ꝛ obliqua possunt bene esse subiecta enuntiatio
nū. Et sic accipit̄ etiā enūtiatio a ph̄o scd̄o hui⁹ vbi dicit q̄ oīs enūtiatio
debet constare ex noīe ꝛ ꝟbo vel ex inomiabili id est ex noīe infinito. Alio
modo accipit̄ enuntiatio ꝓprie ꝓ orōne in qua determiate enuntiat̄ ver vl̄
falsum. ꝛ hoc modo accipit̄ enuntiatio hic ꝛ sic excludūtur a definitōne no-
minis noīa infinita ꝛ obliqua quia de illis nō potest determinate aliq̄d enū
tiari vere vel false.

Querit̄ Quō compat ph̄s noīa obliqua ꝛ recta ad inuicem pe
nes cōuenientiā et dr̄am. Solutio dicit q̄ in hoc con
ueniunt noīa obliqua et recta q̄ eor est eadem rō vel definitio scꝫ q̄ iam su
perius fuit posita qn̄ dictū fuit. Nomē est vox significatiua ad placitū ꝛc.
Sed in hoc differūt q̄ si noī recto addat̄ est fuit vel erit fit orō vera vel fal
sa. Sed si nomini obliquo addatur est fuit vel erit nō erit oratio vera vel
falsa vt si sic dicat̄ cathonis est vel non est non est oratio vera vel falsa. Et
ex isto passu textus ph̄i trahitur illa cōmunis autoritas verum ꝛ falsum
presuppomunt sibi congruū ꝛ incongruū.

Capitulū terciū de verbo

Uerbum autem est q̄d consignificat tempus cuius pars nihil extra significat

In hoc tercio capitulo determinat ph̄s de secūda parte integrali enun
tiatōnis scꝫ de verbo. Et diuiditur in tres partes principales. In quarū
prima definit verbū. In secunda declarat definitōnem verbi. Et in tercia
remouet quedam a definitōne verbi.

Definitio verbi

Querit̄ Quid est verbū. Solutio verbū est q̄d consignificat
tempus cui⁹ pars nihil extra significat ꝛ est semꝑ nota
eor que de altero dicūtur.

Querit̃ Quõ declarat pħus illã definitõnem. Solo primo declarat eam quo ad primã particulam qua dicit ꝙ verbum consignificat tempus. scdo quo ad terciã q̃ dicit ꝙ est semper nota eorum que de altero dicũtur.

Querit̃ Quõ ostendit pħs ꝙ verbũ consignificat tempus. Solo hoc ostendit exemplariter quia cursus est nomen ꝛ currit verbum ꝛ non differunt in significato sed solum in consignificato quia scꝫ currit consignificat tempus eo ꝙ significat nũc esse. cursus vero non consignificat tempus. g̃ v̾bum cõsignificat tempus.

Querit̃ Quõ oñdit pħs ꝙ verbũ semper est nota eoꝝ que de altero dicũtur. Solutio tali rõne. quia illud qđ est nota eoꝝ que dicũtur de subiecto ꝛ eoꝝ que sunt in subiecto hoc semper ẽ nota eoꝝ que de altero dicũtur. sed verbum est hmõi. g̃. Minor patet exemplariter. Primo quo ad primũ dicendo homo est aĩal. Secũdo quo ad secundũ homo est albus.

Querit̃ Quõ debet hoc intelligi ꝙ verbũ est semꝑ nota eoꝝ que de altero dicũtur. Solo hoc debet sic intelligi. ꝙ verbum est signũ illius ꝙ p̄dicatũ dicit de subiecto. qꝛ verbũ ꝑcat compositionem qua qđlibet p̄dicatũ tam sub̃ale q̃ꝫ accñtale ad subiectũ retorquet ĩ signum cuius verbũ semꝑ ponit a pte p̄dicati nisi transiret in vim nomis. sicut fit in verbis infinitiui modi. vt patet de hoc legere est bonũ.

Ar̃ Nomen est sepe p̄dicatũ. g̃ male dicit ꝙ verbũ semꝑ ponit a parte p̄dicati. Añs patet dicendo homo est aĩal homo non est asinus. Solo ꝙ duplex est p̄dicatũ scꝫ formale ꝛ materiale. Iam nomen est bene predicatũ materiale qñꝗꝫ. sed verbũ semper est predicatũ formale. quia solum verbum includit compositõnem qua p̄dicatuꝫ materiale retorquet ad subiectũ cui inest ꝛ de quo dicit.

Querit̃ Quare pħus in definitõne verbi non ponit illas particulas vox significatiua ad placitũ sicut in definitõe nominis. Solo Alberti ꝙ illas particulas supponit pħus notas ex definitione nomĩs. quia nomen ꝛ verbũ generaliter in illis particulis conueniũt Sed alias particulas in quibus verbũ a noĩe distinguit illas ponit. Et si querat quare tunc ponit illã particulam cuius pars extra nihil significat cum tamen in illa etiam nomẽ ꝛ verbũ ꝯueniant. Solutio ꝙ illã particulam posuit pħus ad remouendũ dubiũ. Quia ex quo dixit ꝙ verbum est nota eoꝝ que de altero dicũtur ꝛ includit in se quandam compositõneꝫ possit videri alicui ꝙ partes eius sepate possent aliquid significare sicut partes oratõnis. ꝛ ergo ad hoc remouendum dicit cuius pars extra nihil significat.

Querit̃ Que sunt illa que remouet pħus a definitõe verbi ꝛ a consideratõne dyalectici. Solutio primo remouet v̾ba infinita. secũdo verba obliqua.

Primi perihermenias

Querit̃ Quõ remouet phus verba infinita Solutio dicit ꝙ non currit non laborat ⁊ similia non sunt verba ſm dia lecticũ. quia licet consignificẽt tempus ⁊ sint note eoꝝ que de altero dicunt tamen non sunt verba specialiter dicta quia eis non est nomen impositum sed dicuntur infinita. quia equaliter dicũt de ente ⁊ nõ ente.

Querit̃ Quid est verbum infinitũ. Solutio verbum infini- tum est cuius actus specialis est ablatus ⁊ derelictus ẽ actus generalis infinitus. Pro cuius intellectu est notandũ ꝙ sicut in no mine reperiuntur duo scȝ substantia cui nomen imponit̃ ⁊ qualitas a qua fit nominis impositio. Ita in quolibet verbo etiã duo reperiũtur scȝ actus generalis ⁊ actus specialis. Actus generalis ẽ qui significat̃ ꝑ verbũ sub- stantiuũ est. Specialis qui significat̃ ꝑ participiũ vel ꝑ rẽ verbi. Sicut er- go in nomine negatio infinitans aufert qualitatem derelinquendo substã- tiam infinitam. Ita ⁊ in verbo aufert actũ specialem ⁊ actum generalẽ de- relinquit infinitũ. Exemplũ vt currit valet tm̃ sicut est currẽs qñ ergo ad ditur sibi negatio infinitans ⁊ dicit̃ non currit tunc valet tm̃ sicut est non currens.

Querit̃ An omne verbũ possit infinitari. Solutio ꝙ nõ vñ ad hoc ꝙ aliqđ uerbũ infinitet̃ requirũtur tres cõditões Prima est ꝙ tale verbum non sit transcendens. Et ergo verbum substã tiuũ in sua transcendentia acceptum non potest infinitari.

Secunda est ꝙ tale verbũ non sit semel infinitatum.

Tercia est ꝙ non includat etiam certum suppositũ. Et ergo verba pri me ⁊ secũde personaꝝ ⁊ verba excepte actionis non possunt infinitari

Querit̃ Utrũ verbum in enuntiatõne positũ possit infinitari Solutio Alberti ꝙ non. Et ratõ illius est. quia ad h ꝙ aliqđ verbum possit infinitari requiritur ꝙ habeat actum generalem in- finitum ⁊ actum specialem finitum. ita ꝙ possit actus specialis ab actu ge nerali separari. Sed verbum in enuntiatõne positũ habet vtrũq; actum fi nitum actum em̃ specialem habet finitum de se vt satis manifestum est. et actus generalis finitatur per etreã. ergo sequitur ꝙ verbũ in enuntiatõne positum non possit infinitari.

Ar̃ Uerbũ põt infinitari extra ꝓpositõnem. ergo etiã in ꝓpositõne. cõ- sequentia ꝓbatur. quia si verbo extra ꝓpõnem infinitato prepona tur subiectum tunc fit enuntiatio. Solutio non valet cõsequentia ⁊ ad ꝓbatõnem dĩm est ꝙ si verbo infinitato addatur subiectum tunc eo ipo quo sibi additur amittit formã sue infinitatõnis ⁊ fit negatum eo ꝙ ne- gatio infinitans inclusa quodãmõ inter partes talis verbi ⁊ ibi ligata re silit ad actum negatõnis. Et ergo tales ꝓpões sub forma sue enuntiatio nis non sunt infinite sed negatiue. quia alias omnes propositiones in qui bus verbo preponeret̃ negatio essent dubie ⁊ semꝑ oporteret eas disting uere. quia vel in eis negatio esset negans vel infinitans qđ tamen non ad mittit vsus logicoꝝ.

Querit̃ Quõ remouet phs verba obliqua a definitõne verbi. Solutio dicit ꝙ currit currebat nõ sunt verba sʒ casus verbi. Et rõ illius est qꝛ illa verba non consignificant tempus p̄sens. sed solum tempus p̄teritũ vel aliud qđ copulatur ad presens nunc.

Querit̃ Que dicũtur verba obliqua. Solutio verba oblĩq dicũtur oĩa verba que sũt alterius temporis a p̄nti ⁊ alterius modi ab indicatiuo modo. Ex quo patet ꝙ est duplex obliquitas in verbo scʒ tp̄is ⁊ modi. obliquitas tp̄is est in omnibꝫ illis verbis que sũt alterius tp̄is a p̄nti. Obliquitas vero modi est in omnibꝫ illis que sunt alterius modi ab indicatiuo. Et ista obliquitas scʒ modi est maiorꝗ̄ est obliquitas alia scʒ tp̄is. Et ergo infert pe. hys. ꝙ solũ verbũ p̄ntis tp̄is indicatiui modi est verbũ apud dyalecticũ. Et rõ illius est quia per solũ verbum p̄ntis temporis potest enuntiari conceptus qui est determinate verꝰ et falsus

Ar̃ Per verba preteriti ⁊ futuri tp̄is sepe enuntiat̃ cõceptus verus vł falsus. ergo hoc dictũ est falsum. Solutio ꝙ ꝑ verba preteriti ⁊ futuri futuri temporis enuntiat̃ aliqñ verum ⁊ falsum hoc nõ habêt a se sʒ inq̃ntum resoluũt̃ in verbũ presentis tp̄is. vñ ista nõ est vera Adam fuit nisi in virtute istius ad quã resoluit̃ scʒ adam est nisi ẽm semel verum fuisset dicere in presenti adam est hec non esset modo vera adam fuit.

Querit̃ Quod est illud dubiũ qđ remouet phs circa p̄dicta. Solutio quia dictum est ꝙ semper est nota eoꝝ que de altero dicũtur qđ solum conuenit sibi in enuntiatõne possʒ aliquis dubitare an verba ꝰm se sumpta nihil significarent. Ad hoc dubium rñdet phus ꝙ verba ꝰm se dicta non significant nihil. quia ip̄a ꝰm se dicta sunt nomĩa et aliq̃d significant. Et hoc sic ꝓbat quia qui dicit vel ꝓfert verbũ ꝰm se cõstituit in seipso conceptum siue intellectũ simplicem de aliqua re ⁊ qui audit tale verbum quiescit in prima apprehensione intellectus. g̃ verbuʒ ꝰm se dictum significat aliquid scʒ illud de quo audiens quiescit ⁊ proferens sibi constituit intellectum. Et quia circa hoc possʒ aliquis putare ꝙ verba ꝰm se dicta significarent aliquid esse vel non esse per affirmatõnem ⁊ negationem hoc dubiũ remouendo dicit phus ꝙ hoc non ẽ verum. Et rõ illiꝰ est quia ad hoc ꝙ verbũ significet esse vel non esse oportet ꝙ actu cõponat̃ cum re cuius est esse ⁊ tunc ꝓprie est verbum quia tunc concipit compositionem determinatam ad id cuius est. sed verbum ꝰm se dictum nihil hʒ de significatõne verbi. ergo verbum ꝰm se dictum non significat esse vł nõ esse. Et ꝙ verbum ꝰm se dictum nihil habeat de significatõne verbi probat phus per locum a maiori. quia si aliquod verbum per se aliquid significaret qđ est de intentõne verbi tunc maxime videtur de illo verbo est sʒ hoc non. quia si hoc verbum est puruʒ ⁊ simplex dixeris ipsum quidẽ nihil est ⁊ nihil finitũ significat. sed significat infinite quandam compositõnem quã sine extremis non est intelligere.

Querit̃ Quõ debet hoc intelligi ꝙ verba ꝰm se dicta sunt nomina. Solutio nõ debet sic intelligi quasi verba for-

maliter sint noīa. qꝛ hoc falsum est. sed verba ꝑ se accepta ⁊ extra orōnem
posita ſm modū ⁊ officiū ſcandi sunt noīa. qꝛ ſcant simplicem mentis cō
ceptū quod est officium ipsius noīs. sicut patz ex vocabulo. dicit̄ eñ nomē
quasi notamen vel nota mentis. ⁊ nō habent ꝯpletū officiū verbi siue actū
verbalē qui est ſcare ꝯpōnem ꝑdicati cum subiecto

¶Quartū caplm De oratione

¶Oratio aūt est vox significatiua cuius partium aliquid ⁊c̄

¶In hoc quarto caplo phs determinat ꝯsequēter de genere enūciatōnis
quod est oratio. Et diuiditur in duas partes ꝑncipales. In quarum pri-
ma ponit definitionem oratōis. In secūda vero declarando illam definiti
onem remouet quedā dubia

¶Definitio orationis

Querit̄ Quid est oratio. Solō. oratio est vox significatiua cuius partiū aliquid est ſcatiuū separatim vt dictio. nō aūt vt affirmatio

Ar̄ Oratio est voces. ergo nō est vox. qꝛ idem est vox ⁊ vna vox.
Solō. licet oratio nō sit vna vox simplex ⁊ incomplexa. est ta-
men vna vox complexa

Ar̄ Oratio nō est vox ſcatiua. qꝛ illud non est ſcatiuū quod nō est in
stitutū ad ſcandū. sed oratio nō est instituta ad ſcanduz. ergo ⁊c̄.
Solō. licet oratio non sit instituta ad ſcandū ꝑmo ⁊ ꝑ se. tñ bene ex con
sequenti ⁊ gratia suarū partium

Querit̄ Quō ostendit phs ꝙ partiuz oratiōis aliq̄d est ſcatiuū, separatim vt dictio ⁊ nō vt affirmatio Solō. hoc sic
ostendit. qꝛ partes orōnis ſcant aliquid separate. vt homo aliquid ſcat. sz
homo nō ſcat vt affirmatio vel negatio. qꝛ nō ſcat esse vel nō esse nisi sibi
aliquid addatur. ergo sequitur ꝙ partes orōnis nō ſcant aliquid separa-
tim vt affirmatio vel negatio. sed vt simplex dictio.

Querit̄ De quibꝫ partibꝫ intelligit̄ hoc ꝙ separate aliquid sig nificant vt dictio. Solō phi. ꝙ hoc nō intelligit̄ de q-
busdam partibꝫ orōnis. qꝛ nō intelligit̄ de partibꝫ remotis. quales sunt lit
tere ⁊ syllabe. sed intelligit̄ de partibꝫ ꝓpinquis. Et ꝙ partes remote vt sūt
littere syllabe nihil ſcent separatim ꝓbat phus ꝑ locum a maiori in illis syl
labis q̄ qñqꝫ possunt esse dictōes ꝑ se. sicut h̄ ꝙ dico rex qñqꝫ est vna dic-
tio per se significans ⁊ tñ inq̄ztū accipit̄ vt syllaba istius noīs sorex nō sig-
nificat aliq̄d ꝑ se sed est sola vox id est vox sine significatōne. Et qꝛ circa h̄
posset aliquis putare ꝙ idem iudiciū esset de partibꝫ nomīs composite fi-
gure ⁊ simplicis. hoc dubiū remouendo dicit phs ꝙ non qꝛ in noībus cō-
posite figure pars sepata aliq̄d significat sed non ſm se sed quēadmoduz
dictū est supple superius in caplo de nomīe.

Querit̃ Q̃uõ ſ̄cat oratio vtrũ naturaliter vel ad placitũ. Solucio phi ꝙ oratio eſt vox ſ̄catiua ad placitũ ⁊ nõ naturaliter vt voluit plato. Uolebat em̄ plato ꝙ oratio eſſet inſtrumentũ virtutis naturalis. ſcʒ virtutis interpretatiue ſeu expreſſiue que eſt in homĩe. ſicut a ſimili. manus brachia pedes ſunt inſtrumenta virtutis naturalis. q̄ eſt virtus motiua. et ergo quia omne inſtrumentum virtutis naturalis videt̃ eſſe naturale. ideo dixit ipſe ꝙ oratio eſſet ſ̄catiua naturaliter. Sed illũ errorem remouendo dicit phus ꝙ omnis oratio ꝓ certo eſt ſ̄catiua nõ ſicut inſtrumentũ. i. naturaliter. ſed ad placitũ. quemadmodũ dictum eſt phus de nomine ⁊ ṽbo que ſunt partes ex quibꝫ cõſtituitur ipſa oratio. Et ergo ad argumentũ ⁊ motiuũ platonis debet dici ꝙ eſt duplex inſtrumentum virtutis naturalis. quoddã em̄ eſt ĩmediatuʒ. ⁊ tale inſtrumentũ virtutis naturalis eſt bene naturale. ſicut ſunt pulmo guttur lingua ⁊ ſimilia Aliud eſt inſtrumentũ mediatum. ⁊ tale inſtrumentũ non oportet eſſe naturale. iam oratio non eſt inſtrumentum immediatum virtutis interpretatiue in homine. ſicut erronee intẽdebat plato. ſed mediatũ. ⁊ ergo nõ oportet ꝙ ſ̄cet naturaliter ſed ad placitum

Querit̃ Utrũ iſta definitio orõnis etiã ꝯueniat orõni hypotetice. Et videtur ꝙ non. q2 partes orõnis hypotetice ſignificant aliquid vt affirmatio vel negatio. vt patʒ dicendo ſi ſol lucet dies eſt Solõ. iſta definitio etiam ꝯuenit orationi hypotetice. quia ꝗuis aliqua pars orõnis hypotetice ſ̄cet aliquid vt affirmatio vel negatio. tamẽ aliqua pars eius etiam ſ̄cat vt ſimplex dictio. q2 oratio hypotetica ꝯponitur ex duabꝫ cathegoricis. ⁊ ille ꝯſequẽter ꝯponũtur ex ſimplicibꝫ dictionibus. ſed quicquid eſt pars partis eſt etiã pars totius. ⁊ ſic alique eius partes ſ̄cant vt dictio. ⁊ hoc ſufficit. Et ergo ad hoc innuenduʒ dixit phus partitiue cuius partium aliquid eſt ſ̄catiuum ſeparatim. ⁊ nõ dixit cuius partes ſm̄ Boetium ⁊ Albertum. quaſi velit phus dicere ꝙ non eſt neceſſariũ ꝙ nullius orõnis pars ſit ſ̄catiua vt affirmatio. q2 iſtius oratiõis ſi ſol lucet dies eſt ptes ſ̄cant vt affirmatio. ſed vult ꝙ partium orõnis aliqua ſ̄catiua ẽ vt dictio. ſed nõ vt affirmatio. Alij vero breuiter tamen minus ſubtiliter ſe abſoluentes dicunt ꝙ hic ſolum definit phus orõnem ſimplicem cuius partes tm̄ ſ̄cant vt dictio

Querit̃ Quare phus in definitione orõnis hic non ponit illas particulas ſine tp̃e vel cum tp̃e Solõ. q2 neutra earũ conuenit omni enũtiationi. nam ſignificare cum tempore nõ conuenit orationi imperfecte. cui tamen aliquo modo ꝯuenit iſta definitio. Et ſ̄care ſine tp̃e nõ ꝯuenit orõni ꝑfecte

Querit̃ Q̃uõ diuidit̃ oratio. Solõ. ꝗuis phus in textu nõ ponat aliquã diuiſionẽ orõnis expreſſe. tamẽ ſolent due elici quas etiam ponit Petrus hyſ. Prima eſt. ꝙ orationuʒ alia eſt ꝑfecta alia imperfecta. Oratio perfecta dr̃ que perfectum ſenſum generat in animo auditoris. vt homo currit. Oratio vero imperfecta eſt que imꝑfectuʒ ſenſum generat in animo auditoris. vt homo albꝫ. ¶ Secũda diuiſio eſt ꝙ

Oratio

orõnum pfectarum alia indicatiua vt homo currit Alia imperatiua. vt pe
tre fac ignem. Alia optatiua. vt vtinam essem bonus clericus. Alia est cõ
iunctiua. vt cuz veneris ad me dabo tibi equũ. Et alia est deprecatiua. vt
miserere mei deus

Querit Utrũ om̃is oratio perfecta sit enũciatiua vel enunciatio
Solo. ꝙ nõ. Unde sic dicit phs. Enũciatiua vero
nõ om̃is. sed in qua verum vel falsum est. Quod sic probat. qꝛ oratio dep̃
catiua est oratio. tamen in ea nõ est verum vel falsum. Et ergo infert phs
ꝙ cetere orationes seu spẽs orõnis perfecte sunt in ꝓposito relinquende. qꝛ
earum consideratio magis spectat ad rethoricam vel poeticam scientiam
q̃ȝ logicam. Enũciatiua vero oratio. id est oratio indicatiua est solum pre-
sentis speculationis.

Definitio enũciationis

Querit Quid est enũciatio Solo. enũciatio est oratio in q̃
verum vel falsum est. et ista definitio enũciatiõis trahit
ex verbo phi quo dicit. enũciatiua vero nõ omnis sed in qua verũ vel fal-
sum est. vt iam patuit.

Querit Utrũ illa definitio enũciationis sit bona Solo. ꝙ sic
quia datur per genus ꝛ p drñam. genus em̃ est oratio et
in qua verũ vel falum est ponitur loco drñe. qꝛ p hoc differt enunciatio ab
om̃ibꝫ aliȷs orõnibꝫ in quibꝫ nõ est verũ vel falsum

Ar. Petrus hyspanus in suo primo tractatu qui correspondet isti li-
bro definit propositionem. ergo Arestoteles male definit hic enũ
ciationem. Consequentia probatur. quia non videntur esse idem proposi
tio ꝛ enũciatio Solo. Petrus hyspanus definit enũciationem sub nomi
ne propositionis. quia illo noĩe ꝯmuniter vtũtur logici Et hoc nõ est incõ
ueniens. quia ꝓpositio ꝛ enũciatio in re ꝛ materialiter sunt vnum ꝛ idem. ꝛ
sic vnũ bene potest poni loco alterius. Solet tamen poni differentia forma
lis inter enũciationẽ ꝛ ꝓpõnem. qꝛ dr enũciatio inq̃ȝtum refert ad ꝯceptum
verũ vel falsum intellectus ꝯponentis ꝛ diuidentis. sed ꝓpositio dicitur in
q̃ȝtum ponit in forma syllogistica ad inferendũ ꝯclusionẽ

Ar. Nulla bona definitio debet dari per opposita. sed ista est huius
modi. ergo non est bona. Minor patet. quia veruz ꝛ falsuz op
ponũtur Solo. ꝙ verum ꝛ falsum non ponuntur hic vt opposita sunt.
sed inquantum per ea circũloquimur differentiam ipsius enũciationis cui
non est vnũ nomen impositum

Ar. Veruz ꝛ falsum sunt in aĩa. vt dr sexto metaphi. g̃ male dr hic ꝙ
sunt in enũciatõe Solo. verum ꝛ falsum sunt tripl'r in aliquo
Uno mõ sicut in subiecto. ꝛ sic sunt in anima. Alio mõ sicut in cã. ꝛ sic sꝫ
in rebꝫ. Et tercio mõ sicut in signo. ꝛ sic sunt in enũciatõe. vt hic dr

Ar̃ Petrus hys. addit illã particulã indicando. ⁊ illa non ponit̃ hic Solutio licet phs nõ ponat illã particulã exp̃sse tamẽ satis innuit eã p̲ hoc q̃ enũtiatiuã orõnẽ distinguit ab alijs scz deprecatiua imp̲atiua optatiua ⁊c̃.

Tractatus secundus

De diuisionibus enuntiatõnis.

Est autem vna prima oratio enuntiatiua affirmatio

Iste est secũdus tractatus hui⁹ libri in quo phs determĩat de enũtiatõne s̃m se. Et non habet nisi vnicũ capitulũ in quo phs innuit aliquas diuisiones enuntiatõnis.

Querit̃ Quot sunt diuisiones enuntiatõnis quas innuit phs Solutio q̃ tres. Quarũ prima est q̃ enuntiatõnum alia est vna. alia plures. Et istius diuisionis ponit tm̃ vnũ membrũ dicẽs Est aũt vna prima oratio enuntiatiua ⁊ sub illo membro intelligitur reliquũ. Secũda diuisio est q̃ enũtiationũ vnarũ alia est affirmatiua alia negatiua. Et illius ambo membra ponũtur in textu.

Tercia est q̃ Enũtiatõnũ vnarũ. alia est vna simpliciter. alia est vna cõunctõne. Et istius diuisionis ponit tm̃ vnũ membrũ.

Querit̃ Quõ differunt ille tres diuisiones enuntiatõnis. Solutio sic differunt quia p̃ma sumpta est ex parte vocis. et est s̃m aliquos equiuoci in sua equiuocata Secũda vero sumpta est penes qualitatẽ enuntiatõnis. Et tercia penes subam enuntiatõnis q̃ sunt materia ⁊ forma. q2 enuntiatio vna simpliciter (que alio noĩe dicit̃ cathegorica) habet subiectũ ⁊ p̃dicatũ p̲ materia ⁊ copulã verbalẽ p̲ forma. Sz enuntiatio cõiunctõne que a petro hys. vocat̃ hypothetica habet p̲ materia duas cahegoricas ⁊ p̲ forma copulã coniunctõnalem.

Ar̃ Prima diuisio enuntiatõnis est penes eius substantiam scz in cathegoricã ⁊ hypotheticam. ergo male dicitur hic q̃ prima diuisio est in plures ⁊ vnam. Solutio q̃ petrus hys. non diuidit enuntiatõnẽ in tota eius latitudine. sed solum diuidit enuntiatõnem vnã reseruãs aliã vsq3 ad sextũ tractatũ vbi magis sibi deseruit ad p̲positũ.

Querit̃ Quomodo aliqua enuntiatio potest dici vna simplicit̃ vel enuntiatio simplex. Solutio q̃ enuntiatio non dicitur esse simplex per exclusionem omnis compositõnis. sed dicit̃ simplex. quia constituitur ex vno simplici subiecto ⁊ simplici predicato. Ita q̃ nec a parte subiecti nec a parte predicati ponantur plura nec coniunctim nec sine coniunctõne.

Querit̃ Quomodo p̲bat phylosophus q̃ enuntiatio non dicit̃ simplex vl̃ vna simpliciter p̲ exclusionẽ oĩs cõpositõnis

Solutio hoc sic ꝓbat quia oportet omnē enuntiatōem seu orōnem enūtiatiuam esse compositā ex verbo vel casu verbi.i.ex verbo obliquo. Et h̄ ꝓbat ꝑ locū a maiori. Quia si aliqua oratio sine verbo esset enuntiatiua h̄ maxime videref de definitōne q̄2 illa inter omnes orōnes sine verbo sumptas videf magis ꝑfecta.sed hoc non q̄2 si definitōni nō addaf est aut erit aut fuit aut aliqd h̄moi nō est orō enuntiatiua. q̄2 ſcat tm̄ vnū esse vnius rei Et circa h̄ excusat se de determiatōne cuiusdā questionis quare scʒ definitio est quid vnū ꝛ nō multa. Et dicit ꝙ de hoc determiare est alterius negocij spectat eīm ad metaphysicū. Excludit tamē vnā falsam cām vnitatis dicensꝙ definitio nō est ideo quid vnū q̄2 partes sue ponūf sibijnuicez ꝓpinque sine aliqua interpositōne ꝯiunctōnis vel alicuꝰ more ꝓlatōis q̄2 illā nō interpositōem ꝯiūctōnis vel more cōtingit obseruare etiā in h̄is q̄ non sunt q̄d vnū vt si dicaf sine mora hō albus musicus.

Ar Superiꝰ dictū est quō verba obliqua excludūtur a definitōe verbi.ḡ male dicif hic ꝙ oīs enuntiatio constituif ex verbo vel casu verbi. Solutio ꝙ enūtiatio accipif dupliciter. Uno mō ꝓprie ꝛ in potissimo suo statu.ꝛ sic nō pōt cōstitui ex verbo obliquo.ꝛ ḡ superius pħs exclusit verba obliqua a definitōne verbi. Alio mō generaliter ꝛ cōiter ꝛ sic potest bene constitui ex verbo obliquo ꝛ hoc ē qd pħs dicit hic.

Querif Quare dicit pħs ꝙ oportet omnē enūtiatōnem esse cōpositam ex verbo vel casu verbi ꝛ nihil loq̄tur de noīe.
Solutio q̄2 non est intentio pħi hic oñdere ꝙ nomē ꝛ ṽbum sufficiant vel requiranf ad complendā enūtiatōnem quia hoc superius satis patuit Sed vult solū remouere dubiū quia ex quo dixerat quedā enuntiatio ē vna simpliciter posset aliquis dubitare an illa que est vna simpliciter careat omni compositōne. Ergo pħus hoc dubiū remouendo dicit ꝙ oportet in omni enuntiatōne esse verbū qd importat compositōnem nomen autē non importat compositōnem.ꝛ ergo de illo nihil loquif sed supponit ipm requiri ex dictis.

Querif Quid est enuntiatio vna simpliciter. Solutio Enūtiatio vna simpliciter est que vnū de vno significat sine coniunctōne.sicut cum dicif homo est aīal.

Ar Hic dicif vnū de vno sine cōiūctōne canis ē corpus et tn̄ nō est enuntiatio vna simpliciter.ḡ illa definitio est falsa. Solutio licʒ ibi vnū dicaf de vno ſm vocē nō tn̄ ſm ſcatōem. Pro quo ē notandum ſm dñm Albertū ꝙ tripliciter enuntiatio dicif vna.scʒ voce tm̄.significatōne tm̄.ꝛ voce ꝛ significatōe simul. Enuntiatio vna voce tm̄ est quādo subiectum vel predicatū est terminus equiuocus ꝛ hoc modo ista est vna canis est corpus. Enuntiatio vna ſcatōne tm̄ est qñ a ꝑte subiecti vel ꝑdicati ponūtur plures voces ex quibꝫ tamē resultat aliqd vnū.sicut cū dicif hō est aīal rōnale mortale. Sed enuntiatio vna voce ꝛ ſcatōe simul est quādo vnū ꝑdicatū dicif de vno subiecto.ꝛ neutrum est multiplex vel equiuocum.sicut cum dicif homo currit fortes disputat.

Querit̃ Quid est enuntiatio vna cõiunctõne. Solũo est q̃ plura fcat de vno vel vnũ de pluribꝫ vl' plura de pluribus mediante cõiunctõne. Exemplũ p̃mi vt sortes currit ⁊ disputat. secundi vt sortes albus ⁊ musicus currit. tercij vt sortes albus ⁊ musicus currit et disputat.

Ar̃ Omnis coniunctio est nota diuersitatis. g̃ non potest esse aliqua enuntiatio vna coniunctõne. Jmo videtur esse oppositio in adiecto quando dicitur vna coniunctione. Solutio argumentuȝ ꝓbat bene q̃ non est tanta vnitas in enuntiatõne vna cõiunctõne sicut in vna simpliciter sed non improbat q̇n sit aliqua vnitas ad minus illa quã facit coniũctio diuersa ad se inuicem coniungendo.

Querit̃ Quid ẽ enuntiatio plures. Solutio Enuntiatio plures est in qua plura dicũtur de vno vel vnũ de pluribꝫ vel plura de pluribus incõiuncte id est sine coniunctõne. Exemplũ primi est vt sortes est albus musicus citharedus. secũdi vt sortes albus music⁹ citharedus currit. tercij vt sortes albus musicus citharedus currit legit disputat.

Querit̃ Utrũ simplici vel nomĩe vel verbo potest fieri enuntiatio: Solutio p̃hi q̃ licet enuntiatio non est sine nomine vel verbo tamen simplici noĩe vel verbo nunq̃ȝ fit enuntiatio. Et ratõ illius est quia in omni enuntiatõne debet aliquid enuntiari sed per simplex nomen vel verbũ non enuntiat̃ aliq̇d ⁊ hoc siue aliq̇s ꝓferat hoc ab aliquo interrogat⁹ siue ꝓferat h̃ apd̃ seip̃m nõ ĩterrogat⁹ Exẽpli gr̃a siue aliq̇s dicat aput seip̃m currit siue interrogat⁹ ab aliq̃ currit ne sortes rñdeat currit h̃ qd̃ sic dicit̃ nõ ẽ enũtiatio. g̃ simplici noĩe vl' v̱bo nõ p̃t fieri enũtiatõ

Ar̃ Quando querit̃ quis est in scolis ⁊ rñdet̃ magister. vel quid facit magister. ⁊ rñdetur scribit ibi videt̃ aliq̇d enuntiari ꝑ simplex nomen vel verbũ quia audita tali rñsione querens quiescit. Solũo q̃ ꝑ solum nomen vel verbuȝ ꝑ se ꝓlatum nihil enuntiat̃ de rigore sermonis licet bene aliq̃n de bonitate intelligentis inq̃ȝtum scȝ posito vno nomine subintelligitur verbum. vel posito verbo subintelligit̃ nomen. Sed sic tamẽ nõ accipitur nomen vel verbum s̃m se licet videatur s̃m se capi. sed accipitur ꝓ vna tota enuntiatõne

Tercius tractatus.

de oppositione enuntiatõnum

Qm̃ aũt enuntiare et qd̃ est esse et qd̃ est non esse ⁊ c̃

Jste est tercius tractatus istius libri in quo determinat p̃hus de principali passione enuntiatõnis que est oppositio. Et diuidit̃ in tria capitula Jn quoꝝ primo determinat de oppositõne s̃m se. Et diuidit̃ in duas p̃tes quia primo ostendit quid sit oppositio. scd̃o determinat de speciebus eius. Prima in duas quia primo ostendit oppositõnem inesse ꝓpositõnibus ex modis enuntiandi. secũdo ponit definitõnem.

Querit quot modis contingit enuntiare. Solo quattuor modis. Nam

Primo modo cõtingit enuntiare eẽ qđ ẽ vt patz dicendo deus est.

Secundo modo contingit enuntiare non esse qđ est vt deus nõ est.

Tercio ꝯtigit enũtiare eẽ qđ nõ ẽ vt chimera ẽ.

Quarto modo cõtingit enuntiare nõ esse qđ nõ est vt chimera non est.

Et dicit phs ꝙ sicut istud ꝯtingit circa tps pñs. ita etiã ꝯtingit circa ea q̃ sunt extra tps pñs .i. circa p̄teritũ ⁊ futurũ. Ita ꝙ ſm omnẽ drãm tpis ꝯtingit id negare qđ q̇s affirmauerit ⁊ affirmare ecõtra qđ negauerit. Ex quo infert correlarie qđ oppositio inest ꝓpositõnibꝫ. q⁊ manifestũ est ꝙ oĩ affirmationi est negatio opposita ⁊ oĩ negatõni affirmatio.

Querit Que est rõ istoꝝ quatuor modoꝝ enuntiandi. Solutio ꝙ rõ ẽ ista q⁊ oĩe enuntiabile subordinat intellectui in scđa eius opatõne. vel ergo subordinat intellectui cõponenti qui enuntiat esse vel diuidenti qui enuntiat nõ esse. Si primũ hoc est dupliciter. q̇a vel enuntiat esse vere ſm ꝙ est a parte rei ⁊ sic est primus modus. vel false et sic ẽ tercius modꝰ. Si secũdũ hoc etiã est dupliciter quia vꝉ enuntiat nõ esse vere ⁊ sic est quartus modus. vel false. ⁊ sic est secũdus. Ex quo patet ꝙ primus modus semper contingit in ꝓpõne affirmatiua vera. secũdus in propositõne negatiua falsa. tercius in propositõne affirmatiua falsa seu fictã. Et quartus in ꝓpositõne negatiua vera.

Definitio oppositionis

Querit Quomodo phs definit oppositõnem. Solutio definit eam sub noĩe contradictõnis. Et dicit sic. Contradictio est affirmatio ⁊ negatio opposite. Et declarando illã definitionem dicit ꝙ talis affirmatio ⁊ negatio dñt esse eiusdem predicati de eodem subiecto non equiuoce accepto. quia ad oppositõnem ꝓpositionũ non sufficit ꝙ sit idem subiectum ⁊ idem p̄dicatũ in vtroq; ſm vocẽ. sed oportet ꝙ etiaz sit idem ſm rem significatam. ⁊ requirũtur etiam alie conditõnes que ponuntur in libro elenchoꝝ circa definitõnem elenchi que sunt ad idem ſm idem similiter ⁊ sic de aliis.

Ar. Illa est definitio contradictõnis. ergo non est definitio oppositionis. Solutio ꝙ phus definit hic oppositõnem que est genꝰ sub nomine contradictõnis tanq̃ sub nomine sue potissime speciei. Et ꝙ contradictio sit potissima species oppositõnis patet quia formale oppositionis est repugnantia sed in contradictõne est maxima repugnantia.

☞ Contra si definit hic oppositio sub nomine contradictõnis tunc definitur hic idem per seipsum quia in definitõne ponitur postea opposite qđ est concretũ ab oppositõne. Solo non est inconueniens abstractum definiri p concretum. quia concretum est notius quo ad nos q̃ abstractum et sic in predicamentis qualitas etiam fuit definita p quale.

Ar̃ Affirmatio est enuntiatio affirmatiua. ⁊ negatio est enuntiatõ negatiua. sed oppositio non est enuntiatio. sed passio enũtiatõnis. ğ illa definitio non valet. Solõ ꝙ ista ꝑdicatio qua dicit̃ cõtradictio est affirmatio ⁊ negatio opposite nõ est formalis vniuoca ⁊ ordinata ꝫ est ꝑdicatio materialis ⁊ inordinata. quia enũtiatio est materia in qua ⁊ subiectum oppositõnis sicut in simili si diceret̃ risibile est homo.

De speciebus oppositionis

Querit̃ Quõ inuestigat pħs spẽs oppositõnis Solõ ex vna diuisione rex̃ que talis ẽ. Oꝫ rex̃ hec quidẽ sunt vniuersalia illa vero singularia.

Ar̃ Logicus non est artifex realis. ğ male ponit̃ hic diuisio rex̃. Solutio ꝙ res põt accipi dupliciter. Uno mõ ꝓ re ad extra. ⁊ sic non accipit̃ hic a pħo. Alio mõ accipit̃ ꝓ re subiicibili vel ꝓ subiecto enũtiatõis et sic accipit̃ in ꝓposito. vñ sensus diuisionis est rex̃ spẽ subiicibiliũ vel subiectox̃ enũtiatõnis hec sunt vniuersalia alia vero sũt particularia. Et hoc innuit pħs manifeste in textu qñ declarans diuisionẽ definit vl'e ⁊ particulare non ꝑ esse sed ꝑ ꝑdicari.

Querit̃ Quid est vniuersale ⁊ q̃d particulare. Solõ vniuersale est qd̃ aptũ natũ est ꝑdicari de pluribꝫ. Sed singulare est qd̃ nõ. i. qd̃ nõ est aptũ natũ ꝑdicari de pluribꝫ sed de vno solo. Exemplũ est vt homo est vl'e sed plato est de numero eox̃ q̃ sũt singularia.

Querit̃ Quod est illud correlariũ qd̃ infert pħs ex ista diuisione rex̃. Solõ ꝙ necesse est enũtiare qm̃ ẽ vel nõ est aliqñ in his q̃ sunt vniuersalia ⁊ aliqñ in his q̃ sunt singularia. Et ita innuit h̃ pħs diuisionẽ enũtiatõnis penes eius q̃titatẽ q̃ est ꝙ Enuntiatõnũ alia ẽ vniuersalis alia singularis

Querit̃ Utx̃ ex diuisione rerum cõuenienter innuat phylosophus diuisionem enuntiatõnis penes eius quãtitatem Solutio ꝙ sic. Et ratio illius est quia quantitas ut hic accipit̃. est quedam ꝓprietas subiecti enuntiatõnis qua mensuratur acceptio eius ꝓ vnico vel pro pluribus suppositis. sed subiectum enuntiatõnis est nomen significans simplicem conceptum rei. sicut ergo res diuiditur in vniuersalem et singularem. Ita similiter subiectum enuntiatõnis. Et ita conueniẽter enuntiatio ex parte sui subiecti diuiditur in vniuersalem ⁊ singularem. Circa hoc tamen est aduertendum ꝙ illud primũ membrum subdiuidit̃ quia vel illud subiectum vniuersale sumit̃ vl'r vel nõ vl'r. si sic sic est enuntiatio vniuersalis simpliciter. si secũdũ hoc est dupliciter. quia vel accipit̃ cum signo ⁊ sic est enuntiatio particularis vel sine signo ⁊ sic est indefinita. Et in toto fiunt quatuor membra diuisionis enuntiatõnis penes eius quantitatem sicut expresse patet ex primo tractatu pe. hys.

Querit Quot sunt species oppositionis Solo phi q tres scz
oppositio cōtraria subcōtraria ꝛ contradictoria. Et rō
istius diuisionis est q2 oppositio nō est aliud q̄ quedā repugnantia duaꝝ
ꝓpositionū vtroqꝫ termino participantiū ꝯm eundem ordinē. Vel ergo re
pugnant in qualitate tm̄ vel in qualitate ꝛ quātitate sil'. Si secūdū sic ē op
positio ꝯtradictoria. Si primū hoc est dupliciter. q2 vl' sunt ambe vl'es ꝛ
sic est oppositio cōtraria vel ambe particulares ꝛ sic ē oppō subcōtraria.

Ar Est aliqua oppositio subalterna ꝛ illa nō ponit' hic. g͛ sunt plures
species oppositōnis q̄ tres. Aňs ꝓ p̄ma parte patet ꝑ pe. hys. in
primo tractatu. Solutio q phus nō ponit hic nisi species oppositōnis
formalis. Sed oppositio subalterna nō est oppositio formalis sed solū ma
terialis ꝛ g͛ nō ponit' hic. Qz aūt oppō subalterna non sit formalis sꝫ ma-
terialis; patet q2 ꝓpōnes subalterne in forma id est in qualitate conueniunt
et differunt solū in quantitate que tenet se ex parte materie. Et si querat'
quare tunc pe. hys. posuit eam dōm est q pe. hys. magis cōiter loq̄tur de op
positōne q̄ Aresto.

Ar Due ꝓpositōnes singulares diuerse qualitatis (vt iste sortes cur-
rit sortes nō currit) sunt opposite ꝛ nō ꝯm aliquā istaꝝ specierū. g͛
sunt plures species oppositōnis q̄ tres Solutio q due ꝓpōnes singula
res differentes penes affirmatōnem ꝛ negatōnē opponūtur contradicto-
rie ꝛ hoc ꝯm veritatē ꝛ simpliciter. q2 eis ꝯuenit lex ꝓpōnū ꝯtradictoriarū
eo q non possunt vnq̄ esse simul vere vel simul false. Et si querat' q̄re tūc
phs non loq̄tur hic de eis. Solutio q phs non loq̄tur hic de ꝯtradicto
rijs nisi ꝯm q constituūtur ex terminis cōmunibꝫ verūtamē posterius ex-
presse loquitur de eis.

Querit Que dicuntur enuntiatōnes cōtrarie opposite. So
lutio si aliquis vniuersaliter enuntiet in terminis vl'ibꝫ
q̄m est vel non est tales erunt contrarie enuntiatōnes Et exponendo hoc
dicit phus q enuntiatio vniuersalis habet fieri in vniuersali subiecto. Ex
emplū vt si dicat' omnis homo est albus nullus homo est albus. Et hoc
dicit pe. hys. sic ꝓpōnes cōtrarie sunt vniuersalis affirmatiua ꝛ vl'is nega
tiua einsdem subiecti ꝛ eiusdem predicati.

Querit Que dicūtur enuntiatōnes subcōtrarie Solo q̄n ali
quis enūtiat esse vel nō esse in terminis vl'ibus nō vl'r
tunc enuntiatōnes non sunt contrarie sed que significant' sunt contrarie. s.
quibus preponūtur signa vniuersalia. Et hoc declarat per exempla dicēs
dico aūt non vniuersaliter enuntiare in his que sunt vniuersalia sicut cum
dicitur homo est albus homo non est albus. Quis em̄ homo ibi sit vniuer-
sale tamen qui sic enuntiat non vtitur eo vniuersaliter in enuntiatōne. qa
non preponit' sibi signum vniuersale. Et istud est q petrus hys. dicit alijs
verbis planius q propositiones subcontrarie sunt particulares siue indefi
nita affirmatiua ꝛ particularis siue indefinita negatiua eiusdem subiecti ꝛ
eiusdem predicati.

Querit Quot dubia remouet phs circa predicta. Solutio duo. Quorum primum est quia dictū est quod iste ppositiones homo est albus. homo nō est albus nō sunt cōtrarie, quia licet hō sit vle tn̄ qui sic enuntiat nō vtitur eo vlr quia nō pponit sibi signū vle ois vel sile possz aliqs dubitare an hoc signū ois vel sibi sile esset vle hoc ergo dubiū remouendo dicit phs quod ois nō est vle sed qm̄ vlr consignificat hoc est tm̄ dictu quod illa dictio ois nō fcat aliquā vlem naturā sz est signū et sincathegorema ad hoc inuentū vt denotet subiectū vle accipi pro oibus suis suppositis sicut pz cum dicimus ois homo currit.

Secundū dubiū est quia superius in definitōne oppositōnis cōtrarie dictum est. Si aliquis vlr enuntiet in terminis vniuersalibus qm̄ est vel nō est tales enunciatōnes sunt ɔtrarie possit aliqs dubitare an hoc verum esset indifferenter siue vle sumeretur vlr in subiecto siue in pdicato. Hoc ergo dubiuz remouendo dicit phs quod nō quia vle non pt vniuersaliter pdicari eo quod nulla affirmatio est vera in q pdicatur vniuersale sumptū vniuersaliter. Sicut ptz exēplariter dicēdo ois hō ē ome aial illa eni enūtiatio est falsa quia predicatum scz aial sumitur vniuersaliter.

Ar Ista est vera nullus homo est ois homo et tn̄ ibi pdicatur vniuersale sumptū vniuersaliter. Solutio quod ois illa affirmatio est falsa in qua pdicatur vniuersale sumptū vniuersaliter non aūt ois negatio mō ista ppositio nullus homo est ois homo est negatiua.

Ar Hic est affirmatio. et tn̄ est vera ois sol ē ois sol. Solo quod illa ppositio non est vera sed falsa. vt dicit Albertus. Et rō est quia predicatū actu multiplicatū significatur inesse alicui vni cui repugnat multiplicatio. Vel posset dici quod licet sit vera fm rem enuntiatā non tamen fm modum enunciandi.

Querit Que dicūtur enūtiatōnes cōtradictorie Solutio affirmatio dicitur opponi ɔdictorie negatōni que vniuersaliter fcat et que nō vlr. hoc est ppositōnes cōtradictorie sūt vlis affirmatiua et particularis negatiua vel ecōtra vlis negatiua et particularis affirmatiua eiusdem subiecti et eiusdē pdicati. Exemplū primi est vt ois homo est albus non omnis homo est albus. Exemplū secūdi vt quidaz homo ē albus. nullus homo est albus.

Capitulū secūdū de legibus ppositionū

Cōtrarie vero vlem affirmatōem et vlem negatōnem

In hoc secūdo capitulo phs determiat de legibus oppositarum ppositionuz Et diuiditur in tres ptes pncipales. In quarum pma ondit que sint leges specierū oppositōnis. In secūda remouet quandā opinionē erroneā platonis circa legem ppositōnū subcontrariarum. Et in tercia remouet quedā impedimenta que impediunt leges oppositōnū.

Querit Quot sūt leges ppōnū. Solo quod tres fm quod tres sūt species oppositōnis vt patet ex dictis. pma eni est lex ɔtra

riarū.secūda lex subcōtrariaꝝ.⁊ tercia lex cōtradictoriaꝝ ꝓpositionū

Querit Que est lex cōtrariaꝝ. Solo lex ꝯtrariaꝝ ꝓpositōnū talis est ſm phm ꝙ impossibile est eas esse simul veras etiā in quacūqꝫ materia. Et rō istius legis est q̄a si due ꝓpōnes contrarie possent esse simul vere tunc ineuitabiliter sequeret̄ ꝙ due cōtradictorie possent esse simul vere sꝫ hoc ē impossibile ⁊ ꝯtra veritatē p̄mi p̄ncipij.ḡ illud ex quo seq̄tur. Seq̄la ꝓbat̄ qꝛ ꝯtrarie sunt due vl̄es.sꝫ ad veritatē vniuersalis seq̄tur veritas sue ꝑticularis. Et sic ꝓpōnes quatuor anguloꝝ eēnt simul vere ꝑ ex illis cōponūtur ꝯtradictorie.ergo sequeret̄ ꝙ due contradictorie essent simul vere.

Querit In quot punctis cōsistit lex ꝯtrariaꝝ. Solo in trib9 sicut colligit̄ ex p̄mo tractatu pe.hys.. Primū punctum est.ꝙ in nulla materia ꝯtrarie pn̄t esse simul vere cui9 rō iam patuit. Secundū est ꝙ ꝓpōnes ꝯtrarie pn̄t esse simul false in materia contingenti de accn̄te sepabili. Et rō est qꝛ in materia cōtingenti de accn̄te sepabili p̄dicatū pōt ꝯuenire subiecto ꝓ aliquib9 suppositis ⁊ ꝓ aliq̄b9 nō. Et ḡ ꝓ illis q̄bus tale p̄dicatū nō cōuenit vl̄is affirmatiua ē falsa ⁊ ꝓ illis q̄b9 conuenit vniuersalis negatiua est falsa ⁊ sic pn̄t esse ambe false nec seq̄tur etiā hoc incōueniens ad falsitatē eaꝝ qđ seq̄tur ad eaꝝ veritatē. Terciū ē ꝙ in materia ꝯtingenti de accn̄te insepabili ⁊ in materia naturali vel remota nunq̄ꝫ pn̄t esse simul vere vel false.q̄a al's seq̄ret̄ ꝙ due ꝯtradictorie essent simul vere vel false qđ est ꝯtra veritatē p̄mi principij.

Querit Que est lex subcōtrariaꝝ ꝓpōnum. Solo ꝙ ꝓpōnes subcōtrarie pn̄t bn̄ esse simul vere.sꝫ impossibile est eas simul esse falsas. Et rō istius est qꝛ ꝓpōnes subcōtrarie sunt particulares sed ad veritatē particularis non seq̄tur veritas sue vl̄is.qꝛ ꝑticularis pōt esse vera in materia cōtingenti de accn̄te sepabili sua vl̄i exn̄te falsa. Et sic nō seq̄tur duas cōtradictorias esse simul veras. Sed ad falsitatem particularis sequitur falsitas sue vniuersalis qꝛ non potest vniuersalis esse vera sua particulari existente falsa.ergo si due subcontrarie essent simul false sequeret̄ ꝓpōnes ꝯtradictorias esse simul falsas.

Querit In quot punctis cōsistit lex subcontrariaꝝ Solo in tribus. Primū est ꝙ due ꝓpōnes subcontrarie in nulla materia pn̄t esse simul false. Secūdū est ꝙ in materia contingenti de accidente sepabili possunt esse simul vere. Terciū est ꝙ in materia naturali remota ⁊ contingenti de accidente insepabili nō possunt esse simul vere vel false sicut plane habet̄ in pe.hys.

Querit Que est lex contradictoriaꝝ ꝓpositionū. Solutio q̄cunqꝫ cōtradictiones sunt vniuersaliū vniuersaliter necesse est alterā esse veram ⁊ alteram falsam. Et quecunqꝫ cōtradictōnes in singularibus sunt etiam sic se habent hoc est tantum dictu ꝙ lex propositionum contradictoriarum talis ē ꝙ īpossibile est eas esse simul veras vel falsas in quacunqꝫ materia. Et innuit phylosophus ibi duplices con-

tradictorias quasdam de terminis cōmunib⁹ sicut sunt omnis homo ē albus. quidam homo non est albus alias de terminis singularib⁹ sicut sunt sortes est albus. ⁊ sortes nō est albus. Et omnes ille eadem lege regulant̃.

Queritur Que est rō istius legis Solutio ꝙ eius nō oportet ꝗrere cām qꝛ lex cōtradictoriaꝝ fundata est in primo ꝓncipio cui⁹ veritas est omnib⁹ notissima. Et ergo dicit Albertus ꝙ querere quare cōtradictoria non possunt esse simul vera vel falsa non est aliud ꝗrere ꝗꝫ querere quare contradictoria sunt contradictoria.

Queritur Quare nō ponūtur alique ꝓpōnes subcōtradictorie sicut ponūtur alique subcōtrarie Solutio rō illius est quia ꝓpositiones contrarie sunt ambe vniuersales ⁊ sic sub eis potest aliq̃d contineri sub vniuersali eñ affirmatiua continetur particularis affirmatiua. ⁊ sub vniuersali negatiua particularis negatiua. Et ergo ponūtur aliq̃ ꝓpositōnes subcontrarie quasi sub contrarijs posite ⁊ contente. Sed ꝓpositiones ꝯtradictorie non sunt ambe vniuersales sed vna est vniuersalis et alia particularis. vel sunt ambe singulares. sed sub particularibus vel singularib⁹ nihil pōt cōtineri. ⁊ g̃ nō sunt alique ꝓpōnes subcontradictorie.

Queritur Circa secūdā partē capl'i q̃s est ille error platonis quem habuit circa istas leges. Solutio ꝙ ꝓpositōnes subcontrarie non possunt esse simul vere.

Queritur Quō ꝓcedit pħus circa illoꝝ errorē Solutio primo ostendit ꝙ ꝓpositiones subcontrarie possint simul esse vere. secūdo ponit motiuū platonis. ⁊ tercio soluit.

Queritur Quō ostendit ꝙ ꝓpōnes subcōtrarie possint esse sil' vere Solutio hoc ostendit triplici exemplo. Primū est Iste ꝓpositōnes possunt esse simul vere homo est albus ⁊ non est homo albus. Secūdū est qꝛ iste ꝓpōnes possunt esse simul vere homo est probus homo est turpis. sed ad istam homo est turpis ꝑ locum a contrarijs sequit̃ ista homo non est probus que est subcontrarie oppoſita ad istam homo ē probus. ergo ꝓpōnes subcontrarie possunt simul esse vere. Terciū exēpluꝫ est qꝛ iste ꝓpōnes pñt sil' esse vere hō ē pulcher ⁊ nō ē hō pulcher. patꝫ q̇a iste sūt sil' ꝟe hō ē pulcher. ⁊ hō ē fedus. sꝫ ad istā hō ē fedus seq̃tur ꝑ locū a ꝯtrarijs hō non est pulcher. Etiā iste pñt sil' stare hō est pulcher ⁊ hō fit pulcher. sꝫ ad illā hō fit pulcher seq̃tur ista hō nō ē pulcher qꝛ qđ fit nōdū est. g̊ ꝓpōnes subcontrarie nō pñt esse simul vere.

Queritur Quod fuit motiuū platonis q̃re dixit ꝙ ꝓpōnes subcōtrarie nō possent sil' esse vere. Solutio motiuū suum fuit illud. qꝛ si ꝓpōnes subcōtrarie dicerent̃ sil' vere tūc seq̃ret̃ ꝙ ꝓpōnes cōtradictorie eēnt sil' vere. sꝫ hoc ē incōueniens ⁊ impossibile. g̊. Seq̃lā ꝓbauit exēplariter qꝛ si iste due possent sil' esse vere hō ē alb⁹ ⁊ nō ē hō alb⁹ que sunt subcōtrarie tūc iste due etiā possent esse vere hō ē alb⁹ ⁊ nemo est alb⁹ seu nullus hō ē alb⁹. qꝛ ista nemo ē alb⁹ seu nullus homo est albus videt̃ idem significare cum ista nō homo est albus.

Querit Quõ soluit phs hoc motiuū platonis. Solo dr q̃ h
motiuū est falsum. qr indefinita negatiua. vt nõ est hõ
alb⁹. ꝛ vl'is negatiua. vt nemo est albus. nõ s̄cant idem nec necesse est eas
esse simul veras.

Ar Illa. nõ est hõ alb⁹ q̄ s̄m phm hic est indefinita negatiua equalꝫ
huic nemo vel nullus homo est alb⁹. ergo videt̄ q̄ indefinita ne-
gatiua ꝛ vl'is negatiua eq̄polleant ꝛ possint esse sil' vere. Añs pꝫ qr nega
tio p̄posita p̄ticulari affirmatiue facit eq̄pollere vl'i negatiue. Solo q̄
in ista nõ est homo alb⁹ est inordinatio negatõis. qr negatio p̄cedit ibi sub
iectum. ꝛ ergo videt̄ formal'r respicere subiectū ꝛ negare ipm. Sed si ter-
mini illaꝝ enunciationū debite ordinent̄. tūc hoc nõ ꝯtingit. vt si ista non
est hõ albus resoluat̄ in istam. homo nõ est albus. tunc nõ eq̄pollet isti ne
mo est alb⁹ ꝛ sic est eadē cū ea qr tunc negatio nõ fert̄ ad subiectū. sꝫ ad cõ
positõem. Et ista inordinatio negatõis s̄m expõem dñi alberti fuit cau-
sa quare putabant platonici ꝓpõem indefinitā negatiuā ꝛ vniuersalem ne
gatiuam idem valere.

Querit Circa tertiā p̄tem capituli Quot impedimenta ponit
phs q̄ impediūt leges oppositionū. Solutio q̄ duo
Primū est q̄ nõ affirmat̄ ꝛ negat̄ idē p̄dicatū de eodē subiecto. Remo-
uendo ergo illud impedimentū dr phs q̄ vna negatio dꝫ esse vnius ꝛ eiu
sdem affirmatõnis. Et ratio est. qr si negatio ꝛ affirmatio debeāt esse op
posite. opꝫ q̄ illud idē neget negatio qd affirmauit affirmatio ꝛ hoc de eo
dem subiecto siue tale subiectū sit singulare siue vl'e. ꝛ siue etiā tale subie-
ctum vl'e sit sumptū vl'r siue nõ vl'r. qr in omib⁹ illis oppositio req̄rit vnita
tem ꝛ identitatē. nõ genericā vel specificā. sed numeralē. Exempli grã iste
ꝓpõnes sunt opposite. socrates est alb⁹ socrates nõ est alb⁹. sil'r iste ois hõ
est alb⁹ nõ ois hõ est alb⁹. qr ibi affirmat̄ ꝛ negat̄ idem p̄dicatū de eodem
subiecto. Sꝫ iste ꝓpõnes nõ sunt opposite. sortes est musicus plato nõ est
musicus. qr ibi nõ est idem subiectū. nec iste sunt opposite. sortes est musi
cus sortes nõ est albus. qr ibi nõ est idem p̄dicatum.
¶ Secundū impedimentū quod impedit leges oppositaꝝ ꝓpõnum ē eq̄
uocatio p̄dicati vel subiecti. Et remouēdo hoc impedimentū dr phus q̄
vna affirmatio vel vna negatio est q̄ s̄cat vnū p̄dicatū de vno subiecto si-
ue hoc subiectū sit sumptū vl'r siue nõ. Exemplū est vt omis homo ē alb⁹
nõ ois hõ est alb⁹. ꝛ nullus hõ est alb⁹. q̇dā hõ est alb⁹. q̄libꝫ eni̅ istaꝝ ꝓpo
sitionū est vna si albū s̄cet vnū. Sꝫ si duob⁹ esset vnū nomē impositū ex
q̇bus nõ fit vnū. tunc affirmatio nõ est vna nec negatio vna Exempli grã
si hoc nomē tunica imponeret̄ ad s̄candū hoīem ꝛ equum. ꝛ diceret̄ tuni
ca est alba illa affirmatio nõ esset vna. Et hoc sic ostendit. qr tunc nihil re
ferret dicere tunica est alba ꝛ tunica nõ est alba. q̄ꝫ dicere equus est alb⁹ et
hõ nõ est alb⁹. Sed ille due ꝓpõnes nõ s̄cant vnū sꝫ multa. ergo etiam ista
affirmatio. tunica est alba s̄cat multa vel opteret dicere q̄ s̄cat nihil. quia
nõ sunt vnum homo ꝛ equus. Et ergo patꝫ q̄ eq̄uocatio impedit legem
oppositõnis ꝯtradictorie ꝛ nõ est necesse in eq̄uocis vnam p̄tem ꝯtradi-
ctionis eē verā ꝛ aliā falsam. sꝫ p̄nt simul esse vere vel false.

Querit̃ Utꝝ ꝓpōnes ꝯtradictorie equaliter hn̄t se penes ho[c] ꝙ est vnā esse verā ⁊ aliā falsam. Sol'o ꝙ nō. qꝛ in his q̄ sunt de p̄senti ⁊ de p̄terito necesse est alterā ꝑtem esse determinate verā et alterā falsam. ⁊ hoc tā in vl'ib⁹ ꝙ̄ in singularib⁹. Exemplū de vl'ib⁹ v[t] cū dr̄ oīs hō currit. nō oīs hō currit nullus hō currit q̇dā hō currit. ibi enī sꝑ necesse est hanc determinate eē verā ⁊ aliā falsam. Exemplū de singularib⁹. vt sortes currit sortes nō currit ibi est sil'r. Sꝫ in illis enūciatōib⁹ q[ue] dicunt̃ in vl'ib⁹ nō vl'r distributis sicut in equocis nō est necesse vnā ꝑtem determinate eē verā ⁊ alterā falsam vt statim dictū fuit. de ꝓpōnib⁹ de futuro videbitur in capitulo sequente.

Querit̃ Que est rō illius ꝙ in ꝓpōnib⁹ ꝯtradictorijs de p̄senti et de p̄terito vna est determinate vera ⁊ alia falsa. Solutio. qꝛ pn̄s hoc hꝫ esse determinatū in seipō. Et p̄terita in sua p̄teritōe inq̄ȝtum semel fuerūt p̄sentia etiā sunt certa. Et ergo ꝓpōes ꝯdictorie de pn̄ti ⁊ p̄terito sic se hn̄t ꝙ vna eaꝝ ē determiate ṽa ⁊ alia determiate falsa.

Ar̃ Iste ꝓpōnes sunt ꝯdictorie de pn̄ti. papa sedet papa non sedet. Sil'r iste stelle sunt in numero pari. stelle sunt in nūero impari et tn̄ neutra eaꝝ est determinate vera vel falsa. Sol'o lꝫ ille ꝓpōes nō sint determinate quo ad nos. qꝛ nos ignoramus q̄ illaꝝ sit vera vel falsa. tn̄ ex ꝑte rei vna eaꝝ est determinate vera ⁊ alia falsa.

Ar̃ Iste ꝓpōnes sunt ꝯtradictorie de. p̄terito. adam fuit adam nō fuit. ⁊ tn̄ nulla est determinate vera. Qꝫ sic ostendit̃. qꝛ ab eo ꝙ res est vel nō est orō dr̄ vera vel falsa sed res s̄cata ꝑ illas ꝓpōnes non est.

Solutio lꝫ res s̄cata ꝑ ꝑtes illaꝝ ꝓpositionū nō sit tn̄ res s̄cata ꝑ totaꝫ illam ꝓpōnem est scꝫ adam fuisse. ⁊ ergo illa est determinate vera ⁊ alia scꝫ adam nō fuisse determinate falsa.

Tertium capitulum.

In singularibus vero ⁊ futuris nō similiter. Nam si ⁊c̃.

In hoc tertio capitulo tractat ph̄s spēaliter de oppōne enūciationum de futuro ꝯtingenti. Et p̄t diuidi in q̄nq̃ ꝑtes. In quaꝝ p̄ma ostēdit ꝙ in ꝯtradictorijs de futuro ꝯtingenti nō est determinata veritas. In scd̄a remouet vnā falsam solutōem. In tertia ꝯcludit incōuenientia. In quarta ostēdit hmōi incōuenientia esse impossibilia. Et in quinta remotis impossibilibus ꝯcludit ꝓpositum suum.

Queritur Utꝝ in singularib⁹ ⁊ futuris ꝯtingentib⁹ nō sit determinata veritas sicut in ꝓpositōibus de presenti ⁊ de preterito. Solutio ꝙ nō. Et ꝓbat ph̄s duabus ratōnibus.

¶ Prima est ista si in singularib⁹ ⁊ futuris ꝯtingentib⁹ vna ꝑs ꝯtradictiōnis esset determinate vera ⁊ alia falsa tunc seq̄ret̃ ꝙ oīa q̄ euenirent euenirent ex necessitate ⁊ oīa q̄ nō euenirent nō euenirent ex necessitate sꝫ hoc est impossibile. qꝛ tunc nihil fieret ad vtrumlibet vel a casu. ergo. Seq̄la

ꝓbatur. qꝛ ponamus ꝙ sint duo homines quoꝝ vnus dicat aliq̄d futurū
esse puta ꝙ sortes erit cras albꝰ ꝛ alius dicat hoc nō esse futurum. puta di
cat ꝙ sortes nō erit cras albus tunc necesse est alterum eorum esse verum
et alterum falsum. quia due ꝓpōnes ꝯtradictorie nō possunt esse simul ve
re vel false. Si ergo vnus eorum dicat determinate verum puta ille q̄ di-
cit sortes cras erit albus, ꝛ alter determinate falsum. scꝫ ille qui dicit sor-
tes nō erit albus. tunc necesse est ꝙ cras sortes sit albus. quia alias ille nō
diceret determinate verum q̄ dīt ꝙ cras erit albus. Et ꝑ ꝯn̄s sequeretur
ꝙ omne quod eueniret. eueniret ex necessitate ꝛ quod non eueniret ex ne-
cessitate non eueniret.

¶ Scd̄a rō est. qꝛ si in ꝯtradictorijs de futuro ꝯtingenti necesse sit vnā
ꝑtem esse determinate veram. ꝛ aliam determinate falsam. tunc sequeret̄
ꝙ sicut determinate dicitur nunc de aliquo albo ꝙ ip̄m est album. ita an-
teq̄ꝫ fieret album verum fuit dicere determinate ꝙ hoc erit album ꝛ simi-
liter de quolibet quod factum est verum erat dicere determinate ꝙ h̄ erit
anteq̄ꝫ esset. Et si verum eēt dicere ꝙ erit tunc nō potest nō esse vel non
fieri ꝛ si nō potest nō fieri tunc impossibile est non fieri. Et si impossibile ē
nō fieri tunc necesse est fieri qꝛ oīa illa eq̄pollent in quarta linea modaliū
Et sic seq̄tur idem inconueniēs qd̄ ꝓus. scꝫ ꝙ oīa que futura sunt necesse
est fieri ꝛ ꝙ nihil est ad vtrūlibet vel a casu.

Querit̄ Que est illa falsa solutio que posset dari ad istā scd̄am
ratōnem iam dictam. Solutio ꝙ ista. qꝛ posset ali-
quis dicere ꝙ de eo qd̄ nunc est album. nec fuit heri veꝝ dicere hoc erit al
bum nec etiā hoc non erit album. ꝛ ergo non videtur illa scd̄a ratio ꝓcede
re. istam solutōem reprobat ph̄us duabꝰ rationibꝰ. Prima est. quia si sic
tunc seq̄retur ꝙ cum affirmatio sit falsa negatio erit nō vera. id est falsa ꝛ
cum negatio sit falsa ꝙ affirmatio erit nō vera seu falsa ꝛ sic due ꝓpōnes
contradictorie erunt simul false quod est contra veritatē ꝓmi ꝓncipij.

¶ Scd̄a ratio est. Si verum est dicere de aliquo p̄n̄ti puta de albo ꝙ ne-
cesse est ip̄m esse. ꝛ sil'r si veꝝ est dicere de aliquo futuro ꝙ cras erit. tūc oꝫ
ip̄m cras esse. Ergo si verum esset dicere ꝙ neq̄ꝫ erit neq̄ꝫ non erit tūc oꝫ
ꝙ ip̄m in futuro neq̄ꝫ esse neq̄ꝫ non esse. Et hoc est impossibile. qꝛ per
hoc destruitur ꝯtingens ad vtrūlibet ꝛ ipsum neq̄ꝫ fieret neq̄ꝫ non fieret.
sicut istud futurum contingens cras erit nauale bellum. id est bellum per
naues nec erit cras nec non erit si illa solutio esset vera

Qr̄ Quot cauillatōes ponit ph̄s q̄ possent fieri ꝯtra suas rōes ꝓus
positas. Solꝰ duas. Prima ē ꝯtra scd̄am rōem in qua dictū fu
it si aliq̄d ē nunc albū ꝙ tūc ꝓus de eo erat veꝝ dicere hoc erit albū posset
aliq̄s dicere ꝙ bn̄ veꝝ erat dicere hoc erit albū in tp̄e multuꝫ ꝓpinquo
sꝫ non in tp̄e remoto. ꝛ ergo nō erat semꝑ veꝝ dicere hoc erit albū Sꝫ ad
illā cauillatōem respōdet ph̄s. Dicēs ꝙ nihil differt an̄ millesimū annuꝫ
ꝙ aliquis dicat hoc esse futurum ꝛ alter dicat hoc idem nō esse futurum
qꝛ siue dicat̄ in millesimo anno siue in quocūq̄ꝫ alio tp̄e nō variat̄ veritas
sed sꝑ est eadē qn̄cunq̄ꝫ dicat̄. ꝛ ergo seq̄tur ꝙ de quolibet eoꝝ q̄ nunc sunt
veꝝ erat dicere in q̄cūq̄ꝫ tp̄e p̄terito qm̄ erit ꝛ si hoc erat determinate veꝝ

dicere tũc seq̃tur vt ibi dictũ fuit ꝙ oĩa necessario eueniãt q̃cũq; eueniunt
¶ Scđa cauillatio est ꝯtra ṗmam ratõem in qua dictũ fuit ꝙ si sint duo quoꝝ vnus dicat aliquid eẽ futuꝝ ⁊ alter dicat hoc nõ esse futuꝝ. necesse est vnum eoꝝ dicere verum. posset aliq̃s dicere ꝙ hoc est ꝓpterea. q2 ꝯtradictoria sic a nobis dicunᷓ. ȝ si nullus diceret ea tunc hoc nõ seq̃ret. Hãc cauillatõnem remouendo đr phus ꝙ nihil differt siue aliq̃s dicat siue nõ ad hoc ꝙ res eueniat vel nõ eueniat. q2 ꝓpter nostrũ affirmare vel negare nihil erit vel non erit.

Queritᷓ Que sunt incõuenientia que sequunᷓ si dicaᷓ ꝙ in singularib⁹ ⁊ futuris ꝯtingentibus sit determinata veritas ⁊ falsitas. Solutio ṗmo seq̃tur ꝙ nihil fiet in reb⁹ ad vtrũlibet vel a casu sed oĩa euenient de necessitate. Scđo seq̃tur ꝙ nõ oportebit nos ꝯsiliari q2 ꝯsilium est de his que possunt aliter fieri. Tertio seq̃tur ꝙ non oꝑtebit nos negotiari ad acq̃rendũ diuitias q2 siue ꝯsiliati fuerimus siue nõ equaliter veniet ꝙ futurum est. Et siue negotiati fuerimus siue nõ eq̃liter ditabimur si ditabimur.

Queritᷓ Quõ ostendit phus ꝙ hoc sit impossibile ꝙ oĩa eueniant ex necessitate. Solutio hoc ostendit duab⁹ rationibus. Prima est ista quecunq; causanᷓ ab actõnibus ⁊ ꝯsiliis nostris illa nõ eueniunt ex necessitate. sed multa futura ꝯtingentia sunt huiusmodi. ergo nõ oĩa eueniunt ex necessitate. Maior patȝ. q2 actõnes nostre et ꝯsilia sunt voluntarie. ⁊ ergo possumus agere vel non agere consiliari vel non consiliari.
¶ Scđa rõ est Quecunq; non sunt semꝑ actu sed possibile est ea esse vel nõ esse fieri vel nõ fieri illa nõ fiunt ex necessitate. sed multa sunt talia. ergo nõ oĩa eueniunt ex necessitate. Minor patȝ. q2 possibile est hãc vestẽ incidi vel nõ incidi. Et circa hoc tangit phs triplex ꝯtingens scȝ ad vtrũlibet ꝯtingens natum ⁊ ꝯtingens rarum.

Queritur Quõ phus iam istis inconuenientiis ⁊ impossibilibus remotis determinat veritatem questionis ṗus mote de futuris ꝯtingentibus. Solutio primo ostendit quõ res se habent ad necessitatem essendi. Et scđo quõ orõnes seu ꝓpõnes se habent ad veritatẽ ⁊ falsitatẽ. Primũ ostendit dupl'r. q2 ṗmo ostẽdit hꝰ de reb⁹ ẜm se ⁊ absolute ꝯsideratꝭ. Scđo de reb⁹ i ordine ad sua opposita

Queritur Utꝝ res ẜm se ⁊ absolute ꝯsiderata habeat aliquam necessitatem essendi Solutõ ꝙ sic. quia oĩe qđ est quando est necesse est esse. Et oĩe qđ nõ est quando nõ est necesse est nõ esse. Et đr notanter quãdo est. ⁊ quando nõ est. q2 ꝑ hoc habetur ꝙ huiusmodi necessitas est ex suppositõne ⁊ nõ absoluta vel simpliciter dicta. quia nõ oĩe quod est necesse est esse simpliciter. sed cum illa suppositõne quando est similiter non omne quod nõ est necesse est nõ esse simpliciter. sed cum illa conditõne quando non est.

Arᷓ Hoc est falsum ꝙ oĩe qđ est qñ est necesse est esse. Assumptũ ꝓbaᷓ. q2 ex eo seq̃tur falsuȝ sic arguẽdo. Oĩe qđ ē qñ ē necesse ē eẽ

Sz ois homo est qñ est.ergo oēm hoiem necesse est esse. Solutio q illa ꝓo phi.oē qd est qñ est necesse est esse q̄ ponit ibi ꝑ maiore est distiguēda q2 illa determinatio quando est vel determinat ꝑdicatū scz necesse est eē. et tunc est cōposita ⁊ vera.q2 tunc sensus est.oñe qd est necesse est esse qñ est sz tūc male subsumit in illo argumento.q2 illa determinatio nō deberz tunc poni cū medio in minore.sed cū maiore extremitate in ↄclusione sic arguendo.oñe quod est quādo est necesse est esse.ois homo est.ergo oēm hoiem necesse est esse quādo est.Uel illa determinatio quādo est determinat subiectum vel medium. scz hoc verbum est. ⁊ tunc est diuisa ⁊ falsa. q2 sensus est.oñe quod est.estquando est.necesse est esse ⁊ tunc bene argui tur sed sicut maior est falsa ita conclusio.

Querit Quō res hñt se ad necessitatē essendi ꝑ ↄpatōnem ad sua opposita. Solutio q eodē mō sicut se hz necessitas in rebꝫ ꝭm se ↄsideratis.ita etiā se hz in ↄdictorijs.q2 sicut res q̄ non hz absolutā necessitatē fit necessariū ex suppōe.ita in ↄtradictorijs illō qd ꝭm se nō est necessariū fit necessariū ꝑ distinctōem ad oppositū. q2 de quolibet necesse est q sit vel nō sit ⁊ q sit futuꝝ vel nō sit futuꝝ.lz capiēdo cōtradictoria diuisim neutꝝ sit necessario determinatū. Exēpli grā necesse est nauale bellū cras esse futuꝝ vel nō esse futuꝝ sub disiunctōe.Sed diuisim nō est necesse alteꝝ esse futuꝝ.vt nō est necesse nauale bellū cras esse futuꝝ nec necesse est ipm nō esse futuꝝ.

Querit Quō orōes seu ꝓpōnes ↄtradictorie se hñt ad veritatem ⁊ falsitatē. Solō q oratōes ↄtradictorie eodem mō se habēt ad veritatē ⁊ falsitatē sicut res se hz ad esse ⁊ nō esse. ⁊ ergo sicut sunt alique res q̄ nō sunt determinate ad esse nec ad nō esse. sicut sunt res q̄ nō sꝑ sunt nec sꝑ non sunt: vt res ↄtingentes.sic etiam orationes seu ꝓpōnes ↄtradictorie q̄ sunt de huiusmodi rebꝫ futuris nō sunt determinate ad veritatem ⁊ falsitatē.ita q lz necesse sit alterā ꝑtem esse verā vel falsam nō tñ hanc vel illam determinate.

Querit Quō ↄcludit phs ꝑncipale ꝓpositū suū in fine textus. Solō dt q ex dictis manifestū est q non est necesse in omībꝫ affirmatōibꝫ ⁊ negatōnibꝫ vnā ꝑtē esse determinate verā ⁊ aliam determinate falsam. Et q nō est sile de ↄtradictorijs de futuro ↄtingenti sicut de illis que sunt de ꝑterito vel de ꝑsenti.

Ar̄ In futuris ↄtingentibꝫ est determinata veritas ⁊ falsitas.ergo. Añs ꝓbat.q2 ista est de futuro ↄtingenti.sol cras orief ⁊ tñ ē determinate vera. Solō q est triplex futuꝝ scz necessariū ↄtingēs ⁊ ipossibile.iā ista sol cras orief nō est de futuro ↄtingenti. sz de futuro necessario et hoc stante ordine qui iam est in rebus.

Ar̄ Ista est de futuro ↄtingenti dies iuditij erit ⁊ tñ est determinate vera.ꝰ.Solō q lz illa ꝓō sit ↄtingens q̄tum est ex habitudine sꝛoꝝ terminoꝝ.tamen supposita ꝑordinatōne ⁊ determinatōne diuina sic est determinate vera ⁊ necessaria.

Ar̃ Ista ꝓpō om̄e futuꝝ ꝯtingens est futuꝝ est ꝓpō ꝑ se. ergo est necessaria ⁊ si est necessaria. ergo ē vera. ⁊ ꝑ ꝯn̄s seq̇tur ꝙ om̄e futuꝝ ꝯtingens de necessitate vere est futurum. Solutio lꝫ omne futurum cō tingens formaliter acceptum sit de necessitate futurum. tamen futurū cō tingens acceptum materialiter pro eo quod est futurum contingens non est de necessitate futurum sed contingenter.

Ar̃ Om̄e cognitum ⁊ preuisum a deo de necessitate eueniet. sꝫ omne futurum contingens est cognitum ⁊ p̄uisum a deo. ergo est de necessitate futurum. Maior patꝫ. qꝛ al's deus in sua cognitōne posset falli. quod est absurdum Solutio ꝙ futurum contingens potest ad duo cō pari. vno modo ad causam ṗmam puta ad deum Alio modo ad causam proximam. iam licꝫ futurum contingens habeat aliquam necessitatē per ꝯꝑatōnem ad causam ṗmam. nō tamen in ordine ad causam secundariā et ꝓximā. Et tantū de ṗmo perihermeniaꝝ arestotelis.

Irca initium secundi libri perihermenias arestotelis.

¶ Querit̃ ṗmo de quo determinat̃ in hoc libro. Solutio de multiplicatōne ꝯsequētijs et de eq̇pollentijs enūciationū Et diuiditur in tres tractat⁹. in quoꝝ ṗmo determiat de multiplicatōne ꝯsequētia ⁊ eq̇pollētia ꝓpōnum de inesse. In scđo ꝓpōnum modalium. Et in tertio de ꝯtrarietate ꝓpōnum. Primus tractatus habet septem capitula. q̄ꝝ rum ṗmum est quodāmodo p̄ambulare. Et diuidit̃ in tres ꝑtes. In prima ostendit ph̄s oēm enūciatōem esse cōpositam ex noīe ⁊ verbo. In scđa remouet quedā dubia. ⁊ in tertia ꝯcludit. vn̄ dr̄ ph̄s ṗmo sic in textu.

Uoniā aūt est de aliquo affirmatio ꝟcans aliq̇d. hoc aūt est vel nomen vel innominabile.

Querit̃ Que ē ꝯclusio quā intēdit ph̄s ibi. Sol'o ꝙ oīs affirmatio .i. enūciatio affirmatiua ē cōposita ex noīe ⁊ ꝟbo Et illā sic ꝓbat. qꝛ q̇cq̇d ꝟcat aliq̇d p̄dicatū de aliquo subiecto hoc est cō positū ex noīe ⁊ verbo. sꝫ oīs enūciatio affirmatiua est hm̄oi. qꝛ oīs affirmatio ē de aliq̇. g̊ oīs enūciatio affirmatiua ē cōposita ex noīe ⁊ verbo.

Querit̃ Quot dubia remouet ph̄us circa hoc q̇đ iā dictū est Solutio ꝙ quattuor. Primū ē. qꝛ dictū ē ꝙ oīs affirmatio ꝟcat aliq̇d de aliq̇. posset aliq̇s dubitare q̇d est illud de quo affirmatio aliq̇d ꝟcat. Hoc dubiū remouēs ph̄s dr̄ ꝙ illđ vel est nomē vl' innoīabile. Et q̄muis hic ph̄us nihil dicat de negatōne tn̄ idē debꝫ itelligi de negatōne ⁊ affirmatōne.

¶ Scđm dubium est. An ponendū in enūciatōe affirmatiua vel negati
ua debeat esse vnū vel plura. Et respōdet phs ꝙ dꝫ eē q̇d vnū ⁊ hoc vo-
ce ⁊ ꝑcatōe siḱ. qꝛ alias ꝓpō nō posset multiplicari.
¶ Tertiū est. q̇d est innominabile. Ad hoc dt phs ꝙ innomīabile nihil
aliud est ꝙ̄ nomē infinitū vel etiam verbum infinitum
¶ Quartū est vtꝝ nomē infinitū ꝑcet q̇d vnū. Et respōdet phs ꝙ nomē
infinitū ꝑcat quodāmodo vnū infinite. i. indeterminate. Et dꝛ notanter
infinite. qꝛ drā ē iter ꝑcare aliq̇d simpl'r ⁊ ꝑcare aliq̇d ifinite vł idetermiate

Queritur Quare phs vocat hic nomē infinitū innoīabile
Solo alberti ꝙ ideo. qꝛ nomē infinitum nihil
nominat. vñ dt boetius cū dico hō aliquā rē ꝯstituo ꝑcando. sꝫ cū dico nō
hō qđ ꝯstitutū est tollo nihil entiū vel nō entiū pono. Aliȷ̄ dicunt ꝙ vocat
ipm innoīabile. qꝛ añ tempus suū nō fuit sibi nomē impositū.

Ar̄ Supius dictū fuit ꝙ nomē infinitū remouet̄ a ꝯsideratōe logi-
ci. g̊ male dt hic phs ꝙ p̄t eē subiectū in enūciatiōe. Soº ꝙ ꝓ tā-
to remouet̄ nomē infinitū a ꝯsideratōe logici. qꝛ ex eo nō p̄t ꝯstitui enū-
ciatio ꝓpꝛie dicta in q̄ aliq̇d determiate enūciet̄ de aliq̊. Sꝫ qꝛ enūciatio qñ
ꝙ accipit̄ ꝯmuniter ꝓ omi oratōe in qua aliq̇d enūciat̄ de aliquo. siue hoc
sit determinate siue indeterminate. sic dt hic phs ꝙ nomē infinitū p̄t esse
subiectū enūciatōis. ⁊ ita loq̇tur hic de enūciatōe ꝯmuniter. vñ ꝯcluden-
do dt phs ꝙ oīs affirmatio est ex noīe ⁊ verbo vel ex infinito noīe ⁊ ꝟbo
finito. qꝛ p̄ter verbū nulla est affirmatio vel negatio. Et dꝛ notāter ⁊ ver-
bo finito. qꝛ verbū in enūciatōe positū nō p̄t esse infinitū vt ꝓus dictū fuit

Secundum capitulum.

Quare prima est affirmatio ⁊ negatio est homo ⁊c̄.

In hoc scđo capitulo phs docꝫ multiplicare ꝓpōes de ē scđo adiacēte

Nr̄ Quotuplices sunt ꝓpōes de hoc ꝟbo ē. Soº duplices. qꝛ q̄daꝫ
sunt de hoc verbo ē scđo adiacēte. q̄dā de ē tertio adiacēte. ꝓpō
de ē scđo adiacēte dꝛ in q̄ post hoc ꝟbū ē nullū seq̇tur materiale p̄dicatuꝫ
vt pꝫ dicēdo hō ē. aīal ē. Sꝫ ꝓpō de ē tertio adiacēte ē qñ post hoc verbū ē
seq̇t̄ materiale p̄dicatū. vt dicēdo hō ē iust⁹ hō est albꝰ

Ar̄ Nulla ē ꝓpō de ē p̄mo adiacēte. g̊ nō erit aliq̄ de ē scđo adiacēte.
vł tertio adiacēte. ꝯñ̄a ꝓbat̄ a sili. Soº ꝙ nō ē sile ⁊ rō illius ē qꝛ
p̄mi nō ē adiacere sꝫ tm̄ scđi vel tertiȷ̄. qꝛ adiacere est ad alterum iacere. ⁊
ergo adiacere p̄suppoit alterum scꝫ p̄mum.

Ar̄ Est semper ponitur scđo loco. ergo oīs ꝓpō est de est secundo
adiacente ⁊ ꝑ ꝯsequens nō est aliqua ꝓpō de est tertio adiacen-
te. Añs patꝫ exemplariter cum dꝛ homo est albus homo est iustus. So-
lutio alberti ꝙ licet hoc verbum est sit semper scđm ordine. quia semꝑ po-
nitur scđo loco nō tamen est semꝑ scđm numero quia in tali ꝓpositōne sūt
tria scꝫ subiectum p̄dicatum ⁊ copula. qꝛ ergo cōponibilia sunt añ ꝯposi-
tionem, ergo est in illis ꝓpōnibus est tertium numero.

Querit̃ Quõ docet pħus multiplicare ꝓpões de est secũdo adiacente. Solutio docet eas multiplicare in duplici quãtitate. scʒ in q̃ntitate indefinita ꝛ vl'i. In q̃ntitate indefinita sunt iste homo est hõ nõ est nõhomo est nõhõ nõ est. In q̃ntitate vero vl'i sunt iste oīs homo est om̄is homo nõ est om̄is nõhomo est om̄is nõhomo non est. Et sicut ista multiplicatio fit in tempe p̃nti.ita etiã p̄t fieri in extrinsecis temporib⁹ scʒ in in p̄terito ꝛ futuro.

Querit̃ Quare pħus in ista multiplicatõne ꝓpositõnum nõ facit mentõnem de enunciatõne particulari ꝛ singulari sicut de indefinita ꝛ vniuersali Solutio ꝙ particularis ꝯprehenditur hic sub indefinita. quia signum particulare nihil addit supra terminum indefinite sumptum nisi quendam vagum respectum. Sed enunciatõnem singularem pretermisit. quia singulares non variantur penes vniuersalitatem ꝛ nõ vniuersalitatem cum subiecto earum nõ possit addi signũ. Et sic ẜm pħm sunt tantum octo ꝓpositõnes p̓ncipales que multiplicantur de ꝟbo est scđo adiacẽte. scʒ quattuor in quantitate indefinita ꝛ quatuor in quantitate vniuersali. Possent tamen ꝓpositõnes ille multiplicari ẜm ẜm omnem quantitatem. Et quia sunt quattuor quantitates ꝛ in quali libet quantitate fiunt quattuor sic sunt in toto sedecim propositõnes que fiunt de hoc verbo est secundo adiacente saltem de tempore presenti. quia si multiplicarentur ille propositõnes etiam ẜm tempora extrinseca. scʒ ẜm preteritum ꝛ futurum tunc fierent multo plures. Et vt studentib⁹ magis pateat ordinaui propositõnes illas de tempore presenti in hac figura.

In q̃ntitate vniuersali	Prima oīs homo est	affirma. de subiecto finito.
	Scđa oīs hõ nõ est	negatia de subiecto finito
	Tertia oīs nõhõ est	affirmatia de subiecto ĩfinito
	Quarta oīs nõhõ nõ ẽ	negatia de subiecto ĩfinito.

In q̃ntitate p̄ticulari	Prima q̃dã hõ est	affirmatia de subiecto finito.
	Scđa q̃dã hõ nõ est	negatia de subiecto finito.
	Tertia q̃dã nõhõ ẽ	affirmatia đ subiecto ĩfinito
	Quarta q̃dã nõhõ nõ ẽ	negatia de subiecto infinito.

In q̃ntitate indefinita	Prima homo est	affirmatiua de subiecto finito.
	Scđa homo nõ est	negatiua de subiecto finito
	Tertia nõhomo est	affirmatia de subiecto ĩfinito.
	Quarta nõ hõ ñ ẽ	negatia de subiecto infinito.

In q̃ntitate singulari	Prima socrates est.	affirmatia de subiecto finito.
	Scđa socrates nõ ẽ	negatia de subiecto finito
	Tertia nõ socrates est	affirma. de subiecto ĩfinito
	Quarta nõ socrates ñ ẽ	negatia de subiecto ĩfinito

Queritur Quare iste ꝓpositõnes de est secundo adiacen-
te non multiplicantur ex parte predicati sicut ex
parte subiecti. Solutio quia ista multiplicatio fit penes affirmatõem
et negatõnem finitum 7 infinitum. sed predicatum propositõnis de est se-
cundo adiacente nõ potest variari penes finitum 7 infinitum. quia predi-
catum est hoc verbum substantiuum est quod infinitari non potest. vt in
capitulo de verbo superius dictum fuit.

Tertium capitulum

Quando autem est tertium adiacens predicatur dupliciter
dicuntur oppositõnes.

In isto capitulo phus docet multiplicare ꝓpõnes de est tertio adiacen-
te. Et habet duas partes. In pˢma docet multiplicare tales ꝓpositõnes
subiecto semper manente finito. 7 in secunda docet hoc subiecto manente
infinito.

Queritur Quõ docet phus multiplicare ꝓpositões de est
tertio adiacente Solutio dicit ꝙ sunt in duplo
plures ꝙ̃ de est secundo adiacente. Et ratio est. quia ꝓpositõnes de ẽ ter-
tio adiacente nõ solum multiplicantur ex parte subiecti. sicut ille de est se-
cundo adiacente. sed etiam ex parte predicati. quia habent predicatũ ma-
teriale quod potest variari penes finitum 7 infinitum. Et ergo quando
in duplici solum quantitate multiplicantur sicut multiplicat eos phus in
textu. tunc fiunt sedecim ꝓpositõnes de est tertio adiacente. Sed si mul-
tiplicẽtur ſm oĩes quantitates tunc fiunt triginta due saltem de tempo-
re presenti. quia in qualibet quantitate fiunt octo. quattuor de subiecto fi-
nito 7 quattuor de subiecto infinito variando semper predicatum penes
finitum 7 infinitum vt patet in sequenti figura.

	Prima ois hõ ē iustus	affir^a	de subiecto z p̄dica
	Scđa ois hõ nõ ē iust⁹	negatia	to finitiꝫ.
	Tertia ois hõ ē nõ iust⁹	affir^a	de subiecto finito z
	Quarta ois hõ nõ ē ñ iust⁹	negatia	p̄dicato infinito
In q̃te vli			
	Prima ois nõ hõ ē iust⁹	affir^a	de subiecto infinito
	scđa ois nõ hõ nõ ē iust⁹	negatia	z p̄dicato finito
	tertia ois nõ hõ ē nõ iust⁹	affirma.	de subiecto z predi
	q̄rta ois nõ hõ ñ ē nõ iust⁹	negatia	cato infinitis.
	Prma q̇dã hõ ē iustus	affirma.	de subiecto z predi
	Scđa q̇dã hõ nõ est iust⁹	negatia	cato finitis.
In q̃te pti-culari	tertia q̇dã hõ ē nõ iustus	affirma.	de subiecto finito z
	q̄rta q̇dã hõ nõ ē nõ iust⁹	negatia	p̄dicato infinito
	p̄ma q̇dã nõ hõ ē iust⁹	affirma.	de subiecto ĩfinito
	scđa q̇dã nõ hõ nõ ē iust⁹	negatia	z p̄dicato finito
	tertia q̇dã nõ hõ ē nõ iust⁹	affirma.	de subiecto z pre
	q̄rta q̇dã nõ hõ ñ ē nõ iust⁹	negatia	dicato infinitis.
	p̄ma homo est iustus	affirma.	de subiecto z predi
	scđa homo nõ est iustus	negatia	cato finitis.
	tertia hõ est nõ iustus	affirma.	de subiecto finito
	q̄rta hõ nõ ē nõ iust⁹	negatia	z p̄dicato infinito.
In q̃te ide^ta			
	p̄ma nõ hõ ē iustus	affirma.	de subiecto ĩfinito
	scđa nõ hõ nõ ē iust⁹	negatia	z p̄dicato finito
	tertia nõ hõ ē nõ iust⁹	affirma.	de subiecto z pre
	q̄rta nõ hõ nõ ē nõ iust⁹	negatia	dicato infinitis.
	p̄ma socrates ē iustus	affirma.	de subiecto z pre
	scđa socrates nõ ē iust⁹	negatia	dicato finitis
	tertia. socrates ē nõ iust⁹	affirma	de subiecto finito
In q̃titate singulari	q̄rta. socrates ñ ē nõ iust⁹	negatia	z p̄dicato ĩfinito.
	p̄ma. nõ socrates ē iustus	affirma.	de subiecto ĩfinito
	2^a nõ socrates nõ ē iust⁹	negatia	z p̄dicato finito
	3^a. nõ socrates ē nõ iust⁹	affirma.	de subiecto z p̄di
	q̄rta nõ socra. ñ ē ñ iust⁹	negatia	cato infinitis.

Querit̃ Qualem habitudinē hñt ꝓpõnes de est tertio adiacen te multiplicitate penes p̄dicatũ finitũ z infinitũ subiec to sp manēte finito. Solutio d̄r phus ꝙ sic multiplicãdo eas fiūt qua tuor ꝓpõnes vt patuit q̄ sic se habēt ꝙ due eaꝝ se hñt ad affirmatõnem z

nẽgatõem ꝫm ꝯñaȝ sicut ꝓpões ꝑuatiue. Alie vero due minime. Qđ so
let ꝯmuniter sic exponi ꝙ due ꝯsequunt̃ se. id est ad affirmatiuã de predi
cato finito seq̃tur negatiua. de p̄dicato infinito vt bñ sequit̃. hõ est iustꝰ. g̊
hõ nõ est nõ iustus. Et ad affirmatiuã de p̄dicato infinito seq̃tur nega
tiua de p̄dicato finito. vt bene seq̃tur homo est nõ iustus. ergo homo non
est iustus. Due vero minime ꝯsequunt̃ se. qꝛ ad affirmatiuã de p̄dicato
finito nõ seq̃tur affirmatiua de p̄dicato infinito. vt nõ seq̃tur hõ nõ est iu-
stus. ergo homo est nõ iustus. Et ad negatiuã de p̄dicato finito nõ seq-
tur negatiua de p̄dicato infinito. vt nõ sequitur homo nõ est iustus. ergo
homo nõ est nõ iustus.

Queritur Quot regule ꝯñaꝝ eliciunt̃ ex habitudine illaꝝ quat-
tuor ꝓpositionũ. Solutio ꝙ due. Prima est ꝙ ab af-
firmatiua de p̄dicato finito ad negatiuã de p̄dicato infinito est bona ꝯse
quẽtia. Scđa ẽ ꝙ ad affirmatiuã de p̄dicato infinito ad negatiuã de p̄di
cato finito est bona ꝯña. Exẽpla patẽt ex dictis. Rõ vero istaꝝ regulaꝝ ẽ
qꝛ cuicũq₃ attribuit̃ vnũ oppositoꝝ ab eodẽ remouet̃ reliquũ. ſ₃ terminus
finitus ⁊ infinitus hñt oppõem. g̊ cuicũq₃ attribuit̃ terminus finitꝰ ab eo
dem remouet̃ terminus infinitꝰ. ⁊ sil'r cuicũq₃ attribuit̃ terminus infinitꝰ
ab eodẽ remouet̃ terminꝰ finitus. Et eodẽ mõ sicut iã dictũ est de ꝓpõni
bus de p̄dicatꝭ infinitis ita dđm ẽ de ꝓpõibꝫ de p̄dicatis ꝑuatiuis. qꝛ sicꝫ
bñ seq̃tur hõ ẽ iustꝰ. g̊ hõ nõ ẽ nõ iustus ita bñ seq̃tur hõ ẽ iustꝰ. g̊ hõ nõ
ẽ iniustus. ⁊ sicut bñ seq̃tur hõ ẽ nõ iustus. ergo homo nõ est iustus. ita bñ
seq̃tur homo est iniustus. ergo homo nõ est iustus.

Arguitur Nõ seq̃tur in rheno sunt nõ pisces. g̊ in rheno nõ sunt pisces. in
bursa sunt nõ studẽtes. g̊ in bursa nõ sunt studẽtes. g̊ scđa regu
la ẽ falsa. Soº ꝙ ibi nõ arguit̃ ꝫm illã regulã. qꝛ nõ arguit̃ ibi ab affirma-
tiua de p̄dicato infinito ſ₃ de subiecto infinito. qꝛ nõ pisces vel nõ studen-
tes est subiectũ l₃ videatur poni a ꝑte p̄dicati

Arguitur Hic arguit̃ ab affirmatiã de p̄dicato ĩfinito ⁊ tñ nõ seq̃t̃. sortes
videt nõ hoĩem. g̊ nõ videt hoĩem. Soł̊ ad hoc ꝙ bñ arguatur
penes illã regulã req̃rit̃ ꝙ totũ p̄dicatũ infinitet̃. ⁊ nõ tm̃ ꝑs p̄dicati. vn-
de deberet sic argui. sortes est nõ videns hoĩem. ergo sortes nõ videt ho-
minem ⁊ tunc esset bonum argumentum.

Queritur Utꝝ etiã ecõtra valeat ꝯña a negatiã de p̄dicato finito ad affir
matiuã de p̄dicato ĩfinito. Soº ꝙ nõ val₃ absolute ſ₃ solũ ꝫuatꝭ
duabꝫ ꝯditõibꝫ. Quaꝝ p̄ma ẽ ꝙ arguat̃ cũ ꝯstãtia subiecti. ⁊ g̊ nõ seq̃tur
adã nõ ẽ iustꝰ. g̊ adã ẽ nõ iustꝰ. ſ₃ bñ seq̃t̃ posito ꝙ petrꝰ habeat eẽ in rerũ
natura. petrꝰ nõ ẽ iustꝰ. g̊ petrꝰ ẽ nõ iustꝰ Scđa ꝙ arguat̃ in p̄dicatꝭ essen
tialibꝫ ⁊ nõ accñtalibꝫ. ⁊ g̊ bñ seq̃tur chimera nõ ẽ hõ. g̊ chimera ẽ nõ hõ.
nec ad illã chimera ẽ nõ hõ seq̃t̃ ista. g̊ chimera ẽ. ſ₃ ꝯmittit̃ fallacia a dicto
ꝫm q̇d ad dictũ simpl'r ⁊ hꝰ ꝓpterea. qꝛ negatio ĩfinitãs in subalibꝫ nihil re
linquit. S₃ nõ seq̃t̃ chimera nõ ẽ iusta. g̊ chimera ẽ nõ iusta. qꝛ ad illã chi-
mera ẽ nõ iusta seq̃tur ista. g̊ chimera ẽ. qꝛ negatio infinitãs in accidẽtali-
bus relinquit aliq̇d sc₃ subiectũ vt dt albertus.

Queritur Quod est illud dubium quod mouet phus circa ꝑpõnes vniuersales de est tertio adiacente. Solutio dubiũ ẽ istud exquo ꝑpõnes vl'es de est tertio adiacẽte multiplicant͛ sicut ꝑpõnes indefinite. An in oĩbus equaliter se habeant sicut ꝑpõnes indefinite. Sed ad hoc respondet phus ꝙ nõ qꝛ in ꝑpositionibꝫ vl'ibꝫ non ꝯtingit angulares. id est directe in angulis sibiinuicem oppositis esse simꝉ veras. sed hoc bene ꝯtingit in indefinitis. Et ratio illius est qꝛ ꝑpões angulares vl'es de angulis oppositis sunt ꝯtrarie. sed ꝑpões ꝯtrarie nõ pñt esse simul vere. sed ꝑpõnes angulares indefinite sunt subcõtrarie. sed ꝑpositiones subcontrarie possunt esse simul vere. Et istud patꝫ ad oculum in istis duabus quadrangularibus figuris.

A Homo est iustus — B Homo nõ est iustus.
C Homo ẽ nõ iustus — D Homo nõ est nõ iustus
A Oĩs homo ẽ iustus — B Omĩs homo nõ est iustus.
C Oĩs homo ẽ nõ iustꝰ — D Oĩs hõ nõ ẽ nõ iustus.

Quintum capitulum.

In his vero in quibus est nõ contingit vt in eo ꝛc̃.

In isto capitulo phs docet multiplicare ꝑpõnes de aliis verbis q̃ꝫ de illo verbo est. puta de verbis adiectiuis. Et diuiditur in duas ptes. quia pͥmo facit hoc. scd'o remouet dubia.

Queritur Quõ debent multiplicari ꝑpõnes de verbis adiectiuis. sicut sunt currere ambulare ꝛc̃. Soꝰ ꝙ eodem modo debent multiplicari ꝛ eodem mõ se habent ad oppõnem et eq̇pollentiam sicut ꝑpõnes de illo verbo est. Exempli gratia in q̃titate vl'i fiunt iste ꝑpões. oĩs homo currit oĩs homo nõ currit. oĩs nõ homo currit oĩs nõ homo non currit. Et sic ꝯsequenter etiam possunt multiplicari in aliis quantitatibus.

Ar Propositiones de est multiplicant͛ tam ex pte subiecti q̃ꝫ ex pte p̄dicati. sed ꝑpositões de verbis adiectiuis nõ multiplicantur ex parte predicati. ergo male dͭ phus ꝙ eodem modo debent multiplicari. Solo. qñ phs dͭ ꝙ ꝑpões de ꝟbis adiectiuis debẽt eodẽ mõ multiplicari. sicut ille que sunt de verbo est. hoc debet intelligi de ꝑpõnibus de est secundo adiacente. quia ille solum multiplicantur ex pte subiecti ꝛ nõ debꝫ intelligi de ꝑpõnibus de est tertio adiacente. qꝛ nullum verbum in ꝑpositõe potest infinitari. verum tamẽ si resolueret͛ verbum adiectiuũ in suum ptici pium tunc posset multiplicari talis ꝑpõ ex pte vtriusq̧. scꝫ ex parte subiecti ꝛ predicati sicut ille que sunt de est tertio adiacente. quia tunc ipsa met esset de est tertio adiacente.

Queritur Quot dubia remouꝫ phus in textu circa prius dicta. Solutio ꝙ duo. Primũ est. qꝛ dictum ẽ

ꝙ ꝓpõnes vl̃es possunt multiplicari penes finitum ⁊ infinitũ. sicut ꝓpões indefinite. posset aliquis dubitare an negatio infinitans deberet addi termino ꝯmuni vel signo. Hoc ergo dubium remouet phus ⁊ dt̃ ꝙ negatio infinitans nõ debet addi signo sed termino ꝯmuni siue subiecto. Et ratõ istius est. qꝛ signum nõ potest infinitari sicut patꝫ ex ꝯditionibꝫ positis in capitulo de noĩe q̃ reqrunť ad hoc ꝙ aliqđ nomẽ possit infinitari.

¶ Scđm dubium est. qꝛ dictum est superius ꝙ ꝓpõ est vl̃is in qua ponit̃ hoc signum oĩs vel ꝯsimile. posset aliquis dubitare an oĩs ſ̃caret vl̃e remouẽdo ergo dubium dt̃ phus ꝙ oĩs non ſ̃cat vl̃e sed qm̃ vl̃r. vt etiã dictum fuit superius in pͥmo. Et hoc probat exemplariter. qꝛ iste ꝓpositõnes homo currit ⁊ homo nõ currit nõ differunt ab istis. oĩs homo currit oĩs homo non currit. nisi qꝛ in istis subiectum accipitur vl̃r in aliĳs vero non.

Sextum capitulum.

Quoniã vero ꝯtraria est negatio ei que est omne animal.

In hoc sexto capitulo phus remouet circa predicta aliqua dubia. Et diuiditur in sex ptes ſ̃m ꝙ remouet sex dubia.

Queritur Quod est pͥmum dubium. Solutio pͥmum dubium est circa hoc quod dictum est ꝙ ꝓpositiones angulares in vl̃ibus non possunt esse simul vere que scꝫ sit cã illius Et respondet phus ꝙ causa illius est. qꝛ ꝓpõnes angulares in vniuersalibus sunt ꝯtrarie ⁊ de hoc satis diximus ibi.

¶ Scđm dubium. qꝛ dictum est pͥus ꝙ quando hoc verbum est p̃dicat̃ tertiũ adiacens fiunt quattuoꝛ ꝓpõnes quaꝝ due se ꝯsequunť ſ̃m affirmationem ⁊ negatõnem. posset aliquis querere que sunt ille ꝓpõnes que ꝯsequuntur se. Hoc ergo dubium remouẽdo dt̃ phus ꝙ ad negatiuam de p̃dicato finito seq̃tur affirmatiua de p̃dicato infinito. Et hoc arguendo cum ꝯstantia subiecti. vt bene seq̃tur nullus homo est iustus. ergo oĩs hõ est nõ iustus. Et ꝙ illa ꝯsequẽtia sit bona probat phus sic. qꝛ oppositum ꝯñtis nõ potest stare cum antecedẽte. Nã oppositũ ꝯñtis est aliquis hõ est iustus ⁊ hoc non p̃t stare cum añte scꝫ nullus homo est iustus. qꝛ opponitur sibi ꝯtradictorie. ergo seq̃tur ꝙ pͥma ꝯsequẽtia fuit bona. de intellectu tamẽ istius dubĳ latius dictum est superius

¶ Tertium dubium. qꝛ dictum est ꝙ in ꝓpõnibus simpl'r sumptis vna sequitur ad aliam. puta affirmatiua de p̃dicato infinito ad negatiuam de predicato finito. posset aliquis dubitare an sic etiam essꝫ in ꝓpositõnibus sumptis interrogatiue. Ad hoc respondet phus ꝙ sic in singularibꝫ sed nõ in vl̃ibus. Qꝫ sit sic in singularibꝫ ꝓbat phus. qꝛ in singularibꝫ idẽ est siue negatio p̃ponatur siue postponatur. Exempli gratia. Si q̃ratur putas ne socrates est sapiens. Si dicatur ꝙ nõ tunc illa responsio valet istaꝫ socrates nõ est sapiens ⁊ ad illam seq̃tur. ergo socrates est nõ sapiens Sꝫ ꝙ nõ sit sic in vl̃ibus ꝓbat. qꝛ si querat̃. Est ne oĩs homo sapiens. ⁊ respondeatur non. tunc illa responsio valet istam non oĩs homo est sapiẽs et ad illam non seq̃tur ista de p̃dicato infinito. oĩs homo est nõ sapiens

q2 pma potest esse vera. sc3 non om̄is homo est sapiens. q2 valet istā q̇dam homo nō est sapiens. ꝙ tn̄ scd̄a sit falsa sc3 ista oīs homo est nō sapiens. q2 illa valet istam nullus homo est sapiens.

¶ Quartum dubiū q2 dictum est ꝙ ꝓpōnes multiplicanͭ ex pte subiecti ⁊ p̄dicati penes finitum ⁊ infinitum. posset aliquis dubitare an nōia et verba infinita essent negatōes vel ꝓpōnes negatiue. Ad hoc respondet phus ꝙ non. Et ratio est. q2 op3 oēm negatōem esse verā vel falsam. s3 nomina infinita vel verba non s̄cant verum vel falsum. ergo minorē probat q2 q̇ d̄r nōhomo non plus d̄r verum si non addat aliud predicatum q̄ꝫ si diceret homo tantum.

¶ Quintū dubium ex quo dictū est ꝙ ꝓpōnes de p̄dicato finito ⁊ infinito ꝯsequunͭ se. ita ꝙ ad negatiuā de p̄dicato finito sequaͭ affirmatiua de p̄dicato infinito ⁊ alie due sil'r. Posset aliq̇s dubitare an etiā ꝓpōnes de subiecto infinito haberēt aliquam eq̇pollentiā ⁊ ꝯñam. sicut habēt ꝓpōes de p̄dicato infinito ⁊ finito. Ad hoc respōdet phus ꝙ vl'r nō. Et hoc sic ꝓbat. q2 ad affirmatiuā de subiecto infinito nec seq̇tur affirmatiā de subiecto finito nec negatiua de subiecto finito. ergo nulla seq̇tur ad eā. Antecedēs pt3 exempla riter. q2 ad istā oīs nōhō ē iust9. nec seq̇tur ista oīs hō ē iustus. nec ista. oīs homo non est iustus. nec ip̄a seq̇tur ad aliquā istarū. Contingit tn̄ aliquas eaꝝ q̄ sunt de subiecto infinito esse easdē inter se q̄ꝫ tum ad ꝯñam. vt oīs nō hō est nō iustus est eadē illi nullus nō homo ē iustus ⁊ vna seq̇tur ad aliā. ⁊ sic ad negatiuā de p̄dicato finito seq̇tur affirmatiua de p̄dicato infinito in ꝓpositōnibus habentibus subiecta infinita. sicut in habentibus subiecta finita.

¶ Sextum dubiū Ex quo phus in multiplicatōne ꝓpositionū sepe posuit p̄dicatū añ subiectum. Posset aliq̇s dubitare an hoc posset ꝯgrue sic fieri. Et respondet phus ꝙ sic. q2 nōia ⁊ verba transposita idē s̄cant. Et hoc sic ꝓbat. q2 si nōia ⁊ verba transposita nō idem s̄carent. tunc seq̄retur ꝙ vnius affirmatōnis essent plures negatōnes. cuius tn̄ oppositum fuit superius ostensum. Seq̄la ꝓbatur. q2 huius affirmatōnis est alb9 hō negatio est nō est alb9 homo. si ergo hec affirmatio est homo alb9 nō sit eadē p̄dicte affirmatōni tunc negatio eius erit ista. nō est nōhō alb9. aut ista nō est hō alb9. Nō pma q2 illa est negatio huius affirmatōis. nō homo ē albus. ergo scd̄a sc3 ista nō est homo alb9 erit sua negatio. sed illa etiā est negatio huius est alb9 homo. ergo vnius affirmatōnis sc3 istius est alb9 homo erunt due negatōnes diuerse sc3 iste nō est alb9 homo ⁊ nō ē hō albus qd̄ est inconueniēs. quare seq̇tur ꝙ nōia ⁊ verba trāsposita idē s̄cant.

Ar Arestoteles in ista ratōe petit pncipiū. q2 accipit illud qd̄ debet ꝓbare. accipit eñ istā nō est homo alb9 q̄ est negatio secūde affirmatōnis esse etiā negatōem pme istius sc3 est alb9 homo. ⁊ tn̄ hoc deberet ꝓbare. Solutio boetij ꝙ veꝝ est ꝙ arestoteles accipit hoc qd̄ deberet ꝓbare. sed tn̄ nō petit pncipiū. q2 accipit hoc ꝓ pncipio manifesto et supponit ꝓpter eius euidentiam Unde cum ista affirmatio ē alb9 homo dicat ꝯnexionē ip̄ius esse cū ꝯposito ex hōie ⁊ albedine ⁊ manifestū sit ꝙ illā

ꝯnexionem remouet eam ista nō est homo alb⁹ ꝗ̄ꝫ ista nō ē alb⁹ homo. sicsa
tis manifestū ē ⁊ euidēs ꝙ vtraqꝫ ē negatio ipius. ⁊ ideo arestoteles hoc
suppoluit. Et quando hoc non attendit̄ ꝯtingit sepe ꝙ textus arestotelis
hic a multis non intelligatur.

Ar Iste ꝓpōes nō ſ̄cant idē. ois homo est aīal ⁊ oīe animal ē homo
ergo videtur ꝙ nō sit bn̄ dictum ꝙ noīa ⁊ verba transposita idez
ſ̄cant. Solutio transpositio pt̄ dupl'r fieri. vnomodo sic ꝙ illa q̄ tran-
sponunt̄ maneant in eadem pte enūciatōnis scꝫ semꝑ a parte subiecti vl̄
a parte predicati. et sic proprie intelligit dictum suum Arestoteles. vt pa
tet ex exēplo quod adduxit. Alio mō potest fieri transpositio sic. ꝙ ea q̄
transponuntur non maneant in eadem parte enunciationis. sicut fit hic
omnis homo est animal. ⁊ omne animal est homo. ⁊ tunc non oportet ꝙ
nomina verba transposita idem significent. Etiam attendendum est di-
ligenter ꝙ in transpositōne non fiat mutatio proprietatum terminorum.
que sunt suppositio appellatio ampliatio restrictio ⁊ huiusmodi. quia ille p
prietates variate variant veritatem ⁊ falsitatem propositōnis. ⁊ sic fit ꝙ
nomina ⁊ verba transposita cum mutatōne talium proprietatum nō idē
significant. ⁊ ergo non idem significant. homo est mortuus ⁊ mortuum
est homo. homo non currit. ⁊ non homo currit. vidi canem comedere pa-
nem ⁊ vidi panem comedere canem ⁊ sic de alijs.

Septimum capitulum.

Atuero vnum de pluribus vel plura de vno affirmare.
vel negare si non est vnum ⁊c̄.

In hoc septimo capitulo phus postq̄ꝫ determinauit de multiplicatio-
ne consequentia ⁊ equipollentia enunciationum vnarum. consequenter
determinat de multiplicatione consequentia ⁊ equipollentia enunciatio-
num plurium. Et diuiditur in duas partes. quia primo ostendit quan
do affirmatio ⁊ negatio dicunt̄ plures. Scdo docet multiplicare enun-
ciatōnes plures. Et ostēdit ꝯn̄am ⁊ eq̇pollentiā ear̄.

Queritur Quando affirmatio vel negatio dicitur plures
Solutio quando vnum affirmatur vel negat̄
de pluribus. vel plura de vno vel plura de pluribus. ita tn̄ ꝙ ex illis pluri
bus non fit vnū talis affirmatio vel negatio nō ē vna sed plures.

Queritur An tunc quandocūqꝫ vnum p̄dicatur de vno af
firmatio vel negatio sit vna. Ad hoc respondet
phus ꝙ sic nisi in ea esset vnum nomē pluribus impositum ex q̇bus nō fit
essentialiter vnum. q² tunc affirmatio vel negatio nō esset vna sed plures
vt si dicatur canis est substātia. Sed si plura p̄dicātur de vno vel vnum

de pluribus ex q̄bus fit vnum. tunc affirmatio vel negatio non est plures sed vna. vt cum dr̄ homo est aīal mansuetum bipes.

Queritur Quō probat phus ꝙ tunc enunciatio est plures quādo p̄dicatur vnum de pluribus vel plura de vno. Solutio ꝓbat in effectu tali ratione. illa enunciatio nō est vna ad quā dyalectice interrogatā sz ad enūciatōez ī q̄ plura p̄dicanť de vno vel vnū de pluribꝫ dialectice iterrogatā nō dať vna respōsio. ḡ talis enūciatio nō est vna sed plures. Maior patz. qr dyalectica interrogatio petit sibi respondēri alteram ꝑtem ꝯtradictōnis. sed q̄libet ꝑs ꝯtradictiōis est vna. ergo. Sed q̄reret aliquis. qr hic dr ad interrogatōem plures nō est respondendum vna responsione quid faciendum est. si interrogatio plures sit vera in oīni sensu. Ad hoc respondet phus ꝙ adhuc non sufficit dare vnam responsionē. Et rō est qr interrogatio ⁊ responsio sunt relatiua ⁊ ergo si interrogatio nō est vna responsio etiam nō debet esse vna Et de hoc latius in libro elenchorum dicetur.

Queritur Quid est interrogatio dyalectica. An scz q̄d est sit interrogatio dyalectica. Solutio phi ꝙ nō. Et ratio illius est. qr interrogatio dyalectica debet accipere vtrāqꝫ ꝑtem ꝯtradictōnis. ita ꝙ respondens possit eligere determinate vnam ꝑtē quā velit. sed sic nō est de interrogatōne quid est. Sicut si q̄ratur quid est homo nō potest responderi sic. vel nō ergo interrogatio querens quid ē non est dyalectica. Et ostendit hic phus incidētaliter quid nō sit interrogatō dyalectica. sed quid sit hoc reseruat ad librum thopicorum.

Queritur Quō docet phus multiplicatōnes consequentias ⁊ equipollentias enunciatōnum plurium. Solutio per duas questiones quas determinat.

Queritur Que est p̄ma questio. Solutio vtrꝫ ad ans̄ diuisum sequať ꝯsequens ꝯiunctum. hoc est An a diuisis ad ꝯiuncta sit bona ꝯn̄a. Et arguit phus p̄mo ad ꝑtē affirmatiuam ꝙ sic duobus exemplis. Primū est qr bene seq̄tur. homo est aīal et hō est bipes. ergo hō est aīal bipes. Scōm est qr bn̄ seq̄tur. sortes est homo et sortes est albꝫ. ergo est hō albꝫ. Scdo arguit ad ꝑtem negatiuā ꝙ nō sit bona. qr nō sequiť sortes est citharedus ⁊ sortes est bonus. ergo est bonꝯ citharedus. qr ans̄ p̄t esse verꝫ sine ꝯn̄te. Etiā si talis ꝯn̄a a diuisis ad cōiuncta valeret tunc seq̄renť multa incōueniētia. Primū est ꝙ cōmitteretť nugatio. qr de quocūqꝫ hoīe q̄ est albus verum est dicere ꝑ se ꝙ sit homo et ꝙ sit albꝫ Si ergo semꝑ valeret ꝯn̄a a diuisis ad ꝯiuncta tunc seq̄retur bn̄ sortes est homo albꝫ ⁊ est homo ⁊ albꝫ. ergo sortes est hō albꝫ ⁊ hō albꝫ sed ibi ꝯmittiť nugatio. Scōm incōueniens est ꝙ esset ꝓcessus in infinitū. qr si esset verꝫ dicere. sortes est hō albꝫ hō albꝫ tunc bn̄ seq̄reť. sed sortes est hō ⁊ albꝫ. ergo sortes est hō albꝫ hō albꝫ homo albꝫ. ⁊ sic ꝯsequenter in in-

finitum. Et sicut ꝑ illa incõuenientia exemplariter ostendit sequi in acci-
dentalib⁹ ita etiam in substantialib⁹ potest ostendi.

Queritur Quõ soluit phus istam questionẽ. Solutio ꝑ
duas distinctões ⁊ vult ꝙ arguendo a diuisis
ad ɔiuncta aliqñ est bona ɔña quandoq; nõ. Et vt distincti⁹ intelligat
potest sic dici ꝙ p̄dicata vel sunt ambo substantialia vl' ābo accñtalia. vel
vnũ substãtiale ⁊ aliud accñtale. Si sᵹ ābo subalia tũc vel sunt ɔuertibi-
lia vel nõ. si sunt ɔuertibilia tunc nunq; valet ɔsequẽtia impediẽte nuga-
tione. vt nõ seqtur iste est homo ⁊ est ratõnalis. ergo est homo ratõnalis.
Si nõ sunt ɔuertibilia. hoc est dupl'r. q2 vel magis ɔmune p̄cedit ⁊ mi-
nus ɔmune sequitur vel ecõtra. Si magis ɔmune p̄cedit tunc est bonuʒ
argumentũ. vt bñ seqtur sortes est aial ⁊ est hõ. ergo ẽ aial hõ. Si econtra
hoc est si minus ɔmune p̄cedit tunc nõ tenet ɔña ꝓpter nugatiõem. vt nõ
seqtur sortes est hõ ⁊ est aial. ergo est hõ aial Si vero ambo p̄dicata sᵹ
accidẽtalia. hoc est dupl'r. q2 vel sunt subordinata vel nõ. Si sunt sibiĳnui-
cem subordinata. hoc est dupl'r. q2 vel magᵹ ɔmune p̄cedit vel ecõtra. Si
magis ɔmune p̄cedit tunc est bonũ argumentũ. vt bñ seqtur sortes ẽ co-
loratus ⁊ est alb⁹. ergo est coloratus alb⁹. Si minus ɔmune p̄cedit tũc nõ
valet impediente nugatõe. vt nõ seqtur sortes est alb⁹ ⁊ est coloratus. ergo
est alb⁹ coloratus. Si vero p̄dicata nõ habẽt inter se ordinem tunc nunq;
valet ɔña. vt nõ seqtur sortes est citharedus ⁊ est bonus. ergo est bonus
citharedus. sortes est clericus ⁊ est bonus. ergo est bonus clericus. Si aũt
vnũ p̄dicatũ fuerit substantiale ⁊ aliud accidẽtale. hoc est dupl'r. q2 vl' illa
p̄dicata sunt ɔuertibilia vel nõ. si sunt ɔuertibilia tunc nũq; valet ɔsequẽ-
tia ꝓpter nugatõem. vt nõ seqtur sortes est hõ ⁊ est risibilis. ergo est hõ ri-
sibilis. Si vero nõ sunt ɔuertibilia tunc bñ valet ɔña. vt bñ seqtur sortes
est hõ ⁊ est alb⁹. ergo est hõ alb⁹. Et ꝑ istas distinctões soluunt oẽs obie-
ctões p̄us facte ⁊ q̄ solent ɔmuniter hic fieri.

Queritur Que est scďa questio. Solutio scďa questio ẽ
ista. vtꝝ etiã ecõtra valeat ɔña a ɔiunctis ad di-
uisa. Et arguit phs ꝓ pte affirmatia ꝙ sic. quia bene seqtur sortes est hõ
alb⁹. ergo sortes est homo ⁊ est albus.

Queritur Quõ soluit phus istã questionẽ. Sol'o vult
ꝙ quandoq; teneat ⁊ qñq; nõ. ⁊ dʒ distingui hic
de p̄dicatᵹ sicut statim distinctum fuit in solutõne p̄me questionis. Sed
addit phus hic duas conditiones quas oportet obseruari si debeat vale-
re consequentia a coniunctis ad diuisa. Prima est ꝙ in illis predicatis in
quibus arguitur a coniunctis ad diuisa non sit contrarietas vel oppo-
sitio in adiecto. Et ergo non sequitur sortes est homo mortuus. ergo est
homo ⁊ est mortuus. quia antecedens est verum ⁊ consequens falsum.
Unde oppositio in adiecto dicitur quando obiectum seu determinatio
repugnat illi cui adĳcitur. vel suo determinabili vt homo mortuus homo

pictus. Secunda conditio est ꝙ vnum p̄dicatum nō diminuat aut di-
strahat vel alienet aliquid de ratōne alterius. ⁊ ergo nō seq̄tur homerus
viuit vt poeta. ergo homerus viuit. quia homerum viuere vt poetam nō
est eum viuere simpl'r sed soluz ſm q̄d scȝ in opinione seu in memoria ⁊ re-
cordatōne suorum discipulorum.

Queritur Quō potest hoc sciri qn̄ est ꝯtrarietas vel opposi-
tio in p̄dicatis ⁊ qn̄ nō. Ad hoc respondet ph's
ꝙ faciliter cognoscit̄ ex definitōnibꝫ taliū p̄dicatoꝝ ponendo scȝ definitio-
nes talium p̄dicatorum loco nominum

Querit̄ Quare nō seq̄tur homo est in opinione. ergo homo est
vel homerus est in opinione. ergo homerus est. So-
lutio phi ꝙ ratio est ista. q2 opinio nō ē eius qđ est sȝ qđ non est. Et ex isto
passu solet trahi auctoritas q̄ dr̄ ꝙ opinio non ē entis sed nō entis.

Secundus tractatus

De modalibus:

His vero determinatis ꝓspiciendum est queādmodum ⁊c.

Iste est scđus tractatus. in quo phus determinat ꝯn̄r de multiplicatō-
ne ꝯn̄ac eq̄pollentia enunciationū modaliū. Et diuidit̄ in quattuor ca-
pitula. In quoꝝ p̄mo determinat de oppōne ꝓpositionū modaliū. Et di-
uiditur in tres ꝑtes. q2 p̄mo ponit intentū. scđo mouet vnam dubitatōem
de oppositōne ꝯtradictōnis in modalibꝫ. ⁊ tertio soluit.

Queritur Quid est ꝓpositio modalis. Solutio ꝓpositō
modalis ſm pe. hys. est que modificatur aliquo
istoꝝ sex modorum. possibile ꝯtingens impossibile necesse verum ⁊ falsuȝ
et accipit ibi Petrus hyspanus ꝓpōnem modalem ꝯmuniter ꝓ omi ꝓpo-
sitōne in qua ponitur modus determinans ꝯpōnem. vnde accipiendo eā
ꝓprie deberet sic definiri ꝙ ꝓpō modalis est que modificat̄ aliquo istorum
quattuor modorum. possibile contingens impossibile ⁊ necesse. Et ergo
Petrus hyspanus posterius in textu suo dicit ꝙ illi duo modi scȝ veruȝ ⁊
falsum relinquuntur cuius ratio postea statim patebit.

Queritur Utrum ꝓpositio modalis sit specifice distincta a
ꝓpositōne de simplici inherentia Solutō ꝙ sic
Et ratio illius est p̄mo. quia illa distinguuntur specifice que distinguun-
tur formaliter. sed ꝓpositio modalis ⁊ ꝓpositio de simplici inherentia diffe-
runt formaliter. ergo distinguuntur specifice. Minor probatur. q2 forma
in omi enunciatōne est compositio. sed alia est ꝯpositio in ꝓpōne modali ⁊
in ꝓpōne de simplici inherentia. quia compositio in propositōne modali
est modificata. ita ꝙ modus sit substantialis illi compositōni sed compo-
sitio in propositōne de simplici inherentia est compositio simpliciter ⁊ non

modificata. Secundo illa distinguuntur specifice que habent distinc-
tas proprietates ⁊ passiones. sed propositio modalis ⁊ de simplici inherē-
tia sunt huiusmodi. ergo distinguuntur specifice. Minor patz. quia ē alia
expositio ⁊ alia consequentia ⁊ equipollentia in modalibus ꝙ in illis que
sunt de simplici inherentia.

Ar̃ Propositio modalis ⁊ de simplici inherentia distinguunt̄ soluz
penes modum. ergo nō distinguunt̄ specifice. ꝯña tenet q̄ꝛ mo-
dus nō variat spēm. Sol'o ꝙ ē duplex modus. scz essential'r ⁊ accñtalis
iā lz modus accñtalis nō variet spēm. q̄ꝛ facit solā distinctōem modalem
tñ modus substātialis bñ variat spēm ⁊ facit distinctō nem essentialē. q̄ꝛ
ille ē de integritate eius cuius est modus. ⁊ sic est in ꝓposito. q̄ꝛ modus fa-
ciens ꝓpōem modalē est de essentia ꝓpōnis modalis.

Qr̃ Quot sunt modi faciētes ꝓpōem modalē ꝓprie dictā. Sol'o
ꝙ quattuor. scz possibile ꝯtingens impossibile ⁊ necesse. Et rō
sufficiētie fm albertū ē. q̄ꝛ oīs modus determinat ꝯpōem. vel q̄ determi-
nat ꝯpōem q̄ dr̄ eē vel q̄ dr̄ nō eē. Si determinat ꝯpōem q̄ dr̄ eē hoc ē du-
pliciter. q̄ꝛ vel dr̄ esse simpl'r. ⁊ sic est necessariū. vel esse ꝑmixtum potētie. ⁊
sic ē possibile vel ꝯtingēs. Si vero determinat ꝯpōem q̄ dr̄ nō eē. sic ē im-
possibile. Ubi notandū est ꝙ possibile ⁊ ꝯtingēs sunt idē material'r ⁊ fm
rem. ⁊ drñt solū ratōe ꝑ hoc ꝙ possibile determinat esse ꝑmixtū potentie
fm se. sz ꝯtingēs determinat illud in ordine ad cām nō stantē

Querit̄ Quot ꝯditōes reqrunt̄ ad hoc ꝙ aliquis modus faci-
at ꝓpōem modalē ꝓprie dictam. Sol'o ꝙ tres. Pri-
ma est ꝙ talis modus debet determinare totam ꝯpōnem dicti. Et ergo
modi determinantes rem verbi sicut sunt fortiter velociter ⁊ similes non
faciunt propositōnem modalem. Secunda est ꝙ talis modus determi-
net ꝯpositōnem intrinsece. ⁊ ergo isti modi scz scitum opinatum ⁊ huius-
modi nō faciunt ꝓpositōnem modalem. sicut quando dicitur sortem cur-
rere est opinatum. vel sortem currere est scitum. quia talis compositio non
dicitur scita vel opinata per aliquam opinionem vel scientiam inherentez
illi compositōni sed solum per scientiam vel opinionem que est in sciente
vel opinante. Tercia est ꝙ talis modus debet ampliare copulam vltra
presens tempus. Et ꝓpter defectum illius conditōnis excludunt̄ verum
et falsum. quia licet sunt modi determinantes ꝯpōnem. tamen non ampli-
ant eam vltra presens tempus.

Queritur Quō attenditur quantitas in propositōnibus
modalibus. Solutio quātitas in modalibus
potest tripliciter attendi. primo ex parte totius dicti. Et sic omnes sunt
singulares q̄ꝛ oīe dictū est singulare seu indiuiduū eo ꝙ appellet singula-
rem ꝯpōem sicut patz in eius expōne. exponit̄ eñ ꝑ ꝓnomē demōstrati-
uum ꝑinatiue spēi. vt hoīem currere est possibile. i. hec ꝯpositio cursus cuz
hoīe est possibilis. Scdo ex pte subiecti dicti. ⁊ sic sunt eiusdē q̄titatis cu-
ius sunt sue p̄iacētes de simplici inherentia. Exempli grā. ista oēm hoīem
currere est possibile. ē vl'is q̄titatis. q̄ꝛ sua p̄iacēs scz. oīs hō currit est vl'is

Ista vero. quedã hoĩem currere ẽ pticularis. qꝛ sua piacens scꝫ qdam hõ currit est pticularis ꝛ sic de alijs. Tertio ex pte modi. Et sic ille q̃ sunt de necessario ꝛ impossibili sunt vl'es qꝛ necesse ampliat ad om̃e tẽpꝰ affirmatiue ꝛ impossibile negatiue. sꝫ ille de possibili ꝛ ꝯtingenti sunt pticulares quia possibile ꝛ ꝯtingens ampliant ad aliqua tpa scꝫ ad pñs ꝛ futuꝝ.

Querit Quõ attendit qualitas in modalibꝫ. Sol'o qualitas pt etiã attendi tripl'r. Primo ex pte dicti. ꝛ sic ille ꝓpõnes sunt affirmatiue q̃ sunt de dicto affirmato. ꝛ ille negatiue q̃ sunt de dicto negato. verũtamẽ est ꝙ tales nõ sunt simpl'r negatiue. sꝫ dicũtur habere negatiuã figurã. Scdo ex pte modi ꝛ sic ille q̃ sunt de necessario possibili ꝛ ꝯtingenti affirmatis ꝛ de impossibili negato sunt affirmatiue. ꝛ q̃ sunt de illis negatis ꝛ de impossibili affirmato sunt negatiue. Tertio ex pte totius enũciatõnis. Et sic ille sunt affirmatiue in qbus copula totius affirmatur. ꝛ ille negatiue in qbus copula totius negatur

Queritur Que est illa questio quã mouet phs de oppõe ꝓpositionũ modaliũ. Solutio questio est ista. An oppositio in modalibꝫ debeat sumi penes negatõem positã ad verbũ vel ad modũ. Et arguit phs pmo ꝙ dꝫ sumi penes negatõem positã ad verbũ qd ponit inter ptes dicti. Et stat ratio in hoc Sicut est in ꝓpõnibꝫ de inesse ita erit in modalibꝫ. Sꝫ sic est ꝙ in ꝓpõnibꝫ de inesse sumit ꝯtradictio penes negatõem positã ad verbũ. g etiã sic erit in modalibꝫ Minorẽ declarat exemplariter. qꝛ istius affirmatõis q̃ est hõ. ꝯtradictio est. nõ est hõ. vbi negatio ponit ad verbũ ꝛ nõ ista est nõ hõ. Sil'r istius affirmationis est albꝫ hõ ꝯtradictoria nõ est hec. ẽ nõ albꝫ hõ. sꝫ ista nõ est albꝫ hõ. Et hoc sic pbat qꝛ de quolibet affirmatio vel negatio de nullo vero sil'r. sꝫ de aliquo scꝫ de ligno ꝯtingit ista duo sil' false enũciare. scꝫ eẽ albũ hoĩeꝫ et esse nõ albũ hoĩem. qꝛ iste ambe sunt false. lignũ est albꝫ hõ ꝛ lignũ ẽ nõ albꝫ hõ. qꝛ vtrobiqꝫ dꝛ ꝙ lignũ sit hõ. sequit ergo ꝙ ille due nõ ꝯtradicũt est albꝫ hõ ꝛ nõ albꝫ hõ. Et sicut est in ꝓpositõibꝫ de illo verbo est ita etiã est in alijs in qbꝫ aliud verbũ pdicat. vt istius affirmatõis ambulat hõ cõtradictoria est ista nõ ambulat hõ. ꝛ non ista ambulat non hõ. ergo videt ꝙ ꝯtradictio in modalibꝫ dꝫ sumi penes negatõnem positã ad verbum.

Scdo arguit phus ad ptem oppositã scꝫ ꝙ ꝯtradictio in modalibus nõ dꝫ sumi penes negatõem positã ad verbũ. Et ponit tale argumentuꝫ Si ꝯtradictio in modalibꝫ sumeret p negatõem positã ad verbũ tũc seq̃ret ꝙ ꝯtradictoria possent simul verificari de eodem. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo seq̃tur Seq̃la pbatur. qꝛ de eodem veꝝ est dicere possibile est esse possibile est nõ esse. possibile est ambulare possibile est nõ ambulare ꝛ sic de alijs Et ꝙ illud qd possibile est esse sit possibile non esse. pbat phus. qꝛ illud quod possibile est esse hoc nõ est semper actu. ergo possibile est ipsum nõ esse.

Queritur Quõ soluit phus illam questioneꝫ. Solutio dicit ꝙ oportet vnum de duobus eligere scꝫ ꝙ vl' ꝯtradictoria verificentur simul de eodem. vel ꝙ ꝯtradictio in modalibus

õ debet sumi ꝑ negatõem positã ad verbũ. Si ergo illud impossibile
t scz ꝙ duo cõtradictoria simul verificentur de eodẽ alterũ erit magis
ligendũ scz ꝙ cõtradictio nõ debet sumi per negatõem positã ad ver/
um sed ad modũ. Et ex isto textu solet trahi illa auctoritas qua dr ꝙ
nter duo q̃ videntur inconuenientia minus inconueniens eligendũ est

Queritur Quõ ꝓbat phus ꝙ cõtradictio in modalibus debet sumi penes negatõem positã ad moduz.

Solutio dupl'r. primo exemplo. scdo ratõe Exemplo sic. vt isti affir
natõni possibile est esse. opponitur ista negatio. nõ possibile est esse 7 eo
dem mõ dõm est de cõtingenti impossibili 7 necessario. Ratõe sic. sicut
in ꝓpõnibus deinesse res subijciunt̃ 7 esse vel nõ esse. i. verba p̄dicantur
ita in modalibus esse 7 nõ esse id est verba vel dicta subijciunt̃ 7 modi
p̄dicant̃. Et ergo sicut cõtradictio in illis de inesse sumit̃ penes negatõ
nem positã ad verbũ qd est ibi p̄dicatũ. ita in modalib' debet etiã sumi
cõtradictio penes negatõem positã ad modũ. qr modus ibi p̄dicat̃ Et
sicut sumit̃ cõtradictio in modalib' q̃ sunt de verbo affirmato penes ne
gatõem positã ad modũ. ita etiã eodẽ mõ in illis q̃ sunt de verbo nega/
to. vt istius possibile est nõ esse. cõtradictoria est. nõ possibile est esse Et
sicut est de possibili. ita etiam est de necessario 7 impossibili sicut ostẽdit
phs exemplariter in textu. De contingenti vero phus nõ exemplificat
qr contingens cõuertitur cum possibili.

Ar Determinatio debet addi suo determinabili. sed negatio ẽ de terminatio verbi. ergo etiã debet addi verbo. 7 ꝑ ꝯñs opposi
tio in modalib' debet sumi penes negatõem positã ad verbũ. So/
lutio ꝙ verũ est ꝙ negatio debet sꝑ addi verbo. sed in modalib' est du/
plex verbũ. scz verbũ dicti qd est infinitiuus 7 verbũ qd est copula to/
tius enũciatõis. Jam in modalib' negatio debet addi verbo qd est co
pula totius enũciatõis. 7 nõ verbo quod est pars dicti

Ar Negatio est malignantis nature quicquid post se inuenit hoc totum destruit 7 oppositum inducit sed negatio posita inter ꝑ/
tes dicti p̄cedit modũ. ergo etiã negat modũ 7 ꝑ ꝯñs facit cõtradictio
nem Solutio ad maiorẽ ꝙ quicquid negatio post se inuenit in eadẽ
cõpositõne hoc totũ destruit. sed in modalib' est duplex cõpositio. vna
est cõpositio ꝑtiũ dicti 7 illã negat negatio posita inter ꝑtes dicti 7 nõ
amplius. Alia est cõpositio modi cũ dicto 7 illam negat negatio posita
ad modum 7 illa est cõpositio totius modalis ꝓpõis. 7 ergo penes ne/
gatõem sic positam sumitur contradictio.

Secundum capitulum.

Consequentie vero ꝺm ordinẽ fiunt ita ponentibus 7c.

In hoc scdo capitulo phs determĩat de cõsequẽtia 7 eq̃pollẽtia ꝓpo
sitionũ modaliũ. Et diuidit̃ in duas ꝑtes. qr in prima facit hoc ꝺm opi
nionẽ antiquorũ. 7 in scda ꝺm opinionem ꝓpriam. Prima in duas. qa
p̄mo ordinat illas cõsequẽtias. scdo ondit i q̃ antiq̃ bñ vl'male dixerũt.

Dr̃ Quō antiq̇ ordinauerūt ꝯñas ⁊ eq̇pollentias ꝓpōnum modalium Solutio ordinauerūt eas ſm quattuoꝛ lineas quas i ducit pħs ad talem quadrangularem figuram

	Amabimus	Edentuli	
Prima linea	Poſſibile ē eē Cōtingēs ē eē Nō ipoſſibile ē eē Nō neceſſe ē eē	poſſibile ē nō eē. cōtingēs ē nō eē nō ipoſſibile ē nō eē nō neceſſe ē nō eſſe.	Scđa linea
	Iliace	**Purpurea**	
Tertia linea	Nō poſſibile eē eē Nō cōtingēs ē eē Impoſſibile ē eſſe Neceſſe ē nō eē	nō poſſibile ē nō eē. nō ꝯtingēs ē nō eē impoſſibile ē nō eſſe neceſſe eſt eſſe.	Quarta linea.

Unde volebāt antiq̇ ꝙ oēs ꝓpōnes de eadē linea ſicut iā ordinate ſtꝫ ī figura eēnt eq̇pollētes inter ſe ⁊ vna ſeq̄ret ad aliā. Sꝫ errauerūt in duabus ṗmis lineis dicētes amabimis ⁊ edētulu vbi nos dicimꝰ amabimus ⁊ edentuli.

Dr̃ In q̊ antiq̇ bn̄ dixerūt ordinādo iſtas eq̇pollētias modaliū ⁊ in quo male. Solꝰ bn̄ dixerūt aſſignādo eq̇pollētias ſiue ꝯñas ꝓpoſitōnū modaliū de poſſibili ꝯtingēti ⁊ ipoſſibili. dicētes ꝙ ille fiūt eq̇pollētes ꝑ negatōeꝫ poſitā ad modū. vt ad poſſibile eē vl' ꝯtingēs eē ſequaṫ nō ipoſſibile eē. ⁊ ecōtra ad ipoſſibile eē ſequaṫ nō poſſibile eſſe vel nō cōtingēs eē. Et rō iſtiꝰ ē. q2 poſſibile ⁊ ipoſſibile opponunṫ ꝯdictorie. ſꝫ ꝓpōes ꝯdictorie eq̇pollēt ꝑ negatōnem ꝓpoſitā. negatio aūt dꝫ ꝓponi in modalibꝫ qn̄ poniṫ ad modū. g̊. Sꝫ male dixerūt in aſſignatōe illaꝝ de neceſſario in ṗma ⁊ ſcđa lineis. dicētes neceſſariū eodē mō ſeq̇ ad poſſibile ⁊ cōtingēs ſicut ipoſſibile. volebāt eīn ꝙ ad poſſibile eē ſeq̄reṫ nō necē eē ⁊ ꝙ illa eēt de ṗmalinea Sꝫ dt. p. ꝙ h̄ ſit falſuꝫ. ⁊ h̄ ꝓbat i effectu tribꝫ rōibꝫ Prima ē q2 poſſibile eē opponiṫ ꝯdictorie ad nō poſſibile eē ſꝫ ad nō poſſibile eē ſeq̇ṫ ncce n̄ eē. g̊ ad poſſibile eē ſeq̇ṫ ꝯdictoria de neceſſe nō eē. ſꝫ negatio eiꝰ nō ē nō neceſſe eē. q2 ꝯtingit ābas illas eſſe ſil' veras ſcꝫ neceſſe nō eē ⁊ nō neceſſe eē. q2 qđ de neceſſitate nō ē id nō eſt neceſſariū ꝙ ſit. g̊ ad poſſibile eē nō ſeq̇ṫ nō ncce eē ſicut dicebāt antiq̇

¶ Scđa rō. q2 illa vl'is de ipoſſibili q̄ ē ipoſſibile nō eē idē valꝫ ꝙ ncce eē g̊ ad quā ſeq̇ṫ negatio eiꝰ q̄ dt ipoſſibile nō eē ad eā ſeq̇ṫ negatio de ncce eē. q2 ipoſſibile nō eē ⁊ neceſſe eē idē valēt. ſꝫ negatio de ipoſſibili nō eē eſt illa q̄ dt nō ipoſſibile nō eē ⁊ negatio de neceſſe eē ē ea q̄ dt nō neceſſe eſſe Sꝫ antiq̇ dixerūt ꝙ nō ipoſſibile nō eē ſeq̇ṫ ad poſſibile nō eē ⁊ nō ad poſſibile eē. g̊ etiā nō neceſſe eē nō dꝫ ſequi ad poſſibile eē. ſicut dixerunt antiqui ſed ad poſſibile non eſſe.

Secundi perihermenias

ſ. Tertia rō. q: ad necesse eē seq̄tur possibile eē. q: si nō tūc ꝯdictoria de
Tertia rō. q: ad necesse eē seq̄tur possibile eē. q: si nō tūc ꝯdictoria de quolibet affirmatio vł ne-
ossibili seq̄tur ad ip̄m. scʒ nō possibile ē eē cū de q̊libet affirmatio vł ne-
ossibili seq̄tur ad ip̄m. scʒ nō possibile eē seq̄r ip̄ossibile eē. ⁊ ḡ si ad ne-
gatio de nullo vero sil'. ſʒ ad nō possibile eē seq̄r ip̄ossibile eē. ⁊ ḡ si ad ne-
gatio de nullo vero sil'. ſʒ ad ip̄m sequeret ip̄ossibile esse.
esse eē nō seq̄retur possibile eē opteret ꝙ ad ip̄m sequeret ip̄ossibile esse.
p̱ ḡ hoc ē incōueniēs opʒ ꝙ ad necesse eē seq̄tur possibile eē. ſʒ ad possibi
e eē seq̄tur nō ip̄ossibile eē. ḡ si nō necesse eē sequar ad istas duas vltias
sicut dixerūt antiq̄ ꝑm p̱ma ordinatōeʒ ad necesse eē seq̄tur nō necesse eē
et ita due ꝓpōes ꝯdictorie stabunt simul in veritate..

Dr̄ Si ad possibile esse nō seq̄tur nō necesse esse sicut dixerūt antiq̄
q̄ ē tūc illa de necessario q̄ seq̄tur ad eā. Solō ē ista. nō necesse ē
nō esse. Et ḡ illa dʒ esse ꝓpō posita in quarto angulo p̱me linee. Et ꝙ il-
la seq̄tur ad possibile esse. p̱bat pħus in effectu duabus ratōibus.
¶ Prima stat in hoc. Ad possibile eē opʒ ꝙ seq̄tur aut necesse eē aut ne-
cesse nō esse. aut nō necesse eē aut nō necesse nō esse. ſʒ p̱batuʒ est iā ꝙ ad
possibile esse nō seq̄tur nō necesse esse. Et ad ip̄m nō pt etiam seq̄ necesse
esse vel necesse nō esse. q: qd̄ possibile est esse indifferenter se hʒ ad esse ⁊
nō esse. ⁊ ergo ad ip̄m nec seq̄tur necesse esse nec necesse nō esse. ⁊ ergo re
linquitur ꝙ ad possibile esse sequatur quarta. scʒ ista. non necesse est
nō esse. Scd̄a ratio. Illa ꝓpō de necessario que directe contradicit ꝓ
pōsitōnibus modalibꝫ que ponunt in tertia linea debʒ poni cū p̱ma de
possibili in p̱ma linea ⁊ ei eq̄pollet. ſʒ quarta de necessario. scʒ nō necesse
est nō esse est hm̄oi. ergo. Maior patet. q: p̱ma de possibili ꝯtradicit di-
recte. ꝓpōnibus de tertia linea. ergo om̄is ꝓpō ꝯtradicēs directe illis de
tertia linea est ponenda in p̱ma. Minorem declarat pħs exemplariter.
q: illa q̄ dīt nō necesse est nō esse. ꝯtradicit huic. necesse est nō esse. ⁊ etiā
huic nō possibile est esse. ⁊ etiā isti impossibile est esse q̄ sunt ꝓpōes de ter
tia linea ꝑm ꝑcatōem illius dictōnis iliace. Et ergo corrigit pħs figurā
superius positā. Et ordinat lineas ꝓpōnum modalium ꝑm veritatem ⁊
opinionem propriam vt patet in hac figura.

	Prima linea		Scd̄a linea
A ma bi mus	Possibile ē esse Cōtingēs ē esse Nō ip̄ossibile ē eē Nō ncc̄e ē nō eē	E den tu li.	Possibile est nō esse Cōtingēs ē nō esse. Nō ip̄ossibile ē nō eē Nō necesse est esse
	Tertia linea		**Quarta linea.**
I li a ce	Nō possibile ē esse Nō ꝯtingēs est eē Impossibile est eē Necesse est nō esse	Pur pu re a	Nō possibile ē nō eē. Nō ꝯtigēs ē nō esse. Impossibile ē nō esse. Necesse est esse.

In hac eñ figura oĩes ꝓpõnes que sunt de eadem linea cõsequun-
tur se conuertibiliter ⁊ equipollent inter se. Et oĩes ille de p̃ma linea
sequuntur ad illas de quarta linea ⁊ nõ econuerso. ⁊ oĩes ille de secun
da linea ad illas de quarta linea ⁊ nõ econuerso. ⁊ hoc per legem subal
ternarum. quia ille sunt subalterne. ꝓpositiões vero de p̃ma linea ⁊ scda
sunt subcontrarie. de tertia ⁊ q̃rta ꝯrie ⁊ ille q̃ sunt de prima linea ⁊ ter
tia. ⁊ de secunda ⁊ de quarta sunt contradictorie

Ar̃ Propositões modales nõ possunt equipollere. ergo. Añce-
dens probatur. q: ꝓpões equipollentes debent esse eiusdem
subiecti ⁊ eiusdem predicati. sed ꝓpões modales de diuersis modis hã
bent diuersa predicata. quia modus in modalibus semper est p̃dicatu;
ergo. Solutio ꝙ ꝓpões modales nõ sunt ꝓprie eq̇pollẽtes sʒ mag;
sese cõseq̄ntes. dicunt̃ tñ eq̇pollentes accipiẽdo eq̇pollentiã cõmuniter
vt extendit se ad conuertibilem ꝯsequentiam

Tertium capitulum

Dubitabit autem aliquis si illud quod est ⁊c̃.

In hoc tertio capitulo phus mouet vnam dubitatõnem. Et diui-
ditur in duas partes. quia primo mouet dubitatõnem ⁊ arguit ad par-
tes. secundo soluit

Querit̃ Que est illa dubitatio quam mouet phus. Solu
tio vtrum ad necesse esse sequatur possibile esse. ita ꝙ
ista sit bona cõsequentia. illud necesse est esse. ergo illud possibile est esse
Et arguit phus p̃mo ad partem affirmatiuam ꝙ sic. quia ad necesse eẽ
vel sequitur ista. possibile est esse vel eius contradictoria. sʒ non possibi
le est esse. Sed illa nõ potest sequi ad eam. vt patet ex dictis in capitulo
precedenti. ergo alia que est possibile est esse seq̄tur ad eam Secundo
arguit ad partem negatiuam ꝙ nõ. quia si ad necesse esse sequeretur po-
ssibile esse tunc sequitur ꝙ ad necesse esse sequatur contingere nõ esse. sʒ
hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela ꝓbatur. quia ad po
ssibile esse sequitur possibile nõ esse. sed ad possibile nõ esse sequitur con
tingere nõ esse. ergo de p̃mo ad vltimum. si ad necesse esse seq̄retur possi
bile esse. tunc ad necesse esse sequetur contingere non esse. Et ꝙ ad
possibile esse seq̄tur possibile nõ esse. ꝓbat phs. q: quod possibile est fie
ri possibile est nõ fieri. sicut quod possibile est incidi possibile ẽ nõ incidi.

Queritur Quõ soluit phus istam dubitatõnem. Solu
tio p̃mittit p̃mo duas distictões ⁊ postea soluit
¶ Prima distinctio est ꝙ duplex est potentia. quedam est potẽtia q̃ po-
test ad opposita. sicut est potentia ratõnalis. vt potẽtia loquẽdi vel non
loquendi. potentia currendi vel nõ currendi. Quedam vero est poten-
tia que nõ est ad opposita sicut ẽ potentia irratõnalis. vt potentia calefa
ctiua in igne. potentia illuminandi in sole. dicit tamen phus ꝙ potentia
irrationalis est duplex. quedam est actiua ⁊ illa nõ est ad oppositã. vt iã

dictum fuit. Alia est passiua ⁊ illa est bene ad opposita. quia illa tenet se
ex parte materie que est in potentia ad vtrum𝔮 ꝯtrariorum. Et istā di/
stinctōem ponit hic phus vt ostēdat ꝙ nō omīs potentia sit oppositoꝝ.

Arguitur Uoluntas ⁊ intellectus sunt potentie ratōna
les. ⁊ tamen nō possunt ad opposita. ergo ista
distinctio potentiarum est falsa. Antecedens probatur. quia voluntas
ita vult bonum ꝙ nō potest velle malum. Et intellectus assentit vero ⁊
nō potest vero non assentire. Solutio ꝙ nulla potentia potest in op
positum subiecti sui. sed tamen bene potest in opposita contenta sub suo
obiecto. Et licet voluntas nō possit nō velle bonum. tamen potest in/
differenter velle hoc bonum vel illud bonum ⁊ potest suam operatio/
nem suspendere. similiter intellectus. sꝫ hoc nō potest potētia irrōnalis.

Ar̄ Omnis potentia est reducibilis ad actum. si ergo esset aliqua
potentia ad oppsita tunc opposita possent simul eidem inesse
Solutio neganda est consequentia. ⁊ ratio est. quia licet potentia ra
tionalis sit ad opposita. non tamen simul ducitur ad actum oppositoruꝫ
sed determinate ad alterum.

Ar̄ Potentia calefactiua solis est potentia irratōnalis actiua ⁊ ta/
men est ad opposita. ergo ista distinctio est falsa Antecedens ꝓ
secunda parte patet. quia sol sua potentia calefactiua liquefacit ⁊ indu/
rat. Solutio ꝙ potentia calefactiua solis non est ad opposita per se.
sed per se est ad vnum tantum. scꝫ ad calefacere. ⁊ ad alia est solum ꝑ ac/
cidens inquantum ad calefactōnem eius in aliquibus sequitur liquefa
ctio. ⁊ in aliquibus induratio.

¶ Secunda distinctio est ꝙ duplex est potentia. quia quedam est potē/
tia que est actu coniuncta. ⁊ ꝭm illam potentiam dicimus ꝙ possibile ē
aliquid ambulare quando actu ambulat. Alia est potētia distans ab ac
tu. Et ꝭm illam dicimus ꝙ possibile est aliquid ambulare. quia ambula
bit. Et ponit phus vnam differentiam inter istam duplicem potentiam
et vult ꝙ potentia actui coniuncta reperitur bene in immobilibus ⁊ ꝑ/
petuis. quia in illis vt dicitur tertio physicorum esse ⁊ posse non distant
Sꝫ potētia distans ab actu repitur solū in mobilibꝫ ⁊ nō in sempiternis.
Illis duabꝫ distinctōnibꝫ ꝑmissis phs soluit dubitatōem motā Dicēs
ꝙ possibile qꝺ nō est actui ꝯiunctū. sed distans ab actu hoc nō sequitur
ad necessariū. sed possibile qꝺ est ꝯiunctū actui, hoc bn̄ seq̄tur ad nece/
ssarium. Et sic. qꝛ possibile habet se in plus q̄ necessariū. concludit phs
ꝙ possibile seq̄tur bene ad necessariū ꝭm ꝑtem sed nō omnino.

Queritur Quid facit phus in fine istius capituli ⁊ trac/
tatus. Solutio infert ex dictis vnum alium
ordinem propositionum modalium ex naturali ordine modorum ⁊ dicit
ꝙ fortasse ille de necessario sunt priores omnibus alijs. ⁊ omēs alie cō/
sequuntur ad ipsas. Et dicitur notanter fortasse. quia licꝫ in essendo na

turaliter sint priores. tamen in consequendo sunt simul. quia vna sequitur ad aliam conuertibiliter in eadam linea. Et ꝙ ille de necessario sint priores naturaliter in essendo sic probat. quia illa que semper actu sunt vt sempiterna naturaliter sunt priora. Sed necessaria sunt semper in actu. alia vero non. ergo necessaria sunt priora omnibus alijs. ⁊ per consequens propositões de necessario sunt priores omnibus alijs. quia talis est ordo inter propositões qualis est inter modos

Queritur Que est illa distinctio rerum quam ponit phs circa hoc. Solutio dicit ꝙ triplices sunt res Quia quedam sunt semper in actu sine potestate vel potentia p̄cedente actum sicut sunt prime substantie. id est intelligentie. Alie vero sunt actu ⁊ potestate sicut sunt ille in quibus actus precedit potentiam naturaliter sed sequitur tempore. Alie vero sunt que nunq̄ȝ sunt actu sed semꝑ potestate sicut infinitum tam in appositõne q̄ȝ in diuisione. ⁊ sicut materia prima vt quidam exemplificant.

Tertius tractatus

¶ Utrū autē contraria est affirmatio negationi ⁊c̄.

Iste est tertius ⁊ vltimus tractatus huius secundi libri in quo phs incidentaliter mouet vnam questionem. Et diuiditur in duo. quia p̄mo facit hoc. secundo soluit eam.

Querit̃ Que est dubitatio quam mouet hic phus. Solutio ista. vtrum affirmatio cõtrarietur negatõni que est de contrario modo enunciandi vel que est de contrario extremo. Exempli gratia. vtrum iste ꝓpõnes sint contrarie. omnis homo est iustus ⁊ nullus homo est iustus. que sunt de contrario modo enunciandi. vl' iste oīs homo est iustus ⁊ oīs homo est iniustus. que sunt de contrarijs extremis. Et idem dubium est in singularibus. An scȝ iste sunt contrarie. callias est iustus callias nõ est iustus. vel iste callias est iustus callias est iniustus.

Queritur Quō soluit phus istam questionem. Solutio duplr̄. p̄mo conditionalr̄. scd̄o determinate. Conditionalr̄ soluit eā sic. Si verum est ꝙ ꝯtrarietas que est in voce ⁊ in ꝓpõnibꝫ sequat̃ eam q̄ est in aīa siue in ꝯceptibus seu opinionibꝫ. tūc si in opinionibus sic est ꝙ illa opinio q̄ est de cõtrario exteriori est ꝯtraria vere opinioni affirmatiue tunc etiā sic debet eē in vocibꝫ ꝙ affirmatio debet esse ꝯtraria negatõni q̄ est de ꝯtrario extremo. Si aūt non est sic in opinionibus tunc etiā nõ debet sic esse in vocibꝫ seu ꝓpõnibus Et ergo d̄t ꝙ ꝯsiderandū est cui opinioni false contraria sit opinio vera an scȝ illi q̄ est de contrario modo opinandi. an illi q̄ ē de ꝯtrario extremo.

Querit[ur] Quō soluit phs istam questionē determinate ⁊ sim
pliciter. Solutio pmo pmittit que opinio sit alte/
contraria. Scdo applicat hoc ad ppōnes. qꝛ dictum est iā ꝙ sicut ē de
pinionib ita oportet esse de ppōnibus.

Querit[ur] Que opinio est alteri cōtraria Solutō phi ꝙ opi
nio que est de contrario extremo nō est contraria ve
e opinioni. sed illa que est de contrario mō opinādi. ⁊ vtrūqꝫ pbat phs

Queritur Quō probat ꝙ opinio que est de contrario ex/
tremo nō est contraria vere opinioni. Solu/
io hoc probat dupl'r. pmo de opinione que est de vtroqꝫ extremo con/
trario. Scdo de opinione que est de altero extremo contrario tantum.
De primo sic probat. quia ille opiniones nō sunt contrarie que possunt
mbe esse simul vere. sed opiniones que sunt de vtroqꝫ extremo contra/
io possunt simul esse vere. ergo nō sunt cōtrarie. Maior est nota. Mi/
aor pbat. qꝛ opinio qua quis opinat bonū est bonū ⁊. qua quis opina
tur malū est malū sunt de vtroqꝫ extremo ꝯtrario ⁊ tamē sunt simul ve/
re vt manifestū est. qꝛ vtrobiqꝫ dꝛ ibi idē de seipo. Et qꝛ posset aliqs di
cere ꝙ ergo ille due opiniones nullo modo essent contrarie. dt phus ꝙ
sunt contrarie p tanto. qꝛ sunt de contrarijs extremis. sed nō sunt vere
cōtrarie sicut ille q̄ sunt de cōtrario mō. De alia vero opinione q̄ scꝫ ē de
altero extremo contrario sic pbat phus. qꝛ si sic tunc seqretur ꝙ infinite
opiniones essent vni contrarie sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequit
Sequela pbatur. qꝛ iste opiniones sunt de altero extremo cōtrario qua
scꝫ quis opinatur bonū esse qd nō est ⁊ bonū nō esse qd est. Sed vtraqꝫ
potest esse infinita. qꝛ infinite possunt esse opiniones quibus aliqs opi/
netur bonū aliqd esse. qd tamē nō est. vel bonū nō esse qd est sicut exem/
pli gratia. opinio qua quis opinatur bonū esse malū est opinio qua quis
opinatur bonum aliquid esse quod nō est. silr ista. bonum est turpe ⁊ bo
num est inhonestum. ⁊ sic de alijs.

Querit[ur] Quō probat phus ꝙ opinio que est de contrario mo/
do opinandi est contraria vere opinioni. Solutio.
hoc probat sex ratōnibus. Prima est ista. illa opinio debet esse contraria
opinioni. primo vere in qua reperitur prima falsitas. Sed in opinione q̄
est de contrario modo opinandi reperitur prima falsitas. ergo ipsa con/
trariat opinioni pmo vere. Minorē pbat. qꝛ in illis est pma falsitas per
que designantur generatōes fieri. sed per contraria que sunt de contrario
modo enunciandi designantur generatōnes fieri. vt ex non ente dicimus
fit ens ⁊ ex non albo fit album. ergo prima falsitas reperitur in opinio/
nibus contrarijs de contrario modo enunciandi.
¶ Secunda ratio. illa opinio que est falsa fm se magꝭ est contraria vere
opinioni q̄ illa que est falsa fm accidens. sed opinio de contrario modo
opinandi est falsa fm se. ⁊ alia que est de contrario extremo solū fm acci/
dens. Minorē declarat sic. qꝛ ista bonū ē bonū ē fm se pa. sꝫ ista bonū

nō est malum est solum vera ex consequenti ⁊ ꝑ accidens. scꝫ gratia isti⁹ bonum est bonum. ergo etiam ista bonum nō est bonum. est ſm se falsa et ista bonum est malum solum falsa per accidens. gratia illius que di-cit bonum non est bonum.

¶ Tertia ratio illa sunt contraria que habent fieri circa idem ⁊ maxime a seinuicem distant. sed opinio de contrario modo opinandi. ⁊ opinio vera sunt huiusmodi. ergo. Minorem probat phus. quia opinio que ē de contrario modo opinādi illa replicatur ⁊ includitur in illa que est de cō-trario extremo ⁊ non econuerso. Jam illa que sic se habent ꝙ vnum ipli-catur in alio ⁊ non econuerso. si compentur ad vnum tertium a quo di-stant tunc magis distat illud quod implicatur in alio q̄ꝫ illud quod non implicatur.

¶ Quarta ratio opinioni simplici opinio simplex debet esse contraria. sed opinio vera est simplex ⁊ etiam illa que est de contrario modo opinā-di. ⁊ non illa que est de contrario extremo. ergo. Minorem probat phs primo ꝙ opinio de contrario extremo non sit simplex. quia illa implicat illam que est de contrario modo enunciandi ⁊ non econuerso. vt opinio qua quis opinatur ꝙ bonum est malum. implicat istam ꝙ bonum nō est bonum. Secundo probat ꝙ opinio que est de contrario modo enunciā-di sit simplex. quia opinio vera boni qua quis opinatur ꝙ bonum est bo-num. illa est simplex. ergo falsa sibi opposita quā quis opinatur ꝙ bonuꝫ non est bonum etiam est simplex

¶ Quinta ratio. Sicut est in substantijs. ita debet esse in accidentibus Sed in substantijs sic est ꝙ opinio de contrario modo opinandi est cō-traria vere opinioni. ergo etiam sic debet esse in accidentibus. Maiorē probat phus. quia videtur ꝙ contrarietas eodem modo debet sumi in omnibus opinionibus. Sed minor patet quia substantie nihil est con-trarium. ergo non potest ibi sumi contrarietas penes contraria predi-cata ⁊ per consequens si debet ibi esse contrarietas oportet ꝙ sumatur penes contrarium modum enunciandi.

¶ Sexta ratio. sicut se habet ista opinio que opinatur bonum est bo-num ad illam que opinatur nō bonum est nō bonum. ad veritatem sic se habet ista opinio que opinatur bonum nō est bonum ad istaꝫ nō bonū est bonum ad falsitatē. Sed isti opinioni vere nō bonum nō est bonum nō ꝯtrariat̄ ista nō bonum est malum. quia possunt esse simul vere. nec ista. nō bonum nō est malum. qꝛ ille etiam possunt esse simul vere. ergo relinq̇mur ꝙ isti nō bonum est nō bonum. ꝯtrariatur ista. nō bonuꝫ est bonum. ⁊ ꝑ cōsequens isti bonum est bonum ꝯtrariatur ista. bonū non est bonum. que est de contrario modo enunciandi.

Queritur Quod est hoc dubium quod remouet phs cir-ca ista. Solutio. quia hic semper exemplifica-tum est in terminis indefinite sumptis. posset aliquis dubitare an etiam sic esset in terminis sumptis vniuersaliter. Ad hoc respondet phus ꝙ sic. Dicens ꝙ nihil refert siue termini sumantur vniuersaliter siue inde-

finite. quia semper ille opiniones sunt contrarie que sunt de cõtrario modo opinandi. Exempli gratia. opinio qua quis opinatur. omẽ bonum esse bonum. cõtrariatur isti qua quis opinatur nullum bonũ esse bonũ.

Queritur Quõ iam phus istud quod dictum est de opinionibus applicat ad ꝓpositum scz ad propositiones. Solutio dicit ꝙ sicut est de opinionibus. ita etiam est de propositõnibus. sed sic est ꝙ opinio de contrario modo opinandi est contraria vere opinioni. ergo etiam ꝓpositio que est de cõtrario modo enunciandi est contraria vere propositõni. Maior patuit superius in principio primi libri. quia voces sunt signa conceptuum. vnde ex dictis infert phus vnam proprietatem contrariorum que est ista ꝙ scz contraria nõ possunt esse simul vera neqꝫ in opinionibus neqꝫ in propositõibus. Et ratio est. quia sicut se habent res ad esse. ita se habent opiniones ꝛ propositõnes ad veritatem. sed duo contraria realia nõ possunt eidem simul inesse. ergo due opiniones contrarie vel propositõnes non possunt etiã esse simul vere.

Querit Quare phus in fine huius libri mouit istam dubitatõnem de modo sumendi oppositõnem propositionum Solutio ꝙ ideo. quia consequentia propositionũ variatur ꝼm oppositõnem vt prius patuit. sed aliqui volebant ꝙ oppositio esset sumẽda penes oppositas res seu penes opposita extrema. Alij vero volebant ꝙ deberet sumi penes diuersos modos enũciandi. Et ergo ad sciendũ de hoc veritatem phus induxit istam dubitatõnem.

Querit Quõ accipit phus hic contrarietatem quando dicit ꝙ contrarietas sumenda est penes contrarium modum enunciandi Solutio accipit contrarietatem cõmuniter ꝛ large prout extendit se ad omnem speciem oppositõnis. et hoc patet manifeste ex exemplis phi. quia ipse exemplificat tam in indefinitis ꝙ̃ in vlibꝫ.

Arguitur Ea que sunt in voce sunt signa eorum ꝙ̃ sunt in anima. ꝛ ea que sunt in anima causantur a rebus ad extra. ergo opiniones anime que sunt de rebus contrarijs erũt contrarie. ꝛ per consequens etiam ꝓpões que significant tales opiniones erunt contrarie ꝛ non ille que sunt contrario modo enunciandi.

Solutio ꝙ ꝙ̃uis ea que sunt in anima causentur a rebus. nõ tamen habent eundem modum essendi in anima sicut in rebus ad extra. ꝛ ergo non oportet ꝙ opiniones de rebus contrarijs sint contrarie. nec per cõsequens propositõnes. Et si dicatur ab eo ꝙ res est vel non est ẽ oratio dicitur esse vera vel falsa. ergo contrarietas propositionum magis debet se tenere ex parte rerum ꝙ̃ ex parte modorum enunciandi. Solutio ꝙ licet veritas ꝛ falsitas causentur originaliter a rebus. tamen nõ sunt formaliter in eis. sed in cõceptibus cõplexis ipius intellectus. ꝛ ergo ꝓpões magis debent dici vere vel false ꝼm veritatem ꝛ falsitatem cõceptuũ. ꝛ simil'r cõtrarie ꝼm cõtrarietatẽ cõceptuũ ꝙ̃ ipaꝝ rerum.

121

Reparationes

Ar ~~Phus dixit superius q̃ iste ꝓpositõnes sunt cõtrarie. om̃is homo est iustus. om̃is homo est iniustus. ꝛ tamen nõ sunt de contrario modo enunciandi. ergo. Solutio q̃ ille ꝓpositõnes sunt bene cõtrarie virtualiter ꝛ implicatiue inquantum vna implicat contrarium alterius. tamen nõ sunt contrarie formaliter. Et tantum de hoc secundo libro dictum sufficiat.

Epitomata (q̃ cõmuni vocabulo repationes lectionũ ꝛ exercitioꝝ vocantur) totius veteris artis ad profectum et vtilitatem scolarium. summis diligentia ꝛ laboribꝰ collecte feliciter finiunt.

Reparationes veteris artis Aresto

Reparationes noue logice Arestotelis.

INRI

Reparatiōes primi priorū

Circa initiū noue logice Are-

storelis Queritur p̄mo de quo determinatur in noua logica. Solo. de totali argumētatōe sicut in veteri arte determinatū est de partibꝫ.

Arguitur hic in noua logica determinatur de partibꝫ argumētatiōis. ergo hoc dictū est falsum. Añs ꝓbatur. qꝛ hic determinatur de syllo. enthimemate. inductōe. ꝛ exēplo. q̄ sunt ꝑtes argumētatōis. Solo argumētatio hꝫ duplices ꝑtes. s. subiectiuas ꝛ integrales. iā in noua logica determinatur bñ de ꝑtibꝫ subiectiuis q̄ sūt spēs argumētatōis. sicut ꝓbat argumētū. sꝫ in veteri arte determinatur de ꝑtibꝫ integralibꝫ q̄ sūt nomē ꝟbū enūciatio ꝛc. ¶ Cōtra. in noua logica etiā determinatur de ꝑtibꝫ integralibꝫ. ergo illa solo falsa. Añs ꝓbatur. qꝛ h̄ determinatur de termīo. ꝓpōne ꝛc. Solo. ꝑtes integrales argumētatōis pñt ꝯsiderari dupl'r. Uno mō vt sūt potētiales ꝛ inq̄ntū nō stāt actu sub forma sylli vel argumētatōis. sꝫ pñt stare. ꝛ sic de eis determinatur in veteri arte. Alio mō vt sūt actuales ꝛ inq̄ntū actu stāt sub forma sylli. Et sic de eis determinatur h̄ in noua logica. Et ita videmus ꝙ alia noīa hñt ille ꝑtes ī veteri arte ꝛ h̄. ibi em̄ vocātur nomē. ꝟbū. enūciatio ꝛc. sed hic vocātur terminus subiectū p̄dicatū ꝓpositio ꝛcꝭ.

Utrū ꝯgruo ordine noua logica seq̄tur veterē artē. Solo ꝙ sic. Et ratio est. qꝛ ordo ꝑtiū logice sumitur penes ordinē opationū nr̄i intellect⁹. sꝫ tres sūt opatōes intellect⁹. s. simpliciū apprehēsio. ꝯpositio et diuisio. et discursus. Sicut ergo p̄ma opatio p̄cedit scd̄am. ꝛ scd̄a terciā ita logica q̄ traditur in libro p̄dicabiliū ꝛ p̄dicamētoꝝ p̄cedit illā que tractatur in libro perihermenias. ꝛ illa ꝯñter totā nouā logicam

¶ Arguitur. ꝑfectiora sūt p̄ora. sꝫ totū ē ꝑfecti⁹ ꝑtibꝫ. ergo totuꝫ est p̄us ꝛ ꝑ ꝯñs noua logica q̄ ē de totali argumētatōe deberet p̄cedere veterē artē. q̄ est solū de ꝑtibꝫ. Solo. licꝫ totū sit p̄us partibꝫ ꝑm ordinē resolutōis ꝛ ꝑfectionis. tñ partes sunt p̄ores ꝑm ordinem ꝯpōnis ꝛ generationis. Et illum ordinē obsueruauit hic Arestoteles

¶ Quer. q̄tuplex est noua logica. Solo duplex. qꝛ quedā est

- Resolutoria. et illa docet resoluere syllm̄ ī sua p̄ncipia. Et est duplex. qꝛ vel docꝫ syllogismū resoluere in
  - Principia ꝯñe q̄ sūt tres t̄mini et due ꝓpōes ordinate ī mō ꝛ figura et illa docetur in libro p̄oꝝ
  - Uel in p̄ncipia ꝯsequentis q̄ sunt tres termini ꝛ due ꝓpōes nccāriā hitudinē ad seinuicē hñtes. et illa docetur in libro posterioꝝ
- Inuētiua ꝛ illa docet inuenire media ad quālibet ꝯclōnē syllogisandū. ꝛ est etiaꝫ duplex. qꝛ vl' docꝫ iuenire
  - Mediū ꝓbabile. ꝛ illa logica traditur in libro thopicoꝝ
  - Uel mediū apparēter ꝓbabile. et illa docetur in libro elenchoꝝ

Reparationes

Querit̃ Quis est p̄mus inter libros noue logice. Solo liber p̄oꝝ. Et rō illius est. q2 incōtractū est añ cōtractū. sed in libro p̄oꝝ determinat̃ de syllogismo incontracto. in libro ꝓo posterioꝝ ⁊ alijs sequentibꝫ determinat̃ de syllogismo cōtracto. ergo liber prioꝝ con gruo ordine precedit omnes alios

Querit̃ Quis vocat̃ sylls īcōtract⁹ ⁊ q̇s ꝯtract⁹. Solo sylls incōtract⁹ vocat̃ sylls simplr̃ dict⁹ ⁊ ꝫm formā solū cō siderat⁹ nō hn̄do respectū ad aliquā certā materiā. Sꝫ sylls ꝯtract⁹ dr̄ ille q̇ ꝯtract⁹ est ad aliquā sp̄ealē materiā. scꝫ nc̄cariā. ꝓbabilē. vel appa renter probabilem.

Ar̃ Om̄is sylls hꝫ materiaꝫ. g̃ male dr̄ ꝙ aliquis est incōtractus Solo. est duplex materia sylli. scꝫ materia generalis ⁊ materia sp̄ealis. Materia generalis est tres termini ⁊ due ꝓpōnes. ⁊ illā mate-riā hꝫ oīs sylls. q2 als nō esset sylls. Sed materia sp̄ealis est triplex. scꝫ nc̄caria ꝓbabilis. ⁊ apparenter ꝓbabilis. ⁊ ab illa materia speciali dicit̃ syllogismus hic incontractus.

Querit̃ Quid est subiectū isti⁹ libri p̄oꝝ. Solo sylls simplr̃ dict⁹. Et p̄t oñdi duplr̃. Primo q2 ꝯditōes cōes sub iecti attributōis sibi ꝯueniūt. Scd̄o q2 sibi p̄nt demonstrari inesse ꝓprie passiones ꝑ ꝓpria ⁊ adeq̄ta p̄ncipia isti⁹ scie. vt pꝫ sic faciēdo demōstra-tionē. Quicq̇d est oro in q̄ q̇busdaꝫ positis nc̄e est aliud accidere ꝑ ea q̄ posita sunt eo ꝙ hec sunt est illatiuū ꝯclonis ex p̄missis. sed sylls simplr̃ dict⁹ est hm̄oi. g̃ ⁊c̄. ibi em̄ illa ꝓpria passio scꝫ esse illatiuū ꝯclonis ex p̄-missis demōstrat̃ syllo simplr̃ dicto ineē ꝑ definitōem sylli simplr̃ dicti.

Ar̃ Sylls simplr̃ dict⁹ est subiectū toti⁹ logice. g̃ nō est subiectum attributōis huius libri. Probat̃ ꝯn̄a. q2 idē nō p̄t eē subiectū to tius ⁊ ꝑtis. Solo alb. sylls simplr̃ dict⁹ ꝯsideratur duplr̃. Uno mō vt simplr̃ valet tm̄ sicut vlr̃. vt sit sensus. sylls simplr̃ dict⁹. i. syllr̃ vlr̃ cōsi-derat⁹. et sic ponit̃ subiectū toti⁹ logice. q2 in tota logica detiat̃ de syllo in cōi vel de ꝑtibꝫ ei⁹ Alio mō vt simplr̃ valet tm̄ sicut incōtracte. vt sit sen sus. sylls simplr̃ dictus. i. incōtractus vel nō cōtractus ad aliquā mate-riā sp̄ealē. et sic est subiectū istius libri prioꝝ tm̄

¶ Ar̃. nullū cōplexum p̄t poni subiectū. sꝫ sylls simplr̃ dict⁹ ē q̇d ꝯplexū g̃. Solo. licꝫ sit q̇d ꝯplexū ꝫm vocē. nō tn̄ ꝫm rē ꝓcatā Et si dicat̃ oīs sylls ꝯplectit̃ ex tribꝫ terminis ⁊ duabꝫ ꝓpōnibꝫ. g̃ est q̇d ꝯplexū ꝫm rē Solo est ꝙ sylls simplr̃ dictus cōsiderat̃ duplr̃. Uno mō p̄me intentio naliter. et sic cōceditur ꝙ est q̇d cōplexū. nec sic ponit̃ hic subiectū. Alio mō scd̄e intētiōalr̃. ⁊ sic est q̇d incōplexū. ⁊ ita ponit̃ h̄ esse subiectum

¶ Q. r̃. q̇s ē titul⁹ hui⁹ libri. Solo Incipit liber p̄oꝝ analyticoꝝ arest. i. liber de p̄ori resolutōe Analysis em̄ grece vocat̃ resolutio apud latinos.

¶ Q. r̃. qūo diuidit̃ iste liber. Solo p̄ma sui diuisione diuidit̃ in duos li-bros ꝑtiales. In quoꝝ p̄mo detiat̃ de syllo simplr̃ dicto q̄ ad essentialeꝫ ꝯstitutōem ei⁹ ex q̇bꝫ scꝫ ⁊ q̄libꝫ debeat cōstitui. In scd̄o ꝓo de q̇busdā ꝓtātibꝫ eiusdē. Prim⁹ subdiuidit̃ in ꝑtē ꝓhemialē ⁊ executiuā In ꝓhe miali oñt de q̇bꝫ est intētio in h̄ libro. ⁊ ponit hanc ꝓpōnem ꝓhemialem

Primi Prioꝝ

¶ Primū q̄dē oz dicere circa quid ⁊ de q̄ est intētio. q̄m circa demrātionē: ⁊ de demrātiua disciplina. Deinde oz determinare q̄d est ꝓpō ⁊ q̄d termin⁹. ⁊ q̄d syll's ⁊ q̄s syll's sit ꝑfect⁹ et quis imꝑfectus. Postea quid in toto esse vel nō esse. ⁊ q̄d de om̄i et quid de nullo p̄dicari.

Queritur Quid intelligit ph̄s ꝑ demrātionē. ⁊ q̄d ꝑ disciplinaꝫ demrātiuā. Solo. Al. ꝑ demrātionē itelligit ꝯstitutōeꝫ sylli demrātiui. ⁊ ꝑ disciplinā demrātiuā intelligit sciam hoc docentem

☞ Ar. Ph̄s in hoc libro p̄oꝝ nō vult deꝯiare de demrātione. sꝫ de syllo simpl'r dicto. ḡ male d̄r ꝙ intētio sua est circa demrātionē. Solo. p. nō ponit hic ꝓhemiū solū in libꝝ p̄oꝝ. sꝫ in totā logicā resolutoriā. et ideo q₂ in libro posterioꝝ intēdit deꝯiare de demrātiōe. ꝓpterea d̄r hic. q̄m circa demōstratōem ⁊c. Si q̄rat q̄re tūc ph̄s p̄ponit demrātionē syllo. cuꝫ tn̄ p̄us vꝫ sit deꝯiare de syllo simpl'r dicto q̄̄ de demrātiōe. D̄m ꝙ ideo. q₂ vltima in executōe sunt pleruq₃ p̄ma in intentōe. Et ḡ q₂ ph̄s p̄ncipalit intendit demrātionē ⁊ ordinat syll'm simpl'r dictū finaliter in demōstratiōem. ideo hic in ꝓhemio vbi explicat suā intentōem p̄mittit demrātionē ante syll'm simpl'r dictū

¶ Seq̄tur pars executiua.

Querit. q̄uo diuidit ꝑs executiua isti⁹ libri. Solo. in septē tractat⁹ In q̄rum p̄mo agit de q̄busdā q̄ nccario req̄runt ad cognitōem sylli simpl'r dicti. Et subdiuidit in tria capl'a. In q̄ꝝ p̄mo deꝯiat de p̄ncipiis materialib₃ sylli. In scd̄o de p̄ncipiis regulatiuis. Et in tercio de p̄ncipiis ꝑfectiuis

¶ De ꝓpositiōe

¶ Circa p̄mū capl'm q̄rit. quid est ꝓpō. Solo. Propositio est orō affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo. Exemplū de affirmatiua. vt hō currit. De negatiua. vt hō non currit

☞ Ar. nulla bona definitio dꝫ dari ꝑ disiūctōem. sꝫ ista dat ꝑ disiūctionē. ḡ nō est bona. Solo nulla bona definitio dꝫ dari ꝑ disiūctionem nisi in ea innuat aliq̄ diuisio. sed in ista innuit vna diuisio. qua scꝫ diuidit ꝓpō in affirmatiuam ⁊ negatiuam.

¶ Ar. nulla est ꝓpō negatiua. ḡ male d̄r in definitōe. est orō affirmatiua vl' negatiua. Anˢ ꝓbat. q₂ in om̄i ꝓpōne dꝫ esse vnio p̄dicati cū subiecto. sed in ꝓpōne negatiua p̄dicatū remouet a subiecto. Solo. in ꝓpōne est duplex vnio seu ꝯpō vna est generalis p̄dicati cū subiecto. ⁊ illaꝫ nō tollit negatio īmo illa ꝯpositio est subiectū negatōis. Sed alia est ꝯpō spēalis hui⁹ p̄dicati cū hoc subiecto. ⁊ illā tollit negatio. q₂ illa est eius obiectū.

☞ Ar. pe. h. addit i definitōe sua vl' alicui⁹ ab aliq̄. ḡ videt ꝙ ista definitio sit diminuta Solo. negāda ē ꝯn̄a Et rō ē. q₂ illa ꝑpō de accipit dupl'r Uno° vt d̄r circūstātiā affirmatōis ⁊ negatōnis indr̄nter. ⁊ sic accipit hic in definitōe ꝑ hi. Alio° accipit vt d̄r circūstātiā affirmationis tm̄. et sic accipit eā pe. hys. ⁊ sic definitio. pe. h. nō est suꝑflua. nec ista est diminuta

☞ Ar. ꝓpō definit a pe. hys. sic in p̄mo tractatu. ꝙ ꝓpō est orō verum vel falsum s̄ficans indicando. ḡ videt ꝙ ista definitio non valeat Solo negat ꝯn̄a Et rō est. q₂ Pe. hys. ibi definit enūciatōnē sub nomine ꝓpositionis. et non definit ꝓpositionem ꝓprie

Enūciatio
Propositio

¶ Q. r. q̄uo se hn̄t enūciatio ⁊ ꝓpō. Sol'o alter. ɓm subam ⁊ materialr̄ sīt vnū ⁊ idē. sȝ ɓm rōem ⁊ formalr̄ distinguūtur Primū pȝ. q̄ꝛ materialr̄ loquē do ē vna ⁊ eadē res siue oro q̄ est enūciatio ⁊ ꝓpō. Sȝ scdm ꝓbat. q̄ꝛ enūciatio dr̄ ab enūciādo inq̄ꝫtū extra nūciat qd in mente ꝯcipit. ⁊ sic enūciatio ꝓprie refert ad rē ꝑ enūciatōem designatā. Sȝ ꝓpō dr̄ a ꝓponēdo inq̄ꝫtū ꝓponit tanq̄ꝫ ꝑncipiū ad inferēdū vel ꝓbandū alterū scȝ ꝯclōnem

¶ Querit. q̄re ꝓpō nō definit ita bn̄ ꝑ vl'e ⁊ ꝑticulare. sicut ꝑ affirmatiuū et negatiuū Sol'o. rō illius est. q̄ꝛ affirmatiuū ⁊ negatiuū sunt drn̄e formales ꝓpōnis. q̄ꝛ tenēt se ex ꝑte copule ⁊ p̄dicati. sed vl'e ꝑticulare ⁊c. sunt drn̄e materiales ex quo tenēt ex ꝑte subiecti

¶ Querit. quot diuisiōes ꝓpōnis ponit hic phs. Sol'o duas. Prima est ista. q̄ ꝓpōnū alia est vl'is. alia ꝑticularis ⁊ alia est indefinita Et hec diuisio est data penes ei⁹ q̄ꝫtitatē Et p̄t sic assignari sufficiētia. q̄ꝛ in oī ꝓpōne syllogistica subijcit termin⁹ cōis. vel ḡ subijcit sine signo vel cū signo. si sine signo sic est ꝓpō indefinita. Si cū signo hoc est dupl'r. q̄ꝛ vel cum signo vl'i vel cū signo ꝑticulari. ṗmo est ꝓpō vl'is. secūdo est ꝓpō ꝑticularis

¶ Ar. est etiā aliq ꝓpō singularis ⁊ illa nō enumerat hic. ḡ diuisio nō est bona. Sol'o alb. hic nō diuidit ꝓpō in cōi. sed solū ꝓpō syllogistica. iam ꝓpō singularis nō est syllogistica. q̄ꝛ nō p̄t poni in syll'o ꝑ ꝯcl'one inferenda. ⁊ ḡ nō ponit hic. Et si dicat. tn̄ ꝓpō singularis aliq̄n ponit in syll'o. Ad h̄ respōdet alb. q̄ nō ponit ibi vt singulare ꝑ se sȝ ꝑ accn̄s vt ꝑticulare ad hoc vel ad illud singulare determinatū. Et rō illi⁹ est. q̄ꝛ singulare in syll'o nō ꝓprie et ꝑ se subsumit sub vl'i. sȝ soluȝ ꝑticulare. Exēpli grā. sub oī hoīe ꝑ se ꝓprie subsumit q̄dā hō. ⁊ nō sortes. et si aliq̄n subsumat sortes. hoc nō est ꝑ se sȝ ꝑ accn̄s inq̄ꝫtū cuidā hoī accidit esse sortē.

¶ Q. r. q̄d est ꝓpō vl'is. Sol'o ꝓpō vl'is est q̄ oī aut nulli inesse ɓcat Exm̄ ṗmi. vt oīs hō currit. Exm̄ scdi. vt nullus hō est asinus

¶ Ar. ista ꝓpō est vl'is vterq̄ꝫ hō currit. ⁊ tn̄ nō ɓcat oī aut nulli inesse. Sol'o. licȝ nō ɓcet omi inesse simpl'r tn̄ ɓcat omi inesse ꝑ quo facta est distri

¶ Q. r. q̄d ē ꝓpō ꝑticularis. So° ꝓpō ꝑticularis ē q̄ ali (butio. ⁊ h̄ sufficit cui vel alicui nō vel nō oī inesse ɓcat. Exm̄ ṗmi. vt q̄dā hō currit. Exm̄ secūdi. vt q̄dā hō nō currit. Exm̄ tercij. vt nō oīs hō currit

¶ Querit. q̄d est ꝓpō indefinita. Sol'o ꝓpō indefinita est q̄ inesse vl' nō inesse ɓcat sine signo vl'i vel ꝑticulari. vt ꝯtrarioꝝ eadē est disciplina. volupꝫ

¶ Q. r. q̄re phs nō ponit hic diuisionē ꝓpōnis penes ei⁹ (tas nō est bona q̄litatē. sicut penes q̄ꝫtitatē. Sol'o. q̄ꝛ illa sufficiēter innuit in definitiōe ꝓpōnis supius posita. q̄n dr̄ q̄ ꝓpō est oro affirmatiua vel negatiua ⁊c

¶ Q. r. q̄ est scda diuisio ꝓpōnis. So° q̄ ꝓpōnū alia est demōstratiua. alia

¶ Q. r. q̄uo ꝯpat. p. mēbra illi⁹ diuisiōis ad seinuicē. Sol'o du (dyaletica pliciter. ṗmo quo ad drn̄am. secūdo quo ad ꝯuenientiam.

¶ Q. r. q̄uo drn̄t ꝓpō demōstratiua ⁊ dyaletica. Sol'o in h̄ drn̄t. q̄ꝛ ꝓpō demrātiua est sumptio alteri⁹ ꝑtis ꝯtradictōis sup̄ que vera est ⁊ nccaria Sȝ ꝓpō dyalectica est interrogatio vtriusq̄ꝫ ꝑtis ꝯtradictōis. Et rō isti⁹ drn̄e est. q̄ꝛ nō interrogat sȝ sumit q̄ demōstrat. hoc est demōstrator nō q̄rit ꝯsensum rn̄dentis anteq̄ꝫ demōstret. sȝ ꝓpter nccitatē rei ɓcate ꝑ alteraȝ ꝑtē ꝯtradictōis sumit eā q̄si ꝯcessam ⁊ minime dubiā. Sed dyaletic⁹ an

secq̄ȝ syllogiset eget ꝯsensu rn̄dentis. ⁊ ḡ interrogat de vna p̄te ꝯtradictio/
nis sub disiūctōe ad aliā

¶ Ar.phs dt p̄mo posterioꝝ ꝙ in vnaq̄qȝ scīa sunt ꝓprie introgatōnes et
rn̄siones.ḡ demōstrator etiā introgat.Solo.h est verū ex p̄te sciētis .ſȝ nō
ex p̄te scibilis.et ita demrātor qn̄qȝ interrogat nō q̄si p̄misse sue sint dubie.
sed vt discipulū in maiorem notitiam ducat

¶ Querit.qūo ꝯueniūt ꝓpō demrātiua ⁊ dyalectica. Solo in h ꝯueniūt
ꝙ vtracqȝ p̄t esse p̄s sylli simplr dicti.qꝛ vterqȝ tā q̄ demōstrat q̄ȝ q̄ interro
gat vere syllogisat sumēdo aliq̄d de aliq̄ esse vel nō esse.

¶ De Termino

¶ Qr.qūo definit phs terminū.Solo.h mō.Terminū aūt voco in queȝ
resoluit ꝓpō vt p̄dicatū ⁊ de q̄ p̄dicat apposito vel diuiso.esse vel nō esse.
¶ Qr.qre dt phs.terminū aūt voco.⁊ nō dt termin⁹ est.Solo ad innuē
dū ꝙ termin⁹ nō accipit hic ꝓprie ſȝ metaphorice ſm quandā silitudinē ad
terminū ꝓprie dictū. Pro q̄ notādū ꝙ termin⁹ capit duplr.vno° ꝓprie in/
q̄ntum terminat q̄ntitatē alicui⁹ rei.⁊ sic accipit terminus in mathematica.
Alio° metaphorice.Et h triplr.p̄mo° accipit vt terminat q̄dditatē ⁊ esse
rei.⁊ sic accipit p̄mo thopicoꝝ.vbi termin⁹ vocat definitio Scd̄o° vt ter/
minat actū nostri intellect⁹.⁊ sic accipit in tractatu suppōnū pe.hys. Ter/
tio° accipit vt terminat resolutōem ꝓpōnis.⁊ sic accipit hic in ꝓposito

¶ Qr.q̄re dr in illa definitōe termin⁹ est in quē resoluit ꝓpō ⁊ nō ex q̄ ꝯsti
tuit. Solo ad innuēdū ꝙ ista scīa est resolutoria ⁊ nō inuētiua.

¶ Querit.q̄re dr in quē resoluit ꝓpō.⁊ nō in quē resoluit sylls. Solo
qꝛ sylls nō resoluit īmediate in terminos.sed īmediate resoluit in duas p/
positiones.sed ꝓpō illa resoluit īmediate in terminos.ḡ ⁊c. Sed diceret
aliq̄s quare tūc ꝓpō nō definit a pho sic ꝙ ꝓpō est in quā resoluit syllus
Dōm ꝙ hoc est ideo.qꝛ resolutio debet fieri in minima.sed ꝓpō nō est mi
nimū respectu sylli.sed terminus est tale minimū. ⁊ ergo nō definit sic ꝓpō
ꝙ ꝓpō est in quā resoluit syllogismus

¶ Ar.ꝓpō resoluit in lr̄as ⁊ syllabas q̄ nō sunt termini.ḡ incōueniēter dr
termin⁹ est in quē resoluit ꝓpō.Solo ꝓpō non resoluit in lr̄as ⁊ syllabas
tanq̄ȝ in voces ſcatiuas.sed solū sicut in p̄ncipia q̄dā vocis ſcatiue. Et de
illa resolutōe nō ꝯsiderat logicus sed p̄supponit eā a grāmatico

¶ Querit.quare.phs dt in definitōe termini vt predicatum ⁊ de quo pre
dicatur.⁊ nō dicit vt nomen ⁊ verbum Solo ad innuendū ꝙ nomen ⁊
verbum non sunt partes formales ⁊ actuales ꝓpōnis.sed solū potentiales
Vn̄ videm⁹ ꝙ extra ꝓpōnem aliq̄d est nomē ⁊ verbū.sed nō est subiectuȝ
vel p̄dicatū nisi q̄n actu stat in ꝓpōne.

¶ Querit quot ꝯditōes requirūtur ad hoc ꝙ aliq̄d possit eē terminus
Solo.due.Prima est ꝙ sit p̄mū in ꝯpōne ⁊ vltimū in resolutōne.⁊ ꝓpter
defectū illi⁹ ꝯditōīs signa vl̄ia ⁊ p̄ticularia nō sunt termini. signū eīn non
est p̄mū in ꝯpōne.qꝛ subiectū est p̄us signo.nec etiā est vltimū in resolutio
ne.qꝛ signo deposito adhuc manet suba ꝓpōnis Scd̄a ꝯditio ē ꝙ maneat
resolutōe facta.⁊ ḡ copula nō est termin⁹.qꝛ copula nō manet resolutōe fa
cta.Et rō illius est.qꝛ copula dicit vniōnē extremoꝝ adinuicē.sed resoluti
one facta nō manet amplius vnio.ḡ etiā nō manet copula

☞ Ar̃. eadē sꝫ pͥncipia ꝯstitutōis ⁊ termini resolutōis. sꝫ ꝓpō ꝯstituit̃ ex copula. ğ ꝓpō etiā resoluit̃ in copulā. ⁊ ꝑ ꝯñs copula ē termin⁹ Solo eadē sꝫ pͥncipia materialia ꝯpōnis ⁊ termini resolutōis. sꝫ copula nō ē pͥncipiuꝫ materiale ꝯpōnis ꝓpōnis. sꝫ pͥncipiū formale vniēs p̄dicatū subiecto. ğ ⁊c̃

¶ Querit̃. q̄re addit̃ finalr̃ in definitōe. apposito vel diuiso. eē vel nō eē. Solo. q2 ꝑ hoc innuit phs ꝙ ꝓpō q̄ resoluit̃ in terminuꝫ p̄t eē affirmatiua vel negatiua. q2 in affirmatiua apponit̃ esse p̄dicati subiecto. ⁊ in negatiua diuidit̃ esse p̄dicati a subiecto

¶ De Syllogismo

¶ Querit̃. q̇d est syll's. Solo. syll's est oro in q̄ q̇busdā positis aliud q̇deꝫ ab his q̄ posita sunt accidit ex nc̄citate eo ꝙ hec sunt

¶ Querit̃. q̄re ponit̃ ibi illa ꝑticula (eo ꝙ hec sunt) Solo phi. vt intelligatur conclusio sequi ꝓpter p̄missas sic ꝙ nulli⁹ extrinseci sciꝫ nec termini nec ꝓpōnis indigeat vt fiat ꝯñā nc̄caria

¶ Querit̃. qūo dꝫ exponi illa definitio sylli. Solo. dꝫ sic exponi. Syllus est oro supᵉ vna aggregatiua. in qua q̇busdā. i. duabꝫ p̄missis. ⁊ ꝑ hoc excludit̃ enthimema. in quo nō est nisi vna p̄missa. positis. i. in mō ⁊ figura ordinatis. Et ꝑ hoc excludūtur inductio ⁊ exemplū. Aliud. i. ꝯclusio nē Et ꝑ hoc excludit̃ petitio eiusdē q̄d est in pͥncipio. q2 ibi ꝯclo nō est aliud a p̄missis ex nc̄citate supᵉ ꝯñe ⁊ nō ꝯsequētis. accidit. i. sequit̃. eo ꝙ hec sunt. id est ꝓpter tales p̄missas. et per illam particulā excluditur paralogismus fallacie s̄m non causam vt causam

¶ Querit̃. qūo ostēdit̃ ꝙ syll's sit oro vna. Solo Alber. hoc ostendit̃ ex tribus. Primo ex vnitate medij. q2 in syllo est solū vnū mediuꝫ in quo ambe ꝓpōnes maior ⁊ minor formaliter vniuntur. Scd̄o ex ꝑte minoris ꝓpōnis subsumpte sub maiore. illa eīm hꝫ se ad maiorē sicut determinās ad suum determinabile. ⁊ restringens ad restrictū. iam ex illis fit aliq̄d vnū. Tercio ex parte ꝯclusionis. q2 illa hꝫ se vt finis in syllo ad q̄uā ambe p̄misse ordinant̃. ⁊ sic in ꝯclusione tanq̄ꝫ in fine vniūtur

Ar̃ Conclusio nō est aliud a p̄missis. ğ male dr̄ in definitōe aliud id est ꝯclusionē. Añs ꝓbat̃. q2 ꝯclo ꝯstituit̃ ex p̄missis. scꝫ ex maiore extremitate ⁊ minore que ponūtur in p̄missis Solo. ꝯclusio nō est aliud materialiter a p̄missis sicut bene ꝓbat argumētū. sꝫ est aliud formalr̃. q2 est alia vnio extremitatū in ꝯclone ⁊ in p̄missis. q2 in ꝯclone extremitates inter se. sed in p̄missis vniūtur cū medio

¶ Contra. terminus in motu nō est aliud a motu. sed ꝯclo est terminus sylli. ğ ꝯclo erit eiusdē essentie cū syllo. ⁊ ꝑ ꝯsequēs nō erit aliud Solo ꝯclusio nō est aliud a syllo. imo est de essentia syllogismi. quia syllogism⁹ est ꝯñā de cuius rōne sunt añs ⁊ ꝯsequēs. sed est aliud a premissis. quia ē effectus premissarum.

Ar̃ Ille due particule. scꝫ ex necessitate ⁊ accidit repugnāt. ergo male ponūtur in definitione. Añs ꝓbatur. q2 nc̄carium ⁊ accñs opponūtur Solo accidere capit̃ duplr̃. Uno mō vt est ideꝫ ꝙ accidentaliter euenire. ⁊ sic nō accipit̃ hic accidit. Alio mō vt est idem q̄d sequi. ⁊ sic accipit̃ h. Unde sensus est. aliud ex necessitate accidit. id est seq̇tur. et sic pꝫ ꝙ non est ibi repugnantia.

Queritur quotuplex est syllogismus. Solo duplex scz
- Perfectus Et definitur sic Syllogism⁹ pfectus ē qui nulli⁹ alterius indiget ad hoc ꝙ appareat euidens ⁊ necessarius
- Imperfectus Et definitur sic Syllogism⁹ imperfectus est qui indiget vnius aut pluriū ad hoc ꝙ appareat euidēs ⁊ necessari⁹ ꝑ sumptos termios nō āt ꝑ sūptas ꝓpōes.

Queritur Quare dicit ibi vnius aut pluriū Solutio dicitur vni⁹ id est cōuersionis tm̄. aut pluriū. id est ꝯuersionis ⁊ transpositōis ꝑmissaꝝ sil'. qꝛ syllogismus impfectus aliqñ reducitur ad pfectū ꝑ solam ꝯuersionē ꝯclusiōis vel alicui⁹ ꝑmisse. Aliqñ vero nō sufficit ꝯuersio. requiritur eē ꝙ ꝑmisse trāsponātur. Ita ꝙ de maiore fiat mior. ⁊ d̓ miore maior.

Ar Omnis syllogismus est perfectus. ergo male dicitur ꝙ aliqs est pfect⁹ aliquis impfectus. Añs pbatur. qꝛ definitio syllogismi explicat esse eius perfectū. sed illa ꝯuenit oī syllogismo. Solo est duplex pfectio. vna est formalis ⁊ intrinseca que cōsistit in necessaria illatōne ꝯclusionis ex premissis ⁊ illa pfectōne oīs syllogismus est pfectus. Sꝫ alia est pfectio finalis que cōsistit in euidentia illatōnis cōclusionis ⁊ illa pfectōne nō oīs syllogismus est perfectus sed aliquis est imperfectus.

Capitulū secūdū de principijs regulatiuis

In toto vero esse alterū altero et de omni

In hoc scđo capitulo. p. ꝯñr determiat de ꝑncipijs regulatīs sylloꝝ.

Queritur quotuplicia sūt in toto ꝑncipia syllogismoꝝ. So° q̄druplicia qꝛ q̄dam sunt
- Materialia et illa sunt duplicia scz
  - Propin qua et sunt due ꝓpositiones
  - Remota ⁊ sunt tres termini
- Formalia et sunt etiā duo scz
  - Propinquū vt modus
  - Remotū vt figura
- Effectiua seu regulatiua Et sunt duo
  - Dici de omni
  - Dici de nullo
- Finalia seu pfectiua q̄bꝫ. s. finaliter syllogismi impfecti reducūtur ad perfectos. Et sunt tria vel quatuor s̓m Albertū scz
  - ꝯuersio
  - expositio
  - trāspō ꝑmissarū. ⁊ deductio ad impossibile

Querit̃ An sufficiant duo tm̃ p̃ncipia regulatiua syllogismoꝝ. Solo ꝙ sic. Et rõ est. qꝛ ꝑ illa duo p̃ncipia regulant oĩes sillogismi. oẽs em̃ sillogismi affirmatiui regulanť ꝑ dici de oĩ. ⁊ oĩes negatiui ꝑ dici de nullo ⁊ hoc inq̃ntũ in eis includũtur due maxime q̇bus ostendiť de quolibet sillogismo ꝙ sit ꝯñа bona ⁊ formalis.

Ar̃ Syllogismi expositoꝛij sunt veri syllogismi ⁊ tñ nõ regulanť istis p̃ncipijs. g̃ videť ꝙ debeãt eẽ plura p̃ncipia regulatiua. Solo ꝙ ph̃s solũ loq̇tur hic de principijs regulatiuis syllogismoꝝ ad intellectũ. Jam sillogismi expositoꝛij nõ sũt sillogismi ad intellectũ. ſꝫ solũ ad sensum qꝛ mediũ in eis ẽ termin⁹ singularis.

Querit̃ Quõ ꝯpat ph̃s esse in toto ⁊ dici de oĩ ad inuicẽ. So⁰ dicit ꝙ esse in toto ẽ idẽ cũ dici de oĩ. Et sic etiã nõ esse in toto ẽ idẽ cũ dici de nullo. Et ꝑ hoc soluiť argumẽtum q̊ solet argui ꝙ sint plura p̃ncipia regulatiua q̃ duo. qꝛ esse in toto ⁊ nõ esse in toto sunt etiam principia regulatiua.

Querit̃ Si sunt vnũ ⁊ idẽ esse in toto ⁊ dici de oĩ q̃re tũc ph̃s superius in ꝓhemio fecit spẽalẽ mentõnẽ de esse in toto et dici de oĩ. Solo ꝙ hoc fecit ideo. qꝛ lꝫ sint vnũ ⁊ idẽ ƀm subam ⁊ ƀm rem tñ dꝛñt ab inuicẽ ƀm rõnẽ. qꝛ esse in toto dicit ꝯparõem subiecti ad p̃dicatũ eo ꝙ esse in toto nõ ẽ aliud q̃ȝ subiectũ ꝯtineri in p̃dicato sicut materia in forma. Sed dici de oĩ dicit ꝯparõnẽ p̃dicati ad subiectũ dici em̃ est idẽ quod predicari.

Querit̃ Quid est dici de oĩ ⁊ q̇d dici de nullo So⁰ dici de oĩ est qñ nihil ẽ sumere subiecti de q̊ alterũ nõ dicať. Sed dici de nullo ẽ qñ nihil ẽ sumere subiecti a q̊ nõ remoueať p̃dicatũ.

Ar̃ In ista ꝓpõe sortes currit nihil ẽ sumere sub subiecto de q̊ nõ dicať p̃dicatũ ⁊ tñ ibi nõ ẽ dici de oĩ. g̃ definitio dici de oĩ ẽ falsa.

Solo ꝙ nihil nõ dꝫ ibi accipi pure ꝯdictoꝛie. Sed p̃uatiue vt sit sensus subiectũ est termin⁹ cõmunis sub quo potest fieri subsumptio ⁊ tamẽ nihil est sumere sub eo de quo non dicatur p̃dicatum.

¶ Contra tũc seq̃reť ꝙ hic esset dici de oĩ hõ ẽ aĩal. ſꝫ hoc ẽ falsũ. g̃. Seq̃la ꝓbať qꝛ subiectũ ẽ ibi termin⁹ cõis ⁊ nihil ẽ sumere sub eo de q̊ nõ dicať p̃dicatũ Solutio licet ibi nihil sit sumere sub subiecto ƀm rẽ enunciatam de quo non dicatur predicatũ non tamen ƀm modũ enunciandi quia subiectũ ibi non distribuitur quod tamen requiritur.

Querit̃ Que sũt ille maxĩe incluse ĩ istis duob̃ p̃ncipijs regulatiuis. So⁰ maxĩa inclusa in dici de oĩ ẽ. Quicq̇d dꝛ de subiecto vl̃i vl̃r distributo diciť de quolibet cõtento sub eo. Et maxĩa inclusa in dici de nullo est. Quicq̇d remoueť de subiecto vl̃i vl̃r distributo remoueť de quolibet cõtento sub eo. Per illas em̃ duas maximas regulanť omnes sillogismi. quia per eas ostendiť de quolibet syllogismo ꝙ sit cõsequentia bona ⁊ formalis.

☞ Queriť. quõ dꝛñt dici de oĩ prioꝛisticũ de q̊ hic loq̇tur ph̃s ⁊ de oĩ

osteriozisticū de quo loquit̄ in libro posterioꝝ. Sol'o solent poni tres ῀e. Prima est q2 ad dici de oī prioristicū sufficit ꝙ p̄dicatū s̄m modū enun iandi dicat̄ de subiecto nō curando vtꝝ hoc sit vere vel false. Sed ad de mni posterioristicū reqrit̄ ꝙ p̄dicatū s̄m rem enunciatā vere insit subiecto Secūda dr̄a est q2 ad dici de oī prioristicū reqrit̄ ꝙ subiectū distribuat̄ p gnū vl'e.sed hoc nō reqrit̄ ad de omni posterioristicū. Tercia dr̄a est qa d dici de oī prioristicū sufficit vl'itas suppositoꝝ. Sz ad de oī posterioristi um requirit̄ tam vl'itas suppositoꝝ q̄ʒ tēporū.

Capitulū terciū de conuersione

Quoniā aūt oīs ppositio est vel de inesse aut necessario

In hoc capl'o ph̄s p̄ñr determīat de cōuersione que valet ad reducen/ um syllogismos imperfectos ad perfectos.

Querit̄ Primo cū sint quattuor principia pfectiua syllogismoꝝ impfectoꝝ vt prius patuit quare solū determīat ph̄s h̄ e ↄuersione. Sol'o nō determīat hic de expositōne. q2 expositio est ma ifesta ad sensum nec etiā de tranpositōne p̄missaꝝ. q2 illa valde facilis est Nec etiā de deductōne adimpossibile. q2 deductio ad īpossibile est quidā nodus sillogisandi ꝛ g̊ nō potuit de ea determinari nisi prius esset tradi/ a ars sillogisandi. Et iō posterius determīat ph̄s de mō faciendi sillogis nū ad impossibile. hic aūt iam solū determinat de cōuersione.

Querit̄ Quot diuisiones p̄mittit ph̄us hic in textu. Sol'o ꝙ tres. Prima est ꝙ ppōnum quedā sunt de inesse simpli iter. quedā sūt de nc̄cario inesse. quedā p̄o de ↄtingenter inesse. Scd̄a di/ uisio est ꝙ haꝝ ppōnū quedā sunt affirmatiue quedam negatiue. Tercia diuisio est ꝙ ppōnū affirmatiuaꝝ ꝛ negatiuaꝝ q̄dā sūt vl'es alie particula/ es ꝛ alie indefinite.

Querit̄ Quare p. ponit hic istas diuisiones Solutio q2 ↄuer siones variant̄ ꝛ multiplicant̄ ad multiplicatōem pposi ionū. Et ppterea Aresto. p̄mittit hic in textu istas diuisiones ppōnum. Et ꝙ hoc verū sit patet ꝙ ppria passio multiplicat̄ ad multiplicatōnez sui ubiecti. sed ↄuersio est ppria passio ppōnis. g̊ ꝛc̄.

Querit̄ Quare in p̄ma diuisione. p. nō facit mentōnē de ppōne de possibili ꝛ de impossibili sicut de aliјs modalibus Sol'o ppositio de posibili satis intelligit̄ p illā de ↄtingenti. q2 possibi/ le ꝛ cōtingens ↄuertuntur. Et ppō de impossibili ↄphendit̄ sub ppōne de nc̄cario. q2 affirmatiua de impossibili ē eadē cū negatiua de necessario. ꝛ ecō tra negatiua de impossibili cū affirmatiua de necessario.

Querit̄ Quid est ↄuersio Sol'o ↄuersio vt hic accipit̄ est pmu tatus ordo duaꝝ ppōnū vtroqʒ termio pticipantiū neces sario simul veraꝝ vel falsaꝝ vel sic. Cōuersio ē duaꝝ ppōnū vtroqʒ termi/ no participantiū ordine ecōuerso vnius ad aliā formalis ↄña. Qz aūt con uersio sit ↄña formalis ꝛ nc̄caria. ꝛ cetera vide circa tractatū ↄñaꝝ.

Queritur qt sūt spēs ꝯuersionis. So° ꝙ due. s. ꝯuersio

In termīs quā p. hys. vocat simplicē ꝛ simplex mutatio subiecti in p̄dicatum

In parte quā vocat p. h. ꝑ accidens ꝛ ē q ps id ē ꝑticularis ꝯuertit totū id est vl'ein

Ar Est aliq̄ ꝯuersio ꝑ ꝯtrapositōnē. ergo sunt plures species cōuersionis q̄z due. Et etiam est aliqua conuersio in oppositaȝ q̄litate

So° ꝙ ꝯuersio ꝑ ꝯtrapositōnē non est ꝯuersio nisi valde extense ꝛ l ge accipiendo hoc nomen conuersio. quia in ea non manent eidem termi sed mutanꝛ termini finiti in terminos infinitos. Et ꝓpterea etiam no valet illa cōuersio ad reducendū syllogismos imperfectos ad perfectos in tali reductōne termini dn̄t manere eidem vt patuit ex definitōne syllo gismi imperfecti vbi dicitꝛ ꝑ sumptos termīos nō aūt ꝑ sumptas ꝓpōn De cōuersione in oppositā qualitatē dōm est ꝙ nō est cōuersio sicut hic q̇tur phs de cōuersione. qꝛ hic loq̇tur de cōuersione que fit ꝑ hoc ꝙ termi mutāꝛ ꝑm sitū. sed in cōuersiōe in oppositā q̄litatē manet idē sit⁹ termi

De conuersione ꝓpositionū de inesse

Queritur Quot regulas ponit phs quib; docet cōuersiones ꝓpositionū de inesse. Solutio ꝙ quatuor.

Prima est ꝙ vl'is negatiua de inesse cōuertitꝛ simpliciter in terminis vl'em negatiuā. Exemplū est vt nulla voluptas est bonū cōuertitꝛ sic. ergo nullū bonū est voluptas.

Secunda regula est ꝙ vl'is affirmatiua cōuertitꝛ in ꝑte in ꝑticularē affirmatiuā. vt oīs voluptas ē bonū g̃ quoddā bonū est voluptas.

Tercia regula est ꝙ particularis affirmatiua ꝯuertitꝛ simpliciter in particularē affirmatiuā. vt q̄dam voluptas est bonū. ergo quoddam bonum est voluptas.

Quarta regula est ꝙ particularis negatiua non cōuertitꝛ. vt nō sequitꝛ si aliquod aīal non est homo ꝙ ergo aliq̇s hō nō sit aīal.

Queritur Quō ꝓbat phs istas regulas. Sol'o tres ṗmas probat ꝑ hoc ꝙ oppositū ꝯsequētis in eis nō pōt stare cum antecedēte īmo ex opposito ꝯn̄tis īfertur oppositū an̄cedētis. Et hoc ostendit ꝑ ordinē in textu exemplificando in terminis nō significatiuis qui sunt a et b vt ꝑm primā regulā bn̄ sequitꝛ nullū b est a. g̃ nullū a est b. qꝛ si non detur oppositum scȝ aliquod a est b ꝛ signetur illud a quod est b ꝛ vocetur c tunc arguaꝛ sic expositorie c est a c est b. g̃ aliqđ b est a qđ est oppositū antecedentis scȝ nullū b ē a. Et penes scđam regulā seq̇tur. om̄e b est a. g̃ qđdam a est b. qꝛ si nō tunc sequitꝛ sua cōtradictoria scȝ nullū a est b. ꝛ ad illam per ꝯuersionē simplicē sequitꝛ ista nullū b est a que est ꝯtraria ṗme vl'is affirmatiue scȝ om̄e b est a ꝛ sic ex opposito ꝯsequētis seq̇tur oppositū an̄cedentis. Et sil'r etiā penes terciā regulā bn̄ sequitꝛ aliqđ b est a. g̃ aliqđ a est b. q̇a si nō sequereꝛ illa tunc sequereꝛ sua cōtradictoria scȝ ista nullū a est b ꝛ q̇a ad illā ꝑ cōuersionē simplicē sequitꝛ ista nullum b est a patet quō ex opposito

ꝯtradictorio ꝯn̄tis inferꝛ oppositū cōtradictoriū an̄cedētis. vn̄ patz ꝙ tres pme regule cōuersionis ꝓpōnū sunt bone.

Querit̄ Quō ostendit Arestoteles quartā regulā. scȝ ꝙ ꝓpositio particularis negatiua nō ꝯuertiꝛ. Solō. ꝓbat sic. quia nō sequiꝛ. aliqđ aīal nō est hō. ergo aliquis hō non est aīal. qꝛ cōsequēs est ibi falsum an̄te existente vero. Et rō regule extra textū est. qꝛ si ꝑticularis negatiua ꝯuertereꝛ tūc argueretꝛ a nō distributo ad distributuȝ ꝓpter negationē positam ad pdicatū. ꝛ non ad subiectū.

Querit̄ Quare pħs nō facit in istis regulis mentionē de ꝯuersione ꝓpōnis indefinite ꝛ singularis. Solō. ꝯuersionē ꝓpōnis indefinite ꝯprehendit sub ꝯuersione ꝓpōnis particularis. qꝛ ꝓpositio particularis ꝛ indefinita eodē mō ꝯuertūtur. Et de cōuersione ꝓpōnis singularis nihil loquiꝛ. qꝛ talis ꝯuersio nō hȝ mediū ꝑ qđ possit ostendi. sȝ eius ostensio est sensibilis, et ergo nō cadit sub arte.

¶De ꝯuersione modalium

Querit̄ Quō docet pħs ꝯuertere ꝓpōnes modales Solō pmo docet ꝯuertere modales de necc̄ario. ꝛ postea modales de ꝯtingenti

¶ Queritꝛ. quare nō docet ꝯuertere ꝓpōnes modales de impossibili Solutio. qꝛ ꝓpōnes de impossibili hn̄t ꝯuerti ſm exigentiā illaꝝ de necc̄ario quibus equipollent Et ergo cognita ꝯuersione ꝓpōnum de necc̄ario faciliter pt haberi ꝯuersio illarum de impossibili

Querit̄ Quō debēt ꝯuerti ꝓpōnes modales de necc̄ario Solō phi. ꝙ modales de necc̄ario eodē mō ꝯuertūtur sicut ille de inesse. qꝛ vlis negatiua de necc̄ario ꝯuertiꝛ simplr in vlem negatiuam ꝛ vlis affirmatiua ꝛ ꝑticularis affirmatiua ꝯuertunꝛ in ꝑticularē affirmatiuā et ꝑticularis negatiua nō ꝯuertiꝛ. Et istud ꝓbat pħs eodē mō sicut pus ꝑ exempla in nō ſcatiuis ostendēdo ꝙ ex opposito ꝯn̄tis seqtur oppositū an̄tis. Sed vt melius intelligaꝛ pt poni exēplū in terminis ſcatiuis. vt nullum hoīem necc̄e est esse asinū. illa sic ꝯuertiꝛ. ergo nullū asinū necc̄e est esse hoīem qꝛ si nō sequereꝛ illa ꝯuertēs. tūc seqretꝛ eius oppositū ꝯtradictoriū. oppositum aūt ꝯtradictoriū eiꝰ est. nullū asinū nō necc̄e est esse hoīem. q̄ equipollet huic. quēdā asinū possibile est esse hoīem. ad quā seqtur quēdā hoīem possibile est esse asinū. et illa eqpollet huic. nullū hoīem nō necc̄e est esse asinuȝ. q̄ est ꝯtradictoria an̄tis. Et ita pȝ quō ex opposito ꝯn̄tis inferꝛ oppositū an̄tis et ꝑ ꝯn̄s illa ꝯuersio fuit bona. Et eodeȝ mō dōm est de vli affirmatiua et ꝑticulari affirmatiua q̄ ꝯuertūtur in ꝑticularē affirmatiuā. vt oīs hō de necessitate est aīal. ꝯuertiꝛ in istaȝ. ergo aliqđ aīal de necc̄itate est hō. et ista aliqs hō de necc̄itate est aīal etiā ꝯuertiꝛ in istam. ergo aliqđ aīal de necessitate est hō Et sunt ille ꝯuersiones bone. qꝛ oppositū ꝯn̄tis repugnat an̄ti. et pt ex opposito ꝯn̄tis inferri oppositū an̄tis. Qȝ aūt ꝑticularis negatiua de necc̄ario nō ꝯuertatꝛ pȝ ꝑ rōnem pus dictā in illis de inesse. qꝛ non seqtur. aliqđ aīal necc̄e est nō esse hoīem. ergo aliquē hoīem necc̄e est nō esse aīal

Arr. Propōnes modales de necessario nō possunt ꝯuerti. ḡ male dr̄ hic ꝙ ꝯuertūtur eodē mō sicut ille de inesse. Aūs ꝓbatꝛ. qꝛ in omni cōuersione oportꝫ de subiecto fieri p̄dicatū ꝛ ecōtra. sed hoc nō pt̄ fieri ī modalibꝫ. qꝛ in illis oꝫ moduꝫ semꝑ p̄dicari. vt dicit Pe. hys. Solō. ꝓpositiones modales ꝯuerti pt̄ intelligi dupl'r. Uno modo quo ad se totas Et de illa ꝯuersione nō loquitꝛ hic phs. Alio mō intelligitꝛ eas ꝯuerti quo ad partes. dicti tm̄. ita scꝫ ꝙ illa pars dicti que in ꝯuersa hꝫ rōem subiecti in ꝯuertente acquirat rōnem p̄dicati. Et ita loquitꝛ phs hic de ꝯuersiōe modaliū. Utrū aūt ꝓpōnes modales possint ꝯuerti aliquo mō ꝭm se totas. de hoc vide pulcꝛ dubium in cōmento

¶ De ꝯuersione ꝓpōnum de ꝯtingenti.

Queritur. Quot modis dr̄ ꝯtingens. Solō tribꝫ modis. Primo cōtingēs dr̄ qđ est necc̄arium. qꝛ bene seq̄tur si aliqđ est necesse esse. ꝙ illud idem etiā ꝯtingit esse. Scđo mō ꝯtingens dr̄ qđ nō est necc̄arium ꝛ nō impossibile. Tercio mō ꝯtingens dr̄ possibile. ꝛ hoc est quasi genus ad duos modos p̄dictos. scꝫ ad necc̄ariuꝫ ꝛ ad nō necc̄arium

Queritur. Quotuplices sunt ꝓpōnes de ꝯtingenti. Solō triplices ꝭm ꝙ tribꝫ modis dr̄ ꝯtingens. Quedaꝫ eīm sunt de ꝯtingenti possibili qđ est ꝯtingens tercio mō dictū. ꝛ vocatꝛ a quibusdā ꝯtingens altū. Et in illis ꝓpōnibꝫ ponitꝛ ille modus ꝯtingēs sine aliqua determinatōe. Alie sunt de ꝯtingenti necc̄ario quod est ꝯtingēs p̄mo mō in quibꝫ scꝫ ponitꝛ ille modus ꝯtingēs cū hac determinatōne necc̄arium. Alie sunt de ꝯtingenti nō necessario. qđ est ꝯtingens secūdo modo dictū. Et in illis ponitꝛ iste modus cū hac determinatōe non necessariū Et hoc ꝯtingēs definitꝛ ab Aresto. postea. ꝙ contingens est quo nō existēte necc̄ario ipso tm̄ posito inesse nō seq̄tur impossibile

Queritur. Quō subdiuiditꝛ hoc ꝯtingens secūdo mō dictū Solutio. ꝭm Albertū diuiditꝛ in ꝯtingens natū. rarum. et ad vtrūlibet. Contingens natū est qđ est magis determinatum ad esse q̄ȝ ad nō esse. Contigens rarū est qđ est magis determinatū ad nō esse q̄ȝ ad eē. Sed ꝯtingēs ad vtrūlibet est qđ equaliter se habet ad esse ꝛ ad nō esse. et vocatꝛ alio noīe infinitū. qꝛ est indeterminatum

Queritꝛ. quō tam docet phs ꝯuertere modales de ꝯtingenti. Solō. p̄mo docet ꝯuertere ꝓpōnes de ꝯtingenti affirmatiuas. scđo negatiuas

Queritur. Quō ꝓpōnes modales affirmatiue de ꝯtingēti debent ꝯuerti. Solō ꝓpōnes affirmatiue de ꝯtingēti quocū q̄ȝ mō accipiatꝛ ꝯtingens cōuertūtur eodē mō sicut ille de inesse ꝛ de necc̄ario. qꝛ vl̄is affirmatiua ꝯuertitꝛ ꝑ accn̄s in ꝑticularē affirmatiuā. ꝛ ꝑticularis affirmatiua simpl'r in ꝑticularē affirmatiuā. Et hoc ostēdit phs exemplariter. vt ista. oīe. b. cōtingit esse. a. sic ꝯuertitꝛ. ḡ qđdaꝫ. a. ꝯtingit esse. b. Et ista aliqđ. b. ꝯtingit esse. a. ꝯuertitꝛ sic. ḡ aliqđ. a. cōtingit esse. b. Et ꝙ ille conuersiones sint bone probatꝛ. quia si non tunc oppositū consequentis stabit cum antecedente. qđ est impossibile

Queritur Quõ docet phs ꝯuertere modales de ꝯtingẽti negati-
uas. Solʼo dupl'r. q̄ꝛ p̄mo docet ꝯuertere illas q̄ sunt d
ꝯtingẽti nec̃cario. ⁊ de nec̃cario alto siue cõiter dicto. secũdo illas de contin-
genti proprie dicto

Queritur Quõ ꝯuertũtur negatiue de ꝯtingẽti nec̃cario ⁊ de ꝯtin
genti alto siue cõiter dicto. Solʼo. ꝙ negatiue q̄ sũt de cõ
tingẽti nec̃cario. ⁊ negatiue q̄ sunt de ꝯtingẽti cõi seu alto qꝺ ꝯuertit̃ cũ pos
sibili ille oẽs eodẽ mõ ꝯuertũtur sicut negatiue de inesse ⁊ de nec̃cario. ita ꝙ
vl'is negatiua ꝯuertit̃ in terminis in vl'em negatiuã. ⁊ ꝑticularis negatiã
nõ ꝯuertit̃. Et h̄ ꝓbat exẽplariter. p̄mo de ꝯtingenti nec̃cario. vt bñ seq̃tur
nullũ hoiem ꝯtingit esse equũ. g̊ nullũ equũ cõtingit esse hoiem. Et ꝙ illa
cõuersio sit bona pꝫ. q̄ꝛ idẽ iudiciũ est de illa conuersione ⁊ vl'is negatiue de
nec̃cario Scd̃o ponit exẽplũ de ꝯtingenti alto siue cõiter dicto. vt bñ seq̃tur
nullã tunicã cõtingit esse albã. g̊ nullũ albũ cõtingit esse tunicaꝫ. Et ꝙ illa
cõuersio etiã sit bona pꝫ. q̄ꝛ oppositũ ꝯñtis repugnat añti. Oppositũ ei̅
ꝯñtis est nõ cõtingit nullũ albũ esse tunicã. qꝺ eq̄pollet huic. aliqꝺ album
necc̄e est eẽ tunicã. ⁊ illa cõuertit̃ in istã aliquã tunicã necc̄e ẽ esse albã. ⁊ hec
repugnat p̄mo añcedenti. qꝺ fuit. cõtingit nullam tunicaꝫ esse albã. et ergo
fuit bona conuersio

Queritur Quõ cõuertũtur negatiue de contingẽti ꝓprie dicto qꝺ
diuidit̃ in ꝯtingẽs natũ rarũ ⁊ ad vtrũlibet Solʼo. ille
nõ cõuertũtur eodẽ mõ sicut ille de inesse ⁊ de nec̃cario. q̄ꝛ vl'is negatiua in
talibꝫ nõ cõuertit̃ simpl'r. sed cõuertit̃ in oppositã qualitatẽ. sꝫ particularis
negatiua bene cõuertit̃ simpl'r

Queritur Que vocat̃ cõuersio in oppositã qualitatẽ. Solʼo cõ
uersio in oppositã q̄litatẽ est qñ affirmatiuũ simpl'r mu-
tat̃ in negatiuũ vel ecõtra manẽte eodẽ situ ⁊ dispõne terminoꝝ. Exẽpluꝫ
huiꝰ est. vt nullũ. b. cõtingit esse. a. cõuertit̃ sic in oppositã q̄litatẽ. g̊ om̄e. b.
cõtingit esse. a. Et ista quoddã. b. cõtingit esse. a. cõuertit̃ sic. g̊ quoddaꝫ. b.
cõtingit nõ esse. a. et tali cõuersione solũ cõuertũtur ꝓpõnes de contingẽti
ꝓprie dicto. scꝫ nato. raro. vel ad vtrũlibet. Et rõ est. q̄ꝛ q̄cquid cõtingit h̄
mõ esse cõtingit etiã nõ esse

Queritur Quõ iam ꝓbat̃ ꝙ vl'is negatiua de cõtingenti nato vel
ad vtrũlibet nõ p̄t cõuerti simpl'r Solʼo. q̄ꝛ si vl'is ne-
gatiua cõuerteret̃ simpl'r. tũc sequeret̃ ꝙ vl'is affirmatiua etiã posset cõuer
ti simpl'r. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo seq̃tur. Seq̄la probat̃. q̄ꝛ ad
vl'em negatiuã de tali cõtingenti seq̃tur vl'is affirmatiua. ⁊ ecõtra ꝑ ꝯuer
sionẽ in oppositã qualitatẽ. Exempli gratia. bene sequit̃ ꝑ cõuersionẽ in op
positã q̄litatẽ. oẽm hoiem cõtingit currere. g̊ nullũ hoiem cõtingit currere
si g̊ ad illã ꝑ cõuersionẽ simplicẽ seq̄ret̃ ista. nullũ currẽs cõtingit esse hoieꝫ
ad quã seq̃tur ꝑ cõuersionẽ in oppositã q̄litatẽ ista. om̄e currẽs cõtingit eẽ
hoiem. Patꝫ quõ de p̄mo ad vltimũ sequeret̃. omnẽ hoiem cõtingit cur-
rere. g̊ om̄e currẽs cõtingit esse hominẽ. ⁊ sic vl'is affirmatiua cõuerteret̃
simpliciter. qꝺ tñ est impossibile. q̄ꝛ argueret̃ a nõ distributo ad distributũ

Querit̃ Q̃uō ꝓbat̃ ꝙ ꝑticularꝫ negatĩa ꝺ tali ꝯtingēti simpl'r bn̄ p̄t ꝯuerti. Sol'o. qꝛ particularis affirmatiua p̄t ꝯuerti simpl'r. ergo etiā particularis negatiua. Consequentia ꝓbat̃. qꝛ ad particularē negatiuā sequitur particularis affirmatiua. ꝛ ecōtra ꝑ ꝯuersionē. in oppositā qualitatē. Exempli grã bene sequit̃. quēdam hominem ꝯtingit nō esse currentē. ergo quēdam hominē ꝯtingit esse currentē ꝑ cōuersionem in oppositam qualitatem. ꝛ cōsequenter bene sequitur per conuersionem simplicem. quēdam hominē ꝯtingit esse currentez. ergo quoddam currens ꝯtingit esse hominem. Et ꝯsequenter bene seq̃tur ꝑ ꝯuersionem in oppositam qualitatem. quoddā currens ꝯtingit esse hominē. g̃ qoddā currēs ꝯtingit nō eē hoiez Et ꝑ ꝯn̄s a p̄mo ad vltimū bene sequit̃. quēdā hominē ꝯtingit nō esse currentē. g̃ qoddā currēs ꝯtingit nō esse hoiem

Ar̃ Si ꝑticularis negatiua de ꝯtingenti ꝯuerteret̃ simpl'r tūc argueret̃ a nō distributo ad distributū. g̃ videt̃ ꝙ nō p̄t sic ꝯuerti. Seq̃la ꝓbat̃. qꝛ subiectū p̄mo nō distribueret̃ in ꝯuersa. ꝛ tamē hoc distribueretur in ꝯuertente ꝓpter negatōem Sol'o negat̃ sequela. Et rō est. qꝛ negatio de ꝯtingenti nō est negatio simpl'r. ꝛ g̃ nō distribuit p̄dicatuz. vel p̄t dici ꝙ talis ꝯuersio ꝑticularis negatiue nō est ꝯn̄a formal'ſ ꝫ solū material'

Querit̃ Q̃uod est hoc dubiū qꝺ in fine textus remouet Arestoteles. Sol'o. qꝛ dictū est p̄us ꝙ iste ꝓpōnes. contingit nullū hominē esse equū. ꝛ ꝯtingit nullā tunicā esse albā. sunt negatiue. posset aliquis dubitare an essent simpl'r negatiue. hoc ergo dubiuz remouendo dꝛ phs ꝙ nō sunt simpl'r negatiue. sed habēt affirmatiuā figurā ꝛ sunt solum negatiue ex parte dicti.

Querit̃ Q̃uō ꝓbat phs hoc ꝙ hn̄t affirmatiuā figurā Sol'o qꝛ sicut se hꝫ esse in ꝓpōnibꝫ de inesse. ita se hꝫ ꝯtingēs vel quicūqꝫ aliꝰ modus in modalibꝫ. sed in illis de inesse ꝓpositio dꝛ simpl'r affirmatia. qn̄ eē vl' copula manet affirmata. nō obstāte ꝙ pꝰ copulā seq̃t̃ negatio. g̃ etiā in modalibꝫ ꝓpō dꝛ simpl'r affirmatia in q̄ modꝰ nō negat̃. nō obstāte ꝙ dictū sit negatū Minoꝛ pꝫ exēplarit̃. qꝛ qn̄ dꝛ est nō bonū. est nō albū tales ꝓpōnes sunt simpl'r affirmatiue. qꝛ negatio nō p̄cedit. ſꝫ seq̃t̃ eē.

¶ Sed quereret aliq̃s q̄uō ille ꝓpōnes est nō bonū est nō album ꝛ sil'es debent ꝯuerti. Ad hoc respondet phs ꝙ eodē modo debēt ꝯuerti sicut alie ꝓpōnes affirmatiue de inesse. de quibꝫ superius dictū est

Secūdus Tractatus

His vero determinatis dicendū est ꝑ que et q̄uō.

¶ In hoc tractatu phus determinat de formatione syllogismorum. Et diuiditur in quatuoꝛ capl'a. In quorum primo docet formare syllogismos prime figure. In secūdo syllogismos secunde figure. Et in tercio syllogismos tercie figure. Et in quarto ponit quedā notabilia.

Primi priorum

Querit᷑ Quot sunt principia formalia sylloꝝ Sol'o. duo. vt ꝑus dictū fuit. scꝫ figura ⁊ modus. Figura aūt defini᷑ sic. a Pe. hys. Figura est ordinatio triū terminoꝝ ꝑm debitā subiectōem ⁊ p̄dicatōem. Et modus sic defini᷑. ꝙ modus est ordinatio duaꝝ ꝓpōnum in debita qualitate ⁊ q̄ntitate.

Ar᷑ Unius rei est soluꝫ vna forma. g̃ non sunt duo p̄ncipia formalia sylloꝝ Sol'o. vnius rei est solum vna forma vltimata. ſꝫ tamē vnius rei possunt bene esse plures forme subordinate. ⁊ sic est in ꝓposito. qꝛ figura est forma generalis. ⁊ modus forma ꝯpleta ⁊ sp̄ealis.

Querit᷑ Quot sunt figure syllogistice Sol'o tres Et ratio est quia tot sunt figure quot modis ꝯtingit medium variari. sed medium variatur tribꝫ modis. ergo tres sunt figure. Minor probatur. quia vel medium subijcitur in prima ⁊ predicatur in secūda. ⁊ sic est p̄ma figura. vel predicatur in vtraqꝫ. et sic est secunda figura. vel subijcitur in vtraqꝫ. ⁊ sic est tercia figura.

Ar᷑ Sicut est aliqua figura in qua mediū subijci᷑ in p̄ma ⁊ p̄dicatur in secūda. ita erit etiā aliqua in qua ecōtra mediū p̄dica᷑ in prima et subijcitur in secūda. ⁊ sic erūt quatuor figure Sol'o. illa dispositio medij non facit figuram distinctā a prima. qꝛ non differt a prima figura nisi ꝑ transpositōem premissarum

Ar᷑ Prima figura ꝯcludit oīa genera probleumatū. ergo alie figure sunt superflue. Sol'o. nega᷑ ꝯsequentia. Et rō est. qꝛ licet prima figura ꝯcludat omnia genera ꝓbleumatū. non tñ omni mō seu ex omni dispositione premissarum.

Querit᷑ Que figura est p̄ma Sol'o. illa in qua mediū subijcitur in p̄ma ⁊ p̄dica᷑ in alia. Et rō illius est. qꝛ figure ordināt᷑ ſm dignitatē et perfectionem sui medij. sed medium quod subijci᷑ in prima ⁊ predicatur in secūda est perfectissimum medium. quia est medium positione ⁊ coniūctione simul. medium vero in alijs est solum medium coniūctione

Ar᷑ Predicatū est dignius subiecto. ſꝫ mediū ī secūda figura est bis p̄dicatū. ergo hoc est dignius Sol'o. licet p̄dicatū absolute acceptū sit dignius subiecto. tñ mediū qđ est bis p̄dicatū nō est digni⁹ mediū qꝛ nō poni᷑ directe inter extrema. sicut illud quod est semel subiectum ⁊ semel predicatum.

¶ De prima figura

Querit᷑ Quō phs definit p̄mā figurā Sol'o. hoc mō. qñ tres termini sic se habēt adinuicē vt postremus in toto sit medio et medius in toto primo. vel sic vel nō sic. necesse est extremitatum syllogismū esse perfectum.

¶ Queritur. quomodo debet illa definitio intelligi. Sol'o sic. quando

tres termini sic se habēt ad inuicē in positōne ꝛ ordine vt postremus. id est minor extremitas sit in toto medio. supͤ sicut pars eius subiectiua. et medius terminus in toto pͥmo. i. in maiore extremitate. sic. i. affirmatiue. vel nō sic. i. negatiue. necesse est syllogismū esse pfectū. i. q̇ pfecte ꝯcludit extremitates de seinuicē maiorē scꝫ extremitatē de minore.

Querit̄ Quid est mediū in pͥma figura. Solo phi. voco aūt mediū q̇dē q̄ ꝛ ipē in alio ꝛ alius in ipso est qui ꝛ positiōe sit medius. hoc debet sic intelligi. q medīu pͥme figure est termin⁹ q̇ est in alio. i. in maiore extremitate. ꝛ alius. i. minor extremitas in ipso Et talis terminus qui sic se hꝫ est medius positione. qꝛ directe ponit̄ inter extremitates. scꝫ sub maiore extremitate ꝛ supra minorem

Querit̄ Quid ē maior extremitas in pͥma figura Solo. maior extremitas est in quo est aliud. scꝫ mediū.

¶ Querit̄. quid est minor extremitas Solo minor extremitas est qḋ ē in alio. i. in medio.

¶ Querit̄. que sunt littere quibꝫ vtit̄ phus syllogisando in pͥma figura Solo. A. B. C. ita q. a. est maior extrēitas. c. minor extrēitas. ꝛ. b. mediū

Querit̄ Quot sūt ꝯbinatōes pͥmissaꝝ in toto in pͥma figura Solo. sedecim. sicut pt ostendi faciliter p sufficientiam q̄ solet dari. qꝛ in omī ꝯbinatōe pͥme figure premisse vel sunt ambe vl̄es vel ambe particulares. vel maior vl̄is ꝛ minor particularis. vel econtra. maior particularis ꝛ minor vl̄is ꝛc̄. vide in cōmento.

Querit̄ Quō dn̄t ille ꝯbinatōes. Solo. qꝛ q̄tuor solū sꝫ vtiles et vocāt̄ modi pͥme figure. Alie ꝓo duodecī sunt inutiles

Ar̄ Petr⁹ hys. ponit nouē modos siue ꝯbinatōes vtiles in pͥma figura. g̊ male dꝛ hic q sunt solū q̄tuor. Solo. phs ponit hic solū ꝯbinatōes vtiles directas siue modos directe ꝯcludentes. Pe. hys. autēꝫ addit modos indirectos

Querit̄ Quō dn̄t ille ꝯbinatōes vtiles pͥme figure. Solo qꝛ due pͥme sunt vl̄es. ꝛ due alie pticulares.

¶ Prima est qn̄ ambe pͥmisse sunt vl̄es affirmatiue. seq̄tur ꝯclo vl̄is affirmatiua. Et hoc dꝛ phs sic. Si eīm. a. de omī. b. ꝛ. b. de omni. c. necce est. a. de oī. c. pdicari. Et istā ꝯbinatōem Pe. h. fcat p hāc dictōem barbara. ꝛ format̄ sic sylls. omē. b. est. a. omē. c. est. b. g̊ omē. c. est. a.

¶ Scd̄a est qn̄ maior est vl̄is negatiua. ꝛ minor vl̄is affirmatiua. sequitur ꝯclo vl̄is negatiua. Et innuit eā phs his ꝟbis. Silr aūt ꝛ si. a. de nullo. b. b. aūt de oī. c. qm̄. a. nulli. c. inerit. Pe. h. ꝓo fcat eā p hāc dictōem celarēt ꝛ ordinat̄ sic sylls. nullū. b. est. a. oē. c. est. b. g̊ nullū. c. est. a.

¶ Tercia est. qn̄ maior est vl̄is affirmatiua ꝛ minor particularis affirmatiua. seq̄tur ꝯclo pticularis affirmatiua Et ponit eā phs hoc mō. Insit āc a. q̇dē oī. b. b. aūt alicui. c. g̊ si de oī q̇dē pdicari est qḋ in pͥncipio dcm̄ est necesse. a. alicui. c. inesse. Et hāc ꝯiugatōem fcat Pe. h. p hāc dictōeꝫ Darij. Et format̄ exēplū sic. omē. b. est. a. aliqḋ. c. est. b. g̊ aliqḋ. c. est. a.

Quarta est qñ maior ē vlis negatiua ⁊ mīor ꝑticularis affirmatiua seqꝉ ɔclo ꝑticularis negatiua. Et hoc dr phs his ꝟbis. Et si a qdē nulli b in/ est b aūt alicui c necē est a alicui c nō inesse. Et ista cōbinatio ꝟcatur ꝑ hāc dictōnem ferio ⁊ formaꝉ sic syllogismꝰ nullū b est a. aliqđ c est b. ḡ aliqđ c non est a.

Queritur Quot sunt cōbinationes inutiles ꝑme figure. Solutō ꝙ xij. sunt. sicut eliciꝉ ex textu.

Prima est qñ maior est vlis affirmatiua ⁊ minor vlis negatiua.
Secūda est qñ ambe premisse sunt vles negatiue.
Tercia qñ maior est particularis affirmatiua. ⁊ mīor vlis affirmatiua
Quarta qñ maior ē ꝑticularis negatiua ⁊ mīor vlis negatiua.
Quinta qñ maior ē ꝑticularis affirmatiua ⁊ mīor vlis negatiua.
Sexta qñ maior ē ꝑticularis negatiua ⁊ mīor vlis affirmatiua.
Septima qñ maior ē vlis affirmatiua ⁊ mīor ꝑticularis negatiua
Octaua qñ maior ē vlis negatiua ⁊ mīor ꝑticularis negatiua
Nona qñ ambe ꝑmisse sunt particulares affirmatiue
Decima qñ ambe sunt particulares negatiue.
Undecia qñ maior ē ꝑticularis affirmatiua ⁊ mīor ꝑticularꝫ negatiā.
Duodecia qñ maior ē particularis negatiua ⁊ minor ꝑticularis affir/ matiua. Et idem est iudiciū in ꝓposito de indefinitis sic̄ de ꝑticularibꝫ

Queritur Quō ꝓbat phs oēs istas cōbinatōnes esse inutiles. Solō dicit ꝙ in eis sunt dabiles termini in quibꝫ oī et in quibus nulli.

Queritur Quid ē dare termīos in quibꝫ oī ⁊ in quibꝫ nulli Soº dare terminos in quibꝫ oī est dare tres termīos ex qbus fiūt due ꝓpōnes cū qbus stat vna vlis affirmatiua in veritate. Et dare ter minos in qbus nulli est dare tres terminos ex qbus fiūt due ꝓpōnes cum qbus stat vna vlis negatiua in veritate. Exēpli grā in ꝑma cōbinatōne inutili scꝫ qñ maior est vlis affirmatiua. ⁊ minor vlis negatiua in ꝑma figu/ ra termini in quibꝫ oī sunt aīal hō equus ex quibꝫ fiūt iste due ꝓpōnes oīs hō ē aīal. nullus equus est homo. ⁊ cū illis stat ista vlis affirmatiua in veri tate oīs equus est aīal. Et termini in quibꝫ nulli sunt aīal hō lapis ex qui bus fiunt iste ꝓpōnes. oīs hō est aīal. nullus lapis ē homo. ⁊ cū eis stat ista vniuersalis negatiua in veritate. nullus lapis est aīal. Et sic ɔ̄iter dat phs terminos in quibꝫ oī ⁊ in qbus nulli ī oībꝫ alijs ɔbinatōibꝫ inutilibꝫ.

Queritur Quale incōueniens est hoc ꝙ in aliqua cōbinatōe dan/ tur termini in quibus omni ⁊ in quibus nulli Solutō quia ad vnā ⁊ candē dispositōez ꝑmissaꝝ sequūtur due conclusiones cō/ trarie vere. Et hoc est magnū incōueniens. quia ad cōtrarias sequuntur sive subcontrarie. ⁊ ita tandē sequiꝉ ꝙ due conclusiones contradictorie sta/ rent simul in veritate.

Ar Contraria erunt eiusdem subiecti ⁊ eiusdem p̄dicati. sed ille due cōclusiones que sequunꝉ ad termīos in qbꝫ oī ⁊ in qbꝫ nulli nō sūt eiusdem subiecti ⁊ eiusdē p̄dicati. ḡ nō sunt cōtrarie. Minor patet etiā ex

emplo prius posito. Solutio ꝙ nõ attendit hic ꝯtrarietas vel ꝯtradictio ex parte rei enunciate siue ex parte terminoꝝ. Sed ex parte modi enunciandi. siue ex parte forme vñ nõ est verisile ꝙ ex vna ⁊ indiuisibili vnione ꝑmissaꝝ possunt sequi due ꝓpões ꝯtrarie vel ꝯtradictorie vere ad minus ẜm formã. Nec etiã videt ꝙ eadẽ causa eodem modo disposita possit esse causa cõtrarioꝝ effectuũ.

Querit Quot regule eliciunt ex istis cõbinatõnibus inutilibus Solutio quattuor. quaꝝ due sũt speciales ꝑme figure. ⁊ alie due generales quo ad oẽs figuras. Prima regula specialis ẽ ꝙ maiore exñte particulari in ꝑma figura nihil seqtur. Et rõ est qꝛ oportz minorẽ extremitatẽ in ꝑma figura subsumi sub medio distributo in maiore. Secũda regula specialis est ꝙ minore negatiua nihil seqtur in prima figura. Et rõ est qꝛ tunc argueret a nõ distributo ad distributũ. sed hoc est incõueniens. ꝗ minor patz qꝛ si minor est negatiua tũc oporteret maiorem esse affirmatiuã. ⁊ sic ꝑdicatũ eius nõ distribueret ⁊ tamẽ distribueret in cõclusione eo ꝙ cõclusio esset negatiua.

Querit Quid est arguere a nõ distributo ad distributũ Solutio est arguere a ꝓpõne hñte plures causas sue veritatis ad hñtem vnã cãm tm̃. vel est arguere ab indefinita ad vl'em vel a positõne ꝯsequentis ad positõnẽ ãñcedentis.

☞ Querit. que sunt ille regule generales. Solutio. Prima est q̇a ex puris ꝑticularibꝫ in nulla figura aliq̇d seqtur. Et rõ est. qꝛ oportet oẽm syllogismũ regulari ꝑ dici de oĩ vel dici de nullo Secũda regula est ꝙ ex puris negatiuis nihil sequit in aliq̃ figura. Et rõ est. qꝛ tũc mediũ non vniret cum aliqua extremitate.

Querit Quot correlaria infert ph̃s ex dictis Solutio tria Primũ ẽ qꝛ si debet fieri syllogismꝰ ꝯcludẽs ꝯclusionẽ ꝑticularẽ in ꝑma figura oportet ꝙ termini sic se habeãt sicut superiꝰ dictum est in darij ⁊ ferio. qꝛ aliter non fit syllogismus.

Secũdũ est. oẽs syllogismi q̇ fiũt in ꝑma figura sunt perfecti. Et rõ ẽ quia nullius alterius indigent ad sui ꝑfectõnem.

Terciũ est qꝛ ista figura cõcludit oĩa genera ꝓbleumatũ scʒ vl'e particulare affirmatiuũ ⁊ negatiuũ.

Capitulũ secundũ de secunda figura

Quando vero idem huic quidẽ omni alteri vero

In hoc capl'o ph̃s docet ꝯñr formare sillogismos secũde figure

Querit Quomodo ph̃s definit secundã figurã Solutio dicit sic. Quando vero idem huic quidem omni alteri vero nulli inest vel vtriqꝫ omni vel nulli figurã quidẽ hm̃õi voco secundam Et debet illa definitio sic exponi. Quando idem spᵉ mediũ inest huic. id ẽ maiori extremitati oĩ. id ẽ affirmatiue. ⁊ inest alteri id ẽ minori extremitati nulli id est negatiue. Vel vtriqꝫ id est tam maiori extremitati q̃ȝ minori oĩ id ẽ affirmatiue vel vtriqꝫ nulli id est negatiue hm̃õi figurã voco scd̃am

Ar Ex puris affirmatiuis vel ex puris negatiuis nihil seqtur in secũda figura. ğ male dicit in ista definitōne vel vtriq; omni vel vtri q; nulli Solutio licet in secũda figura ex puris affirmatiuis et negatiuis nihil sequat i aliquo modo seu cōbinatōne vtili. tñ bñ seqtur aliqd in aliqua cōbinatōne inutili ꝛ hoc satis est. q2 figura est forma generalis syllogismoꝝ extendens se tam ad cōbinatōnem vtilem q; inutilem. modus vero solum nominat cōbinatōnem vtilem.

Querit Quid est medium in secũda figura Solutio mediū in secunda figura est quod de vtroq; predicatur.

☞ Querit. quid ē maior extremitas Solutio maior extremitas i secunda figura est que iuxta medium posita est.

Querit Quid est minor extremitas Solutio. minor extremitas est que longius a medio sita est.

☞ Querit. Utrum in secũda figura possit fieri aliquis syllogismus perfectus Solutio phi q; non. Et ratō est quia mediũ in secunda figura semper est foras extremitatũ ꝛ primũ positōne. Possibile tamen est syllogismos illos perfici siue sint vniuersales siue particulares. Et hoc p reductionem eoꝝ ad modos prime figure

Querit Qui sunt termini ex quibus syllogisat phs in hac figura Solutio phs vtitur istis tribꝫ litteris scz m n x. ita q; m sit mediũ. n maior extremitas. ꝛ x minor extremitas

Querit Quot sunt modi siue cōbinatōnes vtiles secũde figure Solutio q; quatuor.

Prima est quando maior est vlis negatiua. ꝛ minor vlis affirmatiua et significat a pe. hys. per hanc dictionem cesare. Et format sic syllogismus Nullũ n est m. oīe x est m. erga nullum x est n.

Secũda est quando maior est vlis affirmatiua ꝛ minor vlis negatiua sequit cōclusio vlis negatiua. Et significat a pe. hys. per illã dictōnem camestres. Exemplũ phi est vt oīe n est m. nullũ x est m. ğ nullũ x est n.

Tercia est qñ maior est vlis negatiua ꝛ minor particularis affirmatiua seqtur cōclusio pticularis negatiua. Et significatur p hanc dictōnem festino. Et format sic sillogismus. Nullũ n est m. quoddã x est m. ğ quoddam x non est n.

Quarta cōbinatio vtilis est qñ maior est vlis affirmatiua ꝛ minor pticularis negatiua. seqtur ꝯclusio particularis negatiua. Et ſcat p illam dictionem baroco. Et exemplum formatur sic Omne n est m. quoddam x non est m. ergo quoddam x non est n.

Querit Quomodo docet phs istos modos perficere Solutio tres primos docet perficere dupliciter, scz reducēdo ostensiue. ꝛ reducendo per impossibile. sed quartũ scz baroco docet solum reducere per impossibile.

Q̃r. quõ tres p̃mi reducũt ostẽsiue Solo

- Cesare
- Camestres
- Festino

reducitur ad

- Celarẽt maiore ↄuersa simpl'r
- Celarẽt miore ꝛ ↄcl'oe ↄuersis sipl'r ꝛ trãsponẽdo p̃missas
- Ferio maiore ↄuersa sipl'r

Queritur Quare nõ docet baroco etiã reducere ostensiue. Sol'o qꝛ baroco nõ p̃t ostensiue ad aliquẽ modoꝝ p̃me figure reduci. Et rõ est. qꝛ vel hoc fieret ꝑ ↄuersionẽ vel ꝑ transpositõnẽ p̃missaꝝ. nõ ꝑ transpositõem p̃missaꝝ. qꝛ tunc minor fieret maior. ꝛ sic aliq̃d seq̄ret in p̃ma figura maiore ꝑticulari qð falsum est. Nõ etiã ꝑ ↄuersionez. qꝛ vel hoc esset ꝑ ↄuersionẽ maioris vel minoris vel ↄclusionis. nõ maioris. quia illa p̃t solũ ↄuerti ꝑ accñs. ꝛ ita argueret ex puris ꝑticularibꝫ. Nec etiam ꝑ ↄuersionẽ minoris vel ↄclusionis qꝛ ille nõ p̃nt conuerti eo q̄ sint particulares negatiue.

Q̃r. quõ quatuor isti modi reducũtur ꝑ impossibile Solutio

- Cesare
- Camestres
- Festino
- Baroco

reducitur ad

- Ferio
- Darij
- Celarent
- Barbara

Queritur Quid est reducere ꝑ impossibile. Sol'o reducere per impossibile in cõi loquendo est ex opposito ↄtradictorio ↄclusionis cũ altera p̃missaꝝ inferre oppositũ cõtradictoriũ vel contrariuz alterius premisse.

Queritur Quid est reducere ꝑ impossibile specialiter in secũda figura Sol'o est ex opposito cõtradictorio cõclusionis cũ maiore illesa inferre oppositũ cõ tradictoriũ minoris. Nam in secũda figura maior debet semꝑ manere illesa. vñ dicit pe. hys. Seruat maiorẽ vari atq3 secunda minorem.

Queritur Quõ potest faciliter sciri ad quẽ modũ p̃me figure debeat ille vel ille modus secũde figure reduci Sol'o debet videri quis sit ille modus p̃me figure q̃ cõcludit oppositũ ↄtradictorium minoris modi de secũda figura. qꝛ ad illũ modũ debet reduci. Et ergo cesare reducitur ad ferio. qꝛ minor de cesare est v'lis affirmatiua cui cõtradicit cõclusio de ferio que est ꝑticularis negatiua. ꝛ sic de alijs modis exempla patent faciliter practicanti.

Queritur Que sunt cõbinationes inutiles secunde figure quas enumerat ph's in textu Sol'o.

Pr̃ia ↄbinatio inutilis ẽ qñ ambe p̃misse sũt vniuersales affirmatiue
Secũda qñ ambe p̃misse sunt vniuersales negatiue
Tercia qñ maior est particularis negatiua ꝛ mior v'lis affirmatiua
Quarta qñ maior est ꝑticularis affirmatiua ꝛ mior v'lis negatiua.
Quita qñ maior ẽ v'lis affirmatiua ꝛ minor ꝑticularis affirmatiua
Sexta qñ maior ẽ ꝑticularis affirmatiua ꝛ minor v'lis negatiua.
Septia qñ maior ẽ vniuersalis negatiua ꝛ mior ꝑticularis negatiua

Octaua qñ maior est pticularis negatitiua ꝛ mior vl'is negatiua.
Nona qñ ambe premisse sunt pticulares affirmatiue.
Decima qñ ambe premisse sunt pticulares negatiue
Undecia qñ maior ē particularꝫ affirmatia ꝛ mior pticularis negatiã.
Duodecia qñ maior ē pticularis negatiua ꝛ mior pticularꝫ affirmatia.

Querit᷑ Quõ ꝓbat phs istas cõbinatões esse inutiles Solutio ꝓbat hoc assignando termios in quibꝫ oi ꝛ in quibus nulli. verũtamē est ꝙ illa cõbinatio in q̄ maior ē vniuersalis negatiua et minor particularis negatiua nõ potest vniuersaliter ostendi esse inutilis dando termios in quibꝫ omni ꝛ in quibꝫ nulli. qꝛ qñ minor est particularis de materia cõtingenti tunc nõ pñt dari termini in quibꝫ oi sed soluꝫ termini in quibꝫ nulli qꝛ illa cõpatit᷑ suã subcõtrariã. Et ergo phs ꝓbat illam cõbinatõem esse inutilem ex indefinito particularis negatiue. qꝛ hoc habet plures causas sue veritatis Sicut exempli gr̃a ista indefinita negatiua homo nõ currit est vera si nullus homo currit. ꝛ etiã est vera si sortes non currit. Et ergo ꝓbat᷑ sic ꝙ illa cõbinatio sit inutilis. qꝛ qñ ambe p̄misse sunt vniuersales negatiue est cõbinatio inutilis. etiaꝫ qñ maior est vl'is negatiua ꝛ mior pticularis negatiua ē inutilis ꝯbinatio. Añs ptꝫ qꝛ tunc sunt dabiles termini in qbꝫ oi ꝛ in qbꝫ nulli. Et ꝯña ꝓbat᷑ qꝛ pticularꝫ negatiua vel indefinita seq̄tur in bona ꝯña ad vl'em negatiuã. Jam q̄cq̄d nõ seq̄tur vtiliter ad ꝯñs. qꝛ g̃ nihil seq̄tur vtiliter ad añs bone ꝯñe nõ seq̄tur etiã vtiliter ad ꝯñs. g̃ nihil seq̄t᷑ qñ mior ē vl'is negatia. g̃ etiaꝫ nihil dꝫ seq̄ qñ mior ē pticularꝫ negatia.

Querit᷑ Quot sunt regule speciales secũde figure q̄ eliciũtur ex istis cõbinatõnibꝫ inutilibꝫ Solutio ꝙ due. Prima ꝙ ex puris affirmatiuis in secũda figura nihil seq̄tur. Et rõ illius regule ē quia tunc mediũ nullibi distribueret᷑ qꝛ esset semꝑ p̄dicatũ ꝓõnis affirmatiue q̄d nũq̄ꝫ distribuit᷑ Secũda regula ē ꝙ i scd̃a figura maiore exñte pticulari nihil seq̄tur. Et rõ ē. qꝛ tũc argueret᷑ a nõ distributo ad distributuꝫ. qꝛ maior extremitas nõ esset tũc distributa in maiore ꝛ tñ distribueret᷑ in ꝯclusione quia esset p̄dicatũ cõclusionis negatiue.

Querit᷑ Que sũt correlaria q̄ ponit phs in fine text⁹ Solutõ sũt duo. Primũ ē ꝙ oẽs syllogismi scd̃e figure sũt impfecti. Scd̃m ē ꝙ i scd̃a figura nõ fit syllogism⁹ affirmatiuus.

Capitulũ terciũ de tercia figura

Si autē eidem hoc quidē omni illud vero nulli

Jn hoc tercio capl'o docꝫ phs ꝯseq̄nter formare sillogismos tercie figure

Querit᷑ Quõ definit p. terciã figurã. So⁰ sic. Si aũt eidē hoc quidē oi illud ꝓo nulli inest vel ambo oi vel nulli. figurã hmõi voco terciã. Et dꝫ sic intelligi illa definitio Si aũt eidē sp̃ᵉ medio hoc q̄dē. i. maior extremitas inest oi affirmatiue illud ꝓo. i. mior extremitas nulli. i. negatiue. vel ambo. i. tã maior extremitas q̄ꝫ mior oi. i. affirmatiue vel nulli. i. negatiue hmõi figurã voco terciam.

☞ Querit᷑. q̄d est mediũ in tercia figura. Solutio mediũ tercie figure est de quo ambo extrema predicantur.

Querif Quid est maior extremitas Solutio. maior extremitas in tercia figura est que longius distat a medio

☞ Querit. quid est minor extremitas. Solo. Minor extremita[s] in tercia figura est que ꝓpinquius ponit ad mediũ.

Querif Utrũ in tercia figura fiat aliquis syllogismus perfec[tus] Solutio ꝙ nõ. Et rõ illius est. qꝛ tercia figura no[n] habet ꝑfectũ mediũ eo ꝙ mediũ eius est foras extremitatũ ⁊ positõne vlti mũ extñs bis subiectũ verꝫ tamẽ est vt dicit phs ꝙ talis syllogismus pos[si]bilis est ad ꝑfectõnem. quia pt reduci ad pmã figurã ⁊ sic perfici.

☞ Querit quibꝰ terminis vtit phs in tercia figura. Solo vtitu[r] his tribus litteris scꝫ. P. R. S. Ita ꝙ p est maior extremitas. r mĩor ex tremitas. ⁊ s medium.

Querif Quot sunt modi tercie figure siue cõbinatõnes vtiles Solutio ꝙ sex.

Prima cõbinatio vtilis siue modus est qñ ambe pmisse sunt vles af firmatiue sequit cõclusio particularis affirmatiua Et ſcat a pe. his. ꝑ hã[c] dictõnem darapti. Et formatur sic syllogismus. Omne s est p. omne s r. ergo aliquod r est p.

Secũda est qñ maior est vlis negatiua ⁊ minor vlis affirmatiua. seqtu[r] cõclusio particularis negatiua. ⁊ ſcatur per hanc dictõnem felapton. Ex[em]plum est vt nullũ s est p. omne s est r. ergo aliqd r non est p.

Tercia est qñ maior est particularis affirmatiua ⁊ mĩor vniuersalis a[f]firmatiua. sequit conclusio particularis affirmatiua. Et significatur ꝑ hã[c] dictõnẽ disamis. Exemplũ est vt quoddã s est p. oĩe s est r. g qddã r ẽ p

Quarta ẽ qñ maior est vlis affirmatiua ⁊ minor ꝑticularis affirmatiã tũc sequit ꝯclusio ꝑticularis affirmatiua. Et ſcat iste modus seu cõbina tio per illam dictõnem datisi. Et formatur sic syllogismꝰ. Oĩe s est p ali quod s est r. ergo aliquod r est p.

Quinta ẽ qñ maior ẽ particlaris negatiua. ⁊ mĩor vlis affirmatiua seq[ui]t cõclusio particularis negatiua. Et significat ꝑ hanc dictõnẽ bocardo. Et exemplũ format sic qddã s nõ ẽ p. omne s est r. g qddã r nõ est p.

Sexta est qñ maior est vlis negatiua ⁊ minor ꝑticularis affirmatiua se quit cõclusio particularis negatiua. Exemplũ est vt nullũ s est p. quoddã s est r. ergo quoddã r nõ est p. Et iste modus significat ꝑ hanc dictõnem ferison.

Querif Quõ potest ꝓbari ꝙ iste cõiugatões siue modi sint vti les Solutio prima secũda tercia quarta ⁊ sexta pt tri pliciter ꝓbari siue ostendi. Primo ꝑ reductõnem ostensiuã. Scdo ꝑ dedu ctionẽ ad impossibile. Et tercio per sillogismũ expositoriũ. Sed de qnta scꝫ de bocardo ostendit hoc solũ dupliciter scꝫ ꝑ deductõnem ad impossibile et ꝑ syllogismũ expositoriũ. bocardo eĩn non potest reduci ostensiue ad ali quem modoꝝ prime figure. Cuius ratõ eadem est cum illa que superius assignata fuit circa baroco.

¶ Queritꝛ q̄ mō illi q̄nqꝫ modi reducū/ tur ostēsiue. Solō	darapti	reducitꝛ ad	Darij minore ꝯuersa p accn̄s
	felapton		Ferio minore ꝯuersa p accn̄s
	disamis		Darij maiore et ꝯclusiōe ꝯuersis simplr̄ et p̄missis trāspositis
	datisi		Darij minore ꝯuersa simplr̄
	ferison		Ferio minore ꝯuersa simplr̄

¶ Queritꝛ quō reducūtꝛ oēs isti sex modi p ipossibile. Solutio	darapti	reducitꝛ ad	celarent
	felapton		barbara
	disamis		celarent
	datisi		ferio
	bocardo		barbara
	ferison		darij

Queritꝛ Quid est reducere p impossibile in tertia figura. Solutio est ex opposito ꝯtradictorio ꝯclusionis cū minore illesa inferre oppositū ꝯtrariū vel ꝯtradictoriū maioris. Et dꝛ notanꝉ oppositū ꝯtrariū vel ꝯtradictoriū ꝓpter darapti et felapton in q̄bus infertur oppositū ꝯtrariū maioris. in alijs vero oībꝫ oppositū ꝯtradictoriū

Queritꝛ Quō pt sciri ad quē modū p̄me figure ille vel ille modus tertie figure debet reduci p impossibile Solutō in quattuor vltimis modis respiciendū est quis modoꝝ p̄me figure concludit ꝯtradictoriū maioris modi tertie figure. Et in duobꝫ p̄mis scꝫ in darapti et felapton videndū est quis concludit oppositū ꝯtrariū maioris. qꝛ ad illum reducitur talis modus p impossibile.

Queritꝛ Quid est syllogismus expositorius Solutio syllogismus expositorius est cuius medium est terminus singularis. Et ideo dicitur expositorius ab exponendo qꝛ exponit ad sensum quod p̄us ꝯclusum fuit vniuersaliter ad intellectum.

Queritꝛ Quō syllogismi tertie figure ꝓbanꝉ p syllogismū expositoriū. Solutio sumendo loco medij terminū singularem. Exempli gratia sit iste syllogismus in darapti. oīs homo est substantia omnis homo est animal. ergo quoddam aīal est substantia ibi medium est hō sumatꝛ ergo loco eius terminus singularis scꝫ sortes et arguatꝛ sic. sortes est substantia sortes est animal. ergo quoddam animal est substantia. ibi enim eadem conclusio sequitur per syllogismum expositorium que prius conclusa fuit per syllogismum ad intellectum et sicut iam exemplificatum est de darapti. ita et potest faciliter exēplificari in alijs

Queritur Quare phūs magis probat modos tertie figure p syllogismum expositorium q̄ꝫ modos aliarū figuraꝝ. Solutio qꝛ modi tertie figure sunt imp̄fectiores alijs sed quāto aliquid est imp̄fectius tanto pluribus indiget ad suā p̄fectōem vel potest sic dici q̄ ratio est ista. quia medium in syllogismo expositorio est ter

minus singularis .⁊ ad illum proprie spectat subici. Et ergo quia medium in tertia figura est bis subiectum . ideo magis ꝓbat phus modos tertie figure ꝑ syllogismū expositoriū ꝙ̄ modos aliaꝝ figuraꝝ.

Queritur Que sunt ꝯiugatōes inutiles in tertia figura Sol. Prima est quando maior est vniuersalis affirmatiua et minor vniuersalis negatiua.

Secunda quando ambe premisse sunt vniuersales negatiue.

Tertia quando maior est vl'is affirmatiua. ⁊ minor ꝑticularis negatiua

Quarta quando maior est ꝑticularis affirmatiua ⁊ minor vl'is negatiua

Quinta quando maior est particularis negatiua ⁊ minor vl'is negatiua

Sexta quādo maior est vniuersalis negatia ⁊ minor ꝑticularis negatiua

Septima quando ambe premisse sunt ꝑticulares affirmatiue

Octaua quando ambe p̄misse sunt ꝑticulares negatiue

Nona quando maior est particularis affirmatiua et minor particularis negatiua.

Decima quando maior est particularis negatiua ⁊ minor particularis affirmatiua.

Queritur Quomodo probat phus istas cōbinatiōes esse inutiles. Solutio sicut prius in aliis figuris dando terminos in quibus omni ⁊ in quibus nulli verūtamen est ꝙ tertia coniugatio non potest vniuersaliter sic ostendi inutilis. quia quādo minor compatitur secum suam subcontrariam sicut fit in materia contingēti tunc sunt dabiles termini in quibus omni. sed non termini in quibus nulli. Et ergo phus aliter probat illam consequentiam esse inutilem scȝ ex indefinito particularis negatiue eodē modo sicut superius dictuȝ ē circa cōbinatōnes inutiles scđe figure.

Queritur Que sunt illa correlaria que infert phus in fine textus. Solutio infert duo. Primū est ꝙ omnes syllogismi tertie figure sunt imperfecti. Secundū est ꝙ in tertia figura non concluditur vniuersaliter. Et hoc solet assignari pro regula speciali tertie figure.

Queritur Quot solent assignari regule speciales tertie figure. Solutio Pe. his. assignat duas. Prima est ꝙ minore existente negatiua in tertia figura nihil sequitur. Et ratio est. quia tunc arguitur a non distributo ad distributum ex parte maioris extremitatis que non esset distributa in maiore. quia essꝫ predicatum propositōnis affirmatiue quod nunꝙ̄ distribuitur ⁊ tamen distribueret in conclusione quia esset predicatum conclusionis negatiue. Secunda regula est ꝙ in tertia figura semper concluditur particulariter. Cuius ratio est. quia medium non vnitur extremitatibus nisi particulariter in premissis ex quo est semper subiectum ⁊ infra ambas extremitates. ⁊ ergo extremitates non possunt vniri nisi particulariter inter se in conclusione. cōsequentia tenet. quia vnio extremitatum cum medio in premissis est cau

sa vnionum extremitatum inter se in conclusione.

Quartum capitulum.

Palam ãt quoniã ⁊ in oĩbus figuris nõ fit syllogism⁹ cũ.

In hoc quarto ⁊ vltimo capitulo istius tractatus ponit philosophus aliqua correlaria.

Queritur Quot correlaria infert phus ex his q̃ dicta sunt circa formatões syllogismoꝝ. Solutio q̇nq;.

¶ Primum est ꝙ ex puris negatiuis vel ex puris particularibus non fit syllogismus in aliqua figura.

¶ Secundum ꝙ maiore affirmatiua siue vniuersali siue particulari et minore negatiua vniuersaliter fit bonus syllogismus concludens conclusionem ꝑticularem negatiuã indirecte in om̃i figura

Queritur Quid intendit phus per istud correlarium. Solutio inuit hic duos modos indirecte concludentes qui vocantur a Petro hyspano fapesmo ⁊ frisesomoruz. quorum ṗmus scz fapesmo habet maiorem vniuersalem affirmatiuam. ⁊ minorem vniuersalem negatiuam. Et secundus habet maiorem particularem affirmatiuam ⁊ minorem vniuersalem negatiuã ⁊ ambo inferunt cõclusionem particularem negatiuam indirecte. Exemplum de fapesmo in prima figura sic formatur. Omne b est a nullum c est b. ergo quoddam a nõ est c. Exemplum de frisesomorum formatur hoc modo. quoddam b est a nullum c est b. ergo quoddam a nõ est c.

Queritur Utrum isti duo modi possunt etiam concludere indirecte in secunda ⁊ tertia figuris. Solutio philosophi ꝙ sic. Exemplum de fapesmo in secunda figura. vt om̃is homo est animal nullus asinus est homo. ergo aliquod animal nõ est asinus. Exemplum de frisesomorum. vt aliquis homo est animal null⁹ asinus est animal. ergo quoddam animal non est asinus. Exemplum de fapesmo in tertia figura. vt omnis homo est animal nullus homo est asin⁹ ergo aliquod animal non est asinus. Exemplum de frisesomorum vt aliquis homo est animal. nullus homo est asinus. ergo quoddam animal non est asinus.

Queritur Quomodo reducuntur isti modi indirecti ad modos prime figure directos. Solutio quãdo seruiunt prime figure tunc reducuntur sicut signãt littere in illis dictõibus posite scz fapesmo ad ferio per conuersionem maioris ꝑ accidens minoris simpliciter ⁊ per transpositõnem premissarum ⁊ frisesomorum etiam ad ferio per conuersionem maioris ⁊ minoris simplr̃ ⁊ ꝑ transpõem ꝑmissaruz. Sed quando seruiunt secunde figure vel tertie tũc aliter reducuntur. Nam in secunda figura maior de fapesmo non debet conuer

ti sed loco eius debet sumi sua subalterna ꝑticularis affirmatiua mino
vero de vtroq; modo debet ꝯuerti simpliciter ⁊ ꝑmisse debent transpon
Et in tertia figura maior de fapesmo debet ꝯuerti per accidens ⁊ maio
de frisesomorum simpliciter ⁊ premisse debent transponi. ⁊ ita patz qu
isti modi in tribus figuris diuersimode reducuntur. tamen semper redu
cuntur ad vnum ⁊ eundem modum scz ad ferio qui est quartus modu
prime figure sicut dicit albertus.

Queritur Ad quod ꝓpositum posuit phus hic istos m
dos indirectos. Solutio. ad innuendum
ꝙ nō omnis coniugatio inutilis est adeo inutilis ꝙ nihil per eam possit c
cludi nec directe nec indirecte. iste enim coniugatōnes. quando maior e
vniuersalis vel particularis affirmatiua. ⁊ minor vniuersalis negatiua f
superius reputate inutiles. ⁊ tamen patet iam ꝙ aliquid concluditur e
eis indirecte.

Tertium correlarium est ꝙ de particularibus ⁊ indefini
tis idem est iudicium quantum ad syllogismum
in omī figura. Et ratio est qꝛ ad indefinitā seqtur ꝑticularis.

Quartum est ꝙ omnes syllogismi impfecti reducuntu
ad primam figuram. Et hoc probat phs tal
ratōne. quia omnes syllogismi imperfecti ostenduntur necessarij vel ostē
siue vel per impossibile sed vtroq; mō reducuntur ad pmam figuram. er
go. minorez probat phus de vtraq; reductōne. et satis patz ex superius
dictis. Extra textum potest istud correlarium sic ostendi. quia sola
pma figura est perfecta. ergo omēs syllogismi impfecti reducūtur ad pri
mam figuram. Antecedens patz. quia ipa habet perfectum medium. scz
medium positōne ⁊ ꝯiunctōne simul. Etiam syllogismi prime figure im
mediate regulantur ꝑ dici de omī vel per dici de nullo.

Quintum correlarium quod est declaratiuum quarti est
Qꝫ omnes syllogismi scđe ⁊ tertie figurarum
Et etiam syllogismi particulares prime figure possunt reduci ad duos
primos modos vniuersales prime figure ostensiue vel per impossibile Et
hoc probat phus inductiue in textu.

Queritur Quomodo probat phus hoc primo de modis
scđe figure. Solutio; quia modi vniuersales
scđe figure scz cesare ⁊ camestres reducunt ad celarēt ostēsiue. modi vero
ꝑticulares. scz festino ⁊ baroco reducuntur ꝑ impossibile festino ad cela
rent ⁊ baroco ad barbara. ⁊ sic patet ꝙ omnes modi scđe figure reducunt
ad duos modos vniuersales pme figure licet differenter.

Queritur Quō ꝓbat hoc phs scđo de modis ꝑticularibus
pme figure scz darij ⁊ ferio ꝙ illi etiā reducant ad
modos vl̄es. Solutio ꝓbat in effectu tali rōne. modi ꝑticulares pme

figure reducunt p impossibile ad modos vl'es scđe figure sʒ illi modi vl'es scđe figure reducunt ostensiue ad modos vl'es pme figure vt iam patuit. ergo modi pticulares pme figure etiā reducūtur ad modos vl'es pme figure ad minus mediate ꝛ ex ꝯsequenti. Maiorē pbat phus. qꝛ darij reducit ad camestres ꝛ ferio ad cesare sumendo oppositū ꝯtradictoriū ꝯclusionis cū maiore ꝛ inferendo oppositū ꝯtradictoriū minoris

Queritur Quō pbat phs tertio ꝙ modi tertie figure etiaʒ reducunt ad duos pmos modos vl'es scđe figure. Solutio tali ratiōe. qꝛ excepto vno mō scʒ bocardo q̄ reducit p impossibile immediate ad barbara oēs alij modi tertie figure reducunt ostensiue ad modos pticulares pme figure scʒ modi affirmatiui ad darij ꝛ negatiui ad ferio. vt prius patuit. Sed modi pticulares prime figure vt iā dictum fuit reducuntur ad modos vniuersales eiusdem. ergo ex ꝯsequenti omēs modi tertie figure finaliter reducunt ad modos vl'es pme figure

Tertius tractatus

Quoniā autem ꝛ diuersum est inesse ꝛ ex necessitate inee. Postq̄ꝫ phs determinauit de formatōe syllogismoꝝ de inesse. ꝯsequēter determinat de formatōne syllogismoꝝ ex modalibus. Et qꝛ textus hic diffusus est. ex ꝯsuetudine facultatis formaliter nō legitur. nec p grauandis examinatur sed cuiuslibʒ priuate diligentie relinquitur. Hinc vt breuitati studeam tractatum. Nunc tertium ꝛ sequentem quoqꝫ scilicet quartum transeo. materia tamen istorum duorum tractatuū sub cōpendio pstringitur. in hac sequenti figura.

¶ Formatio syllogismi ex modalibus est duplex quia quedam est

- vniformis et talis est duplex quia quedam est ex propositionibus de
  - necessario. Et in illis per omnia fit syllogismus in omnibus modis et figuris sicut ex illis de inesse excepto quarto modo secunde figure et quinto modo tertie figure scilicet baroco et bocardo qui perficiuntur per expositionem.
  - contingenti Et tunc
    - In prima figura sequitur conclusio de contingenti quando maior non est particularis
    - In secunda figura nihil sequitur in aliquo modo nisi de contingenti nato
    - In tertia figura semper sequitur nisi ambe premisse sint particulares
- Mixta Et talis est triplex quia quedam est ex vna
  - de necessario et alia de inesse Et sic
    - In prima figura oportet maiorem esse vniversalem de necessario et minorem affirmatiuam de inesse
    - In 2ª figura oportet vniversalem negatiuam esse de necessario et affirmatiuam de inesse
    - In tertia oportet vniversalem semper esse de necessario siue affirmatiua sit vniversalis siue negatiua.
  - de contingenti et alia de inesse et tunc
    - In prima figura oportet maiorem esse de contingenti ad vtrumlibet et minorem de inesse simpliciter
    - In secunda oportet vniversalem negatiuam esse de inesse et affirmatiuam de contingenti
    - In tertia figura semper sequitur nisi ambe premisse sint particulares vel minor de inesse
  - de contingenti et necessario et tunc
    - In prima figura oportet maiorem esse de contingenti et minorem de necessario ad inferendum conclusionem de contingenti ad vtrumlibet
    - In secunda figura oportet negatiuam esse de necessario et affirmatiuam de contingenti et sequitur conclusio de contingenti tantum
    - In tertia figura semper sequitur conclusio si negatiua fuerit de necessario.

Primi priorum
Tractatus quintus

¶Om̄ ergo qui in his figuris sunt syllogismi

¶In hoc tractatu .p. declarat quedam p̄supposita superius circa forma/
tiones syllogismorū. Et diuidit̄ in quatuor capl'a. In p̄mo ꝓbat ꝙ om̄is
syllogismus fit in aliqua triū figurarum

Queritur Vtrum omnis syllogismus fiat in aliqua triuz figurarū
So° ꝙ sic Et pro ꝓbatōne illius phus ponit tres
diuisiones syllogismi.

Prima diuisio est. ꝙ syll'orum alius est — Affirmatiuus / Negatiuus

Secūda est ꝙ syll'orum alius est — vniuersalis / particularis

Tertia est ꝙ syllo
smorum Alius est —

Ostensiuus Et dicit̄ ille qui ex duabꝫ premissis
in modo et figura ordinatis. infert conclusionem
suam nullo alio presupposito vt. omne. b. est. a.
oē. c. est. b. ergo om̄e. c. est. a.

Ex hypotisi Et dr
q̇o fit ꝯclusionē suā
seq̇ ex p̄missis ducen
do ad incōueniens
p̄supposita r̄ñsione
mala alicuius r̄ñtis
Et e⁹ sit due sp̄ēs. s. —

Syll's ad īpossibile. Et
dicit̄ ille q̇ ꝓcedit ex aliq
ꝓpōe falsa cōcessa a r̄ñte
cum alia manifeste vera
ad inferēdū ꝯclusionē fal
sam ex cui⁹ ꝯclusionis fal
se interemptōe īterimitur
ꝓpō falsa ꝯcessa a r̄ñte

Syll's ex trāssumptōe Et
dicit̄ ille qñ opponēs de cō
sensu r̄ñtis transfert se ad
ꝓbandū aliquā ꝯclusionē extra ꝓpositū qua probata supponit cū respōdē/
te ꝙ erit ꝓbata conclusio p̄ncipaliter intenta Et talis syllogismus ē mul
tiplex. q꞉ aliq̇s est circularis aliq̇s ꝯuersiuus aliquis ex oppositis. ꝛ sic de
alijs. In omnibꝫ em̄ illis fit syllogismus ex hypotesi sumpta ad principale
propositum.

Queritur Quo iam probat phus. ꝙ oīs syllogismus fit ī aliqua
trium figurarum So°o probat tali ratiōe. Quia oīs
syllogismus vel est affirmatiuus vel negatiuus vniuersalis vel ꝑticularꝫ
ostensiu⁹ vel ex hypotesi cuius vna sp̄ēs est syllogismus ad īpossibile Sꝫ
omnis talis syllogismus est in aliqua trium figurarum. ergo omnis syllo
gismus est in aliqua trium figurarum

Queritur Quō probat phs minorem illius ratōnis Solutio ꝓbat primo de syllogismo ostensiuo. qꝛ illo probato manifestū erit in syllogismo ex hypotesi. Et ponit phs in effectu talem rationem. In omni syllogismo ostensiuo oportet esse duas ꝓpōnes altero termino ꝑticipantes. sed hoc ɔtingit tm̄ trib9 modis. ergo tm̄ tres sunt figure in quib9 potest fieri syllogismus ostensiuus. Maior patet. qꝛ nisi sumerētur due ꝓpōnes non esset syllogismus qꝛ syllogismus est oratio in q̄ q̇busdaʒ positis. Et si ille due premisse ꝑticiparent vtroqꝫ termino tunc etiam nō esset syllogismus qꝛ argueretur ab eodem adidem. Et si nullo termino ꝑticiparēt tūc essent omnino iꝑtinentes ad ɔclusionem. ergo seq̇tur ꝙ oportet eas ꝑticipare altero termio tm̄ q̇ terminus ē mediū Minorē ꝓbat .p. qꝛ ille terminus q̇ est mediū in quo p̄misse ꝑticipāt p̄t solū tripliciter variari. qꝛ vel subiicitur in p̄ma ⁊ p̄dicatur in secunda vel predicat̄ in vtraqꝫ vel subiicit̄ in vtraqꝫ et ergo seq̇tur ꝙ solum sunt tres figure syllogismoꝝ ostensiuorū ⁊ ꝑ ɔsequens omnis syllogismus ostensiuus fit in aliqua illarum trium figurarum

Queritur Quō iam ostendit predictam minorem de syllogismo ex hypotesi Solō ꝓbat dupliciter fm̄ ꝙ due sunt species syllogismi ex hypothesi. de syllogismo ad impossibile ꝓbat primo tali ratione. Omnis syllogismus ostensiuus est in aliqua triuʒ figurarū. sed syllogismus ad impossibile quo ad aliquem suū ꝓcessum est ostensiuus. ergo omnis syllogismus ad impossibile est in aliqua trium figuraruʒ. Minorē probat qꝛ syllogismus ad īpossibile in primo processu suo est ostensiuus qꝛ ibi ex vna p̄missa falsa cōcessa a respondente ⁊ altera manifeste vera infert ɔclusionem manifeste falsam. Exempli gratia. si aduersarius aliquis concedat ꝙ diamiter est symiter id ē ɔmēsurabilis coste quadrati. Tunc arguitur sic. ꝑ syllogismum ad impossibile. Sicut se habet diamiter ad symiter sic se habet nūerus abūdans ad ꝑfectum sʒ diamiter est symiter vt suppositum est ab aduersario. ergo nūerus abūdans est ꝑfectus. Sed conclusio est falsa. ergo aliqua premissarū. nō maior ergo minor. sʒ maior fuit ɔcessa ab aduersario. ergo illa est falsa ibi iam manifeste videt̄ ꝙ p̄mus processus qui est a maiore ꝑ minorem ad ɔclusionē est ostensiuus ⁊ directus ⁊ secundus reflexus ⁊ reditiu9 a ɔclusione falsa ad interemptōem alicuius premisse

Queritur Quō probat phs secundo de syllogismo ex transumptione ꝙ fiat in aliqua trium figurarum Solutio ponit in effectu talem rationem. Omnis syllogism9 ex trāssumptiōe ē ostensiuus alicuius ɔclusionis sed omnis sylls ostensiuus vt patuit fit in aliqua trium figurarū. ergo omnis syllogismus trāssumptiuus fit in aliqua triū figurarū. Maior patet ex definitōne syllogismi transsumptiui. sꝫ eīn in omni syllogismo ostensiuo cōclusio p̄ncipalr̄ intenta ɔcludit̄ ꝑ ɔcessionem alicuius positionis vel hypothesis ɔcesse a respōdente. Vt si ɔcedat respōdens ꝙ par rō est de ista ꝓpōne. oīm ɔtrariorū est eadem disciplina et de de ista omnium contrariorum est idem sensus tunc probato ꝙ oīm cōtra-

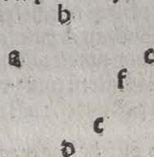
rioꝝ est idem sensus etiam habetur ꝓbatū q̄ oīm ꝯtrarioꝝ est eadē disci plina sed hoc nō fit nisi ꝑ syllm̄ hoc ꝯcludentē ꝛ ostendentem

¶Capitulum secundum

Amplius aūt in omni syllogismo oportet aliquē terminū.

In hoc capitulo phūs ostendit scdm̄ presuppositum superius scʒ q̄ in omni syllogismo necesse est vnā p̄missaꝝ esse vniuersalē ꝛ vnā affirmatiuā

Quo. Quo ꝓbat phs q̄ oportet in oīm syllogismo alteram p̄missarū esse vlem Solo. qꝛ sine vli ꝓpōne aut non erit syllogismus aut non erit ad ꝓpositum aut petet̄ p̄ncipiū sʒ hoc est inꝯ conueniens. ergo in oīm syllogismo oportet alterā p̄missarū esse vniuersaꝯ lem. Maiorē ꝓbat phs ꝑ duo exempla. p̄mū est morale. scdm̄ mathematicum. Exemplū morale est. vt voluptas est studiosa musica voluptas ꝛ voluptas. ergo musica voluptas est studiosa. ibi em̄ in maiore voluptas stat indefinite et ḡ potest verificari de aliqua ꝑticulari voluptate ꝛ sic non arguit̄ ad propositū vel stat ꝓ voluptate musica ꝛ tunc petitur id qđ est in p̄ncipio. Pro intellectu exēpli mathematici describat̄ p̄mo circulus ꝛ ducantur due linee diametraliter ꝑ centrū circuli ab a in c ꝛ ex b in d. Et tunc trahat̄ vna linea qua in quarta portōne circuli. scʒ ex c. in d. que linea sit basis trianguli tunc triangulus intra illam quartā portionem circuli ꝯtentꝯ tus dicit̄ eq̄cruris vel eq̄crurus qꝛ habet equalia crura seu latera Anguꝯ lus aūt totalis in terminis lineaꝝ qui diuidunt circulum totalem dicitur angulus semicirculi. ꝛ dicit̄ vnus a. c. ꝛ alius. b. d. Anguli vero ꝑtiales ip̄ius trianguli supra basim ꝯstituti dicunt̄ anguli eq̄cruri ꝛ vnus vocat̄ in figura in spacio descripta c. ꝛ alius f. Anguli aūt ꝯtenti inter cordam que est basis ꝛ arcum portionis circuli dicuntur anguli incisionis ꝛ vnus vocatur c. ꝛ alius d vt patet in ista figura. h descripta. Et vocātur illi anꝯ guli incisionū qꝛ sunt in duobꝫ pūctis scʒ c ꝛ d in quibꝫ linea incidit circulū

¶His ergo sic descriptis ꝛ cōsideratis possunt ex textu trahi tria exēpla Primū est. anguli semicirculi sunt equales sed a c et b d sunt anguli semicirculi. ergo sunt equales. Scdm̄ exemplū est Anguli incisionis sunt equales scʒ c et d sunt anguli incisionis ergo sunt equales. Tertiū exemplū est si aliquis velit ꝓbare q̄ anguli eq̄cruri qui sunt ad basim sunt equales arguatur sic. Si ab eq̄libꝫ equalia demas remanētia sunt equalia sed anguli a c ꝛ b d sunt equales. ergo si ab eis equalia demantur reliqua erunt equalia. anguli autem b et c. sunt equales. ergo anguli equicruri ad basim scʒ c. et f reliqui sunt equales. In illis em̄ exemplis nullum ponitur vniuersale sed maior semper est indefinita. vel ergo in maiore primi exempli quam

do dicit anguli semicirculi sunt equales accipiunt ibi anguli semicirculi p aliis ab illis. scz a c et b c et tunc non arguit ad propositum vel accipiunt pro illis et sic petitur principium. Et similiter est etiam in secundo exemplo et in tertio si prima propositio. si ab equalibus etc. sumatur sine signo vniuersali.

Queritur Quot correlaria infert phs ex dictis. Solutio tria. primum est. quod conclusio vniuersalis non syllogisatur nisi ex ambabus premissis vniuersalibus. Sed conclusio particularis aliquando syllogisatur ex ambabus vniuersalibus sicut in darapti. aliquando vero ex vna vniuersali et alia particulari sicut in darii. ¶ Secundum correlarium est quod si conclusio est vniuersalis necesse est ambas premissas esse vniuersales. sed non econtra. quia ambe premisse possunt esse vniuersales quod tamen conclusio sit particularis. sicut in darapti et felapton patet ¶ Tertium correlarium est quod oportet conclusionem semper esse similem ambabus premissis vel ad minus alicui premissarum non solum quo ad affirmationem. sed etiam quo ad hoc quod est simpliciter inesse necessario inesse vel contingenter inesse.

Arguitur In darapti. conclusio non est similis alicui premissarum ergo hoc correlarium est falsum. Antecedens probatur. quia ambe premisse ibi sunt vniuersales et conclusio est particularis. Solutio negandum est antecedens Et ad probationem dicendum est quod similitudo non attenditur penes quantitatem. sed penes qualitatem iam conclusio in darapti licet non sit eiusdem quantitatis cum premissis est tamen eiusdem qualitatis quia est affirmatiua

¶ Tertium capitulum

Palam autem et quando quod omnis demonstratio fit per tres

¶ In hoc tertio capitulo ostendit phs tertium presuppositum scz quod in omni syllogismo sunt necessario tres termini et due propositiones

Queritur Quomodo probat phs quod in omni syllogismo non possunt esse nisi tres termini. Solutio. quia in conclusione sunt tantum duo termini qui sunt extremitates et preter illos non potest assumi nisi vnus qui sit medium et habeat se ad illos duos vel ad alterum eorum vt totum vel vt pars subiectiua. ergo sequitur quod in syllogismo non possunt esse nisi tres termini.

Queritur Quomodo ostenditur hoc quod preter illos duos terminos qui sunt in conclusione non potest sumi nisi vnus qui sit medium. Solutio. quia si sumantur plura media oportet illa sumi in pluribus propositionibus et tunc vel fiunt plures syllogismi et non vnus vel alique propositiones vane et inutiliter assumuntur. Sequela probatur. quia si vnum medium sumatur primo in duabus propositionibus ad aliquam conclusionem principaliter intentam. que propositiones habeant se adinuicem sicut totum et pars. quia hoc est necesse si debeat fieri syllogismus. et postea sumatur aliud medium in duabus aliis propositionibus tunc ille alie propositiones vel habent se etiam per modum totius et partis. vel non. si non tunc vane et inutiliter assumuntur. quia tunc nihil ex eis potest concludi ad propositum. Si vero habent se vt totum et pars tunc conclusio que sequitur ex eis vel est eadem

tum cõclusione ṗncipali que sequitur ex ṗmis ꝓpõnib⁹ vel alia. Si est ea-
dem tunc non est vnus syll'sed pl'es syllogismi tendentes ad eandẽ con-
clusionem. Si est alia tunc vel est alia a ꝯclusione ṗncipali ſ nõ a ṗmissis
illius ꝯclusionis ṗncipalis vel est alia a ꝯclusione ṗncipali ⁊ etiam a pre-
missis. Si datur ṗmũ tunc iterũ non est vnus syllogismus ſ plures quia
vnus est syll's ⁊ alius ꝓsyllogismus. qꝛ syll's dicit qui assumitur ad ꝓban
dum aliquã ṗmissam scꝫ maiorem vel minorem. Si vero dicat secunduꝫ
scꝫ ꝙ est alia a cõclusione ṗncipali ⁊ etiam a premissis. tunc etiam non est
vnus syll's sed plures adinuicem dispati ⁊ inconiũcti. Sic ergo patet. ꝙ
si sumantur plura media vel erunt plures syllogismi vel alique propositio
nes vane ⁊ inutiliter assument quare relinquitur ꝙ in vno syllogismo non
possunt esse nisi tres termini.

Ar In syllogismo ex oppositis sunt solum duo termini. ergo male di-
citur hic ꝙ in omni syllogismo debẽt esse tres termini. Añs pa-
tet in isto exemplo. Omnis disciplina est studiosa. nulla disciplina est stu-
diosa. ergo nulla disciplina est disciplina. Sol'o licet in tali syllogismo
non sint nisi duo termini ḃm vocem sunt tamen tres ḃm officiuꝫ et ḃm vir
tutem terminorum. quia vnus illorum terminorum scꝫ qui ingreditur cõ
clusionẽ supplet vicẽ duarũ scꝫ maioris extremitatis ⁊ minoris.

Arguit In syllogismo sunt quatuor termini ergo. Añs pro
batur. qꝛ in syll'o sunt due propõ nes. vt iam probabi
tur. ſ quelibet propositio habet duos terminos. Solutio. licet in syllo-
gismo sint quatuor termini ꝓpositionales scꝫ duo subiecta ⁊ duo predica-
ta tamen sunt solum tres termini syllogistici.

Dr Quõ probat ph'us ꝙ in syllogismo debẽt esse solum due propo-
sitiones Sol'o. qꝛ in syllogismo sunt solum tres termini. vt iaꝫ
patuit. ergo debẽt etiam esse solum due ꝓpõnes. ꝯña tenet. qꝛ oportet vnũ
illorum terminorũ. scꝫ medium bis sumi ⁊ quando medium sumitur bis
tunc fiunt precise due propositiones.

Ar In quolibet syll'o sunt due premisse et vna ꝯcl'o. ergo in syllogis-
mo sunt tres ꝓpõnes. Sol'o ꝙ ꝯclusio non est ꝓpositio. Si di-
catur conclusioni conuenit diffinitio propositionis. ergo est propositio. An
tecedẽs probat. qꝛ est oratio verum vel falsum significans indicando.
Ad hoc dicendũ. ꝙ illa definitio non datur de propositione ḃm ꝙ est pro
positio dicta a proponendo. sed datur de enũtiatione sub noĩe propõnis

Queritur Quod est hoc correlarium quod infert ph'us ex
dictis Solutio dicit. ꝙ si sit aliqua oratio syllo
gistica in qua sunt plures propõẽs ꝙꝫ due. illa vel non ẽ simpl'r vnus syl-
logismus vel plura interrogat ꝙꝫ est necessarium ad positionem. hoc est
tantum dicere ꝙ talis oratio vl' constat ex syllogismo ⁊ prosyllogismo vel
assumit aliquas ꝓpõẽs ṗter necessarias ad probãdum ṗncipalem conclu-
sionem sicut docet in octauo thopicorum.

Querit Quõ ꝯpat phs nũerum terminoꝝ ad nũerũ propositionũ in syll'o simpliciter vno. Sol'o dicit ꝙ ꝓpositiones in syllogismo simpliciter vno sunt in numero pari sed termini sunt in numero impari qꝛ termini sunt vno plures ꝓpõnibꝫ. termini eñi sunt tres et ꝓpõnes sunt tm̃ due.

Querit Quõ ꝯpat ꝯclusio ad ꝓpõnes. Solutio dt phs ꝙ cõclusio est medietas ꝓpõnũ. qꝛ ꝯclusio ṗncipalis syllogismi est vna tm̃ et ꝓpõnes p̃misse semꝑ sunt due

Querit Quõ se habẽt termini ad ꝓpõnes in syll'o aucto. ꝑ plura media vel ꝑ ꝓsyllogisatõem. Sol'o dicit phs ꝙ in illis adhuc termini in vno excedũt ꝓpõnes. Et rõ illius est. qꝛ q̃ñtũcunqꝫ multiplicentur media. tñ oportet ꝙ q̇dlibet eorũ sit intrinsecus vel extrinsecus assumptũ inter extrema ꝯiungibilia ꝑ tale mediũ. Et qꝛ extremitates ꝯiungunt̃ cũ medio soluꝫ in duabꝫ ꝓpõnibus sequit̃ ꝙ termini semꝑ in vno excedunt ꝓpositiones.

Querit Quãdo dicit̃ aliq̇d mediũ intrinsecus assumptũ et qñ extrinsecus in ꝓsyll'o. Sol'o. tunc dicit̃ intrinsecus assumptũ qñ sumitur inter extrema ṗncipalis sylli. scꝫ sub maiore extremitate ⁊ supra minorem. Et hoc fit quando ꝯcludit̃ extremũ distans de extremo ꝑ mediũ nõ imediatum. sicut si ꝯcludat̃ substãtia de aliquo hoie ꝑ hoc mediũ q̇d est viuũ tunc eñi inter viuum ⁊ aliquem hoiem versus inferius possunt sumi aial et homo ⁊ iter substantiã ⁊ viuũ possunt sumi corpus et aiatum. Sed tunc mediũ dicitur extrinsecũ assumptũ qñ sumit̃ supra maiorem extremitatẽ ascendendo sicut suꝑ hoiem aial ⁊ suꝑ aial viuum vel sub maiore extremitate descendendo sicut si sub viuo sumat̃ aial et sub animali homo.

Querit Utrum in talibꝫ ꝓsyllogismis. oportet semꝑ ꝓpositões esse pares ⁊ terminos impares. Sol'o. q̃uis nũerus terminorũ semꝑ excedit in vno nũerũ ꝓpõnũ tñ oportet ꝙ propositiões semꝑ sint pares ⁊ termini impares. sed quo ad hoc termini ⁊ propositiones habent se ꝑmutatim. ita scꝫ ꝙ quando propositões sunt pares tunc termini sunt ipares in numero. et econtra. quando propositiones sunt ipares tunc termini sunt pares. Et non possunt se eodem modo habere qꝛ semꝑ cum termino vno sic assumpto additur vna propositio ꝑ relationem talis termini ad medium.

Queritur Quõ se habent ꝯclusiones in tali additione vł ꝓsyllogisatione. Solutio. cõclusiones non habẽt eundem ordinem neqꝫ ad terminos neqꝫ ad propõnes ꝭm numerum parem vel imparem sed semꝑ cõclusiones sunt pautiores vno q̃ꝫ termini simplicis syllogismi. qꝛ termini semꝑ sunt tres sed ꝯclusiones in tali additione sunt solum due. Et hoc potest sic ostendi. qꝛ si tribꝫ terminis qui sunt in syllogismo suꝑaddat̃ quartus ad ꝓsyllogisanduꝫ ille vel addet̃ supra

Primi Prioꝝ

maiorē extremitatē vel sub minore. vel ad mediū. Et hoc dupl'r. qꝛ vel ad
der inter maiorē extremitatē ꝛ mediū vel inter minorē ꝛ mediū. Si addar
talis terminus supra maiorē extremitatē. tūc pt ille terminus additus cō
cludi de medio. Et etiā de minore extremitate p maiorē. ꝛ sic erūt due no-
ue cōclusiones. Si addar sub minore extremitate. tūc de illo termino addi
to pt cōcludi tam maior extremitas ꝙ mediū p minorē extremitatem. ꝛ sic
adhuc sunt due noue cōclusiones. Si vero addar inter maiorē extremita-
tem ꝛ mediū tūc p ipm pt cōcludi maior de medio. ꝛ etiā ipe terminus ad
ditus pt cōcludi de minore p mediū. ꝛ sic iterū erūt due noue cōclusiones.
Si aūt addar inter mediū ꝛ minorē extremitatē. tūc de ipso pt cōcludi ma
ior extremitas p mediū. ꝛ etiā mediū de minore extremitate p ipm. Et sic
pꝫ ꝙ qlitercūqꝫ addar ille nouꝰ terminꝰ semp fiūt due cōclusiones.

¶Quartū capitulū.

¶Oīm aūt habemus de quibꝫ fiūt syll'i et quales
¶In hoc capl'o finali istius tractatus phus ostendit que ꝯcl'o sit faciliter
syllogisabilis ꝛ que difficulter

Querit̃ Que ꝯcl'o est faciliter syllogisabilis ꝛ que nō Sol'o
illa ꝯcl'o dr̄ esse faciliter syllogisabilis que in pluribꝫ fi-
guris ꝛ pluribꝫ modis figuraꝝ cōcludit. Illa vero est difficulter syllogisa-
bilis que in paucioribꝫ figuris ꝛ modis ꝯcludit. Ex quo patꝫ ꝙ ꝯcl'o vl'is
affirmatiua difficillime est syllogisabilis. quia solum concluditur in prima
figura ꝛ in vno mō. scꝫ in barbara. Uniuersalis autē negatiua facilius syl
logisatur. qꝛ syllogisar in vno modo p̄me figure. scꝫ Celarent. et in duobꝫ
modis secūde figure scꝫ cesare ꝛ camestres. Sed adhuc facilius syllogisa-
bilis est particularis affirmatiua. quia in p̄ma figura ꝯcludit in vno mo-
do ꝛ in tercia figura in tribꝫ. Particularis vero negatiua inter oīes est fa
cillime syllogisabilis. qꝛ illa in oībꝫ figuris cōcluditur. scꝫ in p̄ma in vno
modo. In secūda in duobꝫ. ꝛ in tercia in tribꝫ

Querit̃ Que conclusiones faciliter destruūtur ꝛ que difficulter
Sol'o. conclusiones vniuersales faciliter destruūtur.
et conclusiones particulares difficulter. inter omnes tamē vl'is affirmati-
ua difficillime destruit. Et rō est. qꝛ ꝯclusiones vl'es destruūtur p suas cō
trarias ꝛ ꝯtradictorias. et ille cōcludūtur in pluribꝫ figuris. Sed ꝯcl'ones
particulares nō destruūtur p suas subcōtrarias. sed solum p suas cōtradi
ctorias. que in pluribꝫ figuris ꝯcludūtur. Unde in particularibꝫ dt phus
facilius est construere ꝙ destruere. Sed in vniuersalibꝫ est econtra. ibi eīm
est facilius destruere ꝙ construere. quia vniuersalis per duas destruitur et
per vnā tm̄ construitur

Sextus tractatꝰ de arte in-
uenienndi medium

¶Quō aūt idonei erimus semper syllogismoꝝ ꝛc̄

¶ Iste est sextus tractatus huius libri In quo phs determinat de arte inueniendi mediū. Et diuidit in tria capl'a. In pmo tradit artē in generali. In scdo applicat ad diuersa genera ꝯclusionū. Et in tercio remouet aliq̄s fallas opiniones. Primū capl'm hꝫ tres ptes pncipales. In pma pmittit aliqua pambula ad istā artem.

Queritur Utꝝ ncce sit tradere aliquā artē inueniēdi medium Solo sic. Et rō est. q2 nō sufficit solū scire formatōnem syllo℞. quō scꝫ ꝛ q̄liter debeāt ꝯstitui. sꝫ opꝫ etiā habere potentiā ꝛ ydoneitatē hoc facile ꝛ prompte faciendi. sed illam pmptitudinē acquirimus p hoc q scimus inuenire mediū. ergo ncce fuit tradere aliquā artē inueniēdi mediū. Uel pt hoc idē etiā sic ostēdi ad ꝯcludēdū vnā extremitatē de alia. in syllo ncce est habere aliqd mediū qd sit cā vnionis illa℞ extremitatū inter se in ꝯclone. sed tale mediū semp inuenire est difficile. g ncce est tradere aliquā artē ad inueniendū tale mediū.

Ar Nō tradit aliq ars inueniēdi extrema. scꝫ maiorē extremitatē vel minorē. g nō est etiā ncce tradere aliquā artē inueniēdi mediū. Solo. nō est sic. Et rō est. q2 extrema sylli. scꝫ maior extremitas ꝛ minor sunt manifesta. q2 pponūtur in q̄stione vel ꝯclusione syllogisanda. ꝛ g non est difficile illa extrema inuenire. Sed mediū est illud p qd vnū illo℞ extremo℞ ostēdit de alio ꝛ pbat alteri inesse vel nō inesse. g difficile est mediū inuenire. ꝛ p ꝯns oportuit tradere artē inueniendi mediū. Nam vt dt phus Ars ꝛ virtus sunt circa difficilia.

Queritur Utrū spectet ad pōristā tradere illā artē inueniēdi mediū Solo. sic. Et rō est. q2 ad prioristā spectat determinare de formatōe sylli. sed sine medio nō pt syllus ꝯstitui g ad pōristā etiā spectat tradere artē de inuentione medij.

Ar Inuenire mediū ptinet ad sciam inuentiuā. sed priorista non est inuentiuus sed resolutori9. g ad pōristā non spectat determinare de arte inueniendi mediū. Minor pꝫ. q2 logica inuentiua docet in libro topicorum Solo duplex est inuentio medij. Una est generalis. ꝛ illa spectat ad pōristā. Alia est inuentio medij spālis ad syllogisandū de vnoquoqꝫ pbleumate ex probabilib9. ꝛ illa nō spectat ad prioristā. sꝫ ad sciam topicam

Ar Inuentio medij valet ad syllogisandū ex veris verū. sed pōrista abstrahit a vero et falso. g Solo est duplex verū. scꝫ verū ꝯmuniter dictū. ꝛ verū ꝯtractū ad nccarium vel pbabile. Jam licet pōrista abstrahit a vero ꝯtracto. non tamen abstrahit a vero ꝯmuniter dicto. imo tale verum ptinet ad syllogismum simpliciter dictū ex parte sui finis. licꝫ nō ex parte sue forme.

Queritur Que est illa diuisio entium pdicabiliū ꝛ subijcibilium quā hic phs pmittit Solo. dt q entiū que pdicantur vel subijciūtur in ꝯclusione syllogisanda cuius mediū inquiritur quedā sunt talia qd de nullo predicantur sed alia predicātur de ipsis. vt cleon et callias. et alia singularia sensibilia. Nam nullum pene singulare aut sensibi

se potest predicari de aliquo nisi per accidens. sicut qn̄ dicimus albuz est socrates. Alia sunt q̄ de alijs p̄dicātur sed alia nō p̄dicātur de ipsis. sicut sūt genera generalissima. Alia sunt q̄ p̄dicātur de alijs ⁊ alia de ipsis. sicut sūt intermedia inter genera generalissima ⁊ indiuidua.

Querit̄ Quare dr̄ ibi (nullū pene singulare aut sensibile) Solō ꝓpter indiuiduū vagū. qꝛ hoc qn̄qꝫ predicat̄. licꝫ nō grā suijpsius sed grā spēi. vt satis in p̄dicabilibꝫ patuit.

Querit̄ Quotuplices ꝯsideratōes p̄mittit ph̄s obseruādas in ista arte Solō. duplices. qꝛ p̄mo ponit aliq̄s ꝯsiderationes generales. secūdo ponit spēales

Querit̄ Quot ponit considerationes generales Solō q̄nqꝫ Prima ꝯsideratio est. ꝙ ille qui vult sillogisare aliquam ꝯclusionem debet respicere ad ea que sunt ꝓpria ⁊ ꝯuertibilia cuꝫ terminis in conclusione positis. sicut definitōes ⁊ descriptōes ⁊ sīlia. qꝛ ꝑ illa facilius syllogisat̄ ꝯclusio ꝓposita.

¶ Secūda ꝯsideratio est. qui vult syllogisare debet etiam respicere ad antecedentia ⁊ consequentia terminorum in questione vel conclusione syllogisanda positorum. Antecedens em̄ dicitur quod antecedit aliud in bona consequentia. Consequens vero dicitur ꝙ in bona consequentia sequitur ad aliud. Exemplum est. vt homo est antecedens ad animal. ⁊ animal est consequens

¶ Tercia consideratio est. ꝙ oportet etiam respicere ad ea que sunt extranea ad terminos in questione positos. sicut asinus dr̄ eē extraneū ad hoīem

¶ Quarta ꝯsideratio est. ꝙ oportet diligenter respicere ad ꝯsequētia que sequūtur ad subiectum. quia illa sunt duplicia. Quedam em̄ sunt que consequūtur subiectum essentialiter. Et quedam accidentaliter. Exempluꝫ p̄mi est. vt animal consequitur essentialiter ad hominē Exempluꝫ secūdi. vt risibile ꝯsequit̄ ad hoīem accn̄taliter ⁊ vt ꝓprium.

¶ Quinta ꝯsideratio est. ꝙ oporteꝫ bene distinguere inter p̄dicata que p̄dicantur accidentaliter. quia quedam predicantur vt ꝓpria. quedam vero vt accidens cōe. oportet etiam videre vtrum hoc quod predicatur vt accidens ꝯmune predicetur. vt probabile ꝺm opinionē. vel ꝺm rei veritatem quia q̄to aliquis promptior ē ⁊ magis idoneus ad accipiēdum talia tanto citior erit ⁊ promptior ad syllogisandū aliquā ꝯclusionē ꝓpositam. ⁊ q̄to illa fuerint veriora tanto efficatius demōstrabit ꝓpositū

Querit̄ Quot ꝯsideratōes spēales seu documenta ponit ph̄s Solō. sex vel septem. Prima est. ꝙ si eligendum est ꝯsequens ad aliquē terminū tūc debet eligi tale ꝯsequēs qđ sequit̄ vl̄r ad talē terminū ⁊ nō particulariter tm̄ vel indefinite. Sicut exempli gratia si dꝫ eligi alquod ꝯsequens ad hominē tūc nō debet sumi hoc qđ ꝯseq̄tur aliquē hominē. sed qđ ꝯseq̄tur omnē hominē. Et rō isti⁹ ꝯsideratiōis est. qꝛ ōis syll' s ꝓcedit ex aliq̄bꝫ vlibꝫ. ⁊ ꝓpōnes vl̄es sint potiores

¶ Secũda ↄsideratio est ꝙ ita etiã faciendũ est in añcedẽtib⁹. ita ꝙ dꝫ sumi añs qđ vl'r alia añcedit. Et hoc ꝓpter eandẽ causam

¶ Tercia cõsideratio est. ꝙ illa que sunt cõsequẽtia ad subiectũ cõclusionis nõ debent sumi cũ signo vl'i. ita ꝙ signũ vl'e ponaꝛ ad p̄dicatum. qꝛ tale vl'e p̄dicatũ inutile est ad syll'm. ꝛ impossibile hoc est falsum. sicut si dicatur hõ est oĩe aĩal vel musica est oĩs disciplina. vel iusticia est oĩe bonũ

¶ Quarta est qñ sumendũ est ↄñs subiecti ad inuẽtiõem mediĳ. tũc non debem⁹ sumere ↄñs p̄dicati. qꝛ quicq̇d seq̄tur ad p̄dicatũ hoc etiaꝫ seq̄tur ad subiectũ. sicut quecũq; sequũtur eẽntialiter aĩal etiã sequũtur hoiem. sꝫ nõ ecõuerso. ꝛ sil'r etiã est in extraneis. qꝛ quecũq; sunt vl'r extranea ad ↄñs sunt etiã extranea ad añs. sicut q̄cũq; remouẽtur ab aĩali etiã remouenꝛ ab hoĩe Dicit tñ phus ꝙ inter illa repugnãtia ꝛ extranea magis sumẽda sꝫ illa q̄ sunt magis ꝓꝛia ꝛ ꝓpinqua q̄ꝫ illa q̄ sunt magis extranea ꝛ remota.

¶ Quinta est ꝙ si volumus accipere añs p̄dicati. tũc nõ debemus sumere añs subiecti. sed ĩmediatũ genus p̄dicati. Et rõ est. qꝛ quicq̇d est añs subiecti est etiã antecedẽs p̄dicati. sicut exempli gratia quicq̇d est añs ad hominẽ hoc etiã est añs ad animal

¶ Sexta est ꝙ nõ opꝫ sumere ↄña que semꝑ cõsequũtur. sꝫ sufficit aliqñ sumere illa ad que seq̄tur aliq̇d vt in pluribꝰ. Et rõ est. qꝛ ↄcl'ones syllogisande sunt aliqñ vt in pluribꝰ ꝛ frequẽter. ergo tũc etiã sumẽde sunt ꝓpõnes vt in pluribꝰ. qꝛ cõclusio debet esse similis alicui premissaꝝ

¶ Septima cõsideratio. ꝙ nõ dꝫ sumi cõsequens transcẽdẽs. qđ est ↄñs ad oĩa. scꝫ tam ad subiectũ q̄ꝫ ad p̄dicatuꝫ ↄcl'onis syllogisande. Et rõ est qꝛ tũc fieret syll's ex puris affirmatiuis in secũda figura.

Queriẽ Circa secũdam partẽ capl'i. qũo docet phs verã artem inueniendi mediũ pro qualibet ↄcl'one syllogisanda. Solutio ꝑ aliquas regulas. et sunt sex in toto. que significanꝛ a petro hys. per has dictões. Fecana. Cageti. Dafenes. Hebare. Gedaco. et Gebali

Queriẽ Pro intellectu istarũ dictionũ ꝛ regularũ p̄mo Quotuplex est habitudo mediĳ ad extrema. Sol'o. triplex. qꝛ mediũ vel hꝫ se vt añs vel vt cõsequens. vel vt extraneũ. Et hoc satis pꝫ ex cõsideratõibꝰ generalibꝰ suꝑius positis.

Queriẽ Quot syllabas hꝫ quelibet istaꝝ dictionũ Sol'o. tres Nã ꝑ duas p̄mas capiꝛ habitudo mediĳ ad extrema. ꝛ per terciã sꝑcatur cõclusio syllogisanda. nam qñ. a. ponitur in tercia syllaba sꝑcatur ꝙ talis dictio valet pro cõclusiõe vl'i affirmatiua syllogisanda Qñ E. sꝑcatur ꝙ valet pro conclusione negatiua syllogisanda. Qñ. J. sꝑcatur ꝙ valet pro cõclusione particulari affirmatiua. Et qñ. O. sꝑcatur ꝙ valet pro ↄcl'one ꝑticulari negatiua syllogisanda.

Queriẽ Quot littere ponũtur in duabꝰ p̄mis syllabis illarum dictionũ Sol'o. due vocales ꝛ sex ↄsonantes. Vocales sunt. A. ꝛ. E. Per. A. eñ intelligiꝛ predicatum. et per. E. subiectũ conclusionis syllogisande. Ad. A. ponũtur tres consonãtes. scꝫ. b. c. d. nam. b.

ad a fcat q medių debet esse ꝯn̄s ad p̄dicatū. C ad a fcat q mediū debet
ad a fcat q mediū debet esse extraneum
esse antecedens ad p̄dicatū. Et d ad a fcat q mediū debet esse extraneum
ad predicatum. Ad e ponūtur si̅lr etiam tres consonantes scz f g h. Nam
f ad e significat q medium debet esse consequens ad subiectū g. ad e signi⸗
ficat q medium debet esse an̄cedēs ad subiectū. Et h ad e significat q me
dium debet esse extraneum ad subiectum. Et istis eisdem litteris sic vtit
etiā phs in textu declarādo regl'as. Et fcatio earū ꝯtinet in his versibus
Predicat a b sequens. C precedit d sit extra. E subit f sequitur g precedit
h sit extra. Istis sic notatis ponuntur regule.

Ferana

Prima regula est. Q̄ ad syllogisandum cōclusionem vniuersalem af⸗
firmatiuam sumendū est mediū qd̄ ē cōsequens ad subiectū ꝛ an̄cedens
ad p̄dicatū cōclusionis syllogisande. Exempli gratia si conclusio syllogi⸗
sanda sit ista. Omnis homo est aīal tunc cōueniens medium erit rōnale.
quia hoc est consequens ad hominē ꝛ an̄cedens ad aīal. Et ista regula va
let ꝑ barbara ꝛ darij. quia ad vl'em affirmatiuam sequitur sua subalterna
particularis affirmatiua.

Ar Iste est bonus syllogismus in barbara Omne aīal currit. omis
homo est aīal. ergo oīs homo currit. Et tn̄ mediū scz aīal nō est
an̄cedens ad predicatū conclusionis scz currere. quia non sequit aliq̄d ē ani
mal ergo currit. Solo phus accipit hic an̄cedens ꝛ ꝯsequens large vt
an̄cedens vocatur subiectū ꝛ ꝯsequens p̄dicatū. ꝛ sic aīal est an̄cedens et
currere ꝯsequens in maiore dicti syllogismi. quia animal subijcitur ꝛ cur⸗
rere predicatur.

Cageti

Secunda regula est q ad sillogisandum cōclusionē particularem affir
matiuā in tercia figura sumendū est mediū qd̄ est an̄cedens ad vtrūq scz
ad subiectum ꝛ predicatū. Exempli gratia si conclusio syllogisanda sit ista
quoddam corpus est animal tunc aptum medium est homo quia est ante
cedens ad corpus ꝛ ad animal. Et ista regula valet ꝑ tribus modis ter⸗
cie figure scilicet darapti disamis ꝛ datisi. Et etiam ꝑ darij in prima figu
ra per conuersionem minoris.

Dafenes

Tercia regula est Q̄ ad syllogisandum vniuersalem negatiuam in ce⸗
larent ꝛ cesare sumendum est medium q est extraneum ad predicatum et
consequens ad subiectum vt si aliquis velit syllogisare istam conclusionē
nullus homo est lapis conueniens medium est animal. quia animal est ex
traneum ad hoc predicatum lapis ꝛ consequens ad subiectum scz ad ho⸗
minem. Et ista regula valet etiam ꝑ ferio et etiam ꝑ festino quia illi modi
sunt subalternati prioribus ex parte minoris et conclusionis.

Hebare

Quarta regula est Q₃ ad syllogisandum conclusionem vniuersalem negatiuam in Camestres sumendum est medium quod est extraneum ad subiectum ꝛ consequens ad predicatum vt sit ista conclusio probanda nullus lapis est homo medium aptum est animal. quia animal est extraneum ad lapidem ꝛ consequens ad hominem. Et ista regula etiam valet pro baroco propter causam prius dictam.

Querit Quare phus ponit hic duas regulas ad concludendū vniuersalem negatiuam cū tamen non posuerit nisi vnā ad concludendum vniuersalem affirmatiuam. Solutio. quia ad concludendum vniuersalem affirmatiuam oportet accipere mediuꝫ quod cōuenit cum vtraqꝫ extremitate ꝛ hoc contingit solum vno modo. ꝛ ergo datur solum vna regula. Sed ad concludendum vniuersalem negatiuam oportet sumere medium quod conuenit cū vna extremitate, et differt ab alia. Et hoc potest contingere dupliciter. quia vel potest conuenire cū subiecto ꝛ differre a predicato vel econtra. Et ergo ₛm hoc dantur due regule ad concludendum vniuersalem negatiuam.

Gedaco

Quinta regula ꝙ ad syllogisandū cōclusionem particularem negatiuā in tercia figura sumendū est medium qđ sit antecedens ad subiectum et extraneum ad predicatum vt si ista sit conclusio syllogisanda quoddam animal non est homo. tunc conueniens medium est asinus. quia asinus est antecedens ad animal ꝛ extraneum ad hominē. Et ista regula valet ꝓ felapton bocardo ꝛ ferison Et ꝓ ferio in prima figura per conuersionē minoris Et pro baroco in secunda figura ꝑ conuersionē vtriusqꝫ.

Gebali

Sexta regula est Q₃ ad syllogisandum conclusionem particularem affirmatiuam indirecte in prima figura sumendum est medium quod est antecedens ad subiectum ꝛ consequens ad predicatum vt ad syllogisandum istam conclusionem aliqua substantia est animal aptum medium ē corpus. quia corpus est antecedens ad substantiam ꝛ cōsequens ad animal. Et ista regula valet ꝓ baralipton ꝛ dabitis.

Querit Quod ē illud correlariū. quod infert phs ex istis regulis. Solutio dicit ꝙ volens syllogisare vel probare aliquam conclusionem debet respicere ad antecedentia consequentia ꝛ extranea terminoꝝ conclusionis quia sic poterit syllogisare in vnaqꝫ trium figurarum genera cōclusionum.

Querit Quod est hoc notabile quod adiungit phus. Solutio dicit ꝙ inspiciendo consequens subiecti magis est eligendum maxime vniuersale dummodo tamen sit antecedens ad predicatum.

Ar Philosophus dixit superius ꝙ sumendum est consequens magis propinquum. ergo male dicit hic ꝙ eligendum est consequens maxime vniuersale. Solutio neganda est consequentia. Et ratio est quia si volumus vnam conclusionem precise ostendere tunc debemus sumere consequens magis propinquum ⁊ hoc est quod voluit phus superius dicere. Sed si volumus abundare multis syllogismis tunc debemꝰ sumere consequens magis vniuersale quia per magis vniuersalia plus habundamus ꝙ̃ per minus vniuersalia Et hoc intendit hic dicere phus

Querit Circa terciam partem capituli Utrum ista ars inueniendi medium tradita in his regulis sit sufficiens.

Slutõ phylosophi ꝙ sic. Et ratio est. quia sufficit ad concludendum syllogistice omne genus probleumatis. Et hoc sic probat phus. quia oīs syllogismꝰ cõcludẽs aliquod genus probleumatis ꝯstituit ex tribus terminis ⁊ duabus propositionibus ⁊ est in aliq̃ trium figurarum. Sed ista ars docet h̃. s. syllogismũ ꝯstitui ex tribꝫ termis ⁊ duabꝫ ꝓpõibꝫ ĩ aliq̃ triũ figuraꝝ. g̊ ẽ sufficiẽs. Minoꝛ pꝫ qꝛ ista ars docet inuẽtõez vnius termini scꝫ medij qd̃ habet speciale habitudinẽ ad duo extrema conclusionis. ⁊ ita docet esse tres terminos ex quibus non fiunt nisi due propositõnes in quolibet syllogismo. Et hoc ostendit phus inductiue. quia ad syllogisanduꝫ conclusionem vniuersalem affirmatiuam sufficit vnum medium quod sit antecedens ad predicatum conclusionis ⁊ consequens ad subiectum ⁊ similiter ad concludendum vniuersalem negatiuam sufficit vnũ medium ⁊ sic de alijs. cum ergo non sint plura genera probleumatum ꝙ̃ quatuoꝛ. sequitur ꝙ omnis conclusio syllogistica potest concludi per istam artem in aliqua trium figurarum.

Querit Quot sunt inuentiones medij inutiles. Solutio ꝙ tres ⁊ significãtur a Petro hyspano per istas dictiones dissyllabas febas hedas ⁊ heca. Que propterea sunt dissyllabe vt innuat ꝙ medium ẜm illas dictiones inuentum nõ valet ad inferendum aliquã conclusionem sicut medium inuentum ẜm alias sex dictiones in quibus tercia syllaba semper significat conclusionem syllogisandam.

Querit Quare inuentio medij ẜm illam dictionem febas est inutilis. Solutio. quia mediũ inuẽtũ ẜm ẜcatõnem litterarum illius dictionis esset consequens ad vtrumqꝫ scꝫ tam ad subiectum ꝙ̃ ad predicatum ⁊ ita predicaretur affirmatiue de vtroqꝫ. ⁊ sic seq̃retur aliquid ex puris affirmatiuis in secunda figura cuius oppositum superius dictum est.

Queritur Quare inuentio medij ſm illam dictionem hecdas ẽ inutilis. Solutio quia mediũ ſm ſcatõnẽ illius dictionis inuentũ eſſet extraneũ ad vtrũq; ſcʒ ad ſubiectũ ⁊ p̃dicatũ ⁊ ita negaretur de vtroq; ⁊ ſic fieret ſyllogiſmus ex puris negatiuis qđ ſuperius oſtẽſum eſt eſſe impoſſibile.

Queritur Quare inuentio medij ſm illã dictõnem heca eſt inutilis Solutio qꝛ mediũ ſm ſcatõnem illius dictõnis inuentũ eſſet extraneũ ad ſubiectũ ⁊ añs ad p̃dicatũ ⁊ ita p̃dicaret negatiue de minoꝛe extremitate ⁊ maioꝛ extremitas p̃dicaret affirmatiue de eo ⁊ ſic minoꝛe negatiua ſequeret aliquid in p̃ma figura quod ſuperius etiam improbatum eſt.

Queritur Que fuit illa falſa conſideratio antiquoꝝ de inuentõne medij quã reprobat phs Solutõ fuit iſta ꝙ ad cõcludẽdũ ꝯclõnẽ negatiuã ſiue vlem ſiue particularẽ ſumẽdũ eſſet vnũ mediũ qđ eſſet cõſequens ad ſubiectũ cõcluſionis ⁊ aliud qđ eſſet ꝯñs ad p̃dicatũ dũmõ eſſent ꝯtraria qꝛ ex coꝝ vnione poſſet ꝯcludi ꝯcluſio vlis vel particularis negatiua. Exemplũ vt ſi iſta ſit cõcluſio ſyllogiſanda nulla iuſticia eſt iniuſticia. tunc ꝯñs ad ſubiectũ ẽ virtus ⁊ ꝯñs ad p̃dicatũ eſt vicium. Et ſic vtrũq; vt ipſi dicebant poſſet ſumi ꝓ medio. Primũ in ſecundo modo p̃me figure ſic arguendo nulla virtus eſt iniuſticia. ſed oĩs iuſticia eſt virtus. ergo nulla iuſticia eſt iniuſticia. Secũdũ vero in ſecũdo modo ſecũde figure ſic. Oĩs iniuſticia eſt viciũ. nulla iuſticia eſt viciũ. ergo nulla iuſticia eſt iniuſticia.

Queritur Quõ reprobat phs iſtam falſam cõſideratõnem. Solutio duabus rõnibus. Prima eſt. qꝛ ad concludenduʒ vnã cõcluſionẽ ꝑ vnũ ſyllogiſmũ ſufficit cõſideratio ad vnũ mediũ. g̃ nõ oportet reſpicere ad contraria.

Secunda ratõ eſt quia acceptis medijs contrarijs non poteſt concludi concluſio negatiua niſi alterum eorum ſit antecedens ad ſubiectum et extraneum ad predicatum aut econtra ſed contingit ꝙ aliquis accipiens duo media contraria ignoret vtrum aliquod eoꝝ habeat ſe ſm iſtum modum ⁊ quod ſit illud. Et ergo contingit eum latere vtrum fiat ſyllogiſmus an nõ. Et per conſequens talis inſpectio ad duo media eſt inutilis niſi ſumatur vnũ contrarioꝝ ſub ea rõne qua eſt extraneũ vni extremoꝝ ⁊ antecedens vel conſequens ad alterum. ſed vt ſic non eſt conſideratio differẽs a predictis. Et ſic dicit phus ꝙ etiam non ſequitur concluſio particularis negatiua ſm iſtam conſideratõnem niſi inq̃tum vnum medioꝝ contrariorum ſumitur vt antecedens ſubiecti ⁊ extraneum predicati. Et ergo infert cotrelarie ꝙ ex iſtis inſpectionibus ad contraria media nullus fit ſyllogiſmus niſi reducantur ad ſex regulas ſeu inſpectiones prius poſitas.

Capitulum secundum

Eodem autem modo se hn̄t et qui ad impossibile

In hoc capitulo p. applicat istā artē inueniendi mediū ad diuersa genera sillogismoꝝ ꝛ ↄclusionū volēs p hoc oñdere eā esse sufficienter traditaȝ Et diuidit in quattuoꝛ ptes. In pᵃ applicat eā ad sillogismos ex hypothesi. In secunda ad syllogismos ex modalibꝫ. In tercia coꝛrelarie infert omnē sillogismū fieri ſm istā artem. Et in quarta remouet vnū dubium. Prima subdiuidit in duas pticulas. qꝛ pᵒ applicat istā artē ad syllogismos ad impossibile. Scd̄o alijs spēbꝫ sillogismi.

Querit Circa pmā prem capituli quot sūt spēs sillogismi ex hypothesi Solō cōiter accipiēdo syllogismū ex hypothesi sic hȝ decē spēs. Prima ē syllogismꝰ ad impossibile. Sex alie sumūt ſm numerū sex locoꝝ intrinsecoꝝ scȝ a maioꝛi ꝛ minoꝛi. a simili. a pportōne. a transsumptōne. ꝛ ab auctoꝛitate. Tres vero relique sumūtur ſm numerū triū locoꝝ medioꝝ scȝ. a casibꝫ. a cōiugatis. ꝛ a diuisione. Et sic patet ꝙ sūt decem in toto.

Querit Utꝝ ars inueniendi mediū iam tradita valeat etiam p syllogismis ad impossibile Solutio phi ꝙ sic. Et rō est. qꝛ sillogismi ad impossibile fiūt p inspectionē ad añcedētia ↄña ꝛ extranea eodē modo sicut syllogismi ostensiui. ꝛ ḡ eadē ars etiā inueniendi mediū valet p vtrisqȝ. Añs pbat. qꝛ eadē ↄclō pus ↄclusa ostensiue pt cōcludi ex eisdē terminis p syllogismū ad impossibile ꝛ ecōuerso. Et hoc deducit phs exēplariter in lr̄a. pᵒ in vli negatiua. scd̄o in pticulari negatia.

Querit Quō dr̄ūt syllogismꝰ ostensiuꝰ ꝛ ad impossibile Solutio phi ꝙ in hoc dr̄ūt. qꝛ in syllogismo ostensiuo ambe pmisse ponūtur tanꝙ vere ꝛ ↄcesse. Sȝ in syllogismo ad impossibile sumitur vna pmissa falsa cū alia manifeste vera. Et ḡ phs vocat syllogismuȝ ad impossibile syllogismū mēdacij. qꝛ ipe oñdit ꝙ mēdax ē hypothesis.

Querit Utrū ista ars etiā valeat p syllogismis ex transsumpto et alijs speciebus ex hypothesi Solutō ꝙ sic. qa in eis opoꝛtet respicere ad añcedētia ↄña ꝛ extranea eodē mō sicut in syllogismis ostensiuis. vñ dicit phus ꝙ considerare opoꝛtet in talibus. Et distinguere species syllogismi ex hypothesi vt in qualibet specie debite sumātur añcedentia ↄsequentia ꝛ extranea.

Querit Ex quo in syllogismo ex transsumptōne sunt due conclusiones. vna pncipalis. ꝛ alia ad quā fit transsumptio ad quā eaꝝ debet fieri inspectio Solutō phi debet fieri inspectio ad secūdam. Ita ꝙ sumant antecedētia ↄsequētia vel extranea termioꝝ non conclusionis pꝛincipalis sed illius ad quā se transfert arguens ꝛ qua pbata infert cōclusionē pꝛincipaliter intentam etiam pbatam.

Querit Quis est ille alius modus syllogisandi ex hypothesi de quo dicit phs. Est aūt ꝛ alio modo quedā syllogisare Solō est modus syllogisandi vniuersaliter p pticulare supposito ꝙ in

omnibus similiter se habeant. Exempli gratia vt isto supposito q sicut ē de aīa vnius hois ita sit de oībus alijs tunc bñ infertur si aīa vnius hois sit im/mortalis. ḡ aīa cuiuslibet hois est imortalis ex hypothesi concessa.

Querit̄ Quō oñdit phs q ꝯtingit syllogisare vl'e ꝑ particulare Solutio dupliciter. Nā pmo oñdit hoc de vl'i affir/matiua. Scđo de vniuersali negatiua.

Querit̄ Quō ostendit hoc de vniuersali affirmatiua. Sol'o dicit q qñ añs subiecti ⁊ añs p̄dicati sunt idem ⁊ añs subiecti est cōuertibile cū subiecto tunc ꝑ particularem affirmatiuā syllo/gisatur vl'is affirmatiua. Exempli gratia vt sit ista conclusio syllogisanda omnis homo est aīal tunc añs subiecti est risibile ⁊ añs p̄dicati est aīal rō/nale mortale. ⁊ illa duo sunt idem scʒ risibile ⁊ aīal rōnale mortale. Et an/cedens subiecti scʒ risibile est conuertibile cum subiecto scʒ hoīe. Et ergo bene sequit̄ aliquis homo est risibilis. ḡ oīs homo est risibilis. qꝛ ꝯuertun/tur ⁊ bene sequit̄ aliquis homo est aīal. ḡ oīs homo est aīal ꝓpter añs p̄di/cati scʒ aīal rōnale mortale qđ est idem cū añcedente subiecti. Et ergo fit talis syllogismus Omne risibile est aīal. oīs hō est risibilis. ḡ omnis ho/mo est aīal

Querit̄ Quomodo ostendit phus hoc idem de vniuersali nega/tiua Sol'o dicit q qñ extraneū p̄dicati ⁊ añs subiecti sūt idē ⁊ añs subiecti ē ꝯuertibile cū subiecto tūc ꝑ pticularē negatiuā syllo/gisat̄ vl'is negatiua. Exēplū vt si ista cōclusio sit syllogisanda nullus hō est inanimatus tunc risibile est añcedens subiecti ⁊ extraneū predicati ⁊ est conuertibile cum subiecto scʒ cum homīe. ⁊ ergo bene sequit̄ aliquis homo est risibilis. ergo omnis homo est risibilis. quia cōuertunt̄ etiā bene sequit̄ aliquis hō nō est inanimatus. ergo nullus homo est inanimatus ꝓpter añ/cedens p̄dicati scʒ risibile qđ conuertitur cum homine. Et ergo fit talis syl/logismus. nullū risibile est inanimatū. omnis homo est risibilis. ergo null⁹ homo est inanimatus.

Querit̄ Circa secūdā partem capituli Vtrum ista ars inuenien/di mediū sit etiam sufficiens ꝑ sillogismis factis ex mo/dalibus Solutio phi q sic. Et rō est. quia sicut in illis de inesse sumit̄ medium respiciendo ad antecedens ꝯsequens ⁊ extraneum. Ita etiam eo/dem modo sumitur in modalibus de necessario ⁊ contingenti.

Querit̄ Vtrum non sit aliqua diuersitas tunc in modalibus et in illis de inesse Solutio q̄tum ad modales de ne/cessario nulla est diuersitas quoniā eodeʒ modo sumantur antecedens cō/sequens ⁊ extraneum sicut in illis de inesse. Sed in illis de contingenti est aliqua differentia vt dicit phus. Et ratō est qꝛ in illis de inesse solum sumū/tur media ꝯsequentia que actu insunt. Sed in modalibus de contingenti non solum sumuntur illa que actualiter insunt. sed etiam illa que non in/sunt actu possunt tamen inesse. quia per talia media fit bonus syllogism⁹

de contingenti. vt patet in hoc exemplo. Omne currens contingit quiescere. omnē hominē contingit esse currentem. ergo omnē hominē cōtingit quiescere. Non enim oportet ibi ꝙ hoc medium currens actu insit homini. sed satis est ꝙ possibile est ipsum inesse. Et sic est de hoc medio currens ita est de alijs similibus.

Queritur Circa terciam partem capituli quod est illud correlarium quod infert phus ex dictis. Solutio dicit ꝙ manifestum est ex predictis ꝙ non solum per istam artem inueniendi mediū fit omnis syllogismus sed etiam impossibile est aliquem syllogismū fieri ꝑ aliquam aliam artem. Et hoc sic probat. quia omnis syllogismus fit in aliqua trium figurarum sed tres figure quo ad ordinem medij ꝛ extremorū non possunt aliter constitui nisi per antecedentia ꝯsequentia ꝛ extranea sicut in ista arte determinatum est ergo sequitur ꝙ impossibile est aliquem syllogismū fieri per aliam artem ꝙ̄ per istam hic traditam.

Queritur Utrum ista ars sit etiam sufficiens ꝛ cōmunis ad inueniendum medium in omni scientia Solutio phi ꝙ sic Et ratō est. quia omnes syllogismi omniū scientiaꝝ ꝛ artiū necessario fiūt ſm modum predictum inspiciendo scz ad antecedentia ꝯsequentia ꝛ extranea.

Queritur Utrum in omnibus scientijs ꝛ syllogismis respiciendum est ad eadem media. Solutio phi ꝙ non quia in syllogismis affirmatiuis oportet respicere ad antecedentia ꝛ ꝯsequētia tm. Sed in syllogismis negatiuis oportet respicere ad extranea. Et ī syllogismo demonstratiuo oportet respicere ad illa que ſm veritatem simplr et ex necessitate insunt. Sed in syllogismo dyalectico sufficit sumere illa q̄ videntur inesse ſm opinionē oīz aut pluriū ꝛc Et aliter sumendū est medium ad concludendum conclusionem vniuersalem ꝛ particularem saltem in diuersis figuris. Et ergo oportet respicere ad media que determinate conueniunt conclusioni syllogisande ſm illam figuram in qua volumꝰ eam concludere.

Queritur Ex quo dictum est ꝙ ista ars cōmunis est ad inueniendum mediū in omni scientia. An etiam sufficiat ad sumendū ꝓpria principia ꝛ necessaria alicuius scientie ex quibus ipsa procedit. Ad hoc respondet phus ꝙ non sed oportet talia principia sumere via sensus memorie ꝛ experimenti. Sicut exēpli gratia in astrologia principia astrologica sunt sumpta per experientiam astrologicam sicut ex motibus stellarum fixarum ꝛ planetarum quibꝫ experientijs sufficienter sumptis inuente sunt demonstratōnes astrologice. Et similiter est de principijs aliarum scientiarum ꝙ sꝑ sumenda sunt per experientiam. Et sic illis sufficienter sumptis nostrum est ordinare illa in syllogismū ſm modum dictum sumendo pro medijs antecedentia consequentia ꝛ extranea

Capitulum terciū

Quoniā aūt diuisio per genera parua quedā particula est dicti methodi

In hoc tercio capitulo phs reprobat vnā falsam opinionē circa artem inueniendi medium.

Queritur Que fuit opinio antiquoꝝ circa artē inueniendi mediū Solutio dicebant ꝙ diuisio generis in spēs esset ars inueniendi mediū. Et necessaria ad medij inuentōnē. Et rō est quia ꝑ diuisionē inuenim⁹ definitionem que est mediū in demonstratōnibus.

Queritur Quō reprobat phs illā opinionē Solutio dicit ꝙ q̃uis diuisio sit parua quidē particula hui⁹ artis inq̃tuꝫ scꝫ facit ad inuentōnē particularū definitionis que est mediū in demōstratione. tamē non est sufficiens ad inueniendū mediū ſm ꝙ mediū est et ſm ꝙ ex ipo necessitate syllogistica cōcludit̃ cōclusio. Et hoc ꝓbat phs tali rōne. Illud nō est sufficiens ad inueniendū mediū qđ petit pncipiū vel syllogisat aliq̃d communius intento. sed diuisio seu syllogismus diuisiuus est hmōi. g̃ diuisio non est sufficiens ad inueniendū mediū ſm ꝙ mediū. minoꝛ patet exemplariter. qꝛ si aliq̃s velit syllogisare istā ꝯclusionē ꝙ homo est mortalis. Et dicat̃ sic omne aīal est mortale vel imortale. sed homo est animal. ergo homo est mortalis vel immortalis. ibi concluditur aliquid cōmunius intento qꝛ intentum fuit precise mortale Et si tunc sic ꝯsequenter arguatur homo non est animal immortale. ergo est animal mortale tunc petitur principium. quia ita ignotum est hominē non esse immortalem sicut hominē esse mortalem. Et ergo dicit phus ꝙ istud latuit illos antiq̃s qui vsi sunt syllogismo diuisiuo ad inuentionem medij ⁊ conati sunt ostendere ꝙ definitio potest ostendi de eo cuius est definitio per diuisionem seu syllogismū diuisiuum.

Queritur Quomodo ꝓbatur hoc ꝙ definitio non potest demonstrari de eo cuius est per syllogismū diuisiuū Solutio dupliciter. Primo sic sicut iam dictum est. quia syllogismus diuisiuus petit principium vel concludit aliquod cōmunius ꝓposito ⁊ intento. Secundo sic si definitio debet concludi de definito oportet eam concludi vniuersaliter ⁊ affirmatiue quia predicatur de suo definito vniuersaliter ⁊ affirmatiue. sed conclusio vl̄is affirmatiua non potest concludi per mediuꝫ quod est cōmunius maiore extremitate. sed. syllogism⁹ diuisiuus assumit tale medium. ergo per syllogismū diuisiuū non potest concludi definitō de suo definito. minoꝛ patet quia si aliquis vellet definitōnem homīs demōstrare de homine hoc modo. Omne animal est rationale vel irrōnale. sed omnis homo est animal. ergo omnis homo est rōnalis vl̄ irrōnalis. Tūc ꝯsequenter sed nō est irrōnalis. g̃ est rōnalis Talis em̄ sic syllogisans assumit medium scꝫ animal quod est cōmunius maiore extremitate scilicet rationale.

Ar Mediū in tali syllogismo diuisiuo nō est cōmunius maiore extremitate. ergo hoc dictū est falsum. Añs pbat. q2 mediū est ipsum diuisum z maior extremitas est tota diuisio. sed illa duo sunt equalia

Solutio alberti q phus nō vocat hic maiorē extremitatē totā diuisionem vel totum disiunctum qđ pmo ɔcludit scz ratōnale vel irrōnale Sz solum illam ptem disiuncti q vltimo ɔcludit. sicut quando dr sed nō ē irratōnalis. ergo est rōnalis iā mediū est cōius q est illa maior extremitas.

Querit Ex quo iā dictū ē q definitio nō pt ostendi de suo definito p viam diuisionis. vtꝝ ergo nullū alioꝝ pdicatoꝝ possit p diuisionē terminari. Solutio phi q nō nec genus nec proprium nec accidens. Et hoc ꝓpter eandem rōnem. q2 vel peteret pncipiū vel ɔcluderet aliqd cōmunius ꝓposito. Exempli gratia. si aliqs qrat vtꝝ dyameter est asymiter Et alius dicat q sic. Et pbet p syllogismū diuisiuum. q2 ois longitudo est symetra vel asymetra sed dyameter est longitudo tunc nō seqtur ex hoc syllogismo nisi q dyameter est symeter vel asymeter. Et hoc est cōmunius ꝓposito. Si ergo tunc pcedat ɔsequēter z dicat dyameter nō est symeter. ergo dyameter est asymeter tunc petit principium. Sic ergo patz q p viam diuisionis nō pt ostendi aliqđ ꝓpositum. de quo dubitat z p ɔsequens diuisio est omnino inutilis ad inueniendum mediū. Et si ista via est inutilis ad ɔcludendū definitōez de definito qđ tñ maxime videbat posse facere. seqtur etiā q omes alie vie q p alios modos diuisionū sumi possent sunt magis inutiles. Sunt eñ plures alij modi diuisionū q diuisio gñis in spēs q oēs sunt inutiles

Septimus tractatus

Quō autem reducemus syllogismos in pdictas figuras.

Iste est septimus z vltimus tractatus huius pmi. In quo phs determinat de reductōe oim syllogismoꝝ ad modos z figuras. Et hz qnqz capitula in quorum pmo docet oratōnes nō syllogisticas reducere ad syllogisticas quando sunt ex terminis rectis. Et diuidit in duas ptes in pma pmittit intentū. in scđa exeqtur ipsum.

Querit Circa pmam ptem. vtꝝ necesse fuerit determinarē de reductōe syllogismoꝝ Solutio phi q sic. Et ponit ad hoc duas causas. Prima est. q2 alias ista ars de generatiōe syllogismi qntum ad eius substātiam nō esset pfecta. q2 res nō est pfecta nisi quādo est in suam vltimā formā reducta. Scđa causa est q p reductōnem syllogismoꝝ nos ducimur in maiorē cognitōnem eoꝝ q supius determinata sunt de generatōe syllogismoꝝ z inuentōne medij. prima causa est causa necessitatis. secunda est causa vtilitatis.

Queritur Circa scđam ptem e que vocat orō nō syllogistica. Solutio orō nō syllogistica vocat ɔña inferēs aliquā ɔclusionē sed nō syllogistice z p oppositum dr orō syllogistica ɔña q infert ɔclusionē suā syllogistice in mō z figura.

Queritur Quomodo docet phus oratões non syllogisticas reducere ad syllogisticas. Solutio docet h̃ dupl'r. pmo ex ꝑte ꝓpõnũ. scdo ex ꝑte terminoꝝ.

Queritur Quõ docet hoc ex ꝑte ꝓpõnum. Solutio per quattuor ꝯclusiones seu ꝯsideratões. Prima est ꝙ pus debet resolui ⁊ reduci oratio nõ syllogistica in duas ꝓpõnes q̃ȝ in terminos. Et ratio illius est qꝛ a facilioribus inchoandũ est. sed facili' est aliq̇d resoluere in maiora q̃ȝ minora. cum ergo ꝓpões sint maiores terminis seq̇tur ꝙ orõ nõ syllogistica pus dȝ reduci in ꝓpões q̃ȝ in terminos

Scda est ꝙ habitis duabꝫ ꝓpositõnibus videndũ est que illaꝝ sit vniuersalis ⁊ que ꝑticularis. qꝛ in quibusdã figuris maiore ꝑticulari nihil seq̇tur in quibusdam bene sequitur aliquid. Tertia est. Si in oratõne proposita nõ ponantur due premisse explicite. sȝ vna deficit vel vna abundat Tunc deficiens est addenda ⁊ abundans est tollenda. Nam disputantes aliquando ponunt vnam vniuersalem ꝓpositõnem ⁊ statim ex illa inferunt ꝯclusionem sicut fit in enthimemate. Aliquando etiam dyalectici ponunt explicite ꝓpositõnes pncipales alicuius syllogismi. Sed tacent illas per quas tales propositõnes principales deberent probari. Aliquãdo etiam assumunt aliquas propositõnes superflue ⁊ vane que nihil faciunt ad propositum vel propositi declaratõnem. Quarta conclusio vl' consideratio est ꝙ oportet considerare an in oratõne sic disputata sit aliquid superfluum vel deficiens tam quo ad syllogismum q̃ȝ ꝑ syllogismuȝ quia superfluum est auferendum ⁊ omissum est addendum qꝛ al's talis oratio nõ potest reduci ad syllogismũ.

Queritur Utrum sit facile videre semper an in talibus orationibus nõ syllogisatis sit aliquid omissum vel nõ. Solutio phi nõ. sed in aliq̇bꝫ est facile videre ⁊ in aliq̇bꝫ est difficile.

Queritur In quibus est facile ⁊ in quibus est difficile. Solutio ꝙ in illis est facile videre an aliquid sit omissum in quibꝫ conclusio nõ seq̇tur de necessitate ex premissis. Sed in illis est difficile in q̇bus cõclusio necessario seq̇tur ex premissis. licet nõ sequatur syllogistice. Et hoc declarat phus per duo exempla. Primuȝ est si sic arguatur. Nõ substãtia interempta omnino interimitur substãtia sed ꝑtibus substãtie interemptis interimit' substantia. ergo ꝑtes substantie sunt substantie. ibi eñi necessario seq̇tur ꝯclusio ⁊ tamen illa orõ nõ est formaliter syllogistica. qꝛ habet primam propositõnem negatiuam ⁊ ꝯclusionem affirmatiuam vnde si debeat reduci ad syllogismũ oportet sic arguere addendo sibi vniuersalem maiorem que tamen sumitur ex prima propositõne. Omnia illa quibus interemptis interimitur substantia sunt substãtie sed partibus substantie interemptis interimitur substãtia. ergo ꝑtes substantie sunt substantie. Et tunc est bonus syllogismus. Secũdum exemplum est si sic arguatur. Si homo est. animal est. ⁊ si animal est. substãtia est. ergo a pmo ad vltimum. si homo est substantia est. conclusio ibi sequitur necessario ⁊ tamen nõ est syllogistica. quia ꝓpõnes ibi nõ sunt disposi-

re in modo ⁊ figura. vt sic debent reduci ad formam syllogismi. Omne il-
lud quo posito ponitur animal est substantia. sed posito homine ponit̃ ani-
mal. ergo homo est substantia.

Queritur Quare tales oratōnes putant̃ esse syllogistice. cum tamen nō sint. Solutio hoc propterea est quia in ipis conclusio necessario ꝯcluditur ⁊ infertur. ex ꝓpositōnibus premissis sicut fit in syllogismo ⁊ ꝓpterea fallimur.

Querit̃ An ne illa sit sufficiens causa quare aliqua oratio debet dici syllogistica qꝛ scȝ conclusio necessario infertur ex premissis. Solutio phi ꝙ nō. Et ratio est. quia concludere necessario habet se in plus q̄ȝ syllogismus. ex eo quia omnis conclusio syllogistica est necessaria sed non econtra. Et ergo nō oportet si aliqua conclusio sequatur necessario ex premissis ꝙ ergo sequat̃ syllogistice ex eis

Querit̃ Quō docet phs reducere oratōes nō syllogisticas ad syllogisticas ex parte terminoꝝ. Solutio dicit ꝙ postq̄ȝ oratio nō syllogistica reducta est in duas propositōes reducenda est ꝯsequenter ad tres terminos. quorum vnus sit medius ⁊ ponatur in vtraq̄ȝ propositōne. Et si talis terminus subijciatur in vna ⁊ predicet̃ in alia. tunc talis oratio reducetur ad p̄mam figuram. Si autē predicet̃ in vtraq̄ȝ reducet̃ ad secundam. Et si subijciatur in vtraq̄ȝ reducetur ad tertiaȝ Et in tali reductōne quantum est ex parte terminorum indifferens est. dicit phus vtrum propositōnes sint vniuersales vel particulares. qꝛ semper est eadem dispositio medij quo ad figuraȝ ex quo figura nō plus respicit ꝯiugatōnes vtiles q̄ȝ inutiles.

Querit̃ Quod est correlarium, quod infertur ex dictis. Solutio ꝙ in tali reductōne non fit syllogismus nisi idē frequenter dicatur. id est si medium nō dicatur bis. quia tunc non est aliqd quod vniat extrema adinuicem.

Querit̃ Utrum in tali reductōne indifferenter respiciendum est ad omnes figuras. Solutio phi ꝙ non sed circa quālibet conclusionem syllogisandā respiciendum est ad propriam figuram. que illam conclusionem concludit. Et ratio illius est. quia aliqua ē conclusio que solum concluditur in vna figura sicut vniuersalis affirmatiua que tantum concluditur in prima figura. Aliqua solum in duabus sicut vniuersalis negatiua in prima figura ⁊ scđa. ⁊ particularis affirmatiua in prima ⁊ tertia. Aliqua in omnibus sicut ꝑticularis negatiua. ⁊ tunc quando conclusio aliqua sic concluditur in pluribus figuris vel omnibus tunc ex ipa positōne medij facile cognoscimus ad quam figuram debeat reduci dicit phus.

Querit̃ Quot sunt impedimēta ex ꝑte terminoꝝ q̄ impediūt ꝙ aliqua orō nō sit syllogistica quā tn̄ credimus eē syllogisticam. Solutio ꝙ duo. p̄mum impedimentū est sil'is dispō terminorum in ꝓpōnibꝫ vniuersalibꝫ ⁊ ꝑticularibꝫ seu singularibꝫ. qꝛ ꝓpter taleȝ

fallem dispõem credimus quandoq3 syllogismũ esse bonum q̃ tamẽ nõ est Et hoc declarat per duo exempla. pmũ est. Si sic arguat᷑. Aristomenes intelligibilis sp est sed aristomenes est aristomenes intelligibilis. g aristomenes sp est ibi videt᷑ esse bonus sylllogismus ⁊ tamẽ nõ est syllogismus qꝛ neutra p̃missaꝝ est vl'is vnde oportet sic dicere in maiore. Om̃is aristomenes intelligibilis semp est. sed hoc est falsum. qꝛ aristomenes est corruptibilis ⁊ singularis ⁊ ergo nõ potest sibi addi signum vl'e. Scd̃m exemplũ est michalus musicus corrumpet᷑ cras sed michalus est michalus musicꝰ ergo michalus corrumpet᷑ cras. ibi em̃ nõ est syllogismus nisi dicat᷑ om̃is michalus musicus cras corrumpet᷑. Et hoc dici nõ p̃t qꝛ vt dictum fuit signũ vl'e ois nõ potest addi termino singulari. Scd̃m impedimentu3 est q̃ termini nõ tenent᷑ eodẽ mõ in p̃missis ⁊ in ꝯclusione sed variant᷑ ꝟm ꝯcretõem ⁊ abstractõem. Exempli gratia. quã do sic arguit᷑. nulla egritudo de necessitate est sanitas. sed om̃is hõ est eger. ergo nullꝰ hõ de necessitate est sanus. nõ valet syllogismus ꝓpter mutatõnem terminoꝝ ꝟm abstractõem ⁊ ꝯcretõem. in maiore em̃ termini tenent᷑ abstractiue ⁊ deberẽt teneri ꝯcretiue ⁊ tunc esset bonus syllogismus. sed maior cum illo mõ necessario esset falsa. Sed si acciperet᷑ de ꝯtingenti in ꝯcretis tũc vtraq3 premissaꝝ esset vera. pt3 ergo q̃ variatio terminoꝝ penes ꝯcretõem ⁊ abstractõem est causa erroris sepe in syllogismis. ⁊ sicut declarauit hoc p̄hus exemplariter in p̄ma figura. ita etiam declarat in scd̃a ⁊ tertia.

Queritur Utꝝ in ista reductõne orationũ nõ syllogisticarum opteat semp querere terminos simplices et incõplexos. Solutio p̄hi q̃ nõ. ⁊ hoc ꝓpter duas causas. Prima est qꝛ sepe in syllogismo loco alicuius termini sc3 maioris vel minoris extremitatis vel medij ponunt᷑ plures termini q̇bus nõ est vnũ nomẽ simplex incõplexum impositũ. Scd̃a causa est aliq̃n ꝯtingit aliquẽ falli ex reductõne orõnis in terminos simplices. Et hoc maxime ꝯtingit in demõstratõibꝫ ꝯstitutis ex ꝓpõnibꝫ immediatis qꝛ in talibꝫ inter subiectũ ⁊ p̄dicatũ non est mediũ vnius nois. Exempli gratia. si aliq̇s velit syllogisare q̃ ois angulus eq̇crurus h3 tres angulos equales duobus rectis ⁊ sumat simplex medium. sic arguendo. Omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. sed ois triangulus eq̇crurus est triangulus. ergo omnis triangulus eq̇crurus h3 tres angulos equales duobꝫ rectis est bonꝰ syllogismus. Sed si ꝯn̄r velit ꝓbare maiorẽ illius syllogismi iã non poterit sumere terminũ simplicẽ ꝑ medio. sed ꝯplexũ. qꝛ inter subiectũ ⁊ p̄dicatũ maioris nõ est mediũ vnius nois. vñ op3 sic arguere. Om̃is figura habẽs tria latera tres angulos ꝯtinẽtia h3 tres angulos equales duobꝫ rectis. s3 ois triangulus est hmõi ergo ⁊c̃.

Ar̃ Ista ꝓpõ ois triangulus h3 tres angulos equales duobꝫ rectis nõ est imediata. ergo p̄hus male exemplificat de ea tãq3 de ꝓpõe immediata. Añs p3. qꝛ ꝓpõ immediata est indemõstrabilis. s3 illa ꝓpositio nõ est indemõstrabilis. vt pt3 ex iam dictis. Solutio dupl'r ꝓpõ dr̃ immediata. vnoº ab imediatõne cause qꝛ sc3 inter suum subiectũ ⁊ p̄dicatum nõ est causa mediata ꝑ quã possit demonstrari. ⁊ sic ista ꝓpositio nõ est.

immediata. Alio modo ꝓpositio dicitur immediata ab immediatiõe subiecti qꝛ scꝫ nõ est subiectũ mediũ. ⁊ sic hec ꝓpõ est immediata qꝛ inter subiectũ ⁊ suã ꝓpriã passionẽ nõ cadit subiectũ medium.

¶ Secundum capitulum.

Inesse aũt pmũ medio ⁊ hoc postremo nõ ẽ sumere velut

In hoc scdo capitulo phus ꝯsequenter determinat de reductõne syllogismoꝝ ex terminis obliqs. Et pmo docet quõ ex obliquis potest fieri syllogismus postea in fine docet tales syllogismos reducere

Queritur Utrũ ex obliquis potest fieri syllogismus. Solutio ꝙ sic. Et ratio est. qꝛ ꝯtingit maiorem extremitatem pdicari de medio ⁊ medium de maiore extremitate nõ solum in recto sed etiam in obliquo. ergo seqtur ꝙ ex obliquis potest fieri syllogismus sicut ex rectis. Añs ꝓbatur. qꝛ tot modis ꝯtingit variari pdicationes terminoꝝ in syllogismo quot modis ꝯtingit designare aliquid alteri inesse sed hoc ꝯtingit ꝑm diuersos casus scꝫ ꝑm rectũ ⁊ ꝑm obliquum. Sicut exempli gratia. ad vnam disciplinaꝫ spectat determinare de ꝯtrarijs nõ tamen dicimus in recto ꝙ ꝯtraria sunt vna disciplina. sed in obliquo ꝙ ꝯtrariorum est vna disciplina.

Arĝ In omi syllogismo optet pdicari aliqd de aliquo sed hoc nõ fit in ꝓpositõnibus ex obliquis. ergo ex obliqs nõ pt fieri syllogismus Solutio nõ opꝫ ꝙ in omi syllogismo pdicetur aliquid de aliquo in recto. Sed sufficit ꝙ sumatur vel in recto vel in obliquo. Et ratio istius est qꝛ nõ omis pdicatio dicit hoc esse hoc sed aliqua dicit hoc esse huius vel huic ⁊ sic de alijs.

Arĝ In omi syllogismo requirit aliqd subiectum sed obliquus nõ potest esse subiectum. qꝛ nõ est nomẽ apud logicum. ergo ex obliqs nõ potest fieri syllogismus. Solutio licꝫ obliquus nõ possit esse subiectũ enũciatõis seu locutõis. pt tñ bñ esse subiectũ ꝓpõis seu distributiõis.

Contra Phus dt pmo perihermeniaꝝ ꝙ si obliquo addatur est fuit vel erit fit oratio incongrua. ergo obliquus nõ potest esse subiectum ꝓpõnis Solutio lꝫ ex obliquo ⁊ verbo simpliciter sumptis nõ fiat oratio ꝯgrua tñ bñ ex ipis sumptis cum addito alicuius nois recti casus sicut pꝫ cũ dꝛ cathonis. est orõ incongrua sed cũ dꝛ cathonis est liber tunc est oratio congrua.

Querit Quare determinat phus magis de mõ syllogisandi ex terminis obliqs ꝙ̃ ex terminis alioꝝ accidentium. Solutio qꝛ qñ subiectũ vel pdicatũ variat penes obliquũ tũc non remanet syllꝰ in pina sua veritate sꝫ distrahit aliquo mõ a forma syllogismi. sꝫ sic nõ est de alijs accñtibꝫ scꝫ de gñe ⁊ numero qꝛ cuiuscũqꝫ gñis fuerit subiectum vel numeri semꝑ potest esse id a quo actus verbi egreditur et de quo aliquid enunciatur.

Querit Quõ docet phs syllogisare ex obliqs. Solutio docet hoc diuersimode in diuersis figuris.

Qr Quō docet hoc in pͥma figura. Solꝰ ꝑ tres regulas. Prima est ꝙ ex maiore de recto ⁊ minore de obliquo in modis affirmatiuis pͥme figure pt seq̄ ꝯclusio de obliquo. Exemplū est. vt oīs sophia est disciplina sed boni est sophia ergo boni est disciplina.

¶ Scđa regula est ꝙ ex maiore de obliquo ⁊ minore de recto pt seq̄ conclusio de obliquo. Exemplū vt oīs qualis ꝯtrarij est disciplina. ſʒ bonū ē quale ꝯtrariū. ḡ boni est disciplina. ⁊ ista regula nō solū tenet in modis affirmatiuis pͥme figure. ſʒ etiā qn̄ maior est negatiua in ferio. vt nullū asinū videt homo. brunellus est asinus. ergo brunellum nō videt homo

¶ Tertia regula est ꝙ ex ābaꝫ ꝑmissis de obliq̄ sequit̄ aliqn̄ ꝯclusio de obliq̄ aliqn̄ de recto. qꝛ si subiectū ⁊ ꝑdicatū sint de obliq̄ tūc seq̄t̄ ꝯclusio de obliq̄. vt cuiuscūqꝫ est disciplina illiꝰ ē genꝰ. boni ē disciplina. ḡ boni est genꝰ. Sʒ si subiectū sit de obliq̄ ⁊ ꝑdicatū de recto tūc seq̄tur ꝯclꝰo de recto. vt cuiuscūqꝫ ē disciplina illud ē genꝰ ſʒ boni est disciplina. ḡ bonū ē genꝰ

Qr Quot regule pn̄t addi istis extra textū Solutio ꝙ due q̄ valent ad syllogisandū ex obliq̄s in celarēt. Prima ē qn̄ maior est vl'is negatiua de subiecto obliquo ⁊ minor affirmatiua de obliq̄ ꝑdicato tūc seq̄t̄ ꝯclusio de recto. Exemplū ē. vt nullū hoīem videt asinꝰ. oē risibile videt hoīem. ḡ nullū risibile ē asinꝰ Scđa est ꝙ qn̄ maior ē vl'is negatiua de ꝑdicato obliq̄ ⁊ minor affirmatiua de obliq̄ subiecto tūc seq̄tur ꝯclusio de recto. Exemplū vt nullus asinus videt hoīem. oē rudibile videt asinus. ergo nullum rudibile est homo.

Qr Quō docet ph̄s syllogisare ex obliq̄s in scđa figura. Solꝰ dr̄ ꝙ eodē mō syllogisat̄ in scđa figura ex obliq̄s sicut in pͥma. ⁊ de hoc ponit in textu duo exēpla. pͥmū exemplū ē. nulliꝰ motōis ē motꝰ nec generatōis generatio. ſʒ voluptatꝭ est motus vl' gn̄atio. ḡ voluptas nō ē motus vel generatio. scđm exemplū ē nullius signi ē signū. ſʒ oīs risus est signū. ḡ risus nō est signum ⁊ accipit̄ ibi risus sp̄ in recto.

Qr Quot regule pn̄t elici ex hoc textu ꝑ scđa figura Solꝰ ꝙ q̄ttuor ꝯformiter ad tres regulas pͥme figure. Prima ē. ꝙ ex maiore affirmatiua de recto ⁊ minore de subiecto obliq̄ seq̄t̄ ꝯclusio de subiecto obliq̄. vt oīs asinus ē aīal nulliꝰ hoīs ē aīal. ḡ nullius hoīs est asinus.

¶ Scđa regula ē. ꝙ ex maiore negatiua de subiecto obliq̄ ⁊ minore de recto seq̄t̄ ꝯclusio de subiecto obliq̄. Exemplū vt nullū hoīem vidʒ asinus oē rudibile ē asinꝰ. ḡ nullū rudibile vidʒ hō. Tertia regula ꝙ ex ābaꝫ ꝑmissis de subiecto obliq̄ sequit̄ ꝯclusio de recto. vt nullū equū videt asinus. oēm hoīem videt asinus. ḡ nullꝰ equus ē hō. Quarta regula ꝙ ex ābaꝫ ꝑmissis de ꝑdicato obliq̄ seq̄tur ꝯclusio de recto. vt nullꝰ asinꝰ est hoīs. oīs equus est hoīs. ḡ nullus equus est asinus.

Qr Quō docet ph̄us syllogisare ex obliq̄s in tertia figura Solutio ꝑ vnū exemplū qđ est tale deo nō est tp̄s oportunū eo ꝙ deus nō ꝑficit̄ in tp̄e. ſʒ deo ē estas. ḡ estas nō ē tp̄s oportunum

Querit Utrū ꝑ oīa eodē mō possit syllogisari ex obliq̄s in tertia figura sicut in pͥma ⁊ scđa. Solꝰ ꝙ nō. Et rō est

qꝛ in alijs figuris ex puris obliq̄s seq̄tur aliq̄d. ſ3 in tertia figura ex puris obliq̄s in modis affirmatiuis nihil seq̄tur. ſ3 in negatiuis ex pur; obliq̄s sequit̄ ꝯclusio de recto. Exemplū vt nõ seq̄tur in darapti. Cuiuslibꝫ hoīs ē asin⁹. Cuiuslibet hoīs ē leo. ǵ leo ē asin⁹. S3 bñ seq̄t̄ i felapton vt nulli⁹ hoīs ē asinus cuiuslibꝫ hoīs ē leo. ǵ aliq̄s leo nõ est asinus.

Querit̄ Utꝝ ne possit dari aliq̄ regula general'r p oī figura ad syllogisandū ex obliq̄s. Solo ꝙ sic. ⁊ ē ista. Q; in oībꝫ figur; ⁊ modis affirmatiuis p̄t syllogisari ex obliq̄s p̄terq̄ in modis affirmatiuis tertie figure in q̄bꝫ nihil seq̄t̄ ex puris obliq̄s. Et sil'r in oībꝫ modis negatiuis cuiuscūq; figure p̄t ex obliq̄s syllogisari illo supposito ꝙ premissa negatiua sp̄ fit de obliquo. ⁊ inferat̄ ꝯclusio de recto

Qr̄ Quõ p̄t sciri qñ ꝯclo erit de recto ⁊ qñ de obliq̄ si ābe p̄misse sint de obliq̄. Solo ꝙ h̄ p̄t sciri ex relatiuo posito in maiore. qꝛ si relatiuū ē obliq̄ casus ꝯclo erit de obliq̄ sic; cū dꝛ cui⁹ ē disciplia illi⁹ ē gen⁹. ſ3 qñ relatm̄ ponit̄ i rcõ tūc ꝯclo etiā erit de rcõ. vt cui⁹ ē disciplia h̄ ē gen⁹.

Dr̄ Quõ iā docꝫ.p. istos syll'os ex terminis obliq̄s reducere. So° dr̄ ꝙ in reductōe syll'oꝝ ex obliq̄s termini sumēdi sunt s̄m rectitudinē resoluēdo scꝫ obliq̄s in suos rectos. ſ3 in ꝯstitutōne taliū syll'oꝝ sumant̄ s̄m quēlibꝫ casuꝫ scꝫ gtm̄ dtm̄ vl' accm̄ vel ntm̄. Exēplū de grõ. vt dupli ē dimidiū. Exēplū de dtõ vt illi hoc ē eq̄le. Exēplū de accõ vt illū hoc est ꝑcutiēs. Exemplū de ntõ. vt homo est aīal.

Dr̄ Quare.p. nõ loq̄t̄ h̄ nec exēplificat de abltõ sicut de alijs casibꝫ So° qꝛ ar;. fuit grec⁹ ſ3 greci nõ h̄nt abltm̄ ſ3 loco abltī vtūt̄ gtõ

¶ Tertium capitulum

Reduplicatiuū autē in ꝓpõnib[illegible] ꝓmam extremitatem

In isto tertio capitulo.p. ꝯñr determina[illegible] syll'is reduplicatiuis. Et diuiditur in duas ꝑtes. In ꝓma docet syllogismū reduplcatiuū ꝯstituere Scdo docet eum reducere ⁊ resoluere.

Dr̄ Quare.p. docꝫ spēaliter reducere syll'm reduplicatm̄. So° qꝛ posset aliq̄s putare ꝙ illud extremū in q̄ ponit̄ reduplicatio deberꝫ reduci ad simplex ⁊ incõplexū nomē. ⁊ ǵ ad remouendū h̄.p. docꝫ h̄ quõ syllogimus reduplicatiuus dꝫ ꝯstitui ⁊ quõ dꝫ resolui

Queritur Quid est syll'us reduplcatiu⁹. So° syll's reduplicatiu⁹ dꝛ q̄ ē ꝯstitut⁹ ex ꝓpōibꝫ reduplicatis.

Dr̄ Quid est ꝓpõ reduplcatiua Solo ē illa in qua enūciat̄ p̄dicatū de subiecto cū reduplicatōe seu cū signo reduplicatio. Signa reduplicatiua sunt. inq̄tū vt h̄mõi. vt sic. s̄m ꝙ h̄mõi ⁊ sic de alijs.

Qr̄ Quot req̄rūt̄ ad h̄ ꝙ aliq̄ ꝓpõ dicat̄ reduplicatiua ꝓmo°. Solo q̄ttuoꝛ Primo eīn req̄rit̄ subiectū ꝓncipale ꝓpõis. 2° p̄dicatū. 3° signū reduplicatiuū. ⁊ q̄rto reduplicatū Exēpli gr̄a in ꝓpõe data. s. oē aīal ē suba inquantum aīal. ibi aīal est subiectū. substantia p̄dicatū. inquantū signū reduplicatiuū ⁊ aīal positū post hoc signū inq̄tū est reduplicatum.

Queritur Quotuplex est reduplicatio. Solutio duplex qꝛ q̄dam est rei ſm inherentiā alterius rei ad ipaȝ. Et talis semꝑ importat causam inherentie p̄dicati ad subiectū. sicut cuȝ dicitur homo est aīal inquantum hō. Alia est reduplicatio modi inherē di. vt sortes scribit inquantum potest. ⁊ de prima est hei principaliter ad propositum vt dicit albertus.

Querit̄ Quō definit̄ reduplicatio ꝑmo mō accepta ſm dn̄m albertū. Solutio d̄r ꝙ reduplicatio est reiterata enū ciatio. medij suꝑ extremū ꝯpōnis denotans cām inherētie p̄dicati ad sub iectum vt oīe animal est substantia inquantū aīal.

Querit̄ Quō dr̄n̄t reduplicatio ⁊ distributio Solutio qꝛ di stributio est dispositio subiecti in ordine ad predicatū. Sȝ ecōtra reduplicatio est dispō p̄dicati in ordine ad subiectū. ⁊ ḡ etiam signū distributiuū ponit̄ ad subiectū sȝ reduplicatio sꝑ ponit̄ ad p̄dicatū

Queritur Que est rō illius ꝙ reduplicatio sꝑ dȝ addi p̄di cato. Solutio qꝛ quicq̇d d̄t cām inherētie pre dicati ad subiectū hoc dȝ addi p̄dicato sicut eius determinatio Sȝ redu plicatio d̄t cām inherētie p̄dicati ad subiectū. ergo dȝ addi p̄dicato. Ma ioꝛ pȝ. qꝛ inherētia illa est p̄dicati ⁊ nō subiecti. qꝛ p̄dicatum inheret. non aūt subiectū. Notandū tamē est ꝙ q̄uis reduplicatio addat̄ sꝑ p̄dicato tamē p̄dicatū nō est id qd̄ reduplicat̄ sȝ subiectū qꝛ si p̄dicatum redupli caretur propositio esset falsa.

Ar Reduplicatio p̄t addi subiecto. ḡ male d̄r ꝙ sꝑ debet addi p̄dica to. Añs ꝓbat̄ in isto exemplo; corpus inquantū mobile est subie ctum naturalis ph̄ie Et silr̄ hic. ens inquantū ens est subiectū methaphi sice Solutio signū eeduplicatiuū potest accipi dupl̄r. vno mō specifica tiue. ⁊ sic bene p̄t addi subiecto ⁊ ita accipit̄ in illis exemplis. Alio° redu plicatiue inq̄ztū īportat causalitatē ⁊ nō potest addi subiecto.

Contra Signum reduplicatiuū acceptū reduplicatiue potest addi subiecto. ergo illa solutio est falsa. Añs ꝓbatur in hoc exemplo. lac inquantū album est visibile. Dōm ꝙ reduplicatō nem addi subiecto potest intelligi dupl̄r. vno modo tanq̄ȝ illi ꝙ redupli catur. ⁊ veꝝ est ꝙ addit̄ subiecto. Alio mō tanq̄ȝ determinatio determi nabili. ⁊ sic nō potest addi subiecto sed solum p̄dicato. vt dictum fuit Et ḡ solet dici ꝙ aliud est terminū reduplicari ⁊ reduplicatōeȝ poni ad ip̄m.

Queritur Quot modis potest ex reduplicatiuis syllogisa ri. Solutio ph̄s ponit duos modos in textu Primus modus est ꝙ sumendo maiorem extremitatem cum reduplica tione medij potest inferri conclusio reduplicatiua in ꝑma figura. Exem plum est. vt oīe bonum. est disciplina inquantum bonum. sed iusticia est bonum. ergo iusticia est disciplina inquantum bonum. ibi eīn reduplica tio medij scȝ inquantum bonum ponitur ad maiorem extremitatem. ⁊ er go sequitur ꝯuenienter illa ꝯclusio reduplicatiua.

Primi priorum

Querit̃ Utrū illa reduplicatio mediȷ̃ posita in maiore non debẽ
at resumi ad medium in minore Solo phi ꝙ nõ Et
ratio illius est. qꝛ mediū in minore est predicatum ſ3 p̄dicatū nõ potest re-
duplicari vt dictum fuit. vñ dicit phs. ꝙ si reduplicatio reponeret̃ in mi-
nore ad mediū talis propositio esset falsa et inintelligibilis esset p̄mo fal-
sa qꝛ reduplicatio hz vim signi vniuersalis. vñ si sic diceret̃ iusticia est bo-
nuz inq̄ꝫtū bonū. sensus esset iusticia est oẽ bonū. esset etiã scd̃o iintelligibi-
lis qꝛ reduplicatio dicit cãm inherentie. si ergo poneret̃ ad medium a pte
p̄dicati minoris tūc p̄caret̃ ꝙ mediū esset causa inherentie suiip̄ius. ſ3 hoc
est inintelligibile ꝙ sc3 aliquid sit causa suiip̄ius Et istius p̄mimodi phs
ponit adhuc tria exempla in textu.
¶ Scd̃us modus est ꝙ sumẽdo maiorem extremitatem cum reduplica-
tione minoris extremitatis p̄t syllogisari ꝯclusio reduplicatiua in prima fi-
gura. vt pt3 sic arguendo. om̄e studiosum est disciplinatū inq̄ꝫtum bonuz
bonū est studiosum. ergo bonū est disciplinatū inq̄ꝫtum bonum

Querit̃ An sit idem modus syllogisandi aliquã ꝯclusionẽ sim-
pliciter ⁊ cū reduplicatione Solo phi ꝙ non. Et rõ
diuersitatis est. qꝛ ad syllogisandū aliquã ꝯclusionem simpl'r ponit̃ ꝓ me-
dio ens simpl'r sine aliqua additione. S3 ad syllogisandū cõclusionẽ ali-
quam cū reduplicatione accipiendum est medium cū reduplicatiõe restrĩ-
gente ad ptem subiectiuam ad ptem in modo ⁊cȷ̃s.
☞ Querit̃. vtrū potest etia3 syllogisari ex reduplicatis in modis pticu-
larib9 p̄me figure Solutio phi ꝙ sic. Et debẽt termini eodem mõ ordi-
nari cū reduplicatõne vel sine reduplicatõne in modis pticularibus sicut
in modis vniuersalibus

Querit̃ Utrū etiam possit syllogisari ex reduplicatis in secun-
da et tertia figuris Solo ꝙ sic ſ3 dr̃ıter a p̄ma. Et
ratio illius est qꝛ in p̄ma figura p̄t syllogisari duob9 modis. s. p̄mo cum re-
duplicatione mediȷ̃ sup maiorem extremitatem. Et secundo cū reduplica-
tione minoris extremitatis sup mediū sicut iam ostensum fuit. Sed in se-
cunda figura ⁊ in tertia p̄t solum syllogisari vno modo

Queritur Quõ potest syllogisari in secūda figura So° cū
reduplicatione minoris extremitatis tm̃ Exẽplū
vt bene seq̄tur. Nullū malum est eligendum om̄e bonū est eligendum in-
q̄ꝫtum bonū. ergo nullū bonū est malum inq̄ꝫtum bonū.
☞ Querit̃. quare in secūda figura non potest syllogisari cū reduplicatio-
ne mediȷ̃. So° qꝛ si sic tunc vel illa reduplicatio poneret̃ ad mediuz vel
ad maiorem extremitatem. non p̄t dici p̄mū qꝛ medium in secūda figura
est p̄dicatum ⁊ ergo reduplicatio sibi addita faceret ip̄m stare vl'r et esset
locutio falsa Nõ p̄t etiam dici scd̃m qꝛ etiam esset ꝓpõ falsa Sicut si sic di-
ceret̃ in maiore. nullū malū inq̄ꝫtū eligendū est eligendum ibi em̄ significa-
tur oppositum esse causa oppositi.
☞ Querit̃. quõ potest syllogisari ex reduplicatis in tertia figura So°
ꝙ cum reduplicatione mediȷ̃ tm̃. Exemplum. vt omne eligendū est bo-

num inq̃tum eligendum. Omne eligendũ est expediens. ergo aliqđ expe
diens est bonum inq̃tum eligendum

Queritur Quare in tertia figura non potest syllogisari cum re-
duplicatione minoris extremitatis Solo ꝙ ratio ē
ista, qꝛ vel reduplicatio poneret ad maiorem extremitatē in maiore ꝓpōne
vel ad mediũ. sed nullum illorũ potest dici qꝛ vtroqꝫ modo erit propositio
falsa sicut faciliter patet formādo exempla.

Nota Q̃uo docet phs iam reducere et resoluere syllogismũ reduplica
tiuum Solo docet hoc ꝑ aliqua documenta. verũ est tamē ꝙ
documenta illa non solum valent pro syll'o reduplicatiuo sed ꝓ faciliori re
ductione oīm syllogismorum occultorũ in maifestos.

¶ Primũ documentũ est ꝙ in resolutione ⁊ reductōne syllogismorũ opor
tet aliqñ accipere ꝓ vno termīo minus noto aliũ terminũ magis notum.
et qñqꝫ vnā orationē ꝓ alia dũmodo tñ idem ſcant. Et loco orationis de
bet semꝑ sumi simplex nomē dũmodo potest inueniri. Si vero nō inueni
simplex nomen tunc sumenda est oratio prò termino in syllogismo.

¶ Scōm documētum est ꝙ loco termini sumpti cũ reduplicatione nunq̃
debet sumi terminus sine reduplicatione. sꝫ debet reduplicatio manere cũ
termino cui additur. Et ratio est qꝛ multũ refert capere aliq̇d cum redu-
plicatione ⁊ sine ea sicut multum refert dicere voluptas est bonũ inq̃tum
bonũ et dicere voluptas est bonum.

¶ Tertiũ documētum est ꝙ multum refert in resolutōne syllogismorum
An ꝓpōes sint vl'es vel ꝑticulares Et hoc ꝓbat phs duabꝫ rōibꝫ Prima
est qꝛ ꝓpō ꝑticularis p̄t esse vera vl'i existente falsa. Sicut exēpli gratia ista
est vera aliqđ albũ est pulchrum. Et ista falsa oē album est pulchrũ. quia
non omni albo fortasse inest pulchrum. Scđa ratio est quia ex particulari
maiore ⁊ vniuersali minore non potest fieri syllogismus in prima figura.
Sed si ambe premisse sint vniuersales tũc fit bene syllogismus. ergo mul-
tum refert an ꝓpositiones sint vniuersales vel ꝑticulares

¶ Quartum documentũ est ꝙ nō ē incōueniēs ꝙ in resolutione ꝓpōnuꝫ
in termīos aliqñ termini accipiant in abstracto q̇ erant positi in ꝯcreto et
ꝙ accipiant in recto q̇ erant positi in obliquo. Et ratio illius est. qꝛ qñ syl-
logisamus in ꝯcretis vel in obliquis tũc nō intendimus loqui de illis ter
minis quos ponimus sed de his qui per illos intelligunt A simili sicut ge
ometer describit lineā ⁊ dicit eā esse pedalē ⁊ rectā ⁊ sine latitudīe ⁊ tamē
nō est talis nec recta forte nec pedalis ⁊ tñ ī demōstrādo vtit tali linea qꝛ
nō demr̄at de ea sꝫ de illa que ꝑ illā intelligit. vñ exēpla ponimus nō vt ita
sint sꝫ vt sentiāt addiscētes. ⁊ ita solet autoritas ista allegari ex h̄ textu

¶ Quintũ documētum est. ꝙ qñ p̄misse alicuius syllogismi ꝓsyllogisant
et ꝓbant ꝑ aliquem alium syllogismũ tunc nō oportet ꝙ oēs illi syllogis-
mi reducant ad eandē figurā. sꝫ vnus ad vnā figurā ⁊ alius aliqñ ad ali-
am figuram ¶ Sextum documētum est ꝙ ex ꝯclusione manifeste pōt
videri in qua figura sit syllogismus. qꝛ non oīs ꝯclusio in qualibet figura
potest ꝯcludi sed solum in illa ſm quā eius p̄misse disposite sunt. Et istud

potest etiam videri ex dispositōne mediȷ̃. vt prius patuit.

¶ Septimū documentum est. ꝙ ad resolvendum syllogismum ostensiuū interimētem definitōem alicuius non oportet totam diffinitionem pone-re sed tm̄ vnū terminū qꝛ illo interempto tota definitio est interempta Et ratio istius est qꝛ aliquis syllogisans minus perturbat̄ quando longitudo est ablata ꝙ̄ si tota orō definitiua pro termino poneretur. Exemplū vt si aliquis velit interimere istā definitōnem. Aqua est potus humidus sufficit ostēdere ꝙ aqua non sit potus. sic syllogisando. nulluz simplex elemētum est potus sed aqua est simplex elemētum. ergo non est potus

¶ Octauū documētum est ꝙ syllogismi ex hypothesi inꝙ̄tum hmōi nō reducuntur ad aliquaz trium figurarum hoc est ex ea ꝑte qua sunt ex hy-pothesi. Et istud declarat phylosophus dupliciter. Primo in syllogis-mo ex trāssumpto. Scdo in syllogismo ad impossibile.

Queritur Q̄ūo probat primo in syllogismo ex transsumpto. Solutio. qꝛ in syllogismo ex trāssumpto non sequit̄ cōclusio ꝑncipalis virtute syllogismi sꝫ virtute concessionis respondentis Sicut si aliquis vellet probare istam conclusionem. ꝙ oīm contrariorum non est eadem disciplina. Et querat ab alio. an ne idem iudicium sit de disciplina et de potestate Et improbato ꝙ oīm contrariorum non est eadez potestas etiaz velit habere probatum ꝙ omnium contrariorū nō est eadē disciplina. quo cōcesso Arguitur sic. Sanatiuum ⁊ egrotatiuum nō sunt eiusdem potestatis sed sanatiuum ⁊ egrotatiuum sunt contraria ergo omniū cōtrariorū non est eadē potestas. Maior patet. qꝛ si essent eiusdē po-testatis tunc haberent etiam eādem actionem quod tamē falsum est. iam per illum syllogismum est ostensum ꝙ oīm contrariorum non est eadem potestas sed non est adhuc syllogistice ostensum ꝑncipale ꝓpositum scꝫ ꝙ omniuz contrariorum non est eadez disciplina ꝙ̄uis necc̄ario sequat̄ ipm̄ esse ostensum ex suꝑpōne ⁊ ꝯcessione ꝑus facta

Queritur Q̄ūo probat hoc ph̄us secūdo in syllogismo ad impossibile Solō. qꝛ syllogismus ad impossibile nō syllogisat etiam ꝑncipale propositum seu conclusionem ꝑncipaliter intentam. sed syllogisat aliquod impossibile ex cuius interemptiōe postea cōcludit̄ cōclusio ꝑncipaliter intenta. Sic ergo ꝑtꝫ in his duabꝫ spēbꝫ syllogismi ex hypothesi ꝙ nullus syll̄s ex hypothesi ex ea ꝑte q̄ est ex hypothesi potest reduci ad aliquam trium figurarum.

Queritur Q̄ūo differt syllogismus ad impossibile a syllogismo ex transsumpto. Solutio qꝛ in syllogismo ex transsumpto oportet respondentem concedere istaz suppositionem ꝙ sicut est in vno ita est in alio. ⁊ ita syll̄us ex transsumpto non habꝫ necessitatem suam ex ꝑte rei. sed ex ꝯcessione respondentis. Sed hoc non oportet in syll̄o ad īpossibile. qꝛ ibi oportet respondentē de necessitate ꝯcedere etiā si nō precōfiteat̄. ⁊ hoc ꝓpter irrefragabilem veritatem ꝑmi ꝑncipiȷ̃ cui ꝓxime innititur talis syllogismus ad impossibile.

¶Capitulum quartum

Quecũqz aũt in pluribꝫ figuris ꝯcludunt ꝑpões si in altera

¶In hoc caplo phs ꝯñr docet reductionem trium figurarũ ad seinuicez

Ar̃ Supius docuit phs reducere figuras adinuicẽ. g̊ supflue facit hoc hic. Añs ptz. qꝛ docuit supius modos oĩm figurarũ redu- cere ad quatuoꝛ modos pꝛime figure Solo licet phs docuerit supiꝰ reducere scdam ꝛ tertiã figuras ad p̃mã tñ ecõtra non docuit quõ p̃ma debet reduci ad secũdã ꝛ secũda in tertiam sicut facit hic

Qr̃ Quare phs nõ docuit hoc etiã p̃us Solo. qꝛ ibi docuit reductõem figurarũ ꝑ quã syllogismi iꝑfecti ꝑficiuntur. Sz hic docz reductõem ꝑ quam non ꝑficiũtur syllogismi sz ostendit ꝙ eadem conclu- sio potest ꝯcludi in pluribus figuris

Dr̃ Quotuplex est reductio figurarũ Soº alberti ꝙ triplex. Pꝛia est qua reducitur aliqua figura vt figura reducta ꝑficiat ꝑ figurã ad quam reducit. ꝛ sic scda ꝛ tertia figura reducũtur ad p̃mã Scda ẽ qua reducit aliqua figura. vt illa in quã reducit sit mediũ reducendi ad vlteriorem ꝑfectõem ꝛ sic modi ꝑticulares p̃me figure reducuntur ad mõs vles scde figure. Tertia est reductio qua reducitur vna figura in aliam vt ap- pareat quõ eadem conclusio potest concludi in pluribꝫ figuris Et illo vltimo modo loq̃tur phs hic de reductione.

Querit̃ Utrũ q̃libet modus alicuius figure p̃t indr̃ñr illa reductione reduci ad aliam figuram. Solo phi ꝙ nõ sed qñcũqz eadem cõclusio ꝯcludit in diuersis figuris tũc potest modus vnius figure reduci ad modũ alterius figure. alias nõ. Et ergo barbara non potest reduci in aliquã aliam figuram qꝛ ꝯclusio vniuersalis affirmatiua nõ ꝯcludit in alia figura ꝙ̃ in p̃ma. Silr darij nõ p̃t reduci ad scdam fi- gurã. qꝛ in scda figura nõ ꝯcludit nisi negatiue

Queritur Quõ docet phus reducere pꝛimã figuram ad se- cundã Soº dicit ꝙ duo modi negatiui p̃me figure scz celarent ꝛ ferio pñt reduci ad scdam figurã Celarent scz ad Cesare ꝑ ꝯuersionẽ maioꝛis simpliciter. Et ferio ad festino per ꝯuersionẽ ma- ioꝛis simpliciter Exẽpla pñt faciliter pꝛacticari ex pꝛius habitis.

Dr̃ Quare non docet phs reducere modos affimatiuos p̃me figu- re ad scdam scz barbara ꝛ darij. Solutio rõ illius iam dcã est qꝛ scz in secũda figura nõ ꝯcludit affirmatiue sz solũ negatiue.

☞ Querit. quõ docet ecõtra reducere modos scde figure ad p̃mam.
Solo dicit ꝙ duo modi vles secũde figure scz Cesare ꝛ Camestres reducunt ad celarent. Cesare q̃dẽ ꝑ ꝯuersionẽ maioꝛis simplr et Camestres ꝑ ꝯuersionẽ minoꝛis ꝛ ꝯclusionis simplr ꝛ ꝑ trãspõem p̃missarũ. Festino vero reducitur ad ferio ꝑ ꝯuersionẽ maioꝛis simpliciter. Sz baroco nõ p̃t ad aliquez modoꝛũ p̃me figure ostensiue reduci Et totum istud supius circa secũdam figuram patuit

Qr̄ Quō docet ph̄s reducere p̄mā figurā ad tertiā. So° dr ꝙ nō oēs modi p̄me figure pn̄t reduci ad tertiā ſ3 ſolū modi ꝑticulares. Et rō ē. q2 in tertia figura nō ꝯcludit niſi ꝑticularit. ⁊ ꝗ vl'es modi prime figure. ſc3 barbara ⁊ celarēt nō pn̄t ad tertiā figurā reduci

Hr̄ Quō reducunt tūc modi ꝑticulares p̄me figure ad tertiā. So° darij reducit ad datiſi ꝑ ꝯuerſionē minoris ſimpl'r. Et ferio ad feriſon etiam minore ꝯuerſa ſimpliciter.

Hr̄ Propter q̄d in iſta reductōe p̄ma figura reducit ad ſc̄dam ꝑ ꝯuerſionē maioris. S3 p̄ma figura ad tertiā ꝑ ꝯuerſionē minoris So° q2 nc̄c̄e ē ꝙ figure reducant ad ſeinuicē ꝑ ꝯuerſionē illi⁹ ꝓpōnis in q̄ ꝯueniūt. S3 p̄ma figura ꝯuenit cū ſc̄da ī maiore ꝓpōe. q2 maior ī vtraqꝫ ē vl'is ſ3 ꝯuenit cū tertia in minore. q2 ī vtraqꝫ oz minorē eē affirmatiā3. ꝗ rc̄

Hr̄ Quō ecōtra reducunt modi tertie figure ad p̄mā. So° oēs modi tertie figure pn̄t reduci ad p̄mā. dēpto q̄nto. ſ. bocardo. q2 bocardo nō p̄t oñ ſiue ꝑ ꝯuerſionē reduci vt p̄us circa tertiā figurā dictū fuit. vn̄ darapti reducit ad darij ꝑ ꝯuerſionē minoris ꝑ accn̄s. felapton ad ferio ꝑ ꝯuerſionē minoris ꝑ accn̄s. Diſamis ad darij ꝑ ꝯuerſionē maioris ⁊ ꝯcluſionis ſimpl'r ⁊ ꝑ trāſpōem p̄miſſaꝝ. Datiſi ad darij ꝑ ꝯuerſionē minoris ſimpl'r. Et feriſon ad ferio minore ꝯuerſa ſimpl'r.

Duerit Quō docet ph̄s reducere ſc̄dam figurā ad tertiam. Solo ſolū q̊ ad vnū modū ſc3 feſtino ille em̄ reducit ad feriſon ꝑ ꝯuerſionē vtriuſqꝫ p̄miſſaꝝ ſimpl'r. Modos vl'es ſc3 ceſare ⁊ cameſtres nō docet reducere ad tertiā figurā. q2 ī illa nō ꝯcludit vl'r. quartum etiā modū ſc3 baroco nō docet reducere. q2 p̄miſſe ei⁹ nō pn̄t ꝯuerti niſi maior ꝯuertat ꝑ accidens. ⁊ tunc argueret ex puris ꝑticularib⁹ qđ fieri nō poteſt vt prius patuit.

Hr̄ Quō ecōtra modi tertie figure reducunt ad ſc̄dam. So° ſolu3 felaptō ⁊ feriſon modi negatiui tertie figure pn̄t reduci ad ſc̄da3 figurā nō āt modi affirmatiui. Et rō eſt. q2 in ſc̄da figura nō ꝯcludit affirmatiue ſ3 ſolū negatiue. vn̄ felapton reducit ad feſtino ꝑ ꝯuerſionē maioris ſimpl'r ⁊ minoris ꝑ accn̄s. Et feriſon etiā ad feſtino ꝑ ꝯuerſionē vtriuſqꝫ p̄miſſaꝝ ſimpl'r. bocardo āt nō p̄t reduci ꝑ cā3 ſupi⁹ dictā de baroco

Qr̄ Propter q̄d ſc̄da figura reducit ad tertiā ⁊ ecōtra 3ª ad ſc̄dam ꝑ ꝯuerſionē vtriuſqꝫ p̄miſſaꝝ. So° rō iſti⁹ ē q2 mediū in ſc̄da ⁊ 3ª figurꝫ h3 ſe ꝯrio mō ī p̄miſſis q2 in ſc̄da figura ē bis p̄dicatū. ⁊ ī 3ª eſt bis ſubiectū ⁊ ꝗ ſi vna d3 ad aliā reduci nc̄c̄e ē vtrāqꝫ p̄miſſaꝝ ꝯuerti

¶ Quintum capitulum.

Differt āt in ꝯſtruēdo opinari aut idē aut diuerſu3 ſcare

In hoc q̄nto ⁊ vltio capitulo hui⁹ tractat⁹ ⁊ libri. p. determinat de reductōe ſylloꝝ ex terminis īfinitꝫ. Et diuidit in tres ꝑtes. In p̄ma ꝯꝑat affirmatiuā de p̄dicato īfinito ad negatiuā de p̄dicato finito. In 2ª docet ꝯñtez modū ſyllogiſandi tales ꝓpōes. Et ī 3ª ponit q̄ſdā regulas ꝯñaꝝ.

Qr̄ Circa p̄mā p̄tē. vtrū ꝓpō affirmatiua de p̄dicato īfinito ⁊ negatiua de p̄dicato finito sint vnū ⁊ idē. So° ph̄i ꝙ nō vt nō ē idē dicere h̄ ē nō albū ⁊ h̄ nō ē albū. Et h̄ ꝓbat. p. trib⁹ rōib⁹. Prima ē q̄ꝛ ꝯdictoria isti⁹ scʒ h̄ ē albū ē ista h̄ nō ē albū. ⁊ nō ista h̄ ē nō albū. ḡ ille ꝓpōnes nō sūt idem. Añs ꝓbat̄. q̄ꝛ sic̄ se h̄nt in modalib⁹ possibile ē ābulare ⁊ possibile ē nō ābulare ⁊ scit bonū ⁊ scit nō bonū. ita etiā se h̄nt iste. h̄ ē albū ⁊ h̄ ē nō albū. sʒ isti⁹ q̄ ē possibile ē ābulare ꝯdictoria nō ē ista possibile est non ābulare neqʒ isti⁹ scit bonū. ꝯdictoria ē ista scit nō bonū q̄ꝛ tales ꝓpōes p̄nt eē sil̄ ꝟe. q̄ꝛ possibile ē eundē ābulare ⁊ nō ābulare. scire bonū ⁊ scire nō bonuʒ. ḡ etiā a sili seq̄t̄ ꝙ isti⁹ q̄ ē. h̄ ē albū. ꝯdictoria nō ē. h̄ ē nō albū. sʒ ista h̄ nō ē albū. Scd̄a rō ē. q̄ꝛ affirmatiua de p̄dicato īfinito aliq̄d ponit. sʒ negatiua de p̄dicato finito nihil ponit. ḡ nō sūt idē. Añs ꝓbat̄ q̄ꝛ cū d̄r ē nō eq̄le ibi aliq̄d subiacet ⁊ h̄ ē ineq̄le. Sʒ qñ d̄r nō ē eq̄le ibi nihil subiacet q̄ꝛ negatio totū tollit q̄d posuit affirmatio. vñ de oī ente ⁊ nō ente ē verū dicere ꝙ ē eq̄le vl̄ nō ē eq̄le. sʒ nō ē verū dicere de oī ente ⁊ nō ente ꝙ ē eq̄le vl̄ ineq̄le seu nō eq̄le q̄ꝛ ens q̄d nō ē ꝙ̄tū ē ens ⁊ tñ nec ē eq̄le nec īeq̄le. Tertia rō ē q̄ꝛ ad affirmatiuā de p̄dicato īfinito aliq̄d seq̄t̄ q̄d nō seq̄t̄ ad negatiuā de p̄dicato finito. ḡ nō sūt idē. Añs ꝓbat̄. q̄ꝛ ad istā. ē lignū nō albū. seq̄t̄ ḡ ē lignū sʒ illa nō seq̄t̄ ad istā nō ē lignū albū. pʒ ḡ ꝙ ista ē nō albū nō ē negatō ꝯdictorie opposita isti ē albū sʒ ista ē sibi ꝯdictorie opposita nō ē albū

Nr̄ Tūc q̄ est ꝯdictoria isti⁹ nō est albū. Solutio illa est affirmatiua ⁊ ꝯtradictoria sua est ista nō est nō album.

¶ Querit̄ Quō docʒ. p. ꝯñas istarū ꝓpōnū de p̄dicato finito ⁊ īfinito ad inuicē. So° p̄mo ponit q̄ttuor ꝓpōes q̄s ordinat ī modis figure q̄drāgularis ⁊ postea ponit ꝯñas. Prima ꝓpō ē affirmatiua de p̄dicato finito ⁊ signat̄ ꝑ hāc l̄ram A. Scd̄a ē negatiua de p̄dicato finito ⁊ signat̄ ꝑ hāc l̄raʒ b. Tertia ē affirmatiua de p̄dicato infinito ⁊ ꝑcat̄ ꝑ l̄ram C. ⁊ ponit̄ sub b. Quarta ē negatiua de p̄dicato infinito ⁊ ꝑat̄ ꝑ hāc l̄ram d ⁊ ponit̄ sub A.

Qr̄ Quō h̄nt se iste q̄ttuor ꝓpōes ad seiuicē. So° sic se h̄nʒ ꝙ de q̄libet ente vl̄ nō ente ꝟificat̄ p̄ma vl̄ 2ᵃ, ⁊ etiā 3ᵃ vl̄ q̄rta. ⁊ rō illi⁹ q̄ꝛ p̄ma ⁊ 2ᵃ ꝯdicūt ⁊ sil̄r 3ᵃ ⁊ q̄rta. sʒ d̄ q̄libʒ affirma° vl̄ nega° de nullo ꝟo sil̄

Qr̄ Quot ꝯñas ponit ph̄s istarū ꝓpōnū. So° ꝙ duas. p̄ma ē ꝙ ad affirmatiuā de p̄dicato īfinito seq̄t̄ negatiua de p̄dicato finito vt bñ seq̄tur h̄ ē nō albū ḡ nō ē albū q̄ꝛ īpossibile ē aliq̄d eē sil̄ albū ⁊ nō albū

Ar̄ Nō seq̄t̄ in reno sūt nō pisces. ḡ in reno nō sūt pisces ḡ ista p̄ma regula ē falsa. So° ꝙ ibi nō arguit̄ a ꝓpōe de p̄dicato īfinito sic̄ d̄t regula sʒ de subiecto īfinito q̄ꝛ nō pisces nō ē ibi p̄dicatū sed subiectū.

¶ Querit̄ Utrū etiā valeat ꝯña ecōtra a negatiua de p̄dicato finito ad affirmatiuā de p̄dicato īfinito. So° ꝙ nō q̄ꝛ nō seq̄t̄ nō ē lignū albū. ḡ ē lignū nō albū. Et rō illi⁹ ē. q̄ꝛ de lapide ē verū dicere. nō ē lignū albū ⁊ tñ nō ē verū dicere ꝙ ē lignū nō albū q̄ꝛ nō ē lignū. Scd̄a ꝯña ē ꝙ ad affirmatiuā de p̄dicato finito seq̄t̄ negatiua de p̄dicato īfinito vt bñ seq̄t̄ h̄ ē albū ḡ nō ē nō albū. Et ꝙ bñ seq̄t̄ ibi pʒ q̄ꝛ oppositū ꝯñtis nō p̄t stare cū añte.

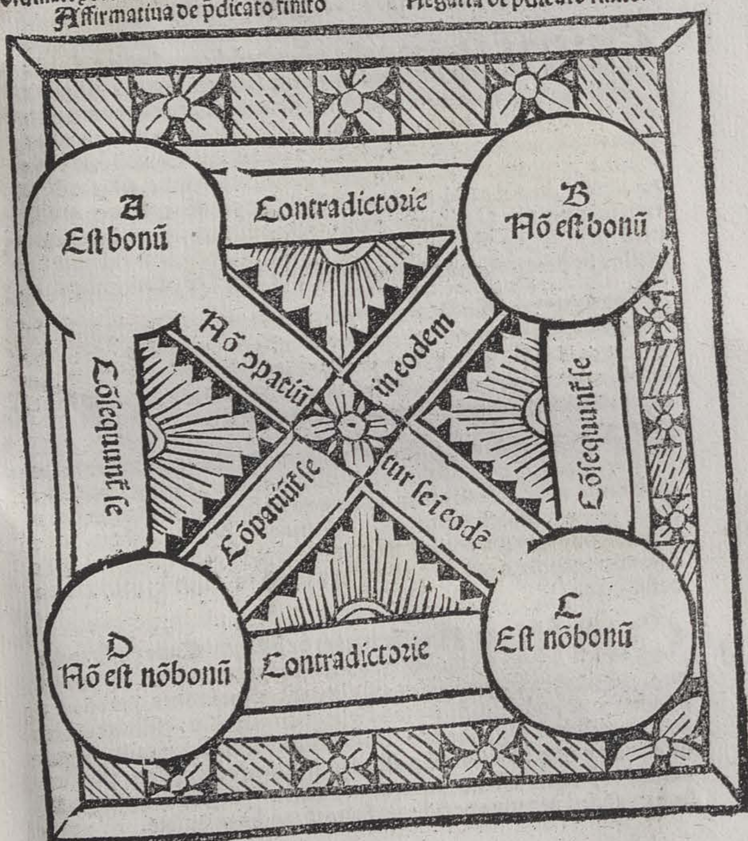
¶ Querit̄ Utrū valeat etiā ꝯña ecōtra a negatiua de p̄dicato īfinito ad

affirmatiuā de p̄dicato finito. So° ꝙ nō q₂ nō seq̄t. ħ nō ē lignū nō albūz
q̄ ē lignum albū. q₂ de lapide est verꝫ dicere ꝙ nō est lignū non albū. sed tn̄
nō est verum dicere ꝙ est lignum album.

Q̃ Quō se hn̄t ad seinuicē affirmatia de p̄dicato finito ꝛ affirmatia de p̄dicato īfinito. ꝛ negatia de p̄dicato finito ꝛ negatia de p̄dicato īfinito. So° p̄hi ꝙ p̄me due. s. affirmatia de p̄dicato finito ꝛ affirmatiua de p̄dicato īfinito nō ꝯpatiunt̄ se nec possint eidē simul incē. q₂ q̄dāmō opponunt̄ ꝯdictorie. Sꝫ alie due scꝫ negatia de p̄dicato finito ꝛ negatiua de p̄dicato īfinito aliqn̄ ꝯpatiunt̄ se ꝛ pn̄t qn̄qꝫ eidē incē q₂ ille due nō opponunt̄. Et totū istud qđ iā dictū ē pꝫ oculariter in sequēti figura q̄ dꝫ sic ordinari ꝯformiter ad textum arestotelis.

Affirmatiua de p̄dicato finito — Negatia de p̄dicato finito.

Negatiua de p̄dicato infinito — Affirmatiua de p̄dicato infinito

Queritur Quō hn̄t se ꝓpōnes de p̄dicatis ꝑuatiuis ad ꝓpositōnes de p̄dicatis finitis. Solutio eodem mō sicut ꝓpōnes de p̄dicatis infinitis. vnde sumunt̄ de eis due ꝯn̄e. p̄ma est q᷑ ad affirmatiuā de p̄dicato ꝑuato seq̄tur negatiua de p̄dicato finito vt bene seq̄tur. hoc est inequale ergo nō est equale. sed nō valet ecōtra q̄a nō seq̄tur hoc nō est equale. ergo est inequale. q᷑ de nō ente est veꝝ dicere q᷑ nō est equale ⁊ tamē nō est veꝝ dicere q᷑ sit inequale. Scd̄a ꝯsequentia est ad affirmatiuā de p̄dicato finito seq̄tur negatiua de p̄dicato ꝑuatiuo. vt bene seq̄tur. hoc est equale. ergo nō est inequale. Sed nō valet ecōtra. q᷑ nō seq̄tur. hoc nō est inequale. ergo est equale. q᷑ de nō ente est veruꝫ dicere q᷑ nō est inequale. ⁊ tn̄ nō est equale. Vn̄ posset hic eodē mō ordinari figura sicut statim ordinata fuit de p̄dicatis finitis ⁊ infinitis.

Querit̄ Quō ꝯpat p̄hs ꝓpōes de p̄dicatis finitis ⁊ īfinit̄ ad inuicem in ordine ad eaꝝ subiectū sumptū cū signo vl̄. Solutio d̄r q᷑ vna p̄t esse vera alia existente falsa ⁊ hoc siue subiecta sumant̄ in plurali numero siue in singulari. Exempli gr̄a vt iste negatiue de p̄dicato infinito nō oīa aīalia sunt alba ⁊ nō om̄e aīal est albū sunt vere in materia ꝯtingenti. vbi iste affirmatiue de p̄dicato infinito. Oīa aīalia sūt nō alba ⁊ om̄e aīal est nō albū sunt false. Et ergo infert p̄hus q᷑ q᷑ differunt sic in veritate ⁊ falsitate etiam seq̄tur q᷑ differant inter se Et sic patꝫ iterū quod supius ꝓbatum fuit scꝫ q᷑ affirmatiua de p̄dicato infinito ⁊ negatiua de p̄dicato finito non sunt idem sicut quidā tn̄ erronee asserebāt.

Querit̄ Circa scd̄am ꝑtem capituli vtꝝ eodē modo possit syllogisari ex terminis infinitis sicut ex finitis. Solutio q᷑ sic. q᷑ in eisdem modis ⁊ figuris in quibus fit syllogismus ex terminis finitis potest etiam fieri syllogismus ex terminis infinitis dūmodo seruet̄ eadem dispositio p̄missaꝝ in qualitate ⁊ quantitate.

Ar Om̄is ꝓpō syllogistica debet aliquid de aliquo affirmare vel negare. sed ꝓpō de p̄dicato infinito nō affirmat vel negat aliq̄d de aliquo. ergo videt̄ q᷑ ex terminis infinitis nō p̄t fieri syllogismus. minor ꝓbat̄. q᷑ p̄dicatū infinitū nihil ponit. Solutio lꝫ p̄dicatum infinitum de virtute sermonis nihil ponat ꝫm rem. tamē ip̄m est aliq̄d infinitum. Et ergo talis propositio affirmat vel negat aliquid de aliquo scꝫ predicatum de subiecto.

Queritur An affirmatiua de p̄dicato infinito possit codeꝫ modo syllogisari sicut negatiua de predicato finito. Solutio p̄hi q᷑ nō. Et ratio illius est. q᷑ ꝓpositōnes que nō ideꝫ significant nō possunt eodem modo syllogisari. sꝫ ꝓpositio affirmatiua de p̄dicato infinito ⁊ negatiua de p̄dicato finito nō idem significant sicut prius ostensum est. ergo etiam nō possunt eodem modo syllogisari. vn̄ affirmatiua de p̄dicato infinito ex quo est affirmatiua syllogisatur in modis affirmatiuis. sed negatiua de p̄dicato finito in modis negatiuis.

Queritur Circa tertiā ꝑtē capituli. Quot sunt regule ꝯñaꝝ
quas ponit hic phus in fine istius tractatus ⁊ li-
bri. Solutio ꝙ quattuor. Prima regula est. Qꝫ sicut ad aňs sequit
ꝯňs ⁊ nō econtra. ita ad oppositum ꝯsequentis seq̄tur oppositum aňtis ⁊
nō ecōtra. vt bñ seq̄tur si hō est aīal est. ergo si aīal nō est hō nō est. Et ra-
tio istius regule est. qꝛ opꝫ ꝙ ad oppositum ꝯňtis sequat oppositū aňtꝫ vel
ꝙ oppositum aňtis possit stare cum opposito ꝯňtis. sed scdm est impossibi
le. ergo ad oppositum ꝯsequentis sequitur opposituꝫ aňtis. Minor ꝓbat
qꝛ oppositum ꝯsequentis repugnat ꝯňti. ⁊ ergo etiaꝫ repugnat aňti quia
quicquid repugnat ꝯsequenti etiam repugnat antecedenti.
¶ Secūda regula est ꝙ ad oppositum aňtis nō seq̄tur oppositum ꝯňtis.
Et rō regule est qꝛ oppositum aňtis potest stare cum ꝯsequente. ergo ad
oppositum aňcedentis nō seq̄tur necessario oppositū ꝯňtis. Aňs patꝫ ex-
emplariter. qꝛ nō seq̄tur hoc est nō homo. ergo est nō aīal. qꝛ asinus est non
homo ⁊ tamen nō est nō animal.
¶ Tertia regula est ꝙ oppositum ꝯňtis nō p̄t stare cū aňte. Et rō illius
est. qꝛ oppositum ꝯňtis repugnat ꝯňti. vt dictū fuit. ergo etiam repugnat
antecedenti ⁊ per ꝯsequens nō potest stare cum eo.
¶ Quarta regula est ꝙ oppositum aňtis potest stare cum cōsequēte. Et
ratio illius est qꝛ ꝯsequens nō ꝯuertit cum aňte. ⁊ ḡ ꝯuenit alicui cui non
ꝯuenit antecedens ⁊ sic in illo saluat ꝯsequens sine antecedente ⁊ per con-
sequens oppositū aňtis stabit cum ꝯňte sed nō ecōtra.

Ar̄ Videt ꝙ ad oppositū aňtis possit seq̄ oppositū ꝯňtis. ḡ scďa re-
gula est falsa. Aňs ꝓbat qꝛ ad istud aňs est hō seq̄tur istud ꝯňs
est aīal. iā supponam⁹ sicut dixerūt antiq̄ ꝙ eadē sit negatio ꝯňtꝫ ⁊ sui op-
positi ⁊ silr̄ sit vna negatio aňtis ⁊ sui oppositi tunc sicut ad aňs seq̄tur ꝯse-
quens ita ad oppositū aňtis seq̄tur oppositū ꝯňtis sicut deducit phs in te-
xtu ꝑ lr̄as. Solō illa suppō antiquoꝝ est falsa qua ip̄i supponebāt qua-
si ꝑ fundamēto ꝙ eadē eēt negatio ꝯňtis ⁊ sui oppositi ⁊ silr̄ aňtꝫ ⁊ sui op-
positi Et rō est qꝛ due ꝓpōes ꝯ̄dictorie opposite nō pn̄t habere vnā ꝓpōeꝫ
q̄ vtriqꝫ equaliter ꝯtradicat. Et ḡ si neget ꝯňs ⁊ suū oppositū vel aňs et
suum oppositum nō est vna negatio sed plures quaꝝ quelibet ꝯtradicit ꝑ
positōni in qualitate sibi opposite.

Ar̄ Bene seq̄tur. si hō est risibile est. ḡ si nō hō est nō risibile est. ḡ vi-
detur ꝙ ad oppositū aňtis possit bñ seq̄ oppositū ꝯňtis. ⁊ ꝑ ꝯňs
illa scďa regula est falsa. Solutio ꝙ licꝫ ibi sequat hoc est gr̄a materie
inquantū illi termini adinuicē ꝯuertunt. Et ḡ solet dici ꝙ scďa regula et
quarta nō tenent in terminis ꝯuertibilib⁹ sed p̄ma ⁊ tertia tenent in oīb⁹
Et tm̄ de p̄mo libro p̄oꝝ regatiue sit dictum.

IN quantis ergo figuris ꝛ per quales ꝛ quot ꝓ positõnes et quãdo ꝛ quõ fit syllogismus. Amplius autem ad que ꝓspiciendum ꝯstruenti et destruenti et quomodo.

Circa initium secũdi libri priorum Arestotelis.

Queritur Primo de quo determinat in hoc libro. Solutio de potestatib⁹ syllogismoꝝ ꝛ de q̄busdã defectib⁹ incidentibus circa eas.

Queritur Que est rõ ordinis istius libri ad p̄cedentẽ. Solutio. qꝛ in p̄mo libro determinatũ est de syllogismo simpl'r dicto quo ad suã subam sꝫ in hoc libro determinat de eo quo ad ei⁹ ꝓprietates. q̄ vocant hic potestates cũ g̊ suba sit añ ꝓprietates sequitur ꝙ p̄mus liber ꝯgrue p̄cedit istum.

Ar̃ In eodẽ libro dꝫ determinari de subiecto ꝛ eius ꝓprietatib⁹ ergo in p̄mo libro etiã fuisset determinatũ de istis potestatib⁹. Solutio ꝙ in eodẽ libro totali determinandũ est de subiecto ꝛ ei⁹ ꝓprietatib⁹ sꝫ nõ opꝫ ꝙ hoc fiat in eodẽ libro ꝑtiali.

Qr̃ Quot tractatus hꝫ iste liber. Sol'o tres in quoꝝ p̄mo determinat de potestatib⁹ syll'oꝝ In 2° de defectib⁹ incidẽtib⁹ circa illas Et in tertio de spẽb⁹ argumẽtatõis minus p̄ncipalib⁹.

Primus tractatus

Querit̃ Primo q̄d ẽ potestas in cõi. Sol'o ẽ q̄dã ꝓprietas ꝑm quã aliq̄d pt opari. vñ oĩs potestas dꝛ ad aliquã oparationẽ ordinata. Et g̊ qꝛ ꝓpria oparatio syll'i est ꝯcludere Ideo dꝛ habere diuersas potestates ad hoc diuisimode faciendum.

Querit̃ Ergo q̄d ẽ potestas syll'i. So° potestas syll'i in ꝓposito Est q̄dã ꝓprietas syll'i ꝯueniẽs sibi gr̃a forme syllogisticę valens ad veritatꝫ ostensionẽ ꝛ falsitatis manifestatõem.

¶ Querit quot stꝫ potestates Solutio ꝙ sex scꝫ
- Posse plura ꝯcludere
- Ex falsis veꝝ syllogisare
- Circulariter syllogisare
- Cõuersiue syllogisare.
- Ad ĩpossibile syllogisare
- Ex oppositis syllogisare

Et ꝯtinent hee sex potestates syllabaliter in hoc metro.

Plu. falsum. circu. ꝯuer. ꝑ impos. ꝛ oppo.

Et ꝺm ꝙ sex sꝫ ptātes sylloꝝ sic etiā iste ꝑmus tractat⁹ diuidit̄ i sex ca-
pitula. In ꝑmo capitulo determiat̄ de ꝑma ptāte q̄ ē posse pl'a ꝯcludere.

Qr̄ Quid ē posse plura ꝯcludere. Sol'o nō ē aliđ ꝙ̄ eūdē syllm̄ pos-
se plures ꝯclusiones inferre. Et illa ē vtilitas istius potestatꝫ vt
scꝫ ostēdat̄ ꝙ vn⁹ syll'us p̄t ꝯcludere plures ꝯclusiones.

Ar̄ Cōclusio ē effect⁹ ꝑmissaꝝ. g̊ idē syll's nō p̄t plures ꝯclusiones
inferre. ꝯn̄a tenet. qꝛ vni⁹ cāe ē tm̄ vn⁹ effect⁹. So° vni⁹ cause
est tm̄ vnus effectus ꝓprius ⁊ immediatus pn̄t tn̄ bn̄ esse plures effectus
subordinati quoꝝ vnus est immediatus ⁊ alij mediati.

Contra Cōclusio ē de essentia syllogismi. g̊ variata ꝯclusione
etiā variat̄ syll's. So° syll's p̄t accipi dupl'r. vno° pro
ꝑmissis ⁊ ꝯclusione ⁊ sic veꝝ ē ꝙ ꝯclusio ē de eēntia sylli. ⁊ sic etiam vnus
syll's nō p̄t plures ꝯclusiones iferre. Alio° ꝓ ꝑmissis tm̄. ⁊ sic ꝯclusio nō
ē de essentia syllogismi. ⁊ ita dr̄ hic vnus syll's posse plura ꝯcludere.

Qr̄ Quot modis p̄t aliq̄s syll's plura ꝯcludere. So° in generali du
ob⁹ modis. s. ꝑmo seruādo easdē ꝑmissas. ⁊ 2° variādo ꝑmissas

¶ Qr̄ Quot modis ꝯtigit plura ꝯcludere ꝟuādo easdē ꝑmissas. So°
duob⁹ modis scꝫ ꝑmo ꝑ ꝯuersionē. scđo ꝑ legē subalternaꝝ.

Qr̄ Qual' syll's p̄t plura ꝯcludere ꝑ ꝯuersionē So° ꝙ oīs ille syll's
q̇ ꝯcludit ꝯclusionē q̄ p̄t ꝯuerti simpl'r vl' ꝑ accn̄s. Et rō illi⁹ ē.
qꝛ q̇cq̇d seq̄t̄ ad ꝯn̄s bone ꝯn̄e etiā seq̄t̄ ad an̄s eiusdē. sꝫ ꝯclusio ꝯuertēs
sp̄ seq̄t̄ ad suā ꝯuersaꝫ. g̊ etiā seq̄t̄ ad ꝑmissas sue ꝯuerse ⁊ ꝑ ꝯn̄s oīs syll's
q̇ ꝯcludit aliquā ꝯclusionē ꝯuersaꝫ p̄t etiā ꝯcludere ei⁹ ꝯuertētē. Et g̊ h
mō syll's ꝯcludēs ꝯclusionē vl'eꝫ affirmatiuā vl' vl'eꝫ negatiuā vl' ꝑticu-
larē affirmatiuā p̄t plura ꝯcludere. Sꝫ syll's ꝯcludēs ꝑticularē negatiuaꝫ
nō p̄t isto mō plura ꝯcludere qꝛ ꝯclusio sua nō p̄t aliquo modo ꝯuerti nec
simpl'r nec ꝑ accidens.

Qr̄ Qual' syll's p̄t plura ꝯcludere ꝑ legē subalternaꝝ So° ꝙ oīs ille
syll's cui⁹ ꝯclusio hꝫ aliquā subalternā. ⁊ sic oēs sylli vl'es q̇ con-
cludūt ꝯclusionē vl'eꝫ affirmatiuā vel negatiuā pn̄t plura ꝯcludere quia
ꝑmo pn̄t ꝯcludere ꝯclusionē suā ꝓpriā scꝫ vl'eꝫ ⁊ 2° ꝑticularē illi subalter-
natā. Sꝫ sylli ꝑticulares nō pn̄t h mō plura ꝯcludere. Et rō est. qꝛ ꝯclu-
sio ꝑticularꝫ affirmatiua vel negatiua nō hꝫ aliquā subalternā sub se

Qr̄ Quot ꝯclusiones p̄t q̇libet syll'us istis duob⁹ modis ꝯcludere
Sol'o syll's vl'is affirmatiu⁹ p̄t tres ꝯclusiones ꝯcludere. s. pri-
mo suā ꝑncipalē vl'em affirmatiuā. Scđo ei⁹ ꝯuertentē scꝫ ꝑticularē af-
firmatiuā. Et tertio subalternā sue ꝑncipalis ꝯclusionis. Syll's vl'is ne-
gatiuus p̄t quattuor ꝯcludere scꝫ ꝑmo suā ꝓpriā ꝯclusionē vl'eꝫ negatiuā
Scđo ꝯuertentē ei⁹. tertio subalternā sue ꝑncipalis ꝯclusionis. Et quar-
to subalternā sue ꝯuertētis. Sꝫ syll's ꝑticularis affirmatiu⁹ solum duas
scꝫ ꝑmo suā ꝑncipalē ꝑticularē affirmatiuā ⁊ scđo eius ꝯuertentē. Syll's
vero ꝑticularꝫ negatiu⁹ nō p̄t nisi vnā ꝯcludere. Et rō pꝫ ex dictis quia
nec habet ꝯuertentem nec subalternam.

Queritur Quot modis ꝯtingit plura ꝯcludere variando
ꝑmissas Sol'o duobꝫ modis scꝫ sumendo in la
tus ⁊ sumendo in post.

Queritur Quid est sumere in latus Sol'o est sub medio
distributo sumere nouā minorē extremitatē q̄ est
collateralis ꝑori minori extremitati. Exemplū si iste esset ꝑmus syllogis-
mus. om̄e aīal ē suba oīs hō est aīal. g̃ oīs hō est suba. Tunc si sub illo me
dio qđ est aīal sumat' alia minor extremitas scꝫ asinus. Et arguat' sic. om̄e
aīal est suba oīs asinus est animal. ergo om̄is asinus est substātia. Talis
sumptio đr in latus. qꝛ illa noua minor extremitas scꝫ asinꝰ est collateralit'
se habens ad ꝑmam scꝫ ad hoīem. qꝛ hō ⁊ asinus sunt spēs coequeue sub
eodem genere. Et in isto mō ꝯcludendi plures ꝯclusiones maior ꝓpō ma
net sed minor variatur ⁊ silr' ꝯclusio.

Queritur Quid est sumere in post. Sol'o ē sub minore ex
tremitate q̄ ē subiectū ꝯclusionis sumere aliā no-
uam minorē extremitatē. Exemplū vt sit iste syll's ꝑncipalis. oē aīal ē sub
stātia oīs hō est aīal. g̃ oīs hō est suba. Et sumat' sub minori extremitati
q̄ est hō. alia minor extremitas scꝫ risibile Et arguat' sic. oīs hō est aīal oē
risibile ē hō. g̃ oē risibile est aīal. talis sumptio vocat' in post. Et variantur
ibi ambe ꝑmisse sed manet tamē eadē maior extremitas.

Ar̄ Ex illo seq̄ret' ꝙ isti duo modi scꝫ sumptio in post ⁊ in latus non
valerent ad ostendendū ꝙ vnus syll's possit plura ꝯcludere Se
quela ꝓbat'. qꝛ ꝑmisse ibi variant'. sꝫ variatis ꝑmissis nō manet idē syll's
q̄ fuit ꝑus. Sol'o licꝫ in subsumptōe q̄ fit in post vel in latus nō manet
idem syll's formal'r q̄ fuit ꝑus ꝓpter hoc. qꝛ ꝑmisse variant' vt ꝓbat argu-
mentū. tñ bñ manet idē syll's virtual'r. qꝛ sp manet maior ꝓpō vel ad mi-
nus maior extremitas in qua est virtute totus syll'us.

Querit' Vtrꝫ oēs syllogismi indifferēter possint plura ꝯclude
re sumēdo in post ⁊ in latus Soᵒ ꝙ nō sꝫ differenter
faciunt hoc syllogismi vl'es ⁊ ꝑticulares. Et iterꝫ differenter syllogismi
vl'es ꝑme figure ⁊ vl'es syllogismi scđe figure.

Queritur Quā differēter syllogismi vl'es ꝑme figure ⁊ scđe
pñt plura ꝯcludere sumēdo in post ⁊ in latꝰ. So
lutio ꝙ sylli vl'es ꝑme figure pñt vtroqꝫ mō plura ꝯcludere scꝫ sumendo
in post ⁊ etiā in latus Et hoc satis patꝫ ex exemplis iā supius positis Sꝫ
syllogismi vl'es scđe figure solū pñt plura ꝯcludere sumendo in post. s. sub
minore extremitate ⁊ nō sumendo in latus Exempli grā sit iste syll'us in
cesare. nullus lapis est aīal. omnis homo est animal. ergo nullus homo est
lapis. bene sequitur sumendo sub homine risibile sic arguendo. nullus la-
pis est animal. omne risibile est animal. ergo nullū risibile est lapis.

Queritur Quare syllogismi vniuersales secunde figure nō
possunt plura concludere sumendo in latus sicut
syllogismi vniuersales prime figure. Solutio. quia sumere in latus
est sumere sub medio vt prius patuit. sed sub medio in secunda figura

nihil potest sumi qꝛ mediū in secūda figura est semꝑ predicatuꝫ In prima aūt figura medium est semel subiectum et ergo scđa figura non p̄t plura ꝯcludere sumēdo in latus sed bene prima

Querit̃ Utrū syll̃i ꝑticulares possint etiaꝫ aliquo istoꝝ modorum plura concludere So° ꝙ sic scꝫ sumēdo in latus tm̄ hoc est sub medio sꝫ hoc tm̄ nō fit euidenter. vt đt ph̃s qꝛ neutra premissarū tunc est demrāta seu ꝯclusa ꝑ ꝓorē syllogismū.

☞ Querit̃. Quare nō possunt plura ꝯcludere sumēdo in post So° ph̃i ꝙ ideo qꝛ sumptio in post fit sub minori extremitate vt dictū fuit prius. qꝛ ergo illa est subiectū ꝯclusionis in syll̃o ꝑticulari ideo nō p̄t sub ea fieri subsumptio. qꝛ sub ꝑticulari nunq̄ p̄t fieri subsumptio

¶ Secundum capitulum

Est aūt sic se habere vt vere sint propositiones per quas fit syllogismus Est autem vt false.

In hoc secūdo capl̃o ph̃s determinat de secūda potestate que est ex falsis verum syllogisare.

Querit̃ Quot modis pn̄t variari p̄misse penes verū ꝛ falsuꝫ et quot modis ꝯclusio Solutio ꝙ p̄misse variant̃ quatuor modis. qꝛ vel sunt ambe vere vel false vel maior vera et minor falsa vel ecōtra maior falsa et minor vera Sed ꝯclusio variat̃ solū duobꝫ modis vel est vera vel falsa.

☞ Querit̃. Quot modis verū et falsuꝫ pn̄t ꝯpari ad seinuicē in ꝯn̄do So° ꝙ q̄tuor modis qꝛ vl̃ verū seq̄tur ex vero. vl̃ falsuꝫ ex falso vl̃ falsuꝫ ex vero vel econtra verū ex falso. Et qꝛ de duobꝫ primis modis q̄uo. s. ex vero seq̄tur verū ꝛ ex falso falsum satis dictum est in p̄mo libro restat solum hic videre de duobꝫ vltimis modis scꝫ An ex vero possit sequi falsuꝫ Et an ex falso possit sequi verum

Querit̃ An ex veris possit sequi falsum Sol̃o ph̃i ꝙ nō Et hoc probat tali rōne. qꝛ si ex veris posset sequi falsuꝫ tūc duo ꝯtradictoria starēt sil̃ in veritate sed hoc est ꝯtra veritatē p̄mi principij ergo. Sequela probat̃. qꝛ si sic arguat̃ hō est. ergo aīal est. ꝛ dicatur illa sit falsa aīal est tunc opposita eius erit vera scꝫ non aīal est ad quā sequitur nō homo est. si ergo illa sit vera ꝛ etiam ista vt supponit̃. hō est seq̄tur ꝙ duo ꝯtradictoria scꝫ hō est ꝛ nō hō est sint simul vera Aresto. tamē in textu non vtitur terminis ꝑcatiuis sꝫ litteris scꝫ a et b.

Sed q̄reret aliquis ex quo nō ponit̃ hic nisi vnus terminus in an̄te. vtrū ex vno possit aliquid seq̄ syllogistice. Ad hoc dicit ph̃s ꝙ nō qꝛ cōclusio syllogistica nō p̄t seq̄ nisi ex tribꝫ terminis ꝛ duabus ꝓpōnibꝫ. Exēplum tamē positum sufficit ad on̄dendū ꝙ ex vero nō potest seq̄ falsum.

Querit̃ Utrum ex falsis possit syllogisari verum vel vera cōclusio Sol̃o ꝙ sic.

Ar̃ Non ens non p̄t esse causa entis sꝫ falsum est nō ens. ergo nō p̄ōt esse causa veri qđ est ens ꝛ ꝑ ꝯn̄s p̄misse false nō possunt esse cā ve

re ↄclusionis Solutio ꝙ non ens non pͭ p̱ se esse cā entis. sꝫ bñ aliquo modo p̱ accñs . Et ita p̄missę falsę p̱ se inq̈ꝫtum falsę sunt nō sunt cā ve⸗re cōclusionis sꝫ p̱ accñs inq̈ꝫtum scꝫ habēt in se aliquid entis gratia sue materie disposite in mō ⁊ in figura. Et dat dñs Albert⁹ pulchrū silē in numeris Nā duonūeri impares sunt causa nūeri parꝭ q꞉ ↄstituūt numerum parē non tñ p̱ se inq̈ꝫtum īpares sunt sꝫ p̱ accñs inq̈ꝫtū in eis est ma⸗teria nūeri paris. Et sic etiam est in ꝓposito

Ar Ex veris non p̄t syllogisari falsum. vt patuit.ergo ex falsis etiā non p̄t syllogisari verū. ↄña ꝓbatꝰ a silī So° ꝙ nō est silē Et rō illius est q꞉ verū nūq̈ꝫ includit falsum neqꝫ formaliter neqꝫ materialiter. sꝫ falsuꝫ h̄ bñ includit aliqñ verū materialr vt iam dictū fuit. Etiā qñ ex falsis infertur verū tunc non sequitꝰ hoc incōueniēs qđ sequitꝰ si ex verꝭ inferreretꝰ falsum Et ergo non est simile.

Queritur Qūo docet. p. ex falsis syllogisare verū Solo docet hoc p̱ ordinē in diuersis figuris. Primo in p̄ma figura. scđo in secūda figura ⁊ tertio in tertia figura. In p̄ma figura docet hoc duplr. p̄mo in modis vniuersalibꝫ Secūdo in modis p̱ticularibus. In modis vlibꝫ docet iterū duplr. p̄mo qñ p̄missę sunt in toto false. et scđo qñ premisse sunt in p̱te false.

☞ Queritꝰ. Qñ aliqua ꝓpō premissa dꝛ in toto falsa ⁊ qñ in p̱te falsa Solutio tunc dicitꝰ aliq̄ ꝓpō in toto falsa qñ sua ↄtraria est in toto vera. vt ista. oīs hō est asinus est in toto falsa. q꞉ contraria sua scꝫ ista nullus hō est asinus est in toto vera. Et p̱ oppositum etiam ꝓpō dicitur in toto vera qñ ↄtraria sua est in toto falsa. Sed tūc propō dꝛ in p̱te falsa qñ cōtraria sua est in p̱te vera Exemplū. vt ista. Omnis hō est albus est in p̱te falsa. q꞉ sua ↄtraria scꝫ nullus hō est albꝫ est in p̱te vera. Et p̱ oppositum etiam propō aliqua dꝛ in p̱te vera cuius ↄ̄ria est in p̱te falsa. Et circa h̄ Notandū est ꝙ ista distinctio solū habet veritatē in vniuersalibꝫ ꝓpōnibꝫ Nō aūt in p̱ticularibꝫ. q꞉ p̱ticulares ꝓpōnes nō sunt in p̱te vere vel false. sꝫ vel simplr vere vel simplr false

Queritꝰ An ne possit haberi aliqua generalis regula ad sciēdū qūo ex falsis p̄t syllogisari verū in q̄libet figura So° ꝙ sic Et est ista. Qꝫ in oībꝫ figuris ⁊ modis p̄t syllogisari verū ex falsis siue ambe p̄missę sint false siue altera tm̄ siue in toto siue in p̱te dūmodo maior nō ponatꝰ in tota falsa ⁊ minor in p̱te falsa vel in toto vera in duobꝫ modis vlibꝫ p̄me figure scꝫ barbara ⁊ celarent Et istud posset ostendi exemplariter in singulis modis sꝫ q꞉ diffuse exempla hñtur in cōmento ⁊ satis plane. ergo queratur ibi

☞ Queritꝰ Que est rō ꝙ maiore existente in toto falsa ⁊ minore in p̱te falsa vl in toto ꝟa nō p̄t seq̄ vera. ↄclo in barbara ⁊ celarēt Solo q꞉ talis vnio p̄missaꝝ iplicat ↄ̄dictōem sꝫ ex p̄missis iplicantibꝫ ↄ̄dictōeꝫ nō p̄t seq̄ vera ↄclusio g̊. Maior pꝫ p̄mo in barbara. q꞉ si in barbara maior esset in toto falsa tūc maior extremitas nō ↄueniret vere alicui cōtēto sub medio ⁊ si maior ꝓpō esset vera tūc mediū vere diceretꝰ de minore extremitate subsumpta ⁊ ↄtenta sub medio. Et g̊ si ↄclusio etiā poneretꝰ vera ita

ꝙ maior extremitas vere diceret de minore extremitate tunc maior extre mitas que nõ ɔueniret vere alicui ɔtento ſub medio in maiore ɔueniret alicui ɔtento ſub eo.ſ.minori extremitati in cõcluſione ⁊ ſic eſſʒ manifeſta cõtradictio in tali ſyllo͛. Et hoc pʒ exemplariter in hoc ſyllo͛. Om̄e aial eſt lapis. om̄is homo eſt aial. q̄ꝛ nõ ſequit̄ vere. ergo ois homo eſt lapis. ſʒ neceſſe eſt illã ɔcluſionẽ eſſe falſam. Et ſil͛i modo pʒ etiã oñdi de Celarẽt

Querit̃ Utrũ falſum ſequat̄ ex veris ꝓpter q̄d ⁊ neceſſario ſeu cauſaliter Solo͛ phi ꝙ nõ ſʒ ſolũ q̄ꝛ ⁊ ɔtingenter Et hoc ꝓbat in effectu tali rõne Ad idẽ añs affirmatũ ⁊ negatum nõ ſeq̄tur idem ɔ̄ns. ſʒ p̄miſſe affirmatiue habẽt ſe vt añs affirmatũ ⁊ p̄miſſe nega/ tiue vt añs negatum. ergo ad p̄miſſas veras et falſas nõ ſequit̄ eadẽ con cluſio. ſʒ ad p̄miſſas veras ſeq̄tur nec͞ario ⁊ cauſaliter ɔcluſio vera. g͛ ad premiſſas falſas non poteſt neceſſario ⁊ cãliter ſequi ɔcluſio vera. Et ꝑ ɔſequẽs ſi ſequat̄ aliq̄ñ ɔcluſio vera ad p̄miſſas falſas hoc erit ſolũ ɔtin/ genter ⁊ ꝑ accñs. Maiorẽ iſtius rõnis ꝓbat phs ſic. q̄ꝛ ſi ad idem añs af/ firmatũ ⁊ negatũ ſequeret̄ neceſſario idẽ ɔ̄ns tunc ad vnũ oppoſitorũ ſeu contradictoriorũ ſequeret̄ reliquũ quod eſt impoſſibile. Et hoc oſtendit phs exemplariter in littera

Dr̃ Ad q̄d eſt iſta ſecũda ꝓtãs ſyllogiſmorũ vtilis. Soͦ ad co/ gnoſcẽdum ꝙ ex veritate ɔcluſionis non poteſt inferri veritas p̄ miſſarũ. imo ſi ex veritate ɔſequẽtis inferatur veritas añtis vel p̄miſſaꝝ ɔmittit̄ fallacia ɔ̄ñtis. vt dicit̄ in libro elenchorũ

¶ Capitulum tertium.

Circulo autem et ex ſe inuicẽ oſtendere eſt ꝑ concluſionem et econuerſo predicationem alterã ſumentem ⁊c.

In tertio capl͛o determiat phs ɔ̄ñr de tertia ꝓtãte q̄ eſt circularit̄ ſyll͛are

Querit̃ Utrũ poſſibile ſit circulariter ſyllogiſare Soͦ ꝙ ſic. Arguit̄. phs dt p̄mo poſteriorũ ꝙ nõ ɔtingit cir culariter demrãre. g͛ etiã nõ ɔtigit circulariter ſyllogiſare. ɔ̄ña tenet a ſi mili Solo͛ ꝙ nõ eſt ſil͛e. q̄ꝛ plus requirit̄ ad demõſtratiõem q̄ʒ ad ſyllo giſmũ ſimpl͛r dcm̄. q̄ꝛ ad demõſtratõem requirit̄ ꝙ p̄miſſe ſint p͛ores et notiores ɔcluſione ſimpl͛r ſʒ hoc nõ req̄rit̄ ad ſyll͛m. Uel dõm ꝙ nõ ɔtin/ git circulariter demõſtrare manẽdo in eodem genere cognitionis ſed be/ ne in diuerſis

Ar̃ In ſyll͛o circulari ɔmittit̄ petitio p̄ncipij. g͛ nõ ɔtingit circularit̄ ſyll͛are. Añs ꝓbat̄ q̄ꝛ ꝓcedit̄ ab eodẽ ad idem Soͦ licʒ in ſyll͛o circulari procedat̄ ab eodẽ ad idem ſm rẽ non tñ ſm modũ/ et ergo in eo non cõmittit̄ petitio princcipij.

Dr̃ Quid eſt circulariter ſyllogiſare Solo͛ ẽ ex ɔcluſione p͛oris ſyl logiſmi cũ ɔuertente alicuius p̄miſſarũ inferre aliam premiſſam non cõuerſam Exempli gratia ſit iſte prior ſyllogiſmus in barbara Om̄e aial rationale eſt riſibile. Om̄is hõ eſt aial rõale. ergo ois hõ eſt riſibilis Ex ɔcluſione illius ſyllogiſmi cum ɔuertẽte minoris poteſt inferri ma/

ioꝛ sic arguendo.oē aīal rōnale est risibilis.oē aīal rōnale est hō. ergo oīe aīal rōnale est risibile. sil'r etiam ex ꝯclusione cū ꝯuertente maioꝛis potest inferri minoꝛ sic arguendo.oīe risibile est aīal rōnale oīs hō est risibilis.ġ omnis homo est animal rationale.

Querit̃ De qua ꝯuersione loquitur phs qñ dicit cū cōuertēte alicuius ꝑmissaꝝ. So° de ꝯuersione simplici.ſ ꝯ hoc Arguit̃. Ex illo sequeret̃ ꝙ in barbara non posset fieri syllogismus ꝯuersiuus. Sequela probat̃.qꝛ barbara constat ex puris vniuersalibus affirmatiuis que non possunt simpliciter ꝯuerti. Solutio licet ꝓpōnes vl'es affirmatiue nō possint cōuerti simpliciter in terminis ī ꝯuertibilibꝫ tamē quando sunt ꝯstitute ex termīs ꝯuertibilibus tūc bene possunt simpliciter ꝯuerti.Sicut est bona ꝯuersio.Oīe aīal rōnale est risibile. ergo oīe risibile est animal rationale.

Queritur Ergo in quibꝫ terminis habet fieri syllogismus circularis. Sol'o in terminis cōuertibilibus si saltem debeat esse verus.qꝛ al's premisse non possunt semꝑ cōuerti simpliciter quod tamen requiritur ad syll'm circularē vt patuit

Contra. Ex illo sequeret̃ ꝙ syllogismus circularis non esset forma lis ꝯpña. Sequela ptꝫ qꝛ non tenet in omnibꝫ terminis sed solū in termis ꝯuertibilibꝫ. Sol'o nō est absolute nccariū syll'm circularem ꝓcedere ex termīs ꝯuertibilibꝫ.imo potest fieri in oībꝫ terminis.Sed supposito ꝙ debeat eē verus tunc solum fit in termīs ꝯuertibilibus sicut dictum est.

Querit̃ Quō docet phs circulariter syllogisare. Sol'o docet h̄ diuersimode in diuersis figuris.ꝑmo in prima figura.secūdo in secūda.et tertio in tertia.In prima figura docet dupl'r scꝫ ꝑmo in modis vniuersalibꝫ barbara et celarēt.⁊ scd'o ī modis ꝑticularibꝫ

Ur̃ Quō docet syllogisare circularit̃ ī barbara. So° dr̃ ꝙ ī barbara vtraqꝫ premissaꝝ scꝫ tā maioꝛ ꝙ̄ minoꝛ pōt syllogisari circulariter qꝛ ex ꝯclusione ꝓoris syllogismi cū ꝯuertēte minoꝛꝭ infert̃ maioꝛ ⁊ ex ꝯclusione cū ꝯuertēte maioꝛis infertur minoꝛ Et de hoc exemplū habitū est circa definitionē eius qd' est circulariter syllogisare.

Queritur Ex quo ꝯuertens maioꝛis ⁊ minoꝛis in tali syllogisatōne circulari assumunt̃ ⁊ non sunt demonstrate vel syllogisate An ille etiā possint circulariter syllogisari. Sol'o phi ꝙ sic qꝛ ex ꝯuertente ꝯclusionis prioꝛis syllogismi posita ꝓ minoꝛe et minoꝛe posita ꝓ maioꝛe syllogisatur ꝯuertens maioꝛis. Et ex ꝯuertente eiusdem ꝯclusionis posita ꝓ maioꝛe ⁊ maioꝛe posita pro minoꝛe syllogisatur conuertens minoꝛis.

Ur̃ Tūc iterū Ex quo illa ꝯuertēs ꝯclusionis que ibi assumit̃ etiā est indemōstrata ⁊ insyllogisata An illa etiā possit circulariter syll'ari. So° phi ꝙ sic.qꝛ ex ꝯuertente minoꝛis sumpta ꝓ maioꝛe ⁊ conuertēte maioꝛis sumpta ꝓ minoꝛe infert̃ illa ꝯuertēs ꝯclusionis Et totū istud pōt faciliter practicari in exēplo supius posito Vñ ex istis patet ꝙ̄ in barbara oīa possunt circulariter syllogisari.

Queritur Quō syllogisat̄ circulariter in celarēt. Solu/tio in celarēt maioꝛ p̄t syllogisari circularit̄. ſʒ nō minoꝛ nisi impfecte. p̄mum p̄ʒ sic. qꝛ ex ꝯclusione p̄oris syllogismi cū conuertente minoris infert̄ maioꝛ. Exempli gratia sit iste syllogismus in ce/larent nullū aīal ratōnale est asinus. oīs hō est aīal ratōnale. ergo null⁹ hō est asinus. Tunc arguit̄ circulariter sic. nullus hō est asinus. oē aīal rōnale est hō. ꝗ nullū aīal rōnale ē asin⁹ ⁊ illa ꝯclusio fuit maioꝛ syllogismi p̄oris

Queritur Quō ostendit̄ scd̄m scʒ ꝙ minoꝛ in celarēt nō p̄t pfecte syllogisari circulariter. Solutio. qꝛ si mi/noꝛ de celarent posset perfecte circulariter syllogisari. tunc syllogisaretur per ꝯclusionē que est vniuersalis negatiua ⁊ per ꝯuertentē maioris q̄ etiā est vniuersalis negatiua. ⁊ sic ex puris negatiuis inferret̄ ꝯclusio affirma/tiua quod est impossibile. ⁊ ergo nō potest minoꝛ pfecte syllogisari circula/riter licet imperfecte possit.

Queritur Quō hoc debet intelligi ꝙ illa minoꝛ p̄t ipfecte circularit̄ syllogisari. Solo hoc dʒ sic intelligi qꝛ ad syllogisandū illā minorē oʒ maiorē p̄oris syllogismi primo ꝯuertere simpl'r. ⁊ tūc resoluere ꝯuertentē illius maioris in vnā hypoteticā Exem/pli grā. Si iste esset syllogismus in celarent. nullū b est a. oē c est b ꝗ nullū c est a. tūc ad syllogisandū circulariter illā minorē q̄ est om̄e c est b. opʒ pri/mo maiorē ꝯuertere simpl'r. hoc mō nullū b est a. ꝗ nullū a est b. ⁊ tunc re/soluere illā scd̄am q̄ est ꝯuertens in vnā hypoteticam sic Cui nulli inest a illi om̄i inest b ⁊ illā ponere ꝑ maiore ⁊ tunc ꝯclusionē p̄oris syllogismi ꝑ minore. ⁊ tunc seq̄tur minoꝛ p̄oris syllogismi. sic arguendo. Cui nulli in/est a illi om̄i inest b. nulli c inest a. ergo oī c inest b. Sʒ iste modus syllogi/sandi est impfectus. qꝛ nō tenet in virtute dici de om̄i vel dici de nullo sed in virtute istius ꝯditionalis si ab aliquo remoueat̄ vnū ꝙ statim infert re/liquum vt si nō est homo est nonhomo.

Queritur An ergo talis syll'us quo dr̄. Cui nulli inest a illi om̄i inest b ⁊c̄. sit in aliquo modo ⁊ in aliqua figu/ra. Solutio ꝙ nō est in aliquo modo. qꝛ nō est syllogismus ostensiuus sed magis hypoteticus. Sed est bene in aliqua figura. vñ iste syllogism⁹ de quo hic fit mentio ſm dispōem terminoꝝ ꝑpōnis est in p̄ma figura. liʒ respiciendo ad subiectum prime partis illius hypotetice possit dici in ter/tia figura.

Queritur Quō docet ph̄us syllogisare circulariter in mo/dis pticularibus prime figure scʒ in darij ⁊ ferio Solutio dicit ꝙ in illis duobus modis maioꝛ que est vniuersalis non potest circulariter syllogisari. Et ratio illius est. qꝛ si sic tunc syllogisaret̄ per ꝯclusionem que est particularis ⁊ per ꝯuertentem minoris que etiam est particularis. ⁊ sic argueretur ex puris particularibus quod fieri nō po/test. Sed minoꝛ que est particularis affirmatiua illa potest bene syllogi/sari circulariter sed differenter. quia minoꝛ de darij potest perfecte syllogi/

sari ex ꝯclusione ꝓoris syllogismi cum ꝯuertente maioris. Sed minor de ferio nõ p̄t syllogisari nisi imꝑfecte scȝ resoluẽdo ꝯuertentẽ maioris in vnã hypoteticã sicut dictum est in celarent.

Queritur Quõ docet phus circulariter syllogisare in scd̃a figura Solutio primo docet hoc in modis vniuersalibus. scd̃o in modis ꝑticularibus.

Queritur Quõ debet syllogisari circulariter in modis vniuersalibꝫ. scȝ cesare ꝛ camestres Solutio dicit phus ꝙ vniuersalis affirmatiua in illis, nõ potest circulariter syllogisari. Et ratio est. qꝛ vniuersalis affirmatiua nõ potest cõcludi nisi ex duabus vniuersalibus affirmatiuis sed in scd̃a figura ex puris affirmatiuis nihil sequitur. Sed vniuersalis negatiua potest bene in eis circulariter syllogisari. sed differenter tamẽ in cesare ꝛ camestres. qꝛ in camestres ex ꝯuertẽte maioris ꝛ ꝯclusione infertur minor in ꝓpria forma in eadem figura ꝛ in eodeȝ modo. Sed in cesare ex ꝯclusione ꝛ ꝯuertente minoris infertur maior nõ in ꝓpria forma nec in eadem figura aut modo sȝ in sua ꝯuertẽte in celarent

Queritur Quõ syllogisaꝛ circulariter in modis ꝑticularibꝫ scd̃e figure scȝ in festino ꝛ baroco. Solutio dicit phus ꝙ in illis nõ potest p̄missa vniuersalis circulariter syllogisari. qꝛ tũc ambe p̄misse fierent ꝑticulares quod esse nõ potest. Sed p̄missa ꝑticularis bene potest syllogisari sed differenter. qꝛ in baroco ex ꝯclusione prioris syllogismi cum ꝯuertente maioris infertur minor in ꝓpria forma ꝛ in eodẽ modo. Sed in festino ad syllogisandũ circulariter minorem que est ꝑticularis affirmatiua. oportet resoluere maiorẽ sine ꝯuersione eius in vnã hypoteticam ꝛ tunc ponere ꝯclusionẽ ꝓ minore sic. Cui nulli inest lapis illi omni inest animal. Sed alicui homini nõ inest lapis. ergo alicui homini inest animal. Illa eñ ꝯclusio est minor istiꝰ syllogismi directi in festino. nullꝰ lapis est aĩal q̇dam hõ est aĩal ergo q̇dam hõ nõ est lapis.

Queritur Quõ docet phs circulariter syllogisare in tertia figura Solutio. dicit ꝙ in modis vniuersalibus tertie figure scȝ darapti ꝛ felapton neutra premissarum potest circulariter syllogisari. Et ratio illius est qꝛ ꝯclusio in eis est ꝑticularis ꝛ ergo ex ꝯclusione sumpta cum vna p̄missarum nõ potest inferri alia premissa. q̇a alꝭ vlꝛ syllogisareꝛ ex ꝑticulari qd̕ fieri nõ potest.

Queritur Utrum tunc in modis particularibus tertie figure potest syllogisari circulariter. Soꝰ phꝭ ꝙ p̄missa vniuersalis in eis nõ potest circulariter syllogisari ꝓpter causam prius dictam. sed particularis bene. sed differenter. quia in disamis ꝛ bocardo ex ꝯclusione ꝛ ꝯuertente minoris infertur maior in propria forma sed in datisi ꝛ ferison nõ potest inferri premissa particularis in propria forma. quia in datisi ex conclusione ꝛ ꝯuertente maioris non sequitur minor sed tantum conuertens minoris ꝛ ad illam ꝯsequenter per ꝯuersionẽ simplicem sequitur minor in propria forma. Et in ferison ex ꝯuertente maioris resoluta in vnam hypoteticam ꝛ ꝯclusionem syllogisatur minor in for

ma sue conuertentis ⁊ alias nõ quõ autem debeat maior conuerti ⁊ resolui in vnam hypoteticam satis patet ex dictis circa celarent secundum modum prime figure.

Queritur Quot correlaria infert phus ex dictis Solutio quattuor. Primum est ꝙ ꝑmisse syllogismorum ꝑme figure syllogisantur circulariter per ꝑmam vel tertiam figuram. Nam quando conclusio est affirmatiua tũc fit ostensio per primam figuram. Sed quando conclusio est negatiua ⁊ premissa affirmatiua syllogisatur. tunc fit ostensio per tertiam figuram. quia tunc fit resolutio in vnam hypoteticam que ex parte subiecti prime partis sue facit dispositõnem tertie figure vt prius dictum fuit.

¶ Secundum correlarium est ꝙ in syllogismis vlib⁹ scḋe figure ostensio fit ꝑ ꝑmã scḋaʒ vl' tertiã figuras sʒ in sylłis ꝑticularib⁹ tm̃ ꝑ scḋaʒ ⁊ tciã

¶ Tertiũ ꝙ in syllogismis tertie figure nõ fit oñsio nisi ꝑ tertiã figurã

¶ Quartũ correlariũ. ꝙ syllogismi circulares in secũda ⁊ tertia figuris q̃ nõ fiunt per eandem figuram sunt oẽs imꝑfecti circuli qꝛ in eis ex conclusione ⁊ ꝯuertente vnius ꝑmissarum non infertur altera ꝑmissa in propria forma. sed in forma sue ꝯuertẽtis sicut patuit in cesare ⁊ datisi

Querit Ad quid est ista tertia potestas vtilis. Solutio ad ꝓbandũ quãlibet ꝑmissarum ⁊ vt nihil in syllogismo maneat indemonstratum.

¶ Quartũ capitulum.

Cõuertere aũt ⁊ trãsponẽtẽ cõclusionẽ facere syllogismuʒ

¶ In hoc capitulo determinat phs de quarta potestate syllogismorum que est conuersiue syllogisare.

Queritur Quid est ꝯuersiue syllogisare. Solutio est ex opposito conclusionis cum vna premissarum inferre oppositum alterius premisse. Et sic etiam definitur syllogism⁹ conuersiuus. ꝙ syllogismus ꝯuersiuus est q̇ ex opposito ꝯclusionis cum vna ꝑmissaꝝ infert oppositum alterius ꝑmisse. ⁊ vocatur ꝯuersiuus nõ a conuersione in terminis sed qꝛ fit ꝯuersio ꝯclusionis ⁊ alterius premissarum in oppositam qualitatem.

Querit Quid intelligit̃ ibi ꝑ oppositũ qñ dr̃ ex opposito ꝯclusionis Solutio oppositũ ꝯtradictoriũ vel ꝯtrarium qꝛ aliqñ in syllogismo ꝯuersiuo sumit̃ oppositũ ꝯtradictoriũ conclusionis aliqñ ꝯtrariũ ⁊ sub ꝯtrario intelligit̃ hic etiã subcõtrariuʒ. Verũ tñ est vt dr̃ phs. Q: multũ refert in syllogismo ꝯuersiuo sumere oppositũ ꝯtradictoriũ vel sumere oppositum ꝯtrarium. qꝛ nõ fit idem syllogism⁹ ꝯclusione sic vel sic conuersa vt patebit in sequentibus.

Qr Vbi dꝫ oppositũ ꝯclusionis poni in sylło ꝯuersiuo vtꝝ scʒ in loco maioris vel in loco minoris. Soło ꝙ oppositũ ꝯclusionis dꝫ sꝑ poni in loco ꝓpõis interimẽde. ita ꝙ si maior ꝓpõis sylłi sit interimẽda oppositũ ꝯclusionis ponat̃ in loco maioris ⁊ sumat̃ cũ minore. ⁊ si minor

sit interimenda oppositum conclusionis sumatur cum maiore

Queritur Quot modis potest fieri syllogismus conversiuus Solutio duobus modis. vno modo sumendo oppositum contrarium conclusionis, pro altera premissarum. Alio modo sumendo oppositum contradictorium pro altera premissarum

Queritur Quomodo fit syllogismus conversiuus sumendo oppositum contrarium conclusionis Solutio fit solum in modis vniuersalibus prime et secunde figurarum ad minorem. inferendo scilicet ex opposito contrario conclusionis cum maiore oppositum contrarium minoris. Exemplum vt sit iste syllogismus in barbara. omne animal est substantia omnis homo est animal ergo omnis homo est substantia. tunc ex opposito contrario conclusionis quod est nullus homo est substantia cum maiore infertur oppositum minoris illius syllogismi sic arguendo in camestres. omne animal est substantia nullus homo est substantia. ergo nullus homo est animal. et pari modo potest exemplificari in celarent cesare et camestres. Nam minor de celarent syllogisatur conversiue in cesare et minor de cesare econtra in celarent minor vero de camestres in barbara.

Queritur Utrum maior possit etiam conversiue syllogisari in illis modis vniuersalibus. Solutio philosophi quod non. Et ratio generalis ad hoc est quia si maior in illis syllogisaretur conversiue tunc oporteret syllogismum talem conversiuum fieri in tertia figura. sed in tertia figura non potest concludi contrarium maioris quia in tertia figura non concluditur nisi particulariter.

Queritur Utrum syllogismus conversiuus possit etiam fieri in modis particularibus sumendo oppositum contrarium conclusionis. Solutio philosophi quod non quia in nullo modo particulari cuiuscumque figure potest aliqua premissarum conversiue syllogisari vel interimi. Et ratio generalis ad hoc est quia vel inferretur contrarium premisse vniuersalis vel premisse particularis Non potest dici quod inferretur contrarium premisse vniuersalis quia tunc vniuersalis concluderetur ex particulari quod fieri non potest. Nec etiam potest dici quod inferretur contrarium premisse particularis quia vnum contrarium particulare non interimit aliud. quia due contrarie particulares hoc est due subcontrarie stant simul in veritate.

Queritur Quomodo fit syllogismus conversiuus sumendo oppositum contradictorium conclusionis. Solutio ille potest fieri in omnibus modis et figuris, quia in quolibet modo cuiuslibet figure ex opposito contradictorio conclusionis cum vna premissarum potest inferri oppositum contradictorium alterius premisse tam maioris quam minoris demptis duobus scilicet darapti et felapton in quibus non infertur oppositum contradictorium sed contrarium maioris vel minoris Et ratio generalis ad hoc est. quia in omni bona consequentia ex opposito contradictorio consequentis potest inferri oppositum antecedentis. ergo in quolibet modo etiam cuiuslibet figure ex opposito contradictorio conclusionis potest inferri oppositum vel ad minus contrarium cuiuslibet premisse.

Nota In syllogismo conversiuo ex opposito contradictorio consequentis non infertur oppositum contradictorium antecedentis, ergo syllogismus conversiuus non est bonus syllogismus.

Añs ꝓbaṫ. qꝛ inferṫ solū oppositū vnius premisse sꝫ vna premissa non est totum añs in syllogismo Solꝰ ꝙ totuꝫ añs in syllogismo ꝯstitutū ex duabꝫ premissis habet se ꝑ modum totius copulatiui sꝫ destructa vna ꝑ-te totius copulatiui totum destruitur. ergo etiam destructa vna premissa destruitur totum añs in syllogismo.

Querit̃ In qua figura debet esse syllꝰs ꝯuersiuus q̄ ex opposito ꝯtradictorio ꝯclusionis sic interimat maiorē vel mino-rem prioris sylli Solꝰ phi ꝙ ad interimendū maiorē alicuius sylli pri-me figure oportet syllogismū ꝯuersiuum esse in tertia figura. et ad interi-mendū minorē in pma figura oportet eū esse in secūda. Et rō istius ē qꝛ oppositū ꝯclusionis syllogismi pme figure ⁊ minor ꝯueniūt in subiecto sꝫ talis ꝯueniētia facit dispōem tertie figure. sꝫ oppositū ꝯclusionis syllogis-mi pme figure ⁊ maior ꝯueniunt in p̄dicato ⁊ talis ꝯuenientia facit dispo-sitōem scđe figure. Et ergo ad interimēdum maiorē in pma figura opor-tet syllogismū ꝯuersiuum esse in tertia figura. sꝫ ad interimēdū minorem oportet eum esse in secunda.

Querit̃ In qua figura debet esse syllogismus ꝯuersiuus ad in-terimendū maiorē vel minorem in scđa figura Solꝰ ad interimēdū maiorē alicuius sylli scđe figure oportet syllm ꝯuersiuum esse in tertia figura. Et ad interimendū minorē oportet eū esse in pma fi-gura Et ratio est. qꝛ oppositū ꝯclusionis sylli scđe figure ⁊ minor ꝯueniūt in subiecto. ⁊ ẜ qñ ex eis inferṫ maior fit dispō tertie figure vbi mediū bis subijciṫ. Sꝫ oppositū ꝯclusiōis taꝉ sylli ⁊ maior faciūt dispōeꝫ pme figure

Querit̃ In qua figura debet esse syllꝰs ꝯuersiuus ad interimē-dum maiorē vel minorē alicuius sylli in tertia figura. Solꝰ ꝙ maior sylli tertie figure interimiṫ ꝑ syllm ꝯuersiuū factū in pri-ma figura. Et minor ꝑ syllm factū in secūda. Et rō est eadem q̄ dicta est qꝛ scꝫ oppositū ꝯclusionis sylli tertie figure ⁊ minor faciūt dispōem prime figure. sꝫ oppositū ꝯclusionis ⁊ maior ꝯueniūt in p̄dicato ⁊ faciūt dispōeꝫ secunde figure.

Dr̃ Ad q̄d est ista potestas scꝫ ꝯuersiue syllogisare vtilis Solꝰ va-let ad oñdendū ꝯñam pꝛis sylli esse necessariam et formaleꝫ

¶Quintum capitulum.

Per impossibile aūt syllogismus ostenditur qñ quidē cō-tradictio poniṫ et assumitur aliqua propositio

¶In hoc q̄nto capꝰ determīat phus de quinta potestate sylloꝝ que est ꝑ impossibile syllogisare. Et diuidiṫ in duas ptes. In pma docet ꝑ ipossi-bile syllogisare. Et in scđa ꝯpat syllm ꝑ ipossibile ad syllm ostensiuū

Querit̃ Quid est ꝑ ipossibile syllogisare Solꝰ est ex opposito ꝯtradictorio ꝯclusionis ꝓbande cū vna premissa mani-feste vera inferre cōclusionē manifeste falsam. ex cujus falsitate fit reditus ad interimendū oppositū ꝯclusionis probande. et ex ꝯñti ad ꝓbandū ꝯclu-sionē pncipaliter intentā. Exēpli gratia. si ista sit ꝯclusio ꝓbanda quidaꝫ

homo non est asinus. Et sit negata a proteruo rñ re tūc capiaꝛ eius ꝯtradi/ctoria. scʒ oīs hō est asin⁹ cū vna alia manifeste vera. ꝛ syllogiseꝛ sic Omīs asinus est irrationalis. oīs hō est asinus. g̊ oīs hō est irrōnalis. Illa ꝯclu/sio est falsa. ergo aliqua p̄missarū. Non maioꝛ ergo minoꝛ ꝛ p ꝯn̄s si mioꝛ est falsa tunc cōtradictoria ip̄ius est vera q̄ est conclusio probanda scʒ ista quidā homo non est asinus.

Queritᵒ Quot ꝓcessus sīt in syllogismo ad impossibile Soᵒ quatuoꝛ p̄ncipales processus. Primus est syllogisticus et ostensiuus ab opposito ꝯclusionis ꝓbande cū vno manifeste vero ad ꝯclu/sionē manifeste falsam. Alij vero tres sunt enthimematici ꝛ reflexiui q̄ꝝ p̄mus est a falsitate ꝯclusionis ad falsitatē alicuius p̄missaꝝ. tertia qñ dꝛ non maioꝛ. ergo minoꝛ vel ecōtra. quartus quādo dꝛ si maioꝛ est falsa tūc ꝯtradictoria ip̄ius que fuit conclusio ꝓbanda est vera

Qr̄ Utrū syllogismus ad impossibile sit distinctus a syllogismo cō/uersiuo Solᵒ phi q̄ sic. Et ratio illius est. qꝛ syllogismus con/uersiuus semp p̄supponit aliquem syllogismū prius factum ex cuius con/clusionis opposito cū vna p̄missarū infert oppositum alterius p̄misse sicut prius patuit. Sed syllogismus ad impossibile non presupponit necessario aliquem syllogismū prius factum. quia non requirit conclusionem necessa/rio syllogisatam. sʒ sufficit sibi q̄ sit syllogisata vel syllogisanda. Secūda etiam extra textum sic dr̄ñ. qꝛ syllogismus ꝯuersiuus procedit taʒ ex op/posito ꝯtrario q̄ʒ ꝯtradictorio ꝯclusionis. sʒ sylls ad impossibile solū ꝓce/dit ex opposito ꝯtradictorio. Et rō illius dr̄ñe est. qꝛ syllogismus ꝯuersiu⁹ ordinaꝛ ad oñdendū bonitatē ꝯseq̄ntie. sed illa p̄t ostendi tam ex opposito ꝯtrario q̄ʒ ꝯtradictorio qꝛ nec ꝯtraria nec ꝯtradictoria pn̄t silr eē vera. Sʒ syllogismus ad impossibile ordinaꝛ ad redarguendū falsuʒ ꝛ ad ꝓbādaʒ ꝯclusionē p̄ncipaliter intentam. sed hoc nō p̄t fieri nisi ex opposito ꝯtradic/torio. qꝛ ꝯtraria possunt esse simul falsa. ꝛ subcōtraria pn̄t esse simul vera in materia cōtingenti. Sunt adhuc tres alie dr̄ñe quas ponit Albertus vide eas in ꝯmento.

Queritur Utrū syllogismus ad impossibile habeat etiā ali/quam ꝯuenientiā cū syllogismo ꝯuersiuo Soᵒ phi q̄ sic. Quia in hoc ꝯueniūt q̄ termini silr se habēt in vtroq̄ʒ ꝛ eodē mō sumunꝛ qꝛ vtrobiq̄ʒ sumitur oppositū ꝯclusionis syllogisate vel syllogisan/de. Et ergo vbicūq̄ʒ seu in quacūq̄ʒ figura fit syllogismus ꝯuersiuus ibi etiam fit syllogismus ad impossibile ꝛ econtra. ex eisdē terminis. Et hoc ꝓbat phs exēplariter in prima figura et dicit q̄ simili modo potest exem/plificari in alijs.

Queritᵒ Quō docet phs p impossibile syllogisare Solutio. ponit in textu istā ꝯclusionē generalē. Qʒ in oībꝫ figurꝭ q̄libet ꝯclusio tam vlis q̄ʒ p̄ticularis tam affirmatiua q̄ʒ negatiua p̄t syl/logisari p impossibile excepta sola vli affirmatiua q̄ nō p̄t syllogisari p im/possibile syllogisari in p̄ma figura. Et rō istius est qꝛ oīs illa ꝯclusio ꝛ so/luʒ illa p̄t p īpossibile syllogisari in aliq̄ figura ꝛ aliq̄ mō cui⁹ ꝯdictoria in

illa figura vel modo pt̄ esse p̄missa ſ; sic est. ꝙ ꝯtradictoria cuiuslibet ꝯclu
sionis pt̄ esse p̄missa in q̄libet figura dempta sola ꝯtradictoria vl'is affir/
matiue q̄ est ꝑticularis negatiua. illa em̄ non pt̄ esse p̄missa in p̄ma figura
ergo. Et ꝙ ꝑticularis negatiua nō pt̄ esse p̄missa in p̄ma figura. pz q2 vel
esset maioꝛ vel minoꝛ. Non maioꝛ q2 maioꝛe ꝑticulari nihil seq̄tur in p̄ma
figura. nō etiā minoꝛ. q2 minoꝛ in p̄ma non pt̄ esse negatiua.

Queritur Utrū tunc ꝯclusio vl'is affirmatiua possit syllogisari ꝑ
impossibile in aliq̄ alia figura Solutio ꝙ sic tam ī se/
cūda q̄ȝ in tertia. Quia si accipiat ꝯtradictoriū eius cū maioꝛe vl'i affirma
tiua fit syllogismus in secūda figura. s. in baroco Et si capiat idē ꝯtradic/
toriū cū minoꝛe vl'i affirmatiua tūc fit syllogismus in tertia figura sc; bo/
cardo. Q̄uo āt in alijs modis ꝛ figuris syllogiset ꝑ impossibile deducit
ph's exemplariter ad longum in textu.

☞ Querit. Circa scd̄az ꝑtē capl'i q̄uo ꝓbat ph's syll'm ad ipossibile ad
syllogismū ostēsiuū Sol'o dupl'r. p̄mo q̄ ad drām. scd̄o q̄ ad ꝯuenientiā
Quot drās ponit īter syll'm ad īpossibile ꝛ syll'm ostēsiuū Sol'o
Dr ꝙ tres. Prima est. q2 syll's ad īpossibile ꝓcedit ex vna p̄missa
manifeste falsa quā vult interimere ꝛ alia manifeste vera ſ; syll's
ostensiu9 ꝓcedit ex p̄missis indubitāter veris ꝛ ꝯcessis Scd̄a drā est. q̄a
licet vterq; syll's sumat duas p̄missas tanq̄ȝ indubitabiles tn̄ hoc est drn̄r
q2 syll's ostēsiu9 sumit illas tanq̄ȝ indubitabiles simpl'r ex q̄b9 fit syll's. sed
syll's ad ipossibile sumit solū vnā eaꝝ ꝛ pro altera sumit oppositū ꝯtradic/
toriū ꝯclusionis ꝓbande Tertia drā est. q2 in syll'o ostēsiuo nō req̄rit ꝙ cō
clusio sit nota p̄us anq̄ȝ ꝯcludat ꝑ syll'm nec oz eā opinari verā vl' falsaz
Sz in syll'o ad ipossibile oz supponere ꝯclusionē p̄mi ꝓcessus esse falsaz

☞ Querit q̄uo ꝓbat p. syll'm ad īpossibile ad ostēsiuū penes ꝯuenientiā
Sol'o dr ꝙ in hoc ꝯueniūt. ꝙ q̄cūq; ꝯclusio q̄ ꝯcludit ꝑ syll'm ostēsiuū illa
pt̄ etiā ex eisdē terminis ꝯcludi ꝑ syll'm ad ipossibile et eꝯ. Et hoc sic ostēdit
ph's. q2 oīs ꝯclusio syllogisata ꝑ īpossibile in p̄ma figura si sit negatiā pt̄
syll'ari ostēsiue in scd̄a figura. si vero sit affirmatiua tūc pt̄ syllogisari in tc̄ia
figura. Et oīs cōclusio syllogisata ꝑ īpossibile in scd̄a figura pt̄ syllogisari
ostēsiue in p̄ma figura. Et oīs ꝯclusio syllogisata ꝑ īpossibile in tertia figu
ra pt̄ sill'ari ostēsiue in p̄ma si ē affirmatiā ꝛ in scd̄a si ē negatiua Exēpli grā
sit ista ꝯclusio vl'is negatiua null9 hō est asin9 syll'ata ꝑ īpossibile in p̄ma fi
guro in darij. sic oīs asinus est q̄drupes q̄dā hō est asin9. g̊ q̄dā hō est qua
drupes. ꝯclusio est falsa g̊ aliq̄ p̄missaꝝ. nō maioꝛ g̊ minoꝛ. ꝛ si minoꝛ ē fal
sa ꝯdictoria sua est vera. s. ista nullus hō est asinus q̄ fuit ꝯclusio ꝓbanda
Ex illis eisdē terminis pt̄ sillogisari ostēsiue sic in camestres. Oīs asin9 est
quadrupes. nullus hō est quadrupes. ergo nullus hō est asinus Et sicut
hoc iam ostensum est de vl'i negatiua in p̄ma figura. ita ph's inductiue
ostendit de omnib9 alijs in singulis figuris

Queritur Ad q̄d est ista ꝑtās. s. ꝑ īpossibile sillogisare vtil'. So9
ad redarguendū falsum siue sit sillogisatū siue nō ꝛ ad ꝓ
bandū verū contra ꝓteruos respondentes qui nihil volunt concedere nisi
sic cogantur ꝛ ducantur ad incōueniens.

¶Sextum capitulum.

In qua aũt figura est oppositis propositionibus syllogisa re et in qua non est sic erit manifestum.

¶In hoc sexto caplo determinat phs ꝯñr de sexta ꝛ vltima ptãte syllogismorũ que est ex oppositis syllogisare

Querit Quot modis ꝓpões dicunt opposite. Soº duob modis. scꝫ vnoº fm locutõem. ꝛ alioº fm rẽ. ꝓpões opposite fm locutiõem dicunt. q̄ ꝗuis fm rem simul esse possint tñ in sermone dñt p affirmationem et negationẽ. Sꝫ ꝓpões opposite fm rem dicuntur que a seinuicẽ remouentur. ita ꝙ simul stare non possunt.

Qr Quotuplices sunt ꝓpões opposite fm locutõem ꝛ quotuplices fm rem Solo. phi sunt quadruplices fm locutõem scꝫ ꝯtrarie subcõtrarie ꝛ duplices ꝯtradictorie. Sꝫ sunt solum triplices ꝓpões opposite fm rem scꝫ opposite ꝯtrarie ꝛ duplices ꝯtradictorie. Cõtrarie sunt vt omĩ inesse ꝛ nulli inesse. ꝯdictorie vero sunt oĩ inesse ꝛ nõ oĩ ineẽ. ꝛ alicui inesse ꝛ nulli ineẽ ille eñ nullo mõ pñt simul stare ꝛ ĝ dicunt opposite fm locutõem ꝛ fm rẽ. ꝓpões eñ subcõtrarie dicunt opposite fm locutõem tñ qꝛ pñt sil stare in eodem eo ꝙ pñt esse sil vere in materia ꝯtingenti

Ar Propões ꝯtrarie etiã pñt sil stare in eodem ergo nõ sunt opposite fm rẽ. Añs pbat. qꝛ pñt esse simul false Soº alberti ꝙ neganda est ꝯña. Et rõ est. qꝛ in falso sil esse est in nullo sil eẽ. qꝛ falsum ẽ non ens. ꝛ ergo ꝯtrarie ꝓpões nõ pñt sil stare in eodem

Qr Ex qb oppositis habet fieri syllogismus ex oppositis Soº ex oppositis ꝯtrarijs vel ꝯtradictorijs tñ ꝛ nõ ex subcõtrarijs Et ratio illius est. qꝛ in omĩ syllogismo mediũ debet teneri vniuoce ꝛ nõ pro diuersis. sꝫ in ꝓpõnibus subcõtrarijs subiectũ pt teneri p diuersis. ꝛ ergo si ex eis fieret sylls tũc staret mediũ nõ teneri vniuoce sꝫ p diuersis

Queritur Quõ definit sylls ex oppositis Soº sic sylls ex oppositis est sylls pcedẽs ex ꝓpõnib ꝯtrarie vel ꝯtradictorie oppositis ad ꝯcludendũ idem de seipo negatiue Exẽplũ vt nulla disciplina est studiosa. omĩs disciplina est studiosa. ergo nulla disciplina est disciplina

Ar In omni syllo debẽt esse tres termini ꝛ due ꝓpões. sꝫ in syllogismo ex oppositis nõ sunt nisi duo termini. ergo nõ est syllogismꝰ minor ptꝫ ex exẽplo iam dato Solo ꝙ licet in syllo ex oppositis sint solũ duo termini fm substãtiam ꝛ materialiter tamẽ formaliter ꝛ fm ratiõem sunt tres, quia vnus eorum supplet vicem duorum. quia ille qui non intrat conclusionem habet rationem medij ꝛ ille qui intrat conclusionem habet rationem maioris extremitatis et minoris ꝛ supplet vicem vtriusqꝫ.

☞ Cõtra. si vnus terminus posset supplere vicem duoꝝ terminoꝝ tunc eadem rõne posset supplere vicem trium et sic ex vno tñ termĩo possit cõstitui syllogismus Soº. negat illa seqla. nec est sile Et rõ diuersitatꝭ est

q2 si vnus terminus suppleret vicem trium in syllogismo tunc talis syllo-
gismus non haberet ꝯclusionē diuersam a premissis ⁊ mediuz intraret cō-
clusionē. et ergo aresto. vocat talē syllogismū fatuū syllogismum.

Queritur Quotuplex est syllogismus ex oppositis. Solo du-
plex. s. p se ⁊ p accn̄s. Sylls ex oppositis p se dr in quo
ꝯcludit idē de seipo negatiue ꝑm rem et ꝑm vocē vt ptz in exēplo p̄us po
sito. Sz syllogismus ex oppositis p accn̄s dicitur in quo totuz ꝯcludit de
sua pte vel supius de suo inferiori negatiue. Exēplū. vt nulla disciplina ē
studiosa. oīs medicina est disciplina. g̊ nulla medicina est studiosa ibi enim
nō syllogisat ex oppositis p se sz ex oppositis ex ꝯn̄ti ⁊ p accn̄s q̊dāmodo.

Queritur In qua figura habet fieri syllogismus ex oppositis.
Solutio. q in p̄ma figura nō potest fieri syllogism⁹
ex oppositis sz solū in secūda et in tertia

Queritur. quō pbat q syllogismus ex oppositis nō p̄t fieri in p̄ma figu
ra Solutio tali rōne q2 si syllogismus ex oppositis fieret in prima figura
vel esset affirmatiuus vel negatiuus. Nō affirmatiuus q2 syllogismus af
firmatiuus nō fit nisi ex duabus affirmatiuis sz ambe ꝓpōes opposite nō
pn̄t esse affirmatiue. sz oportet sp vnā earū esse negatiuā. Nec etiam nega-
tiuus q2 p̄misse opposite debēt habere idem subiectū ⁊ idē p̄dicatū eo q p-
positōnes opposite debeant ꝑticipare vtroqz termīo sz in p̄ma figura pre-
misse non possunt habere idē subiectū ⁊ idē p̄dicatū. sz qd est subiectū in
vna hoc debet esse predicatum in alia ⁊ ergo sylls ex oppositis non potest
fieri in prima figura

Queritur Quō fit sylls ex oppositꝫ in secūda figura So⁰
in oīb9 modis scd̄e figure p̄t fieri syllogism⁹ ex op
positis. Probat q2 in modis vniuersalib9 p̄t syllogisari ex ꝯtrarijs. Et in
modis ꝑticularib9 ex ꝯ̄dictorijs Exēplū p̄mi. vt in cesare sic arguit nulla
disciplia ē studiosa. oīs disciplia ē studiosa. g̊ nulla disciplia ē disciplia Et
trāspositis illis p̄missis arguit in camestres Exm scdi. vt in festino. nulla
disciplina est studiosa q̄daz disciplina est studiosa. g̊ q̄dā disciplina nō est
disciplina. In baroco a ūt sic. Omis disciplina est studiosa q̄dā disciplina
nō est studiosa ergo q̄dam disciplina nō est disciplina.

Queritur Quō fit syllogismus circularis in tertia figura Solo
in tertia figura fit solū in modis negatiuis. nō āt in mo
dis affirmatiuis q fiat in negatiuis. ptz q2 bn̄ seq̄tur in felapton sic argu-
endo. Nulla disciplina est studiosa oīs disciplina est studiosa. g̊ qd dā stu-
diosum non est studiosum. Et silr in alijs et q in modis affirmatiuis ter-
tie figure nō possit fieri sylls ex oppositis. ptz ex rōne adducta circa p̄maz
figuram. q2 sez oportet sp vnā ꝓpōnum oppositarū esse negatiuam.

Queritur Quot documēta ponit phs circa moduz syllogi-
sandi ex oppositis. Solutio q sex. Primuz q
syllogisando ex oppositis oportet sumere opposita ꝯtraria vel cōtradicto-
ria ⁊ non subcōtraria. Et ratio illius p̄us patuit.

¶ Scđm est ꝙ ad hoc ꝙ premisse syll'i ex oppositis ꝯcedāṫ oꝫ vtrāqꝫ ꝓsyllogisari vel oportet vnā earū concedi a respondente ⁊ alterā ꝓsyllogisari

¶ Tertium est ꝙ in secūda figura ⁊ siṁr in tertia potest sepius syllogisari ex oppositis. Et ratio illius est qꝛ sunt tres modi oppōnū scꝫ duo contradictorij et vnꝰ ꝯtrariꝰ scꝫ q̄libet oppositio hꝫ duas ꝓpōes oppositas et ergo ꝯtingit sex modis opposita ꝯbinari in syllogismis ex oppositis penes hoc scꝫ ꝙ in quolibet mō oppositum vel maioꝛ p̄t esse affirmatiua ⁊ minoꝛ negatiua vel econtra.

¶ Quartum documētum est ꝙ syll's ex oppositis differt a syll'o qui concludit verū ex falsis. Et ratio est. qꝛ licet in syll'o ex oppositis vna p̄missarū sit necessario falsa. tñ ex oppositis nunq̄ȝ potest inferri ꝯclusio vera sed tm̄ falsa ⁊ hoc tam in syllogismo ex oppositis ꝑse q̄ȝ ꝑ accidēs. qꝛ in syll'o ex oppositis ꝑ se semꝑ ꝯcluditur idem de seipo negatiue. In syll'o autē ex oppositis ꝑ accidēs totum ꝯcluditur de sua pte negatiue

¶ Quintum documētum est. ꝙ in syllogismis ex oppositis nihil ꝓhibet fieri hypothesim ꝯtradictionis .i. nihil repugnat supponere vtrāqꝫ ꝑtē contradictionis explicite vel implicite esse ꝯcessam a respōdente Et ratio illius est. qꝛ q̄uis magnū inconueniens sit respōdēti ꝯcedere duo ꝯtradictoria tamē maius incōueniens est imo maximū ꝯcedere ꝯclusionē in q̄ idem negaṫ de seipo qꝛ ꝑ hoc etiā ꝯuinciṫ ꝙ hypothesis sua qua scꝫ ꝯcessit duo contradictoria sit falsa Sicut si ducaṫ ad hoc ꝙ impar non est impar. Et ille videṫ hic esse sensus textus Aresto ſm expōem dñi Alberti q̄uis alij satis obscure exponāt

¶ Sextum documētum ⁊ vltimū est. ꝙ si velimus ꝯcludere vel ꝓsyllogisare duo opposita vel cōtraria q̄ sumuntur in syllogismo ex oppositis per vnum syllogismū. tūc oportet ꝙ in maioꝛe a pte predicati sumanṫ illa opposita copulatiue hoc modo. Omne animal est albū ⁊ non albuꝫ. omnis hō est aial. g̊ ois hō est albꝫ. et nō albꝫ Aliter em̄ oportet facere duos syllogismos quoꝝ vnus ꝯcludit vnū oppositoꝝ ⁊ aliꝰ reliquū vl' oportet ꝙ vnū eoꝝ ꝯcedaṫ a respōdente ⁊ alterum probetur ꝑ syllogismū sicut dictum fuit in secūdo notabili.

Queriṫ Ad q̄d est ista potestas scꝫ ex oppositis syllogisare vtilis Sol'o vtilis est ad ꝯcludendū manifestū incōueniēs ꝯtra ꝓteruos r̄ndētes ꝯcedētes duas ꝯrias vl' ꝯdictorias esse siṁ veras

Tractatus secundus

¶ In principio aūt petere et accipere est quidē vt in genere sumere in eo ꝙ est non demonstrare propositum

In secūdo tractatu ph'us determinat de defectibus incidentibꝫ circa syllogismos et circa potestates syllogismoꝝ iam dictas. Et diuidiṫ in tria capl'a ſm ꝙ sunt tres defectus.

☞ Querit. Quot sunt defectus incidentes circa syll'm. So° tres scz
- Petitio p̃ncipij et illa incidit circa syllogismum circularez
- Nõ ꝓpter h̄ accidere falsum et accidit circa syll'm ad im possibile.
- Fallacia cõtrarie deceptõis Et accidit circa syllogismũ ex oppositis.

Querit Utrũ de petitiõe p̃ncipij spectet determinare ad prioristam Sol'o. ꝙ sic. Et ratio illius est q2 ad prioristã spectat determinare de syll'o circulari sz petitio p̃ncipij accidit circa syll'm circularem. ergo ad prioristã etiam spectat determinare de petitione principij Minor ptz q2 in syllogismo circulari fit reditus a ꝯclusione ad p̃missam quando ergo hoc male fit scz in eodẽ genere cognitionis tũc petit p̃ncipiũ.

Arguit De petitione p̃ncipij determinare spectat ad sophistam. ergo non ad prioristam. Añs probat. q2 petitio p̃ncipij est fallacia ⁊ defectus syllogismi dialetici. vt dicitur in p̃mo elenchorum Solutio petitio p̃ncipij accipitur dupliciter. vno modo vt est nudus defectus impediens illationem ꝯclusionis ex premissis et sic de ea spectat determinare hic ad prioristam. Alio modo accipitur vt supaddit illi defectui cãm apparẽtie ⁊ hoc mõ de ea determiare spectat ad sophistã

Queritur Quid est petere principium Sol'o petere principiũ in cõmuni est non demonstrare ꝓpositum.

☞ Arguit. Si illa definitio esset bona tunc sequeretur ꝙ aliquis dormiens peteret principium. Sequela probatur. quia qui dormit non ostendit vel demonstrat propositum Sol'o. definitio ista non debet intelligi pure priuatiue. ita ꝙ nihil assumatur ad ostendendum propositum. q̃a sic dormiens peteret p̃ncipium sed quodãmodo positiue vt scz assumatur aliq̃d sed hoc q̃d assumitur non est natum ꝓbare propositum

Queritur Quot modis contingit hoc. So° multis modis. Primo quando hoc q̃d assumitur est penitus idem cũ ꝓposito. Scd̃o quãdo hoc q̃d assumitur est ignotius proposito. Tertio quando est eque ignotum. Quarto quãdd posterius assumit ad probandum prius. Et quinto quando hoc q̃d est ꝑ alia notum sumit ad ꝓbandum illud q̃d est per se notum.

☞ Querit. quotuplex est petitio p̃ncipij Sol'o ꝙ duplex. scz petitio p̃ncipij
- Statim.
- Non statim.

Querit Que vocatur petitio principij statim et que non statim. Sol'o petitio principij statim dicitur quãdo idẽ sub eodem nomine ⁊ eadez ratione sumitur ad ꝓbationẽ sui ipsius. vt si dicatur sic sortes currit. ergo sortes currit ⁊ ista petitio principij proprie est defectus syllogismi simpliciter dicti. de quo hic determinatur.

Sed petitio p̀ncipij non statim dicit̃ quãdo ostendit̃ aliq̃d p̱ aliqua que iterũ nata sunt ostendi p̱ ip̃m. Exemplũ vt si a ostendat̃ p̱ b ⁊ b p̱ c ⁊ ip̃m c sit natum iterũ ostendi p̱ a. Et istud declarat ph̃s p̱ exẽplũ. vt si q̃s pbet lineas p̱alellas esse p̱alellas p̱ hoc ꝙ non cõcurrunt ille dicet̃ petere p̀ncipium q2 hoc añs assumptũ sc3 ꝙ linee p̱alelle non ↄcurrũt natũ est iterum ostendi p̱ hoc ↄñs q̃d linee p̱alelle sunt p̱alelle. q2 hoc est causa ⁊ aliud est effectus ⁊ sic de p̀mo ad vltimũ idem ꝓbatur p̱ seip̃m

Querit̃ Utrum idem sit petere p̀ncipium ⁊ non ostendere propositum Solutio licet loquẽdo de petione p̀ncipij in cõi idem sit petere p̀ncipium q̃d non ostendere ꝓpositum. vt patuit ex definitione p̀us posita tamẽ in speciali ⁊ ꝓp̱rie loq̃ndo non sunt idẽ. Et ratio est. q2 si in barbara maior sit eque ignota ↄclusioni ꝓbande tunc non ostenditur ꝓpositum q2 ignotu3 non potest ostendi p̱ eque ignotum sed adhuc non est manifestum. dicit ph̃s. an petatur p̀ncipium nisi termini in maiore sint ↄuertibiles ergo ⁊c̃.

Queritur Q̃uo fit petitio p̀ncipij in modo et figura Solõ differẽter in modis affirmatiuis ⁊ negatiuis. Nã in barbara ⁊ alijs modis affirmatiuis p̀me ⁊ tertie figurarum petit̃ p̀ncipiũ q̃n maior est eq̃ dubia ↄclusioni ⁊ termini minoris sunt ↄuertibiles Et ecõtra q̃n minor est eque dubia ↄclusioni et termini positi in maiore sunt ↄuertibiles. Et ratio illius est. q2 tunc sicut ex p̄missis ostendit̃ ↄclusio. ita ex ↄclusione cũ ↄuertente p̄misse cõuertibilis potest ostendi p̄missa dubia p̱ syll̃m ↄuersiuũ. ⁊ sic idẽ ostendit̃ ibi p̱ seip̃m Sz in modis negatiuis p̀me sc̃de ⁊ tertie figurarum fit aliter. q2 in celarent petit̃ p̀ncipiũ q̃n medium ⁊ minor extremitas ↄuertunt̃ ⁊ maior extremitas remouet̃ ab vtroq3 sc3 a medio in maiore ⁊ a minore extremitate in ↄclusione Et in camestres petit̃ p̀ncipiũ q̃n maior extremitas et mediũ ↄuertunt̃ ⁊ ambo remouent̃ a maiore extremitate mediũ sc3 in minore ⁊ maior extremitas in ↄclusione Et rõ est. q2 tũc ex ↄclusione p̀mi sylli ⁊ ↄuertente p̄misse affirmatiue p̄t ostendi premissa negatiua p̱ syllogismũ ↄuersiuum ⁊ ita idẽ hoc modo ↄtingit ostendi p̱ seip̃m. Et vniuersaliter loquẽdo tot modis p̄t p̀ncipiũ peti quot modis ↄtingit circulariter syllogisari.

Queritur Utrũ eodẽ modo petit̃ p̀ncipiũ in demõstratiuis ⁊ in dialeticis Solõ ph̃i ꝙ non sz d̃ñter q2 i demonstratiuis petitur p̀ncipiũ q̃n sumit̃ ꝓpõ que s̃m rei veritatẽ est ignotior aut eque ignota cũ ↄclusione. Sed in dialeticis petitur p̀ncipiu3 quãdo sumitur ꝓpõ q̃ s̃m opinione3 est ignotior vel eque ignota ꝓposito. Et sic in demõstratiuis petitur p̀ncipium s̃m veritatem in dialeticis autem s̃m opinionẽ tm̃ vtrobiq3 tamẽ obseruandũ est ꝙ ad minus vna premissa sit ex terminis ↄuertibilibus q2 alias non ostenderetur idem per seip̃m q̃d tamẽ requiritur ad petitionẽ p̀ncipij

¶Secundum capitulum

¶ Non ꝓpter hoc accidere falsum. qđ semꝑ in disputatōibꝫ

¶ In secūdo caplo phs determinat de scđo defectu syllo℞ q̇ đr non ꝓpter hoc accidere falsum. Et diuidit in quatuor ptes. In prima ostendit circa quē syllm hꝫ fieri ꝛ q̇d sit. In secūda diuidit ipm. In tercia ponit cautelas. Et in quarto incidentaliter agit de elencho.

Queritur Circa quē syllm accidit nō ꝓpter hoc accidere falsuꝫ. Solo phi. circa syllm ad impossibile. Et rō illius est. qꝛ nō hꝫ fieri circa syllm ostensiuū. ģ hꝫ fieri circa syllm ad impossibile. Tenet ꝯñā ꝑ locū a sufficienti diuisione. Sed añs ꝓbat phus duabꝫ rōnibꝫ. Prima est. qꝛ tūc ꝯtingit nō ꝓpter hoc accidere falsum qñ in syllo infert falsum vt ex illo falso fiat reditus ad interimendū aliquā hypotesim falsam positam ab aduersario veritatis. sed hoc nō ꝯtingit in syllo ostensiuo sed solū in syllo ad impossibile. ģ ꝛc. Maior pꝫ. qꝛ qui nō sumit ꝯtradictoriū ꝓ hypotesi non pt dicere ꝙ ꝓpter hoc. i. ꝓpter hypotesim accidat falsuꝫ. Minor ꝓbat. qꝛ in syllo ostensiuo sumūtur p̄misse absolute ꝛ nō vt sūt hypoteses vel suppōnes. sicut fit in syllo ad impossibile. Scđa rō est. qꝛ nō ꝓpter h̄ accidere falsum đr falsa hypotesis ꝯnumerata alijs premissis qua remota nihilominus seq̇tur adhuc ꝯclusio falsa. sed in syllo ostensiuo nihil est quo deposito adhuc sequat equaliter ꝯclusio. qꝛ si in eo aliquid deponat nō manet syllus. sed fit enthimema. ģ seq̇tur ꝙ iste defectus nō accidit circa syllogismū ostensiuū. sed circa syllogismū ad impossibile.

Arguitur Sylls ad impossibile est bon⁹ sylls. ģ circa ipm non ꝯtingit iste defectus qui est non ꝓpter hoc accidere falsum. Añs ꝓbat. qꝛ sibi ꝯuenit definitio sylli. Solo. licꝫ sylls ad impossibile debite ꝯstitut⁹ sit bon⁹ sylls. tñ si in eo fuerit aliq̄ p̄missa suꝑflua tunc nō est bonus sylls. sed circa eū accidit iste defectus.

Queritur Quid est nō ꝓpter hoc accidere falsum. Solo sic definit ab Aresto. ꝙ nō ꝓpter hoc accidere falsum est qñ in syllo ad impossibile assumit aliq̄ hypotesis ꝯnumerata alijs p̄missis qua remota nihilomin⁹ seq̇tur adhuc ꝯclusio falsa ꝛ impossibilis. Exēpli grā. sit ꝯclo ꝓbāda ista. nullus hō est asin⁹. qua negata ab aduersario sumat sua ꝯtradictoria ꝓ hypotesi ista scꝫ. q̇dā hō est asin⁹. ꝛ arguat tūc sic. nulluꝫ q̄drupes est aīatum. oīs asin⁹ est quadrupes. ģ null⁹ asin⁹ est aīatus. ꝯclo est falsa. ģ ista est falsa. q̇dā hō ē asinus. q̄ fuit hypothesis. ibi eīm est nō ꝓpter hoc accidere falsum. qꝛ illa falsa ꝯclo nō seq̇tur ꝓpter illā hypotesim. q̄ fuit. q̇dā hō est asin⁹. sꝫ ꝓpter maiorē q̄ est nullū q̄drupes est aīatum.

Queritur Quo đrñt nō ꝓpter hoc accidere falsum. ꝛ nō cā vt cā. Solo. đrñt sicut supius ꝛ inferi⁹. qꝛ nō ꝓpter hoc accidere falsum đr nudū defectū sylli ad impossibile non curando vtꝝ p̄missa suꝑflua habeat ꝯuenientiā cū p̄missis veris vel nō. Sed nō cā vt cā supaddit illi defectui apparentiā vel cām apparētie. scꝫ ꝯuenientiā p̄misse non cause seu suꝑflue cū aliqua p̄missa cā in aliquo termino

Arguitur Nō ꝓpter hoc accidere falsum nō đr defectū sylli ad impossibile ģ. Añs ꝓbat. qꝛ fit ex suꝑhabūdātia vni⁹ ꝓpōnis. Solo. defect⁹

accipit dupl'r. Uno mō ꝑ carētia alicui⁹ nccario reqsiti ad aliqd ⁊ sic nō ꝓpter h̄ accidere falsum nō dr defectū sylli. Alio mō accipit defectus cōiter pro quacūqꝫ deformitate alicuius rei. ⁊ sic nō ꝓpter hoc accidere falsum est defectus. qꝛ est deformitas syllogismi

Queritur Circa scdam ꝑtez capli. quot modis ꝯtingit nō ꝓpter hoc accidere falsum Solo. duob⁹ modis. Prim⁹ est qn̄ hypotesis seu ꝓpō supflua nō hꝫ ꝯueniētiā in terminis cū aliq̄ ꝑmissarū Exm̄ huius est. si ꝯclo ꝓbanda sit ista. dyameter est assimeter Et sumat ꝓ hypotesi ista. dyameter est symeter. cū rōne zenonis qua ꝓbauit motū non esse sic arguēdo. dyameter est simeter. impossibile est infinita ptrāsire. sꝫ in quolibet spacio sunt infinita. g̃ impossibile est aliqd spaciū ptransire. ⁊ ꝑ cōsequēs nihil p̄t moueri. ꝯclusio est falsa. ergo etiaꝫ ista hypotesis. dyameter est symeter. ⁊ ꝑ ꝯsequēs sua opposita est vera. scꝫ diameter est assimiter Et iste dr phs est manifestissimus modus huius defect⁹. ¶ Secūd⁹ modus est min⁹ manifest⁹ qn̄ scꝫ hypotesis seu ꝓpō supflua ꝯuenit aliquo mō scꝫ in subiecto vel p̄dicato cū aliqua p̄missa coassumpta Et hoc ꝯtingit dupl'r qꝛ vel hoc assumptū est supius ⁊ supra p̄dicatū hypotesis. vel est inferi⁹ ⁊ sub subiecto hypotesis. ⁊ hoc declarat phs in textu ꝑ lrās.

Queritur Utrum falsum vel impossibile possit etiā vere accidere ꝓpter hypotesim. Solo phi. sic. sed tūc opꝫ copulare et ꝯtinuare impossibile qd seqtur cū hypotesi. ita scꝫ ꝙ hypotesi posita sequat tale impossibile ⁊ ipsa remota nō sequat. Et hoc p̄t duob⁹ modis fieri. scꝫ p̄mo mō sumendo aliqd sub subiecto hypotesis ⁊ copulando impossibile ꝯclusum ad p̄dicatum hypotesis. Secūdo modo sumēdo aliquid supra p̄dicatum hypotesis ⁊ copulando impossibile cuꝫ subiecto hypotesis. sicut declarat per litteras

Ar. Cōclusio impossibilis nunqꝫ seqtur ꝓpter hypotesim. g̃ hoc dictū est falsum. Ans̄ ꝓbat. qꝛ nunqꝫ seqtur falsum vel impossibile ꝓpter aliqd q̄ remoto adhuc seqtur falsum vel impossibile. sꝫ sic est in hypotesi ex qua seqtur falsum ꝙ ea deposita adhuc seqtur falsum. g̃ nūqꝫ accidit falsū ꝓpter hypotesim. Minor ꝓbat. qꝛ hypotesis p̄us posita p̄t remoueri ⁊ poni alia. ⁊ tn̄ adhuc seqtur falsum. sicut ꝓbat exēplariter in textu Ad h̄ argumētū rn̄det. p. ⁊ vult ꝙ negāda est ꝯn̄a. qꝛ nō seqtur deposita p̄ma hypotesi adhuc seqtur falsum ex alia hypotesi. g̃ nō sequebat ꝓpter p̄mā hypotesim. qꝛ nō est incōueniēs idē impossibile sequi ad multas hypoteses. sicut illud īpossibile linee paralelle ꝯcurrūt p̄t ꝯcludi ꝑ hāc hypotesim. si angulus intrinsecus sit maior extrinseco Et ꝑ istā. si triangulus hꝫ plures qꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis. ⁊ ergo nō seqtur ꝙ semꝑ sit nō ꝓpter h̄ accidere falsum quando arguitur ex hypotesi. quia ille defectus solū hꝫ fieri quando hypotesi remota ⁊ nulla alia loco ei⁹ posita seqtur idem impossibile. propter alias ꝓpōnes.

Queritur Ex quo in syllo ad impossibile in quo est ꝓpter hoc accidere falsum ꝯclo falsa nō seqtur ꝓpter hypotesim falsaꝫ an tūc seqtur ꝓpter p̄missam verā coassumptā Solo phi. nō. sꝫ ꝓpter p̄-

missam aliquā falsam ab hypotesi. qꝛ in quolibꝫ syllo hñte ꝯclōnē falsam ncce est vnā ꝑmissaꝝ vel vtrāqꝫ esse falsam. qꝛ alˀs ex veris sequeretꝛ falsum quod est impossibile

Querit Circa terciā partem capli. quot cautelas ponit phs circa istū defectū. nō ꝓpter hoc accidere falsum Solo. qꝫ tuor. duas scꝫ ex parte rñdentis quibꝫ docet eum vitare falsum. ꝛ duas ex parte opponētis quibꝫ docet eū ꝯcludere falsum

¶ Prima cautela rñdentis est. ꝙ si ꝯclo opponētis sit rñdenti ignota tūc dꝫ cauere ne ꝯcedat ꝓpōnes cōicantes in eodē termino ꝙ terminꝰ possit eē mediū in syllo. qꝛ tūc opponēs nō poterit ꝯtra euꝫ aliqd sillogistice ꝯcludere. qꝛ in syllogismo oportet esse mediū

¶ Secūda cautela est. si ꝯclusio opponētis sit nota rñdenti ita ꝙ rñdens sciat quid intendat opponens ꝯtra eum ꝯcludere tūc debet cauere ne cōcedat aliquā ꝓpōnem per quam possit talis ꝯclusio opponentis inferri. Et si queratur qūo respondens poterit scire que sit talis propositio. Ad hoc dicit phus ꝙ hoc poterit faciliter scire cōsiderando in quibꝫ modis ꝛ figuris possit talis ꝯclusio ꝯcludi. Exempli gratia. si ꝯclusio opponētis sit vlis negatiua tūc respondens debet cauere ne ꝯcedat ꝓpōnem vlem negatiuam ex qua possit talis ꝯclusio inferri ꝛc ij s.

¶ Prima cautela opponentis est ꝙ opponēs nō debet manifestare cōclusionē quam intendit sed statim assumat ꝓpōnes necessarias quas faciat sibi ꝯcedi a rñdente si potest

¶ Scda est. ꝙ si opponēs habeat plura media ad ꝯclonem quaꝫ intendit tūc dꝫ incipē a remotioribꝫ. qꝛ ꝑ hoc magis latet rñdentē ꝯclo inferenda. ꝛ si habeat tm̄ vnū mediū. tūc dꝫ incipē ab illo anteqꝫ ꝓponat ꝯclusionē

Querit Circa q̄rtā partē capli. qūo fit elenchꝰ. Solo elenchus fit eodē mō sicut sylls in eisdē modis ꝛ figuris ex oībꝫ affirmatiuis vel ex affirmatiuis ꝛ negatiuis ꝯmutatim positis

Querit Quid est elenchus Solo. Elenchus est syllus ꝯtradictionis. i. cuius ꝯclusio ꝯtradicit hypotesi seu false suppositioni rñdentis aduersarij veritatis. Et ꝙ dt phs ꝙ si nulla fiat suppositio vel hipotesis tūc impossibile est fieri elenchū. qꝛ licet forte ꝯcludatꝛ cōclusio. nō tn̄ ꝯcluditꝛ aliqua ꝯtradictio

Querit Quare dictū fuit ꝙ elenchus fit ex oībꝫ affirmatiuis vl ex affirmatiuis ꝛ negatiuis ꝯmutatim positis Solo ad innuendū ꝙ ex puris negatiuis nō pt fieri elenchus. Et rō huiꝰ est. qꝛ ex puris negatiuis nō pt fieri sylls. ꝙ nec elenchus. Añs est manifestuꝫ ex ꝑmo huius. Et ꝯña tenet. qꝛ sylls hꝫ se vt supius ad elenchū.

¶ Terciū capitulū

¶ Accidit aūt qñqꝫ queadmodū in positione terminoꝝ ꝛc

¶ In tercio caplo ꝯñter phs determinat de tercio defectu sylloꝝ ꝙ dꝛ fallacia ꝯtrarie deceptionis. Et diuiditꝛ in duas partes.

Querit͂ Circa quē syll'm accidit fallacia ꝯtrarie deceptionis
Sol'o. circa ꝙ syll'm ex oppositis Et rō illi⁹ ē. qꝛ ꝯtingit
syllogisare ex oppositis q̄ ꝭm rem sunt opposita. licȝ non ꝭm vocē. sicut qñ
idē affirmat͂ de vl'i ꝛ negat͂ de pticulari ꝯtēto sub eo vel ecōtra. vt sic dicē-
do. ois mula est sterilis. ꝛ ista mula nō est sterilis. qñ ḡ aliq̄s credit vtriq̄ȝ
taliū oppositoꝝ ipse đꝛ deceptus p fallaciā ꝯtrarie opinionis. ꝛ ḡ fall'a con-
trarie opinionis hȝ fieri circa syll'm ex oppositis.

Ar͂ Si essȝ aliqua fallacia ꝯtrarie deceptōis vel esset fallacia in dictio-
ne vel extra dictōem. sed nullum istoꝝ potest dici. sicut pȝ p phm
p̄mo elencoꝝ. ḡ nō est aliqua fallacia ꝯtrarie deceptōis Sol'o alh. ꝙ ista
fallacia seu defectus vocat͂ fallacia nō ex cā apparentie vel defectus. sicut
phus p̄mo elenchorum loq̄tur de fallacia. sed vocatur fall'a ab eo quē fal-
lit ꝛ decipit p hoc ꝙ accipit id qđ non đȝ accipi

Querit͂ Quid est fallacia ꝯtrarie deceptōis. Sol'o. fall'a ꝯtrarie
deceptōis est qñ aliquis simul opinat͂ cōtraria vel con-
tradictoria de eodem

Ar͂ Impossibile est opinari simul ꝯtraria vel ꝯtradictoria. ḡ illa defi-
nitio est falsa. Añs pbat͂. qꝛ ꝯtrarie opiniones nō pñt esse simul in
eodē intellectu. Sol'o. lȝ opiniōes ꝯtrarie de eodē nō pñt simul eē in eodē
intellectu p vnū ꝛ idē mediū. tñ bene ꝭm diuersa media.

Querit͂ Quotuplicia sunt ꝯtraria. Sol'o phi. duplicia. qꝛ q̄-
dam sunt ꝯtraria ꝭm formā. Alia sunt ꝯtraria ꝭm ma-
teriā tm̄. Contraria ꝭm formā dicūtur ppōnes opposite ꝭm affirmatōem
et negatōem. Sȝ ꝯtraria ꝭm materiaȝ dicūtur ppōnes ꝯstitute ex ꝯtra-
rijs subiectis vel predicatis. sicut sunt bonū ꝛ malū. albū ꝛ nigrum

¶ Querit͂. vtrū possit aliq̄s simul opinari ꝯtraria ꝭm formā. Sol'o phi
sic. Et hoc dupl'r. vno mō cū incōuenienti. ꝛ alio mō sine incōuenienti

Querit͂ Quādo opinat͂ aliq̄s ꝯtraria ꝭm formā cū incōuenien-
ti. Sol'o. tūc qñ opinatur ꝯtrarias ꝯclusiones per di-
uersos syllogismos ppter ignorantiā medioꝝ. Et hoc ostendit phs exē-
plariter tam in medijs nō subalternatis q̄ȝ subalternatis Ex^m p̄mi in ter-
minis ꝭcatiuis p̄t sic formari. si quis sciuerit substantiā inesse animali ꝛ ig-
norauerit eam inesse sensibili. dūmodo sciat ꝙ sensibile ꝛ aīal insunt homi-
ni. illum ꝯtingit decipi per diuersos syll'os ꝛ induci ppter ignorantiā me-
dioꝝ ad opinandum ꝯtrarias ꝯclusiones. scȝ vl'em affirmatiuam p istum
syllogismū. oīe aīal est suba. oīs homo est aīal. ergo oīs homo est sub-
stantia Et vl'em negatiuā p istū syll'm. nullū sensibile est suba. oīs hō est
sensibilis. ḡ nullus hō est suba. Ibi eñ sumūtur media non subalternata
scȝ aīal ꝛ sensibile. Exemplū secūdi de medijs subalternatis est. vt si q̄s sci-
at subam inesse aīali ꝛ ignoret eā inesse corpori. ꝛ sciat tñ ꝙ vtrūq̄ȝ illorum
inest homini. ille inducetur ad ꝯcedendū ꝯtrarias ꝯclusiones per diuersos
syllogismos eodem modo sicut prius.

Querit̃ Qñ ꝯtingit opinari ꝯtraria sine incōuenienti Solo tūc. qñ opinat̃ vnā ꝑmissam vni⁹ sylli cū vna alteri⁹ vel ambas vni⁹ cū vna alteri⁹ Et ꝙ sic opinari duo ꝯtraria nō sit incōueniēs ꝓbat phs a simi. q͛ deceptio qua aliq̄s opinat̃ duas ꝓpōnes diuersoꝝ syllo rum est simis illi deceptōi qua aliq̄s scit aliq̄d in vli. ⁊ illud idem ignorat in particulari. sed hoc fit sine incōuenienti. ꝫ etiā istud

Querit̃ Q̄uo ꝓbat phus ꝙ aliq̄d p̄t sciri in vli ⁊ ignorari in ꝑticulari Solo. ꝑ duo exēpla. Primū est. q͛ aliq̄s p̄t scire in vli ⁊ ꝯfuso ꝙ oīs triāgul⁹ hꝫ tres angulos eq̄les duob⁹ rect̄ ⁊ ignorare in ꝑticulari. an iste triangul⁹ ad oculū ostensus habeat tres angulos eq̄les duob⁹ rectis. q͛ si sciat istā ꝙ oīs triangul⁹ hꝫ tres angulos eq̄les duob⁹ rectis ⁊ etiā istā ꝙ iste triangulus est triangulus. sed nō ordinet illas duas ꝓpōnes ad formā sylli. sed accipiat seorsum tūc scit in vli ⁊ ꝯfuso ꝙ iste triāgulus hꝫ tres angulos eq̄les duob⁹ rectis ⁊ ignorat tñ hoc in ꝑticulari et in ꝓpria forma. et hoc nō est incōueniēs. q͛ scia in vli nō opponit̃ ignorātie in ꝑticulari. ¶ Secundū exemplū est. q͛ aliq̄s p̄t firmiter credere ⁊ scire ꝙ in vli oīs mula sit sterilis. et tñ ignorare an ista mula sit sterilis. quia videt eam habere grossum ventrem

Querit̃ Quot modis ꝯtingit aliq̄d scire. Solo trib⁹ modis Naꝫ ꝑmo mō ꝯtingit aliq̄d scire in vli. ⁊ hoc est scire in potentia. ⁊ sic maior scit̃. Scd̄o mō cōtingit aliq̄d scire in ꝓpria forma. ⁊ h̄ est scire in ꝑticulari. ⁊ ita minor scit̃. Tercio mō ꝯtingit aliquid scire in agere. sicut quando aliquis hoc ꝙ scit refert actualiter ad sua principia. et hoc modo scitur ꝯclusio

Querit̃ Quot modis ꝯtingit aliq̄d ignorare. Solo. ecōuerso trib⁹ modis etiā scꝫ ꝑmo mō in vli. secūdo mō in ꝓpria forma. et tercio mō in agere. Et ita q͛ scire ⁊ ignorare sic dicuntur multis modis nō est incōueniens dt phs aliq̄d scire vno mō ⁊ ignorare alio mō sed nō p̄t aliq̄d sciri ⁊ ignorari eodē mō quo scit̃ sine incōuenienti.

Querit̃ An possit aliq̄s sił opinari ꝯ̄ria ꝫm materiā. Solo. p. ꝙ sic. ⁊ h̄ dupłr. vno° cū icōueniēti. ⁊ alio° sine incōueniēti ¶ Querit̃ qñ aliq̄s opinat̃ ꝯtraria ꝫm materiā cū incōueniēti Solo qñ opinat̃ ꝯtraria p̄dicata eidē inesse ꝑ se ⁊ ꝫm ꝓpriā formā. Sicut si aliq̄s opinaret̃ idem esse bonū ⁊ malū. sic arguendo. hoc est bonum hoc est malū. ergo bonum est malum

Querit̃ Qñ aliq̄s opinat̃ ꝯtraria ꝫm materiā sine incōueniēti. Solo qñ opinat̃ ꝯtraria p̄dicata eidē inesse. vnuꝫ ꝑ se. et aliud ꝑ accn̄s. Sicut si aliq̄s opinet̃ aliq̄d bonū esse bonū ꝑ se ⁊ malū ꝑ accidens. hoc em̄ nō est incōueniēs. q͛ licet talis opinet̃ ꝯtraria. nō tñ opinat̃ illa illo mō quo sunt ꝯtraria. sed alio ⁊ alio modo

Tercius tractatus.

¶ Quādo aūt ꝯuertūtur: ꝯuertūtur extremitates necesse ⁊c.

¶ In hoc tercio tractatu docet Aresto. reducere alias spēs argumētatio-nis ad syll'm. Et diuidit in tria capl'a. In quoꝝ p̄mo ponit aliq̄s regulas illi reductioni deseruientes

Querit. Quot regulas ꝯñaꝝ ponit hic phs. quibꝫ docet argu-mentatōes impfectas reducere ad pfectas. Sol'o ꝙ sex

¶ Prima est. ꝙ si extremitates alicuiꝰ syll'i ꝯuertūtur inter se tūc nc̄c̄e est mediū ꝯuerti cū ambabꝫ extremitatibꝫ ⁊ ecōuerso. Et istā regulam pbat phs exēplariter in barbara ⁊ celarent

¶ Scd̄a regula est ꝙ si q̄tuor termini sic se habeāt ꝙ p̄mꝰ ⁊ secūdꝰ adinui-cem ꝯuertātur. ⁊ sil'r terciꝰ ⁊ q̄rtꝰ. tūc si p̄mus ⁊ terciꝰ sic se habēt ꝙ de q̄li-bet verificat̄ alterū eoꝝ ⁊ de nullo ambo tūc nc̄c̄e est etiā secūdū ⁊ q̄rtū eodē mō se habere. Exm̄ ponit. p. de istis q̄tuor terminis. Ingenitū. incorrupti-bile. genitū ⁊ corruptibile

¶ Tercia regula q̄ est ꝯuersa p̄oris est ꝙ si p̄mꝰ terminꝰ ⁊ secūdus sic se habeāt ꝙ de quolibet dicat̄ alterū eoꝝ ⁊ de nullo simul. tūc ⁊ sil'r terciꝰ ⁊ q̄r-tus sic se habeāt. tūc nc̄c̄e est ꝙ si p̄mꝰ ⁊ terciꝰ ꝯuertant̄ ꝙ etiaꝫ scd̄s ⁊ q̄rtꝰ inter se ꝯuertant̄. Exm̄ est de istis q̄tuor terminis genitū īgenitū. corrupti-bile et incorruptibile

¶ Quarta regula est ꝙ si aliq̄d dicat̄ de duobꝫ vl'r ⁊ de nullis alijs. tūc si illa duo ꝯuertant̄ inter se nc̄c̄e est etiā terciū ꝯuerti cū vtroqꝫ. Exm̄ est. vt si rōnale dicat̄ de oī hoīe ⁊ de oī risibili. si tūc hō ⁊ risibile inter se ꝯuertūtur necesse est rōnale ꝯuerti etiā cū vtroqꝫ.

¶ Quinta regula ē. ꝙ si aliq̄ duo p̄dicata dicāt̄ vl'r de eodem subiecto. ⁊ vnū illoꝝ ꝯuertat̄ cū subiecto tūc reliquū dicet̄ vl'iter de illo p̄dicato quod cum subiecto ꝯuertitur.

¶ Sexta regula est. ꝙ si sint duo opposita ex vna pte quoꝝ vnū est eligen-dum ⁊ aliud fugiendū. et duo alia ex opposita pte quoꝝ vnū est etiā eligēdū et aliud fugiendū. tūc si vnū eoꝝ ꝯiūctū cū altero sit magis eligendum q̄ si esset ꝯiūctū cū alio. vel q̄ essꝫ p se. tūc illud q̄d facit aliud maius est magis eligendū Exēpli gratia sint inter quatuor p̄dicata velle agere ſm amorem et nolle agere ſm amorē. ⁊ agere ſm amorē ⁊ nō agere ſm amorē. tūc si vel-le agere ꝯiūctū cū nō agere sit magis eligendū ab amico q̄ nolle agere ⁊ tm̄ agere. patꝫ ꝙ magis eligenda est bona volūtas sine actiōe q̄ actio sine bo-na volūtate. Et etiā seq̄tur ꝙ diligere q̄d est velle bonū ſm amorē magis est eligendū q̄ coitus. et ꝙ amor magis est finis dilectōis q̄ coitus. Et cō-sequēter seq̄tur ꝙ coitus vel nō est finis amoris amicicie. vel si est tunc est eius sicut gr̄a alterius inq̄tum scꝫ aliqn̄ est cā diligendi

¶ Secūdū capitulum.

¶ Qm̄ aūt nō solū dyalectici ⁊ demōstratiui syll'i p p̄dictas

¶ In scd̄o capl'o ostendit phs. q̄uo inductio ⁊ exemplum debēt reduci ad syll'm. ⁊ agit etiā de deductōe ⁊ instantia.

Querit. Quot sunt spēs argumētatōis i toto. Sol'o. q̄tuor. scꝫ syll's. enthimema. inductio. ⁊ exemplū

Ar. Argumẽtatio nõ est genus. ergo nõ hȝ spẽs. Añs pbat. qꝛ est secunda intentio. Solo. genus accipit dupl'r. Uno mõ large p omni eo qd est alio generali⁹. ꝛ sic argumẽtatio est gen⁹ ad ista q̃tuoꝛ iã noiata. Alio⁰ ꝓprie p natura p̃dicabili vniuoce de plib⁹ spẽ dr̃ñtib⁹. ꝛ sic nõ ẽ gen⁹ ſȝ magis analogũ. qꝛ analogice dr̃ de istis q̃tuoꝛ ꝛ ſm pus ꝛ posterius

Ar. Inductio enthimema ꝛ exemplũ reducũtur ad syllogismũ. ergo nõ sunt spẽs a syllogismo distincte. Solo. neganda est ꝯña. qꝛ licet materialiter reducãtur ille spẽs ad syll'm tanq̃ ad spẽm pfectioꝛem. tñ foꝛmaliter manẽt a syllogismo distincte.

Querit. Quid est inductio. Solo phi. Inductio est q̃ ostendit p̃mũ de medio p terciũ. Ex^m phi est vt si esse longeuũ ostendat de aiali non habente cholerã p hoc terciũ qd est equus ꝛ mul⁹ tunc est inductio sic arguendo. Equus est longeuus mulus est longeuus et sic de alijs aialib⁹ non habentib⁹ coleram. ergo oĩe aial nõ habens coleram est longeuũ.

Ar. Mediũ nõ p̃t intrare ꝯclusionẽ. ergo male dicitur ꝙ inductio ostendit maioꝛẽ extremitatẽ de medio p minoꝛẽ. Solo. medium nõ accipit hic in definitõe inductiõis p termino inferente. qꝛ ille nõ p̃t intrare ꝯclusionẽ. sed accipit p termino q̃ ſm oꝛdinatam p̃dicatõem medi at inter maioꝛẽ extremitatẽ ꝛ minoꝛem.

Querit. Quõ docet phs inductõem reducere ad syll'm Solo vult ꝙ singularia debẽt sumi p medio. ꝛ subiectũ ꝯñtis p minoꝛe extremitate. ꝛ p̃dicatũ ꝯñtis p maioꝛe. vt sic arguendo. Omne quod est equus vel mulus ꝛc̃ijs est longeuũ. sed omne nõ habẽs cholerã est equus vel mulus ꝛc̃ijs. ergo oẽ nõ habẽs cholerã est longeuũ

Querit. Quõ ostẽdit phs istã reductõem esse bonã. Solo. p q̃ntam regulã supius positã vbi dictũ est ꝙ si duo p̃dicata dicãtur de aliquo subiecto ꝛ vnũ illoꝝ p̃dicatoꝝ ꝯuertat cum illo subiecto. tũc reliquũ dicet vl'r de illo qd cum subiecto ꝯuertit. qꝛ ergo in inductione p̃mũ et mediũ dicũtur de tercio. ꝛ medium ꝛ terciũ ꝯuertũtur. ergo necesse est p̃mũ vl'iter dici de medio

Querit. Quot dr̃ñas ponit phs inter inductõnem ꝛ syll'm Solo. tres. Prima est. qꝛ inductio est syll'us p̃mo ꝛ immediate. hoc est p̃moꝝ p̃ncipioꝝ. sed syll's est solum ꝓpõnis mediate. Rõ istius est. qꝛ p̃ma p̃ncipia saltẽ alicui⁹ pticularis scie pñt p inductõem notificari. nõ aũt p syll'm. Scd̃a dr̃ña est. qꝛ inductio ostẽdit p̃muȝ de medio p vltimũ. ſȝ syll's ostẽdit p̃mũ de vltimo p mediũ. ꝛ ergo opposito mõ se hñt inductio quodãmõ ꝛ syll's Tercia dr̃ña est. ꝙ syll's est p mediũ qd est pus ꝛ euidentius ſm naturã. ſȝ inductio p pus ꝛ notius quo ad nos

Querit. Circa scd̃am partẽ capl'i. quot definitiões exempli ponit phs Solo duas. quaꝝ p̃ma dat de exemplo ſm ꝙ reducit ad inductionem ꝛ syll'm. Scd̃a ꝓ dat de exẽplo in ꝓpria foꝛma

Querit̃ Quid est exēplū ſm ꝙ reducit̄ ad inductōnem ⁊ ſyllm̄ Solo. est argumētatio in q̄ ꝑmū oſtēdit̄ ineſſe medio ꝑ id qđ est ſilr̄e tercio. quā definitōem ꝯplet phs dicēs. ꝙ opꝫ ꝑmū etiā ineſſe tercio ꝑ mediū. ⁊ ꝑmū etiā ineſſe euidentiꝰ ſili q̄ꝫ medio. Exēpli grā. ſit ꝑmus terminꝰ malū. ⁊ mediꝰ ꝯfines pugnare ꝯtra ꝯfines. terciꝰ aūt athenienſes pugnare cōtra thebanos. et ſilr̄e tercio. thebanos pugnare contra phocenſes. Ex illis ſic formatr̄ exēplū. thebanos pugnare ꝯtra phocenſes malū est. g̊ athenienſes pugnare ꝯtra thebanos malū est. qꝛ ibi ꝑmū oſtenditr̄ de tercio ꝑ mediū ſic ſyllogiſando. Oēs ꝯfines pugnare cōtra cōfines malū est. ſed athenienſes pugnare ꝯtra thebanos est ꝯfines pugnare ꝯtra ꝯfines. g̊ hoc malū est. Et ꝑmū oſtenditr̄ ineſſe medio ꝑ ſilr̄e tercio faciēdo inductōem imꝑfectā ſic. thebanos pugnare ꝯtra phocenſes malū est. ergo oēs ꝯfines pugnare ꝯtra ꝯfines malū est

Querit̃ Quō reducitr̄ exꝫ ad ſyllm̄. Solo. ſicut ex iā dictis pꝫ ſic reducitr̄. qꝛ p̄dicatū ꝯclōnis ſumitr̄ ꝓ maiori extremitate. ⁊ ſubiectū eiꝰ ꝓ minore extremitate. ⁊ illud in q̊ ſilr̄ia ꝯueniūt ꝓ medio. ⁊ tūc maior ꝓbatr̄ ꝑ vnā inductōeꝫ iꝑfectā. ⁊ h̄ ſatis pꝫ ꝯſiderāti p̄dcm̄ exꝫ

Ar̃ In ſyllo debent ſolū eſſe tres termini. ſꝫ in exēplo ſtꝫ q̄tuor termini g̊ exꝫ nō p̄t reduci ad ſyllm̄. Minor pꝫ ex ꝑus dictis. Solo. h̄ argumētū ꝓbat bn̄ ꝙ exꝫ nō reducitr̄ ad ſyllm̄ tm̄. ſꝫ reducitr̄ ad ſyllm̄ ⁊ ad vnā inductōem imꝑfectā. ⁊ hoc ꝓpter illū quartū terminū

Querit̃ Que est definitio alia q̄ datr̄ de exēplo in ꝓpria forma Solo. iſta. ꝙ exēpluꝫ est argumētatio cuiꝰ an̄s ſe hꝫ ad ꝯn̄s nō vt ꝑs ad totū necꝫ vt totū ad ꝑtem. ſed vt pars ad ꝑteꝫ qn̄ ambo ſunt ſub eodē cōi. Et illi definitōi ꝯcordat ſatis definitio boetij q̄ d̄t ꝙ exꝫ est qn̄ vnū ꝑticulare ꝓbatr̄ ꝑ aliud ꝓpter aliquā cōem ſilr̄itudinē reꝑtā in ipſis

Querit̃ Quō differt exēplū ab inductiōe Solo. phs ponit duas drn̄as. Prima est. qꝛ inductio procedit ex om̄ibꝫ ſingularibꝫ ad ſuū vlr̄e. ſed exēplū ꝓcedit ſolū ab vno ſingulari ad aliud. Secūda. qꝛ inductio oſtēdit ꝑmū de medio ꝑ terciū. ⁊ ibi ſiſtit. exēplū aūt licet inq̄ꝫtum reducitr̄ ad inductōem imꝑfectam oſtendat ꝑmū de medio. tn̄ inq̄ꝫtum reducitur ad ſyllogiſmū vbi ꝯpletur copulat mediū extremo ⁊ concludit ꝑmū de tercio ꝑ medium

Querit̃ Circa terciā ꝑtē caplr̄i q̄d est deductio Solo. deductio est ſyllr̄s cuiꝰ maior est manifeſta ⁊ minor dubia. minus tn̄ dubia ꝯcluſione. Uel deductio est qn̄ maior est ꝑ ſe nota ⁊ minor ꝓpoſitio mediata ſicut ꝯcluſio. ita tn̄ ꝙ pauciora ſunt media ad ꝓbandū minorem q̄ꝫ ꝯclōnem. Et ex hoc eliciūtur duo modi deductōis quoꝝ.

¶ Primus est qn̄ minor est dubia minus tn̄ dubia ꝯcluſione. Exēplū est vt oīs diſciplina est docibilis. iuſticia est diſciplina. g̊ iuſticia est docibilis. ibi maior est manifeſta. ſcꝫ ꝙ oīs diſciplina est docibilis. i. acq̄ſibilis ꝑ ſtudiū. ſed minor est dubia. an ſcꝫ iuſticia ſit diſciplina loquēdo de iuſticia generali. est tn̄ minus dubia ⁊ magis credibilis ꝯcluſione

Secundus modus est qñ maior est p se nota. z minor eget pauciorib9
medijs ad oñdendū q̄ ꝯclusio. Et huius exemplū est. Om̄e equale recte
linee pt quadrari. Circulus est equalis recte linee. ḡ circulus pt quadrari
ibi em̄ maior est per se nota. z minor nō eget nisi vno medio ad ꝓbatōnem
sui scz isto ꝙ linea curua que est quarta portio circuli sit equalis recte linee
que est quarta ipius quadrati. sed ꝯclusio ad minus requirit duo media.

Querit Circa quartā partē capituli q̄d est instantia Solutio
Instantia est ꝓpō ꝓpōni ꝯtraria. Et p ꝯtraria intelligun
tur hic cōtraria ꝓprie dicta vel cōtradictoria.

Querit Quō differt instantia a ꝓpōne ꝯtra quā fit instantia.
Solutio sic. q2 ꝓpō ꝯ tra quā fit instantia semper de-
bet esse vl'is. Sed instantia pt esse vl'is vel particularis.

Querit Quot modis fit instantia ꝯtra vl'em ꝓpōnem Sol'o
phi ꝙ duob9 modis q2 aliqñ instantia fit p ꝯtrariā vni-
uersalis ꝓpōnis qñq3 vero per eius cōtradictoriam.

Querit In quibus figuris habet fieri instantia. Solutio solū
in prima z in tercia. Et rō illius est. quia in illis figuris
solū habet fieri instantia in quib9 concludūtur ꝓpōnes instantiue que sunt
ꝓpōnes opposite ꝓpōni ꝯtra quā fit instantia. sed ille solū cōcludūtur in pri
ma z tercia figuris z nō in secūda. ḡ minor ꝓbatur. quia in p̄ma figura cō
cludit' vl'is affirmatiua z negatiua. Et in tercia particularis affirmatiua z
negatiua. sed in secūda figura non cōcludit' nisi negatiue. Exempli gratia.
Si ꝓpositio contra quā fit instantia sit vniuersalis affirmatiua vt oīm con
trarioꝝ est eadem disciplina. z instamus p suā cōtrariam tunc fit syllogis-
mus instantinus in prima figura sic arguendo. Nulloꝝ oppositoꝝ est ea-
dem disciplina. Oīa cōtraria sunt opposita. ḡ nulloꝝ cōtrarioꝝ est eadem
disciplina. Et si instamus p suā ꝯtradictoriā tunc fit syllogismus in tercia
figura sic arguendo nullius noti z ignoti est eadē disciplina. sed notū z ig-
notū sunt cōtraria. ḡ aliquoꝝ cōtrarioꝝ non est eadē disciplina. Et eodez
modo cōtingit instare si ꝓpositio cōtra quā fit instantia sit vl'is negatiua.
Et ponit phus adhuc duas rōnes in textu quib9 ꝓbat ꝙ instantia euidēs
solū fit in p̄ma z tercia figuris sed ambe ille rōnes coincidunt cum rōne
iam posita.

Querit Utrū instantia etiā posset fieri p syllogismū ex hypo-
thesi Sol'o ꝙ instantia ꝓprie dicta non potest fieri per
sil'm ex hypothesi. sed bñ īstantia generaliter dicta. illa em̄ aliqñ fit p syl-
logismū ad impossibile. quia per syllogismū ad impossibile aliqñ interimit'
hypotesis per suā contradictoriā. Et ita dicit phs ꝙ instantia generaliter
dicta potest multiplicicer fieri scz per locum ab oppositis. per locum a simi
li. per locum ab autoritate. z etiam potest fieri nstantia generaliter dicta z
ineuidens per secūdam figuram sicut qñ vl'i affirmatiue instat' p vl'em ne
gatiuam que concluditur in secūda figura.

Querit Utrū deductio z instantia sint spēs argumētatōnis ab
alijs distincte Solutio ꝙ non q2 nulla ps subiectiua

vel pars in modo distinguit a suo toto. sed deductio et instantia sunt partes subiectiue vel partes in modo ipius syllogismi. quia sunt syllogismi dyalectici. ergo non sunt species argumentatonis distincte.

Capitulum tercium

Jchos aūt et signū nō est idem Jchos quidē ppositio est

In hoc tercio et vltimo caplo determiat phs p̄nr de Enthymemate

Querit Quid est enthymema. Solutio phi Enthymema ē syllogism⁹ ex ichotibus et signis.

Ar Enthymema nō ē syllogism⁹. ḡ illa definitio ē falsa. Añs pbat. qr est spēs argumētatōnis distincta Solutio enthymema non est sillogism⁹ simpliciter ſʒ ē sillogism⁹ impfect⁹. Et ḡ Boetius definiendo Enthymema dicit q̄ est sillogism⁹ impfect⁹. i. in q̄ nō oibus añpositis infert festinata ɔclusio. Et ḡ dicit ab en qḋ ē in et thyme qḋ ē mens quasi seruans vnā pōnē in mente.

Ar In enthymemate ē tm̄ vna pō inferens. ḡ male dr q̄ est ex ychotib⁹ et signis in pl'i numero Sol'o q̄uis in enthymemate sit tm̄ vna pō inferēs ſm vocē tn̄ ꝟtual'r sūt due qr ē adhuc vna alia subitellecta

Querit Quō dr̄nt ichos et signū. Solutio sic dr̄nt ſm Aresto. qr ichos est pō pbabilis. Sed signū est pō demōstratiua necessaria vel pbabilis.

Querit Quō pbat phs q̄ ichos sit pō pbabilis Sol'o quia illud quo mediante scit aliqd vt in plurib⁹ sit factū esse vel nō factū esse in p̄terito. aut esse vel non esse in p̄nti hoc est pbabile. sed ichos est hmōi. ergo est ppositio pbabilis.

Querit Quō pbat q̄ signū sit pō demonstratiua necessaria vl pbabilis. Sol'o qr illud quo exn̄te in p̄nti infert res esse vel quo facto in p̄terito seq̄tur rem in p̄terito factā esse vel quo posito in futuro seq̄tur rem futurā esse hoc est rectū vel pbabile. Sed signum est hmōi. ḡ signū est pō demonstratiua necessaria vel pbabilis.

Ar Omnis pō demonstratiua est necessaria p̄mo posteriorꝫ. ḡ male dr q̄ signū est pō demōstratiua necessaria vel pbabilis. Sol'o demonstratiuū non accipit hic pprie sicut accipit primo posteriorꝫ. sed accipitur cōiter vt demonstratiuū est idem quod ostensiuū siue hoc sit in necessarijs siue in pbabilibus.

Querit Quō hn̄t se ichos et signū Sol'o sicut inferius et superius. ichos em̄ est inferius ad signū qr ichos vocat tm̄ positio pbabilis. Sed signū indifferenter pō ncc̄aria vel pbabilis.

Querit Quotuplex est enthymema. Solutō triplex ſm q̄ triplex est signū. Quoddam em̄ est signū conuertibile cum extremis. Aliud est transcendens et superius ad extrema. Et aliud est inferius ad extrema. Exemplū de signo conuertibili vt habere lac in mamil-

lis est signū quodāmō conuertibile cum eo quod est mulierē peperisse. Ex
emplū de signo transcendenti. vt mulierem esse pallidam est signū trans
cendens cum eo quod est eam peperisse. quia stat mulierem esse pallidam
et tamen non peperisse

Queritur Quotuplex est enthymema. Solutio triplex. qr quod-
dam fit in prima figura. quoddā in secunda. ⁊ quoddā
in tercia. Et rō illius est quia tot modis fit enthymema quot modis va-
riatur signū. sed triplex est signum. ergo etiam triplex est enthymema.

Queritur Quotuplex est signū Solō triplex. quia quoddā est
signum conuertibile cum extremis. Et ex tali signo fit
enthymema in prima figura. Exemplū phi est vt hec mulier habet lac in
māmillis. ergo peperit. Aliud est signū transcendens extrema seu supe-
rius. ⁊ ex tali fit enthymema in secunda figura. Exemplū est. vt hec mu-
lier est pallida in facie. ergo peperit. Tercio aliud est signū qd est inferius
ad extrema. Et ex tali fit enthymema in tercia figura. Exemplū vt iste ē
studiosus. ergo est sapiens. vel sic phitacus est studiosus. ḡ ē sapiens.

☞ Queritur. quō differt enthymema a syllogismo Solutio sic quia
enthymema procedit ex vna ꝓpositione. ⁊ syllogismus ex duabus.

Queritur Quomodo reducitur enthymema ad syllogismum.
Solutio per additōnem illius ꝓpositōnis que deficit
Nam in enthymemate semper vna ꝓpositio tenetur in mente quando er-
go illa exprimitur tunc fit perfectus sillogismus. Exempli gratia si sic ar-
guatur phitacus est ambitiosus. ergo est liberalis. ibi seruatur vniuersalis
ꝓpositio maior in mente si ergo illa exprimatur sic arguendo. Omnis am
bitiosus est liberalis, phitacus est ambitiosus. ergo phitacus est liberalis
iam est bonus syllogismꝰ in pma figura. ⁊ sic faciendū est in alijs figuris

Queritur Que ꝓpositio deficit in enthymemate quā oportet ad-
dere ad hoc vt fiat syllogismus vtrum maior vel minor
Solutio aliquando maior ⁊ aliquando minor. Sed tunc queritur per qd
scitur hoc an deficiat maior vel minor. Solutio hoc potest faciliter sic sci
ri. quia in enthymemate semper sunt tres termini scꝫ duo qui ingrediunt
conclusionē. ⁊ vnus qui nō ingredit cōclusionē qui est mediū in enthyme-
mate. Si ergo ille terminus qui non ingreditur cōclusionē sumatur cum
subiecto conclusionis in ꝓpositōne que subintelligitur tunc deficit minor
quia subiectum conclusionis est minor extremitas. sed si sumitur cum pre
dicato conclusionis tunc deficit maior. quia predicatum conclusionis est
maior extremitas.

Queritur Quō cōpat phus enthymemata diuersarum figurarum
ad inuicem Solutio quia syllogismus factus ex en-
thymemate prime figure est perfectus et insolubilis. id est non solutus a
forma syllogistica. Et ratio est quia talis sillogismus procedit ex vna vni
uersali propositione que habet vim inferendi conclusionem si verus est.
Syllogismus autem factus ex enthymemate tercie figure est solubilis
non habens veram formam syllogismi quūuis verus sit. Et rō est qa talis

syllogism⁹ ꝓcedit ex puris ꝑticularibꝫ. Nec etiā fit ad rem. qꝛ nō ꝯcludit vnā extremitatē de alia nccārio. Sꝫ sillogismus factus ex enthymemate secūde figure semꝑ est solubilis. qꝛ semꝑ est imꝑfectus carens debita forma syllogistica siue assumat̄ vl'is ꝓpō siue nō. Et rō illius est qꝛ talis syllogismus semꝑ est affirmatiuus. sed ex puris affirmatiuis in secūda figura non fit sillogismus. ⁊ ergo nō sequit̄ formaliter. Oīs mulier que peperit ē pallida. ⁊ hec est pallida. ḡ hec peperit. sꝫ cōmittit̄ fallacia ꝯñtis.

Queritur Quō differūt signa ex quibꝫ fiunt enthimemata Sol'o phi ꝙ sic differūt. qꝛ signū ex quo fit enthymema in prima figura vocat̄ ꝓdigiū. Sed signū ex quo fit enthymema in secūda figura vel in tercia vocat̄ signū sed non ꝓdigiū. prodigiū enim dicit̄ hic quasi ꝓ digitis ostensum.

Queritur Quō ꝓbat̄ ꝙ signū ṗme figure vocat̄ ꝓdigiū sed nō signum aliaꝝ figuraꝝ Solutō ṗmū ꝓbat̄ sic. qꝛ illud vocatur ꝓdigiū a phylosophis qd facit scire. sed signū ṗme figure facit scire ergo minoꝛ ꝓbat̄. quia signū ṗme figure est verū mediū ſm rōnē ⁊ naturam medij qꝛ est mediū cōiunctōne ⁊ positōne simul. Secūdū patet sic qa signū aliaꝝ figuraꝝ hoc nō habet uerā rōnē medij qꝛ nō ponit̄ directe inter extrema sed est vel superius vel inferius ad extrema.

Queritur Quō docet phs inuenire signū qd posset esse mediū in enthymemate. Sol'o ṗmo ṗmittit aliquas suppositiones. scdo ponit aliqua documenta. ⁊ tercio docet applicare signa inuenta ad syllogismū.

Queritur Quot suppositōnes ṗmittit phus. Solutio duas. Prima est ꝙ duplices sunt passiones scꝫ naturales et non naturales. Passiones naturales dicūtur. quecūqꝫ transmutant aīam et corpus simul ⁊ relinquunt aliquod signū in corpe sicut verecundia ruborem ⁊ timoꝛ palloꝛem. Sed passiones non naturales dicuntur que non transmutant corpus nec relinquūt signū aliquod in corpe sicut sunt habitus anime vt scientie ⁊ virtutes.

Secūda suppositio ꝙ quelibet passio naturalis ſm totā suā spēm habꝫ vnū aliqd signū sibi correspondens in corpe.

Queritur Quot documēta ponit phs ad inueniendū signa passionum naturalium. Solutio ꝙ duo. Primū est si est aliqua passio naturalis que ꝯueniat oībus indiuiduis alicui⁹ determiate speciei tūc necesse est ꝙ in tota illa specie sit aliqd signū naturale illius passionis. Si ergo velimus scire hoc signū ⁊ nō poterimus vl'r hoc cognoscere ex indiuiduis illius speciei tūc debemus respicere ad indiuidua alterius speciei quibꝫ etiā ꝯuenit illa passio licet nō vl'r. Exēpli grā fortitudo siue animositas ē passio naturalis in oībus leonibꝫ. Si ergo ignoꝛem⁹ signum illius passionis ⁊ nō possumus hoc cognoscere ex indiuiduis leonis debemus videre in hoībus vel in alijs aīalibus qd sit signū fortitudinis in eis et inuenimus ꝙ habere magnas sūmitates seu latas scapulas est signum fortitudinis in hoībus. Et ergo hoc idem erit etiā signū fortitudinis in

leonib⁊ vl'iter ¶ Secūdū documentū est ꝙ si sit aliqd subiectum qd habet duas ꝓprias passiones ⁊ duo signa sed dubiuz sit qd illoꝝ signoꝝ sit determinate signum huius passionis ⁊ nō alterius. tūc debemus respicere ad alia subiecta seu spēs quib⁊ ille passiones insunt separatim. q꞉ illud qd est signū illius passionis in alio subiecto hoc idem erit etiā signū in isto subiecto Exempli gratia in leone sunt fortitudo ⁊ liberalitas In leone etiā sunt ista duo signa scz habere magnas scapulas ⁊ habere latam frontem. Si g̊ velimus scire qd illoꝝ signoꝝ sit signū fortitudinis ⁊ qd liberalitatis debem⁹ videre in alijs in quib⁊ ille passiones reperiūtur separatim. vt in hominibus. Aliqui em̄ hoīes inueniūtur qui habent latas scapulas ⁊ sunt fortes sz nō sunt liberales. ex opposito inueniuntur aliqui qui nō habent latas scapulas nec sunt fortes. sed habent lataz frontē ⁊ sunt liberales. Et g̊ ꝯcludimus ꝙ habere latas scapulas est signū fortitudinis in leone. et habere latā frontem signū liberalitatis ⁊ nō fortitudinis

Querit̄ Quō docet phus iam ista signa sic inuenta applicare ad syll'm Sol'o. dicit ꝙ in prima figura quelibz passio naturalis p̄t ꝯcludi de suo subiecto si signū inuentū quod est mediū ꝯuertatur cum maiore extremitate ⁊ excedat minorem. Exempli gratia. vt habere magnas scapulas ⁊ esse fortem ꝯuertūtur. sed habere magnas scapulas excedit leonem. Et ergo sic syllogisat̄ in prima figura, omne animal habēs magnas scapulas est forte. sed leo est aīal hn̄s magnas scapulas. ergo est fortis. Et in tercia figura potest ꝯcludi ꝓpria passio de suo subieto si similiter sumat̄ signum ꝯuertibile cum maiore extremitate ⁊ transcendens minorē. vt bene sequitur. om̄e aīal habens latas scapulas est forte. quoddam aīal habens latas scapulas est leo. ergo leo est fortis

Querit̄ Quod est correlariuz quod sequitur ex dictis Sol'o ꝙ generaliter passio ⁊ signum habent se ꝯuertibiliter. sz non passio ⁊ subiectū. Et rō p̄mi est. quia si passio et signū non haberent se ꝯuertibiliter. tunc sequeretur ꝙ vnius ꝯmunis passionis nō esset vnicum ꝯmune signū. quod est ꝯtra secūdam suppositionem superius positaz. Ratio secūdi est. q꞉ aliqua passio naturalis potest bene reperiri in diuersis subiectis specie distinctis. sicut fortitudo reperitur in homine ⁊ leone. Et tantū de libris p̄oꝝ analeticoꝝ reparatiue sit dictum

¶ Finiūtur reparationes secūdi priorum Arestotelis:

¶ Sequūtur reparationes primi posteriorum.

Circa initiũ libri posteriorum analeticorum Arestotelis ☞ Querit͛ p̄mo. quid est subiectum istius libri Solo. syllogismus demonstratiuus. Et rõ illi⁹ est. qꝛ illud est subiectũ cui ꝯueniũt ꝯditiones subiecti attributõis. sed ille ꝯueniũt syll'o demonstratiuo in ista scia. g̊ est subiectũ. Minor pz. qꝛ est quid ꝯmunissimũ p̄mo notum nõ transcẽdẽs metas ꝛc̃. Et illud est subiectũ cui p̄nt demõstrari inesse ꝓprie passiones ꝑ ꝓpria ꝛ vera p̄ncipia in illa scia. sed syll'us demõstratiuus est hmõi. ergo. Minor pz. qꝛ esse generatiuum scientie est vna ꝓpria passio syllogismi demõstratiui que sic demõstrat͛ sibi inesse. Quicq̇d ꝓcedit ex p̄mis veris ꝛ imediatis p̄orib⁹ notiorib⁹ causisq̃ ꝯcl'onis est generatiuũ scientie. sed syll'us demõstratiuus est hmõi. ergo est generatiuus scie.

Ar̃ Omis scia habet͛ ꝑ demõstratiõez. sed de syll'o demõstratiuo nõ p̄t haberi scia ꝑ demõstratõem. g̊ de eo non p̄t esse scia tanq̃ de subiecto. Minor ꝓbat͛. qꝛ si sic tunc esset ꝓcessus in infinitũ Solo. q̄ de syll'o demõstratiuo in vl'i accepto habet͛ scia ꝑ demonstratõem ꝑticularem et in illa ꝑticulari demõstratõe est status. Et g̊ nõ est ꝓcessus in infinitũ

Ar̃ Idẽ nõ p̄t esse subiectũ ꝛ instrumẽtũ alicui⁹ artis. sz syll's demõstratiu⁹ est instrumẽtũ quo acq̇rit͛ scia hui⁹ libri. g̊ nõ p̄t esse subiectũ Solo vt p̄us q̄ syll's demõstratiu⁹ in ꝯmuni acceptus est h̃ subiectũ. sed acceptus in particulari sic est instrumentũ quo acquirit͛ ista scientia. ꝛ sic nõ est incõueniẽs idem esse subiectũ ꝛ instrumentũ.

Querit͛ Quare iste liber seq̇tur libꝝ p̄oꝝ Solo. qꝛ ꝯtractũ seq̇tur incõtractũ. sz in libro p̄oꝝ determinatũ est de syll'o simpl'r dicto ꝛ incõtracto. hic ꝑo determinat͛ de syll'o demõstratiuo q̇ est cõtractus. qꝛ ꝯtrahit͛ ad materiã nccariã. g̊ iste liber seq̇tur illũ.

Querit͛ Utrũ scia istius libri sit resolutoria vel inuentiua Solo est resolutoria. Et rõ illius est. qꝛ docet resoluere syll'm demõstratiuũ in sua p̄ncipia que sunt p̄ncipia ꝯñtis

Querit͛ Quõ intitulat͛ iste liber Solo sic. Incipit liber posteriorũ analeticoꝝ Aresto. i. de posteriori resolutione. qꝛ sicut in libro p̄oꝝ determinat͛ de resolutione p̄ori syll'i. scilz in p̄ncipia ꝯñc. Ita hic determinat͛ de resolutõe posteriori syll'i que est in p̄ncipia ꝯñtis. Et illa resolutio vocat͛ posterior quia p̄supponit priorem sicut id a quo non conuertit͛ subsistendi ꝯsequentia

Querit͛ Quõ diuidit͛ iste liber. Solo. p̄ma sui diuisione diuidit͛ in duos libros partiales In quoꝝ p̄mo determinat͛ de demõstratõe q̄tum ad sua p̄ncipia ex quib⁹ scz ꝛ qualib⁹ hz ꝯstitui. In

secũdo ꝑo de inuentiõe mediȷ̃ demõstratiui ꝛ de q̃stionib⁹ vere scibilibus. Primus liber subdiuidit͛ in nouẽ tractatus. In quoꝝ pͥmo determinat͛ de syllo demõstratiuo q̃tum ad eius subam. Et hꝫ tria capl'a. In quoꝝ primo agit phs de quibusdã ꝯditõib⁹ generalib⁹ ad demonstratiõem req̇sitis. In secũdo ostendit q̇d est demõstratio. Et in tercio remouet quosdaꝫ errores. Primũ caplm ꝯtinet tres ꝑtes. In pͥma ostendit nec̃itatẽ sylli demõstratiui. In secũda agit de p̄cognitionib⁹. Et in tercia remouet vnum errorem. Primo g̊ ponit phs hanc ꝓpõnem.

¶Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiua ex preexistenti fit cognitione.

Querit͛ Quare phs in exordio istius libri ponit istã ꝓpõnem Solo. ꝓpter platonẽ. q̇ dixit ꝙ scie non acq̇rerent͛ in nob de nouo ꝑ demõstratõem. sed essent nobis oẽs ꝯcreate a deo ita ꝙ scire nostrũ ꝛ addiscere nihil esset nisi p̄teritoꝝ reminisci Et g̊ Aresto. volẽs illum errorẽ platonis refellere ostendit modũ quo scie in nobis de nouo generãtur. Et dͬ ꝙ oĩs doctrina ꝛ oĩs disciplina ꝛc̃.

Querit͛ Quot modis p̄t ista ꝓpõ exponi. Solo. duob⁹ modis Uno mõ sic. Ois doctrina ꝛ oĩs disciplina intellectiua fit ex p̄existenti cognitõe sensitiua. Et huic expõni ꝯcordat hoc qd̕ dͬ phs tercio de aĩa ꝙ nihil est in intellectu q̇n pͥus fuerit in sensu. Alio° sic. omĩs doctrina ꝛ oĩs disciplina intellectiua ꝯclonis fit ex p̄existẽti cognitõe pͥmissarũ. Et ista secũda expõ ẽ verior, vt dͬ alb. ꝛ magis ꝯformis intẽtõi phĩ

Ar̃ Illa ꝓpõ est nugatoria. g̊ nõ est vera. Añs ꝓbat͛. q2 doctrina ꝛ disciplina vident͛ esse vnũ ꝛ idẽ Solo. ꝙ licꝫ sint materialiter vnuꝫ et idẽ. differũt tñ rõne. q2 doctrina dͬ inq̃tum ꝓcedit ab ore doctoris. ꝛ disciplina inq̃tum recipit͛ ab intellectu discipuli. Uel vt dͬ Albertus doctrina dͬ ſm ꝙ emanat ex pͥncipiȷ̃s ꝛ disciplina ſm est in ꝯclone ꝑ medium et principia suscepta.

Ar̃ Intellectus noster in pͥncipio sue creatõis est sicut tabula rasa in qua nihil est depictũ. g̊ nõ oĩs eius cognitio est ex aliqua cognitione p̄existenti ꝛ pͥuia Solo ꝙ intellectus noster hꝫ bñ aliq̄n pͥmo cognitionẽ. ita ꝙ nulla cognitio intellectiua illã p̄cesserit in eo. ſꝫ tñ p̄cessit cognitio aliq̃ sensitiua. q2 vt dictũ fuit nihil est ĩ intellectu q̇n pͥus fuerit in sensu

☞ Contra. cognitio sensitiua nõ p̄supponit aliquã aliam cognitionem ergo nec cognitio intellectiua dꝫ presupponere cognitõem sensitiuã. Solo. ꝙ nõ est sile. Et rõ est q2 sensibile. hoc est a parte rei ꝓportionatũ sensui. ꝛ g̊ p̄t statim cognosci nullo alio p̄supposito. sed intelligibile non est a parte rei ꝓportionatũ intellectui. ſꝫ opꝫ ipm pͥus a singularib⁹ ꝛ phantasmatib⁹ abstrahi. ergo cognitio intellectiua aliaꝫ cognitõem. scꝫ sensitiuã presupponit non gũt sensitiua Et per hoc soluit͛ etiã argumentũ quo arguit͛. si omĩs doctrina ꝛ omĩs disciplina fieret ex p̄existenti cognitione. tunc essꝫ ꝓcessus in infinitum. hoc em̃ nõ sequit͛. q2 est status in cognitõe sensitiua

Querit̃ Quõ probat phs illam ꝓpõnem in textu. Solõ in-
ductiue pͥmo in mathematicis. Scdo in dyaleticis. Et
tercio in rethoricis

In mathematicis sic. qꝛ mathematice scie q̃ hñt certissimũ modum de
mõstrandi fiũt ꝑ hũc modũ. ⁊ non solũ mathematice scie. sed ⁊ vnaqueq̃
aliaꝝ artiũ fit in nobis ꝑ hunc modũ

In dyalecticꝭ sic. qꝛ dialectica vtit̃ iductõe ⁊ syllo. ſ꞊ tã i inductiõe q̃ʒ in
syllo ꝓcedit̃ ex p̃existenti cognitõe. ꝗ. Minor patꝫ. qꝛ in syllogismo ꝓcedit̃
ex preexistenti cognitione alicuius vl̃is premisse. Et in inductione ꝓcedit̃
ex p̃existenti cognitione singularium.

In rethoricis sic. qꝛ rethorice scie ꝑsuadẽt aut ꝑ exẽpla qd̃ est inductio
aut ꝑ enthimema qd̃ est vere syllogismus

Ar̃ Exemplũ ⁊ enthimema sunt spẽs argumẽtatiõis distincte ab in-
ductione ⁊ syllo. ꝗ male dꝛ ꝙ exemplũ est inductio. ⁊ enthimema
vere sylls Solõ. hoc dictũ phi nõ dꝫ sic intelligi quasi exemplũ sit essen-
tialiter inductio. sed ꝙ exemplũ tantũ valet apud rethorem sicut inductio
apud dialecticũ. qꝛ multa exempla faciũt inductionẽ si addatur ⁊ sic de sin-
gulis. vel ⁊ sic de aliis Et simili modo debet dici de enthimemate Nõ em̃
vult phs ꝙ enthimema sit vere eẽntialiter sylls. sed ꝙ valeat tantũ apud
rethorem q̃ʒtum sylls. et ꝗ dicit textꝰ. Aut ꝑ enthimemata qd̃ vere est syl-
logismus. qꝛ rethor ꝓcedit ꝑsuadendo ẜm enthimemata. qd̃ supᵉ ꝑsuade-
re vt dꝛ Albertus est vere syllus. qꝛ duo enthimemata in quoꝝ vno de-
ficit maior ⁊ in alio minor faciũt vnũ verũ syllogismũ nullo alio addito Et
iste videt̃ sensus textus ẜm expõnem dñi Alberti. Alii tñ dicũt ꝙ textus
hꝫ. aut ꝑ enthimemata qd̃ est vere sylls. qꝛ etiã vnũ enthimema est vere
sylls q̃ʒtum ad subam terminoꝝ. Alii etiã sunt q̇ dicũt ꝙ textꝰ nõ dꝫ habe-
re vere. sed fere. i. quasi. qꝛ enthimema est q̃si syllus. i. sylls impfectꝰ ⁊ dimi-
nutus. sed qũocũq̃ dicat̃ pt̃ semꝑ littera saluari

¶De p̃cognitõibꝫ ꝑncipioꝝ ⁊ de p̃cognitis

Querit̃ Quid est p̃cognitio. Solõ. p̃cognitio vt hic accipit̃
est preuia intellectualis notitia eorum que in genere de-
monstrationem ingrediũtur.

Querit̃ Quot sunt p̃cognitões. Solõ due. sc꞊ qꝛ est ⁊ quid est
Precognitio qꝛ est dꝛ illa qua p̃cognoscit̃ esse rei. Sed p̃-
cognitio q̇d est qua p̃cognoscit̃ definitio rei

Ar̃ Sunt plures p̃cognitiones q̃ʒ due. ergo. Añs probat̃. qꝛ p̃cogni-
tio est p̃cogniti p̃cognitio. sed sunt plura p̃cognita. vt statim dicet̃
ergo. Solõ. ꝙ p̃cognitões possunt distingui dupl̃r Uno modo ex par-
te illorũ de quibꝫ habent̃. et sic sunt tres ẜm ꝙ tria sunt p̃cognita. Alio mõ
ex ꝑte eoꝝ que de illis in generali p̃cognoscũtur. ⁊ sic sunt solũ due. quia so-
lum duo sunt que de precognitis in generali precognoscũtur. scilicꝫ quia est
et quid est

Ar Quia est z quid est sunt questiones. ğ non sunt precognitiones. Añs patet ex secũdo hui⁹. ꝯña ꝓbaẗ. qꝛ idem nõ potest esse certuz et incertũ. sed ꝑcognitio ẽ certa z questio dubia. Solutio ꝙ aliter sũt qͥ stiones z aliter ꝑcognitõnes qꝛ sunt q̃stiones inq̃ꝝtũ ꝑ ea querim⁹ de ipis veris scibilib᷑. Sed dicũtur ꝑcognitõnes inq̃ꝝtũ ꝑcognoscũtur de his que demonstratõnem ingrediunẗ. Uel dõm est ꝙ in se sunt questiones sed in ordine ad q̃stionẽ ꝓpter q̇d ad quã finaliter ordinanẗ sunt precognitõnes

Q̃r. q̃t sũt ꝑcognita. So° ꝙ tria scz
- Subiectũ de quo fit demõstratio
- Passio q̃ demõstraẗ subiecto inee
- Dignitas ꝑ quã fit demõstratio.

Ar Sunt plura ꝑcognita q̃ꝫ tria. ğ. Añs ꝓbaẗ. qꝛ mediũ demõstrationis oportet ꝑcognoscere ante demõstratõem z tñ nõ enumeraẗ hic Solutio ꝙ mediũ cõprehendiẗ hic sub dignitate. qꝛ dignitas vocaẗ maxima explicans ꝓtãtẽ mediȷ̃ vel vocaẗ mediũ ꝭm ꝙ vnitũ ẽ extremis.

☞ Arguiẗ. Omne ꝑcognitũ debet esse principiũ, sed passio non est ꝑncipiũ. ğ non potest esse precognitũ. z sic non sunt tria ꝑcognita. Minor ꝓbatur. quia passio est ꝑncipiata a subiecto. Solutio ꝙ licet ꝓpria passio sit ꝑncipiata respectu subiecti est tñ ꝑncipiũ respecu totius demõstratõnis

Queriẗ Quid ꝑcognosciẗ de dignitate. Solutio de dignitate ꝑcognosciẗ quia est. id est quia vera est. Exemplũ phi est vt de ista dignitate de quolibet affirmatio vel negatio de nullo vero siẗ oportet ꝑcognoscere qꝛ est. quia si negareẗ nõ posset ostensiue per aliq̃ alia probari.

Ar De dignitate debet etiam precognosci quid est. ergo non quia est tm̃. Añs ꝓbatur quia si dignitas debeat cognosci oportꝫ scire q̇d per terminos dignitatis significatur. Solutio licet dignitas non possit cognosci nisi precognoscatur quid per terminos eius significetur tamẽ tale quid est non precognoscitur de ea formaliter inq̃ꝝtum dignitas est sed solum ex consequenti. Et ratio illius est quia quid est est idem qđ definitio. Sed ꝭm phm septimo metaphysice cõplexoꝝ non est definitio cum ergo dignitas sit complexa sequitur ꝙ eius vt sic non potest esse definitio nec quid est.

Queriẗ Quid precognoscitur de passione. Solutio de passione precognoscitur quid est. id est quid per nomen passionis significatur. Exemplũ phi est vt de ista passione que est trianguluz esse oportet precognoscere quid est hoc quod per nomẽ trianguli significaẗ

Ar Quid est presupponit si est si ergo de passione precognoscitur quid est. ergo etiam si est. Solutio ꝙ est duplex quid est scz quid nominis et quid rei. Jam licet quid rei presupponit si est non tamen quid nominis. quia ergo quid est quod precognoscitur de passione est solum quid nomis. ergo zc.

Ar Phus male exẽplificat hic de triãgulo. ergo. Añs ꝓbaẗ qꝛ triangulus est subiectum istius passionis que est habere tres angulos.

quales duobus rectis. Solo triãgulus accipitur dupliciter. Uno mõ substantiue ⁊ sic bene est subiectum vt probat argumentũ. Alio modo adiectiue ⁊ sic est propria passio figure sic eñ figura vocaᷦ triangula.

Queritᷦ Quid precognoscitur de subiecto. Solutio de subiecto precognoscitur quia est ⁊ quid est. quia est. id est quia esse habet in rerum naturã. Et quid est est duplex scʒ quid nominis ⁊ quid rei. Et exemplũ phi est de vnitate que est subiectũ in arithmeticis de qua multa ibi probanᷦ scʒ ꝙ sit indiuisibilis ⁊ non habeat positõnem in continuo ⁊ multa talia

☞ Arguiᷦ. quia est precognoscitur de dignitate. ergo non debet precognosci de subiecto. ꝯsequentia ꝓbatur diuersa precognita debent habere diuersas precognitõnes. Solutio ꝙ non est idem quia est passionis et subiecti. quia de passione precognoscitur quia est. id est quia vera est sed de subiecto precognoscitur quia est. id est quia esse habet in rerum natura.

De precognitione conclusionũ

Queritᷦ Quotuplices sunt conclusiones Solutio ꝙ duplices quia quedam sunt vl̄es. ⁊ quedã ꝑticulares. Conclusio vl̄is diciᷦ in qua ꝓpria passio predicaᷦ de suo ꝓprio ⁊ ꝑ se subiecto signo vl̄i distributo. vt cuʒ diciᷦ oı̄s triangulus hʒ tres angulos equales duobus rectis. Sed cõclusio particularis dᷣ in qua ꝓpria passio p̄dicaᷦ de aliq̄ inferiore sui subiecti vt cũ diciᷦ iste triangulus in semicirculo descriptus hʒ tres angulos equales duobus rectis.

Queritᷦ q̄ drñter cognoscũtur ꝯclusiones vl̄es ⁊ ꝑticulares. Solo ꝯclusiones vl̄es cognoscũtur demonstratiue ĩ suis p̄ncipijs ꝑ que ꝯcludũtur ⁊ in quoꝝ potentia formali ⁊ actiua ꝯtinẽᷦ quare etiã talis cognitio vocaᷦ cognitio in potentia ⁊ in vl̄i. Sed ꝯclusiones ꝑticulares q̄ accipiunᷦ sub vl̄ibus cognoscũtur siᷝ cũ vl̄ibꝫ in quibus inducũtur ⁊ nõ cognoscũtur ꝑ mediũ demõstratiuũ. Exẽpli grã hec vl̄is ꝯclusio oı̄s triangulus habet tres angulos equales duobꝫ rectis cognosciᷦ in suis p̄ncipijs ex quibꝫ demõstratiue ꝯcludiᷦ. Sʒ hec ꝑticularis ꝯclusio scʒ ꝙ iste triãgulus in semicirculo descriptus habet tres angulos equales duobꝫ rectis cognoscitur simul in illa vl̄i ꝯclusione sub qua subsumiᷦ hoc modo Oı̄s triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. sed iste triangulus in semicirculo descriptus est triãgulus. ergo habet tres angulos equales duobus rectis.

Queritᷦ Que est rõ ꝙ cõclusio ꝑticularis nõ cognosciᷦ ꝑ mediũ demonstratiuũ Solutio. qꝛ vltimũ nõ cognosciᷦ per mediũ demonstratiuũ. sed particulare vel singulare est vltimũ. g̃ conclusio particularis vel singularis non potest sciri per mediũ demonstratiuum Maior patet quia ꝑ mediũ demonstratiuũ scitur ꝓpria passio de suo ꝓprio et per se subiecto sʒ clarũ est ꝙ vltimũ seu singulare non est ꝓpriũ ⁊ ꝑ se subiectum passionis. ⁊ ergo particulare vel singulare non cognosciᷦ ꝑ mediuʒ demonstratiuũ sed solũ mõ iam dicto. Et ista videᷦ esse sentẽtia Aresto.

ſm dñm albertũ quē linconienſ. tamen ꝛ alij cõiter aliter exponunt ſcꝫ de precognitõne ꝑmiſſaꝝ ꝛ ꝑ intellectu illius.

Querit Utrum premiſſe cognoſcanť ante concluſionē. Solutio ꝙ ſic ſed differenter. quia maior cognoſciť ante cõclusionem natura et tempore ſimul. ſed maior ꝛ minor cognoſcuntur ante concluſionem natura ſꝫ non tempore Rõ primi eſt quia maior eſt cauſa potentialis concluſionis ſed cauſa potentialis p̄cedit ſuũ effectũ nedũ natura ſed tempore. ergo maior precognoſcitur ante concluſionem natura ꝛ tēpore. Et ergo videmus ꝙ cognita maiore poteſt adhuc ignorari ꝯcluſio. Sed rõ ſecundi eſt qꝛ maior ꝛ minor ſũt cauſa actualis ꝛ ſufficiens ipiꝰ cõcluſionis ſed poſita cã actuali ꝛ ſufficienti ſimul tp̄e ponit̃ cõcluſio. g̊ cognita maiore ꝛ minore ſil' tp̄e cognoſciť ꝯcluſio

Ar Contra primũ maior ꝓpoſitio ꝯtinet minorē ꝛ cõcluſionem. ergo cognita maiore ſimul tp̄e cognoſciť etiã ꝯcluſio Solꝰ licet maior cõtineat minorē virtute nõ tamē actu. ꝛ ergo nõ oportet ꝙ cognita maiore ſimul tempore cognoſcať concluſio.

☞ Arguiť ꝯtra ſecũdũ cognita maiore ꝛ minore p̄t cõcluſio nõ inferri. g̊ videť qꝛ nõ ſciať ſil' tp̄e ꝯclꝰ Solutio licet poſſit ꝯcluſio nõ inferri ſm vocem poſitis maiore ꝛ minore tamē neceſſario inferť ſm intellectum qꝛ cõſentiens maiori ꝛ etiã minori neccãrio etiã ſil' tp̄e apud ſe aſſentit concluſioni q̄uis forte vocaliter eam nõ exprimat.

☞ Queriť. An cõcluſio ſciať anteq̄ȝ ſit oſtenſa ꝑ demõſtratõnē vł ſyllogiſmũ Solutio p̄hi ꝙ aliquo mõ ſciť. ꝛ aliquo mõ nõ. Sciť in vłi ꝛ in potentia. ſed nõ ſciť in ꝑticulari ꝛ in ꝓpria forma.

Querit Quõ ꝓbat hoc p̄hs. Solutio ꝓbat ſic qꝛ ſi deť oppoſitũ ſcꝫ ꝙ ꝯcluſio anteq̄ȝ ſit oñſa ꝑ demõſtratõnē nõ aliquo mõ ſciť ꝛ aliquo mõ ignorať tũc ſeq̄tur aliqḋ iſtoꝝ incõuenientiũ ſcꝫ ꝙ vel nihil cõtingit nos addiſcere ſicut poſuit Eraclitus q̇ negauit ſcire vł ꝙ nr̄m addiſcere nõ eſſet niſi qḋdã reminiſci vt voluit plato. Et iſta fuit Mennonis ambiguitas quã poſuit plato in libro q̇ intitulať mennonis eo ꝙ librũ illũ ad eũ tanq̄ȝ ad diſcipulũ ſcripſerat

☞ Queriť quõ ꝓbabat hoc plato ꝙ nr̄m addiſcere nõ eſſet niſi qḋdã reminiſci. Solꝰ hoc mõ. qꝛ ſi aliq̇s addiſcit aliq̇d Aut g̊ ꝑ̇us nouit illud vel nõ. Si nouit ꝑ̇us tũc habeť ꝓpoſitũ ſcꝫ ꝙ ſolũ obliťꝰ fuit illius ꝛ iã reminiſciť. Si nõ nouit prius tũc q̄n iã occurrit memorie ſue nõ cognoſcet illud qꝛ hoc qḋ q̇s nunq̄ȝ ꝑ̇us vidit vł nouit ſi iam ſibi occurrat nõ p̄t cognoſcere ſicut dat Augꝰ Exemplũ de ſeruo fugitiuo quē ſi q̄rat dñs et prius nullo mõ nouit ſi eũ caſu inuenerit ita ꝙ occurrat ſibi in via non ſciet eũ inueniſſe nec noſcet eum.

Querit Que fuit illa cauillatio ꝛ falſa ſolꝰ ꝑ quã quidam volebant euadere illam dubitatõem ꝛ dictum platonis.

Solutio q̄rebant ꝑ̇mo ab aliq̊ rñte aliquã concluſionē demonſtratiuã iſtã ſcꝫ vłſilem. Omis dualitas eſt par. An ſcꝫ ſciret illã ꝙ oĩs dualitas eſſet par. Et dicente illo ꝙ ſic quia eam ſcit per iſtam demonſtrationem

Omne illud quod potest diuidi in duo equalia est par sed omnis dualitas est huiusmodi. ergo omnis dualitas est par. Tunc afferebant aliquam particularem dualitatem forte lapidum quã in manu vel in sinu abscon-derant de qua rñs nesciuit vtrũ esset vel nõ esset. Et arguebant contra euꝫ ista dualitas quã ego habeo ĩ manu mea ẽ dualitas ⁊ nõ sciuisti eã ẽẽ parẽ qꝛ nõ sciuisti eã esse. ğ nõ sciuisti ex illa demõstratõe ꝑus facta ꝙ oĩs dualitas esset par Istã aũt obiectionem conabanꝰ soluere ⁊ dicebant ꝙ ille rñs sic interrogatus nõ sciuit ex illa demonstratõne omnẽ dualitatem esse pa-rem simpliciter. sed tm̃ omnẽ dualitatem quã sciuit esse dualitatem. sed q̃ istam dualitatem in manu absconditam nõ sciuit esse dualitatem. ergo nõ nouit etiam ꝙ ipsa esset par. Et per cõsequens sequiꝰ ꝙ contingit aliquid de nouo addiscere qđ est contra dictũ ⁊ opinionem platonis.

Queritꝰ Quõ reprobat phs illam solutõnem eoꝝ. Solutio dicit ꝙ solutio illa nõ valet. Et rõ est. quia illud vere scit aliquis cuiꝰ demonstratõnem accipit. sed talis rñs non accipit demonstratione de dualitate quã scit esse dualitatem sed de omni dualitate simplici-ter. ⁊ ergo ex tali demonstratõne scit vlr̃ de oĩ dualitate ꝙ sit par ⁊ nõ so-lum de illa dualitate quã sciuit esse parem. Et hoc confirmat phs tali rõe Conclusio demonstratõnis debet cũ suis ꝑmissis conuenire in terminis. sed in premissis illius demonstratõnis non poniꝰ dualitas cum illa restri-ctione quã tu sciuisti sed ponitur simpliciter ⁊ vlr̃. ğ etiam in conclusione debet sumi simpliciter ⁊ sine illa restrictõne. quia etiam alˢ conclusio non esset vlis ⁊ de omni sed solum particularis qđ est cõtra naturam vniuersa-lis demonstrationis.

Queritꝰ Que est tunc vera solutio illius dubitationis Solutio vera solutio Aresto. est ꝙ illud qđ quis addiscit nõ pre-scit simpliciter. sicut voluit plato sed aliquo modo scit ⁊ aliquo modo ig-norat scit eñ in vli ⁊ cõfuse ⁊ ignorat in particulari ⁊ in ꝓpria forma vt pri-us dictum fuit. ⁊ hoc non est inconueniens. Sed incõueniens esset si ali-quis eodem modo diceret aliquid prescire ⁊ cum hoc ignorare.

Arꝰ Videꝰ ꝙ hoc qđ quis addiscit prius sciuerit simpliciter. ğ opinio platonis est vera. Añs ꝓbatur qꝛ si non prius sciuisset tunc qñ iã discendo occurit intellectui intellectus nõ cognosceret sicut patet ex exem-plo de seruo fugitiuo prius posito. Solutio hoc argumentũ procede-ret si hoc ꝙ aliquis addiscit nullo modo presciret iam dictũ ẽ ꝙ hoc quod aliquis addiscit aliquo mõ prescit scꝫ in vli ⁊ in confuso. ⁊ ergo qñ in par-ticulari ⁊ in ꝓpria forma iam occurrit intellectui statim intellectus ipm̃ co-gnoscit. Et sic̃ de seruo fugitiuo non valet qꝛ ibi supponiꝰ ꝙ seruus nullo-modo prius fuerit a domino cognitus.

Arꝰ Boetius dicit in tercio de consolatu phylosophico Si platonis musa verum personat quod quisqꝫ discit imemor recordatur. ğ Solutia Boetius non loquitur ibi asserendo sed recitando sicut patꝫ satis ex verbis suis.

Capitulum secundum de definitione scire

Scire aũt arbitramur vnũquodq̀ simpliciter et non ꝛc.

In secũdo capl'o phus determiat de q̇ditate scire ꝛ demonstratõnis Et diuidit in q̃tuoꝛ ꝑtes. In ṗma definit scire. In secũda definit demonstratõnem. In tercia determiat de ꝓpõne imediata. Et in q̃rta cõpat scire premissarum ad scire conclusionis.

Querit Quare phs definit hic scire. Solutio q2 scire ẽ finis ipius demonstratõnis. ꝛ ingredit definitõnem demonstratõnis. cũ ergo ea que sunt ad finẽ nõ p̃nt ꝑfecte cognosci nisi ex rõne finis. g̃ ṗponit phs hic definitõem scire añ definitõem demonstratõnis

Querit Quõ definit scire Solutõ sic definit ab Aresto. Scire aũt arbitramur vnũqdq̀ simpl'r ꝛ nõ sophistico mõ qd est scire ẜm accidens cũ causam arbitramur cognoscere ꝓpter quã res ẽ et quoniã illius est causa ꝛ non est contingere hoc aliter se habere.

☞ Querit. quõ ꝓbat phs illã definitõem Solutio a signo q̇a tam scientes q̃ non scientes opinãtes tñ se scire tunc dicũt se scire qñ cãm rei cognoscũt ꝓpter quã res est. g̃ scire hoc mõ est bene definitũ.

Querit Quod est correlariũ qd infert phs ex ista definitõne. Solutio q illud cuiꝰ simpl'r est scia est necessarium et impossibile aliter se habere. Si aũt est aliq̇s alius modus sciendi de illo postea dicemus.

☞ Querit. quare phs definit hic scire in cõcreto ꝛ nõ scientiã in abstracto Solutõ q rõ est. q2 scire ẜcat sciam vt est in agere. sed scia ẜcat eam ꝓut est in habitu ꝛ in potentia. cũ ergo hic ṗncipaliter consideret scire conclusionis qd est scire in agere ꝛ effectus demonstratõnis iõ definitur ĩ concreto ꝑ modũ actus ꝛ nõ in abstracto ꝑ modũ habitus vel entis.

Querit Quot modis dicit scire ẜm linconiensem. Solutio q̃tuoꝛ modis Primo mõ cõiter ꝓut est apprehensio cuꝰlibet veritatis cognoscibilis ꝛ sic contingentia ad vtrũlibet etiã dicũtur sciri

Secũdo mõ ꝓprie ꝓut est apprehensio veritatis eoꝝ que fiunt semper vel frequenter. ꝛ sic necessaria est contingentia vt pluribus dicũtur sciri

Tercio modo magis ꝓprie ꝓut ẽ apprehensio veritatis illius quod ẽ necessarium non curando vtrũ cognitio eius acquiratur per demonstrationem siue non ꝛ hoc modo tam principia q̃ conclusiones sciunt.

Quarto modo dicit scire ꝓpriissime ꝓut est apprehensio alicuius necessarij qd solũ ꝑ demonstratõnem cognoscitur. Et sic accipitur scire ẜm q hic definitur qñ dicitur scire est rem per causam cognoscere ꝓpter quã res ẽ ꝛc̃

Querit Quot conditiones requirũtur ad hoc scire quarto modo dictũ. Solutio q quatuoꝛ que etiã tangũtur in p̃dicta definitõne Prima est q scire ꝓpriissime dictũ debet esse ꝑ causam et non per effectũ. ꝛ illa conditio tangit ꝑ hoc qd dicit scire est rem per causam cognoscere. Secunda est q debet esse ꝑ causam ꝓximã ꝛ nõ ꝑ causam remotam. Et illa tangitur cum dicitur ꝓpter quã res est Tercia est

ꝙ debꝫ esse ꝑ causam ꝯuertibilē ꝛ illa innuit̃ ꝑ hoc qđ addit̃. ꝛ qm̃ illius ē causa. Et quarta ē ꝙ debet esse ꝑ causam necessariā ꝛ nō ꝯtingentē ꝛ illa innuitur. per hoc qđ dicit̃. Et impossibile est hoc aliter se habere.

Ar̃ De deo habem⁹ sciam ꝛ de substantijs sepatis ꝛ tñ nō ꝑ cām q̃a de⁹ nō hꝫ cām ꝛ sbe sepate q̈uis forte habeāt cām illa tñ ē nobis ignota. g̊ p̈ma ꝯditio ē falsa. So° ꝙ licꝫ de deo ꝛ de substātijs sepatis habeam⁹ bñ sciam qꝛ est tñ nō possum⁹ hr̃e sciam ꝓpter q̇d de q̄ h̄ loq̇mur.

Ar̃ De reb⁹ naturalib⁹ ē vera scīa ꝛ possibile ē illas res aliter se hr̃e qꝛ sunt ꝯtingentes ꝛ variabiles. g̊ quarta ꝯditio ē falsa. Sol̃o ꝙ res naturales pñt dupliciter cōsiderari. Uno° i pticulari ꝛ sic ꝯtingit eas aliter se hr̃e sꝫ hoc mō de eis nō ē scīa. Alio° in vlī ꝛ in cōi ꝛ sic sūt necessarie ꝛ imutabiles ꝛ hoc modo de eis est vera scīa per cōpatōnem ad suas causas ꝛ principia.

De definitionibus demonstrationis

Querit̃ Quot sunt definitōnes demōstratōnis. Solutio ꝙ due q̄ sic differūt qꝛ p̈ma ē formalis explicās esse formale demonstratōnis. Et secūda materialis ostendens ex quib⁹ ꝛ qualib⁹ habet demonstratio materialiter constitui.

☞ Querit̃ que est prima definitio demonstratōnis. Sol̃o ꝙ demonstratio est syllogism⁹ apodixicon. id est syllogism⁹ faciens scire. ibi enim syllogismus ponit̃ loco generis. ꝛ faciens scire loco differentie.

Ar̃ Oīs bona definitio debet dari ꝑ priora definito. sed scire non est prius demonstratōne. g̊ ista p̈ma definitio nō ē bona. minor patet qꝛ scire est demonstratōnis effectus. Sol̃o scire cōsiderat̃ dupliciter. Uno mō vt est in executōne. ꝛ sic ē effectus ꝛ non ingredit̃ definitōem ipius demonstratōnis. Alio mō vt est in intentōe ipius demōstratōnis vel demōstrantis. ꝛ sic ē cā finalis demonstratōis ꝛ hoc mō ponit̃ in eius definitōe.

Ar̃ Doctor facit scire. g̊ nō demōstratio. Sol̃o doctor facit scire effectiue p̈ncipaliter sed demonstratio facit scire instrumentaliter

Querit̃ Que est secūda definitio demonstratōnis. Sol̃o Q̄ ista demonstratio est q̄ ꝓcedit ex p̈mis veris ꝛ imediatis notiorib⁹ priorib⁹ causisq̃ ꝯclusionis. Et ista definitio sequit̃ ex prima et concludit̃ tanq̃ conclusio ex ea.

Querit̃ Quō ꝓbat ph̃s ꝙ demonstratio debꝫ esse ex veris. Solutio sic quia demonstratio facit scire. sed qđ nō ē non ꝯtingit scire. quia non ens nō scitur cū g̊ falsum sit nō ens seq̇tur ꝙ falsum non potest sciri ꝛ per consequens demonstratio debet esse ex veris Minorē scꝫ ꝙ nō ens nō contingit scire. illā ꝓbat ph̃us exemplariter q̃a diametros esse symetros. i. dyametrū esse cōmensurabilem coste quadrati est non ens. ꝛ ergo non potest sciri.

Ar̃ Non ens p̄t sciri. g̊ non oportet demōstratōem ꝓcedere ex veris. Añs ꝓbat̃. qꝛ de rosa in hyeme habet̃ scīa ꝛ tñ nō est. Sol̃o licet rosa aliq̄n nō sit in actuali existentia. est tñ semꝑ in exñtia aptitudinali i sua

radice. ꝛ hoc modo de ea est scientia.

Ar̃ Verū pt sciri ex falsis. ḡ nō oportet demōstratōem ꝓcedere ex veris. Añs ꝓbat̃. q꞉ verū pōt syllogisari ex falsis secūdo prioꝝ. Soᵒ licet veꝝ posset aliquo mō occasionaliter ꝛ ꝑ accñs syllogisari ex falsis tñ non potest demonstrari.

Querit̃ Quō ꝓbat phs ꝙ demonstratio debet esse ex primis ꝛ imediatis. Solo q꞉ ex illis dꝫ ꝓcedere demōstratio sine quibꝫ nō ꝯtingit scire simpl'r sed sine primis ꝛ imediatis nō ꝯtingit scire simpliciter. ḡ demonstratio dꝫ esse ex primis ꝛ imediatis. minor ptꝫ q꞉ qꝺ scit̃ nō ꝑ ꝓ̄ma ꝛ imediata hoc nō scitur simpliciter ꝛ ꝑ indemōstrabilia ſꝫ ꝑ accñs ꝛ sub cōditōne tm̄ scꝫ si illa ꝑ q̄ scit̃ sint ꝓbata ꝑ alia priora.

Querit̃ Quomodo ꝓbat phus ꝙ demonstratio debet ꝓcedere ex prioribus ꝛ notioribus. Solo tali ratōne. Quicq̄d pocedit ex causis hoc procedit ex prioribus ꝛ notioribus. sed demōstratō procedit ex causis. ergo ꝓcedit etiam ex prioribus ꝛ notioribus. Maiorē ꝓbat quia oportet causas esse priores ꝛ notiores. Minorem etiam ꝓbat quia demonstratio facit scire. Sed tunc vere scimus cum causas rei cognoscimus. ergo demonstratio procedit ex causis.

Ar̃ Primo dictum est ꝙ demonstratio procedit ex primis. ergo superflue ꝛ nugatorie additur postea ꝙ debet esse ex prioribus. ꝯsequentia tenet. quia superlatiuus presupponit suū cōpatiuū. si ergo est ex primis satis intelligitur ꝙ etiā sit ex prioribus. Solutio ꝙ ille particule ex primis ꝛ ex prioribus referuntur ad diuersa. ꝛ ergo non ponūtur ibi nugatorie. Primū em̄ dicitur per abnegatōnem anterioris quia scꝫ demonstratō debet esse ex talibus que non habent ante se alia per que possint demonstrari. Sed prius dicitur per respectum ad posterius scꝫ ad conclusionem Et sic etiā debet dici de illis particulis prioribus ꝛ notioribus ꝙ referunt̃ ad diuersa. quia prioribus dicit̃ per cōpationem ad rem ꝛ ad conclusionem demonstratiuā. sed notioribus dicit̃ per cōpationem ad ipm cognoscentē seu demonstrantem.

Querit̃ Quot modis dicūtur aliqua priora ꝛ notiora. Solutō duobus modis. Uno modo quo ad nos. Et alio modo quo ad naturam ꝛ simpliciter. priora ꝛ notiora quo ad nos dicūtur q̄ sunt sensui ꝓxima sicut sunt singularia. Sed priora ꝛ notiora quo ad naturam et simpliciter dicūtur que sunt a sensu remotiora sicut sunt vl'ia.

☞ Ar̃. Phs dicit prio physicoꝝ ꝙ vl'ia ꝛ cōfusa magis sunt nobis notiora. ergo male dicit̃ hic oppositū scꝫ ꝙ singularia sint nobis magis nota

Solutio est duplex noticia scꝫ confusa ꝛ determinata. Jam vl'ia sūt nobis bene notiora noticia confusa sed non noticia determinata.

Querit̃ Quare phus nō addit illam particulam ex ꝓpriis in definitione demonstratōnis cum aliis particulis Solutio phi in textu ꝙ illa particula satis intelligitur qñ dicitur ex primis q̄a primū principium ꝛ ꝓprium sunt idem.

☞ Queritur quare non fuit addita illa particula ex necessarijs Solo quod illa etiã satis innuitur per hoc quod dicitur ex primis veris et imediatis quia prima vera et imediata sunt necessaria.

De ꝓpositione imediata

Queritur Quid est ꝓpõ imediata Solutõ ꝓpõ imediata ẽ qua nõ est altera prior neqz notior. Et talis ꝓpõ dr phus est principiũ demonstratõnis. Et quia in illa definitõne ꝓpõnis imediate ponitur ꝓpositio. ideo phs etiã definit hic ꝓpõnem

☞ Queritur quid est ꝓpositio Solo ꝓpositio est enunciatõnis altera pars vnum de vno enuncians.

Ar Si ꝓpõ esset enunciatõnis altera pars tunc vel esset subiectũ vel pdicatũ sed nulluz illorum potest dici. ergo minor patet quia tũc esset vel nomen vel verbũ Solutio quod enũciatio habet duplices partes scz integrales que sunt subiectũ et pdicatũ et subiectiuas que sũt species sue iã dicitur quod ꝓpositio nõ est altera pars integralis enunciatõnis sed subiectiua nec debet etiã altera ibi capi relatiue sed indefinite vt valet tm̃ sicut aliqua.

☞ Queritur quomodo diuiditur hic ꝓpositõ Solutio diuiditur in dyalecticam et demonstratiuam.

Queritur Quid ẽ ꝓpõ dyalectica. So° ꝓpõ dyalectica ẽ q̃ accipit ambas ptes cõdictõis. Et rõ ẽ quia dyalecticus ꝓcedit ex ꝓbabilibus sed vtraqz pars cõtradictõis potest esse ꝓbabilis. et ergo propositio dyalectica sumit ambas partes cõtradictõis non simul sed vnã vel aliam.

Queritur Quid est ꝓpõ demonstratiua. Solutio ꝓpõ demonstratiua est que determiate sumit alteram partem contradictionis que vera est.

Ar Propositio dyalectica etiã sumit alterã ptẽ cõtradictõis. ergo per hoc male definitur ꝓpõ demonstratiua. Añs pz quia ꝓpõ dyalectica ponitur in syllogismo. sed ibi nõ pt poni vtraqz ps cõtradictõnis. Solo quod differenter ꝓpõ demõstratiua sumit alterã ptẽ cõtradictõis et dyalectica quia ꝓpõ demonstratiua sumit alterã ptẽ determiate scz que vera ẽ. Sz ꝓpõ dyalectica facit hoc indetermiate scz hãc vel illã.

Queritur Quid ẽ enũciatio. Solo enũciatio est q̃ accipit quãlibet ptẽ cõdictõnis scz affirmatiuã vel negatiuã vlem vel pticularẽ. et istã definitõem enũciatõis ponit hic. quia supius enunciatio posita fuit i definitõne ꝓpõnis tãq̃ qdã supius et magis cõe ad ꝓpõem Et quia in ista definitõne enũciatõis ponitur cõdictio iõ etiã definit cõtradictõnem

☞ Queritur qd ẽ cõtradictio Solutio Cõtradictio ẽ oppositio cuius scdm se nõ ẽ dare mediũ. Et rõ illius definitõnis est quia de quolibet dicitur alterũ cõtradictoriorum de nullo vero simul.

☞ Ar. Illa definitio cõuenit cõtrarijs imediatis. ergo nõ ẽ bona. Añs ꝓbatur quia inter cõtraria imediata etiã nõ ẽ dare mediũ. Solo cõtraria imediata excludũtur ab ista definitõe per illã pticulã scdm se quia lz inter cõtraria imediata nõ sit dare mediũ hoc tñ nõ cõuenit eis scdm se sed rõne cõtradictõnis.

Ar Inter maxime distantia debet esse mediũ. sed extrema ꝯtradictõnis maxime distant. ergo Solõ inter maxime distantia locali distantia ⁊ ꝓprie dicta debet esse medium. sed inter extrema contradictõnis non est distantia localis vel proprie dicta. sed est distantia formalis ⁊ methaphorica que vocatur repugnantia extremorum affirmatõnis scz ⁊ negationis.

Queritur Quid est affirmatio ⁊ q̃d negatio. Solõ affirmatio est ꝑs ꝯtradictõis q̃ aliq̃d de aliquo affirmat. ⁊ negatio est ꝑs ꝯtradictõis q̃ aliq̃d ab aliq̃ negat.

☞ Querit̃ quõ diuidit̃ ꝓnciptũ imediatũ. Solutio diuidit̃ in

Dignitatẽ. vñ dignitas ẽ ꝓpõ indemõstrabil̃ quã nc̃c̃e est h̃re quẽlibet docẽdũ. ⁊ vocat̃ alio nomine maxima

Positõez. positio em̃ ẽ ꝓpõ idemõstrabil̃ quã nõ ẽ necesse habere quẽlibz docẽdũ. Et diuidit̃ ꝯñr in

Suppõem. Et definit̃ sic. Suppõ ẽ q̃ accipit quãlibz ꝑtẽ ꝯtradictõis ⁊ ꝑcat esse vel nõ esse.

Definitõez. ⁊ definit̃ sic. est positio q̃ non ꝑcat esse vel non esse. vnde definitio est positio dicit p̃hus sed non est suppositio.

Queritur Quõ ꝓbat p̃hus ꝙ definitio sit positio. Solutio hoc ꝓbat. q̃z arithmeticus ponit vnitatez esse indiuisibilẽ ꝫm q̃titatem ⁊ nõ demonstrat. sed vnitatẽ esse indiuisibilem ꝫm q̃titatem est definitio vnitatꝭ. g̊ definitio est positio.

Queritur Quõ ꝓbat p̃hus ꝙ definitio nõ sit suppõ. Solutio hoc sic ꝓbat. q̃z definitio dicit quid est aliquid ⁊ suppõ dr̃ aliquid esse sed illa nõ sunt idem. ergo etiam definitio et suppõ nõ sunt idem. Minor ꝓbat̃ exemplariter. q̃z nõ est idem q̃d est vnitas ⁊ vnitatem esse. definitio ergo ⁊ suppõ differunt ꝑ hoc ꝙ suppõ dr̃ esse vel nõ esse definitio vero nõ.

Ar Definitio etiã dr̃ esse. ergo ꝑ hoc nõ differt a suppõe. Añs ꝓbat̃ ꝑ arestotelẽ ꝑmo topicoꝝ. vbi dr̃ ꝙ definitio est oratio indicans esse rei. Solutio duplex est esse. scz esse q̃dditatiuũ ⁊ tale esse bñ dr̃ definitio. Aliud est esse ꝓpositionale quod ꝯsistit in ꝯpõne p̃dicati cum subiecto vel diuisione predicati a subiecto ⁊ tale eẽ nõ dicit definitio. sicut vult p̃hus in proposito.

Contra Definitio dicit esse ꝓpositionale. ergo illa solutio est falsa. Añs ꝓbatur q̃z definitio est ꝓpositio immediata

ſicut pꝫ ex diuiſione ꝓpõnis immediate ꝑus poſita ſꝫ ꝓpõ imediata dr eẽ
vel nõ eſſe Solutio q phus nõ poſuit hic diuiſionẽ ꝓpõnis immediate
ſed immediati ꝑncipij. ſed immediatum ꝑncipium poteſt dici nõ ſolũ ꝓ
poſitio ſed etiam definitio. vel poteſt dici q definitio poteſt accipi duplici
ter. vno mõ ꝭm ſe ⁊ ſic nõ eſt ꝓpoſitio. Alio mõ cum incluſione ſui definiti
et ſic eſt aliquo mõ ꝓpõ inquantũ de eo enũciatur.

De cõpatõne ſcire ꝑncipiorum ad ſcire ꝯcluſionis.

Queritur Utrum ꝑncipia demonſtratõnis magis ſciant cõ
cluſione. Solutio phi q ſic; vñ dr q nõ ſolum
opꝫ ꝑcognoſcere ꝑma principia aut omnia aut q̃dam ſed opꝫ ea magis
cognoſcere q̃ ꝯcluſionem.

Queritur Quare dr phs ibi aut oĩa aut q̃dã. Solutio. q
duplicia ſunt ꝑncipia quedã ſunt q̃ indigent pro
batõne ⁊ illa nõ opꝫ magis ſciri ꝯcluſione. Alia ſunt q̃ nõ egent ꝓbatõe ⁊
illa oportet magis ſciri ꝯcluſione.

Ar̃ Principia demõſtratõis nõ ſciunt. g̃ nõ magis ſciunt ꝯcluſione.
Añs ꝓbat. q ꝑncipia intelligunt. ⁊ ꝯña tenet q ꝯpatiuus ꝑſup
ponit ſuũ poſitiuũ. Solutio lꝫ ꝑncipia nõ ſciant accipiendo ſcire quar
to mõ ⁊ ꝓprijſſime ſciunt tñ accipiendo ſcire tertio mõ ſupius poſito.

Contra Ex illo ſeq̃ret q hic fieret ꝯparatio in eq̃uocis q eſt
aliud ⁊ aliud ſcire ꝑncipiorum ⁊ ꝯcluſionis. Solu
tio lꝫ ſit aliud ⁊ aliud ſcire in ſpeciali. tamẽ ꝯueniunt in vno mõ cõi q̃ eſt
apprehenſio veritatꝭ alicuius qđ eſt neceſſariũ ⁊ hoc ſufficit.

Querit̃ Quõ ꝓbat phus q ꝑncipia magis ſciuntur concluſio
ne. Solutio duabꝫ ratõnibus. Prima eſt q conclu
ſio ſcitur ꝓpter ꝑncipia. ergo ꝑncipia magis ſciunt. ꝯſequentia pꝫ. q pro
pter quod vnũquodqꝫ tale ⁊ illud magis. Sicut ſi amamus filiũ propter
patrem tunc patrem magis amamus.

Querit̃ In quibus cauſis habet illa ꝓpõ veritatẽ ꝓpter quod
vnũquodqꝫ tale. Solutio alberti q hꝫ maxime ve
ritatem in cauſis vniuocis ꝑ ſe agentibꝫ efficientibꝫ ⁊ finalibꝫ.

Ar̃ Homo eſt ebrius ꝓpter vinum ⁊ tñ nõ ſeq̃tur ergo vinum ẽ ma
gis ebrium. ergo videt q illa ꝓpõ nõ ſit vera Solutio q ibi nõ
arguit penes cauſam ꝑ ſe ſed ꝑ accidens. q vinum nõ eſt ꝑ ſe cauſa ebrie
tatis ſed ꝑ accidens inquantum eſt euaporatiuũ. vt dr albertus. Unde
aliqui aſſignant hic bñ q̃nqꝫ ꝯditões ad hoc q argumentũ ꝭm iſtam ꝓ
poſitõem vel regulã teneat. Prima eſt q arguat in ꝑdicatis accidentali
bus ⁊ ergo nõ ſeq̃tur filius eſt homo ꝓpter patrẽ. ergo pater eſt magꝭ hõ
Scđa q ꝑdicatũ poſſit ſuſcipere magis ⁊ minus. ⁊ ergo etiã nõ ſeq̃tur fi
lius eſt riſibilis ꝓpter patrẽ. ergo pater eſt magis riſibilis. Tertia. q argu
atur in cauſis vniuocis. ⁊ ergo nõ ſeq̃tur hec inferiora ſunt calida ꝓpter ſo

lem.ergo sol est magis calidus. Quarta q᷑ arguat᷑ in causis ꝑ se ꝛ nō ꝑ accidens. Et ergo nō seq̄tur.homo est ebrius ꝓpter vinum. ergo vinū est magis ebrium Quinta est.q᷑ arguatur etiā in causis totalibꝫ ꝛ ergo nō seq̄tur. lapis est calidus ꝓpter ignē.ergo ignis est magis calidus. qꝛ ignis nō est tota causa caliditatis lapidis sed etiam spissitudo ꝛ ꝯstantia ꝑtium et densitas lapidis est concausa caliditatis.

Queritur Que est scđa ratio qua ꝓbat᷑ phs q᷑ ṕncipia magis sciunt᷑ ꝯclusione. Solutio scđa ratio stat in hoc.illđ magis scitur quod scitur ꝑ se q̄ illud quod scitur per aliud. ſʒ ṕncipia sciuntur per se ꝛ conclusio per aliud. qꝛ conclusio scitur per principia ergo principia magis sciuntur

Ar Conclusio potest aliunde sciri q̄ per ṕncipia.ergo non opʒ ṕncipia ꝓpterea esse magis scita. Añs patʒ. qꝛ ꝯclusio potest sciri ꝑ sensum sicut q᷑ sol eclipsatur videmus ꝑ visum. Solutio phi q᷑ si ꝯclusio debet sciri ꝑ demonstratōem tunc opʒ ṕncipia esse magis scita. ſʒ si cōclusio sciatur aliquo alio mō q̄ ꝑ demōstratōem tunc nō opʒ ṕncipia magis sciri. Sicut si quis videret solem eclipsari nō essʒ necesse magꝫ scire ṕncipia ꝛ causas illius eclipsis.

Queritur Quod est correlarium qđ infert phus ex dictis. Solutio q᷑ nō solum opʒ ṕncipia magis scire ꝯclusione ꝛ magis eis credere.sed opʒ q᷑ eis etiam nihil sit credibilius ꝛ q᷑ oppositis ṕncipioꝝ in falsitate nihil sit notius. Et ratio illius est. qꝛ si aliquis sciens aliquid demonstratiue discrederet aliquo modo ṕncipiīs vel dubitaret de oppositis principioꝝ.ille vel nō sciret vel sciret ignotum per ignotum quod est impossibile.

¶ Tertium capitulum. de duobꝫ erroꝛibꝫ.

Quibusdam q̇dam igit᷑ ꝓpter id quod optet ṕncipia scire

In hoc capitulo excludit duos errores q̇ sumpserūt ortū ex dictis.

Queritur Quis fuit primus error. Solutio.primus error fuit eracliti qui dixit q᷑ nihil posset sciri simpl'r

☞ Queritur Quod fuit fundamentum istius erroris. Solutio. fundamentum istius erroris fuit.quia si aliquid sciretur hoc sciretur per aliqua principia precognita ꝛ illa nō scirentur nisi per alia prius cognita ꝛ illa iterum nisi per alia ꝛ sic in infinitum.Sed impossibile est infinitum ꝑtransire.ergo nihil contingit simpliciter scire.ꝛ si dicatur q᷑ est status in aliquibus principiīs. tunc sequitur q᷑ illa principia erunt ignota. Quia si essent nota vel essent nota per priora vel per posteriora non per priora qꝛ illa principia nō haberent priora nec ꝑ posteriora. quia ꝑ posteriora nō cōtingit aliquid vere scire.

Queritur Quō excludit phus istum ṕmū errorē. Solutio remouet eius fundamētum .fundebat᷑ em

in hoc qđ oĩe qđ scitur. scitur p̱ demonstratõem. Et hoc interimit aresto teles. ꝛ đt ꝙ nõ oĩe quod scitur scitur p̱ demonstratõem. sed aliqua sciũtur p̱ seipã sicut p̃ncipia que sunt penitus indemonstrabilia.

Queritur Quõ ꝓbat phus ꝙ p̃ncipia sunt indemonstrabilia. Solutio sic. qꝛ demõstratio ꝓcedit ex p̃oribus sed aliqua sunt p̃ncipia p̃ma ꝛ summa que nõ habent aliqua p̃ora qꝛ sunt imediata. g̃ illa sunt indemõstrabilia. ꝛ p̱ ꝯñs illoꝝ nõ est scia. ꝛ addit phus ꝙ nõ solum illoꝝ p̃ncipioꝝ nõ est scia sed ipã etiam sunt oĩs sciẽ p̃ncipium ꝛ causa ꝛ statim cognoscunꝶ cognitis terminis.

Queritur Quis fuit scđs error. Solutio scđs error fuit empedoclis q̃ dixit ꝙ oĩm esset sciã p̱ demõstrationẽ. scꝫ tam p̃ncipioꝝ q̃ꝫ ꝯclusionis.

Queritur Quod fuit fundamentũ istius erroris Solutio fundamentũ istiꝰ erroris fuit. qꝛ dicebãt isti ꝙ oĩe qđ sciꝶ sciꝶ p̱ demõstratõem. ꝛ ꝙ ꝯtingeret circulariter demonstrare ergo oĩm est sciã per demonstratõem.

Queritur Quõ remouet phus istum errorem. Solutio dicit ꝙ eius fundamentum est falsum. falsuꝫ eñ est ꝙ ꝯtingat circulariter demonstrare.

Queritur Quõ ꝓbat hoc phus ꝙ nõ ꝯtingit circulariter demõstrare. Solutio tribꝫ ratõibꝫ. Prima est. Impossibile est ꝙ idẽ sit seip̃o p̃us ꝛ notiꝰ sꝫ hoc ꝯtingeret si posset circulariť demõstrare. g̃ seq̃tur ꝙ nõ ꝯtingit circulariť demõstrare. Minor ꝓbaꝶ. qꝛ in syllogismo circulari idem est p̃ncipiũ ꝛ ꝯclusio. sꝫ p̃ncipium est notius ꝛ ꝯclusio ignotior. ꝛ ergo idẽ esset notius ꝛ ignotius. Scđa rõ est. Si ꝯtingeret circulariter demõstrare tunc idẽ demonstrareꝶ p̱ seip̃m et nihil aliud esset demonstrare q̃ꝫ dicere, hoc est hoc. sꝫ hoc est impossibile. ergo illđ ex quo seq̃tur. Sequela ꝓbaꝶ exemplariter in istis litteris a b c Si eñ sic arguaꝶ. si a est. b est. si b est. c est ꝛ vlterius sic si c est. b est. ꝛ si b est a est seq̃tur de p̃mo ad vltimũ ꝙ si a est. a est. ꝛ ibi manifeste idẽ demõstratur p̱ seip̃m. qꝛ quicq̃d est p̃ncipiũ p̃ncipij est etiam p̃ncipium p̃ncipiati. ¶ Tertia ratio est si possibile esset circulariter demonstrare hoc solũ fieret in terminis ꝯuertibilibꝫ ꝛ sic seq̃reꝶ aliud incõueniens scꝫ ꝙ aliquid possit demõstrari ex vno qđ est impossibile. qꝛ ex vno termino vel vna ꝓpositõne nihil seq̃tur syllogistice vt patuit p̃mo p̃oꝝ. Sequela tñ ꝓbaꝶ qꝛ vnũ cõuertibiliũ seq̃tur ad aliud. Etiã đt phus ꝙ nõ oĩa sunt ꝯuertibilia ꝛ ergo nõ oĩm esset sciã per demonstratõnem circularem quod tamen isti de secundo errore dicebant.

Ar Phus dicit scđo p̃orum ꝙ contingit circulariter syllogisare ergo etiam contingit circulariter demõstrare. ꝯsequentia probatur a simili. Solutio non est simile. quia plus requiritur ad demonstratõem q̃ꝫ ad syllogismum. ad demonstratõnem enim requiritur ꝙ premisse de-

bent esse priores ⁊ notiores simpliciter conclusionẽ sed hec nõ requiritur ad syllogismum. ⁊ ergo potest bene circulariter syllogisari sed non ꝯtingit circulariter demonstrare.

Arĩ Sicut effectus demonstratur per causam ita contingit causam demonstrari per effectum. ergo potest circulariter demonstrari. Solutio ꝙ tunc nõ est circulatio simpl'r sed solũ ꝫm q̇d. qꝛ est in diuersis generibꝫ cognitionũ ⁊ etiã i diuersis generibꝫ demõstrationũ. qꝛ effectus demõstrat̃ ꝑ cãm demonstratõne ꝓpter q̇d ⁊ a ꝓori sed cã ecõtra demonstratur per effectum demonstratõne qꝛ ⁊ a posteriori.

Secundus tractatus

Quoniã aũt impossibile est aliter se habere cuius est scientia simpliciter ⁊ qm̃ necessarium.

In secundo tractatu phus determinat de ꝯditõnibus specialibus ꝓncipiorum demonstratõnis.

Queritur Quot sunt conditõnes speciales principiorum demonstratõnis. Solutio ꝙ tres scꝫ de omni per se. ⁊ ꝫm ꝙ ipsum. ⁊ ꝫm hoc iste tractatus etiã diuidit̃ in tria capitula

Queritur Quõ habent se ille tres conditões. Solutio habent se ex additõne. quia posterior semper includit priorem ⁊ aliquid ei superaddit. vnde vbicunqꝫ est per se ibi est de omni ⁊ vbicunqꝫ est ꝫm ꝙ ipsum. ibi est de omni ⁊ per se ⁊ non econuerso de omni enim dicit necessitatem. per se necessariam inherẽtiam ⁊. ꝫm ꝙ ipsum conuertibilitatem.

¶ De de omni.

Queritur Quid est de omni. Solutio sic definit̃ ab aristotele. de om̃i q̇dem hoc dico qđ vtriqꝫ est. nõ in quodã quidem sic. in quodam aũt nõ sic. neqꝫ aliquando quidem sic. aliquando vero nõ sic. vt de om̃i hoĩe aĩal ⁊ in om̃i linea punctum

Queritur Quotuplex vniuersalitas requiritur ad de om̃i Solutio ꝙ duplex scꝫ vniuersalitas suppositorum. ⁊ vniuersalitas tempoꝝ. Et hoc ꝓbat phus a signo. qꝛ nos ferimus instantiã ꝯtra aliquã ꝓpõnem. In qua dꝛ eẽ de om̃i ꝑ hoc ꝙ p̃dicatum nõ inest subiecto ꝓ quolibet supposito vel ꝓ qualibet drã tpis. ⁊ g̊ signũ ẽ ꝙ ad de om̃i req̃ritur illa duplex vniuersalitas scꝫ suppositoꝝ ⁊ tpm

Arĩ Ista ꝓpositio est de omni luna eclipsatur ⁊ tamẽ p̃dicatum non conuenit subiecto ꝓ om̃i differentia temporis ergo. ꝙ sit de om̃i parꝫ qꝛ est scibilis. Solutio ista ꝓpositio ꝓ̃ie nõ est de omni nec scibilis luna eclipsuatur. qꝛ est contingens. Sed ista est de om̃i. luna est eclipsabilis ⁊ illa est scibilis ⁊ necessaria ⁊ p̃dicatum conuenit subiecto pro quas

liber differentia temporis.

Queritur Quare de omni definitur hic negatiue potius ꝙ̄ affirmatiue. Solutio. Ratio illius est. quia quedam sunt ꝓpositōnes de omni in quibus non est actualis multitudo suppositorum sub subiecto. Sicut in ista omnis sol lucet ⁊ similibus. Et in talibus nō esset verum dicere affirmatiue de omni est quod vtrīq; est in omni. sed tamen verum est dicere negatiue ꝙ nō est in quodā q̇dā sic ⁊ in quodā q̇dem nō sic. Et ergo potius definit negatiue ꝙ̄ affirmatiue.

Queritur Quare phus non definit de nullo sicut de omni Solutio ratio illius est. quia de nullo solum reperitur in propositōnibus negatiuis. sed ex negatiuis propositōnibus nō potest constitui demonstratio potissima. vl' potest dici ꝙ de nullo faciliter cognoscitur ex definitōne de omni. ⁊ ergo nō fuit necesse ip̄m definire

Queritur Quomodo differt de omni posterioristicum a dici de omni prioristico de quo agitur in libro priorum. Solutio differt ab eo tribus differentijs que superius posite sūt in secundo capitulo primi tractatus p̄mi p̄orum ibi videantur.

¶ Secundum capitulum. de modis pseitatis.

Per se autē sunt quecunq; sunt in eo ꝙ q̄d est vt triangulo

In isto capitulo determinat phus de secunda conditōne principiorum demonstratōnis que est pseitas. Et diuiditur in duas ptes. In p̄ma ponit modos pseitatis. ⁊ in scd'a ostendit quō demonstrator vtitur illis.

Queritur Quot sunt modi per se. Solutio ꝙ quattuor Et ratio est s̄m albertum. quia omnis modus per se vel est circa hoc quod est. aut circa hoc quod inest. aut circa causam propter quam inest. Si primum sic est tertius modus. Si secundum hoc est dupliciter. quia vel dat esse ei cui inest. ⁊ sic est primus modus. vel egreditur ab essentia eius cui inest. ⁊ sic est secundus modus Si tertium scz si dicit causam propter quam inest tunc est quartus modus.

Queritur Quomodo differunt modi per se Solutio. q̄a p̄mi duo sunt modi dicendi. tertius est modus essendi ⁊ quartus est modus causandi. ⁊ ergo per se analogice dicitur de quattuor modis.

Querit' Quis est primus modus per se. Solutio. primus modus est quando predicatum est de definitōne subiecti. Exemplum phi est vt triangulo per se inest linea ⁊ linee per se inest punctus. quia substantia ipsorum ex his est id est substantia trianguli est ex linea ⁊ substantia linee est ex punctis.

☞ Querit̄ q̄ sunt ꝓpões q̄ ɔmuniter ponunt̄ in isto ṕmo mō dicēdi ꝑ se. So°

Primo oẽs ille ꝓpões in q̄b; ꝑs definitiõis p̄dicatur de suo definito.
Scdo oẽs ille i q̄b; tota defini° p̄dicat̄ d̄ d̄finito
Tertio oẽs ille in q̄b; p̄dicatũ ẽ aliq̄d essentialr̄ inclusũ in eo qđ includit̄ in subiecto. vt homo ẽ ens. sortes est animal
Quarto oẽs ille ꝓpões in q̄b; idẽ p̄dicat̄ de seip̄o vt homo est homo.
Quinto oẽs ille in q̄b; inferi⁹ p̄dicat̄ indirecte de suo superiore.
Sexto oẽs ille ꝓpões in q̄b; cā p̄dicat̄ de suo effectu etiam reducuntur ad istum modum.

Ar̄ In ista ꝓpõne vacuũ est locus nõ repletus corꝑe. definitio p̄dicat̄ de suo definito ⁊ tñ nõ est in ṕmo mõ dicẽdi ꝑ se. ḡ videt̄ ꝙ istud dictũ sit falsum. Solutio ꝙ illa definitio nõ est definitio q̄dditatiua et essentialis de qua hic loq̄tur sed solum quid nõis.

Queritur Quotuplex est definitio Solutio quadruplex q2 quedam est quidditatiua ⁊ essentialis. ⁊ illa cõstituitur ex genere ⁊ differentia. Alia est descriptiua. ⁊ illa constituitur ex genere ⁊ ꝓprio. Tertia est causalis ⁊ illa datur per causam efficientem ⁊ finalem. Quarta est quid nominis ⁊ illa explicat q̄d per nomen ſ̄catur. et conuenit tam entibus q̄₃ nõ entibus. Jam pħus in isto ṕmo modo per se solum loq̄tur de ṕma definitõne nõ de aliȷ̄s.

¶ Secũdus modus ꝑ se est quando subiectum est de definitõne p̄dicati. Exemplum pħi est. vt rectum ⁊ circulare insunt ꝑ se linee ⁊ par ⁊ impar numero. q2 linea ponitur in definitõne recti ⁊ circularis ⁊ numerus in definitõne paris ⁊ imparis. Rectum eñ est linea cuius medium nõ exit ab extremis. Et circulare seu curuum est linea cuius medium exit ab extremis. Et par sic definitur. par est numerus in duo equalia diuisibilis. Jmpar vero d2 numerus q̄ in duo equalia diuidi nõ potest

Queritur Que sunt ille ꝓpositõnes que ponuntur in isto secundo modo perseitatis. Solutio ꝙ omnes ille ꝓpositõnes in quibus propria passio predicatur de suo subiecto. Et ratio illius est. q2 in talibus ꝓpositõnibus subiectum est de definitõe p̄dicati ⁊ ponit̄ in definitõe p̄dicati loco drẽ ɔtrahẽt̄ ad istũ modũ etiã reducunt̄ oẽs ille ꝓpositões in quibus effectus p̄dicat̄ de sua causa.

Ar̄ In ista ꝓpositõne animal est homo subiectum est de definitõe predicati ⁊ tamen nõ est in secundo modo perseitatis. Solutio ꝙ iste secundus modus ꝑseitatis intelligitur quando subiectum est de definitõne predicati in p̄dicatõne directa. sed in ista ꝓpositõe animal est homo nõ est p̄dicatio directa sed indirecta.

Queritur Quot sunt modi per accidens oppositi istis duobus ṕmis modis per se. Solutio ꝙ duo. Pri

mus est quando p̄dicatum nõ est de definitõne subiecti. Scd̃us est quã do subiectum etiam nõ est de definitõne p̄dicati. Exemplum phi est vt musicum ⁊ silr album p̄dicant̃ ꝑ accidens de aiali.

¶ Tertius modus est quo illud dicit̃ ꝑ se quod nõ dicit̃ de subiecto quo dam alio. sed per ꝓpriam suam substãtialitatem est ab alio independens ꝑ inherentiam. Et ſm istum modum substantia ⁊ maxime p̓ma substan tia que ſcat hoc aliquid dicit̃ esse per se q̃ nõ dicitur de aliquo subiecto cui inhereat sicut accidens. Et ergo accidentia sicut sunt album ⁊ ambulãs nõ dicuntur ꝑ se hoc tertio modo.

Queritur In quibus ꝓpositõnibus reperitur iste terti⁹ mo dus ꝑseitatis. Solutio reperitur in omnibus illis p̄dicatõibus in quibus aliquid gratia sui ip̄sius substat p̄dicato. vt cum dicitur nasus est symus homo est risibilis ibi eñ ex parte subiecti ꝑ se est iste tertius modus. Et ergo iste tertius modus etiam est vtilis demõ stratori. q̃ sicut in demõstratõe req̃ritur q̃ passio per se ⁊ immediate insit subiecto. ita etiam exigitur q̃ subiectum immediate ⁊ per se gratia sui ip̄si us substet passioni.

¶ Quartus modus per se est quando subiectum implicat causam qua re p̄dicatum sibi inest. Exemplum phi est vt interfectum interijt ibi eñ in subiecto includitur causa quare p̄dicatum sibi inest; q̃ qñ querit̃ quare interijt respondetur ꝯuenienter q̃ interfectũ est. interfectio eñ est sibi cau sa interitus.

Queritur Quis est modus ꝑ accidens isti modo opposit⁹. Solutio q̃ iste quando in subiecto nõ includi tur causa p̄dicati. vt si dicat̃ sorte ambulante chorus cat illa est ꝓpõ ꝑ accñs q̃ p̄dicatũ ꝯuenit subiecto nõ ꝓpter ip̄m sʒ om̃ino ꝑ accñs.

Queritur Quõ isti quattuor modi ꝑ se reperiunt̃ in demõ stratõne. Solutio est duplex demonstratio lo quendo de demonstratõne potissima q̃dam est que demonstrat passionẽ de subiecto. Alia est que demonstrat definitõem materialẽ ꝑ formalẽ In demonstratõe que demonstrat passionẽ de subiecto ꝑ definitõem passio nis. ibi in maiore est quartus modus ꝑ se vel ꝯuersus p̓mus. Et in mino re est p̓mus modus si p̄dicat̃ ibi definitio passionis vel scd̃s modus si pre dicatur ibi aliquod ꝯsequẽs ad subiectum. In ꝯclusione aũt sem̃ est se cundus modus. Sed in demonstratõne que demonstrat definitõem ma terialem ꝑ formalem ibi in maiore est quartus modus in minore vero ter tius modus ⁊ in conclusione semper est p̓mus modus ꝑseitatis. Et ista est mens dñi alberti circa istum passum arestotelis sicut latius deductũ habetur in ꝯmento.

Tertiũ capitulum de vniuersali.

Uniuersale aũt dico q̃ cũ de om̃i sit ⁊ ꝑ se est ⁊ ſm q̃ ip̄m

In hoc tertio capitulo determinat phus de tertia ꝯditõne p̄ncipioꝝ

Primi posteriorum

demonstrationis que est ſm q̄ ip̄m ſeu vniuerſale. Et diuidit̄ in duas p̄
tes In prima oſtendit quid ſit vniuerſale ⁊ in ſecunda ponit errores inci
dentes circa aſſignationem vniuerſalis

Queritur Quid eſt vniuerſale Solutio vniuerſale eſt qḋ
eſt de omni p̄ ſe ⁊ ſm q̄ ip̄m. i. vniuerſale vt acci
pit̄ in ꝓpoſito eſt ꝓpō in qua p̄dicatum ꝯuenit ſubiecto de om̄i p̄ ſe ⁊ ꝯuer
tibiliter. vt omnis hō eſt riſibilis. Nā ſm q̄ ip̄m noīat cōuertibilitatē ⁊ il
lam addit vniuerſale ad de om̄i ⁊ p̄ ſe. Et ergo qñ p̄dicatum non eſt ꝯuer
tibile cuꝫ ſubiecto tunc propoſitio non eſt vniuerſalis ſicut cū dicit̄ omnis
homo eſt animal.

Querit̄ Utrū vniuerſale accipiat̄ hic eodem modo ſicut in pre
dicabilibus Sol̓o. q̄ non. vnde vniuerſale poteſt acci
pi tripliciter. vno modo p̄ natura cōi apta nata predicari de pluribꝫ ⁊ ſic
accipitur a porphirio in p̄dicabilibꝫ. Alio modo vl̓e accipit̄ p̄ ꝓpōne cuiꝰ
ſubiectum eſt diſtributum p̄ ſignum vniuerſale. ⁊ ſic accipitur primo peri
hermenias. ⁊ p̄mo priorū. Tertio modo accipitur put dicit adequatōem
p̄dicati ⁊ ſubiecti. ⁊ ſic accipitur in ꝓpoſito.

Nr̄ Quod eſt correlariū qḋ infert ph̄s ex definitione vniuerſalis.
Soº q̄ in omni ꝓpōne vl̓i oportet predicatum ex neceſſitate in
eſſe ſubiecto. Et ratio eſt quia in propoſitione vniuerſali oportet predica
tum ineſſe ſubiecto de omni ⁊ p̄ ſe. ergo etiam neceſſario

☞ Querit̄. quō habēt ſe p̄ ſe ⁊ ſm q̄ ip̄m ſeu vniuerſale Sol̓o. ſunt idē
ſubiecto ſꝫ differunt rōne. ⁊ ergo ſi aliqḋ p̄dicatū ineſt ſubiecto ſm q̄ ip̄m
tunc etiam ineſt ſibi p̄ ſe. Et hoc probat ph̄s tribꝫ exemplis. Primuꝫ eſt
vt punctum ineſt linee p̄ ſe ⁊ ſm q̄ ip̄m punctum em̄ ineſt linee ſm primū
modū p̄ſeitatis. ſcd̄m eſt vt rectitudo ⁊ curuitas inſunt linee p̄ ſe in ſecun
do mō p̄ſeitatis et etiam ſm q̄ ip̄m. tertiū exemplū eſt vt habere tres an
gulos equales duobus rectis p̄ ſe ⁊ ſm q̄ ip̄m ineſt triangulo et non figu
re nec yſocheli. q2 habere tres angulos non ineſt omni figure. q2 non ineſt
quadrāgulo. nec etiam ineſt ſoli yſocheli. q2 etiam ꝯuenit yſopleuro. ſꝫ per
ſe et adequate ꝯuenit triangulo. q2 ꝯuertit̄ cum ip̄o ⁊ p̄ demonſtrationeꝫ
vl̓em demonſtrat̄ de ip̄o. de figura aūt et de yſocheli p̄t q̄dē demonſtrari
ſꝫ nō p̄ demōſtrationem vl̓em ſꝫ p̄ticularem tm̄.

Queritur Quot ſunt errores incidentes circa aſſignationeꝫ
vniuerſalis. Solutio q̄ tres. Primus error
eſt ſi ſit aliquod superius habens ſolum vnum inferius tunc ſi paſſio illi
us ſup̄ioris aſſignet̄ ineſſe illi inferiori tanq̄ꝫ adequato ſubiecto error eſt in
aſſignatione vniuerſalis. Exemplū. vt ſi triangulus non haberet ſub ſe ni
ſi vnam ſpēm ſcꝫ yſochelem tunc ſi habere tres angulos equales duobus
rectis demonſtraretur de yſocheli tanq̄ꝫ de proprio et adequato ſubiec
to eſſet error. Scd̄s error eſt ſi ſit aliqḋ ſup̄ius innoīatum qḋ habet
ſub ſe plura inferiora tunc ſi paſſio illius ſup̄ioris aſſignetur primo ⁊ per
ſe ineſſe inferioribꝫ error eſt in aſſignatione vniuerſalis. Exemplū eſt vt
ꝯmutatim ꝓportiōari eſt vna paſſio q̄ ineſt numeris lineis corp̄ibꝫ ⁊ t̄pibꝫ

ratione alicuius cōis ſupioris ĩnoĩati ſi ergo demōſtreꝛ illa paſſio de illis inferioribꝫ ꝯiunctim vel diuiſim eſt error.quia non conuenit illis tanq̃ pri mo et vniuerſali ſubiecto ſed conuenit eis ꝑ aliquod commune ĩnoĩatum

Tertius error eſt.ſi ſit aliquod ſupius qđ habet ſub ſe aliqđ inferiꝰ tã q̃ ꝑtem ſubiectiuuam. Si tūc paſſio illius inferioris demōſtreꝛ ineſſe ſu perioꝛi tanq̃ primo ⁊ adequato ſubiecto error eſt. Exēplū eſt vt nō ꝯcur rere eſt paſſio linearū paralellaruꝫ q̃ habent ſe vt inferius ad lineas rectas ſi ergo nō ꝯcurrere demōſtreꝛ ineſſe lineis rectis tāq̃ ṕmo ⁊ adeq̃to ſubie cto eſt error in aſſignatione vniuerſalis.

Querit
Qu e dicunꝛ linee ꝑalelle. Soᵒ linee ꝑalelle dicuntur linee equalr̃ diſtātes q̃ ſi in infinituꝫ ꝓtraherenꝛ nunq̃ concurrerent.

☞ Querit. An ille ſecūdus error ſolū ꝯtingit quādo ſupius eſt innoia tum Soꝫo phi ꝙ non.ſed etiã ꝯtingit quādo ſupius eſt nominatuꝫ et paſſio ſupioris demonſtraꝛ ṕmo et per ſe ineſſe inferioribꝫ ꝯiunctim vel di uiſim. Exemplū. vt ſi aliquis demonſtraret iſtam paſſionez q̃ eſt habere tres angulos equales duobꝫ rectis ṕmo et ꝑ ſe de ſpēbꝫ trianguli ꝯiunc tim acceptis vel de qualibet ſeorſum eſſet error. qꝛ illo facto adhuc non ſci retur.an plures eēnt ſpēs trianguli q̃ ille de quibꝫ eſſet mentio facta Etiã q̃uis ſic paſſio ſciretur ineſſe illis inferioribꝫ tamē adhuc non ſcireꝛ ineſſe illi ſupiori in propria forma ſed ſolum ꝑ accidens

Queritur
Quot ſunt documēta q̃bus poteſt videri ſi vni uerſale ſit bene aſſignatum Solutio ꝙ duo

Primū eſt. ꝙ debemus cōſiderare an eadem ratio illius cui paſſio aſſig natur ineſſe ⁊ illius cui talis paſſio primo conuenit.quia ſi ſic tunc bona eſt aſſignatio.et ſi non tunc eſt error. Exēplum. vt ſi habere tres angulos aſſignetur ineſſe yſocheli. videndū eſt an ſit eadem ratio yſochelis ⁊ trian guli cui primo conuenit. ⁊ ſi ſic tunc vniuerſale eſt bene aſſignatum. Si nō tunc male ¶ Secūdum documentum eſt. ꝙ nos debemus videre. An illud cui paſſio aliqua aſſignaꝛ ineſſe tanq̃ primo et adequato ſubiecto ſic ſe habeat ꝙ eo poſito ⁊ omnibus alijs ꝑ intellectum remotis ponaꝛ paſ ſio ⁊ eo remoto ⁊ omnibꝫ alijs poſitis remoueatur paſſio. qꝛ ſi ſic tunc eſt conueniens aſſignatio. Et ergo patet iterum ꝙ habere tres angulos non poteſt aſſignari ineſſe yſocheli tanq̃ ṕmo ſubiecto. qꝛ remoto yſocheli et poſito triangulo non remouetur illa paſſio

Tractatus tertius

Si igitur eſt demonſtratiua ſcientia ex neceſſitate princi pijs quod enim ſcitur.

¶ In tertio tractatu phus oſtendit ex quibus ⁊ qualibus procedit demonſtratio. Et diuiditur in tria capitula. In primo oſtendit q̃ō de monſtratio debet eſſe ex neceſſarijs per ſe et ex proprijs. Et ſcḋm hoc pri mum capl'm ſubdiuiditur in tres partes.

¶Ꝙ demonstratio debet esse ex necessarijs.

Queritur Q̄uo probat phs ꝙ demōstratio debet esse ex necessa
rijs Solutio probat duabꝫ rōnibus ꝛ vno signo
¶ Prima ratio est. ꝗcquid procedit ex his que per se insunt. hoc est ex ne-
cessarijs sed demonstrati procedit ex his que per se insunt his de quibus
predicantur. ergo demonstratio est ex necessarijs. Maior patet. quia om
ne per se est necessarium siue sit in primo modo per se siue in secundo. Mi
norem ꝓbat. quia omne predicatum aut est per se aut per accidens. sꝫ de-
monstratio non procedit ex his que sunt per accidens ergo
¶ Secūda ratio conclusio que scitur per demonstrationem est necessa-
ria. ergo demonstratio procedit et necessarijs, Cōsequentia tenet. qꝛ ne-
cessarium non potest sciri nisi ex necessarijs
A signo sic probat. qꝛ nos ferimus instantiam contra illos qui opinant
se demonstrare. quādo accipiunt ꝓpōes contingentes ꝛ non necessarias
Signum est ergo ꝙ demonstratio debet esse ex necessarijs

Queritur Quod est correlariū qd infert phus ex his. Solo ꝙ
stulti sunt illi qui opinantur se bene accipere principia
demonstrationis si solum accipiunt propōnes probabiles ꝛ veras sicut so
phiste faciunt Et ratio illius est. qꝛ vere scire est certā scientiam rei habere
sed certa scia non habetur nisi ex primis ꝛ imediatis. Ex hoc aūt ꝙ aliqd
est ꝓbabile vel improbabile non habet vt sic ꝙ sit ꝓmum vel non primum
ergo correlarium verum

Queritur Q̄uo ꝓbat phs hoc qd in scda rōne supposuit. s. ꝙ ne-
cessariū nō potest sciri nisi ex nccarijs Solo probat
duabus rationibus. ¶ Prima est. qꝛ nihil pt sciri nisi ꝑ cām ostendētē
ꝓpter quid sꝫ ꝯtingens non dicit cām ꝓpter nccāriū. ergo nccārium nō pt
sciri ꝑ cām ꝯtingentē. Minor ptꝫ. qꝛ ꝯtingens pt nō eē sꝫ nccāriū impos-
sibile est non eē. ergo ꝯtingens nō dicit cām nccārij. qꝛ als nō ens eēt cā
entis ¶ Scda ratio est. Si aliqs mō nescit aliquā ꝯclusionē quā ꝑus
dixit se scire. cū tn̄ adhuc habeat eandem rōem quā prius habuit. ꝛ ipe sci
ens saluatus est in eē. ꝛ res scita non est corrupta. nec sciens etiam est obli
tus tūc manifestum est ꝙ ꝑus non sciuit illam ꝯclusionē. sꝫ ille q̄ habet cō
clusionē nccāriaꝫ ꝑ medium ꝯtingens illo medio corrupto nescit eam et
tn̄ habet adhuc eandē rōnem ꝛ sciens saluatus est ꝛ res non est corrupta
et sciens nō est oblitus. g̊ nunꝗ ꝑus sciuit illā ꝯclusionē ꝑ mediū ꝯtingēs
nec valet si dicat̄ ꝗuis ꝯclusio nccāria non possit sciri ꝑ mediū cōtingens
qn̄ est corruptū tn̄ videt̄ ꝙ possit sciri ꝑ tale mediū quādo nō est actu cor-
ruptū. hoc nō valet Et ratio illius est. qꝛ ꝗuis mediū ꝯtingens actu nō
sit corruptū tn̄ potest aliqn̄ corrūpi ponat̄ ergo ꝙ sit actu corruptum sequi
tur ꝙ ꝯclusio necessaria non potest per ipm sciri.

Ar Ista scda ratio phi ꝓsupponit falsuꝫ qꝛ presupponit ꝙ medio cō
tingente corrupto rō ꝑ quā scit̄ cōclusio pt manere sꝫ hoc est fal-
sum qꝛ ratio et medium sunt vnū ꝛ idem Solo ꝙ medio ꝯtingēte cor

rupto ſm eē reale adhuc poteſt ratio manere ſm eſſe ꝯgnitū̄ apud intellectū. et ita debet intelligi textus Areſtotelis.

Queriť Quot ſunt modi qb⁊ amittiť ſciā So° quatuoꝛ qui tacti ſunt in iſta ſecū̄da rōne. Pꝛimus modus eſt quā do ratio ꝑ quam aliqs ſciebat aliqd excidit a mente. Secū̄dus modus eſt ꝓpter coꝛruptionē ſcientis. coꝛrupt̄ eī̄ nobis coꝛrū̄punť oīa que in nobis ſunt. Tertius modus eſt per coꝛruptōnem rei ſcite. Quartus modus eſt per obliuionem.

Queritur An ne neceſſariū̄ poſſit ſyllogiſari ex non neceſſarijs Solᵒ phi ꝙ ſic. ſicut eī̄ ex falſis pt̄ ſyllogiſari verū̄. ita etiā ex medio non neceſſario vel ꝯtingenti poteſt bñ ſyllogiſari ꝯcluſio neceſſaria. ſ3 non poteſt ſciri vel demonſtrari niſi ex neceſſarijs. Et ratio diuerſitatis eſt. q2 plus reqriť ad demrationē ꝙ̄ ad nudū̄ ſyllm

Queriť An ſicut ꝑ mediū̄ ꝯtingens poteſt ſyllogiſari concluſio neceſſaria. An ſic ecōtra ꝑ medium neccāriu3 poſſit etiā ſyllogiſari ꝯcluſio ꝯtingens. Solᵒ phi ꝙ non. Et ratio eſt a ſimili qa ꝙ̄uis ex falſo poſſit ſyllogiſari vera ꝯcluſio. tamē ex medio vero nunꝙ̄ poteſt ſyllogiſari falſa cōcluſio. ergo etiam ꝙ̄uis ex contingenti medio poſſit ſyllogiſari neccāria concluſio non tamen econuerſo

¶ Demonſtratio debet eſſe eoꝛum que ſunt per ſe.

Queritur Quō̄ probat phs ꝙ demonſtratio debet eſſe eoꝝ que ſunt per ſe Solutio dupliciter. pmo ex pte ꝯcluſionis. ſcdo ex pte pmiſſarum

☞ Queriť. quō̄ ꝓbat phs ex pte ꝯcluſionis So° tali ratione. Accidentium q̄ non ſunt accidentia ꝑ ſe non poteſt eſſe ſcientia demonſtratiua ergo demōſtratio debet eē eoꝛum que ſunt ꝑ ſe. ꝯña tenet. ſ3 añs ꝓbať qa illoꝛum non poteſt eſſe ſcientia que non ſunt neccāria ⁊ in quib⁊ nō ꝯtingit ex neccītate demōſtrare ꝯcluſionem ſ3 accidentia que non ſunt accidentia ꝑ ſe. ſunt hmōi. g̊ eoꝛū̄ non poteſt eſſe ſcientia. Minoꝛ patet. q2 illa accidētia poſſunt non ineſſe

Queritur Quotuplicia ſunt accidentia So° ꝙ duplicia. Quedā eī̄ ſunt accidentia ꝑ ſe ⁊ ꝓpꝛia q̄ ſc3 fluū̄t ex pncipijs ſpēi ⁊ illoꝛum accidentium pt̄ bene eſſe ſcientia. Alia ſunt accidentia cōmunia que fluunt ex pncipijs indiuidui. ⁊ de talibus dicit phs non poteſt eſſe ſcientia.

☞ Queriť. Si ꝯcluſio que ſcitur debet eē neceſſaria et per ſe ⁊ nō ex his que inſunt ꝑ accidēs quare tunc interrogamus ſepe ꝯſenſum reſpondentis de pmiſſis ꝓbabilib⁊ ⁊ non neceſſarijs. Et videtur ꝙ ſuꝑflue interrogenť. q2 ſiue cōcedanť ſiue non nihil magis ꝓpter hoc ſcietur concluſio.

Solᵒ phus ꝙ non ſuꝑflue interrogantur q2 licet concluſio non ſciatur per pmiſſas pꝛobabiles ⁊ ꝯtingentes tamē concluſio ſeqtur bene de neceſſitate ex talib⁊ pmiſſis. et ergo ſi pꝛemiſſe ſint vere ⁊ reſpondēs ꝯcedat

tales p̄missas oportz q̄ etiam p̄cedat ꝯclusionē

Queritur Quō ꝓbat p̄hs q̄ demōstratio debet etiā eē ex p̄missis q̄ sunt per se. Solutio tali ratōne demōstratio est etiā ex p̄missis necessarijs sz illa que nō sunt ꝑ se nō sunt necessaria. ergo demōstratio debet esse ex his q̄ sunt ꝑ se. Maior ptz ex p̄us dictis. Minor ꝓbatur, q2 que nō sunt ꝑ se possunt quandoq3 nō esse sed necessarium semper est.

Querit Quot correlaria infert p̄hs ex hoc. Solutio q̄ duo p̄mū est. Q2 si p̄misse essent vere ⁊ necessarie. sz nō ꝑ se tunc nō sciret vere ⁊ ꝓpter quid ip̄a ꝯclusio. Exemplum vt si aliq̄s ꝓbaret q̄ om̄e elementatū est corruptibile. ꝑ hoc q2 ip̄m antiquat talis probatio esset a signo ⁊ nō ꝑ se ⁊ ꝓpter quid. q2 scire ꝓpter quid est causam rei cognoscere. Scdm correlariū. q̄ in demōstratōe opz mediū ꝑ se inesse tertio ⁊ p̄mum medio. id est opz medium ꝑ se inesse minori extremitati ⁊ maiorem extremitatem ꝑ se inesse medio. ita sc3 q̄ sit necessaria habitudo medij ad ambo extrema.

Demōstratio debet esse ex ꝓprijs.

Querit Quō ꝓbat p̄hs q̄ demōstratio d3 ꝓcedere ex ꝓprijs. Solutio hoc ꝓbat dupl'r. Primo ꝑ hoc q̄ nō est ex extraneis. scdo ꝑ hoc q̄ nō est ex cōmunibus

Querit Quō ꝓbat p̄hus q̄ demonstratio non est ex extraneis. Solutio. q2 si demonstratio esset ex extraneis tūc cōtingeret demonstratorē descēdere de genere in genus. sed hoc est falsuz. ergo demōstratio nō p̄t esse ex extraneis sed ex ꝓprijs.

Dr̄ Quid est descendere de genere in genus. Solutio est ꝑ propria p̄ncipia vnius scīe ꝓbare passionē alterius scīe. Sicut si geometria ꝑ sua principia demonstraret aliquam passionē de subiecto arithmetice. Et hoc nō potest fieri.

Querit Quō ꝓbat hoc p̄hs q̄ nō ꝯtingit demōstratorē descēdere de genere in genus. Solutio tribus ratōnibus q̄ p̄nt elici ex textu. Prima sumit ex his q̄ ingrediunt demonstratōem. et potest sic formari Sint tria q̄ ingrediunt demonstratōem sc3 passio dignitas ⁊ subiectū. inter que lic3 dignitates quandoq3 possint eē eedem in diuersis scientijs. nō tamē passio vel subiectū. ergo seq̄tur q̄ demōstrator nō potest demonstrādo descendere de genere vnius scīe in genus alteri⁹ scīe. Minorē ꝓbat p̄hus exemplariter. q2 alia sunt subiecta. et alie passiones in arithmetica ⁊ alia in geometria. subiectū em̄ in arithmetica est numer⁹ subiectum vero in geometria est magnitudo ⁊ ergo nō potest arithmeticus demonstrare de numero aliquam passionem magnitudinis. nisi magnitudines sint numeri.

Ar̄ Statim dictū est q̄ numerus ⁊ magnitudo sunt distincta subiecta. ergo magnitudines nō sunt numeri ⁊ ꝑ ꝯn̄s male addit hoc

nisi magnitudines sint numeri. Solutio magnitudo ⁊ nūerus possunt dupl'r ɔsiderari. vno mō formaliter ⁊ hoc mō magnitudines nō sunt numeri. sed sunt subiecta distincta. Alio mō material'r inquantū hoc subiectum quod est magnitudo efficit sub subiecto quod est numerus. Et hoc modo magnitudines sunt numeri ⁊ efficiuntur vnius generis sicut superius ⁊ inferius. vnde vult phus ꝙ illo modo demonstratio potest bñ descendere de genere in genꝰ sicut demōstratio arithmethica descēdit in geometriam. qꝛ sic subiectū geometrie efficit sub subiecto arithmetice vt linea sub numero. qꝛ vna linea nō est dupla alteri nisi bis ɔtineat eā nec tripla nisi ter ɔtineat ⁊ sic de alijs. Et ergo infert arestoteles ꝙ cuiuslibꝫ sciētie necesse est esse vnum ꝓprium genus siue subiectum cuius principia ⁊ ɔclusiones sumantur ⁊ sic nō ɔtingit descēdere de genere in genus Aut si demonstrator debet descēdere de genere in genus. opꝫ quodāmodo esse vnum genus ita scꝫ ꝙ ad minus vnum sit sub alio. sicut in scientijs subalternatis. al's est impossibile. Secūda ratio est ista. qꝛ oportet in demonstratōe mediū ⁊ extrema esse in eodē genere. ergo demonstrator nō pt descēdere de genere in genus. ɔsequētia est nota. sed antecedēs ꝓbatur. qꝛ al's ꝑmum nō inesset medio ⁊ medium postremo quod tamen ad demonstrationem requiritur vt prius patuit.

Ar Medium ⁊ extrema in demonstratōne differunt sicut substātia et accidens. ergo nō sunt in eodem genere. Antecedēs ꝓbatur. qꝛ medium est definitio que est de p̄dicamento substantie ⁊ vnum extremorum est passio que est in p̄dicamento qualitatis Solutio ꝙ nō opꝫ medium demonstratōnis ⁊ extrema esse in eodem genere p̄dicamentali. sed in eodem genere scibili. Et ergo dicit albertus ꝙ genus nō accipitur hic tertio modo vt accipitur a Porphirio. sed scđo modo. vt genus dicit p̄ncipium vniuscuiusqꝫ generatōnis. vnde genus scibile in proposito proprie vocatur subiectum inq̄ꝫtum ex ip̄o gignitur ꝑ se passio Et ꝓpter hoc dicit phus ꝙ ad geometriam nō spectat demonstrare ꝙ ɔtrarioꝝ est eadem disciplina. qꝛ hoc nō ɔtinetur sub genere scibili geometrice scie sed logice. Etiam ad geometriam nō spectat ostendere ꝙ duo cubi sunt vnus cubus. qꝛ hoc spectat ad genus scibile arithmetice: Et vltra loquēdo nō ɔuenit alicui scie demonstrare hoc quod est alterius scie nisi in sciētijs subalternatis vbi vna ē sub alia sicut perspectiua sub geometria musica sub arithmetica.

Queritur Quid est cubus. Solutio cubus est numerus ꝗ resultat ex ductu alicuius numeri in seipsum bis. sicut bis duo bis faciunt octo. ⁊ ergo octenarius est cubꝰ seu numerus cubicus. quando vero vnus numerus cubicus ducitur in aliū numerum cubicum tunc resultat tertius numerus cubicus. ⁊ sic debet intelligi exemplum phi ꝙ duo cubi sunt vnus cubus. Tertia ratio. in scia nō demonstrantur quecunqꝫ passiones de subiecto sed solum passiones ꝓprie ⁊ que insunt illi subiecto ꝰm ꝙ ipsum sed tales passiones non possunt inesse alijs subiectis. ergo etiā nō potest demōstrator descēdere de vno genere in aliud genus. Maior patet exemplariter. qꝛ si aliqua passio inest lis

dee sed nõ sm q linea est illam passionem nõ demonstrat geometria. Sicut q pulcherrima linearum sit recta vel huiusmodi aliquod hoc enĩ magis spectat ad physicam. qz hoc ꝯuenit linee sm q hz esse in materia.

Demonstratio est ppetuoꝝ.

Queritur Utrum demonstratio sit ppetuorum ꝛ incorruptibilium Solutio phi q sic. Et ratio est. quia demonstratio pcedit ex ppositõnibus vniuersalibus que sunt de omni p se ꝛ sm q ipsum. ergo conclusio que scitur ex talibus propositõnibus est ppetua ꝛ incorruptibilis. Et ex hoc infert phus q corruptibilium sicut stz singularia nõ est scientia simpliciter. sed solum per accidens. Et ratio ptz ex dictis. qz nihil scitur nisi quod est vniuersale. sed corruptibilia nõ sunt vniuersalia. qz nõ sunt de omi. ergo corruptibiliũ nõ est scia

Arñ Nos scimus q corruptibilia sunt corruptibilia. ergo corruptibilium potest esse scia. Solutio corruptibilium potest bene esse scia tãq subiectorum sed nõ tanq ꝯclusionum g de aliquo subiecto corruptibili possumus bene scire q sit corruptibile et illa scientia est necessaria ꝛ incorruptibilis. sed conclusio scita de tali subiecto corruptibili non potest esse corruptibilis sed incorruptibilis ꝛ ppetua.

Queritur Utrum definitio etiam sit ppetuoꝝ ꝛ incorruptibilium. Solutio phi q sic Et ratio est quia demonstratio est ppetuoꝝ ꝛ incorruptibilium. ergo etiam definitio. cõsequentia tenet. qz definitio vel est medium demonstratõis vel est tota demonstratio positõne differẽs vel est ꝯclusio q̃dam demõstratõnis.

Queritur Utrum eorum que frequenter fiunt sicut eclipsis lune uel solis potest esse demonstratio et scientia. Solutio phi q sic.

Arñ Jam dictum est q demonstratio est ppetuoꝝ ꝛ incorruptibiliuz sed illa que fiunt frequenter vt eclipsis lune vel solis nõ sunt ppetua. qz aliquando sunt ꝛ aliquando nõ sunt. ergo illoꝝ nõ potest esse scientia vel demonstratio. Solutio q illoꝝ que frequenter fiunt non est demonstratio nec scia sm q aliquando sunt ꝛ aliquando nõ sunt. quia sic sunt singularia. sz sm q sp sunt p ordinẽ. scz ad suas causas ꝛ pncipia.

¶ Demonstratio nõ est ex cõmunibꝰ

Queritur Quõ pbat phus q demõstratio nõ debet eẽ ex cõmunibꝰ Solutio hoc pbat in effectu duabꝰ ratõnibꝰ. Prima est qz demõstratio debet pcedere ex his q̃ faciunt scire sm q ipsum sed principia communia non faciunt scire sm q ipsum. ergo demõstratio nõ pt pcedere ex cõibus. Minor ptz pncipia cõmunia licet sint vera indemõstrabilia ꝛ immediata. tamẽ nõ sunt adequata. Scda ratio. Si demõstratio posset esse ex cõibꝰ tunc ratio brissonis esset bona. q̃ voluit quadrare circulum sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur.

Sequela ꝓbatur qꝛ ipse ꝓcessit ex cõibus sic arguendo. vbicũqꝫ est dare maius ꝛ minus ibi est dare equale sed est dare quadratum maius circulo et quadratum minus circulo. ergo est dare quadratuꝫ equale circulo illa eñ demõstratio brissonis nõ valet. qꝛ maioꝛ eius est cõmunis ꝛ mediũ etiam aliis inest q̃ȝ illi de quo fit ibi demonstratio.

Ar̃ Contingit quandoqꝫ in demonstratiõe mediũ nõ esse in eodem genere cũ passione. ergo videtur ꝙ demõstratio p̃t fieri ex cõmunibus. Añs ꝓbatur. qꝛ ꝯtingit aliquid demõstrari in musica ꝑ arithmeticaꝫ Solutio lȝ in scientiis subalternatis possit aliquo mõ ꝓcedi ex cõmunibus inq̃ȝtum in illis p̃t fieri demõstratio ex eisdẽ p̃ncipiis hoc tñ est differenter. qꝛ scia superioꝛ demonstrat ꝓpter q̇d ꝛ alia solum quia.

Queritur Utrum aliqua scia ꝑticularis possit demonstrare sua ꝓpria p̃ncipia. Solutio phi ꝙ nõ. sȝ si illa ignoꝛentur opȝ recurrere ad sciam cõem q̃ ita se hȝ ad p̃ncipia oĩbꝫ aliis cõia sicut se hñt alie scie ad ea q̃ st̃ ꝓpria Et ista scia ẽ p̃ma phia seu metaphysica q̃ ꝓpter hoc est in oĩbꝫ aliis eminentioꝛ ꝛ dignioꝛ. qꝛ ipsa speculatur illa ex q̇bus p̃nt ꝓbari ꝛ stabiliri aliarum sciarum p̃ncipia.

Secundum capitulum. de p̃ncipiis ꝓpriis ꝛ cõibꝫ

Difficile aũt est nosse si sciunt aut nõ difficile est nosse.

In hoc scdo capitulo phs occasione p̃dictorum determinat de p̃ncipiis ꝓpriis ꝛ cõmunibꝫ. Et diuiditur in quattuoꝛ ptes. In p̃ma ostẽdit q̃ dicuntur p̃ncipia in cõi. In scda ꝯpat p̃ncipia ad nõ p̃ncipia s̄m ꝯuenientiam ꝛ dr̃ãȝ. In tertia distiguit p̃ncipia cõia a ꝓpriis In q̃rta distiguit cõia int̃ se

Qr̃ Utrum necesse fuerit determinare de p̃ncipiis ꝓpriis ꝛ cõmunibꝫ Solutio phi ꝙ sic. Et rõ est qꝛ difficile est scire an aliq̇s habeat sciam vel nõ ꝓpter hoc. qꝛ est difficile videre an sumpsit p̃ncipia propria ex q̇bus solum ꝯtingit scire. Et qꝛ sic difficultas est in cognitiõe p̃ncipiorum demõstratõnis. ideo necesse fuit de eis determinare.

Queritur Que dicuntur p̃ncipia loquendo de p̃ncipiis in cõmuni. Solutio p̃ncipia dicuntur q̃ cũ sint nõ cõtingit ea demonstrare saltem in illo genere in quo sunt p̃ncipia. Et ratio est. quia nõ habent aliqua prioꝛa.

Queritur Quõ ꝯpat phus p̃ncipia ad nõ p̃ncipia penes ꝯuenientiã ꝛ dr̃ãm Solutio dr̃ ꝙ in hoc ꝯueniunt tam p̃ncipia q̃ȝ nõ p̃ncipia. ꝙ opȝ de oĩbꝫ supponere q̇d est qd̃ ꝑ nomẽ s̄catur. sed in hoc dr̃ñt qꝛ de p̃ncipiis opȝ etiã p̄supponere qꝛ sunt. sed de nõ p̃ncipiis opȝ hoc demonstrare. Et intelligit hic phs ꝑ p̃ncipia subiecta ꝛ dignitates. ꝛ ꝑ nõ p̃ncipia passiones vel etiã ꝯclusiones demõstratõis s̄m albertũ. Exemplũ phi est de vnitate q̃ est p̃ncipiũ ꝛ subiectũ in arithmetica ꝛ de rectoꝛ curuo q̃ sunt nõ p̃ncipia. qꝛ sunt passiones. p̄supponitur eñ in arithmetica q̇d est quod ꝑ noĩa illa s̄catur. sȝ vltra hoc de vnitate p̄supponitur etiã qꝛ est. id est qꝛ esse hȝ in rerum natura sȝ hoc nõ p̄supponitur de passionibꝫ sȝ demõstratur. Sic etiam est de magnitudine ꝛ triangulo in geometria.

Querit̃ Quotuplicia sunt p̃ncipia. Sol'o sunt duplicia q2 q̃dam sunt propria. Alia vero cōia. Principia propria dicunt̃ que non ꝯueniũt pluribus scientijs s3 vni scie sunt adequata. vt ꝙ linea sit extensio indiuisibilis inter duo puncta ⁊ ꝙ linea recta sit extensio breuissima inter duo puncta illa enim p̃ncipia sunt adequata geometrie. Sed p̃ncipia cōia dicuntur que ſm analogiã ꝯueniũt plurib9 sciẽtijs vt si ab equalibus equalia demas remanẽtia sunt equalia. equalitas eñ per analogiã repit̃ in plurib9 p̃mo in nũeris scd'o in ꝯtinuis Et ergo hoc p̃ncipiũ est ſm analogiam cõmune pluribus

Querit̃ Quõ differunt p̃ncipia cõia a ꝓprijs. Sol'o sic drñt q2 p̃ncipijs cõib9 non vtunt̃ scientie demonstratiue in sua cõitate s3 ſm ꝙ cõtrahunt̃ ad certũ genus scibile huius vel illius scie Sicut illo p̃ncipio si ab equalib9 equalia demas ⁊c. non vtitur arithmetica in sua cõitate. s3 vt ꝯtrahit̃ ad nũeros Sic dd'o si ab equalib9 nũeris equales nũeros demas ⁊c. Et geometria ſm ꝙ ꝯtrahit̃ ad magnitudines dd'o sic. Si ab eq̃lib9 magnitudinib9 equales magnitudines demas remanentes sunt equales. Sed p̃ncipijs ꝓprijs vtuntur scie demonstratiue in q̃ꝫtũ ꝓpria sunt Et p̃supponũt ea esse ⁊ circa ea speculant̃ passiones Sicut arithmetica ꝯsiderat vnitates tãq̃ p̃ncipia ⁊ subiecta ⁊ circa eas multas speculat̃ passiones. Et sil'r geometria pũcta ꝯsiderat ⁊ lineas et de illis speculat̃ suas passiones vñ de hmõi subiectis p̃supponit̃ quid est et q2 est. sed de passionib9 q̃ illis subiectis insunt ꝑ se solum p̃supponit̃ q̇d est sicut arithmetica p̃supponit quid est par vl' impar. q̇d quadrangulus et cub9. geometria vero q̇d sit rõnale in lineis q̇d reflexum et curuum S3 ꝙ ille passiones suis subiectis ꝑ se insint hoc demrãnt ꝑ p̃ncipia cõia hoc est ꝑ illa p̃ncipia que demrãntur ꝑ p̃ncipia cõia. Et etia3 hoc infert ph's ꝙ oĩs scientia demonstratiua est circa tria que precognoscuntur que sunt subiectum passio ⁊ dignitas de quib9 prius satis dictum fuit

Queritur An semꝑ oporteat supponere illa tria sc3 q2 est de dignitate. q̇d est de passione. ⁊ sil' quid est ⁊ q2 est de subiecto Sol'o ꝙ non. q2 illa aliq̃ñ sunt manifesta ad sensum et g̊ dicit ph's ꝙ nihil prohibet quasdã scias q̃dã istorum despicere. Sicut ꝙ calidũ sit vel frigidũ non oportet ꝑtractare cum respondente. quia manifestum est ad sensum et sic de alijs

Querit̃ Circa exemplũ prius positum què vocatur linea rõnalis Solutio linea rationalis vocatur que est ꝯmensurabilis ſm aliquam proportionem linee date. Et vocatur rationalis quia de ea possumus rationari ſm debitam mensuram. Et per oppositu3 vocat̃ linea irratõalis q̃ non est cõmensurabilis ſm aliquam ꝓportionẽ linee date ⁊ vocat̃ alio noĩe linea surda

☞ Queritur. quot sunt pncipia cōmunia Solutio ꝙ quinqꝫ. scilicet

Dignitas
Suppositio
Petitio
Questio
Definitio

¶ Et continentur in hoc metro. Digni. supqꝫ. peti. quest. dif. cōia princi.

Ar Demonstrator in hoc differt a dyaletico. qꝛ demōstrator nō querit vel interrogat. ergo petitio ꝛ questio non sunt pncipia cōia demōstratiōis So° demōstrator nō interrogat sicut dyaleticus de vtraqꝫ pte ꝯtradictōnis. Sed bene interrogat de vna pte cōtradictōnis vt ducat discipulū in maiorē noticiam

Ar Phs supius diuidendo pncipiū imediatū posuit solū tria principia scꝫ dignitatem suppositōem ꝛ definitōem. ergo male enumerat hic quinqꝫ Solutio neganda est ꝯsequētia. ꝛ ratio est. quia phus sub suppōne supius ꝯprehendit suppōem proprie dictam petitōem ꝛ questionem. qꝛ illa tria ſm substātiā sunt vnū ꝛ idē ꝛ solū ſm rōem distinguūtur

Queritur Quō differūt ista pncipia cōmunia inter se Solutio pmo dignitas differt a suppōne ꝛ petitione in duobus pmo qꝛ dignitas non habet rōem exteriorem per quam possit probari. sꝫ solum reqrit interiorem consensum mentis Sed suppositio ꝛ petitio possunt per rationem exteriorem probari. Secundo qꝛ ꝯtra dignitatem non potest instari per interiorem rationem licet voce possunt negari. sed ꝯtra suppositionem et petitionem potest instari per interiorem rationem vere vel apparenter.

Queritur Quō conueniūt ad inuicem. suppositio petitio et questio So° phi ꝙ in hoc ꝯueniunt illa tria ꝙ licet sint demonstrabilia per aliam scientiam superiorem. tamē demōstrator assumit ea ꝛ non demonstrat

Qr Quō differunt illa tria. Solo sic differunt. quia propositio quam sumit demonstrator ꝛ non demonstrat si sit probabilis addiscenti cui fit demonstratio tūc dicit suppō nō sumitur sꝫ ad illuz qui sic vtitur ea Petitio vero dr ꝓpō accepta put addiscēs nihil opinat neqꝫ scꝫ ꝯsentit neqꝫ dissentit. Sed si addiscens opinetur contrarium illius ꝓpōnis tunc vocatur questio.

Qr Quō differūt definitio et suppositio Solutio dupliciter. primo. qꝛ omnis suppositio dicit esse vel non esse. sed definitio nō dicit esse vel non esse. Secūdo quia omnis suppositio est vniuersalis vel pticularis definitio vero non. qꝛ in definitōne nihil pdicatur

Queritur An suppositio sp sit vera. Solutio ꝙ sic Sed ꝯtra hoc arguit geomiter supponit aliquā lineā in puluere descriptā esse rectam que tamē non est recta et supponit lineam esse pedalem que tamen non est pedalis. ergo suppositio aliquādo est falsa, Solo ꝙ geometer hoc faciens non supponit falsum qꝛ de ea gratia

tulari linea quam scripsit in puluere vel in pariete nihil demõstrat sed de linea vl̃i q̃ per illam pticularem intelligitur.

Querit̃ An tale vl̃e de quo demonstrando oportet esse aliq̃d sepatum a singularibꝫ.sicut dixit Plato. Sol̃o ph̃i ꝙ non. Et ratio illius est.qꝛ ratio vniuersalis est ꝙ sit vnum in multis ⁊ de multis.et ergo vniuersale non potest esse vnũ aliquid extra multa.hoc est extra singularia. Et ꝓpterea.qꝛ illa est ratio vniuersalis ꝙ sit vnum in multis ⁊ dicatur de multis sequit̃ ꝙ illa ratione non exñte nõ sit vniuersale. Et si non sit vniuersale non erit mediũ demonstrationis. qꝛ tale mediũ oportet esse vniuersale Et ↄ̃sequẽter seq̃tur si nõ sit mediũ demõstrationis ꝙ nulla erit demõstratio ⁊ p ↄ̃ñs nõ oportet ꝓpter demõstratiões ponere ideas p se subsistentes siue vl̃ia sicut voluit plato

¶Tertium capitulum:

Cõtingere autem simul affirmare vel negare neqꝫ vna recipit demonstratio sꝫ aut si

¶In tertio cap̃lo ↄ̃ñr ph̃s ostendit quõ scĩe demonstratiue se habent ad ista p̃ncipia. Et diuiditur in duas ptes. In prima ostendit quõ scientie demonstratiue se habent ad p̃ncipia cõmunia. In secunda vero quõ habent se ad ꝓpria p̃ncipia Prima diuidit̃ iterũ in duas qꝛ p̃mo ostẽdit quõ scientie se habẽt ad cõmunissima p̃ncipia Scd̃o quõ se habent ad alia p̃ncipia cõmunia

Quõ scientie habent se ad principia cõmunia

Querit̃ Quõ scĩe demõstratiue se habent ad hoc primũ principium ꝙ non ↄ̃tingit idem affirmare ⁊ negare Soº hoc primũ ꝙ non ingreditur formaliter aliquã demonstrationem ostensiuam nisi velimus demonstrare maiorem extremitatem de minore in conclusione ⁊ eius oppositum de eadem negare. Quia si hoc velimus facere tunc oportet in maiore ꝓpõe maiorẽ extremitatez affirmare de medio et eius oppositum negare de eodem. Sic arguendo.om̃is homo est aĩal et nõ est nõ aĩal. Callias est hõ. g̃ callias est aĩal ⁊ nõ est non aĩal.

Querit̃ Quare in tali demõstratione affirmatio ⁊ negatio ponunt̃ ad maiorẽ extremitatem et non ad medium vel ad minorem extremitatem. Sol̃o ꝙ hoc nihil differt facere.quia adhuc sequitur eadem conclusio.vt si sic dicatur ponendo ad medium homo et nõ.nonhomo est animal ⁊ non est non animal.sed callias est homo ⁊ non est non homo.ergo callias est animal et non est non animal vel sic ad minorem extremitatem. Omnis homo est animal ⁊ non est non animal callias ⁊ non callias est homo.ergo callias est animal ⁊ non est nõ animal. Uel potest dici sic.ꝙ non oportet sumere affirmationem ⁊ negationem ad medium vel ad minorem extremitatem.quia hoc nihil faceret ad v̾itatẽ ptis affirmatiue.sicut ad v̾itatẽ istius.oĩs hõ est aĩal nihil refert vtrum non homo sit etiam aĩal. Et ad veritatem istius callias est

aial nihil refert vtrū nō callias sit aial Et ratio istius est qr maior extremitas habet se in plus q̄ mediū & q̄ minor extremitas. Et ergo pōt stare cum medio negato & minore extremitate negata Sed ecō tra maior extremitas negata non pt stare cū medio vel cum minore extremitate. & ergo oportet affirmatōem & negatōem ferri ad maiorem extremitatem & non ad mediū vel ad minorē extremitatē. Et istud totum habet veritatē in termis incōuertibilibꝫ qr in cōuertibilibꝫ vnū nō est in plus q̄ aliud &c.

Queritur Quō scientie demōstratiue vtunt isto pncipio de quolibet affirmatio vel negatio vera Solō phi q illo pncipio vtit demōstratio ad ipossibile. Et ratio est. qr in demōstratione ad impossibile pbat alqd esse verum p hoc q eius oppositum est falsum. sz hoc non posset fieri nisi necesse esset vnum affirmari & aliud negari. ergo.

Queritur Utrū demōstratio ad impossibile semp vtit illo pncipio Soº q non. Et ratio est. qr hoc oppositum qđ ostenditur esse falsum qñqz non est negatio vel ɔtradictorium sed solum ɔtrariū imediatum. Sicut quando ostendit q aliqs nūerus ē par p hoc q oppositū eius est falsuz scz q ipe sit impar.

Queritur Quō demonstratio ad ipossibile vtit isto pncipio Soº q nō vtitur eo vt in sua communitate. sed inq̄tum contrahitur ad aliquod certum genus subiecti.

¶ Querit. Quō habent se scie demōstratiue ad alia pncipia cōmunia Solō. oēs scientie pticulares cōicant in principijs cōibꝫ & vtunt eis tanq̄ his ex quibꝫ ɔfirmāt suas demonstrationes. Sz in pprijs pncipijs sicut in subiectis & passionibꝫ distinguunt

Arguitur Prius dictum est q demonstratio nō pcedit ex cōibꝫ. sed ex proprijs pncipijs. ergo male dr hic q scie pticulares vtunt pncipijs cōibꝫ Solutio scias pticulares vti cōibꝫ pt intelligi dupl. vnoº m substātiam & formaliter inq̄tū cōia sunt & sic nō vtunt eis. Alioº m ɔtutē et vt sunt ɔtracta & sic bñ eis vtunt vel vtunt eis inq̄tū sua ppria principia p illa pncipia cōmunia ɔfirmant.

Queritur Quō dialetica & metaphisica vtunt pncipijs cōibꝫ Soº sic vtūtur qr p illa pncipia cōmunia probant aliquo modo ppa principia aliaꝝ sciaꝝ Differēter tñ qr metaphisica circa illa cōia pcedit p modum demōstratōis sz dialeticus p modū pbabilis disputatōnis

¶ Quō scientie habent se ad principia propria

Queritur Utrum in qualibet scientia sunt proprie interrogationes. propie responsiones et proprie disputationes Solutio. phi q sic

Queritur Quomodo probat q in qualibet scientia sunt proprie interrogationes Solutio. quia quelibet sciētia habet suas ppias ppōes. ergo etiā habet ppas interrogatōes

Consequentia patet. qꝛ interrogatio ꝛ propō sunt idem ꝫm substantiam. Añs pbaꝭ. qꝛ in qualibet scīa fiunt proprij syllogismi ad demonstrandū ꝓpriam passionem. ergo etiam quelibet scientia habet suas ꝓprias ꝓpōes Et ergo infert phs ꝙ nō omnis interrogatio est geometrica vel medicinalis sed solum illa dicitur geometrica que est de his q̄ in geometria ꝯsiderantꝭ aut saltem de his q̄ ꝑ aliqua ṗncipia geometrie ostenduntꝭ. sicut est interrogatio q̄ fit in ꝑspectiua q̄ est scīa subalterna geometrie.

Queritꝭ Quō pbaꝭ ꝙ in qualibet scīa sunt ꝓprie responsiones. Solutio. qꝛ quelibet scīa habet suas proprias interrogatōnes. ergo etiam proprias respōsiones. Añs iam patuit. Cōsequentia pbaꝭ qꝛ sicut non p̄t q̄libet sciens de qualibet questione interrogare. ita etiā nō potest interrogatus de qualibet respondere sed solum de illa que est ꝫm illam sciam in qua ip̄e est sciens interrogatio enim et responsiō habent fieri circa idem

Queritꝭ Quō probaꝭ ꝙ in qualibet scīa sunt proprie disputationes Solꝰ qꝛ in qualibet scīa sunt proprie interrogationes. ꝛ responsiones ergo etiam proprie disputatōnes. Cōsequentia tenet. qꝛ disputatio ex interrogatione ꝛ responsione ꝯficiꝭ. Et ergo si geometer disputet cū geometra ex ꝓprijs ṗncipijs geometrie tūc bñ disputat Si vero disputet cū geometra et non de his que sunt geometrie sꝫ alteriꝰ scientie. puta musice vel hmōi tūc praue disputat qꝛ non ex proprijs disputat nec ꝯuincit nisi ꝑ accidens inq̄ꝫtum scꝫ accidit geometrā etiam musicum esse ꝛ scire musicam scientiam

Queritꝭ Quot questiones mouet hic phs circa predicta Soꝰ ꝙ tres Quarū prima est, vtrū sicut sunt alique interrogationes geometrice sic etiā sunt alique non geometrice. Scđa questio est. vtrū interrogationes q̄ sunt ꝫm ignorātiā geometrie etiaꝫ sint geometrice. Tertia est. vtrum syllogismus ignorantie geometrie fiat ꝫm aliquam fallaciam.

☞ Queritꝭ. Quō soluit phs ṗmā questionem Solꝰ dicit affirmatiue ꝙ sic. sicut sunt alique questiones geometrice. ita etiam sunt alique non geometrice. qꝛ questiones musice vel que fiunt in alia arte non sunt geometrice nec ꝫm materiā nec ꝫm formam

Queritur Quō soluit secūdā questionē Solꝰ per distinctionem dicens ꝙ est duplex ignorantia. scꝫ pure negatōnis et praue dispōnis. iam interrogationes que sunt ꝫm ignorantiam pure negationis geometrie nullo modo sunt geometrice Sed interrogationes que sunt ꝫm ignorantiam praue dispositionis sunt aliquo modo geometrice ꝛ aliquo modo non. Sunt eñ geometrice ꝫm materiam qꝛ sunt ex oppositis ṗncipioꝝ geometrie sꝫ non ꝫm formam qꝛ non habent formā demōstrationis geometrice.

Qr̄ Quot modis aliqua interrogatio potest dici non geometrica Solutio duobꝫ modis sicut duobꝫ modis dicitꝭ Arithmon.

Uno modo eñ dicit arithmon qđ oĩno est sine rithmo.i.sono sicut lans. Alio modo qꝛ prauũ habet sonũ sicut plũbum Sic etiam vno modo in terrogatio dicit nõ geometrica. qꝛ nihil habet de geometria.⁊ hoc modo interrogatio musica dicitur nõ geometrica. Alio modo dicitur geometrica qꝛ habet aliquid de geometria sꝫ habet hoc praue Sicut interrogatio que querit An linee paralelle concurrant

Querit Qũo soluit phs tertiam questionem. Soº dicit ꝙ syllogismus ignorantie geometrie vel cuiuscunqꝫ alterius scientie nõ fit sm aliquã fallaciã. Et ratio illius est. qꝛ in scientijs demõstratiuis nõ fit ꝑalogismus sm aliqua fallaciã. Sed syllogismus ignorantie fit in sciẽtijs demõstratiuis.ǧ nõ fit sm aliquã fallaciam

Qr̃. Qũo ꝓbat phs ꝙ in scientijs demõstratiuis nõ fit ꝑalogismꝰ sm aliquã fallaciam. Soło hoc ꝓbat dupl'r.ꝑmo ꝙ non fiat sm fall'am indictõe. scđo ꝙ etiã nõ fiat sm fallaciã extradictionẽ

Querit Qũo ꝓbat ꝙ in demonstratiuis non fit ꝑalogismus sm fallaciã indictiõe Solutio tali ratione. qꝛ si in demonstratiuis fieret ꝑalogismus sm aliquã fallaciã in dictõe maxime hoc esset sm fallaciam equiuocationis sꝫ hoc non.ǧ Maior pꝫ qꝛ magis videtur de illa fallacia qꝫ de alijs. Minor ꝓbat.qꝛ in demonstratiuis oportet mediũ esse idẽ simpl'r. sm ꝙ maior extremitas ꝑdicat vl'r de eo ⁊ ipm de minore extremitate. Sed in fall'a equocationis mediũ est idem sm vocem sꝫ non sm rem. Sicut pꝫ exẽplariter qñ sic arguitur. Omnis circulus est figura.poema homeri est circulus.ergo est figura.ibi mediũ qđ est ille terminus circulus sm vocem est idem ⁊ propterea cõtingit ibi deceptio. sed sm rem non est idem.⁊ ergo si scribat circulus ad sensum tunc non fit aliqua deceptio.qꝛ tũc manifestũ erit ꝙ poema vel carmẽ homeri nõ sit circulus. Et qꝛ hoc quod definitur ita se habet ad intellectum sicut hoc qđ sensibiliter describitur se habet ad sensum ⁊ in demõstrationibus semper proceditur ex definitionibus.ergo non potest in demonstrationibus fieri ꝑalogismus equocationis et per ꝯsequens nec sm aliquã fallaciã in dcõe

Queritur Qũo probat phus ꝙ in demonstratiuis non fit ꝑalogismus sm fallaciam extra dictionem.
Soło.ꝑ ꝓbatione illius ꝑmo premittit qũo in demonstratiuis fertur instantia. Et hoc propterea.quia defectus fallacie extra dictionẽ cõmuniter soluitur ꝑ instantiam. Secũdo probat propositum

Querit Qũo in demonstratiuis fertur instantia Solutio ꝙ contra propositionem demonstratiuam non potest ferri instantia per propõem ꝑticularem. sed solum per vniuersalem. Et ratio est. qꝛ in omnibꝫ sciẽtijs hoc verum est ꝙ eedem sunt propões ⁊ instantie sed propositiones in scientijs demonstratiuis non possunt esse nisi vniuersales.ergo etiam instantie non possunt esse nisi vniuersales. Maior patet quia illud quod primo sumitur pro instantia postea fit propositio in syllogismo instantiuo quo concluditur oppositum illius propositionis contra

quam fertur instantia Minor patet. qꝛ demonstratio debet procedere ex vniuersalibus. vt patet ex prius dictis

Queritur Qualiter iam probat phs ꝓpositum scꝫ ꝙ in demonstratiuis non fit paralogismus ſm fallaciam extra dictionem So° tali ratione. Si posset fieri ꝑalogismus ſm fallaciam extra dictionem in demonstratiuis hoc maxime fieret ſm fallatiam cõsequentis. sed hoc non. ergo ⁊c̃.

Querit̃ Q̃uo ꝓbat phs minorẽ illius rõis Solo ꝑmo ostẽdit modũ ſm quẽ fit fallacia ꝯñtis ⁊ secũdo ostendit ꝙ ſm illũ modũ non fit deceptio in demonstratiuis

☞ Querit̃. Quis est ille modus ſm quẽ fit fallãa ꝯñtis. Solutio fallacia ꝯñtis fit per hoc ꝙ non seruatur forma syllogistica sicut qñ arguit̃ ex puris affirmatiuis in secũda figura. Sicut Schenes phs fecit qui volens probare ꝙ ignis faciliter generatur. Sic arguebat. illud facilius generatur qd̕ in multiplicata analogia se habet ad alterum Sed ignis in multiplicata analogia se hꝫ ad alterũ. ergo ignis facilius generatur

Queritur Quid vocat̃ multiplicata analogia So° multiplicata analogia vocat̃ ꝓportio determiata ipsi⁹ geniti ad materiam ex qua generat̃ in aliqua multitudine. sicut dicim⁹ ꝙ ex vno pugillo terre generant̃ decem aque. et ex vno aque decem aeris ⁊ ex vno aeris decem ignis

Querit̃ Vtrũ ſm illũ modũ quo sic arguit̃ ex puris affirmatiuis in secũda figura fit sꝑ deceptio Solo phi ꝙ non Sꝫ solũ tũc qñ termini sunt incõuertibiles Quãdo vero termini sunt cõuertibiles tunc non fit deceptio

Queritur Q̃uo iam ꝓbat phs ꝙ in demõstratiuis non põt fieri deceptio ſm fallãam ꝯñtis So° hoc ꝓbat tribus rõnibꝫ Prima est deceptio in fallacia ꝯñtis prouenit ex eo ꝙ aliq̃s credit ꝯñam ꝯuerti q̃ non ꝯuertitur. sed in demonstratiuis sꝑ pt̃ ꝯña cõuerti. ergo in demonstratiuis non potest fieri deceptio ſm fallaciã ꝯsequentis. Minor pt̃ probari exẽplariter. Secũda ratio est. qꝛ in terminis ꝯuertibilibꝫ non potest fieri deceptio ſm fallaciam ꝯñtis. sꝫ in demonstratiuis termini sꝑ sunt ꝯuertibiles. ergo in demõstratiuis nõ potest fieri deceptiõ ſm fallaciã ꝯñtis. Minor patꝫ. qꝛ in demõstratiuis oportet oẽs ꝓpões esse vniuersales. sꝫ vniuersale est ſm ꝙ ipm ⁊ ꝯuertibile. Tertia ratio est. In illis scientijs in quibꝫ sunt determinata principia ex quibus ꝓceditur ad ꝯclusiones non potest fieri fallacia ꝯñtis sed sic est in demonstratiuis. ergo in demonstratiuis nõ pt̃ fieri fallacia cõsequentis Maior est manifesta. quia illa principia sunt conuertibilia cum conclusione. Minor probatur. quia demonstrationes non augentur per diuersa media. hoc est ad demonstrandam eandem conclusionem in demonstratione non possunt assumi plura media.

Querit̃ Quare demonſtrationes non poſſunt augeri p̄ diuerſa media Sol̓o qꝛ oportet ꝙ medium in demonſtratione ſaltem potiſſima ſit propria ꝛ adequata cã ↄclusionis .ſ3 vnius rei non poſſunt eſſe plures ꝓprie et adequate cauſe.ſed ſolum vna.ergo ad candez ↄclusionẽ demõſtrandam non poſſunt aſſumi plura media ſ3 tm̃ vnum

Q̃r Utrũ demonſtrationes poſſunt etiam aliquo modo augeri. Sol̓o ꝙ ſic duobus modis ſc3.vno mõ ſumẽdo in poſt. Alio° ſumendo in latus. Sumere in poſt eſt ſub ſubiecto minoris ſumere nouã minorem extremitatem de qua demonſtretur maior extremitas. S3 ſumere in latus eſt ſub medio ſumere nouam minorẽ extremitatem prime collateralem. Et iſtis duobꝫ modis nõ augẽtur demõſtrationes p̄ diuerſa media.ſ3 in virtute eiuſdem medij demõſtrant̃ plures ↄclusiones.quarum tamen prima eſt ſolum propter quid ꝛ potiſſima alie vero particulares ꝛ non potiſſime.

Q̃r Quot drñas colligit dñs Albertus ex p̄dictis inter dyaleticu3 et demrãtorem So° ꝙ quatuor prima eſt.qꝛ in demonſtratiuis nõ datur inſtantia ſ3 bene in dialeticis. Scd̓a qꝛ in demõſtratiuis cõtingit aliquãdo ſyllogiſari non obſeruata forma ſyllogiſtica.puta ex pur̃ affirmatiuis in ſecũda figura.ſ3 hoc non ↄtingit in dialeticis. Tertia in demonſtratiuis eſt facilis reſolutio.in dialeticis aũt difficilis. Quarta qꝛ ſyllogiſmi demõſtratiui nõ pñt augeri p̄ pl̓a media ſ3 bñ ſyllogiſmi dialetici

Tractatus quartus de differentia demonſtrationis proter quid et quia

Sed qꝛ differunt ſcire quia et propter quid ſcire primum quidem in eadem ſcientia

¶ In quarto tractatu ↄſequẽter ph̄s ↄp̄at demonſtratõem ꝓpter q̇d ad demonſtrationem qꝛ penes drãm. Et diuiditur in duo capl̓a ſm ꝙ duplíciter ↄp̄at illas demonſtrationes adinuicem p̄mo.ſ.in eade3 ſcientia.et ſecundo in diuerſis.

☞ Querit̃ quotuplex eſt demonſtratio Sol̓o duplex ſc3.
- Propter q̇d. Et ẽ illa que certificat neceſſitatẽ ſue conclſionis per cauſa3 propriam et adequatam.
- Quia Et eſt illa que certificat neceſſitatẽ ſue concluſionis per cauſam remotam vel per ↄuertibilẽ effectum.

Queritur Qualis eſt illa diuiſio So° eſt diuiſio Analogi in ſua analogata.qꝛ diuiſum p̄ prius dicit̃ de demonſtratione propter quid ꝙ̃ quia

☞ Arguit̃. Demonſtratio qꝛ nõ eſt demonſtratio.ergo diuiſio illa ẽ mala. Añs probatur.qꝛ ſibi non cõuenit definitio demonſtrationis ſupi⁹ poſita So°.ꝙ ſuperius non fuit definita demonſtratio in cõmuni.ſ3 ſolu3

demonstratio potissima que est demonstratio ꝓpter quid. ⁊ ergo nō oportꝫ ꝙ illa definitio ꝯueniat demōstrationi quia

Queritur Quō differūt ille demonstrationes ꝓpter quid ⁊ quia in eadē sciētia Solō phi. ꝙ dupl'r Primo qꝛ demonstratio ꝓpter quid semper procedit per causam proximā ⁊ ꝯuertibilem cū extremis. Demōstratio vero quia quādoqꝫ procedit per causam remotā Et de hoc ponit phus postea duo exempla. Primū est. vt si demonstret ꝙ paries non respirat. quia non est animal. illa demonstratio non est ꝓpter quid. quia non procedit per causam ꝓximam. Et ꝙ non procedit p̱ causaꝫ proximam patꝫ. quia si non esse animal esset causa proxima non respirādi tūc sequeretur ꝙ esse animal esset causa respirandi. sed hoc est falsum. qꝛ pisces sunt animalia ⁊ tamen non respirant. ergo non esse animal non est cā proxima non respirandi. Sequelam probat phs. qꝛ si negatio est causa negationis oportꝫ ꝙ affirmatio etiam sit causa affirmationis. ⁊ ecōuerso Et ergo si sic arguat. omne respirans est animal. nullus paries est respirans. ḡ nullus paries est animal. illa demonstratio est quia ⁊ non ꝓpter quid

¶ Secūdum exemplum phi est. vt vbicūqꝫ non sunt vites ibi nō sunt sibilatores. sed apud scithas non sunt vites. ergo apud scithas non sunt sibilatores. ibi em̄ ꝓceditur per causam remotā. quia non esse vites est valde remota causa non sibilationis. sicut etiam habere vites valde remota causa est sibilationis ⁊ letitie.

☞ Secūdo demōstrationes iste differūt in eadem scientia. quia demonstratio ꝓpter quid semper procedit per causam. sed demonstratio qꝛ aliqñ procedit per effectum. Et de hoc ponit etiam phus duo exempla. Primū est. vt quicquid non scintillat ꝓpe stat. sed planete non scintillant. ergo ꝓpe stant. ibi em̄ demonstratur causa per effectum. et ergo est demonstratio qꝛ Sed si ꝯuertat illa demonstratio tūc fit ꝓpter quid sic dicendo. quicquid ꝓpe stat non scintillat. planete ꝓpe stant. ergo non scintillant. quia tūc proceditur p̱ causam ad effectuꝫ. ꝓpe stare em̄ est causa eius ꝙ est non scintillare

¶ Secūdum exemplū est. quicquid suscipit incrementa sua corniculariter est spherice figure. sꝫ luna recipit incremēta sua corniculariter. ergo est spherice figure. illa demonstratio est quia procedens ab effectu. Et si cōuertat tūc fit demonstratio ꝓpter quid. quia tunc procedit a causa sic. quicquid est sphericum recipiens lumen a sole recipit incrementa sua corniculariter. sed luna est spherica et recipit lumen suū a sole. ergo recipit incrementa sua corniculariter. Et in istis duobꝫ exemplis proceditur per effectum conuertibilem ad causam

Queritur Utrum possit etiam fieri demonstratio quia procedendo ab effectu inconuertibili ad causam. Solō phi. sic. quando scꝫ est aliquis effectus inconuertibilis qui est notior nobis q̄ꝫ sua causa. vt si demonstretur de venere vel luna ꝙ prope stat. quia non scintillat. sic. omne non scintillans prope stat. sed venus vel luna non scintillat ergo prope stat

¶ Secūdū capitulum.

¶ Alio aũt mõ differt ppter quid ab ipso q₂ ad ipsum rc.

¶ In hoc caplo phs ↄpat istas demõstratões in diuersis scientijs

Querit̃ Quõ differũt demonstratio ppter q̃d ꝛ q₂. In diuersis sciẽtijs Solo. sic differũt q₂ ad vnam sciam ptinet demõstrare ppter q̃d ꝛ ad aliã q₂ Et hoc ostendit phs duplr. pmo in sciẽtijs subalternatis. secũdo in nõ subalternatis

Querit̃ Quõ ostendit in sciẽtijs subalternatis. Solo. quia in subalternatis spectat ad sciam subalternantẽ demõstrare ppter q̃d. ꝛ ad sciam subalternatã demõstrare q₂

Querit̃ Que dicũtur scie subalternate Solo scie subalternate dicũtur quaꝝ vna ẽ sub alia. Et h̃ ↄtingit duplr. vt de Albertus. Uno mõ qñ subiectũ vni⁹ scie est spẽs subiecti alteri⁹ scie. sicut aial est spẽs corporis naturalis vel mobilis. ꝛ g̊ scia de aiali est sub sciẽtia de corpore naturali vel mobili. sed ille non dicũtur pprie subalternate sicut patebit ex ↄditiõib⁹ posterius ponẽdis. Alio mõ qñ subiectum inferioris scie nõ est spẽs subiecti supioris scie. sed subiectũ inferioris scie ↄpatur ad subiectũ supioris scie. sicut materiale ad formale sicut pspectiua q̃ est de linea visuali. ẽ sub geometria que est de linea. et machinatiua que est de erectione turriũ ꝛ domoꝝ. sub sterimetria que est de mensura solidoꝝ. sic etiã musica est sub arithmetrica. ꝛ naualis sub astrologia. ꝛ iste dicuntur pprie subalterne

Querit̃ In quo ↄueniũt p̃dicte scie subalternate ad seinuicez Solo phi. in hoc cõueniũt q̃ oẽs sunt fere vniuoce. Et dt fere. q₂ ↄueniũt in eodẽ genere. q₂ oẽs dicũtur mathematice. sed nõ conueniũt in noĩe spẽi. q₂ q̃dã eaꝝ dicũtur mathematice simplr. q₂ sunt de subiecto abstracto a materia. sicut geometria ꝛ arithmetica. q̃dã vero dicũtur mathematice nõ simplr. sed p applicatõem pncipioꝝ mathematicoꝝ ad res naturales. sicut astrologia ꝛ naualis ꝛ musica ꝛ sic de alijs. Et g̊ dicit phs q̃ ad pmas. scꝫ mathematicas simplr spectet demõstrare ppter q̃d. et alias solum q₂

Arĝ Qui scit ppter q̃d in scia supiori ꝛ subalternãte. ille videꝛ etiã scire de nccitate q₂. g̊ ista distinctio videꝛ esse falsa Solo phi. q̃ antecedens est falsum. quia sepe ↄtingit q̃ illi qui sciunt propter quid adhuc ignorant quia. Sicut exempli gratia sepe ↄtingit q̃ aliquis sciat vniuersale. et ignoret tamen quedam singularia. quia ad illa non ↄsiderat. vt aliq̃s scit qñq₃ in vli q̃ om̃is mula est sterilis. ꝛ tamen ignorat hoc de ista quam videt habere grossum ventrem. Sic etiaꝫ mathematicus qui demonstrat propter quid in scientia superiore ignorat quandoq₃ quia scientie inferioris. eo q̃ non applicat principia superioris scientie ad ea que demonstrãtur in scientia inferiori.

Querit̃ Quo genere cause vtũtur scientie superiores ꝛ mathematice Solo. genere cause formalis. Et ratio est. q₂

vtũtur formalib9 ꝑncipijs abstractis a materia sensibili ꝭm intellectũ ex q̄bus demõstrãt ꝓpter quid. sed scie inferiores ⁊ subalternate vtunt genere cause materialis ⁊ formalis simul. q2 accipiũt formalia ꝑncipia scie supioris ⁊ subalternantis. ⁊ applicant ea ad materiam sensibilez. et ergo per illa demonstrant quia

Querit̃ An scia subalternata etiã possit dicere ꝓpter q̇d. Solo phi ꝙ sic. ſ3 nõ respectu scie subalternãtis. sed respectu alicuius alterius sibi subalternate. Exempli gratia vt ꝑspectiua subalternat geometrie. et ergo si ad eam ꝯparet dicit solũ q2. sed si ꝯparetur ad sciẽtiã de iride que sibi subalternat. tunc ꝑspectiua dr̃ propter q̇d. et sciẽtia de iride solum quia.

Querit̃ Quot req̇rũtur ad hoc ꝙ vna scientia dicat vere alteri subalternata Solo alberti ꝙ tres ꝯditiões. Prima ē. ꝙ subiectũ scie subalternate ꝯtineat in se subiectũ scie subalternãtis cũ additione alicuius drĩe ꝯtrahentis. Secũda est. ꝙ illa drĩa addita ꝯtrahat ipsum ad rem alterius nature ⁊ generis. q2 aliter scia de spẽb9 ess3 subalternata scie de genere qđ falsum est. Tercia est. ꝙ hoc qđ supaddit subiectu3 inferioris scie nõ sit causatũ a natura scie supioris. q2 aliter scia q̄ est de pari ⁊ impari esset subalternata scie de numeris. qđ falsum est. Etiã metaphisica subalternaret sibi oẽs alias scias. qđ iterũ falsum ess3

Querit̃ Quõ ostendit phs ꝙ demõstratio ꝓpter q̇d ⁊ q2 differunt in diuersis sciẽtijs nõ subalternatis Solo. dr̃ ꝙ multe scie nõ subalternate sic se hñt ꝙ vna demõstrat solũ q2. cui9 alia demonstrat ꝓpter q̇d. Et hoc ꝓbat exemplariter de medicina ⁊ geometria q̄ nõ sunt subalternate. Et tñ circa hãc ꝯclonem que est ꝙ vulnera circularia tardius sanãtur medicus cirurgicus dicit q2 inq̄ʒtum hoc sic experitur sed geometer dr̃ ꝓpter quid inq̄ʒtum sc3 scit ꝙ figura circularis est capacissima ⁊ ꝙ ꝑtes in circulo multũ distãt. ⁊ g̊ tardi9 ꝯiũgũtur. ⁊ ꝓpterea vulnera circularia tardius sanãtur q̄ʒ vulnera oblonga.

Quintus tractatus

¶ Figurarũ aũt maxime faciens scire maxime prima est ⁊c̃.

¶ In quinto tractatu phus postq̄ʒ determinauit de syllogismo demonstratiuo quantum ad materiam. Consequenter determinat de forma ostẽdens in q̄ figura habet fieri demõstratio potissima. Et diuidit in duo capl̃a In quoꝝ primo ostendit ꝙ demonstratio maxime habet fieri in prima figura. In secũdo ostendit quõ ꝓpõ negatiua pt̃ dici imediata.

Querit̃ In qua figura h3 fieri demonstratio potissima Solo ꝙ in ꝑma figura. Et hoc ꝓbat phs q̄tuor rõnib9

¶ Prima est. in illa figura h3 fieri demonstratio potissima q̄ maxime facit scire. ſ3 ꝑma figura maxĩe facit scire. g̊. Minorẽ ꝓbat .p. a signo. q2 mathematice scie maxĩe st̃ scie et ille faciũt demõstratões suas in prima figura que sunt certissime

Ar̃ Demonstrationes metaphisice sunt certiores q̄ mathematice
ḡ male dr hic q demōstrationes mathematice sint certissime.
Solo demōstratio aliqua vel scia p̄t dupl'r dici certior alia. Uno modo
simpl'r ꝛ sic verꝫ est q demōstratōes metaphisice sunt certiores mathema
ticis. qꝛ ꝓcedūt ꝑ certiores ꝛ vl'iores causas. Alio mō quo ad nos inq̄tuꝫ
nostro intellectui est magis ꝓportionata. ꝛ sic demōstratiões mathemati-
ce sicut hic dicit' sunt certissime.

¶ Secūda rō est. in illa figura hꝫ fieri demōstratio potissima ꝑ quam fre-
quentius fit demōstratio ꝓpter quid. sed sic est de prima figura. ḡ.

¶ Tercia rō est. in illa figura hꝫ fieri demōstratio potissima ꝑ quā p̄t ve-
nari ip̄m q q̄d est. sꝫ h̄ solū possibile est venari ꝑ p̄mā figurā. ḡ. Maior pꝫ
qꝛ ip̄m q q̄d est seu definitio est mediū demōstrationis potissime vel tota
demōstratio positiōe differens. vt p̄us dictuꝫ fuit. Minor ꝓbat'. qꝛ ip̄m q
q̄d est nō p̄t venari ꝑ secūdā figuram. qꝛ ibi nō ↄcludit' nisi negatiue. Nec
etiā ꝑ terciā figurā. qꝛ in tercia figura nō ↄcludit' nisi ꝑticulariter. ḡ sequit'
q solū possibile est ip̄m venari ꝑ p̄mā figurā.

¶ Quarta rō est. in illa figura dꝫ fieri potissima demōstratio q̄ non indi-
get aliis ad sue ostensionis euidentiā. sed p̄ma figura nō indiget aliis du-
abus. sed alie due indigent hñ p̄ma. ḡ. Minorē ꝓbat ph's. qꝛ alie due fi-
gure ꝑ p̄mā densant' ꝛ augmentant' donec veniāt ad īmediata

Querit' Quō debet hoc intelligi q alie due figure densant' ꝛ aug-
mentant' ꝑ p̄mā Solo. qꝛ alie figure egent reductione
sui ad p̄mā figurā. ꝛ in illa reductione figure ille modo ꝑ ↄuersionē. modo
ꝑ transpositionem p̄missaꝝ. mō ꝑ impossibile dicūtur densari quousqꝫ de-
ueniāt ad dispōnem ꝛ formam p̄me figure Et dicūtur etiam augmentari
ſm q modi ꝑticulares aliaꝝ figurarū reducūtur in modos vl'es prime fi-
gure. et maxime ad p̄mum modum Et iste intellectus. vt dicit Albertus
videtur esse de intentione Arestotelis

¶ Secūdū capitulū

¶ Sicut aūt esse: a. in. b: cōtingit indiuidualiter: sic et nō esse

¶ In h̄ secūdo cap'lo ↄñter ōñdit ph's quō ꝓpō negatiua p̄t dici īmediata

Querit' Quare determinat ph's hic iterū de ꝓpōnibꝫ īmedia-
tis. cū tñ supꝰ de eis determinauerit Solo. supꝰ
solū ostendit q demōstratio fit ex ꝓpōnibꝫ īmediatis. sed nō docuit artem
ꝑ quā p̄t cognosci que sint ꝓpōnes īmediate. Et ergo qꝛ ph's postea intē-
dit determinare de syl'o ignorantie seu falsigrapho qui fit q̄nqꝫ ex ꝓpōnibꝫ
falsis īmediatis. q̄nqꝫ ex mediatis. ideo docet hic artē cognoscēdi ꝓpōnes
īmediatas ꝛ distinguendi ꝓpōnes īmediatas a mediatis

Querit' Quare tūc magis determinat de īmediatis negatiuis
q̄ affirmatiuis Solo est. qꝛ immediatio in ꝓpōnibꝫ af-
firmatiuis est de se satis manifesta. sicut q̄ñ ꝓximū superius p̄dicat' de ꝓ-
ximo inferiori. tūc satis manifestū est q inter tale subiectū ꝛ p̄dicatū nullū
est mediū. ꝛ ḡ manifestū est q talis ꝓpō est īmediata. sed īmediatio in nega-

tiuis nõ est ita manifesta.qꝛ qñ duo disparata p̄dicanť de se inuicē aliqͩ pͭ inesse vni qᷘ nõ inest alteri.⁊ sic pͭ videri alicui ꝙ tale sit mediũ inter illa ꝑ qᷘ vnũ negať de altero. Et ǧ phus magis determinat de immediatis negatiuis ꝗ̄ affirmatiuis.

Querit̃ An sint aliq̃ ꝓpõnes negatiue ĩmediate Solᷓ phs. ꝙ sic. Et rõ est.qꝛ sicut ꝯtingit p̄dicatum aliqᷘ inesse alicui subiecto indiuidualiter hoc est sine medio.ita etiã ꝯtingit aliqᷘ p̄dicatũ de aliq̊ subiecto nõ inesse indiuidualiter.i.sine medio.

Ar̃ Nulla est ꝓpõ negatiua ĩmediata.ǧ. Aña ꝓbať.qꝛ in oĩ ꝓpõne negatiua ꝯtingit accipere aliqᷘ mediũ ꝯuertibile cũ subiecto vel predicato.⁊ ita ꝑ tale mediũ pͭ ꝓbari Solᷓ.ꝓpõ nõ dꝛ in ꝓposito ĩmediata q̄ nullo mõ pͭ ꝓbari.ſꝫ q̄ nõ hꝫ mediũ essentiale ꝯtinẽs subiectũ vel p̄dicatum ꝑ qᷘ mediũ ipsa possit oñdi.⁊ sic vtiqꝫ est aliq̃ ꝓpõ negatiua ĩmediata

Querit̃ Quot modis aliqua ꝓpõ negatiua pͭ dici mediata. Solᷓ.trib9 modis. Primus est.qñ p̄dicatuꝫ est in aliq̃ toto in quo nõ est subiectũ. Et ꝑ esse in toto intelligiť hic esse in alio sicut inferius in superiori. Exemplũ istius modi est.vt nulla ꝗ̄titas est aĩal.illa ꝓpositio est mediata.qꝛ aĩal est in aliquo genere ſcꝫ in genere subẽ in quo nõ est ꝗ̄titas ¶ Secũdus modus est.qñ ecõtra subiectũ est in aliquo toto in quo nõ est p̄dicatũ.vt nulla linea est suba.ibi em̃ subiectũ ſcꝫ linea est in genere ꝗ̄titatis in quo nõ est suba. ¶ Tercius modus est qñ subiectũ est in aliquo toto in quo nõ est p̄dicatũ ⁊ econtra.etiã p̄dicatuꝫ in aliquo in quo nõ est subiectuꝫ.vt nullus hõ est albedo.ibi em̃ hõ est in aliquo genere in q̊ nõ est albedo.⁊ ecõtra albedo est in aliquo genere in quo non est hõ. Et oẽs isti modi fundãtur in eo ꝙ essentie p̄dicamẽtoꝝ sunt impmixte.et ergo illud qᷘ est in vno p̄dicamento nõ pͭ esse in alio.

Querit̃ Qñ ꝓpõ negatiua dꝛ esse ĩmediata Solᷓ.ꝙ tunc qñ nec subiectũ nec p̄dicatũ sunt in aliquo toto.i.in aliquo alio.sicut inferius in superiore. Exẽplũ est.vt nulla suba est ꝗ̄titas.

Querit̃ Quõ ꝓbat phs ꝙ talis ꝓpõ sit ĩmediata Solᷓ quia illa ꝓpõ est ĩmediata que caret medio per qᷘ possit ꝓbari vel demõstrari.sed talis ꝓpõ caret medio quo possit ꝓbari.ǧ est ĩmediata Minorẽ ꝓbat sic.qꝛ si haberet aliqᷘ mediũ quo possit ꝓbari.vel tale medium sumereť in ꝑ̇ma figura vel in secũda vel in tercia.sed nullũ illoꝝ pͭ fieri ergo. Minoꝛ ꝓbať inductiue. Primo nõ pͭ fieri in tercia figura.qꝛ in tercia figura semꝑ ꝯcludiť ꝑticulariter.sed talis ꝓpõ nulla suba est ꝗ̄titas vlˡis est vlˡis.ǧ. Secũdo etiã nõ pͭ fieri in ꝑ̇ma figura.qꝛ qñ in ꝑ̇ma figura ꝯclusio est negatiua tũc opꝫ minorẽ esse affirmatiuã.et sic opꝫ minorẽ extremitatẽ esse sub medio.sed hoc non pͭ dici de aliq̃ extremitate ꝓpõnis iam dicte.qꝛ neutrũ extremoꝝ est in aliquo toto. Nec pͭ etiã tercio fieri in secũda figura.qꝛ ibi opoꝛꝫ aliquã p̄missaꝝ esse affirmatiuã.et cũ mediuꝫ ibidem semꝑ p̄dicetur opoꝛꝫ vnã extremitatẽ esse sub medio.sed in ꝓpõne dicta neutrũ extremoꝝ pͭ esse sub alio.sicut paꝫ ex dictis.ergo talis propositio dicitur immediata

Querit̃ Quot modis p̃t ꝓpo negatiua dici imediata. Sol'o allerti. ꝙ trib' modis. Primo mō si neutrū extremorū sit in aliquo toto. sicut qñ vnū generalissimū negat̃ de alio vt suba non est q̃titas Scd'o mō qñ vtrūq̨ extremoꝝ ptinet̃ sub eodē toto p̃mo. sicut qñ vnū mēbroꝝ diuidētiū negat̃ de reliq̃ sibi opposito. vt nullū rōnale est irrōnale. ⁊ istis duob' modis ꝓpōnes imediate sūt vere. Tercio° qñ p̃dicatū est illud sub quo imediate ptinet̃ subiectū. sicut qñ genus negat̃ de spē. vt hō nō est aīal. ⁊ isto mō est falsa. Vñ hoc vl'r verū est ꝙ vbicūq̨ affirmatiua est imediate vera. ibi sua negatiua opposita est imediate falsa

Ar̃ Nulla est ꝓpō negatiua imediate vera. g̃ male dc̄m est ꝙ duob' p̃mis modis ꝓpōnes negatiue sunt imediate vere. Añs probat̃ q2 ois ꝓpō negatiua p̃supponit aliquā affirmatiuam Sol'o. qñ dicūtur aliq̃ ꝓpōnes negatiue eē imediate vere. hoc dz intelligi nō simpl'r sed in genere ꝓpōnū negatiuarum. q2 simpl'r loquēdo semꝑ negatiua p̃supponit aliquā affirmatiuā. sicut ꝓbat argumentū. Vñ ista negatiua bonū nō est malum nō est vera. nisi q2 ista affirmatiua est vera. scilz bonū est bonū. sicut pz ex Aresto. secūdo p̃oꝝum.

Sextus tractatus.

¶ Ignorantia aūt nō s̄m negationem sed s̄m dispōnem ⁊c.

¶ In sexto trac. determinat phs de syll'o ignorātie q̄ opponit̃ syll'o demōstratiuo. Et diuidit̃ in duo capl'a. In p̃mo distinguit de duplici ignorātia et ostēdit quō in nobis generat̃ ignorātia praue dispōnis.

Querit̃ Quotuplex est ignorātia Sol'o. duplex. scz pure negationis. ⁊ ignorātia praue dispōnis. Ignorātia pure negationis est simplex rei nesciētia qua aliq̄s nullā penitus hz cognitiōem de re. ⁊ sic puer hz ignorantiā logice. Sz ignorātia praue dispōnis est habit' sed falsus. qñ scz aliq̄d accipit̃ tanq̄ verū qd̄ tñ est falsum vel ecōtra.

Querit̃ Quō differt ignorātia praue dispōnis ab ignorātia pure negatōis Sol'o. sic differt. q2 ignorātia praue dispositionis est deceptio que fit in nobis ꝑ syll'm. Sed ignorātia pure negationis nō fit in nobis ꝑ syllogismū

Ar̃ Ignorātia nō p̃t fieri in nobis ꝑ syll'm. g̃. Añs ꝓbat̃. q2 effectus p̃uatiui nō p̃t esse cā positiua. sed ignorātia ē q̄d p̃uatiuū. ⁊ syll's est q̄d positiuū. Sol'o. sicut effectus est hic p̃uatiu'. ita etiā cā. q2 ad minus vna p̃missa in tali syll'o est falsa

Querit̃ Quotuplex est ignorātia praue dispōnis. Sol'o. duplex. Nā q̄daz est circa p̃ma p̃ncipia. sicut qñ aliq̄s opinat̃ aliq̄d oppositū p̃mis p̃ncipiis. Alia est circa pcl'ones. sicut qñ aliquis opinat̃ aliq̄d oppositū alicui pcl'oni sciali ⁊ demōstratiue. Et vtraq̨ illa ignorantia est duplex. scz simplex ⁊ ꝯposita. Simplex est qñ aliquis simpl'r ⁊

absolute absq̃ ductu rõnis accipit falsum. sicut si aliqs nõ coactus aliqua rõne diceret q̃ oĩs suba est q̃titas. ꝛ illa nõ fit nisi vno mõ in nobis. scilꝫ ꝑ defectũ rõnis seu argumentatõis. Sed ignorantia ꝯposita est qñ aliqs inducit ad opinãdũ falsum ꝑ aliquã rõnem syllogisticã. vt si aliqs opinaretur q̃ oĩs qualitas est suba ꝓpter istum syllm. Oĩs q̃titas est suba. oĩs qualitas est q̃titas. g̊ oĩs qualitas est suba. Et talis syllus ꝑ quẽ generat talis ignorãtia vocat hic syllus ignorantie. vel alio noĩe sylls falsigraphus. ꝛ ille fit multis modis.

Querit Quot modis pt fieri talis syllus ignorantie. Solo duob9 modis. Uno mõ ex ꝓpõnib9 imediatis. Et alio mõ ex ꝓpõnib9 mediatis. Ex ꝓpõnib9 imediatis fit dupl'r Primo scꝫ ad inferendũ ꝯclonem affirmatiuã. secũdo ad inferẽdum ꝯclonem negatiuam verũ q2 diffuse ꝛ ad longuꝫ phs ꝓseq̃tur hos modos diuersos in textu et articulate satis habetur in ꝯmentarijs. nec grãdis est illos sciẽdi necessitas duxi de eis supsedendum

¶Secũdũ capitulum.

¶Manifestũ est aũt et si aliquis sensus defecerit ncc̃e est ꝛc̃

¶In hoc scdo caplo oñdit phs quõ fit in nobis ignorãtia pure negatiõis

Querit Quõ fit in nobis ignorãtia pure negatõis Solo illa fit in nobis ꝑ defectũ sensus. q2 deficiẽte sensu necesse est deficere sciam q̃ est de sensibilib9 illi9 sensus. sicut deficiẽte visu a natiuitate in aliquo ncc̃e est in eo deficere sciam de colorib9

Querit Quõ ꝓbat hoc phus q̃ deficiente sensu ncc̃e sit deficere sciam. Solo. ponit in effectu talem rõnem. q2 omnis scia aut habet ꝑ inductõem aut ꝑ demonstratiõem. sed deficiẽte aliquo sensu deficit inductio. q2 inductio est singulariũ que non sciũtur nisi ꝑ sensum Et deficiente inductõe deficit vl'e. q2 vl'e ex singularib9 inducit. deficiẽte autem vl'i deficit etiã demõstratio, q2 illa ꝓcedit ex vl'ib9. Et deficiẽte demõstratione deficit ꝛ scia que ꝑ demonstratõem acquirit. ꝛ ꝑ ꝯsequens de primo ad vltimũ deficiente in nobis aliquo sensu necesse est deficere scientiam que est de sensibilib9 illius sensus.

Arḡ Mathematicalia cognoscuntur ꝛ illa sunt abstracta a sensibilib9 ergo non oĩs cognicio est a sensu Solo. lꝫ mathematicalia sint abstracta a sensibilib9 ꝯm essentiam. non tamen ꝯm esse, sed sic sunt ꝯiuncta materie sensibili, ꝛ ergo prima acceptio mathematicaliũ est per sensum ꝛ per inductionem sensus

Arḡ Scia non est subiectiue in sensu sed in intellectu. ergo deficiẽte sensu nõ est necesse deficere sciam: sed magis deficiente intellectu.
Solo. licet scia sit in intellectu subiectiue ꝛ non in sensu. tñ non generat in intellectu nisi per viam sensus memorie ꝛ experimenti. ꝛ ergo deficiente sensu necesse est non generari sciam.

Ar. Cecus p̄t habere sciam de odorib9. ḡ deficiēte sensu nō nccē est deficere sciam Solo. licz cecus possit habere sciam de sensibilibus alioꝝ sensuū. nō tū de sensibilib9 sensus visus. scz de colorib9. Si dicat. cecus p̄t habere sciam de colorib9. q2 possibile est ꝙ ille qui iam est cec9 ꝑus habuerit visum. Solo. ꝙ ita dz intelligi dcm̄ phi ꝙ deficiēte visu a natiuitate ꝛ simpl'r nccē est deficere sciam ꝛc.

¶ Contra. cec9 a natiuitate p̄t habere sciam de colorib9. ḡ. Añs pbat. q2 p̄t scire definitōem coloris Solo. ꝙ licet cecus a natiuitate possit habere sciam q̊ ad q̇d nois de colore. nō tū quo ad q̇d rei

Septimus tractatus.

¶ Est aūt om̄is syll'us per tres terminos et hoc quidē de. ꝛc.

¶ In septimo tractatu ꝯsequēter phs ostendit qūo in demonstratione nō est processus in infinitū. Et diuidit in duo capl'a. In ṗmo mouet aliq̄s q̄stiones. Et in secūdo soluit eas. Primū capl'm subdiuidit in duas ptes. In ṗma p̄mittit aliq̄s suppōnes nccarias. In secūda mouet q̄stiones

Querit. Quot suppōnes p̄mittit hic phs Solo alberti ꝙ duas. licz aliŋ formēt ꝯmuniter tres Prima suppositio quā premittit est ꝙ oīs syll'us debet habere tres terminos. Et licet hoc ex ṗmo ꝑorum satis pateat tamen potest faciliter sic ostendi. quia oportz maiorem extremitatem inesse minori extremitati in ꝯclusione propter hoc ꝙ maior extremitas inest medio ꝛ medium minori extremitati in premissis. Secunda suppositio est ꝙ in omni syllogismo demonstratiuo negatiuo oportz alteram premissarū esse affirmatiuam ꝛ alteram negatiuam. Et illis suppositionib9 positis resumit phus qualis debet esse materia syllogismi demōstratiui. Et dicit ꝙ propositiones que fiunt ex tribus terminis in syllogismo demonstratiuo debent esse principia ꝛ suppositiones. hoc est debent esse imediate. ꝛ indem̄rābiles ꝛ ḡ differt syll's demonstratiu9 in materia a syllogismo dyaletico. quia propositiones in syllogismo dyalectico. sunt solum probabiles. propositiones etiam in syllogismo demonstratiuo debent esse per se quod non requiritur in syllogismo dyalectico. Et circa hoc philosoph9 ponit differentiam predicatorum. et dicit ꝙ aliqua p̄dicant̄ p se. alia per accidens. Et per accidens predicatur aliquid dupliciter. Uno modo quando subiectum predicatur de accidente. vt album est homo. Alio mō quando accidens predicatur de subiecto vt homo est alb9. ꝛ ꝯparando illos duos modos adinuicem dicit ꝙ primus magis est per accidens q̄ȝ secūdus quia plus distat a predicatione per se q̄ȝ secūdus. sed ista sunt quasi omnia superius ꝛ alibi latius dicta.

Querit. Quot questiones mouet philosoph9 de infinitate principiorum demonstrationis Solo ꝙ tres ꝑm ꝙ tres sunt termini in syllogismo demonstratiuo. scilz maior extremitas. minor extremitas. ꝛ medium

Prima questio est vtrū supposito infimo subiecto sit ꝓcedere in infinitū in predicatis versus sursum ascendendo vel sit deuenire ad aliqḋ p̄mū p̄dicatū quod de oībus vl'r p̄dicetur ⁊ in quo sit status.

Secūda questio est vtrū posito vl'issimo predicato sit ꝓcedere in infinitum in subiectis versus deorsum descendendo vel sit deuenire ad aliqḋ infimū subiectū quod oībus alijs subijciatur.

Tercia questio est vtrū posito statu in extremis sit ꝓcedere in infinitū in medijs.

Querit᷑ Ad quid tendunt iste questiones Sol'o ad hoc tendunt An demonstratōnes ꝓcedant in infinitū ascendēdo vel descendendo. Ascendendo quidē. ita ꝙ quelibet ꝓpō ex qua ꝓcedit demonstratio sit demonstrabilis ꝑ aliam demonstratōnem priorē. Et descendendo. An ex qualibet ꝓpositōne demonstrata contingit ad aliā posteriorem ꝓcedere. Uel si demonstratio fiat circulariter. ita ꝙ vna demonstratio cōfirmet᷑ ꝑ aliam ascendendo ⁊ ex vna ꝓcedat alia descendēdo vsq̧ ad aliquem terminū.

Querit᷑ Utrū iste questiones habeant etiā locū in negatiuis sicut in affirmatiuis. Solutio phi ꝙ sic. Et ratō est quia in demonstratōne negatiua oportet vnā p̄missam esse affirmatiuam Et ergo si ascensus ⁊ descensus in infinitū essent in affirmatiuis oporteret eodem mō etiā esse in negatiuis.

Querit᷑ Utrū ille questiones habeant etiam locū in conuertibilibus Sol'o phi ꝙ non. Et rō est. quia cōuertibilia eodem modo hn̄t se ad se inuicem eque primo ⁊ eque vltio nec ē in eis aliqḋ prius ƀm qḋ prius dicit᷑ a quo nō cōuertit᷑ subsistendi ꝯn̄a. Sed ꝯuertibiliter de se inuicē p̄dicant᷑. Et solū in hoc distinguūt᷑ ꝙ vnū est sicut accn̄s et aliud sicut subiectum.

Capitulum secundum

Quod quidem igitur media non contingat esse infinita

In secūdo capitulo phs soluit dictas q̄stiones. Et diuidit᷑ in duas partes In p̄ma soluit terciā. ⁊ in secunda duas alias.

Querit᷑ Quō soluit phs terciā questionē supius motā Solutio dicit ꝙ Si sit status in extremis sursum ⁊ deorsū tunc impossibile est ꝙ sit ꝓcedere in infinitū in medijs.

☞ Querit᷑. q̇d est sursum ascendere ⁊ q̇d deorsum descendere. Solutio Ascendere sursum in ꝓposito ē qn̄ ascendit᷑ ad p̄dicatum magis vl'e qḋ de oībus alijs p̄dicat᷑ sicut ē genus generalissimū. Sed descendere deorsum ē qn̄ ꝓcedit᷑ ad magis ꝑticulare qḋ oībus alijs subijcit᷑. sicut est species specialissima. que est formaliter indiuisibilis.

☞ Qr̄ Quō ꝓbat iā phs ꝙ si sit status ī extremis īpossibile sit ꝓcedere in infinitū in medijs. Sol'o tali rōne qꝛ si extrema essent finita ⁊ media infinita tunc nunq̧ cōtingeret deuenire de extremo in extremū sed hoc est inconueniens. g̊ illud ex quo sequit᷑. Sequela ꝓbatur. quia si ꝓcedat᷑ descendendo ab vniuersalissimo predicato manifestum est ꝙ illud prius

p̄dicabiꝛ de medio ꝓpinquiori ꝙ̄ de medio magis distāti ⁊ sic si media sūt infinita continue p̄dicabitur de medio magis ꝓpinquo ꝙ̄ de alio ⁊ qꝛ infinita non cōtingit ꝑtransire nunꝙ̄ erit deuenire descēdendo ad infimū subiectū. sꝫ hoc est incōueniens ⁊ ꝯtra hypothesim q̄ ponit ꝙ extrema sint finita. ⁊ sic ꝑ ꝯn̄s ponit ꝙ aliq̄s posset deuenire de extremo in extremū. Et silr̄ modo p̄t hoc idē ostendi de ascensu de infimo subiecto versus sursum. Et ergo seq̄tur ꝙ si extrema sunt finita media nō pn̄t esse in finita.

Ar In linea extrema sunt finita ⁊ tn̄ media sunt infinita. g̊ videꝛ ꝙ si extrema sint finita media nihilominꝰ pn̄t esse infinita. Añs ꝓbatur in qualibet linea sunt infinita puncta. Solutio licet in linea sint infinita puncta ꝺm potentiam non tamen ꝺm actum.

Queritur Que est illa cauillatio quā remouet pħus circa predicta Solutio posset aliquis cauillator dicere ꝙ illa media que sūt proxima p̄mo p̄dicato sunt bene finita quia sunt cōtinentia se et consequentia ad se inuicem. sed illa que distant a primo predicato ⁊ sunt iuxta infimū non continent se. ⁊ ergo illa sunt infinita. Et ita ista rō iam posita non videtur ꝓcedere quia illa ponit media esse infinita ꝺm cōtinuum processum a primo predicato ad ꝓximū mediū ⁊ sic ꝯsequēter. Ad illam obiectionem rn̄det pħs ꝙ nihil refert siue media ponanꝛ infinita ꝺm continuum processum siue discontinue ita ꝙ superiora ponanꝛ finita ⁊ inferiora in eadem linea infinita quia vtroqꝫ modo sequitur media esse infinita ⁊ ꝙ ꝓcedentem a primo predicato ad inferius oporteat transire per infinita media quod est impossibile. Et ita albertus format dictam cauillatōnem in cōmento licet alij exponant textum aliter.

Queritur Utrum sicut in affirmatiuis est status ex parte medioꝝ ita etiam sit in negatiuis. Solutio pħi ꝙ sic. Et hoc oñdit exēplariter tripliciter ꝺm ꝙ ꝓpō negatiua potest concludi in tribus figuris. Primo in p̄ma figura vt sit ista ꝯclusio in p̄ma figura nullus homo est quantitas ⁊ sit cōclusa per hoc mediū qđ est corpus sic arguendo. Nullū corpus est ꝙ̄titas. oīs homo est corpus. ergo nullus homo est ꝙ̄titas ibi em̄ qꝛ maior est ꝓpositio mediata. ergo potest ꝑ aliud mediū ꝓbari sumaꝛ ergo aliq̄d đ quo ꝙ̄titas negeꝛ prius ꝙ̄ de corꝑe affirmeꝛ ⁊ hoc erit substantia. Et arguaꝛ sic Nulla suba est ꝙ̄titas. Omne corpus est substātia. g̊ nullū corpus est quātitas tunc em̄ quia nihil est sumere supra subam quod possit affirmari de ea ⁊ a quo prius remoueaꝛ quātitas iō est ibi status. Secūdo ostendit hoc in secunda figura vt sit ista conclusio in secunda figura nulla quātitas est homo ex istis premissis Omnis homo ē corpus. nulla quantitas est corpus. ergo nulla quātitas est homo ibi minor ē ꝓpositio mediata. ⁊ ergo potest concludi per aliud medium quod affirmabitur de corpore ⁊ negabitur de quantitate. ⁊ hoc est substantia Arguaꝛ ergo sic. Omne corpus est substantia. nulla quantitas est substantia. ergo nulla quantitas est corpus. ibi est iterum status quia supra substantiam non potest aliquid aliud accipi quod affirmetur de ea ⁊ negetur de quan-

titate. ꝛ ergo in secunda figura est etiam status.

Tercio ostendit hoc idem in tercia figura deorsum descendendo vt sit ista conclusio quoddam corpus non est quantitas conclusa per istum syllogismũ. nullum animal est quãtitas. omne animal est corpus. ergo quoddam corpus non est quantitas. ibi quia hoc medium animal non est vltimũ subiectum sumatur aliquid sub eo de quo quantitas negetur. ꝛ animal affirmetur. Et arguatur sic. Nullus homo est quantitas. omnis homo est animal. ergo quoddaꝫ animal non est quãtitas. ibi est status ex parte medij descendendo. quia homo est vltimũ subiectum ꝛ sub eo nihil est qđ possit esse medium ad concludendum maiorem illius syllogismi in tercia figura. Et ergo patet ꝙ sicut est status in medijs. In affirmatiuis ita etiã est status in negatiuis Aresto. tamen in textu non vtitur istis terminis significatiuis sed transcendentibus.

Ar̃ Videtur ꝙ ista probatio non sit sufficiens ꝓbatur. quia licet in q̄libet figura per se ꝛ sigillatim sit status in ipsis medijs non tamẽ in omnibus figuris simul sumptis. quia cum deuentũ fuerit ad statum in vna figura poterit esse recursus ad aliam figuram. Solutio dicit phs ꝙ illa obiectio nihil valet q̄a ex quo non proceditur in infinitum ſm q̄libet figuram sigillatim sequitur etiam ꝙ nec in omnibus figuris simul sumptis. quia si finita finities accipiantur necesse est totum esse finitum.

Querit̃ Quomodo soluit phylosophus duas alias questiones superius motas scꝫ primã ꝛ secundam. Solutio soluit illas simul ꝛ dicit ꝙ non est procedere in infinitum in extremis sed ẽ status tã in predicatis sursum q̄ꝫ in subiectis deorsum. Et hoc probat phs dupliciter scꝫ. Primo logice ꝛ per ratões cõmunes. Secundo analytice et per rationes proprias.

Querit̃ Quomodo probat phus logice ꝙ sit status in extremis. Solutio dupliciter. Primo in predicatis substantialibus. Et secundo ostendit hoc vniuersaliter in oibus predicatis.

Querit̃ Quõ ꝓbat ꝙ in p̄dicatis substãtialibꝫ sit stat⁹ Solutio tali rõne. qꝛ si esset ꝓcessus in infinitũ in predicatis subalibꝫ tũc sequeret̃ ꝙ nõ ꝯtingeret aliq̄d definiri sed hoc est falsum. g̃ illud ex quo seq̄tur. Sequela ꝓbat̃. qꝛ in definitõne oportet ponere omnia substantialia predicata definiti. sed si p̄dicata subalia essent infinita tũc nõ possent omnia poni. quia intellectus non p̄t ꝑtransire infinita. g̃ ꝛc

Ar̃ Non oportet in definitõne ponere oĩa subalia p̄dicata definiti. g̃ illa rõ est falsa. Añs ꝓbat̃. qꝛ definitio p̄t dari tm̃ ꝑ ꝓximũ gen⁹ ꝛ vltimã dr̃ãm. Solutio licet nõ ponant̃ semꝑ explicite in definitõne oĩa substantialia predicata definiti tamẽ ponuntur implicite quia oportet illã partem definitõnis que est genus proximũ resoluere vsq ad ṕmũ ꝛ irresolubile genus generalissimũ. quia al's non esset genus definiti sufficienter et perfecte cognitũ ꝛ per ꝯñs tota definitio.

Queritur Quomodo procedit phs probando q vliter in oibus predicatis sit status Solutio primo premittit distinctionem predicatorum. et secundo ostendit propositum.

Queritur Quotuplicia sunt pdicata. Solutio duplicia. quedam sunt predicata per se quedam per accidens.

Qr. quotuplex e pdicatio p accns So° triplex
- Pria e qn accns pdicat de accnte vt albu abulat
- Scda e qn sbiectu pdicat d accnte vt albu e lignu
- Tercia e qn accns pdicat d sbiecto vt lignu e albu

Queritur Quo differt illa pdicatio tercia a duabus primis Solutio sic differt qz tercia est predicatio per accidens sm se sed alie due sunt pdicatones p accides sm accidens. Et ro istius est qa qn accidens pdicatur de subiecto sicut qn dicit q lignu est albu tunc subijcitur illud qd sm se subiectu est et predicat illud qd sm se pdicatu est. qz lignum in hoc quod lignuz est et no gratia alterius subijcit albedini. et albedo in hoc q albedo est de ligno predicat. Sed qn subiectu pdicat de accnte vt qn dicit albu est lignu tunc non subijcitur illud qd sm se est subiectum quia albu in eo quod albu e vel gratia albedinis non subijcit ligno sed gratia alterius puta gratia istius particularis quod est hoc lignu cui accidit ee albu. vnde quia hoc particulare lignu est albu et etia est lignu. ergo dicimus q album est lignum.

Queritur Quo pbat hoc q album in eo qd albu no subijcit sm se ligno. Solo tali rone qz esse presupponit fieri sed album non dicit sm se fieri lignu. sicut lignu dicit sm se fieri albu. g etia albu no debet dici sm se esse lignu sicut econtra lignu sm se dicit esse albu et per ons qn dicit albu est lignu albu in eo q albu sm se non subijcit ligno. Et pterea in omni motu alteratois oportet subiectum motus manere ide et variari solu sm qualitates sed qn dicimus albu esse lignu ibi albu sm esse albi non manet idem. ergo album in eo q albu no est sm se subiectu. Et sicut iam dictu est de ista albu est lignu. ita etia pariformiter debet dici de ista musicu est albu qz musicu in eo q musicu non subijcitur ibi albo sed gratia alterius scz gratia istius particularis hois cui accidit vtruq scz esse musicum et esse album quia em iste particularis homo est musicus et etiam albus sic dicimus sm accns q musicu est albu. Et quia in materia demonstrativa non vtimur talibus predicatonibus p accns sm accns sed solu pdicationibus sm se. Ideo dicit phs q in sequeti pbatone debemus restringere nome predicatonis vt solu intelligamus p ipm pdicatone sm se.

Queritur Quotuplex est predicatio sm se Solo pdicatio sm se diuidit sm numeru pdicamentorum. qz oe qd pdicat sm se vel pdicat vt qd vel vt quale vel vt quantum vel vt agens vel vt patiens vel vt vbi vel vt qn vel vt aliqd aliorum pdicamentorum. Et hoc loquendo d pdicatone in qua vnu pdicat de vno. Quia si non predicat vnu de vno tunc non oportet pdicatu predicari vt qd vel vt quale etc. sicut si dicat homo e-

aĩal albũ.ibi em̃ nõ p̃dicaꝛ q̃d aut q̃le.sed m̃gis quale quid.

Querit̃ Q̃uo dr̃ñt h̃mõi p̃dicata ƀm se abinuicẽ Sol̾o.sic dif ferũt.qꝛ illa q̃ p̃dicãtur in quid sunt vere illud de quo p̃ dicãtur.vel vl̾iter sicut definitio.vel ƀm p̃tẽ.sicut genus vel dr̃ña.sed illa que p̃dicãtur in quale vel q̃ꝫtum ꝛc̃.nõ sunt idẽ cũ eo de quo p̃dicãtur neqꝫ vl̾iter neqꝫ ƀm p̃tẽ.sicut pꝫ q̃ñ d̾r.h̃õ est albꝰ.ibi em̃ albꝰ nõ est de eẽntia ho minis neqꝫ idem cũ hoĩe.sed cũ d̾r h̃õ est aĩal.ibi aĩal est de essentia hoĩs et vere idem cũ eo substantialiter

Querit̃ Que est illa obiectio quã remouet circa h̃ ph̃s Sol̾o posset aliq̃s dicere ꝙ p̃dicata que p̃dicãtur in q̃d nõ st̃ꝫ vere ꝛ essentialiter illud de quo p̃dicãtur.qꝛ h̃mõi p̃dicata sunt vl̾ia ꝛ sig-nificant ideas vel essentias separatas ꝛ ꝑ se subsistentes.sicut dicebãt pla tonici.Sed ph̃s remouendo illam obiectõem d̾t.Gaudeãt genera ꝛ spe cies monstra em̃ sunt si sint,nihil ad rõnem sunt.demõstratões em̃ de hu iusmodi sunt.Hoc est tm̃ dictu.si supponãtur spẽs seu ydee esse debẽt gau dere.qꝛ ƀm platonicos habẽt aliq̃d esse nobilius q̃ꝫ res materiales.ꝛ ergo sunt monstra.H̃ ẽ quedã p̃mõstrationes vel exempla rerũ materialiũ q̃ꝝ participatiões reperiũtur in rebꝰ materialibꝰ.Et ergo siue h̃mõi ydee sint vt illi dicebãt siue nõ sint nihil ꝑtinent ad p̃ñtem rõnem.qꝛ nos hic inten dimus de illis rebꝰ de quibꝰ in nobis sc̃ia ꝑ demõstrationem acquirit̃.ꝛ ille sunt res materiales nobis note.quaꝝ vna est in alia sicut aĩal in hoĩe.ꝛ in illis verũ est ꝙ illud q̃d p̃dicaꝛ in quid est vere ꝛ essentialiter idẽ cũ eo de q̃ p̃dicatur.et sic obiectio platonicoꝝ nõ hꝫ hic locũ

Querit̃ Q̃uo iam ꝓbat ph̃s ꝓpositũ.scilꝫ ꝙ vl̾iter in oĩbꝰ p̃dica tis ƀm se sit status Sol̾o.hoc ostẽdit dupl̾r.p̃mo ꝙ nõ sit ꝓcedere in infinitũ in predicatis ƀm circulum.secũdo ꝙ non sit ꝓcedere in infinitum ƀm rectum

Querit̃ Q̃uo ꝓbat p̃mo ꝙ nõ sit ꝓcedere in infinitũ in p̃dicatis ƀm circulũ. Sol̾o.ph̃s in effectu intendit istã rõnem. Om̃ia p̃dicata vel sunt subalia vel accñtalia.sed nulla talia p̃ñt predicari circulariter manente p̃dicatõe ƀm se.g̃ in p̃dicatis ƀm se nõ est ꝓcedere in infinitũ.Minorẽ declarat ph̃s dupl̾r.p̃mo in p̃dicatis subalibꝰ.qꝛ si illa p̃ dicarent̃ circulariter tũc sequeret̃ ꝙ vnũ ꝛ idẽ esset totum ꝛ pars.q̃d est im possibile.Sequela tamẽ pꝫ.qꝛ q̃ñ genus predicaꝛ de specie genus hꝫ se vt totũ.si ergo econtra spẽs posset p̃dicari de genere tunc genus haberet se vt pars.ꝛ sic vnũ ꝛ idem esset totũ ꝛ pars.Secũdo ꝓbat hoc idẽ in accñtali-bus.qꝛ si in accidentalibꝰ fieret p̃dicatio ƀm circulũ tunc opteret ꝙ sicut ac cidens p̃dicaꝛ de subiecto.ita ecõtra subiectũ p̃dicaret̃ de accñte.vl̾ ꝙ vnũ accidens p̃dicaretur de alio sicut de subiecto.Sed nullũ illoꝝ p̃t dici.non p̃mũ.qꝛ quãdo subiectũ predicaꝛ de accidente non est p̃dicatio ƀm se ꝫ ƀm accñs.vt pꝫ ex p̃dictis.Nec secũdũ.qꝛ accñtis nõ est accñs.sicut q̃litatis non est qualitas.et ergo sequitur ꝙ nõ p̃t esse ꝓcessus in infinitũ in predi-catis ƀm se per circulationem

¶ Querit̃.q̃uo ꝓbat ph̃s ꝙ nõ sit ꝓcedere in infinitũ in p̃dicatis ƀm rec-

tum in sursum ⁊ deorsum Solo. duabꝫ rõnibꝫ. Prima in effectu est ista. Oĩa p̃dicata sunt subalia vel accñtalia. sed nulla talia pñt eẽ infinita in sursuꝫ vel in deorsuꝫ. g̊ in p̃dicatꝫ nõ ẽ ꝓcedere ĩ infinitũ ſm rcm̃ Minor ꝓbat̃ p̊mo de p̃dicatis subalibꝫ. qꝛ illa sunt de definitõe rei. sed infinita non pñt esse de definitõe alicuius vt p̊us patuit. Scd̃o ꝓbat̃ etiaꝫ de p̃dicatis accñtalibꝫ. qꝛ oĩa illa reducũtur ad certa genera. scꝫ ad nouẽ p̃dicamẽta

Ar. Infinita vni accidũt. g̊ est ꝓcedere in infinitũ in p̃dicatis accñtalibꝫ Solo licet infinita vni accidãt ſm potentiã ⁊ in particulari. nõ tñ ſm actũ ⁊ in vl̃i. qꝛ oĩa p̃dicata ꝑticularia reducuntur ad aliq̃ vl̃ia scꝫ ad nouẽ p̃dicamenta accidentiũ

¶ Secũda rõ stat in hoc. si esset ꝓcessus in infinitũ in p̃dicatis ſm rectum tũc nihil ꝯtingeret simpl̃r scire. sed hoc est falsuꝫ. g̊ illud ex quo seq̃tur. Sequela ꝓbat̃. qꝛ scire simpl̃r est ꝑ demõstratõem. sed si essꝫ ꝓcedere in infinitum in p̃dicatõibꝫ. tũc nulla esset ꝑfecta demõstratio. qꝛ nulla esset ꝓpositio ĩmediata ⁊ indemõstrabilis. sed q̃libet p̃missa demõstrationis esset ꝑ aliã p̊orẽ demõstrabilis. ⁊ illa iterũ ꝑ aliã in infinitũ. qꝛ g̊ nõ ꝯtingit infinita ꝑtransire seq̃tur ꝙ nihil ꝯtingeret nos ꝑ demõstratõem simpl̃r scire. sed solum ex suppõne. Iste g̊ sunt rõnes logice q̃s ponit Arestoteles.

Querit̃ Quõ ꝓbat ph̃s analytice ⁊ ꝑ rõnes ꝓprias demonstratiue scie ꝙ sit status in extremis demõstrationis Solo ph̃s innuit in effectu p̊mo istã rõnem. Demõstratio est ex his q̃ p̃dicãtur ꝑ se in p̊mo vel secũdo modo ꝑseitatis. sed in neutro illoꝝ p̃t esse ꝓcessus in infinitum. Minorem ꝓbat ph̃us dupl̃r. primo de secũdo mõ ꝑseitatis. qꝛ secũdus modus perseitatis est quando ꝓpria passio p̃dicat̃ de subiecto. vt cum dꝛ numerus est impar. sed in ꝓprijs passionibꝫ non potest esse ꝓcessus in infinitũ. vt ꝙ impar ꝑ se sit passio numeri. ⁊ imparis cõsequenter sit alia passio. ⁊ sic in infinitũ. ergo in secũdo modo perseitatis non potest esse processus in infinitum. Minor ꝓbat̃. qꝛ si esset ꝓcessus in infinitum in passionibꝫ tũc oporteret p̊mum subiectum poni in definitionibꝫ omniuꝫ illarum passionũ. sed hoc est impossibile. qꝛ sic idem poneretur in definitionibꝫ infinitorum. Et hoc ꝯfirmat Aresto. etiã tali rõne. qꝛ predicata secũdi modi ꝑseitatis debent esse ꝯuertibilia cum suis subiectis. ergo in eis nõ potest esse processus in infinitũ in sursum vel deorsum. Secũdo probat ph̃us hoc idem in p̊mo modo perseitatis. qꝛ in p̊mo modo oportet ꝙ predicata sint de definitõe subiecti. sed impossibile est ꝙ infinita sint de definitiõe vnius ergo impossibile est ꝙ in p̃dicatis p̊mi modi ꝑseitatis sit ꝓcessus in infinitum. qꝛ sic nihil ꝯtingeret definire. Ex his ergo infert Arestoteles ꝙ necesse est esse statum in predicatis versus sursum. et si versus sursum sequitur etiam ꝙ sit status descendendo versus deorsum. et ꝯsequẽter si est status versus sursum ⁊ deorsum sequetur ex prius dictis ꝙ necesse est esse statum in medijs.

Querit̃ Quõ iam probat ph̃us ꝙ nõ potest esse ꝓcessus in infinitũ in demõstratiõibꝫ. Solo tali rõne. qꝛ vbicũqꝫ est deuenire ad aliqua prima ⁊ indemonstrabilia. ibi non p̃t esse ꝓcessus in

infinitum. sed in demonstrationib⁹ est deuenire ad aliqua prima ꝛ indemōstrabilia. ergo. Minor probatur. quia in demonstratiōe est deuenire ad aliqua principia. sed principia sunt prima ꝛ indemonstrabilia. quia si principia demonstrarentur. tunc sequerentur multa inconuenientia. Primo em̄ sequeretur ꝙ aliquid esset prius principijs quod est contra rationem principij. Secūdo sequeretur ꝙ omnia essent demonstrabilia ꝛ ꝙ omniū essꝫ demonstratio. quod falsum est. Tercio etiam sequeretur ꝙ nulla esset ꝓpositio immediata. sed inter quelibet extrema ꝓpōnis esset dare mediū non solum extraneū sed etiam intrinsecum. per quod talis ꝓpositio posset demonstrari. et sic esset processus in infinitum in medijs qđ tñ est impossibile posito ꝙ sit status in extremis. vt pꝫ ex ṗus dictis

Querit̃ Quot correlaria infert pħs ex dictis Soł. tria Primum est ꝙ si aliquid insit duob⁹ ꝑ aliquod ꝯmune tunc non oportet ꝙ illud ꝯmune ipsis insit ꝑ aliud cōmune. Exempli gratia si habere tres angulos insit ysocheli ꝛ scaleron ꝑ aliquod ꝯmune qđ est triangulus. tūc nō oportꝫ ꝙ triangulus insit eis ꝑ aliud ꝯmune Et rō illius est qꝛ si sic tūc sequeretur ꝙ media essent infinita extremis existētib⁹ finitis qđ est impossibile iuxta ṗus dicta

¶ Secūdum correlariū est ꝙ oīs ꝓpositio que habet aliquod mediuꝫ inter subiectū ꝛ predicatū est demōstrabilis. sed illa que nō habet mediuꝫ est indemonstrabilis ꝛ īmediata. Et tales immediate ꝓpōnes sunt vera elemēta demonstrationis aut oēs aut vł'es ꝛ ṗme. qđ addit notanter. qꝛ inter vł'es ꝓpōnes q̄dam sunt magis vł'es ꝙ̃ alie. ꝛ ille etiam sunt maxime elementa. Et sicut hoc correlariū haberet veritatē in ꝓpōnib⁹ affirmatiuis ita etiā in negatiuis, ita ꝙ in negatiuis ꝓpōnib⁹ quedam sunt mediate ꝛ quedam immediate

¶ Terciū correlariū est. ꝙ si debeat aliquid ostendi per demonstrationem tūc demōstrationes debēt esse īmediate. ꝛ si nō sint īmediate tūc sunt reducende ad immediatas

Querit̃ Quomodo debent reduci ꝓpositiones mediate ad īmediatas Soł. hoc docet pħus dupliciter. primo in affirmatiuis. secūdo in negatiuis

Querit̃ Quō docet h̄ in affirmatiuis Soł dr̄ ꝙ si sit aliq̄ ꝓpositio affirmatiua īmediata. tunc dꝫ sumi aliq̄d qđ sit supra subiectū ꝛ sub predicato. quousqꝫ p̄dicatū īmediate dicat̃ de subiecto. Exēpli grā. ista ꝓpō hō est suba est mediata. si g̃ aliq̄s vellet eā reducere ad īmediatā. dꝫ ṗmo accipe aīal qđ est supra hoiem. ꝛ postea supra aīal dꝫ accipe corpus aīatū. ꝛ postea corp⁹. qꝛ sic faciendo densabit mediū ꝛ nullū manebit spaciū vacuū ꝛ deueniet tandē ad īmediatā istā. scꝫ oē corp⁹ est suba. q̄ est ꝓpō vna ꝛ simplex. ꝛ ṗncipiū demōstratōis omniū aliaꝝ. Et h̄ declarat pħs ꝑ siłe in alijs. nā in realib⁹ ita est ꝙ magis simplex ꝛ medium est ṗncipiū omniū alioꝝ. sicut in ponderib⁹ vncia. ꝛ in melodijs tonus. ergo etiā sic erit in demōstrationib⁹ ꝙ ꝓpositio īmediata que est vna et simplex debēt esse ṗncipiū omniū aliarum.

Querit̄ Q̄uō docet phs in negatiuis reducere ꝑpōnes mediatas ad imediatas Solʼo. hoc docet phus triplʼr. Primo in pma figura. et dt ꝙ ad reducendū aliquā ꝑpōnem mediatā ad immediatā in pma figura debet sumi mediū qd est supra subiectū ꝛ a quo prius remoueat̄ maior extremitas q̄ȝ a minore extremitate. et hoc faciendū est quousqȝ deueniat̄ ad aliqd pmū a quo pmo maior extremitas remoueat̄. Exemplū. vt ista ꝑpō est mediata. nullū aīal est q̄ntitas. sumat̄ ḡ aliqd mediū quod est supra aīal. sicut corpus aīatum. ꝛ postea supra corpus aīatuȝ corpus. ꝛ supra corpus subam. nam sic faciendo deuenit̄ ad ꝑpōnem negatiuā imediatā istā scȝ. nulla suba est q̄ntitas. qꝛ ibi supra subiectū nō est amplius aliqd accipe de quo pmo q̄ntitas neget̄

¶ Secūdo ostendit hoc idem in secūda figura. ꝛ dt ꝙ ad reducendū ꝑpositionem mediatā ad immediatam in secūda figura etiam debet sumi medium quod est supra subiectū ꝛ a quo primo remoueatur medium q̄ȝ maior extremitas remoueat̄ a minore, et qꝛ nō ꝯtingit supra subiectū sumēdo ire in infinitū, ꝯtingit tandē sic sumēdo deuenire ad imediatā

¶ Tercio ostendit q̄uō iste modus reducendi mediatas ad imediatas nō est vtilis in tercia figura. Et rō illius est. quia medium in tercia figura est semper subiectum ꝛ non excedit aliquod extremoꝝ. et ergo si sumeret̄ medium s̄m dispositionem tercie figure magis iretur ad ꝑpōnes mediatas q̄ȝ immediatas. Exemplū est. vt si ad demonstrandū ꝙ animal est substātia sumeret̄ hoc mediū qd est homo. vel ad demonstrandū ꝙ nullū animal est q̄ntitas sumat̄ idem mediū. dicendo hō est substātia. vel nullus hō est q̄ntitas. tales ꝑpōnes sunt magis mediate q̄ȝ pme

Octauus tractatus

¶ Cum aūt sit demonstratio. alia quidē vlʼis. alia vero par.

¶ In octauo tractatu. phs determinat de ꝯparatione demōstrationum ad inuicem

Qr̄ q̄t sīt disiōes demōstratōis. Solʼo ꝙ tres
- Prima est demrātionū alia ē
  - vniuersalis
  - ꝑticularis
- Scda ē ꝙ demrātionū alia ē
  - affirmatiua
  - negatiua
- Tercia ē ꝙ demrātionū alia ē
  - ostensiua
  - ad ipossibile

Et s̄m istā triplicē diuisionē p̄ns tractatus diuidit̄ in tria capl'a In quoꝝ pmo phs determinat de ꝯpatōe demōstrationis vlʼis ad ꝑticularē.

Queritur Quare non ponit hic phs quartã diuisionẽ demonstrationis qua scz diuidit in demonstratõem ꝓpter qd ⁊ qa Solutio illa superius posita fuit in quarto tractatu. Et ibi etiã cõpate fuerunt ille demonstratõnes ad inuicẽ tam in vna scientia ꝙ in diuersis. et ergo illam diuisionem hic non resumit.

Queritur Quid ẽ demõstratõ vlis. Soº demõstratõ vlis ẽ ĩ qua ꝓpria passio demõstrat de suo ꝓprio ⁊ adequato subiecto per causam que est de omni per se ⁊ ꝺm ꝙ ipm. Exemplũ est vt oĩe aĩal rõnale aptũ natũ ad ridendũ est risibile. Sed hõ est aĩal rõnale aptũ natũ ad ridendum. ergo hõ est risibilis.

Queritur Quid est demonstratio particularis Solutio demõstratio particularis est in qua ꝓpria passio demonstratur de subiecto cui licet insit de omni ⁊ per se nõ tamen conuertibiliter sicut qñ passio demonstrat de inferiori vel de superiori sui ꝓprij subiecti. Sicut si habere tres angulos demonstret inesse ysocheli. vel si risibile demonstret inesse aĩali est demonstratio particularis.

Ar Nulla est demonstratio particularis. ergo. Aña ꝓbatur. quia particulare non scitur. Solutio demonstratio in ꝓposito ꝓprie loqñdo nõ dicit particularis vt ꝑticulare idẽ est ꝙ singulare sicut imaginat argumentũ sed dicit particularis a particulari seu partiali appropriatõe cause seu medij. Et ergo ꝙuis idem sit mediũ in demonstratõne vli ⁊ particulari ꝺm substantiã non sñ ꝺm virtutem. quia in demonstratõne vli est appropriatũ ⁊ adequatũ sed in particulari non.

Queritur Que illaꝝ demonstrationũ est potior vtruz vniuersalis vel particularis Solutio demonstratio vniuersalis est potior ꝙ particularis. Et hoc ꝓbat phs septem rõnibus.

Prima est. illa demonstratio est potior que magis ostendit causam ⁊ ꝓpter quid. sed demonstratio vlis est hmõi. ergo est potior particulari. minor ꝓbatur quia subiectum vle passionis est illud cui per se ⁊ primo passio inest Particulare vero est cui inest ex cõsequenti ⁊ secundario iam primuz in vnoquoqꝫ genere est magis causa ꝙ secũdũ.

Secunda rõ illa demonstratio est potior que resoluit cõclusionẽ vsqꝫ ad causam vltimã vltra quã non contingit querere aliã. sed demonstratõ vlis est hmõi ⁊ non particularis. g. Maior ꝓbatur quia ꝑ causaz vltimã maxime scimus. Minor ptz qz demonstratio vlis resoluit conclusionez vsqꝫ ad prima principia. sed conclusio particularis non quia illa sumit ꝓ principio cõclusionem demonstratõnis vlis.

Tercia rõ. illa demonstratio est potior que magis recedit ab infinito sz vniuersalis demonstratio est hmõi. g. Maior ꝓbatur. qz demonstratio facit scire sed infinita vt hmõi non sunt scibilia. Minor patet quia indiuidua et singularia ꝺm potentiam diuisibilitatis materie sũt infinita. sed vle magis recedit a singularibus ⁊ indiuiduis. g magis recedit ab infinito.

Quarta rõ illa demõstratio ẽ potior que magis facit scire. Sed demon

stratio vl'is magis facit scire. ḡ est potior. Minor ꝓbat. qꝛ demonstratio vl'is facit scire hoc ⁊ illud. sed demonstratio particularis facit scire hoc tm̄ id ē demōstratio vl'is facit scire vl'e ⁊ etiā particulare contentū sub tali vl'i sed demonstratio particularis facit scire particulare tm̄.

Quinta rō ē illa demonstratio ē potior que procedit ex medio ꝓpinquiori primo principio. sed vl'is est hmōi. ḡ. Minor ꝓbatur. quia vniuersalis ꝓcedit ex principio imediato sed particularis solum ex principio mediato qꝛ illa capit cōclusionem demonstratōnis vl'is ꝓ medio.

Sexta rō est Illa demonstratio est potior que procedit ex potioribꝰ ꝓpositionibus. sed vniuersalis demonstratio est hmōi. ḡ. Minor probatur. qꝛ demōstratio vl'is procedit ex ꝓpositōnibꝰ vniuersalibus ꝑticular3 ꝟo ex ꝑticularibus. Jam ꝓpositio vniuersalis ē potior q̄ȝ particularis. quia ꝓpositio vniuersalis facit scire vniuersale ⁊ particulare. particularis vero facit solum scire particulare. Et ista rō differt a quarta. quia illa loquitur de cōparatione cōclusionū. ista vero de cōpatōne ꝓpōnum.

Septima rō est. Illa demonstratio est potior que est magis intelligibilis. sed vniuersalis demonstratio est hmōi. ergo est potior. Minor ꝓbatur quia in demōstratōe vniuersali ꝯcluditur vniuersale quod solo intellectu cognoscitur. sed in demonstratōne particulari concluditur particulare. qđ directe per sensum cognoscitur.

Queritur Quot rōnes ponit ph's quibus arguit ꝙ demonstratio particularis debet esse potior q̄ȝ vniuersalis. Solutio tres.

Prima est. Q3 illa demonstratio debet esse potior que magis facit scire sed demonstratio particularis magis facit scire q̄ȝ vniuersalis. ergo demōstratio particularis est potior. Minor ꝓbatur. quia demonstratio particularis facit scire ꝫm se ⁊ i ꝓpria forma. vniuersalis vero facit scire ꝫm aliud tm̄. sed magis est scire aliquid ꝫm se ⁊ in ꝓpria forma q̄ȝ ꝫm aliud. S3 ad istam rōnem debet dici ꝙ illa rō plus valet ad sui intentionis oppositū q̄ȝ ꝓpositum. Et rō est. quia si illud quod facit scire ꝫm ꝙ ipm magis facit scire q̄ȝ illud qđ facit cognoscere ꝫm partem tunc sequitur ꝙ demonstratio vniuersalis est potior q̄ȝ particularis. Sequela patet qꝛ demonstratio vniuersalis facit scire passionē de suo proprio subiecto cui vniuersaliter et adequate conuenit. Sed demonstratio particularis facit scire passionem solū de inferiori sui subiecti cui non conuenit vniuersaliter ⁊ adequate. q̄a passio non conuenit inferiori nisi gratia sui superioris.

Secunda ratio est. Illa demonstratio est potior que est de magis ente. sed particularis demonstratio est hmōi. ergo est potior. Minor probatur quia vniuersale non est aliquid preter singularia. sed demonstratio vniuersalis facit opinari ⁊ videri ꝙ vniuersale sit aliquid ⁊ ꝙ habeat aliquā entitatem in natura. Sed ad hanc rōnem dicit phus ꝙ minor est falsa. qꝛ vniuersale est magis ens q̄ȝ particulare. Et ratio est quia cum de rōne vniuer

salis sit ꝙ sit in multis non equiuoce sed vniuoce ipsum est incorruptibile Singularia vero corrumpuntur cum igitur incorruptibile sit magis ens ꝙ̄ corruptibile sequitur ꝙ demonstratio vniuersalis est de magis ente ꝙ̄ particularis ꝛ per consequens etiam potior particulari.

Tercia ratio est. Illa demonstratio est potior que minus facit errare. sed particularis minus facit errare. ergo est potior. Maior patet quia error contrariatur scientie que est finis demonstratõnis. Minor probatur. quia vniuersalis demonstratio facit opinari ꝙ vniuersale sit sepatum a singularibus quia ipsa demonstrat aliquid de aliquo cõmuni ẞm se quasi tale cõmune sit aliquid preter singularia. Sed ad istam rõnem dicit phus ꝙ demonstratio vniuersalis non est causa illius erroris ꝛ false opinionis qua aliquis opinatur vniuersale esse aliquid ẞm se extra singularia. Sed causa illius erroris est inconsideratio ipsius intelligentis inq̄ztum scz aliquis opinatur ꝙ hoc quod potest intelligi sine alio ꝙ hoc possit etiam esse sine alio quod tamen falsum est sicut patet in accidentibus. Accidentia em̃ possunt intelligi ꝛ significari sine substantia sicut quando dicitur in abstracto albedo nigredo ꝛ sic de alijs. ꝛ tamen nõ sequitur ꝙ accidentia possint a parte rei esse sine substantia. Patet ergo ꝙ tres iste ratõnes probantes ꝙ demonstratio particularis sit potior vniuersali non concludunt. Istas tamen ratõnes phylosophus in textu preponit ante alias septem sed pro faciliori memoria hic eas per modũ argumentoꝝ subiunxi.

Capitulum secũdum

Quod autem affirmatiua sit potior priuatiua hinc manifestum est. Si enim ꝛc.

In hoc secundo capitulo phylosophus agit de comparatõne demonstrationis affirmatiue ad negatiuam.

Queritur Quid est demonstratio affirmatiua. Solutio ẞm auctorem tractatus correspondentis libro posteriorum sic definitur. ꝙ demonstratio affirmatiua est que demonstrat necessitatez sue conclusionis in barbara. quia in illo modo fiunt omnes demonstrationes potissime vt superius ꝓbatum fuit. Sed demonstratio particularis est que demonstrat necessitatem sue conclusionis in celarent vel in alio modo negatiuo.

Queritur Que illarum demonstrationum est potior vtrum affirmatiua vel negatiua Solutio phylosophi ꝙ affirmatiua est potior. Et hoc probat quinq̄ rationibus.

Prima ratio est. Illa demonstratio est potior que procedit ex pautioribus sed demonstratio affirmatiua est huiusmodi. ergo est potior. Maiorẽ ꝓbat phus quia ceteris paribus pautiora media conuenientius probant

q̄ plura quia si sint eque nota tunc citius contingit cognoscere per pauca
q̄ multa. Minorē etiā ꝓbat. quia demonstratio affirmatiua ꝓcedit soluꝫ
ex ꝓpōnibus affirmatiuis. sed demonstratio negatiua illa procedit ex affir
matiua ⁊ negatiua simul.

Ar. Demonstratio affirmatiua habet tot terminos ⁊ ꝓpōnes q̄t habꝫ
negatiua. ergo demonstratio affirmatiua non ꝓcedit ex paucioribus
q̄ negatiua. Solutio q̄ demonstratio affirmatiua nō dicit̄ ꝓcedere ex
paucioribus q̄ negatiua q̄tū ad terminos ⁊ ꝓpōnes sed q̄tū ad qualita/
tem ꝓpōnum. quia sꝫ affirmatiua ꝓcedit ex solis affirmatiuis ꝓpōnibus.
sed negatiua ex vna affirmatiua ⁊ alia negatiua vt dictū fuit.

Secunda rō est. Illa demonstratio est potior que ꝓcedit ex efficatioribꝰ
et magis credibilibus. sed demonstratio affirmatiua est hmōi. ergo. Minor
ꝓbatur. quia demonstratio affirmatiua ꝓcedit ex ꝓpōnibus affirmatiuis.
sed ille sunt efficatiores q̄ negatiue. q2 ex duabꝰ affirmatiuis pt̄ fieri syllo/
gismus non autem ex duabus negatiuis.

Tercia rō ē. Illa demōstratio est potior que aliā demonstrat ⁊ ad quā
alia reducit̄. sed principia demonstratōnis negatiue resoluunt̄ in affirma/
tiuā ⁊ ostendūtur p eam. ergo. Minor ꝓbatur. quia in demonstratōne nega
tiua si ambe premisse sint mediate ita q̄ debeant ꝓsyllogisari ⁊ resolui in sua
ꝓncipia tūc affirmatiua debet ꝓsyllogisari ⁊ resolui in duas affirmatiuas
et negatiua in vnā affirmatiuā ⁊ aliā negatiuā. Et ita tali resolutōne erūt
quatuor ꝓpōnes quaꝝ vna soluꝫ erit negatiua ⁊ alie tres affirmatiue. Cū
ergo illud ꝑ quod aliud demonstrat̄ ⁊ ꝓbatur sit notius ⁊ credibilius eo
q̄ per ipm demonstrat̄ seq̄tur q̄ ꝓpositio affirmatiua sit notior ⁊ credibili/
or q̄ negatiua. ⁊ ꝑ ꝯñs etiā demonstratio affirmatiua erit potior ⁊ dignior
q̄ negatiua.

Quarta rō ē. Illa demonstratio est potior que habet dignius ⁊ nobili/
us principium. sed demonstratio affirmatiua est hmōi. ergo. Minor probat̄
quia principium demonstratōnis affirmatiue est ꝓpositio vniuersalis affir
matiua. ⁊ principium negatiue est propositio vniuersalis negatiua. sed pro
positio affirmatiua est potior q̄ negatiua. Tum primo. quia per affirmati/
uam probatur negatiua ⁊ non econtra. Tum secundo quia affirmatio ha
bet se sicut esse. negatio vero sicut non esse. sed esse naturaliter potius est et
prius q̄ non esse.

Quinta rō est. Illa demonstratio est potior ex qua alia dependet sed de
monstratio negatiua dependet ex affirmatiua. ergo demonstratio affirma
tiua est potior. Minor ꝓbatur. quia non potest esse demonstratio negati/
ua sine propositōne affirmatiua vt prius patuit.

Ar. Videtur q̄ demonstratio negatiua sit potior q̄ affirmatiua. ergo
istud dictum est falsum. Antecedens probatur. quia illa demon/
stratio est potior que habet fieri in pluribus figuris. sed demonstratio nega
tiua est huiusmodi. ergo. Minor patet quia demonstratio affirmatiua so
lum fit in prima figura. sed negatiua hꝫ fieri in qualibꝫ. Soᵒ q̄ maior ē fal/
sa q2 posse fieri in pluribus figuris non arguit perfectionem sed magis

imperfectōnem. Et ꝙ hoc verū sit patꝫ qꝛ sil'r vl'is affirmatiua eēt īperfectissima qꝛ illa nō cōcludit in aliqua figura nisi in prima ⁊ ī vno mō tm̄.

Ar Demonstratio negatiua vtitur duplici qualitate suaꝝ p̄missaruꝫ affirmatiua solū simplici. g̊ negatiua est potioꝛ qꝛ est pluralioꝛ in forma. Sol'o licet demonstratio negatiua sit pluralioꝛ in forma ex ꝑte suaꝝ premissaꝝ nō tamē ex parte cōclusionis. qꝛ ergo formalitas syllogismi attendit̄ ſm ꝯclusionē. ⁊ ꝯclusio negatiua debilioꝛ est q̄ȝ conclusio affirmatiua. sequitur ꝙ demonstratio negatiua etiā debilioꝛ est ⁊ imperfectioꝛ q̄ȝ affirmatiua.

Capitulum tercium

Ex quidem cathegorica ⁊c.

In tercio capitulo p̄n̄ter ph's ꝯꝑat demonstratōnem ostensiuā ad demonstrationem ad impossibile.

Queritur Que vocat̄ demonstratio ostensiua Solutio demonstratio ostensiua est que oñdit necessitatē sue cōclusionis discursu directo ⁊ ordinato a maioꝛe ꝑ minoꝛē ad illatōnē cōclusionis ꝓcedente. Uel sic vt dicūt alij demonstratio ostensiua est que ꝓcedit ex p̄missis veris ⁊ notioꝛibus ꝯclusione ad inferendū cōclusionē simpliciter verā Exemplū vt omne aīal rōnale aptum natū ad ridendū est risibile. oīs hō est aīal rōnale aptū natū ad ridendū. g̊ oīs homo est risibilis.

Queritur Quid est demonstratio ad impossibile. Solutio demōstratio ad impossibile est syllogismus reciprocans premissam ex incōpossibilitate cōclusiōis actualiter vl' hitualiter syllogisate Et dicit̄ notanter actualiter vel hitualiter qꝛ perinde est ad demonstratōnē ad īpossibile siue ꝯclusio sit p̄us syllogisata actual'r siue sit syllogisabl'i Alij tn̄ solent cōiter sic definire ⁊ in idem redit. Demonstratio ad impossibile est que ꝓcedit ex opposito conclusionis vere cū vna p̄missa vera ad inferendū cōclusionē manifeste falsaꝫ ex cuiꝰ interemptōne interimitur premissa falsa ⁊ fit reditus ad ꝓbandam conclusionē p̄ncipaliter intentam.

Queritur Quō cōueniunt iste demonstratōnes oñsiua ⁊ ad impossibile. Sol'o cōueniunt in duobus. Primo qꝛ possunt fieri ex eisdem terminis qn̄ ordinantur ad ꝓbandū eandem conclusionem. Secūdo etiā cōueniunt qꝛ in vtraqꝫ demonstratōne negatiua cōclusio finalis ꝓbatur ꝑ aliam negatiuā notioꝛē se. Et hoc manifestū est in demonstratōne ostensiua negatiua. Sed in demonstratione ad impossibile sic ostendit̄. quia qū syllogismus prioꝛ est affirmatiuus tunc oppositum cōclusionis eius est negatiuū. ⁊ ex illo tanq̄ȝ ex notioꝛi in syllogismo ad īpossibile concluditur finaliter oppositum alicuius premisse. ⁊ hoc oppositum est ꝓpositio negatiua p̄ncipaliter ꝓbanda ꝑ talem syllogismū ad impossibile. Et ergo patet ꝙ in syllogismo ad impossibile ꝯcl'o finalis negatiua ꝓbat̄ per aliam notioꝛem se.

Queritur Quō dr̄n̄t iste demōstratōnes. Sol'o sic dr̄n̄t. qꝛ in demōstratōne oñsiua sillogisat̄ ex p̄missis simpl'r notio-

ribus ⁊ prioribus conclusione sed in demonstratõne ad impossibile syllogisatur ex posteriori ⁊ min⁹ noto ad notius. Et rõ illius est. q2 in syllogismo ad impossibile ꝯclusio est notior in sua falsitate q̄ꝫ premissa ⁊ oppositũ cõclusionis est notius in sua veritate q̄ꝫ oppositũ premisse.

Querit̃ Que istaꝝ demonstratõ nũ est potior. An demonstratio ostensiua vel ad impossibile. Solutio demonstratio ostensiua est potior. Et rõ illius est. quia illa demonstratio est potior q̄ procedit ex prioribus ⁊ notioribus ꝯm naturam. sed demonstratio ostensiua est hmõi. ergo est potior. Minor ꝓbatur. quia principia conclusionis sunt ꝯm naturam priora ⁊ notiora ꝯclusione. Sed demonstratõ ostensiua ostendit conclusionẽ ꝑ principia. sed demonstratio ad impossibile ostẽdit premissam ꝑ cõclusionem que est principiata. g̃.

Ar̃ Uide꞉ q̄ demonstratio ad impossibile eẽ ꝓcedat ex notioribus et prioribus. g̃ illa rõ ph̃i est falsa. Añs ꝓbaꝛ. q2 licet cõclusio que infertur in syllogismo ostensiuo vt sic sit posterior tñ ip̃a vel ei⁹ opposita ꝯm q̄ fit p̄missa in syllogismo ad impossibile sic est prior ⁊ notior. q2 sic fit principiũ ad interimendũ aliud. Ad illã cauillatõnẽ rñdet ph̃s. q̄ licet hoc qd̃ est ꝯclusio in syllogismo ostensiuo postea fiat p̄missa in syllogismo ad ĩpossibile ex hoc tñ nõ seq̄tur q̄ sit p̄ncipiũ prius ⁊ notius simpliciter ⁊ ꝯm naturam sꝫ solũ ꝯm q̄d ⁊ ad hypotesim rñdentis inq̄ꝫtũ scꝫ sumit꞉ vt p̄ncipiũ solum ad hoc vt possit fieri syllogismus contra hypotesim rñdentis. Sed illa que sunt in syllogismo ostensiuo sunt principia simpliciter. ex quibus infertur conclusio ex eis principiata. Et ergo in syllogismo ostensiuo p̄misse se habent ad conclusionem vt totũ ad partẽ non autem in syllogismo ad impossibile.

Ar̃ Uidetur q̄ demonstratio ad impossibile sit potior demonstratione ostensiua. ergo dictũ ph̃i est falsum. Añs ꝓbaꝛ q2 demõstratio ad impossibile vtit꞉ digniori ⁊ potiori p̄ncipio. q2 vtit꞉ p̄mo p̄ncipio qd̃ est de quolibet affirmatio vł negatio de nullo vero simul Solutio q̄ dignitas demonstratõnis nõ sumit꞉ ex quibuslibet p̄ncipijs sed ex p̄ncipijs intrantibus demonstratõnem ꝯm substantiã iam hoc primũ p̄ncipiũ non intrat demonstratõnẽ ad impossibile ꝯm subam sed solũ ꝯm virtutẽ

Nonus tractatus

Certior aũt scia et prior quecunq꞉ ipsius q2 et ꝓpter quid

In nono ⁊ vltimo tractatu hui⁹ p̄mi libri ph̃s determiat de ꝯpatõne sciaꝝ ad inuicẽ. Et diuidit꞉ in duo capł'a. In quoꝝ primo ph̃us comparat scientiã ad sciam. In secũdo vero cõparat sciam ad habit⁹ intellectuales Primũ capitulũ habet sex partes: In p̄ma ꝯpat ph̃s sciam ad sciam penes certitudinem. In secunda penes vnitatem ⁊ pluralitatem. In tercia ostendit quõ eadem conclusio potest demonstrari ꝑ plura media. In q̄rta q̄ casualiũ ⁊ fortuitoꝝ non potest ẽẽ scientia. In quinta q̄ eorum que co-

gnoſcuntur per ſenſum non poteſt eſſe ſcientia. Et in ſexta ꝙ oīm ſyllogiſ‑
moꝝ non poſſunt eſſe eadem principia.

De certitudine ſcientiaꝝ.

Querit̃ Circa ṗmā ꝑtē capl'i q̃t modis vna ſciētia poteſt eſſe certior alia Sol'o phi ꝙ trib' modis. Primo modo illa ſcientia eſt certior que demonſtrat quia ⁊ ꝓpter quid q̃z illa que demōſtrat quia tm̄. Et ſic ſcientia ſubalternans ſemꝑ eſt certior q̃z ſcientia ſubalternata. Secūdo modo illa ſcientia eſt certior que nō eſt de ſubiecto q̃z illa que eſt de ſubiecto ⁊ ſic arithmetica eſt certior q̃z muſica ⁊ geometria certior q̃z perſpectiua.

Ar̃ Omnis ſcientia habet ſubiectū. ergo male dicit̃ hic ꝙ illa ſcientia ē certior que non eſt de ſubiecto. Solutio Areſto. non loquit̃ hic de ſubiecto attributōnis ſed per ſubiectum intelligit materiā ſenſibilem. vnde ille ſcientie in ꝓpoſito dicūtur non eſſe de ſubiecto que abſtrahunt a materia ſenſibili ſicut ſunt ſcīe pure mathematice vt arithmetica ⁊ geometria. Et ille dicūtur eſſe de ſubiecto que nō abſtrahūt a materia ſenſibili ſicut ſunt ſcīe medie que ſunt partim mathematice ⁊ ꝑtim phīce vt muſica et ꝑſpectiua ille em̄ cōſiderant ſubiectū mathematicū ad materiā ſenſibilē contractum. Et ergo ſcientie pure mathematice dicuntur eſſe certiores q̃z iſte. Tercio modo illa ſcientia eſt certior que eſt ex minoribus ⁊ pautioribus q̃z illa que eſt ex appoſitione ſeu additione. ⁊ ſic arithmetica certior eſt q̃z geometria. quia arithmetica eſt de vnitate tāq̃z de principio. geometria vero de puncto ſed vnitas eſt ſimplicior puncto quia punctum ſuperaddit ſubſtantie vnitatis poſitionem in continuo.

Ar̃ Sunt tm̄ duo modi quibus vna ſcientia dicitur certior alia. ergo male ponuntur hic tres. Antecedens probatur ꝑ phm̄ in prohemio de anima. Solutō. ꝙ phus in proemio de anima non ponit ꝓpe modos certitudinis ſed modos dignitatis ⁊ illi ſunt duo tm̄. Sed hic ponit modos certitudinis ⁊ illi ſunt tres vt patuit.

De vnitate et diuerſitate ſciētiarum

Querit̃ Circa ſecūdā partē capituli a quo ſcīa habet ſuā vnitatem. Sol'o phi ꝙ ſcīa capit ſuā vnitatē ṗncipaliter a ſubiecto. ita ꝙ illa ſcīa ꝓprie dicit̃ vna que eſt vni' generis ſcibilis ſiue ſubiecti. Poſſunt tñ ex textu elici quatuor cōditiones requiſite ad vnitatē ſcīe Pria ē vnitas generis ſcibilis. i. ſubiecti Scd̄a ē idēptitas ṗmoꝝ ṗncipiorum. Tercia eſt ꝙ habeat partes ꝑ ſe. Et quarta eſt ꝙ habeat etiā ꝑ ſe paſſiones q̄ ꝓbant̃ ſubiecto vel ꝑtib' ꝑ ſe ineſſe.

Querit̃ Quō ꝓbat̃ hoc ꝙ ſcīa capit ſuā vnitatē ṗncipalr̃ a ſubiecto. Sol'o ṗt extra textū ſic ꝓbari. Sicut ſe hꝫ obiectū ad potentiā ita etiā ſe habet ſubiectū ad ſciam ſed potentia ſumit vnitateꝫ ſuā a ſuo obiecto. ḡ etiā ſcīa debet capere ſuā vnitatē a ſuo ſubiecto.

Queritur Quare scientia potius ꝛ principalius capit vnitatem a subiecto ꝙ̃ a passione vel dignitate. Solutio ratio est ista q2 diuerse scientie non cõmunicant in suis ꝓprijs subiectis sed bene cõicãt in passionibus ꝛ in dignitatibꝫ sicut patet de scientia subalternante et subalternata.

Arguitur Diuerse scientie possunt habere idem subiectũ.ergo scientia nõ debet capere vnitatẽ suam a subiecto. Añs ꝓbatur. quia de eadem re potest considerari in physica mathematica ꝛ metaphysica Solutio licet diuerse scientie possunt considerare de eadem re materialiter nõ tamen formaliter quia in diuersis scientijs semꝑ est alia ꝛ alia formalis rõ considerandi sub qua oĩa considerant in illa vel illa scientia.

Arguitur Ab illo scientia non capit vnitatem quo destructo potest scientia adhuc manere.sed destructo subiecto potest scientia adhuc manere.ergo.minor ꝓbatur de scientia rose in hyeme Solutio licet hoc subiectum quod est rosa non habeat in hyeme esse existentie actuale in rerũ natura habet tamen adhuc esse existentie radicale quod conuenit sibi per comparationem ꝛ relationem ad sua principia sicut etiam superius dictũ fuit.

Queritur A quo scientie capiunt suam diuersitatem. Solutio phi ꝙ a principijs. Et ratio illius extra textũ est. Quia ab illo capit scientia diuersitatem a quo in eadem fluunt diuerse passiones considerate in diuersis scientijs .sed diuerse passiones fluunt a diuersitate principiorum.ergo ꝛc. Minor patet quia ex hoc ꝙ vnuz ꝛ idem subiectum materialiter compatur ad diuersa principia ſm hoc ex eo fluunt diuerse passiones de quibus consideratur in diuersis scientijs.

Queritur Quot modis scientie dicũtur esse diuerse. Solutio duobus modis. Uno modo ille scientie dicuntur esse diuerse quarum principia necꝫ sunt penitus ex eisdem necꝫ penitus ex diuersis Et hoc modo scientia subalternans ꝛ subalternata sunt diuerse. Et tales scientie non sunt simpliciter diuerse. Alio modo ille scientie dicunt esse diuerse quorum principia penitus ex alteris sunt ad vnũ aliquid non respiciẽtibus. Et tales scie que sic sunt diuerse sunt simpliciter diuerse sicut physica ꝛ mathematica. Et hoc ꝓbat phs a signo q2 oportet ea q̃ demonstrãtur seu ꝯclusiones esse in eodẽ genere cũ ꝑncipijs indemonstrabilibꝫ vt patet ex prius dictis q2 nõ ꝯtingit demõstratorẽ descendere de genere in genus. Et ergo seq̃tur ex opposito ꝙ si ꝑncipia indemonstrabilia sint diuersa et in diuersis generibꝫ ꝙ demõstrata seu ꝯclusiones ex eis demõstrate erũt in diuersis generibꝫ.ꝛ ꝑ ꝯñs ille scientie erunt simpliciter diuerse quorum principia sunt diuersa.

Arguitur Ab eodem res capit diuersitatẽ a quo habet suã vnitatem sed dictum est prius ꝙ scientia capit suam vnitatem a subiecto. ergo etiã debet capere suã diuersitatem a subiecto .ꝛ per consequens male dictum est ꝙ scientie capiunt suam diuersitatem a principijs.

Solutio ꝙ ab eodem formal'r ꝯsiderato hꝫ etiã scia suam vnitatem ⁊ diuersitatẽ. Pro quo notandũ est ꝙ subiectũ p̃t dupl'r ꝯsiderari. vno° material'r ⁊ sic a subiecto nec causaꝛ vnitas scie nec diuersitas ꝓprie. Alio mõ formaliter ⁊ sic ab vnitate subiecti formaliter ꝯsiderati causatur vnitas ⁊ a diuersitate eius causaꝛ diuersitas scie. Sꝫ tñ qꝛ illa diuersitas formalis subiecti causaꝛ a p̃ncipijs. ideo p̃ma ratio diuersitatis attribuiꝛ p̃ncipijs sꝫ p̃ma ratio vnitatis attribuiꝛ subiecto.

Eadẽ ꝯclusio potest demõstrari ꝑ plura media.

Queritur Circa tertiam partem capituli. vtrum eadem conclusio possit demõstrari ꝑ diuersa media. Sol'o phi ꝙ sic. ☞ Queriꝛ ad qđ ꝓpositum ostendit hoc phus hic. Solutio ad remouendũ dubium. dictũ em̃ est iam quõ scia est vna ⁊ qꝛ scia est effectus demonstratõnis possit aliquis dubitare an ad sciam vnius ꝯclusionis non possint adduci plures demõstratõnes vel plura media. Ad hoc ergo dubium remouendũ đt hic phus ꝙ sic ꝙ eadem cõclusio potest bene demõstrari per plura media.

Queritur Quot modis ꝯtingit hoc ꝙ eadẽ ꝯclusio demõstraꝛ ꝑ plura media. Solutio duobꝫ modis. vno° sumẽdo plura media eiusdẽ ordinis ⁊ nõ ꝯtinua extremis. Exempli gratia ad ꝓbandũ istam ꝯclusionẽ oĩs hõ est suba p̃t sumi hoc mediũ qđ est corpus vł hoc mediũ qđ est aĩal q̃ sunt media eiusdem ordinis nõ ꝯtinua hoc est nõ immediata vtriusq3 extremoꝝ. vñ potest sic argui. Om̃e corpus est substãtia oĩs hõ est corp⁹. ergo oĩs hõ est substãtia. Vel sic om̃e aĩal est substãtia. oĩs hõ est aĩal. ergo oĩs hõ est substãtia Alio mõ sumendo plura media diuersoꝝ ordinũ. Exemplũ vt ad ꝓbandum istam ꝯclusionem. omne letans transmutaꝛ p̃t sumi hod mediũ quod est mouens se. vt sic. Omne mouens se transmutatur. sed omne letans est mouens se ergo omne letãs transmutatur. vel potest sumi hoc medium quiescens. sic dicendo. omne q̇escens transmutaꝛ. sed om̃e letãs est q̇escens. ergo om̃e letans transmutatur. ibi em̃ illa duo media scꝫ mouens se ⁊ q̇escens sunt diuersoꝝ ordinũ et opposita ⁊ tñ sumunꝛ ad ꝓbandũ eandẽ ꝯclusionẽ.

¶ Casualiũ ⁊ fortuitorũ nõ est scia.

Queritur Circa quartã ꝑtem capituli. Vtꝝ eoꝝ que fiunt a casu et fortuna p̃t esse scia ꝑ demõstratõem. Solutio phi ꝙ nõ. Et hoc ostendit dupl'r. Primo quo ad p̃missas. scđo quo ad cõclusionẽ. Ex ꝑte p̃missaꝝ ponit talem rõnem Om̃is demõstratio ꝓcedit ex necessarijs aut ex his q̃ fiũt frequẽter. sꝫ casualia ⁊ fortuita fiũt extra sꝑ et frequẽter. ergo eoꝝ nõ potest esse scia per demonstratõem. Ex ꝑte conclusionis ponit talem ratõem. Om̃is ꝯclusio demonstratõnis est necessaria vel vt frequẽter vera sꝫ casualia ⁊ fortuita nõ sunt necessaria nec vt frequẽter vera. ergo eoꝝ nõ p̃t esse scia tanq3 ꝯclusionis. Maior ꝓbaꝛ. qꝛ ex ꝓpõnibus necessarijs seq̇tur ꝯclusio necessaria ⁊ ex ꝓpõibꝫ veris vt frequẽter seq̇tur ꝯclusio vt frequenter vera. ⁊ nunq3 ex ꝓpõnibꝫ necessarijs aut

vt frequenter verũ pt seq̃ ↄclusio p̃a vt in paucioribꝫ. qꝛ sic seq̃ret ꝙ aliq̃n
p̃misse essent vere ⁊ ↄclusio falsa quod est impossibile. patꝫ ergo ꝙ necesse
est ꝙ oĩs ↄclusio demonstratõnis sit vel necessaria vel vt frequenter ve-
ra. Minor patꝫ. quia casualia ⁊ fortuita sunt extra semper ⁊ frequenter ⁊
vt in paucioribus.

Ar Phus scðo physicoꝝ determinat de casu ⁊ fortuna. ergo eorum
que fiunt a casu ⁊ fortuna potest esse scientia Solutio casualia
et fortuita possunt considerari dupliciter. vno modo in speciali. Et sic de
eis nõ potest esse scientia Alio modo in cõmuni ⁊ sic de eis potest esse ali
quo modo scientia qua scꝫ docetur ꝙ ipsa in generali sic dicta sunt casua-
lia ⁊ fortuita.

¶ Sensibilium nõ est scientia.

Queritur Circa quintam ꝑtem capituli Utrum eorũ que
cognoscunt̃ per sensum potest esse scientia So
lutio phi ꝙ nõ. Et ratio est. quia scientia est vniuersaliũ que sunt vbiqꝫ et
semper. sed ea que cognoscuntur per sensum sunt singularia que sunt hic ⁊
nunc. ergo eorum nõ potest esse scientia.

Queritur Quis fuit error quorundã antiquoꝝ circa hoc
Solutio ꝙ volebant dicere ꝙ eorum que co
gnoscuntur ꝑ sensum esset scia. quia dicebant ꝙ scire ⁊ sentire essent idem
Sed phus dicit ꝙ hoc est falsum. Et ostendit hoc per duo exempla. Pri
mum est. quia si cognosceremus per sensum ꝙ iste triangulus habet tres
angulos equales duobus rectis adhuc tamen nõ sciremus vniuersaliter
ꝙ omnis triangulus habeat tres angulos equales duobus rectis. Et ra
tio est. quia sensus est solum singularium huius vel illius. Sed scientia cõ
sistit in cognoscendo vniuersale. Scðm exemplum est. Si aliquis esset su-
pra lunam ⁊ videret interpositõnem terre inter solem ⁊ lunaꝫ talis ad sen
sum cognosceret lunam eclipsari propter talem interpositõnem tamẽ ad-
huc nõ haberet scientiã de eclipsi lune. quia adhuc nõ sciret vniuersaliter
causam eclipsis, imo posset dubitare an sit etiam aliqua alia causa eclipsis
lune possibilis.

Queritur Que cognitionũ est honorabilior. vtrum scienti-
fica vel sensitiua. Solutio phi ꝙ cognitio scien
tifica est honorabilior quacũqꝫ alia cognitõne. Et rõ illius est qꝛ illa cog-
nitio est honorabilior q̃ est ꝑ causam nobiliorẽ. sed cognitio scientifica ẽ hu
iusmodi. ergo Minor ꝓbat̃. qꝛ est ꝑ causam ꝑ se ⁊ vniuersalẽ. sed cognitio
sensitiua nõ est ꝑ causam vl'em. qꝛ impossibile est vl'e apphẽdere ꝑ sensuꝫ.

Querit̃ Utꝝ cognitio sensitiua sit tũc penitꝰ inutil' ad scientiã
Solutio phi ꝙ nõ. qꝛ lꝫ scia nõ sit cognitio sensitiua
tñ cognitio sensitiua multũ ↄfert ad sciam. Et rõ est. qꝛ q̃dã sunt de quibꝫ
q̃rimus ⁊ dubitamus de quibꝫ nõ q̃reremus si videremus. nõ tamẽ qua
si per visum habeamus sciam sed quia ex rebus visis ⁊ singularibus in-
ducimus vniuersale de quo est scientia. Exemplum huius est Aliq̃s quere-
rit ⁊ dubitat propter quid lumen ꝑtransit vitrum quod tamen nõ quere-

ret si videret vitrum perforatum et lumen sic pertransire. verum tamen est dicit phus quod ex illo visu nō cognosceret vniuersaliter propter quid hoc esset sed quia ex singularibus frequenter visis induceret vlr sic esse in omnibus

Quod nō oīm syllogismorum sunt eadem principia.

Queritur Circa sextam partem capituli. Utrum oīm syllogismorum possint esse eadem principia. Solutio phi quod nō. Et hoc probat dupliciter. primo logice et per ratōnes cōmunes. secūdo analytice et per ratōnes proprias.

Queritur Quō probat logice Solutio ponit primo talem rōem quia quedam sunt syllogismi veri et quedam falsi. sed syllogismorū verorum et falsorum nō sunt eadem principia. ergo nō oīm syllogismorum sunt eadem principia. Minor patz quia principia syllogismorum verorum sunt vera et principia syllogismorum fasorum sunt falsa.

Arguitur Principia syllogismorum verorum possunt esse falsa. ergo videtur quod syllogismoruz verorum et falsorum possint esse eadem principia Añs probatur. quia contingit ex falsis syllogisare verum. Solutio phi ad hoc argumentū quod quamuis ex falsis possit syllogisari verum hoc tamen nō contingit nisi semel et in primo syllogismo tantum Sed si premisse talis primi syllogismi concludētis verum ex falsis debeant probari per alios prosyllogismos tūc illi prosyllogismi nō possunt procedere ex veris. sed necesse esset quod procederēt ex falsis. quia ex veris nunquam concluditur falsum quamuis bene econtra. Et ergo quia alie sunt propositiōes vere et alie false. sequitur manifeste quod alia etiā sunt principia verorum syllogismorum et alia falsorum.

Queritur Utrum oīm syllogismorum falsorum sint eadē principia. Solutio phi quod nō. Et hoc sic probat quia contrariorum nō possunt eē eadē principia. sed quedā conclusiones syllogismorum falsorum sunt contrarie et incōpossibiles. ergo nō oīm syllogismoruz falsorum sunt eadē principia Minor patz exemplariter de istis conclusionibus iusticia est iniusticia. iusticia est timor. homo est equus homo est bos equale est maius equale est minus.

Queritur Utrum oīm syllogismorum verorum sint eadē principia Solutio phi quod nō. Et hoc probat quattuor rōnibus. Prima est diuersorum generuz nō possunt eē eadē principia. sed quedā syllogismi veri sunt diuersorum generum nō sunt eadē principia. Maior probatur exēplariter. quia magnitudo et numerus differunt genere. et ergo habent diuersa principia. principia enim magnitudinū sunt puncta. et principia nūerorum sunt vnitates. Minor patz de syllogismis veris qui fiunt in geometria et qui fiūt in arithmetica. vnde ad concludendū aliquid de nūero nō possunt pūcta accipi pro principio. quia pūcta nō possunt eē mediū, vel extrema in ordine ad numerum. nec ad concludendum aliquid de magnitudinibus possunt accipi vnitates propter eandem causam

¶ Secūda rō est. Si oīm syllogismorum verorum essent eadē principia hoc maxime eēt verū de principijs cōmunibus sicut est istud de quolibet affirmatio vel negatio. sed hoc nō. ergo nō oīm syllogismorum verorum sunt eadē principia. minor probatur. quia sola metaphysica vtitur illo principio in sua cōmunitate. Et alie scie non vtuntur eo nisi sit appropriatum suo subiecto sed principia sic appropriata diuersis

subiectis non sunt eadem.ergo.

Tertia p̄ncipia nō sunt multo pauciora ꝯclusionibꝫ sed ꝯclusiones nō nō sunt eedē in diuersis scientijs.imo sunt quasi infinite.ergo p̄ncipia non sunt eadem oīm syllogismoꝝ.

Ar Quilibet syllogismus hꝫ duo p̄ncipia.hoc est duas p̄missas ⁊ solū vnā ꝯclusionē.ḡ videt̄ ꝙ p̄ncipia sunt multo plura ꝯclusionibus. Solutio p̄ncipia pn̄t ꝯpari dupl'r. vno° ad ꝯclusiones suas vltimas.⁊ hoc mō p̄ncipia sunt plura ꝯclusionibꝫ. qꝛ sic st̄ duo p̄ncipia ⁊ solum vna ꝯclusio. Alio° pn̄t ꝯpari ad ꝯclusiones quascūqꝫ nō tm̄ vltimas sꝫ etiā remotas. Et sic sunt plures ꝯclusiones q̄ꝫ p̄ncipia.nō tn̄ sunt multo plures. Exempli gr̄a si ostendat̄ ꝙ iste hō sit sub̄a ꝑ media q̄ sunt corpus aīal rōnale ⁊ hō tūc sex erūt ꝯclusiones ⁊ solū quattuor p̄ncipia. que erunt ꝓpōnes immediate ad illas ꝯclusiones.

Ar Superi° dictū est ꝙ nō ꝓcedit̄ in infinitū in p̄dicatōnibꝫ.ḡ male dr̄ hic ꝙ ꝯclusiones sunt infinite. Sol'o ꝙ ph̄s supius loquut̄ est de p̄dicatōibꝫ ꝑ se.sꝫ hic loq̄tur vl'r de qualibet p̄dicatōe siue ꝑ se siue ꝑ accn̄s. Et ad hoc innuendū dr̄ ph̄s ꝙ ꝯclusiones sunt infinite termini ām finiti.qꝛ ex finitis terminis pn̄t ꝫm potētiā fieri infinite ꝯclusiones ⁊ hoc ꝫm diuersas ꝯbinatōes. Quarta rō.q̄rundā syllogismoꝝ p̄ncipia sunt ꝯtingentia ⁊ quorundā necessaria sꝫ p̄ncipia ꝯtingentia ⁊ necessaria non sunt eadem.ḡ nō oīm sylloꝝ st̄ eadē p̄ncipia.maior pꝫ ex p̄mo poꝝ.

Querit̄ Quō ꝓbat ph̄us Analytice ⁊ ꝑ rōnes ꝓprias demōstratiue scie ꝙ nō sunt eadē p̄ncipia oīm syllogismoruꝫ.

Solutio ponit tres ratōnes. Prima in effectu est ista. Si oīm essent eadē p̄ncipia tunc seq̄ret̄ ꝙ oīa essent eadem sed hoc est falsum ergo. Seq̄la ꝓbat̄.qꝛ quecunqꝫ eisdē sunt eadē etiam inter se sunt eadem. Et ergo si aliquis sic arguat ꝓpriaꝝ sciaꝝ sunt ꝓpria principia.⁊ diuersaꝝ sciaꝝ sunt diuersa p̄ncipia. sed ista ⁊ illa sunt p̄ncipia. ergo oīm sunt eadem p̄ncipia est argumentū sophisticum ꝫm fallaciā ꝯsequentis. Secūda ratio. Si oīm syllogismoꝝ essent eadem p̄ncipia tunc sequeret̄ ꝙ quodlibet posset demonstrari ex quolibet principio sed hoc est impossibile ⁊ stultum dicere ergo illud ex quo sequitur. Sequela est manifesta. Et ꝙ sit stultum ⁊ impossibile patꝫ.qꝛ hoc neqꝫ fit in scientijs manifestis que ꝓcedunt ex ꝓpositionibus immediatis neqꝫ in resolutorijs hoc est in illis que ꝓcedunt ex mediatis q̄ in im̄ediatas resoluunt̄ Tertia ratio est .diuersoꝝ generū sunt diuersa genere p̄ncipia.sꝫ quedā scientie sunt diuerse genere.ergo. minor patꝫ ex prius dictis.qꝛ sunt de diuersis subiectis sed diuersa subiecta dicuntur diuersa genera scibilia.

¶ Secundum capitulum.

Scibile aūt ⁊ scīa differunt ab opinabili ⁊ opinione.

In scd̄o capitulo ph̄us determinat de ꝯpatōne scie ad alios habitus intellectuales. Et diuiditur in duas ptes. In p̄ma determinat de ꝯpatōne scie ad opinionē. In scd̄a de ꝯpatōne scie ad alios habitus.

Queritur Quõ differt scia ab opinione. Solutio phs assignat duas differẽtias. Prima sumit ex pte subiectoꝝ de q̃bus sunt scia ꝛ opinio. Et est ista. Scia est vniuersalium et necessarioꝝ que nõ ꝯtingit aliter se habere. Sed opinio est circa contingentia ꝛ q̃ pñt aliter se habere. g̃ drñt ab inuicem scia ꝛ opinio

Querit Quõ pbat phus ꝙ scia nõ est circa ꝯtingentia ꝛ què possunt aliter se habere. Solutio hoc sic pbat. quia si sic tũc seq̃retur ꝙ impossibilia aliter se habere essent possibilia aliter se habere sed hoc est incõueniens ꝛ oppositio in adiecto. g̃ illud ex q̃ seq̃tur.

Queritur Utrum intellectus sit circa contingentia ꝛ que possunt aliter se habere. Solutio phi ꝙ non sicut nec scientia.

Qr Utꝝ intellectus sit idẽ cum scia. Solutio ꝙ nõ. Sed differunt ſm phm dupl'r. pmo qꝛ intellectus est pncipiũ scie. ſꝫ nõ est ꝓprie pncipiũ opinionis. Et ꝙ hoc veꝝ sit ꝙ scꝫ intellectus sit pncipium scie. ptꝫ qꝛ intellectus est habitus pncipioꝝ demõstratõis. scia vero habitus ꝯclusionis. Sicut ergo pncipia sunt cã ꝯclusionis ita opꝫ etiam ꝙ intellectus sit pncipiũ ꝛ causa scie. Scdõ differunt qꝛ scia est ꝓpõnis mediate ꝛ demonstrabilis que scꝫ per medium potest demonstrari. Sed intellectus est acceptio ꝓpõnis immediate ꝛ indemonstrabilis.

Queritur An isti tres habitus de quibus est iam mentio facta scꝫ intellectus scia ꝛ opinio nõ habeãt in aliquo ꝯuenientiã. Solutio phi ꝙ sic. qꝛ in hoc ꝯueniunt ꝙ quilibet eorũ est circa verum. Sed tamẽ differẽter. qꝛ intellectus ꝛ scia sunt circa verum quod nõ ꝯtingit aliter se habere. ꝛ ergo illi duo habitus sic sunt circa veꝝ ꝙ nõ possunt esse circa falsum. Sed opinio est circa verum quod ꝯtingit aliter se habere. ꝛ ergo opinio potest etiam esse circa falsum. Et ergo dicit phus ꝙ q̃uis opinio aliquando accipiat ꝓpositõnem immediatam nõ tamen accipit eam vt necessariam ꝛ per modum immediatõnis. sed vt probabilem ꝛ possibilem aliter se habere.

Queritur Que est scdã differẽtia qua differt scia ab opinione. Solutio scdã differẽtia sumit ex pte scientis ꝛ opinantis. Et est ista. qꝛ nullus dicit se opinari vel habere opinionẽ quando accipit aliquid quod impossibile est aliter se habere ſꝫ dicit se scire. Sed quando accipit aliquid vt possibile aliter se habere. tũc dt se opinari ꝛ habere opinionẽ g̃ seq̃tur ꝙ opinio nõ sit scia nec econtra.

Queritur Quot dubitatões mouet phus circa iam dicta Solutio duas. Prima est. vtꝝ eiusdem possit esse scientia ꝛ opinio hoc est vtrum vnum ꝛ idem potest opinari ꝛ sciri Secunda est vtrum opinio ꝛ scientia sunt idem.

Queritur Quõ procedit phus circa istas dubitatõnes. Solutio primo arguit pro secunda dubitatio-

ne ꝙ opinio sit scientia. Secundo soluit illam secundam dubitatõnem. ⁊
tertio soluit primam.

Queritur Quõ arguit ꝙ opinio sit scia. Solutio phus
ponit tria argumenta in textu ẜm egidium de ro
ma. Primũ est nihil ꝯtingit scire quod non ꝯtingat opinari ⁊ econuerso
nihil ꝯtingit opinari quod nõ ꝯtingat scire. ergo scire ⁊ opinari sunt idez
et ꝑ ꝯsequens opinio ⁊ scia sunt idẽ. Scđm argumentũ est. Sicut scia ꝓ
cedit ꝑ media donec veniat ad immediata. Ita etiam opinio ꝓcedit re
soluendo ꝑ media donec veniat ad immediata. ergo opinio videt̃ esse scia
Tertium argumentũ est ꝓprium videt̃ esse scie diuidi ꝑ qꝛ ⁊ ꝓpter quid sꝫ
hoc ꝯuenit opinioni. qꝛ ꝯtingit opinari qꝛ ⁊ ꝓpter quid. ergo videtur ꝙ sci
entia ⁊ opinio sint idem.

Querit̃ Quõ soluit phus istam scđam dubitatõem Solu
tio dicit ꝙ opinio ⁊ scia nõ sunt idẽ. Et rõ illius est. qꝛ
qñ aliq̃d ꝓcedit ꝑ media q̃ nõ ꝯtingit alit̃ se hr̃e sicut sunt definitiões ꝑ q̃s
demõstratões ꝓcedũt tũc generat̃ scia. Sꝫ qñ ꝓcedit aliq̃s ꝑ media ꝓ̃a
sꝫ ꝯtingẽtia aliter se hr̃e tũc generat̃ opinio ⁊ ꝗ pꝫ ꝙ nõ sunt idẽ scia ⁊ opinio
Et ꝑ h̃ facilit̃ iã soluunt̃ argumẽta ꝓ̃us facta Ad ꝓ̃mũ eñ dr̃ ꝙ lꝫ vnũ
⁊ idẽ ꝯtingat sciri ⁊ opinari nõ tñ ꝑ eadẽ media. ⁊ hoc magꝭ patebit ex so
lutõne scđe dubitatõnis. Ad scđm ⁊ tertiũ dꝫ dici ꝙ sicut ꝯtingit scire
qꝛ ⁊ ꝓpter quid ꝑ mediata ⁊ immediata. ita etiã ꝯtingit opinari qꝛ ⁊ ꝓpter
quid. quia si quis opinetur per immediata ⁊ sciat resoluere opinabilia me
diata vsq̃ ad immediata. tunc opinatur quia ⁊ ꝓpter quid. Sed si opi
netur solum per mediata ⁊ nõ sciat illa vsq̃ ad immediata resoluere tunc
opinatur quia tantum.

Querit̃ Quõ soluit phs ꝓ̃mam dubitatiõem qua q̃rebat̃ vtꝝ
eiusdẽ potest esse scia ⁊ opinio. Solutio dr̃ ꝙ vnius
et eiusdem materialiter potest esse scia ⁊ opinio. sed nõ formal'r. Et hoc ꝓ
bat phus tali rõne. Sicut opinio vera ⁊ opinio falsa sunt eiusdẽ scia ⁊ opi
nio possunt esse eiusdẽ. Sꝫ opinio vera ⁊ falsa nõ sunt eiusdẽ formal'r sꝫ so
lum material'r. ergo etiã scia ⁊ opinio nõ possunt esse eiusdẽ formal'r sꝫ so
lum material'r Minor ꝓbat̃. qꝛ tunc seq̃rent̃ incõuenientia. scꝫ ꝙ nulla eẽt
opinio falsa ⁊ multa similia. Etiã pꝫ ista minor exemplariter. qꝛ istiꝰ opi
nabilis formaliter accepti ꝙ diameter ẽ symeter ẽ opinio falsa sꝫ nunq̃ eiꝰ
ꝑt esse opinio vera. qꝛ illud opinabile nũq̃ ẽ verꝝ. Sꝫ tñ de eodẽ opinabili
material'r sicut de dyametro in ordine ad diuersa ꝓ̃dicata ꝑt eẽ opinio ve
ra ⁊ falsa. Et ꝙ sic etiã sit de scia ⁊ opinione ꝓbat phs exemplariter. qꝛ si
aliq̃s cognoscat de hoĩe ꝙ necesse est hoĩem esse aĩal tunc hꝫ sciam. Sed si
cognoscat ꝙ sit aĩal ita ꝙ ꝯtingat ip̃m nõ esse aĩal. tunc hꝫ solũ opinionẽ ⁊
nõ sciam. Et sic vnius ⁊ eiusdẽ ꝓpõnis scꝫ ꝙ hõ est aĩal material'r potest
esse scia ⁊ opinio sub alia ⁊ alia ratõne.

Queritur Quod est correlariũ qđ infert phs ex hoc So
lutio ꝙ vnus ⁊ idem homo nõ ꝑt habere sil't ⁊ se
de eodẽ sciam ⁊ opinionẽ. Sꝫ bñ duo diuersi hoĩes vel vnus ⁊ idẽ homo

successiue in diuersis temporib9. Et rō istius est. q2 si vnus ⁊ idem hō simł haberet de eodē scia ⁊ opinionē tunc cognosceret simul ⁊ semel de eadē re ꝙ posset se aliter habere ⁊ ꝙ nō posset se aliter habere qd̾ est īpossibile.

Queritur Circa scd̾am ꝑtem capituli quō phus ꝯꝑat scientiam ad alios habitus intellectuales Solutio ꝯꝑat dupłr. pmo ad habitus q̇ sunt de ꝯclusionib9. scd̾o ad habitum qui respicit medium. Quo ad pmum breuiter se absoluendo d̾t ꝙ quō oportet distinguere inter reliqua scꝫ inter ratōnem intellectum sciam arteꝫ prudentiam ⁊ sapientiā nō spectat ad p̄sentem speculatōem sed ꝑtim spectat ad physicā ꝑtim vero ad moralem phiam.

Querit̄ Quid intelligit phus hic ꝑ ratōnem quid per intellectum sciam ⁊ sic de alijs Solutio ꝙ ꝑ ratōnem intelligit potentiam anime de qua spectat ꝯsiderare ad physicum quō scꝫ distinguatur ab intellectu memoia ⁊ alijs potentijs cognitiuis. Intellectus em̄ accipitur dupliciter. vno modo vt nominat potentiam ⁊ sic ꝯsideratio eius spectat etiam ad physicam. Alio modo vt nominat habitum sicut etiam alia quattuor. scꝫ scia ars prudentia sapientia. ⁊ ergo determinatio illorum spectat ad moralem phiam. Vel potest dici fm̄ egidium de roma ꝙ ꝑ ratōnem intelligit phus habitum ꝯclusionis que subdiuiditur ꝯsequenter in quattuor alios habitus. scꝫ in artem prudentiam scientiam ⁊ sapientiā. Pro quo notandum est ꝙ habitus intellectiuus qui est veri tantum. Prima sui diuisione diuiditur in intellectum qui est habit9 pnciptorum ⁊ in ratōnem que est habitus ꝯclusionis. quia cōclusio habetur per ratōnem non autem principia. Et ratio ꝯsequenter subdiuiditur in quattuor alios habitus. q2 ꝯclusio vel est practica vel speculatiua. si practica hoc est dupliciter. q2 vel est de agibilibus. ⁊ sic est prudētia. vel de factibilibus ⁊ sic est ars. Si speculatiua hoc etiam est dupliciter. q2 vel habetur per causas altissimas ⁊ sic est sapiētia. vel per causas nō altissimas et sic est scientia.

Queritur Quid est sollertia. Solutio sollertia est pmptitudo vel subtilitas quedam inueniendi mediuꝫ in nō prospecto tempore. Et ponit phus in textu de hoc tria exempla. Primum est vt si queratur ab aliquo propter quid luna conuersa ad solem habet splendorem. Et statim in nō prospecto tempore respondeat ꝙ hoc ideo est. quia luna nō habet lumen suum a se sed a sole. talis dicitur habere sollertiam. Secundum exemplū est. vt si queratur quare diues disputat vel litigat cum paupere. Si tunc statim sine magna deliberatione respondeat. quia diues concessit aliquid pauperi quod repetit. talis dicitur esse sollers. Tertium exemplum est. Si queratur quare isti qui prius fuerant inimicitiam facti sunt amici tunc si respondeat quis ꝙ hoc est propter vnum tertium cuius facti sunt inimici illa vocatur sollertia.

Queritur Utrum sollertia etiam ꝑtineat ad scientiam ⁊ demonstratōnem. Solutio ꝙ sic. Et ratio illius

est. quia sollertia est habitus cognoscendi medium. sed talis cognitio medij est ꝓpter quid ⁊ demonstratiua. ergo sollertia ptinet ad demõstratõẽ

Queritur Quõ ꝓbat phus ꝙ talis cognitio medij est propter quid ⁊ demonstratiua. Solutio probat dupliciter. Primo ratõne sic. Omnis cognoscens causas mediatas statim cognoscit vltimas ⁊ immediatas in quibus stat resolutio immediatarũ. sed habens sollertiam cognoscit causas mediatas. ergo statim cognoscit vltimas ⁊ immediatas. sed cognoscẽs causas vltimas ⁊ immediatas cognoscit propter quid. ergo talis cognitio medij, que est per sollertiam ẽ cognitio propter quid. Secundo ostendit phus hoc idem ꝑ exemplum superius positum ordinando ipsum ad formam syllogismi sic arguendo. Quicquid habet lumen a sole splendet ꝯuersum ad solem sed luna habz lumen a sole. ergo luna splendet conuersa ad solez. in tali em̃ syllogismo cõclusio scitur propter quid per medium per sollertiam cognitum. ergo seq̃tur ꝙ cognitio talis medij est ꝓpter quid ⁊ demõstratiua.

Queritur Quare sollertia nõ ꝯnumerantur ꝯmuniter inter habitus intellectuales sicut scientia ⁊ intellectus. Solutio sollertia accipitur dupliciter. vno modo vt est quedam naturalis vis ⁊ industria deueniendi ꝓmpte ⁊ faciliter de causa in causatum ⁊ econtra. ⁊ sic nõ potest ꝯnumerari inter habitus. quia inest solum a natura. Alio modo vt est quedam promptitudo vel subtilitas acquisita ad cito inueniendum medium. ⁊ sic est habitus sed nõ est habitus distinctus ab alijs sed ꝯprehenditur sub alijs. quia si medium sic inuentuz sit necessarium tunc sollertia ꝯprehenditur sub scientia. Si vero est cõtingens tunc ꝯprehenditur sub opinione. Alia autem que solent etiam hic queri de numero istorum habituum ⁊ de definitõnibus eorundem habita sunt prius in preambulis logice circa ꝑncipium. Et ergo hec de ꝑmo libro posterioꝝ arestotelis dicta sufficiant.

Circa initiũ secũdi libri posteriorum Arestotelis.

Queritur Primo de quo determinatur in hoc libro. Solutio de potestate syllogismi demonstratiui que consistit in inuentõne medij.

Qr Quõ iste liber diuidit. Soº diuidit ꝑma sui diuisione in duos tractatꝰ ſm ꝙ duplex ẽ ꝑncipiũ sylli demõstratiui. s. medium

et ꝓpõnes ꝑme ⁊ indemõstrabiles. Unde in primo tractatu determinat phus de ꝯgnitione medij. In secundo de ꝯgnitione primaruꝫ propositionum. Primus tractatus diuidit in duo capla. In primo inuestigat qd sit medium in demonstratonib. In secũdo inquirit qũo hoc mediũ nobis inotescit. Primũ capkm subdiuidit in tres ptes. In prima phs enumerat questiones vere scibiles ⁊ eas distinguit. In scda reducit eas ad duas questiones Et in tertia reducit eas ad vnã. ꝑmo ergo ponit phs istam ꝓpositionem

Uestiones sunt equales numero his quecunqꝫ vere scimus. Querimus autem quatuor. quia. ꝓpter quid. si est. et quid est.

Cuius propositiones sensus est ꝙ questiones demõstratiue que de reb demõstrabilibus querũtur ⁊ non alie. sunt equales numero numerositate specifica ⁊ formali his que vere scimus hoc est vere scibilib que ꝑ demõstrationẽ accipimus. vel ꝑ ea q̃ sunt in demõstratione.

Arguit De vno scibili vel quesito possunt formari quatuor questiones. ergo questiones non sunt equales nũero. his que vere scimus Añs probat. qꝛ de hoĩe potest queri. an est qd est ⁊c̃

Solo licet de vno q̃sito materialiter accepto possint formari quatuor questiones non tamen de eodem quesito accepto formaliter iam questiones scibiles nũerant et distinguunt ad nũerum ⁊ distinctõem q̃sitorũ vel scibilium formaliter acceptorum et illis dicuntur esse equales

Querit Quare phs incipit istum librum a questionib So ꝙ ratio illius est quia phs intendit hic determinare de inuentione medij sꝫ medium ordinat ad hoc vt per ipm deueniamus in noticiam alicuius scibilis. qꝛ ergo scibile antecꝫ sit cognitum est quesito ideo phs a questionib vere scibilibus incipit istum librum. Et hoc ꝯuenienter. qꝛ vt dicitur ꝑmo metaphisice Ex ammirari inceptũ est phari.

☞ Querit. quid est questio Solutio. questio in cõi sic definit a petro hys. Questio est dubitabilis ꝓpõ. vel sic ꝓm linconiensem. Questio ẽ motus q est suꝑ rem quesitam ꝑtim notam ⁊ ꝑtim ignotã

Querit Quid est questio scibilis So. questio scibilis ꝓm ꝙ in ꝓposito accipit est interrogatio alicuius ꝓpõnis determinabilis ꝑ demõstratõem vel que p̃t elici ex demõstratione Et ad ipaꝫ requirunt tria. Primũ est ꝙ illud de quo q̃ritur sit dubitabile q̃tum de se est. Secũdum ꝙ aliquid presupponat Et tertium est ꝙ habeat mediuꝫ per quod possit demonstrari

Ar Nulla questio est scibilis g. Añs ꝓbatur, qꝛ oĩs questio vt huiusmodi est dubitabilis. Solutio. ꝙ licet questio vt hmõi formaliter ꝯsiderata non sit scibilis sed dubitabilis. tamẽ qꝛ realiter idẽtificatur cum scibili vel scito cuius est questio. ergo in ꝓposito vocatur q̃stio scibilis. Uel p̃t dici ꝙ q̃stio nõ dicitur hic scibilis in ntõ sꝫ in grõ sub hoc sensu questio scibilis. id ẽ questio que q̃rit de aliquo vere scibili.

Qr̃ Quot sunt questiones scibiles Solutio ꝙ quatuoꝛ.scȝ

Si est.
Quid est.
Quia est.
ꝓpter q̇d est.

Et vocātur questiones scibiles qꝛ ꝑ ip̄as querimus de vere scibilibus Uere aūt scibilia sunt quatuoꝛ scȝ esse rei.q̇dditas rei. inherentia passio-nis in subiecto.⁊ causa talis inherentie.vnde questio si est q̄rit de esse rei absolute.Quid est querit de quidditate seu definitione rei.quia est de inherentia passionis in subiecto,⁊ ꝓpter quid de causa talis inherentie.Exemplū de si est.vt an centaurus est vel non.an deus est vel non.Exēpluȝ de q̇d est.vt quid est deus.aut quid est homo Exemplū de qꝛ est.vt vtꝛ sol eclipsaꝛ vel non.Exempluȝ de ꝓpter quid.vt ꝓpter quid sol eclipsatur ꝓpter quid terra mouetur

Queritur Q̄uo dr̄n̄t iste quatuoꝛ questiones abinuiceȝ. Sol'o sic differūt.qꝛ due dicūtur ꝯposite siue ponentes in nūeꝝ.Et alie due dicunꝛ simplices ⁊ nō ponētes in nūerum

Qr̃ Que questio dicitur ꝯposita seu ponens in numerū.Et q̄ simplex siue non ponens in numerum. Sol'o Alberti illa questio dicitur ponens in numerū que querit de subiecto in oꝛdine ad predicatuȝ positum in propositione de est tertio adiacente.Et ratio illius est.qꝛ tale predicatum est dr̄ n̄a substantialis vel accidentalis respectu subiecti ꝑ quam esse subiecti nūeraꝛ vel in numerū ponitur.Et ergo questio qꝛ est que querit de inherentia predicati in subiecto ⁊ questio ꝓpter q̇d q̄ q̄rit de causa talis inherentie dicuntur ponere in numerū.Et ille questiones vocantur etiam cōposite.Quia questio composita est cuius vltimū quesitum ⁊ intentum est scire compositum.Sed illa questio dicitur non ponens in numerū que querit de subiecto in oꝛdine ad predicatum qḋ est hoc verbū est simpliciter acceptū et scd̄m adiacēs.Et ratio illius est q̇a esse in cōmuni acceptū ſm ꝙ ꝑcaꝛ ꝑ hoc verbum est secundum adiacens non distinguiꝛ a subiecto nec facit numerū cū eo.Et ergo questio si est q̄ querit de esse rei absolute ⁊ questio quid est que querit de q̇dditate rei nō ponūt in numerū.Et ille questiones etiam vocantur simplices.Nam questio simplex dicitur cuius vltimū quesitum et intentum est scire simpliciter.Solet tamen cōmuniter sic dici.ꝙ illa questio dicitur ponere in numerū que querit de predicato quod est realiter distinctum a subiecto.Et illa dicitur non ponere in numerum que querit de predicato quod est realiter idem cum subiecto

Queritur Que est sufficientia istarū quatuoꝛ questionum. Solutio sufficientia sumitur ex iam dictis.Quia omnis questio scibilis vel ponit in numerum vel non ponit in numerum.Si non ponit in numerum hoc est dupliciter quia vel querit esse rei simpliciter.⁊ sic est questio si est.vel querit q̇dditatem rei.et sic est questio quid est.Si ponit in numerū hoc est etiam dupliciter quia vel querit

de inherentia passionis in subiecto z sic est questio quia est vel querit de causa talis inherentie. z sic est questio propter quid.

Ar̃ Sunt infinite questiones. ergo nō sunt quatuor. Añs ꝓbat᷑. q̇a questio est dubitabilis ꝓpositio. sed infinite pn̄t esse ꝓpositiones dubitabiles de homine de asino de leone zc̄ijs. Solutio. licet sint infinite questiones loquēdo de questionibꝫ in cōi non sunt tamē nisi quatuor questiones scibiles de q̇bꝫ hic loq̇mur Vel dicēdū ꝙ licet possint esse infinite questiones ſm numerū nō tñ ſm spēm et formā

Ar̃ Est aliqua questio quid nois z illa non est hic posita. ergo erunt plures q̄ quatuor Sol'o quid nois presupponitur in om̄i demonstratione z disputatione et ergo de eo nō format᷑ aliqua q̄stio scibilis ☞ Contra. ex illo sequeretur ꝙ nō esset aliqua questio q̄ est. nec aliqua questio q̇d est. Sequela probatur. q̄ q̇a est et quid est etiam presupponuntur in omni demonstratione quia sunt precognitiones Solutio ꝙ quia est et quid est accipiuntur dupliciter. vt dictum est superius circa ꝓ̇ncipium huius ibi queratur

Ar̃ Omnis questio debet fieri cum aliqua nota interrogationis. sed si est z quia est non includunt aliquam notā interrogatōnis. ergo non sunt questiones. Sol'o quādo dicitur ꝙ si est ē questio vel quia est est q̄stio tunc hoc cōplexum si est vel hoc ꝯplexum q̄ est nō est nti casus sz genitiui casus. z est oratio trūcata. vnde sensus est. si est questio. i. ip̄ius si est questio. q̄ est ē questio. i. ip̄ius quia ē est questio vel de q̄ est ē questio. Et ergo patet ꝙ questio si est non fit p si est nec questio quia est per quia est sz vtraqꝫ fit per aliquod signū interrogatiuum An vtrū vel huiusmodi. Et ergo dicit Albertus ꝙ vbi nostra translatio habet si est ibi trāslatio arabica habet (an est) Et vbi trāslatio nostra habet quia est ibi arabica habet (hoc an insit huic)

Queritur An iste quatuor q̄stiones possint reduci ad duas Solutio phi ꝙ sic. quia questio si est. z quia est non faciunt nisi vnam questionem quia ille due questiones non querunt nisi vtrū vel si illius quod per illas questiōes queritur sit aliquod mediū Et questio propter quid z questio quid est etiam non faciunt nisi vnam questionē. q̄ querūt quod sit illud medium. Et sic omnes quatuor questiones reducunt᷑ ad duas scz si est mediū z quid est medium

Queritur Quā differenter q̄stio si est et questio quia est q̄runt si est medium. Sol'o ꝙ tam differenter quia questio si est querit si est medium esse rei simpliciter sed questio q̇a est querit si est medium esse rei in p̄te. Et hoc declarat phus exemplariter. quia quando queritur. An luna est aut non, vel an nox est vel nō tūc queritur esse simpliciter. Sed quando queritur. An luna eclipsatur vel deficit. tunc queritur esse in parte quia tunc non queritur simpliciter z absolute an luna habeat esse sed an insit sibi illa proprietas q̄ est eclipsis. et hoc non est esse lune simpl'r sz esse accidentale z in p̄te

Querit̃ An ne omnes iste questiones possint reduci ad vnam. Solutio phi ꝙ sic scʒ ad questionem medij. q̈a oi̊s questio est questio medij.

☞ Querit̃. quõ probat hoc phs ꝙ oĩs questio sit questio medij. Sol'o ꝓbat dupliciter .s. rõne et signo. Ratione sic Omis questio querit causam quesiti sʒ medium ⁊ causa sunt vnũ ⁊ idem. ergo omnis questio est q̃stio medij. Maiorẽ ꝓbat phs inductiue. p̃mo de questione quia est. qꝛ quã-do queritur vtrũ luna eclipsatur tunc querit̃ an sit aliqua cã ꝑ quã possit ꝓbari lunã eclipsari. scõo de questione ꝓpter quid qꝛ qñ scimus ꝙ sit aliq̃ causa eclipsis lune q̃rimus ꝯñr ꝓpter quid luna eclipsat̃. qꝛ illa questio q̃-rit quid est hoc qđ est causa vel que sit causa ꝓpter quã luna eclipsat̃. Et eadem ratio est etiam in alijs questionibꝫ qꝛ qñ querit̃ ꝑ q̃stionẽ si est An eclipsis sit. tũc queritur an sit aliqua causa ꝑ quã possit ꝓbari eclipsim eẽ. et dato ꝙ sit tunc queritur ꝑ questionẽ q̇d est. quid est cã Minorẽ etiã ꝓbat phus. qꝛ siue querat̃ esse simpliciter cuiusmodi querit̃ de subiecto qđ non est esse hoc aut hoc. sed est esse simpliciter siue querat̃ esse nõ simplici-ter sed esse aliquid quale est esse eoꝝ q̃ predicant̃ ꝑ se vel ꝑ accidens sꝫ in oĩbꝫ talibꝫ causa que querit̃ est ip̃m medium et ergo ptʒ ꝙ in oĩbus me-dium et causa sunt vnũ et idem

de subiecto esse

Queritur Quãdo queritur de subiecto esse simpliciter ⁊ qñ esse aliquid. Soº ꝙ tunc q̄ueritur de subiecto esse simpliciter qñ querit̃ de subiecto absolute ⁊ ꝭm se sicut quãdo querit̃ de luna. vtrũ sit vel de terra vel de triangulo vtrũ habeat esse. Sʒ tũc que-rit̃ de subiecto eẽ aliq̇d qñ q̃rit̃ de subiecto esse ꝭm q̇d. ⁊ ꝭm ꝑte Sicut qñ querit̃. vtrũ luna eclipsat̃ aut non vel vtrũ triangulus habeat tres angu-los equales duobꝫ rectis vel non. oĩa eñi illa sunt noĩa passionuʒ ⁊ dicunt esse hoc in hoc qđ non est esse simpliciter sʒ eẽ in ꝑte seu esse ꝑticulatũ.

Querit̃ Ex quo dictum est prius ꝙ questio quid ⁊ questio pro-pter quid faciunt vnã questionẽ qꝛ scʒ idem q̃runt quõ probatur hoc ꝙ questio quid et propter q̇d idẽ querũt Soº licet hoc satis pateat ex dictis tñ phs interponit ⁊ addit hic talem rationẽ Quia ille questiones idẽ querũt ad quas dat̃ vna responsio sʒ ad questionẽ q̇d et ꝓpter quid datur vna responsio. ergo ille due questiones idẽ querunt. Minorem probat duplici exemplo. Primũ exemplum est naturale. vt cum queritur quid est eclipsis lune. respõdet̃ ꝙ est ꝑuatio luminis in luna ab interpositione terre inter solẽ et lunã Et dũ querit̃ ꝓpter q̇d eclipsat̃ lu-na respondet̃ idem ꝙ prius scʒ propter interpositionẽ terre inter solem et lunã. Scõm exemplũ est musicale. vt cum q̃rit̃ quid est harmonia vel con-sonantia. Respõdet̃ ꝙ est proportio nũerorũ inter acutuʒ ⁊ graue ꝭm nu-merũ notarum ⁊ neumatũ. Et si queratur ꝓpter q̇d acutũ ⁊ graue cõso-nant. respõdetur eodem modo scʒ ꝓpter ꝓportionẽ numerorũ inter acutũ et graue ꝭm nũerum notarum ⁊ neumatum

Querit̃ Quõ probat iam phs a signo ꝙ oĩs q̃stio sit q̃stio me-dij Solutio sic ꝓbat. qꝛ illius est questio quo habito

cessat omnis questio seu inq̄sitio sed habito medio cessat oīs questio. ergo oīs questio est questio medij. Minor p3 exemplariter in sensibilibus. q2 nos q̄rimus si est eclipsis lune vel nō propter hoc. q2 nō sentimus vel videmus medium qđ est causa eclipsis lune z sic absentia medij est nobis causa querēdi. Sz si essemus sup lunam tunc nō q̄reremus si est eclipsis lune vel propter q̄d est. q2 tunc ad oculum videremus z cognosceremus mediū sc3 terram interpositā inter solē z lunā q̄ interpositio est cā eclipsis lune.

Arḡ Sensus est solū singulariū sed illa que q̄runt̄ p istas questiones sunt vniuersalia. ergo nō p̄t mediū de quo est questio a nobis cognosci p sensum. Solutio phi ad hoc argumentū. q̄ l3 sensus sit solum p̄ticulariū tñ ex p̄ticulari sensato p abstractōem fit in nobis vl'e. qđ est p̄ncipium cognoscendi causam vl'r z in omnibus.

Arḡ Omnis questio est questio ɔclusionis. ergo male d2 hic q̄ omnis questio est questio medij. Añs pbat̄. q2 ɔclusio est q̄ querit̄. Solutio q̄ omnis questio est bñ ɔclusionis tanq̄ finalis z vltimati q̄siti. Sed nō tanq̄ p̄ncipij p qđ ɔclusio terminat̄ sed sic omnis questio est questio medij q2 medium est illud p quod terminatur ɔclusio.

Arḡ Si est z q2 est nō sunt questiones medij. ergo nō oīs questio est questio medij. Añs p3 ex forma querendi illa2 questionū. q2 qñ q̄ritur si hō est vel an sol eclipsat̄ ibi nō querit̄ aliqđ mediū p qđ illa possint demōstrari. Solutio l3 ille questiones ex forma sua querendi nō q̄rant medium q̄runt tñ mediū s'm quandā ɔcomitantiā q2 si sol eclipset̄ vel hō est seq̄tur q̄ sit dare vel inuenire aliqđ mediū ad demonstrandū ea q̄ sic q̄runt̄. Et ratio illius est q2 de immediatis nunq̄ fit questio q2 de se sunt manifesta z nō habent aliquod medium. Et ergo si de aliquo est questio seq̄tur q̄ ipsum habeat medium.

Querit̄ Utrū questio si est sit demōstrabilis vel vtrū possit per demōstratōem terminari. Solutio q̄ sic. Et ratio illius est. q2 sicut se hñt propter q̄d z q2 est. ita se hñt q̄d est z si est. vt p3 ex dictis. Sz propter q̄d d2 cām ipsius q2 ē ergo q̄d ē etiā d2 cā3 ipsius si est z p ɔñs questio si ē p̄t p q̄d est hoc est definitōem indicantē q̄dditatē rei terminari z demōstrari. Preterea quicq̄d h3 causam a qua dependet hoc p̄t p eam demonstrari sed esse rei simpl'r qđ querit questio si est in rebus creatis h3 causam a qua dependet. ergo p̄t p illam demōstrari. maior est nota. minor pbat̄. q2 nulla res creata h3 suum esse a se sed h3 hoc sibi accōmodatum z p̄ticipatum a p̄ma causa. z ergo illa causa ydonee appropriata p̄t esse medium terminandi z certificādi questionē si est de quelibet re creata vt sic arguēdo. p̄ma causa s'm ratōnem pure bonitatis semp est. ergo effluxio entitatis cuiuslibet creature est vel sic deus q̄ est actor sempiterne vigilie influēdo suas bonitates. est ergo quelibet res vniuersi est vel ergo tota vniuersitas entium est. Et huiusmodi demōstratōnes q̄uis quo ad nos videantur plurūq3 pbabiles z parum ostendentes congrue tamē reducte in euidentiam suo2 p̄ncipio2 sunt efficacissime notiores z sunt sapientiales generantes in nobis nō habitum scie proprie sed sapientie.

Ar Questio si est q̃rit esse existẽtie. sʒ hoc est corruptibile. ergo questio
si est nō pt p demōstratōem terminari. ꝯña tenet. q₂ demōstratio
est ꝑpetuoꝝ ⁊ incorruptibiliū vt ṗus patuit. Solutio ꝙ est duplex eẽ
existentie scʒ aptitudinale seu radicale ⁊ actuale iam licʒ esse existentie ac-
tuale ⁊ ratum in natura quod ꝯuenit suppositis sit corruptibile nō cadēs
sub arte vel demonstratōne tamen esse existentie aptitudinale seu radica-
le quod est idēpticum essentie ⁊ ꝯuenit spēi est incorruptibile ⁊ ꝑpetuum.
Et tale esse existentie querit questio si est ⁊ ergo questio si est potest p de-
monstratōnem terminari.

¶ Secundum capitulum.

Quō aūt ꝙ q̇d est ostendit̃ ⁊ quis modus introductōnis.

In scd̃o capitulo pħus ostendit quō medium demōstratōis nobis in-
notescit. Et diuidit̃ in duas ꝑtes In ṗma ostēdit quō ip̄m ꝙ q̇d est ⁊ ꝓpt
quid se habent ad demonstratōem. In scd̃a vero quō opʒ ipsum ꝙ quid
est ⁊ ꝓpter quid inuestigare. ṗma subdiuiditur in duas. q₂ prima facit hoc
de quid est. scd̃o de ꝓpter quid.

Queritur Quot questiones mouet hic pħus circa ip̄m qđ
quid est. Solutio ꝙ quattuor. ṗma est. vtruʒ
oīm quoꝝ est demonstratio sit definitio. scd̃a est ꝯuersiua ṗme. vtrum scʒ
oīm quoꝝ est definitio sit demōstratio. tertia est An ne alicuiꝰ eiusdē po-
ssit esse demōstratio ⁊ definitio ⁊ ecōtra. Quarta q̄ est ṗncipalius hic in-
tenta est vtꝝ ipsum ꝙ quid est possit p syllogismū vel demonstratōeʒ ostē-
di de eo cuius est.

Queritur Quō soluit pħus ṗmam questionem. Solutio dicit
ꝙ nō oīm quoꝝ est demonstratio est definitio. Et pro-
bat hoc quattuor ratōnibus. Quaꝝ ṗma est ista. Omne quod ꝑtinet ad
definitōnem p̄dicatur vniuersaliter ⁊ affirmatiue de eo cuius est. sed sunt
multe demonstratōnes que nō sunt vniuersales ⁊ affirmatiue. ergo non
omniū quorum est demonstratio ē definitio. Minor patʒ. quia oēs de
mōstrationes scd̃e figure sunt negatiue ⁊ oēs demonstratōnes tertie fi
gure sunt particulares. Secunda ratio est. Quia aliquid scitur per de-
monstratōem qđ nō scitur p definitōem. ergo nō oīm quoꝝ ē demonstra
tio est definitio. Añs ꝓbat̃. q₂ ista ꝯclusio ꝙ oīs triangulus hʒ tres angu
los equales duobus rectis scit̃ p demonstratōem q̄tū nō pt sciri p defini
tionem. Et ꝙ nō possit illa ꝯclusio sciri p definitōnem patʒ dupl'r. primo
quia nihil quod scitur per demonstratōem habet definitōnem. q₂ al's po
sset sciri per definitōnem ante demonstratōnem. Scd̃o etiam. quia nihil
scitur per definitōem nisi incōplexū. sed illa ꝯclusio est q̇d ꝯplexum. Ter-
tia rō est. demonstratio est eoꝝ q̄ p se insunt. sʒ definitio nō est eoꝝ q̄ per se
insunt vel p accidens. ergo nō oīm quoꝝ est demōstratio ē definitio. Ma-
ior est nota ex ṗus dictis. ⁊ minor ꝓbat̃. q₂ sepe postq̄ʒ aliqua res est defi-
nita adhuc nihil cognoscimus de illis que insunt ei per se vl' per accidens
Quarta ratio est. definitio est notificatiua substantie sed illa de quibꝫ

sunt demonstratõnes nõ sunt substantie.ergo nõ om̃is cuius est demonstratio est definitio. Maior patz dupl'r.p̃mo q2 substãtia p̃ncipal'r definitur.accidens vero solum definit̃ p additamentũ.vt dicit̃ septimo methaphysice.Scđo q2 accidens nõ definit̃ nisi p̃cetur p modũ substãtie in abstracto vt dicendo albedo nigredo ꝛc.

Queritur Quõ soluit phus scđam questionẽ. Solutio soluit eam negatiue Dicens ꝙ nõ oĩm quorum est definitio est demõstratio. Et ꝓbat hoc duab9 rõnib9. Prima ẽ illud quod est demõstrabile vere scitur p demonstratõnem.ergo impossibile est ꝙ illud idem possit sciri p definitõem. ꝯsequẽtia ꝓbat̃. q2 vnius inq̃ztum vnum est tm̃ vna scia seu vnus modus cognoscendi. Etiã nisi sic.tunc aliquis habens definitõnem sciret aliquod demõstrabile nõ habita demõstratõne.quod est incõueniens. Secunda ratio est.quia definitiões st̃ p̃ncipia demonstrationũ.sed p̃ncipia sunt indemonstrabilia.ergo definitiones etiam sunt indemonstrabiles ꝛ per ꝯsequens nõ oĩm quorum est definitio est demonstratio. Minor patz q2 nisi sic tunc esset processus in infinitum in demonstratõnibus.

Querit̃ Quõ soluit phus tertiã questionẽ. Solutio etiam negatiue. Dicens ꝙ vnius ꝛ eiusdẽ nõ p̃t esse definitio ꝛ demonstratio. Et hoc ꝓbat trib9 ratõib9. Prima est q2 definitio manifestat ip̃m ꝙ q̇d est cuiuslibet rei. s3 demõstratio nõ manifestat s3 p̃supponit.ergo vnius ꝛ eiusdẽ nõ est definitio ꝛ demõstratio. Minor pt3 exemplariter.q2 in mathematicis p̃supponit̃ quid est vnitas ꝛ q̇d est par. Secunda ratio est. In illo quod p demonstratõem scitur p̃dicat̃ aliquid de aliquo.sed in definitõne nõ p̃dicatur aliquid de aliquo.ergo eiusdem non est definitio ꝛ demonstratio. Minor pt3 exemplariter . q2 in hac definitõne homo est animal bipes nec p̃dicat̃ bipes de animali.nec animal de bipede. Tertia ratio est diuersorum sunt diuerse notificatõnes. nisi vnum sit pars subiectiua vel species alterius.sed quid est ꝛ quia sunt diuersa et vnum nõ est pars alterius.ergo habebunt diuersas notificatõnes . sed q̇d est notificatur per definitõnem.ergo nõ poterit notificari per demonstrationem.ꝛ per ꝯsequens eiusdem nõ sunt definitio ꝛ demonstratio.

Ar Passio definitur ꝛ etiam demonstratnr , ergo vnius ꝛ eiusdem est definitio ꝛ demõstratio Solutio ꝙ passio potest accipi dupliciter.vno modo s̃m se ꝛ absolute.ꝛ sic ip̃a definitur ꝛ est cognoscibilis p definitõem. Alio modo ꝯsideratur quantũ ad esse ꝛ inherẽtiã eius in subiecto ꝛ sic cognoscitur per demõstratõnem.ꝛ sic vnius ꝛ eiusdem respectu eiusdem nõ est definitio ꝛ demonstratio sed bene respectu diuersoꝝ.

Queritur Quõ soluit phus quartam questionem qua q̃ritur vtrum ipsum ꝙ quid est possit per syllogismum vel demonstratõnem ostendi de eo cuius est. Solutio soluit eã negatiue ꝛ vult ꝙ ipsum ꝙ quid est non potest per syllogismum neq3 demonstratõnem ostendi vel inuestigari de eo cuius est.

Queritur Quid intelligiꝛ hic ꝑ ip̄m ꝙ quid est. Solutō ꝑ quid est intelligiꝛ hic definitio veꝝ tñ est ꝙ ſm ratōem diſtinguunꝛ q̄d est ꝛ definitio. qꝛ illud qđ explicaꝛ ꝑ definitōnem vocaꝛ ꝓprie ꝙ quid est. ſed illud qđ explicat vocaꝛ definitio. Et ita dr̄īt ſicut ſignum ꝛ ſignatum.

Qr Quid est inueſtigare ip̄m ꝙ quid est de eo cuius est. Solutio nō est aliud q̄ꝫ ꝯcludere aliquam concluſionem demonſtratiue in qua definitio denotaꝛ ineſſe ſuo definito.

Queritur Quō ꝓbat pħus ꝙ ip̄m ꝙ quid est nō p̄t inueſtigari ꝑ ſyllogiſmū vel demonſtratōem de eo cuius est. Solutio dupl'r. qꝛ p̄mo ponit quoſdā ſpeciales modos ſeu vias q̄bus poſſet videri ꝙ ipſum ꝙ quid est poſſet demōſtrari vel ꝑ ſyllogiſmum inueſtigari ꝛ ꝓbat ꝙ tales vie ſint inutiles ſeu ꝙ per tales modos ſeu vias ipſum ꝙ q̄d nō p̄t oſtēdi de eo cuiꝰ est. 2º oñdit h̄ idē ꝑ rōes cōes

De vijs inutilibꝫ inueſtigādi ꝙ quid est.

Queritur Quot ponit vias inutiles ad inueſtigādū ip̄m ꝙ quid est. Solō ꝙ ſex ſicut ex textu colligiꝛ. ¶ Prima est via demōſtratiua ex terminis ꝯuertibilibꝫ. Et ꝙ illa via ſit inutilis. ꝓbaꝛ p̄mo ſic. In om̄i demōſtratiōe demōſtraꝛ aliq̄d de aliquo ꝑ mediū. ſed inter definitōem ꝛ definitū nō est aliqđ mediuꝫ. ergo definitio ſeu ip̄m ꝙ quid est nō poteſt demōſtrari de ip̄o definito. Minor ꝓbaꝛ. qꝛ definitio p̄dicaꝛ cū hac reduplitatōne in eo ꝙ quid est de definito. qꝛ ꝑ illā reduplicatōem diſtinguiꝛ modus definitōnis ab alijs modis ſubſtantialium p̄dicatoꝝ. ꝛ ergo definitio est ꝓpria ꝛ ꝯuertibilis ꝛ immediata ip̄i definito. Scđo ſic. Si ip̄m ꝙ q̄d est ſeu definitio demōſtrareꝛ de eo cuius est tunc ꝯmitteretꝛ petitio p̄ncipij ſꝫ hoc est incōueniēs. g̃ illud ex quo ſeq̄tur. Seq̄la ꝓbaꝛ. qꝛ ſi definitio deberet concludi de ſuo definito in eo ꝙ quid est. tunc oporteret illam reduplicatōem in eo ꝙ quid est poni in vtraq̄ꝫ p̄miſſaꝝ ſcꝫ cum maiore extremitate in maiore ꝛ cum medio in minore et ita tam maior extremitas q̄ꝫ mediū eſſet definitio. qꝛ cuicunq̄ꝫ apponiꝛ illa reduplicatio in eo ꝙ quid est hoc est definitio. ꝛ ſic definitio ꝯcluderetꝛ ꝑ definitōem. Et ꝑ ꝯñs idē ꝓbaretꝛ ꝑ ſeip̄m ꝛ peteretꝛ id quod est in p̄ncipio definitōis em̄ nō est definitio niſi (vt dr̄ albertus) definitio dicaꝛ tm̄ alioꝝ noīm magis notoꝝ poſitio. Et iſtud declarat pħus exemplariter ꝑ duas definitōnes aīe quas poſuit plato. Prima est. Aīa est ſibiipſi cauſa viuendi. Scđa est. aīa est numerus ſeip̄m mouens. vñ ſi ad ꝯcludendū ſcđam definitōem cū hac reduplicatōne in eo ꝙ quid est aſſumaꝛ prima ꝓ medio ſic ſyllogiſando. Quicq̄d est ſibiip̄i cauſa viuendi est numerꝰ mouens ſeip̄m in eo ꝙ quid est. ſed aīa est ſibiipſi cauſa viuendi in eo ꝙ q̄d est g̃ aīa est numerus mouens ſeipſum in eo ꝙ q̄d est. ibi manifeſte petiꝛ p̄ncipiū qꝛ ſic ꝫ idē repetiꝛ i p̄miſſis itaꝛ in ꝯcluſiōe ꝓpꝛ reduplicatōeꝫ ibi poſitā

Ar Pħus poſtea docet vnā definitōnem demōſtrari ꝑ aliā. g̃ male dr̄ hic ꝙ ꝯmittatur petitio p̄ncipij. Solutio vna definitio p̄t

bene demōstrari ꝑ aliam simpliciter et sine reduplicatione ⁊ vt inheret definito. sed nō cum illa reduplicatione in eo ꝙ q̇d est ⁊ tanq̄ꝫ definito

Queritur Que est secūda via inutilis Solutio ꝙ via diuisiua. id est ꝑ syllogismū diuisiuū. Et ꝙ illa sit inutilis probat pħus tribus rationibus. Prima est ista Quia illa via est inutilis ad inuestigandum ip̄m ꝙ quid est ꝑ quam nihil ꝓbatur ⁊ nō sequit̄ conclusio necessario ex premissis sed via diuisiua est hm̄ōi ergo. Minor probatur qꝛ via diuisiua sic se habet sicut via inductiua sꝫ via inductiua nihil ꝓbat q̄uis aliquid manifestet. ergo via diuisiua etiā nihil ꝓbat Maior istius ꝓbationis ptꝫ qꝛ vtrobiqꝫ aliquid supponitur Minor ꝓbatur. qꝛ in inductōne solum sequitur ↄclusio eo ꝙ supponitur ꝙ oīa singularia sint inducta ita supponit̄ in via diuisionis ꝙ oīa que cōtinentur sub diuiso explicantur ꝑ mēbra diuisionis. ⁊ ergo nihil ꝓbatur in ea necessitate sed solum ex suppōne ⁊ hoc non valet in demonstrationibꝫ. Exemplum istius est. vt si quis velit probare ꝑ viaꝫ diuisionis ꝙ homo est aīal gressibile ille deberet sic ꝓcedere. Omne ens aut est animal aut non aīal sed homo non est non animal. ergo est aīal. Et tunc ↄsequēter Si homo est aīal aut ergo est aīal gressibile aut aquaticum. sꝫ nō est aquaticū. ergo est gressibile Et sic ↄcluderet. g̊ homo est aīal gressibile. Sed talis sic procedens nihil ꝓbat. sꝫ accipit alterā ꝑtem diuisionis siue ꝓbatōne ex q̄dā suppōne. Secūda ratio stat in hoc Illa via est inutilis qua posita adhuc interrogat̄ de ↄclusione. Sꝫ sic est de via diuisiua. ergo est inutilis. Minor ꝓbat̄. qꝛ ⁊ si detur ꝙ ꝑ viam diuisionis aliq̄ vere p̄dicent̄ de aliquo sicut aīal et gressibile de hoīe tn̄ adhuc potest aliquis dubitare et interrogare an illa sint definitio hominis. Et ratio est. qꝛ non omnia que p̄dicātur vere de aliquo predicant̄ de eo in eo ꝙ quid est. Tertia ratio stat in hoc. Illa via est inutilis que potest eē ꝑ superflua vel ꝑ diminuta vel ꝑ trāscendentia. sꝫ via diuisiua est hm̄ōi. g̊. Minor ptꝫ qꝛ nihil prohibet quin ille qui procedit ꝑ viam diuisionis apponat aliquādo aliq̇d p̄ter ea q̄ suffecerint ad ostendendū ꝙ q̇d est. Aut ꝙ aliq̇d eorum omittat Aut ꝙ per excellentia ꝓcedat diuidēdo transcēdentia vt ens ⁊ hm̄ōi.

Queritur Que est instantia ⁊ obiectio quā mouet Aresto. circa dicta Solō ꝙ ista. qꝛ posset aliquis dicere ꝙ ip̄m ꝙ q̇d est potest inuestigari ꝑ viam diuisiuam. si accipiant̄ solum illa p̄dicata que essentialiter ⁊ in q̇d predicantur de definito. ita ꝙ non dimittat̄ aliquid eorum. qꝛ illa predicata simul accepta vidētur dicere q̇d illius de quo predicantur. Sed soluit pħus istam instantiam ⁊ dicit ꝙ q̄uis ista via diuisiua possit iuuare ad hoc ꝙ deueniatur ad noticiam ipius ꝙ quid est. tamē non est sufficiens ad ostendendū ipsum ꝙ q̇d est de eo cuius est. Et ratio est qꝛ syllogismus diuisiuus non habet formā syllogismi ꝓbantis qꝛ accipit seu supponit aliq̇d non probatum. vt ptꝫ sic arguendo. om̄e aīal aut est rationale aut irrōnale. sed homo non est animal irrōnale ergo est aīal rōnale. ibi em̄ supponitur ꝙ homo non sit animal irrationale quod tamen non probatur imo est ita dubium sicut conclusio

que infertur Et ergo dicit phs ꝙ sicut in enthimemate in quo deest vna premissa potest respõdens rõnabilr interrogare postꝙ̃ ꝯclusio est illata ꝓpter quid sequitur talis ꝯclusio. qꝛ non sequit̃ ex premissis in modo ꝛ figura dispositis. Sic etiam aliquo accepto ꝑ diuisionẽ ꝛ ꝯclusa tandẽ definitione ꝯtingit adhuc interrogare ꝓpter q̇d sequitur ꝙ hoc ꝯclusum sit definitio. qꝛ hoc non est probatuꝫ ꝑ premissas. eo ꝙ hec sunt vt patuit in exemplo dato. Ptꝫ ergo ꝙ via diuisiua sit inutilis

Ar Phs postea in textu venãdo ipm ꝙ quid est. dicit ꝙ ex diuisione generis ꝑ drãs vsqꝫ ad drãm vltimã venimus in spẽm specialissima i cuius est definitio. ergo via diuisiua non est inutilis ad inuestigãdum ꝙ quid est So° via diuisiua est bñ vtilis ad colligẽdũ ꝑticulas ponẽdas in definitõne sed non est vtilis ad necessario ostendendũ vl' demonstrandũ ipm ꝙ quid est de eo cuius est. Et sic diuisio generis in species cooꝑatur bene ad colligẽdũ definitionẽ. sed diuisio posita ad formã syllogismi hoc est syllogismus diuisiuus non seruit ad hoc ostendendum vel probandum.

☞ Querit̃. Que est tertia via inutilis Solutio ꝙ via probatiua per definitionem communem.

Queritur Que vocatur via probatiua ꝑ definitionẽ communẽ So° est syllogismus in quo ex cõmuni definitõne definitõnis ꝓbatur definitio de suo definito. vt si sic arguat̃ Omnis oratio indicans quid est esse rei ꝑ substantialia est definitio illius sꝫ aĩal rõnale mortale est oratio indicans quid est esse hoĩs per substantialia. ergo aĩal rõnale mortale est definitio hoĩs.

Querit̃ Q̃uo probat phs ꝙ illa via sit inutilis Sol'o duabꝫ rõnibꝫ. q̃rũ Prima est. illa via est inutilis ꝑ quã petitur ꝓncipium sed via ꝓbatiua ꝑ definitõem cõem est hmõi. ergo est inutilis. Minor probat̃ qꝛ supponit ꝙ hoc de quo petitur an sit definitio indicet quid est esse rei per substantialia. Et hoc est eque ignotum cum eo qd̕ petitur sicut eque ignotum est ꝙ aĩal rationale mortale indicat esse hoĩs ꝑ substantialia sicut ꝙ est eius definitio. Secũda ratio sumitur a sili Quia ad ostendendũ aliquid syllogistice nõ accipitur definitio syllogismi. ergo etiam ad ostendendũ aliquid definitiue nõ debet sumi definitio definitionis. Uerum tamẽ est ꝙ talis definitio cõmunis syllogismi vel definitionis debet presuꝑponi ꝛ haberi in mente ad ostendendum bonitatem sylli vel definitionis ꝛ ad resistendũ ꝯtradicentibꝫ si opus esset.

Querit̃ Que est quarta via inutilis. Solutio est via per definitionem contrarij.

☞ Querit̃. Que vocatur via ꝑ definitõem ꝯtrarij. Sol'o qñ aliq̇s per definitõem vnius contrarij vult ostendere definitionem alterius contrarij. Exemplum est. vt si aliquis probaret ꝙ quia malo inest diuisibile esse vt definitiũ ꝙ ergo contrario suo scꝫ bono inest indiuisibile esse vt definitiuum sic arguendo. bonũ et malum sunt contraria similiter diuisibile et indiuisibile sꝫ diuisibile esse est definitiuuꝫ mali. ergo etiam indiuisibile esse est definitiuum boni.

Querit̃ Qũo probat phus istam viam esse inutilem Solo duabus rõnib⁊. Prima est. q2 in ista via petit̃ p̃ncipium q2 accipit definitõem de definito añ ꝯclusionẽ non q̇dẽ in seipo sꝫ in suo cõtrario. vñ eque ignotum est ꝙ esse diuisibile sit definitm̃ mali sicut ꝙ esse diuisibile sit definitm̃ ip̃ius boni. Secũda ratio est. Medium non debet esse eiusdem rõnis cũ conclusione sed in ista via medium est eiusdeꝫ rõnis cum ꝯclusione. ergo ista via est inutilis. Minor probatur. q2 non est magis notum ꝙ esse diuisibile sit definitio mali q̃ꝫ ꝙ indiuisibile esse sit definitio boni. sed illa duo ꝯuertunt̃. ⁊ vtrũqꝫ p̃t indr̃nter p alterũ ostendi.

Queritur Que est quinta via inutilis So° via inductiua Et ꝙ illa via sit inutilis probat phs tali ratione Quia p inductõnem ostenditur aliquid esse vel non esse. sed definitio seu ip̃m ꝙ q̇d est non ꝑcat esse vel non esse. ergo ipsum ꝙ quid est non potest inuestigari per inductionem

Querit̃ Que est sexta via inutilis. So° via per demonstrationem ocularẽ siue ad sensum. Et ꝙ illa via sit inutilis probat phs tali rõne. q2 ip̃m ꝙ quid est non est obiectum sensus sꝫ intellectus. ergo per viam sensus seu per demonstrationem oculareꝫ non põt ip̃m ꝙ quid est inuestigari.

Querit̃ Qũo ostendit phs scd̃o p rõnes cões ꝙ ip̃m ꝙ q̇d est nõ p̃t p sylľm seu demõstratõem oñdi de eo cui⁹ est So° ponit tres rõnes. Prima est q2 definitio ⁊ demõstratio sunt a seinuicem diuersa. sꝫ definitio facit scire q̇d est ⁊ demõstratio q2 est. ergo etiaꝫ quid est ⁊ q2 est sunt a seinuicem diuersa et ergo q2 demonstratio facit scire q2 ẽ ip̃a nõ faciet scire q̇d est. vt hmõi. ⁊ p ꝯñs ip̃m ꝙ q̇d est non p̃t per demõstrationẽ ostẽdi de eo cui⁹ est. Scd̃a rõ est. nulla demõstratio est substantie vel rei se habẽtis p modũ substãtie sꝫ ip̃m ꝙ q̇d est est suba. g̊ ip̃m ꝙ q̇d est non potest per demonstratõem oñdi. Tertia rõ p̃t sic formari. Sicut se habet definitio ad q2 est sic se habet demõstratio ad q̇d est sꝫ definitio nõ ostendit q2 est. ergo etiam demõstratio nõ ostendit q̇d est Minor ptꝫ. q2 habita definitõe alicuius rei ꝯtingit adhuc q̃rere An talis res habeat esse in rerũ natura. Sicut exẽpli grã habita definitõe montis enei ꝙ scꝫ mons eneus est corpus eneũ in altũ vndiqꝫ ꝓtensum Adhuc ꝯtingit dubitare vtꝝ talis mons hꝫ esse in rerũ natura

Qr̃ Vtꝝ ip̃m ꝙ q̇d est possit p definitõem oñdi de eo cui⁹ ẽ Solo ꝙ nõ. Et rõ est. q2 tũc seq̃ret̃ ꝙ definitio q̇d nois ⁊ q̇d rei eẽnt idẽ sꝫ hoc est falsuꝫ ⁊ ip̃ossibile. g̊ illud ex quo sequit̃ Seq̃la ꝓbat̃ q2 qñ mediũ est in plus q̃ꝫ illud qđ oñdit̃ tũc nullo mõ de neccitate oñdit illđ Si g̊ definitio in gñali deberet maĩfestare ꝙ q̇d ẽ ad tollẽdũ ei⁹ cõitatẽ oporteret dicere ꝙ idẽ sit rõ dicens q̇d rei ⁊ q̇d nois qđ tñ falsuꝫ est ⁊ incõueniens.

☞ Querit̃. Qũo ostendit. phus. ꝙ definitio quid nois ⁊ quid rei non sint idem. Solutio tribus rationibus. Quarum prima est Quia si sic tunc sequeretur ꝙ entium ⁊ non entiuꝫ esset definitio quid rei. sed hoc est falsum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probatur q2 de non enti

buspossunt formari definitiones quid nois. falsitas probatur qꝛ defini-
tio q̇d rei est oratio explicans q̇dditatem sed nonentia non habēt quiddi
tatem. ergo. Secūda ratio est. qꝛ si definitio q̇d nois ⁊ q̇d rei essent idem
tunc sequeretur ꝙ omnes rationes vel orationes essent definitiones. sed
hoc est fasum. ergo illud ex quo sequitur. Sequela probaṫ. qꝛ cuilibet ra-
tioni vel orationi aliq̇d ꝑcanti potest imponi aliquod nomen quod ꝑ il-
lam rōnem manifestetur. Falsitas probaṫ. qꝛ si sic tunc omnes nostre lo
cutiones et disputatōnes essent q̄dā definitiones Et sic ilias. id est histo
ria troiana esset definitio qd̄ tamē falsum est. qꝛ definitio est solum incō-
plexorum. Tertia ratio est. qꝛ omnis scīa p̄supponit quid nominis. id est
quid ꝑ noīa ꝑcetur ꝓm voluntatem ⁊ placitū iponētiū. sed in qualibet sci-
entia inuestigaṅt definitiones quid rei ex quibꝫ scientia procedit. ergo nō
sunt idē q̇d nois et quid rei.

¶Qūo ip̄m ꝙ quid est potest aliquo modo per demonstra tionem cognosci.

Querit̃ An ip̄m ꝙ quid est non possit aliquo modo ꝑ demon
stratōem cognosci. Solutio ꝙ sic potest bene ꝑ de-
monstrationem aliquo modo ꝯgnosci sed non in eo ꝙ quid est.

Ar̃ Supius dictum est ꝙ via demonstratiua est inutilis ad ꝯgnos-
cendū ip̄m ꝙ q̇d est. g̃ male h̄ dꝛ ꝙ ip̄m ꝙ q̇d est p̄t ꝑ demōstra-
tionem ꝯgnosci Solo. ip̄m ꝙ q̇d est ꝑ demōstratōem cognosci potest
intelligi duplr̄. vno modo in eo ꝙ q̇d est. ⁊ cū illa reduplicatōe. ⁊ sic nō est
possibile. ⁊ ita dictum est superius ꝙ illa via demonstratiua est inutilis.
Alio modo sine illa reduplicatōne in eo ꝙ quid est sed solum vt inest defi
nito. ⁊ sic p̄t bn̄ aliquo modo ꝑ demonstratōem ꝯgnosci

Querit̃ Quot modis p̄t ip̄m ꝙ quid est per demonstrationez
ꝯgnosci Solo duobꝫ modis. vno modo ꝑ aliud q̇d ē
Alio° elicitiue ⁊ ex ꝯsequēti ex demōstratiōe q̄uis ip̄m nō demōstreṫ

Dr̃ Qūo ip̄m ꝙ quid est potest demonstrari per aliud quid est.
Solo qꝛ si vna et eadem res habeat plures definitiones qua-
rum vna est causa alterius tūc illa q̄ habet se ꝑ modū cause p̄t sumi ꝓ me-
dio ad demōstrandū aliam definitōem de definito. sicut definitio data ꝑ
formā que se habet ꝑ modū cause respcū definitiōis date ꝑ materiā pōt
sumi ꝓ medio ad demōstrandam definitōem datam ꝑ materiam de defi
nito Et illa demonstratio erit ex ꝓpriis et cōuertibilibus ⁊ in p̄mo modo
p̄me figure. qꝛ oportet ꝯclusionē esse vniuersalem affirmatiuā que solum
ꝯcluditur in p̄ma figura.

Querit̃ Utrū iste modus ꝯgnoscendi ip̄m ꝙ q̇d est sit ꝓprie de
monstratiuus Solo phi ꝙ non sed est q̇dam logic⁹
modus syllogisandi ip̄m ꝙ q̇d est de eo cuius est. Et ratio est. qꝛ ꝑ istuz
modū non ꝓbatur sufficienter ꝙ illud quod ꝯcludiṫ sit ꝙ quid est ipius
de quo ꝯcludiṫ hoc est non ꝯcludiṫ cum illa reduplicatōne in eo ꝙ quid
est. sed solum concluditur ꝙ inest ei.

Queritꝰ Q̄ūo ip̄m ꝙ quid est potest sciri elicitiue ex demonstra
tione Solutio ꝑ hoc ꝙ ꝑ demonstrationem ꝯgnosci
tur si est vel qꝛ est sic elicitiue ⁊ ex ꝯñti scitur q̇d est. Et pro declaratione
et intellectu illius .p. ponit in textu tria p̄ambula Quorū̄ primuz est q̄
sicut ꝓpter quid se habet ad qꝛ est sic ip̄m ꝙ q̇d est se habet ad si est. Quia
sicut propter quid non ꝯgnoscitur ante qꝛ est licet in aliquibus simul sint
manifesta inq̄ꝫtum scꝫ in aliquibꝫ ꝯcluduntur ꝑ eadem media sic etiā ip-
sum ꝙ quid est nunq̄ꝫ scitur ante si est qꝛ impossibile est ꝯgnoscere q̇d est
nisi prius cognoscatur si est. Secūdum preambulum est ꝙ ip̄m si est vel
quia est qñꝫ ꝯgnoscitur ꝑ medium accn̄tale qd̓ est potius signū q̄ꝫ cau-
sa sicut ꝑ velocitatem motus ꝯgnoscimus esse leporem Aliquando vero
ip̄m si est ꝯgnoscitur ꝑ medium eēntiale Et de hoc ponit pħus quatuor
exempla Primū est. vt nos scimus aliq̄n qꝛ tonitruū est qꝛ scimus ꝙ so-
nus factus ex vstione nubium spissarū est qꝛ ille sonus est essentialiter to-
nitruus. Scd̄m exemplū est vt nos scimus qꝛ eclipsis lune est qñ scimus
ꝙ priuatio luminis lune ex terre obiectu est Tertium exemplū est. vt nos
scimus qꝛ hō est. qꝛ scimus ꝙ aīal rōnale est. Quartū exemplū est. vt nos
scimus q̇a aīa est. qꝛ ꝯgnoscimus ꝙ nūerus mouēs seip̄m est supposito ꝙ
illa sit definitio aīe. Tertium preambulū est ꝙ qñ ip̄m si ē vel qꝛ est cog-
noscit̄ ꝑ medium accn̄tale tunc non scitur necc̄ario q̇d est vel ꝓpter q̇d. Et
ratio est. qꝛ qñ ꝯgnoscit̄ si ē vel qꝛ ꝑ mediū accn̄tale tunc si est vel qꝛ non
ꝑfecte ꝯgnoscitur. sed solum ꝑ accidēs ⁊ ex ꝯñti. ergo etiam ꝙ quid ē vel
ꝓpter q̇d tunc non ꝯgnoscit̄. ꝯña tenet. qꝛ querere q̇d est non habētes qꝛ
est nihil est q̄rere dicit Aresto. Sꝫ qñ ip̄m si est vel q̇a ꝯgnoscit̄ ꝑ mediū
eēntiale tunc facile est elicere ip̄m q̇d q̇d est. Et istud oñdit pħs exēplari
ter p̄mo de medio eēntiali, scd̄o de medio accn̄tali. Exēplum p̄mū de me
dio eēntiali ē vt si q̄rat̄. vtrū luna eclipsat̄. Et dicat̄ ꝙ sic. qꝛ om̄e corpus
recipiens lumen suum a sole ꝑ interpositionem terre in medio eclipsatur.
sꝫ luna est corpus recipiēs lumen a sole. ergo luna ꝑ interpositiōem terre
in medio eclipsatur. ibi em̄ ostēditur qꝛ est de luna. s. ꝙ luna eclipsat̄. Et
qꝛ hoc ostenditur ꝑ mediū eēntiale sic elicitiē etiaꝫ scitur quid est eclipsis
qꝛ ex illa demōstratione elicitur ꝙ eclipsis ē interpositio terre inter solē et
lunā. Scd̄m exēpluꝫ de medio accn̄tali est. vt si q̄rat̄ vtrū luna eclipsetur
Et dicatur ꝙ sic. qꝛ omne corpus luminosum plenuꝫ non potens facere
vmbram respectu exn̄tium in terra nullo exn̄te medio inter nos et ipsum
eclipsatur. sed luna exn̄s in directa oppōne ad solem est tale corpus. ergo
luna sic se habēs eclipsatur ibi oñr qꝛ est de luna. scꝫ ꝙ luna eclipsatur. Sꝫ
nō potest ex hoc elici quid sit eclipsis lune. Et hoc propterea. qꝛ medium
quod est non posse facere vmbram non est ibi essentiale sed accidētale nec
est causa eclipsis lune sed solum signū Ex quibꝫ patꝫ ꝙ sicut habemus qꝛ
est. sic etiam habemus ⁊ illud ꝙ quid ē qꝛ eadē est via ꝯgnoscendi vtrūq̄ꝫ
Nam si habemus sciētiam cōpletam de qꝛ est cum hoc non possit haberi
nisi ꝑ ꝙ q̇d est. oportet ꝙ ꝯplete sciamus etiam ꝙ q̇d est. Si autem incō
plete scimus qꝛ ē tunc etiā icōplete scimus quid. Et hoc in substantialibꝫ
et in accn̄talibꝫ. Exēplū in substātialibꝫ. vt si complete scimus de aliquo

q sit animal. oportet q cōplete etiam sciamus quid sit animal. q scire qd
est animal est scire propter quid aliqd sit aial. Exēplum in accñtalib est.
vt si scimus complete q est eclipsis tunc scimus & cōplete quid & propter
quid est eclipsis. alias non vt patuit

Queritur Quō hoc debet intelligi q eadem via habem q
est qd vel q ꝓpter quid. Solutio. Egidij de
roma q eadē via demrātiua habemus vtrūqz. sz in demōstratione ē du-
plex processus. vnus compositiuus quo ex causa procedimus in effectū
et ex ꝑmissis ad conclusionē. Et hoc modo habemus & cognoscimus qa
est. nam q ē per demonstrationem ꝯcluditur. Alius est processus reso-
lutorius quo ab effectu redimus ad causam & quo ex conclusione regre-
dimur ad premissas & hoc modo per demōstrationē habemus quid est
vel propter quid. q quid siue ꝓpter quid in demonstratione ꝑmittitur si-
cut q ꝑ demonstrationem concluditur. Et q eadē est via qua itur a cā
ad effectum & ab effectu in causam sicut eadem est via q itur ab athenis
ad thebas & a thebis ad athenas. ergo eadem via habemus q est & pro-
pter qd. Et ergo si habemus q est ex his que sunt ꝑ se & via demonstra-
tiua tunc facile poterimus habere qd siue ꝓpter qd resoluēdo ꝯclusionē
in ꝑmissas. sed si habemus q est nō via demonstratiua sed per mediū ac-
cidētale tunc stultum est querere hoc modo via resolutoria quid vel pro-
pter quid. q mediū accñtale nec dicit quid nec ꝓpter quid.

Queritur Quō ostendit phs q ꝯgnito q est querimus propter
quid Solutio hoc ostendit per duo exempla Primū
est. vt cognito q eclipsis sit in luna querimus propter quid sit. id ē ꝓpter
quid luna eclipsat. An scz propter interpositionem. an propter cōuersionē
an propter extinctōnem. Pro quo est notandū. q triplex inuenit opi-
nio de causa eclipsis lune. Prima est q luna recipiat lumē suum a sole. et
q ex interpositione terre inter solem & lunam causetur eius eclipsis. Et
hec opinio est vera Alia est q luna ſm vnam ꝑtem est luminosa & ſm al-
teram tenebrosa. Et q per cōuersionem ꝑtis tenebrose ad nos causetur
eius eclipsis. Tertia opinio est. q luna ſm se totam est luminosa & habet
a se suum lumē sed eclipsatur per hoc q lumen eius extinguitur in aliquo
humido sibi obuiante. vel quia preoccupatur a tempestate magni venti &
sic ventus in ipām irruens eam extingueret. Et harum trium opinio-
num causam tangit hic phus. vt patuit Et subdit phus q querere pro-
pter quid nihil aliud est querere qz vtrū ꝓpter aliquam istarū causarum
fiat eclipsis lune. vel vtrū ratio eclipsis lune sit interpō vel conuersio vel
extinctio que ratio sit medium & definitio primi termini. hoc est maioris
extremitatis. Secūdum exēplum vt ꝯgnito q tonitruum sit in nube qri-
mus propter quid est in nube. An propter extinctōem. Et hoc ſm opi-
niōem democriti qui dixit q tonitruū esset extinctio ignis in nube. vnde
potest sic syllogisari. In quocunqz est extinctio ignis in hoc est tonitruum
sed in nube est extinctio ignis. ergo in nube est tonitruū. Et ibi manifestū
est q accipiēdo propter qd ꝑ demonstrationē accipimus quid est. q ipm

medium ostendens propter quid est ratio definitiua primi termini. id est maioris extremitatis. Et si dicatur huius esse aliud mediũ qđ non sit essentiale ⁊ dicatur esse ratio maioris extremitatis data ꝑ accñtalia hoc erit ex reliquis ratõnibꝫ logicis et non ex demõstratione. ⁊ ergo ex illo nõ elicitur quid. Ex dictis ergo patet q̃no ipius ꝙ quid est proprie non est demonstratio vel syllogismus. ita ꝙ ip̃m proprie syllogisetur vel demonstretur tanq̃ ꝯclusio. sed tamẽ manifestatur ꝑ demonstrationẽ ⁊ syllogismum elicitiue inq̃tum est mediũ demonstrationis.

Queritur Utrum vniuersaliter in omĩbꝫ ipsum ꝙ quid est possit sic per demonstrationem cognosci. Solutio phi ꝙ non. Et ratio est. q̄ quorũdam est quedã altera causa preter ꝙ quid est ⁊ quorũdam non. vt definitiones formales que sunt ſm speciem facte non habent alteram causam siue medium per qđ possint demõstrari. sed definitiones materiales que sunt ſm materiam facte habent alteram causam siue medium. Et ergo in definitionibus formalibus in q̃bus preter ꝙ quid est non est altera causa non potest ip̃m ꝙ quid est ꝑ demonstrationem cognosci. sed oportet ipsum presupponere ⁊ accipere vt principium immediatum licet possit alio quodam modo manifestari. scꝫ per inductionem sensibilem vel per effectum vel per simile ⁊c̃. Et sic facit arithmeticus qui supponit quid est vnitas. In definitionibus autem materialibus ⁊ in illis in quibus est altera causa ipsius esse potest ipsum ꝙ quid est per demonstrationem ostendi nõ tamẽ in eo ꝙ quid. sed prout induit quedã modum ipsius q̄ est. hoc est ſm simplicem inherentiaꝫ rei ⁊ ꝙ definitio sit in definito.

Queritur An definitio materialis possit demonstrari per formalem. Solutio. ꝙ sic. Et ratio illius est quia omnis demonstratio est ex notioribus et prioribus. sed definitio formalis est notior et prior definitione materiali. ergo definitio materialis potest per formalem demonstrari. Minor patet quia definitio materialis dicitur que datur per materiam vel per causam efficientem. sed formalis dicitur que datur per formam vel finem. sed forma est causa materie. ⁊ finis est causa ip̃ius efficientis.

Arguitur Per demonstrationem ostenditur solum passio de subiecto ſm philosophum. ergo nõ vna definitio per aliam. Solutio. ꝙ in demonstratione potissima solum ostenditur passio de suo subiecto. sed in demonstratione non potissima potest vna definitio demonstrari de definito per aliaꝫ scꝫ materialis per formalem inq̃tum definitio formalis est potior materiali. vt dictum est. Et istud habet veritatem in substantijs. Sed in accidentibus est econtra. quia ibi definitio materialis est potior formali. Et ergo in accidentibus formalis etiam demonstratur per materialem

Et istius solet dari exẽplum de definitionibus ire. Ira enĩ habet duas
definitiones scz formalem et materialem. formalis est ꝙ ira est appetitus
vindicte Materialis ẽ ꝙ ira est accẽsio sanguinis circa cor. Et qz illa ma
terialis definitio ire est cã formal' ꝛ potior ea. ğ põt formalis ꝑ materialẽ
demonstrari vt patet sic dicẽdo. q̇cquid est accẽsio sanguinis circa cor est
appetitus vindicte. sed ira est accensio sanguinis circa cor. ergo ira est ap
petitus vindicte

Queritur Quotuplex e definitio ꝫm phm in textu. Soº
est duplex. quia q̄dam est definitio dicens quid.
Alia est que Dicit ꝓpter quid definitio dicens quid est duplex. qz quedã
dicit quid rei Et alia dicit q̇d nominis. Et differt definitio q̇d nominis
a definitõne quid rei. qz cognita diffinitõne q̇d rei cognoscimus qz est et
quid est. Sz cognita definitõne q̇d' nominis possumus adhuc dubitare
qz est ꝛ quid est. Etiam differt definitio q̇d nois a definitõe q̇d rei. quia
definitio q̇d nois est vna ꝯiũctõne solũ quo modo etiaz dicimus ꝙ ilias
id ẽ poema de historia troiana habz quãdam vnitatem. Sz definitio q̇d
rei ẽ vna simpl'r. qz illa ostendit vnũ de vno ꝛ non ꝫm accñs. vñ de defini
nitione quid nois non est hic ad ꝓpositum

Querit Quõ alie due definitiones se habẽt ad demonstratio-
nem Solutio phi ꝙ ꝓma definitio scz dicẽs quid ꝑ
essentialia illa ꝫcat bñ quid ẽ. sz non demonstrat. qz ipa non põt eẽ mediũ
ad demonstrandum ꝙ quid ẽ. licz possit esse demrãtõis ꝯclusio. Sz defi
nitio dicens ꝓpter quid illa ingreditur demonstratõnem vt medium ad
concludẽdum ipm ꝙ q̇d est. seu definitionẽ de definito. Et ista definitio
est solum positione differẽs a demrãtõne dicit phs.

Queritur Quõ debet hoc intelligi ꝙ definitio dicẽs pro-
pter quid est solum positõne drñs a demõstra-
tione Solo definitio dicens ꝓpter quid dicitur differre a demonstratio
ne sola põne pro tanto. quia continet oĩa q̄ sunt in demonstratione. sz
alio ordine positionis q̄z in demonstratione posita sunt. Exẽpli gratia qñ
sic definitur tonitruus ꝙ Tonitruus ẽ in nube aquosa ignis extincti so-
nus ꝯtinuus ibi est ꝟtualiter vna tota demonstratio. qz ibi ẽ subiectum
demõstrationis scz nubes ꝛ medium demonstratõnis. s. ignis extinctus
et maior extremitas. s. sonus ꝯtinuus. sz differt põne. qz partes illa nõ ha
bẽt põnem ꝛ ordinem quẽ requirit demõstratio ꝛ ergo si redigantur ad
formam syllogismi tunc nullo alio addito fit formaliter demõstratio. vt
patz sic dicendo. In quocunqz est ignis extinctus in illo est sonus conti-
nuus sed in nube est ignis extinctus. ergo in nube est sonus continuus.
Et ergo phus dicit ꝙ differunt dicere demonstrando ꝓpter quid ẽ toni
truum Et dicere definiẽdo quid est tonitruũ Quia tunc dicit aliqs ꝓpter
quid quando dicit ꝙ tonitruũ est propter hoc ꝙ extinguitur ignis in nu-
be. Sz tunc aliquis dicit quid est tonitruũ qñ dicit ꝙ est sonus ignis ex-
tincti in nubibus Et sic patet ꝙ eadem definitio alio ꝛ alio modo sump
ta est definitio et demonstratio. Patet etiam ꝙ ex dictis possunt colligi
tria genera definitionum ꝑtinẽtium ad demonstrationem. vt dicit phus

q̄ꝛ quedã definitio se habz vt demõstrationis mediũ. sicut definitio dicẽs ꝓpter quid ⁊ illa est indemõstrabilis. vt cũ dr̄ tonitruus est extinctio ignis in nubibꝫ. Alia hz se vt demõstrationis ꝯclusio. sicut definitio dicens q̇d tm̄. vt cũ dr̄ tonitruus est sonus factus in nubibꝫ. Tercia definitio est. que est quasi q̇dam syll's demõstratiuus ipsius ꝙ q̇d est. ⁊ nõ differt a demõstratione nisi casu vel positione. vt dictũ fuit

Queritur Quid est mediũ in demonstratione potissima in qua ꝓpria passio demonstratur de suo subiecto. Solo ꝙ de hoc sunt due opiniones famose sibi inuicem ꝯtrarie. quaruz vna est sancti Thome dicentis. ꝙ definitio subiecti sit mediũ potissime demõstratõis. ⁊ de hoc adducit aliquas ratiões. vt postea patebit in argumentis. Alia est opinio venerabilis dñi Alberti linconiensis Egidij de roma ⁊ alioꝝ dicentium ꝙ definitio passionis ⁊ nõ subiecti sit mediũ demõstrationis potissime. Et hoc ꝓbaꝛ autoritate ⁊ ratione. Primo autoritate phi. qui dicit vt ṗus patuit. ꝙ rõ ṗmi termini est mediũ in demõstratiõe. sed ṗmus terminus est maioꝛ extremitas ſm modũ loquendi phi in libro priorum. maioꝛ extremitas aũt in demonstratione est ꝓpria passio. ergo definitio ꝓprie passionis est mediũ in demonstratione potissima. Et hoc etiã patz ex exemplo phi ibi posito. vbi dr̄ ꝙ medium ad demonstrandũ eclipsim vel defectũ de luna est interpositio terre inter solem ⁊ lunam. Manifestũ em̄ est ꝙ interpositio nullo mõ est definitio subiecti scilz lune. sed est definitio ipsius ꝓprie passionis que est eclypsis ¶ Scd̄o etiam autoritate phi in ṗncipio de aĩa vbi dicit ꝙ ꝯgnitio eius ꝙ quid est subiecti vtilis est ad cognoscẽdas causas passionũ. si em̄ ipm̄ ꝙ quid est subiecti vtile est ad cognoscendas cãs. tũc ꝑ seipm̄ nõ est cã passionũ. et ergo per definitõem subiecti nõ potest demonstrari passio. sed ꝑ causam passionis. ad quã cognoscendã vtile est scire quid est subiecti. ¶ Ratione aũt ꝓbaꝛ sic. Primo q̄ꝛ demonstratio potissima fit per cãm essentialem rei demonstrate. sed cã essentialis rei demõstrate que est passio est definitio passionis. ergo definitio passionis est medium demõstrationis in qua passio ꝯcludiꝛ de subiecto. Minoꝛ pz. q̄ꝛ idem est quid seu definitio ⁊ cã rei essentialis. Secundo demonstratio potissima ꝓcedit ꝑ cãm ꝓpriam ⁊ adequatã. sed cã ꝓpria et adequata ipsius passionis nõ pt̄ esse nisi q̇dditas sua ⁊ non subiecti. g̊. Minoꝛ patz. q̄ꝛ definitio subiecti absolute accepti non est solũ causa vnius passionis sed pluriũ passionũ. vt definitio hoĩs que est animal rõnale nõ solũ est cã risibilitatis. sz etiam flebilitatis. ⁊ omniũ aliaꝝ passionũ que sunt in homĩe. Tercio illud qd̄ dz esse mediũ in demonstratõne potissima dz esse cã totalis ipsius ꝓprie passionis. sed definitio subiecti licz sit cã passionis nõ tñ est cã totalis. ergo Minoꝛ pz. q̄ꝛ aliq̇d passionis ex rebꝫ sui generis causaꝛ sicut ens ꝯstitutuz in genere accñtis. Et g̊ oportet in medio cognoscere ꝙ passio sit ex illis. et sic opꝫ ꝙ definitio passionis sit mediuz que dicat q̇d passionis ⁊ ꝓpter q̇d et ꝯcernat subiectũ qd̄ est cã. Quarto mediũ demõstratiõis potissime dz esse mediũ natura ⁊ positione. sz tale est definitio passionis ⁊ nõ subiecti. g̊. Minoꝛ ꝓbaꝛ. q̄ꝛ definitio passionis est ṗoꝛ passiõe ⁊ posterioꝛ subiecto. definitio vero subiecti est prioꝛ subiecto ⁊ etiam passione. et ergo illa nõ est positione medium.

Ar Idem nõ demonstrat seipsum. sed definitio passionis est eadẽ cũ passione. ergo definitio passionis nõ pt esse mediũ demõstratiõis potissime sed definitio subiecti. qr al's esset petitio pncipij. Solo. q duplex est definitio ppie passionis. Una est formalis que indicat qdditatẽ abstractam ipsius passionis fm q est spẽs sui pdicamenti. 7 illa dicit qd tm̃. 7 est eadẽ cũ ipsa passione. nec indicat esse inherentie passionis. sed solũ esse essentie. 7 ergo talis definitio nõ pt esse mediũ demonstrationis. Alia est definitio materialis passionis que indicat esse cõpletũ passionis p pncipia illud immutabiliter causantia. 7 sic definit passio ppie vt passio est Et talis definitio est duplex. Una est que accipit nomen subiecti cũ rõne aptitudinis sibi analoge pportionate. vt ista risibile est hõ aptus risui. Alia est que accipit definitionẽ subiecti cũ aptitudine sibi pportionata. vt ista risibile est aĩal ratiõale aptum natum ad ridendũ. Prima istarum definitionũ materialiũ nõ pt esse mediũ. qr mediũ nõ dz intrare cõclusionẽ. nec debet admitti nugatio in arte demõstrandi. sed secũda est verũ mediũ. qr illa dt qd 7 pter qd. qd subiecti. 7 pter qd inherentie passionis in subiecto. qd reqritur ad hoc q aliquid vere sit mediũ demõstrationis

Ar. Illud est mediũ demõstratõnis potissime qd est cã passionis 7 cõuertibile cũ ea. sed definitio subiecti est hmõi. ergo definitio subiecti est mediũ demõstratõis. Solo q licet definitio subiecti sit cã passionis 7 etiã cõuertibilis cũ ea quo ad supposita. non tñ est cõuertibilis quo ad causalitatẽ. qr vt dictũ fuit definitio subiecti nõ soluz est cã vnius passiõis sed pluriũ passionũ. Uel pt dici q subiectũ pt dupl'r cõsiderari. Uno mõ absolute vt qd pfectum intrinsece tm̃ p subalia sui generis. que sunt genus 7 drña. 7 hoc mõ subiectũ est pfectũ in rõne forme tm̃. 7 tũc definit definitiõe qdditatiua tm̃ que est dyalectica cassa 7 vana ad demõstrandũ passionem de suo subiecto. Alio mõ accipit vt qd pfectũ extrinsece p virtutem cãrum extrinsecarum ordinãtem esse subiecti ad actões 7 passiones. et subiectũ hoc mõ cõsideratũ est pfectũ in rõne forme 7 finis. qr opatio est finis rei. Et sic definit definitione explicante pter esse qdditatiuum aptitudines causales fm exigentiã actõis vel passionis in ordine ad quam definit tanq̃ ppria cã. Exempli grã. hõ qdditatiue sic definit. est aĩal rõnale. sed put est cã huius passionis que est risibile addit predicte definitioni aptũ natum ad ridẽdũ ¶ Et si querat. qualis est illa aptitudo. Dõm est q illa aptitudo est causalis seu originalis de genere sube 7 nõ cãta p modũ naturalis potẽtie accidentaliter 7 extrinsece ab aptitudine originali subiecti. Et sic loquẽdo de tali definitõe subiecti secũdo mõ cõsiderati pt dici indifferẽter q mediũ demõstrationis potissime sit definitio subiecti vel definitio ppie passionis. qr illa definitio finalis subiecti est eadẽ cũ definitiõe materiali passionis. Et si velint aduersarij dictũ suũ de tali definitõe subiecti intelligere tunc discordia non esset nisi vocalis

¶ Ex p quatuor genera causarum pt fieri demõstratio

Querit Quot sunt cause. Solo. q quatuor. scilz cã formalis que dt q quid erat esse. causa materialis qua posita nccẽ

est causatū poni. Causa efficiens q̄ p̄mo mouet ad effectū. ⁊ Causa finalis cuius gr̄a aliq̄d fit que etiā est mediū ad demōstrādū oēs alias.

Querit̄ Ad qd̄ ꝓpositum determinat hic pħus de causis Solo pħus iam determinauit de quid est ſm ꝙ est mediuȝ demonstrationis. sed quia medium et causa sunt vnum ⁊ idem. ergo etiā determinat hic de causis. Et ostendit qūo ꝑ quatuor genera causarum p̄t fieri demōstratio. q2 quelibet eaꝝ p̄t esse mediū demōstratōis

Ar̄ De causis determinare spectat ad physicuȝ. ergo male determinat hic pħus de causis. Consequēs pȝ. q2 ista sciētia nō est pħica et realis. sed tm̄ rōnalis Solo ꝙ cause pn̄t ꝯsiderari tripl̄r. Uno modo ſm ꝙ sunt p̄ncipia eēndi ⁊ fiendi rerū. ⁊ sic de eis determinare spectat ad phisicū. Alio° ſm ꝙ st̄ p̄ncipia entis inq̄ʒtū ens. ⁊ sic de eis detiare spectat ad metaphisicū. Tercio mō ſm ꝙ sunt p̄ncipia cognitōis ⁊ mediū demōstrationis. ⁊ sic de eis determinare spectat ad logicum. ⁊ sic de eis determinat hic pħus in proposito

Querit̄ Qūo debet hoc dictum intelligi. ꝙ causa materialis est qua posita necesse est causatum poni Solo pħi. ꝙ hoc non debet sic intelligi quasi si accipiatur vna ꝓpositio necesse sit ex ipsa aliquid sequi. quia ex vno nihil sequitur syllogistice. sed necessariuȝ est ad minus accipere duas ꝓpositiones. Et ergo debet sic intelligi. ꝙ si accipiantur due ꝓpōnes sic se habentes ꝙ ꝯmunicent in vno medio qd̄ est cā materialis tūc ex necessitate seq̄tur ꝯclusio necessaria

Ar̄ Materia posita potest effectus non poni. ergo male dicitur ꝙ materia posita necesse est causatum poni. Antecedēs probatur q2 materia est causa in potentia. Solo. ꝙ philosophus non loquitur hic de materia que est in potētia remota ad formā. sed de materia vltimo disposita. illa em̄ exn̄te nec̄e est sibi formā inesse. ⁊ sic sumit̄ materia quādo ponitur esse medium in demonstratione

Querit̄ Quomodo ostendit pħus ꝙ per quatuor genera causarum potest fieri demonstratio Solo. hoc ostendit dupliciter. quia primo ostendit quomodo contingit diuersos effectus demonstrari per diuersas causas. Secūdo qūo idem effectus potest demonstrari per diuersas causas

Querit̄ Qūo ostēdit pħus ꝙ ꝯtingit diuersos effectus demonstrari ꝑ diuersas causas Solo. hoc ostendit exēplarit̄. p̄mo de cā materiali. scd̄o de formali. tercio de efficiēte. ⁊ q̄rto de cā finali

Querit̄ Quod est exemplū de causa materiali. Solo. istud omnis medietas duoꝝ rectoꝝ anguloꝝ est angulus rectus. sed omnis triangulus in semicirculo descriptus est medietas duoruȝ rectorum angulorum. ergo omnis angulus in semicirculo descriptus est rectus. Aliud exemplum simile extra textum est. vt omne compositum ex contrarijs est corruptibile. sed homo est compositus ex cōtrarijs. ergo homo est corruptibilis

Querit᷑ Quod est exemplū de cā formali Sol'o dt phs q̄ h̄ idem exemplū qđ iam positū est p̄t aptari etiam ad cām formalem. ꝛ hoc p̱ definitōez recti anguli. qꝛ definitio explicat cām formalem. vt si sic dicat᷑. Omīs angulus cui ꝯuenit definitio recti anguli est rectus. sed angulo in semicirculo descripto ꝯuenit definitio recti anguli. g̊ est rectus. Minor ptʒ. qꝛ sic definit᷑ angulus rectus ab euclide. qñ recta linea supra rectā steterit duoq̄ȝ anguli vtrobiq̄ȝ fuerint equales vterq̄ȝ rect'erit lineaq̄ȝ linee supstans ei cui supstat ꝑpendicularis vocat᷑.

Querit᷑ Quod est exemplū de cā efficiente. Sol'o. istud. Si q̄rat᷑ ꝓpt' q̇d medoꝝ bellū est athenis Et rñdet᷑. qꝛ medi p̄mo inuaserūt sardos amicos atheniensiū. vñ p̄t demrātio sic formari. oī p̄us mouēti bellū rebellandū est. sed atheniensibꝫ p̄us illatū est bellum a medis. g̊ atheniensibꝫ ꝯtra medos rebellandū est. ibi eñ mediū qđ est bellū p̄ius illatū a medis est cā efficiens p̄mo mouens ad rebellandū

Querit᷑ Quod est exemplū de cā finali. Sol'o. q̄ istud ꝓpter quid aliq̇s ambulat post cenā. ꝛ rñdetur vt sanus fiat. et vult phs q̄ in his in quibꝫ cā efficiens est ꝓpter effectum vel finem p̄t finis ꝯcludi p̱ efficientem ꝛ econuerso efficiens p̱ finē. vt si sic arguat᷑. Omne faciens non eminere cibos in orificio stomachi est sanatiuū. sed deambulare post cenā facit nō eminere cibos in orificio stomachi ergo deambulare post cenam est sanatiuū. ibi est demonstratio per causam efficientem. Sed si sic arguatur. omne sanatiuum facit nō eminere cibos in orificio stomachi. sed deambulare post cenaȝ est sanatiuū. ergo facit nō eminere cibos in orificio stomachi. illa est econtra demonstratio p̱ causam finalem

Querit᷑ Quomodo ꝯparat phs istas duas causas ad inuicem scȝ efficientem ꝛ finalem. Sol'o. vult q̄ habeant se opposito mō quo ad fieri. qꝛ quādo procedit᷑ a causa finali tunc procedit᷑ ab eo qđ est p̄mum in intentione ꝛ vltimū in executione. sed qñ proceditur a causa efficiente tunc ꝓcedit᷑ ab eo quod est p̄mum in executione ꝛ vltimuȝ in intentione. Unde ꝯsueuit dici. q̄ quādo proceditur p̱ causam efficientē tūc procedit᷑ p̱ mediū qđ est p̄us via generatōis. sed quādo ꝓcedit᷑ p̱ causaȝ finalem tūc proceditur p̱ mediuȝ qđ est posterius via generationis. Prius eñ aliquis ambulat post cenam ꝛ tūc sequitur q̄ cibꝫ descendat ad fundū stomachi. et ex illo seq̇tur vlterius sanitas que est finis vltimus ꝓpter quē fit deambulatio post cenam.

Querit᷑ An iste due cause demōstrēt se inuicē sine hoc q̄ fiat circulus. Sol'o. q̄ sic. quia vtraq̄ȝ demonstratio ꝓcedit ex prioribꝫ. sed in diuerso ordine. qꝛ f̄m ordinem executionis causa efficiens est prior f̄m ordinem intentionis. sic econtra finis est prior efficiente vt prius patuit.

Ar̄ Medium debet verificari de minori extremitate. sed causa finalis vel efficiēs nō p̄t verificari de minori extremitate siue de suis ef

fectib⁹. ergo ꝑ cãm finalẽ vel efficientẽ nõ p̄t fieri aliqua demonstratio Mi noꝛ pȝ. qꝛ ille due cause sunt cause extrinsece Solo. licet ille due cause nõ possint verificari de suis effectib⁹ in recto. tñ bene in obliquo. vt pȝ ex exemplis ꝑus positis. ⁊ hoc sufficit

¶ Qũo idẽ effectus p̄t demõstrari ꝑ plures causas

Querit̃ Quõ ostendit ph̄s ꝙ idẽ effectus p̄t demõstrari ꝑ diuersas causas Solo. hoc ostẽdit ꝑ duo exempla Primũ est. vt si queraẗ ꝓpter quid lumen ꝑtransit pellem lucerne. hoc p̄t ostendi ꝑ duas causas. scȝ ꝑ cãm materialẽ ⁊ finalem. Per cãm materialẽ quia pellis lucerne est poꝛosa. vñ p̄t sic foꝛmari sylls. quicq̇d hȝ poꝛositates maioꝛes soliditatib⁹ terrestrib⁹ hoc p̄t ꝑ lumen ꝑtransiri. sed pellis lucerne est hmõi. ḡ pellis lucerne p̄t ꝑ lumen ꝑtransiri. Per cãm finalẽ p̄t hoc idem etiam ostendi. vt scȝ ambulantes in tenebꝛis nõ offendãt pedes Et p̄t sic foꝛmari demõstratio. Illud p̄t ꝑtransire pellem lucerne ꝓpter qd̕ nõ offendimus pedes de nocte sed ꝓpter lumen nõ offendimus pedes de nocte. ḡ lumen p̄t ꝑtransire pellẽ lucerne. ¶ Secundũ exemplũ phi est. vt si queraẗ ꝓpter q̇d est tonitruũ hoc p̄t ostendi ꝑ cãm materialẽ dicendo qꝛ est extinctio ignis in nube aquosa. Et etiã ꝑ cãm finalẽ dicendo vt terreanẗ ⁊ timeant hi qui sunt in tartaro. Et hoc ꝺm pytagoꝛicos. Unde attendendum est ꝙ phus in istis exemplis loquitur ꝺm opiniones antiquoꝛum magis q̃ꝫ ꝺm veritatem.

Querit̃ In quib⁹ ꝯtingit istud ꝙ idem effectus p̄t demonstrari ꝑ plures causas Solo phi. ꝙ vt in plurimum ꝯtingit in reb⁹ materialib⁹. ⁊ in his que sunt ꝑ naturã ꝯstituta. Et rõ illius est qꝛ i illis in quib⁹ res depẽdet ex plurib⁹ causis ibi idẽ effectus p̄t etiã ꝑ plures causas demonstrari. sed in his que sunt per naturã ꝯstituta res depẽdet ex plurib⁹ causis. ergo in illis effectus p̄t demonstrari ꝑ plures causas Minoꝛ ꝓbaẗ. qꝛ natura quedã facit ꝓpter finem. q̃dã etiam facit ex nccitate ꝑmaꝝ cãrum. Et talis nccitas est duplex. qꝛ vna est ꝺm ꝯditõem materie. alia ꝺm causam efficientẽ vel mouentez. Sicut exempli grã. lapis qñq̧ fertur sursum qñq̧ deoꝛsum. sed nõ ꝓpter eandẽ nccitatem. qꝛ sursum ferẗ ꝓpter nccitatẽ mouẽtis que est nccitas violentie. sȝ deoꝛsum ꝓpter nccitatez ipsius materie inq̃ꝫtum lapis hȝ grauitatem

Querit̃ Utrũ in his que fiũt ab arte sine ab intellectu pꝛactico possit idem effectus ꝑ plures causas demõstrari. Solo ꝙ ea que fiũt ab arte sunt duplicia. quia quedam sunt que nunq̧ fiunt frustra. hoc est sine causa finali. nec etiam fiunt ex necessitate materie sed semꝑ fiunt pꝛopter finem. vt domus vel imago. Quedam vero sunt que licȝ possint fieri ab arte. tamen etiam possunt fieri a foꝛtuna vel casu. Sicut exempli gratia. sanitas potest esse ab arte vel a foꝛtuna. vt si aliquis lepꝛosus ex impatientia lepꝛe comederet serpentem vt citius moꝛeretur. ⁊ ex esu tali sanetur. tunc sanitas eius esset a foꝛtuna ⁊ pꝛeter intentionem. Aliud etiam

est. vt si aliquis existens in domo ruinosa videat per artem domum illam debere cadere. et inde exeat ille per artem saluatus est. Sed si casu exeat et post exitum eius domus cadat. tunc saluatus est a fortuna. Iam ergo dicendum est ad quesitum quod in his que fiunt ab arte siue ab intellectu practico primo modo non potest effectus demonstrari per plures causas sed per vnam tantum scilicet per causam finalem. In alijs autem posset quidem argui ex fortuna. sed non potest effectus proprie nisi vno modo demonstrari. scilicet per finem vt sunt ab arte et non vt sunt a fortuna

¶ Quomodo in diuersis rebus diuersimode demonstratur per causam.

Queritur Utrum in omnibus rebus eodem modo demonstretur per causam Solutio. quod non sed diuersimode secundum quod cause et res sunt diuerse

Queritur Quotuplex est diuersitas causarum. Solutio. duplex Una est quod causarum quedam est simul cum suo effectu quedam vero non est simul. Alia diuersitas est. quod causarum quedam est per se producens effectum et semper. quedam vero non sed frequenter. Et secundum tales diuersitates causarum etiam diuersimode effectus demonstrantur per causam.

Queritur Quomodo demonstratur aliquid per causam que est simul cum effectu. Solutio philosophi. quod in illis semper sumitur eadem causa pro qualibet differentia temporis. Et ratio illius est. quia talis causa est causa sufficiens et completa. et ergo sicut necesse est quod quando causa est effectus sit. sic etiam necesse est quando causa fit effectus fiat. et quando causa est facta effectus sit factus. Et hoc declarat philosophus per duo exempla Primum est vt si queratur propter quid facta est eclypsis lune in preterito Respondetur. quia interpositio terre inter solem et lunam facta est in preterito. Et propter quid fit in presenti. Respondetur quia terra interponitur in presenti. Et propter quid fiet in futuro. respondetur quia terra interponetur in futuro ¶ Secundum exemplum est. vt si queratur propter quid est crystallus. Respondetur. quia aqua densata vehementer per defectum caloris solis est. ergo crystallus est. Et propter quid fuit. respondetur. quia aqua sic densata fuit. Et propter quid erit. respondetur quia aqua sic densata erit Unde patet quod in illis in quibus causa est simul cum effectu semper demonstrantur per vnam causam pro quolibet tempore

Queritur Quomodo demonstratur aliquid per causam que non est simul cum effectu. Solutio philosophi. quod in quibus causa non est simul cum effectu non potest effectus a priori demonstrari per causam sed oportet econtra a posteriori causam demonstrari per effectum. et hoc tam in his que fiunt secundum directum quam in his que fiunt secundum circulum

Queritur Quomodo probat philosophus quod in illis in quibus causa non est simul cum effectu effectus non potest demon-

strari a priori per causam Solo. hoc probat duabus rationib9. quarum prima sumitur ex parte temporis absolute. ⁊ potest sic formari. posito priori ſm tempus non est necessarium posterius poni. sed causa que non est simul cum effectu est prior ſm tempus suo effectu. ergo posita tali causa nõ est necesse effectum poni. ⁊ per consequens non potest ꝑ talem causam effectus a priori demonstrari. Maiorem probat philosophus. quia si posito ꝑori necesse essꝫ posterius poni. hoc vel esset ſm aliquod tempus determinatum vel indeterminatum. nullum illorum potest dici. ergo ⁊c̃. Non potest dici primũ. quia si posset syllogisari a priori facto ipsum posterius ſm tempus determinatum. tunc posset ꝯcludi. ꝙ quia verum est dicere hoc factũ esse quod est prius. ꝙ etiam verum sit dicere hoc factuꝫ esse quod est posterius. vt si verum sit dicere. infirmus bibit medicinam ꝙ etiam verum sit dicere infirmus sanatus est. sed hoc non sequitur. quia potest dari aliquod tempus in quo verum est eum bibisse medicinam. ⁊ tamen nõdum eẽ verum eum sanatum esse. sicut in tempore intermedio inter sumptionem medicine ⁊ sanitatem adeptam Non p̃t etiã dici secũdum. scilꝫ ꝙ posito priori necesse est ponere posterius ſm tempus indeterminatũ. quia non sequitur iste bibit medicinam. ergo sanabitur. Et ratio est. quia causa que ex necessitate debet inferre effectuꝫ illa debet esse simul cum effectu ⁊ debet accipi vt medium eiusdem generis cum effectu. Sed quãdo sic arguitur iste bibit medicinam. ergo sanabitur. vel hoc est factuꝫ. ergo illud fiet. non accipitur medium eiusdem generis. ergo ex tali causa non sequitur effectus de necessitate. Maior patet ex prius dictis. quia ad probandum de necessitate aliqua facta esse in preterito accipitur pro causa ⁊ medio aliquid quod est in preterito. Et ad probandum aliqua fore vel fieri in futuro accipitur pro causa aliquid quod est in fieri vel in futuro. Et ad ꝓbandum aliqua eẽ in p̃senti accipitur ꝓ causa aliquid quod existit in presenti. Minor patꝫ. qꝛ in illis vnũ est ꝑ̇us ⁊ aliud posterius ¶ Secũda rõ sumit̃ ex parte tꝑis medij. Et stat rõ in hoc sicut ex ꝑte tꝑis absolute ꝯsiderati nõ p̃t syllogisari a ꝑ̇ori ad posterius. nec ſm tempus determinatũ nec indeterminatũ. ita nec ex ꝑte tꝑis intermedij ꝯtingit accipe aliquod determinatũ vel indeterminatũ in quo posset ꝯcludi posterius ex ꝑ̇ori. qꝛ in toto tꝑe intermedio falsũ est dicere posterius esse ⁊ tñ verum est ꝑ̇us ꝓcessisse. vt falsum est dicere in tꝑe intermedio inter sumptionẽ medicine ⁊ sanitatẽ istum sanum esse ⁊ tñ verũ est ꝙ sumpsit medicinam

Querit̃ Que est illa questio quam pħus occasione dictorũ mouet in textu. Solo ꝙ ista. vtrũ in his causis que non sunt simul cũ suis causatis cadat tempus mediuꝫ inter causata ⁊ causas hoc est vtrum huiusmodi cause ⁊ effectus sese ꝯsequantur in tempore continuo vel non. Et hoc est necessarium scire demonstratori. quia si non esset continuatio in huiusmodi causis tũc non esset deuenire ad aliquod immediatum. quia semper inter duo nunc discontinua est accipere aliquod medium. ⁊ ergo si illud nunc in quo est effectus non sit continuum ad illud nũc in quo est causa tunc erit in medio accipe aliquid quod sit causa media ⁊ hoc ibit in infinitum

Queritur Quomodo soluit phus istam questionem. Solo. pmo pmittit vnu notabile et tunc soluit. Notabile est istud q fieri non pt psequenter se habere vel esse ptiguu ad factu esse. nec vnu factu esse pt esse ptiguu cu alio facto esse. Ro pmi est. qr sicut se hz linea ad pucta. ita se hz fieri ad factu esse. sed linea no pt se psequenter habere ad pucta. g etia fieri no pt psequeter se habere ad factu esse. Maior pz a sili. qr sicut linea est diuisibilis et pucta indiuisibilia. ita etia fieri est diuisibile et factu esse indiuisibile. Sed minor pbatur. qr illa dicutur psequeter se habere inter que non est mediu eiusde generis. sed hoc no pt esse de linea et pucto. qr in linea sunt infinita pucta. Ro secudi est. qr vnu factu esse se habet ad aliud factu esse sicut pimctum ad puctum. sed duo pucta no possunt cosequenter se habere. g nec vnu factum esse ad aliud. Minor pz p phm sexto phisicor. Illo g notabili pmisso dr ad questionem q in illis causis que no sunt simul cum suis causatis cadit tempus mediu inter causata et ipsas causas. qr in talibus facti non est causa facta. nec futuri causa futura. sed hoc quod fit habet causaz pterita. et hoc qd futuru est hz causam psentez. vt sanitas que modo fit in tali corpore habet p causa potione que in pterito facta est. Et ergo in talibus sicut dictu est dz argui a posteriori ad prius. et hoc qd est principium ad arguedu. et non ptingit ire in infinitu. qr ptingit a parte posteriori in talibus accipere aliquod immediatu quod est vltimu factu esse. incipiedo ab vltimo posteriore. Et hoc declarat phus exemplariter. vt qr incisio lapidis est ante factione fundameti. et factio fundamenti ante factoem domus. incipiedu est arguendo ab vltimo. vt qr domus est facta. fundamentu est factum. et quia fundamentum est factu lapides sunt incisi. Et hoc vltimu a parte posteriori est imediatum. qr no habet mediu posterius p quod possit pbari.

¶ Et circa hoc notandu est sm Egidium de roma q illud imediatum a quo arguimus in talibus est posterius et prius posterius in essendo. sed prius in syllogisando

Ar. Videt q in talibus nuncq sit deuenire ad imediatuz. g hoc qd iam dictu est est falsum. Ans pbat. qr in quolibet fieri sunt infinita facta esse. vt patuit. g semp erit accipe aliqd mediu inter duo facta esse. et per pseques nihil erit ibi imediatu. Ad illa cauillatoem rndet phus. q quis sint infinita facta ee respectiua in ipso fieri. tn e dare vltimu factu ee simplr et g est deuenire ad aliqd imediatu. qr e deuenire ad aliqd qd imediate se hz ad ipm nuc qd est pmu in syllogisando. et vltimu in essendo. Et sicut ia dictum est de eo quod factuz est in pterito. ita similiter dicendum est dicit phus de eo quod factum erit in futuro

Queritur Quomodo dz demrari et sumi mediu in his q fiut sm circulu. Solo. in illis dz demrari etia a posteriori. sicut iam dctm est. Et ro est. qr in illis q sm circulu fiut et generant est qda puersio circularis p hoc q a pmo generato deuenit ad vltimu. et iteru ab vltimo redit ad pmu. Exepli gratia. vt terra depluta necesse est vapore fieri. vapore autez facto nce est fieri nubem. et facta nube. nce est fieri pluuiam. et p cosequens terram fieri deplutam. Et hoc scilicet terram esse deplutam. erat quod

assumptũ fuit in ꝑncipio ad concludendũ generatõnem vaporis .⁊ sic infert cõclusio ex ꝑncipio ⁊ iterũ ex conclusione ꝑncipiũ. Et ꝰ patet ꝙ demõstratio in talibus ꝑ circulũ vadit.

Arĝ Demonstratio circularis est supius ꝓhibita .ꝰ male dr̃ hic ꝙ demonstratio in talib9 per circulum vadit. Solutio demonstratio circularis que est circularis simpliciter illa est ꝓhibita .sed nõ demonstratio que est circularis ſm quid qualis fit in ꝓposito.qꝛ hic nõ fit ꝓcessus ab eodem ad idem simpliciter ⁊ in numero.sed solum ad idem specie quia pluuia que fit ex nube non est eadem in numero.cum illa ex qua prius factus fuit vapoꝛ sed solum eidem in specie.

Queritᷣ Quõ diuersimode demonstrat̃ ꝑ causam in his que sꝑ semꝑ ⁊ que sunt frequenter. Solõ in his que sunt sꝑ fit demonstratio ꝑ causam que est vl̃r ⁊ semper . Et hoc satis patet ex prius dictis.Sed in his que nõ sunt sꝑ ſʒ freq̃nter.sicut est hoc ꝙ hõ masculus generat masculũ hoc em̃ non fit semꝑ sed frequenter ibi dʒ fieri demõstratio ꝑ mediũ ꝙ est cã vt freq̃nter. Et rõ illius ẽ .qꝛ si detur oppositũ scʒ ꝙ ad ꝓbandũ cõclusionẽ que est vt frequẽter sumatur mediũ qđ est vl̃r et semꝑ de quo maioꝛ extremitas p̃dicet̃ vl̃r ⁊ semꝑ ⁊ ip̃m p̃dicet̃ de minoꝛe extremitate tũc sequit̃ ꝙ etiã maioꝛ extremitas vl̃r ⁊ sꝑ p̃dicabit̃ de minore in cõclusione.⁊ sic cõclusio que supponit̃ esse vt frequenter erit vt semꝑ quod implicat dicere.

De modo inuestigãdi ip̃m ꝙ quid est ſm veritatem

Queritᷣ Circa secundã partẽ istius capituli quõ docet ph̃s inuestigare ip̃m ꝙ quid est. Solutõ ꝑmo ꝑmittit vnã diuisionem ꝑ quã oñdit qualia debeant esse ex quib9 debet cõstitui ipsuʒ ꝙ quid est siue definitõ.Secũdo docet modũ illa inuestigandi

Queritᷣ Que ẽ illa diuisio quã ph̃s ꝑmittit Solutio ista Q̃ eoꝝ que p̃dicant̃ vl̃r de aliquo quedã sunt in plus ita ꝙ etiam insunt aliȷ̃s eiusdem generis sed nõ extendunt̃ extra genus eius de quo predicant̃.Alia vero sunt que sunt in plus.ita ꝙ p̃dicent̃ etiã de aliȷ̃s alterius generis.Exemplum primi est vt impar respectu ternariȷ̃. Exemplum secundi est vt ens respectu ternariȷ̃.

Queritᷣ Jam qualia debent esse illa ex quib9 debet constitui ip̃m ꝙ quid est. Solutio dñt esse talia p̃dicata que in pl9 se hñt ita tñ ꝙ nõ extendant extra genus ipius definiendi.

Queritᷣ Quis est modus seu via inuestigandi ip̃m ꝙ quid est. Solõ est duplex modus seu via.scʒ via cõpositõnis et via resolutionis.

Arĝ Est etiam aliqua via diuisionis. ꝰ sunt plures ꝙ̃ due vie seu modi inuestigandi ip̃m ꝙ quid est. Solõ ꝙ via diuisionis nõ est distincta a via cõpositõnis.quia diuisio in compositõnem finaliter oꝛdinat̃ Uel põt dici ꝙ sunt vna ⁊ eadeʒ via dr̃ñtes solũ ꝑ respectus ad diuersos

terminos q̇a in ordine ad terminũ ad quẽ qui est species vocatur via com positõnis.sed in ordine ad terminũ a quo est gen⁹ sic vocaẗ via diuisiõis.

De via compositionis

Querit Quõ docet pħus inuestigare ipm ꝙ quid est ꝑ viam cõpositõnis. Solutio dupliciter .q2 primo docet inue/stigare definitõem speciei specialissime.scđo definitõem speciei subalterne

Querit Quõ docet inuestigare definitõnem speciei specialissime per viam cõpositõnis. Solutio dicit ꝙ debemus ꝑmo videre in quo genere sit res definienda ⁊ tunc descendere ꝑ diuisionẽ oppositaꝝ differentiaꝝ quousq3 tot accipianẗ quoꝝ vnũquodq3 sit in plus et oĩa simul sumpta conuertibilia cũ definito. Exemplũ est vt ternarius sic definiẗ ꝙ est numerus impar vtrobiq3 ꝑmus que definitio sic colligiẗ. Nã numerus vel est par vel impar.sed manifestũ est ꝙ ternarius non est nu/merus par.ergo est impar. Et ꝯñter oĩs numer⁹ vel est vtrobiq3 ꝑmus vł non.ternarius aũt est vtrobiq3 ꝑm⁹. Et iterũ oĩs numer⁹ vł est alio nume ro mensurat⁹ vel non ternarius autē nõ ẽ alio numero mensuratus Pre terea ꝯsequenter omnis numerus vel est ex numeris compositus vel nõ et constat ꝙ ternarius non est ex numeris compositus hec ergo ad inuicem collecta constituunt definitõnem ternarij que diciẗ ꝙ ternarius est numer⁹ impar vtrobiq3 primus nullo numero cõmensuratus ⁊ incõposit⁹ cuius definitõnis quelibet particula habet se in plus q̃3 ternarius quia impar cõ uenit quinario septenario ꝛc̃. Et esse vtrobiq3 primũ in numero non cõmẽ surari ⁊ ex numeris non componi conueniunt etiam binario sed omnia il/la simul collecta nulli cõueniunt nisi ternario.

Querit Utrum illa predicata predicentur vniuersaliter ⁊ ex ne cessitate de ternario. Solutio ꝙ sic. Et ratio est quia illa que predicantur in quid illa predicantur vniuersaliter ⁊ ex necessitate. sed ista predicata sic collecta ꝑdicanẗ in q̇d de ternario.g̃.

Querit Utrum illa predicata sic simul collecta constituant de/finitõnem ternarij. Solutio pħi ꝙ sic. Et ratõ illius est quia hoc totum numerus impar vtrobiq3 primus predicatur in quid de ternario.ergo vel predicatur vt eius definitio.vel vt genus sed non vt genus.quia tunc hoc totum non esset conuertibile cum ternario quod fal/sum est.ergo sequitur ꝙ predicatur vt definitio de ternario. Et per conse/quens illa predicata sic simul collecta constituunt definitionem ternarij. Et sicut hic diciẗ de ternario ita siłr dicendũ est de quolibet alio definito

Querit Quomodo debet hoc intelligi ꝙ quelibet pars defini/tionis debet esse in plus definito.sed tota definitio con

uertibilis cum eo cum tamen Aresto. septimo metaphysice dicat opposi-
tum. quia ibi dicit q differentia vltima est conuertibilis cum definito.
Solutio Alberti hic in cōmento. Q si diuisio generis per differentias
deduceretur vsq ad atoma que vlterius ꝑm formam sūt indiuisibilia tūc
oporteret q vltimū predicatū scz differentia vltīa esset conuertibilis cū spe-
cie seu cum definito. Sed quia differentie vltime prout sunt diuisiue sunt
nobis innominate. ⁊ differentie cōmuniores nominate. Ideo hic dicitur
q inter differentias nominatas quelibet cōmunior est specie specialissima
definita omnes tamen simul collecte conuertibiles cum ea. Alij sic dicūt
q duplex est definitio. quedam que datur per essentialia debite ad se inui
cem ordinata per modū actus ⁊ potentie. Et de illa intelligitur dictū phi
septimo metaphysice. Alia est que datur per circūlocutionem essentialiuz
per quedam accidentalia. Et de illa debet intelligi quod hic dicit. quia om
nia accidentalia diuisim accepta sunt in plus sed simul accepta faciunt de
finitōnem conuertibilem cum definito. Exemplum huius extra textum
est de ista definitōne hominis qua dicit homo est animal gressibile bipes
non alatum. ibi enim quelibet pars est in plus sed tota definitio est conuer-
tibilis. Et iste est modus dicendi Egidij de roma in suo cōmento.

Queritur Quomodo docet phus inuestigare definitōnez speciei
subalterne per viam compositōnis Solutio dicit q
si volumus definire speciem subalternam tunc debemus illam speciē sub-
alternam quā volumus definire seu illud genus diuidere in species speci
alissimas. Et tentare definire illas species specialissimas ꝑm modū definiē
di iam traditum de specie specialissima in pcedentibus. Et postq omnes
illas species specialissimas definiuerimus debemus videre qd sit genus cō
mune in quo omnes ille species conueniunt. quia illud debet esse genus po
nendum in definitōne speciei subalterne. Et genere sic accepto debemus vi
dere ad proprias passionēs hoc est ad differentias. primo ad cōmunes que pri
mo genus diuidunt postea ad proximas que proxime diuidunt genus. Et
compositis omnibus illis differentijs sic genus diuidentibus ⁊ subdiuidē
tibus vsq ad indiuisibilia specie debemus colligere cōmunes differētias
omnibus specialissimis conuenientes. Et tunc addere illas generi prius
accepto tunc habebimus definitōnem speciei subalterne. Exemplum hu
ius est vt si velimus definire lineam debemus diuidere eam primo in suas
species specialissimas scilicet in lineam rectam. curuam ⁊ circularem. Et
definire omnes illas species. vt dicendo sic linea recta est longitudo sine la
titudine cuius medium non exit ab extremis. Linea curua est longitu-
do sine latitudine cuius medium exit ab extremis ⁊ in idem punctum nō
recuruatur. Et linea circularis est longitudo sine latitudine cuius mediuz
est punctum a quo omnes linee dicte ad circūferentiā sunt equales. Et
illo facto debemus videre quid sit genus in quo omnes ille species conue-
niunt vtrū scz sit quantitas vel qualitas ⁊ genere accepto qd est quantitas debe-
mus videre ad differentias in illis definitōnibus positas que scz sint ille in quibus

omnes ille definitõnes ꝯueniũt oẽs eñ ꝯueniũt in hoc ꝙ quelibet est longitudo sine latitudine sꝫ in alijs posterius additis differunt Et tunc debemus omnes illas dr̃as in quibꝰ ille definitõnes conueniũt cõiungere cũ genere prius accepto dicendo sic linea est q̃titas cõtinua longitudo sine latitudine. Et hec est vera ars inueniendi definitõnem speciei subalterne

Arᵍ Videtᷣ ꝙ diuisio generis ꝑ dr̃as ĩ species non sit vtilis ad inueniendum definitõnem. ergo iste modus uel ista via iam tradita non ẽ cõueniens. Añs ꝓbatur. quia pħs superius enumerauit diuisionẽ inter vias inutiles. Solutio ꝙ argumentũ ꝓbat bene ꝙ diuisio vel via diuisiua nõ sit vtilis ad syllogisandã ipm ꝙ quid est de eo cuius est vt prius dictum fuit tamẽ diuisio vel via diuisiua est bene vtilis ad inuestigãdũ ipm ꝙ q̇d est seu ad colligendũ elementa seu partes definitionis que sunt genus ⁊ differentia. ⁊ hoc qđ hic dicitᷣ.

Queritᷣ Quid intelligit pħs ꝑ ꝓprias passiones qñ dicit ꝙ accepto gñe debemꝰ speculari ꝓprias passiões. Soᵒ alb. ꝙ ꝑ ꝓp̃as passiões ĩtelligit hic dr̃as. qꝛ dr̃e se hñt ad genꝰ sicut ꝓprie passiones ad suũ subiectũ q̇a sunt essentiales q̃litates ipius generis sicut ꝓprie passiones sunt qualitates ipius subiecti. Alij vero dicũt ꝙ per ꝓprias passiones intelligit pħs ꝓprietates que insunt subiecto definiendo qꝛ ille sunt signa manifestãtia formas ꝓprias specieꝝ. Et ergo ad illas oportet speculari vt cognoscamus ea que querimus ꝑ definitõne ꝯstituenda fm ꝙ dicitᷣ pmo de aĩa ꝙ accidentia illa ꝓpria magnã partem conferunt ad cognoscendum ꝙ quid est.

Queritᷣ Quot sunt que oportet caueri circa hũc ꝓcessum inuestigatõnis definitõnis. Soło pħi ꝙ duo. Primũ est ne partes definitõnis inordinate locentᷣ. q̇a multũ differt q̇d prius ⁊ quid posterius ponatᷣ. inter elemẽta definitõnis debet eñ genus p̄poni ⁊ deinde debet poni dr̃a cõior ⁊ postea alia differentia minus cõmunis ⁊ sic ꝯñr vsqꝫ ad dr̃am vltimã q̇a si dr̃a p̄poneretᷣ ⁊ genus posterius vel poneretᷣ inter differentias tunc cõmitteretᷣ nugatio vt patet sic dicendo. homo est bipes aĩal mãsuetũ ibi eñ cõmittitᷣ nugatio sed si sic dicatᷣ homo est aĩal bipes mansuetũ tunc bene est assignata definitio.

Secundũ est ꝙ oportet cauere ne aliquid requisitoꝝ ad definitõnem omittatur. q̇a al's definitio esset diminuta. Et ad hoc vtilis est diuisio dicit pħs puta ꝙ genus diuidatᷣ ꝑ debitas differentias ⁊ imediatas. q̇a si genꝰ diuideretᷣ ꝑ differentias indebitas vtputa ꝑ differentias inferioris generis tunc totum tale genus nõ euacuabitᷣ ꝑ tales differẽtias. Exempli gratia Si sic diuideretᷣ aĩal ꝙ omne aĩal aut est totũ pennatũ aut est pennis diuisum illa non est diuisio sufficiens aĩalis q̇a multa sunt aĩalia que nec sũt tota pennata nec etiam pennis diuisa. sed est soluꝫ diuisio aĩalis volatilis Sed si sic diuideretᷣ aĩal ꝙ omẽ aĩal vel est rõnale vel irrõnale tũc diuisio esset sufficiẽs ⁊ bona qꝛ tũc totũ diuisum ꝯtinetᷣ sub mẽbris diuidentibꝰ.

Queritᷣ Quid intelligit pħs hic per aĩal totum pennatũ. ⁊ q̇d per aĩal pennis diuisum Solutio ꝑ aĩal totũ pẽnatũ

intelligit aīal qd̄ hȝ alas integras ⁊ ꝯtinuas sicut vespertilio. sed ꝑ animal pennis diuisum intelligit aīal cuius ale distinguūtur ꝑ diuisas pennas .si-cut coruus vel pica.

Querit̄ Quot fuerūt errores antiquoꝝ quos excludit ph̄s circa p̄dicta Solo. ꝙ duo. Primus fuit Eracliti ⁊ disci-puloꝝ eius. qui dicebāt ꝙ nihil posset sciri ꝑ definitōem nisi cognoscerētur oēs drn̄e quas hȝ vnūqdq; ad alia. ⁊ nisi cognoscerētur etiā omnia alia. Et motiuū eoꝝ fuit istud. qꝛ vnūqdq; est idē cū illo a quo nō differt drn̄a et a quo differt est alterū. ⁊ ḡ si debȝ aliq̄d determinate cognosci vt distinctū ab alijs optet oēs drn̄as alioꝝ cognoscere

Querit̄ Quō excludit ph̄s illū errorē. Solo. p̄mo interimit errorē q̄ꝫtum ad hoc ꝙ dictū est ꝙ illud a quo aliq̄d dif-fert est alterū ab eo. essentialiter. hoc eīn falsum est ꝙ multe sunt drn̄e reruȝ eiusdē spēi que non sunt per se ⁊ essentiales. sed tm̄ accn̄tales. ⁊ ille nō faci-unt diuersitatē essentialē sed accidentalē tm̄. ¶ Secūdo reprobat istū errorem q̄ꝫtum ad hoc ꝙ dictum est ꝙ ad cognoscendū aliquid ꝑ definitioneȝ optet oēs drn̄as alioꝝ cognoscere. Et dicit ꝙ hoc nō oportȝ. sed sufficit ꝙ ille qui vult definire diuidat genus in oppositas drn̄as sic ꝙ omne qd̄ cō-tinet̄ sub diuiso ꝯtineatur etiā sub altero membroꝝ diuidentiū. ⁊ tūc acci-piat illud quod vult definire sub altero illorum membroꝝ ⁊ cognoscat ꝙ illud membꝝ sit drn̄a ꝯstitutiua eius. ⁊ nihil refert vtrum sciat vel nesciat de quibꝫ rebꝫ predicetur alia drn̄a opposita vel alie differētie. Exempli gra-tia. si diuidatur aīal in rationale ⁊ irrōnale ⁊ accipiatur ꝙ homo ꝯtineatur sub rōnali tūc nō requirit̄ ꝙ sciat̄ de quibꝫ p̄dicet̄ irrōnale. vel quō illa de q̄-bus irrōnale p̄dicat̄ a se inuicem differāt

Querit̄ Quis fuit secūdus error Solo. secūdus error fuit q̄-rūdam dicentiū ꝙ qn̄ inuestigat̄ definitio ꝑ diuisionem tūc debet peti an totū diuisum ꝯtineat̄ sub membris diuidentibꝫ. ita ꝙ sa-tis euacuet̄ diuisum ꝑ membra diuidentia

Querit̄ Quō excludit ph̄us illum errorem. Solo. dt ꝙ non oportȝ hoc petere si diuisio sit data per opposita immediata. quia tunc nccāriū est ꝙ totū diuisum euacuetur ꝑ mēbra diuidētia

Querit̄ Quot sunt que oportȝ obseruare in inuestigatione de-finitionis per viam diuisionis. Solo. ꝙ tria. Primum est ꝙ per diuisionem solum accipiantur illa que predicantur in eo ꝙ q̄d est id est substantialiter de definito. Secundum est ꝙ partes debite ordinentur. Tercium est ꝙ omnia accipiantur que pertinent ad ꝙ quid est ita ꝙ ni-hil omittatur.

Querit̄ Quō possunt illa tria obseruari Solo ph̄i. ꝙ p̄mum obseruat̄ ꝑ hoc ꝙ homo p̄t inducere syllogismos osten-dentes ꝙ illud ꝙ assumitur insit definito essentialiter ⁊ in quid. Secūduȝ obseruatur ꝑ hoc ꝙ illud preponitur qd̄ est ꝯmunius ⁊ qd̄ ad alia posteri-us accepta ꝯsequitur. ⁊ hoc est genus. sicut patet cuȝ dr̄ homo est animal

gressibile bipes. ibi aial debet preponi. qr ipsuz est quod ad alia consequitur in bona ꝯsequentia. quia bene sequitur gressibile bipes est. ergo animal est Et idem modus debet etiam obseruari in ordinatione aliorum. scz differentiarum. ita ꝙ illa semper preponatur que est ꝯmunior ꝛ que ad alias in bona ꝯsequentia ꝯsequitur. Tercium vero obseruatur per hoc ꝙ accipiũtur ꝑmo ꝑme differentie sub quibꝫ ipsum diuisum vniuersaliter cõtinetur. ꝛ q̄ vniuersaliter euacuant naturã ipsius diuisi. Et postea sumit hoc mẽbrum per quod intendimus definire. ꝛ diuiditur iteruz ꝑ drñas ꝓprias quousqꝫ deueniat ad vltimã drñam post quã nõ ꝯtingit vlterius diuidere.

Querit Utrum ista tria. seu iste tres cõditiones sufficiant ad inuestigandũ definitionem Solo phi. ꝙ sic. Et rõ est. quia si p̄dicte ꝯditiones obseruentur tũc definitio non habebit aliquod superfluum nec diminutũ. ꝛ ergo illa tria obseruata sufficiũt. Añcedens probatur. ꝑmo ꝙ definitio non habebit superfluũ per primam ꝯditiõem. que dicit ꝙ in definitione solum debent accipi illa que p̄dicantur in quid de definito. Secũdo scz ꝙ non habebit aliquid diminutũ probatur. quia si haberet aliquid diminutum vel hoc esset genus vel differentia. non genus vt patet per secũdam ꝯditionem que dicit ꝙ genus debet esse primũ sumptũ in definitione. Nec differentia. vt patz per terciam ꝯditionem. que dicit ꝙ diuisio debet fieri quousqꝫ deueniatur ad vltimam differentiam post quã non est alia

De via resolutionis

Querit Quõ docet phs inuestigare ipm ꝙ quid est ꝑ viam resolutionis Solo. ꝑ istam viam ſm dñm Albertuz ꝛ alios expositores ꝯmuniter nõ docet phs inuestigare definitionẽ subiecti sed definitiõem proprie passionis. Et consistit ars in hoc ꝙ si volumus definire aliquam propriam passionem tunc debemus intẽdere ad indiuidua similia ꝛ indifferentia specie que ſm vnam rationem illam passionem participant ꝛ videre quid omnia illa indiuidua idem habent ſm ꝙ inest eis illa passio. Postea debemus respicere ad alia indiuidua que cum indiuiduis primo consideratis sunt in eodem genere ꝛ specie quibꝫ illa passio inest ſm aliam rationem. ꝛ videre etiam quid omnia illa habent idem Et illo facto debemus videre in omnibꝫ tam in istis q̄ꝫ in illis vtrum sit aliquod idem quo illam passionem participant. Si sic tunc illud idem ex omnibꝫ singularibꝫ resolutum ꝛ congregatum ad vnam ꝯmunem rationem erit definitio ipsius proprie passionis. Si vero consideratis omnibus indiuiduis ꝛ his quibꝫ ſm vnã naturam inest. ꝛ his quibꝫ inest ſm plures non possimꝰ per resolutionem venire in vnam rationem sed in duas rationes vel plures. tunc manifestum est ꝙ passio definienda que queritur nõ est vna. sz est plures ſm rem ꝛ rationem

Querit Quomodo declarat phus hanc viam inuestigandi Solo. per exemplum de magnanimitate. vt si vellẽ

mus querere per definitionem quid est magnanimitas primo debemus videre ad quosdam magnanimos ꝯsiderando quid habent ꝯmune ſm ꝙ dicũtur magnanimi. vtputa ad Herculem Achillem ⁊ Ayacem. ⁊ inuenimus ꝙ dicũtur magnanimi ſm hoc ꝯmune quod est non tolerare iniurias. quod patet ex eorum effectibꝫ. quia Hercules non potens tollerare iniuriam dimicauit. Achilles ꝓpter eas insaniuit. et Ayax seipsum interfecit. Post hoc debemus respicere ad quosdam alios magnanimos non per illam rationem. sed per aliam. puta ad Lizandrum ⁊ Socratem ⁊ videre quid ꝯmune ipsi habuerũt. ⁊ statim videm⁹ ꝙ dicũtur magnanimi ſm hoc ꝯmune quod est equaliter se habere in prosperis ⁊ aduersis Tunc cõsequenter accipiemus illa duo scꝫ non posse tollerare iniurias ⁊ equaliter se habere in prosperis ⁊ aduersis. ⁊ videmus si sit eis aliquid cõmune. ⁊ si sic tunc in hoc consistet definitio magnanimitatis. vt si dicamus ꝙ vtrũqꝫ cõtingit propter hoc ꝙ aliquid reputat se dignum magnis. quia ex hoc prouenit ꝙ aliquis non potest tolerare iniurias. ⁊ etiaꝫ ꝙ equaliter se habet in prosperis ⁊ aduersis. Et ergo quarto ethicorum sic definitur magnanimitas ab Arestotele. ꝙ est virtus qua quis se dignũ magnis reputat dign⁹ existens. et hoc additur notanter (dignus existens) quia si non esset dign⁹ tunc non esset magnanimitas sed p̄sumptio. Et ista definitio equaliter cõuenit p̄dictis. Si aũt nihil ꝯmune inueniret̃ illis duobꝫ acceptis. tũc non esset vna spẽs magnanimitatis. sed due. ⁊ ergo nõ posset etiaꝫ de illis dari vna ꝯmunis definitio sed plures.

Querit̃ Quare dicitur in ista via ꝙ oportet inuestigantes ꝙ q̇d est peruenire ad aliquod ꝯmune Solo. ratio illius est quia oportet omnem definitionem dari de aliquo in vniuersali. ⁊ non ſm ꝙ consideratur in particulari hoc vel illo. Et hoc patet exẽplariter de medico. Medicus em̃ non definit quid sit sanum in particulari vt in hoc vel illo. sed definit sanum in vniuersali et simpliciter quo ad omnes. vel distinguit sanum ſm diuersas spẽs dicendo hoc est sanum colericis, hoc est sanum flegmaticis. ⁊ sic de alijs

Querit̃ Q̃uo proceditur in hac via Solo. p̄cedit̃ a singularibꝫ ⁊ minus ꝯmunibꝫ ad magis ꝯmunia. vt patuit. ⁊ ergo ista via vocatur proprie via resolutionis. q̄ resolutio est a posterioribus ad p̄ora. ⁊ ab effectibꝫ ad p̄ncipia.

Querit̃ Utrum ille processus sit conueniens. Solo phi ꝙ sic. Et hoc propter duo. Primo em̃ est cõueniens propter facilitateꝫ q̄d sic ostenditur. quia facilius est definire singulare ⁊ min⁹ ꝯmune. q̄ꝫ vniuersale ⁊ magis ꝯmune. ergo ista via est conueniẽs propter facilitatem. Minor patet. quia in vniuersalibꝫ latent plures equiuocatões q̄ꝫ in singularibꝫ. Secũdo etiam est ista via ꝯueniens propter euidentiam Et ratio est. quia aliquis non potest deuenire definiẽdo ad notitiam ignoti. nisi per notitiã noti. sed singulare ⁊ minus ꝯmune est notius q̄ꝫ vl̃e ⁊ equiuocatio est in singularibꝫ magis manifesta

Querit̃ Utrũ definitio possit dari ꝑ metaphorã. Solõ phi ꝙ nõ. Et rõ illius est. qꝛ si ꝑ metaphorã possꝫ dari defi nitio tũc etiam ꝑ metaphorã possꝫ fieri demõstratio. sed ꝑ metaphorã non p̄t fieri demõstratio. ğ nec definitio. Maioꝛ patꝫ qꝛ definitio est medium demõstratõis. Sed minoꝛ ꝓbať. qꝛ metaphora accipiť ſm aliqđ ſiłe. iã nõ opoꝛtꝫ ꝙ illud qđ est siłe quo ad aliq̇d vel quo ad vnũ sit siłe quo ad om̄ia et ğ qꝛ demõstratio dꝫ dari ꝑ vłia. ⁊ q̃ sunt talia quo ad oĩa demõstratio nõ potest dari per metaphoram

¶De modo inuestigandi ipsum propter quid

Querit̃ Quid vocatur hic ꝓpter quid Solõ. ꝓpter q̇d vocat hic cã ꝓpria ꝓpter quã passio aliqua inheret subiecto.

Querit̃ Quõ docet phs inuestigare ipsum ꝓpter quid. Solõ per triplex medium. Primo ꝑ ꝯmune vniuocũ. Secun do ꝑ ꝯmune innoĩatũ. Et tercio ꝑ ꝯmune analogũ

Querit̃ Quõ phs docet ipm ꝓpter q̇d inuestigari ꝑ ꝯmune vni uocũ Solõ. dicit ꝙ ad inuestigandũ ipm ꝓpter q̇d ꝑ cõe vniuocũ debemus eligere diuisiones vtiles quibꝫ scꝫ aliquod ꝯmune genus diuidiť in plures spẽs. aut vna ꝯmunis spẽs in plura indiuidua. et tũc debemus ꝯsiderare que sunt passiones que ꝯsequũtur illud cõe. quia hoc facto habemus sufficiẽs mediũ ꝓpter quid huiusmodi passiones insũ inferioribꝫ illius ꝯmunis. quia illud ꝯmune est tale mediũ ꝓpter quid. Ex empli gratia. si velimus scire propter quid homini ⁊ equo insunt somnus et vigilia. statim accipimꝰ ꝙ propter hoc quia vtrũqꝫ est aĩal vnde anima est ꝯueniens medium ꝓpter quid ad demonstrãdum ꝙ homini aut equo insunt somnus ⁊ vigilia. Et ratio istius extra textum est. qꝛ subiectũ est cã sue ꝓprie passionis. ⁊ ğ si volumus inuestigare cãm alicuius passionis pro pter quã talis passio insit aliq̄bꝫ inferioribꝫ. opꝫ ꝙ accipiamus cõe illoꝝ in ferioꝝ qđ est ꝓprium subiectum

Querit̃ Quomodo docet inuestigare ipsum ꝓpter quid ꝑ con mune ĩnominatũ Solõ. dicit ꝙ quãdo ꝯmune subie tum vel genus aliquarum specierum est innominatum. tunc debemus vi dere ad aliquod aliud cõmune inexistens illis pluribꝫ spẽbꝫ quod nõ est g nus. et considerare ad que sequatur hoc cõmune ⁊ que consequũtur ad i sum. qꝛ hoc ꝯmune debet tũc poni pro medio vel causa ꝓpter quid. Exem plum est vt habere duos ventres ⁊ non habere dentes in superiori mand bula. ille due proprietates cõueniũt boui ⁊ ceruo. et non gratia alicuius c munis generis nominati. et ergo si velimus assignare propter quid deb mus videre an sit aliquod aliud quod non est genus ad quod sequantu ille proprietates ⁊ inuenimus ꝙ sic scilꝫ habere cornua. quia eĩn bos hab cornua et similiter ceruus. ergo habet duos ventres. ⁊ etiam caret dentib in superiori mandibula

Queritur Quō docet phus inuestigare ipm ꝓpter q̇d ꝑ cōmune analogū. Solutio dr ꝙ q̄ncūq3 passio demonstrāda est analoga ꝯueniēs analogice pluribꝫ tunc mediū ꝓpter q̇d ad demōstrā dū illā passionē de illis pluribꝫ d3 esse analogū. Exemplū ē vt ista passio q̄ est ꝯtinere ꝑtes molles ne decidāt conuenit analogice sepioni spine ꝛ ossi. Sepion em̄ est durior ꝑs piscis q̇ sepia vocat᷑. ꝛ est q̄si cartilago ꝯtinēs partes molles carnis ne defluāt. Spina aūt ē in piscibꝫ alijs ꝯtinēs ꝑtes carnis. Et os in aīalibꝫ terrestribꝫ. Et q2 illa passio ꝯuenit illis analogice oportet accipere aliq̄d mediū q̄d sit passioni ꝓportōnatū q̄d dicat᷑ ꝓpt᷑ q̇d illi9 passionis. Et hoc ē durities. vn̄ si querat᷑ ꝓpter q̇d spina in piscibꝫ cōtinet ꝑtes molles carnis rn̄det᷑ q2 ē dura Et ꝓpter q̇d os in aīalibꝫ terrestribus ꝯtinet partes molles carnis Rn̄det᷑ silr̄ q2 os ē durū ꝛ sic de alijs.

Queritur Utrū plura ꝓbleumata possint conuenire in eo q̄d ē ꝓpter q̇d. Solutō ꝙ sic ꝛ hoc dupliciter. Uno° quo ad vnitatē medij. Et alio modo quo ad ordinē medioꝝ.

Queritur Quō on̄dit phs ꝙ plura ꝓbleumata possint cōuenire in eo q̄d est ꝓpter quid c̄ꝑtum ad vnitatez medij Solutio hoc on̄dit per duo exēpla. Primū est de sepione spina ꝛ osse quia vt patuit oīa illa habent eandē causam ꝑ quā demonstrat᷑ eis inesse illa passio que est cōtinere partes molles carnis ne defluāt. quia durities est causa in oībus. Secundū exemplū est de echon iride ꝛ idolo apparente in speculo. Nam illa tria etiam habent eandem causam in genere que est repercussio vel reflexio licet specie differant. quia echo causatur ex reflexione soni ad corpus solidum planū ꝛ concauum. Jris aūt ex reflexione luminis et solis ad nubem aquosam. Et idolum ex repercussione facta ad speculū.

Queritur Quō ostendit ꝙ plura ꝓbleumata possint conuenire in eo q̄d est ꝓpter quid c̄ꝑtum ad ordinem medioꝝ Solutio hoc sic ostendit. quia quedā sunt ꝓbleumata que habent diuersa media sed tamen illa media sunt subordinata. Exempli gratia. Si queratur ꝓpter quid in fine mensis lunaris nilus magis fluit. Rn̄det᷑ ꝙ ꝓpter hoc. quia finis mensis est vernior, id est calidior ꝛ humidior. Et si queratur cōsequenter propter quid finis mensis est vernior. Rn̄det᷑ q2 tūc luna deficit ibi enim sunt diuersa probleumata siue quesita que habent diuersa media. sed tamen in hoc conueniunt illa media que sunt subordinata vnum sc3 sub alio.

Queritur Quot questiones mouet phs hic circa ipm ꝓpter quid Solutio ꝙ duas. Quarū prima est. vtrū causa ꝛ suum causatum sint simul supple quo ad cōsequentiam Exempli gratia vtꝝ posito isto effectu qui est folia fluere ponatur etiam causa. Et vtruz posito isto effectu qui est lunam deficere ponat᷑ etiā simul causa.

Queritur Quō ꝓcedit phs circa istam questionē. Sol̓o p̄mo arguit ad partem affirmatiuā questiōis. scd̄o excludit quendam errorē.. ꝛ tercio soluit questionem

Querit Quō arguit ad partē affirmatiuā questionis. Solo pbat duabꝫ rōnibus ꝙ causa ⁊ causatuz sint simul bm ꝯsequentiā. Prima sumit̄ ex rōne cause ⁊ causati ⁊ est ista. Omne causatum habet necessario aliquā causam. si ergo posito causato non simul ponitur. ꝙ ista sit eius causa tunc sequit̄ ꝙ eius sit aliqua alia causa. Et ergo per oppositū si eius non sit aliqua alia causa q̄ꝫ que dicta est oportet necessario dicere ꝙ si causa sit etiā causatū sit. ⁊ sic causa ⁊ causatū sunt simul.

Secūda rō stat in hoc quecunqꝫ ꝑ se inuicem demonstrant̄ illa etiam se inuicem ꝯsequūtur. sed causa et effectus per se inuicem demonstrant̄. ergo etiam se inuicem consequūtur. Maior patet quia ad mediū demonstrationis sequit̄ conclusio minorē ꝓbat phus exēplariter q2 si sic arguat̄. Omne quod habet lata folia folio fluit. sed vitis habet lata folia. ergo vitis folio fluit. ibi demonstratur effectus per causam. Et si sic arguat̄. Omne qd̄ folio fluit habet lata folia. sed vitis folio fluit ergo vitis habet lata folia ibi econtra causa demonstratur per effectum.

Querit Quis est ille error qui posset oriri ex dictis Solutio quia dictū est ꝙ effectus potest demonstrari per causaz et econtra causa per effectū posset aliquis putare ꝙ vnū ⁊ idem essent causa ⁊ causatum. Sed remouet phus illum errorem ⁊ dicit Q2 hoc non pōt dici. Et ratio est. quia causa est prior suo causato seu effectu. ⁊ effectus ē posterior. sed vnum ⁊ idē non potest esse prius ⁊ posterius. ⁊ ergo causa et causatum non possunt esse idem. Etiam q̄uis vnū demonstretur per aliud ⁊ econtra hoc tamen non est eodem modo nec in eodem genere demonstrationis. quia quando effectus demonstratur per causam est demonstratio propter quid. sed quando causa demonstratur per effectum tunc est demōstratio quia vt patuit etiam superius primo huius

Querit Quomodo iam soluit phylosophus questionem superius motam. Solutio soluit eam per distinctionem Dicens ꝙ in quibusdam causa ⁊ causatum sunt simul ⁊ sequuntur se in q̄busdam vero non.

Querit In quibus causa ⁊ causatum non sunt simul. Solutio phylosophi ꝙ in his in quibus vnus effectus habet plures causas ꝑ se ⁊ ꝓprias ibi non sunt simul nec ꝯsequūtur se quia in illis licet ad existentiam cause in actu sequit̄ existentia effectus non tamē econtra ad existentiam effectus sequit̄ existentia cause. Exemplū est vt esse vituperabile est quidam effectus qui pluribus conuenit scꝫ timido ⁊ audaci. Et habet plures causas per se ⁊ ꝓprias. quia causa eius in timido est defectus ⁊ in audaci superabundantia. Et ergo bene sequitur superabundantia est ergo vituperabile ē sed non sequitur ecōtra vituperabile est. ergo superabundantia est quia in timido est vituperabile sed tamen in eo nō est superabundantia si tamen ambe cause capiantur sub disiunctōne tunc bene sequitur vituperabile est ergo superabundantia vel defectus est Et ita patet in talibus causa posita necesse est effectū poni. ⁊ effectu posito necesse ē aliquam causarum poni sed non determinate quamlibet.

Queritur In quibus causa ⁊ causatum sunt simul ⁊ consequuntur se. Solutio quia si causa ⁊ effectus accipiantur in vniuersrli ⁊ in cōmuni tunc ad causam in cōmuni sequitur effectus in cōmuni ⁊ econtra. Exempli gratia. vt folio fluere est quidam effectus qui adequate conuenit alicui cōmuni quod est cōmune ad vitē ficum ⁊c̄ ⁊ non solum conuenit viti. Et ergo si competur talis effectus ad causam particularem puta vitem tunc non sequitur vt non sequitur arbor est folio fluēs ergo est vitis. Sed si comperetur ad causam vniuersalem ⁊ cōmunem tūc bene sequitur. vt bn̄ sequitur arbor est foliofluens. ergo in eo fit exiccatio humidi. Exiccatio enim humidi vel condensatio est causa cōmunis ⁊ vniuersalis eius quod est foliofluere. Et ergo ab illa causa bene valet arguendo ad effectum ⁊ econtra.

Queritur Que est secunda questio quam mouet phylosophus circa predicta. Solō est ista. Utrum vnius effectus sit tm̄ vna causa. ita ꝙ ad vnitatem effectus sequatur vnitas cause ⁊ ecōtra.

Queritur Quomodo soluit phylosophus illam questionem. Solutō per distinctionem quia contingit aliquid assignari ꝓ causa alicuius effectus tripliciter. Uno modo accipiendo causam per se. Secūdo modo accipiendo signū alicuius cause ꝓ causa. Tercio modo accipiendo aliquod accn̄s ꝓ causa. Illo supposito rn̄det phs ad quesitū ꝙ si accipiatur ꝓ causa illud qd̄ ē cā ꝑ se tūc vni⁹ effectus nō pōt esse nisi vna causa. Sz si accipiatur ꝓ cā illud qd̄ nō est causa per se sed solum signum vel causa per accidens tunc vnius effectus possunt esse plures cause. sicut patz ex exemplo prius posito de vituperabili.

Queritur Que est rō ꝙ vnius effectus nō potest esse nisi vna causa qn̄ talis cā est ꝑ se. Solō q2 causa ꝑ se est medium demonstratōnis potissime qd̄ est definitio sed vnius rei non potest esse nisi vna definitio. ergo etiam vnius effectus non potest esse nisi vna causa ꝑ se que est medium demonstratōnis potissime.

Arguitur Unius rei possunt esse plures definitiones. ergo vnius effectus possunt esse plures cause per se que sint media demonstratōnis. Ans̄ patet ex superius dictis. Solutio licet vni⁹ rei possint esse plures definitiones partiales non tamen potest esse nisi vna completa ⁊ totalis vel potest dici quia phylosophus per effectum intelligit hic ꝓpriā passionem ꝙ licet vnius ⁊ eiusdem passionis possint esse plures definitōnes quarum vna dicit quid alia propter quid tamen est solum vna definitio propter quid que potest esse medium demonstratiōis. Et de illa loquitur hic Arestotiles.

Queritur Utrum verū sit qd̄ dictū est scz ꝙ p̄t accipi causa per accidens ad oñdendū effectū. Solutio phi ꝙ sic. Et non solū contingit cansam sed ⁊ illud cuius est causa scz effectū qn̄z accipi in aliquo subiecto ꝫm accidens. Exemplū est vt dicitur musicus edificat domū. ibi musicus est causa per accidens domus cui⁹ ꝑ se causa est edifica

toꝛ. Et edificatoꝛ est causa receptaculi latronū per accidens si cōtingat latrones in domo moꝛari. Et subdit phs ibi ꝙ vlr in oībus semꝑ mediuꝫ seu causa habebit se similrer ꝛ ꝓpoꝛtionabiliter cū effectu cuius demōstratio queritur. ita ꝙ si effectus sit equiuocus medium cōmune debet esse equiuocum. Et si effectus est vniuocus in aliquo genere mediū debet esse vniuocum ꝛ in genere. Et si effectus reperitur analogice in multis mediū debet etiam esse analogū. Et hoc declarat phs ꝑ exempla in textu.

Queritur Quō causa ꝛ effectus seu ꝓpꝛia passio cōsequūtur se cōparando ea ad subiectū. Solo phi. ꝙ si sumatur aliquod subiectū particulare cui conuenit passio tunc passio ꝛ causa non conuertūtur cum tali subiecto. Sed si sumatur subiectū vle tunc oīa illa cōuertūtur ꝛ cōsequūtur se conuertibiliter scꝫ subiectū causa ꝛ passio. Et de hoc ponit phus duo exempla. Primū est vt si hec passio habere angulos extrinsecos equales quatuoꝛ rectis ꝯpetur ad hoc subiectū qđ est triangulus vel quadrangulus tunc non conuertit̄ cum eo quia est in plus ꝙ̄ triangulus ꝛ quadrangulus ꝛ generaliter ꝙ̄ omnes alie figure quibꝫ dicta passio conuenit sed si sumant̄ simul tūc conueniunt equaliter in vno medio qđ est causa huius passionis. et hoc est rō primi termini. id est definitio maioris extremitatis seu illius passionis. Et ergo tūc oīa illa scꝫ illa passio subiectū sit vlr acceptum ꝛ causa siue mediū ad inuicem cōuertūtur. Et inde est vt dicit phus ꝙ omnes scientie speciales sic vtuntur medio. Secūduꝫ exemplū est vt si hec passio que est folio fluere competur ad hoc subiectuꝫ quod est vitis tunc non conuertit̄ cum eo sed excedit ipm quia etiā conuenit ficui. Sed si omīa quibus hec passio cōuenit simul accipiant̄. tunc cōueniūt in vna cōmuni causa que est siccum seu humidū condensari in contactu seminis hoc est in contactu ad poꝛum arboꝛis vnde foliū trahit semē vel succū. Et per hanc causam demonstrat̄ dicta passio de oībus illis q̄bus conuenit. Et istū modum consecutōnis cause ꝛ effectus oꝛdinat. p. in foꝛma syllogismi per litteras que sunt a b c d e. Et vult ꝙ in demonstratione vniuersali vnius effectus seu passionis non est nisi vna causa ꝛ non ꝑt per vnā causam aliqua passio pluribus diuersis subiectis demonstrari inesse sed ipa causa variatur ꝓm speciē sicut ꝛ ipa subiecta. In demonstratōe aūt particulari potest per vnā causam vna passio pluribus ꝛ diuersis subiectis demonstrari inesse. Exempli gratia vt ista passio que est esse longe vite demonstrat̄ inesse quadrupedibꝫ ꝛ auibus ꝑ vnā cōmunē causam q̄ ē habere humidū radicale non faciliter ꝯsumptibile sed illa cā tamē diuersificatur ꝓm speciem in diuersis. qꝛ in quadrupedibꝫ cā longe vite est non habere cholerā dissoluentē cōplexionē ꝛ cōsumentē humidū radicale. In auibus aūt causa est habere pennas ꝛ plumas habent eñ aues humidū faciliter pertransibile. ꝛ ergo non vincit in eis humidū. ꝛ ꝗ sunt longe vite.

Queritur Quando eiusdem passionis reperiuntur sic diuerse cause in diuersis subiectis sicut iam dictum est quomodo est procedendū ad accipiendum causam primā ꝛ imediatam illius passionis. An scꝫ descendendo ad singularia quibus conuenit illa passio vl ascēdendo ad passionem vniuersalem Solutio phi ꝙ ꝓcedendū est ascen-

dendo ad passionem vniuersalem. quia causa que est vniuersali passioni ꝓpinquior est prima causa ꝛ imediata illius passionis in vniuersali subiecto Et hoc in demonstratōne vniuersali. Sed si loqmur de demonstratōne ꝑticulari tunc ꝓcedendū est descēdendo ad singularia. quia causa que in eodem ordine est ad singulare subiectum ꝓpinquior illa est magis ꝓpria ꝛ per illā magis demonstraꝛ passio de particulari subiecto. Ex quibꝫ patet ꝙ vnicuiqꝫ sibi ꝓxima causa est sibi magis causa ꝛ ꝓpria.

Tractatus secūdus

De principijs autē qualiter fiunt cognita et quis ꝛc̄

In hoc secūdo tractatu ꝛ finali istius libri phs ꝯñter determinat de cognitōne principioꝝ complexoꝝ demonstratōnis.

Queritur Utrū necessariū sit hic determinare de cognitōne principioꝝ demonstratōnis. Solutio ꝙ sic rō est ista ꝫm phm quia nihil scitur a nobis nisi per demonstratōnem. sed demonstratio nihil facit scire nisi cognitis ṗncipijs. ergo vtile est ꝛ necessarium determiare de cognitione principiorum demonstratōnis quomodo scꝫ ꝛ qualiter illa in nobis generatur.

Queritur Quō ꝓcedit phs determinando de his Solꝰ mouet tres questiones. Quaꝝ ṗma est ista. Utꝝ oīm principioꝝ īmediatoꝝ sit idem habitus vel non. Secūda est vtrū oīm principioꝝ īmediatoꝝ sit scientia vł nō sed aliquoꝝ sit scia ꝛ alioꝝ aliqs alius habitus. Tercia est vtrū habitus illoꝝ ṗncipioꝝ fiant in nobis de nouo vel p̄fuerūt in nobis ꝛ lateant nos donec exercitati studio ꝑcipiamus eos esse in nobis sicut dixit plato. Albertus tamē nō format hic nisi duas questiones quia duas primas ponit ꝓ vna

Queritur Quō phus ꝓcedit circa illas questiones. Solutio ṗmo arguit ad ꝑtes vltime questionis. scđo illā soluit. et tercio soluit duas ṗmas.

Queritur Quō arguit phs ad ꝑtes vltime seu tercie q̄stionis. Solutio ṗmo arguit ꝙ habitus ṗncipioꝝ nō p̄fuerint in nobis ꝛ lateant nos. Et hoc tali rōe. Impossibile ē nos habere cognitōnem alicuiꝰ ꝑ demonstratōnē. et ꝙ illa cognitio nos lateat. g̃ impossibile ē nos habere cognitōem ṗmoꝝ ṗncipioꝝ. et ꝙ nos lateat. Añs patet qꝛ qñ habemꝰ cognitōem alicuiꝰ ꝑ demonstratōem tūc ad minꝰ scimꝰ ꝙ impossibile sit hoc aliter se habere. Et ꝯña ꝓbaꝛ. qꝛ cognitio ṗncipiorū est certior q̄ꝫ cognitio alicuiꝰ ꝑ demonstratōem. Scđo arguit ad ꝑtē oppositā scꝫ ꝙ habitus ṗncipioꝝ nō pōt acquiri de nouo. Et hoc tali rōne. Impossibile est aliquid de nouo cognoscere sine p̄existenti cognitōne sed ṗmis ṗncipijs nihil est prius. g̃ impossibile est ṗma principia de nouo cognoscere siue addiscere.

☞ Queriꝛ. quō soluit phus istā terciā questionē Solutio dicit ꝙ in nobis est bene a ṗncipio potentia quedā habitualis ꝛ disposita ad prin-

cipiorum acceptionem que preexistit in nobis ante cognitionem principiorum. sed non possumus habere cognitionem principiorum. Et ratio illius est quia talis vel esset cognitio actualis principiorum vel esset honorabilior quam illa inquantum per illam tamquam per honorabiliorem deueniremus in cognitionem tam principiorum quam conclusionum sed nullum illorum potest dici.

Queritur Que est illa potentia preexistens in nobis Solutio. philosophi quod est sensus qui videtur inesse omnibus animalibus et circa hoc ponit Aresto. gradus animalium.

Queritur Quot sunt gradus animalium. Solutio tres. Primus est quod omnia animalia habent sensum quo indicant de sensibilibus in presentia materie. Secundus gradus est quod preter sensum in quibusdam animalibus est mansio sensibilis id est in quibusdam manent species rerum sensibilium in absentia materie quedam illorum sunt in quibus manet impressio specierum quantum ad aliqua puta vehementiora sed non quo ad alia puta debiliora. Sicut patet de oue in qua manet species lupi in absentia. Alia vero sunt in quibus non est mansio sensibilis .id est in quibus non manent species sensibilium in absentia materie. Illa in quibus manent species in absentia materie sunt que preter sensum habent memoriam. Sed illa in quibus non manent sunt que non habent memoriam et talia animalia nullam penitus habent cognitionem nisi dum actu sentiunt.

Tercius gradus est quod inter animalia habentia memoriam quedam sunt in quibus est ratio reflexiua ad sensibile manens eliciens ex sensibilibus vniuersale. sicut patet in hominibus. quedam vero sunt in quibus talis ratio non est.

Queritur Ergo quomodo in nobis fit cognitio primorum principiorum ex potentia in nobis preexistente. Solutio philosophi quod per hunc modum. quia ex sensu per mansionem sensibilis fit memoria et ex memoria multotiens facta circa eandem rem fit experimentum et ex experimento fit vniuersale. ex experimento autem et vniuersali quiescente in anima fit in anima illud quod est principium artis et scientie. id est habitus primorum principiorum. Exemplum istius extra textum est vt medicus videns quod hoc rebarbarum sanauit choleram in illo particulari homine facit sibi de hoc memoriam ex memoria autem superius circa hoc facta quia scilicet sepius vidit quod hoc et hoc rebarbarum in diuersis hominibus sanauit choleram fit in eo experimentum ex quo experimento tunc colligit sibi vnum vniuersale dicens quod omne rebarbarum est sanatiuum cholere et hoc accipit vt principium in arte medicine quiescens in anima inquantum contra ipsum non inuenitur instantia. hoc enim est vniuersale quiescere in anima contra ipsum scilicet non inuenire instantiam.

Queritur Utrum sint vnum et idem ars et scientia. Solutio philosophi quod non sed differunt. quia si ex experimento accipiatur vniuersale circa factibilia tunc pertinet ad artem. Sed si accipiatur circa necessaria que semper eodem modo se habent tunc pertinet ad scientiam

Queritur Quomodo philosophus in textu declarat istum modum quo fit in nobis habitus principiorum. Solutio declarat ipsum per simile

in monomachia hoc est p̲ simile in duello quia sicut in duello in quo vnus pugnat ꝯtra alterū postq̄z in euersione machine vnus eoꝝ steterit imobiliter postea venit secūdus ⁊ adiungit se illi ⁊ ꝯñter tercius ⁊ quartus donec hostis expugnet̃ ⁊ quousqz tot sunt ꝙ sufficienter confortati ad inuicē possint venire in principium pugne. Sic etiam similiter fit in anima quia p̄mo fit sensatio vnius sensibilis secundo alterius. ⁊ sic cōsequenter quousqz perueniat̃ ad vl'e qđ est principiū artis ⁊ scientie vt dictū fuit.

Querit̃ Quō hoc debet intelligi qđ prius dictū est scz ꝙ ex experimento singulariū generat̃ vl'e in aīa. Solutio hoc debet sic intelligi q: qñ accipiūtur multa singularia que sunt indifferentia in aliquo vno exñte in ip̄is tūc illud vnū in q̊ nō dr̄ñt vt sic acceptū in aīa ē p̄mū vl'e. Exempli gratia nos videm⁹ sortē ⁊ platonem ⁊ alios particulares homines indifferentes q̄ꝫtum ad hoc quod est esse rōnale. ⁊ ergo hoc vnum in quo nō differunt accipimus vt vniuersale ⁊ dicimus ꝙ om̄is homo est rationalis.

Querit̃ Quomodo p̄t vniuersale accipi p̲ sensum cū tamē om̄e qđ sentit̃ sit singulare. Solutio licet illud quod sentitur p̄io ⁊ p̲ se ꝓp̄ie sit singulare tamē sensus est quodā mō etiā vniuersalis. Et hoc ostendit phylosophus dupliciter. Primo ex processu qui est a singularibus ad vniuersale. Quia sensus cognoscit calliam non solū inq̄ꝫtum est callias sed etiam inq̄ꝫtum est homo ⁊ similiter sortem non soluꝫ inq̄ꝫtum est sortes sed inq̄ꝫtū est homo. Et quia homo est indifferens in callia ⁊ sorte ⁊ alijs sic quodāmō etiam sensus cognoscit vniuersale. Secūdo ostendit hoc ex processu qui est a speciebus ad genus. quia ex specie puta homine vel equo sic accepto per sensum ⁊ stante seu manēte proceditur consequenter quousqz deueniat̃ aliqđ impartibile quod est vniuersale vt quousqz deueniat̃ ad animal vel aliquod aliud superius gen⁹. Et quia cognitio vniuersaliū sic accipit̃ ex singularibus. ergo cōcludit ph̄s ꝙ prima vniuersalia p̄ncipia oportet cognoscere p̲ inductionem. quia inductio est a singularibus ad vniuersale progressio.

Querit̃ Utrū hoc veꝝ sit ꝙ sensus ē vl'is. Sol'o Alberti ꝙ vl'e p̄t ꝯsiderari dupliciter. Uno mō in sua simplicitate ꝫm ꝙ quiescit in aīa ⁊ sic sensus nō est vl'is nec cognoscit vl'e. Alio modo inq̄ꝫtum est permixtum ⁊ inconfusum in sigularibus. ⁊ sic sensus per accidens cognoscit vl'e. Et q̄ꝫuis tamen sic sensus sit vl'is tamen sentire siue actus sentiendi semper est particularis.

Querit̃ Quō iam soluit ph̄s duas p̄mas q̄stiones sup̲ius motas Sol'o p̲ solutōe eaꝝ p̄mittit ꝙ duplices sunt habitus circa intellectum quia quidam sunt habitus qui sunt semper veri cuiusmodi sunt scientia ⁊ intellectus. Alij sunt qui qñqz sunt falsi vt opinio ⁊ rō seu rōcinatō q̄ a quibusdā vocat̃ cogitatio. Iam dicit soluēdo primā dubitatōem ꝙ q̄a p̄ncipia demonstratōnis sunt semper vera non p̄ñt ptinere ad habit⁹ q̄ sūt interdū falsi sꝫ solū ad hītus qui sūt sp̲ veri Non aūt ad sciam. s̄ ad intellectū. Et p̲ hoc etiā patꝫ ex ꝯñti sol'o scđe q̄stiōis,

Reparationes

Querit Quomodo ꝓbat phus ꝙ prima principia demonstra-
tionis non possunt pertinere ad scientiam. Solutio
duabus rõnibus. Quaꝝ prima est habitus primoꝝ ṗncipioꝝ est aliquid
verius q̄ sit scientia sed nihil ē verius scientia q̄ intellectus. ergo habitus
primoꝝ principioꝝ non est scientia sed intellectus. Maior patet quia prin-
cipia demonstrationis sunt notiora ⁊ veriora conclusionibus demonstra-
tis. vt patet ex primo huius. g̊ etiā habitus eoꝝ erit verior q̄ habitus con-
clusionū qui est scientia.

Secunda ratio Principium scientie non potest esse scientia sicut princi-
pium demonstratōnis non potest esse demonstratio quia al's esset proces-
sus in infinitum. sed habitus primoꝝ principioꝝ est principium scientie. g̊
habitus primoꝝ principioꝝ non est scientia. Et quia non habemus aliquē
aliū habitū qui sꝑ sit verus q̄ intellectū sequitur ꝙ intellect⁹ sit habit⁹ ṗn
cipioꝝ demonstratōnis. de sapientia nihil loquiꝛ hic phus. quia sapiētia
comprehendit scientiam ⁊ intellectum.

Ar Intellectus est potentia anime. ergo non est habitus primoꝝ ṗn
cipioꝝ demonstratōnis. Consequentia patet habitus ⁊ potentie
realiter distinguuntur. Solutio ꝙ intellectus potest multipliciter acci-
pi. Uno modo pro potentia intellectiua sicut pretendit argumentū. Alio
mō ꝑ actu intelligendi. Tercio modo pro re intellecta. Et istis tribus mo
dis non accipitur hic. Quarto modo accipitur pro habito quo cognosci-
mus prima principia ⁊ ꝑut distinguitur contra artem ⁊ scientiam. ⁊ sic ac
cipitur in ꝓposito.

Et hec de libris posteriorū analecticoꝝ Arestotelis
reparatiue dicta sufficiant.

Primi topicorū

[C]Irca initiū libri topicorum arestotelis.

☞ Querit̄ ṗmo. Quid est subiectū istius libri Solutio syllogismus dyalecticus. Cuius ratio est. qꝛ sibi ꝯueniūt ꝯditōes subiecti attributōis Etiam sibi possunt demōstrari inesse passiones ꝑ ꝓpria ⁊ adequata ṗncipia istius scīe. Quod pꝫ sic faciendo demōstratōem. Omīs syllogismus ꝓcedens ex ꝓbabilibꝫ est generatiuus opinionis sed syllogism⁹ dyalecticus est hmōi. ergo est generatiuus opinionis. ibi illa ꝓpria passio q̄ est esse generatiuū opinionis ostenditur syllogismo dyalectico inesse.

Ar In tota noua logica determinat̄ de syllogismo dyalectico. g̊ non est subiectū istius libri specialr̄. Añs ꝓbat̄. qꝛ dyalectica ẜm petrum hys. d̄r quasi duoꝝ sermo vel rō scꝫ opponētis ⁊ respondētis. sꝫ in tota noua logica determinat̄ de actu illoꝝ duoꝝ. Solutio dyalectica accipit̄ duplr̄. vno⁹ cōiter ⁊ large ꝓ tota noua logica ⁊ sic de dyaletica loq̄t̄ pe. hys. Alio⁹ accipit̄ ꝓprie ꝓ illa ꝑte logice in qua specialr̄ determinat̄ de syllogismo dyalectico ⁊ ita accipitur hic.

Ar De syllogismo dyalectico nō est scīa. ergo nō potest esse subiectum. Añs ꝓbat̄ qꝛ illa esset genita ꝑ syllogismum dyalecticum sed ꝑ illū nō generat̄ scīa sed solū opinio. Solutio ꝙ vtiqꝫ est scīa de syllogismo dyalectico nō q̄ sit genita ꝑ syllogismū dyalecticū sꝫ ꝑ syllogismū demōstratiuū. Et si dicat̄ syllogismus demōstratiuus ꝓcedit ex necessarijs. sed dyalectica ꝓcedit ex ꝯmunibꝫ ⁊ ꝯtingentibꝫ. ergo nō est genita ꝑ syllogismū demōstratiuū. Solutio ꝙ q̄uis syllogismus dyalectic⁹ ꝓcedat ex ꝯmunibꝫ ⁊ ꝯtingētibꝫ tñ eū ꝓcedere ex illis est necessariū ⁊ g̊ necessariū est etiā ꝙ ex talibꝫ ꝓcedēs generet opinionē. Et qñ hoc ostendit̄ de syllogismo dyalectico tūc fit demōstratio ꝑ quā generat̄ in nobꝫ hec scīa de mobilibꝫ eñ ⁊ ꝯtingentibꝫ possumus habere īmobiles ⁊ necessarias rōes vt d̄r albert⁹ Exempli grā q̄uis ꝯtingēs sit variabile ⁊ mobile tñ ista cōclusio ꝙ ꝯtingēs sit ꝯtingēs ē inuariabil' ⁊ īmobil' ⁊ necessaria.

Querit̄ Utꝝ ista scīa sit resolutoria vel' inuētiua Solutio ē inuentiua. qꝛ docet ex cōmunibꝫ ⁊ ꝓbabilibꝫ cuiuslibet materie applicabilibus inuenire medium ꝓ qualibet ꝯclusione probabiliter syllogisanda.

Ar Omīs scīa est resolutoria. ergo etiam ista. Añs ꝓbat̄. qꝛ oīs scīa habet̄ ꝑ resolutōnem ꝯclusionis in sua ṗncipia. Solutio dyalectica ṗt accipi duplr̄. vno⁹ vt docēs est ⁊ sic ipa sicut ⁊ omīs alia scīa ē resolutoria Alio⁹ vt vtēs est hoc est inq̄ꝫtū vtimur ea in alijs sciētijs arguendo ⁊ disputādo ex cōibꝫ ⁊ ꝓbabilibꝫ ⁊ sic ē inuētiua. Et sic pꝫ quō differt scīa isti⁹ libri a scīa libri ṗoꝝ ⁊ etiā posterioꝝ qꝛ ista q̄uis sit resolutoria vt docēs ē tñ ē inuētiua vt vtēs sꝫ ille vtroqꝫ mō sunt resolutorie.

Queritur Quare iste liber seq̄tur libꝝ posterioꝝ. Sol'o
qꝛ in libro posterioꝝ determinaꝟ de syll'o demon
stratiuo. sꝫ hic determinaꝟ de syll'o dyalectico. iā syll's demōstratiu⁹ est ꝑ
fectioꝛ q̄ꝫ dyalecticus. qꝛ syll's demōstratiuus ꝑficit syll'm simpl'r dictuꝫ
qꝛ addit sibi necitatē ꝯn̄tꝫ sup̄ necitatē ꝯn̄e. Sꝫ syll's dyalectic⁹ saluat bn̄
syll'm simpl'r dictū ⁊ necitatē ꝯn̄e sꝫ nō ꝑficit qꝛ deficit a necitate ꝯn̄tis.

Querit Quare tūc iste liber p̄cedit libꝝ elenchoꝝ. Solutio qꝛ
ꝓbabile ē an̄ apparenter ꝓbabile. sꝫ syll's dyalectic⁹ de
quo hic determinaꝟ est syll'us ꝓbabilis. sꝫ syll's sophisticus de quo deter
minaꝟ in libro elenchoꝝ ē solū apparēter ꝓbabilis. ergo ⁊c̄.

Qr̄ Quō intitulaꝟ iste liber. So⁰ sic Incipit liber topicoꝝ aresto
telis. Dicit' cm̄ topica a topos grece qđ ē loc⁹ ⁊ ycos scia q̄si scia
de locis qꝛ ista scia ꝯsiderat de locis dyalecticis in quibus fundātur syllo
gismi dialectici.

Qr̄ Quō diuidit' iste liber. So⁰ iste liber totalis diuidit' in octo
libros ꝑtiales. In quoꝝ p̄mo determinatur de syll'o dyalectico
ꝫm suā subām ex q̄bꝫ scꝫ ⁊ qualibꝫ hꝫ ꝯstitui. In scđo docet ph's terminaꝛ
ꝑblema simplicis inherentie ⁊ accn̄tis. In tertio docet terminare ꝓble
ma de annexo accn̄tis. In quarto docet terminare ꝓblema gn̄is ⁊ eius
annexi qđ est dꝛn̄a. In q̄nto docet terminare ꝓblema ꝓꝛij. In sexto ꝓꝛo
blema definitōnis. In septimo ꝓblema de annexo definitōnis. Et in oc
tauo determinaꝟ de obuiatōe ⁊ exercitatōe. Primus liber hꝫ tres tra
ctatus. Primus ē ꝓhemialis ⁊ hꝫ duo capitula. In p̄mo ponit intētōeꝫ
suā. In 2⁰ ōn̄dit vtilitatē isti⁹ scie. vn̄ i p̄ncipio ponit hāc ꝓpōeꝫ ꝓhemialē

Propositū q̄dem negotij est methodū inuenire a qua po
terim⁹ syllogisare de oī ꝓblemate ex ꝓbabilibꝫ. ⁊ ipī dispu
tatōem sustinentes nihil dicemus repugnans.

Cui⁹ q̄dē ꝓpōnis hec est sn̄ia ꝙ ꝓpositū. i. intētio p̄n̄tis negotij. i. dyale
ctice scie est inuenire methodū. i. artē breuē ⁊ cōpendiosaꝫ ꝑ quā poterim⁹
syllogisare de oī ꝓblemate ex ꝓbabilibꝫ. Et hoc quo ad dyalecticū op
ponentē. Et nos ipī disputatōem sustinētes. i. rn̄dētes in disputatōe nihil
dicemus repugnans vel veritati vel p̄us dictis. ⁊ hoc quo ad dialecticuꝫ
respondentē. Aliq̄ alij tn̄ volūt ꝙ ꝑ p̄mā ꝑticulā ph's innuat topicā dy
alecticā. ⁊ ꝑ scđam topicā sophisticā volētes ꝙ ꝓhemiū istud sit cōe ad to
tam logicā inuentiuā. hoc est ad topicoꝝ ⁊ elenchoꝝ. Et mag' in ꝑticula
ri explicando intentōem suā dt ph's ꝙ p̄mo hic dōm est q̄d sit syllogism⁹
et quot sint eius sp̄es vt ex diuisione eius sumaꝟ syllogismus dyalectic⁹.
qꝛ de illo est hic p̄ncipaliter ad ꝓpositum.

Queritur Quō definit' hic syll's. So⁰ ꝙ ē orō in qua q̄bus
dam positis aliud a positis ex necessitate accidit
ꝑ ea que posita sunt ⁊ hec definitio etiam posita fuit p̄mo p̄oꝝ

Qr̄ Quare ph's plus repetit illā definitōem hic q̄ꝫ in libro posterio
rum Sol'o ꝙ iō. qꝛ liber posterioꝝ erat quodāmō ꝯtinuus cū

libro priorum. quia vterqȝ est de logica rosolutoria. ⁊ ergo in libro posteriorum supponuntur illa que dicta sunt in libro poꝝ. Sed iste liber nõ ꝯtinuatur sic ad librum poꝝ. qꝛ iste ē de logica inuẽtiua, ille vero de resolutoria ⁊ ideo hic reperit̃ definitio syllogismi.

Dr̃ Quõ diuidit̃ syll'us. Soᵒ diuidit̃ in syll'm demõstratiuum dialecticum litigiosum falsigraphum Et rõ istius diuisionis est. qꝛ omnis syllogisms vel ꝑcedit ex necessarijs vel ex probabilibus. Si primum hoc est dupl'r qꝛ vel ꝑcedit ex necessarijs bñ intellectis, ⁊ sic est syllogismus demonstratiuus vel male intellectis. ⁊ sic est syll'us falsigraphus Si ex ꝓbabilibꝫ hoc est dupl'r. qꝛ vel ꝑcedit ex vere ꝓbabilibꝫ. ⁊ sic ē syll's dialecticus vel solũ apparenter ⁊ sic est syll'us sophisticus.

Ar̃ Est aliqs syllogismus simpl'r dictus ⁊ ille nõ ponit̃ hic. ergo diuisio est insufficiens. Solutio hic nõ diuidit̃ syllogismꝰ in cõi sȝ syllogismus ꝯtractus ad materiã spẽalem. iam syll's simpl'r dictus ē incõtractus hoc est nõ ꝯtractus ad materiã spẽalem.

Ar̃ Est aliqs syllogismus tentatiuus ⁊ ille non enumerat̃ hic. g̊ sunt plures spẽs. Añs ꝓbat̃ qꝛ est aliqua disputatio tẽtatiua. g̊ etiam erit aliquis syllogismus tentatiuus Solutio ꝙ nõ est sĩle de spẽbꝫ syllogismi ⁊ de generibꝫ disputationũ qꝛ spẽs syllogismi distinguuntur penes materiã. qꝛ g̊ in materia syllogismus tentatiuus nõ differt ab alijs. g̊ non ponit̃ distinctus syllogismus. sed genera disputationũ distinguunt̃ ex ꝑte finium sed est alius finis disputatõnis tentatiue ⁊ aliaꝝ disputationum. ergo ponitur aliqua disputatio tentatiua.

Queritur Qualis est ista diuisio Solutio analogi in sua analogata qꝛ ꝑ pͥus dicitur de syllogismo demõstratiuo. scđo de syllogismo dyalectico. ⁊ tunc de syllogismo falsigrapho et sophistico. qꝛ illi sunt q̃dã obliq̃tates poꝝ syllogismoꝝ.

Queritur Quid est syllogismus demonstratiuus. Solutio syllogismus demonstratiuus dicitur qui ꝓcedit ex pͥmis veris. aut ex talibus que per aliqua pͥma ⁊ vera sue cognitionis pͥncipium sumpserunt.

Ar̃ Ph̃us pͥmo posterioꝝ vbi definit demonstratõnem non addit illam ꝑticulam aut ex his que per prima vera ⁊c. ergo ista definitio est superflua. Solutio ꝙ neganda est ꝯsequentia ⁊ ratio est. qꝛ aristoteles pͥmo posterioꝝ solum definit demonstratõnem potissimam que est demonstratio propter quid. Sed hic definit demonstratõnem in cõmuni. vt distinguitur ꝯtra syllogismum dyalecticum ⁊ ꝺm ꝙ ꝯprehẽdit sub se tam demonstratõnem ꝓpter quid q̃ȝ quia.

Queritur Quid est syllogismus dyalecticus Solo syll's dyalecticus est q̇ ex ꝓbabilibꝫ ē syllogisatus. Et in illa definitõne tangunt̃ duo scȝ materia syllogismi dyalectici in hoc quod dꝛ ex ꝓbabilibꝫ. ⁊ forma qñ addit̃ syllogisatus. Albertus aũt definit eũ sic ⁊ dr ꝙ syll's dyalecticꝰ ē q̇ ex ꝓbabilibꝫ facit credere id est opinari.

Queritur Que dicunt̄ ṕma vera. Solutio sunt illa que nō ꝑ alia sꝫ ꝑ seipa hn̄t fidem. sicut sunt dignitates quas quisq̄ ꝓbat auditas. vt de quolibet esse vel nō esse de nullo vero simul. Om̄e totū est maius sua ꝑte ⁊ similia.

Queritur Quid est ꝓbabile. Solutio ꝓbabile est quod apparet omnibus aut pluribus aut sapientibus et his om̄ibus aut pluribus aut maxime notis.

Qr Quid est syll's litigiosus. Sol'o syll's litigiosus est q̇ ꝓcedit ex his q̄ vident̄ ꝓbabilia ⁊ nō sunt. aut ex ꝓbabilib. aut ex his q̄ vident̄ eē ꝓbabilia ⁊ nō sunt apparēs syll's. Et q̄ sit aliqd apparēs ꝓbabile ostēdit ph's. q̄r nō oē qd videt̄ ꝓbabile s̄m aliquē locū ē s̄m rei veritatē ꝓbabile. q̄r multa vident̄ esse ꝓbabilia in suꝑficie soluz ex aliq̄ signo fallaci. q̄tn̄ nō hn̄t oīno phantasiā. i. verā existētiā sicut manifeste videm⁹ de ṕncipijs disputationū sophisticaꝝ illa eīn apparent vera esse ⁊ probabilia ⁊ tamen nō sunt.

Queritur Quotuplex est syll'us litigiosus. Solutio triplex sicut habet̄ ex definitōe iā data scꝫ peccans in materia peccās in forma ⁊ peccās in materia ⁊ forma sil'. Syll'us peccans in materia est q̇ assumit ꝓpōes falsas ⁊ improbabiles sꝫ tn̄ seruat formam syllogismi. vt hic oīs hō est asinus. oīs lapis est hō. g̊ oīs lapis ē asinus. Syllogismus vero peccās in forma tm̄. d̄r ille q̇ assumit ꝓpōnes ꝓbabiles. sꝫ nō seruat formā syllogisticā. Sicut qn̄ arguit̄ ex puris affirmatiuis in scd̄a figura vel maiore ꝑticulari in ṕma figura vel hmōi Sed syllogismus peccans in materia ⁊ forma sil' d̄r q̇ ꝓcedit ex improbabilib vel falsis ⁊ nō seruat formam syllogisticam.

Qr Quō d̄rn̄t isti syllogismi abinuicē So° d̄t ph's q̄ sic d̄rn̄t q̄r ṕmus scꝫ peccās in materia tm̄ est syll'us. q̄r seruat formā syllogismi. Sꝫ ille q̇ peccat in forma tm̄ aut in materia ⁊ forma sil' ē litigiosus. sꝫ nō est syll's eo q̄ videt̄ syllogisare ⁊ nō syllogisar.

Ar Forma nō pt̄ eē sine materia. g̊ nullus ē syll's peccās in materia So° ē duplex materia syll'i scꝫ general' ⁊ spēalis. materia general' sūt tres termini ⁊ due ꝓpōes ⁊ in tali materia null⁹ syll's peccat. q̄r al's nō eēt syll's. Sꝫ materia spēalis ē in ꝓposito materia ꝓbabil'. ⁊ in tali materia aliquis syllogismus litigiosus d̄r peccare.

Qr Quid ē syll's falsigraph⁹. So° syll's falsigraph⁹ d̄r ille q̇ ꝓcedit ex ꝓprijs ṕncipijs alicui⁹ scīe vel disciplīe male intellectis seu applicatis. Exēplū solet poni vt qn̄ sic arguit̄. oēs linee ducte ab eodē puncto ad idē punctū sunt equales. sꝫ linea chorde ⁊ arc⁹ sūt hmōi. g̊ sūt eq̄les ibi est syllogismus falsigraphus. q̄r maior est vnum ṕmū ṕncipiū geometrie sꝫ male applicatū. Albert⁹ tn̄ ṕmo elenchoꝝ reprobat h̄ exemplū.

Queritur Quō differt syll'us falsigraphus ab alijs Solutio ṕmo differt a syllogismo demōstratiuo. q̄r falsigraphus nō ꝓcedit ex ṕmis ⁊ veris sed falsis. differt scd̄o etiā a syll'o

dyalectico. q: nō ꝓcedit ex ꝓbabilib⁹ sicut syll's dyalecticus. q: syll's falsigraphus neq3 assumit ea q̄ apparēt oīb⁹ neq3 plurib⁹ neq3 sapiētib⁹ ⁊c̄ s3 ex ꝓprijs alicuius scīe vel discipline syllogisat.

Secundum capitulum.

Sequens aūt erit ex his que p̄dicta sunt dicere ad q̄ ⁊ quot

In hoc scđo capitulo ponit vtilitatē huius scīe ⁊ diuidit in duas ptes In p̄ma facit qđ dictū est. In scđa mouet vnum dubium.

Querit̃ Ad quot est dyalectica scīa vtilis. So° ad tria sc3 ad exercitatōnes, obuiatōes. ⁊ disciplinas ꝯm phiam Et rō istaꝝ vtilitatū est. q: syll's dyalecticus vel valet ad inuentōem veri vel ad redargutōem falsi. Si scđm sic valet ad obuiatōes. Si p̄mū hoc ē duplr̃ q: vel ꝑ doctrinā vel ꝑ exercitiū. Si p̄mū sic valet ad disciplinas ꝯm phiam. Si scđm sic valet ad exercitatōes. vel sic. Est duplex finis dyalectice. sc3 finis scīe. ⁊ sic est vtilis ad disciplinas ꝯm phiam. ⁊ finis sciēt3 Et ille ē duplex sc3 in seip̄o ⁊ in alio. finis in seip̄o ē ꝯm exercitatōem. Sed finis in altero ē ꝯm obuiatōem. q: illa valet ad remotōem impedimēti.

Ar̃ Unius scīe est solū vnus finis. g̃ male ponuntur hic plures fines Solo Q3 dyalectica ꝯsiderat̃ duplr̃. vno° vt docēs est. ⁊ sic ei⁹ est solū vnus finis p̄ncipalis q̇ est cognitio sui subiecti in se ⁊ in suis ꝓprietatib⁹ ⁊ p̄ncipijs. Alio mō vt vtēs est ⁊ sic h3 plures fines.

¶ Querit̃ Quid ē exercitatio. Solo. exercitatio est q̄dam assuefactio ꝑ quā acquiritur ꝓmptitudo ad aliquid faciliter agendum.

Qr̃ Quo ꝓbat phs ꝙ dyalectica sit vtilis ad exercitatōes. Solo tali rōe. Illa scīa est vtilis ad exercitatōes ꝑ quā possumus faciliter arguere de quolibet ꝓposito in qualibet scīa. Sed dyalectica est huiusmodi. g̃ est vtilis ad exercitatōes. Minoꝛ p3 q: ista scīa est de cōibus applicabilib⁹ ad quodlibet ꝓpositum.

Qr̃ Quid est obuiare. Solo obuiare in ꝓposito est ꝓmpte resistere positōi respondētis ꝑ rōes ꝓbabiles. Tūc em̄ obuiam⁹ in qualibet scīa qn̄ ꝑ argumētatōem ꝓbabilē ꝯtradicim⁹ rn̄denti ⁊ ostēdimus dictū suū nō eē bn̄ dictū siue positio respōdēt3 sit vera siue falsa.

Vr̃ Quō ꝓbat phs ꝙ dyalectica est vtilis ad obuiatōes. Solo ponit talē rōem. Illa scīa valet ad obuiatōes ꝑ quā annumerantes multoꝝ phoꝝ opiniones possumus ꝯtra eos argumētari nō ex extraneis s3 ex ꝓprijs doctrinis ip̄oꝝ. S3 hoc possumus facere ꝑ dyalecticā sciētiam. g̃ vtil' ē ad obuiatōes. Minoꝛ p3 q: dyalectica docet ex ꝓbabilibus ꝓcedere. s3 in ꝓbabilib⁹ si affirmatio ē ꝓbabil' etiā negatio ē ꝓbabil'. q: qđ p̄t eē p̄t etiā nō eē. ⁊ g̃ ꝑ dyalecticā sciam ex ꝓprijs doctrinis ⁊ ꝑ illa eadē q̄ illi phi docent possum⁹ rōe3 accipe ⁊ ꝯtra eos arguere.

Qr̃ Quid debem⁹ hic intelligere ꝑ disciplinas ꝯm phiam. Solo oēm sciam seu oē3 sciētificā doctrinā. vn̄ nō capit̃ h phia ꝓprie ꝓ phia reali ⁊ speculatiua tm̄. s3 ꝯmuniter ⁊ large put est apprehēsio verita

ris cuiuslibet ammirabilis zc.

Queritur Quõ pbat phus q dyalectica est vtilis ad disciplinas fm phiam. Solutio duab9 ratõnibus. Prima est. illa scia vtilis est ad disciplinas fm phiam p quam possumus arguere ad vtrãq ptem ptradictõnis. sed dyalectica est huiusmodi. ergo est vtilis ad disciplinas fm phiam. Maior pz. qz q potest ad vtrãq ptez ptradictõnis arguere facile speculatur quid verum z quid falsum in qualibet scia. Scda ratio est Illa scia est vtilis ad disciplinas fm phiam p quam possumus inquirere de pncipijs oim aliarum scientiaz sed dyalectica est huiusmodi ergo. Minor pbat sic. qz pncipia ppria scientiaz nõ possunt demonstrari z ex pprijs ostendi eo q sunt pma. sed debent ex cõmunibus z pbabilibus ostendi sed dyalectica est inquisitiua pcedens ex cõmunibus z pbabilibus. ergo dyalectica viam habet ad omniũ methodorum pzincipia.

Ar Principia scientiarum sunt p se nota. ergo dyalectica nõ habet viam ad pncipia oim methodoz. id est aliaz scientiaz. Solutio licz pma pncipia scientiaz sint p se nota fm se formaliter accepta. ita q a pori ex pprijs nõ possint ostendi tamen materialiter accepta possunt ex qbusdam cõmunibus pbabiliter psuaderi z qz dyalectica ex cõib9 pcedit ideo ipa dr hoc mõ habere viam ad pncipia.

Queritur Quod est dubium quod remouet phus in textu Solutio qz dictum est q dyalectica de singulis pbabiliter disputat posset aliquis dubitare z credere q nullus haberz dyalecticã artem nisi sciret quãlibet pclusionem probare z improbare dyalectice. Hoc ergo dubium remouens phus dicit q hoc nõ requiritur sed tunc aliquis pfecte habet hanc scientiam quando eam sic habet sicut habetur rethorica vel medicina. hoc est quando nihil omittit de his que precipit talis ars. Non enim rethor semper psuadet neqz medicus semper sanat z tamen si nihil omiserit de ptingentibus dicimus eos pfecte habere artem. Sic etiam dyalecticus nõ semper probat pter multa impedimẽta. z tamen si nihil omiserit de cõtingentibus fm suam artem. id est nihil omiserit de medijs pbabilibus ad aliquam pclusionem dicitur sufficiẽter habere hanc artem dyalecticam.

Secundus tractatus

Primum ergo psiderandum est ex quibus est methodus

In hoc scdo tractatu phus determinat de pncipijs materialib9 syllogismi dyalectici tam remotis q sunt quattuor pdicata q ppinquis q sunt ppõ dyalectica z pblema. Et diuidit iste tractatus in sex capitula In primo determinat phs de pncipijs syllogismi dyalectici in cõi.

Ar Utrũ ppões dyalectice z pblemata sunt equalia numero. So phi q sic z pbat tali rõe. qz illa ex qbus pstituunt syllogismi dy

alectici sunt ꝓpōes ⁊ illa ad q̄ ordinant̄ sunt ꝓblemata. ſʒ illa sunt eadem ⁊ equalia numero ꝰ. minorē ꝓbat q2 oīs ꝓpō ⁊ oē ꝓblema aut ꝓpriū aut genus aut accidens indicat. i. ꝯstituuntur ex ꝓprio vel ex genere vel ex accn̄te cū ꝰ illꝰ sint eadē quoꝝ materia est eadē ⁊ q̄ ex eisdē ꝯstituunt̄ sequitur ꝙ ꝓpōes dyalectice ⁊ ꝓblemata sunt equalia ⁊ eadem numero.

Ar̃ Problema ꝯtinet duas ꝓpōes. ꝰ ꝓpōes dyalectice in duplo excedunt ꝓblemata. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō sunt eadem aut equalia numero. Solꝰ ꝓpōes ⁊ ꝓblemata eē eq̄lia vel eadē nūero p̄t intelligi dupl'r. vnoꝰ formal'r ⁊ ſm actū ⁊ sic est falsum. vt ꝓbat argumentū. Alioꝰ material'r ⁊ ſm potentiā ⁊ sic ē veꝝ. q2 ex eisdē p̄dicatis ⁊ terminis ex q̄bꝰ format̄ ꝓpō dyalectica etiā format̄ ꝓblema solū trāsmutato ordine interrogandi.

Dr̃ Que sunt illa dubia q̄ remouet phs circa dicta in textu. Solꝰ remouet ꝑ ordinē tria. Primū ē. q2 dictū ē ꝙ oīs ꝓpō ⁊ om̄e ꝓblema ꝯstituit̄ ex ꝓprio genere vl' accn̄te. vbi manet drā cū tn̄ ex drā etiā p̄t fieri ꝓpō vel ꝓblema. Ad hoc dubiū dr̄ phs ꝙ drā cū sit generalis est cū genere ordinanda hoc est in eodem p̄dicato cum genere.

Scd̄m dubium est quare enumerādo p̄dicata dyalectica nulla ē facta mentio de definitōe cū tn̄ definitio etiā sit p̄dicatū. Et ad hoc dr̄ phus ꝙ definitio ꝯp̄hendit̄ sub ꝓprio. Est em̄ duplex ꝓpriū vnū est qd̄ ſcat q̄d est esse rei. Aliud est ꝓpriū qd̄ nō ſcat ꝙ q̄d est eē rei. iā illud ꝓpriū qd̄ ſcat q̄d est esse rei vocat̄ terminus siue definitio. Reliquū vero qd̄ nō indicat q̄d ē eē rei retinet nomē cōe ⁊ vocat̄ ꝓpriū ☞ Et ex h̄ textu elicit̄ vna regula topica q̄ est ista q̄ncūq3 sunt duo ꝯtēta sub aliq̄ noīe cōi quoꝝ vni ē nomē speciale impositū ⁊ alteri nō tunc illud cui nō est nomē speciale impositū retinet nomē ꝯmune ⁊ vsurpat sibi quasi sibi ꝓprium. Topica

¶ Tertiū dubiū est. q2 dictū est ꝙ oīs ꝓpō ⁊ oē ꝓblema aut ꝓpriū aut genus aut accidens indicat. posset aliq̄s dubitare an aliqd̄ istoꝝ scʒ ꝓprium vel genus ⁊c. sit ꝓpō vel ꝓblema. Sʒ remouēdo hoc dubiū dr̄ phs ꝙ nemo opinet̄ ꝙ aliqd̄ istoꝝ sic incōplexe acceptū sit ꝓpō vel ꝓblema. Sed ex his tanq3 ex materialibꝰ p̄ncipijs fiūt ꝓblemata ⁊ ꝓpōnes.

Querit̄ Quō dr̄n̄t ꝓpō dyalectica ⁊ ꝓblema. Solꝰ sic dr̄n̄t. q2 ꝓblema ꝓponit̄ in vtraq3 ꝑte ꝯtradictōis. ꝓpō dyalectica vero interrogat solū vnā ꝑtem Albertus tn̄ p̄mo topicoꝝ in ꝯmento videt̄ velle ꝙ vtrūq3 tā ꝓblema q̄3 ꝓpō ꝓponit̄ bn̄ cū vtraq3 ꝑte ꝯtradictōnis. Sʒ in hoc dr̄n̄t. q2 si nota dubitatōis cadat sup ꝯpōem p̄dicati cum subiecto ita vt sit̄ q̄rat inherentiā ⁊ modū inherēdi q̄ iportat̄ in hoc vel in illo p̄dicato tūc est ꝓblema. Exemplū vt si sic dicat̄ vtꝝ aīal gressibile bipes sit definitio hoīs vel nō sub hoc sensu vtꝝ hoc p̄dicatū aīal gressibile bipes insit hoī vt ē definitio vel nō tūc est ꝓblema. Sʒ si p̄dicatū enūciet̄ de subiecto ⁊ nota dubitatōis sequens ꝯpōem ponat̄ ad ꝯsensum respōdentis tūc est ꝓpō dyalectica ⁊ nō ꝓblema. vt si dicat̄ putas ne aīal genus hoīs vel nō. est ꝓpō si nota dubitatōis nō cadat sup ꝯpōem ꝓpōis sʒ expectet solum ꝯsensum respondētis sub hoc sensu animal genus hoīs est putas ne hoc esse verum vel non.

Si p̄dicatū enunciētur de subiecto et nota dubitationis

Queritur Quid est p̄dicatum dyalecticum. Solutio ē terminus p̄dicabilis in ꝓpōne terminabili ꝑ artē dyalecticam nō reducibilis ad aliquod p̄us ꝭm easdem ꝯsideratōnes ꝑ hoc em̄ ꝙ dr̄ terminus p̄dicabilis excludunł ꝓpō ⁊ ꝓblema ꝑ hoc qḋ dr̄ in ꝓpōne terminabili ꝑ artem dyalecticam excludił spēs. Et ꝑ hoc ꝙ dr̄ nō reducibilis ad aliqḋ p̄us excludił drã ⁊ etiã alia annexa Et ꝭm easdē ꝯsideratōes addił ꝓter alia tria p̄dicata a definitōe. qꝛ lꝫ reducãł ad definitōem vt postea diceł nō tñ ꝭm easdē ꝯsideratōes.

Queritur Quot ꝯditōnes req̄runtur ad hoc ꝙ aliquid sit p̄dicatum dyalecticum. Solutio tres que inuenuntur in ista definitōe. Prima est ꝙ sit terminus aptus natus p̄dicari de aliquo p̄dicatōne directa ⁊ ordinata. ⁊ ergo indiuiduū nō p̄t esse p̄dicatū. Scd̄a est ꝙ ꝓpō in qua p̄dicał sit terminabilis ꝑ artem dyalecticam et ergo species nō potest esse p̄dicatum. tertia est ꝙ nō sit reducibile ad aliqḋ p̄us ꝭm easdem ꝯsideratōnes ⁊ ideo annexa nō sunt p̄dicata.

Queritur Quid est ꝓpōnem terminari per artem dyalecticam. Solutio nihil aliud est q̄ꝫ aliquam propositōnem ꝓbabiliter ostendere ad ꝑtem affirmatiuam vel negatiuam et hoc ꝭm artem dyalecticam. vt si querał putas ne animal est genus hoīs vel nō Et respondetur ꝙ sic. qꝛ quicquid p̄dicatur de pluribus spē differētibꝫ in eo ꝙ q̇d est. hoc est gen⁹ eoꝝ de q̇bꝫ p̄dicał. sꝫ aīal ē hm̄oi. ḡ ē genus eoꝝ de q̇bꝫ p̄dicał cū ḡ p̄diceł de hoīe sequił ꝙ sit genus hoīs Jã illa ꝓpō qua querebatur vtruꝫ aīal esset genus hominis vel nō. dicił terminata per artem dyalecticam. quia est ꝓbabiliter ostensa ad ꝑtem affirmatiuam per locum dyalecticum.

Queritur Que ꝓpositio dicitur terminablis ꝑ artem dyalecticam Solutio illa que ꝯstat ex terminis cōmunibus ⁊ potest esse ꝯsequens alicuius ꝯsequentie dyalectice seu illa que potest ꝓbari per aliquē locum dyalecticum seu ꝯmunem ꝯsideratiōnem dyalecticam Et ꝓpterea. qꝛ spēs nō p̄dicatur nisi de indiuiduis ⁊ singularibꝫ. ideo nō p̄t eē p̄dicatū dyalecticū. qꝛ indiuidua infinita sꝰ ⁊ non cadūt sub arte nec p̄nt de eis sumi ꝯsideratōes cōes ⁊ ꝓbabiles ⁊ artificiales ꝓter eorum variabilitatem.

Queritur Quot sunt predicata dyalectica in toto. Solutio quattuor. scꝫ definitio seu terminus. ꝓprium genus. accidens. Et hoc ostendit ph̄us posterius in textu dupliciter. scꝫ inductōne ⁊ syllogismo. Jnductōne sic. quia omnis propositio dyalectica et problema aut est de definitōne aut proprio aut genere aut de accidente cum ergo de om̄ibus predicatis fiunt propositōnes ⁊ problemata sequitur ꝙ tantum quattuor erunt p̄dicata Syllogismo sic. qꝛ om̄e qḋ de alio p̄dicatur vel p̄dicatur ꝯuersim vel nō ꝯuersim. Si p̄mum hoc est duplr̄ qꝛ vel indicat quid est esse rei. ⁊ sic est terminus seu definitio aut nō indicat q̇d ē esse rei ⁊ sic est ꝓpriū. Si scd̄m hoc etiam duplr̄. qꝛ vel est de essentia sui subiecti ⁊ sic est genus. vel nō ⁊ sic est accidens.

Inductio

Syllogismus

Ar Sunt plura predicata q̄ꝫ quatuor ꝗ. Añs ꝑbaꝛ qꝛ predicatū et predicabile sunt idem ⁊ nō differunt nisi penes actū ⁊ aptitudinē sed sunt plura p̄dicabilia q̄ꝫ quatuor. ergo Solutio. ꝙ predicatū et predicabile non drñt in ꝓposito penes actum ⁊ aptitudinem imo vtrūqꝫ dꝛ aptitudinē. Sed sic drñt. qꝛ p̄dicabile dicitur a modo predicandi de suis subicibilibus. Sed p̄dicatū sumiꝛ a modo inherendi suis subiectis. Uel dicendū ꝙ predicatum accipiꝛ dupľr. vno modo large pro om̄i eo qđ seq̄tur copulam verbalem in p̄dicatōne directa ⁊ ordinata ⁊ sic p̄dicatū est bene idē cū p̄dicabili sicut ꝑbat argumētuꝫ. Alio modo accipiꝛ stricte et proprie ꝓ eo qđ sequiꝛ copulā in ꝓpōne terminabili ꝑ artē dialeticā et sic p̄dicatū non est idem cū p̄dicabili qꝛ aliq̄d est predicabile qđ non p̄t esse hoc modo p̄dicatum sicut patet de spē ꝓpter rōem ꝑus positam et econtra aliq̄d est etiam predicatum quod non potest esse predicabile sicut pꝫ de definitione.

Praedicabile. Praedicatum

¶Secundum capitulum

Dicendum aūt quid terminus. quid proprium. quid genus. quid accidens.

In hoc scđo capľo ph̄s ꝯñr in spēali determiat de quolibet p̄dicatorum Et diuiditur in quatuor ꝑtes ꝭm ꝙ quatuor sunt p̄dicata. ꝑmo de definitōne quā ph̄s hic vocat terminū

¶De definitione

Queritur Quare ph̄s vocat definitionē terminū Solutio. ratio est ista. qꝛ terminus vocaꝛ vltimū rei extra qđ nihil est de re sed definitio ꝯp̄hendit vltima definiti scꝫ ꝑmā potentiaꝫ ⁊ vltimum actū seu ꝑmū genus ⁊ vltimā drām ita ꝙ nihil eēntie rei sit extra ꝓpriam definitōem. ergo ꝯgrue definitio vocaꝛ terminus

Queritur Quid est terminus seu definitio Solo est orō quid est esse rei significans Et ꝑ hoc qđ dꝛ ibi orō ꝭcaꝛ ꝙ licet definitum aliqñ ꝭcetur simplici noīe Aliqñ circūlocutie integra orōne sicut qñ definiꝛ corpus aīatū vel passibilis qualitas aut aliqđ hmōi tñ definitio nunq̄ꝫ pōt esse nomē vel simplex dictio sed necessario oratio. vt scꝫ explicite dicat hoc qđ nomē definiti implicite ꝭcat

definitio.

Ar Definitio non p̄t definiri. ergo male ponitur hic definitio termini seu definitōnis. Añs probaꝛ. qꝛ est q̄d ꝯplexum Solo licꝫ definitio ꝑme intentionaliter accepta sit q̄d ꝯplexū tñ accepta scđe intentionaliter q̄uo hic accipitur est q̄d incōplexum

Ar Si definitio defineretur hoc esset ꝑ aliam definitōem ⁊ illa iterū ꝑ aliam ⁊ sic esset processus in infinitū Solo ꝙ negaꝛ sequela. et ratio est qꝛ hic definiꝛ definitio pro scđa intentione que est ratio quare huic vel illi definitioni ꝑme intentionaliter accepte ꝯueniat definitio ⁊ in illa est status.

Querit᷑ Quod est annexum definitõnis Sol'o idem ⁊ diuer
sum. Et hoc probat phs duabꝫ rõnibꝫ. Prima est. illũ
est annexum definitionis ꝓpter qđ est magnus labor ⁊ attricio circa pro
blema definitionis. sed sic est de eodẽ ⁊ diuerso ḡ. Minor ptz qꝛ ad hoc ꝙ
aliquid dicat᷑ definitio alicuiꝰ oꝫ maxie videre an sit idẽ cũ eo vl' diuersuz
Scđa rõ est. qꝛ illud est annexũ definitõnis qđ termiatur eisdeꝫ ꝯsidera
tionibꝫ q̊ terminat᷑ ꝓblema definitõnis sed ꝓblemata de eodem ⁊ diuerso
termiant᷑ eisdẽ ꝯsideratõnibꝫ q̊bꝫ ꝓblemata definitõnis. ḡ idem et diuer
sum sunt annexum definitionis. Minorem probat phs. qꝛ si poterimus
disputare de eodem ⁊ diuerso etiam poterimus faciliter disputare de defi
nitõne. Si eñ ostenderemus aliquid non esse idem cum alio tũc bñ seq̄t᷑
ꝙ non sit eius definitio. ⁊ sic terminatur ꝓbleuma definitionis licet hoc
non ꝯuertatur qꝛ nõ sequitur hoc est idem. ergo est definitio.

Queritur Quid est annexum Sol'o Annexũ in propo
sito est qđdã minus p̄ncipale predicato cui anne
ctitur nõ total'r idẽ cũ eo nec diuersuz terminabile eisdẽ cõsideratõnibus
quibꝫ terminatur p̄ncipale predicatum

Querit᷑ Quot cõditiones requirũtur ad hoc ꝙ aliquid dicat᷑
Annexum Sol'o ꝙ tres sicut colligit᷑ ex ista diffiniti
one. Prima est. ꝙ non sit p̄ncipale p̄dicatum. Scđa est ꝙ habeat suum
modũ inherendi ⁊ p̄dicandi a p̄ncipali p̄dicato. Tertia est ꝙ sit termina
bile eisdẽ ꝯsideratõibꝫ q̊bꝫ termiat᷑ p̄ncipale cui annectitur.

Qr̄ Utrũ idẽ ⁊ diuersuz sint vnũ annexũ definitõis vl' plura Sol'o
ꝙ sunt vnũ. Et rõ est. qꝛ ꝑ easdẽ ꝯsideratões q̊bꝫ ꝓbleuma de eadẽ
cõstruit᷑ ꝓbleuma de diuerso destruit᷑ ⁊ ecõuerso.

☞ Arguit᷑. idẽ et diuersum sunt annexa oĩm predicatoꝝ. ḡ nõ tm̃ defi
nitionis. Añs probat᷑. qꝛ sicut est idem ⁊ diuersum definitione. ita etiaꝫ
est idem ⁊ diuersum, proprio genere ⁊ accñte. Solutio ꝙ illa que sunt
eadem ꝓprio genere vel accidente nõ sunt eadem simpl'r sed solũ ꝓm quid
qꝛ cũ aliqua tali idẽptitate stat adhuc magna diuersitas. Sed illa q̄ sunt
eadẽ definitiõe sunt eadẽ simpl'r ⁊ ꝓm rem ⁊ drñt solum rõne. ⁊ ergo idẽ
⁊ diuersuz simpl'r ponũt᷑ magis ãnexũ definitiõis q̄ȝ alicꝰ alteriꝰ p̄dicati

¶De proprio

Querit᷑ Circa scđam ptez capl'i Quid est ꝓpriũ Sol'o ꝓpuz
est qđ nõ indicat q̊d est eẽ rei soli cui inest ⁊ ꝯuersim p̄
dicat᷑ de re. i. de spẽ. Exẽplũ vt esse grãmatice susceptibile est ꝓpriũ hois
qꝛ si hõ est grãmatice susceptibile est ⁊ eꝯ si grãmatice susceptibile ẽ hõ ẽ

☞ Querit᷑. quõ ꝓbat phs istã definitõem Sol'o ex vulgari acceptio
ne nois. qꝛ nemo dt̄ ꝙ illud sit ꝓpriũ alicui quod p̄t alteri inesse vt nemo
dicit ꝙ dormire est propriũ hoi. qꝛ etiam inest alijs nec etiam illud dicit᷑
esse ꝓpriũ qđ inest alicui soli ad aliqđ tempus. Et si forte aliq̄d taliũ dica
tur ꝓpriũ tunc non dicet᷑ ꝓpriũ simpl'r sꝫ ꝓpriũ quãdo vel ꝓpriuz ad aliq̄d.
Et sic innuit phs ibi modos ꝓpriȷ.

Querit̄ Quot sunt modi ꝓprij Solutio ꝙ tres. scȝ ꝓpriū ad aliq̄d ꝓpriū q̄n̄ ꝛ ꝓpriū simpl'r. Propriū ad aliq̄d est q̄ꝺ ꝯuenit oi ꝛ nō soli, vel soli ꝛ nō omi. vt esse bipedē ꝛ eē grāmaticū. Et ita sub isto modo ꝓprij ꝯphēdunt̄ duo p̄mi mōi positi a porphirio. Propriū quādo est q̄ꝺ ꝯuenit subiecto ſm aliq̄ꝺ tp̄s ſȝ nō sp̄. Exēplū ph̄i est vt a dextris eē est ꝓpriū q̄n̄ ꝓ illo tp̄e quo aliq̄s solus ē a dextris. Ex^m porphi. circa hūc modū est vt canescere q̄ꝺ ꝯuenit hoi solū in senectute Propriū simpl'r vt dc̄m fuit est q̄ꝺ non indicat q̄d est esse rei soli inest ꝛ ꝯuersim p̄dicat̄ ꝑ hoc ꝙ dicit̄ nō indicat q̄d est esse rei differūt ꝓpriū a definitōe ꝛ ꝑ hoc q̄ꝺ dr̄ soli inē ꝛ ꝯuersim p̄dicat̄ dr̄t ab oib̄ȝ alijs a gn̄e ꝛ accidēte.

Queritur Utrū ꝓpriū habeat aliq̄ꝺ annexū. So° ꝙ nō qꝛ annexū debet esse ꝑtim idē ꝛ ꝑtim diuersum a p̄ncipali p̄dicato ſȝ nihil est q̄ꝺ sit ꝑtim idē cū ꝓpo ꝛ ꝑtim diuersuȝ ab eo. ergo nō habet aliq̄ꝺ annexū. Minor ꝓbat̄. qꝛ si esset aliq̄ꝺ tale vel esset species vel idē ꝓprio. Nō spēs qꝛ annexū debet esse posterius illi cui annectit̄ ſȝ spēs nō est posterior ꝓprio. Non p̄t etiam dici ꝙ idē ꝓprio sit annexū ꝓprij qꝛ idē ꝓprio nō differt a ꝓprio qꝛ idem est q̄rere An aliq̄d sit idē ꝓprio alteri ꝛ An aliquid sit proprium alterius

Ar̄ Idem definitōne est annexuȝ definitionis. ergo idem ꝓprio etiā erit annexū ꝓprij So° ꝙ idē definitōe nō est annexū definitionis. sicut nec idē ꝓpo est annexū proprij et hoc ꝓpter eandē rōnem. qꝛ scȝ idē definitōne nō distinguit̄ a definitōne. Sed idē in cōi est annexū definitōnis. Et si tunc q̄rat̄ quare idē in cōi est plus annexū definitōnis q̄m alicuius alterius p̄dicati. ratio illius dcā fuit prius qꝛ scȝ idēptitas definitionis est idēptitas simpl'r dicta

De genere

Querit̄ Circa tertiā ꝑteȝ cap'li. Quid est genus. Solutio genus est q̄ꝺ p̄dicat̄ de pluribȝ drn̄tibȝ spē in eo ꝙ q̄d ē Et ꝙ genus p̄dicat̄ in q̄d ostendit Aresto. sic qꝛ illud p̄dicat̄ in q̄d q̄ꝺ cōuenienter rn̄r ad interrogatōem factā ꝑ q̄d. ſȝ genus est hmōi vt cuȝ q̄rit̄ quid est hō ꝯuenienter respō det̄ est animal. ergo genus p̄dicat̄ in q̄d.

Queritur Q̄ꝺ est annexū generis. So° ideȝ ꝛ diuersum genere sunt annexū generis. Et hoc sic ꝓbat. ꝓ. q̄a ꝓblemata de eodē ꝛ diuerso genere terminant̄ eisdeȝ ꝯsideratōnibus q̄bȝ ꝓblemata de genere. Sicut exēpli gratia ostēso ꝙ aīal est genus hoīs et bouis ōn̄suȝ etiā est ꝙ hō ꝛ bos sunt eadē genere Et ꝑ oppositū ostēso ꝙ animal sit genus hominis ꝛ non plante etiam ostensum habetur ꝙ homo et planta sunt diuersa genere

Querit̄ Utrū drn̄a sit annexa generi So° ꝙ duplex est drn̄a scȝ generica ꝛ specifica. Iā drn̄a generica illa est annexa generi. qꝛ illa vt dixit ph̄s supius cū genere collocāda est ſȝ nō drā specifica. imo drā specifica magis ē ānexa definitiōi. qꝛ illa inheret ꝯuertibil'r spē

Ad aliquid. quando simpliciter

Ar Jam dictum est ꝙ idem et diuersum genere sunt annexum ge-
neris. ergo non drã Sol'o neganda est ꝯña. Et ratio est. qꝛ nõ
est incõueniens idem predicatum habere plura annexa ꝯm ꝙ plura sunt
respectu quorũ ꝓbleumata possunt terminari ꝑ cõsiderationes datas ad
terminandũ probleumata predicati pͥncipalis

¶ De accidente.

Querit Circa quartã ꝑtem capli. Quot sunt definitiões acci-
dentis Sol'o sunt due ꝯm phm in textu. Prima est
Accidẽs est qd nihil horũ est neqꝫ definitio neqꝫ ꝓpriũ neqꝫ genus inest
aũt rei. Secũda est. Accidens est qd ꝯtingit eidem inesse ꝛ nõ inesse vt
sedere ẽ accñs qꝛ ꝯtingit aliquẽ aliqñ sedere aliqñ vero nõ sedere

Drñ Quõ ꝯpat phs istas definitiones ad inuicem Sol'o dicit ꝙ
secũda melior est ꝙ̃ pͥma. qꝛ ad ꝯgnoscẽduꝫ primã oportet pͥsci-
re quid est definitio quid proprium et quid genus. sed secũda est de se sa-
tis finita ꝛ clara seu manifesta.

Ar Unius definiti erit solum vna definitio. ergo male ponũtur hic
due definitões accñtis So° ꝙ vnius definiti vno mõ sumpti
est solum vna definitio sed accidens accipit diuersimode. Unde prima
definitio datur de accidente ꝑ ꝯꝑationẽ ad alia predicata. Secunda ve-
ro datur de eo ꝑ ꝯꝑatõem ad suam causam quã habet in subiecto q̃ est
ꝯtingens et variabilis.

Queritur Quod est annexum accidentis Sol'o ꝯꝑatio
ꝯm magis et minus est annexum accidentis. vt
cum dicitur vtrũ honestum vel vtile sit magis eligendum. vel vtrũ vita
que est ꝯm virtutem sit suauior ꝛ magis eligenda vel q̃ est ꝯm frugalita-
tem. i. ꝯm fruitionẽ voluntatis vel ꝯm frugalitateꝫ. i. ꝯm ꝑcitatem vt alij
exponunt. Et ꝙ istud sit annexum accñtis patet qꝛ in hmõi ꝓbleumati-
bus fit questio cui duorum subiectorum magis accidit p̃dicatũ aut mi-
nus sed talis questio non potest terminari nisi per cõsiderationes quibus
terminãtur probleumata accidentis, ergo comparatio ꝯm maius ꝛ mi-
nus est annexum accidentis.

Queritur Quod est hoc dubium quod remouet phs in te-
xtu Solutio ꝙ istud. qꝛ dictum est in prima de-
finitione ꝙ accñs nihil horũ est neqꝫ definitio neqꝫ proprium neqꝫ acci-
dens posset aliquis dubitare An nullo modo accñs possit dici propriuꝫ
Hoc ergo remouendo dicit phs ꝙ accñs bene potest esse propriũ quan-
do vel propriũ ad aliquid vt sedere est accñs dũmodo aliquis solus sedet
tunc est proprium qñ ꝛ dum non solus sedet est ꝓprium ad aliquid. scꝫ ad
non sedentes. Sed accidens nunq̃ꝫ potest dici propriũ simpliciter qd est
distinctum predicatum. Cetera que possent hic queri de proprio genere
et accidente q̃rat supra circa p̃diacbilia porphirij

¶ Tertium capitulum

Nō lateat aūt nos qm̄ q̄ ad ꝓpriū ꝛ genus ꝛ accn̄s oīno

In hoc tertio capitulo phus docet reducere alia p̄dicata ad definitionem tanq̄ȝ ad p̄dicatū p̄ncipalius. Et habet duas partes. In p̄ma facit hoc In scd̄a ponit modos identitatis.

Queritur Utrū tria alia p̄dicata possunt reduci ad definitionem. Solutio ꝙ sic. Et ratō illius. qꝛ oīa alia p̄dicata sunt quodāmodo definitiua inq̄ȝtum p easdē ꝯsideratōes q̄bus ostendim⁹ aliq̄d nō esse ꝓpriū genus vel accidēs etiā possumus ostendere oratōnem assignatā ꝓ definitōe nō esse definitōem. definitio eīn dȝ inesse qd̓ etiā ꝯuenit accidenti dȝ essentialr̓ inesse qd̓ etiā ꝯuenit generi ꝛ dȝ ꝯuertibiliter inesse qd̓ etiam ꝯuenit ꝓprio qd̓cunq̄ȝ. ergo istoꝝ defuerit ſꝑ interimit̄ definitio. vnde si ostensum fuerit ꝙ aliqd̓ p̄dicatū nō inest subiecto ꝯuertibiliter. tunc etiā ostensum est ꝙ tale p̄dicatū nec est ꝓpriū nec definitio illius subiecti. Et si ostensum fuerit ꝙ nō insit essentialiter vl̓ ꝙ p̄ma ꝑticula definitōnis nō est genus tunc silr̓ ostensum est ꝙ nec sit definitio nec genus. Et si ostensuȝ fuerit ꝙ p̄dicatū nō insit subiecto tūc ostēsum etiam est ꝙ nō insit vt definitio nec vt accidens. qꝛ quod nō inest nō inest vt definitio vel vt accidens.

Queritur Tunc si omīa alia p̄dicata reducunt̄ ad definitōnem quare nō ponit̄ vna generalis method⁹ seu vna cōis ars ad terminandū ꝓblemata oīm p̄dicatoꝝ. tradunt̄ diuerse in diuersis libris. Solutio ꝓpter duas causas. p̄ma dat̄ ex ꝑte nostri. qꝛ scȝ nō est nobis facile talem methodū inuenire q̄ sic valeret ad quattuoꝛ p̄dicata simul. qꝛ p̄dicata q̄ȝtum ad modos suos inherendi sunt diuersa. ꝛ ergo est nobis difficile inuenire aliqd̓ ꝯmune in quo vniunt̄ ꝙ sit eiusdē rationis in oīb; illis quattuoꝛ p̄dicatis. Scd̄a causa dat̄ ex ꝑte methodi qꝛ et si talis methodus inueniret̄ tamē esset incerta ꝛ raro vtilis ad terminādum ꝓblemata. qꝛ hoc ꝯmune nō inesset singulis ꝑ vnam ꝛ eandē rōnem sed analogice solum. ꝛ difficulter etiā ꝛ raro inueniret̄ ꝑ que ꝓpria illd̓ cōmune deberet aptari ad ꝓpositū. ꝛ ergo infert phs ꝙ assignanda est ꝓpria methodus ꝛ dande sunt ꝯsideratōes ꝓprie ad terminandū in spēali ꝓblemata de vnoquoq̄ȝ p̄dicatoꝝ sicut patebit in sequentib; libris

Queritur Circa scd̄am ꝑtem capituli. Quot modis dr̓ idē. Solutio trib; modis. scȝ idē numero idē spē ꝛ idem genere. Eadem numero sunt quoꝝ noīa sunt plura res vero vna. vt tunica ꝛ vestis. Eadem vero spē sunt q̄ plura sunt ſm rem ꝛ numeꝝ. sed ſm spēm indifferētia vt duo hoīes duo equi. Sed eadem genere sunt quecunq̄ȝ sub eodē genere ꝯtinent̄. vt homo ꝛ equus.

Arḡ Est aliqua idētitas materie qua ē vna materia oīm generabiliuȝ et corruptibiliū ꝛ illa nō ponit̄ hic. ergo erunt plures modi. Solutio illa nō est identitas ꝓprie dicta de quā hic loq̄mur sed identitas improprie dicta q̄ vocatur identitas indifferentie inquantū scȝ materia prima indifferens est ad oēs formas.

Ar Due aque extracte de eodem fonte habent minorē identitatē quam numeralē ꝛ videntur habere maiorē quam specificā quia plus videntur ↄuenire quam due aque diuersoꝝ fontiū q̄ ↄueniunt specie. ergo inter identitatem numeralem ꝛ specificam erit aliquis modus identitatis medius. Ad hoc argumentū dicit phus ꝙ aque eiusdem fontis nō plus ↄueniūt essentialiter quam aque diuersoꝝ fontium. quia om̄is aqua est om̄i aque eiusdē spēi licz forte plus ↄueniant accidental'r in aliquibꝫ ꝓprietatibꝫ accidentalibus sicut in colore in sapore ꝛ huiusmodi.

Queritur Quō phus ↄpat illos modos identitatis adinuicem Solutio dicit ꝙ idem numero maxime dicitur idem. quia hoc indubitanter ꝛ simpl'r idem dicitur. deinde idem spē et tertio idem genere.

Queritur Quot modis dr idē numero. Solutio tribꝫ modis. Primo mō dr idē noīe vel definitōne vt vestis ꝛ tunica. ꝛ etiā hō ꝛ aīal rōnale. Scdo mō dr idē ꝓprio. vt hō ꝛ discipline susceptibile. Tertio dr idē accn̄te vt sedens vel musicū ꝛ sortes dicuntur idē. si sortes est sedens vel musicus. Et ꝙ subiectū ꝛ accn̄s faciūt idē numero. pbat sic phus. quia nos sepe ꝑmutādo nomē ꝓpriū assignamꝰ aliq̄ accidentia ꝑ que circūloq̄mur aliq̄n subiectū. Sicut q̄n p̄cipimus aliquē ad nos vocari q̄ sedet sortem vel platonē ꝛ ille cui p̄cipimus nō intellexit quē vocari volumus tunc nos ꝑmutamus nomē ꝓpriū ꝛ vocamꝰ euꝫ illo accidēte qd sibi inest. ꝛ dicimꝰ voca sedentē vel voca disputantē. quia ergo manifestū est ꝙ eundē in numero significare volumus ꝑ nomē ꝓpriū ꝛ ꝑ suū accn̄s seq̄tur ꝙ subiectum ꝛ suum accidens faciunt idem numero.

¶ Quartum capitulum.

Qm̄ aūt ex p̄us dictis sunt oratōes ꝛ ꝑ hoc ꝛ ad hoc vna

In hoc quarto capitulo phus ostendit quaternariū numeꝝ p̄dicatoꝝ esse sufficientem. Et diuiditur in duas ptes. In p̄ma facit qd dictū est. In scda ponit genera p̄dicamentoꝝ vt ostendat vnūquodq̄ p̄dicatoꝝ eē in aliquo illorum.

Queritur Ergo p̄mo vtꝝ sufficiēter ponantur solū quattuor p̄dicata dyalectica Solutio ꝙ sic. Et hoc ostēdit phus dupl'r scꝫ inductōe ꝛ syllogismo. quere superius vbi enumerata fuerunt quattuor p̄dicata.

Qr Circa scdam ptē capituli. vtꝝ quodlibet p̄dicatoꝝ sit in aliq̄ p̄dicamentoꝝ ꝓ responsione phs p̄mittit ꝙ decem sunt p̄dicamēta numero. scꝫ q̄d quale quantū adaliq̄d vbi q̄n sitū esse habere agere ꝛ pati Jam dicit phus quodlibet predicatum semꝑ est in aliquo istoꝝ p̄dicamētoꝝ. Et hoc in effectu sic pbat. quia om̄es ꝓpositōnes que sunt ex istis predicatis quantum est ex pte p̄dicati significant aliquid quod est in aliquo istoruꝫ decem p̄dicamentoꝝ vel quid vel quale ꝛc.

Predicamenta

Queritur Ex quo phus enumerando hic genera p̄dicatorum posuit quid p̄ substantia An ne quid etiaȝ reperiatur in alijs p̄dicamentis. hoc dubium remouet phs. ⁊ dicit q̄ q̄d reperitur in quolibet genere p̄dicamentali. sed tamen diuersimode. q: nomina substantiaꝝ ſ̄cant quid ⁊ etiam dicunt. id est p̄dicant quid. vt ꝑposito homine. Si aliquis dicat hunc esse hominē vel animal talis quid ē dicit et substantiam ſ̄cat. Nomina vero accidentium dicunt hoc est predicant quid sed nō ſ̄cant quid. vt ꝑposito albo colore si quis dicat hoc esse album vel colorem talis dicit quid sed ſ̄cat quale. Similiter de bicupedali magnitudine si quis dicat esse bicupedalem talis quid est dicit sed q̄ntū ſ̄cat et sil'r est in omib' alijs p̄dicamētis ꝑnumeratis.

Ar̄ Definitio dicit substantiam definiti. ergo solum reperitur definitio ⁊ quid in p̄dicamento substantie. Solutio negeẛ ꝯsequētia q: licet definitio semper dicat hoc est p̄dicet substantiam ⁊ quid sui definiti nō tamen semper ſ̄cat substantiam siue quid. Aliud em̄ est dicere q̄d et aliud est significare quid. Quia dicere quid siue substantiam est ipsius vocis ꝯplexe significatiue p ꝯpatōnem ad aliud de quo in ꝑpositōne dicitur seu enunciatur. Sed significare quid seu substantiam est ipsius vocis p ꝯpatōnem ad rem significatam. Et ergo definitio quandoꝗ dicit q̄d seu substantiam ⁊ etiam significat quid vt in p̄dicamento substantie Sed in alijs predicamentis dicit bene quid sed nō significat quale vel quantū et sic de alijs vt patuit. hoc enim vnumquodꝗ significat ad quod institutum est ad significandum.

¶ Quintum capitulum.

Primum igiẛ determineẛ quid est ꝑpō dyalectica ⁊ quid

Hic in quinto capitulo phus determinat ꝯsequenter de p̄ncipijs materialibus ꝑpinquis syllogismi dyalectici que sunt ꝑpō dyalectica ⁊ problema. Et diuidiẛ in tres ꝑtes In p̄ma determinat de ꝑpōe. In scd̄a de ꝑblemate. ⁊ in tertia determinat de positōne ꝯꝑando eā ad ꝑblema.

Queritur Utꝝ omīs ꝑpositio sit dyalectica ⁊ oē ꝑblema dyalecticum. Solutio phi q̄ nō. q: ꝑpositio q̄ est manifeste falsa nō est dyalectica. q: de illa nemo dubitat ꝑpō etiam q̄ omībus videtur vera ⁊ cuius veritas est manifesta vel ex principijs suis vel ad sensum nō est dyalectica. q: ꝑpositio dyalectica nō debet esse omnibus manifesta. sed debet esse ꝑbabilis hoc est debet habere aliquam apparentiam veritatis tamē cum dubitatōne.

Queritur Quid est ꝑpositio dyalectica. Solutio est interrogatio ꝑbabilis aut omībus aut plurib' aut sapientibus ⁊ his omībus aut pluribus aut maxime notis, non extranea.

Et ibi notandum est q̄ hoc quod dicitur interrogatio probabilis est tota definitio ꝑpositōnis dyalectice. Sed vt clarior fiat additur. quid sit ꝑbabile ⁊ dicitur q̄ ꝑbabile est quod videẛ omib' aut plurib' ⁊c̄.

Queritur Quō accipit ibi interrogatio. Solutio interrogatō accipit materiał'r ꝓ ꝓpōe interrogata ⁊ nō actiue vel formaliter. Vñ interrogatio potest bene quattuor modis accipi. vno mō actiue ꝓ actōne interrogātis. Scdo mō passiue ꝓ passione rei interrogate. Tertio mō ꝓ aggregato ex signo interrogatiuo ⁊ ꝓpōe interrogata. Quarto mō ꝓ ꝓpōne interrogata ⁊ illo vltimo mō solū accipit hic

Et si querat. quare ꝓpō dyalectica debet esse interrogata. Solutō ꝙ ideo. q: ꝓpō dyalectica nō est necessaria s; ꝓbabilis. ⁊ ergo ad eam requiritur ꝯsensus respondentis anteꝗ̃ ex ea possit fieri syllogismus ad ꝓpositum. Et q: ꝯsensus ille nō habetur nisi interrogetur ⁊ in forma questiōis respondenti ꝑus ꝓponatur. ideo op; ꝙ ꝓpō dyalectica sit interrogata

Ar Interrogatio ꝓponit ꝑ modū interrogandi sed nō quelibet ꝓpō dyalectica ꝓponitur ꝑ modū interrogandi. q: aliqua ponit in syllogismo ergo male d: in definitōne ꝙ est interrogatio. Solutio ꝙ ꝓpō dialectica pt dupl'r accipi. vno mō anteꝗ̃ ingredit syllogismū ⁊ sic est interrogatio. q: vt dictum est interrogatur ꝯsensus respondētis. Alio modo vt est actualiter in syllogismo posita. ⁊ sic non est interrogatio sed simpl'r affirmatio vel negatio.

Querit Qualis ꝯstructio est ibi quando dicit interrogatio ꝓbabilis. Solutio aliq̃ dicunt ꝙ sit ꝯstructio intransitiua vt ꝓbabilis sit nti casus. Sed melius d: ꝭm albertū ꝙ sit ꝯstructō transitiua vt ꝓbabilis sit gti casus. vt sit sensus ꝓpō dyalectica est interrogatio ꝓbabilis. id est ꝓpositio interrogata de ꝓbabili. ꝓbabile em̄ est propria materia ꝓpōnis dyalectice. ⁊ ergo ꝓpositio dyalectica debet interrogari semper de probabili.

Ar Propositio dyalectica debet esse dubitabilis aliquo mō. sed qđ apparet om̄ibus aut pluribꝫ non est dubitabile. ergo male addit in definitōne aut omibus aut pluribꝫ. Solutio dupl'r aliq̃d potest apparere pluribus. vno mō sine formidine de opposito. ⁊ de illo nō est ꝓpositio dyalectica. Alio modo cum formidine de opposito ⁊ de illo est interrogatio ⁊ ꝓpositio dyalectica.

Queritur Quare additur in fine definitōnis nō extranea. Solutio ad differentiā positōnis. quia positio est opinio extranea vt postea dicetur.

Querit Quō diuidit ꝓpō dyalectica. Solutio ꝓpō dyalectica diuidit ꝭm diuisionē ꝓbabiliū. vñ ꝑmo duplices sunt ꝓpōnes dyalectice q̃dam sunt ꝑ se dyalectice. sicut ille q̃ sunt ꝭm se ꝓbabiles. vt ꝙ oīs mater diligit filiū. Alie sunt dyalectice ex ꝯsequēti. Et ille sunt triplices. Nam q̃dam sunt dyalectice. q: sunt sil'es dyalecticis et ꝓbabilibꝫ ꝓpōnibꝫ sicut si ista ꝓpō est dyalectica ⁊ ꝓbabilis ꝙ ꝯtrarioꝝ ē eadem disciplina. tunc ista etiā erit ꝓbabilis ꝙ ꝯtrarioꝝ est idem sensus. q: illa est ꝑori similis. Scdo alie dicunt dyalectice q: sunt dyalecticis opposite seu ꝯtrarie ⁊ maxime ꝯtrarietate ꝭm ꝯtradictōnem ꝓtensa. ⁊ hoc

cōtingit dupliciter q2 vel opponūtur eis ƀm vnū extremū tm̄ vel ƀm vtrū
q3 extremoꝝ Si ƀm vnū extremū tm̄ hoc iterū est dupl'r q2 vel ꝯtrariant
ƀm p̄dicata vel ƀm subiecta de ꝯtrarijs p̄dicatis est exemplū. vt si ꝓbabi
le est ꝙ oportet amicis bn̄facere tunc etiā ꝓbabile est ꝙ nō oportȝ amicis
malefacere. ille em̄ ꝓpōnes habēt cōtraria p̄dicata q̄ sunt bn̄facere ⁊ ma-
lefacere ⁊ est ꝓrensa ꝯtrarietas ƀm ꝯtradictōem nō sic intelligendo q̄ isti il
le ꝓpōnes sint ꝯtradictorie sȝ q2 distant ꝑ affirmatōem ⁊ negatōem que
sunt note ꝯ̄dictōnis. Exēplū de ꝯtrarijs subiectis est vt si ista est ꝓba-
bilis ꝙ oȝ amicis bn̄facere etiā ista erit ꝓbabilis ꝙ nō oportet īimicis bn̄
facere ibi em̄ sunt ꝯtraria subiecta sȝ amicis ⁊ īimicis. Si vero tales pro
positōnes habēt ꝯtrarietatem ad ꝓbabiles ƀm vtrūq3 extremorū Tunc
exemplū est. vt si ꝓbabile est ꝙ oportet amicis bn̄facere Etiā erit ꝓbabi
le ꝙ oportet inimicis malefacere. ille em̄ ꝓpōnes ꝯtrariant ƀm subiecta et
etiam p̄dicata ⁊ tale probabile, vocat ꝓbabile i ꝑabola. i. in collatōne ⁊ ꝓ
portione ad probabile. ita sȝ ꝙ si vnū attribuitur vni ꝯtrario cōtrarium
eius attribuat reliquo Tertio etiam alique propōnes dicunt dialeti-
ce et ꝓbabiles ex ꝯ̄nti. q2 posite in aliqua arte vel sciētia ab aliquo exꝑto
Sicut sunt autoritates et propōnes quas ponunt antiquiores et proba
ti phi vel autores vt propositōnes quas ponit geometer in geometria et
medicus in medicina ⁊cͣijs.

Arguit Propōnes iste de q̄bus exēmplificat hic phs sunt vt plurimū morales. g̃ non dialetice. Solutio aliqua
propositio potest dici dialetica dupliciter. vno modo q2 fit ex termis dia-
letice scientie ⁊ sic verum est ꝙ ꝓpōnes in textu posite non sunt dialetice.
Alio modo dicitur aliqua propositio dialetica q̄tuȝ ad modum interro
gandi ⁊ terminandi q2 sȝ potest terminari per cōmunes consideratiōes
dialeticas. et ita propositio dicitur in proposito dialetica ⁊ sic etiam pro-
positōnes in textu posite sunt dialetice.

Queritur Circa scd̄am ꝑtem capl'i Quid est problema Solutio problema dialeticū est speculatio con-
tendens ad electionē vel fugam veritatem vel scientiam aut vt ip̄m aut
āminiculans aut aliquid aliud hmōi Et accipitur ibi speculatio vt idem
est ꝙ questio speculabilis Et additur ꝯtendens idē simul tendens ad
opposita. quia problema sub vtraq3 ꝑte ꝯtradictionis proponit Et sub
ditur (ad electionē vel fugam) propter ꝓblemata moralia. Deinde ad
ditur (ad veritatem vel scientiam) ꝓpter problemata que fiunt in scien-
tijs speculatiuis. Et addit ꝯsequēter (aut vt ip̄m) propter problemata
que fiunt in scientijs speculatiuis principalibus ⁊ realibus sȝ in phisicis
mathematicis ⁊ methaphisicis (Aut vt amminiculans) propter ꝓble-
mata que fiunt in scientijs āminiculatiuis ⁊ triuialib9. Et finaliter dicit
(Aut vt aliquid aliud hmōi) et hoc propter problemata q̄ fiūt in metha
phisicis. sicut cū querit vtꝝ ars sutoria sit melior vel pelliparia.

Arguitur Contentio ꝑtinet ad sophistam. ergo male di-
citur problema speculatio ꝯtendens. Solō

cõtendere accipitur dupliciter. vno modo vt idem est quod litigare. ꝛ sic spectat ad sophistam. Alio modo vt est idem q̃d simul tendere ꝛ sic accipitur in proposito. vt iam patuit.

Ar Problema q̃d contẽdit ad electionẽ vel fugam est morale ergo non est dialeticum Solutio lȝ sit morale ex pte suoꝝ terminorũ tamen ex pte modi interrogandi ꝛ terminandi est dialeticum inq̃ztũ, terminatur p cõmunes ꝯsiderationes dialeticas.

Queritur Q̃ño problema dialeticũ diuiditur. Solutio phs ponit tres diuisiones eius. Prima est ꝙ pblematũ q̃ddã est neutrũ de quo neutro modo opinamur. Et hoc est duplex. qꝛ q̃ddã dicitur problema neutrum. qꝛ nullam habemus rationem ad vnam ptem neqȝ ad alteram vt vtrum astra sunt paria vel im paria Aliud vero dicitur problema neutrum. quia habemus eque fortes rationes ad vtrãqȝ ptem contradictionis vt vtrũ mundus sit eternus vel nõ Aliud est sc̃d̃o pblema de quo habẽtur contrarie opiniones. Et hoc est triplex qꝛ quoddam est de quo plurimi. id est vulgares contrariant̃ sapientibus vt vtrum sapientia sit melioꝛ diuitijs vel non. Aliud est de quo plurimi. id est vulgares contrariant̃ inter se vt vtrum ars sutoria sit melioꝛ pelliparia vel non. Aliud est tertio de quo sapiẽtes contrariantur inter se vt vtrum materia se sola sit p̃ncipiũ indiuiduationis vel non

Diuisio problematum,

¶ Secunda diuisio est. ꝙ problematum aliud est vtile ad eligendum vel fugiendum sicut est problema morale quod non queritur propter scire tãtum sed propter bene operari vt vtrum voluptas sit eligenda vel non. Aliud est vtile ad scire tm̃ sicut est pblema phisicũ vel mathematicum. Et ista diuisio est data de pblemate ex pte finis.

¶ Tertia diuisio est ꝙ problematum quedam sunt neutra ad neutrum horum ordinata hoc est ad eligendum aut fugiendum nec etiam propter scire finaliter quesita sunt tamen amminiculantia ad aliqua talium sicut sunt problemata que fiunt in grãmatica vl' logica. vt vtrum syllogismus constet ex tribus terminis vel duabus propositionibus vel non. Alia sunt problemata de quibus sunt contrarie ratões eo ꝙ dubitationem habent an res sic se habeant vel non vt vtrum mundus sit perpetuus vel non.

Queritur Circa tertiã ptem capl'i Quid est positio So positio ẽ opinio extranea alicuiꝰ notoꝝ s̃m phiaȝ Sicut erat opinio antistenis ꝙ non contingit contradicere ꝛ opinio heracliti qui dixit omnia continue moueri. Et opinio mellissi qui posuit esse tantum vnum ens.

Queritur Quare dicitur in illa definitione ꝙ positio est opinio extranea Solutio dicit̃ extranea qꝛ est pluribus cõtraria licet videat̃ ita aliq̃bꝫ sapientibus.

Queritur Quid intell[illegible]itur per hoc quod dicitur alicuius notorum Solo cõmuniter dicitur ꝙ notorum sit mascu-

uni generis ⁊ valet tantum sicut eruditorũ vel approbatorũ vt sit sensus positio est opinio extranea alicuius notorum. id est alicuius phi qui notus est et approbatus ƒm phiam. Sed ƒm Albertum melius dicit ꝙ notorum sit neutri generis ⁊ valet tantũ sicut alicuius rei opinabilis que est nota vel notificata per rationes ƒm phiam

Queritur Quare additur hoc alicuius notorum ƒm philosophiam Solo quia non quelibet opinio extranea dicitur positio sed solum illa ad quam ⁊ contra quam disputatur philosophice. Unde si aliquis indoctus proponat aliqđ vanũ ⁊ inutile hoc non debet dici positio. Stultũ em̃ est inquit philosophus aliquẽ sollicitũ esse arguere contra quẽlibet dicentem contraria opinionibus sapientum Etiam stultum est sollicitum esse circa illas opiniones de quibus habemus rationem planam ⁊ euidentem in contrarium. Cuiusmodi fuit opinio sophistarum dicentium Nõ omne quod est esse factum aut eternum quorum motiuum fuit. quia musicum esse vel grammaticum hoc est et tamen non est eternum nec factum quia quicq̃d est factum est ex materia factum sed accidens non habet materiam. Solutio autem illius motiui est ꝙ licet accidens non habeat materiam ex qua fiat habet tamẽ materiam in qua fiat ⁊ sic in illa factum est. Ad talia autem ergo sollicitum esse stultum est. quia hoc ꝙ non est positio nec tamen est simpliciter fictio q̃uis alicui non videatur eo ꝙ sit extranea opinio videbit tamẽ alicui eo ꝙ habeat rationem philosophie.

Queritur Q̃uo comparat phus problema ⁊ positiõem ad inuicem Solo vult ꝙ habeant se sicut superius et inferius. quia omnis positio est problema sed non econtra. hoc est non om̃e problema est positio. Secundũ patet quia aliquod est problema neutrum de quo neutro modo opinamur ⁊ tale non est positio quia positio debet esse determinata in vna pte contradictionis quiescens Primum scʒ ꝙ omnis positio sit problema sic probat phs quia illud de quo sunt contrarie opiniones est problema sed de omni positione sunt cõtrarie opiniones ergo omnis positio est problema. Minor patet quia positio est opinio quibusdam extranea et quibusdam credita. Addit tamen phus ꝙ nunc in vsu philosophorum est ꝙ omnia problemata cõiter positiones vocantur. Quare dicit ꝙ nihil refert q̃uo dicatur quia non ponitur hic ista distinctio inter positionem et problema pro noib; sed pro reb; vt non lateant nos eorum differentie.

Queritur Utrum omnes positiones et omnia problemata sunt dialetica Soº ꝙ nõ. Sed solum illa de quibus aliq̃s dubitans indiget ratione iuuante et inclinante ad fidem alterius partis contradictionis. vnde illa problemata que indigent pena vel sensu non sunt dicenda dialetica. Sicut si quis dubitaret vtrũ oporteat deos

vereri et parentes honorare talis pena indiget qz de talibus dubitari non licet. Similiter si quis dubitaret verū nix sit alba cum hoc ad sensum manifestum sit non indiget talis rōne sed sensu. Similiter etiam illa problemata que sunt eorū que sunt propinqua sensui vel que sunt valde remota et elōgata a sensibilib9 nō sunt dialetica qz ppinqua sunt manifesta 7 dubitationem nō habēt. Et remota ignota sunt et ita dubia q non possunt cōuenienter p artem dialeticā termiari

¶Sextum capitulum

Determinatis āt his oportet determinari quot dialeticarū ratiocinationū sūt species.

¶In hoc sexto 7 vltimo caplo istius tractatus phs cōnter determiat de ptib9 subiectiuis argumētatōis seu rōcinatōis dialetice

partes argtacionis.

Queritur Quot sunt spēs rōcinatōis dialetice. Solo due scz syllogismus 7 inductio. Et rō illius est qa ois rōcinatio seu argumētatio dialetica vel procedit ex notioribus quo ad naturā aut ex notiorib9 quo ad nos. Si ex notiorib9 quo ad naturam sic est syllogismus qui procedit ex vlib9. Si ex notiorib9 q ad nos sic est inductio qz illa procedit ex singularibus.

Ar Phs scdo por̄ū posuit quatuor spēs argumētatōis. ergo insufficienter hic ponūtur tm̄ due. Ad hoc respōdet Albertus q ille due spēs cōprehendunt sub istis Enthimema scz sub syllogismo et exēplum sub inductōne. Vel dōm est q hic non ponūtur nisi spēs rōcinatōis dialetice cōplete. iā enthimema et exēplū nō sunt spēs rōcinatōis complete.

Ar Inductio non potest esse species rōcinationis ergo nō sunt due. Aīns probat qz inductio procedit ex singularib9 7 illa nō cadūt sub ratione et intellectu Solo. licet singularia non cadant sub intellectu directe tamen bene reflexē. Et ergo inductio licet non sit instrumētuz intellectus simpliciter sicut syllogismus. est tamen instrumentum intellectus ad sensum reflexi.

Queritur Quō definiuntur iste species in textu Solutio Syllogismus hic non definitur eo q superius dictum fuit quid est syllogismus. Sed inductio definit sic. Inductio est a singularib9 ad vniuersalia pgressio Exemplū est gubernator nauis eruditus in arte sua est optimus 7 acceptus Auriga eruditus in sua arte ē optimus et acceptus. 7 sic de alijs. ergo omnis eruditus in sua arte est optimus et acceptus

Queritur Quare dicitur in illa definitiōe ad vniuersalia in plurali numero. So° Alberti qz multiplex est vle ad qd potest terminari inductio. Aliqd eīm est vle voce tm̄ vt canis

aliqd opinione tm̄. vt deus. aliqd imaginatōe tm̄. vt chymera Aliqd aptitudine nature sue habens plura supposita simul vt homo. Aliud successione tm̄ vt fenix. Aliud est vl'e in distribuendo. vt omnis homo. Ad inueniēdū ergo q ad omnia ista vl'ia potest esse progessio inductiua. dicit vniuersalia z non vniuersale

Arguitur Progressio ꝯuenit aīalibus. ergo inductio non est ꝑgressio Solutio ꝑgressio non accipit hic ꝓprie sz methaforice ꝭm quādā silitudinē Nam sicut in motū ꝑgressiuo paulatim vnus passus additur alteri. ita in inductōne singulare additur singulari vsqz dum in summa singularū vniuersale includitur

Querit Utrū in inductōe oporteat enūerare oīa singularia. Soº ē duplex iductio. vna ē necessaria z i illa oz oīa singularia enūerare vel sub ꝓꝑijs noib' vel sub cōi ꝑticula z sic de alijs z sic de singulis vel sil'. Alia est inductio ꝓbabilis z in illa nō oportet enumerare oīa singularia sz tot q̄t sufficiūt ad propositum. vt ex eis possit ꝓbabiliter inferre vniuersale.

Queritur Qūo ꝯpat phs syllogismū z inductionē adinuicem Soº dicit q inductio est verisilior z planior z ꝭm sensum notior z pl'ib' cōis. qz procedit ex singularib' q̄ sensib' obijciunt. Sz syllogismus est violentior z ad ꝯtradicendum efficatior violentior q̄dā in inferendo z ꝓbando z efficatior ad ꝯtradicēdū i obuiādo

Tractatus tertius

Instrumenta aūt ꝑ que abūdemus sunt quatuor.

¶ In hoc tertio et vltimo tractatu phs determinat de instrumētis habūdandi in disputatōne dialetica. Et diuiditur in duo cap'la. In p̄mo determinat de ipsis instrumnetis. In secundo de vtilitate eorundem. Primum cap'm habet duas ꝑtes. In prima determiat de illis instrumētis in generali z reducit tria vltima ad p̄mum.

Querit Quid est habundare in syllogismis Soº nihil aliud est q̄ prompte posse multiplicare syllogismos

Abundare ratiocinationibus

¶ Querit Quot sunt instrumēta habūdandi in syllogismis dialeticis Soº q quatuor. scilicet

Sumptio ꝓpositionū
Distinctio multiplicis
Differētiarū inuentio
Similitudinis ꝯsideratio

Et sufficientia est. qz omne tale instrumētum vel tenet se ex ꝑte rei vl' ex ꝑte sermōis. Si p̄mū hoc est dupl'r. qz vel sumitur ex diuersitate rerū et sic est dr̄ā inuētio vel ex ꝯueniētia rerū z sic est silitudis ꝯsideratio. Si ex ꝑte sermonis hoc etiam est dupl'r qz vel ex ꝑte sermonis complexi et sic est sūptio ꝓōnū vel ex ꝑte sermonis incōplexi z sic ē mulplicis distinctio

Qr Quare ista quatuor vocant instrumēta habūdandi Soº qz instrumētū vocatur illud ꝑ qd artifex iuuatur in assequutione

sui finis quē intendit sicut securis dicit instrumētum domificatoris cum
ergo p ista quatuor dialeticus iuuat ad facile faciendū z multiplicandu
syllogismos dialeticos ideo fm illā silitudinez ad instrumenta realia ista
quatuor etiam vocātur instrumenta

Ar Non ponūtur aliqua instrumenta habūdandi in inductionibus
ergo non debent etiā poni instrumēta ad habūdādū in syllis
Solutio non est simile qz syll's est pncipalior spēs argumētatōis. Etiam
inductio pt reduci ad syllm. z sic ex ɔsequenti ista instrumenta habūdan
di sunt etiam p inductione.

Ar Sumptio ppōnū est de necessitate sylli. ergo nō est instrumētu
habūdandi Sol'o licet sumptio ppositionum sub forma syllo
gismi sit de necessitate sylli ɔstituti tn̄ sumptio pluriū ppōnū probabiliū
anteq̄ ex ipis syllogisetur illa habet se vt instrumentū habundandi z nō
est de necessitate syllogismi.

Ar Distinctio multiplicis ptinet ad sophistā. ergo nō est instrumē
tum habūdandi in syllis dialeticis Sol'o q aliter vtit sophi
sta distinctione multiplicis z aliter dialeticus. qz sophista ad decipiēdū
et palogisandū. sz dialeticus ad multiplicandū ppōnes z ad soluendū ra
tiones ɔtrarias sibi propter multiplicitatem.

Querit Utrū tria vltima instrumenta possunt reduci ad pmū
scz ad sumptōem ppōnū Sol'o phi q sic Et ratio ē.
qz omne illud qd facile facit sumere ppōnes hoc ad sumptionē ppōnū seu
ad artem sumendi ppōnes reducit. Sed alia tria scz multiplicis distinctō
drāz inuentio et silitudinis consideratio faciunt ad facile sumendū ppo
sitiones. g reducuntur ad sumptōem ppōnū seu ad artem sumēdi ppōes
Minorē declarat phs exēplariter qz pmo si distinguat multiplex vtpu
ta bonū in bonū delectabile z vtile statim habemus plures ppōes scz q
bonū delectabile est eligēdū z q bonū vtile ē eligendū. Scdo si aliqs in
ueniat drām puta inter sensum z disciplinā. qz scz sensum amittēs nō pt
eū recupare sz disciplinā potest talis statim habet plures ppōnes. Et ter
tio si quis ɔsideret aliqua silia sicut si ɔsideret q sicut se habet sanatm ad
sanitatē. ita euechia ad euechiam etiā talis statim pt sumere plures pro
positiones. Patet ergo q tria alia ad pmū reducunt

Ar Si illa tria vltima instrumēta possent reduci ad pmū tunc seque
ret q non esset nisi vnū instrumentū. Solutio neganda est se
quela. Et ratio est. qz licet illa tria vltima materialr coincidant cuz pri
mo tamē formaliter abinuicem distinguunt

¶ De sumptione propositionum

Querit Quid facit phs in secūda pte istius capli Sol'o de
terminat de istis instrumētis in spēali ostendēs qūo eis
est vtendū p ordinez. z pmo de primo scz de sumptōne ppōnū. Et ponit
septem considerationes.

¶ Prima est q si volumus prompte sumere plures ppōnes debem9 res

picere ad definitionem probabilis ⁊ sumere ꝓpōnes ꝺm oēm modum
probabilis. qꝛ quedā sunt ꝓpōnes ꝓbabiles q̄ videnꝶ oībꝫ q̄dā pluribꝫ et
quedā sapientibꝫ ⁊c̄. vt prius patuit
¶ Secūda consideratio est ꝙ debemus respicere ad contraria propositi
onum probabilium. qꝛ ꝓpōnes contrarie probabilibꝫ ⁊ ꝯtingentibus
etiam sunt probabiles eo ꝙ q̄dq̄d contingit esse contingit etiam non esse
Et ille ꝓpōnes contrarie debent sumi eo modo quo sunt probabiles vꝫ
simpliciter vel in ꝯtrario subiecto vel predicato vel in vtroqꝫ vel ꝺm con
tradictionē ꝓtense queēadmodū ꝓus dictū fuit
¶ Tertia est ꝙ non solum debemus considerare ad ꝓpōnes que in se
sunt probabiles. sed etiam ad illas que sunt siles probabilibꝫ. vt si ista est
ꝓbabilis ꝙ ꝯtrariorū est eadem disciplina etiam ista est ꝓbabilis ꝙ ꝯtra
riorū est idem sensus. Et si est probabile ꝙ visus fiat intus suscipiendo
et non extramittendo etiam probabile est ꝙ auditus fiat intus suscipien
do ⁊c̄ijs sensibus similiter
¶ Quarta ꝯsideratio est ꝙ debemus aliunde cōsiderare ꝓpōnes pro
babiles oībꝫ vel pluribꝫ in quibꝫ non inuenitꝛ instantia nisi forte in paucꝭ.
Et debemus illas sumere tanq̄ veras simplr̄. qꝛ respōdentes si nō vide
ant instantiā statim eas ꝯcedent vt ꝙ oīs mater diligit filium illa est pro
babilis in pluribus et non habet instantiam nisi in paucis. ⁊ ergo debet
assumi vt simpliciter probabilis.
¶ Quinta ꝯsideratio est ꝙ debemus eligere ꝓpōnes ex scriptis rōnibus
phoꝝ ⁊ facere descriptiones seu definitiones de vnoquoqꝫ genere vt de
bono ⁊ de aīali. Et debemus accipere descriptōnes generales vt de bo-
no in cōi seu de omi bono ⁊ non de aliquo bono tantū qꝛ sic magis habū-
damus. Et illas descriptōnes sic factas debemus extra proponere ipi res-
pondenti. Et addit phs ꝙ semꝑ in definitionibꝫ ⁊ descriptionibꝫ incipiē
dum est ab eo ꝙ q̄d est. i. a genere qꝛ primus terminus in definitōne posi-
tus debet eē genus definiti. vel sic ab eo ꝙ quid est. id est a substantia rei
quia cognita substātia facilius possumus procedere ad accidētalia ⁊ plu
ribꝫ ꝓpōnibꝫ habundare
¶ Sexta consideratio est. ꝙ debemus inspicere ad autoritates ⁊ proposi-
tiones que sunt dicte ab expertis in scientijs in quibꝫ disputamus et sic ar-
guere ꝑ locum ab autoritate vt ꝙ empedocles dixit quatuor esse elemen
ta vel huiusmodi qꝛ respondentes facilius concedūt illa q̄ audiūt ab ali-
quo ꝓbato ⁊ expto in phia dictum esse

Queritur Que est illa diuisio ꝓpositionū dialeticaꝝ quā ponit in
textu añ ꝯsideratōem septimā Solutio ꝙ triplices
sunt ꝓpōnes dialetice. Nā q̄dā sunt Ethice Alie phisice. alie vero logice
Exēplū de ethicis est. vt vtꝝ oporteat plus legibus obedire vel ꝑentibꝫ.
si dissentiant. Exemplū de logicis vt vtrū oīm ꝯtrariorū sit eadeꝫ disci-
plina. Exemplū de phisicis. vt vtrū mundus sit eternus Et sicut tripli
ces sic sunt ꝓpōnes ita etiam triplicia sunt problemata dicit phs. quia
de omni propositione potest fieri problema solum tranposito modo inter
rogandi. vt prius patuit

Arguit͂ Idem non potest esse diuisum ꝛ mēbrum diuidens. Sed propō dialetica est hic diuisum. ergo ꝓpō logica id est dialetica non potest hic esse mēbruꝫ diuidens. Solo ꝓpō pt dici logica siue dialetica dupl'r. Uno mō a dialetica docente ꝛ sic ꝓpō dialetica seu logica est hic mēbrū diuidens qꝛ sic distinguit ꝯtra ꝓpōes sumptas in alijs scientijs. Alio modo ꝓpō dr dialetica a dialetica vtente inꝯtū scꝫ ea vtitur dialeticus in alijs sciētijs. et hoc modo est hic diuisum. Nā hoc modo oēs ille ꝓpōnes dicunt dialetice que possunt termiari ꝑ artem dialeticam seu ꝑ ꝯmunes ꝯsideratōes q̄ tradunt in hac dialetica scia

Ar͂ Alique sunt propōnes grāmatice alique methaphisice aliq̄ mathematice. ꝛcͭ. ꝛ tamen de illis nulla fit mētio in ista diuisione ergo est insufficiens. Pro solutione illius argumenti est notandū ꝙ tria sunt genera sciaꝝ qꝛ quedam sunt scientie morales quedam speculatiue ꝑncipales et quedā āminiculatiue. Jam dr ꝙ sub ethicis cōprehēdūtur oēs propōes morales. sub phisicis oēs phisicales mathematicales ꝛ methaphisicales. Et sub logicis cōprehendunt omnes ꝓpōnes triuiales. scꝫ grāmaticales rethorice ꝛ logicales

¶ Septima ꝯsideratio que est cōis ꝛ vl'is ad ꝯsiderationes p̄dictas est ꝙ sumende sunt propositiones maxime vniuersales qꝛ sub illis possunt plures alie subsumi. Exemplū est vt qm̄ oīm oppositorū est eadē disciplina nam sub illa possunt alie subsumi scꝫ ꝙ oīm ꝯtrariorū est eadē disciplina ꝛ oīm ꝑuatiue oppositorū ꝛcͭ. Et tunc ꝯsequēter pt subsumi ꝙ albi ꝛ nigri est eadem disciplina dulcis et amari ꝛcͭ. diuidendo em̄ sunt vl'es ꝓpōnes donec ꝛ quousqꝫ stet diuisio. Et sic manifeste patet ꝙ meli⁹ est sumere ꝓpōnes magis vniuersales q̄ꝫ minus vl'es qꝛ habētes ꝓpōnes magis vl'es habemus ꝛ minus vniuersales sub illis ꝯtentas sed nō ecōuerso. vt exemplariter patuit

¶ De distinctione multiplicis

Queritur Circa secūdum instrumētum vtrū ad distinctionem multiplicis sufficiat ip̄m diuidere in sua significata. vel assignare modos quibꝫ dicit multipliciter. Solo phi ꝙ non sed oportet etiam assignare rationes talium ꝑcatoꝝ ex q̄bꝫ appareat ip̄m dici multipliciter. Et hoc ostendit exemplariter qꝛ non sufficit dicere ꝙ bonū dicatur de iusticia ꝛ fortitudine vno modo ꝛ alio modo de euechio ꝛ sanatiuo Sꝫ oportet cum hoc assignare rōnes q̄bꝫ bonum de istis diuersimode dr vn̄ oꝑtet addere ꝙ bonū de iusticia ꝛ fortitudine dr sicut genus de suis sp̄ebꝫ. qꝛ iusticia ꝛ fortitudo sunt qualitates mentis ratōni recte ꝯformes bonū tanq̄ꝫ genus ꝑticipantes. Sed de euechio ꝛ sanatiuo dicitur bonū non formaliter sicut genus de sp̄ebꝫ sed effectiue ꝛ causaliter qꝛ euechiū ꝛ sanatiuum dicunt bona. qꝛ sunt alicuius boni ꝑfectiua seu effectiuā putā euechiū euechie ꝛ sanatiuū sanitatis.

Querit͂ Quō docet phs multiplex distinguere. So⁹ tripl'r scꝫ p̄mo respiciēdo ad opposita Scdo respiciēdo ad ge

nera p̄dicamentoꝝ. ⁊ tercio respiciendo ad definitionē ⁊ ptes definitionis Respiciendo ad opposita docet tripl'r. scꝫ p̄mo respiciendo ad ꝯtraria. secūdo ad ꝯtradictoria. et tercio ad p̄uatiue opposita. Respiciendo ad ꝯtraria docet multiplex dupl'r distinguere. Uno mō respiciendo ad contraria Scđo ad media ꝯtrarioꝝ.

Querit̃ Q̄uō docet ph̄s distinguere multiplex respiciēdo ad cōtraria Solo p tres ꝯsideratōes

¶ Prima est si volumus scire de aliquo an sit multiplex vel nō. tūc debemus videre ad ꝯtrariuꝫ illius. qꝛ si illud dicat̃ multipl'r siue sub vno noīe siue sub diuersis. tūc etiā ꝯpositum dꝛ multipl'r. Et de hoc ponit ph̄s tria exempla. vbi ꝯtrarium est multiplex sub diuersis noībꝫ. Primū est de acuto. qꝛ acuto in voce ꝯtrariat̃ graue. ⁊ in magnitudine sibi ꝯtrariat̃ obtusū. et ergo qꝛ acutuꝫ hꝫ ꝯtrariū qđ dꝛ multipl'r ⁊ equiuoce sub diuersis noībꝫ. sequitur ꝙ acutū etiam dꝛ multipliciter ⁊ eq̄uoce. Secūdum exempluꝫ est de graui. graui eñ in voce ꝯtrariat̃ acutū. sed graui in magnitudine ꝯtrariat̃ leue. qꝛ ergo ꝯtrariū grauis dꝛ multipl'r sub diuersis noībꝫ. pꝫ ꝙ etiaꝫ graue erit multipl'r dictum. Tercium exemplū est de bono Nam bono in aīali ꝯtrariat̃ fedum. et bono qđ est in domo ꝯtrariatur pestilens Et ergo quia suum ꝯtrarium dꝛ multipliciter. etiam bonū dꝛ multipl'r ⁊ equiuoce de aīali ⁊ de domo

¶ Secūda consideratio. si volumus scire an aliquid sit multiplex debem⁹ videre an habeat ꝯtrariū qđ dꝛ multipl'r sub eodē noīe. qꝛ si sic tūc etiā ꝯpositum erit multiplex. Et ponit ph̄s duo exempla. p̄mū est de albo ⁊ nigro. Nam albo tam in voce q̄ȝ in colore ꝯtrariat̃ nigrum. qđ sub eadē voce dꝛ multipl'r. Et ergo albū etiā dꝛ multipl'r. Unde licet album in voce ⁊ album in colore nomine ꝯueniant. tamen specie differunt. Et ꝙ hoc veruꝫ sit probat ph̄us. quia eorum que sunt eadem specie. est etiam idem sensus sed albi in voce ⁊ albi in colore non est idem sensus. qꝛ album in voce auditu percipit̃ ⁊ album in colore percipit̃ visu. ⁊ ergo non sunt ideꝫ specie Secūdum exemplū est de acuto ⁊ obtuso. Acuto eñ tam in saporibꝫ q̄ȝ in magnitudinibꝫ ꝯtrariat̃ obtusum. quod sub eadeꝫ voce dꝛ multipl'r. qꝛ diuersis sensibꝫ ꝑcipit̃. obtusum eñ in saporibꝫ ꝑcipit̃ gustu. sed in magnitudine percipit̃ tactu. ⁊ g̊ seq̄tur ꝙ acutū etiā sic multipl'r dicat̃

¶ Tercia ꝯsideratio est. si volumus scire an aliq̄d sit multiplex debemus videre an aliq̄ñ habeat ꝯtrarium ⁊ aliq̄ñ nō. qꝛ si sic tūc est multiplex. Exemplū est de delectatōe. Delectatio eñ in potu hꝫ ꝯtrariū. qꝛ sibi ꝯtrariat̃ tristicia que est a siti siue a potu incōuenienti. Sed delectatio intellectualis q̄ est in intellectu de cognitione veritatis. illa non habet ꝯtrarium. et ergo patet ꝙ delectatio dicitur multipliciter ⁊ equiuoce de delectatione potus et intellectus. Aliud etiam exemplū est de amare. illi eñ amare quod est ꝺm animam aliquid est contrarium. scꝫ odire. sed illi amare quod est ꝺm corporalem actū nihil est ꝯtrariuꝫ. et ergo amare est multiplex et equiuoce dicitur de illis duobus.

Querit̃ Quomodo docet ph̄us distinguere multiplex respiciendo ad media ꝯtrarioꝛuꝫ. Solo. ponit de hoc tres

ꝯsiderationes. Prima est. ꝙ si sunt aliqua contraria que in vna significati one habent medium. ⁊ in alia ſcatione non. illa sunt multipl'r dicta ⁊ equo ca. Exemplum est de albo ⁊ nigro. nam inter illa in coloribꝫ est mediuꝫ scꝫ fuscū. sed in voce inter albū ⁊ nigrū nō est mediū

¶ Secūda ꝯsideratio est. si ꝯtraria habent mediū in quolibet sensu sꝫ non est idem mediū. tūc talia ꝯtraria etiam sunt multiplicia. vt albū ⁊ nigruꝫ in coloribꝫ habent medium quod est fuscum. sed in voce vt quidā dicūt habent aliud scꝫ raucum.

¶ Tercia ꝯsideratio est. si sint aliqua ꝯtraria que in vno sensu habent plura media. ⁊ in alio sensu vnū tm̄. illa sunt multiplicia. Sicut patet de albo et nigro. illa em̄ in coloribꝫ habent plura media. sed in voce habent solum vnum quod est raucum. ⁊ ergo album ⁊ nigrum multipliciter dicūtur de voce ⁊ colore.

Querit' Quomodo philosophus docet distinguere multiplex respiciendo ad ꝯtradictionem Sol'o. per vnam considerationem que talis est. Qꝫ si vnū ꝯtradictorie oppositorum fuerit multiplex reliquum erit multiplex Exemplum est. vt non videre dicitur multipliciter. quia vno modo non videre est nō habere visum. sicut cecus dicitur non videre. Alio modo non videre dicitur non vti visu. sicut dormiēs dicitur non videre. Et ergo oportꝫ ꝙ videre quod est illi contradictorie oppositum etiam dicat' multipliciter. scꝫ vno modo de eo quod est habere visum. ⁊ alio modo de eo qđ est visu vti

Querit' Quomodo philosophus docet distinguere multiplex respiciendo ad priuatiue opposita Sol'o. de hoc ponit vnam considerationem cui annectit quandam aliam respiciendo scilꝫ ad casus ⁊ ꝯiugata.

¶ Prima consideratio est. ꝙ si vnum priuatiue oppositorum dicitur multipliciter. etiam ⁊ reliquum. Exemplum. vt si sensibile dicitur multipliciter scꝫ vno modo ſm animam de eo scꝫ quod est habere sensum. ⁊ alio mō ſm corpus. de eo quod est sensu vti. tūc insensibile etiam dicetur multipliciter. scꝫ de eo quod est non habere sensum. ⁊ de eo quod est non vti sensu. Et ꝙ illa duo scꝫ sensibile ⁊ insensibile sint priuatiue opposita ostēdit phs ex definitione ꝑuatiue oppositorū. qꝛ scꝫ habent fieri circa idem subiectū ordine irregressibili tpe determinato a natura

¶ Secūda ꝯsideratio est. ꝙ si vnum de casibꝫ vel coniugatis dicitur multipliciter. etiam ⁊ reliquum. vt si iuste dicitur multipliciter. etiam iustū. Nā iuste iudicare dꝛ vno modo ſm cognitionem iudicare. hoc est ſm propriaꝫ conscientiam. Alio modo iuste iudicare dicit' iudicare vt oportet. id est ſm allegata ⁊ ꝓbata. Et vtroqꝫ illo modo etiam dicitur iustum. Aliud exemplum est. vt si sanatiuū dicit' multipliciter. etiam sanatiue. Sanatiuum em̄ vno mō dꝛ qđ est sanitatis effectiuū. vt dieta vel cibꝫ. Alio mō qđ est sanitatis ſcatiuū. sicut vrina vel pulsus. Et ergo oportet ꝙ sanatiue etiam sic pariformiter multipliciter dicatur.

Queritur Quomodo docet phus distinguere multiplex respiciendo ad genera predicamentorum Solo per tres cōsiderationes. Quarum prima sumitur ex parte generis generalissimi. et est talis. si volumus scire an illud quod est propositum sit multiplex. tunc debemus videre an reperiatur in diuersis generibꝫ generalissimis. quia si sic. ipsum est multiplex. Et ponit philosophus tria exempla. Primum est de bono. Nam bonum aliquando dicitur quod est effectiuum voluptatis. vt in cibis. bonum etiam dicitur quod est effectiuum sanitatis. vt in medicinis. bonum etiam dicitur quale esse fm bonitatem. vt in anima eam iustā esse vel castam. Et aliquando bonum dicitur in genere quando sicut aliquid dicitur bonum vel melius in illo vel illo tempore. licet non simpliciter dicitur etiam quandoqꝫ bonum fm quantitatem. et sic bonum dicitur quantum sufficit. quod scꝫ est in medio. quod neqꝫ superfluit neqꝫ deficit. Secundum exemplum est de albo. Nam album in corpore est in genere coloris. sed albuꝫ qd est bene et clare audibile est in voce tanqꝫ in alio genere Tercium exemplum est de acuto quod repitur in voce in angulo et in cultello fm diuersam rōnem. qꝛ vox dr acuta quia velociter mouet auditum vt dicūt musici. Angulus aūt dr acutus qui est minor recto. et cultellus dr acutus quia habet angulum acutum

¶ Secūda consideratio sumitur ex parte generis subalterni. et est qꝫ si volumus scire an aliquid sit multiplex debemus videre an reperiatur in diuersis generibꝫ subalternis. non subalternatim positis. quia si sic tunc est multiplex. Exemplum est de asino. Asinus em̄ dicitur animal. et dicitur etiam vas in quo reseruantur coclearia vt quidam volunt. et ergo asinus est equiuocum. quia genera in quibꝫ ꝯtinetur. scilꝫ animal et vas sunt diuersa et nō subalternatim posita. Et dr notanter (non subalternatim posita) qꝛ nō est incōueniens vnū et idem esse in diuersis generibꝫ subalternatim positis. sicut patet de coruo. coruus em̄ ꝯtinetur sub animali et sub aue. et tm̄ ꝑpter hoc nō dr equoce. qꝛ illa genera sunt subalternata

¶ Tercia consideratio est. si volumus scire an aliquid sit multiplex non solum debemus respicere ad genus eius. sed etiam ad genera sui contrarij. quia si contrarium eius est in diuersis generibꝫ. tunc etiam ipsum erit in diuersis generibꝫ. quia tot modis dicitur vnum contrariorum. quot modis reliquum

Arguitur Album et nigrum sunt contraria. et tamen nō oportet qꝫ sint tot nigra quot sunt alba. ergo hoc dictum est falsum. Solo qꝫ illa ꝓpositio tot modis dr vnū oppositoꝝ qt modis reliquū dꝫ intelligi nō quo ad supposita. sed quoad significata

Queritur Quomodo docet philosophus distinguere multiplex respiciendo ad definitionem et partes definitionis. Solutio ponit de hoc quinqꝫ ꝯsiderationes

¶ Prima est. Si sint duo opposita definienda suis definitōibꝰ. si auferat ꝓ
priū genus a definitōe. ⁊ residuū cuiuslibet definitionis est idē cū alio. tūc
definitum non est multiplex. si aūt nō est idem tūc definitum est multiplex.
Exemplum est de albo corpore ⁊ alba voce. Primū definiť sic. Est corpꝰ
habens in se colorē disgregatiuū visus. Secundū vero definiť sic. Est vox
bene audibilis. Si de pˀma definitione deponatur corpus ⁊ de secūda vox
manifestū est ꝙ residue partes non ſcant idem. ⁊ ergo albuꝫ est multiplex.
Et addit phˀs ꝙ sepe in definitionibꝰ latet eq̄uocatio. et ergo debemꝰ dili
gēter respicere ad singulos termīos definitōis an aliq̄d sit positū in ea eq̄
uoce. vt si quis definiat significatiuū sanitatis. ⁊ ꝑfectiuū sanitatis vtrūq̄ꝫ
per hoc quod est mediocriter se habere ad sanitatem non est statim discedē
dum ab illa definitione ⁊ inspiciendum quid est mediocriter se habere ad
sanitatem. ⁊ vtrum dicatur ſm eandem rationem. Et patet ꝙ non. quia
in definitione vnius mediocriter se habere ad sanitatem valet tantuꝫ sicut
facere sanitatem. et in alia valet tātū sicut ſcare quale est subiectū. puta sa
nū. pꝫ ergo sanatiuū qđ definitū est đꝛ multiplˀr

¶ Scđa ꝯsideratio. ꝙ inspiciendū est an importata ꝑ definitionem ⁊ ſca
ta eodē noīe possint adinuicem ꝯparari ſm magis ⁊ minus vel equale. qꝛ
si non tunc sunt equiuoca. Exemplū est. vt alba vox. et alba vestis. nō pos
sunt ꝯparari in albo. qꝛ vox non potest dici magis alba veste. nec minꝰ al
ba. neq̄ꝫ eque alba. ⁊ ergo album est eq̄uocuꝫ. Aliud exemplum de acuto.
nam acutus sapor ⁊ acuta vox non possunt adinuicem ꝯparari. quare acu
tum est equiuocum. qꝛ omne vniuocū in illa forma quam nomen ſcat est
ꝯparabile alteri qđ illā eandeꝫ formā ꝑticipat ita vt dicatur ei equale vel
ſm magis vel minus

¶ Tercia ꝯsideratio. si aliquid idem ſm nomen ponatur ꝓ differentia in
definitionibꝰ diuersorum non subalternatim positorum. tale est multiplex.
qꝛ diuersoꝝ nō subalternatim positoꝝ diuerse sunt spēs ⁊ differētie. Exē
plum istius est de acuto. Acutū eñ est dr̄ña vocis. ⁊ etiā ē dr̄ña magnitudi
nis. qꝛ ergo vox ⁊ magnitudo sunt diuersa genera non subalternatim po
sita. patꝫ ꝙ acutum est multiplex
¶ Quarta ꝯsideratio est. Si est aliquid ꝯpositum sub eodem noīe qđ ſm
qđ inueniť in vno habet aliq̄s differentias. ⁊ ſm qđ inueniť in alio hꝫ alias
dr̄ñas. tale est multiplex Exemplū est de colore. coloris eñ qui est in corpo
ribꝰ dr̄ñe sunt ꝯgregatiuū ⁊ disgregatiuū. sꝫ coloris qui inuenitur in melo
dijs differentie sunt clare ⁊ non clare audibile. et ergo color est multiplex
et equiuocum
¶ Quinta cōsideratio est Si ponatur aliquis terminus qui simul est
species ⁊ differentia ille est multiplex. quia nulla species potest esse differen
tia. Exemplum est de albo. Album eñ in corpore acceptum est species co
loris. sed in voce est differentia. Et ꝙ albū in voce sit differentia patet ex eo
quia vna vox differt ab alia quia est alba vel obscura. patꝫ ergo ꝙ album
est equiuocum

¶ De differentiaꝝ inuentione

Querit Quō docet phus vti tercio instrumento. scz drñarum inuentione ad multiplicatōem ꝓpositionū Solo dr ꝙ qñꝗ querende sunt differentie inter ea que sunt eiusdem generis ꝓpinqui.qꝛ in illis in quibꝫ est maior ꝯuenientia artificiale est differētias inueni re. Exemplū est.vt querendū est in quo differūt iusticia ꝛ fortitudo.vel in quo differūt prudentia ꝛ temperancia.qꝛ omnia illa ꝑtinent sub eodē ge nere ꝓpinquo.scz sub virtute. Qñꝗ etiam querende sunt drñe eorum que sunt diuersoꝝ generum non subalternatim positoꝝ.in his tamē que nimis um differūt. Dicūtur em̄ nimiū differre que in nullo genere ꝯueniūt nec ꝓ pinquo nec remoto.sicut illa que sunt in diuersis generibꝫ generalissimis in talibꝫ em̄ drñe sunt satis manifeste.nec oportet habere artem ad inueniē dum illas. Exemplum est de sensu ꝛ scientia.illa em̄ ꝯtinētur sub diuersis generibꝫ.qꝛ sensus est in genere corporee virtutis.et scientia in genere vir tutis intellectiue.et differunt per materiale et īmateriale.ꝛ per acquiri per doctorem ꝛ non acquiri ꝑ doctorem.

¶De similitudinis cōsideratione

Querit Quomodo docet phs multiplicare argumētatōes dy alecticas ꝑ quartū instrumentū.scz ex sītudinis ꝯside ratione Solo.dicit ꝙ querenda est sītudo inter illa que sunt diuersorūꝫ generū ꝓpinquoꝝ.videndo scz vtrū sicut se habet alterū ad alterū sic se habꝫ aliud ad aliud.vt sicut se habet disciplina ad disciplinatū ita sensus ad sen satum. Et sicut visus est in oculo ita mens in anima.ꝛ sicut tranquillitas in mari ita serenitas in aere

Querit Inter que maxime debet fieri similitudo. Solo dicit phus ꝙ qui vult bene vti isto instrumēto debet maxime se exercitare ad inueniendūꝫ similitudinem in illis que multum distant.ita tamen ꝙ sint in eodem generalissimo.quia in alijs que non multum distāt facile est inuenire ꝯuenientias ꝛ similitudines. In his vero que nimis di stant hoc est que generalissime distinguūtur nimis difficile est vel impossi bile inuenire similitudines. ¶ Considerandum etiam est circa illa que sūt eiusdem generis.quia illa que sunt in eodem genere in forma generis sūt similia. Considerandum etiam est si aliquod accñs inest omnibꝫ ꝯtentis sub eodē genere. vt si aliquid inest homini equo ꝛ cani.qꝛ si sic tūc in illo ac cidente sunt similia.

¶Secūdū capitulum.

¶Utile autem quotiens quid dicitur ꝯsiderare ad mani. ꝛc

¶In hoc 2° caplo ꝛ finali philosophus determinat de vtilitatibꝫ trium vltimorum instrumentorum. scilꝫ distinctionis multitudinis.inuentionis drñarū ꝛ ꝯsiderationis sītudinis

Querit Quare phus non ponit vtilitates primi et ꝑncipalis instrumenti. scz sumptionis ꝓpositionum. Solo.qꝛ

illud valet immediate ad multiplicandum ꝓpositiones. ⁊ ergo vtilitates eius sunt satis manifeste. Sed alia tria nō p̄mo ⁊ ꝑ se im̄ediate. sed ex cō-sequenti ⁊ mediāte illo p̄mo instrumento valent ad multiplicandū ꝓpositiones. ⁊ ḡ ponit ph̄s illoꝝ instrumentoꝝ vtilitates

Queritur. Quot sunt vtilitates instrumenti scꝫ distinctionis multiplicis. Solō. tres Prima est. ꝙ distinctio multiplicis valet ad manifestanduꝫ propositum. vt opponens ⁊ respondens ad idem se referant. qꝛ qn̄ per distinctōnem multiplicis manifestatū est quot modis dꝛ positum. tunc respondens magis scit in quo sensu proponitur ab opponente.

¶ Secūda vtilitas est vt disputatio fiat ad rem ⁊ non ad vocem. disputatio eīm non potest fieri ad rem nisi fiat distinctio multiplicis. qꝛ quando in disputatione occurrit aliquis terminus equiuocus tūc ꝯtingit ꝙ opponēs et respondens non ferant intellectum ad idem ſ̄catum. sed ostensa multiplicitate talis termini si tunc opponens ferat intellectum ad aliud ſ̄catum termini q̄ꝫ respondens ipse est ridendus

¶ Tercia vtilitas est. ꝙ distinctio multiplicis valet ad hoc vt nō paralogisetur respondens ⁊ opponens paralogiset. qꝛ respondens sciens distinguere multiplex ⁊ quotiens aliquid dicitur non paralogisabitur. sꝫ statim sciet an opponens non ferat intellectum suū ad idem ſ̄catum cum eo. Et similiter opponens potest paralogisare suū respondentem. quando scꝫ proteruus est respondens si ignorat multiplicitatem termini. Et addit ph̄s ꝙ sic paralogisare respondenteꝫ proteruū. non est semper possibile in omnibꝫ orōnibꝫ. sed tunc solum quando multiplex est in vno sensu verum et in alio sensu falsum. Iste tamen modus qui scilꝫ est paralogisare magis valet sophistico q̄ꝫ dialectico. qꝛ dyalecticus debet cauere ne solum disputet ad nomen nisi respondens fuerit talis ꝙ non possit propter eius proteruiam et importunitatem disputare ad rem. quia tunc dialecticus potest eum paralogisare.

Queritur. Quot sunt vtilitates tercij instrumenti quod est differentiarum inuentio Solō. due

¶ Prima est. ꝙ differentiaꝝ inuentio vtilis est ad ꝯstruēdū syllogismos de eodē ⁊ diuerso. qꝛ illa inter que inuenit̄ dr̄ña ꝯcludūtur esse diuersa. et illa inter que dr̄ña inueniri nō p̄t ꝯcludūtur esse eadem.

¶ Secūda est. ꝙ differentiarū inuentio valet ad cognoscenduꝫ vnūqḋqꝫ per definitōem. qꝛ quādo scitur dr̄ña cum genere cuius est dr̄ña. tūc etiam definitiue scitur species.

Queritur. Quot sunt vtilitates quarti instrumenti quod est similitudinis ꝯsideratio Solō. tres.

¶ Prima est ꝙ ꝯsideratio similitudinis valet ad inductiōem. Secunda est ꝙ valet ad syllogismos ex hypotesi. Et tercia est ꝙ valet ad assignationem definitionū. Et hoc ꝓbat ph̄us per ordinem. Primū scilꝫ ꝙ valet ad inductionem sic probat. qꝛ ex multis singularibꝫ similibꝫ acceptis infert̄ ⁊ ꝯcludit̄ vniuersale quod est impossibile facere ignorantibꝫ similia. hoc est il-

lis qui ignorant in quo singularia sunt similia. Secundum scz q valet ad syllogismos ex hypotesi sic patet. quia syllogismi ex hypotesi fundātur in hoc q sicut est in vno similium. ita est in alijs. vt si anima sortis sit immortalis sequitur q anima cuiuslibet hominis sit immortalis. et ergo ex vno similium ꝯcesso ad quodlibet similiū possumus per syllogismum ex hypotesi disputare. ¶ Tercium scz q vtilis est ad assignationem definitionū patz qz si est aliqd cōmune in quo plura similia ꝯueniunt hoc potest poni ꝑ genere in definitione eorum. genus enim est. quod inter omnia ꝯmunia maxime predicatur in quid. et ergo illa que sunt sic ꝯmunia debent poni ꝑ genere in definitione. Nec valet istud instrumentum tantum ad inueniendū genus illarum specierum que sunt sibi inuicem propinque. sed etiam specierum multum distantium. dūmodo tamen non nimium distent. Sicut trāquillitas in mari ⁊ serenitas in aere conueniunt in genere remoto. qz vtrūqz est quies. et in hoc sunt similia. Similiter vnitas in numero et punctꝰ in linea conueniunt in hoc q vtrunqz est principium. et ergo ista possunt poni in definitionibus illorum pro genere. sicut quies in definitione tranquillitatis ⁊ serenitatis. et principium in definitione vnitatis ⁊ puncti. tale em̄ cōmune genus assignantes opinamur non extranee. sed proprie definire. Manifestum ergo est iam ex dictis que sunt instrumenta habūdādi et ad quid sunt vtilia Et tantū de ꝑmo libro

¶ Finiūtur reparationes primi thopicorū Arestotelis

¶ Sequūtur reparationes secūdi thopicorum Arestotelis

Reparationes

Circa secūdū librum

thopicoꝝ Arestotelis Queritͬ prohemialiter ṗ
mo. qūo ꝯtinuatur iste liber ad librū precedentez
Solō. sic. Postq̄ phus determinauit in ṗmo
libro de syllogismo dyalectico q̄tum ad suā sub
stantiam. Consequenter incipit determinare de
ipso q̄tum ad eius vsum. ostendens qūo debeat
applicari ad terminanduz diuersa problemata q̄
sunt de diuersis predicatis de definitione scz de proprio de genere ⁊ de acci
dente. Et primo in hoc libro determinat Arestoteles de problemate acci-
dentis ⁊ de problemate simplicis inherentie. Posterius autem in alijs de
terminat de alijs problematibꝫ

Queritͬ Quid est ꝓblema simplicis inherentie Solō est in
quo predicatū queritur inesse subiecto simpliciter sine in-
tentione alicuius predicatorum. vt si dicatur vtruz albedo insit homini vel
non. Sed in alijs problematibꝫ que nō sunt de simplici inherentia semper
exprimitur aliquod predicatorum. Unde problema accidentis sic definitͬ.
Est in quo p̄dicatū queritur inesse subiecto sub intentione accn̄tis. vt vtꝝ
albedo insit homī vt accidens vel non

Queritͬ Quare aresto. determinando de istis ṗmo determīat
de ꝓblemate accidētis q̄ȝ de alijs Solō. rō illiꝰ est. qꝛ
oīa ꝓblemata p̄supponūt problema simplicis inherentie. sed inter oīa
ꝓblemata problema accidentis plus ꝯuenit cum problemate simplicis in
herentie. ergo Aresto. anteq̄ȝ determinet de alijs ꝓblematibꝫ alioꝝ predica
torū ṗus hic determinat de ꝓblemate accidētis simul cum determinatiōe
de ꝓblemate simplicis īherētie Maior est nota. qꝛ sic vel sic aliq̄ spēali mō
inesse p̄supponit simpl'r inesse. Minor probatͬ. qꝛ accidens vltra inherētiaz
simplicem nō addit aliquem specialem modum inherendi positiuuz. sicut
alia predicata. genus em̄ p̄ter ꝯmunē simplicem moduz inherendi hȝ hoc
ꝙ inest essentialiter. ꝓprium ꝯuertibiliter. definitio vtroq̄ȝ modo. sed acci-
dentis inesse est simpliciter subiecto inesse.

Arͦ Definitio est primū ⁊ principalissimū p̄dicatum. vt patuit ex pri
mo libro. ergo Aresto. ṗus deberet determinare de ꝓblemate de
finitōis Solō. q̄uis definitio q̄tum ad modū inherendi ꝭm se ⁊ abso-
lute sit ṗncipalius p̄dicatum. tn̄ q̄tum ad moduz terminandi ꝓblemata
ꝓblema accidentis est ṗus. Cuius rō est. qꝛ habet quodāmodo se vt fun
damentū ad terminandū ꝓblemata alioꝝ p̄dicatoꝝ. ꝓpter ꝯueniētiā quā
habet cū problemate simplicis inherentie

Queritͬ Circa hoc. q̄d est terminare ꝓblema dyaleticū Solō
terminare ꝓblema dialecticū est ostendere p̄dicatū dyale
cticū inesse subiecto vel non inesse ꝑ locos dyalecticos. vt si queratͬ vtꝝ aīal
rōnale currat vel nō. ⁊ dicatͬ hō currit. ergͦ aīal rōnale currit. iaz hͦ ꝓblema est
terminatū ꝑ locū a definitione ad definitum

Secundi Thopicoꝝ

Sunt aũt ꝓbleumatũ alia quedã vl̃ia alia ꝟo ꝑticularia

Pro ordine dicendoꝝ. Querit̃ circa textũ ṗmo quõ iste liber subdiuiditur. Sol̃o ṗma sui diuisione diuidit̃ in duos tractatus. In quoꝝ primo docet ph̃us terminare ꝓblema accñtis. In secundo ꝓblema simplicis inherentie. Primus tractatus habet duo capitula. Primũ est ꝓhemiale ĩ quo tria facit Primo ponit vnam diuisionẽ problematum ⁊ subdiuidit quo dlibet membrũ. Scd̃o compat ꝓblema accidentis ad ꝓblemata aliorum p̃dicatoꝝ. Et tercio ponit peccata vitãda in disputatõe dyalectica.

Querit̃ Que est prima diuisio ꝓblematuz in textu. Solutio ꝙ ꝓblematũ. Alia sũt vl̃ia alia sunt particularia. Cui⁹ diuisionis rõ est quia in oĩ ꝓblemate dialectico p̃dicatũ denotat̃ inesse subiecto vel ꝓ omni supposito eius vel ꝓ aliquo tm̃. Si primũ sic sunt problemata vl̃ia. Si scd̃m sic sunt ꝓbleumata particularia Vñ ꝓblema vl̃e pt sic definiri. Problema vl̃e est in quo p̃dicatũ denotat̃ inesse subiecto ꝓ oĩ supposito subiecti vel nõ inesse. Exemplũ Aresto. est vt qm̃ oĩs voluptas est bonũ. ⁊ qm̃ nulla voluptas est bonũ. Particulare vero definit̃ sic ꝙ problema particulare est in quo p̃dicatũ denotat̃ inesse subiecto ꝓ aliquo supposito vel non inesse. Exemplũ est vt qm̃ quedã voluptas est bonũ. ⁊ qm̃ quedã voluptas non est bonũ.

Ar̃ Illa diuisio est insufficiẽs. g̃ nõ est bona Añs ꝓbat̃. q꞉ aliqd̃ ẽ etiã ꝓblema indefinitũ ⁊ aliqd̃ est singulare de quibꝫ tamen nihil loquitur Aresto. in hac diuisione. Solutio ꝙ ꝓblema indefinitũ cõp̄hendit̃ hic sub particulare. Singulare aũt ꝓblema ꝓprie non est ꝓblema q꞉ non cadit sub arte dyalectica. Dico notanter ꝓprie. q꞉ si que fiunt ꝓblemata de singularibus in cõmuni illa cõprehendi debent etiam sub particularibus et sic ista diuisio est sufficiens.

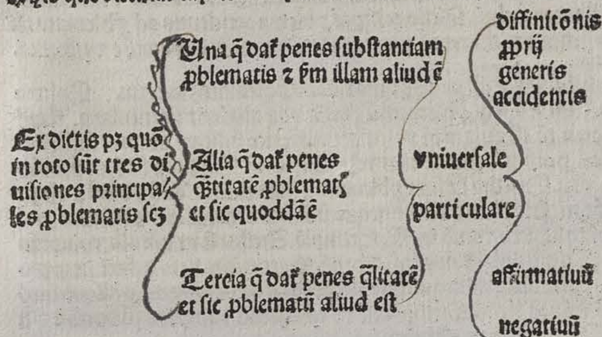
Ar̃ Nulla ꝓpõ hypotetica ꝓprie loquendo est vl̃is vel particularis. sꝫ omne ꝓblema est ꝓpõ hypotetica. g̃ ꝓblema nõ dꝫ dici vl̃e vl̃ particulare. Sol̃o si ꝓblema ꝯsideret̃ f̃m suã sub̃am sic est ꝓprie hypotetica querens vtrãqꝫ partẽ cõtradictõnis ⁊ sic nullũ dicit̃ vl̃e vel particulare Sed si considerer̃ ꝓblema vt est termĩabile sic est ꝓpõ cathegorica ⁊ hoc modo est vl̃e vel particulare. Quis eñ ꝓblema dyalecticũ querat vtrãqꝫ partem cõtradictõnis tñ nõ termĩat̃ nisi ad vnã partẽ tm̃ ⁊c̃.

Querit̃ Que est secũda diuisio ꝓblematũ. Solutõ est subdiuisio istoꝝ membroꝝ ṗme diuisionis scꝫ ꝙ ꝓblematuꝫ vniuersaliũ ⁊ particulariũ quedã sunt cõstructiua id est affirmatiua. quedam vero destructiua id est negatiua. Exempla iam patuerũt.

Ar̃ Omne ꝓblema querit vtrãqꝫ partẽ cõtradictõnis. g̃ omne problema ẽ affirmatiuũ ⁊ negatiuũ simul. Et per ꝯsequens ista diuisio ẽ falsa q̃ dr̃ ꝙ aliq̃ ꝓblemata sũt affirmatia tm̃. ⁊ aliq̃ negatia tm̃. So⁰ ꝙ ꝓblemata non dicũtur affirmatiua ex parte modi querendi q̃a oĩa querunt vtrãqꝫ partẽ cõtradictõnis sed dicũtur affirmatiua vel negatiua ex parte modi terminandi q̃a scꝫ terminat̃ affirmatiue vl̃ negatiue

241

Queritur Utrū est aliqua alia adhuc diuisio ꝓblematū. Solō ꝙ sic. Quia ꝓblematū aliud ē ꝓblema definitōis. aliud ꝓprij aliud generis aliud accidentis que diuisio est quadrimembris data penes diuisionem quatuor predicatoꝝ. Et si dicat quare Aresto. non posuit illā etiam hic dicendū est ꝙ ideo quia illa diuisio potest faciliter haberi ex his que dicta sūt superius in primo libro.

Queritur Que ꝓblemata sunt potiora vtrū v̄lia vel particularia. Soº phi ꝙ ꝓbleumata v̄lia Et h̄ sic oñt q2 ꝓblemata v̄lia illa sūt cōia tā ad cōcludendū v̄lia q̄ꝫ particularia affirmatiue et negatiue q2 nos ostendentes q̄m aliq̄d inest omni vniuersaliter. Etiā ostēdentes erimus q̄m alicui inest particulariter. quia particulare ꝑ legē subalternaꝝ cōcludit ex vniuersali. Et sil'r in negatiuis ostendentes q̄m aliquid inest nulli etiam ostendentes erimus q̄m non omni inest id est alicui non inest.

Queritur Quo ordine de istis ꝓblematibus determinādum est in sequentibꝫ. Solutio Aresto. ꝙ p̄mo debet determinari de v̄libus quō scꝫ v̄lia ꝓblemata debeant terminari. Et postea de ꝑticularibꝫ. Rō istius ē ſm phm. q2 ꝓblemata v̄lia illa sunt cōia ad v̄lia et ꝑticularia sed cōiora sunt priora. g̃ de v̄libꝫ prius erit determinādū. Et inter v̄lia adhuc prius determinādū ē de ꝓblemate negatiuo q̄ꝫ de affirmatiuo. Cuiꝰ rō etiā est. q̄a opponentes dyalectici p̄ncipaliter nitūtur destruere positōnem rn̄dentis que vt in plurimū est affirmatiua. ⁊ g̃ oportet opponentē magis ꝓbare negatiuas q̄ꝫ affirmatiuas.

Queritur Circa secūdā ꝑtē istius capituli quō ꝯpat phus ꝓblema accn̄tis ad ꝓblemata alioꝝ p̄dicatoꝝ penes facilitatem ⁊ difficultatem cōstruendi. Solutio dicit ꝙ ꝓblemata accn̄tis difficilius ꝯstruūtur q̄ꝫ ꝓblemata de alijs p̄dicatis. Et rō est ſm eū q2 valde difficile est cōuenientem nomiatōem ꝯuerti in accn̄tibus hoc est difficile valde est ꝓbare ꝙ sicut a denomiatōe alicuiꝰ accn̄tis simpliciter seq̄t ip̄m simpliciter inesse ꝙ ita ab inesse ip̄ius sequat vera denoīatio. sicut exempli gr̄a difficile ē ꝓbare ꝙ sicut bn̄ seq̄tur Iste est albꝫ denomiatiue. g̃ albedo

inest isti ꝙ ita etiã sequat albedo inest isti.ergo est albꝰ denomĩatiue. Et hoc iõ qꝛ pͥma ꝯña sꝑ est vera ⁊ scđa pt esse falsa. Eo ꝙ in accñtibꝰ non sꝑ valet ꝯña ab inesse ad esse sicut ĩ aliĳs ꝑdicatis. Nã ĩ aliĳs ꝑdicatis bñ seqꝛ sꝑ hoc inest illi.ergo ẽ tale sic bñ seqtur penes ꝑdicatũ generis aĩal inest hoĩ.ergo hõ est aĩal. Et penes ꝑdicatũ ꝓprĳ vt risibile ĩest hoĩ.ergo hõ ẽ risibilis Et penes ꝑdicatũ definitõnis aĩal rõnale inest hoĩ.ergo hõ est aĩal rõnale. Sꝫ in accñtibus nõ seqtur sꝑ vt nõ seqtur albedo inest ethiopi.ergo ethiops ẽ albus. Et rõ huiꝰ est qꝛ vnũqđqꝫ aliorꝫ ꝑdicarorꝫ triũ vel simpliciter inest subiecto. vel oĩno nõ inest. Sed accñs ꝯtingit inesse simpliciter vel solũ ſm qđ. Sicut patet de albedine. Albedo eñ pt simpliciter inesse sicut qñ inest toti sic ẽ in cigno. Et potest ſm qđ inesse sic qñ nõ inest nisi ſm ꝑtẽ quõ ẽ ĩ ethiope.

Queritur Ergo quot reqrũtur ad hoc ꝙ bñ valeat ꝯña ab inesse accñtis ad esse. Solũo tres ꝯditõnes. Prima ẽ ꝙ accidens insit subiecto suo satis intense hoc ẽ ſm esse ꝑfectũ ⁊ ꝓpter defectũ illiꝰ nõ seqtur caliditas inest aq̃ tepide.ergo aq̃ talis ẽ calida Secũda ꝙ insit satis extense hoc ẽ ꝑ maiori ꝑte subiecti ⁊ ꝓpter defectũ illiꝰ nõ valet ꝯña albedo inest ethiopi.ergo ẽ albꝰ. Tercia ꝙ insit satis ꝓtense hoc ẽ ꝑ notabili dĩa tꝑis. ⁊ ergo nõ seqtur Arnoldus ẽ rubius ex verecũdia.ergo est rubius.

Arguitur Bene seqtur sortes ẽ crispus ſm crines.ergo ẽ crispus. ⁊ tñ crispitudo ẽ accñs qđ nõ inest simpliciter toti subiecto sꝫ solũ ꝑti.ergo iste conditiones nõ requirũt. Solũo duplicia sunt accñtia. quedã sunt q̃ determinãt sibi aliquã specialẽ ꝑtẽ subiecti. ⁊ penes talia accñtia bñ valet ꝯña ab inesse ſm ꝑtẽ ad eẽ totius. Sicut bñ seqtur. est claudus ſm tibiã.ergo est claudus. est crispus ſm crines.ergo est crispus. Alia sunt accñtia q̃ nõ determinant sibi aliquã partẽ subiecti sed equaliter respiciunt omnes partes vel saltẽ plures sicut sunt albedo nigredo ⁊c. ⁊ in talibꝰ ꝯña nõ valet ab inesse partis ad esse totius.

Arguitur Bene sequitur albedo inest homini. ergo homo est albus. Probatur quia bene seqtur albedo inest homini. ergo ꝑdicat de hoĩe et tunc ꝯñter bñ seqtur albedo ꝑdicatur de hoĩe.ergo homo est albus prima ꝯsequentia ꝑꝫ qꝛ idẽ sunt inesse ⁊ predicari ſm phm pͥmo priorꝫ.

Solutio inesse in ꝓposito non accipit ꝑ predicari sed accipit hic generaliter pro esse in alio.

Arguitur Causa formalis nunq̃ sepatur a suo effectu.ergo impossibile est albedinem inesse alicui quin sit albũ. Solutio neganda est ꝯña q̄a effectus albedinis que solũ inest imꝑfecte aut ſm partẽ nõ est esse album simpliciter ⁊ ꝑfecte ⁊ ſm totũ sed effectus eius est esse albũ solũ imperfecte et ſm quid. ⁊ ergo nõ denominat subiectũ suũ.

Queritur Circa terciã ꝑtẽ istius capituli. Quot sunt peccata vitãda in disputatõne dyalectica Solutõ Aresto. ꝙ duo Quorꝫ primũ est mentiri hoc est assumere aliqđ manifeste falsuꝫ qđ tũc fit qñ ꝓueniendo aliquis dicit inesse aliquid quod tñ nõ inest. ⁊ talis peccat quia impedit cõmune opus. Secũdũ pctm̃ est trãsgredi ꝓpositã locutõis vtẽdo termĩs aliter q̃ꝫ impositi sunt ad significandũ. Quod fit quãdo

aliquis extraneis nomib⁹ res appellat sicut si quis hoīem plantanū vocet
aut arborē euersam peccat. Et rō q̄re ponūtur solū duo peccata ē q̄a oīn e
peccatū vitandū in disputatōne dyalectica vel est in sermone relato ad rē
vel in sermone relato ad loquentē. p̄mo est p̄mū. scd̄o est secundū.

Capitulum tercium

Unus ergo locum est inspicere si quod ſm aliquē modū
inest assignant zc.

Querit Quid facit Aresto. ī hoc capitulo. Solutio docet ter
minare ꝓblema accidentis p vnā cōsideratōnē tm̄ de-
structiue que est talis. Si aliq̄d assignet alicui inesse vt accñs tunc viden-
dum est an insit ſm modū inherendi alicui⁹ alioꝝ p̄dicatoꝝ puta vt defi-
nitio ꝓprium vel genus si sic tunc male assignatū fuit inesse vt accidens z ē
ꝓblema destruendū. q̄a in definitōne accñtis superius in primo huius di-
ctum fuit ꝙ accidens est ꝙ neq̧ est genus neq̧ definitio neq̧ ꝓpriū Et di
cit phs ꝙ maxime contingit hoc peccatū circa genera q̄z scz illud qd̄ inest
vt genus assignat inesse vt accidens. Sicut qñ aliquis dicit albo colorem
accidere vel dicit albedinem esse coloratā talis em̄ non assignat coloratuz
inesse albedini vt genus q̄z ip̄e denotat p̄dicatū ibi stare denomiatiue iam
nullū genus potest denomiatiue p̄dicari de specie sed oīa genera vniuoce
p̄dicant de suis speciebꝫ. Neq̧ etiā assignauit inesse vt ꝓprium vel defini-
tionem q̄a illa non insunt alijs a suis ꝓprijs subiectis sed contingit multa
alia esse colorata ab albedine sicut lignū lapidem equū hoīem zc. Et ergo
relinquit ꝙ assignauit coloratū albedini inesse vt accidens z p ɔñs id qd̄
est genus ſm veritatem ꝓpter moduz denominatiuū significauit inesse vt
accidens.

Querit Circa hoc quare magis contingit peccatū in ꝓblemati
bus accidentis p hoc ꝙ genus assignatur inesse vt acci
dens q̄z p hoc ꝙ definitio vel ꝓpriū assignatur vt accñs inesse. Solū q̄a
genus habet maiorē conuenientiā cū accidente in modo suo inherendi q̄z
aliqd̄ alioꝝ p̄dicatoꝝ. q̄a sicut accñs inest incōuertibiliter ita etiā genus ꝓ-
priū aūt z definitio insunt conuertibiliter.

Ar Propriū z accidens hñt maiorē ɔuenientiā q̄z genus vl' accñs. g
illa ꝓbatio est falsa. Solū ex parte nature rei bene plus conue-
niunt ꝓpriū z accidens tamē ex parte modi inherendi sic plus conueniunt
genus z accidens sicut patuit.

Querit Quot modis contingit hoc ꝙ genus assignat inesse spe
ciei vt accñs. Solutio duobꝫ modis sicut ex verbis
textus trahi potest. Uno modo expresse z sub nomie accñtis vt cū dicit
albedini accidit color. Alio modo implicite qñ scz nomen accidentis non
exprimit sed genus denotat p̄dicari de specie sua denomiatiue. vt cū dicit
albedo est colorata ibi em̄ p̄dicatū assignat inesse vt accñs z nō vt genus.
quia sicut dictū fuit genus predicat non de nomiatiue sed vniuoce de spebꝫ

Querit̃ Que est rō illius ꝙ genus non potest p̄dicari denominatiue de suis spēbꝫ Solo. q2 denominatio ꝓprie dicta ſm dominū Albertū non fit nisi a forma accidentali que est extranee nature a subiecto ⁊ introducitur per aliquam alterationem suo subiecto iam inesse substantiali perfecte constituto. Et hoc significatur in nomie in hoc quod dicitur denominatio. De em̄ est prepositio que notat transitionem et diuersitatem. Unde denominatio non est aliud q̄ȝ extrinseca nominatio Sed iam manifestum est ꝙ genus non est accidentalis forma suarū specierum quasi sit extranee nature aduenienseis per motum post completum esse. imo genus est de substantia et de intrinseca essentiali ratione cuiuslibȝ sue speciei. ergo genus non potest predicari denominatiue de suis speciebꝫ sed solum vniuoce.

Ar̃. Illud quod ſcat quale quid potest p̄dicari denominatiue. sed genus significat quale quid. quia genus est secūda substantia vt patet in predicamentis. ergo. Solo. genus vel alia secūda substātia ſcat bene quale quid. id est aliquod ꝯmune. sed hoc non ſcat per modum qualis. sed per modū substantie. sicut patȝ per Arestolem in caplo de suba libro allegato. Vide tn̄ in ꝯmento pulcre ex Alberto. qūo aliquo mō improprie tn̄ ꝯtingit genus denoīatiue p̄dicari.

Querit̃ Quare Aresto. ꝑus hic docet terminare ꝓblema accidentis q̄ȝ simplicis inherentie. cum tn̄ problema simplicis inherentie sit ꝑus ⁊ p̄suppositum ab omnibꝫ alijs Solo. rō est. quia problema accn̄tis docet hic terminari destructiue Unde licet ꝓblema simplicis inherentie sit ꝑus ꝓblemate accidentis. sicut inesse simpliciter est ꝑus q̄ȝ inesse vt accidens. tamen non inesse vt accidens ꝑus est q̄ȝ non inesse simpliciter. Ex quo omne illud quod est prius ſm ꝯstructōem est posterius ſm destructionem. sicut ꝑus est esse aīal q̄ȝ hoiem. sed tn̄ ꝑus est nō esse hoiem q̄ȝ non esse animal

Querit̃ Tūc quare Aresto. docet ꝓblema accn̄tis terminare tm̄ destructiue ⁊ nō ꝯstructiue Solo. ꝓpter duas causas. Prima est. q2 accn̄s inter alia predicata est imperfectius. in cuius signum supius definitū fuit ꝑ abnegatōnem alioꝝ p̄dicatoꝝ. Scda cā est. q2 ꝓblema accn̄tis ordinat᷑ ad ꝓblema definitōis. sicut etiā alia. eo ꝙ definitio est ꝑfectissimū p̄dicatoꝝ. sȝ magis ordinatur problema accn̄tis ad definitionem ꝑ destructionem q̄ȝ ꝑ ꝯstructionem. q2 bene sequit᷑ si aliquid inest vt definitio. g̊ non inest vt accn̄s. ⁊ iteruȝ sequit᷑. si inest vt accn̄s. ergo nō inest vt definitio

Querit̃ Quare Arestoteles ponit solum vnum locū seu vnam ꝯsiderationem ad terminandum problema accidentis et tamen multe ponūtur ad terminandum problema simplicis inherentie Solo. quia problemata simplicis inherentie ordinantur ad definitiōem ꝯstructiue ⁊ destructiue. quia anteq̄ȝ aliquid insit vt definitio oportet ꝙ insit simpliciter. Sed problema accidentis non ordinatur ad definitionem nisi destructiue. et ergo non multiplicantur ꝯsiderationes ad terminandū

problemata accn̄tis sicut ad terminādū ꝓblemata simplicis inherentie.

Secūdus Tractatus

¶Alius aūt locus est inspicere quibꝫ inesse aut oīibꝫ ⁊c.

¶Hic est secūdus tractat⁹ in quo pħs docet terminare ꝓblemata simpli
cis inherentie. Et hꝫ tria capl'a. In p̄mo docet ea terminare per locos in-
trinsecos. In secūdo per locos extrinsecos Et in tercio per locos medios
In p̄mo capl'o docet p̄mo terminare ꝓblema simplicis inherentie ꝑ locuꝫ
a toto in q̄titate ⁊ a ꝑtibꝫ. Secūdo ꝑ locū a definitōne. ⁊ sic ꝯsequēter. hꝫ
em̄ hoc capl'm tot ꝑtes quot ponit sp̄ales locos seu ꝯsideratōes

¶De loco a partibꝫ in quātitate ad totū

Querit̄ Quid est totū in q̄titate. ⁊ quid est eius pars Sol'o
totū in q̄titate ꝫm Pe. hys. est vl'e sumptū vl'iter .i. ter-
minus cōis sumptus cuꝫ signo vl'i. vt omnis homo. Sed pars in q̄titate
est quodlibet inferius sumptum sub tali termino ꝯmuni. vt aliquis homo
vel petrus iohānes. ⁊ sic de alijs

Querit̄ Que est illa ꝯsideratio quam ponit Arestoteles ad ter
minandū problema simplicis inherentie respiciendo ad
totum in q̄titate ⁊ ad partes Sol'o ꝙ ista. Si aliqd̄ p̄dicamentum assi-
gnatur omni aut nulli inesse. debemus respicere ad species ⁊ ad indiuidua
subiecti. vtrū in aliqua illarum sp̄erum vel indiuiduoꝝ reperiatur instātia
si sic ꝓblema est destruendū. vt si ꝓponatur istud ꝓblema. Utrū omniū op
positoꝝ est eadem disciplina vel non. debemus videre ad sp̄es oppositiōis
scꝫ ad opp̄ōnem ꝯtrariam p̄uatiuā ꝯtradictoriaꝫ ⁊c. Et ibi nō inueneri-
mus instantiā. tūc vlterius debemus descendere ad indiuidua in quibꝫ vl-
timate stat diuisio. verbi gratia. debemus videre vtruꝫ iusti ⁊ iniusti sit ea-
dem disciplina. que sunt sub specie ꝯtrarioꝝ. vel an dupli ⁊ dimidij sit ea-
dem disciplina que sunt sub relatiuis. et sic ꝯsequenter. Et si in aliqua in-
uenerimus instantiā problema ꝓpositum est destrueduꝫ. hoc est negatiue
soluendum seu terminandum

Querit̄ Ad que debemus p̄mo respicere vtrum ad sp̄es vel in
diuidua. Sol'o. dicit Arestoteles ꝙ p̄mo debemus
respicere ad sp̄es acceptas sub subiecto vniuersaliter distributo. ⁊ non pri-
mo ad indiuidua. Et rō est. q̄ꝛ species ille sunt pauciores. sed in paucioři-
bus est via magis sup^e facilis. facilioꝛ em̄ est ꝯsideratio ad concludendum
vel ostendendū propositum in paucioribꝫ q̄ꝫ in multis. indiuidua aūt sunt
multa imo infinita

Querit̄ Quomodo tenet ista cōsideratio Arestotelis. Sol'o
pꝫi constructiue ⁊ destructiue. quia si in nulla specie vel
indiuiduo inuenitur instantia problema est ꝯstruendum. Si aūt in aliqua
specie vel indiuiduo reperiatur instantia tūc ꝓblema est destruēdū. Opoꝛ

tet eĩ respondentem semper ↄcedere vniuersale sibi propositum vel dare instantiam in aliquo particulari. qꝛ si neutrum illoꝛum faceret respondẽs proteruus erit ⁊ prauus socius

Queritur. Utrũ arguendo a partibꝫ in q̃titate ad suũ totũ opoꝛteat omnes partes enumerare. Solõ. q̃ dupl'r ↄtingit argui penes istũ locum. Uno modo ꝓbabiliter. ⁊ tũc nõ opoꝛtꝫ oĩes partes vel oĩa particularia enumerare. sed aliqua tot scꝫ ex quot ꝓbabiliter potest inferri totũ. Alio modo necessario. ⁊ tunc opoꝛtet oĩes partes vel omnia particularia enumerare

¶ Si dicat. partes in q̃titate sunt indiuidua seu singularia. ⁊ illa sunt infinita. ergo non possunt oĩes enumerari. Solõ. particularia seu singularia possunt dupl'r enumerari. Uno modo in ꝓpꝛia foꝛma. Alio mõ sub aliqua ↄmuni particula. ⁊ sic de alijs. vel ⁊ sic de singulis. Jam licꝫ nõ possint singularia vel particularia semꝑ enumerari oĩa in ꝓpꝛia foꝛma ꝓpter earũ multitudinẽ. tñ possunt bene ↄpꝛehendi ⁊ enumerari sub tali ↄmuni aliq̃ particula. sicut pꝫ cũ dicimus. soꝛtes currit plato currit ⁊ cꝫ.

Ar. Nõ sequit arguendo ꝑ istum locum a partibꝫ in q̃titate ad totum soꝛtes nõ est totũ in q̃titate. plato non est totũ in q̃titate ⁊ cꝫ. ergo oĩs hõ nõ est totũ in q̃titate. ergo nõ est bonus locus dyalecticus. Solutio locus iste sicut etiã alij loci dyalectici non tenet nisi arguendo in predicatis realibꝫ. iam hic arguit penes predicatũ intentionale. qđ ponit differentiam inter totum ⁊ partes

Queritur. Utrum etiam econtra teneat argumentum arguendo a toto in quantitate ad suas partes. Solõ. q̃ sic. ⁊ cõprehenditur ille locus sub isto. vt bene seq̃tur ↄstructiue sic arguendo. omnis homo currit. ergo soꝛtes currit. Et destructiue sic. nullus homo currit ergo soꝛtes non currit.

Ar. Arguendo a toto in q̃titate ad suã partẽ est argumentũ sophisticum. ergo nõ est bonus locus dyalecticus. Añs ꝓbat. qꝛ est vnꝰ modꝰ petitiõis ꝑncipij ꝭm Aresto. qñ particulare petit in suo vl'i. vel etiã econtra Solõ. duplicia sunt p̃dicata. quedã sunt notioꝛa de toto q̃ꝫ de partibꝫ. ⁊ penes illa arguitur dyalectice a toto ad partem. Alia sunt notiora de partibꝫ q̃ꝫ de toto. et quãdo penes talia predicata arguitur a toto ad partem est argumentum sophisticum ꝭm fallaciam petitõis pꝛincipij De hoc loco ⁊ etiã alijs posterioꝛibꝫ plura habes in cõmento circa q̃ntũ tractatũ summularũ petri hyspani

¶ Sequitur de loco a definitione

Queritur. Quõ docet phus terminare ꝓblema simplicis inherẽtie ꝑ locum a definitõe Solõ. ponit istã ↄsideratiõem Si aliquod p̃dicatũ denotat simpliciter inesse subiecto debemus assignare definitões p̃dicati aut subiecti. Et illis assignatis debemꝰ videre si aliq̃d sit positũ in definitõe predicati quod nõ possit verificari de subiecto. vel si aliquid sit positũ in definitione subiecti cui nõ ↄueniat p̃dicatũ. qꝛ si sic tũc

problema est destruendum. Et circa hanc ꝯsideratiōnē ponit philosophꝰ tria exempla. Primum est respiciendo ad definitionem predicati. vt si queratur an deo ꝯueniat iniusticiam facere vel non. videndum est ad definitionem illius predicati quod est iniusticiam facere. qd̄ sic definit̄. Iniusticiam facere est sponte ꝓximo nocere ⁊ statim. tūc est manifestum ꝙ problema est destruendum. quia deo non conuenit illa definitio que est sponte alicui nocere. Secūdum exemplum est respiciendo ad definitionem subiecti. vt si q̄ratur an inuidus est studiosus. consideranda est definitio illius subiecti inuidus. Inuidus em̄ est qui tristatur de apparenti ꝓsꝑitate alterius. et statim patet ꝙ studiosus non est inuidus. quia al's studiosus esset prauus. Tercium exemplum est respiciendo ad definitionem vtriusqꝫ. scꝫ tā subiecti q̄ȝ predicati simul. vt si queratur vtrū reprehensor sit inuidus respiciendum est primo ad definitionem subiecti. Nam reprehensor sic definitur Reprehensor est qui tristat̄ de ꝓsꝑitate maloꝝ. Secūdo respiciēdū est ad definitiōem illius p̄dicati qd̄ est inuidus qd̄ sic definit̄. Inuidus est q̄ tristatur in ꝓsꝑitatibꝫ bonoꝝ. Vn̄ statim pꝫ ꝙ reprehensor nō est inuidus. quare problema est destruendum

Queritur Que sunt illa documenta q̄ ponit phs in textu. Solo. Aresto. ad declaratōem eoꝝ q̄ dicta sunt ponit tria documenta. quoꝝ duo respiciūt locū a definitione. ⁊ vnū locū a ꝑtibꝫ in q̄ȝtitate. Primū est ꝙ non debemus derelinquere aliquod ignotū in definitione. Et ergo si ponat̄ in definitōe aliquis terminus obscurus tūc loco illiꝰ debet poni definitio illius termini. ⁊ hoc totiens debet fieri quousqꝫ deueniat̄ ad plenā notitiā definiti. ¶ Scd̄m documentū circa locū a ꝑtibꝫ in q̄ȝtitate est. ꝙ si rn̄dens velit ponere aliquā ꝓpōnem vl'em. q̄ tn̄ p̄t in aliquo pati instantiā. tūc dꝫ illā ponere cū tali instantia. q2 al's opponēs īmediate cōtra eū illā instātiā inferret. ¶ Terciū documentū. ꝙ in assignādo definitiones debemus vti noibꝫ vt plures vtūtur. de rebꝫ aūt debemus sentire non vt plures. sed vt pauci. i. vt experti ⁊ sapientes. Exemplū huius est. vt si q̄ratur de hoc noīe sanatiuū quid est. hoc est quid hoc nomen s̄ɩcet. debemus dicere ꝙ sanatiuū est idē quod ꝑfectiuū sanitatis. quia sic plures vtūtur illo noīe. Sed si queratur de hac vel illa re posita vtrum sit sanatiua seu perfectiua sanitatis. tūc nō debemus sentire vt plures. sꝫ vt exꝑtus medicus

Queritur Quomodo potest ostendi ꝙ locus a definitione sit bonus locus dyalecticus. Solo sic. q2 locus dyalecticꝰ nō est aliud q̄ȝ habitudo termini inferentis ad terminū illatum. sed a definitione ad definitum est bona habitudo ita ꝙ ex definitione bene sequitur suū definitum. ergo ⁊c̄.

Ar A definitōe ad definitū sumit̄ locus demonstratiuus. ergo nō sumetur locus dyalecticus. q2 ab eodeȝ nō p̄t sumi locus dialecticꝰ et sophisticus Solo. definitio p̄t ꝯsiderari dupl'r. Vnomō. s̄m eiꝰ substantiā. inq̄ȝtū includit eēntialia p̄ncipia definiti. q̄ sūt cā inherētie passiōis. et sic a definitōe sumit̄ locus demr̄ātiuꝰ Alioᵒ p̄t ꝯsiderari definiᵒ ꝓut substat isti cōi intētōi q̄ est definitio. ⁊ sic ab ea sumit̄ locus dyalecticus.

Querit̃ Utrũ sit etiã aliquis locus a definito ad definitõnem. Solutio ꝙ sic. qꝛ sicut est bona habitudo definitõis ad definitũ. ita ecõtra etiã bona habitudo ẽ definiti ad definitõem Sicut eñ bñ seqtur aĩal rõnale ẽ suba. g̃ homo est suba ꝑ locũ a definitione. Ita etiã ñb seqtur ꝑ locũ a definito hõ currit. g̃ aĩal rõnale currit Sꝫ tũc queritur qñ locus dicit̃ a definitõne ad definitũ. Et qñ econtra. Solutio qñ definitio est terminus inferens hoc est termin⁹ positus in añcedente tũc locus vocat̃ a definitõne. Sed qñ definitũ est terminus inferens ⁊ definitõ terminus illatus tũc locus vocat̃ a definito. Et rõ istius est qꝛ locus semper denomiat̃ a termio inferente ⁊ nõ a termio illato. Et si dicat̃ a fine debet fieri denomiatio. Solutõ hoc veꝝ ẽ i his q̃ dicũt causalitatẽ cause finalis sed nõ in his que dicũt causalitatẽ cause efficientis sicut est in ꝓposito

De modo terminandi problema multiplex

Querit̃ Primo quotuplex est ꝓblema multiplex Solutõ duplex. Quoddã eñ est multiplex ẜm equocatõnẽ. Aliud vero ẜm amphibologiã. Tũc eñ ꝓblema dicit̃ multiplex ẜm equocatõneꝫ qñ multiplicitas tenet se ex ꝑte alicui⁹ dictõnis posite in ꝓblemate vt si q̃rat̃ vtrũ oĩs canis sit aĩatus vel nõ. Sed tũc dicit̃ ꝓblema multiplex ẜm amphibologiã qñ multiplicitas tenet se ex parte orõnis vt si queratur. An sit vna disciplina plurĩũ vel non

Querit̃ Quõ docet phs termĩare ꝓblema multiplex ẜm equocatõnem Solutio ponit duas cõsideratõnes quaꝝ vna datur qñ multiplicitas latet rñdentẽ. Alia qñ multiplicitas ẽ nota respondenti. Prima est. Si ꝓblema est multiplex ⁊ multiplicitas latet respondentẽ tũc si volum⁹ ipm cõstruere debem⁹ ipm cõstruere ꝓ vno ẜcato ꝓ quo scꝫ potest cõstrui. Et si volum⁹ ipm destruere debem⁹ ipm destruere ꝓ vno ẜcato termini ꝓ illo scꝫ ꝓ quo p̃t destrui ⁊ tacere de alijs significatis. Et dicit̃ notanter hoc faciendũ esse si multiplicitas latet rñdentẽ quia si nõ lateat rñdentẽ tunc frustra construit̃ ꝓblema vel destruitur hoc modo quia statim rñdẽs instabit dicẽs ꝙ ꝓblema nõ est ꝓbatũ in hoc sensũ in quo ipe dubitabat. Et ista cõsideratio siue locus est cõstructiuus et destructiuus. Addit tñ phs ꝙ plus reqrit̃ ad cõstruendũ ꝓblema vl'e q̃ȝ ad destruendũ. qꝛ ad destruendũ vl'e ꝓblema sufficit ꝙ p̄dicatũ ostendat̃. non inesse ẜm vnũ significatũ siue sensum. Sed hoc non sufficit ad construendum imo ad construendũ oportet vti preconcessione ipius respondẽtis vt scꝫ respondens concedat prius istud ꝙ sicut est in vno ꝙ ita est in omnibus alijs. Exemplũ est vt si vellem ꝓbare ꝙ omnis aĩa est imortalis non sufficeret ostendere ꝙ aĩa vnius hominis est ĩmortalis sed oportet supponere ꝙ sicut est de anima vnius ꝙ ita est de omnibꝫ alijs. Et oportet ꝙ illã suppositõnem rñdens concedat. Dicit tamen phs ꝙ non est necesse semꝑ illa p̄concessione vti quia aliqñ manifestũ est ꝙ p̄dicatũ insit omni supposito subiecti sicut est hic oĩs triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. Secũda ꝯsideratio. Si ꝓblema ꝓpositũ est multiplex ⁊ multiplicitas ẽ nota rñdenti tũc debem⁹ ipm distinguere ⁊ tũc si est verum ꝑ

quolibet significato debemus ipm construere. Et si est falsum ꝓ quolibet significato debemus ipm destruere. Si aũt est verũ ꝓ vno significato, ⁊ falsum ꝓ alio non debemus simpliciter ipm cõstruere vel destruere sed sub distinctõne ne respondens sciens illã multiplicitatẽ habeat occasionẽ negandi vel ꝯdicendi. Exemplũ istius est si queraꝭ. An optimũ est expediens vel non Optimũ eñ diciꝭ equiuoce de bono scꝫ vtili de bono honesto vñ facta illa distinctõne videndũ est an hoc predicatũ multiplex ꝓ oĩbus suis significatis inest subiecto si sic ꝓblema est cõstruendũ si nõ tunc est destruenduꝫ Si vero ꝓ vno inest ⁊ ꝓ alio non nec est simpliciter cõstruendũ nec simpliciter destruendum.

Ar Tale ꝓblema multiplex nõ pt dyalectice terminari. ḡ male docetur hic termiari. Antecedens ꝓbatur. quia ꝯsideratio multiplicis illa pertinet ad sophistã. Solo aliter sophista vtitur multiplici. ⁊ aliter dyalecticus. quia sophista ad decipiendũ. sed dyalecticus vtitur eo prout in aliquo determiato sensu acceptũ pt vere construi ⁊ destrui ⁊ habere probabilem veritatẽ ⁊ falsitatẽ. Si tunc dicaꝭ ꝓblema dyalecticũ non põt terminari nisi ꝑ syllogismũ dyalecticũ. sed multiplex impedit syllogismuꝫ dyalecticũ. ḡ nõ pt ꝓblema multiplex termiari ꝑ syllogismũ dyalecticuꝫ

Solutio licet ꝓblema multiplex nõ possit ꝑ vnũ syllogismũ dyalecticũ ꝓbari ẟm ꝙ accipiꝭ ĩ tota sua multiplicitate tamẽ ꝓ vna eius parte potest ꝓbari ꝑ vnũ syllogismũ ⁊ ꝓ diuersis ꝑtibus ꝑ diuersos syllogismos.

Queritꝭ Quõ docet phus termiare ꝓblema multiplex ẟm amphibologiam. Solo per duas cõsideratõnes pariformiter sicut ꝓblema multiplex ẟm equiuocatõnem. Quaꝝ ꝑ ma est. Si multiplicitas latet rñdentem tunc sufficit accipere vnũ significatũ notum rñdenti ⁊ in illo significato construere vel destruere ꝓblema.

Secũda consideratio est ꝙ si multiplicitas talis non latet rñ dentẽ sꝫ est sibi manifesta tunc oportet distinguere illud multiplex in sua ẟcata. Et si debet cõstrui oportꝫ ꝙ orõ sit vera pro oĩbꝫ suis ẟcatis. Et si debet destrui oportet ꝙ sit falsa pro omnibus suis significatis Qꝫ si fuerit vera in vno significato ⁊ falsa in alio tunc nõ debet simpliciter cõstrui aut destrui problema. Et exemplũ istius ponit Aresto. vt disciplina ẽ vna pluriũ illa eñ oratio est multiplex ẟm amphibologiam.

Queritꝭ Ergo circa hoc quõ debet intelligi ꝙ reperitur amphibologia in hoc exemplo. disciplina est vna plurium.

Solo phi quia disciplina potest esse vna pluriũ tripliciter. Uno mõ sic ꝙ sit vnius sicut finis ⁊ alterius sicut mediĳ ordinati ad finẽ. Sicut medicina est sanandi ⁊ cibandi. Sanandi quidẽ sicut finis ⁊ cibandi sicut mediĳ ordinati ad illũ finem. Scdo modo disciplina diciꝭ vna pluriũ quorum quodlibet est finis quo mõ ꝯtrarioꝝ diciꝭ eadẽ disciplina vt medicina sani et egri. Et hoc mõ tñ magis veritatẽ habet ꝓpõ ista in speculatiuis ꝗꝫ in practicis. quia in speculatiuis vnũ contrarioꝝ nõ est magis finis ꝗꝫ aliud quia speculatiue nõ pt finite ⁊ determiate cognosci vnũ ꝯrioꝝ nisi cognoscaꝭ alterũ. Tercio mõ diciꝭ vna disciplina pluriũ q̄ est vniꝰ ꝑ se ⁊ alterius ꝑ accñs. Sicut disciplina q̄ ẽ ꝙ triangulꝰ hꝫ tres angulos eq̄les duobus

rectis illa eñ ƀm ꝙ referꝛ ad subiectũ est pluriũ. qꝛ est trianguli vt subiectũ ꝑ se ꝛ eq̃latri ꝑ accñs. qꝛ accidit triãgulo esse triangulũ equilatrũ.

De loco a transsumptione.

Querif Quõ docet Aresto. termiare ꝓblema simplicis inherẽtie ꝑ locũ a transsumptõne. Solutio ꝑ hanc consideratõnem. Si in ꝓblemate ꝓposito sit aliquod nomẽ obscurũ debem⁹ nos transferre ad aliud nomẽ manifestius ꝛ notius nobis ꝛ tunc construere vꝉ destruere ꝓblema quia q̇cq̃d cõuenit alicui sub noĩe magis noto etiã conuenit sub nomĩe minus noto. Et quicq̃d remouetꝛ de aliquo sub noĩe magis noto etiã remouetꝛ de eo sub nomĩe minus noto. Et sic patet ꝙ iste locus tenet ꝯstructiue ꝛ destructiue hoc est affirmatiue ꝛ negatiue arguẽdo.

Ar Scd̃m trãssumptõnẽ arguitur sophistice vt patet in secũdo mõ fallacie equiuocatõnis. g̃ non est aliquis locus dyalecticus a trãssumptõne. Solutõ duplex est transsumptio. Una scꝫ qñ dictio vel oratio significat vnũ ꝓprie ꝛ transsumitꝛ ad significandũ aliud ꝓpter aliquam similitudinem. ꝛ illa transsumptio facit locũ sophisticũ. Alia est qñ ꝓ noĩe minus noto sumitꝛ nomen magis notum ꝛ illa facit locum dyalecticuꝫ vt hic dicitꝛ. Sed tunc queritꝛ quare Aresto. ponit hunc locũ hic inter locos intrinsecos cũ tñ sit locus extrinsecus. vt patet ꝑ pe. hys. Solutio dñi Alberti ꝙ ꝓprie loquendo non ponitꝛ hic vt locus a q̃ trahitꝛ argumentum. sed vt quedã ydoneitas vel cautela ip̄ius opponẽtis vt scꝫ qñ opponens nõ p̄t ꝓbare ꝓpositũ suũ in vno noĩe forte min⁹ noto rñdenti trãsferat se ad aliud nomen magis respondẽti cognitũ. quia quicq̃d ꝓbat de re sub vno nomine etiam censetur ꝓbatũ de ea sub alio nomine. Aliȷ̃ tamen dicunt ꝙ licet locus a transsumptõne sit extrinsecus q̃tũ ad habitudinem que est inter nomen magis notum ꝛ nomen minus notum ex parte nostri intellectus qui cognoscit rem sub vno nomine ꝛ sub alio ignorat tamen q̃tum ad rem significatã ꝑ vtrũqꝫ nomen est locus intrinsecus quia res significata sub vtroqꝫ nomine est eadem.

De loco a genere ad speciem et econtra

Querif Quomodo docet phylosophus termiare ꝓblema simplicis inherentie per locum a genere ad speciem. Solutio per duas consideratõnes prius tamen q̃ꝫ ponat secũdam considerationem interponit locũ econtra a specie ad genus.

Querif Que est p̄ma consideratio. Solutõ ꝙ ista. Si volumus ostendere aliquod predicatũ integratum ex cõtrarȷ̃s disiũctiue inesse alicui spẽi debem⁹ videre ad gen⁹ illi⁹ spẽi an illa ꝯ̃ria ꝯueniãt illi generi Si sic ꝓblema ẽ ꝯstruẽdũ vt si q̃ratꝛ an ꝯtingit sentire recte ꝛ non recte debemus videre ad genus ipsius sentire quod est iudicare Et si contingit iudicare recte ꝛ non recte tunc etiam contingit sentire recte ꝛ non recte.

Querit̃ Quõ docet Aresto. arguere ecõtra a specie ad genus. Solũo dicit sic. Si volumus ostendere aliqua ꝯtraria inesse generi tunc debemus respicere ad spẽs ⁊ si illa ꝯtraria insunt speciei etiã insunt generi. ⁊ sic ꝓblema ẽ cõstruendũ. Exemplũ vt si queratur Utrũ dispositio sit praua ⁊ studiosa. Et dicit̃ ꝙ sic qꝛ disciplina ẽ praua ⁊ studiosa. ḡ etiã dispositio iam hoc ꝓblema terminatũ est ꝑ istũ locũ quia dispositio est genus ⁊ disciplina est eius species.

Querit̃ Quõ ꝓbat Aresto. istos duos locos ad inuicẽ a genere ad spẽm ⁊ ecõtra a specie ad genus. Solutio hoc modo quia si accipiant̃ isti duo loci ſm generalẽ rõnẽ inferendi ꝯclusionez tunc primus locus scꝫ a genere ad spẽm est falsus constructiue hoc est affirmatiue arguendo. Sed secũdus est verus cõstructiue. Et rõ istius est ſm phm in textu. Quia nõ oportet ꝙ quecũqꝫ insunt generi ꝙ insint etiã speciei. Sicut exẽpli grã volatile quadrupes ⁊ silia insunt aĩali sed tñ nõ insunt hoĩ. Sꝫ quecũqꝫ insunt speciei necessario insunt generi vt si studiosum inest hoĩ seqtur ꝙ etiã insit aĩali. qꝛ homo ẽ aĩal. Sic ḡ patꝫ ꝙ ꝯstructiue arguendo ꝓmus locus ẽ falsus ⁊ secũdus est verus. Sed arguendo destructiue tunc ecõtra primus locus est verus ⁊ secũdus falsus. Et rõ ẽ quia quecunqꝫ non insunt generi etiam non insunt speciei. Sed non oportet si aliqua non insint speciei ꝙ ergo non insint generi.

Querit̃ Que est secũda consideratio quã dat phs de loco a genere ad spẽm Solutio ista ẽ. Qꝫ arguendo a genere ad suas spẽs sub disiunctõne sumptas est bona consequẽtia constructiue qꝛ de quocũqꝫ ꝑdicat̃ gen⁹ nccẽ ẽ aliquã suaꝝ spẽꝝ ꝑdicari. Et quicquid denoiat̃ a genere nccẽ ẽ ab aliq̃ suaꝝ spẽꝝ denomiari. Exẽplũ ẽ vt si de aliq̃ ꝑdicat̃ hoc gen⁹ disciplina nccẽ ẽ ꝙ de eodẽ ꝑdicet̃ aliq̃ spẽꝝ ei⁹ scꝫ vel grãmatica vel musica vel aliq̃ alia disciplina. Ex quo patet ꝙ si aliq̃d dicat̃ de genere debemus semꝑ respicere ad species vt si dicat̃ sicut dixit plato ꝙ aĩa ẽ numerus seipm mouens videbimus ad species motus vtrum scꝫ aĩa vel augeat vel diminuat vel generet vel corrumpat vel alteret seipsam quia si non mouet seipsam ſm aliquã illaꝝ specieꝝ manifestũ est ꝙ nõ mouet seipsam. Et si ſm aliquã spẽm seipam mouet clarum est ꝙ mouet̃. Et sic ista consideratio valet ad construendum ⁊ destruendum.

Ar̃ Dictum fuit ꝙ locus a genere ad speciẽ nõ tenet constructiue arguendo sed solũ destructiue. ḡ male dicit phs hic in ista secũda cõsideratõne ⁊ etiam in prima ꝙ bene valet arguendo constructiue. Solutio de loco a genere ad speciem possumus loqui dupliciter. Uno modo generaliter quo ad generalem rationem ⁊ potestatem inferendi conclusionem quõ a genere ad speciẽ dicit̃ esse cõsequẽtia formalis. ⁊ sic tenet solũ arguendo destructiue sicut bene assumit argumentũ. Sed alio modo possum⁹ loqui de illo loco specialiter. Et hoc dupliciter. Primo scꝫ materialiter quo ad certa predicata scꝫ per se ⁊ essentialia. ⁊ sic bene valet arguẽdo ꝯstructiue a genere ad speciẽ sicut dixit prĩa ꝯsideratio. Scd̃o quo ad speale

illū modū arguendi quo arguit arguet ad oēs suas species sub distinctione. Et sic itez bn̄ valet locus iste cōstructiue ⁊ hoc dicit ista secūda consideratio. ⁊ sic debet cōcordari textus Aresto. in ꝓposito. Alia argumenta plura habes in cōmento ⁊ circa pe. hys.

Queritur Que est illa cautela quā ponit phs circa istū locū ꝑ opponēte dyalectico. Solo hec est. ꝙ si opponens nō pt bn̄ ad ꝓpositū arguere ⁊ abundare argumētis tūc dz intendere ad definitiones generis vel speciei siue tales sint vere definitiones essentiales siue sint descriptiones q₂ tunc poterit faciliter argumentari ad ꝓpositū. quia ad definitōnes facilis argumentatio est.

De loco ab antecedente ad cōsequens

Queritur Quotuplex est an̄s ⁊ ꝯn̄s. Solo est duplex scz complexū ⁊ incōplexū. An̄s cōplexū est tota oratio ad quaz sequit̃ alia scz ꝯclusio. Et talis ꝯclusio vocat̃ ꝯn̄s cōplexū. Exemplū ē vt homo currit est an̄s complexū q₂ est vna oratio seu ꝓpō ad quā sequit̃ ista cōclusio. g̃ aīal currit ⁊ illa ꝯclusio vocat̃ cōsequēs cōplexū. Sed an̄s incōplexū est simplex termin⁹ ad quē seq̄tur alius. Exemplū est vt hō ⁊ aīal ibi homo est an̄s incōplexū ⁊ aīal ꝯn̄s q₂ ad hoīem sequit̃ aīal sicut ad inferius sequitur superius.

Queritur Quomodo Aresto. docet terminare ꝓblema simplicis inherentie per locū ab antecedente ad ꝯn̄s. Solutio dupliciter Primo respiciendo ad an̄s ⁊ ꝯn̄s incōplexa. Scdo respiciēdo ad antecedens ⁊ cōsequens complexa. Quo ad incōplexa antecedentia ⁊ ꝯsequentia ponit duas consideratōnes. Quaꝝ ṗma est ista. Si volumus construere aliquod consequens tunc debem⁹ primo construere antecedēs quia antecedente constructo ⁊ ꝓbato etiā ꝯn̄s est ꝓbatū. Secunda cōsideratio est Si volumus destruere aliquod antecedens debemus primo destruere consequens. quia consequente destructo etiam antecedens ē destructū. Et rō istaꝝ consideratōnū est. quia antecedens in ꝓposito vocatur inferius ⁊ consequens vocatur superius. Jam posito inferiori necesse est superius poni. ⁊ ergo antecedente constructo ⁊ posito necesse est consequēs esse cōstructū. Sz destructo inferiore nō ē nccē sup̱ius destrui sed econtra destructo superiori oportet inferius destrui. ⁊ g̃ ꝯn̄te destructo necesse est antecedens destrui.

Queritur Quot documēta ponit phus circa hunc locū Solo duo. Primū valet ad sciendū qn̄ debite accipimus an̄s et ꝯn̄s. Et est tale. Si volum⁹ scire vtrū aliq̄d sit ꝯn̄s alterius tūc debemus videre an illud qḋ assignat̃ vt consequens possit aliquo tp̱e ab illo separi respectu cui⁹ dicit̃ ꝯn̄s. q₂ si sic tūc nō est ꝯn̄s ad ipm. Et si non tunc est ꝯn̄s ei⁹. Exēplū ē vt si q̄rat̃ vtꝝ augeri sit ꝯn̄s ad nutriri dōm ē ꝙ nō q₂ augeri aliq̄ tp̱e sepat̃ a nutriri q₂ nutriūt̃ sp̱ aīalia augent̃ aūt nō semper.

Secūdū documētū valet ꝑ opponente ⁊ ē tale. Si opponēs nō p̄t habere ꝓpositū suū ꝯcessum tunc dz se transferre ad aliā materiā in qua magis habundat argumentis. Et vocat Aresto. istum modum transferendi se

sophysticum ꝓpterea quia primo inuentus est a sophisticis.

Queritur Quot modis pt opponẽs se trãsferre ad aliã materiam
Sol'o tribus modis Uno° nccario qñ scz rñdẽs negat
aliqd qd ẽ vtile ad positõnẽ ꝓpositã vel rñdens nitit̃ ꝑ inductõnẽ destruere
ꝓpões ꝓbabiles vtiles ꝓposito. Scdo mõ apparẽter nccario qñ scz rñdẽs
negat aliquã ꝓpõnẽ q̃ apparet esse vtilis ꝓposito ⁊ tñ ꝺm veritatẽ nõ ẽ mul
tũ vtilis. Et istis duobus modis opponẽs pt licite se trãsferre ad aliã mate
riã inq̃ magis habũdat argumẽtis. Tercio° pt opponẽs se trãsferre ad a-
liam materiã nec necessario nec apparẽter nccario qñ scz rñdẽs negat ꝓpõ-
nes q̃ nõ sũt vtiles ad ꝓpositũ nec etiã videt̃ ꝑtinere ad ꝓpositũ. Et h mõ
nõ licet dyalectico se trãsferre sed solũ sophiste Et g̃ infert Aresto. ibi ꝙ nõ
decet rñdentẽ dyalecticũ esse ꝓteruũ negãdo oĩa sibi ꝓposita nec etiã disco
lum id est vagantẽ nimis in rñsionibus suis. Sz dz ꝯcedere illa q̃ sunt vti-
lia ad ꝓpositũ. Si aũt ꝓponãt̃ sibi aliq̃ extranea ⁊ ĩpertinentia illa nõ debz
negare aut concedere sed debet ꝓtestari ꝙ illa non sunt ad ꝓpositum.

Queritur Quõ docet iam termĩare ꝓblema simplicis inherentie
qñ añs ⁊ ꝯñs sunt cõplexa. Solutio ꝑ duas ꝯsidera
tiones. quarum pˀma dat̃ qñ añs ⁊ ꝯñs accipiũtur disiunctim. Scda qñ acci-
piunt̃ cõiunctim. Prima ẽ ista. qñcũq3 sũt multa añcedẽtia ⁊ ꝯña sibijnui-
cem subordinata tũc ꝯcesso vno antecedẽte oportet concedere quodãmõ
multa ex illo antecedente sequentia. Exemplũ est vt si quis concedat ho-
minẽ esse cõcedit ex ꝯñte aĩal esse. aĩatũ esse bipes esse ⁊ discipline suscepti
bile esse. ⁊ sic de alijs. Et in illis etiaz vno illorum ꝯñtiũ interrupto interimi
tur ipm añs. quia si nõ est aĩal nõ est homo. ⁊ si non est animatũ non ẽ ho-
mo ⁊ sic de alijs. Et addit phs circa hoc vnã cautelam dicens ꝙ in tali
consideratõne in qua sic destruit̃ añcedens ad destructõnẽ ꝯsequentis ca-
uendũ est ne consequẽs quod destruit̃ sit difficilioris destructõnis aut ꝓ-
bacõnis q̃3 añs quod ꝓpter ipm interimit̃ quia al's fieret auxioma.
Secunda consideratio. Si ad aliqd antecedens sequat̃ aliqd ꝯñs con
iunctũ per coniunctionẽ disiunctiuã ex contrarijs ĩmediatis. Tunc viden
dũ ẽ si vnũ illorum ꝯriorum inest illi añti qz si sic tũc alterum nõ inest ⁊ si vnũ nõ in
est tũc alterum inest. Exẽplũ huius ẽ hoc ꝯplexũ est ꝯiunctũ ꝑ ꝯiunctõem disiũ
ctiuã sanũ vel egrum sequit̃ ad hoĩem. ⁊ ergo bene sequit̃. si homo est san9
ergo non est eger. ⁊ si homo non est sanus. ergo est eger. Et sic ista conside-
ratio tenet constructiue ⁊ destructiue in ꝯtrarijs ĩmediatis tm̃.

De loco a nominis interpretatione.

Queritur Quotuplex est interpretatio. Sol'o ꝺm pe. hys. duplex
Quedam est que non conuertit̃ cũ suo interpretato. si-
cut ledens pedem est interꝑ̃tatio istius dictionis lapis. Alia est que cõuer
titur cum suo interpretato. sicut amator sapientie est interpretatio huius
nominis phylosophus. De prima non est hic ad ꝓpositũ quia ꝺm illã non
sumitur argumentũ dyalecticũ sed sophisticũ Sz de secunda.

☞ Querit̃. quõ docet phus terminare ꝓblema simplicis inherentie ꝑ

locū a nominis interpretatōne. Solutio ponit hanc considerationem.
Si in ꝓbleumate ꝓposito ponatur aliquis termin⁹ obscurus tūc debem⁹
interpretari illū terminū obscurū ꝑ orōnē magis manifestā. Et tunc quies-
quid affirmabit̄ de illa oratōne que vocat̄ interpretatio etiā affirmabitur
de interrogato ⁊ quicquid remouebit̄ de illa interpretatōne ⁊ de interp̄ta-
to. Exemplū est vt si in ꝓbleumate ꝓposito poneret̄ ille terminus equani-
mus loco illius posset poni ista oratio habens equū aīum sicut loco illi⁹ ter
mini magnanimus possumus ponere habens magnū aīum.

Querit̄ Quomodo differt iste locus a loco a transsūptōne supe
rius posito. Solutō ꝙ sic differūt q꞉ in loco a transsū
ptione ponit̄ semper nomē magis notū ꝓ nomine minus noto. Sed ī isto
loco a nominis interpretatōne nomē minus notū exponit̄ ⁊ interpretat̄ per
integram oratōnem. Et ergo interpretatio vocatur definitio seu descriptō
quid nōis hoc est explicans quid per nomen ſ̄catur

Capitulū secundū de locis extrinsecis ibi.

Quoniā aūt rerū alie quidē sunt ex necessitate alie aūt vt in pluribus.

In hoc secūdo capitulo hui⁹ tractatus phus docet terminare ꝓblema
simplicis inherentie per locos extrinsecos. Et diuidit̄ in duas principales
partes. quia in ꝑma facit hoc respiciendo ad disperata. Secūdo respiciē
do ad alia opposita ſm quatuor species oppositōnis. Anteq̄ȝ tamen ponit
consideratōnes ꝑmittit vnā diuisionem reꝝ.

De loco a disperatis

Querit̄ Que ē illa diuisio reꝝ quā ponit hic phs ꝓ loco a dispe
ratis Solutō dicit ꝙ res sunt in triplici dr̄a. q꞉ quedā
sunt necessarie vt hominē esse aīal. quedam sunt contingentes vt in pluri-
bus vt virum esse barbatū. quedam vero sunt contingentes ad vtrūlibet
vt hominē ambulare ⁊ non ambulare.

Ar̄ Quedā etiā sunt res cōtingentes raro ⁊ vt in paucioribꝫ. Et hoc
membrū non ponit̄ hic. ḡ diuisio ista non est sufficiens. Solō
phs ꝯphendit hic ꝯtingēs raꝝ sub ꝯtingēti vt in pluribꝫ. q꞉ illa opponūt̄
si em̄ aliq̄d ē ꝯtingēs vt in pluribꝫ tūc ei⁹ oppositū ē ꝯtingēs raꝝ. Sicut ho
minē nasci cū q̄nq̄ȝ digitis in vna manu ē ꝯtingēs vt in pluribꝫ. ⁊ ḡ ei⁹ op
positū scȝ hoīem nō nasci cū q̄nq̄ȝ digitis sȝ cū sex ē ꝯtingens raꝝ.

Querit̄ Quō docet phs iam termīare ꝓblema simplicis inhe-
rentie respiciendo ad disperata Solutio ꝑ duas con
sideratōnes. Quaꝝ prima est. Si aliq̄d ꝑdicatū inest alicui subiecto ex ne
cessitate ⁊ assignat̄ inesse vt in pluribꝫ ꝓblema est destruendū. Et rō hui⁹
est. quia illud quod inest ex necessitate inest omni ⁊ semper. sed quod inest
vt in pluribꝫ non inest semper. Secunda consideratio. Si aliquod ꝑ-
dicatum inest paucioribus ⁊ assignatur inesse vt in pluribus problema ē
destruendum. Et ratio est. quia illud quod inest vt in pluribꝫ h̄ plus de
terminatū ē ad esse q̄ȝ ad nō esse. Sed q̄d inest vt in paucioribꝫ hoc plus

determinatū est ad nō esse. Exēplū Aresto. circa hoc est. Si q̄s dicit bonū inesse homini vt in pluribꝫ vel ex necessitate ille peccat quia bonū inest homini vt in pautioribus eo ꝙ hoīes vt in pluribꝫ sunt praui.

Querit Que est rō illius ꝙ hoīes vt in plurimū sunt praui. Solutio illius est duplex causa. Prima est quia homo est ex duplici natura. scꝫ spirituali ꝛ corporali cōpositus. q̄a ergo bona corpalia sunt pluribꝫ nota (eo ꝙ apparent ad sensum) q̄ꝫ bona spūalia que solū apprehendunt p intellectū ideo motꝰ q̄ appetitus sensitiuus fert in bona sensibilia ꝛ corpalia est fortior q̄ꝫ motus rōnis cū g̊ ſm phm secūdo celi motus maiores expellunt minores hoīes vt in plurimū sequūtur motus cōcupiscentie sue derelicto bono ꝛ motu rōnis quare etiā vt in plurimū sunt praui. Secūda causa est qꝛ bonū hoīs consistit in hoc qđ est agere ſm virtutē. ꝟtus aūt consistit ī medio cū ergo valde difficile sit attingere mediū ꝛ valde facile a medio recedere pauci hoīes sunt boni sed vt in pluribus sunt praui homīes quare dixit Virgilius pauci quos equus amauit iupiter. Et Juuenalis Rari quippe boni numero vix sunt totidem q̄t thebaꝝ porte ꝛ diuitis hostia nili.

Querit Que ē cautela quā ponit phs circa diuisionē prius positam ꝛ istas cōsideratōnes. Solutō ista. Si aliqđ p̄dicatū a rūdente dicit inesse alicui subiecto sine determiatōne alicuiꝰ modi essendi in tunc opponens debet capere ac si tale p̄dicatū simpliciter ꝛ ex necessitate inesset illi subiecto. Exemplū vt si aliquis rūdens diceret malos esse exhereditādos ꝛ nō adderet ex necessitate vel vt in pluribꝫ ꝛc. tunc opponens debet hoc capere quasi ex necessitate essent exhereditādi

Querit Que est illa auctoritas que solet elici ex ista cautela phi Solutio Qꝫ oē analogū p se positum stat pro significato suo famosiori

Querit Que est illa ꝯsideratio que respicit ꝓblema accn̄tis quā incidentaliter hic ponit Aresto. Solō hec ē. Si aliqđ p̄dicatū assignat inesse vt accn̄s tunc videndū est vtrū sit idem cum illo cui assignat in esse vt accidens. Si sic ꝓblema est destruēdū. Aliqn̄ enim contingit ꝙ eadem res nomiet diuersis noībus. ꝛ ergo si aliq̄d sub vno nomine dicat accidere sibiipsi sub alio nomīe ꝓblema est destruendū vt si aliquis diceret gaudere esse accidēs eius qđ est letari ille diceret idem accidere sibiipsi ꝛ esset ꝓblema destruendū.

De loco ab oppositis

Querit Circa secūdā partē capituli quō docet phs terminare ꝓblema simplicis inherentie p locū ab oppositis Solutio dupliciter. Primo respiciendo ad opposita ſm inherentiā in subiecto. Secūdo respiciendo ad opposita ſm ꝯñam Añq̄ꝫ tū ponat ꝯsideratōnes premittit modos quibꝫ cōplectuntur contraria.

Querit Quot sūt modi cōplectendi ꝯria. Solō sex. qꝛ p̄mo sumūt duo modi qn̄ ꝯria p̄dicata dicūt de ꝯriis subiectis

Primus modus est vt optet amicis benefacere ⁊ opʒ inimicis malefa-cere. Scđs modus vt opʒ inimicis benefacere ⁊ oʒ amicis malefacere Et sic distinguunt̄ isti duo modi ex variatōe subiectoꝝ ⁊ p̄dicatoꝝ. Scđo su-munt̄ duo modi quādo ambo ꝯtraria p̄dicata dicuntur de vno subiecto Unus modus est sumendo vnū subiectū ꝯtrariū. vt opʒ amicis benefa-cere ⁊ opʒ amicis malefacere. Alius modus sumendo reliquū subiectum ꝯtrariū. vt opʒ inimicis bn̄facere ⁊ opʒ inimicis malefacere. Tertio sumū-tur etiam duo modi. quādo vnum ꝯtrarioꝝ p̄dicatoꝝ. dr̄ de vtrisqȝ ꝯtra-rijs subiectis. vnus modus est vt opʒ amicis benefacere ⁊ inimicis bene-facere. Alius modus vt opʒ amicis malefacere ⁊ inimicis malefacere.

Queritur Quō drn̄t ille ꝯplexiones ꝯtrarioꝝ. Solutio in hoc differunt ꝑm pħm. qꝛ due p̄me ꝯplexiōes nō faciūt ꝯtrarietatē. Sed quattuor alie faciūt ꝯtrarietatē. ita q̄ adinui-cem repugnant ⁊ sese expellunt ab eodem subiecto. Qꝫ p̄me due nō ꝯtra-riant̄. hoc ꝑtʒ qꝛ sunt eiusdē moris. ita q̄ ambe ꝑtes sunt eligende vel am-be fugiende sicut hoc quod est amicis bn̄facere ⁊ inimicis malefacere am-bo illa sunt eligenda ⁊ boni moris. Et id quod est amicis malefacere ⁊ in-imicis benefacere ambo sunt spernenda ⁊ mali moris. Cum ergo vnum eligendum nō est alteri eligendo ꝯtrarium nec vnū fugiendū alteri fugiē-do. nisi talia habeant se ꝑm supabundantiā ⁊ defectū sicut ꝓdigalitas et auaricia quō nō habent se ista scʒ benefacere ⁊ malefacere. iō seq̄tur q̄ pri-me due ꝯplexiones nō faciunt ꝯtrarietatē. Qꝫ aūt alie quattuor faciāt cō-trarietatē. ꝑtʒ qꝛ illa sunt a ꝯtrario more. ita q̄ sp̄ vnū est de genere eligen-doꝝ ⁊ boni moris ⁊ aliud de genere spernendoꝝ ⁊ mali moris.

Ar̄ Lex diuina dr̄ benefacite his q̄ vos oderunt. ergo hoc nō est eli-gendū ⁊ boni moris q̄ opʒ inimicis malefacere. Solutio do-ctoris magni. Qꝫ hoc decretū legis diuine ex p̄ncipijs pħie nō ꝓbat̄. aut deducitur. sed solū ex gr̄a supgrediente naturā ⁊ naturalē ratōnem in hoc q̄ lex diuina ⁊ gratia ad maiorem ⁊ altiorem ordinant ꝑfectōnem q̄ꝫ natu-ralis ratio potest apprehendere.

Qr̄ Quod est illud correlariū qđ infert pħs ex istis ꝯplexionibꝫ cō-trarioꝝ Solutio q̄ ꝯtingit eidē esse plura ꝯtraria. nō qđē ꝑm idem sʒ ꝑm plura q̄ sunt in ip̄o Sicut exempli gr̄a ei qđ est amicis benefa-cere ex ꝑte subiecti ꝯtrariat̄ hoc q̄ est inimicis benefacere. Et illi eidē qđ est amicis benefacere ꝯtrariat̄ ex ꝑte p̄dicati hoc q̄ ē amicis malefacere ⁊ ita posset etiam ostendi hoc idem de alijs.

Ar̄ Scđm pħm p̄mo de celo tm̄ vnum est vni ꝯtrariū. ergo male dr̄ hic q̄ ꝯtingit eidem esse plura ꝯtraria. Solutio verum est ꝑm idem tm̄ vnū est vni ꝯtrariū. sʒ ꝑm plura ⁊ diuersa ꝑt idē esse pluribꝫ ꝯtra-rium Uel p̄t dici q̄ ibi loquit̄ arestoteles de ꝯtrarietate reꝝ seu incōplexo-rum. sʒ hic loq̄tur de ꝯ̄rietate ꝯplexoꝝ q̄ ē in ꝓpōnibꝫ ⁊ sic ꝯtingit eidē ꝓ-positōi esse plura ꝯtraria q̄dam ex ꝑte subiecti q̄dam ex ꝑte p̄dicati.

Querit̄ Quot ꝯsideratōes ponit pħs ad terminandum ꝓble-ma simplicis inherentie ꝑ istum locū ab oppositis quo

ad inherentiā oppositoꝝ. Solutio ꝙ tres. Quaꝝ pͥma est Si alicui sub
iecto assignet̃ inesse aliqđ p̄dicatum quod hꝫ ꝯtrarium videndū est si illđ
ꝯtrarium inest illi subiecto. qꝛ si sic ꝓblema est destruendū Et rō istiꝰ cō
sideratōnis est. qꝛ impossibile est duo ꝯtraria esse simul in eodem subiecto
Scđa ꝯsideratio est. Si aliquod p̄dicatū assignetur inesse alicui subie
cto. Uidendū est vtꝝ ad hoc sequat̃ ꝯtraria vel ꝯtradictoria sil'esse in eo
dem. qꝛ si sic ꝓblema est destruendū. Exemplū phi est vt si qs ſm plato
nem diceret formas. id est ydeas in nobis esse ꝓblema est destruendū. qꝛ
ex hoc seq̄retur ꝙ ꝯtraria vel ꝯtradictoria simul essent in eodem. Seq̄ret̃
eñ ꝙ ydee essent immobiles ꝛ mobiles insensibiles ꝛ sensibiles. Immobi
les q̇dā essent in se qꝛ hoc posuit plato. Et mobiles essent ſm esse quo sꝫ
in nobis qꝛ mouentibꝫ nobis necessariū est oīa que in nobis sunt simł mo
ueri. Sic etiā insensibiles essent in se qꝛ sep̱ate a materia ſm rem Et sensi
biles quoqꝫ ſm ꝙ sunt in nobis. qꝛ visus vel ꝑ se vel ꝑ accidēs accipit oēs
formas q̄ sunt in nobis. Tertia ꝯsideratio est. Si aliqđ p̄dicatū dicat̃
inesse subiecto ꝛ tale p̄dicatū hꝫ ꝯtrarium. tunc videndū est. Si illud cō
trarium p̄t aliq̄n illi subiecto inesse qꝛ si nō ꝓblema est destruendū. Et rō
huius est. qꝛ q̄uis ꝯtraria nō possint simul esse in eodem tamen necesse est
ꝙ possint vicissim ꝛ successiue eidem subiecto inesse nisi alteꝝ insit a natu
ra. Exemplū pͥmū est. vt si odium dicat̃ inesse appetitui irascibili tunc vi
dēdum est vtꝝ amor q̇ opponit̃ odio possit sibi ineē ꝛ claꝝ ē ꝙ nō est: qꝛ in
appetitu ꝯcupiscibili. ꝛ ergo ꝓblema est destruendū Aliud exemplum est
Si aliquis diceret ignorantiā esse in appetitu ꝯcupiscibili. videndum est
vtꝝ discipline susceptibile possit sibi inesse. Et qꝛ manifestum est ꝙ nō io
ꝓblema etiam est destruendū. Et vult phs ꝙ ista ꝯsideratio tertia seu lo
cus a ꝯtrarijs est destructiuus a nō posse inesse vnius ꝯtrarij ad nō ineē
alterius. Cōstructiuus aūt nō est sic arguendo sed solum tunc quādo ar
guit̃ ab inesse vnius ꝯtrarij ad nō inesse alterius.

Queritur Cōsequenter quō docet phus terminare ꝓble
ma simplicis inherentie ꝑ locum ab oppositꝪ quā
tum ad coꝝ ꝯsequentiam Solutio pͥmo docet hoc in ꝯtradictorijs po
stea in ꝯtrarijs. tertio in p̄uatiue oppositis ꝛ vltimo in relatiuis. Anteq̄
tamen hoc faciat p̄mittit vnā diuisionem ꝯseq̄ntie ꝯposite

¶ Querit̃ q̃ruplex ẽ ꝯña ꝯposita i op positꝫ. Soᵒ aresto. in textu ꝙ'duplex scꝫ ꝯsequentia

In ip̃o Et est duplex

Quedã ẽ ꝯña i ip̃o terminoꝝ Et ẽ qñ i añte aliqđ p̃dicatũ đr de aliq̃ subiecto ꝛ in ꝯñte oppositũ p̃dicati đr de oppo⸗sito subiecti vt cũ đr. iusticia ẽ ꝟtꝰ. g̃ iniusticia est vitium

Alia ẽ ꝑpõm ꝛ ẽ illa i q̃ ſuato eodẽ ordie sic ad añs seq̃t ꝯñs ita ad oppositũ añtꝫ seq̃t op⸗positũ ꝯñtꝫ. Exẽplũ ẽ vt si iu⸗sticia ẽ ꝟtꝰ ẽ g̃ si iiusticia ẽ vi⸗tium est.

In ecõtrario Et ẽ duplex qꝛ

Quedã ẽ terminoꝝ. ꝛ est qñ ar̃ ab añte in q̃ p̃dicatuꝫ đr de aliq̃ subiecto ad ꝯñs i q̃ oppo⸗situ subiecti đr de opposito pre⸗dicati. vt hõ ẽ aĩal. g̃ nõ aĩal ẽ nõ homo.

Alia ẽ ꝑpõnũ ꝛ ẽ illa in q̃ ordie ecõtrario sic ad añs seq̃t ꝯñs ita ad oppositũ ꝯñtꝫ seq̃t op⸗positũ añtꝫ. Exẽm ẽ vt si hõ ẽ aĩal ẽ g̃ si nõ aĩal ẽ nõ hõ est

Querit̃ Quare aliqua ꝯña vocat̃ in ecõtrario. Solutio vocatur in ecõtrario ꝑpter ꝯtrariũ ꝛ euersum ordinẽ añtꝫ et ꝯñtꝫ. qꝛ in ea arguit̃ p̃mo ab añte ad ꝯñs ꝛ postea ab opposito ꝯñtꝫ ad oppositum añtis. Sed in ꝯsequentia in ip̃o ita nõ fit sꝫ seruat̃ idem ordo terminoꝝ scꝫ antecedẽtis ꝛ ꝯsequentis.

Queritur In q̃bus oppositis tenet ꝯsequẽtia in econtrario Solutio illa ꝯsequentia formal'r tenet in con⸗tradictorijs. vt bene seq̃tur ẜm ꝯñam in ecõtrario ꝑpõnum. Si hõ ẽ aĩal est. ergo si nõ aĩal est nõ hõ est. Et hoc in virtute istius maxime. Si aliq̃ ꝯsequẽtia est bona tunc ex opposito ꝯsequentis seq̃tur oppositũ añtis. Similiter etiã bene seq̃tur in ꝯsequẽtia terminoꝝ. Oĩs hõ est aĩal. ergo om̃e nõ aĩal est nõ homo. Et fundat̃ tale argumentũ in ista maxima. Sicut ꝓpositũ in ꝓposito ita oppositũ in opposito. Ex quo ptꝫ ꝙ ꝓblema simplicis inherentie ꝯuenienter terminat̃ ꝑ locũ a ꝯtradictorie oppositis ẜm ꝯñam in ecõtrario. Et tenet ista ꝯña in ecõtrario tã ꝯstructiue q̃ destructiue arguendo. qꝛ si ad ꝯtradictoriũ ꝯñtis seq̃tur ꝯtradictoriũ añtis tunc ꝓblema est ꝯstructum. Si nõ seq̃tur ꝓblema est destructum.

Ar Cõsequentia in ecõtrario nõ tenet formaliter in ꝯtradictorijs. ergo. Añs ꝓbat̃ qꝛ nõ seq̃t̃ sic arguẽdo. aĩal est nõ hõ. ergo hõ ẽ nõ aĩal. ꝛ tamẽ ibi arguit̃ a ꝯtradictorio p̃dicati ad ꝯtradictoriũ subiecti.

Solutio ꝙ ibi nõ arguit in ꝯtradictorijs sꝫ in indefinitis affirmatiuis

Contra Hic arguit in vlib⁹ ⁊ tñ nõ seqᷓtur oĩe veꝝ ẽ ꝯgruũ ꝙ oẽ nõ ꝯgruũ est falsum. Sol'o ꝙ ibi nõ arguit in cõtradictorijs. q2 lꝫ ꝯgruũ ⁊ nõ ꝯgruũ ꝯtradicant ex vna pte nõ tamẽ verũ et falsum ex alia pte imo verum ⁊ falsum sunt ꝯtraria.

Querit Vtꝝ ꝯña in ipõ etiã tenet in ꝯtradictorijs Solutõ ꝙ nõ nisi materialiter quandoqꝫ in terminis ꝯuertibilib⁹ sicut bene seqᷓtur. sic arguendo. hõ est risibilis. ergo nõ hõ nõ est risibil'. Sed nõ tenet in alijs nõ ꝯuertibilib⁹ sicut nõ seqᷓtur. hõ est aĩal. ergo non homo est nõ animal.

Contra Sicut se habet affirmatio ad affirmatõem. ita negatio ad negatõem pmo posterioꝝ. ergõ ꝯsequentia in ipõ valebit in oĩb⁹ ꝯtradictorijs. Solutio ꝙ illa autoritas phi nõ tenet in oĩb⁹ simpl'r sed tm̃ in ꝯuertibilib⁹ ⁊ in causis pcisis ⁊ adequatis

Queritur Quõ iste ꝯsequẽtie tenent in ꝯtrarijs. Solutio ꝙ regulariter in ꝯtrarijs tenet ꝯña in ipõ. cõsequẽtia vero in ecõtrario tenet etiã in eis sed nõ nisi raro. Primũ ostẽdit arestoteles exemplariter sic. q2 bene seqᷓtur si fortitudo est virtus est. ergo si timiditas est viciũ est. ⁊ iteꝝ bene seqᷓtur si virtus est. eligendũ est. ergo si vicium est fugiendũ est. ibi eñ in illis ꝯsequẽtijs sicut pmo ad añs seqᷓtur ꝯñs ita postea ad oppositum añtis seqᷓtur oppositũ ꝯsequentis. patꝫ ergo primũ scꝫ ꝙ ꝯña in ipõ regulariter tenet in ꝯtrarijs. Scdm ostendit sic. q2 bene sequitur. vt dr phus in textu Euechia est sanitas. ergo egritudo est cathesia ⁊ tamẽ ibi arguit in ꝯtrarijs ẜm ꝯñam in ecõtrario. Hoc tñ dixi nõ ꝯtingit nisi raro Et ratio illius est. q2 nõ tenet nisi in illis ꝯtrarijs q habent se adinuicem sicut totum integrale ⁊ ps. in illis eñ totum ponit ptem. sed nõ pars totum. pars aũt negata negat totum ꝗuis totum negatum nõ neget ptem.

Queritur Quid est euechia ⁊ qd cathesia Solutio alberti ꝙ euechia est densitas carnis ex bona dispõne interioꝝ ⁊ exterioꝝ causata in ꝯplexione ⁊ cõpositiõe vñ dr ab eu in greco quod est bonũ ⁊ chimos humor vt dicunt qdam. Sed cathesia est mala dispositio in exteriorib⁹ ⁊ mala habitudo causata in naturali augmento sicut ꝯtingit in supra modis pinguib⁹. dr eñ a cachos in greco qd est malum in latino ⁊ chimos humor. Vnde patꝫ ꝙ cathesia non est infirmitas seu egritudo simpl'r. imo quodã modo mediũ est inter sanũ ⁊ egrum. Et ergo dr arestoteles. vt dictum fuit ꝙ nõ valet arguendo ẜm ꝯñam in ipõ Euechia est sanitas. ergo cathesia est egritudo sed solum seqᷓtur ẜm ꝯñaꝫ in econtrario Euechia est sanitas. ergo egritudo est cathesia.

Queritur Circa hoc vtꝝ ꝯsequentia in ipõ teneat in oĩb⁹ ꝯtrarijs Solutio ex dictis pꝫ ꝙ nõ. q2 nõ tenꝫ in illis ꝯtrarijs que habent se sicut totum integrale ⁊ ps. vt iã patuit exemplariter de euechia ⁊ cathesia. quare dr arestoteles in textu. Sumẽdũ

autem est et hmōi inductōne inqꝫtum vtile quasi velit dicere ꝙ non tenet
in oībꝫ: Unde breuiter ad hoc ꝙ teneat ꝯña in ipo in ꝯtrarijs solent assi
gnari quatuor ꝯditiones. Prima est ꝙ arguaꝛ cū cōstantia subiecti et ꝗ
supposito ꝙ nigrū nō esset in rerū natura non sequitur album est disgrega
tiuum visus ergo nigrū est ꝯgregatiuum visus. Scđa ꝙ arguaꝛ in ꝑdi-
catis ꝑ se ⁊ ergo non sequiꝛ album est dulce ergo nigrum est amarū. Ter
tia ꝙ extrema vnius ꝯtrarietatis non contineanꝛ sub eodē mēbro alteri
us ꝯtrarietatis ⁊ ergo non sequiꝛ prodigalitas est viciū. ergo auaricia ē
virtus qꝛ ambo illa ꝯtraria scꝫ prodigalitas ⁊ auaritia cōtinenꝛ sub vno
extremo alterius ꝯtrarietatis scꝫ sub vicio Quarta est ꝙ in vtroqꝫ sit idē
modus oppōnis ⁊ ideo nō sequitur Auaritia est defectus ergo liberalitas
est suꝑhabundantia qꝛ predicata opponūtur ꝺm vnū modū scꝫ tanqꝫ ex-
trema et subiecta ꝺm alium modū qꝛ sicut extremū ⁊ mediū. Istis ꝯditio
nibꝫ obseruatis bene sequitur in cōtrarijs ꝺm ꝯñam in ipo terminorū vt
iusticia est ꝟtus ergo iniusticia est vitium. Et ꝯña in ipo ꝓpōnum etiā
tenet seruatis duabꝫ vltimis ꝯditionibꝫ vt bene sequitur si sortes est iu-
stus sortes est virtuosus. igiꝛ si sortes est iniustus sortes est viciosus

Queritur Que est illa consideratio que eliciꝛ ex dictis ad terminā
dum ꝓblema simplicis inherentie ꝑ locum a cōtrarijs
ꝺm ꝯñam in ipo So° ꝙ ista Si aliquod cōtrariū dicatur sequi ad ali
quid videndū est si cōtrariū ꝯñtis sequitur ad cōtrariū añtis ꝺm ꝯñam
in ipo qꝛ si sic ꝓbleuma est ꝯstruēdum si nō ꝓblema est interimendū Ex
cipiūtur tñ ab ista cōsideratione ꝺm ꝓus dicta illa contraria que habent
se sicut totum integrale ⁊ pars.

Queritur Cōsequenter qūo iste consequentie valent in ꝓuatiue
oppositis So° in priuatiuis non valet ꝯña in ecōtra
rio sꝫ bñ ꝯña in ipo vt bñ sequiꝛ si visus est sensus ergo cecitas est insensi
bilitas quedā. Unde insensibilitas in hoc exemplo pħi debet capi ꝓ pri-
uatione cuiusdā sensus .s. sensus visus ⁊ nō ꝓ priuatiōe cuiuslibet sensus

Ar Non sequitur tangibile est sensibile. ergo intangibile est insensibi
le ⁊ tñ ibi ibi arguiꝛ in priuatiuis ꝺm ꝯñam in ipo Solo ꝙ bñ
sequitur si insensibile restringaꝛ ad standuꝫ ibi ꝓ priuatione sensus tactꝰ
et non ꝓ priuatione cuiuslibet sensus sicut etiam de insensibilitate dictum
fuit statim. Unde solent aliqui assignare tres cōditiones ad hoc vt vale-
at ꝯña in ipo in ꝓuatiuis. Prima est ꝙ arguaꝛ cū cōstantia subiecti. scđa
ꝙ arguaꝛ in predicatis per se Et tertia est ꝙ priuatio suꝑioris habitus re
stringatur ꝑ habitum inferioris. Et hoc quo ad ꝯñam in ipo terminorū
et ꝯña in ipo ꝓpōnū tenet in ꝓuatiuis vltima ꝯditōne obseruata

Queritur Que est consideratio que elicitur ex textu ad terminā
dum problema simplicis inherentie ꝑ locum a ꝓuatiue
oppositis ꝺm ꝯñam in ipo Solo ꝙ ista Si aliquid qđ habet se vt ha-
bitus ⁊ priuatio dicatur sequi ad alterū tunc videndū est vtrū oppositū
ꝯñtis sequiꝛ ad oppositum añtis ꝺm ꝯñam in ipso. qꝛ si sic problema est
ꝯstruendū et si non ꝓblema est destruēdum

Queritur Consequēter quō iste ꝯñe tenēt in relatiue oppositis So° phi ꝙ silr dōm ē de relatiuis sicut statim dictū ē de priuatiue oppositis. Unde vult ꝙ in relatiue oppositis tenet ꝯña in ipō sꝫ non in ecōtrario vt bene sequitur ſm ꝯñam in ipō si triplū est multiplex. ergo subtriplum est submultiplex si scientia est opinio ergo scibile est opinabile.

☞ Contra. nō sequitꝛ in relatiuis sensibile est scibile. ergo sensus est scia et tamē ibi arguitur ſm ꝯñam in ipō Solō aresto. ꝙ illa instantia non est vera instantia ꝯtra istam ꝯñam qꝛ añs illius instantie est falsū multi em̄ dicūt ꝙ sensibilium non est scia. Et hoc est verū inq̄tū sensibilia sunt licet de eis possit eē scia inq̄tum fiunt intelligibilia ꝑ abstractōem a sensibilibus conditionibus.

Arguitur Nō sequitꝛ. pater est albꝰ. ergo filius est niger. et tamē ibi arguitꝛ ſm ꝯñam in ipō Solō ꝙ ad hoc ꝙ teneat ꝯña ista in relatis debēt obseruari dicte ꝯditiones. Primo ꝙ arguatur cū constantia subiecti Scdō ꝙ arguatꝛ in p̄dicatōnibꝰ ꝑ se ꝛ ergo nō sequitꝛ vt ꝓbat argumētū pater ē albꝰ. g̃ filiꝰ est niger. Tertio ꝙ ambo extrema vnius oppōnis nō ꝯtineantꝛ sub vno mēbrorū alterius oppositionis. Et ergo nō sequitꝛ pater est dñs ergo filius est seruus. qꝛ ambo extrema illa vnius oppositionis scꝫ pater ꝛ filius possunt cōtineri sub vno mēbro alterius scꝫ sub domino

Queritur Que est illa ꝯsideratio q̄ elicitur hic ad terminādū ꝓblema simplicis inherentie ꝑ locū a relatiue oppositis.

So° ꝙ ista. si vnū relatiuorū dicatur seq̄ ad aliud ꝯsiderandū est si opposita illis correlatiue sequuntꝛ ad inuicē ſm ꝯñam in ipō Sic si ꝓblema est construendū. si nō ꝓblema est destruendum.

¶ Seq̄tur tertiū capitulū de locis mediis ibi

Rursus in ꝯiugatis et in casibus et interimenti et constituenti dicuntur autem coniugata.

¶ In hoc tertio caplō docet phs termiare ꝓblema simplicis inherentie ꝑ locos medios. Et diuiditꝛ in q̄tuor ꝑtes p̄ncipales. in p̄ma docet hoc ꝑ locū a ꝯiugatis ꝛ a casibꝰ. In scdā ꝑ locū a generatōne ꝛ corruptōe In tertia ꝑ locos a ꝓportōe a maiori minori ꝛ silri q̄rta ꝑ locū a cā ad effectū

De loco a ꝯiugatis et a casibus.

Queritur Que dicuntꝛ ꝯiugata et qui casus Solutio ꝯiugata dicuntur p̄ncipale siue abstractum et eius concretū. q̄ dicuntꝛ ꝯiugata quasi sub vno iugo significatōnis posita qꝛ ꝯueniūt in re ſcata licet differant in mō ſcandi sicut iusticia ꝛ iustū fortitudo et fortis Et addit phs ꝙ ꝑfectiua ꝛ ꝯseruatiua alicuius habitus corꝑalis vel spūalis ꝑ demōstratōem a tali habitu vel forma dicta etiā dicuntꝛ illi forme ꝯiugata sicut dieta ꝛ medicina dicuntꝛ sanitati ꝯiugata Et euechia accipiendo hoc nomen euechia adiectiue ꝓut est idē ꝙ euechie factiua vel ꝯserua

riua sunt ꝯiugata euechie. Et eodem modo est in oib⁹ alijs. Sed casus dicunt aliqua plura que cadūt ⁊ deriuātur ab vno ꝑncipio abstracto vt iustū et iuste a iusticia. Et ꝙ casus sunt ꝯnexi sub iugo vnius ꝑncipalis ꝓcatōnis ideo reducunt ad ꝯiugata ⁊ ergo phus in ꝓposito non ponit di uersas ꝯsiderationes ꝓ casib⁹ spēaliter.

Queritur Quot ꝯsiderationes ponit phs ad terminādum pro blema simplicis inherentie ꝑ locū a casib⁹ ⁊ ꝯiugatis Solo duas ꝙꝝ ꝑma datur respiciendo ad casus ⁊ ꝯiugata ꝺm se Et est ista. Si aliquis velit ostendere aliqđ predicatū inesse subiecto talis de bet videre ad casus et ꝯiugata illius ꝑdicati ⁊ si talia dicantur de subie cto tunc ꝓblema est ꝯstruendū Exemplū vt si ostendat ꝙ iusticia est de nūero bonorū honorabiliū tūc ostensum est etiam ꝙ iustū est laudabile et qđ iuste fit laudabiliter fit.

Ar Hic arguit ꝺm istā ꝯsideratōem ⁊ locū albū est dulce. ergo albedo ē dulcedo ⁊ tn̄ nō sequitur. ergo ista ꝯsideratio est falsa Solutio ꝙ ad hoc ꝙ argumentū teneat penes istū locū oportet ꝙ arguat in predica tionib⁹ ꝑ se. iam hic arguitur in ꝑdicatiōib⁹ per accidens accidit enī albo qđ sit dulce. et ergo non sequitur

☞ Contra hic arguit in ꝑdicationib⁹ ꝑ se homo est aīal. ergo humani tas est aīalitas ⁊ tamen non seqtur Solutio ꝙ iste locus solū tenet in casib⁹ ⁊ ꝯiugatis accn̄tium ⁊ non substātie. iā hic arguit in ꝯiugatis sub stantie. Et rōnem diuersitatis vide in ꝯmento.

Queritur Que est secūda ꝯsideratio Solo scđa cōside ratio datur respiciendo ad oppósita casuum ⁊ cō iugatorū. Et est ista. Si vnū ꝯtrariorū dicat de aliquo subiecto respicien dum est si ꝯtrariū illius dicatur de cōtrario subiecti. si sic ꝓblema est con struendū. si non ꝓblema est destruendū. Exēplum est vt in ꝯcretis bn̄ se quit. Si bonū est suaue. ergo malū est triste. Et in abstractis vt si iusticia est scientia ergo iniusticia est ignorātia Et in casibus bn̄ sequit si hoc qđ iu ste fit sciēter fit ⁊ expienter. ergo qđ iniuste fit ignorāter fit ⁊ i expienter. Et si ꝯtrariū in istis nō est verū tunc etiam illa q̄ de ꝯiugatis dcā sunt ⁊ ꝑdi cata nō sꝫ vera. vt si nō est verū ꝙ iniusticia est ignorantia tunc etiā non est verū ꝙ iusticia est scia ⁊cꝫ. Et de ista ꝯsideratōne dicit aresto. ꝙ etiā supius posita est in ꝯn̄tijs cōtrariorū in ipo vnde ad hoc posita est hic vt ondat ꝙ ꝯriū alicuius ꝯiugati seqtur ꝯriū ꝺm locū istū a ꝯiugatis

De loco a generatione et a corruptione

Queritur Quō docet phus terminare problema simplicis inherentie per locum a generatione et a corrupto ne Solo per duas considerationes. Quarum prima respicit locum a generatione et est ista. Quorum generationes sunt bone ipa quoqꝫ sunt bona et quorꝫ gn̄ationes sunt male illa quoqꝫ mala sunt. Exēplū extra te xtū. vt bn̄ seqt si gn̄atio dom⁹ est bona ꝙ ergo dom⁹ bona ē Et si gn̄atio la tronis est mala ꝙ ergo latro est malus Scđa ꝯsideratio q̄ respicit locū a

corruptione est ista. Si corruptio alicuius est bona ipm corruptu͂ est ma
lum. Et si corruptio alicuius est mala ꝙ ipm est bonu͂. vt exempli gratia
extra textum bn͂ sequitur corruptio latronis est bona ergo latro est malus
Et corruptio domus est mala. ergo domus est bona Et eodem mo͂ dicit
phus p̄t etiam argui in generantibus ⁊ corru͂pentibꝫ qꝛ quoru͂ effectiua
sunt bona illa sunt etiam bona ⁊ quoru͂ corruptiua sunt mala illa corrup
ta sunt mala. Et istud habet veritatem loquendo de effectiuis ⁊ corrup-
tiuis ꝑ se et non ꝑ accidens.

AR Hic arguitr ꝑ locu͂ a generato͂e. generatio domus est mutatio. g͂
domus est mutatio ⁊ tame͂ no͂ sequitr. g͂ videtr ꝙ ille locus non sit
bonus locus dialecticus Solo no͂ tenet iste locus arguendo penes q̄-
libet predicata sed solu͂ penes illa p̄dicata bonu͂ et malum.
☞ Contra. no͂ tenet in his predicatis que sunt bonu͂ et malu͂. ergo solu-
tio falsa. An͂s probatur sic arguendo. generatio iude fuit bona. ergo iu-
das fuit bonus So° si loquamur de bonitate talis generati q̄ conuenit
sibi ꝑ se gratia generationis tunc bene sequitur Sed si loq̄mur de boni-
tate que conuenit sibi per acci͂s gratia op̄ato͂is tunc non tenet nec tunc
arguitur ꝭm istum locum. quia bonum et malum debent hic dicere boni
tatem ⁊ maliciam ꝑ se.

Queritr Qua͂ differenter arguitur penes ista predicata bonu
et malum in loco a generatione ⁊ in loco a corruptione.
Solo in loco a generatione arguitur semꝑ penes idem p̄dicatum. vt si
generatio est bona g͂ generatum est bonu͂. et econtra si generatio est mala
generatum est malum Sed in loco a corrupto͂ne arguitr sꝑ penes diuersa
contraria p̄dicata vt si corruptio est bona sequitur ꝙ corruptum est malu͂
et eco͂tra si corruptio est mala corruptu͂ est bonu͂. Et ratio istius est qꝛ ge
neratio illa terminatur ad esse ⁊ ideo est eadem bonitas vel malicia gene
nerato͂is ⁊ rei genite ⁊ ꝑ ꝯn͂s ibi arguitur respectu eiusdem predicati. Sz
corruptio illa terminatur ad non esse rei qd ipi rei opponitur. et ergo in il
lo loco opposita p̄dicata dicuntr de corrupto͂ne ⁊ de re corrupta

¶De loco a porportione

Queritur Quot modis accipitur proportio. Solutio
duobꝫ modis. Uno modo accipitur prope ⁊ sic
solum repitur in q̄titate. Alio modo accipitr co͂iter et large et sic vocatur
siľis habitudo duoru͂ vel plurium ad vnu͂. vel vnius ad plura vel pluriu͂
ad plura.

Queritr Quotuplex est ꝓportio ꝓprie accepta. So° est p̄mo
duplx quedā em͂ est simplex ⁊ alia est composita ꝓpor-
tio simplex est vnius q̄titatis ad aliā certa habitudo sicut habitudo pe-
dalis ad bipedale vocatur sub dupla et econtra bipedalis ad pedale vo
catur dupla. Sed ꝓportio ꝯposita est habitudo vnius proporto͂is ad ali
am. Et illa est duplex quia quedā est aritmetica. Alia ē geometrica Arit
metica vocatur que attenditur penes equalitatem excessuum Exemplu͂

huius est vt sit̃s ꝓportio quattuor ad duo ⁊ quinq̃ ad tria ⁊ sex ad quattuor est ꝓportio arithmetica. q̄r vbiq̃ est excessus in duobꝰ. Sz ꝓportio geometrica est que attendit̃ penes equalitatē ꝓportionū. ⁊ hoc mō ille ꝓportiones dicunt̃ equales quaꝝ denominatōes sunt equales. sicut proportio dupla est equalis ꝓportōni duple ⁊ subdupla subduple. ⁊c̃. vt qualis est ꝓportio sex ad tria. talis est octo ad quattuor q̄r vtrobiq̃ est dupla.

Queritur Jam quō accipitur in ꝓposito ꝓportio a pho. Solutio accipit̃ ꝯmuniter ⁊ large vt scz est similitudo habitudinū quorumcūq̃ similiter se habentiū ad vnum.

Queritur Quō docet phs terminare ꝓblema simplicis inherentie ꝑ locum a ꝓportōne. Solutio ꝑ duas ꝯsideratōes. Quaꝝ ṗma est. Si aliq̄d p̄dicatuz dicat̃ de aliquo subiecto videndū est ad alia que similiter se habent si aliquod eoꝝ insit. ⁊ si sic ꝓblema est cōstruendum si nō problema est destruēdum Et de hoc ponit phs duo exempla. ṗmum est. vt si dicatur vna opinio esse plurium. videndum est vtrum vna disciplina potest esse plurium. q̄r si sic ꝓblema est cōstruendum. q̄r opinio ⁊ disciplina simili habitudine se habent ad ea de quibꝰ sũt. Scōm exemplum si dicatur ꝙ auditum habere est audire supple in habitu. videndum est vtrum videre est visum habere in habitu ⁊ clarum est ꝙ sic. vnde problema est construendum. q̄r ꝓportionabiliter se habent visus et auditus ad suos actus in habitu acceptos. Scđa ꝯsideratio. Si aliqua ponantur esse eadem inter se videndum est vtrum equaliter se habeant ꝯꝑata ad vnum ⁊ multa. q̄r si nō. ꝓblema est destruendum. Exemplum est. vt si dicatur ꝙ scire idem est quod intelligere. videndum est vtꝝ equaliter se habent ad vnum ⁊ multa. Et clarū est ꝙ nō. q̄r ꝯtingit multa scire ⁊ solum vnum intelligere. Et ergo tale ꝓblema est destruendū.

Queritur Que est ratio illius autoritatis phi. ꝯtingit plura scire vnum vero intelligere. Solutio ratio ē ista. q̄r scire si accipiatur ꝭm habitum nō est aliud q̃ʒ habituz scibiliū apud se habere. q̄r ergo intellectus possibilis qui est locus speꝝ intelligibilium potest multoꝝ scibilium habitus apud se habere ⁊ ꝯseruare ideo ꝯtingit intellectum plura scire. Sed intelligere dicit motum ipius intellectus in suum obiectum intelligibile. q̄r ergo vnus motus nō potest simul terminari ad plures diuersos terminos. ergo nō ꝯtingit plura simul intelligere Etiam dicit auicenna ꝙ sicut se habet corpus ad figuram. ita se habz intellectus ad intelligere seu actum intelligendi. Sed est impossibile idem corpus simul terminari diuersis figuris. ergo impossibile etiam est eundē intellectum simul informari diuersis actibus.

Arĝ Contingit vnam totam propositōnem simul intelligere vel vnū totum syllogismum, sed ibi sunt quedam plura. ergo contingit simul plura intelligere. Solutio non contingit plura intelligere per modum plurium. sed bene plura per modum vnius vel diffinitōnis vel propositionis vel etiam discursus. ⁊ hoc scōm triplicem operationem nostri intellectus.

Reparationes

¶De loco a maiori ad minus ⁊ econtra.

Querit̃ Quid vocat̃ hic maius ⁊ quid minus. Solutio s̃m
Pe. hys. maius in ꝓposito est qđ supraponit̃ alteri in vir-
tute ⁊ potentia. Et minus est qđ supponit̃ alteri in virtute ⁊ potẽtia. Ex-
empli gr̃a rex đr mag̃ respectu militis. q̃r rex supraponit̃ militi in potẽtia
et miles dicitur minus q̃r ei supponitur in virtute.

Queritur Quõ docet ph̃s terminare ꝓblema simplicis in-
herentie ꝑ locũ a maiori ad minus ⁊ ecõtra. So-
lutio ꝑ quattuor ꝯsideratões. Quaꝝ p̃ma. dat̃ ꝯꝑãdo vnũ p̃dicatum ad
vnũ subiectũ. Et est ista. Sicut simpl̃r seq̃tur ad simpl̃r ita magis sequi-
tur ad magis. Exemplũ vt si voluptas est bonũ. g̃ mag̃ voluptas ẽ ma-
gis bonũ. Et si iniuriã facere est malũ. g̃ magis iniuriã facere est mag̃ ma-
lum. Et ista ꝯsideratio tenet ꝯstructiue ⁊ destructiue.

Ar̃ Nõ seq̃tur hõ est aĩal. ergo magis hõ est magis aĩal. ⁊ tñ ibi ar-
guit̃ s̃m istã ꝯsideratõem. Solutio ꝙ ad hoc ꝙ bñ arguat̃ pe-
nes istã ꝯsideratõem opꝫ obseruare duas ꝯditõnes. Prima est ꝙ arguat̃
in p̃dicatis suscipiẽtibꝫ mag̃ ⁊ minꝰ. ⁊ g̃ nõ sequit̃ hõ ẽ aĩal. g̃ mag̃ hõ ẽ
mag̃ aĩal. sicut bñ ꝓbat argumentũ. Scđa ꝙ arguat̃ in p̃dicatõibꝫ ꝑ se ⁊
g̃ nõ sequit̃. potare est bonũ ergo mag̃ potare est mag̃ bonum.

Ar̃ Que est scđa ꝯsideratio. Solõ scđa ꝯsideratio dat̃ ꝯꝑando
vnũ p̃dicatũ ad duo subiecta. Et est ista Si vnũ p̃dicatũ dicat̃
de duobꝫ subiectis videndũ ẽ an illi cui mag̃ videt̃ inesse nõ insit. q̃r si sic
tunc nõ inest etiam illi cui minus videt̃ inesse Et ecõtra si inest illi cui mi-
nus videt̃ inesse. etiã inest illi cui magis videt̃ inesse. Exemplũ p̃mi extra
textuꝫ Si nõ ꝯuenit regi expugnare castrũ tũc nõ đꝫ etiaꝫ ꝯuenire militi.
Exemplũ scđi est. si ꝯuenit militi expugnare castꝝ ꝯueniet etiã ⁊ regi.

Ar̃ Nõ seq̃tur ꝑ istã ꝯsideratõnem rex nõ p̃t expugnare castꝝ. ergo
nec miles. ꝓbat̃ q̃r stat añs esse veꝝ sine ꝯñte sicut si castꝝ sit pro-
pinquius militi vel sit rex depauperatus. Solutio ꝙ in isto loco a ma-
iori ad minus ⁊ econtra nõ đꝫ argui nisi ceteris paribꝫ. vñ si cetera sint pa-
ria est bonũ argumentũ. rex nõ p̃t g̃ nec miles. Sꝫ si cetera nõ sunt paria
tũc nõ arguit̃ penes istũ locũ. q̃r rex nõ đr h̃ maius respectu milit̃ ꝓpter
regalem dignitatem sed ꝓpter potestatem.

Queritur Que est tertia ꝯsideratio. Solutio illa datur
ꝯꝑando duo p̃dicata ad vnum subiectum. Et
est ista. Si duo p̃dicata dicant̃ de vno subiecto vnum s̃m magis ⁊ aliud
s̃m minus. tunc videndum est si illud quod magis videtur inesse nõ insit
q̃r si sic nec illud quod minus videtur inesse inerit. Et econtra si p̃dicatuꝫ
quod minus videtur inesse inest. etiam illud quod magis videtur inesse
inerit. vt si imꝑatori dicat̃ inesse expugnatio ciuitatis ⁊ castri. Si non po-
test expugnare castrum. ergo nec ciuitatem. ⁊ ex opposito si potest expug-
nare ciuitatem. ergo etiam ⁊ castrum.

Queritur Que est quarta ꝯsideratio. Solutio quarta ꝯsideratio datur ꝯparando duo predicata ad duo subiecta ⁊ est ista. Si duo p̄dicata dicanť inesse duobꝫ subiectis ſm magꝭ et minus. tunc videndum est si illud quod magis videtur inesse subiecto suo nō inest, qꝛ tunc nec illud quod minus videtur inesse subiecto suo inerit Et econtra si illud quod minus videtur inesse inest etiam illud quod magis videtur inesse inerit. Exemplum si expugnatio castri dicatur inē regi. ⁊ expugnatio ciuitatis duci. tunc si rex nō potest expugnare castrum quod magis videtur seq̄tur ꝙ etiam dux nō potest expugnare ciuitatem quod minus videtur. Et si dux potest expugnare ciuitatem quod minus videtur. seq̄tur ꝙ etiam rex potest expugnare castꝝ qđ magis videť.

Queritur Quā differēter arguiť in istis duobꝫ locis a maiori ⁊ a minore. Solutio ꝙ in loco a maiori sp̄ arguiť destructiue. vt si maius nō potest hoc vel illud facere sequitur bene ꝙ nec illud quod est minus. Sed in loco a minore semper arguitur cōstructiue. vt si illud quod est minus potest hoc facere. ergo illud etiā qđ est maius hoc poterit.

¶De loco a simili.

Queritur Quō docet phs terminare ꝓblema simplicis inherentie ꝑ locum a simili. Solutio ꝑ tres cōsideratōnes. Prima dať ꝯparando vnū p̄dicatum ad duo subiecta. ⁊ est ista Quando vnum p̄dicatum videť similiter inesse duobus subiectis. tunc si vni eoꝝ inest inerit etiā alteri ⁊ si vni nō insit nec alteri inerit. Scđa ꝯsideratio datur ꝯparando duo p̄dicata vni subiecto. ⁊ est ista. Si duo p̄dicata dicanť similr̄ inesse vni subiecto tunc si vnū eoꝝ inest subiecto etiam alterū inerit. ⁊ si vnum nō insit nec alterum inerit. Tertia ꝯsideratio dať cōparando duo p̄dicata duobus subiectis. ⁊ est hec. Si duo p̄dicata dicanť de duobus subiectis. tunc si vnum insit vni subiecto etiam alterum inerit alteri subiecto. Et si vnum nō insit vni nec alterum inerit alteri. Et sic pꝫ ꝙ iste locus tenet arguendo ꝯstructiue ⁊ destructiue in virtute istius maxime de similibus idem est iudicium.

Ar Nō seq̄tur penes istum locum sic arguendo. Sicut oculus est in corpore. ita intellectus est in anima. sed oculus est in corpore sicut pars integralis. ergo intellectus est in anima sicut pars integralis. Solutio ad hoc ꝙ bene arguať penes istum locum requiritur ꝙ arguatur penes ea in quibus similia sunt similia hoc est penes ea in quibus conueniunt ⁊ non penes ea in quibus differunt. iam in proposito licet oculus ⁊ intellectus in aliquo sint similia ⁊ conueniant puta in hoc ꝙ vtrumqꝫ est pars. tamen illo modo differunt ⁊ sunt dissimilia ꝙ vnum est pars integralis ⁊ aliud pars potestatiua.

Queritur Quot modis contingit arguere ex similibus. Solutio alberti duobꝫ modis. vno modo ex similibꝫ se habentibus ad aliquid vel ad aliqua ⁊ quando sic arguitur est

locus a ꝓportõne de quo supra dictum est. Alio mõ ꝯtingit arguere ex sili bus similiter inherentibus ꝛ quando sic arguit est locus a simili de quo h loquimur. Et ergo Pe. hys. distinguens locū a sili a loco a ꝓportõe dt sic ꝙ in loco a sili sumitur ꝯpatio ƀm silitudinē inherētie vt sicut risibile in est hoī ita hinnibile inest equo. Sz in loco a ꝓportõe nõ attendit silitudo inherētie. sz ꝯpatio habitudinū. vñ dicimus sicut se hz rector nauis ad na uim regendam ita se hz rector scholaꝝ ad scholas regendas.

De loco a causa ad effectum qui vocatur ƀm aliquos locus ab appositõne.

Queritur Quõ phus docet terminare ꝓblema simplicis inherentie ꝑ locum ex appositõne seu a causa ad effectum. Solutio ꝑ duas ꝯsideratõnes. Quaꝝ ꝑma est ista. Si ali quid appositum alteri facit ipsum tale quale ꝑus nõ erat seqtur ꝙ ipm ap positum est tale. Exemplū extra textū est. vt si calx apposita parieti facit ipm album seqtur ꝙ calx est alba.

Ar Nõ seqtur vinū appositum hoī facit ipm ebrium. ergo vinuz est ebrium. ꝛ tamē ibi arguit ƀm istā ꝯsideratõnem. Solutio ad hoc ꝙ bene arguat ƀm istam ꝯsideratõem ꝛ locum reqrunt tres ꝯditões Prima ē ꝙ ipm appositū possit recipere denoīatõem sicut illd cui apponit et ergo nõ seqtur albedo facit parietē album. ergo albedo est magis alba Scda ꝙ arguat ab effectu ad causam totalē. ꝛ ergo nõ sequitur ignis appositus aque facit aquā tepidā. ergo ignis est tepidus Tertia ꝙ ar guatur in causis ꝑ se ꝛ vniuocis. ꝛ ergo nõ seqtur vt assumit argumentū vinum facit hoīem ebrium ergo est ebrium.

Queritur Que est scda ꝯsideratio. Solutio ꝙ ista. Si aliqd appositū alteri facit ipm magis tale q̄ʒ fuit ꝑus seqtur ꝙ ipm appositum sit tale. Exemplū est vt si aliquid appositū alteri facit ipm magis bonum q̄ʒ ꝑus fuit seqtur ꝙ ipm sit bonum. Et ista ꝯsideratio dt arestoteles nõ tenet in oībus appositis sed solum in illis que recipiunt intensionem ꝛ remissionem.

Ar Nõ seqtur diuitie apposite homini malo faciūt ipm magis ma lum. ergo diuitie sunt male. ergo. Solutio ad hoc ꝙ bñ argu atur ꝑ istam ꝯsideratõem reqrit ꝙ illud appositū qd facit aliud magꝫ ta le faciat hoc ꝑ se ꝛ nõ ꝑ accidens. iam diuitie apposite malo hoī nõ faciunt per se ipm magis malum sed solū ꝑ accidens. ꝛ g̊ nõ valet hoc argumētū.

Queritur Utrum iste locus ab appositõne penes istas cõ sideratõnes teneat constructiue et destructiue. Solutio phi ꝙ solum constructiue vt patuit ꝛ nõ destructiue. Et ra tio est. quia nõ oportet si aliquid appositum alteri nõ facit ipsum esse tale ꝙ ergo ipsum appositum nõ sit tale. Sicut bonum appositum malo nõ fa cit malum bonum ꝛ tamē nõ seqtur. ergo bonum nõ est bonum.

Secūdi thopicorum

De loco a dicto ſm quid ad dictum ſimpliciter qui ſolet vocari a pte in modo ad totum

Queritur Quō docet phs terminare pblema ſimplicr̄ inherentie p locū a dicto ſm q̄d ad dcm̄ ſimplr̄. Solutio per quatuor ꝯſideratōes ptiales. Quarū pma datur reſpiciendo ad determinatōem ſm magis ꝛ minus et eſt iſta Si aliq̄d p̄dicatū aſſignat̄ ineſſe alicui ſubiecto tūc vidēdū eſt ſi tale p̄dicatū dicat̄ de illo ſubiecto ſm magis et minus. qꝛ ſi ſic tunc etiā ineſt ſimpliciter. vt ſi ſortes dicat̄ magis albꝰ ergo ſeq̄tur ꝙ ſit albꝰ ſꝑ eīn ꝯpatiuus p̄ſupponit ſuū poſitiūm Sꝫ iſta cōſideratio dicit areſto. non tenet deſtructiue Et rō eſt qꝛ multa ſunt q̄ non inſunt ſm magis et minus q̄ tū̄ ſimplr̄ inſunt. vt homo nō ineſt magis vel minus. ꝛ tamē non ſequitur. ergo homo non ineſt ſimpliciter.

¶ Scd̄a ꝯſideratio. Si aliqd̄ p̄dicatū ineſt ſubiecto ſm q̄d ſm ptem integralem illud p̄dicatum ineſt ſimplr̄. Exēplū extra textū. vt ſortes ē claudus ſm tibiam. ergo eſt claudus

¶ Tertia ꝯſideratio. ſi aliqd̄ predicatum ineſt ſubiecto ſm q̄d ſm ptem loci tunc illud p̄dicatū ineſt ſimpliciter Exēplū eſt. vt bonū eſt orare ī eccleſia ergo bonū eſt orare.

¶ Quarta conſideratio. Si predicatum aliquod dicatur ineſſe ſubiecto ſm ptem tp̄is ſequitur ipſum ſimpliciter ineſſe.

Queritur Que ſunt ille inſtantie quas facit phs ꝯtra iſtas ꝯſideratōnes Solutio phs format tres inſtantias. Prima eſt ꝯtra ſcd̄am ꝯſideratōnem ꝛ eſt iſta. multi hoīes ſunt ſm quid ſtudioſi vt liberales vel caſti qꝛ ſcꝫ hn̄t naturalem inclinatōnem ad ꝟtutem ꝛ tū̄ non ſunt ſimpliciter ſtudioſi liberales vel caſti. Scd̄a formatur ꝯtra quartam ꝯſideratōem ꝛ eſt iſta cōtingit aliq̄d eſſe incorruptibile ſm quid pro aliquo tp̄e puta tp̄e augmēti. ꝛ tamē nō ſeq̄tur ꝙ ſit incorruptibile ſimplr̄. Tertia formatur contra tertiam conſideratione ꝛ eſt talis Expedit vti dieta ſeu medicari ſm q̄d in aliquo loco puta ī locis egrotatiuis ꝛ tamē nō ſeq̄tur ꝙ expedit ſimpliciter vti dieta vel medicari Etiā ſecūdo non eſt poſſibile plura corpora eſſe ſm quid puta in vno loco ꝛ tamen nō ſequitur. ergo nō eſt poſſibile plura corpora eſſe ſimpliciter Etiam tertio. bonum eſt mactare parentes in triuanis ꝛ tū̄ nō ſequitur. ergo ſimpliciter bonum eſt mactare parentes. Hoc tamen verum eſt dicit Areſto. ꝙ iſta inſtantia directe non eſt contra illam conſiderationem de vbi ſeu loco. qꝛ illa determinatio in triuanis non ſcat ꝓprie ptem loci ſed magis ſcat gentē ſeu hoīes apud quos eſt ille mos. vnde nihil refert vbicunq̄ ſint ille gentes qꝛ ſemꝑ bonuꝫ eſt apud eos mactare parentes ſiue ſint in triuania ſiue in alio loco

Queritur Quō ſoluit phus iſtas inſtātias Solutio phs non ſoluit eas explicite in textu. Sed poſſunt faciliter ſolui per diſtinctionem. qꝛ duplex eſt determinatio faciens dictum

ꝭm quid. quedam est determinatio diminuens et illa facit dictum ꝭm q̄d
a quo arguitur sophistice. vt patebit p̄mo elenchoꝝ̄ Et de tali dicto ꝭm
quid procedunt iste instantie. Alia est determīatio ꝯtrahens seu restrin
gens sed non diminuens. ⁊ a tali arguit᷑ dialetice ꝭm istū locū a dicto ꝭm
q̄d ad dictū simpl'r seu a p̄te in modo ad suū totum

Queritur Quid est dictum simpliciter. ⁊ quid dictum ꝭm quid Solo phi circa finē istius textus. Q̄ꝫ di
ctum simpliciter est dictum sumptum sine addito sicut simpliciter dicit᷑
ꝙ aliquid est bonū sine additione determinatōis restringentis Sꝫ dictū
ꝭm quid est dictum sumptum cum aliquo addito. Sicut mactare pa-
trem non dicimus simpliciter bonū sed solum quibusdam gentibus bo-
num qui putant hoc esse pietatē. vnde solet dici in versu. Sunt loca sunt
gentes quib⁹ est mactare parentes. Tunc fas tunc pietas cum longa su-
peruenit etas. Nec est de veritate in hac p̄te aliquod dubiū q᷑ venerabi-
lis dominus Albertus dicit se apud illas gentes fuisse ⁊ oculata fide tu-
mulos occisoꝝ̄ parentes filijs monstrātib⁹ conspexisse. Nec etiam id ra-
mirū cuiꝗ̄ videri debet cū massagete suos edant pentes. Ita em̄ refert
herodotus primo historiarū suarū libro. Q̄ꝫ apud massagetas vbi quis
ad modum senuit eum couenientes proximi quique ꝯgnati immolāt. et
cum eo aliquot pecudes. quarū carnibus pro epulo vbi decoxerunt ves-
cuntur quod genus mortis apud eos beatissimum habetur languore
extinctos non edunt. sed terra operiunt loco dāni putantes ꝙ ad immo-
lationem non venerunt. ¶ Et tm̄ de secūdo thopicorum repatiue di-
ctum sufficiat. Et q᷑ tres libri sequentes. scꝫ tertius quartus et quin-
tus ex consuetudine facultatis artium in vniuersitate Coloniensi non le-
guntur. Hinc iam sequitur Sextus.

Finiuntur reperationes secundi
libri thopicorum Arestotelis

Jrca initiuz sexti libri thopicorū Arestote. ☞ Queritur primo Quō iste liber ɔtinuat ad precedē tes Solutio sic. Postq̄ determinauit phs de modo terminādi problema accidentis generis et proprij que omnia sunt quodāmodo definitiua hoc est ad problema definitionis āminuculantia sicut in p̄mo libro dictum fuit. Hic consequē ter determinandum est de modo terminandi ꝑblema definitionis.

Ar Perfectiora sunt priora. sed definitio est perfectius predicatum omnibus alijs. ergo prius debuisset determinatum fuisse de modo terminandi ꝑblema definitionis q̄z de alijs Solō ad hoc argumē tum posita fuit supius circa p̄ncipium secūdi. vel potest etiam sic dici ꝙ licet via doctrine ⁊ perfectionis definitio precedat ⁊ sic primū predicatū perfecte colligens in se omnes modos inherēdi eo ꝙ inest essentialiter cō uertibiliter ⁊ per se. tamen ꝓm viam generationis ⁊ discipline sic debet sequi, qꝛ ꝓm viam generationis imꝑfectum est ante ꝑfectum

Queritur Secūdo pro ordine dicendorum quō iste liber subdiuiditur So° in quatuor tractatus. In q̊ꝝ primo docet phs destruere definitionē ꝓm se. In secundo docet eam interimere quo ad suas ꝑtes ⁊ specialiter quo ad terminos absolutos In tertio facit hoc quo ad terminos ɔnotatiuos et in totis vniuersalibus. In quarto aūt determinat de definitionibus totorum integralium. Primus tractatus habet duo capitula. In primo docet destruere definitionem quo ad eius bonitatem. In secundo quo ad eius entitatem Primū capl̄m habet q̄tuor ꝑtes. In p̄ma premittit ordinē dicendoꝝ. et dicit

Jus autem quod est circa definitiones negotij partes sunt quinqꝫ.

Queritur Quō debet hoc intelligi ꝙ quinqꝫ sunt partes illi⁹ negotij qđ est circa definitiones Solō non debet sic intelligi ꝙ quinqꝫ sint ꝑtes integrales ex quib⁹ definitio cōponitur. Sꝫ sic ꝙ negotium determinationis ꝙ est ad interimendum definitōnem circa quinqꝫ versatur hoc est quinqꝫ sunt ex quorū defectu definitio aliqua interimitur. et illa quinqꝫ vocātur hic ꝑtes negotij qđ est circa definitōes

Queritur Quid est problema definitionis Solutio est illud in quo queritur aliquod predicatum inesse subiecto sub intentione definitionis. Exemplum vt si queratur sic. vtrū aial rōnale est definitio hoīs vel non.

Primo modo. si de aliquo pt predicari nomē definiti de quo nō pt predicari definitio tūc definitio ē iterimēda

Scđo modo. si pmū in definitōne positū nō est genus definiti vel si est gen⁹ nō tñ ɔueniēs sȝ vel remotū vel analogum tūc etiaȝ definitio est interimenda

☞ Querit quot modis pt iterimi definitio vl' pblema definitōis So⁰ qnqȝ mōis

Et rō istius est ɓm pħm qꝛ oīm coruȝ q̄ ponūtur in definitōe genus maxime videt substātiā definiti significare

Tertio⁰ si definitio nō ē ꝓpria definito. h̄ ē ɔuertibilis tūc interimit definitio

Quarto mō Si nō indicat esse definiti ꝑ eēntialia ei⁹ etiā interimit definitio

Quinto. si indicat esse definiti sȝ nō bñ indicat tūc etiā interimēda ē definitio

Nr Qūo dr̄nt illi qnqȝ modi So⁰ dr̄nt sic. qꝛ pm⁹ mod⁹ sumit ab eo qđ ē definitōem ineē Scđs penes h̄ qđ ē eēntialr̄ ineē Terti⁹ penes h̄ qđ ē ɔuertibilr̄ ineē Quart⁹ ꝓo penes h̄ qđ ē idicare q̇đ est eē rei Et q̇nt⁹ penes h̄ qđ est bñ indicare eē rei. nā aliđ est indicare eē rei ⁊ aliđ bñ indicare

☞ Querit ergo. vtꝝ de oībꝫ istis modis interimēdi definitōem est hic in isto libro determinādū So⁰ pħi ꝙ nō. sȝ solū de duobus vltimis Et rō illius est qꝛ de tribꝫ pmis modis satis determiatū est in libris ꝑoribꝫ. de h̄ eī qđ est definitōem simplr̄ ineē vel nō inesse satꝫ dictuȝ est in scđo libro vbi posite sunt ɔsideratōes ad termiandū pblema accidentꝫ. eisdē eī ɔsideratōibꝫ q̄bꝫ ōndit aliq̄d nō esse accñs alicui⁹ qꝛ. s. sibi nō inē simplr̄. illis etiā ōndi pt ꝙ aliq̄d nō est definitio alic⁹ qꝛ nō inest illi cui⁹ dꝛ eē definitio Et silr̄ si pmū in definitiōne positū nō sit gen⁹ vl' si definitio nō sit ɔuertibilis cū definito h̄ eisdē locꝫ ⁊ ɔsideratōibꝫ ōndi pt q̄ adducti sunt i q̄rto de gñe ⁊ in q̇nto de ꝓpo Et g̃ solū restat de duobꝫ alijs modis seu ꝑtibꝫ h̄ in isto libro ɔsiderare. s. si definitio nō indicat eē rei ꝑ essentialia ⁊ si indicat sȝ non bene sed obscure.

Tunc quo ordine vult pħs de istis duobꝫ modis determiare

Nr Sol'o pmo vult determiare de vltio mō hoc est vult pmo determinare de mō interimēdi definitōem q̄ ad ei⁹ bñ eē ⁊ postea qūo debet interimi q̄ ad ei⁹ eē. Et rō isti⁹ ē ɓm pħm in textu qꝛ licet eē simplr̄ sit añ bñ esse tñ facili⁹ est destruere aliq̄d q̄ ad eius bñ esse q̄ȝ q̄ ad eius eē sicut ex opposito difficilius est aliq̄d bñfacere q̄ȝ facere. Cū ergo a facilioribus sp sit inchoandū igit pmo determinādū est qūo definitio debet interimi quo ad eius bñ esse. ⁊ postea dōm qūo ē interimēda q̄ ad ei⁹ esse

Querit Cōsequēter circa scđam ꝑtē istius capl'i. Quot modis potest interimi definitio quo ad eius bonitatem seu bene esse. Solutio pħi duobus modis. Primo modo scilicet quia datur per obscura. Et ratio illius est. quia omnis definitio datur causa

innotescendi suum definitum ꝛ ergo oportet definiētē planissima interp̄tatione vti Scd̄o modo qꝛ dat̄ ꝑ supflua. Et tunc dicit̄ definitio dari ꝑ supflua qn̄ in ea est aliquid appositū vltra esse ipius definiti qd̄ scȝ nō est de esse definiti.

Queritur Cōsequenter circa tertiam ꝑtez capl'i. quot modis definitio reddit̄ obscura. So° ph's sex modis Primus modus est qn̄ in definitōe ponit̄ aliqd̄ multiplex hoc est aliquod equiuocū. Exemplū est vt si aliq̄s definiat generatōem ꝛ dicat generatio est ductio ad substātiaȝ vel definiēdo sanitatē dicat sanitas ē cōmensuratio calidorū siccorū hūidorū ꝛ frigidorū tales definitōnes essent obscure qꝛ ductio ꝛ ꝯmensuratio sunt equiuoca ex quo sunt noīa ꝟbalia in io q̄ possunt accipi actiue passiue vel neutraliter ꝭm ꝙ solet dici in metro. Signat agens patiens neutrū verbale ꝑ io. ¶ Scd̄s modus est si definitū sit multiplex.i.eq̄uocū ꝛ nō distinguit̄ in quo sensu accipiat̄ tunc definitio reddit̄ obscura qꝛ tunc est incertū ꝓ quo ꝭcato sibi definitio conuenit ¶ Tertius modus est si definitio det̄ ꝑ trāslationē.i.ꝑ methaforam ipa est obscura Exemplū est vt si aliq̄s definiendo scientiā dicat sciētiam incadibilē vel dicat terrā nutricē vl' tēperātiam dicat ꝯsonātiā oēs tales definitōnes sunt obscure qꝛ oē illud qd̄ ꝭm trāslatōem vel methaforam dꝛ hoc est incertū. Et hoc aresto.ꝓbat duabꝫ rōnibꝫ. Prima est qꝛ nescit̄ ꝭm quā sil'itudinē fiat trāslatio vel methafora ꝛ ergo ꝯtingit taliter definientē calūniari hoc est increpari ꝛ redargui inq̄ꝫtum talis definitio nō p̄t aptari suo definito si accipiant̄ termini ꝓprie sicut ꝯsonātia proprie nō p̄t aptari illi definito qd̄ est tꝑantia qꝛ ꝯsonantia non est nisi in sonis. Scd̄a ratio est.qꝛ si definitio posset dari ꝑ methaforā tūc sequeretur ꝙ vnū definitum posset esse in duobꝫ gn̄ibꝫ nō subalternatim positis sed hoc est ipossibile ergo. Seq̄la ꝓbatur exēplariter nā tꝑantia est in genere ꝟtutis ꝯsonātia aūt in genere soni. Si ergo diceretur ꝙ tꝑantia ē ꝯsonātia idem scȝ tꝑantia esset in genere virtutis ꝛ in genere soni que sunt genera non subalternatim posita ¶ Quartus modus est. Si aliq̄s in definitōe vtatur noībꝫ in cōsuetis definitio redditur obscura. Exemplū est vt si aliquis dicat sicut plato dixit oculū esse vmbricilium ꝛ putrimordax esse felangon. Felangon em̄ dicitur puluis putredinis caruis corrisiuus vel si aliq̄s definiēdo medullaȝ diceret eā ossigenā eo ꝙ in ossibus sit genita. oēs ille definitōnes sunt obscure qꝛ oē incōsuetū est obscurum

Sed diceret aliq̄s qūo differt iste modus a tertio. So° dꝛ ph's ꝙ iste modus est peior tertio Et rō illius est. qꝛ illa q̄ trāslatiue vel methaforice sunt dicta aliquo modo ad minus ꝑ sil'itudinē notificāt definitū eo ꝙ oēs transferentes se ꝭm aliquā sil'itudinez se transferunt. Sed illa q̄ sunt abusiue ꝛ incōsuete dicta illa nullo modo notificant sed magis obscurant intellectum. vt si dicatur ꝙ lex est imago vel mensura eorū que naturaliter sunt iusta ¶ Quintus modus est Si datur definitio vnius contrarij ꝑ quam non statim manifesta est definitio alterius ꝯtrarij talis definitio est obscura qꝛ ꝯtrariorum est idem genus qn̄ ergo hoc diuidit̄ oppositis contrarijs dr̄ītijs tunc statim habentur oīa elemēta vtriusq; defi-

nitionis.qz definitio ex genere et drã constituitur. ¶ Sextus modus
est.si aliqua definitõe assignata nõ est manifestũ cuius est definitio talis
definitio est obscura qz est incerta quẽadmodũ fuerunt etiã epigrãmata
antiquorũ in illis em̃ nõ ponebaᷣ nomẽ illius cuius erant.ꝛ ergo erãt ig/
nota ꝛ incerta. Epigrãmata em̃ dicitᷣ ab epi qd̃ est supra ꝛ grãma littera
quasi sup littera vel supscriptio

Querit Cõsequẽter circa quartã ptẽ capli Quot modis defi
nitio dr̃ supflua Solutio qnq3 modis Primus mo/
dus est Si definitio datur p transcendẽs vel p genus generalissimũ ipa
est supflua.rõ est qz nihil debet poni in definitõe p qd̃ definitũ nõ sepetur
ab alijs sz p trãscẽdẽs positũ in definitõe definitũ nõ distiguitᷣ ab alijs qz
trãscẽdẽs inẽ simpl'r oib; sicut ens vnũ ꝛc̃. g inutiliter ꝛ supflue additᷣ in
definitõe.p genus etiã primũ positũ in definitõe distinguitᷣ diffinitũ suffi
cientᷣ ab oib; alijs gñib;. g supflue in definitõe etiã ponitᷣ gen⁹ gñalissimũ

Arĩ ens positũ in definitõe sepat definitũ a nõ ente.g nõ supflue ad/
ditᷣ So⁹ alberti q talis obiectio est friuola qz illa eadẽ sepatio
scz a nõ ente fit p qd̃libet genus siue generalissimũ siue subalternũ.in defi
nitõe positũ ꝛ ergo supflue ad hoc faciendũ ens additur.
¶ Scd̃s modus.Si in definitõne aliquid ponatᷣ quo ablato adhuc resi
duũ est ɔuertibile cũ definito indicãs eius eẽ tũc definitio est supflua.Et
rõ est.qz vl'r illud est supfluũ in definitõe quo ablato illud qd̃ relinquitur
sufficienter indicat naturã definiti Exẽplũ pmũ est de definitõe anime
quã posuit plato dicẽs aĩa est nũerus seipm mouẽs.In illa em̃ definitõe
supflue ponitᷣ nũerus qz ablato nũero hoc qd̃ remanet est ɔuertibile cuz
aĩa ꝛ sepat aĩam a natura. Exẽplũ aliud est de definitõne phlegmatis q
dr̃ phlegma est hũidũ pmũ a cibo sepatum indigestũ ibi em̃ supflue poni
tur idigestũ qz residuũ adhuc ẽ cũ definito ɔuertibile eo q nõ ɔtingit a
cibo aliqd̃ aliud pmũ separi q̃3 phlegma. Corrigit tñ phs dictũ suũ cir/
ca hoc exemplũ volens q illa definitio in qua additᷣ indigestũ nõ est sup/
flua.qz phlegma nõ est simpl'r pmũ qd̃ sepatᷣ a cibo sz est primũ indigesto
rum. Colera em̃ bñ sepatᷣ sz illa sepatᷣ vt fex sanguinis melancolia etiam
sepatᷣ bñ sz vt qd̃dã adustũ.vñ solum phlegma sepatᷣ vt primũ indigesto
rum.et ergo oportet addere indigestum de hoc vide latius in commento
¶ Tertius modus est Si in definitõne ponatᷣ aliqd̃ qd̃ nõ ɔueniat omi
ɔtento sub definito talis definitio datᷣ p supflua Exẽplũ est. vt si in defi
nitõe hois diceretᷣ aĩal gressibile bipes tetracubitũ.i.q̃tuor cubitorũ esset
supflua qz tetracubitũ nõ ɔuenit omi hoi.Et dicit phs q peior ẽ iste mo/
dus quo definitur aliqd̃ p hoc qd̃ nõ cõuenit oib; ɔtentis sub definito q̃3
pm⁹ quo definitᷣ aliqd̃ p hoc qd̃ cõe est oibus. Et ratio est qz cõe potest
p determiatõem ꝛ restrictõem fieri ɔuertibile et sic tota definitio fit cõ/
uertibilis sz definitionẽ in qua ponitᷣ illud qd̃ nõ ɔuenit oib; ɔtentis sub
definito impossibile est fieri cõuertibilem
¶ Quartus modus.Si in eadẽ definitõe idem ponatᷣ freqñẽter ex eadẽ
pte talis definitio dr̃ supflua qz est nugatoria. Exẽplũ est, vt si aliqs defi/
niẽdo ɔcupiscẽtiã dicat q est appetit⁹ delectatõis illa definitio est nuga

toria. qꝛ oīs ꝯcupiscētia est delectatio ⁊ delectatio est idem ꝯcupiscētie et ergo idē ibi frequēter dꝛ. nisi aliqͣs dicat ꝙ nō est incōueniēs idē frequēter dici qñ h̄ nō fit ex eadē pte. s. subiecti vel p̄dicati sꝫ ex diuersis ptibꝰ qūo est in ꝓposito qꝛ ibi ꝯcupiscētia que est delectatio ponit̃ a pte subiecti ⁊ appetitus delectatōis a pte p̄dicati silr̃ nō sicut hic. hō bipes est bipes vel aīal gressibile bipes. ⁊ ergo nō est ibi nugatio Et propterea phus ponit duo alia exempla. Primū est de definitōne zenocratis qui volēs definire prudētiā dixit eā determinatiuā ⁊ ꝯtēplatiuam eoꝝ que sunt illa ei definitio est supflua ⁊ nugatoria simplr̃ qꝛ determīatiuū ⁊ ꝯtēplatiūm idē sunt et ponūtur ex eadē pte. Scdm exēplū est de definitōne infrigidatōnis q̄ dꝛ infrigidatio est p̄uatio calorꝭ q̇ est ƀm naturā ibi em̄ supfluit ƀm naturam qꝛ infrigidatio ƀm medicos nō est p̄uatio alterius caloris q̄ꝫ naturalis p̄uatio em̄ caloris ab extriseco magis vocat̃ frigefactio q̄ꝫ infrigedatio

¶ Quintus modus. Si in aliqua definitōne ponat̃ vl̃e ⁊ addat̃ sibi pticulare p copulā ex eadē pte talis definitio ē supflua Exēplū p̄mi vt si qͣs definiendo clemētiā dicat clementia est diminutio expedientiū ⁊ iustoꝝ illa definitio est supflua qꝛ iustum qd̄ est pticulare addit̃ expedienti qd̄ hꝫ se vt vl̃e p ꝯiunctionē copulatiuā. Scdm exemplū est si quis definiendo medicinā dicat ꝙ est disciplina sanatiuoꝝ aīalium et hoīm ibi em̄ superflue addit̃ hoīm qꝛ homo in aīali ꝯtinet̃. Tertiū exemplū est de definitione legis si ei dicatur lex est imago eorum q̄ naturaliter sunt bona ⁊ iusta ibi ei supflue apponit̃ iusta qꝛ iustū est pticulare ad bonū ⁊ ergo q̇ sic definit idem frequenter dicit

Arḡ Quādo pticulare additur vl̃i tūc nō est nugatio sꝫ est restrictio ƀm pe. hys. in tractatu restrictionū. Etiā grāmatici dicunt ꝙ tūc est appō ergo non est tunc superfluitas Solutio pticulare p̄t dupliciter addi vl̃i. vno° sine ꝯiunctione media ⁊ tunc est restrictio ⁊ appō et non nugatio. Alio modo cum ꝯiūctōe media. ⁊ tūc fit nugatio. qꝛ ꝯiūctio interposita significat ea esse diuersa.

Sequitur Secundum capitulum

Utrum vero definiuit et dixit q̇d est esse vel non ex his

¶ In hoc scd̄o caplo phs ostēdit qūo interimēda est definitio q̊ ad eius esse hoc est quo ad eius entitatē ⁊ subam. Et diuidit̃ in tres ptes in p̄ma ostendit qūo interimitur definitio qñ non dat̃ p p̄ora ⁊ notiora sil̃. In secūda qꝛ nō dat̃ p notiora tm̄ ⁊ in tertia qꝛ nō dat̃ p p̄ora tm̄.

Querit̃ Qūo phs docet interimere definitōem qꝛ non datur p priora ⁊ notiora Solo ponit talē ꝯsideratōeꝫ Si definitio nō dat̃ p p̄ora ⁊ notiora definitio est īterimēda. Et hoc ꝓbat dupliciter. p̄mo ostensiue sic. Sicut se hn̄t p̄ncipia demōstratōis ad ꝯclusionem ita p̄ncipia definitōis ad definitū. Sꝫ ꝯclusio demōstratōis nō infertur ex q̇buscūqꝫ p̄ncipiis sꝫ solū ex p̄oribꝰ ⁊ notioribꝰ. ḡ etiā nō p̄t definitō dari p q̄cūqꝫ sꝫ solū p p̄ora ⁊ notiora Scd̄o rōe ducēte ad īpossibile sic. si definitio nō daret̃ p priora ⁊ notiora tūc seq̄ret̃ ꝙ vnius rei essent plures definitōnes sed hoc est impossibile. ergo illud ex quo seq̇tur. Sequela ꝓ

batur q2 si illud ꝯcedatur ꝙ definitio que est data ꝑ posteriora ꝛ ignotio ra sit definitio alicuius manifestū est ꝙ multomagis illa definitio q̄ daꝛ ꝑ p̊ora ꝛ notiora erit etiam definitio eiusdē ꝛ ꝑ ꝯn̄s sequiꝛ ꝙ vnius ꝛ eiuſ dem erūt plures definitōnes. patꝫ ergo ꝙ definitio debet dari ꝑ priora et notiora alias erit interimenda

Querit Circa tertiam ꝑteꝫ capl'i. qūo debet interimi definitio q2 nō daꝛ ꝑ notiora tm̄ Solo si nō daꝛ ꝑ notiora sim pliciter tunc est interimenda

Qr̄ Circa hoc Quot modis aliqua dicunꝛ notiora Solutio duo bus modis. vno° simpliciter. Alio mō quo ad nos. notius sim citer dicitur qđ ſm naturā est prius sicut punctus p̊oꝛ est linea ꝛ linea p̊i oꝛ supꝑficie ꝛ supꝑficies corꝑe Et vnitas etiam p̊oꝛ nūero sil'r lrā p̊oꝛ sylla ba ꝛ sillaba p̊oꝛ q̄ꝫ dictio ꝛ vl'r p̊ncipiū suo p̊ncipiato ꝛ simplex suo ꝯposi to. Sed notius quo ad nos est qđ magis cadit sub sensu q2 nostra cogni tio ortum habet a sensu ꝛ sic ecōtra corpus est notius q̄ꝫ supꝑficies ꝛ supꝑfi cies q̄ꝫ linea ꝛ linea q̄ꝫ punctus q2 corpus maxime cadit sub sensu In sig num cuius plures hoc est cōes ꝛ vulgares magis ꝯgnoscunt corpus q̄ꝫ sua p̊ncipia supꝑficiē lineā aut pūctū. p̊ncipiatū em̄ ꝯtigit cognoscere vtro q̄ꝫ modo scꝫ sensu ꝛ intellectu. sꝫ p̊ncipia non ꝯtingit ꝯgnoscere nisi subti li et abūdanti intellectu Ex ista distinctōne ph̄s infert correlarie ꝙ me lius est definituꝫ aliqđ ꝯgnoscere ꝑ simpl'r p̊ora ꝛ notiora q2 hoc est disci plinalius. Verū tamē est ꝙ aliqn̄ expedit definitū ꝯgnoscere ꝑ posterio ra qn̄ scꝫ aliqui ip̄otentes sunt hoc ē nō possunt ip̄m cognoscere vel appre hendere ꝑ priora ꝛ notiora simpl'r Et tales dicit aresto. sunt definitōnes puncti linee ꝛ supꝑficiei ille em̄ non dantur ꝑ priora et notiora simpliciter. sed quo ad nos tm̄.

Queritur Ex q̄b9 notiorib9 dꝫ definitio ꝓcedere. So° ex iā dictis. pꝫ ꝙ ex notiorib9 simpl'r Et hoc pro bat ph̄s q̄tuor rōnib9. Prima est ista Oportet eū q̇ bn̄ definit definire ꝑ genus ꝛ drām. sꝫ genus ꝛ drā sunt priora spē simpl'r. g̊ definitio debet da ri ꝑ notiora simpliciter. Minor ꝓbaꝛ. q2 genus ꝛ drā interempta interi munt spēm sed nō ecōtra. Scđa ratio est. qn̄ spēs est ignota tunc ꝑ gen9 et drām fit nota. ergo oportet ꝙ genus ꝛ drā sint prius nota q2 ignotum non fit notum nisi ꝑ magis notum. et ꝑ ꝯn̄s sequitur ꝙ definitio q̄ datur ꝑ genus ꝛ drām (ꝑ que debet dari ois bona definitio) daꝛ ꝑ notiora ꝛ si nō daꝛ ꝑ illa tunc non indicat esse substantiale definiti Tertia ratio si de finitio non dareꝛ ꝑ notiora simpliciter sꝫ ꝑ notiora nobis tunc sequereꝛ ꝙ vnius et eiusdem rei eēnt plures definitōes. Seq̄la pꝫ. q2 non cōtingit oib9 nobis eadē esse notiora. sꝫ vni ista sunt notiora alteri alia. q̄dā ei sunt que sunt notiora plurib9. q̄dā paucioib9. alia sapientib9 ꝛc̄. Quarta ratio ad idē est. q2 alio tp̄e ꝯtingit eadē nobis esse magis vel min9 nota Sicut in p̊ncipio nobis sunt sensibilia magis nota postea qn̄ ꝑ doctrinā sapien tes efficimur illa que sunt p̊ora ſm naturaꝫ sunt notiora ꝛ sensibilia vidē tur minus nota. Si ergo definitio dareꝛ ex notiorib9 nobis tunc eiusdē rei ꝑ diuersis tp̄ib9 essent diuerse definitiones.

Querit̃ Utrum illa dicūtur notiora simpliciter que sunt omībꝫ nota. Solō phī ꝙ non. sed illa dicūtur simpliciter notiora que sunt nota bene dispositis ꝑm intellectuz ⁊ habentibus intellectum non impeditum. Sicut a simili. sanatiuum simpliciter non dicitur quod quibuscūqꝫ est sanatiuum. sicut infirmis ⁊ huiusmodi. sed ꝙ illis est sanatiuum qui ꝑm corpus sunt bene dispositi. infirmis em̄ aliquando intemperata sunt sanatiua Per talia ergo notiora simpliciter debꝫ dari definitio. dicit Arestoteles qđ si nō interimit̃ definitio.

Ar̃ Definitio datur propter nos ad notificandum nobis definitum ergo per notiora nobis debet dari definitio. Solō. definitio datur ad notificandum nobis definitum non qualitercūqꝫ sed a priori ⁊ simpliciter quo ad naturam rei. Uel potest dici ꝙ definitio datur ꝓpter nos sanum et bene dispositum intellectum habentes iam idem est notius simpliciter ⁊ quo ad nos sanū ⁊ bene dispositū intellectū habētes

Querit̃ Que est illa ꝯsideratio quam Aresto. infert ex dictis Solō ꝙ ista. Si res que est in quiete ⁊ finita definiatur ꝑ illud quod est in motu ⁊ infinitum. talis definitio est interimenda quia talis definitio datur per posteriora ⁊ ignotiora. illud em̄ qđ est in motu ⁊ infinitū ignotius est ꝙꝫ hoc qđ est in q̇ete ⁊ finitum

Querit̃ Circa terciam partem capituli. quot modis potest interimi definitio. quia non datur per priora tantum Solō quatuor modis. Primo modo. si vnum oppositorum definiatur per alterum. exemplum. vt si bonum definiatur per malum. illa definitio est interimenda. quia ipsa definitio non datur per priora. eo ꝙ opposita sunt simul natura. et quibusdam videtur ꝙ eorum sit eadem disciplina. Arestoteles tamen excipit hic opposita relatiue. quia in illis non potest vnum definiri nisi per aliud. vt duplum non potest definiri nisi per dimidium. Uerum tamen est ꝙ hoc non ꝯuenit eis inq̄ꝫtum opposita sunt. sed inquantum sunt relatiua quoꝝ totum est ad aliud se habere.

¶ Secūdo modo si idem definiatur per seipsum definitio est interimenda. quia non datur per priora. eo ꝙ idem non est prius seipso. et iste defectus aliquando fit latenter. sicut quādo idem ponitur in definitione. sꝫ sub alio nomine. Exemplum est. vt si quis definiat solem dicens ꝙ est stella alba que apparet in die. talis definit idem per seipsum. quia dies in sua definitione includit solem. qꝛ dies est latio solis super terram. vel supra nostꝝ hemisperium. et ergo sub alio nomine. scilꝫ sub nomine diei ponitur in definitione suiꝑsius.

¶ Tercio modo. si vnū eorum que simul ꝯdiuidūt aliqđ genus ponatur in definitione alterius definitio est interimenda. quia non datur per priora eo ꝙ illa que simul ꝯdiuidūt genus sunt sub eo coequeua. Exemplꝫ vt abūdans et perfectum diuidunt numerū. si ergo aliquis definiendo abundans diceret. Abundans est numerus qui vnitate maior est perfecto. talis definitio esset interimenda.

¶ Quarto mõ si supiora definiãtur p inferiora in recta linea p̃dicamẽtali definitio est interimẽda. qꝛ tũc nõ datr p priora sȝ idem definitr p seipm. Exm est. vt si quis definiendo bonũ diceret bonũ est habitus virtutis. definitio illa esset mala. qꝛ virtus est inferius ad bonũ ⁊ est boni spẽs q̃dam.

Secũdus Tractatus

¶ Secũdus aũt si cũ est in genere res non sita est in genere

¶ In hoc secũdo tractatu phs docet interimere definitõem inspiciẽdo ad ptes eius. ⁊ spẽaliter quo ad terminos absolutos. Et qꝛ due sunt partes definitõis. scȝ genus ⁊ drña. fm hoc iste tractatus diuidit in duo capitula Nam in pmo docet interimere definitõem inspiciendo ad genus. In secũdo respiciendo ad differentiam.

Querit Quot modis p̃t interimi definitio respiciendo ad gen9 Solo. q̇nqȝ modis

¶ Primo mõ si definitũ est in aliquo genere. ⁊ hoc genus nõ ponat in definitõe. talis definitio est interimenda. qꝛ terminus pmo loco positus in q̃libet definitõe dȝ esse gen9 definiti Exẽplum istius est. vt si q̇s definiat corpus dicẽs ꝙ corpus est qd hȝ tres dimẽsiones. ⁊ hoiem dicẽs ꝙ hõ est qui scit nũerare. ille peccat. qꝛ in illis definitõibꝫ nullũ ponit genus definiti

¶ Secũdo mõ si est aliq̇d qd ex genere suo debet definiri ad plura sicut ad plures fines. ⁊ definiens nõ definit ipm ad oĩa illa plura. definitio est interimenda. Exemplũ vt si aliquis definiens grãmaticã dicat ꝙ est sciẽtia scribendi. ille ponit genus. sed nõ ponit oĩa illa ad que grãmatica. fm tale genus ordinat. sed optȝ addere ꝙ etiã est scia cognoscẽdi. qꝛ nõ est magis scribendi q̃ȝ cognoscendi. ille g̊ nõ definit qui alterũ tm̃ in definitõe ponit. sed ille vere definit qui vtraqȝ hec in definitõe assignat.

Arĩ Medicina dr ad plura. qꝛ medicina est sani ⁊ egri. ⁊ tñ nõ optet ꝙ ad illa plura definiat. g̊ istud dictũ est falsum. Solo. dupl'r aliq̇d dr ad plura. Uno mõ scȝ qñ dr ad vtrũqȝ p se. ⁊ tũc ipm dȝ definiri in ordine ad oĩa illa sicut iam dictũ fuit. Alio mõ qñ dr ad vnũ p se ⁊ ad aliud p accñs. quõ medicina dr sani ⁊ egri. sani q̇dem per se. ⁊ egri p accñs Et in illis dt phus nihil magis definit qui vtrũqȝ ponit q̃ȝ qui ponit alterum tm̃. sed forte peius. quia quilibet alius a medico qui non habet medicinam p̃t egritudinem facere

¶ Tercio mõ si aliqd definitũ dicat ad plura que sunt inequalia fm bonũ et malũ. si tũc definitur ad peius ⁊ nõ ad melius definitio est interimenda. Et rõ est. quia oĩs disciplina ⁊ potestas videtur esse ad optimum. et ergo ad illud est definienda.

¶ Quarto mõ. si definitio nõ datur p gen9 ꝓpriũ ipsius definiti. definitio est interimenda. Quid aũt sit genus ꝓpriũ relinquit phus notuȝ ex dictis in quarto huius Unde qñ equiuocũ ponit in definitõe vel analoguȝ nõ est ꝓpriũ genus. ⁊ ergo interimitur definitio.

¶ Quinto mõ si ponat transcendens p genere vel si ponant superiora d

missis intermedijs definitio est interimenda. Exēplū vt si q̄s definiēdo iusticiā dicat ꝙ iusticia est habitus eq̄litatis effectiuū vel distributiuū equi. illa definitio est mala. q2 in illa definitōe relinq̄tur virtus que est ꝓximū genus iusticie. vnde talis definitio nō dt quid definiti nisi infinite ꝛ indeterminate. Quare infert aresto. ꝙ ꝓximū genus in definitōe est ponendū. vel si ponaꝛ remotū ꝛ trāscendens tūc addendū est illi generi oēs drñas superioꝝ generū intermedias q̄ determināt illud genus remotū ad ꝓximū genus. vt definiendo hominē dicemus. ꝙ hō est aīal ratiōale mortale. vel ꝙ est substātia corpea aīata sensibilis rōnalis mortalis. Si em̄ dicaꝛ sic hō ē suba rōnalis mortalis. definitio est mala. q2 nō est ꝓportio p̄mi generis vl p̄me potentie ad vltimū actū seu vltimā drñam. qđ tñ requiriꝛ ad veraꝫ ꝛ bonā definitionem.

¶ Secūdū capitulum.

¶ Rursum in differentijs siliter cōsiderandū et si drñas ꝛc̄

¶ In hoc scdo caplo phs docet interimere definitōeꝫ respiciēdo ad drām Et diuidiꝛ in duas ꝑtes. q2 in p̄ma ꝑte docet hoc respiciēdo ad drñam acceptā ſm se ꝛ absolute. In scda ꝓo facit h respiciēdo ad eā ꝯparatiue acceptā

Queriꝛ Quot modis interimiꝛ definitio respiciendo ad drñam ſm se ꝛ absolute acceptā Solo q̄nq3 modis

Primo° si in definitōne ponaꝛ aliq̄d loco drñe qđ nullius p̄t esse drña. tūc definitio est interimenda. vt si in definitōe alicuius poneretꝛ aīal vel suba loco drñe definitio est mala. q2 aīal vel suba nō p̄t esse alicuius drña

¶ Scdo mō si aliq̄d poniꝛ loco drñe in definitōe qđ nō hꝫ aliā drñam oppositam e diuerso secū genus diuidentē talis definitio est interimenda. quia omne genus diuidiꝛ oppositis differentijs

¶ Tercio mō. si illud qđ poniꝛ loco drñe in definitōe cū drña sibi opposita. non est verificabile de genere sub disiūctione. talis definitio est interimenda. quia omnes differentie que e diuerso diuidūt aliquod genus. hoc mō verificantur de ꝓprio genere

Arḡ Nihil p̄dicaꝛ de alio nisi sit in eo. sed drña nō est in genere. ḡ nō p̄t aliquo mō p̄dicari de eo. Solo. licꝫ drña nō sit in genere actu. ē tñ simul cū drña opposita i generis potestate. ꝛ hoc sufficit ad hoc ꝙ simul sic cū opposita drña sub disiūctione verificetꝛ de genere

¶ Quarto mō. si aliq̄d ponaꝛ loco drñe in definitione qđ appositūꝫ generi nō ꝯstituit cū eo spēm talis definitio est interimenda. q2 oīs drña specifica cū genere ꝯiūcta spēm facit

Arḡ Idē nō ꝯstituit seipsum. sed drña specifica ꝛ spēs sunt idē. ḡ drña nō ꝯstituit spēm Solo. idē ſm rē ꝛ rōnem nō ꝯstituit seipm. sꝫ bn̄ idē ſm rē. ꝛ tñ diuersum ſm rōnem. ꝛ sic est in ꝓposito de drña ꝛ spē.

¶ Quinto mō. si differentia assignetur per negationem definitio est interimenda. Sicut patet de definitione euclidis. qui dicit lineam esse longitudinem sine latitudine. ibi em̄ sine latitudine est differentia negatiua. quia ideꝫ est dicere sine latitudine ꝛ non habens latitudinem.

Querit̃ Q̃uo ꝓbat phs h̃ ꝙ definitio nõ pt̃ dari ꝑ dr̃ñam ne-gatiuã Solo. ꝓbat deducendo ad incõueniens. q2 si sic tũc sequeret̃ ꝙ genus participaret spẽm. hoc est gen⁹ reciperet in se par-ticipationem spẽi. ⁊ spẽs vl̃iter p̃dicaretur de genere. sed hoc est incõueni-ens ⁊ impossibile. ergo. Sequela ꝓbat̃. accipiendo definitionem longitu-dinis statim datam. q2 omne quod est vel non est aut est cũ latitudine aut sine latitudine. q2 de quolibet affirmatio vel negatio. de nullo vero simul. sed longitudo que est genus linee est. g̃ de ea oportz alterũ eorũ verificari. scz ꝙ sit cum latitudine vel sine latitudine. sed nõ est cum latitudine. ergo sine latitudine. ⁊ sic verum erit dicere ꝙ longitudo que est genus linee sit longi-tudo sine latitudine. Cum ergo illa sit definitio linee. et de quocũqz p̃dicat̃ definitio ⁊ definitũ. seq̃tur ꝙ linea etiaz p̃dicabit̃ de longitudine. ⁊ sic gen⁹ participabit spẽm. qd̃ fuit incõueniens illatũ. Addit tñ Aresto. ꝙ ista ꝓba-tio non tenet nisi supponendo ꝙ genus sit forma separata vna numero sub-sistens ꝑ se. sicut dixerũt platonici. q2 istud ꝑncipium de quolibet affirmatio vel negatio ⁊c. nõ hz veritatem nisi de eo quod est vnum numero ⁊ simpl'r Nam de illo quod est vnuz genere tm̃ existens ꝯmune multis spẽb⁹ parti-cipatũ. sicut nos dicimus non est inconueniens opposita simul verificari. si-cut de aĩali verificãtur rõnale ⁊ nõ rõnale.

Querit̃ Utrũ hoc sit vl̃iter verum ꝙ nulla definitio dz dari ꝑ negationem Solo. ꝙ non. q2 in quibusdam definitio-nib⁹ necesse est vti negatione. sicut in definitionib⁹ priuationũ. omnis eñ ꝑ-uatio habet definiri per negationem habitus. sicut cecuz dicitur quod nõ habet visum quem per naturam natum est habere. Etiam aliquando no-mina propriarum differentiarum sunt nobis ignota ⁊ tũc oportet circũlo-qui ꝑ differentiam negatiuã

Querit̃ [2] Circa secũdã partẽ capl'i quot modis interimit̃ defini-tio respiciendo ad dr̃ñam ꝯparatã hoc est ꝯparatiue ac-ceptam Solo. ꝙ multis modis ſm ꝙ differentia ad multa potest com-parari. Et possunt ex textu vndecim modi colligi. Primus est. si in defini-tione poneretur spẽs loco differentie talis definitio esset interimenda. Exẽ-plum. vt si aliquis definiret fraudem. dicens ꝙ fraus est iniuria cum illusi-one. illa definitio non valet. q2 illusio est spẽs q̃dã iniurie sicut ⁊ fraus

¶ Secũdus modus est. si in definitione genus poneret̃ pro dr̃ña. talis de-finitio esset interimenda. vt si aliq̃s definiendo virtutem diceret ꝙ virtus est habitus bonus vel studiosus. illa definitio esset mala. quia bonum qd̃ ponitur ꝓ dr̃ña ibi est genus virtutis. ⁊ siliter studiosum. veruz tñ est ꝙ pt̃ dici ꝙ bonũ sit dr̃ña ſm ꝙ bonũ pt̃ dupl'r accipi. de hoc vide cõmentũ

¶ Tercius modus. si illud qd̃ ponit̃ in definitiõe loco dr̃ñe ſcat hoc aliq̃d id est indiuiduũ ⁊ non quale quid. definitio est interimenda. quia oĩs dif-ferentia videtur quale quid ſcare.

¶ Quartus modus. si illud qd̃ ponit̃ ꝓ dr̃ña in definitione inest definito vt accñs definitio est interimenda. Rõ est q2 accñs ꝯtingit inesse ⁊ nõ in-esse. sed dr̃ña nõ pt̃ inesse quẽadmodũ nec genus.

¶ Quintus si illud qḋ ponitur loco dr̃ie p̄dicatur vl'iter de genere vel si spēs que definit' vel aliqḋ inferius spēi p̄dicat' de genere vl'iter sumpto. talis definitio est interimenda. Et rō est. q2 nullū illoꝝ p̄t vl'iter de genere p̄dicari. cum genus sit amplissimum ꝛ ꝯmunissimum omniū eorum que in definitione ponūtur

¶ Sextus modus. si illud quod ponit' in definitione loco generis predicat' de eo quod ponitur loco differentie talis definitio est interimenda. Ratio est. quia genus s'm ꝙ genus nō p̄dicat' de differentia vt differentia. sed de suppositis dr̃a informatis. sicut aīal nō p̄dicat' de rōnali sed de homīe ꝛc̄ Et hoc ostēdit p̄hs deducendo ad incōueniēs. vide in ꝯmento

Ar Ista est vera p̄dicatio. rōnale est aīal. ergo istud dictuz est falsum Sol'o. rōnale p̄t accipi dupl'r. Uno mō formaliter pro essentia rōnalitatis. ꝛ sic predicatio est falsa. vt vult p̄hus in textu. q2 falsum est ꝙ rōnalitas sit aīal. Alio mō accipit' materialiter pro illo scz quod est rōnale et sic locutio est vera. vt ꝓbat argumentū. verum tn̄ est ꝙ id qḋ est rōnale puta homo est animal

¶ Septimus. si spēs definita vel aliqḋ ꝯtentū sub spē predicatur vl'iter et essentialiter de dr̃a definitio est interimenda. Et rō est. q2 si species predicaretur de differentia tūc dr̃a ꝛ species essent idem. quia qḋ de alio p̄dicatur est idem ei de quo p̄dicatur

¶ Octauus. si dr̃a posita in definitōe nō sit p̄or spē. definitio est interimēda. q2 oportet dr̃am esse posteriorē genere ꝛ p̄orem specie.

¶ Nonus. si illud qḋ ponit' pro differentia sit dr̃a alterius generis q̄ꝫ generis definiti. talis definitio est interimenda. q2 nō videtur ꝙ vna ꝛ eadez differentia possit esse diuersorum generum non subalternatim positorum. Quod sic patet. q2 si vna ꝛ eadem dr̃a possit esse diuersoꝝ generum non subalternatim positorum. tūc sequeretur ꝙ vna spēs posset esse in diuersis generibꝫ nō subalternatim positis. sed hoc est impossibile. ergo. Sequela ꝓbatur. q2 quelibet differentia infert suum ꝓprium genus in quo est. ꝛ quelibet dr̃a accepta cū suo genere ꝯstituit spēm. si ergo vna sit dr̃a diuersorum generum ipsa accepta cum vno genere ꝯstituit vnam speciem. ꝛ accepta cum alio genere ꝯstituit eandem speciem. Et quia de quocunqꝫ predicatur differentia de eodem predicatur genus illius differentie. sequitur ꝙ duo diuersa genera p̄dicabūtur de tali spē: ꝛ ꝑ ꝯsequens vna ꝛ eadē spēs erit in diuersis generibꝫ qḋ fuit incōueniēs illatum

Ar Animal gressibile ꝛ aīal volatile sunt duo genera nō subalternatim posita. et tam eorū est eadem differentia. scz bipes. ergo istud dictum est falsum Sol'o ꝙ ista consideratio non habet veritatem nisi in differentijs vltimis ꝛ conuertibilibꝫ. vel si debeat habere veritatem in alijs tunc oportet addere dicit p̄hus ꝙ nec ambo genera contineātur sub vno tercio genere. iam animal gressibile ꝛ animal volatile continentur sub vno tercio genere eis ꝯmuni.

Ar Nō quelibet dr̃a infert suū ꝓpriū genus. ergo ꝓbatio adducta est falsa. Añs ꝓbat'. q2 bipes est dr̃a ꝛ tn̄ non seq̄tur. bipes est. g̃ aīal gressibile est. vel bipes est. ergo aīal volatile est. Sol'o. licet talis dr̃a q̄

est duoꝝ generũ nõ subalternatim positoꝝ nõ inferat quodlibet determi-
nate ꝛ sigillatim. tamen semꝑ infert vnũ eoꝝ sub disiũctiõe. vt bene seq̃tur
bipes est. ḡ aĩal gressibile est vel aĩal volatile est. ꝛ est solꝰ Aresto. in textu
¶ Decimus modus est. si in definitõe sube ponit̃ drñ̃a loco vel vbi deter-
minata. talis definitio est interimenda. Et rõ est. qꝛ drñ̃a est de intrinsecis ꝛ
essentialibꝫ rei. locus autez est extrinsecus ꝛ accñ̃talis. Et ergo aliqui incre-
pant eos qui aĩal diuidũt ꝑ gressibile ꝛ volatile. qꝛ videtur ꝙ ille differẽtie
dicũt in loco esse vel vbi. Sed dicit pħus ꝙ illi non recte increpant. sed ma-
gis ipsi sunt increpandi. quia ille differẽtie non s̃cant in loco esse. sed signifi-
cant qualequid animalis. Quod patz ex eo qꝛ quando auis aquatica re-
mota est ab aqua adhuc ꝯuenit sibi eẽ aquatile. ꝛ gressibile ꝯuenit anima-
li etiã qñ remotum est a terra

¶ Undecimus modus est. si in definitõe passio ponat̃ ꝑ drñ̃a. definitio est
interimenda. Passio aũt vocat̃ hic nõ que ex essentialibꝫ ꝑncipĳs subiecti
causat̃. sed motus alteratiuus qui est s̃m passionem vel passibilẽ qualita-
tem. Rõ istius est. qꝛ omis passio in mobili magis facta. id est ꝑ motum in
subiecto plus ꝛ plus accepta abĳcit aliq̃d a subiecto. qꝛ abĳcit ꝯtrarium.
sed differentia nõ est hmõi. qꝛ drñ̃a nihil abĳcit. sed magis perficit subam.
qꝛ est de essentialibꝫ rei. ita ꝙ sine ea impossibile est rem esse. ḡ seq̃tur ꝙ nulla
passio seu nihil eoꝝ s̃m q̃ aliq̃d alterat̃ sit drñ̃a

Tercius tractatus.

¶ Et si alicuius eorum que sunt adaliquid non ad aliud ꝛc̃.

¶ Iste est tercius tractatꝰ in quo pħs docet interimere definitõem respi-
ciendo ad suas partes in terminis ꝯnotatiuis ꝛ in totis vl'ibꝫ. ꝛ diuidit̃ in
q̃nqꝫ capl'a. In ꝑmo facit hoc respiciẽdo in his que sunt adaliquid ꝛ s̃m lo-
cos intrinsecos. In secũdo docet interimere definitõnem ex ꝑte generis ꝛ
drñ̃e simpl'r. In tercio ostendit qualiter interimit̃ definitio per locos extrin-
secos In quarto docet interimere definitionẽ in multiplicibꝫ s̃m equocatio-
nem. Et in quinto facit hoc idem in his que sunt simpl'r multa seu ꝯplexa
Primũ capl'm hz tres ꝑtes. In ꝑma facit qd̃ dictũ est respiciẽdo spẽaliter
ad drñ̃am. In secũda respiciẽdo ad totã definitõem s̃m locos intrinsecos.
Et in tercia respiciẽdo ad ꝯparationẽ s̃m magis ꝛ minus

Querit̃ Q̃uo docet pħus interimere definitiõem in his q̃ sunt
adaliq̃d respiciendo ad drñ̃am Solꝰ. ponit talẽ ꝯsi-
deratõem. ꝙ si spẽs est de genere adaliq̃d ꝛ illud qd̃ assignat̃ pro drñ̃a non
est in genere adaliq̃d definitio est interimenda. qꝛ eorũ que sunt adaliquid
drñ̃e sunt adaliq̃d. Exemplũz est de disciplina q̃ est adaliq̃d cuius drñ̃e sꝫ
speculatiua, actiua ꝛ poetica q̃ etiã sunt adaliq̃d

Querit̃ Circa secũdam partẽ capl'i. q̃uo docet interimere defi-
nitõem respiciendo ad totã definitõem s̃m locos intrin-
secos Solꝰ. ꝑ tres ꝯsideratões. quibꝫ addit postea vnã aliã quartam
sumptam s̃m idemptitatẽ definitõis ad definitũ.

¶ Prima ɔsideratio est ista. si definitũ est adaliq̄d ꝛ in definitõe non ponitur id ad quod ꝓm naturã vel artem natũ est referri. talis definitio est interimenda. ¶ Pro quo est notandũ ꝓm phm ꝙ aliqua sunt quibꝫ nõ ɔtingit vti ad aliud nisi ad illud ad qđ referũtur ꝓm naturã. sicut visu non cõtingit vti ad aliud q̄ȝ ad videndũ. auditu non nisi ad audienduȝ. Alia vero sunt quibꝫ ɔtingit vti etiam ad aliud q̄ȝ ad id ad qđ sunt nata referri. sicut subtelare q̄ȝuis factum sit vt transferat fila ꝑ subtextum. tñ ɔtingit eo vti etiã ad hauriendũ aquã vel ad aliq̄d hmõi. qꝛ est in medio cõcauũ. Si ergo aliq̄s definiret subtelare dicens ꝙ est instrumentũ ad hauriendũ aquaȝ. talis male definiret. qꝛ non definiret ad hoc ad quod natum est referri ꝓm naturam vel artem

¶ Secũda ɔsideratio est. si aliq̄đ definitũ đꝛ ad plures fines ad vnũ ꝑ prius ꝛ ꝑ se. ꝛ ad alium ꝑ posterius ꝛ ꝑ accidens. tũc si non definiꝛ ad illum finem ad quem dicitur per prius ꝛ per se definitio est interimenda. vt si q̄s definiret prudentiam dicens ꝙ est virtus anime ꝛ hominis. ꝛ non dicit eã esse virtutem anime rationalis definitio illa esset mala. qꝛ prudentia nõ cõuenit ꝑ ꝑ̇us homini. sed aĩe rõnali

¶ Tercia ɔsideratio. si aliqua passio definiaꝛ ꝑ alia subiecta q̄ȝ ꝑ illa quibus nata est inesse. talis definitio interimiꝛ. Et ponit de hoc Arestote. tria exempla. Primũ est si aliq̄s definiendo somnuȝ dicat ꝙ est impotentia sensus ꝓm actum facti. Secũdum. si quis definiat dubitationem ꝛ dicat ꝙ ẽ motus ɔtrariarum rõnum. Tercium. si quis definiat dolorem dicens ꝙ dolor est. distantia naturalium partium cum violentia. Omnes em̄ tales definitões sunt interimende. quia nulla harum passionum definitur ꝑ comparationem ad subiectum suum proprium. Nam somnus non est in sensu ꝓm actum facto vt in proprio subiecto. sed in organo sensus cõmunis. Nec dubitatio est in rõnibꝫ tanquam in primo subiecto. sed in ratione. Et dolor etiam non est in naturalibꝫ partibꝫ vt in primo subiecto. qꝛ tũc esset dolor etiam in inanimatis

¶ Quarta ɔsideratio. si definitio data de aliquo definito nõ cõueniat sibi ꝓm omnia tpa. definitio talis est interimenda. Exemplũ est. vt si q̄s definiret aĩal imortale. dicens ꝙ aĩal ĩmortale est qđ est nũc incorruptibile. talis definitio non valet. qꝛ esse nũc incortuptibile nõ est simpl'r esse incorruptibile. Arestoteles tñ corrigit hoc exemplũ ꝑ vnã distinctionẽ. qꝛ esse nũc incorruptibile p̄t habere tres sensus. vide ɔmentũ.

Ar. Quecũq; non sunt semꝑ nõ sunt ꝓm om̄ia tempora de seinuicem verificabilia. sed multe sunt definitões ꝛ definita que nõ suntsemper. ergo non oportet ꝙ definitio ɔueniat definito ꝓm omnia tempora. Minor probatur de contingentibꝫ. vt eclipsis lune terremotus ꝛ similia. Solutio. ad hoc ꝙ definitio verificetur semper de suo definito. non requiritur eorum actualis existentia in rerum natura. sed sufficit necessaria eorum habitudo ꝛ perpetua coherentia predicati ad subiectuȝ. ꝛ illa semper manet siue a parte rei res existat siue non. Uel dicitur ꝙ talium ɔtingentium nõ est definitio ꝓm ꝙ quãdoq; sunt ꝛ quãdoq; nõ sunt. sed inq̄ȝtum semper sunt ꝑ relationem ad suas causas ꝛ ꝑ̇ncipia

Queritur Circa terciā ꝑtem capl'i quot modis p̄t interimi defi-nitio ſm ꝙ ꝯparatꝰ definito penes magis ꝛ minus. Solutio ſex modis ſm ꝙ pħus ſex ponit ꝯſideratiōes.

¶ Prima eſt. ſi aliqđ definitū magis eſt definibile ſm aliā definitiōem ꝗ̄ ſm iſtā tūc interimitꝛ iſta definitio. Exemplū. vt ſi iuſticia definiatꝛ ꝙ eſt potencia equi diſtributiua. talis definitio nō valet. qꝛ ex quo iuſtus magis dꝛ qui eligit equū diſtribuere. ꝗ̄ qui p̄t ſequitꝛ ꝑ locū a ꝯiugatis ꝙ iuſticia magis ſic eſt definibilis ꝙ eſt electio diſtributionis equi. ꝗ̄ ꝙ eſt potentia equi diſtributiua

¶ Scđa ꝯſideratio. ſi definitū ſuſcipit magis ꝛ minus ꝛ non definitio vel econtra. talis definitio eſt interimenda. qꝛ oportet vtrūqꝫ ſuſcipere magis et minus vel neutrum eoꝝ

¶ Tercia. ſi definitio ꝛ definitū ambo ſuſcipiūt magis ꝛ minus ſꝫ non ſimul in eodem tp̄e interimitꝛ definitio. vt ſi amor definiatꝛ ꝙ eſt ꝯcupiſcentia coitus. definitio nō valet. quia magis amans non magis ꝯcupiſcit coituꝫ ſed forte p̄ſentiam amati.

¶ Quarta. ſi definitio ꝛ definitū ꝯparentꝛ vni tercio de quo definitum dꝛ ſm magis ꝛ definitio ſm minus. interimitꝛ definitio. vt ſi ignis definiatꝛ ꝙ eſt ſubtiliſſimū corpus. nō valet definitio. qꝛ cū tres ſint ſp̄es ignis in materia aliena. ſcꝫ carbo. flāma. ꝛ lux. definitū ſcꝫ ignis magis dꝛ de flāma ꝗ̄ de luce. qꝛ natura ignis eſt eſſe ꝯbuſtiuū. qđ ꝯuenit flāme magis ꝗ̄ luci. ſꝫ definitio ſcꝫ eſſe ſubtiliſſimū corpus minus conuenit flamme ꝛ magis luci. qꝛ ignis lux ſubtilior eſt ꝗ̄ ignis flamma.

¶ Quinta ꝯſideratio. Si ꝓpoſitis duobꝫ definitio ꝛ definitū nō inſint eis equaliter ſed alterum ineſt ſm magis ꝛ alterum ſm minus interimitur definitio

¶ Sexta. ſi de aliquo definito aſſignentur due definitiones ꝑ diſiunctionem. ita ꝙ vtraqꝫ earum ſit definitio diuiſim ꝯueniens definito pro alterutro non valet. Exemplum vt ſi definiretur bonum quod eſt delectabile ꝑ viſum vel auditum. ꝛ ens quod eſt poſſibile agere ꝛ pati definitiones. ille non valent. quia ſi ſic tunc ſequeretur ꝙ aliquid ſimul eſſet bonuꝫ ꝛ nō bonum. ens ꝛ non ens. Patet ſequela. quia ſicut definitio ꝛ definitum ſunt idem. ita eorum oppoſita etiam ſunt eadem. ſi ergo delectabile ſm audituꝫ eſt idem quod bonum. non delectabile ſm auditum erit idē qđ nō bonuꝫ ſed delectabile ſm viſuꝫ nō eſt delectabile ſm auditū. ergo delectabile ſm viſum eſt idem qđ nō bonū. ꝛ ꝑ ꝯſequens ſi bonū definiatꝛ ſicut dictuꝫ fuit ſeq̄tur ꝙ idem erit bonū ꝛ nō bonū

Arguitur Areſtoteles in multis locis aſſignat definitiones per diſiunctionem datas. ergo male dicit in iſta ꝯſideratione ꝙ definitio per diſiunctionem data eſt interimenda. Sol'o Alberti. ꝙ definitio poteſt dupliciter per diſiunctionem dari. Uno modo ſic ꝙ quelibet pars ſeorſum et diuiſim poſſit eſſe definitio. ꝛ ſic non debet dari ꝑ diſiunctionem ſicut dicit iſta ꝯſideratio. Alio mō ſic ꝙ ambe partes ſimul ſub diſiūctione accepte circūloquātur nobis vnā dr̄īam ignotā. ꝛ hoc nō eſt incōueniens.

Capitulũ secundũ

Amplius et in generibus et differentijs et in alijs oibus que

In hoc capitulo phus docet interimere definitõnem ex parte generis et differentie simpliciter. Et diuidit in duas partes, quia primo facit hoc sine circumstantia, secundo cum circũstantia.

Queritur Quot modis põt iterimi definitõ ex parte generis et differentie simpliciter non respiciendo ad aliquã circũstantiam. Solo tribus modis.

Primo si in definitõne alicui⁹ qd dicitur ad aliquid vel per se vel scdm gen⁹ suũ non ponitur illud ad quod tale definitũ dicitur interimitur definitio. Et rõ est quia intellect⁹ ipsius adaliquid non finitur nisi ad aliud eo quod propriũ est sibi ad aliud quodãmodo se habere.

Secũdo modo. Si alicuius qd dicitur adaliquid scdm speciem est aliquis finis et non definitur per illum finem tunc interimitur definitio. Et rõ est, quia finis in vnoquoque genere est optimũ, sed per optimũ semper est danda definitio. Tercio modo, si in definitõne eorum que sunt ad finem pro fine ponatur actio vel operatio et non operatũ definitio illa est interimenda quia operatum magis videtur habere rõnem finis quam opatio seu actio. Verũ tamẽ est quod in quibusdã operatũ non est finis sed met ipsa actio sicut delectatio seu delectari magis est finis quam delectatõnem perfecisse, et ergo in definitõne talium posset pro fine poni actio.

Queritur Circa secũdã partẽ capli. Quot modis põt interimi definitio respiciendo ad circũstantias terminorum in definitõne positorum. Solutio tribus modis. Primo modo, si aliquid dicitur adaliquid non simpliciter sed scdm circũstantias et conditiones tunc si tales circũstantie non determinãtur per differentias in definitõne interimitur definitio. Exemplũ vt si quis dicit ambitiosus est qui appetit honorẽ et nõ determiat qualem honorem quantũ vbi quõ vel scdm alias honorum differentias talis definitio est mala quia simpliciter appetere honorem non est vitiosum quia omnes appetunt honorem et est de per se appetibilibus. et ergo oportet addere quantũ quales quõ etc. Similiter qñ definitur auarus nõ sufficit dicere quod amat pecunias quia hoc est oibus hoibus cõmune, sed oportet addere quantum quales quõ etc. Secundo mõ, si in definitõne appetitus non ponatur hoc quod apparet interimitur definitio. Et rõ est quia nihil mouet appetitum nisi quod est apparens bonũ. Exemplũ vt si definiatur voluptas quod est appetitus boni et concupiscentia quod est appetitus delectabilis et non additur apparentis boni vel apparentis delectabilis non valet definitio. Et circa hoc inuehit phs in opinionẽ platonis de ydeis vide in cõmento.

Tercio mõ si aliqua forma vel habitus dicatur esse definitio et habens illum habitum non est definitio habentis tunc interimitur definitio per locum a coniugatis. Si enĩ delectari est iuuari quoddam tunc delectatus est iuuatus quidẽ quia si non tunc delectari non est iuuari.

Capitulum tercium

Amplius in his que adaliquid sunt primo cōsiderandū

In hoc tercio capitulo ōndit phs quō interimiť definitio ꝑ locos extrinsecos. Et diuidiť in duas ꝑtes In p̓ma ōndit hoc in oppositis In secunda in casib⁊ ⁊ cōiugatis. In oppositis ōndit tripliciter. p̓mo in relatiue oppositis. scđo in cōtrarijs. ⁊ tercio in priuatiue oppositis.

Queriť Quō docet phs interimere definitōez respiciēdo ad relatiue opposita. Solutō ꝑ duas ɔsideratōnes. Quarū p̓ma ē ista. Si in definitōne eius qđ ē adaliqđ positū ē genꝰ qđ est adaliqđ tūc videndū est vtrū spēs sit adaliqđ suo mō id est specialiter sic genus generaliter si nō definitio est interimēda. Exemplū est vt sicut opinio diciť ad opinatū. ita quedā specialis opinio ad quoddā speciale opinatū

Secūda ɔsideratio. si assignata ē definitio alicuius relatiui videndū est vtrū sui correlatiui oppositi sit opposita definitio. qꝛ si nō interimiť assignata definitio Exemplū vt si duplū est qđ ꝺm mediū supat equale tūc dimidiū ē qđ in eq̄li ꝑte superať a duplo

Queriť Quō docet interimere definitōnem respiciēdo in cōtrarijs. Solutio ponit ad hoc tres considerationes.

Prima est. Qꝫ ɔtrarioꝝ sūt ɔ̄rie definitōnes etiā ꝺm vnūquāqꝫ cōplexionē ɔ̄rioꝝ de quib⁊ cōplexionib⁊ in secūdo huiꝰ dictū fuit. Exemplū vt iuuatiuū ⁊ nociuū sunt cōtraria. Et g̊ si iuuatiuū est effectiuū boni. nociuū erit effectiuū mali qꝛ si nō prima definitio esset interimenda.

☞ Queriť quotuplicia sūt ɔ̄ria Solutio duplicia. q̄dā sunt q̊ꝝ vnū est vt habitꝰ ⁊ reliquū vt p̓uatio. sicut sūt eq̄litas ⁊ ineq̄litas. Alia sūt quorū vtrūqꝫ est vt habitus vt albū ⁊ nigrū bonū ⁊ malum.

Secūda cōsideratio In ɔtrarijs q̊ꝝ vnū se hꝫ vt p̓uatio alterius p̓uatio dꝫ definiri ꝑ habitū. sed nō ecōtra. qꝛ si habitus definiať ꝑ p̓uatōnem interimiť definitio. Exemplū vt si q̄s eq̄litatē definiat dicēs ꝙ equalitas ē cōtraria equalitati est mala definitio. qꝛ habitus ibi definiť ꝑ p̓uatōnem Et rō est qꝛ definitio entis positiui debet dari ꝑ ea que dicunt esse. sed priuatio dicit non esse.

Tercia consideratio. Si in cōtrarijs quoꝝ vtrūqꝫ est habitus vnū ponatur in definitōne alterius interimiť definitio. Et rō est. qꝛ qua rōe vnū poneret in definitōne vniꝰ eadē rōne reliquū poneret in definitōne alteriꝰ et sic sequereť ꝙ idē defineret ꝑ seipm.

Queriť Quō docet interimere definitōem respiciendo in p̓uatiue oppositis Solutio ꝑ duas ɔsideratōnes. Prima est ista. Si in definitōne alicuiꝰ p̓uatōnis nō poniť illud cuiꝰ est talis priuatio puta habitus ⁊ subiectū in quo p̓uatio nata ē fieri talis priuatio si sit in plurib⁊ ꝺm prius ⁊ posterius tūc interimiť definitio. Exemplū ē vt si quis definiendo ignorantiā nō diceret ꝙ ē p̓uatio scie ⁊ ꝙ nata est fieri ī homīe ⁊ p̓mo in rōnali parte anime talis male definiret.

Secūda cōsideratō. si definitio alicuiꝰ p̓uatōnis detur ꝑ purā negationem habitus interimiť definitio. Et rō est. qꝛ priuatio preter carentiā relinquit subiectū cū aptitudīe sꝫ hoc nō facit pura negatio illa nihil relinq̄t.

Querit̃ Circa secūdā partē capituli quō docet interimere defi-nitōnem respiciendo ad casus ⁊ cōiugata. Solutio per vnā consideratōnem que talis est Assignata definitōne alicuiꝰ ꝯiugatoꝝ cōsiderandū est si illa definitō alijs casib⁊ ⁊ cōiugatis ꝑ inflexionē aptetur ſm ꝙ eis congruit quia si nō interimit̃ definitio vt si iuuatiuū est effectiuū sanitatis tunc iuuatiue esse est effectiuū sanitatis esse ⁊ iuuans est faciens sanitatē. Et hic iterū inuehit Aresto. contra opinionē platonis de ydeis volēs ꝙ nō sint ponende cū eis nō possint definitōnes coaptari.

Quartū capitulū

Amplius si coꝝ que ſm equiuocatōnem dicunt̃ vnā oīm

In hoc capitulo docet pħs interimere definitōnē in multiplicibus ſm equiuocatōnem. Et duo facit ꝑmo facit hoc. scđo ponit aliquas cautelas

Querit̃ Quō debet interimi definitio respiciendo ad eq̃uocatōnem Solō si q̇s oīm eq̃uocatoꝝ que continent̃ in vna cōmuni voce daret vnā cōmunē definitōnē talis definitio est interimēda Et rō illius est q⁊ vniuoca sunt quoꝝ est vna rō ſm idem nomē. Si ğ equiuoca eq̃uocata haberēt vnā rōnē sub eodē cōi noīe tūc eq̃uoca erūt vniuoca qđ falsum est ⁊ impossibile. Exemplū huiꝰ ē de definitōne vite quā posuit Dionysius pħs Dicēs ꝙ vita est motus generis nutribilis naturaliter assequens nutritū illa definitio est mala. q⁊ illa definitio equaliter conuenit vite aīaliū ⁊ plantaꝝ. ⁊ tñ vita ſm eandē rōnē ⁊ spēm nō inest plantis ⁊ aīalibus. Et istud nedū hȝ veritatē in eq̃uocis sed etiā in analogis. q⁊ licet in quibusdā analogis quodāmō est aliqđ vnū cōmune ſm rē ad qđ oīa referūtur q̄ sub illo cōi ꝯtinent̃. tñ nō referūtur oīa ad illud eodem modo. ⁊ ergo analogi nō p̄t etiā esse eadē rō cōmunis. Et ergo infert ī textu Aresto. definitio que debet esse electa ⁊ potissima debet esse vniuoca et vniuoci nomīs ⁊ ſm vnā speciem ⁊ rōnem debet in noīe dari.

Ar̃ Equiuocū a pħo definit̃ in ꝑ̄dicamentis vbi dicit. Equiuoca dicunt̃ quoꝝ solū nomē est cōmune ⁊c. ğ equiuocū bene potest definiri. Solutio eq̃uocum potest accipi dupliciter. Uno modo ꝑ secunda intentione. ⁊ sic equiuocū bene potest definiri definitōne cōmuni que cōueniat oīb⁊ reb⁊ illi intētōni substratis ⁊ sic definit̃ ab Aresto. ī ꝑdicamētis Alioº ꝑ ꝑ̇ma intētōne ⁊ sic nō p̄t definiri vt hic đ⁊ res em̄ substrata seu illud qđ ē eq̃uocū vt canis vel hmōi nō pōt definiri definitōne cōueniente omnibus equiuocatis.

☞ Querit̃ quot cautelas ponit Aresto. obseruādas circa hoc qđ iam dictū est in disputatōne dyalectica. Solutio ꝙ tres. Prima ē Qȝ si eq̃uocatio latet rñdētē tūt opponēs dȝ eq̃uocis vti q̄si vniuocis ⁊ nō dȝ distinguere multiplicitatē noīs eq̃uoci q⁊ si distingueret̃ tūc statī notaret̃. ꝙ definitio vniꝰ ſcatoꝝ nō posset ꝯueniri alteri ſcato seu eq̃uocato ⁊ sic rñdens instaret ꝯtra opponentē ꝙ nō bñ definiret q⁊ bona definitio debet ꝯuenire oībus cōtentis sub definito. Et ex opposito ad illud cautela rñdentis ē ꝙ statim a ꝑ̇ncipio distinguat multiplicitatem in termino equiuoco.

Secunda cautela est ex quo rñdentes qñq3 dicũt vniuocũ esse equocũ
qñ scz definitio nõ ꝯuenit vno mõ oibus cõtẽtis sub nomĩe definiti. Et
aliqñ dicunt equocũ esse vniuocũ qñ scz vna cõmunis rõ ꝯuenit oib⁊ sig
nificatis importatis ꝑ nomẽ definiti. Jdeo opponens in ꝓ̇ncipio disputa-
tionis debet esse cautus ⁊ querere in añte vtꝝ nomẽ cui⁹ definitio est assig
nata sit vniuocũ vel equocũ. quia rñdens in ꝓ̇ncipio disputatõnis nõ atꝫ
tendens incõueniens qđ sequi potest ex cõcessione sua facilius cõcedit ꝙ̄ in
fine. Et si contingat ꝙ sine ꝓconcessione facta rñdens dicat vniuocũ esse eꝫ
quiuocũ quia definitio eius non equaliter cõuenit oĩbus significatis ꝑ no
men tunc debet rñdens considerare an illa definitio nomĩs cõueniat alĳs
ab eo in quo ip̃e instantiam facit. quia si sic tunc nomen hoc est vniuocum
illis reliquis. Si vero rñdens non considerat hoc tunc opponens debet cõ
tra eum instare ꝙ illoꝝ reliquoꝝ erunt plures definitõnes scz vna q̄ prius
data est de noĩe cõmuni. ⁊ secunda que posterius assignata est de nomine
speciali.

Tercia cautela. si est assignata definitio alicuius equiuoci ⁊ rñdens ta-
men dicat ꝙ tale non est equiuocũ sed ꝙ definitio nõ cõueniat oĩbus signi
ficatis ꝑ nomẽ ꝓuenit ex eo quia nõ est aliquod vnũ nomẽ institutũ ad si
gnificandũ equaliter oĩa illa significata nec etiã vna definitio. tunc oppo-
nens debet cõtra talem rñdentem opponere ꝙ oportz nomib⁊ vti ẜm vsũ
cõiter loquentiũ ⁊ ꝙ ꝓpterea nõ deberet ip̃e rñdens mouere ⁊ dicere talia
sed deberet vti nomĩe ẜm ꝙ est in cõi vsu. quia semꝑ loquendũ est vt plu-
res licet non semper sentiendũ sit vt plures sed vt pauci vt superius in se
cundo huius dictum fuit.

Capitulum quintũ

Si aũt alicuius eoꝝ que complectunť assigneť definitõ

Jn hoc quinto ⁊ vltimo capitulo docet Aresto. interimere definitõnes
in complexis que simpliciter sunt multa.

Queritur Quot modis potest interimi definitio alicui⁹ cõplexi
Solutio ꝙ decem modis ẜm decem consideratões
quas ad hoc ponit Arestotiles.

Prima est data definitõne alicuius cõplexi ⁊ ablata vna parte tam a
definitõne ꝙ̄ a definito tunc si reliqua pars definitõnis que manet non est
definitio residue partis definiti tunc ꝓ̇ma definitio que fuit data de toto
complexo est interimenda. Exemplũ vt si linea finalis recta definiať. sic ꝙ ẽ
finis superficiei habens fines cuius mediũ superadditur interiacendo fini-
bus tunc deponať de definito illa pars que est linea finalis ⁊ de definitõe
illa pars scz finis superficiei habens fines ⁊ videať vtrũ reliqua pars de-
finitõnis que manet scz cui⁹ mediũ interiacendo superaddiť finib⁊ sit defi-
nitio alterius partis definiti scz recti. Et clarũ est qđ non. quia de rõne re
cti vt hmõi non est habere mediũ ⁊ fines. q⁊ si aliquid esset infinitũ nõ ha-
bens mediũ neq3 fines adhuc posset esse rectũ. Patet ergo ꝙ tota definitõ
illius complexi data est mala ⁊ interimenda.

Secunda consideratio. si est assignata definitio alicuius cõplexi que est

equicola.talis definitio est interimenda

Queritur. Que vocat͛ definitio eq̄cola. Sol'o.est definitio.q̄ est equaliū membroꝝ cū definito.dr̄ em̄ eq̄cola ab equi qđ ē equale.ꝛ colon mēbrꝫ'q̄si habens tot membra quot definituꝫ.Et istud nō solū hꝫ veritatē in ꝯplexis ꝙ definitio nō dꝫ esse eq̄cola.sed etiā in incōple xis.quia si vnū nomen transmutat͛ solum in aliud nomen ꝛ non in oratiōeꝫ q̄uis illud forte possit esse notius non tamen potest tale simplex dici defini tio.sicut si pro illo nomine tunica ponat͛ vestis q̄uis vestis sit nomen ꝯmu nius ꝛ notius tn̄ nō est definitio

Arguitur. Omnis definitio debet esse equicola.ergo ista cōsideratio est falsa Probatur.qꝛ si aliquid plus vel minus poneretur in definitione q̄ in definito ipsa non essent ꝯuertibilia Sol'o licet definitum debet esse equalium partiū cū definitōe implicite.nō tn̄ explicite ꝺm numeꝝ termino rum.qꝛ hoc quod definitū implicat hoc definitio explicat

¶ Tercia ꝯsideratio.si definiendo aliquod ꝯplexum fiat trāsmutatio no minū in noīa magis obscura.definitio est interimenda.vt si quis definien do tunicaꝫ nigram dicat ꝙ tunica nigra est collobiū atrum.talis definitio non valet.qꝛ datur ꝑ ignotiora

¶ Quarta ꝯsideratio.si in tali transsumptōe ꝛ ꝑmutatiōe nominū noīa transsumpta ꝛ in que fit trāssumptio nō habeant idē ꝺcatum tunc interimi tur definitio. Exemplum est.vt si quis ꝯtemplatiuam scientiā definiret et diceret ꝙ est ꝯtemplatiua opinio.talis definitio non valeret.qꝛ scientia et opinio non ꝺcant idem

¶ Quinta ꝯsideratio.si in tali transsumptione nomen generis transsumi tur ꝛ non nomen alterius scꝫ differentie interimitur definitio. Exemplum est de definitōe statim posita sciē ꝯtemplatiue.ibi tm̄ transsumitur nomē generis.quia pro scientia ponitur opinio.ꝺm nomen differentie puta ꝯtem platiuū non transsumitur.ꝛ ergo non valet illa definitio Et ratio istius est qꝛ genus est ꝯmunius ꝛ notius q̄ drn̄tia.et ergo oportet plus transsump tionē drn̄e facere q̄ generis

¶ Sexta ꝯsideratio.si pro nomine drn̄e accipiat͛ definitio differentie.ꝛ il la definitio drn̄e accepta non solū ꝯuenit illi drn̄e.sed etiā alijs ab ea.tunc definitio est interimenda.vt si aliquis vellet definire hoc ꝯplexuꝫ quod est numerus impar.et loco illi⁹ differentie que est impar poneret talem defini tionem imparis dicendo ꝙ impar est quod habet mediū.talis definitio nō valet.qꝛ illa definitio scꝫ habere medium non solū ꝯuenit impari.sed etiaꝫ multis alijs.scꝫ linee supꝰficiei corpori ꝛc̄.

¶ Septima est.si ī tali trāssumptione vbi pro nomine differentie transsu mitur eius definitio ipsum transsumptū est ens.ꝛ illud in quod fit trans sumptio est non ens.tunc interimitur definitio. Exemplum vt si aliquis definiendo album diceret ꝙ est color igni permixtus.definitio non valet. quia ens scꝫ album ibi definitur per non ens.scꝫ igni permixtum.quia im possibile est incorporeū.hoc est subtile grosso permisceri.sed ignis est maxi

me subtilis ꝛ spiritualis. ꝛ album non est nisi in corpore grosso ꝛ terminato et ergo nō possunt adinuicem misceri

¶ Octaua ꝯsideratio est. ꝙ sicut definitio interimitur quia datur per simpliciter nō ens. ita etiam interimitur si datur per non ens ad ꝓpositum. et hoc frequenter contingit in his que dicuntur adaliquid. Aliquando enim illa que sunt adaliquid dicūtur ad plura. ad quedam per se ꝛ ad quedam per accidens. vel ad quedam ꝯmuniter ꝛ ad quedam ꝓprie. Et tūc si in definitione ponātur omnia illa ad que adaliquid dicūtur scʒ per se ꝛ per accidens ꝯmuniter ꝛ proprie. talis definitio est interimenda. q꞉ dat꞉ per nō ens ad propositum

¶ Nona ꝯsideratio est. si aliquis debeat definire rem simpliciter quo ad eius esse ꝛ substantiam. ꝛ non definit sic. sed quo ad eius potestatem ꝛ bene esse talis definitio interimitur. Exemplum est de definitōib꞉ latronis ꝛ rethoris quas quidam dederunt dicētes ꝙ rethor est qui in vnoquoqꝫ potest verisimiliter ꝯsiderare quid allegandum ꝯcludendum ꝛ indicanduꝫ sit. ita ꝙ nihil omittat de ꝯtingentib꞉. Et latro est qui clam sumit rem alienam inuito dn̄o. tales definitōes non valent. quia non definitur ibi rethor vel latro simplr̄. sed bonus rethor ꝛ bonus latro. latro em̄ simplr̄ nō est q̄ sumit ꝛ qui clam vult sumere.

¶ Decima ꝯsideratio est. si illud quod est per se eligendum definiat꞉ ꝑ illud quod est definiendū per aliud interimitur definitio. Et q̄uis illud qđ est ꝑ se eligēdum etiam possit esse eligendū ꝓpter aliud. tamen nō debꝫ hoc poni in definitione quod est per aliud. sed solum id quod est per se. Et ratio est. quia optimum vniuscuiusqꝫ rei in sua subalt definitōe est ponēdum

Quartus tractatus.

¶ Considerandū aūt est si quis alicuius definitionem ꝛc̄

¶ Iste est quartus ꝛ vltimus tractatus in quo docet ph̄us interimere definitionem totius integralis contracti ꝛ physici. Et diuiditur in duo capitula. In p̄mo ostendit quomodo interimitur definitio totius integralis respiciendo ad partes eius In secūdo docet hoc idem respiciendo ad formā ꝯpositi. ꝛ ponit ibi etiam aliqua documenta

Querit꞉ Quotuplex est definitio totius integralis Solutio triplex. quedam em̄ est que dicit hoc esse hoc. scʒ quādo partes ponūtur in recto. Alia est que dicit hoc esse ex his. quando scʒ partes ponuntur in obliquo. Tercia est que dicit hoc esse cum illo. quando scʒ partes ponūtur in recto et obliquo simul. Et s̄m hoc primum capitulum huius tractatus diuiditur in tres partes principales.

Querit꞉ Circa primam parteꝫ. an debeat interimi definitio totius integralis que dicit hoc esse hoc. id est que datur ꝑ

partes positas in recto Solutio. ꝙ sic Et hoc probat Arestoteles. quia si definiretur tale totum per partes suas positas in recto. tunc sequeretur ꝙ definitum inesset ambobus positis in definitione. ⁊ cum hoc neutri eorum inesset. sed hoc est impossibile. ergo ꝛc. Sequelam probat exemplariter. quia si iusticia definiatur. ꝙ est temperantia et fortitudo copulatiue. et sint duo homines quorum quilibet habeat solum alteram istarum virtutum vnus scilicet temperantiam et non fortitudinem. et alius fortitudinē et nō temperantiā. tūc sequit̄ ꝙ illi ambo sunt iusti. qꝛ simul habēt integrā iusticiam. eo ꝙ habeant temperanciā ⁊ fortitudinē ex quibꝰ integratur iusticia. ⁊ tñ neuter eoꝝ habet iusticiam. qꝛ neuter eorū habet simul temperantiā ⁊ fortitudinem. sed vel intemperantiā vel timiditatem

Arguitur. Non est inconueniens ꝙ opposita insint diuersis. et ergo non erit hoc inconueniens ꝙ vni insit temperantia ⁊ timiditas. ⁊ alteri fortitudo ⁊ intemperantia. A simili etiam videmus aliquando ꝙ duo sunt qui ambo habent vnam vineam. ita tamen ꝙ neuter per se eam habeat. Ad hoc respondet philosophus deducendo ad maius inconueniens. quia si hoc diceretur tunc sequeretur ꝙ contraria simul essent in eodem. quia posito ꝙ vnus eorum habeat temperanciam cum timiditate. ⁊ alter fortitudinem cum temperantia. tunc sequitur ꝙ quilibet eorum habet iusticiam ⁊ iniusticiaꝫ. que sunt contraria. qꝛ sicut per temperantiam habet iusticiam. ita per timiditatem habet iniusticiam. eo ꝙ iusticia est illa duo. scꝫ temperantia ⁊ fortitudo simul ⁊ copulatiue. Et preterea deducit philosophus hoc ad aliud adhuc magis incōueniens. quia si definiretur totum integrale sic per partes positas in recto tunc sequeretur ꝙ partes totius integralis diuisim accepte essent eedem cuꝫ toto. sed hoc est falsum. ergo ꝛc. Sequela probatur. quia al's non predicarētur p̄tes de toto in recto. Falsitas patet manifeste de domo. domus enim est totum integrale ⁊ nō est eadē cuꝫ qualibet sua p̄te. qꝛ posita vna p̄te domus nō ponit̄ domus. nec seq̄tur pars domus est. ergo domus est

Queritur Circa secūdam partem capituli. quō debet interimi definitio totius integralis que dicit hoc esse ex his Solo p̄t octo modis interimi sm̄ octo ꝯsideratōes positas a pho

¶ Primo si totum integrale definitur per partes ex quibꝰ partibꝰ non p̄t fieri vnum. tunc interimitur definitio. Nam quedā sunt que sic se habēt ꝙ ex eis nullo modo potest fieri vnum. sicut linea ⁊ numerus

¶ Secūdo si totum integrale aptuꝫ natū est esse in aliquo subiecto primo et p̄tes per quas definit̄ nō tūc interimit̄ definitio Et rō est qꝛ in toto integrali totū nō est aliud p̄ter p̄tes. ⁊ ergo optꝫ totū ⁊ p̄tes in eodē esse.

¶ Tercio. si totum integrale definiat̄ ex talibꝰ partibꝰ que interimūtur ad interemptionem totius definitio est interimenda. qꝛ partes non debent destrui ad destructōem totius. sed ecōtra totum debet destrui ad destructionem partium.

¶ Quarto si totum integrale est simpliciter bonum vel malum ⁊ partes non. sed sunt neutre. id est nec bone nec male. definitio est interimēda. quia

nihil hꝫ totũ de bonitate vel malicia nisi ex partibꝫ.et ita est dicendũ si ecõtra ptes sunt simplr̃ bone vel male ⁊ nõ totum.

¶ Quinto si totũ integrale est magis bonũ q̃ꝫ ptes vel ecõtra definitio ē interimenda. Et ista ꝯsideratio hꝫ veritatē in illis totis in q̃bꝫ vtrũqꝫ cõponētiũ retinet suã ꝓpriã virtutē.in alijs aũt nõ tenet.qꝛ sepe ꝯtingit ꝙ aliqua p se separatim sint bona ⁊ tñ adiuicem ꝑmixta fiant mala.ꝓpter alterationē quã patiũtur ex se inuicē.sicut vinũ est p se bonũ ⁊ lac similiter. sed simul ꝯmixta sunt mala.qꝛ generãt lepram

¶ Sexto.si definitio alicuius totius integralis dať p aliq̃s ptes quaꝝ vna est melioꝛ ⁊ alia peioꝛ.tũc si totũ definitũ non est melius peioꝛe pte ⁊ peius melioꝛe parte definitio est interimenda.

¶ Septimo.si totũ integrale p̃dicať vniuoce de aliqua ptiũ ꝯponentiũ interimiť definitio. Exemplũ est de syllaba.illa eñi ꝯponitur ex litteris.tñ nulla littera p̃dicať de syllaba vniuoce

¶ Octauo.si in definitõe totius integralis ex ptibꝫ in obliquo positis nõ determinať modus ꝯpositõis qualiter totũ ꝯstituiť ex illis ptibꝫ. tũc etiaꝫ interimiť definitio. Et rõ est.qꝛ partes nõ ꝯstituũt totũ qualitercũqꝫ cõposite indifferēter. ⁊ ergo ad cognoscendũ totũ integrale non sufficit scire ꝙ ipm ꝯstituiť ex ptibꝫ.sed opoꝛtꝫ scire q̃liter i foꝛma ⁊ figura ex illis ꝯstituiť

Queriť Circa terciã partē caplı̃.q̃uo docet phs interimere definitõem totius integralis que dr̃ hoc eē cũ illo.i.que dať partes in recto ⁊ in obliquo positas Solo.triplr̃.p̃mo respiciendo ad modos ꝯmunes dicentes hoc esse cũ illo. Secũdo respiciendo ad modos ꝓprios. ⁊ tercio respiciendo ad vnũ modũ impropriũ.

Queriť Quot sunt modi cões q̃bꝫ dr̃ hoc esse cum illo Solo tres.qꝛ vel dr̃ h̃ eē cũ illo vel hoc ⁊ illud vel hoc eē ex illis simul mixtis.sicut q̇ dr̃ ydromel dicit aquã cũ melle.vel aquam ⁊ mel vel aliquid mixtũ ex aqua ⁊ melle.

Queriť Ergo q̃uo debet interimi definitio totiꝰ integralis respiciendo ad illos modos cões Solo aresto. ꝙ si definitio totius integralis datur p partes dicentes hoc esse cũ illo ꝺm duos vltimos modos.tũc debet eodē mõ interimi p easdem ꝯsideratões.sicut circa vtrũqꝫ illoꝝ modoꝝ iam dictum est in duabꝫ p̃oꝛibꝫ partibꝫ istius caplı̃ de p̃mo autem modo quia de illo non est aliq̃d dictum ponit Arestote.hic spẽales considerationes

Queriť Quot sunt modi spẽales ⁊ ꝓprij quibꝫ dr̃ hoc esse cum illo. Solo phi.ꝙ tres. Primus modus est quo h̃ dr̃ esse cum illo.qꝛ est secum in eodem subiecto.sicut foꝛtitudo est cum iusticia. qꝛ est secum in eadem anima. Secũdus modus est quo hoc dr̃ esse cum illo qꝛ secum est in eodem loco Tercius modus est quo hoc est cum illo.qꝛ est secum in eodem tempoꝛe

Queritur Quõ debet interimi definitio totius integralis respiciendo ad istos speciales modos ꝛ ꝓprios Solutõ vidēdū est an definitio totius integralis que dicit hoc esse cū illo dicat hoc ſm aliquē istorum triū modorum. qꝛ si nõ tūc interimur definitio. Circa illū tamen modū quo dicitur hoc esse cū illo qꝛ sunt in eodē tpe specialiter oportet attendere an vtrūqꝫ eorum referatur ad eundē finē qꝛ si nõ tunc nõ valet definitio Sicut exempli grã. Si definiatur fortitudo sic ꝙ est audacia cū intellectu recto illa definitio est mala. qꝛ quāuis fortis possit illa duo habere in eodē tpe tñ nõ referūtur ad eundē finē audacia em̄ pt referri ad finē q̄ est fraudare aliquē qꝛ ꝯtingit habere audaciā fraudandi sed rectus intellectus nõ ptõ ad hoc referri.

Queritur Utrū sit aliq̄s alius modus specialis quo dicatur hoc eē cū illo pter tres dictos Solutio phi ꝙ sic q̄ etiā nõ pt cōprehendi sub eis. Et est quo hoc dicitur esse cū illo. qꝛ vnū est ꝓpter aliud. vt ꝓpter cām. Exemplū istius est vt si ira dicatur tristicia cū opinione deficiēdi ibi em̄ tristicia dicitur esse cū opinione deficiendi. qꝛ est ꝓpter eā nam ꝓpter opinionē deficiendi fit sepe hmõi tristicia.

Capitulū secundū

Rursum si horum cōpositõnē dixit totū aūt vt aīe ꝛ corporis

In hoc secūdo ꝛ vltimo capitulo phs docet interimere definitõem totius integralis respiciendo ad cōpositõnē ptiū. Et hꝫ duas ptes. qꝛ pmo facit hoc. secūdo ponit aliqua documenta.

Queritur Quot modis pt interimi definitio totius integralis respiciendo ad cōpositõnem ptiū. Solo duobꝫ modis ſm duas ꝯsideratões q̄s ad h̄ ponit Aresto. Pria ē. Si aliq̄s definiēdo totū integrale dicat totū esse cōpositū ex ptibꝫ ꝛ non determiat qualis sit illa cōpositio definitio ē interimēda vt si q̄s vellet definire carnē ꝛ diceret caro ē cōpositio ignis. aeris. aque. ꝛ terre talis definitio nõ valeret. sed oportet addere q̄lis sit illa cōpositio. qꝛ ex illis quatuor qualitercunqꝫ cōpositis non fit caro.

Queritur Circa hoc vtrū aliqđ ꝯpositū integrale possit dici cōpositio. Soº phi ꝙ nõ ꝛ hoc ꝓbat duabꝫ rõnibꝫ.

Prima ē ista. Oī cōpositioni ē dissolutio ꝯ̃ria siue talis cōpositio fuerit a natura siue ab arte sꝫ nulli cōposito pt eē aliqđ ꝯtrariū. g̃. Minor ꝓbatur qꝛ oē ꝯpositū ē suba. sꝫ sube nihil ē ꝯ̃riū. Scđa rõ ē sicut ē in vno cōpositorum ita ē in oībꝫ aliꝭs. sꝫ qđlibet aīal ē ꝯpositū qꝛ ꝯponitur ex corpe ꝛ aīa. et tñ nullū aīal est cōpositio. ergo erit sic in omnibus aliꝭs.

Secūda ꝯsideratio. si in aliq̄ ꝯposito nata sūt esse ꝯtraria eq̄liter tūc si definiatur p vnū ꝯ̃riorum ꝛ nõ p alterum interimitur definitio. qꝛ talis definitio nõ dicit totū vñ tale ē cōpositū. Si aūt velit aliq̄s isti ꝯsideratõni ꝯ̃dicere deducit phs ad incōueniēs. Et dr ꝙ tūc seq̄tur. ꝙ vniº rei erūt plures definitiones. Sequela patet qꝛ qua rõne definiretur tale cōpositū p vnū cōtrariū eadē rõne etiā posset definiri p reliquū. qꝛ vtrūqꝫ cōtrariorum natū est esse eq̄

liter in tali cōposito sicut supponiẗ. Et ergo si dicaẗ aīa ē suba scie suscepti
bilis nō valet definitio qꝛ equaliter est ignorātie susceptibilis sicut scie.

Querit̃ Cōseq̄nter circa secūdā ptē capituli. Quot documenta
ponit Aresto. seruanda circa interemptōnē definitōnis
Solꝰ quatuoꝛ. Primū est ꝙ si opponēs nō habꝫ argumēta contra
totā definitōnē tunc dꝫ arguere ⁊ conari ꝯtra aliquā ptē eius . sicut cōtra
genus vel cōtra dr̄am. qꝛ interempta vna pte definitōis interimiẗ tota de
finitio. Secūdū documentū est ꝓ rn̄dente. Qꝛ rn̄dens debet explana
re oīa illa que sunt obscura in definitōne ⁊ ꝑ destructōnē formare ⁊ sic con
siderare argumenta in quibꝫ potest definitio interimi qꝛ oportꝫ vel ꝙ re
spondens ꝯcedat opponenti ꝓpositū ꝑ ip̄m opponentem vel qd̄ declaret id
qd̄ est obscurum in definitōne data.

Terciū documentū est. ꝙ in definitōnibus debet fieri sicut fit in cōuen
tionibꝫ legū. Nam in illis primū lex aliqua induciẗ ⁊ poniẗ sed si ꝓpter ali
quos casus de nouo emergentes occurrat aliqua lex melioꝛ tunc p̄ma lex
per secundā interimiẗ ⁊ abrogaẗ. Sic etiā debet fieri in definitōnibꝫ si da
ta est primo aliqua definitio ⁊ postea assignaẗ alia melioꝛ que melius indi
cat esse definiti tunc p̄ma debet interimi quia vnIꝰ definiti nō possunt esse
plures definitiones.

Quartū documentū est ꝙ definiens debet directe ꝭm subam ⁊ quiddi
tatem definire ip̄m definitū ⁊ illo facto debet iterū resumere definitōnem
et eam diligenter examīare ꝭm artem definiendi. A simili sicut solet fieri ī
artificiatis illa eīn postq̄ꝫ facta sunt solent referri ad artem ⁊ exemplar ꝭm
qd̄ facta sunt ⁊ tunc iudicaẗ an bene facta sint vel non. Et opponens debꝫ
diligenter attendere an definitio data habeat in se aliqd̄ superfluū vel di
minutū quia tunc poterit magis abundare argumentis. Et tm̄ de hoc li
bro sexto. Et qꝛ septimus liber etiā non legitur.

Sequitur octauus ⁊ vltimus liber thopicoꝝ

Irca initiũ octaui libri thopicoꝝ Arestotelis. Querit̃ p̃mo de q̊ determiat̃ i h̄ libro. Sol̕o de duob⁹ vltimis vtilitatib⁹ dyalectice scie scꝫ de obuiatõne ⁊ exercitatõe Et ꝯtinuat̃ sic ad libros p̄cedẽtes postq̃ determiatũ ẽ in p̄cedẽtib⁹ quõ dyalectica vtilis ẽ ad disciplinas ƀm ph̄ıam. Hic ꝯñr determiat quõ est vtilis ad obuiatõnẽ ⁊ exercitationem. Et hoc est quod dicit prima ꝓpositio textus que talis est.

Post hec aũt de ordine et quõ oportet interrogare dõm ẽ

Querit̃ Scd̕o quõ diuidit̃ iste liber. Solutio in duos tractatus. In quoꝝ primo determiatur de obuiatione. ⁊ in secũdo de exercitatõne. Prim⁹ tractatus subdiuidit̃ in duo capitula in quorum primo ph̄us docet ⁊ instruit oꝑponentem. In secũdo respondentem Primũ capitulũ habet q̃tuor partes principales. In p̃ina ponit ph̄s cõtinuatõnem ⁊ ordinẽ dicendoꝝ sed q² de hoc iam dictũ est ideo.

Querit̃ Cõseq̃nter circa scd̕am ptẽ capituli. Quot sũt act⁹ oppõnẽtis dyalectici obuiãtis Sol̕o ꝙ tres. Prim⁹ est interrogare ⁊ apud se in mẽte p̄figere ꝯclusionẽ intentã ⁊ inuenire locũ dialecticũ vñ trahat argumẽtatõem ad ꝓpositũ. Secũdus act⁹ ẽ formare interrogatõnes ꝓponendas apud se tali forma ⁊ ordine q̇b⁹ magis putat eẽ ꝯcessibiles a rñdenti. Tercius ẽ sic inuenta ⁊ ordinata rñdenti in forma argumentatõnis ꝓponere.

☞ Querit̃. Circa terciã ptẽ capituli quõ i istis actib⁹ ꝯpat̃ dyalectic⁹ demõstratori. Sol̕o ꝙ q̊ ad p̃mũ actũ sil̕is ẽ dyalectic⁹ demõstratori quia vterq̃ ꝯcl̕oem intentã ⁊ mediũ inuẽtũ ꝯsiderat apud seip̄m Sed in alijs drñt. q² dyalecticũ oportꝫ ordinare ⁊ interrogare. q² op⁹ dyalectici ẽ ad alterũ sꝫ demõstratorẽ apud seipꝫ ꝯsiderãtẽ nõ oportꝫ iterrogare i illa an sint vera ⁊ nota ꝑ q̄ ip̄e syllogisat q² demõstrator nõ ꝓponit talia vt preuideat q̇d ex eis seq̇ debeat sꝫ forte festinanter infert ꝯclusionẽ q² ꝓcedit ex ꝓpõnibus maxime notis ⁊ necessarijs aut ex his que valde ꝓpinque sunt maxime ⁊ per se notis.

Querit̃ Utrũ de oĩb⁹ illis trib⁹ actib⁹ dyalectici oꝑponẽtis sit h̄ determinãdũ i hoc libro Ad hoc dr̃ ph̄s ꝙ nõ. q² de locis a q̇b⁹ oportet trahere argumẽta ad ꝯclusionẽ intẽtã ⁊ ꝓpositã satis determinatũ ẽ in sex libris p̄cedentib⁹. Et g̊ solũ hic restat determiandũ de ordine ⁊ interrogatõne quõ scꝫ ꝓpõnes sunt ordinãde ⁊ in forma interrogatõnis dyalectice rñdenti ꝓponende.

☞ Qr̃. circa q̃rtã ptẽ capl̕i ꝯñr Quotuplices sũt ꝓpões i disputatõe dyalectica. So° ꝙ duplices. q̄dã sũt nccie. ⁊ q̄dã p̄ternccie. Propões necessarie dicũtur ꝑ q̄s fit syllogism⁹. Et sũt due scꝫ maior ⁊ mior. Et dicũt̃ ꝓpterea nccie q² nccio concurrũt ad ꝯstitutõnem syllogismi tanq̃ premisse syllogismi. Sed ꝓpositiones preternecessarie dicũtur sine q̇bus põt inferre

cõclusio sed sumũtur tamẽ ab opponente ꝑpt aliquã vtilitatẽ vt .s.cõcedã tur sibi ꝓpõnes necessarie quia enĩ ꝓpõnes ex quibꝫ fit syllogismus dyalecticus sunt solũ ꝓbabiles ideo nõ est necessariũ eas cõcedere. ꝛ ergo vt cõcedanť a respondente opponens vtitur p̃ternecessarijs ꝓpõnibꝫ.

Ar̃ Dyalecticus ꝓcedit solũ ex ꝓbabilibꝫ vt iam dictũ est. g̃ non vtiť aliquibꝫ ꝓpõnibꝫ necessarijs Solutio dupliciter pñt ꝓpõnes dici necessarie. Uno mõ q2 necesse est ita esse sicut ipe significant ꝓpter habitudinẽ p̃dicati ad subiectũ ꝛ hoc mõ nõ vtitur dyalecticus ꝓpõnibꝫ necessarijs sed solũ demonstrator. Alio° dicũtur necessarie quia necessario req̄runť ad cõstitutõnẽ syllogismi. ꝛ hoc modo dyalectic⁹ vtitur necessarijs ꝓpõnibus scꝫ maiore ꝛ minore sine q̇bus nõ p̃t cõstitui syllogismus.

Qr̃ q̄t sunt ꝓpositiones p̃tnccie. So° ꝙ q̄tuor.s.

- Inductiue q̄ valent ad ꝓbandũ vľe
- Ampliatiue q̄ valent ad ampliãdũ ꝓpositũ
- Celatiue q̄ valẽt ad occultãdũ conclusionẽ principaliter intentam.
- Explanatiue q̄ valent ad manifestandum propositum.

Sufficientia est ista quia istis ꝓpositionibus preternecessarijs vtitur opponens seu obuiator dyalecticus ꝯtra respondentẽ. Sed rñdens dyalecticus vel est cautus vel ignorans. Si est cautus tunc non potest vinci nisi ꝑ cautelam ꝑturbantẽ eius ingeniũ sꝫ hoc p̃t fieri dupliciter vel occultando p̃ncipale ꝓpositũ qđ opponẽs intẽdit ꝯcludere. ꝛ sic sũt ꝓpõnes celatiue. vľ extendendo ꝓpositũ ꝛ sic sunt ampliatiue. Si vero rñdens est ignorãs h̄ est dupliciter vel ignorat ꝓpositũ in ꝑticulari. ꝛ sic sunt inductiue. vel in vľi et sic sunt explanatiue.

Ar̃ Propositõnes inductiue sũt nccie g̃ male dr̃ ꝙ sũt p̃ternccie. Añs cedens ꝓbať. q2 inductio ẽ spẽs argumẽtatõis ꝛ ad illã necessario req̄rũť ꝓpõnes ĩductiue. So° lꝫ ꝓpõnes inductiue sint nccie ad oñdendũ p̃ncipale ꝓpositũ ꝑ inductõnem tñ sũt p̃ternccie qñ sumũť ad ꝓbandũ aliquã ꝓpõnẽ in syllogismo assumptã scꝫ maiorẽ vel minorẽ.

☞ Ar̃. Celare ꝓpositũ spectat ad sophistã. g̃ dyalectic⁹ nõ dꝫ vti celatiuis ꝓpõnibꝫ. So° ꝙ aliter sophista celat ꝓpositũ ꝛ aliter dyalectic⁹. q2 sophista facit hoc ad redarguendũ rñdentẽ ꝛ ꝓpter vanã gl̃iam. Sꝫ dyalecticus ad inquirendũ veritatem ꝛ retinendũ ꝓteruũ rñdentẽ infra limites disputationis ne vageť extra ꝓpositum.

Queriť Quõ dñt iste ꝓpõnes p̃ternccie ordinari ĩ disputatõne dyalectica Solo de hoc ponit. ꝑ q̄tuor documenta Primũ dať de celatiuis ꝛ ẽ tale. Qꝫ opponẽs nõ stati ĩ p̃ncipio disputatõnis dꝫ ordinare ꝛ assumere ꝓpõnes nccias ex q̇bꝫ fiat syllogism⁹ ad ꝯclõeꝫ p̃ncipaľr intentã sꝫ dꝫ discedere ab illis ꝛ ire ad ꝓpõnes magis vľes ꝛ remotas ĩ q̇bꝫ tñ occulte ꝯtineanť ille ꝓpõnes q̄s p̃ncipaľr intendit. Ex^m ẽ vt si q̇s vellet sumere ꝙ oĩm ꝯ̄rioꝝ ẽ eadẽ disciplina p̃mo dꝫ sumere ꝙ oĩm oppositoꝝ sit eadẽ disciplina q2 illa ꝯcessa hẽť ec p̃ncipaľ ꝓpõ intẽta ꝯcessa.

¶ Secũdum documentũ datur de inductiuis. ⁊ est istud Si respondens nõ ɔcedat propositionem vniuersalem tũc opponens debet ɔtra eum ordinare propositiones inductiuas ⁊ ex particularibꝫ inferre vniuersale negatum. Exemplum si ista ꝓpositio sit ꝓbanda ꝙ omniũ ɔtrariorum est eadem disciplina. ⁊ respondens non concedat eam. tunc debet opponẽs inducere sic dicẽdo. sani ⁊ egri est eadẽ disciplina. iusti ⁊ iniusti ẽ eadeꝫ disciplina et sic de alijs. ergo omniũ ɔtrarioꝝ est eadẽ disciplina

¶ Terciũ documentum datur de ampliatiuis. ⁊ est tale. ꝙ si opponẽs dyaleticus habet aliquam ꝓpositionem necessariam valde manifestam ita ꝙ statim ex ea appareat quid velit ɔcludere ɔtra respondentem tũc debet ꝓtendere orõnem ⁊ se elongare per alias propositiões ⁊ alia media ex quibus tamen propositum concludi potest. quia per talem elongationem ꝓpositum fit obscurius.

¶ Quartum documentũ datur de explanatiuis. ⁊ est istud. Qñ respondens non potest faciliter ⁊ parate sumere ⁊ intelligere propositiones necessarias. tunc opponens debet ordinare ꝓpositiones explanatiuas explanantes ⁊ manifestantes eas vt respondens eas capiat. Iste igitur in ɔmuni ẽ vsus ꝓpõnum preternecessariarum.

Queritur Quõ docet phus in spẽali modum vtendi istis ꝓpositionibꝫ p̃ter necessarijs Solo. primo docet hoc de celatiuis. secũdo de ampliatiuis. tercio de explanatiuis. ⁊ quarto de inductiuis De celatiuis ponit triplicia documenta. Primo ponit documenta sumpta ex parte sermonis. Secũdo ex parte disputantiũ seu vtentium sermone Tercio ex parte vtriusqꝫ. Ex parte sermonis ponit quadruplicia documenta ſm quadruplicem sermonem .scꝫ syllogisticum. enthimematicum exemplarem ⁊ inductiuum

Queritur Quot documenta ponit ex ꝑte sermonis syllogistici Solo. ꝙ tria. primũ sumitur ex ꝑte ꝑncipioꝝ vnius syllogismi. Scd̃m ex ꝑte ɔclusionis. Et terciũ ex ꝑte pluriũ syllogismoꝝ.

¶ Primũ documentũ est istud. ꝙ ille qui vult celare ꝓpositũ non statim debet ꝓponere premissas ꝑncipales syllogismi quem principaliter intendit sed debet p̃missas illas syllogisare ⁊ non solum premissas illius ꝑncipalis syllogismi. sed etiam premissas illius ꝓsyllogismi. quia per hoc inuoluitur et occultatur respondenti ꝓpositum

¶ Secũdũ documẽtũ est. ꝙ ille qui vult celare ꝓpositum nõ statim in ꝑncipio debet syllogisare ɔclusionem ꝑncipaliter intentam per p̃missas ꝑncipales. sed per remotas ⁊ distantes a ꝓposito. ⁊ sic ex longinquo ⁊ remoto medio debet inferre ɔclusionem. Nam hoc semꝑ obseruandum est ꝙ ille q̃ vult vti celatiuis debet sic ꝓcedere vt post illatõem respõdens querat ꝓpter quid siue ex quo medio sequitur illa ɔclusio. Et hoc fit quãdo ex medio longe distanti infertur ɔclusio nulla mentiõe facta de medio ꝓximo. tunc eñ miratur ⁊ querit quõ illa ɔclusio sic illata sequitur

¶ Terciũ documentũ est ꝙ opponens qui vult celare ꝓpositum ⁊ vult ꝓponere multos syllogismos nõ debet ponere distincte ꝓprias p̃missas cum ꝓpria ɔclusione. sed ꝑmutatim ponere maiorẽ vnius syllogismi cũ maiore

vel minore alterius.qꝛ qñ sic fit tunc latet rñdentē ꝓncipale ꝓpositū.nec ꝑe
esse sibi ita manifestū sicut si distincte ⁊ ordinate ꝓponerent̃ syll'i.

Querit̃ Quot documenta ponit pħs ex parte sermonis enthi
mematici Sol'o ꝙ duo.
¶ Primū datur ꝯparando idem ad se.⁊ est tale.ꝙ ille qui vult celare pro
positū debet definitōem ꝓpositi sumere.⁊ ꝺm illam sumerere ꝓpositionem
vl'em non in abstracto.sed in ꝯcreto. Et ratio est.quia quādo definitio su⸗
mitur in ꝯcreto tūc respondentes quādoqꝫ paralogisant seipsos.qꝛ facilꝰ
ꝯcedunt eam ⁊ non putant se vniuersaliter ꝯcedere sicut putarent si defi⸗
nitio daret̃ in abstracto.qꝛ potest credi ꝙ rōne subiecti in est ꝙ ita definiat̃
Exemplum est.vt si oporteat sumere ꝙ qui irascitur appetit penam infer
re ꝓpter apparentem examinatiōem siue exuberationem illatam.sumat̃ aūt
qm̄ ira est appetitus pene ꝓpter apparentez examinatōem vl'iter.quod ad
ꝓpositum non fuisset acceptū.tūc manifestū est qm̄ hoc sumpto in principa
li ⁊ abstracto habebimus vl'iter quod intendebamus a principio.quia seq
tur vl'iter ꝙ omnis iratus appetit penam inferre ꝓpter apparentem exami
natiōem. Et ergo videmus per oppositum ꝙ respondentes sepe obsistūt
opponentibꝫ qui primo ꝓponūt definitiōes in ipsis ꝯcretis.quia magis pa
ratam habent instantiam in ipsis cōcretis qꝫ in abstractis. Sicut patet.si
ista vniuersalis ꝓponatur ꝙ omnis iratus appetit penam inferre potest sta
tim dari instantia.quia parentibꝫ irascimur.⁊ tamē eis non appetimus pe
nam.et ergo oportet ꝑmo ꝓponere in concreto particulariter ⁊ postea eun
do ad abstractum definitōem vniuersalem accipere ⁊ per illam cōcludere
quod particulariter fuit ꝓpositum. Addit tamen pħus ꝙ fortassis nō ali⸗
cui videt̃ ꝙ illa instantia nō est vera.qꝛ parentibꝫ appetimus penam.qꝛ ap
petimus eis cōtristari ⁊ penitere. ⁊ illa videtur sufficiens pena. Sed dt̄ ꝙ
qꝫuis hoc fortasse verum sit tñ instantia habet aliquid verisimile.ꝑ tanto
quia iratus non appetit parentibꝫ penā exteriorez.⁊ hoc sufficit ad hoc vt
documentū sit verisimile.et respondens videat̃ nō irrōnabiliter negare ꝓ
positū.cū paratā habeat instantiā illā saltem apparentem

¶ Secūdum documentum sumitur ꝯparando diuersuz ad diuersuz. Et
continet duo sub se. Primū sumitur ꝯparādo disparatum disparato ⁊ est
tale. Qꝫ si aliquis velit celare ꝓpositum et velit sumere aliquam propositi⸗
onem debet ipsam ꝓponere non tanqꝫ ipsam velit gratia suipsius.sed gra⸗
tia alterius.quasi scꝫ extranee se haberet ad ꝓpositum. Et ratio istius est.qꝛ
respondentes non faciliter negant ea que non videntur pertinere ad ꝓpo⸗
situm.sed illa que putant valere ad propositum illa negant. Secūdum su
mitur ꝯparando oppositum opposito.⁊ est ꝙ volēs celare ꝓpositū nō debꝫ
statim ipsum ꝓponere sub ꝓpria forma.sed sub forma sui oppositi.qꝛ qñ op
ponens hoc facit tunc dubium est respondenti quid est hoc qd̄ valet ad ꝓ
positum.⁊ sic facilius propositum ꝯcedit.

Querit̃ Quō docet pħs vti celatiuis ex parte sermonis exem
plaris Sol'o.ponit tale documentum.ꝙ volens cela⸗
re propositum non debet ipsum statim ꝓponere sub ꝓpria forma.sed in suo

simili. quia in simili magis latet vniuersale. vt si velimus ꝯcludere ꝙ contrarioꝝ sit eadem disciplina ꝓponemus hoc nō in se sed in simili. dicēdo putasne ꝙ ꝯtrarioꝝ est idem sensus. qꝛ ꝯtrarioꝝ est eadē disciplina

Querit Quō docet hoc idem ex parte sermonis inductiui. Solō ponit tale documentū. ꝙ si aliquis per inductionem velit celare propositum tunc debet sibi ipsi facere instantiam. Et ratio est. qꝛ tūc respondens nō habet eum suspectū. eo ꝙ videtur sibi ꝙ iuste et sine insidijs arguat

Querit Quomodo docet vti celatiuis ex parte disputantium seu vtentiū sermone Solō. ad hoc ponit philosophꝰ quatuor documenta.

¶ Primum est. ꝙ quando opponens vult celare propositum ꝛ ꝙ respondens sibi aliquid concedat debet dicere ꝙ hoc consuetum est ꝯmuniter cōcedi ab omnibus. Nam respondentes ille pigrescūt ꝛ nō audent bene pre verecūdia negare ea que consueuerunt communiter concedi si non habent instanciam

¶ Secūdum documentum est. ꝙ quando opponens vult ꝙ respondens concedat sibi aliquod vtile ad ꝓpositū tunc non debet properare neca gitare respondentem. quia respondentes citius instant cōtra ꝓperantes. qꝛ timent decipi. ꝛ sic audacter negant

¶ Tercium documentum est. ꝙ opponens non debet respondenti in ꝓpria forma ꝓponere hoc quod intendit. sed in parabola. parabola autē ꝑm ꝙ hic sumitur est collatio diuersarum rerum in aliquo in quo habent adinuicem ꝓportionis similitudinem.

¶ Quartum documentum est. ꝙ opponens non debet in ꝑncipio proponere suum intentum sed in vltimo debet interrogare suū ꝓpositum. Ratio est. qꝛ respondentes in ꝑncipio maxime negāt interrogata ꝛ ꝓposita. Sed tamen dicit philosophus ꝙ istud nō est faciendū ꝯtra quoslibet respondētes. sed solum contra mediocres. Naꝫ ꝯtra graues ꝛ rudes opposito modo faciendum est. quia rudes in principio maxime concedūt. ne ruditas eorum appareat. In fine autem qn̄ vident ꝯtra se aliqua ꝯcludi tunc omnia negant Similiter etiā ꝯtra rudes subtiles debemꝰ in ꝑncipio ꝓponere ea que volumus ꝑncipaliter ꝯcludere. qꝛ illi ꝯfidentes ingenio faciliter ꝯcedūt in ꝑncipio ꝛ putāt ꝙ nihil debeāt pati ex ꝯcessis. sed in fine quādo vident aliqua ꝯcludi ꝯtra se tūc oīa negāt.

Querit Quomodo docet phus vti celatiuis ex parte vtriusqꝫ simul. scꝫ tam ex parte sermonis q̄ȝ ex parte vtentiuꝫ sermone Solō. ponit tale documentum. ꝙ ille qui vult celare propositum debet prolongare argumentationē et multa interponere que nihil sunt vtilia ad propositum. quia quando sic sunt plura tunc pluralitate ꝯfunditur respondens ꝛ dubitat in quo illorum lateat falsitas sicut in causa. quando eīn aliqua ꝓponūtur in abscondito ꝯcedūtur a respondentibꝫ que si ꝓponerentur aperte non ꝯcederentur

Querit̃ Q̃uo vtendum est ampliatiuis ꝓpositionibꝫ. Solo ad ampliandũ ꝓpositum vtile est vti inductione ꝛ diuisione. Quid aũt sit inductio dictum est superius ꝑmo huius. De diuisione aũt ponit phs duo exẽpla Primum est. ꝙ vna disciplina est melioꝛ alia. aut qꝛ certioꝛ est in demonstrando. aut qꝛ melioꝛis ꝛ dignioꝛis subiecti. Secũdum exemplũ est ꝙ sciaꝝ alie sunt speculatiue. alie sunt practice. alie sunt poetice. tales eñ diuisiones ꝛ etiã inductões nõ sunt necessarie dicit phus ad ↄcludendũ ꝓpositum. qꝛ nõ sunt de ingredientibꝫ syllogismũ sed vtiles sunt ad ampliandũ ꝛ ad oꝛnatũ ꝓpositi.

Querit̃ Q̃uo vtendũ est explanatiuis Solo aresto. ꝙ ad explanatõem debemus vti exemplis ꝛ ꝛ parabolis. Exẽplis eñ debemus vti. quia lucidissimũ genus dicendi est exemplaris subiũctio. vt dicit varro. Et parabolis etiã. qꝛ parabole sunt similitudinariȷ̃ sermones in diuersis rebꝫ diuersa ↄferentes. Et dt phus ꝙ exempla talia debent esse manifesta qualia ↄsueuit ponere Homerus. ꝛ nõ debent esse obscura qualia cherulus ponere ↄsueuit

Querit̃ Q̃uo vtendum est inductiuis ꝓpõnibꝫ Solo phi ꝙ inductione vtendũ est cõtra plures. i. rudes. sed syllogismo ↄtra paucos. id est ingeniosos ꝛ subtiles. quia tales sunt de numero paucoꝝ. Et rõ patuit ꝑus. qꝛ inductio ad sensum est planioꝛ. sed syllogismus est ad ↄtradicendũ violentioꝛ

Querit̃ Circa hoc qñ est facile inducere ꝛ qñ nõ Solo phi ꝙ qñ est vnũ nomẽ cõe vniuocũ ad qd respiciunt oĩa singularia ẜm vnã ꝛ eandẽ rõnem tũc est facile inducere. sed in alijs in quibꝫ nõ est vnũ nomen cõe vniuocũ impositũ ibi est difficile. qꝛ difficile est distinguere quali mõ singularia inducenda respiciũt hoc ↄmune equocum vel analogũ. et ꝓpter hoc opponens ꝛ respondens plerũqꝫ altercant̃ adinuicem. qꝛ vnꝰ dt esse siĺia q̃ nõ sũt siĺia. ꝛ aliꝰ nõ eẽ siĺia que tñ sunt similia. Sed dat Aresto ad hoc remediũ. ꝛ dicit. ꝙ vt facilis fiat in talibꝫ inductio ꝛ tollat̃ altercatio. fingendum est nomen. qꝛ noĩe ficto ꝛ imposito tollitur opponenti ꝛ respondenti materia calũniandi

Querit̃ Quando ↄtra inductõem ↄtingit dare instantiaꝫ Solo phi. qñ opponẽs facit inductõem ꝛ respõdens negat vl̃e qd induciẗ. tũc opponens debet petere instantiã a respondente. Sꝫ si opponens non fecerit inductõem in pluribꝫ singularibꝫ tũc nõ debet petere instantiam. quia opoꝛꝫ ꝑus inductionem ꝑficere ꝛ postea instantiam ferre vel petere.

Querit̃ Q̃uo ↄtra inductõem debet dari instantia Solo. ꝑmo dt phs instantia dꝫ dari in alio a ꝓposito. ꝛ nõ in illo qd ꝓponitur. nisi foꝛte hoc esset vnicũ solum. Secũdo dicit ꝙ instantia nõ debet dari in equiuoco. Exemplũ est. vt si opponens diceret istam vl̃em ꝙ nullus habet nisi pedem suũ vel coloꝛem suũ. et respondens instaret ꝛ diceret ꝙ coquus habet pedeꝫ nõ suũ. qꝛ habet pedem galline in coquina. ꝛ pic-

toꝛ habet coloꝛem nō suū talis instantia nō valeret. vñ opoꝛʒ opponētem in talibꝫ instantiā resecare ꝑ distinctōeʒ qꝛ aliter hʒ aliq̄s rem possessaʒ ⁊ aliter ꝑteʒ integralem suam.

Queritur Quō debet instantia lata in vniuoco resecari ab opponente. Solō qñ rñdens dat instantiā in vniuoco tūc opponens debet auferre illud in quo instat rñdens ⁊ illo ablato debet reliquū inferre vl'r. Et ponit phs duo exempla. Primū est si opponens pro poneret istā vlem. Oīs qui amittit sciam obliuiscit̄ eam. Et rñdēs daret instantiā ꝙ re coꝛrupta aliquis amittit sciam tamē non obliuiscit̄ eam Tunc opponens debet illā instantiā auferre ⁊ dicere. Sic oīs qui amittit sciam re nō coꝛrupta obliuiscit̄ eam. Secūdū exemplū est Si opponens dicat omni maioꝛi bono maius malū opponit̄. Et rñdens det instantiā de euechia q̄ est magis bonū q̄ʒ sanitas ⁊ tamen sibi opponit̄ cathesia est minus malū q̄ʒ egritudo. Tunc opponēs debet auferre illā instantiā ⁊ dicere sic vl'r ꝙ oī maioꝛi bono maius malū opponit̄ nisi vnū inferat aliud sicut totū suā partem. Et non solū debet opponens instantiā sic resecare qñ est manifesta ⁊ lata sed etiā qñ est occulta si eam preuideat.

Queritur In quibꝫ ꝓpositionibꝫ instantia habet locum. Solō i illis que partim sunt vere ⁊ partim false in illis eīn qñ illud qđ est falsum aufert̄ tunc opoꝛtet reliquū ꝯcedere. vñ qñ opponēs facit inductōnē in pluribꝫ singularibꝫ ⁊ rñdens non fert instantiā tunc opoꝛtet eum concedere illud vniuersale quod ꝓponit̄ tanq̄ꝫ dyalecticū ⁊ ꝓbabile quia ꝓpositio dyalectica est cōtra quā in pluribꝫ sic se habentem nō est dare instantiam.

Queritur Utrū dyalecticus etiam debeat vti ꝓpositōnibꝫ necessarijs. Solō ꝓpositōnes dicūtur dupliciter necessarie scʒ necessitate ꝯsequētis ⁊ necessitate ꝯñe. Jam dōm est ꝙ dyalecticus nō debet vti ꝓpositōnibus necessarijs necessitate ꝯsequētis quia hoc spectat ad demonstratoꝛem sed ꝓpositionibus necessarijs necessitate ꝯsequentie q̄ quidē necessitas consistit in illatione necessaria conclusionis ex premissis. Et ille sunt duplices. quedam sunt syllogistice. quedam vero inductiue. qꝛ vt dictū fuit in primo libꝛo due tm̄ sunt species ratōcinatōnis dyalectice Et ꝑmittit phs in textu vnā dr̄am inter demonstrantē ⁊ dyalectice disputantem dicens ꝙ nihil refert demonstranti quo ad ꝓbatōem ꝓpositi sui vtrum syllogiset ostensiue vel ꝑ impossibile. Sed disputans dyalectice debet syllogisare ostensiue ⁊ nō ad impossibile. Et rō illius est quia in syllogismo ad impossibile fit deductio ad aliqđ manifeste falsum ⁊ impossibile sed in ꝓbabilibꝫ non est manifestum falsum vel impossibile quia contingit aliquando falsum esse ꝓbabile sicut verum. Cum ergo dyalecticus ꝓcedit ex ꝓbabilibus sequit̄ ꝙ disputans dyalectice non debet vti syllogismo ad impossibile sed tm̄ ostensiuo. Jn signum cuius nos videmus ꝙ nisi valde manifestum sit falsum ad quod deducitur syllogisando per impossibile respondentes dicunt illud non esse impossibile qđ ꝑ impossibili cōclusum est ⁊ sic opponēs dyalecticus nō ꝯsequitur intentū suum

Querit̃ Quis est modus interrogandi seu ꝓponẽdi ꝓpositõnes inductiuas. Solõ phi ꝙ volens interrogare seu ꝓponere ꝓpõnes inductiuas in forma argumẽtatõis debet ponere ꝓpõnes tales que vt in pluribꝫ habent veritatẽ ita ꝙ nõ habeãt instantiã vel si habeant ꝙ illa nõ statim appareat in superficie. Et rõ istius est qꝛ qñ rñdentes audiunt ꝓpõnem vl̃em ⁊ non possunt videre in quibus non sit ita concedunt eam.

Querit̃ De modo interrogandi ↄclusiones vtꝝ opponẽs debꝫ interrogare ↄclusionẽ intentam sub intentõne cõclusionis. Solõ ꝙ non hoc est opponens postꝗ̃ syllogisauit cõclusionẽ non debet interrogare. An sit conclusa vel non. Et rõ illius est quia si opponẽs interrogat vtrũ cõclusio sua sequat̃ vel non. Et rñdens dicat sibi ꝙ non tunc non videbit̃ opponens argumentari nec facere syllogismũ. Et ergo non est interroganda conclusio sub intentõne conclusionis vtrũ scꝫ conclusa sit. sed accipienda est tanꝗ̃ conclusa.

Querit̃ Utrũ oĩs ꝓpositio vl̃is sit dyalectica. Solutio phĩ ꝙ non. Exemplũ est vt cũ querit̃ quid est hõ. Aut quot modis dicit̃ bonũ talis ꝓpositio vel interrogatio non est dyalectica. Et rõ est qꝛ ꝓpositio dyalectica est ad quã cõtingit rñdere sic vel non sic sub disiũctione. Sed ad predictas ꝓpõnes non potest responderi sic vel non sic sub disiunctõe sed sic tantũ quia sunt necessarie ⁊ g̃ non sunt dyalectice. vñ tales ꝓpositõnes sunt transformande vt accipiant̃ sub forma interrogatõnis vtriusqꝫ partis ↄtradictõnis vt dicat̃ sic putas ne bonũ diuidat̃ in bonuꝫ honestum vtile ⁊ delectabile vel non. quia qñ taliter ꝓponit̃ interrogatio faciliter rñdetur ex ꝓbabilibꝫ ⁊ dyalecticis affirmatiue vel negatiue.

Querit̃ Quod est illud peccatũ circa modum interrogandi propositiones a quo debet cauere dyalecticus. Solõ. ꝙ opponens non debet eandem ꝓpõnem sepius interrogare. Quia si opponens sepius interrogat ⁊ respondens ad illa respondeat tunc vel multas ꝓpositõnes interrogat vel easdem. Si easdem tunc opponens inuenat̃. id est stulticiã hoĩm imitat̃ qui non capiunt qḋ eis responsum est sed idem sepius repetunt. Si vero interrogat multas ita ꝙ plurimas faciat interrogatõnes tunc non facit syllogismũ. quia ex paucis fit omnis syllogismus scꝫ solum ex duabꝫ premissis. Et si opponens non habet syllogsmũ ⁊ respõdens sibi hoc dicat ꝙ scꝫ non habet syllogismũ. Tunc opponens non põt aliud facere ꝗ̃ eum increpet putans se habere syllogismũ vel recedat a ꝓposito.

Querit̃ Que ꝓpositiones sunt difficiles ad ꝓbandum. Solutio ꝓpositiones difficiles ad ꝓbandum sunt prima p̃ncipia ⁊ vltime conclusiones. Primũ ꝓbatur sic quia quecunqꝫ definitione indigent ad sui ꝓbationem difficilia sunt ad ꝓbandum. sed prima principia sunt hmõi. ergo. Maior patet ex fine sexti libri ⁊ etiam septimi vt dictum est ꝙ definitio est difficilis ꝓbatõis ⁊ rñdentes non facile acquiescũt definitõnibus datis qꝛ multa dici possunt cõtra definitões. Minor ꝓbat̃

quia prima principia demonstratōne vel syllogismo ꝓbari non possunt cū nō habeant aliqua priora. ergo solū definitōne suoꝝ termioꝝ cognoscūtur.

Secūdū etiā scz ꝙ vltime conclusiones difficiliter sciūtur ostenditur sic. quia postrema nō sciunt nisi resoluātur cōtinue ꝓgrediendo in ipa prima principia ꝑ omnia media quia si hoc nō fiat petitur principiū ⁊ fit argumētatio sophistica. Cum ergo hoc sit difficile sequit ꝙ difficile etiam sit ꝓbare vltimas cōclusiones.

¶ Sed tunc querit de medijs vtrū illa sint facilis ꝓbationis Solo phi ꝙ illa media que sunt pmis pncipijs ꝓpinqua etiam sunt difficilis probatōnis. Et rō illius est. quia illud est difficulter ꝓbabile ꝙ non habz plura media per que possit ꝓbari. sed sic est de medijs que sunt ꝓpinqua primis quia inter illa ⁊ principia sunt pauca media ꝑ que possent ꝓbari. ergo ⁊c̄

Querit Ex quo dictū est ꝙ definitōnes ꝑ quas ꝓbant pma pncipia sunt difficiles ad argumentandū vtrū oēs definitiones sunt eque difficiles ad argumentandū. Solutio phi ꝙ non eque difficulter sunt argumentabiles. id est non eque difficulter per eas pōt argumentari. Quia quedam sunt multū difficiles ⁊ magis alijs sicut sunt ille que dantur ꝑ nomia obscura siue illa nomia dicant vniuoce siue multipliciter ⁊ equiuoce. Et etiam ille de quibus est dubiū vtrū principaliter siue ꝑ translatōnem dicantur de definito. Tales eīn definitōnes quia incerte sunt non habent argumenta quibus terminētur eo ꝙ ꝑ nullum incertuz argumentari potest cum argumentatio sit rō rei dubie faciens fidem

Querit Quot modis ꝓpositio que sumitur ad ꝓbandū alterā habet difficultatem. Solo quatuor modis. Primo modo quia indiget definitōne quo ad principia. Scdo modo qr in ea aliqd dicit multipliciter siue ꝺm translatōnem. Tercio modo quia non longe distat a principijs quia tunc habz pauca media Quarto modo quia nobis ignotū est ꝺm quē istoꝝ triū ꝑdictoꝝ modoꝝ se tenet illud qd facit difficultatem hoc est vtrū egeat definitōne vel dicat multipliciter vel sit ꝓpinquū pmis pncipijs. Quia si modus ē nimis manifestus tunc clarum est ꝙ oportebit ipm definire si est principiū. aut diuidere seu distinguere si ē multiplex vel ꝺm translatōnem dictū. Aut medias ꝓpositiones inuenire si est ꝓpinquū pmis principijs. quia principia notificant definitōne multiplicia distinctōe. ⁊ ꝓpinqua principijs discursu Et ponit Aresto. in textu vnū notabile dicens ꝙ quedam ꝓpōnes sunt difficiles ad ꝓbandū non assignata definitōe. Sz assignata ⁊ habita definitōe faciles sūt ad argumētandū. Et ponit de hoc phs duo exēpla. Primū ē vt difficile ē scire vtrum tm̄ vni sit vni cōtrariū vel plura. Sed diffinitis contrarijs scz ꝙ contraria sunt que sub eodem genere maxime distant tunc facile est hoc videre. Nam cum cōtraria maxime distent ⁊ quod per supabundantiam dicitur tm̄ vni conuenit sequitur ꝙ vnū nō potest nisi vni esse contrariū. Et eodē modo est in alijs dicit Aresto. que definitōne indigent. Aliud exemplum est mathematicū videat si placet ad longum in cōmento.

Querit Quid est anxioma. Solō anxioma est ꝓpositio assumpta ad ꝓbandā alteram que difficilior est ad ꝓbandum ꝙ̄ illa ad cuius ꝓbatōnem assumitur vult em̄ phs ꝙ compando ꝓpositōnes ad conclusiones qn̄ꝗ est maior labor ad ꝓbandū ꝓpositōnē assumptam ad ꝓbandū conclusionē ꝙ̄ ad conclusionē ꝑncipaliter intentā et talis ꝓpositio vocatur anxioma grece

Querit Circa hoc an talia anxiomata debeant ꝓbari vel supponi Ad istius dubitatōnis partē vtrāꝗ arguit phus in textu. Primo ꝙ non debeat ꝓbari. Et hoc tali rōne. quia anxiomata illa indigent maiori ꝓbatōne ꝙ̄ principale ꝓpositum, ergo non debent ꝓbari. quia tunc oporteret maiorē fieri laborem circa ipsum ꝙ̄ circa principale ꝓpositum. Secūdo ꝙ non debeat supponi etiam sic ꝓbat quia si respōdens supponeret ip̄m tanꝗ per se notum tunc r̄ndens crederet ex minus credibilibus et assentiret alicui cōclusioni ex min⁹ notis ꝙ̄ est ip̄a conclusio qd̄ ē ꝯtra naturam argumēti. quia argumētū vt dicit Boetius est rō rei dubie faciens fidem. Soluendo istam dubitatōnem dicit phus ꝙ aliqn̄ anxioma est supponendū. Aliqn̄ aūt nō ſm diuersas disputatōnes. Nam in disputatōne disciplinali seu inquisitiua eiusdem apud seip̄m non est supponendum anxioma sed exigenda est ꝓbatio sed in disputatōe exercitatiua et obuiatiua ponendū est ꝙ̄uis nō sit per se notius dūmodo tamē appareat esse verū et non habeat prima facie instantiam. Patet ergo ꝙ non equaliter discenti et obuianti ponendum est anxioma. Et ita epilogando patet ex dictis quō oportet opponentem dyalecticū interrogare et ordinare ꝓpōnes preternecessarias et necessarias in disputatōne dyalectica.

Capitulū secundū

De responsione aūt ad primū determinandū qd̄ est opus

In hoc secundo capitulo phus postꝙ̄ instruxit opponentem dyalecticum quo ad obuiatōnem. Hic consequenter instruit respondentem quomodo scilicet debet defendere suam positionem obuiando opponenti ita ꝙ non cogatur concedere aliquod inconueniens. Et diuiditur in duas partes. In prima ostendit quomodo respondendū est responsione recta et simpliciter. In secunda quomodo solutōe ſm quid. Prima subdiuiditur in duas. quia primo docet respondentem soluere penes diuersitatem positionis. secūdo penes diuersitatem interrogatoꝝ.

Querit Quid est opus bn̄ opponentis et respondentis dyalectici. Solutio opus bene opponentis est taliter inducere suam positionem vt faciat respondentem improbabilissima dicere q̄ ꝓpter suam positōnem videntur necessario sequi. Et dicitur notanter improbabilissima quia debent esse improbabiliora ꝙ̄ illa que ex positōne improbabili videnł necessario sequi. Sz op⁹ bene r̄ndentis ē ita obuiare opponēti ꝙ non videał ꝓpt suā r̄nsionē sequi aliqd̄ impossibile vel īopinabile

Sꝫ si q̇d taliũ seq̄tur videaꝛ seq̄ ꝓpter positõnẽ ĩprobabilẽ quã vult susti-nere ipe rñs. Et ita videꝛ ex his duobꝫ opibꝫ ꝙ nõ ẽ incõueniens rñdentez aliq̃n ponere positõnẽ improbabilẽ ꝛ falsam dũmodo tamẽ eam sic sustine at ꝙ non concedat illi repugnantia.

Queriꝛ. Quot sũt pctã rñdentis dyalectici Soľo ꝙ duo. Primũ est ponere qđ nõ optet.i.ponere aliq̇d in positõe sua ex q̊ posito seq̄tur aliqđ incõueniẽs. Scđm ẽ positũ nõ seruare hoc ẽ defen-dere ƀm modũ artis dyalectice.modus aũt ille ẽ vt ꝯcedat illa q̃ ad positõ nẽ suã sequũꝛ ꝛ negat illa q̃ sibi repugnãt.

Queriꝛ. Quõ ꝓbat pħs ꝙ necessariũ sit tradere istã artẽ de mo-do rñdendi. Soľo ꝓbat in effectu tali rõne qꝛ mod⁹ rñdendi est diuersus in diuersis disputatõibꝫ.ergo optet hic de eo aliquã artẽ tradere. Añs ꝓbat pħs qꝛ nõ eedem ꝯsideratõnes sunt obseruande docentibꝫ id ẽ doctrinaliter disputantibꝫ ꝛ discentibꝫ id ẽ inq̄sitiuis q̇ inquirũt de veritate cõclusionis ꝛ collucrantibꝫ hoc ẽ ad obuiatõem vel sophi-stice disputantibꝫ inq̄ꝫtũ dyalecticus obuians aliq̃n induit habitũ sophi-ste p̄cipue in cautelis neqꝫ etiã exercitantibꝫ hoc est illis qui se inuicẽ exercẽt vt promptiores fiãt. Sꝫ in oĩbus istis optet rñdentes hr̃e diuersas cõside ratõnes qđ sic patꝫ q̇a discenti.i.inq̄sitiue disputanti sp̄ ponẽda ꝛ cõceden da sunt illa que videnꝛ esse vera qꝛ alias nõ adiuuareꝛ a socio suo scꝫ oppo nente ad finẽ inquisitõnis veritatis.qꝛ nullus discentiũ hoc est opponentiũ qui disputat ꝓ inq̄sitõne veritatis vult dicere vel ꝑsuadere aliqđ falsum. vt in illo stet finaliter Sꝫ collucrãti seu obuiatiue disputãti aliter faciendũ est. Ex q̊ eñ opponẽs ĩ tali disputatõne nõ solũ intẽdit ad positõnẽ dispu tare sꝫ pl⁹ intendit obuiare rñdenti.ḡ optet rñdentẽ ꝯ eum vti cautelis.ita vt nihil ab eo videaꝛ pati in ꝯuentõnibꝫ aũt dyalecticis q̃ nõ fiũt cã collu-ctatõis sꝫ gr̃a exꝑimẽti ꝛ exercitatõis nõdũ ẽ enodatũ seu oñsũ ab aliquo q̇d optebat facere rñdẽtẽ hoc ẽ q̃lia dꝫ ꝯcedere ꝛ q̃lia nõ. Sic ḡ qꝛ de istis nihil determiatũ ẽ ab aliĳs.ḡ optet hic de his artẽ tradere.

Queriꝛ. Quotuplex ẽ positio rñdẽtis dyalectici Soľo ꝙ triplex scꝫ ꝓbabilis ĩprobabilis ꝛ neutra. Positio aũt ꝓbabilis subdiuidiꝛ qꝛ vel ẽ ꝓbabilis simpľr vel alicui scꝫ opponẽti vel rñdenti. Similiꝛ positio ĩprobabilis diuidiꝛ qꝛ q̃dã est ĩprobabilis simpľr q̃dã vero alicui. Et dicit pħs ꝙ nihil refert quõ positio sit ꝓbabilis vel ĩprobabilis qꝛ ẽ idem modus rñdendi ꝯcedendi vel nõ ꝯcedendi qꝛ si positio rñdẽtis fuerit ꝓbabilis ꝯclusio opponẽtis est improbabilis ꝛ econtra qꝛ opponens semꝑ cõcludit oppositũ positõnis rñdentis. Et si positio rñdentis neqꝫ est ꝓbabilis neqꝫ ĩprobabilis tunc cõclusio etiã erit talis.

Ar. Nulla ẽ positio ĩprobabilis rñdẽtis dyalectici ꝓbaꝛ qꝛ q̇ ponit positõez ĩprobabilẽ egrediꝛ limites artis dyalectice. So° ꝙ nõ egrediꝛ limites artis dialectice. qꝛ habit⁹ ꝛ p̄uatio cadũt sub eadẽ scia iã positio ꝓbabilis ꝛ ĩprobabiľ hñt se sicut habit⁹ ꝛ priuatio.

☞ Ar. Nõ ẽ aliq̃ positio neutra. ꝓbaꝛ.qꝛ ꝓbabile ꝛ ĩprobabile oppo-nũtur ꝯdictorie sꝫ inter illa nõ ẽ mediũ. Soľo ꝙ nõ opponũtur ꝯtradic-

torie sed contrarie vel priuatiue.

Querit̃ Quō debet se habere respondens circa positōnē impro-
babilem simpliciter. Solutio phi est ꝙ quādo simpli
citer improbabile est ad qd disputat opponens tunc respondens nō debet
concedere positionē improbabilem neqꝫ illa que videnť improbabilia aut
minus ꝓbabilia conclusione. Et rō illius est .quia omnis qui bene syllogi
sat ille ex ꝓbabilibus ꝛ notioribꝫ ostendit cōclusionem suā vel ꝓpositū.et
ergo qñ opponens adducit improbabilia aut minus ꝓbabilia ꝯclusiōe re-
spondens nō debet illa concedere sed negare qꝛ non bene syllogisat.

Querit̃ Quō rñdens debet se habere circa positōnem ꝓbabilē
simpliciter. Solutō. si positio rñdentis est simpliciter
ꝓbabilis tunc conclusio opponentis est improbabilis vt patuit. ꝛ ergo de
bet respondens concedere omnia que sunt ꝓbabilia ꝛ etiam improbabilia
dūmodo tamen non sunt magis improbabilia conclusione.

Querit̃ Quomodo debet se respondens habere quādo positio
respondentis neqꝫ est ꝓbabilis neqꝫ improbabilis sed
neutra. Solō dicit phus ꝙ tunc etiam debet respondens omnia conce-
dere que sunt probabilia vel etiam improbabilia dūmodo tamen sint ma
gis probabilia conclusione quia sic disputatōnes fiunt probabiliores in p̄
missis ꝗꝫ in conclusione.

Querit̃ Quomodo rñdens debet se habere ad positōnes alicui
et non simpliciter ꝓbabiles vel improbabiles Solu
tio si positio non sit simpliciter ꝓbabilis aut improbabilis sed solum ipsi
respondenti tunc respondens debet solum illa cōcedere que videntur aut
non videnť sibi ꝛ non illa que videnť aut' non videnť simpliciter. Si aūt
positio talis sit probabilis aut improbabilis alteri a respondente cuius ta
men opinionem ipē sustinet tunc debet respicere ad intentōnem illius cuiꝰ
opinionem sustinet ꝛ illa concedere vel negare que concederet vel negaret
ille cuius opinionem ipē sustinet ꝛ de hoc ponit phs exemplū in textu.

Querit̃ Cōseq̄nter quō Aresto. docet rñdere ꝭm diuersitatem
interrogatorū Solō dupl'r. ꝑmo docet hoc q̊ ad in-
terrogatōem. scđo q̊ ad argumētatōnē.

Querit̃ Quō rñdēs dꝫ se hr̃e in rñdendo quo ad interrogatio-
nē Solō distinguēdum est. qꝛ illud qđ interrogať ab
opponente vel ē manifestū vel obscurū. Si ē manifestū hoc ē tripliciter q̄a
vel ē ꝓbabile vel iprobabile vel neutrū. Et qđlibet illoꝝ adhuc contingit
dupliciter. qꝛ vel ē ꝑtinens ad ꝓpositū. vel nō ē ꝑtinēs. iam dōm ē ꝙ si illđ
qđ interrogať ē manifestū ꝛ ē ꝓbabile ꝛ impertinens ad ꝓpositum tunc re
spondens debet ipm̄ concedere cum ista ꝓtestatōne ꝙ dicat ꝙ videť esse ꝓ
babile quia hoc dicēs nihil poterit pati qꝛ nō est ad ꝓpositū. Si aūt illud
qđ interrogať est improbabile ꝛ nō est etiam ad ꝓpositum tūc respondēs
debet illud concedere cum cautela ꝛ dicere ꝗꝫuis concedat ꝙ tamē sibi nō
videť qꝛ hoc faciendo euitat fatuitatem qꝛ al's fatuus videreť ꝯcedendo

improbabile ⁊ qđ ad ꝓpositū non ꝑtinet. Si vero illud qđ interrogaṫ est ꝓbabile ⁊ ꝑtinet ad ꝓpositū tunc rñdens dꝫ cōcedere cū ista ꝓtestatiōe ꝙ videṫ ꝓbabile esse sed valde ꝓpinquū videṫ esse ei qđ in ꝓ̇ncipio est ꝓpositum ⁊ ideo interimiṫ hoc ꝓposito cōcesso id qđ positū est a ꝓ̇ncipio. Si ꝟo illud qđ interrogaṫ ꝑtinet ad ꝓpositum sed est valde improbabile tūc respondens debet dicere ꝙ opponens cōmittit anxioma hoc est difficiliorem assumptōnem ⁊ debet dicere ꝙ valde fatuū est hoc ponere. Si aūt nec probabile sit nec improbabile ⁊ non pertinet etiā ad ꝓpositū tunc debet rñdēs illud cōcedere absq̧ aliqua ꝓtestatōne. Sed si est pertinens ad ꝓpositum ⁊ improbabile tunc concedi debet cum ꝓtestatōne scꝫ ꝙ illo posito interimitur illud quod est in principio positum.

Querit̃ Utrū iste modus respondendi ad interrogatōnē opponentis sit conueniens. Sol'o ꝙ sic Et hoc ꝓbat phs tali rōne. Ille modus respondendi est cōueniens ꝑ quē opponens ꝓsequitur syllogismū ⁊ rñdens nihil videṫ pati. Sed sic est de isto modo predicto. ergo est cōueniens. Minor ꝓbaṫ quia tunc syllogismꝰ fit ex ꝓbabilioribus cōclusione. Illi em̄ qui ex imꝓbabilioribꝫ ꝯclusione conāṫ syllogisare male syllogisant ⁊ talibꝫ etiam non est concedendū hoc qđ interrogant Et sic patet quō est rñdendum quando interrogatio est manifesta.

Querit̃ Quō dꝫ rñdēs facere qñ interrogatū ē obscurū vł multiplex Solutō đt phs ꝙ rñdēs tūc dꝫ dicere opponēti ꝙ manifestet ꝓpositū suū qꝛ cōcessum ē ⁊ licitū rñdenti nō intelligenti dicere ꝙ nō intelligit obscurū. Et si sit aliqđ multiplex ꝓpositum nō debet hoc simpliciter concedere vel negare. Unde infert phs ꝙ qñ ꝓpositum est obscurum tunc rñdens non debet pigritari a principio dicere se non intellige re. Et hoc ideo quia respondentes sepe concedunt aliqđ obscurū qđ non concederent si ꝓponeretur manifeste

Querit̃ Quō debet facere rñdens qñ multiplex est manifestum et in omni sensu verū Solutio phi ꝙ si tale multiplex fuerit in omni sensu verū vel in omni falsum tunc est simpliciter concedendum vel simpliciter negandū. Si vero in aliquo sensu est verum ⁊ in aliq̄ falsum tunc rñdens debet ꝓtestari ꝙ hoc diciṫ multipliciter ⁊ qđ in vno sensu est verū ⁊ in alio falsuꝫ. Et hoc dꝫ facere in ꝓ̇ncipio. qꝛ si faciat posterius ꝑt esse dubiū vtrū illā multiplicitatē ꝑspexerit a ꝓ̇ncipio. Si aūt rñdēs nō ꝓuiderit multiplicitatē ⁊ ꝯcesserit ip̄m ⁊ postea ꝓpter dubiū ortū ex multiplicitate notat ꝙ sit multiplex tūc rñdēs dꝫ obuiare opponenti ⁊ dicere ꝙ nō cōcesserit illud multiplex ad illū sensuꝫ in q̊ ip̄e accipit sꝫ in alio sensu. Si aūt planū est ⁊ simplex qđ interrogando ꝓponiṫ. tūc rñdens dꝫ plane respondere concedendo vel negando simpliciter.

Querit̃ Cōsequēter q̊modo docet phus respondere ad interrogata quo ad argumentatōnem opponentis Solutō docet soluere ad duplices ꝓpositiones in argumentatione scꝫ ad inductiuas ⁊ ad syllogisticas. Et pro illo resumit diuisionem ꝓpositōnū superiꝰ positā q̄ alique necessarie alique dicūṫ preternecessarie.

Querit Quō rñdens debet soluere ꝓpōnes inductiuas. Soᵒ Si opponens intendit facere inductōnē tūc rñdens dꝫ singularia cōcedere dūmodo sint vera ꝛ ꝓbabilia. Et debet tēptare ferre instātiā ꝯtra vl'e ꝑ aliqđ singulare nō prius inductū ab opponēte. qꝛ sine instantia negare aliquā ꝓpōnem vl'em est ꝓteruiri. Et hoc debet cauere respondens ne scꝫ videatur ꝓteruire. Si ergo negat vniuersalem ꝓpōnem inductam ꝛ non affert instantiam clarū est ꝙ ꝓteruit. Et addit ibi ph'us Qꝫ multo magis videt̄ ꝓteruire si non fert instantiā nec etiā habet vnde ꝯtra argumentet̄ ꝛ vnde ꝓbet non esse verū qđ vl'r ꝓpositum est q̄uis tamen hoc non sufficiat vt per hoc excludat seu interimat vl'em ꝓpositōnē vnde ex hoc textu solet allegari. ꝙ ꝯtra arguere non est soluere Et rō illiᵘˢ est quia nos habemus plures rōnes positas a ph'is que cōmuniter sunt contrarie cōmunibus opinionibꝫ ph'oꝝ quas valde difficile est soluere. Sicut sunt ratio zenonis q̄ ꝓbauit ꝙ nihil contingit moueri neqꝫ aliqđ stadium ꝑtransire. Et ergo q̄uis ostenderimus oppositum sue positōnis tū ꝓpter hoc non est omittenda sua positio neqꝫ rō sua. vnde ex iam dictis patet ꝙ ad inductiuas ꝓpositiones respondendū est vel ꝑ ꝯtraargumentatōnem vel per instantiam alias fit proteruia.

¶ Sed tunc querit̄ quomodo est contraargumentandū respōdenti cōtra opponentē. Solutio dicit ph'us ꝙ respondens debet inferre positionem ꝛ definitōnem ad vtilitatem suam. Et ratio est quia per illa eadē respondens debet aduersari opponenti per que opponens nititur interimere ꝓpositum respondentis sed talia sunt positio ꝛ definitio. ergo per talia debet contraargumentari opponenti. Sed tamen inferendo positōnem cauere debet respondens ne inferat positōnem improbabilem.

Querit Quotupliciter positio aliqua dicitur improbabilis. Solutio tripliciter. Uno modo enim illa positio dicitur esse improbabilis ex qua sequuntur inconuenientia sicut si respondēs dicat omnia moueri aut dicat nihil moueri.

Secundo modo positio dicit̄ īprobabilis quia ponit illa que sunt peioris consuetudinis vel vrbanitatis vt ꝙ voluptas sit bonū homīs in vita. Tercio modo quia ponit illa que sunt repugnantia consiliȷs bonoꝝ vt si respondens ponat ꝙ melius est iniuriam facere q̄ꝫ pati. Et ratio quare ab his positionibus improbabilibus debet cauere respondēs est ista ꝺm ph'm quia respondens maxime debet cauere ab odio assistentium. Sed assistentes odiunt respondentem dicentem talia improbabilia quia non putant ꝙ ipse dicat illa disputationis causa sed quia sibi videntur vera et bona.

Querit Quomodo respondens debet respondere ad ꝓpositiones syllogisticas. Solutio dicit phylosophus ꝙ omnes propositiones que syllogisant falsum sunt interimende dummodo per eas falsum concludit̄ ꝙ hoc verū sit. probat tribꝫ rōibꝫ. Pria ē qꝛ nō sꝑ soluit falsam ꝯclusionem syllogisatā q̄ interimit falsam premissam quis

ↄtingit aliq̄n p̄missam eē falsam ꝛ tñ nō eē cām falsitatꝭ ↄclusionis. Exemplū vt si q̇s dicat ꝙ sedens inq̄ꝝtū sedēs scribit. Et arguat sic Sedens scribit socrates sedet. ergo socrates scribit. ibi nō sufficit negare minorem q̄ est socrates sedet q̄uis sit falsa ſʒ potius dʒ ista interimi ꝙ sedēs inq̄ꝝtū sedens scribit qꝛ nō oīs sedens scribit. ille ergo soluit vere argumētatōēʒ q̄ negat hoc ꝓpter quod seq̄tur falsum. Scḋa rō est. qꝛ sicut est in descriptionibꝫ geometricis figuraꝝ. ita erit in syllogismis Sʒ sic est in geometricis ꝙ nō soluit argumentū nisi interimat illud ꝓpter qḋ seq̄tur falsum. ergo sic etiā erit in dyalecticis. Minor ꝓbat exemplarit. vt si arguat linee ducte ab eodē puncto ad idē punctū sunt equales. ſʒ linea corde ꝛ linea arcus sunt hmōi. ḡ sunt eq̄les q̄uis em̄ ibi interimat maior tñ ꝓpter h̄ argumentum nō soluitur. qꝛ posita maiore vera adhuc seq̄tur inconueniēs qḋ p̄us. vnde minor dʒ interimi ꝛ dʒ dici ꝙ hoc intelligit de lineis rectis ductis ꝑ idē spatiū. Tertia rō est. ꝑ rectā solutōem p̄t ꝑpendi an respondens p̄uideat falsum qḋ accidit in ↄclusione. ſʒ hoc nō p̄t videri nisi interimat illud falsum ꝓpter qḋ seq̄tur falsum in ↄclusione. ḡ illud est sp̄ interimendū in argumētatōibꝫ syllogisticis ꝓpter qḋ seq̄tur falsa ↄclusio.

Queritur Circa scḋam ꝑtem istius capituli. Quotuplex ē solutio ſm q̇d. Dōm ꝙ duplex. scʒ ꝓhibitio ꝛ increpatio. ꝓhibitio dꝛ solutio q̄ ꝓhibet illatōem ↄclusionis. Sʒ increpatio dꝛ q̄ stat cū illatōe ſʒ increpat seu calūniatur ↄclusionē illatam.

Queritur Quot modis ↄtingit ꝓhibere illatōem ↄclusionis. Solutio p̄hi ꝙ quattuor modis Primꝰ modus est q̄n interimit illud ex quo deberet seq̄ ↄclusio. Secūdus modꝰ est q̄n fert instātia ↄtra interrogantē seu opponentē q̄rendo intellectū conclusionis vel q̄rendo aliquā ↄclusionē collateralē. vñ impediat opponens q̄uis respondēs nō soluat interrogatōem. Tertius modus est q̄n fert instātia ↄtra interrogata hoc est ↄtra p̄missas nō ꝓpter falsitatē p̄missaꝝ ſʒ qꝛ p̄misse nō bñ ordinant. Et differt iste modus a p̄mo qꝛ ibi ꝓhibent seu interimunt p̄misse qꝛ false ſʒ h̄ nō qꝛ false ſʒ qꝛ nō bñ ordinate. Quartus modus ꝛ pessimus q̇ maxime affligit opponētes est ad deductōnem tꝑis q̄n scʒ respondēs talibꝫ instat ad q̄ disputare req̄ritur plus tꝑis q̄ꝫ ad disputandū p̄ncipale ꝓpositū. Istis ḡ quattuor modis impedit opponēs ne deueniat ad ↄclusionē intentā. Inter istos tñ modos solum p̄mus modus est recta solutio qꝛ ſm illū interimit hoc ꝓpter qḋ seq̄t falsuꝫ. Alij tres nō sunt solutōes recte sed solum ꝓhibitōnes quedam ꝛ impedimenta inferendi ↄclusionem.

Ar Isti modi soluendi vident ꝑtinere ad sophistā. ḡ dyalecticus nō dʒ eis vti. Soᵒ dyalecticꝰ nō vtit eis in finē deceptōis vel inanis glorie. sed in finem inquisitōnis veritatis ↄtra ꝑteruuꝫ opponentē ne fiat inutilis deductio temporis.

Queritur Quō docet p̄hs soluere ꝑ increpatōem Solō triplr. p̄mo ex ꝑte venientiū oratōne. Scḋo ex parte oratōnis. Et tertio ex parte vtriusq̄ꝫ.

Queritur Quō docet hoc ex pte vtentiū orōe. Solutio po
nit tres modos. Primus est qñ interrogat͛ non
eadē orō q̄ ad ꝓpositū dꝫ interrogari ſm qualitatē p̄ncipalis ꝓpositi qđ in
tēdit. vel nō interrogat͛ in illo sensu in quo est interrogāda Et ibi dt phs
ꝙ respondēs q̄ interrogat͛ sepe est cā ꝙ nō bñ disputat͛ orō seu positio pro-
pterea scꝫ qꝛ ipe ꝓteruiēdo nō ꝯcedit illa ex q̄bꝫ poterat plane disputari
ad ꝓpositū. Exquo em̄ disputatio est opus duoꝝ scꝫ opponētꝭ ꝛ respōdē-
tis nō est in potestate vnius ad debitū finē deducere cōe opus disputatio
nis. Et sic necessariū est qñq꜄ opponentē conari rōnibꝫ ꝯtra hoc qđ dt re-
spondēs ꝛ nō ad positōem. scꝫ qñ respondēs obseruat eū ꝛ obuiando sibi
dt illa q̄ sunt ꝯtraria opponēti ꝛ nō sunt ad inq̄sitōem ꝓpositi. Et p̄cipue
qñ dt talia ꝯtraria ꝛ suadet ea rōe. qꝛ sic illa q̄ exercitatiue fieri deberēt fi-
unt litigatorie ꝛ collucratiue ꝛ nō dyalectice. Veꝝ tñ est dt phus ꝙ qñq꜄
hm̄ōi orōes fiunt ꝓpter gymnasiū. i. luctā ꝛ exꝑimētū qđ respondēs vult
accipere de viribꝫ ipius opponētis ꝛ nō fiūt ꝓpter doctrinā de positōne fa
ciendā. Et addit phs ꝙ ad ꝯpescendā insolentiā talis ꝓterui respōdē
tis opponēs nō dꝫ solū syllogisare veꝝ sed etiā falsum vt falsum ꝯcludat
ꝯtra respondentē. nec etiā ꝑ vera solū dꝫ syllogisare. sed qñq꜄ ꝑ falsa vt scꝫ
ex falsis a respondente ꝯcessis ꝓcedat ꝯtra respōdentē. Et rō est qꝛ ꝯtin
git sepe ꝙ necesse est opponētes interimere aliqđ veꝝ positū a respondente
eo ꝙ ꝑ illud respondēs impedit disputatōem. Et tūc qꝛ veꝝ nō interimit͛
ꝑ veꝝ sꝫ ꝑ falsum opꝫ in syllogismo aliqñ assumere falsa. Etiā nihil ꝓhibꝫ
in ꝓbabilibꝫ aliqñ respondēti magis videri ea q̄ sunt falsa q̄꜄ illa q̄ sunt ve
ra. Et ergo quando ex talibꝫ falsis argumētat͛ opponens magꝭ erit respō
dens suasus vt ꝯpescat͛ q̄꜄ sit adiutus ad doctrinā vel datus. Sic ergo pꝫ
qūō respondēs aliqñ est cā ꝙ nō bñ disputat͛ orō. Aliqñ etiam opponens
illius est cā dt phs qñ scꝫ opponens transfert se ad respondentē litigatorie
et nō dyalectice. Sicut em̄ opꝫ geometram disputare geometrice ita opꝫ
etiam opponentē dyalecticū arguere dyalectice ex ꝓbabilibꝫ ad ꝓpositum
siue veꝝ sit siue falsum. quod ꝯcludendum est contra propositum. Quan
do ergo transfert se ad ꝯtentōem cum respondente tunc ipe est causa qua
re non bene disputatur oratio.

¶ Secūdus modus est ꝙ aliqñ orō bona est in se tñ ꝓpter prauitatē op-
ponentis vel respōdentis impedientis cōe opus est increpanda Nā prauꝰ
est socius q̄ ipedit cōe opus. Illud em̄ qđ ꝓponit͛ in disputatōe est ꝯmune
opus oponēti ꝛ respondēti. qñ ergo certant ꝛ litigant ꝓ victoria ꝯtra se in
uicem tunc impeditur hoc ꝯmune opus, qꝛ nō est possibile tunc vtriq꜄ eue
impossibile est plures vno vincere.
nire quod intendit. qꝛ qñ duo certant

¶ Tertius modus est ꝙ nihil differt quantum ad impedimentum di-
sputatōnis. siue fiat interrogando hoc est opponendo siue respondēdo. qꝛ
qui interrogat seu opponit litigatorie ꝛ in finem litis praue interrogat sic͛
et ille qui litigatorie respondet, hoc est ille qui respondendo non concedit
illud quod est probabile neq꜄ assentit alicui eorum que opponens vult in-
ferre. Unde infert phus per modum correlarij ꝙ manifestum est ex his
ꝙ nō similiter ꝛ ex eadem causa increpanda est oratio in se ꝛ quo ad vten-

rem scȝ opponentem vel respondentem. Et ratio illius est. q2 ɔtingit orationem esse prauam ⁊ tamen opponentem optime vt ɔtingit cōtra respōdentem disputare. Et dicitur notanter vt ɔtingit. id est quantum disputatio permittit ⁊ oratio. Nam contra discolos respondentes non est aliquando possibile opponentem facere tales syllogismos quales ipse vult. sȝ tales quales eum facere contingit ⁊ expedit ad ɔpescendum talem discolum respondentem. Et ibi addit phus Q2 q2 indeterminatum ⁊ incertum est quādoqȝ qn̄ opponētes ꝓponunt ɔtraria respondenti ⁊ quādo ea que sunt in ꝑncipio vel illa que sunt ɔuenientia ⁊ vtilia ad ꝓpositū. ideo sepe ɔtingit ꝙ respondentes ꝑ se ɔtraria dicunt ⁊ negantes ꝑus aliqđ postea hoc idem ɔcedunt. Et hoc ꝓpterea ɔtingit. q2 respondētes sepe subaudiunt ⁊ ad ꝑuersum intellectum referūt ea q̄ opponētes a ꝑncipio interrogant. Et ꝓpterea praue fiunt sepe disputatōes. Et illius cā est respondens. q̄ litigiosa ɔcedit ⁊ ɔuenientia ad ꝓpositum negat

Queritur Quō orō increpāda est in seipsa Solutio phs ponit ad hoc quinqȝ modos. Primus est. quando ex interrogatis nihil ɔcluditur nec ad ꝓpositum nec omnino aliquid ⁊ hoc contingit quando interrogata ex quibus deberet inferri conclusio sunt omnia, vel plura eorum falsa vel improbabilia. ita ꝙ neqȝ ablatis aliquibus neqȝ additis potest ex ipis fieri conclusio

¶ Secundus modus est. Si oratio ꝓposita ab opponēte sit talis ꝙ ex ea nō fiat syllogismus ad ꝓpositum. talis oratio est increpanda eo ꝙ caret debito fine. Et etiam si nō fiat syllogismus dyalecticus ex ꝓbabilibus talibus de quibus in ꝑmo libro dictum est.

¶ Tertius modus est. Si oratio est talis ꝙ ex ea nō potest fieri sylls ad ꝓpositum nisi q̄busdā sibi additis tūc est increpāda eo ꝙ sit diminuta et maxime increpanda est quando illa addita sunt peiora ad probandum ⁊ minus probabilia q̄ȝ conclusio.

¶ Quartus modus est. Si oratio est talis. ꝙ ex ea non fiat syllogismus ad propositum nisi aliquibus ablatis tunc est increpanda. quia tūc abundat superfluis que nō possunt esse causa ɔclusionis.

¶ Quintus modus est Si fiat syllogismus ex improbabilioribus ⁊ minus credibilius q̄ȝ est conclusio. vel etiam si fiat ex veris sed tamen multo labore indigentibus ad demonstrandum ⁊ maiori q̄ȝ conclusio talis oratio est increpanda.

¶ Sed tunc queritur vtrum syllogismi dyalectici ex omnibus ꝓpositionibus sint equaliter probabiles ⁊ verisimiles. Solutio phi ꝙ nō. quia ꝓpositōnes ex quibus fiunt syllogismi dyalectici nō sunt equaliter probabiles. imo quedam ex natura sua sunt faciliores ⁊ probabiliores. quedam vero difficiliores ⁊ improbabiliores. Et ergo quandocunqȝ opponēs facit syllogismos ex propositōnibus maxime probabilibus inquantum materia proposita permittit tunc opponens bene disputat. Et infert aristoteles correlarium ex dictis. Dicēs ꝙ nō eodem modo est oratio increpanda in se et per respectum ad conclusionem intentam ab opponente.

Et rõ est qꝛ p̄t ꝯtingere ꝙ orõ in se sit vituꝑabilis ⁊ ꝙ tñ sit laudabilis ad ꝓpositũ qḋ intendit oppones. Et ecõuerso etiã ꝯtingit ꝙ oratio in se sit laudabilis ⁊ tamẽ vituꝑabilis ad ꝓpositum eo ꝙ est ex imꝑtinentibꝫ licȝ talia facilia sint ⁊ vera.

Queritur Utꝝ orõ q̃ nõ ꝯcludit sit simplr̃ increpãda. Solutio phi ꝙ nihil ꝓhibet orõem aliquã ꝯclusam esse peiorem nõ ꝯclusa. Et rõ illius est. qꝛ orõ aliqua ꝯclusa p̄t ex fatuis esse ꝯclusa i. ex valde improbabilibꝫ. Et orõ nõ ꝯclusa p̄t esse talis ꝙ ex fatuis nõ possit ꝯcludi sȝ ex ꝓbabilibꝫ ⁊ veris. Et addit phs ꝙ tũc maxime orõ illa est mala que ꝯcludit̃ ex fatuis quando ꝯclusio nõ ꝯtinetur in premissis assumptis sicut effectus in sua causa.

Queritur Utꝝ illi opponẽtes sint increpãdi q̃ ꝯcludũt verum ex falsis. Solutio ꝙ nõ qꝛ sicut ꝯtingit falsum syllogisari ꝑ falsum in ꝯsequentia necessaria ita etiã qñq̧ ꝯtingit syllogisare ꝑ falsa veꝝ sicut in scḋo pꝛioꝝ patuit.

¶ Querit̃ quõ dr̃ñt abinuicẽ

Philosophisma. ẽ syllꝰus demõstratiuus q̃ ordinat̃ ad scientiam.
Argumẽtum. est syll's dyalecticꝰ q̃ generat fidem seu opinionem.
Sophisma est syllogismus litigiosus.
Apporisma. ẽ syll's dyalecticꝰ ꝯdictoriꝰ ⁊ dr̃ a poria qḋ ẽ ꝯturbatio qꝛ inter vtrãq̧ ꝑtem ꝯtradictionis conturbatur.

Queritur Ad qḋ ꝓpositũ phs ponit hic drãm istaꝝ argumẽtationũ. Solutio qꝛ phs in textu incidẽtaliter dt ꝙ qñ orõ est ostẽsiua alicuius determinate ꝯclusiõis tunc talis orõ ẽ syll's ⁊ demõstratio. Sȝ si aliq̃d aliud ẽ intermixtũ tali ꝯclusioni qḋ nulloꝰ hȝ se ad ꝓbãdũ illã ꝯclusionẽ tũc nõ ẽ syll's sȝ nõ cã vt cã. Et si hoc videat̃ facere ad ꝯclusionẽ ꝑ aliquẽ locũ sophisticũ ⁊ nõ facit aliq̃d ad ꝯclusionẽ tũc ẽ sophisma ⁊ nõ demõstratio iã occasione illius ponit aresto. drãm inter philosophisma argumentum sophisma ⁊ apporisma.

Querit̃ Quõ ꝯꝑatur ꝯclusio ad p̃missas penes habitudinem ꝓbabilitatis ⁊ iꝓbabilitatis. Solõ dt phs ꝙ si ꝯclusio ꝯcludat̃ ex aliq̃bꝫ p̃missis ꝓbabilibꝫ. ita tñ ꝙ vna sit magis ꝓbabil' altera tũc nihil ꝓhibet ꝯclusionẽ ẽẽ magis ꝓbabilẽ q̃ alterã p̃missaꝝ. Si aũt p̃misse sic se habeãt ꝙ vna sit ꝓbabilis ⁊ alia neutro mõ se hȝ ita ꝙ nec sit ꝓbabilis nec iꝓbabilis. tũc ꝯclusio q̃ seq̃tur erit neutra. Sed si talis ꝓpõ nõ est neutra sȝ magis seq̃tur ꝓbabilitatem vel magis improbabilitatẽ tũc ꝯclusio etiam erit talis.

Queritur Utꝝ peccatũ sit ꝓbare aliq̃d ꝑ remotiora ⁊ longiora. Solõ phi ꝙ sic. ⁊ orõ seu argumẽtatio in qua hoc fit est increpãda. Exempli grã. Si quis velit ꝓbare ꝙ vna opinio est magis vera q̃ alia. Et ad hoc ꝓbandum assumat hanc rõem. Omne idẽ de seipso p̃dicatũ certiꝰ

est q̃ vbi aliud p̄dicaẗ de alio. sed opinio que idē de se opinatur est. in qua idē p̄dicatur de seip̄o. ergo est certior q̃ illa q̄ aliud de alio opinaẗ. sicut certior est opinio qua quis opinatur ꝙ hō sit aīal q̃ qua opinaẗ ꝙ hō sit albꝫ. Illa ratio sufficit ad hoc ꝓbandum nec opꝫ assumere ad ꝓbatōnem illiꝰ ꝙ opinio eiusdē de seip̄o sit maxime vera. qꝛ ꝯclusio p̄ncipaliter intēta habetur sufficienter sine illa ꝓpōne vt patuit. ꝛ ergo peccatū est ꝛ nequitia talia sup̱flua in argumētatōne addere. qꝛ faciūt latere cām ꝯseqnentie. qn̄ em̄ multa p̄mittunẗ tunc nesciẗ ex q̄bus illoꝝ seq̄tur ꝯclusio. Et ꝙ illa sit neq̄tia ꝛ malitia argumētatōnis ꝓbat sic qꝛ illa oratio seu argumentatio est bona ꝛ laudabilis q̄ ita euidenter est conclusa vt nihil aliud oporteat amplius interrogare vel dubitare. ergo ex opposito illa est mala vbi opꝫtet interrogare ꝛ dubitare ꝓpter quid seq̄tur ꝯclusio.

Queriẗ Quō pħus docet soluere ꝑ increpatōnem ex ꝑte vtriusq̃ siẗ scꝫ tam ex ꝑte vtentium q̃ ex ꝑte oratōis in se. Solutio hoc docet assignando modos quibus oratio argumentatiua dicitur esse falsa.

Queritur Quot modis orō argumētatiua dicitur esse falsa. Solutio quattuor modis. Primus est quando videtur aliquid ꝯcludi ꝛ tamen nō ꝯcludiẗ. Et hoc mō oratio dicitur falsa. quia peccat in forma ꝛ est sophistica.

¶ Scd̄us modus est qn̄ ꝯcludiẗ aliq̄d sꝫ nō ad ꝓpositū. Et iste modus accidit maxime in syllogismis ad impossibile.

¶ Tertius modus est qn̄ ꝯcludiẗ aliq̄d ad ꝓpositum sꝫ nō ex ꝓp̄ijs. i. ex his q̄ sumpta sunt ex ꝓpria disciplina ꝯclusionis. Sicut qn̄ pro medicinali ꝯclusione sumiẗ cōis ꝓpō q̄ nō ē medicinaẗ videẗ tn̄ alicui eē medicinalis.

¶ Quartus modus est qn̄ ꝯcludiẗ aliq̄d ꝑ falsa siue ꝯclusio sit vera siue falsa. qꝛ ex falsis falsum ꝯcludiẗ ꝛ ex falsis ꝯtingit etiā vera ꝯcludi vt prius patuit. Et isto mō orō seu argumētatio dr̄ peccans in materia.

Queritur Cuius peccatū est ponere falsum vel orōem falsam. Solutio ponere orōem falsam magꝭ est peccatū respondētis q̃ orōnis. Et rō est. qꝛ nisi respondēs poneret vł cōcederet falsum nunq̃ syllꝰ dyalecticus opponentis procederet ex falsis.

¶ Sꝫ tunc queriẗ. vtꝝ sp̄ sit peccatū respondētis ponere falsum. Solꝰ ꝙ nō sꝫ solū aliqn̄. tunc em̄ nō est peccatū respondētis ponere falsum quādo hoc falsum latet eū. Et rō est qꝛ qn̄ falsum est latens aliqn̄ magis accipimus ꝯclusionē ex falsis q̃ ex veris. si illa falsa videanẗ magis ꝓbabilia. Et respondens potest accipere falsa qn̄ illa sunt ꝓbabiliora q̄busdam veris ꝛ quando ex illis demōstrat bn̄ demonstratū est dr̄ pħus.

Queriẗ Quō isti quattuor modi quibus orō dr̄ falsa debent solui. Solutio ꝙ p̄mus modus solaiẗ ꝯsiderando si oratio ꝯcludit vel nō ꝛ soluitur dicēdo ꝙ nō ꝯcludit qꝛ peccat in forma

¶ Scd̄us modus solaiẗ videndo si sit verꝫ vel falsum qd̄ cōcludiẗ ꝛ si sit falsum erit interimendū. Tertius modus ille peccat ꝯtra demonstra-

torem sed nõ ↄtra dyalecticum. Et soluetur videndo. an orõ ↄcludat ex proprijs vel improprijs ſm ꝓpriam disciplinam. Quartus modus sol uitur videndo vtꝝ orõ ↄcludit ex falsis. sꝫ tñ ꝓbabilib⁹. qꝛ si sic tunc bona est quo ad dyalecticum. qꝛ dyalectico falsa pñt esse ꝓbabilia Si vero con cludit ex veris sed improbabilib⁹ tunc praua est orõ quo ad dyalecticum: Si aũt ꝓcedit ex falsis ⁊ improbabilib⁹ ⁊ stultis tunc simpl'r praua est ar gumentatio. qꝛ stulta ⁊ praua ad ꝓpositum qꝛ nihil ꝓbat.

Queritur Ad quod ꝓpositum phus hic determinat de pe titõne principij ⁊ ↄtrarij. Solutio qꝛ superius dixit ꝙ aliquãdo respondẽti incertum est quando opponẽtes acciptũt con traria ⁊ quando ea que sunt in ṕncipio occasione illius ad maiorem infor matõnem ⁊ declaratõnem determinat hic de petitõne ṕncipij ⁊ de peti tione contrarij.

Querit Quã differẽter hic determinat de petitõne ṕncipij ⁊ i'n scdo ṕoꝝ. Solutio qꝛ in libro ṕoꝝ determinat de pe titõne ṕncipij ſm veritatem sed hic determinatur de petitõe ṕncipij ſm opinionem dicit phus. Et adhuc aliter etiam determinat de petitõe ṕn cipij in libro elenchoꝝ. qꝛ ibi determinat de ea inquantũ est fallacia ⁊ facit locum sophisticum ab alijs distinctum.

Querit Quid est petere ṕncipiũ ſm veritatẽ ⁊ ſm opinionem. Solutio alberti petere ṕncipium ſm veritatẽ est qñ p' ignotum simpl'r vel eque ignotum ſm naturã ꝓcedit ad magis notum ſm nauram. Sed petere ṕncipium ſm opinionem est quando p idem vl eque ignotum aut ignotius quo ad nos ꝓcedit ad magis notũ q̃ ad nos.

Queritur Vtꝝ sunt idẽ petere ṕncipiuꝫ ⁊ petere id qd est in ṕncipio Solutio alberti ꝙ nõ. qꝛ petere ṕn cipium est nõ ostendere ꝓpositum sicut quando idem petit in seipo sub ꝓ pria forma. Sed petere id quod est in ṕncipio est petere illud quod debꝫ duci ad probatõnem alterius sicut quando conuertibile petitur in cõuer tibili superius in inferiori ⁊c̃.

Queritur Quot sunt modi petitõnis ṕncipij. Solutio quinq;. Primus modus ⁊ manifestissimus est quando idem ſm rem sub eodem nomine vel sub suo synonomo sumitur ad suũpius ꝓbatõnem. Exempluꝫ vt si dicatur homo currit g° hõ currit vel si dicatur gladius scindit. ergo spata scindit.
¶ Secundus modus est quando ꝑticulare petitur in vniuersali. vt si ali quis veller ꝓbare ꝙ oim ↄtrarioꝝ est eadem disciplina ⁊ petat istam scꝫ ꝙ omnium oppositorum est eadem disciplina.
¶ Tertius modus est quando vniuersale petitur in suo ꝑticulari. vt si aliquis vellet probare ꝙ omnium ↄtrariorum est eadem disciplina. ⁊ pete ret hoc in aliquibus contrarijs puta albo ⁊ nigro vel sano ⁊ egro.
¶ Quartus. quando diuisum petitur in coniuncto. vt si quis deberet cõ

iunctim ostendere ꝙ medicina est sani ⁊ egri ⁊ petat illa diuisim.

¶ Quintus modus est quando vnum conuertibilium petitur in alio. vt si aliquis vellet probare ꝙ dyameter est incōmensurabilis coste quadrati ⁊ dicat ꝙ latus seu costa quadrati sit incōmensurabilis dyametro.

Queritur Quot sunt modi petitōnis contrarij. Solutio etiam quinꝫ. Et accipitur hic contrariū cōmuniter pro omni opposito etiam disparato.

¶ Primus modus est qñ opposita ꝺm affirmatōem ⁊ negatōeꝫ ꝗruntur

Secundus est quando contraria petuntur. vt si quis petat an bonum et malum sint idem.

¶ Tertius est quando quis petit vniuersale ⁊ sumit oppositum in particulari. vt si quis sumpserit ad probandum ꝙ omnium ɔtrariorum sit eadem disciplina. ⁊ ꝓbat ꝙ sani ⁊ egri sit altera disciplina.

¶ Quartus est quando quis petit particulare ⁊ sumit oppositum contradictorium in vniuersali. vt si quis vellet probare quorundam contrariorum esse eandem disciplinam ⁊ sumit ꝙ nulloꝝ ɔtrarioꝝ ē eadē disciplina

¶ Quintus modus est quando aliquis petit contrarium ei quod ex necessitate accidit ex premissis eo ꝙ hec sunt talis cū petit ɔtrariū in ɔ̄clō.

Queritur Quō differunt abinuicem petere contraria ⁊ petere id quod est in principio. Solutio sic differunt. quia petere principium est ꝺm conclusionem quando scꝫ aliquis petit hoc in principio quod in conclusione debet probare. Sed petere contrarium est ꝺm premissas quando scꝫ premisse se habēt ad seinuicem contrarietatem aliquo dictorum modorum.

Secundus tractatus

Ad exercitatōnem aūt ⁊ meditatōnem talium oratōnum

In hoc scd̄o tractatu (qui tamē tertius est ꝺm diuisionē domini alberti in ɔmento suo) ph̄us determinat de exercitatōne.

Queritur Quot sunt documenta obseruanda circa exercitatōnem. Solutio ꝙ quattuor. Primum est quo ad formale disputatōnis ꝙ scꝫ quis assuefaciat se ad vtendum syllogismo conuersiuo. Et ꝙ hoc valeat ad exercitatōnem sic probat ph̄us quia per illud exercitamur per quod efficimur prompti sed sic est ꝙ vtendo syllogismo conuersiuo efficimur prompti. ergo. Minor probatur. quia per illud efficimur prompti per quod in paucis habemus plura argumēta. sꝫ sic est ꝙ vtēdo syll̄o ɔuersiuo in paucis habemus plura argumēta. ergo Minor iteꝝ ꝓbaṫ ex definitōe syllogismi ɔuersiui q̇a syll̄us ɔuersiuꝰ fit qñ ex opposito ɔclusionis cū vna p̄missaꝝ interimiṫ altera p̄missa. hoc eīm faciendo habemus plura argumēta ⁊ ad minus tria. p̄mum est ostensiuū

in se. scdm est qñ ex opposito ꝯclusionis cum maiore interimit minor. tertium est quando ex opposito ꝯclusionis cum minore interimit maior.

¶ Scdm documentū datur quo ad materiale disputatōnis. Et est ꝙ q̇ vult exercitare se dꝫ ad positōem arguere sic vel nō sic hoc est ad partem affirmatiuam vel negatiuā. Et postq̃ꝫ arguit ad vtrāq̃ꝫ ꝑtem dꝫ laborare ad inueniendū solutōnes. qꝛ sic faciendo cōtingit hoiem sic exerceri ad opponendum ꝛ respondendū ꝛ si ad nullū alium disputet tñ hoc faciendo seipm ꝓmptum reddit.

¶ Tertiū documentū. ꝙ argumētis sic ad vtrāq̃ꝫ ꝑtem inuētis dꝫ q̇s eligere alternatim argumēta q̄ sunt ad eandē ꝑtem positōis magꝭ valentia. quia hoc confert multam idoneitatem ad arguendum ad quodlibet ꝓpositum sic vel non sic.

¶ Quartū documentū ē. ꝙ nō ꝑuū instrumentū ad exercitatōem est posse ꝯspicere ad phylosophicā prudentiā ꝛ posse ꝯspicere q̄ ad vtrāq̃ꝫ ꝑtem ꝯtradictōis de quolibet ꝯtingit dicere ex hypotesi hoc est ex talibꝰ ꝓpōnibus q̄ supponunt. vt exercitātes illis vtant tanq̃ꝫ ꝑncipijs. qꝛ hoc faciendo possumus eligere alterꝝ ꝯtradictorioꝝ qd̓ verꝝ est.

Querit Vtrꝝ bonitas ingenij ꝯfert ad exercitatōem. Solo ꝙ sic. Et cognoscit bonitas ingenij ex facili electōe veri ꝛ refutatōe falsi Et hoc illi pñt bñ facere q̇ bñ sunt nati. Illi eñ q̇ amāt verꝝ tanq̃ꝫ amicabile nature sue ꝛ odiunt falsum tanq̃ꝫ nature sue nociuuꝫ facile discunt ꝑ artem optimam. Et ex isto textu allegatur illa cōmunis autoritas. gaudeant bene nati.

Queritur Que sunt illa documēta q̄ ponit phs ex ꝑte disputantiū. Solutio ponit q̇nq̃ꝫ. Primū est ꝙ q̇ vult esse exercitatus dꝫ respicere ad illas rōes ꝛ argumēta q̄ valent ad ꝓblemata ꝯmunia q̄ sepe incidūt. qꝛ illa valent ad valde multa ꝛ de illis sepe ꝯtēdunt respondentes cum opponentibus.

¶ Scdm est ꝙ ille q̇ vult esse exercitatus dꝫ multas definitōnes ꝛ multa ꝑncipia memorie ꝯmendare ꝛ ꝓmptus esse in ꝓbabilioribus ꝛ primis ꝑncipijs qꝛ ex talibus fiunt multi syllogismi ad ꝓpositum.

¶ Tertiū est ꝙ etiā memoriter dꝫ tenere illa in que sepe in multis ꝓblematibꝰ incidūt argumētatōes disputantiū. qꝛ sicut in geometria añ oīa alia opꝫ geometricū exercitatū esse circa elementa que sunt punctus linea et similia ꝛ in numeris ante ꝓportōnes numeroꝝ opꝫ arithmeticū ꝓmptū esse circa numeros capitales. Ita in rethoricis opꝫ scire ꝓpositōes vtiles ꝛ ꝑncipia. qꝛ qñ illa sunt velut in thesauro memorie reposita faciunt faciliter multa similia memorari. Et ergo dicit phus ꝙ magꝭ debemus facere memoriam de ꝓpositōnibꝰ syllogisticis hoc est vl̓ibus ꝛ ꝯmunibꝰ q̃ꝫ de nō syllogisticis hoc est singularibus qꝛ syllogistice magis determinate sunt Et debemus magis ad memoriā reponere ꝓpōem vl̓em q̃ꝫ integrā argumentatioñe. qꝛ valde difficile est aliquē esse ꝓmptū circa ꝓprias rōes ꝛ ꝓpōes cuiuslibet positōnis. ꝯmunes ergo ꝓpositōnes sunt memorie ꝯmēdande. qꝛ ex illis faciliter qui ingeniosus est potest ad ꝓpria descendere.

¶ Quartum documentũ ꝙ qui vult esse exercitatus debet conari vt as/suescat vnã ꝓpõem facere plures si potest fieri Et fit qñ opponẽs celã ꝓpositum latenter recedit ad vl'ia ⁊ altiora ⁊ facit multos ꝓsyllogismos Nã qui hoc facere pñt potẽtes fiunt ⁊ habũdantes in argumẽtatõnib⁊.
¶ Quintum documentũ est ꝙ quãuis disputatio sit de ꝑticulari .tñ oppo/nens dꝫ memorari ꝓpõnũ maxime vniuersalium. q₂ ex illis potest multi/plicare propõnes ⁊ vnã oratione plures facere ꝓsyllogisando. Et sil'r in enthemematib⁊ rethoricis qñ abcedit a ꝑticulari cã ad vniuersalem tunc plures fiũt argumẽtatõnes ⁊ loci rethorici. vult ergo aresto. ꝙ opponens maxime debet fugere ad vl'ia ⁊ cõia. q₂ in vl'ib⁊ etiã singularia disputant et demonstrantur sed non econtra.

Querit̃ Quõ exercitandũ est Solutio duplices sunt ꝓpõnes ꝑ quas potest fieri exercitatio scꝫ inductiue et syllogisti/ce Ad rudes ergo ⁊ imperitos debemus vti inductiuis dicit phus. Et ad eruditos debemus vti syllogisticis. q₂ vt prius patuit inductio est ad sensuꝫ planior sꝫ syllogismus est violẽtior ⁊ ad ꝯtradicendñ efficatior.

Querit̃ Quis est modus vtendi ꝓpõnib⁊ syllogisticis ⁊ indu ctiuis in exercitatõne So° in syllogisticis propo/sitionib⁊ accipiende sunt ille que sunt magis vniuersales Et in ĩductiuis debemus accipere silitudines ⁊ ꝑabolas q₂ sic faciendo fiunt multe argu mentatõnes. Ex quib⁊ infert aresto ꝙ ille qui vult exercitatus esse debꝫ tẽptare adducere sylogismũ de aliquo aut ꝓpõnẽ vniuersalem qua possit vti in syllogismo aut inuenire solutõem dubij aut inuenire instantiã con/tra vl'em ꝓpõnẽ siue q̃s dixerit recte ⁊ vere siue non recte ⁊ falſe siue etiam apud seipm siue alteri dixerit ⁊ q̃cquid dixerit opponens vel respondens Et ratio est q₂ illa scꝫ posse afferre ꝓpõnes et syllogismos ⁊ instantias et solutõnes obiectorum sunt ex quib⁊ fit potestas talia faciliter faciendi sꝫ exercitiũ est causa talis facilis ꝓ̃tis. Nã teste victorino natura facit ha/bilem. ars potentem. sꝫ vsus seu exercitiũ facilem

Querit̃ Quid est proponere Solo ꝓponere in ꝓposito est il la que sunt plura in ꝑticularib⁊ in vl'i vnũ facere ad qð est disputatio q₂ ad singulare nõ est disputatio syllogistica

Querit̃ Quid est instare So° instare est hoc qð est vnũ in vl'i in ꝑti/cularib⁊ ꝑ que fertur instantia plura facere. Ille eñ qui instat pri mo diuidit vl'e in ꝑticularia ⁊ tunc hoc ꝑticulare dat ⁊ aliud negat ⁊ ꝑ h̃ interimit vl'e instando ꝯtra ipm

Querit̃ Cũ quib⁊ est exercitandũ. vtrũ cũ oĩb⁊ Solo non cuꝫ oĩb⁊ q₂ cũ discolis qui oĩa negãt ⁊ cũ illis qui volunt vi deri nõ est exercitandũ q₂ si exercitatur cũ illis necẽ est prauas fieri dispu/tationes et laboriosas q₂ valde laboriosum est oĩa probare que discho/lus negat. ⁊ tamẽ opponẽs qui exercitatus est non potest dimittere quĩ disputet ⁊ arguat cõtra hoc quod dicit discolus ⁊ sic fit praua ⁊ laboriosa disputatio.

Querit[ur] Quod est illud documentũ q̃d phus ponit circa hoc
So° est istud Q̃ʒ in exercitatõne non solum oportet
orõnes inuenire contra tales dischoſos. sed oportet etiam orationes fac-
tas ⁊ p̃paratas habere illas scʒ que sunt minime in c̃tritate et maxime in
virtute quales sunt vniuersales q̃ꝛ ꝑ tales plura possunt probari Dicit
tamẽ phs ꝙ difficile est talibꝫ vlibꝫ statim habũdare q̃ꝛ habẽt pauca me
dia quibꝫ possunt probari. Et hec de octauo thopicorũ textualiter et
repatiue dicta sufficiant.

An de Elencho sit scientia?

Jrca exordiuʒ libri
Elenchorũ. ☞ Querit̃ p̃mo. Utruʒ de
elencho sophistico sit scia Solutio sic. Et
probatur autoritate ⁊ rõne Autoritate q̃dẽ
phi qui de eo tradit sciam. Et rõne sic. q̃ꝛ de
illo est scia q̃d habet p̃ncipia et causas q̃bus
possunt de eo demõstrari ꝓprie passiones sed
elenchus sophisticus est hmõi ergo de eo est
scia. Minor ꝓbat̃ q̃ꝛ p̃ncipia eius sunt cau-
sa apparẽtie ⁊ cã defectus ꝓpria passio vero est eẽ generatiuũ deceptiõnis

Arguitur De non ente non est scia. sed elenchus sophisti-
cus est non ens. ergo de eo non est scia. Minor
patet q̃ꝛ phs sexto metaphisice ꝯmẽdat platonẽ q̃ꝛ posuit sophisticaʒ sub
non ente Solutio ꝙ de non ente simpliciter nõ est scia Sed syllogism⁹
sophisticus non est non ens simpliciter sed non ens s̃m q̃d q̃ꝛ scʒ est non
ens tale quale apparet. Sicut a simili dicimus auricalcũ esse non ens nõ
quasi simpliciter sit nihil sed q̃ꝛ non est tale ens puta aurum sicut apparet
Et ad dictum aresto. dõm est ꝙ syllogismus sophisticus potest duplici-
ter ꝯsiderari. vno mõ c̃trũ ad id q̃d est ⁊ sic non ponit̃ sub non ente. q̃ꝛ
hoc modo est aliq̃d positũ. Alio modo c̃trum ad defectum ꝓbabilitatis
qui sibi adheret et q̃ꝛ ille defectus est nõ ens ideo hoc modo recõmẽdat
phs platonẽ ꝙ posuit eum sub non ente

Ar Si de elencho sophistico esset scia illa esset sophistica. sʒ scia soph-
stica nõ est vera scia. ergo Minor pʒ q̃ꝛ sophistica scia est tm̃ ap-
parens Solo dupl'r scia p̃t dici sophistica. vno mõ intrinsice ⁊ forma-
liter quasi scʒ genita sit ꝑ syll'm sophisticũ Et hoc mõ ista scia nõ est sophi-
stica q̃ꝛ sic non esset vera sʒ tm̃ apparẽs scia. Alio mõ scia p̃t dici sophisti-
ca extrinsice ⁊ obiectiue q̃ꝛ scʒ eius obiectũ seu subiectum est syllogismus
sophisticus ⁊ hoc modo scia sophistica est vera scia ⁊ sic ista scia d̃r sophi-
stica quasi de syl'lo sophistico ꝑ demõstratiões acquisita

Querit[ur] Utr̃ de syl'lo sophistico sit scia sp̃ealis ab aliis disticta
So° ꝙ sic. Et rõ est. q̃ꝛ hʒ sp̃eale ⁊ distinctum subiec-
tum. ergo est distincta scia. Cõsequentia tenet q̃ꝛ scia capit vnitatem suã
et distinctionem a suo subiecto p̃mo posteriorũ

Primi Elencorum

Ar Phs in quarto metaphisice dicit q tres sunt scie cões scz metaphisica dialetica z sophistica. ergo videt q nõ sit scia spēalis So° q sophistica ɔsiderat dupl'r. vno modo vt docēs est. z sic est spēalis scia. qz habet spēale subiectũ de q̃ oñdit propetates p vera z necessaria pncipia. Alio modo vt vtens est z sic est scia cõis exñs magis modus sciēdi q̃ scia Est ei ille mod⁹ sciēdi q̃ qs vtit vt ɔsequet ianē glam i disputādo

Ar Habitus z puatõis est vna z eadē scia Sz syllogismus sophisticus est puatio sylli dielatici. g̃ ista scia nõ est distincta a scia de syllogismo dialetico So'o q maior illa hz veritatē de habitu z pura priuatõne. iã syll's sophisticus nõ est pura puatio sylli dialetici qz nõ solũ hz cām defect⁹ siue nõ exñtie sz etiã cām apparentie p quã noiat aliqd positũ. i. syll'm hñtem apparētiã cũ illa nõ existentia

Querit Vtrũ elenchus sophisticus sit subiectũ isti⁹ scie So° q sic. Et pbat pmo qz sibi ɔueniũt ɔditões subiecti attributõnis. Scdo etiã qz sibi pñt demonstrari incē passiones p vera et adequata pncipia istius scie. Sicut ptz sic faciēdo demõstratõem Quicquid pcedit ex pncipijs siue pmissis apparenter pbabilib⁹ est generatiuũ deceptõis sed elenchus sophisticus est hmõi. ergo est generatiu⁹ deceptionis ibi eñ demonstratur illa propa passio que est esse generatiuum deceptõnis de elencho sophistico

Querit An ne syll's sophisticus possit poni subiectũ istius scie. So° q sic aliquo mõ sz ɔueniētius Elenchus sophisticus ponit subiectũ Et rõ illius est. qz subiectũ scie debet esse cõissimuz sz elenchus sophisticus est cõior q̃ syll's sophisticus. qz elenchus sophisticus extendit se ad syll'm peccātem in materia tm̃ in forma tm̃ z in materia z forma simul. qz in eius rõne includit illatio pbatio z ɔtradictio. Sz syllogismus sophisticus solum dr de syllogismo peccāte in forma z in illatione tm̃. Et ergo qz hic agit de oib⁹ elencis sophisticis vl'r couenienti⁹ ponit hic elenchus sophisticus subiectũ q̃ syll's sophisticus

Ar Syllogismus est cõior elencho. g̃ syll's sophisticus etiã debet eē cõior elencho sophistico z p ɔñs illa rõ est falsa. Añs pbat quia elenchus supaddit syllogismo vltra illatõem q̃ est de rõne syll'mi pbationem z ɔtradictõem So° neganda est ɔña. Et rõ est. qz negatio addita supiori facit de supiori inferius z addita inferiori facit de inferiori superius sz sophisticũ includit negatõem. qz includit defectũ veri sylli vel elenchi. z ergo qñ sophisticũ addit syll'o qui est supior elēcho facit ipm inferi⁹ et qñ addit elencho q̃ est inferior syll'o facit ipm supius Rõ ordinis istius libri ad pcedentē patuit circa pncipiũ primi thopicorũ.

☞ Querit. qũo diuidit iste liber So° pma sui diuisione diuidit i duos libros ptiales In quor pmo oñt qũo ex qb⁹ z qlib⁹ debet syll's sophistic⁹ cõstitui. In secundo docet qũo tales sylli debēt solui Primus liber habet sex tractatus Primus est de quibusdã cõib⁹ z pambulis q̃ necāria sunt ad ɔgnitõem elēchi sophistici Et diuidit in qtuor capl'a in quor pmo ponit phemiũ ostēdēs de qb⁹ velit determiare i h libro. Et ē hec pro phemialis

De sophisticis aūt elenchis et de his qui videntur q̄dem elenchi sed non sunt. sunt autē paralogismi di/cemus incipientes ꝫm naturam a primis

Ar. In illa propōne est nugatio. ergo nō est cōueniens Añs pbatur. qꝛ dicitur ibi de sophisticis elenchis ⁊ de his qui videnꝫ elenchi. et tñ illa videntur vnū ⁊ idem dicere Solꝰ alberti ꝙ ibi nō est nugatō qꝛ ꝑ illas ꝑticulas intelligunꝫ diuersa. ꝑ hoc eīm ꝙ dꝛ de sophisticis autē elenchis intelligunꝫ illi syllogismi qui vere ꝫm formaꝫ sunt elenchi q̄uis peccent in materia. Et hoc qđ additur ⁊ de his qui videntur elenchi sed non sunt intelligunꝫ ꝑalogismi peccātes in forma qꝛ illi apparent q̄dā sed non sunt veri elenchi eo ꝙ nō habēt formā elenchi. Jam nulla res illiꝰ habet nomē cuius non habet formā. Alij aūt aliter exponunt ⁊ volunt ꝙ et non accipitur ibi copulatiue sed expositiue vt sit sensus de sophisticis āt elenchis ⁊ de his q̄ videnꝫ elenchi .i. de his q̄ videnꝫ elenchi ⁊c.

Queritꝫ Quare dicitꝫ de sophisticis elenchis in plurali nūero Soꝰ propter pluralitatem ⁊ multitudinē eorū. Et ratio illius multitudinis est qꝛ sicut bonū et esse rei est ex integra et sola cā ita malū et corruptio ex singulis defectibꝫ ⁊ ergo sicut esse veri et boni elēchi est vno modo qꝛ ad bonū elēchū reqritꝫ ꝙ sit illatiuus ꝓbatiuus ⁊ cōtradictiuus simul. ita ad corruptōem eius sufficit corruptio vel defectꝰ cuiuslibet istorum qꝛ si deficit in illatione tm̄ est elenchus sophisticus si deficit in ꝓbatōne tm̄ est elenchus sophisticus

Queritur Quotuplex elenchus sophisticus tangitur in illa ꝓpositōe ꝓhemiali. Solutio ꝙ duplex scꝫ ꝑmo peccans in materia tm̄ cum dicitur de sophisticis āt elenchis. Scđo peccans in forma tm̄ cum dicitur. Et de his qui videnꝫ elenchi nō sunt aūt Et pretēr hos est tertius peccās in materia ⁊ forma simul ⁊ de illo diceꝫ posterius. Quis autē dicaꝫ peccans in forma tm̄ q̄s in materia tm̄ ⁊c. dictum est [illegible]ius in ꝑncipio ꝑmi topicorum.

Queritꝫ Quō phs in hoc libro ꝓcedit a ꝑmis ꝫm naturam Solutio procedit a primis ꝫm naturam quia procedit a questione si est syllogismus sophisticus ⁊ illa est prima ꝫm naturam inter quattuor questiones que possunt fieri de scibilibus. vł dicitur ꝙ procedit a primis ꝫm naturam quia procedit a methis que sunt fines syllogismi sophistici. finis enim licet sit vltimum in executione est tamen primum in intentōne sꝫ primū in inten[illegible]e est ꝑmū ꝫm naturam quia ipm est causa oim aliorū. Alias etiā expōnes huius a ꝑmis ꝫm naturā vide in ꝯmēto vbi ex alberto ponūtur bñ sex siłcum istis

¶ Capitulum secundum

Quō ergo alij quidē sunt syllogismi Alij autem cum

¶ In hoc scđo caplo phs ōndit sylłm sophisticū esse ⁊ vnde sumit suaꝫ causaꝫ apparentie ⁊ quis sit finis intentus a sophista

Queritur Que est ꝑncipalis ↄclusio istius capituli. Solutio ꝙ ista Aliq̇ sunt veri syllogismi verã materiam ⁊ formam syllogismi habẽtes Alij aũt nõ sunt veri syllogismi videntur tñ esse ꝓpter aliquã siĺitudinẽ ad veros syllogismos. Et hanc ↄclusionem ꝓbat phus in effectu quattuor ratõnibus.

¶ Prima est ista. Sicut est in rebꝫ ita ꝓportionabiliter erit etiã in syllogismis. Sed sic est in rebꝫ ꝙ q̄dam res sunt vere tales quales apparent ⁊ q̄dam sunt que apparent esse tales ⁊ nõ sunt. ergo eodem mõ etiam erit in syllogismis. Maior pȝ. q꞉ ars imitaꝛ naturã. Sȝ minorẽ ꝓbat phs dupl'r scȝ in animatis ⁊ i inanimatis. In aïatꝭ quidem dupl'r scȝ in habitibꝫ anime ⁊ in habitibꝫ corporis. In habitibꝫ aïe sic q꞉ q̇dam sunt hoïes habentes verum habitũ scïe vel virtutis. vnde laudenꝛ quasi nobiles ꝯm veritatem. Alij vero sunt q̇ nõ habent talem habitũ ꝯm veritatẽ sȝ videntur eum habere ꝑ ↄparatõem tribual'r se inflãtes hoc est ꝯm apparentiã sibi attribuentes qđ ꝯm veritatẽ nõ habent. In habitibꝫ corꝑis ꝓbat sic q꞉ q̇dam hoïes sunt q̇ veraciter ꝯm naturã sunt pulchri. Alij vero cũ non sint decori videnꝛ tñ esse decori ↄponentes ⁊ ornãtes se exterius vt videãtur esse qđ nõ sunt. In inanimatꝭ aũt hoc idem sic ꝓbat. q꞉ q̄dã sunt vere argentea ⁊ aurea qualia apparent. Alia aũt videnꝛ talia exterius sȝ ꝯm veritatẽ nõ sunt sicut litargiria ⁊ stãnea videnꝛ argẽtea ⁊ auricalcia ⁊ felle tincta videnꝛ aurea. seq̇tur ergo ꝙ etiam sic erit in syllogismis ꝙ aliq̇ erũt apparẽtes ⁊ tñ nõ existẽtes vnde pȝ syllogismum sophisticum esse.

¶ Scđa rõ. Sicut se hñt longe distãtes a rebꝫ visibilibꝫ in iudicando de eis. ita se hñt iperiti in arte syllogisandi ad discernendũ syllos Sed longe distãtes ab aliquo visibili aliter iudicãt de rebꝫ ꝗȝ sunt. ḡ etiã imperiti in arte syllogisandi iudicãt aliquos syllogismos eẽ bonos ⁊ veros elenchos q̄les tñ nõ sunt. q꞉ in veritate ex p̄missis eoꝝ nõ seq̇tur de nccitate ↄclusio qđ tñ ẽ nccãriũ in om̄i bono elencho. Et ex illa ratõe etiã pȝ vñ elenchus sophisticus sumit suam causam apparentie.

¶ Tertia rõ est. Quicũqꝫ arbitranꝛ sic eẽ in orõibꝫ sicut ẽ in rebꝫ credunt aliquos eẽ syllos veros q̇ tñ sunt solũ apparẽtes sȝ multi disputãtes sic credunt eẽ in orõibꝫ sicut ẽ in rebꝫ. ḡ multi disputãtes credũt aliq̄s syllos esse veros q̇ tñ solũ stꝭ apparẽtes. Sȝ syll's apparẽs tm̄ ⁊ nõ exñs ẽ sophistic⁹ ḡ syll's sophisticus ẽ. Maior pȝ q꞉ res ⁊ noïa hñt se ↄformiter ex quo nomina sunt finita res vero numero infinite Minor etiã pȝ q꞉ in disputatõnibꝫ vtimur noïbꝫ' ꝓ rebꝫ eo ꝙ res ad disputatõnem ferre nõ possumus ⁊ ꝓpterea sicut res ꝯcata ẽ vna. ita credunt multi nomẽ solã vnam rẽ ꝯcare sȝ hoc nõ est veꝝ q꞉ necesse est sepe vnũ nomẽ plura ꝯcare.

Queritur Quõ ꝓbat hoc phus ꝙ necesse est vnum nomen plura ꝯcare. Solutio dupl'r. Primo sic. q꞉ res sunt infinite saltẽ quo ad nos noïa vero quo ad nos sunt finita cũ sint a nobis formata ⁊ imposita. Si ergo q̄libet res dȝ aliquo nomïe ꝯcari necesse est vnũ nomẽ plura ꝯcare. Scđo sic a siĺi. Sicut est in ↄputatõibꝫ ita etiaȝ est in ꝯcatõibꝫ noïm. Sed in ↄputatõibꝫ sic est ꝙ q꞉ numeri sunt infiniti ⁊ figure ꝑ quas ꝯcanꝛ sunt finite necesse est, vnam figuram plures numeros

ſcare.ḡ etiā ſic erit in ſcatōnibꝫ noīm q̄ ꝓpter infinitatē reꝝ ꝛ finitatē no-
minū neceſſe eſt vnū nomē diuerſas res ſcare.

Queritur Quod eſt illd correlariū quod ex hoc infert phs
Solutio q̄ ignorantes virtutes vocabulorū.
id eſt ignorantes diuerſas ſcatōes noīm facile ꝑalogiſant.id eſt decipiun
tur. Patz a ſili.qꝛ ſicut illi q̄ ignorant vel nō ſunt prompti ferre numeros
ꝓportionāles in ꝯputatōnibꝫ expellunt ꝛ decipiunt ab his q̄ ſciūt ferre ta-
les numeros Ita etiā eo mō fit in diſputatōibꝫ q̄ q̄ ignorant multiplicita
tem ſcatōis noīm decipiunt tam bn̄ ſi ſecum ipi apud ſe diſputent q̄ȝ etiā
ſi audiant alios ſecum diſputare. Et ergo dt phus etiā in textu q̄ vnus
locus aptiſſimus ꝛ publiciſſimus ad decipienduz eſt q̄ fit ꝑ noīa.i. fallacia
equocatōnis qꝛ illa fit ꝑ noīa equiuoca quoꝝ quodlibꝫ ſcat plura. Et vo
catur ille locus aptiſſimus qꝛ habet maiorē cauſam apparentie inter oēs
fallacias.ꝛ publiciſſimus.id eſt manifeſtiſſimus qꝛ eſt in incōplexo qd na
tura ꝓus eſt. vt dt albertus ꝛ publicū magis q̄ȝ qd eſt in voce ꝯplexa.

Ar Phus dt quarto metaphyſice quod nō vnum ſcat nihil ſcat. er
go vnum nomē nō poteſt plura ſcare. Solutio qd non vnum
ſcat vnica impoſitōne nihil ſcat.ſed illo tamen nō obſtante poteſt dictio
aliqua equiuoca diuerſis impoſitōnibus diuerſa ꝛ plura ſignificare ſicut
patz de hoc nomine canis.

Ar Unius rei eſt ſolum vna forma.ſꝫ ſcatio eſt forma noīs.ergo nō
poteſt vnum nomē plura ſcare. Solutio ſcatio nō eſt forma
ſubſtantialis noīs ſeu dictōnis ſed ſolum accidentalis ꝯueniens dictōni
nō vt dictio eſt ſed vt ſignum eſt.iam formas accidentales nō eſt incon-
ueniens multiplicari in eodem.

¶ Quarta rō qua probat ſyllogiſmuz ſophiſticū eſſe ꝑt ſic formari Qui
cunq̄ȝ apparenter exercēt oꝑa ſapientis in diſputatōne faciūt aliquos elen-
chos apparētes.ſꝫ aliq̄ ſunt hmōi.ḡ aliq̄ faciunt elenchos apparētes ꝛ per
ꝯn̄s elenchus ſophiſticus eſt. Minor pꝫ qꝛ q̄buſdā magis oꝑe ꝑcium eſt
id eſt eſtimatū ꝑciū laboris eſt videri eē ſapiētes ꝛ nō eſſe q̄ȝ eſſe ꝛ nō vide
ri.tales aūt ſunt ſophiſte qd pꝫ ꝑ locū a ꝯiugatis.qꝛ ſophiſtica eſt appa-
rens ſapīa ꝛ nō exiſtens.ꝛ ergo ſophiſta eſt copioſus ab apparente ſapien
tia ꝛ nō exiſtente.

Ar Oēs hoīes naturalr̄ ſcire deſiderāt ꝓmo metaphyſice.ſꝫ ſophi-
ſta eſt hō.ḡ deſiderat magis vere ſcire q̄ȝ apparēter. Solō eſt du-
plex deſideriū.ſcꝫ naturale ꝛ animale ſeu deliberatiuū.Iā lꝫ oēs appetunt
vere ſcire deſiderio naturali nō tn̄ deſiderio aīali ꝛ deliberatiuo.

Queritur Quot ſunt oꝑa ſapientis. Solutio duo. Pri
mum eſt nō mentiri de his que nouit. Et hoc ꝑ
tinet ad reſpondentem. Scdm eſt mentientē poſſe manifeſtare ꝛ hoc ꝑti
net ad opponentē. Hec aūt duo oꝑa ſophiſta appetit apparēter facere ma-
gis q̄ȝ vere.vt ꝯſequat̄ gloriam in diſputando. Exquo ſeq̄tur q̄ neceſſe
eſt illos q̄ volūt ſophiſtice agere q̄rere genus ſophiſticaꝝ diſputationū q̄-
bus poſſent aſſeq̄ ſuum finē ſcꝫ vanam gloriam.

Ar Phus ꝑmo metaphysice ponit bene duodecim opera sapientis ergo male ponuntur hic tantū duo. Solutio neganda est ꝯsequentia. Et ratio est. qꝛ phus nō intendit hic ponere omīa opa sapient3 sed solum illa que ꝯueniunt sapienti in ordine ad alterꝫ in disputatōe Sꝫ in ꝑmo metaphysice ponunt illa opa q̄ ꝯueniunt sapienti ſm se.

¶ Tertium capitulum.

Quot aūt sunt genera disputationum sophisticarum.

In hoc tertio capitulo determinat phs de generibꝫ disputationum vt eliciat hoc genus de quo est hic ad ꝓpositum. Et ꝑmo in textu premittit intentum suū vidi hoc ibi scd̄o exeq̄tur.

¶ Or̄ q̄t st̄ genera disputationū Soᵒ q̄tuor. s. disputaᵒ Doctrinalis Dyalectica Tentatiua Litigiosa seu sophistica. Et rō est qꝛ disputatio est motus q̄dā rōis vel ḡ ordinat ad generanduꝫ habitum vel ad sumendū experimentū de habitu Si scd̄m sic est disputatio tentatiua. Si ꝑmū hoc est dupl'r. qꝛ vel ordinat ad generandū habitū verꝫ vel apparentē tm̄. Si ꝑmum hoc est dupliciter. qꝛ vel talis habitus est firmus ꝛ sine formidine de opposito ꝛ sic est disputatio doctrinalis. qꝛ illa generat sciam vel talis habitus est mutans ꝛ debilis cum formidine de opposito ꝛ sic est disputatio dyalectica qꝛ illa generat opinionem.

Ar Est aliqua disputatio falsigrapha ꝛ illa nō ponitur hic. ergo erūt plura genera disputatōnum q̄ꝫ quattuor. ꝑma pars antecedentis ꝓbatur. qꝛ est aliquis syllogismus falsigraphus distinctus ab alijs syllogismis. ergo erit etiam aliqua disputatio falsigrapha distincta ab alijs.

Solutio nō est simile de speciebus syllogismi ꝛ de generibꝫ disputationum. qꝛ distinctio syllogismorꝫ sumitur ex pte materie. qꝛ ergo est alia materia syllogismi falsigraphi a syllogismo demonstratiuo. ergo ponit distinctus syllogismus. Sed genera disputationū distinguunt ex pte finium sꝫ disputatio falsigrapha habet eundem finem cum demonstratiua scꝫ sciam et ergo ille nō sunt disputatōnes distincte q̄uis eīn disputatio falsigrapha nō generet scientiam. quia non habet vera principia. tamen intendit generare scientiam tanq̄ꝫ finem.

Ar Nō est aliqua disputatio tentatiua. ergo nō erunt quattuor genera disputatōnum. Antecedēs ꝓbatur. qꝛ nō est aliquis syllogismus tentatiuus distinctus ab alijs. Solutio negat ꝯsequentia. q̄a syllogismus tentatiuus nō differt in materia ab alijs ꝛ ergo. qꝛ distinctio syllogismorꝫ sumit penes materiam. ergo nō ponit distinctus syll's. Sꝫ disputatio tentatiua habet alium finem q̄ꝫ alie disputatōes. quia ordinātur ad sumendum expimentum de habitu vt dictum fuit. ꝛ ergo ponitur distincta disputatio ab alijs.

Querit Quare disputatōes iste vocant genera disputationū ꝛ nō spēs. Solutio alberti qꝛ vnaqueq̄ꝫ earꝫ hꝫ sub se plures alias spēs seu speciales modos.

Queritur Quare phus in textu nō definiuit disputatiōem ꝑus anteꝙ̃ diuideret. Solutio q̄ꝛ disputatio nō dꝛ vniuoce de generibꝫ istis disputationū sꝫ analogice ꝭm ꝑus ꝛ posteriꝰ.

Queritur Ergo de quo dꝛ ꝑ ꝑus Solutio disputatio p̄t dupl'r ꝯsiderari. vnoº ꝙ̃tū ad q̄litatē a q̄ nomen imponiꝶ. Et sic ꝑmo dꝛ de disputatōe litigiosa. q̄ꝛ illa est maxime disputatio quasi duoꝝ diuersa putatio. Et tūc dꝛ de tentatiua. tertio de dyalectica. ꝛ vltimo de doctrinali. Alioº p̄t ꝯsiderari disputatio ꝙ̃tū ad id cui nomen imponiꝶ. Et hoc mō ꝑmo dꝛ de doctrinali q̄ꝛ illi maxime ꝯuenit deffinitio q̄ solet dari eo ꝙ ipa maxime ostēdat ꝓpositū. Et ꝯn̄r tūc dꝛ de dyalectica. tertio de tētatiua. ꝛ vltio de sophistica ꝭm ordinē positū in textu

Queriꝶ Que est illa definitio disputatōis q̄ solet dari. Solutio Pe. hys. in sexto tractatu definit eā sic. Qꝫ ē actꝰ syllogisticꝰ vnius ad alteꝝ ad aliqđ ꝓpositū ostendendum.

Ar̄ Est aliqua disputatio enthimematica aliqua exeplaris ꝛc̄. ḡ male dꝛ ꝙ est actus syllogisticꝰ tm̄. imo debuit dici ē actus argumentatiuus Solōo si ita dictū fuisset nō fuisset incōueniēter definita: Sꝫ tm̄ pe. hys. ita nō dixit. q̄ꝛ ipē definit disputatōem in suo potissimo gradu et illa est actus syllogisticus cum syllogismus sit potissima spēs argumentationis vt habetur scđo ꝑoꝝum.

Qr̄ Quid est disputatio doctrinalis. Solōo q̄ ex ꝓꝑꝛijs ꝑncipijs vniuscuiusꝙ̃ discipline syllogisat. et nō ex his q̄ videnꝶ rn̄denti. Et cām illius scꝫ ꝙ nō ꝓcedit ex his q̄ videnꝶ respondēti subiūgit phs Dicens opꝫ eūm credere eū q̄ discit quasi velit dicere disputatio doctrinal' ꝓcedit ex his q̄ sunt ꝑ se nota in q̄bꝫ nō opꝫ expectare ꝯsensuꝫ respōdentꝭ imo si respondēs velit ea negare nō possent ꝓbari. q̄ꝛ nō h̄n̄t ꝑoꝛa cū sint ꝑma et immediata. Et ergo oportet in talibus discentē credere. Et instrumētum istius disputatōnis est syll'us demonstratiuus.

Ar̄ Disputatio doctrinalis aliq̄n ꝓcedit ex effectibꝫ ad causam. ergo male dꝛ ibi ex ꝓꝑꝛijs ꝑncipijs vniuscuiusꝙ̃ discipline. Solutio hic definiꝶ disputatio doctrinalis in suo potissimo statu q̄ vtitur tanꝙ̃ instrumento demonstratōne ꝓpter q̄đ q̄ est potissima demōstratio ꝛ non demonstratōe q̄ꝛ que ꝓcedit ab effectu a posteriori ad causam.

Ar̄ Phus dꝛ in octauo thopicoꝝ ꝙ demōstrator ꝓcedit ex datis a respondente. ergo male dꝛ hic ꝛ nō ex his que videntur respondenti. Solutio ꝙ demonstrator nō ꝓcedit ex datis a respondēte causaliter quasi illa data seu concessa sint sibi causa processus ꝛ scīe sed solū ministerialiter ꝛ instrumentaliter inquantū talis concessio deseruit demōstratori ad ꝑficiendum habitum demonstrandi.

Queriꝶ Quid est disputatio dyalectica. Solōo disputatio dyalectica ē q̄ ex ꝓbabilibꝫ ē collectiua ꝯ̄dictionū Et rō ē q̄ꝛ disputatio dyalectica ordinaꝶ ad generādū opinionē sꝫ opinio generaꝶ ex ꝓbabilibꝫ ꝛ ḡ talis disputaº dꝫ ꝓcedere ex ꝓbabilibꝫ. ꝛ q̄ꝛ ex ꝓbabilibꝫ

potest argui ad vtrãqz ptem ɔtradictõis ideo dicit͛ collectiua ɔtradictionum. Et instrumẽtum istius disputatõis est syllogismus dialeticus.

Arguit͛ Disputatio dialetica ordinat͛ ad generãdũ opinionẽ sed nemo potest simul duo contradictoria opinari. ergo male dicit͛ ꝙ ẽ collectiua ɔtradictionũ Solutio licet disputatio dialetica simul et semel non possit generare opinionez de duobꝫ contradictorijs tñ potest successiue probabiliter ostendere vtrũqz ad cãndũ dubitationem de vtroqz. qꝛ vtraqz pars potest esse ꝓbabilis

Queritur Quid est disputatio tentatiua Solutõ disputatio tentatiua est que ꝓcedit ex his que vident͛ rñti ꝛ que necessarium est scire eum qui simulat se habere sciam. Et ratio est. qꝛ disputatio tentatiua ordinatur ad sumendũ expimentum de sciencia rñtis. Et ergo debet procedere ex his q̃ videntur rñti hoc est ex cõibꝫ qꝛ illis nescitis nescit͛ scia vel ars. Et illis scitis non sequit͛ propter hoc ꝙ habeatur scientia vel ars. Et instrumentum istius disputatõnis est syllogismus tentatiuus

Querit͛ Quid est disputatio litigiosa Soº disputatio litigiosa est que syllogisat ex his que vident͛ probabilia ꝛ non sunt. Et ratio est. qꝛ ista disputatio ordinatur ad generandũ apparentez sapientiam. sꝫ illa non generatur nisi ex apparẽter probabilibꝫ Et ergo eiꝰ instrumẽtum est sylls litigiosus siue sophisticus. Cõcludendo ergo dicit phs ꝙ qꝛ de alijs disputationibꝫ dcm̃ est superius in alijs libris nũc de agonisticis seu litigiosis determinandũ est pñr in hoc libro

Queritur Quot noĩa habet ista disputatio Solutio ex textu eliciũtur tria. vocat͛ em̃ sophistica agonistica ꝛ litigiosa. Sophistica vocat͛ qꝛ deceptionem inducit ꝛ ɔtendit ad finem inanis glorie. Agonistica vero qꝛ intendit victoriam quẽadmoduz agonisantes ꝛ qui corꝑaliter certant. Et litigiosa vocatur ꝓpter ɔtentionem que est inter opponentem et respondentem quorum vnus vult vincere ꝛ alius non vinci.

¶ Quartum capitulum

Primum ergo sumendum est quot coniectant qui in disputationibus ꝛc.

¶ In hoc quarto caplo phs determĩat de nũero metarũ que sunt fines ad quos disputatões sophistice ordinant͛.

Querit͛ Quid est meta Solutio meta vt hic sumit͛ est inconueniens ad quod opponẽs sophista nititur ducere suũ respondẽtem vi argumẽtatõnis. Et dicitur notãter meta vt h̃ sumitur qꝛ accipitur hic meta methaforice ꝛ silitudinarie ab eo qđ est in vsu vulgarium. vulgares em̃ vocant metã terminũ vel finẽ alicuius spacij

Qr̃ Quot sunt methe So° qnqȝ scȝ

- Redargutio
- falsum
- Inopinabile
- Soleocismus.
- Nugatio

Et rō sufficientie est. qꝛ meta vt patuit nihil aliud est q̄ꝫ incōueniēs ad qꝺ opponēs sophista nititur ducere suuȝ respondentē vel ergo hoc incōueniēs tenet se ex pte sermonis vel ex pte rei Si pmū hoc est dupliciter qꝛ vel tenet se ex parte substantie sermonis. ꝛ sic est nugatio vel ex parte accidentium sermonis et sic est soleocismus. Si secundum hoc est dupliciter quia vel sumitur ex parte rei absolute ꝛ sic est meta falsi vel per respectū ad aliud et hoc dupliciter quia sumitur per respectum ad positionem vel sectam quā imitatur respondens ꝛ sic est inopinabile vel p respectum ad pcon- cessum vel pnegatū a respondente ꝛ sic est redargutio

Ar̃ Unius rei erit solū vnus finis. ergo male ponūtur hic qnqȝ me- te seu fines disputatōis sophistice. So° ꝙ vnius rei erit solum vnus finis pncipalis ꝛ sic etiam disputatōis sophistice est tm̄ vnus finis pncipalis q̇ est apparēs sapientia. Sed tamē preter illū possunt esse plu- res alij fines minus pncipales ꝛ subfinales in illum pncipalem finē ordi- nati ꝛ tales fines sunt iste mete

Ar̃ Est aliqua meta taciturnitatis ꝛ illa non ponitur hic. ergo sunt plures mete Solutio ꝙ nō est meta distincta ab alijs sed ē pri- uatio quedam que reducitur ad illam positiuam metam ad quam respō dens esset ductus si fuisset loquutus qꝛ ꝓpter hoc respondēs tacet qꝛ vi- det ꝙ oporteret eū ꝯcedere incōueniens si loqueretur

Queritur Quid est redargutio Solꝰo est pnegati conces- sio vel preconcessi negatio in eadem disputatōne vi argumentationis facta Et dicitur notanter in eadem disputatio- ne quia si in diuersis disputatōibus respōdēs concederet contradictoria non esset redargutus quia non repugnat ꝯtradictoria pro diuersis tem- poribus esse vera. Et dicitur etiam vi argumētatōnis. quia si quis vo- luntarie concederet ꝯtradictoria vt ostēdat se posse opposita simul defen- dere ille non dicitur redargutus.

Queritur Quid est falsum. Solꝰo falsum in proposito est manifeste falsum. Et meta falsi est manifeste falsi ꝯcessio. Et dꝛ notāter manifeste falsi concessio quia si respōdens concederet aliquod falsum occultum non esset propter hoc reductus ad istam metam. qꝛ stat q̄dā falsa esse q̇busdā veris ꝓbabiliora.

Querit᷑ Quid est inopinabile. Solutio. inopinabile est qꝺ est contra opinionem omnium plurium vel sapientum vel contra opinionem eorum quorum sectam imitatur respondens. Un̄ meta inopinabilis est cōcessio alicuius quod est contra opinionē omnium aut plurium aut sapientum aut contra opinionem eorum quorū sectam sequitur respondens ꝛ hoc vi argumētatōnis sophistice.

Queritur Quid est soleocismus Solo est vicium in contextu prium orationis contra regulas artis grammatice factum. vt alba vir sponsa meus. Et ergo meta soleocismi est concessio alicuius orationis in qua est tale vicium Et nota q non ponitur hic aliqua meta que dicatur barbarismus quia meta est inconueniens quod accidit in oratione pfecta que potest esse cōclusio in syllogismo. sz barbarismus est vitium quod fit in simplici dictione sicut quando sillaba producenda corripitur vel corripienda producitur. et ergo Barbarismus non potest esse meta.

Queritur Quid est nugatio. Solutio est vnius et eiusdem dictionis ex eadem pte inutilis repetitio Et dicitur notanter ex eadem pte qz si vnum et idem poneretur a pte subiecti et etiam a pte pdicati vt cum dicitur homo est hō non est nugatio Et additur inutilis. quia si vtiliter fiat puta rōe maioris expressionis vel huiusmodi. vt cū dicitur deus deus meus non est etiā nugatio. Vñ meta nugationis pōt sic definiri q est superflue locutionis concessio z est definitio buridani.

Queritur Utrum opponens sophista nitatur semper sm veritatem ducere suum respondentem ad istas metas.

So° phi q non sed solum sm apparentiam. quia sufficit sibi q respōdens videatur ductus ad aliquam illarum metharum quis sm veritatem non sit ita.

Queritur Utrum nomē mete cōueniat ipis equaliter. So° phi q non sed ordine quodam. qz primo et principaliter conuenit redargutioni. deinde alijs. quia sophiste maxime illam intēdunt eo quo maxime volunt videri redarguentes In signum cuius oēs alie mete ad redargutionem reducuntur inquantum p omnes alias metas opponētes sophiste semp redargutionem intendunt quod ostenditur inductiue primo quia si opponens sophista ducat respondentem ad falsum tunc qz falsum non potest sequi nisi ex falso cogit respondentem dicere quod dictū suum prius sit falsum z ita redarguitur. Scdo si contra respōdentem inferatur inopinabile quia tale non sequitur nisi ex inopinabili prius cōcesso cogitur respondens hoc inopinabile prius concessum negare et ita iterum redarguitur. Et idem est de soleocismo z nugatione Patet ergo q redargutio est pncipalior meta z q nomen mete pmo z pncipaliter sibi cōuenit z deinde alijs

Tractatus secundus

Modi autem arguendi sunt duo quidā nam alij sunt.

¶ In hoc secundo tractatu phs determinat de locis sophisticis seu de fallacijs. Et diuiditur in tria capla In pmo ponit diuisionem fallaciarū In scdo agit de fallacijs in dictione z in tertio de fallacijs extra dictōem

Queritur Quid est fallacia. Solo a pe. hys. definit͛ sic ꝙ fallacia est idoneitas decipiēdi faciens credere de nō ente ꝙ sit ens ⁊ de ente ꝙ sit nō ens mediante phātastica visione.

Ar Ens et non ens distant cōtradictorie sȝ nullus credit vnū contradictoriorum esse reliquum. ergo illa definitio videt͛ falsa So°. ꝙ fallacia non facit credere de non ente simpl'r ꝙ sit ens. sed de non ente ꝭm q̄d ħ est de nō ente tali q̄le apparet facit credere ꝙ sit ens tale Sicut a sili' ipit⁹ aurifex credens auricalcū esse aurū nō credit nō ens simpliciter esse ens sed credit nō ens aurū esse aurū

Queritur Quot sunt cause in qualibet fallacia Solutō ꝙ due scȝ causa apparentie ⁊ causa defectus Cā apparentie est que facit credere de non ente ꝙ sit ens vel de ente ꝙ sit nō ens. Et illa est formalis causa et actualis fallendi Sed causa defect⁹ est que ostendit creditum esse falsum. Et illa est materialis causa ⁊ potentialis deceptionem euitandi.

Queritur Quot sunt modi arguendi sophistici seu q̄t sunt fallacie. So° phi sunt duo modi seu duplices fallacie in genere scȝ in dcōne ⁊ extra dictōem. Et ratio est. qꝛ diuisio seu distinctio fallaciarū sumit͛ ex ꝑte cause apparentie. Sed causa apparentie in fallacia sumitur dupliciter scȝ vel ex ꝑte dictionis vel ex ꝑte rei significate ꝑ dictionem. ergo etiam duplices sunt fallacie q̄dam scȝ in dictione et quedam extra dictionem.

Ar Fallacia est quedam deceptio sed oīs deceptio est in illo q̄ decipitur. ergo nulla fallacia est in dictione vel extra dictionē So° fallacia accipit͛ dupl'r. vno modo passiue ⁊ sic ēst in illo q̄ decipit͛ qꝛ nō est aliud q̄ꝫ deceptio imperiti rn̄dentis. sȝ sic non accipitur hic. Alio mō accipit͛ fallacia ꝓ loco sophistico q̄ est ꝑ̄ncipiū syllogismi sophistici seu ꝑalogismi ⁊ sic non est in decepto sȝ est vel in dictōne vel in rebus ꝭm causam suam apparentie.

Ar Omīs fallacia fit in dictione seu oratione. ergo nulla fit extra dictionem. Añs probatur. qꝛ omnis fallacia fit ꝑ argumentationem So° fallacia non dicit͛ in dictōne propterea qꝛ fit per dictiōes seu oratōnes disputatiue ꝓpositas. sed dicitur ꝓpterea in dictione quia sumit causam suam apparentie ex ꝑte dcōnis ⁊ non ex ꝑte rei ꝭcate ꝑ dictionē. Et ergo qꝛ est aliqua fallacia q̄ sumit cām suā apparētie nō ex ꝑte dictionis sȝ ex ꝑte rei. ĝ aliq̄ fallacia dꝛ extra dictionem.

¶ Capitulum secundū de fallacijs in dictione

Sunt aūt ea quidē que ꝭm dictionem faciunt

¶ Hic phs ꝓsequit͛ determinationem de fallacijs in dictione. Et diuiditur presens capl'm in duas ꝑtes ꝑ̄ncipales. In ꝑ̄ma determinat de eis in generali. In secūda de qualibet in speciali

Queritur Primo quot sunt fallacie in dictõne Solutio sex scz fallacia equocatõnis. amphibologie ↄpositõnis diuisionis accentus ⁊ fallacia figure dictõnis. Et ꝙ sint solũ sex ꝓbat phus dupl'r scz inductõne ⁊ syllogismo. Inductõne sic Equiuocatio fit aliquo istoꝝ sex modoꝝ. Amphibologia fit ab aliquo istorum sex et sic de aliis. ergo om̄is fallacia in dictõe fit aliquo istorum sex modorum Syllogismo ostenditur sic. Om̄is deceptio que fit ex eo ꝙ eisdem dictionibus vel oratõnibus nõ idem ꝑcamus fit aliquo istorum sex modorum sed om̄is fallacia in dictõne fit ex eo ꝙ eisdem dictõnibus vel oratõnibus nõ idem ꝑcamus. ergo om̄is fallacia in dictõne fit aliquo istorum sex modorum. Maior illius syllogismi ꝓbatur a Pe. hys. sic. õm̄is multiplicitas dictõnis vel oratõnis fit aliquo istorum sex modorum. Sed om̄is deceptio q̃ fit ex eo ꝙ eisdem dictõibus vel oratõibus non idem ꝑcamus fit ex multiplicitate dictõnis vel oratõnis. ergo omnis deceptio que fit ex eo ꝙ eisdem dictõnibus vel oratõdibus nõ idem ꝑcamus fit aliquo istoruꝫ sex modorum. Minorẽ etiam ꝓbat sic. q̃ om̄is multiplicitas dictõnis fit ex eo ꝙ eisdem dictõnibus vel oratõnibus nõ idem ꝑcamus. sed om̄is fallacia in dictõne fit ex multiplicitate dictõnis vel oratõnis. ergo omnis fallacia in dictõne fit ex eo ꝙ eisdem dictõnibus vel oratõnibꝫ nõ idẽ ꝑcamus ¶ Potest hoc idem etiam extra textum sic ostendi. Quia om̄is fallacia in dictõne peccat penes aliquod multiplex. vl' ergo peccat penes multiplex actuale potentiale vel phantasticum. Si penes multiplex actuale hoc est dupl'r. q̃ vel penes multiplex actuale dictõnis vel oratõnis. si dictõis. sic est fallacia equocatõnis. si oratõis sic est fallacia amphibologie. Si penes multiplex potentiale hoc etiam est dupl'r. q̃ vel penes multiplex potẽtiale dictõnis. ⁊ sic est fallacia accentus. vel oratõis. ⁊ hoc est dupl'r. q̃ vel talis oratio est ↄtinue prolata. ⁊ sic est fallacia cõpositõnis. vel discontinue ⁊ sic est fallacia diuisionis. Si peccat penes multiplex phantasticum sic est fallacia figure dictõnis.

Queritur Quid est multiplex ⁊ quotuplex est. Solutõ multiplex in ꝓposito est dictio vel oratio vna vel vere vel apparenter plura ꝑcans. Et ergo dicitur multiplex quasi multa in vnum plicãs. multa scz ꝑcata in vna voce. Et est triplex. scz actuale potentiale ⁊ phantasticũ. multiplex actuale est dictio vel oratio vna ꝰm substantiam ⁊ ꝰm modum proferendi diuersa significans. Exemplum de dictõne est. vt canis. Et de oratõne vt liber arestotelis. Multiplex vero potentiale est dictio vel oratio eadem ꝰm substantiam ⁊ diuersa ꝰm modum proferendi diuersa significans. Exemplum de dictõne vt populus De oratõne. vt quicquid viuit semper est. Sed multiplex phantasticum est dictio vnum ꝑcans simpl'r que videtur significare aliud propter partialem ↄuenientiam quam habet cum alia dictõne. Sicut vigere significat simpliciter qualitatem. quia significat vigorem habere. sed tamen videtur significare actõem ꝓpter similitudinẽ quã hꝫ cũ agere.

¶ De fallacia equiuocatõnis.

Queritur Que est p̄ma inter fallacias in dictōne. Sol-
lutio fallacia equocatōnis. Et ratio est. quia fal-
lacie in dictōne ordinantur penes multiplex. quia ergo fallacia equiuoca-
tionis peccat penes multiplex actuale. ergo precedit illas que peccant pe-
nes multiplex potentiale ⁊ phantasticum. Et quia peccat penes multi-
plex actuale dictōnis. ergo precedit etiam fallaciam amphibologie q̄ pec-
cat penes multiplex actuale oratōnis.

Queritur Quid est equiuocatio Solutio est multipli-
citas dictōnis eiusdem ſm substantiam ⁊ modū
proferendi diuersa ſcantis sicut patet de hoc nomine canis.

Queritur Quid est fallacia equocatōnis. Solutio ſm
petrum hys. est idoneitas decipiendi proueniens
ex identitate dictōnis eiusdem ſm substantiam ⁊ modum ꝓferendi diuer
sa ſcantis. Et in illa definitōne tangunt᷑ due cause. scz causa apparentie ⁊
causa nō existentie. Causa apparentie est identitas dictōnis ſm substan-
tiam ⁊ modum proferendi. Causa vero non existētie siue defectus ē plu-
ralitas significatorum.

Queritur Quot sunt modi istius fallacie. Solō ꝙ tres
Primus est quando dictio vna ſm substantiam
et modum proferendi eque principaliter plura ſcat. Exemplum. vt quicū-
qꝫ sunt grammatici discunt. scientes sunt grammatici. ergo scientes discūt
Ibi ꝯclusio est falsa ⁊ prouenit falsitas ex equiuocatōne illius verbi disce-
re. quia vel discere est idem quod disciplina vti. Et sic accipitur in maio
re. Alio mō vt est idē qđ disciplinam accipere ⁊ sic accipit᷑ in ꝯclusione
¶ Secundus modus est quando dictio nō equaliter ſcat plura sed vnū
ꝑ ꝑus ⁊ reliquum per posterius Exemplum est vt quecūqꝫ expediūt sunt
bona. mala expediunt. g̊ mala sunt bona. Expediens em̄ duo ſcat. vno
modo ⁊ ꝑncipaliter dicitur de his que in se bona sunt. ⁊ sic accipit᷑ in maio
re. Alio modo ⁊ scđario expediens dicitur id quod est necessarium si de-
beat haberi corporis sanitas sicut incisio mēbri putrescentis que mala est
et penalis dicitur expediens. quia est vtilis propter maius malum vitan-
dum. ⁊ sic accipitur in minore. Aliud exemplū istius modi est quicquid
ridet habꝫ os. pratum ridet ergo pratum habet os.
¶ Tertius modus est quando dictio aliqua ſm se sumpta ſcat vnum so
lum ⁊ sub vno modo ſcandi. sed ꝯposita cū alia dictōe in orōe ſcat plura
vel accipit plures modos ſcandi Exemplū vt q̇cūqꝫ surgebat stat. sedēs
surgebat. g̊ sedēs stat Aliud etiā exemplū est. vt q̇cūqꝫ sanabat᷑ sanus est
laborās sanabat᷑. g̊ laborās sanus est. Ibi em̄ opꝫ distinguere de hoc ver-
bo surgebat ⁊ de hoc verbo sanabat᷑. q̄ ex quo sunt p̄teriti impfecti tpis in
cludunt duo tpa. scz p̄teritū impfectū ⁊ etiā p̄ns. vnde quando dicitur la-
borans sanabatur. ibi laborans potest stare pro illo qui laborat nunc. ⁊ sic
ꝯclusio est falsa ꝙ laborans sanus est. vel pro illo qui laborabat tunc. rōe
verbi imperfecti temporis. ⁊ sic conclusio est vera ꝙ laborās supple in pre
terito nūc est sanus. Et sic etiā dictū est de alio exēplo. Et ꝙ illa multi-

plicitas proueniat ibi ex parte verbi imperfecti temporis patet manifeste ex hoc. quia si ponatur verbum alterius temporis puta preteriti perfecti tunc non fit ista fallacia. vt si sic dicatur, quicunqꝫ sanatus fuit sanus est. sꝫ laborans sanatus fuit. ergo laborans sanus est ibi nulla est fallacia. qꝛ sicut maior est falsa ita ꝯclusio.

Queritur Penes quem modum peccat paralogismus qui fit ex diuersa consignificatōne casus. Solutio alberti ꝙ ille continetur sub primo modo istius fallacie. vnde significatio accipitur large in primo modo vt extendit se tam ad significatōnem principalem ꝙ̄ etiam ad consignificatōnem. Et ergo iste paralogismus. quicunqꝫ sunt episcopi sunt sacerdotes. asini sunt episcopi ergo asini sꝫ sacerdotes. debet reduci ad primum modum istius fallacie. quia episcopi potest esse nominatiui casus vel genitiui.

¶ De fallacia amphibologie.

Queritur Quid est amphibologia. Solutio est multiplicitas oratōnis eiusdem ꝺm substantiam ꝛ ꝺm modum proferendi diuersa significantis. Et dicitur ab amphi quod est dubium ꝛ bole sententia quasi dubia sententia.

Queritur Quid est fallacia amphibologie. Solutio est idoneitas decipiendi proueniens ex multiplicitate oratōnis eiusdem ꝺm substantiam ꝛ ꝺm modum proferendi diuersa significantis. Et tanguntur in illa definitōne due cause illius fallacie. scꝫ apparentie ꝛ defectus. Causa apparentie est identitas oratōnis scd̄m substantiam ꝛ modum proferendi. Sed causa defectus est diuersitas significatorum.

Ar In omni fallacia est dubia sententia. ergo ista fallacia non est ab alijs distincta. Solutio licet in omni fallacia sit dubia sententia. tamen ista dicit talis per anthonomosiam siue per excellentiā. Et ratio est. qꝛ in ista fallacia oratio manet eadem ꝺm substantiam ꝛ etiam ꝺm modum ꝓferendi diuersa ſcans in alijs aūt non sic. ergo in ista fallacia est maior apparentia ꝛ per ꝯsequens maior dubietas.

Ar Ista fallacia nō distinguitur a fallacia equiuocatōis. probatur quia peccant penes idē multiplex co ꝙ vtraqꝫ peccet penes multiplex actuale. Solutio licet ambe ille fallacie peccent penes idem multiplex generale. non tamen penes idem multiplex speciale. quia fallacia equiuocatōnis peccat penes multiplex actuale dictōnis. sꝫ fallacia amphibologie penes multiplex actuale oratōnis.

Queritur Quot sunt modi istius fallacie. Solutio solent cōmuniter assignari tres. Primus est quando oratio principaliter plura significat. Et de illo ponit phus quattuor exempla.

Primum est. vt quoscunqꝫ vellem me capere vellem ꝙ acciperēt me. Sꝫ pugnantes vellem me capere. ergo vellem ꝙ pugnātes acciperent me. Et oportet videre ad minorem. quia ille accusatiuus me potest construi cum illo infinitiuo capere a pte anteriori. ⁊ sic minor est vera. vel a parte posteriori ⁊ sic est falsa. Scōm exemplum est. Quicquid aliquis scit hoc scit. sed grammaticam aliquis scit. ergo grammatica scit. Ibi est dubia sententia propter illud pnomen hoc quod potest esse nominatiui casus ⁊ suppositū illius verbi scit. ⁊ sic maior est falsa. vel potest esse accusatiui casus. ⁊ construi cum illo verbo scit a parte posteriori. ⁊ sic maior est vera. Tertiū exemplum est. Quicquid videt aliquis hoc videt. sed colūnam videt aliquis. ergo columna videt. Et ibi similiter multiplicitas puenit ex eo qꝛ illud pnomen hoc potest esse nominatiui casus vel accusatiui vt prius. Quartum exemplum est. Quicquid tu dicis esse hoc tu dicis esse. Sꝫ lapidem dicis esse. ergo tu lapis dicis esse. Et ibi multiplicitas etiam prouenit ex parte illius pnominis hoc. qꝛ potest esse nominatiui casus ⁊ cōstrui cum supposito illius verbi dicis quod est tu tāqꝫ determinatio eius sub hꝰ sensu. Quicquid tu dicis esse tu hoc supple existēs dicis eē. ⁊ sic maior est falsa. vel potest esse accusatiui casus ⁊ construi cum illo verbo dicis a pte posteriori vt sit sensus. Quicquid tu dicis esse hoc. id est illam rem tu dicis esse. ⁊ sic maior est vera.

¶ Secūdus modus est. quando oratio sꝫcat plura vnū pncipaliter ⁊ aliud transumptiue. Et de hoc modo phus nō exemplificat in textu. potest tamen dari tale exemplum. quicūqꝫ arat littus scindit terram aratro. Sed qui docet indocilem arat littus. ergo scindit terrā aratro. Ibi em̄ illa orō arare littus est distinguenda. qꝛ vel sꝫcat sulcare terram vicinam mari vel flumini. ⁊ sic maior est vera ⁊ minor falsa. vel sꝫcat transumptiue opam perdere. ⁊ sic maior est falsa sed minor vera.

¶ Tertius modus est. quando oratio per se accepta vnum sꝫcat. sed adiuncta alij sꝫcat plura. vt quēcunqꝫ ꝯtingit dicere ꝯtingit loq̇. Sꝫ tacentē ꝯtingit dicere. ḡ tacentē ꝯtingit loq̇. ibi minor est multiplex. qꝛ tacentē pt ꝯstrui cū illo infinitiuo dicere a pte anteriori ⁊ sic minor est falsa. qꝛ sensus ē ꝙ tacēs dicat vel pt ꝯstrui cū illo infinitiuo dicere a pte posteriori. ⁊ tūc ē vera. qꝛ sensus est ꝙ tacens dicat. Et isti sunt modi qui cōmuniter tamen ponunt. Albertus tn̄ ille distinguit hic quinqꝫ modos sm ꝙ quinqꝫ ponuntur exempla a pho in textu vide eos in ꝯmento.

Queritur Qui sunt illi modi quos ponit phus cōes ad fallaciam equocatōnis ⁊ amphibologie. Solutio sunt tres. pmus est quando dictio vel oratio pncipaliter plura sꝫcat Exemplum de dictōne. vt piscis ⁊ canis. piscis em̄ est equocum ad piscez verum ⁊ pictum. ⁊ canis ad canem latrabilem ⁊ beluam marinaꝫ. de oratione nō ponit ibi phus exemplum. Secundus modus est quando soliti sumus sic dicere per translatōnem in dictōne ⁊ oratōne. id est quando dictio vel oratio vnum significat principaliter ⁊ aliud transumptiue. Et de hoc modo phus non exemplificat. Tertius modus est quando dictio vel oratio p se sepata sꝫcat vnum solum. composita vero plura. Et de

dictione non ponitur hic exemplum de oratione est exemplum. vt seculuz scit aliquid. ibi enim seculum potest vel esse nri casus ⁊ reddere suppositum illi verbo scit. ⁊ est loquutio falsa. quia sensus est ꝙ seculum habeat scientiam de aliquo vel potest esse accusatiui casus ⁊ construi a pte posteriori. ⁊ sic est vera quia sensus est ꝙ aliquid scit seculum. id est habet scientiam de seculo.

¶ De fallacia compositionis

Querit̃ Quare phs prius determinat de fallacia cõpositionis et diuisionis ꝙ̃ de fallacia accentus cum fallacia accentus peccet penes multiplex potentiale dictionis ⁊ hee due fallacie penes multiplex potentiale orõnis So° qꝛ fallacie ordinantur ẜm maiorem et minorẽ cãm apparentie. sed in fallacia ꝯpositõnis ⁊ diuisionis est maior causa apparentie ꝙ̃ in fallacia accentus qꝛ diuersitas dc̃õis q̃ est in ꝓlatõe ẜm fallaciam accentus est magis apta ⁊ manifesta ꝙ̃ est diuersitas orationis penes sensum ꝯpositum ⁊ diuisum

Queritur Quid est ꝯpositio Solutio ꝯpositio accipitur dupliciter. vno modo generaliter ⁊ sic ꝯpositio ẽ ordinatio ptium orationis ẜm sitũ magis debitũ ⁊ sic ꝯpositio repitur in qualibet orõne siue fuerit vera siue falsa. Alio modo accipitur spẽaliter ꝓut repitur solum in oratione ꝯposita falsa Et tunc solet sic definiri. ꝙ cõpositio est diuidendoꝝ falsa vnio. Et per oppositum diuisio vt in ꝓposito accipitur est ꝯponẽdorũ falsa sepatio

Querit̃ Quid est fallacia cõpositionis. So° est idoneitas decipiendi prouenien̄s ex vnitate orationis diuise vere cum cõposita falsa. Uel sic Est idoneitas decipiendi ꝓueniens ex multiplicitate orõnis eiusdem ẜm substantiam ⁊ ẜm situm magis debitũ ptibus in oratione positis. Et habet ista fallacia duas cãs. Causa apparẽtie est idẽtitas materialis oratõis ꝯposite cuz diuisa. Causa defectus est diuersitas formalis inter orõem ꝯpositam et diuisam

Querit̃ Quãdo dicunt̃ ptes ordinari ẜm sitũ magis debitum in orõne Soło ꝙ tunc qñ determinatio addit̃ determinabili magis ṗncipali qđ scꝫ magis apta nata est determinare. Et ꝑ oppositum tunc ptes dicunt̃ ordinari ẜm sitũ minus debitum qñ determinatio additur determinabili minus principali qđ scꝫ minus apta nata est determiare. Et ad hoc ꝯgnoscẽdũ solẽt poni ex alberto aliq̃ regule

¶ Prima est. Qñ aliq̃ determinatio ponit̃ cũ duobus determinabilibus tunc ceteris paribꝫ si ꝯiungatur cũ determinabili ꝓpinquiori orõ est ꝯposita ⁊ dicunt̃ ptes ordinari ẜm situm magis debitũ. Si vero cũ determiabili remotiori orõ est diuisa ⁊ ptes ordinãtur ẜm sitũ minus debitum

¶ Scd̃a regula est. Si determinatio sit eque immediata vtriqꝫ determinabiliũ tunc ceteris paribꝫ si adiũgat̃ cũ determinabili p̃cedẽte est oratio cõposita ⁊ si cũ sequente est oratio diuisa Et additur notanter ceteris pa

rib3. q2 si potio2 rō supueniat tunc regula non habet veritatem. sicut patet
ex regulis sequentibus.
¶ Tertia regula est. Q3 quādo aduerbium ponitur inter duo verba tūc
si determinet verbū a pte predicati positum oratio est composita. Sed si
determinat verbum a pte subiecti positum oratio est diuisa.
¶ Quarta regula est ꝙ quando aduerbium ponitur inter duo determi-
nabilia quorum vnum est verbale ⁊ aliud pticipiale tunc quando deter-
minat verbū est oratio ꝯposita ⁊ quādo determīat pticipiū est orō diuisa
¶ Quinta regula est adiectm̄ ponatur inter duo substātiua tunc si con-
struitur cum sequenti est oratio cōposita. si vero cum precedenti tunc est
oratio diuisa et habet ista regula veritatem de adiectiuo noīali q2 si adie-
ctiuum est pticipiale tunc opposito modo est dicendum
¶ Sexta regula est qn̄ duo determinabilia sic se habent ꝙ vnū est totū
et aliud pars tūc si determinatio feratur ad totum oratio est composita.
Si vero ad ptem oratio est diuisa. vt cum d2 nō homo est animal illa ne-
gatio non potest ferri ad totum ⁊ facere totam propōnem negatiuā vel
potest ferri ad terminum illū hō tm̄ ⁊ facere eū infinitū

Queritur Quot sunt modi istius fallacie Solutio tres.
Primus modus prouenit ex eo ꝙ aliquid dictū
potest supponere pro se toto vel sua pte. vt quecunq3 possibile est scribere
possibile est ꝙ ipe scribat sed non scribentē scribere est possibile. ergo possi-
bile est ꝙ non scribēs scribat.

Queritur Quādo dictum dicitur supponere pro se toto vel pro
pte sua. Solutio alberti tunc dictum supponit ꝑ se
toto quando predicatum dicti sc3 infinitiuus attribuitur subiecto. id est
accusatiuo gratia formalis ⁊ materialis simul. Sed tunc dicitur suppo-
nere pro sua pte quando attribuitur sibi gratia materialis tm̄ Exemplū
est. vt cum dicitur non scribētem scribere est possibile si ille infinitiuus scri-
bere attribuatur illi accusatiuo non scribētem ratione formalis ⁊ materia-
lis simul hoc est si attribuatur illi subiecto scriptionis ſm ꝙ stat sub for-
ma scriptionis tunc illa oratio est composita ⁊ est falsa sub hoc sensu non
scribētem inq̄ntum non scribēs est possibile est scribere. Sed si attribuatur
subiecto scriptōnis vt diuisum est a forma scriptionis sic est diuisa ⁊ vera
q2 sensus est non scribētem. id est illum qui non scribit sortem vel petrum
possibile est scribere. Et iste modus dicendi est cōmunio2 q̄uis a diuersis
diuersimode aliter hic respondeatur.
¶ Secūdus modus prouenit ex eo ꝙ aliqua determinatio potest referri
ad diuersa determinabilia vt quicunq3 scit litteras nunc didicit illas An-
tiquus grāmaticus scit litteras ergo nunc didicit illas. ibi em̄ illa deter-
minatio nunc in maiore potest referri vel ad hoc verbu3 didicit ⁊ tunc est
oratio ꝯposita ⁊ falsa q2 sensus est ꝙ oīs ille qui scit lrās didicerit eas nūc
id est in isto tpe vel pt referri ad hoc ꝟbū scit ⁊ tunc est oratio diuisa ⁊ ve-
ra sub hoc sensu q̄cūq3 scit litteras nūc. id ē in p̄senti tempore didicit illas
supple prius in preterito tempore

¶ Tertius modus est qn̄ plura ponūtur a pte p̄dicati ad que subiectū p̄t referri ꝯiunctim vel diuisim. vt q̄cquid p̄t vnū solū ferre p̄t vnū ꝛ vnū ferre p̄t plura ferre. ibi em̄ in maiore si illa dictio solū determinat hoc ꝓbū est ꝯposita et falsa quia quod potest solum vnū ferre nō potest ferre vnū et vnum cōiunctim. Sed si conferatur subiectum ad illa duo diuisim tūc maior est diuisa ꝛ vera.

¶ De fallacia diuisionis

Queritur Quid ē fallacia diuisionis So° est idoneitas decipiēdi pueniēs ex vnitate potentiali ōrōnis ꝯposite vere cum diuisa falsa. Et habet duas causas. Causa apparentie est identitas materialis orōnis composite cum diuisa. Sed causa defectus est diuersitas formalis earūdem.

Arguitur Ex illo sequeret̄ ꝙ ista fallacia diuisionis non esset distincta a fallacia ꝯpositōis Sequela ꝓbat̄ qꝛ habēt eandē cām apparētie. qꝛ cā apparētie vtrobiqꝫ est idētitas materialis orōnis ꝯposite vel diuise So° ꝙ licet habeāt eandē cām apparentie cōem tn̄ hn̄t diuersas cās apparentie spēales. qꝛ spēalis cā apparētie in fallacia ꝯpōnis est materialis vnitas orōnis diuise vere cū ꝯposita falsa sꝫ cā spēalis apparentie in fallacia diuisionis est materialis vnitas orationis cōposite vere cū diuisa falsa et ita distinguunt̄ penes verū ꝛ falsum

Queritur Quot sunt modi istius fallacie Solo ꝙ duo Prim⁹ est qn̄ plura ponūtur a pte p̄dicati ad que subiectū pōt referri ꝯiūctim vel diuisim. Aut ecōtra qn̄ plura ponūtur a pte subiecti ad que p̄dicatum p̄t referri ꝯiunctim vel diuisim de p̄ma pte istius modi est exemplū q̄cūqꝫ sunt duo et tria su t paria ꝛ imparia sꝫ quinqꝫ sunt duo ꝛ tria. ergo quinqꝫ sunt paria ꝛ imparia. ibi em̄ in minore hoc subiectum quinqꝫ p̄t referri ad illa plura posita a pte p̄dicati scꝫ duo ꝛ tria ꝯiūctim vt minor sit vna cathegorica de copulato p̄dicato ꝛ sic est cōposita et vera vel p̄t ad illa plura referri diuisim vt sit vna hypotetica copulatiua. ꝛ sic est diuisa et falsa de secūda pte Exēplū est vt illud qđ est tātūdē et amplius est tantūdē ꝛ p ꝯn̄s equale sꝫ tantūdē ꝛ amplius est mai⁹. ergo mai⁹ est equale. ibi minor est duplex eo ꝙ hoc p̄dicatū maius p̄t referri ad subiectū ꝯiunctim vt sit vna cathegorica de copulato subiecto ꝛ sic minor est ꝯposita ꝛ vera. qꝛ sensus est ꝙ tantūdē et āplius simul sumpta sunt maius vel potest referri ad illa diuisim tanq̄ꝫ ad diuersa subiecta. vt minor sit vna hypothetica copulatiua ꝛ sic est diuisa et falsa.

¶ Secūdus modus prouenit ex eo ꝙ aliqua determinatio potest referri ad diuersa determinabilia. Exemplum est. vt quēcunqꝫ entem seruū posui liberum ille liber est sꝫ posui te seruū entem liberū ergo tu seruus es liber. ibi em̄ minor est duplex. qꝛ hoc pticipiū entē qđ valet tm̄ sicut existentem p̄t ꝯponi cuꝫ hoc noīe seruū ꝛ sic est oratio ꝯposita ꝛ vera vel p̄t ꝯponi cum illo nomine librum et sic est diuisa et falsa. Dominus albertus

tamē videtur hic ponere tres modos propter aliud exemplum in textu positum scz quorūcunqz relinquunt centuz illa sunt plura q̄ centum sed quadraginta virorū centum reliquit diues athilles in bello ergo quadraginta sunt plura q̄ centum. Sed istud exemplū potest satis conuenienter distingui sicut precedens penes scdm modum istius fallacie q2 ille genitiuus virorū potest vel construi cum illo noīe centū z sic minor est composita z vera sub hoc sensu q ex centum viris reliquit athilles quadraginta vel potest construi cum illo noīe quadraginta z sic est diuisa z falsa. q2 sensus est q ex quadraginta viris reliquit centum

¶De fallacia accentus

Queritur Quid est accentus Solutio est certa lex vl regula ad eleuandum vl deprimendum syllabam vnius cuiusqz dictionis. Et est triplex scz acutus grauis et circūflexus. Accutus accentus est qui fit p eleuatōem syllabe dictōis. sicut patet de pma syllaba isti9 dictōis dñs Grauis vero dr q̄ fit p depssionē syllabe dcōis sicut ptz de media z vltima syllaba illius dictōis dñs. Accentus vero cirflexus est q̄ fit ptim p eleuationē z ptim p inclinatōem vocis vt patet in penultima syllaba istius infinitiui amare. Notādum tñ est q accentus accipit cōiter qñ ista fallacia vocatur fallacia accentus incp̄tū scz extendit se tam ad accentum pprie dictum q̄ ad tempus z spiritum seu aspirationem zc.

Ar De accentu determinare spectat ad grāmaticum. ergo hic phs nihil debet loqui de accentu. Solo accentus accipitur dupliciter. vno modo absolute bm q est accidens dictionis z sic spectat ad grāmaticum determinare de accentu. Alio modo incp̄tum potet esse principium deceptōnis in iperito respondente bm q variat veritatem z falsitatem ppōnū et sic eius determinatio spectat ad logicum.

Queritur Quid est fallacia accentus So9 est idoneitas decipiendi prouenien ex materiali vnitate dictionis bm plures accentus plura significantis. Et tangūtur ibi due cause scz apparentie z defectus. Causa apparentie est vnitas materialis dictionis. Et vocatur hic vnitas materialis vnitas bm substantiam. hoc est bm litteras z syllabas. Causa defectus est diuersitas accentuum ad quam sequitur diuersitas bcatorum

Queritur Utrum ista fallacia mag9 conuenienter fit in scriptura vel in vocibus prolatis. Solutio phi est q magis conuenienter fit in scriptura z maxime in poematibus. Et ratio illius est quia in pronunciatione vocali diuersitas accentuum est manifesta et statim notatur. sed in scripturis non est ita manifesta nec potest ita faciliter notari et ergo magis idonee fit ista fallacia in scriptis quam in vocibus. Et istud dictum philosophi debet intelligi

debēt intelligi de modis quos ponit phs in textu quia in certis aliis sicut quādo dictio profertur cum aspiratione vel sine magis conuenienter fit in voce ꝙ̄ in scriptis. quia deceptio tunc magis latet in voce ꝙ̄ in scriptis sicut manifestum est.

Queritur Quot modos istius fallacie ponit phus. Solutio duos quos innuit p duo exēpla. ¶ Primus pūenit ex eo ꝙ sub vno accētu pronunciātur duo que tñ habēt diuisos accentus vt in ista oratione me tuo longas pereunte noctes. o lydia dormis. Et potest formari talis paralogismus. Quicunqȝ dicit metuo longas pereunte noctes O lydia dormis dicit se timere sed dicens me tuo lōgas pereunte noctes non dicit se timere. ergo dicens se timere non dicit se timere. ibi enim oportet distinguere in maiore ꝛ minore quia vel metuo accipitur vt vna dictio et sic maior est vera ꝛ minor falsa vel accipitur vt due dictiones ꝛ tunc maior est falsa ꝛ minor vera Si vero accipiatr vno modo in maiore ꝛ alia modo in minore tunc fit ista fallacia.

¶ Secundus modis prouenit ex eo ꝙ vna ꝛ eadem dictio potest proferri diuersis accētibꝫ. vt in hoc metro heu q̄nā tanti cinxerūt ethera nimbi. Et potest sic formari syllogismus. Quicunqȝ dicit heu q̄nā interrogat Sed quicunqȝ dicit heu q̄nā respondet ergo respondens interrogat ibi eñ illa dictio q̄nā potest vel teneri interrogatiue et ſcat tm̄ sicut quare ꝛ sic habet accentum acutum ꝛ est maior vera vel potest teneri causaliter et ſcat tm̄ sicut nam vel quia ꝛ sic habet accentum grauem et est maior falsa ꝛ minor vera

Queritur Quot modos solent alij assignare de ista fallacia Solutio quatuor ſm quatuor que reperiūtur in dictione que sunt tenor Accentus tempus ꝛ spiritus. Unde primus modus est quando aliqua dictio potest proferri vno accentu vel pluribꝫ vt patuit de illo exemplo me tuo longas. Aliud exemplum est vt tu es qui es. sed quies est requies. ergo tu es requies.

¶ Secūdus modus prouenit ex eo ꝙ aliqua dictio potest proferri accentu acuto vel graui. vt patuit de illa dictione quianam

¶ Tertius modus prouenit ex eo ꝙ aliqua dictio potest proferri vno tēpore vel duobus. vt patet in hoc palogismo. bonū est iustos viros pendere sed pendere est penam pati. ergo bonū est iustos viros penam pati.

¶ Quartus modus prouenit ex eo ꝙ aliqua dictio potest proferri cum aspiratione vel sine. vt patet in hoc exemplo. q̄cquid hamatur hamo capitur sed puella amatur. ergo puella hamo capitur. Isti tamē quatuor modi reducuntur ad illos duos phi. quia secundus comprehenditur sub primo ꝛ quartus sub tertio.

¶ De fallacia figure dictionis

Queritur Quid est figura dictionis. Solutio figura dictionis est terminatio dictionis per quam vna dictio pos-

test alteri assimilari. Et si dicat in quo est illa similis terminatio. Dicen-dum est q potest esse in voce vel in modo significandi vel in scato

Queritur Quid est fallacia figure dictionis Solutio est idoneitas decipiendi proueniens ex eo q aliqua dictio similis alteri videtur habere eundem modum significandi cum ea cum tñ nõ habeat eundẽ. sz diuersuz sicut vigere videt habere eũdẽ modum significandi cũ agere vel secare. Causa apparentie in ista fallacia est similitudo figure dictionis. Causa defectus est qz nõ idẽ in significatõne interpretamur vt idem in dictiõe pter siĺitudinẽ terminatõnis.

Arguit Omnis fallacia in dictione debet peccare penes aliquod multiplex sed ista nõ peccat penes aliquod multiplex. ergo. Minor probatur quia peccat penes multiplex phantasticũ. sed hoc non est verum multiplex. Solo licet multiplex phantasticum non sit verum multiplex est tamen multiplex apparens & hoc sufficit. qa penes ipsum potest fieri deceptio in hoc q propter similitudinem vnius dictionis cum alia dictione potest imperitus respondens credere q conueniant in modo scandi vel in scato

Ar Nulla est fallacia figure orationis. ergo nulla erit figure dictiõis Solutio negatur cõsequẽtia. qz non est simile. et ratio est. qa similitudo in terminatione vocis vel in modo significandi primo et per se cõuenit dictioni & secũdario solum orationi. Et ergo non ponitur aliqua fallacia distincta figure orationis a fallacia figure dictionis. Nam vbicunqz est similitudo orationis cum oratione ibi etiam est similitudo dictionis cum dictione & hoc non contingit in alijs fallacijs penes alia multiplicia peccantibus.

Queritur Quot sunt modi istius fallacie Solutio tres Primus est quando non idem in significato interpretatur idem scare cum alio propter similẽ terminationem vocis sicut quando masculinũ interpretatur femininũ. vt musa & cathelina. paralogismus aũt sm istũ modum sic formatur. qcunqz suba colorat albedine est alba sz cathelina colorat albedine. ergo est alba. cathelina enim est priũ nomẽ viri nobilis romani. vel sic quẽcũqz diligis est amicus tuus. puellam diligis. ergo puella est amicus tuus.

¶ Secũdus modus est. quando vnum pdicamentũ interpretatur aliud seu qñ res vni⁹ pdicamenti sumit sub re alterius pdicamẽti. vt qtũcũqz heri emisti hodie comedisti. sz crudũ heri emisti. g crudũ hodie comedisti ibi enim mutatur qtum in quale qz sub signo distributiuo qtitatis. scz qtũcunqz subsumitur crudum quod est res de predicamẽto qualitatis.

¶ Tertius modus est quando ex similitudine dictionis cũ dcõne in terminatõne infertur similitudo eorũ in modo scandi vel ecõtra sicut vigere habet similẽ terminatõem cũ secare & ergo alicui imperito videt q sit etiã in genere actõis cũ secare qd tñ nõ e ita qz vigere qle qddã et affectũ sm actũ vite & passionẽ scat Petrus hys. tñ dt tertium modũ puenire ex diuersa suppositõne termini Sed ille potest comprehendi hic sub primo

de his tamen modis vide latius in cōmento.

¶ Tertium capitulum.

De fallacijs extra dictionem

Eorum aūt qui extra dictōem sunt paralogismorum spēs sunt septē

¶ In hoc tertio capl'o determinat phs ꝯsequēter de fallacijs extra dicti one. Et primo enumerat eas. Scd'o ꝓsequit' de eis.

☞ Querit'. Quot sunt fallacie extra dictionem. Solutio septem scʒ fallacia

Accidentis
A dcō ſm q̇d ad dictū simpl'r
Ignorantie elenchi
Petitiōis ṗncipij
Consequentis
ſm nō cām vt cām
ſm plures interrogatōes vt vnā

Et ratio sufficientie est ista. Quia oīs fallacia extra dictōnem peccat vel cōtra syllogismū vel ꝯtra elenchū. Si peccat ꝯtra syllogismū hoc est du pliciter qꝛ vel in materia vel in forma Si in materia sic est fallacia ſm plu res interrogatōnes vt vnā. Si in forma hoc est dupliciter qꝛ vel peccat in ordine ꝓpōnū vel terminorū. Si ṗmo modo hoc est iterum dupliciter qꝛ vl' ſm q ꝓpō est cā ꝯclusionis ꝛ sic est fallacia ſm nō cām vt cām. vel ſm q ꝓpō est ṗncipium ꝓbatiuum conclusionis. ꝛ sic est fallacia petitōnis ṗnci pij. Si peccat in ordine terminorū ꝛ sic est fallacia accidentis Si aūt nō peccat cōtra formā syllogisticā tūc oꝫ q peccet penes simplicē ꝯsequētiaʒ ſm q sequit' vnū ex alio. Et hoc dupliciter qꝛ vel peccat ꝯtra id q vnuʒ ꝑfecte seq̇tur ex alio. ꝛ sic est fallacia ꝯsequētis vel ſm q vnū iꝑfecte īfert aliud ꝛ sic est fallacia a dcō ſm quid ad dictū simpl'r. Et ista est sufficien tia quā dat alphorabius ꝛ vt dicit Albertus est plana et vera

Ar Sunt solum sex fallacie in dcōe ergo erūt solum sex extra dcōem et non septē. ꝯña ꝓbat' qꝛ tot modis dr' vnū oppositorū quot mo dis reliquū So° negat' ꝯña qꝛ nō ē sile ꝛ rō est qꝛ requirunt' plures appa rentie ex ꝑte rei q̄ȝ ex ꝑte dictōis Et ad probationem potest dici nō sunt formaliter opposite sed disꝑate vnde opponūtur solum virtualiter q̄ȝ tuʒ ad suos modos generales

☞ Querit' Quare iste fallacie dicunt' extra dcōem So° qꝛ sumūt suā cām apparētie nō ex ꝑte dcōnis sʒ ex ꝑte rei ſcate Et si q̄rat' quare tūc nō vocant' fallacie in re vel fallacie rerū So° qꝛ logicus nō est artifex rea lis sed rōnalis considerās res non absolute ꝛ ſm se sed solum ſm q voci bus et dictionib' significant'.

¶ De fallacijs accidentis

Queritur Que est ṗma inter fallacias extra dcōem So° fallacia accidentis. Et ratio est. qꝛ fallacie ordi nantur ſm maiorē vel minorē cām apparentie vt prius dictū est sʒ in fall'a accn̄tis est maior apparentia q̄ȝ in alijs g̃ ipa est ṗma. Minor patet q̇a cā apparētie in fallacia accidētis hʒ magis de idētitate ꝛ vnitate et ꝑ ꝯse

quens est aptior ad decipiendum

Arguitur Non est aliqua fallacia accidentis. ergo Antecedens probatur. quia nō est aliqua fallacia substātie ergo nec accidentis. Solutio non valet cōseqnentia qr accidens non accipitur hic vt distinguit contra substantiam sed ƀm q est extraneū in pte idem et in pte diuersum.

Queritur Quid est fallacia accidentis. Solō est idoneitas decipiendi proueniens ex ptiali idētitate accidentis cum re subiecta propter quam creditur q attributum vni etiaz sit attribuendum alteri quod tamen non oportet ꝓpter ptialem differentiam vnius ad alterum. Unde semper cōmittitur ista fallacia quando propter conuenientiam duorū in vno tertio ƀm diuersas rationes creduntur conuenire inter se vel vt dicit phus in textu quādo aliqd simil'r assignatur inesse rei subiecte z eius accidenti quod tamen non est necesse. quia multa conueniunt alicui ƀm se sumpto que nō conueniunt sibi ƀm q stat sub aliquo alio predicato. Causa apparentie in ista fallacia est ptialis idētitas accidentis cum re subiecta. Sed causa defectus est partialis diuersitas eorundem.

Queritur Pro maiori intellectu. Quid vocatur hic res subiecta Quid attributum. Et quid accidens. Solō alberti q res subiecta in proposito vocatur mediū q ƀm dispositionem prime figure subijcitur in maiore propositōne. Attributum vero dicitur illud quod assignatur rei subiecte et eius accidenti inesse et est predicatū maioris propositionis ƀm dispositionem prime figure. Sed accidens vocatur illud quod est extraneum rei subiecte ƀm q stat sub tali attributo. Exemplum istorum est. vt quando sic arguitur. homo est species sortes est homo. ergo sortes est species. ibi res subiecta est homo attributuz est spēs. Et accidens est sortes. quia sortes est extraneum ad hominem ƀm q stat sub illo attributo qd est species

Arguitur Sortes est substantia ergo male dicitur hic q est accidens hominis Solutio accidēs accipitur dupliciter. vno modo pro eo qd distinguit cōtra substantiam et sic sortes non est accidens sed substātia nec sic accipitur accidēs in proposito. Alio modo accipitur accidēs pro eo qd est extraneū alicui ƀm q stat sub tali vel tali p̄dicato z ita accidēs accipitur hic. z sic qr hō nō potest stare sub illo predicato quod est species nisi accipiatur ƀm se pro natura cōmuni z non ƀm q accipitur pro suis inferioribus ideo sortes dicitur hoc modo eius accidens. Et ita patet q non accipitur hic accidens eodem modo quo accipit ab Arestotele in p̄dicamētis z in primo thopicoꝝ de hoc tamen latius vide z ad longū in cōmento

Queritur Quot sunt modi istius fallacie So° alberti duo qs innuit phs p duo exēpla in textu Primus est qñ aliqd attribuit accidenti et propter hoc putat etiam posse attribui rei subiecte

Exemplū est. vt choriscus est alter ab hoīe. ꝛ ipse est hō. ergo est alter a se ipso. ibi eīm ꝯña non valet. qꝛ accidit homini ꝙ ꝑdicet̃ de chorisco inꝯ̃tū choriscus est alter ab homine.

¶ Secūdus modus est econtra. qñ aliquid attribuit̃ vere rei subiecte ꝛ ꝓpterea putat̃ etiam posse attribui eius accidenti. vt choriscus est alter a socrate. socrates est hō. ergo choriscus est alter ab homine. Aiūt eīm sophiste ꝯcessum esse choriscum esse alterū ab hoīe. qꝛ dicūt hūc scꝫ socratem esse hominē a quo choriscus est alter. ꝛ inferūt. est alter a socrate. ergo est alter ab hoīe. qd̓ non valet. Petrus hispanꝰ tamē aliter distinguit modos huius fallacie. vide in summulis. Et vide in cōmento etiam quō ista fallacia est distincta a fallacia figure dictōis

¶ De fall'a a dicto ꝯm quid ad dictū simpl'r.

Querit̃ Quid est dictū simpl'r. ꝛ quid dictū ꝯm quid. Sol'o dictū simpl'r est dictum sumptum sine determinatiōe diminuente. vt homo per se vel albꝰ per se. Et vocatur dictum simpl'r. quia non est diminutum. Sed dictum ꝯm quid est dictum sumptum cum determinatione diminuente. sicut si dicatur. homo mortuus. hō pictus. Dicitur eīm determinatio diminuens que diminuit de rōne eius cui additur. sicut illa determinatio mortuus addita homini diminuit de rōne hoīs. qꝛ hō mortuus nō est homo.

Querit̃ Quādo ꝯmittit̃ ista fall'a Sol'o phi. ista fall'a fit qñ illud qd̓ sumitur particulariter ꝛ ꝯm quid in añcedente sumitur simpl'r in consequēte. Et sic v'lis causa deceptionis in ista fallacia est similitudo dicti ꝯm quid ad dictum simpl'r. inꝯ̃tum determinatio impropria accipitur vt ꝓpria

Querit̃ Quid est fall'a a dicto ꝯm quid ad dictum simpliciter Sol'o. est idoneitas decipiēdi proueniens ex partiali identitate dicti ꝯm quid cum dicto simpl'r. ꝓpter quam credimus ꝙ dictū ꝯm quid potest inferre dictum simpliciter. ꝛ tamen non infert ꝯm veritatē. Et tangūtur ibi due cause huius fallacie. Causa apparentie est apparens conuenientia dicti ꝯm quid cum dicto simpliciter Et causa defectus est diuersitas eorūdem.

Ar̃ A dicto ꝯm quid ad dictum simpliciter est bonū argumentum dyalecticū ꝯm phm scd̓o topicoꝝ. g̃ non est fall'a Sol'o. dictū ꝯm quid accipit̃ dupliciter. Uno modo vt idem est ꝙ dictum sumptū cuꝫ determinatōe. et hoc modo si determinatio est ꝓpria est bonū argumentū dyalecticū arguendo a dicto ꝯm quid ad simpl'r qui locꝰ alio noīe vocat̃ a parte in modo ad suū totum. Alio modo accipitur dictum ꝯm quid ꝓ dicto sumpto cū determinatōe diminuente ꝛ ita accipit̃ hic ꝛ facit istā fall'am

Querit̃ Utrum possit etiā econtra argui sophistice a dicto simpliciter ad dictū ꝯm quid. Sol'o. ꝙ sic. sꝫ differēter. qꝛ a dicto ꝯm quid ad dictum simpl'r arguit̃ vtplurimū affirmatiue. sed a dic

ro simpl'r ad ꝺm quid arguitur negatiue. verũ tamen est ꝙ vterqꝫ ille mo- dus arguendi est ꝺm vnã ꝛ eandem fallaciam. vt dt Albertus. Et rõ illi- us est. qꝛ fall'e nõ distinguũtur nisi penes causas apparentie formaliter. sed causa apparentie in vtroqꝫ illo modo arguendi est' vna. ꝛ ergo non sunt ni- si vna fall'a. Minor patꝫ. qꝛ cã apparentie vtrobiqꝫ est similitudo seu idẽ- ptitas partialis dicti ꝺm quid ꝛ dicti simpl'r. ꝛ illa similitudo est vna ꝛ ea- dem. ¶ Si tũc querat̃ quare magis vocat̃ ista fall'a a dicto ꝺm q̇d ad sim- pliciter q̃ꝫ econtra a dicto simpl'r ad dictum ꝺm quid. Dicendum est ꝙ h̄ est ideo. qꝛ ꝯsequentia affirmatiua est dignior ꝛ potior q̃ꝫ ꝯsequentia nega- tiua. qꝛ ergo arguitur affirmatiue a dicto ꝺm quid ad dictum simpl'r ꝛ ecõ- uerso negatiue. ideo magis denominat̃ a dicto ꝺm quid ad simpl'r q̃ꝫ econ- tra. semper em̃ denoĩatio fit a ṗncipaliori.

Querit̃ Quot sunt modi istius fall'e Sol'o tres. Primus est qñ ꝯcludit̃ ꝯtradictoriũ de ꝯtradictorio. sicut quãdo non ens ꝯcluditur esse ens. vel econtra ens non ens Exemplum vt si sic ar- guatur. non ens sicut chimera hꝫ esse in opinione. g̊ nõ ens est. ibi em̃ nõ se- quit̃. qꝛ nõ est idẽ aliq̇d esse in opinione ꝛ esse simpl'r

¶ Secũdus modus quẽ albertus ꝯprehendit sub primo est. quando pro- ceditur a negatõe ad negatõem. sicut quãdo ex eo quod nõ est aliq̇d de- terminate infertur nõ esse simpl'r. vt pꝫ sic arguendo. Aliquod ens nõ est homo. ergo aliqd ens non est. ibi ꝯsequentia nõ valet. quia non esse hoĩem est dictũ ꝺm quid. ꝛ nõ esse ꝺm se est dictũ simpl'r. que nõ sunt eadem. Tan- git tñ pħus cãm apparentie talium syllogismoꝝ. dicens ꝙ in istis videtur ꝯsequentia esse bona. eo ꝙ parum differũt esse quid ꝛ esse simpliciter. ꝛ nõ esse quid ꝛ non esse simpl'r. si dictio referat̃ ad rem. Et qꝛ aliquãdo parum differũt esse quid ꝛ esse simpl'r. ita similiter parum differũt etiam aliqñ dic- tum ꝺm quid ꝛ dictum simpl'r. Alij tamen ponũt hic ꝓ secũdo mõ isti⁹ fall'e quãdo vnũ ṗuatiue oppositoruꝫ ꝯcludit̃ de alio. vt indus seu ethiops cum sit niger est albꝫ dentes. ergo est albꝫ ꝛ non albꝫ. ꝛ debet ibi nõ albꝫ ac- cipi priuatiue. Et non valet ꝯsequentia. quia albꝫ ꝺm dentes est dictum ꝺm quid. ꝛ ergo non potest inferre esse album quod est dictuꝫ simpl'r. Sed dñs Albertus dt ꝙ hoc argumentũ est de ꝯtrario qd ꝺm quid inest ad al- terum ꝯtrariũ ꝛ fere in idem redit

¶ Tercius modus est. qñ arguit̃ a duobꝫ ꝯtrarijs quoꝝ vtrũqꝫ inest ꝺm q̇d ꝛ particulariter ꝺm aliquã ptẽ ad inesse eoꝝ simpl'r. vt si dicat̃ pica est al- ba in pectore ꝛ nigra in cauda. ergo est alba ꝛ nigra. vel scutũ pro vna par- te est album et ꝓ alia parte est nigrũ. ergo est albũ ꝛ nigrum. Istũ tamẽ ter- ciũ modũ Albertus ponens tm̃ duos modos ꝯprehendit sub secũdo quẽ ipse innuit in exemplo qd est. Indus cũ sit niger ꝛc de modis. ergo istius fall'e vide latius in ꝯmento qũo ꝺm diuersa pñt diuersimode assignari

Querit̃ Vtrum sit semper facile cognoscere defectum paralo- gismorum istius fallacie Sol'o phi ꝙ non. sed in qui- busdam est facile. ꝛ in quibusdam difficile. Tunc em̃ est facile quando dic- tum ꝺm quid multum differt a dicto simpliciter. sicut quando dictuꝫ ꝺm

quid eſt priuans vł diminuens dictum ſimpliciter. vt ſi dicatur. eſt hõ mortuus. ergo eſt homo. vel econuerſo non eſt hõ. ergo non eſt hõ mortuus. vł etiam quando ꝓceditur a parte integrali ad ſuum totum. vt ſi dicať ethiops eſt alb⁹ ſm dentes. ergo eſt alb⁹. ibi em̄ faciliter videtur ꝙ alb⁹ ſm dentes eſt dictum ſm q̇d diſtinctum ab eo quod eſt albuꝫ ſimpł'r. Sed tūc eſt difficile quando eſt magna ꝯuenientia dicti ſm quid ad dictum ſimpł'r. ſicut ꝯtingit n illis in quib⁹ duo ꝯtraria ſunt particulariter. hoc eſt ſm duas equales partes in eodem ſubiecto. vt patet de ſcuto ꝑ media parte albo ⁊ pro alia medietate nigro. In talib⁹ em̄ eſt difficile ꝯſiderare qđ illoruꝫ duoꝝ debeat ſimpł'r affirmari de ſubiecto. vel vtruꝫ vtrūqꝫ debeat affirmari vel vtrunqꝫ negari

¶De fall'a ignorantie elenchi.

Querit̃ Q̃uo fiunt paralogiſmi iſtius fall'e Sol'o phi. fiunt ſm diminutõem ſeu omiſſionem rationis elenchi. id eſt paralogiſmi qui fiunt ſm iſtam fallaciā peccāt ꝯtra definitõem elenchi

Querit̃ Quid eſt elenchus. Sol'o. elenchus eſt ſyllogiſmus ꝯtradictõis vnius ⁊ eiuſdē. nō nōis tm̄. nec rei tm̄. ſꝫ nominis ⁊ rei ſimul. non ſynonimi ſed eiuſdem ex his que data ſunt ex neceſſitate non ꝯnumerato. eo qđ erat in principio ad idem. ſm idem. ſimiliter et in eodem tempore. Et ex illa definitione patet ꝙ elenchus preſupponit ſyllogiſmum habens ſe ex additõe ad eum. vt ṗus etiā dictū fuit. ſuperaddit enim ſyllogiſmo probationem ⁊ contradictionem. Et ergo ſolet dici ꝙ tria ſunt de ratione elenchi. ſcꝫ illatio. probatio. et contradictio. et propterea etiam in iſta definitione ponūtur alique particule que conueniūt elencho ratione ſyllogiſmi. quedam ratione ꝯtradictionis. ⁊ quedam ratione vtriuſqꝫ Ratione ſyllogiſmi ponūtur ille due particule. ſcꝫ ex his que data ſunt de neceſſitate. per quam remouetur fallacia accidentis. Et non ꝯnumerato eo quod erat in principio per quam remouetur fallacia petitionis principij. Ratione ꝯtradictionis ponūtur ille quatuor particule ad idem. ſm idem. ſimiliter ⁊ in eodem tempore. per quas excluditur iſta fallacia figure dictionis. Sed ratione vtriuſqꝫ ponuntur omnes alie particule. ſcilꝫ vnius ⁊ eiuſdem. non nominis tm̄. nec rei tm̄. ſed nominis ⁊ rei ſimul. non ſynonimi. ſed eiuſdem. quia ille particule tam in ſyllogiſmo q̃ʒ in contradictione requirūtur

Querit̃ Quid eſt fallacia ignorantie elenchi Sol'o. eſt idoneitas decipiendi proueniens ex omiſſione alicuius particule ſpecialiter requiſite ad elenchum inquantum eſt contradictorius que ſunt ad idem. ſm idem. ſimiliter. ⁊ in eodem tempore cū apparente obſeruantia earūdem. Et ibi tangūtur due cauſe. Cauſa apparentie in iſta fallacia eſt apparens obſeruātia illaꝝ quatuor particulaꝝ Uel vt đt Albert⁹ eſt apparēs ꝯtradictio eoꝝ que ꝯcludūtur. Cā vero nō exiſtētie eſt omiſſio alicuius quatuor particularū. vel eſt defectus veri elēchi vel ꝯtradictiōis

Ar Omnis fallacia ignorat elenchū. ergo non est aliqua distincta fal lacia ignorantie elenchi ab alijs. Antecedēs ꝓbaꝛ. qꝛ postea phs docet reducere omnes fallas ad ignorantiā elenchi. Solo. ignorantia elenchi accipiꝛ dupłr. Uno mō generaliter ꝑ omissione alicuius particule in definitōe elenchi posite. indifferenter. ⁊ sic verū est ꝙ oīs falla ignorat elenchū. nec sic poniꝛ distincta falla. Alio mō accipiꝛ spēaliter pro omissiōe alicuius quatuoꝛ particularuꝫ requisitarū ad elenchū rōne ꝯtradictionis tm̄. ⁊ sic poniꝛ hic distincta falla ab oīb⁹ alijs.

Ar Ista falla nō est distincta a falla a dicto fm quid ad dictū simplr Probaꝛ. qꝛ illa etiam peccat in ꝯtradictione. vt patꝫ ex exemplis superius positis Solo. q̄uis vtraqꝫ ista falla peccet in ꝯtradictiōe ⁊ in hoc ꝯmuni ꝯueniant. tamē hoc in spēali est aliter ⁊ aliter. Unde fm alter tum in trib⁹ distinguūtur. Primo qꝛ paralogismi istius falle semꝑ ꝓcedūt cū duplici determinatōe. sed paralogismi falle p̄cedentis aliqn̄ cū vna de terminatōe ⁊ aliqn̄ cum duplici. Secundo qꝛ paralogismi falle p̄cedentis ꝓcedūt cū determinatōe impropria. sed ista cū determinatōe ꝓpria. Tercio qꝛ paralogismi illius falle semꝑ peccant in ꝯsequendo ⁊ ꝓbando. sed para logismi istius falle nūqꝫ in ꝯsequēdo ⁊ ꝓbando. sed semꝑ in ꝯtradicēdo

Queritur Quot sunt modi istius falle Solo ꝙ quatuoꝛ. que sumūtur fm q̄tuoꝛ particulas in fine definitiōis elenchi positas. Primus modus ꝓuenit ex omissione illius particule ad idem. vt si sic arguaꝛ. duo sunt dupla vnius ⁊ nō sunt duplū triū. ergo sunt duplū et nō duplū. ibi eīm duplū ⁊ non dupluꝫ nō ꝯparanꝛ ad idem ſꝫ ad diuersa
¶ Secūdus modus prouenit ex omissione illius particule fm idem. Exē plum. vt hoc est dplum illi fm longitudinem ⁊ non est duplū fm latitudi nem. ergo est duplū ⁊ non duplum
¶ Tercius modus ꝓuenit ex omissiōe illius particule siliter. exemplū est vt latus oppositū recto angulo est duplū ad alterum duoꝝ reliquoꝝ laterū trianguli virtualiter. ⁊ nō est duplū dimensionaliter. ergo est duplum ⁊ nō duplum. Uel sic celum mouetur circulariter ⁊ non mouetur recte. ergo ce lum mouetur ⁊ non mouetur.
¶ Quartus modus sumiꝛ ex omissione illius particule in eodem tpe. vt manus mea est iam clausa ⁊ iam nō est clausa. ergo est clausa ⁊ nō clausa. Uel sic domus est clausa de nocte ⁊ non est clausa in die. ergo est clausa ⁊ non clausa

Queritur Utrum ista fallacia sit fallacia in dictiōe vel sit fallacia extra dictionem. Solo. dicit philosophus in textu ꝙ aliquis forte trahet hunc locum in eos locos qui sunt fm dictiōem. ⁊ hoc ꝓpter ꝯuenientiam quam habet cū fallacijs in dictione. sed tū nō est in dic tione sed extra dictionem

Ar Ista falla peccat in ꝯtradictione. sed ꝯtradictio fit in voce seu dic tione. ergo ista fallacia est fallacia in dictione. Minoꝛ patet. qꝛ cō tradictio est affirmatio ⁊ negatio opposite Solo. q̄uis ꝯtradictio fiat in

enūciationib9 siue ꝓpōnib9. tamen causa apparentie in ista fallā nō sumitur ex parte enūciationis seu vocis. sed ex parte repugnantie realis que ꝑ modos enūciandi importatur.

¶De fallā petitionis principij

Querit Quid est ꝑncipiū in ꝓposito Solō albti. ꝙ ꝑncipium hic vocat̄ ꝑmissa in syllō dyalectico. q2 illa est ꝑncipiū ꝯclōnis. Sed tūc querit̄ vtrū idem sunt ꝑncipiū. ⁊ id quod est in principio Solō ꝙ nō. q2 ꝑncipiū vt patuit est ꝑmissa in syllogismo dyalectico. sed id qđ est in ꝑncipio est ꝯclusio. q2 ꝯclusio est in ꝑmissis. vel vt in cā materiali. vel vt in causa efficiente. vt in causa materiali quidē. q2 ꝯclusio materialiter integrat̄ ex maiore extremitate ⁊ minore. que sunt in ꝑmissis. Sed inq̄ꝝtum ille extremitates vniūtur cū medio. sic ꝯclō est in premissis vt in cā efficiente. q2 vnio extremitatū cuz medio in ꝑmissis est cā efficiens vnitatis extremitatū inter se in ꝯclone

Querit Q̄uō debet ista fallā noīari. Solō. potest tripl̄r noīari. Primo em̄ ꝑt vocari fallā petitōis eius qđ est ex principio ꝫm ꝙ ꝯclusio est in premissis vt in causa materiali. q2 ex dicit circumstantiā cause materialis. Secūdo ꝑt vocari fallā eius quod est in ꝑncipio inquātum scʒ ꝯclusio ꝯtinetur in premissis vt in causa efficiente. q2 illa ꝑpositio in denotat ꝯtinentiam. Et tercio potest vocari fallā petitionis ꝑncipij sed minus ꝓprie. q2 petitio ꝑncipij ꝓprie dr̄ quādo idem sumitur ad ꝓbationem sui ipsius sub eodem noīe. sed sic nō dr̄ ꝓprie fallām. q2 caret causa apparentie. sed solū dr̄ defectum incidentē circa syllm̄ simpl̄r dictū. ⁊ ergo de petitione ꝑncipij vt sic agit̄ in secūdo ꝑoꝝ.

Querit Quid est petere id quod est in ꝑncipio Solō ꝫm Pe. hys. petere id qđ est in ꝑncipio est quando ꝯclusio q̄ debet ꝓbari sumitur in premissis. Et dicit Pe. hys. ꝙ aliud est petere principium ⁊ petere id qđ est in ꝑncipio. q2 petere ꝑncipiū est q̄n idē petit̄ sub eodem noīe. vt homo currit. ergo homo currit. ⁊ hoc non facit fallaciam. vt etiam iam dictuʒ fuit. q2 idem sub eodem noīe nullo modo potest probare seipsum nec vere nec apparenter. Sed petere id quod est in principio est q̄n idem petit̄ sub diuerso noīe. vel q̄n minus notū sumit̄ ad ꝓbatōeʒ magis noti. vt q̄n dr̄ aīal rōnale currit. ergo hō currit

Querit q̄ differenter de petitōe eius qđ est in ꝑncipio agitur hic et in octauo topicoꝝ Solō. in octauo topicorū determinatur de ea inq̄ꝝtum est nudū viciuʒ vel defectus cauendus in syllogismo dyalectico. Sed hic determinatur de ea inquantum ex apparētia quā habet cum defectu potest esse principium decipiendi ⁊ fallendi imperitum respondentem.

Querit Quid est fallacia petitionis principij Solō. est idoneitas decipiendi proueniens ex apparenti diuersitate premissarum ⁊ ꝯclusionis in illatione. notitia. ⁊ probabilitate propter quā

aliquis credit p̄missas ꝓbare ꝯclusionē quam tn̄ nō ꝓbant ꝓpter identitatem eius cum p̄missis. Et tangūtur ibi due cause. Causa apparentie est apparens diuersitas p̄missaꝝ a ꝯcl'one. Sed cā defectus est identitas premissaꝝ cū ꝯcl'one in noticia ⁊ certitudine

Ar In ista fall'a nō est aliqua cā apparentie. ergo non est distincta fall'a Añs ꝓbatur. qꝛ in ea sumit' idem ad ꝓbatōem suiipsius. sed nulla apparentia est ꝙ idem debeat seipsum ꝓbare   Sol'o. licet idē ꝫm rem ⁊ vocē nō habeat apparētiam ꝓbabilitatis respectu suiipsius. tn̄ idē ꝫm rem differens ꝫm vocem bene hꝫ talem apparentiam. Et ergo solet dici ꝙ duplex est petitio ṗncipii. Una est petitio ṗncipii statim. qn̄ scꝫ idem ꝫm rem et vocem sumit' ad ꝓbatōem suiipsius. ⁊ illa nō causat aliquā fall'am. sꝫ est nudus defectus incidens circa syll'm simpl'r dictū. vt patuit. Alia est petitio ṗncipii nō statim. qn̄ scꝫ idem ꝫm rem sed diuersum ꝫm vocem sumitur ad probandum seipsum. ⁊ in tali petitione ṗncipii est causa apparentie. et illa facit istam fallaciam.

Querit' Quot sunt modi istius fall'e   Sol'o. ph'us nō ponit hic aliquos spēales modos. sed dicit ꝙ tot modis hꝫ fieri quot modis ꝯtingit petere id qḋ est in ṗncipio. Et hoc vt dicit Albertus ꝯtingit ꝗnꝙꝫ modis

¶ Primus est. qn̄ definitum petit' in definitione vel ecōuerso. Exemplū vt aīal rōnale currit ergo hō currit.

¶ Secūdus modus est. qn̄ particulare petit' in vl'i. vt omniū oppositoꝝ est eadem disciplina. g̊ omniū ꝯtrarioꝝ est eadē disciplina

¶ Tercius. qn̄ ecōuerso vl'e petit' in ꝑticulari. vt si dicat' omniū ꝯtrariorū est eadē disciplina. ⁊ omniuꝫ ṗuatiue oppositoꝝ ⁊c. g̊ omniū oppositorum est eadem disciplina

¶ Quart⁹ mod⁹ est. qn̄ ꝯiūctū petit' in diuisis. vt si dicat' medicina est disciplina sani. ⁊ medicina est disciplina egri. g̊ est disciplina sani ⁊ egri

¶ Quint⁹ est. qn̄ vnū relatiuoꝝ petit' in alio. vt si dicat' plato est fili⁹ sortis. g̊ sortes est pater platonis. Et dicit ph'sin fine textus ꝙ omnes tales paralogismi qui fiunt ꝫm hanc fall'am habent apparentiam quādam quia videntur aliquid arguere ⁊ probare cū tn̄ non arguant. quia videntur diuersum assumere cū tn̄ non assumant diuersum sed idem. ⁊ ergo nihil ꝓbant. Et ergo cā defectus in oīb; eis est oīmoda identitas ꝓbantis ⁊ ꝓbati. hoc est p̄missarū ⁊ ꝯclusionis

¶ De fallacia ꝯsequentis.

Querit' Quid in ꝓposito vocat' añcedens ⁊ qd ꝯsequēs. ⁊ qd ꝯsequētia   Sol'o alr'. Añs vocat' quo posito etiā ponit' ꝯsequēs necc'ario ꝓbabiliter vel suspicabiliter. Et ꝯsequēs est qḋ p̄dicto mō sequit' ad añs Sed ꝯsequētia est argumētatio que extrahit' ex habitudine añtis ad ꝯn̄s. ⁊ ꝯn̄tis ad añcedens

Querit' Quotuplex est ꝯn̄a   Sol'o. duplex. qꝛ q̄dam est ꝯn̄a simplex. ⁊ q̄dam ꝯposita. Cōsequētia simplex est qn̄ ex

simplici añte infert ꝯñs. vt si hõ est aĩal est. Consequẽtia ꝯposita est qñ ex vna ꝯña infert alia. Et est duplex. quedã est ꝯña in ipso. ꝛ q̃dã in econtrario. et qꝛ de illis in secũdo topicoꝝ dictũ est videat ibi. Alia etiã solet poni diuisio ꝯñe. ꝙ ꝯñaꝝ alia est nccãria ꝛ nõ ꝓbabilis. sicut est ꝯña demõstratiua. Alia est nccãria ꝛ ꝓbabilis sed nõ ꝑ idem mediũ. Alia est ꝓbabilis et nõ nccãria. vt in dyalecticis. Alia nec est nccaria nec ꝓbabilis. ſꝫ tm̃ suspicionẽ generans. sicut est in rethoricis. Et sicut ꝯña sic est multiplex ꝛ multipliciter dꝛ. ita etiã ꝯñs ſm ꝙ ista falla dꝛ falla ꝯñtis.

Querit Qñ ꝯmittit ista falla. Solo phi. ꝙ tũc fit ista falla qñ putat ꝯña ꝯuerti q̃ non ꝯuertit. qꝛ em̃ ex añte nccario sequit ꝯñs. ideo credũt qñqꝫ imperiti ꝛ ignari rñdentes ꝙ etiã econtra ex ꝯsequente debꝫ sequi nccario añs. ꝛ tñ hoc nõ est necessariũ. qꝛ nõ est vl'r verum ꝙ si posito añte ponitur ꝯsequens. ꝙ etiã ecõuerso posito ꝯñte ponatur nccario añcedens. ꝛ ergo decipiũtur

Querit Quid est falla ꝯñtis Solo. est idoneitas decipiendi ꝓueniens ex apparenti ꝯuertibilitate ꝯñtis cũ añte. rõne cuius credimus ꝙ sicut antecedens infert ꝯsequẽs. ita ecõtra ꝯsequẽs infert antecedens. vel credimus ꝙ sicut ex distructione cõsequentis sequit destructio antecedentis. ita ecõtra ex destructione añtis infert destructio ꝯñtis. qd tñ non est necessariũ. Uel pt dici breuiter sic. ꝙ est idoneitas decipiendi proueniens ex eo ꝙ putatur ꝯsequentia ꝯuerti. que tamen non cõuertitur. Et tanguntur ibi due cause istius fallacie. Causa apparentie est. apparentis identitas consequentis cum antecedente. Causa vero defectus est diuersitas eorundem.

Ar Nulla est falla añtis. ergo nõ erit aliqua falla ꝯsequentis. Solo negat ꝯña. qꝛ nõ est sile de añte ꝛ ꝯñte in ꝓposito. Et rõ est. quia defectus in ista falla semꝑ est ex parte ꝯñtis ex hoc ꝙ arguit a positõe cõsequentis ad positõem antecedentis.

☞ Contra hoc arguitur. ista fallacia non solum ꝯmittitur in hoc ꝙ arguitur a positione ꝯsequentis ad positionem antecedentis. sed etiã ex hoc ꝙ arguitur ab opposito antecedentis ad oppositum ꝯsequentis. ergo qua ratione vocat fallacia ꝯsequentis deberet etiam vocari fallacia antecedentis. Solo. ꝯcedit añs. sed negat ꝯña. Et rõ est. qꝛ qñ arguit ab opposito añcedentis ad oppositum ꝯsequẽtis. tunc ponit a parte añtis hoc qd in veritate est ꝯsequens ꝛ qd deberet poni a parte ꝯsequentis. Et rõ est qꝛ a parte ꝯsequentis debet poni hoc quod est suꝑius ꝛ a parte añtis hoc qd est inferius. sed oppositum añtis est superius ꝛ oppositum ꝯñtis inferius qꝛ negatio vt dicit Pe. hysp. addita inferiori facit ipsum superius. et addita superiori facit ipsum inferius. Sicut patꝫ in isto exemplo. si homo currit aĩal currit. ergo si nõ homo currit. nõ aĩal currit. ibi em̃ nõ homo licet in secunda ꝯsequentia ponatur a parte añtis tanqꝫ inferius ad non aĩal. tñ in veritate est superius. Et sic patꝫ ꝙ qñocũqꝫ arguit in hac falla semꝑ arguitur a positione ꝯñtis ad positõem añtis vel formaliter vel virtualiter. ꝛ ĩ magis denoĩatur falla ꝯñtis q̃ antecedentis

Querit͠ Quot sunt modi istius fallᷓe Solo. tres. Primus modus est quādo arguit͛ a positione ꝯsequentis ad positionem aῆtis in sensibilib⁹ Et ponūtur in textu duo exempla Primū est. si mel est rubium est. sed hoc est rubiū demonstrato felle. ergo fel est mel. Secūdum exemplū est. si pluit terra est madida. ergo si terra est madida pluit ibi eñ in vtroqꝫ exemplo arguit͛ a positione superioris ad positionē inferioris. et ergo nō sequitur

¶ Secūdus modus est. qñ arguit͛ a positōe ꝯñtis ad positōem aῆtis in rethoricis ꝛ suspicabilib⁹. vt si aliquis est adulter ipse est comptus. sed iste est comptus. ergo est adulter. Uel sic. si aliq̄s est fur ipse est errabūdus in nocte. sed iste est errabūdus in nocte. ergo est fur.

¶ Tercius modus est qñ arguit͛ a positōe ꝯñtis ad positiōeꝫ aῆtis in demonstratiuis. Exemplū est de argumentatōe mellisi. qui voluit probare mūdū esse infinitū hoc mō. Si aliquid est factum hꝫ p̄ncipiū sue demōstrationis. ergo si non est factū nō hꝫ p̄ncipiuꝫ. sed mūd⁹ nō est factus. ergo mūd⁹ nō habet p̄ncipiū. et ergo est duratione infinitus. ibi eñ ꝯmittit͛ ista fallᷓa in hoc q̄d dr̄. ergo si nō est factū nō hꝫ p̄ncipium. q2 arguit͛ a destructōe aῆtis ad destructionem ꝯñtis. Simile exemplum est. vt si febris est. calor est. ergo si calor est febris est. Diuersi tamen diuersimode loquuntur hic de modis istius fallacie. sed perinde est dummodo sciatur q̄uo peccent paralogismi ꝫm hanc fallaciam formati.

Querit͠ Q̄uo ista fallᷓa distinguit͛ a fallᷓa accidentis. Solo sic. q2 ista fallacia ꝯsistit in duab⁹ ꝯsequentijs. quarū vna est vera ꝛ alia falsa. vt quando sic arguit͛. si aliquis currit mouetur. sed sortes mouetur. ergo currit. ibi eñ p̄ma ꝯña est vera. sed secūda falsa. Sed fallacia accidentis cōsistit in vna ꝯña. vt si sic arguat͛. sortes est aīal. ergo est homo. ibi eñ ex modo arguendi ꝓprie est fallacia accidentis. quia sicut fallacia ꝯsequentis prouenit ex eo q̄ ꝯsequens creditur esse idem omnino antecedenti. ita fallacia accidentis prouenit ex hoc q̄ predicatum creditur eē idem omnino cū subiecto. et ergo ista fallacia denoīatur a ꝯsequendo. sed illa ab accidendo seu inherendo.

¶ De fallᷓa ꝫm non cām vt causam

Querit͠ Quid vocat͛ cā in ꝓposito. ꝛ quid non causa. Solo Causa hic vocat͛ premissa in syllogismo aliquid faciens ad illationem cōclusionis. qua remota eodem modo arguendi non sequit͛ ꝯclusio. Et per oppositum non causa dicitur premissa assumpta nihil faciens ad illationem cōclusionis. et qua posita vel deposita sequitur equalit͛ ꝯclusio. Et si talis premissa nō habet aliquam conuenientiam in materia. hoc est in subiecto vel predicato cum aliqua premissa causa tunc vocatur non causa tm̄ nihil amplius addendo. sed si ꝯueniat cum aliqua p̄missa cā in materia tūc dr̄ nō cā vt cā. quia tunc habet apparentiā adiūctā defectui

Et ex hoc patet quō differūt fallacia ſm nō cauſam vt cām de qua hic lo
quimur ⁊ nō ꝓpter hoc accidere falſum de quo loq̄tur phs in ſcdo prioꝝ.
Quia nō ꝓpter hoc accidere falſum vocatur nudus defectus incidens cir-
ca ſyllogiſmū ad impoſſibile ſine aliqua cauſa apparētie. Sed fallacia ſm
nō cām vt cām ſupaddit illi defectui apparentiā ſeu cām apparentie quia
ad eam requirit̄ ꝙ premiſſa non cauſa habeat aliquā conuenientiā cum p̄-
miſſa que eſt cauſa falſitatis concluſionis.

Queritur Quando cōmittit̄ iſta fallacia. Solutō phi ꝙ tunc
cōmittit̄ iſta fallacia qn̄ aſſumit̄ illud qd̄ non eſt cā q̄ſi eſ-
ſet cauſa cōcluſionis illate ⁊ q̄ſi ꝓpter eam tanq̄ ꝓpter cām fiat redargutō
Et ergo ſolet ſic definiri iſta fallacia ꝙ eſt ydoneitas decipiendi ꝓueniens
ex cōuenientia premiſſe non cauſe cū premiſſa cauſa ꝓpter quā credimus
eam poſſe inferre concluſionem falſā ⁊ ꝓpter hoc interimendā in reditu a
concluſione falſa ad premiſſas cum tamen nihil faciat ad falſitatem cōclu
ſionis. Et tangunt̄ in illa definitōne due cauſe. Cauſa apparentie eſt cōue-
nientia premiſſe nō cauſe cum premiſſa cā in termino idem in vtraq̄ ſig-
nificante. Sed cauſa defectus eſt diuerſitas earundem.

Arguitur In oībus paralogiſmis eſt fallacia ſm non cauſam vt cauſam. g̃
non eſt fallacia diſtincta. Añs ꝓbatur q2 in oībus ꝑalogiſmis eſt
aliq̄d qd̄ apparet eſſe cauſa cōcluſionis ⁊ non eſt. Solutio non cauſa vt
cauſa accipit̄ dupliciter. Uno modo generaliter ꝓ ꝓpōe ex qua videt̄ ſeq̄ cō
cluſio ⁊ nō ſeq̄tur. ⁊ ſic reperit̄ in oībus fallacijs. Alio modo ſpecialiter ꝓ
p̄miſſa q̄ ablata adhuc ex alijs remanentibꝫ pōt ſequi concluſio. Et ſic ac
cipit̄ hic ⁊ eſt fallacia ſm nō cauſam vt cauſam ab alijs diſtincta.

Contra Illud qd̄ eſt cōmune omi ſyllogiſmo non facit fallaciam
diſtinctam ſed habere talem premiſſam nō cauſam eſt cōmune oī ſyllogiſ
mo. g̃ Minor ꝓbatur quia in quolibet ſyllogiſmo eſt vna premiſſa q̄ de-
poſita adhuc poteſt ſequi cōcluſio. Solutō licet in omni ſyllogiſmo de-
poſita vna premiſſa poſſit adhuc ſequi concluſio. Alio mō ſcꝫ enthimema
tice non tamē eodem modo quo prius ſcꝫ ſyllogiſtice.

Queritur In quo ſyllogiſmo habet fieri iſta fallacia. Solō phi
iſta fallacia habet fieri in ſyllogiſmo ad impoſſibile. Et
rō illius eſt quia ad iſtā fallaciā requiritur duplex ꝓceſſus vnus directus
et bonus a premiſſis ad cōcluſionē ⁊ alius reflexus ex interemptōne cō-
cluſionis ad interemptōnem premiſſe nō cauſe que tamē videt̄ cauſa ſed
talis reflexio non poteſt fieri niſi in ſyllogiſmo ad impoſſibile. ⁊ g̃ iſta falla
cia cōuenienter habet fieri in ſyllogiſmo ad impoſſibile tm̄. Pro cuius
intellectu meliori eſt notandū ꝙ duplex eſt ſyllogiſmus vt p̄mo prioꝝ dic
tum eſt. Quidā eſt oſtenſiuus. ⁊ alius ad impoſſibile. Syllogiſmus oſtē
ſiuus dicit̄ qui habet vnā ſolā concluſionē ex tribꝫ terminis ⁊ dualꝫ ꝓpoſi-
tionibus directo ꝓceſſu ſyllogiſatā. vt oīs homo eſt aīal. ſortes eſt homo
ergo ſortes eſt aīal. Sed ſyllogiſmus ad impoſſibile dicit̄ q̄ aliqd̄ cōcluſū
oſtēſiue. reducit ſyllogiſtice ad aliqd̄ manifeſtū impoſſibile ⁊ ꝓpter hoc inte
rimitur aliqua p̄miſſaꝝ que eſt cauſa illius impoſſibilis. Et ergo oporꝫ

talem syllogismũ habere duas cõclusiones scꝫ vnã directe primo illatã ⁊ aliam reflexam. Exemplũ vt si querat̃ vtrũ homo est asinus ⁊ alius cõcedat tunc sic syllogisat̃ ꝯtra eum ꝑ syllogismũ ad impossibile Nullus asinꝰ est aĩal rõnale mortale. sed homo est asinꝰ. ergo homo nõ est aĩal rõnale mortale. sed hoc est falsum. ergo homo non est asinus ibi eñ ex falsitate conclusionis prius illate nterimit̃ premissa que ẽ causa falsitatis talis cõclusiõis Circa talem ergo syllogismũ vt dictũ fuit semper habet fieri ista fallacia. quia in talibus sillogismis vt dicit phus semper necessariũ est interimere aliq̃d ex his que posita sunt in priori sillogismo ⁊ ergo necessariũ est ĩ eis multiplicari ꝓpositiones inter quas aliquando latenter inducit̃ aliqua vt causa que tamen non est causa quando ergo ex falsitate conclusionis illate in primo processu interimit̃ hypotesis respondentis in processu reflexo videtur imperito rñdenti sepe fieri redargutio ꝓpter hoc cum tamẽ non fiat

Queritur Quod est exemplũ phi circa istam fallaciam. Solo Exemplũ potest sic formari Si ista sit hypotesis rñdẽtis ꝙ aĩa ⁊ vita sunt idem ⁊ opponens volens hypotesim illam destruere dicat ꝙ non sunt idem. Et arguat sic. omne contrariũ corruptõni est generatio. sed mors est corruptio quedam contraria vite ⁊ anima ⁊ vita sunt idem. ergo vita est generatio ⁊ viuere est generari. sed hoc est impossibile. quia qui viuit non generatur sed genitus est. ergo anima ⁊ vita non sunt idem.

Queritur Quomodo ostendit phylosophus defectum illius paralogismi. Solutio dicit ꝙ tale impossibile quod ibi infertur non sequitur ex illa ꝓpositõne anima ⁊ vita sunt idem. sicut ĩ illo paralogismo pretenditur. Et ratõ illius est quia si illa ꝓpositio deponatur et non cõnumeret̃ aliȷ̃s premissis adhuc idem impossibile sequitur vt si sic dicatur. Omne contrariũ corruptioni est generatio. sed mors est corruptio quedam contraria vite. ergo vita est generatio ⁊ viuere est generari. patet ergo ꝙ illa ꝓpositio anima ⁊ vita sunt idem fuit nõ causa illatõnis talis impossibilis videbatur tamen esse causa ꝓpter couenientiam quã habet cum ista mors est corruptio contraria vite in termino idem significante in vtraqꝫ.

Queritur Que est tunc vera causa illiꝰ impossibilis illati in tali paralogismo. Solo quidã dicunt ꝙ ista scꝫ omne cõtrarium corruptioni est generatio illam eñ dicunt falsam. quia corruptio non solum contrariat̃ generatõni sed etiam creationi. Sed hoc nihil est. quia contraria debent fieri circa idem subiectũ. sed sic non est de corruptõne ⁊ creatione. quia creatio non presupponit subiectum. Et ergo aliȷ̃ dicunt ꝙ illa est causa mors est contraria vite. quia mors ⁊ vita non sunt contraria sed magis priuatiue opposita. Sed hoc etiam non potest dici quia illo dato adhuc equaliter vt prius seq̃tur falsa ꝯclusio. vt pꝫ sic arguẽdo. Omẽ qđ priuatiue opponit̃ corruptõni ẽ generatõ. sꝫ mors ẽ corruptio priuatiue opposita vite. ergo vita ẽ generatio ⁊ viuere est generari. ⁊ inde vt prius interimit̃ hypotesis. Et ergo tercio aliȷ̃ dicũt ꝙ hec est falsa ⁊ cã illatõnis impossibilis mors est corruptio. Et rõ est. q꞉ illud qđ seq̃tur ad aliquẽ motũ vel mu-

ratōnem vt finis ꝛ terminus non potest dici ille motus vel mutatio ita ꝙ motus predicet̄ de eo. sed mors est terminus ꝛ sequit̄ ad corruptōnem sicut vita seq̄tur ad generatōnem. ergo ista p̄dicatio est falsa ꝙ mors est corruptio. sicut etiā ista vita est generatio. Et ergo ex illa ꝓpositōne falsa cū alijs premissis seq̄tur in exemplo textus illa falsa conclusio. Et ita videtur dicere Albertus hic in cōmento.

Querit̄ Quot correlaria ponit hic ph̄s in textu. Solō ꝙ tria. Primū est ꝙ paralogismi istius fallacie non sunt simpliciter insyllogisati q₂ prima cōclusio falsa in p̄mo ꝓcessu est vere syllogisata ex premissis falsis sed sunt insyllogisati ad ꝓpositū hoc est ad interimendū hypotesim respondentis eo ꝙ illa sit impertinens ad illationem existens non causa.

Secundū correlariū est ꝙ paralogismi istius fallacie plerūq₃ non minꝰ latent interrogantes seu opponentes q̄₃ rn̄dentes.

Terciū correlariū est ꝙ paralogismi istius fallacie possunt fieri s̄m consequens. id est s̄m fallā̄m consequentis.

Ar̄ Ex illo tercio correlario videt̄ sequi ꝙ ista fall̄a nō esset distincta a fall̄a consequentis. Solutō negatur sequela quia licet paralogismi istius fall̄e etiā possint fieri s̄m fall̄am ꝯsequentis non tamen s̄m easdem rōnes Jam non est inconueniens ꝙ idem paralogismus formet̄ s̄m diuersas fall̄as dūmodo hoc fiat diuersimode ꝛ s̄m diuersas causas apparentie. Sicut a simili non est inconueniens ꝙ idem argumentū dyalecticum formetur s̄m diuersos locos dyalecticos dūmodo fiat ex alia et alia habitudine.

Querit̄ Quare tūc p̄alogismi istius fallacie plꝰ possunt formari s̄m fallaciam cōsequentis q̄₃ s̄m aliquā aliam. Solutio Alberti ꝙ hoc est ꝓpter maiorem conuenientiam istius fallacie cū fallacia consequentis. Et hoc ꝓpter duo. Primo quia sicut in fallacia consequentis sunt necessario due ꝯseq̄̄tie quaꝝ vna est bona ꝛ alia mala. Jta etiā ī ista fallacia vt patuit. Secūdo q₂ sicut ī fall̄a ꝯn̄tis ē quedā reciprocatio ab an̄cedente ad ꝯn̄s vel ecōuerso ita etiā in ista fallacia ē quedā reciprocatio ꝛ reflexio ab hypotesi ad falsam cōclusionē ꝛ ecōuerso a falsa conclusioni ad interemptōnem hypotesis.

Querit̄ Quot sūt modi istius fall̄e. Soº ꝙ l₃ Aresto. ī textu non posuerit nisi vnū exꝫ p̄n̄t in̄ s̄m Albertū distingui duo modi. Primꝰ ē qn̄ p̄missa nō cā ꝯuenit cū p̄missa cā in subiecto. Jta ꝙ in aliq̄ ꝓpōnū q̄ sūt cāe sumat̄ subiectū p̄misse nō cāe siue hypotesis. Exemplū vt si ista sit hypotesis. Oīs lapis ē aīal. Et arguat̄ tūc sic oīs lapis est aīal. oīs margarita ē lapis. oīs hō ē margarita. g̊ oīs hō est lapis. s₃ hᵒ est impossibile. g̊ ista oīs lapis ē aīal. ibi eīm ex falsitate ꝯclusionis male interimit̄ illa que fuit hypotesis oīs lapis ē aīal qđ patet quia illa deposita adhuc equaliter sequitur illa falsa ꝯclusio. ꝛ g̊ illa est nō cā videtur tamē esse causa pro tanto quia quod est subiectum in ea ponitur in vna premissarum illius paralogismi licet in predicato.

Secundus modus est qñ p̄missa nō causa conuenit cū aliqua p̄missa causa in p̄dicato suo ita ꝙ p̄dicatū p̄misse non cause siue hypotesis ponat̄ in aliqua ꝓpositionū que sunt cause vt si ista sit hypotesis vt prius. Om̄is lapis est aīal ⁊ arguat̄ sic Omnis lapis est aīal. omne corpus est inanimatū. omne aīal est corpus. ḡ om̄e aīal est inaīatū. conclusio est impossibilis. ḡ ista oīs lapis est aīal ibi em̄ sil'r male interimit̄ illa oīs lapis est aīal quia ip̄a nō est causa falsitatis cōclusionis eo ꝙ ip̄a deposita adhuc sequit̄ falsa conclusio. videtur tamē esse causa ꝓpterea quia qd̄ est p̄dicatū i ea ponit̄ i vna p̄missaꝝ que est causa licet in subiecto. Et ita patet ꝙ isti modi non assignant̄ nec distinguūtur ꝑ hoc ꝙ est p̄missam non causam habere idem subiectum vel idem p̄dicatū cū p̄missa causa sicut quidā male intelligunt. sed ꝑ hoc ꝙ est subiectū vel p̄dicatū p̄misse nō cause poni in aliqua p̄missarum que sunt cause siue hoc sit a parte subiecti siue a parte p̄dicati sicut innuit manifeste dn̄s Albertus.

De fallacia ꝫm plures interrogatōnes vt vnam

Querit̄ Quid est interrogatio. Solo Alberti Interrogatio est ꝓpositio ꝓbabilis ꝓposita cū nota interrogatōis. Et habet se ex additōne aliqualiter ad ꝓpōnem dyalecticā quia supaddit ꝓpositioni dyalectice modū interrogandi consensum respondentis sicut qñ dicit̄ est ne hec vera homo currit. Et qꝛ ꝫm Boetiū interrogatio seu questio ꝓpositio enunciatio ⁊ cōclusio ꝫm substantiā sunt vnū ⁊ idem ⁊ differūt solū ꝫm rōnem. ergo oīa illā equalem habent diuisionem. Et ꝑ ꝯn̄s sicut p̄mo perihermeniaꝝ. Enūciatio diuidit̄ in vnā ⁊ plures. ita etiā in ꝓpositio potest diuidi interrogatio in vnā ⁊ plures. Unde interrogatio vna dicitur in qua vnū interrogatur de vno ꝫm vocem ⁊ rem significatam. Et sufficit ꝙ quocūqȝ modo sit vna siue vnitate analogie siue generis siue speciei siue vnitate materiali. Et a priuatōe cuiuslibet tal' vnitatis ꝑ oppositū interrogatio dicit̄ plures. vnde interrogatio plures pōt sic definiri. Q; interrogatio plures est qñ vnū de pluribꝫ vel plura de vno vel plura interrogant̄ de pluribꝫ. vt vtrū sortes vel plato currunt vel vtꝝ sortes currit ⁊ disputat. vel vtꝝ sortes ⁊ plato currunt ⁊ disputant.

☞ Sed querit̄ tunc que vocat̄ interrogatio plures vt vna. Solo qñ vnū de pluribꝫ vel plura de vno vel plura interrogant̄ de pluribꝫ sub vnica nota interrogatōnis. Tunc em̄ interrogatio dicit̄ in plurali numero plures ꝓpter plura interrogata. Et dicit̄ in singulari numero vt vna ꝓpter vnitatem note interrogatōis. Sicut patet in hoc exemplo. Est ne sortes et plato aīal vel legit ne sortes ⁊ disputat vel sortes ⁊ plato legūt ne ⁊ disputant

Querit̄ Quando cōmittitur ista fallacia. Solo phi fallacia ista ꝫm plures interrogatōnes vt vnā tunc cōmittitur qñ opponentes sophiste faciunt duas interrogatōnes vt vnā ⁊ rn̄dentes ꝓpter vnitatem note interrogatōnis non sciunt esse plures interrogatōes et ergo non dant nisi vnā respōsionem vbi deberent dare plures. Et ergo fallacia ista ꝫm plures interrogatōnes vt vnam solet sic definiri ꝙ ē ydo-

neitas decipiendi ꝓueniens ex ꝯuenientia interrogatōis plures ad interrogatōem vnā. ꝓpter quā credit aliqs ꝙ ad eam debeat dari vna respōsio cū tñ essent dande plures ꝓpter pluralitatē interrogatoꝝ. Et ibi innuūtur due cause. Causa apparentie in ista fallā est vnitas modi interrogandi Et cā defectus diuersitas interrogatoꝝ. Et ex hoc etiā facile pt sumi rō quare ista fallā nō denoiaꝛ absolute ꝺm plures interrogatōes. sed additur vt vnā. qꝛ ad fallām nō sufficit cā defectus. sed etiā requiritur cā apparentie Sed qñ dꝛ fallā ꝺm plures interrogatōnes. ibi tangitur cā defectus. q̄ est pluralitas interrogatoꝝ. Ut ḡ etiam tangaꝛ cā apparentie addiꝛ vt vnaꝫ supple. ꝓpter vnitatē modi interrogandi. qꝛ ꝓpter vnitatē note interrogationis. interrogatio que est plures simplr apparet vt vna

Ar Nō est aliqua fallā ꝺm vnā interrogatōem vt plures. ergo nulla erit ꝺm plures interrogatōes vt vnā. Solō. negaꝛ ꝯña. Et rō est. qꝛ in omi fallā debet esse causa apparētie. sed nulla esset apparētia si vna acciperet vt plures. ergo ⁊c̄

Querit Utrū semꝑ difficile sit videre an interrogatio sit plures et ꝙ ad eam nō est danda vna responsio Solō phi ꝙ nō. sed in aliquibꝫ est facile. in alijs videre difficile. Tūc em̄ est facile quando plura vt plura interrogaꝛ de vno. Sicut qñ queriꝛ vtrū terra sit mare vel celum. qꝛ illa multā habent drñam. Sed tūc est difficile qñ queruntur plura que multā habent ꝯuenientiā. ⁊ que vniūtur vel ad minus vniri videaꝛ in aliquo vno. in illis em̄ sepe rñdentes dant vnā responsionē. ⁊ ergo vel falsum eis obuiat vel redargui videntur

Querit Quot sunt modi istius fallacie Solō ꝙ duo. Primus est. quando plura interrogantur vt vnum in singulari numero. Exemplū est. vt putas est ne hic ⁊ hic homo demōstratis sorte ⁊ platone. quia si respondens dixerit sic dando vnam responsionem. tūc arguitur sic. hic ⁊ hic est homo. ergo hic ⁊ hic est vnus homo. ⁊ ꝑ ꝯsequēs qui percusserit hūc ⁊ hunc ꝑcutiet hoiem ⁊ nō hoies. hoc incōueniēs sequitur danti vnā rñsionez. qꝛ si diceret pluribꝫ rñsionibꝫ hic est hō ⁊ hic est hō tūc illam redargutōem effugeret.

¶ Secūdus modus est. qñ interrogaꝛ plura vt vnū in plurali numero vt si demonstratis pluribꝫ quorum quedam sunt bona ⁊ quedā mala q̄ratur vtrum omnia ista sunt bona vel nō bona. Si respondens dixerit vnica respnnsione ꝙ sunt bona. tunc infertur ꝯtra euz. ergo non bona sunt bona. Et si dicat ꝙ sunt nō bona infertur. ergo bona sunt nō bona. Et isti sunt modi quos videtur phus innuere ꝑ exempla textus. ⁊ sumuntur ex parte modi interrogandi. Possunt tñ adhuc quodā alio mō distingui. scꝫ ex ꝑte interrogatoꝝ. et sic sunt tres. quia vel plura querūtur de vno. aut vnuꝫ de pluribus. vel plura de pluribꝫ. ⁊ vtroqꝫ modo distinguit istos modos dominus Albertus

Querit Quod est illud notabile quod ponit phs post assignationem horum modorum in textu. Solō. dicit phus ꝙ ꝑ istaz fallaciam assumptis quibusdam hoc est ex aliquibꝫ presuppositis

qñqꝫ fit verus elench⁹.i.nõ solũ apparens.sed ver⁹ syll's ꝯtradictiuus et vera redargutio. Exemplũ ē vt si qs ꝑ modũ presuppõis ꝯcedat ꝙ eodez mõ aliqd debet definiri in singulari numero ⁊ in plurali. vtputa ꝙ sicut ce cum dr̄ quod nõ videt aptum natũ tñ est videre. ita ceca in plurali nume- ro definient̄ ꝙ sunt illa que nõ vident ⁊ apta nata sunt videre. Tũc seq- tur ꝙ demonstrato vno ceco ⁊ altero vidente. si querat̄ vtrum illa sunt ce- ca vel videntia. si respondens dederit vnam responsionem vel affirmando vel negando. necessario talis respõdens habebit ꝯcedere ꝙ ambo sunt vi dentia vel ambo ceca. qd̄ est impossibile ⁊ falsum Sequela tamen patꝫ. qꝛ vel illa vident vel nõ vident. si vident. sunt videntia. si nõ vident tunc qꝛ apta nata sunt videre iuxta definitõem datam in plurali numero erũt ce- ca. Et ita patꝫ qũo ꝯcedens predictam suppõnem non potest effugere ve ram redargutõem ⁊ elenchum. Dominus albertus tñ videt̄ dicere ꝙ nõ accidit elenchus contradictionis Sed hoc sic debet intelligi ꝙ non accidit ꝯtradictio manifesta. eo ꝙ ceca ⁊ videntia non differũt penes affirmatõez et negatõem. sed accidit ꝯtradictio implicita ⁊ ex ꝯsequenti. Et de hoc vi de latius in ꝯmento.

Tercius tractatus.

¶ Aut ergo sic diuidendũ apparentes syllogismos ⁊c̃

¶ Iste est tercius tractatus in quo phus determinat de reductõe omni- um dictaꝝ fall'aꝝ ad ignorantiã elenchi. Et diuidit̄ in duo capl'a. In pri- mo determinat de fallacijs ſm ꝙ deceptio est in ipsis ex ꝑte sui. scilꝫ ex ꝑte vocis vel ex parte rei ſcate. Secũdo determinat de eis ꝑ ꝯparatõem quo ad nos ſm ꝙ hñt nos decipe. Primũ capl'm habet tres partes. In prima docet in generali reducere om̃es fall'as ad ignorantiam elenchi. In secun da facit h̄ in spēali de fallacijs i dictõe In tercia de fallacijs extra dictiõem

Querit̃ An ꝯuenienter phs docet hic reducere oēs fall'as in ig norãtiam elenchi Sol'o ꝙ sic. qꝛ ꝑ talē reductõem ma nifestat̄ defectus fall'aꝝ in hoc ꝙ ostendit̄ ꝙ vel peccãt in illatõe. probatio- ne vel ꝯtradictione

Ar̃ Superius circa quamlibet fall'am ostense sunt cause defectus pa ralogismoꝝ. igitur nõ est necessariũ hic docere reductõem earũ. Sol'o ꝙ licet superius ostense sint cause defectus fall'aꝝ ſm se. nõ tamē ostensum est qũo illi defectus spēaliter sint ꝯtra ratiõem elenchi. ⁊ ergo iste tractatus est necessarius.

Querit̃ Quid est reducere omnes fallacias ad ignorantiam elenchi Sol'o. non est aliud q̃ꝫ ostendere quomodo q̃- libet falllacia peccat ꝯtra aliquam particulam in definitione elenchi positã et ad verum elenchum requisitam

Ar̃ Si omnes fallacie possent reduci ad fallaciam ignorantie elenchi tunc non esset nisi vna fallacia. sed hoc est falsum. ergo illud ex q̊ sequitur Sol'o. ignorantia elenchi accipitur dupliciter vt ꝑius dictũ fu-

ki. ſcꝫ generaliter ꝛ ſpẽaliter. iam omnes fallacie nõ reducũtur ad ignoran-
tiam elenchi ſpẽaliter dictã. que ponitur diſtincta falla ab aliijs. vt ꝑrendit
argumentũ. ſed reducũtur ad ignorantiã elenchi generaliter dictam q̃ acci
dit ex omiſſione cuiuſlibet particule in definitiõe elenchi poſite

Querit᷑ Quomodo docet phs in generali omnes fallacias re
ducere ad ignorantiam elenchi. Solõ. dicit ꝙ omnes
deficiũt a vero elencho in hoc. quia ſunt immodificati. ꝛ non inferũt ꝯclu
ſionem ſuam ex his que poſita ſunt de neceſſitate. qđ tamen requiritur ad
omnẽ bonũ ſyllogiſmũ ꝙ ſcꝫ inferat ꝯcluſionem ſuam de neceſſitate ꝛ ve-
re ex his que poſita ſunt ꝛ nõ tm̃ apparenter

Querit᷑ Quomodo hoc debet intelligi ꝙ paralogiſmi omniũ
fallaciarum ſunt immodificati Solõ ſunt immodifi-
cati. qꝛ nõ ſunt modificati ſm habitudines locales ſylli inferentis ꝛ ꝓban
tis. q̃ modificatio requirit᷑ ad ſyllm dyalecticũ in materia ꝓbabili. Et ꝑ
intellectu illius notandũ eſt ſm venerabilẽ dñm Albertũ ꝙ modificatio ſyl
logiſmi eſt diſpoſitio ꝓpõnum in figura ꝛ qualitate ꝛ q̃titate ꝛ habitudi-
ne reali medij ad extrema ad nccitatem illationis ꝯclonis. Et ergo ſicut
eſt duplex nccitas illationis ꝯclonis. ita etiã eſt duplex modificatio. Que-
dam ſcꝫ eſt modificatio ſimplr dicta ꝛ vocalis que cauſat᷑ ex ſimplici ordi-
ne terminoꝝ ꝛ ꝓpõnum in figura ſm debitã qualitatẽ ꝛ q̃titatẽ ad inferẽ
dum ꝯclonem. ꝛ de tali modificatiõe determinat᷑ in libro ꝑoꝝ. ꝛ vocat᷑ ibi
ꝯiugatio vtilis. ꝛ ĩmodificatio ſibi oppoſita vocat᷑ ꝯiugatio inutilis. ꝛ eſt ꝑ
uatio ordinis terminoꝝ vel ꝓpõnum in debita qualitate ꝛ q̃titate ad infe
rendũ ꝯclonem de qua etiã in eodẽ libro determinatũ eſt. Alia eſt modifi
catio non ſimplr dicta ꝛ vocalis ſed realis in materia ſpẽali. que cauſat᷑ ex
reali habitudine p̃miſſaꝝ ad ꝯclonem. Et illa eſt duplex. qꝛ quedã cauſat᷑
ex habitudine locali que exigitur ad ſyllm dyalecticũ in materia ꝓbabili.
et de illa modificatõe determinatũ eſt in thopicis. Et ĩmodificatio illi op-
poſita eſt ꝑuatio talis habitudinis localis. qñ ſcꝫ videt᷑ talis modificatio
eſſe in ſyllo ꝛ nõ eſt. ꝛ illa ĩmodificatio ſpectat ad hũc librũ. illa eñ non po
tuit in thopicis determinari. qꝛ ex eiſdem ꝑncipijs nõ potuit determinari
habitudo vera ꝛ apparens. Alia eſt modificatio realis in materia demon-
ſtratiua ꝛ nccaria. que cauſat᷑ ex habitudine ĩmediata ꝛ eſſentiali medij nõ
tam ad ꝯclonem q̃ ad rẽ ꝯcluſam. Et de illa determinatum eſt in libro po
ſterioꝝ. Et ĩmodificatio ei oppoſita eſt ꝑuatio talis habitudinis ĩmediate
et eſſentialis de qua ibi determinatuꝫ eſt. ꝛ vocat᷑ ſyllus falſigraphus. Ex
his g̊ pꝫ quõ paralogiſmi fallaꝝ dicũtur ĩmodificati. nõ quacũq꜄ ĩmodifi
catione indifferenter. ſed ĩmodificatõe que eſt ꝑuatio habitudinis localis.
que requirit᷑ ad ſyllm dyalecticũ inferentẽ ꝛ ꝓbantem. qđ additur notãter
qꝛ ſm ꝙ duplex eſt talis ſylls. ſcꝫ ex habitudine locali ex nccitate ꝯñe infe
rens ꝛ alius ex habitudine locali de nccitate inferens ꝛ ꝓbãs ſeu notificãs
ita eſt duplex talis modificatio. ꝛ duplex etiã ſibi oppoſita immodificatio.
Unde in petitione eius qđ eſt in ꝑncipio licet ſit modificatio ſm habitu-
dinẽ inferentẽ. nõ tñ ꝓbantẽ ſeu notificantẽ. qꝛ ſylls illi⁹ falle licet inferat
de nccitate ſuam ꝯclonem nõ tñ probat.

Querit̃ Circa secũdã ꝑtẽ capl'i. q̃uo ph's docet sp̃aliter fall'as indictõe reducere ad ignorantiã elenchi Sol'o. ꝓmo vult ꝙ ille tres fall'e. scꝫ equocatõis. amphibologie. ⁊ figure dictõis redu cũtur ad elenchũ. in eo ꝙ peccãt ꝯtra illam ꝑticulã. nõ nõis tm̃. sed nõis ⁊ rei simul. qꝛ in ipsis sumit̃ or̃o vt simpl'r vna. q̃ tñ habꝫ plura s'cata. et hoc manifestũ est de equocatõe ⁊ amphibologia. Sed de figura dictõis patꝫ qꝛ ꝓpter figurã seu silitudinẽ appellatõis v'lia q̃ s'cãt quale q̇d videtur s'ca re hoc aliq̇d. ⁊ ita or̃o ibi s'm phantasiam est multiplex

¶ Scd̃o vult ꝙ alie tres. scꝫ ꝯpõnis. diuisionis. ⁊ accentus. deficiũt ab elencho penes illã ꝑticulã vnius ⁊ eiusdẽ. qꝛ licꝫ in illis sumat̃ idẽ nomen vel or̃o materialiter. nõ tñ formaliter ⁊ s'm modũ ꝓferendi. qđ tñ req̇ritur ad verũ elenchũ. ita bene sicut req̇ritur identitas rei.

Querit̃ Q̃uo oñdit hoc ph's ꝙ ad elenchũ nõ req̇rit̃ tm̃ identitas rei. sed etiã nõis Sol'o. oñdit exẽplariter. quia si aliq̇s rñdens habeat in positõe sua ꝙ tunica nõ est vestis. ⁊ opponens contra eũ syllogisat ꝙ tunica est tunica. ⁊ nõ ꝙ tunica est vestis. talis opponẽs rñdenti nõ ꝯtradicit. ⁊ ergo ignorat elenchũ. qꝛ facto tali syll'o ⁊ ꝯcluso ꝙ tunica sit tunica. rñdens adhuc interrogatiõe indiget vtrũ tunica idẽ s'cat qđ vestis. qꝛ ipse infert de tunica. ⁊ positio rñdentis fuit de veste.

Querit̃ Circa terciã partem capl'i. q̃uo docet ph'us reducere fall'as extra dictõem ad ignorantiã elenchi. Sol'o. inductiue de singulis. Et ꝓmo de fall'a accñtis dicens ꝙ paralogismi fall'e accñtis peccant ꝯtra syllogismũ in hoc ꝙ nõ de necessitate ꝯcludũt. ⁊ ergo etiã peccãt ꝯtra elenchum. Consequentiã ꝓbat. qꝛ eadẽ est definitio elenchi ⁊ syllogismi addendo solum definitioni syll'i ꝯtradictõem. vt ꝓ'us etiã patuit. Añs ph'us ostendit ꝑ duo exempla. Primũ est. si hõ est necesse est aĩal esse. sed aĩal est albũ. ergo necesse est hominẽ esse albũ. ibi em̃ ꝯclusio de necessitate nõ seq̇tur ꝓpter extraneã habitudinẽ mediꝫ ad extrema. hõ em̃ accidit aĩali ⁊ est sibi extraneũ inq̇ꝫtum ꝯpatur ad albũ. ¶ Secũdũ exemplum est. Omnis triangulus hꝫ tres angulos equales duobꝫ rectis. sed triangulus est figura. g̃ figura hꝫ tres angulos equales duobꝫ rectis. Nõ sequit̃. qꝛ accidit triangulo figurã esse s'm ꝙ stat sub illo attributo qđ est habere tres angulos equales duobus rectis. sicut etiam accidit sibi respectu eiusdem attributi primũ esse. id est primam figuram rectilineam vel principiũ esse omniũ figuraꝝ poligoniaꝝ

Querit̃ Q̃uo differt ista fall'a ab aliꝫs fallacꝫs extra dictionem Sol'o ph'i. qꝛ hꝫ maiorẽ apparentiã q̃ aliqua aliaruꝫ. Et ꝙ hoc verũ sit ostendit ph'us. qꝛ s'm paralogismũ istius fall'e artifices et oĩno scientes ab insciꝫs arguũtur. Insciꝫ em̃ q̃n volunt arguere ꝯtra sapientes maxime faciũt paralogismos accñtis vt videant̃ sapientes. qꝛ q̃n artifices ⁊ sapientes quibꝫ arguũt nõ possunt distinguere quid ꝯuenit alicui ꝑ se ⁊ quid ꝑ accidens. tũc vel ꝯcedũt opponẽtibꝫ qđ ꝯcludũt. vel si nõ ꝯcedãt. qꝛ tñ distinguere nõ pñt videtur cõcedere. ⁊ hoc est incõueniẽs. qꝛ sophista nõ vult videri rep̄hensus vel redargutus

Queritur Quō fallacia a dicto ꝑm quid ad dictū simpliciter reducitur ad ignorantiā elenchi. Solutio quia in paralogismis eiꝰ non est affirmatio ⁊ negatio de eodē ⁊ ꝑm idem qđ tamē reqͥritur ad elenchū rōne cōtradictōis. Et ꝙ hoc verū sit ꝙ scꝫ non sit ibi affirmatio ⁊ negatio de eodem oñdit exemplariter quia licet albū simpliciter cōtradicat non albo tamē albū ꝑm dentes qđ est albū ꝑm quid non cōtradicit non albo simpliciter. Si ergo aliquis opponentiū accipit vt simpliciter albū qđ a rñdente non nisi ꝑm qđ dictū est album talis non refert ad idem affirmationem ⁊ negationem ⁊ ita non facit verū elenchū videtᷣ tamen facere verum elenchū ꝓ tanto quia ignorat ꝙ sit elenchus q̄ntum ad illam particulam affirmatōnem ⁊ negatōnem esse de eodem.

Queritur Quō fallacia ignorantie elenchi specialiter dicta reducitur ad ignorantiam elenchi. Solutō dicit phus ꝙ modi eius manifestissimi sunt quo ad hoc qđ est deficere a vero elēcho qꝛ in eis fit deceptio ꝑm omissionem q̄ttuor particulaꝝ definitōnis elenchi q̄ sunt ad idem ꝑm idem silr ⁊ in eodem tempore.

Queritur Quō fallacia petitionis ꝓncipij ⁊ fallacia ꝑm nō cām vt cām reducūtur ad ignorantiā elenchi Solō quia in fallacia ꝑm nō cām vt cām cōclusio non sequitᷣ ex ꝓmissis eo ꝙ hec sūt ex quo semꝑ est vna ꝓmissa non causa que nihil facit ad illatōnem cōclusionis. Et in fallacia petitōnis ꝓncipij nō obseruatᷣ illa particula non connumerato eo qđ erat in principio.

Queritur Quare iste due fallacie in reducēdo ꝯiungūtur ab Arestotele. Solō quia reducūtur ꝑm ignorantiā eiusdeꝫ particule definitōnis elenchi eo ꝙ peccent ꝯtra eandē particulam.

Queritur Quō fallacia consequentis reducitᷣ ad ignorantiā elenchi. Solō qꝛ fallacia accñtis reducitᷣ ad ignorantiam elenchi. ergo etiā fallacia ꝯñtis. Cōseq̄ntiā ꝓbat phs. qꝛ paralogismi fallacie cōsequentis sunt quasi partes ipius accidentis.

Queritur Quō hoc dꝫ intelligi ꝙ ꝯñs ē pars accñtis Solō Alberti nō est pars subiectiua vel integralis sed est pars q̄si subiectiua in hoc ꝙ hꝫ aliquā similitudinē cum parte subiectiua qꝛ sicut parte subiectiua posita ponitᷣ totū ⁊ non econuerso. ita vbicūqꝫ est ꝯñs seu fallacia ꝯñtis ibi est etiam fallacia accñtis sed nō ꝯuertitᷣ.

Queritur Quō dr̄ñt tunc ille due fallacie ab inuicē. Solutio sic differūt ꝑm phylosophū. qꝛ fallacia accidentis est in vno solo. sed fallacia consequentis est in pluribus hoc est tantum dictu ꝙ fallacia accñtis semꝑ est in vna ꝯña in qua silr aliquid attribuitᷣ inesse rei subiecte ⁊ eius accidenti vt prius dictū fuit. sed fallacia ꝯñtis fit in duabus vel in pluribꝫ ꝯsequentijs. Sicut qñ arguitᷣ a destructōne añcedentis ad destructōem ꝯñtis vel a positōe ꝯñtis ad positōnem añcedentis. Et ista est expositio facilior ⁊ planior huius dicti Arestotelis. Alie tamen expositiones si placet videantᷣ in cōmento.

Queritur Contra quã particulã definitõnis elenchi specialiter peccat ista fallacia. Sol'o cõtra illã particulã que dicit φ syllogismus est oratio in qua quibusdã positis aliud ex necessitate accidit. Et rõ ẽ qꝛ paralogismꝰ istius fallacie nõ habet debitã terminoꝝ positõnẽ eo φ ꝯsequens in eo ponitur ꝓ añcedente ꝛ ecõtra putatꝰ eñ φ ꝯñs positum inferat añs sicut econtra añcedens positũ infert ꝯñs ꝛ tñ non infert vt prius circa fallaciam ꝯsequentis dictũ fuit.

Queritur Quõ fallacia ꝑm plures interrogatõnes vt vnã reducitur ad ignorantiã elenchi. Sol'o qꝛ deficit a definitione ꝓpõnis. Quod sic ostenditꝰ quia ꝓpositio ex qua debꝫ ꝯstitui elenchꝰ et syllogismus ꝑm veritatẽ sic definitꝰ φ ꝓpõ est que vnũ p̃dicatum de vno subiecto ꝑcat (eo φ idem sit ꝓpõ ꝛ ꝓpõ vna ꝛ definitio rei ꝛ vnius soliꝰ rei sicut hoĩs ꝛ vnius hoĩs) Sed paralogismus fallacie ꝑm plures interrogationes vt vnã non constat ex ꝓpõnibꝫ vnis. ꝰ sequitꝰ φ deficit a rõne propositõnis ꝛ ꝑ ꝯsequens a rõne syllogismi ꝛ elenchi. videtꝰ eñ esse syllogismus factus ex ꝓpõnibus cum non sint ꝓpõnes. vñ dicit phs φ si q̇s dederit responsionẽ vnã quasi esset interrogatio vna talis vere redarguitꝰ ꝛ fit ꝯtra eum verus elenchus. Si autẽ non dederit vnã rñsionem sed videtꝰ tamen dedisse tunc fit ꝯtra eum verus elenchus apparens sed nõ verꝰ

Queritur Quando dans vnam responsionem ad interrogatõeꝫ plures redarguitꝰ vere ꝛ qñ apparenter. Solutio qñ respondet affirmatiue ad interrogatõnem plures tunc vere redarguitur sed quando rñdet negatiue tunc solum redarguitur apparenter si interrogatio sibi ꝓposita fuerit affirmatiua. Et hoc additur notanter quia si interrogatio plures ꝓposita esset negatiua ꝛ respondens daret rñsionem negatiuã etiam vere redargueretur.

Capitulũ secundũ

Fallacia aũt fit in his quidẽ que sunt ꝑm ꝛc.

In hoc capl'o phus ꝯñter agit de fallacijs ꝑ ꝯꝑatõnem quo ad nos ostendendo quõ nos fallant ꝛ quomodo habent causam deceptõnis ĩ nobis. Et diuiditꝰ in duas partes. In prima facit hoc de fallacijs in dictõne In secunda de fallacijs extradictionem.

Queritur Quotuplex ẽ causa deceptõnis ex parte nostri Sol'o duplex. Una est generalis ꝛ illa est impitia nostra. Alia est specialis ꝛ est ex hoc φ nõ videmꝰ specialẽ defectũ qui latet in paralogismis sub aliqua apparentia. Et de illa cã speciali phus determinat hic ostendens quõ decipimur specialiter ꝑm singulas fallacias.

Arguitur In oĩ fallacia p̃ncipiũ deceptõnis est vel ex ꝑte vocis vel ex parte rei. ꝰ nulla fallacia hꝫ cãm deceptõnis ex ꝑte nostra. Sol'o duplex est principiũ deceptõis scꝫ actiuũ ꝛ hoc est ex ꝑte vocis vel ex parte rei et de illo non loq̇tur phus. Aliud est passiuũ ꝛ hoc est ex parte nostra et de illo phus hic loquitur.

Querit Quō decipimur ſm fallaciā equiuocatōnis ⁊ amphibologie. Solō ꝑ hoc ꝙ nō poſſumus diſtinguere dictionem vel oratōnem multiplicem ſed credimus ꝙ propter vnitatem dictionis vel oratōis etiā ſit vnitas ſignificatōis hincinde. Et illa difficultas diſtinguendi maxime ꝯtingit in analogicis ſicut ſunt vnū ⁊ ens ⁊ idē. Et rō illius eſt ſm Albertū qꝛ in illis nomē eſt vnū ⁊ ētiā ſcatū eſt vnū ſed ꝓpter modos quoſdam illius vnius qd̄ ſcatū eſt importāt multa Sicut exempli gratia ens ſignificat ſolū vnū ſcꝫ ſubſtantiā ⁊ non ſcat accidens niſi inq̄ꝫtum accn̄s eſt quidā modus entis ⁊ quia illos modos difficile ē videre in analogicis ideo in eis eſt difficultas diſtinguendi. In alijs aūt equiuocis ſicut in equiuocis a caſu magis facile eſt videre diſtinctōnem qꝛ ibi nomen ſolum eſt vnū ⁊ ſignificata ſimpliciter plura.

Querit Quō decipimur ſm fallaciā ꝯpoſitōnis ⁊ diuiſionis. Solutio ꝑ hoc ꝙ putamus nihil differre orōnem cōpoſitam a diuiſa ſicut patet in pluribus orationibꝰ in quibus compoſitio eſt fallens ꝓpter veritatem ſenſus diuiſi ⁊ in pluribus etiam in quibus diuiſio nos fallit ꝓpter veritatem ſenſus compoſiti.

Querit Quomodo decipimur ſm fallaciam accentus. Solutio ꝑ hoc ꝙ putamus ꝙ oratio idem ſignificat intenſa et remiſſa. Et notandū eſt ibi ꝙ oratio non dicit̄ ꝓprie intenſa vel remiſſa ſed ſm q̄ꝫdam ſilitudinem inq̄ꝫtum ſcꝫ ꝓducitur vel breuiat̄ ſm platōnē per intenſum eīm in ꝓpoſito intelligit phūs acutū accentum ⁊ per remiſſuꝫ accentum grauem.

Querit Quomodo decipimur ſm fallaciam figure dictōnis. Solutio per hoc ꝙ non ſcimus diſtinguere que dictiones ſimiliter ſignificant in figura terminatōnis vel in modo ſcationis vel ſuppoſitōnis ⁊ que diſſimiliter.

Querit Vtꝝ difficile ſit hoc ſcire diſtinguere Solō ſic ⁊ hoc oñdit phūs dupl̄r. Primo qꝛ ē multū ꝓpinquū ad cognitionē veritatis q̇ eīm p̄t diſtinguere illa q̄ in figura dcōnis ſūt ſilia illi eſt ꝓpe videre veꝝ. illi ꝯtingit q̄ſi cognoſcere veritatē. Scdō oñdit hoc exēplariter qꝛ nos ſepe opinamur ꝓpter ſilēm figurā vocis ꝙ terminꝰ cōis qui ſcat q̄leq̇d ſcet hoc aliq̇d ⁊ ītelligimꝰ eū poni ꝓ ſuppoſito cū tn̄ ſtet non ꝓ ſuppoſito ſꝫ natura cōi. Er g̊ difficile ē illa diſtinguere vn̄ q̇ ſcit illa bn̄ diſtinguere q̄ apparent eſſe ſilia cū tn̄ ſint diuerſa ille facile ſciet ꝯcedere qd̄ ē ꝯcedendum ⁊ negare qd̄ eſt negandum.

Querit Quod eſt illud correlariū qd̄ phūs infert ex dictis. Solutio ꝙ fallacia figure dictōnis ponēda ē inter fallacias in dictōne. Et hoc probat tribus rōnibus. Prima eſt qꝛ ꝑ hanc fallaciā magis decipit̄ aliq̇s cōferendo cū alio q̄ꝫ ꝯſiderando apud ſeipm̄. g̊ eſt fallacia in dictōne. Cōſequētia ꝓbat̄. quia collatio que eſt cū alijs illa fit per orōnes ⁊ voces. ⁊ ergo ſignū eſt ꝙ principium apparentie ⁊ deceptionis ſumitur ex parte vocis.

Secũda rõ q2 q̄uis ↄtingat aliqñ aliquẽ apud seip̄m ↄsiderando de-cipi fm hanc fallaciã hoc tamẽ non fit ex eo ꝙ rem fm se ↄsiderat sed quia considerat rem sub sermone ⁊ inq̄ztũ est sermone significata. ⁊ ergo patet ꝙ causa deceptõnis sumit hic ex parte sermonis seu vocis ⁊ non ex parte rei ⁊ ꝑ ↄsequens est fallacia in dictione.

Tercia rõ Illa fallacia est in dictõne que fit ex similitudine dictõnis cũ dictõne. sed fallacia figure dictõnis est hmõi. g̃. Maior patet q2 talis si-militudo est aliquid ꝑtinens ad dictõnem. Minor patuit superius.

Querit̃ Quare ph̄s magis ꝓbat de fallacia figure dictõnis ꝙ sit fallacia in dictõne q̄z de alijs Solutio q2 habz ma-iorem ↄuenientiam cũ fallacijs extra dictõnez q̄z alie In signum cuiꝰ vide-mus ꝙ in exemplis ⁊ in paralogismis fallacie figure dictionis cõiter etiaz accidit fall'a aliqua extra dictõnem vt fall'a accidentis vel ↄsequentis. Et ergo quidam antiquoꝝ etiam hanc fallaciam posuerunt inter fallacias extra dictionem.

Querit̃ Circa secũdã partẽ capituli de fallacijs extra dictõnẽ p̄mo quõ decipimur fm fallaciã accidentis Solutõ per hoc ꝙ non scimus distinguere inter idem ⁊ diuersa ⁊ inter multum et vnũ. ⁊ inter illa que insunt p̄dicatis ⁊ que rei subiecte. Aliqua eñ insunt p̄-dicatis ⁊ non rei subiecte ⁊ tamen putant̃ sibi inesse ꝓpter partialem con-uenientiam quam habent ad inuicem qui ergo illa nescit distinguere deci-pitur fm istam fallaciam.

Querit̃ Quomodo decipimur fm fallaciam consequentis. Solutio ꝙ similiter decipimur fm fallaciam conse-quentis sicut fm fallaciam accidentis quia cõsequens est pars accidẽtis vt prius dictũ fuit. Etiam decipimur penes hanc fallaciam quia ignora-mus differentiam ↄsequentis ⁊ añcedentis ex quo eñ videmus conse-quens nunq̄z separi ab añcedente credimus etiã ꝙ añcedens nõ possit se-pari a consequente qd̓ tamen falsum est. quia consequens potest esse ante-cedente non existente cum consequens sit superius ⁊ habeat se in plꝰ q̄z an-tecedens.

Querit̃ Quõ decipimur fm fallaciã ignorãtie elenchi ⁊ a dic-to fm q̄d ad dictũ simpliciter Solõ fm fallaciam a dicto fm quid ad dictum simpliciter decipimur ex hoc ꝙ nescimꝰ disting-uere inter dictum simpliciter ⁊ dictũ fm quid. nam ꝓpter talem ignoran-tiam cõcedimus cõclusionem vl'r ⁊ simpliciter quasi nihil significet fm q̄d. aut quõ aut quo aut vt nunc ⁊ ꝓpterea decipimur fm fallaciam ignorãtie elenchi. similiter decipimur quia non scimꝰ distinguere inter opposita sum-pta simpliciter ⁊ cum determiatõnibus ꝓprijs que inferunt suũ simpliciter In ista eñ fallacia sunt plura dicta simpliciter ⁊ plura dicta fm quid vt prius patuit.

Querit̃ Quõ decipimur ꝑ fallaciam peritõnis eius qd̓ est i p̄n-cipio. Solutio ꝑ hoc ꝙ putamus p̄missas ꝓbare cõ-clusionem cum tamen non ꝓbent fm veritatem.

Queritur Quō decipimur ſm fallaciā ſm nō cauſam vt cauſam Solō quia putamus premiſſam nō cauſam eſſe cauſam ꝓpter partialem conuenientiam quā habet cum premiſſa que ē cā.

Queritur Quō decipimur ſm fallaciam ſm plures interrogationes ⁊ vnā. Solō ꝑ hoc ꝙ non ſcimus diſtinguere inter ꝓpoſitionem que eſt vna ⁊ que eſt plures propter partialem conuenientiam earundem ad inuicem.

Tractatus quartus

Quoniā aūt habemus ſm ꝙ fiunt apparētes ſillogiſmi.

In hoc tractatu phus ꝯñter ꝓpat ſyllogiſmos ſophiſticos ad locos ſophiſticos. Et diuidit in quatuor capitula. In pma oñdit quō oīes ſyllogiſmi ſophiſtici ſumūtur ſm locos ſophiſticos hoc eſt ſm pdictas tredeci fallacias ita ꝙ ille fallacie ſunt pncipia ex quibus omnes ſyllogiſmi ſophiſtici ſumūtur. Et illa eſt concluſio principaliter intenta in toto iſto capitulo. phus tamē ante eius ꝓbatōnem aliqua pmittit vñ pmo querit.

Queritur Quotuplex eſt ſyllogiſmus ſophiſticus. Solō phi ꝙ duplex quidā em̄ eſt peccans in forma. ⁊ quidam peccans in materia. Syllogiſmus ſophiſticus peccans in forma eſt qui videt eſſe ſillogiſmus vel elenchus ⁊ non eſt quia deficit in forma. Sed ſyllogiſmus ſophiſticus peccans in materia eſt qui eſt ſyllogiſmus ⁊ elenchus. ſꝫ non eſt conueniens rei quia ꝓcedit ex falſis vel improbabilibꝫ.

Queritur Quō differūt illi ſyllogiſmi Solutio ꝑ hoc differūt quia ſillogiſmus peccans in materia manifeſtat ignorātes quia quādo in ſyllogiſmo apparente aſſumit aliqd falſum tanꝗ veruz circa cōmunia alicuꝰ ſcientie ſi rñdens hoc concedat ſtatim manifeſtatur eſſe ignorans. Et in hoc cōuenit iſte ſyllogiſmus peccans in materia cum ſyllogiſmo tentatiuo qui poteſt ſyllogiſare falſum ex falſo ꝓpter ignorantiam rñdentis qui ꝯcedit aliquā oratōnem falſam. Sed ſyllogiſmus peccans in forma ꝗuis ſillogiſet cōtradictōnem non tamen manifeſtat ignorantes quia non ſolum ignorantes ⁊ imperiti ſed etiam ſcientes ⁊ periti ꝑ talem ſillogiſmū quādoqꝫ decipiūtur quia illi ſunt valde difficiles ad ſoluendum.

Queritur Utrum omnes ſyllogiſmi ſophiſtici tam peccātes ī materia ꝗ̄ in forma ſumūtur ꝑ eadem principia. Solō phi ꝙ ſic. Et probat in effectu tali rōne premiſſe ſyllogiſmi peccantis ī materia ſunt concluſiones ſyllogiſmi peccantis in forma. ergo ſyllogiſmorum peccantiū in materia ⁊ forma ſunt eadem principia. Añs ꝓbatur quia ſyllogiſmus peccans in materia procedit ex aliqua premiſſa falſa. Iam nos non aſſentimus falſo niſi ꝓbetur ⁊ non ꝓbatur falſum niſi ꝑ ſyllogiſmum peccantem in forma tacitū vel expreſſum. Ut exempli gratia iſte eſt ſyllogiſmus peccans in forma Omne es eſt naturale. ſtatua eſt es. ergo ſtatua

est naturalis ibi em̄ est fallacia accidentis ⁊ seq̄tur conclusio falsa ex p̄mis
sis veris. Sumatur iam illa conclusio falsa ꝓ p̄missa ⁊ arguat̄ sic Statua
est naturalis. sed hymago herculis est statua. ḡ est naturalis ibi est syllogis
mus peccans in materia. Sic ergo clare patet quō oīs syllogismus pec/
cans in materia innitit̄ alicui syllogismo peccanti in forma cuius falsa con/
clusio sumit̄ in eo ꝓ p̄missa. patet ergo q eoꝝ sunt eadem principia.

Querit Quō iam ꝓbat phus conclusionem principaliter inten
tam in hoc caplo scꝫ q omnes syllogismi sophistici su/
munt̄ fm p̄dictas tredecim fallas. Solo ꝓbat in effectu tali rōne. Om
nes syllogismi peccantes in materia ⁊ peccantes in forma sumunt̄ fm ea/
dem principia sed sillogismi peccantes in forma sumūtur penes predictas
fallacias. ergo etiam syllogismi peccantes in materia sumuntur fm eas.
Maior patet ex iam dictis. sed minor ꝓbatur. quia omnes syllogismi pec
cantes in forma sumūtur fm q deficiunt a particulis positis in definitōne
elenchi sicut ostenditur inductiue in textu ⁊ superius patuit in reductōne
fallaciarum ad fallaciam ignorantie elenchi. Et ita patet q omnes syllo/
gismi sophistici tam peccantes in materia q̄z peccantes in forma sumūtur
fm locos sophisticos superius dictos hoc est fm dictas fallacias.

Querit Utrū omnes illi syllogismi sophistici equaliter sumun
tur fm illas fallacias. Solo patet ex iam dictis q nō
qꝛ syllogismi peccantes in forma sumūtur fm eas imediate sed sillogismi
peccantes in materia mediate qꝛ syllogismi peccantes in materia semper
presupponūt sillogismū peccantē in forma tacitū vel expressum vt dcm̄ fuit

Querit Utrum sillogismus sophisticus peccās in forma sit ve
rus elenchus. Solutō phi q non est elenchus verus
et simpliciter. sed solum respectiue ⁊ fm quid scꝫ in ordine ad respondentē
Et hoc sic ꝓbat quia si respondens non ignorat causas apparentie falla
ciarum sicut si non credat terminū equiuocū tm̄ vnū significare. vel si non
credat ꝗleq̄d significare hoc aliq̄d ꝓpter similitudinem appellatōnis. ⁊ sic
similiter in aliis tunc sillogismi sophistici peccantes in forma nullo mō sūt
elenchi nec simpliciter nec quo ad rn̄dentem. Sed si rn̄dens ignorat ter/
minū eq̄uocū plura significare ⁊ silr causas apparentie aliaꝝ fallaciaꝝ tunc
tales syllogismi sunt elenchi non simpliciter sed in ordine ad talem rn̄den/
tem ignorantem. Et in hoc etiam differunt sillogismi peccantes in forma
ab illis qui peccant in materia quia sillogismi peccantes in materia q̄uis
syllogisent ex falsis sunt tamen sillogismi ⁊ elenchi veri ⁊ simpliciter. eo q
habeant veram formam syllogismi.

Capitulū secundū

Scōm autem que arguunt qui elenchis vtuntur non oꝫ

In hoc secundo capitulo phus ostendit q nec elenchi sophistici nec ve
ri sumunt sua principia fm ꝓpositiones ⁊ terminos speciales scientiarum
quibus applicantur.

Querit Quõ hoc ꝓbat phs ꝙ nec elenchi veri nec sophistici sumendi sunt ẜm ꝓpões ⁊ termĩos speciales sciaꝝ quibꝫ applicant̃. Solo ponit in effectu istã rõnem. Quia ad vnã artez spectat sumere ⁊ considerare principia elenchoꝝ. sed non spectat ad vnã artẽ considerare elenchos ẜm speciales ꝓpões ⁊ terminos quibus applicant̃. ergo elenchi non debent sumi ẜm speciales terminos ⁊ ꝓpões. Minorẽ ꝓbat dupliciter. pmo de veris elenchis. scdo de sophisticis ⁊ falsis. de veris probat dupliciter scꝫ rõne ⁊ inductõne. Rõne sic cõsiderare infinita non ẽ vnius artis sed elenchi veri sunt quasi infiniti. ergo considerare veros elenchos quo ad terminos ⁊ ꝓpões quibꝫ applicantur non spectat ad vnam artez Minorẽ sic ꝓbat quia demonstratões sunt quasi infinite. ergo etiã veri elenchi. ꝯña tenet. quia quelibet demonstratio potest dici elenchus. sed añs ꝓbatur sic qꝛ conclusiones scibiles sunt quasi infinite. ergo etiã demonstrationes ⁊ ꝑ ꝯñs eaꝝ termini ⁊ ꝓpositões. Inductiue aũt sic ꝓbat quia alij sunt elenchi ẜm principia geometrie. Alij ẜm principia medicine. ⁊ alij ẜꝫ principia aliaꝝ scientiaꝝ. Sed hec considerare non spectat ad vnã artem. ergo etiam considerare elenchos veros ẜm terminos ⁊ ꝓpões speciales scientiaꝝ non spectat ad vnã artem. De falsis aũt elenchis sic ꝓbat phus quia illi etiam sunt infiniti q̃tum ad illa quibꝫ applicant̃ sicut veri eo ꝙ elenchi falsi possunt fieri in qualibet scientia sicut veri.

Querit Ex quo dictum est ꝙ ad vnam artem spectat sumere ⁊ considerare principia elenchoꝝ que sit illa scientia vł ars

Solutio phi ꝙ dyalectica est illa ars. Et hoc probat tribus rõnibus.

Prima est quia ad illam scientiam spectat considerare principia elenchorum ad quam spectat determinare de cõmunibus sed hoc spectat ad dyalecticam. ergo ad dyalecticam spectat considerare ⁊ sumere principia elenchorum. Maior patet quia elenchi sunt cõmunes omnibus scientijs per applicationem.

Secunda ratio quelibet scientia specialis considerat de elenchis solum qui sumuntur ẜm principia illius scientie. ergo dyalectica que est scientia cõmunis habebit considerare de elenchis ẜm intentionem cõmunem omnibus scientijs.

Tercia ratio. ad eandem scientiam spectat considerare syllogismũ probabilem ⁊ elenchum. sed ipius dyalectice scientie est considerare syllogismũ dyalecticum qui procedit ex probabilibus. ergo etiam ipsius est considerare elenchum. Maior patet quia si habemus ex quibus fiunt syllogismi probabiles in qualibet scientia tunc etiam habemus vnde fiunt elenchi quia elenchus est syllogismus contradictõnis. id est obuiatiuus sicut dyalecticus.

Capitulum tercium

Non est autem differentia.

In hoc tercio caplo oñdit phs ꝙ elenchi sophistici non sunt sumendi ꝑ cõparatõnem ad vtentes sicut quidã antiqui putauerunt.

Querit Que fuit opinio antiquoꝝ de sillogismis sophisticis.
Solutio opinio eoꝝ fuit ꝙ principia syllogismoruꝫ
sophisticoꝝ essent sumenda ꝑ ꝯparatōnem ad vtentes incꝯtū scꝫ q̇dam sunt
sillogismi ad nomē ⁊ q̇dā ad intellectum.

Querit Quales sill'os dicebant esse ad nomē ⁊ quales ad intel
lectū. Sol'o illos dicebant esse ad nomē qn̄ opponēs
et respondens vtuntur eodem nomine aut eadem oratōne ꝓ diuersis sig/
nificatis. ita ꝙ respondens refert intellectū ad vnū significatū ⁊ opponens
ad aliud. Sed illos dicebant esse ad intellectū qn̄ opponens ⁊ respondēs
vtuntur eodem nomine aut eadem rōne ꝓ eodem significato. Et sic dicen
do credebant se sufficienter reduxisse syllogismos ad sua ꝑ̇ncipia.

Querit Quō reprobat ph̄us illam opinionē. Solutio de/
struit eoꝝ fundamentū. Et dicit ꝙ illa diuisio est mala
qua dicebant aliquem esse syllogismū ad nomen ⁊ aliquē esse ad intellectū
Et hoc ostendit quatuor rōnibꝫ. Prima ē q2 illa diuisio ē mala q̄ non
datur ꝑ opposita. sed ista non datur ꝑ opposita. ḡ est mala. Minor ꝓbatur
quia opposita non possunt esse in eodem sed vna ⁊ eadem oratio vel idem
syllogismus potest esse ad nomen ⁊ ad intellectum. ergo illa membra non
sunt opposita. Minorē ꝓbat ph̄s dupliciter scꝫ tam in orōnibus multipli
cibus q̄ȝ non multiplicibus. In multiplicibus sic quia si opponens ⁊ rn̄/
dens vtantur oratōnibus multiplicibus in diuerso significato tunc sūt ad
nomen. Si vero in eodem significato tunc sunt ad intellectū. Et eodē mo
do etiam est in non multiplicibus q̄ȝuis tales orationes ī se vnū tm̄ signifi
cent possunt tamen putari significare multa. Et ergo vl'r sic est in omnibꝫ
ꝙ quelibet oratio potest esse ad nomen ⁊ ad intellectum quia q̄libet orōne
possumus vti in eodem sensu ⁊ sic est ad intellectum vel in diuersis sensibꝫ
et sic est ad nomen. Oꝫ si talis non dicatur ad nomen cum etiam non sit
ad intellectum seq̄tur ꝙ erit danda aliqua oratio que neqꝫ est ad nomen
neqꝫ ad intellectum. ⁊ sic illa diuisio non erit data per īmediata quod est
contra eos.

Secunda ratio quia illa diuisio est mala que non est per se sed ꝑ accidēs
sed ista est per accidens quo ad intentōnem antiquoꝝ. ḡ est mala. Mi/
nor ꝓbatur dupl'r. Primo quia ſm intentōnem eoꝝ omnes paralogismi
in dictōne essent ad nomen ꝑ ꝯparatōnem ad vtentes qd tamen est incōue
niens. quia sillogismi fall'e figure dictōnis non sunt tales quia in eis nō ser
uatur vnitas nomīs nisi forte phantastica. Scdo etiā quia q̄dā sunt para
logismi in dictōne qui non sunt ad nomen ꝑ ꝯparatōnem ad vtentem per
hoc scꝫ ꝙ respondens vel opponēs sic se habet ꝙ refert intellectū suū ad idē
Sed ex hoc ꝙ oratio de se est multiplex ⁊ aptitudinem habet ad hoc ꝙ di
sputetur ad nomen ⁊ ergo accidit sibi ꝙ ꝯpetur ad vtentem.

Tercia rō. Illa diuisio est mala que non datur ꝑ differentias essentia/
les ipius diuisi. sed ista non datur ꝑ differentias essentiales elenchi sophisti
ci. ḡ est mala. Minor ꝓbat'. q2 totū qd essentialiter ē in elencho vel est ī eo
rōne syllogismi vel rōne ꝯtradictōnis quia elenchus addit syllogismo cō
tradictōnē. sed esse ad nomen vl' esse ad intellectū sūt differentie essentiales

syllogismi nec ꝯtradictõnis. ergo etiã nõ sunt differẽtie essentiales elenchi et ꝑ ꝯñs incõuenienter ponunt in diuisione elenchi vel paralenchi

¶ Quarta ratio est. qꝛ illa diuisio est falsa ad intentõnem antiquorũ. ergo nõ est bona. Antecedens probat. qꝛ antiqui dicebant om̃es oratõnes doctrinales esse ad intellectum ⁊ om̃es oratõnes multiplices esse ad nomen sed hoc est falsum. ergo illa diuisio ad intentõnem eorum est falsa. falsitas ꝑbatur. qꝛ ꝯtingit oratõnes doctrinales disputari ad nomen ⁊ orationes multiplices ad intellectum. Primum patz. qꝛ ista oratio est virtualis. om̃is triangulus habet tres angulos equales duobus rectis ⁊ tamẽ potest disputari ad vocem. puta si respondens referat intellectum suũ ad triangulum rectiliniũ qui habet tres angulos equales duobus rectis et opponens referat intellectum suũ nõ ad rectiliniũ sed ad triangulũ ex arcubus seu ex portõnibus circuli ꝯpositũ q̇ habet aliquando angulos maiores duobus rectis. Scd̃m etiã ptz qꝛ opponens ⁊ respondẽs pñt ignorare oratõnem aliquã esse multiplicem ⁊ ita referre ambo intellectũ suuz ad idem ꝑcatum. ergo contingit oratõnes multiplices disputare ad intellectum. vñ ptz ꝙ p̄dicta diuisio ad intentõem eoꝝ est falsa.

Queritur Que est illa cauillosa responsio quã possit aliq̇s dare ad quartam ratõnem iam dictam. Solutio qꝛ dictũ est ꝙ ꝯtingit oratõnes doctrinales disputari ad nomẽ. Et oratõnes multiplices ad intellectũ possz aliq̇s soluẽdo dicere ꝙ hoc nũq̄ꝫ ꝯtingeret si opponens in ꝑncipio interrogatõnis distingueret orõem quã interrogat sicut tenetur facere. illo cũ facto in oratõnibꝫ doctrinalibꝫ opponens ⁊ respondens referent intellectum suum ad idẽ ⁊ disputabunt ad intellectũ ⁊ orões sophistice solum disputabunt ad nomẽ.

Queritur Quõ improbat ph̄us hanc solutõem. Solutio dupliciter. primo quia per eam non habetur propositum. scd̃o qꝛ ip̄a ẽ falsa.

Querit Quõ ostendit ꝙ ꝑ eam nõ habet ꝓpositum. Solutio qꝛ supposito ꝙ opponens distingueret oratõem nõ tamẽ seq̇tur. ꝙ om̃es oratõnes sophistice disputabuntur ad nomẽ et alie ad intellectũ. Quod sic patz. qꝛ respondens potest oratõnem distinctã in vno sensu ꝯcedere ⁊ i alio sensu negare in quo eã etiã ꝯcedit vel negat opponens ⁊ tunc claꝝ est ꝙ talis oratio que apparet esse sophistica nõ disputatur ad nomen sed ad intellectũ. Etiã dato ꝙ oratio sophistica nõ disputetur ad intellectũ. nõ seq̇tur ꝙ propterea disputet ad nomẽ. Tum ꝑmo. qꝛ contingit ꝑ verum elenchum disputare nõ ad intellectũ ⁊ tamẽ nõ seq̇tur ꝙ ꝑ eum disputet ad nomẽ. Tum scd̃o qꝛ ꝑ fallacias extra dictõem sicut ꝑ fallaciã accidẽtis ⁊ alias disputat nõ ad intellectũ ⁊ tñ nõ disputatur ꝑ eas ad nomẽ quare patz ꝙ nõ om̃is oratio que nõ disputatur ad intellectum disputetur ad nomen.

Queritur Quõ ostendit ph̄us ꝙ predicta solutio sit falsa. Solutio hoc ostendit dupl'r. ꝑmo in dyalecticis. scd̃o in doctrinalibꝫ. In dyalecticis sic ostẽdit. qꝛ si oꝑteret opponentẽ

Reparationes

In disputatōne dyalectica sp a pncipio interrogacōis distinguere orōnem
quā interrogat seqrent tria incōuenientia. Primū est q opponens dyale-
cticus obligaret ad impossibile qd sic pz. qz ꝯtingit q orō q est multiplex
nō videat opponēti esse multiplex. si ergo teneret eam distinguere teneret
ad hoc qd est sibi impossibile. Scdm incōueniens ē. qz si sic tunc opponēs
in sophisticis erit docēs respondentē. Et hoc sic pz. qz distinctio ē op⁹ do
centis ꝛ ordinatur ad manifestandū ꝓpositū. iam intentio sophiste nō est
docere sz celare suū ꝓpositū respondēti Tertiū inconueniens est. qz si sic
tūc oporteret qnq opponentē distinguere orōes nō distinguēdas. Et rō
est qz qdā sunt orōes nō multiplices in qbꝫ tn̄ ꝯtingit opponentē ꝛ respō-
dentē intellectū suū nō ferre ad idem ꝛ sic illas opteret distinguere qd tn̄
falsum est. Et hoc ꝓbat phs exemplariter p duas interrogatōes in textu

Queritur Quō phs ostēdit in doctrinalibꝫ illā respōsionē
eē falsam Solō qz ad demōstratorē opponen-
tem in disputatōe doctrinali nō ptinet distinguere ꝓpōem interrogatā ad
hoc vt respondēs affirmet vel neget orōem ꝓpositā. sz hoc ptinet ad ten-
tatiuū. Ratio pmi est qz demōstrator nō interrogat ꝯsensum respōdentꝫ
anteq demōstret. Rō scdi est qz tentatiuus nō ꝓcedit nisi ex ꝯcessis a re-
spondente intendens sumere experimentū qd sumit ex ꝯmunibꝫ ex qbus
est dyalectica. ꝛ ergo dt phs q tentatiua est qdā ps dyalectice Et qz cō
munibꝫ scitis, nō necessario habet scia sz eis ignoratꝫ ignorat scia. ergo di-
cit etiam hic phus q tentatiua nō ꝯsiderat ipm scientem sed ignorantem
et dissimulantē se scire.

Qr Quō drn̄t dyalectica ꝛ sophistica Solō licz vtraq ꝯsideret
de ꝯmunibꝫ tn̄ in hoc drn̄t. qz dyalecticus ꝯsiderat de ꝯmuni
bus fm rem. sed sophista hoc solum facit apparenter.

Ar Dyalecticus nō est artifex real'. g nō ꝯsiderat de cōibꝫ fm rem
imo hoc videt spectare ad metaphysicū. Solō alberti aliter
ꝯsiderat de ꝯmunibꝫ fm rem dyalectic⁹ ꝛ aliter metaphysicus. qz dyale-
cticus ꝯsiderat de ꝯmunibꝫ fm opinionē ꝛ ꝓbabilitatē sed metaphysic⁹
facit fm necessitatem ꝛ veritatem.

Quintus tractatus

Et litigiosus syllogismus et sophisticus ē vn⁹ qdā apparēs
In quinto tractatu phs ꝯn̄r determinat de ꝯpatōe syllogismi sophisti
ci ad tentatiuū. Et diuidit in duo capitula. In pmo ostēdit q syll's tenta
tiuus sit litigiosus ꝛ sophisticus. In scdo ostēdit q de eo determinare spe
cret ad dyalecticū qtum ad pmū pmittit vnā diuisionem.

Querit Quotuplex ē syll's sophisticus. Solō duplex qz qdā
ē apparēs q peccat in forma ꝛ ille nō syllogisat. Ali⁹
est q syllogisat peccans solum in materia.

¶ Queritur Qualis est syllogismus tentatiuus Solutio est peccans in materia. Et quamuis aliquando conclusio eius sit vera tamen est sophisticus.

Queritur Quomodo hoc probat philosophus quod syllogismus tentatiuus sit sophisticus. Solutio in effectu tali ratione. quia omnis paralogismus qui videtur esse secundum specialem artem et tamen non est secundum propria principia specialium artium ille est sophisticus et litigiosus. Sed syllogismus tentatiuus est huiusmodi. ergo est sophisticus siue litigiosus. Maior patet quia ille syllogismus est sophisticus qui apparet talis qualis non est. Sed minor probatur quia syllogismus tentatiuus concludit propriam conclusionem alicuius artis et ergo videtur esse secundum specialem artem. Sed quia non procedit ex proprijs sed ex communibus ideo non est secundum specialem artem et ita videtur esse qualis non est et per consequens est sophisticus siue litigiosus

Ar Syllogismus tentatiuus est dyalecticus. ergo non est sophisticus consequentia est nota. Antecedens probatur. quia procedit ex probabilibus. Solutio licet sit aliquo modo dyalecticus ex parte premissarum inquantum procedit ex probabilibus. tamen ex parte conclusionis est sophisticus quia non probat conclusionem eo modo quo deberet probare. deberet enim eam probare ex proprijs et non probat nisi ex communibus et ita est apparens et non existens et per consequens sophisticus

Qr Utrum syllogismus tentatiuus sit idem cum falsigrapho. Solutio quod non Et ratio est quia syllogismus tentatiuus vt iam patuit procedit ex communibus licet concludat conclusionem propriam alicuius artis. Sed syllogismus falsigraphus ille procedit ex proprijs et ex oppositis propriorum principiorum.

Qr Ergo vtrum syllogismus falsigraphus sit syllogismus litigiosus. Solutio philosophi quod non quia syllogismus litigiosus non procedit nisi ex communibus sicut dyalecticus sed vt iam dictum fuit syllogismus falsigraphus procedit ex proprijs. Et ergo dicit philosophus quod ratio hypocratis qui voluit quadrare circulum per lunulas non fuit litigiosa. quia licet processit ex falsis tamen ex proprijs geometrie. Sed ratio brissonis qua dixit vbicunque est dare maius et minus ibi est dare equale sed in circulo est dare maius et minus quadrato. ergo est dare equale. illa est litigiosa et sophistica. quia quamuis verum concludat tamen non procedit ex proprijs sed ex communibus. et sic apparet facere sciam et tamen non facit et ergo infert philosophus quod talis syllogismus est fallax et iniustus fallax quidam. quia non facit quod apparet facere. et iniustus quia non est ex proprijs principijs discipline.

Qr Quomodo probat philosophus quod syllogismus qui procedit ex communibus ad propria sit litigiosus. Solutio a simili. quia sicut est in iudicio coram iudice. ita est in disputatione et in syllogismo ducente ad contradictionem. sed in iudicio sic est quod ille dicitur litigiosus et iniustus qui oppugnat iusto per iusta et iniusta et omnia tam pertinentia quam impertinentia ad se apprehendit. ergo etiam sic erit in disputationibus et syllogismis quod ille erit litigiosus qui disputat et arguit ex communibus que ad se non pertinent tanquam propria.

Queritur Utrum ijdem syllogismi sunt litigiosi et sophistici. Solutio philosophi quod sic. Et ratio est quia sicut est in hominibus ita est in syllogismis. Sed ijdem homines possunt esse litigiosi et sophistici. ergo etiam ijdem syllogismi sic sunt litigiosi et sophistici. Minor patet quia illi homines qui disputant ad habendum victoriam illi sunt litigiosi et videntur esse amici rixe. Et qui disputant ad habendum gloriam in diuitijs. id est in apparentia exteriori sunt sophistici. Sed constat quod ijdem homines possunt esse tales. ergo.

Queritur Utrꝫ tunc simplr̄ vnum ⁊ idem sunt syllogismi litigiosi ⁊ sophistici. Solutio sunt vnū ⁊ idez subiecto sed differunt fine. Primum scꝫ ꝙ sunt idem subiecto patꝫ ex iā dictis. qꝛ iidem syllogismi s̄m substantiam sunt litigiosi ⁊ sophistici. Sꝫ scd̄m scꝫ ꝙ differant fine probatur. quia dicuntur litigiosi inquantum opponens in eis querit gloriam ⁊ apparentē victoriam. Sed sophistici dicū tur inquantū opponens querit apparentē sapiētiam.

Secundum capitulum

Litigiosus autem est qui quodāmodo sic se habet ad

In hoc scd̄o capitulo ph̄us ostendit ꝙ determinare de syllogismo tentatiuo spectat ad dyalecticum.

Queritur Quō ꝓbat ph̄us ꝙ spectat ad dyalecticum determinare de syllogismo tentatiuo. Solutio duabꝫ ratōnibꝫ Prima est. qꝛ sicut se hꝫ syllogismus falsigraphus factus in geometria ad geometriam sic se habet syllogismus tentatiuus ad dyalecticam. Sed determinare de syllogismo falsigrapho qui est ex ꝑncipiis geometrie spectat ad geometricum. ergo ꝯsiderare de syllogismo tentatiuo spectat ad dyalecticum. Maior pꝫ qꝛ syllogismus tentatiuus procedit ex cōmunibꝫ que sunt ꝓpria dyalectice sicut syllogismus falsigraphus ex principiis propriis geometrie.

Qr̄ Utrꝫ tunc sit omino idē iudiciū de syllogismo tentatiuo respectu dyalectice ⁊ de syllogismo falsigrapho respectu geometrie vel alicuius specialis scie. Solutio ꝙ nō. ⁊ ꝓ ostensione illius ph̄us premittit duas drās inter syllogismū tentatiuū ⁊ falsigraphū. Prima ē qꝛ syllogismus falsigraphus ꝓcedit ex ꝓpriis ꝑncipiis alicuius scie licꝫ male intellectis ad ꝓpriā ꝯclusionē. Sꝫ syllꝰs tentatiuus ꝓcedit ex cōmunibꝫ ad ꝓpria. ⁊ g̃ est litigiosus vt ꝑus dictū fuit. Scd̄a drā est. qꝛ syllꝰs falsigraphus nō p̄t transferri de vna scia in aliā ex quo est ex ꝓpriis Sꝫ sylls̄ tentatiuus p̄t transferri ad plures scias. qꝛ ille ꝓcedit ex ꝯmunibꝫ tentādo q̇d verꝫ ⁊ q̇d falsum in talibꝫ scientiis quo ad illos q̇ simulant se habere illas scias ⁊ tñ ignorāt. Et hoc declarat ph̄s exemplariter in textu.

Qr̄ Quō iam ꝓbat ph̄s ꝙ nō oīno sylls̄ tentatiuus sic se hꝫ ad dyalecticū sicut falsigraphus ad geometricū. Solo. qꝛ si sic tunc sicut sylls̄ falsigraphus peccat ꝯtra geometricū ⁊ nūq̄ ē geometricꝰ. Ita sylls̄ tentatiuus peccaret ꝯtra dyalecticū ⁊ nūq̄ eēt dyalecticꝰ qd̄ tñ falsum est. Et falsitas pꝫ ex ꝑus dictis ex eo qꝛ q̇dā syllogismi tentatiui sunt vere syllogisati inferentes ꝯclusionē veram ex p̄missis veris ⁊ qꝛ ꝓcedunt ex cōmunibꝫ seq̇tur ꝙ sint veri dyalectici syllogismi.

Ar̄ Syllogismus sophisticus nō est dyalecticus. sed syllꝰs tentatiuus est sophisticus vt patuit in capitulo p̄cedēte. g̃ nō ē dyalecticus. Solutio alberti ꝙ syllꝰs simplr̄ sophisticus nō est dyalecticus sꝫ sylls̄ tentatiuꝰ nō est simplr̄ sophisticus sꝫ solū quodāmō in hoc scꝫ qꝛ videtur facere sciam ⁊ non facit.

Queritur Que ẽ scd̃a rõ qua ꝓbat phs ꝙ ad dyalecticuꝫ spectet determinare de syllogismo tẽtatiuo. Solutio in effectu est ista tentatiua nõ ẽ alicuiꝰ determinati generꝭ sicut nec dyalectica. ḡ ad dyalecticũ spectat determinare de syllogismo tentatiuo.

Qr Quõ ꝓbat phs ꝙ dyalectica nõ ẽ alicuiꝰ determinati generis scibil. Soᵒ q2 oĩs scĩa q̃ ẽ alicuiꝰ determiati gñis illa ẽ ostẽsiua alicuiꝰ determinate passiõis sꝫ dyalecticꝰ nõ ostẽdit aliquã determinatã passionẽ Etiã dyalectica ꝯsiderat q̊dãmõ oĩa sꝫ nõ oĩa sunt sub aliq̊ determinato genere ergo dyalectica nõ ẽ alicuius determinati generis.

Ar Metaphysica ẽ indeterminati generꝭ ⁊ ad eã spectat ꝯsiderare oĩa. ḡ nõ spectat ad dyalecticã. Sol̇o phi in textu ꝙ dyalectica nõ ẽ sic cõis ⁊ indeterminati generꝭ sicut metaphysica. quia licꝫ dyalectica ostẽdat qñq3 aliaꝝ sciaꝝ ṗncipia nõ tñ oĩa q2 nõ ostẽdit ṗma ṗncipia sicꝭ ẽ istõ de q̊libꝫ affirmaᵒ vł negatio de nullo ꝓo sił nec etꝭ õñdit ꝓpria ṗncipia sua inq̃tũ ẽ docẽs sꝫ illa ṗsupponit q2 si aliq̃s respõdẽs negaret illa ṗncipia dyalecticꝰ opponẽs nõ haberet ex q̊bꝫ ṗncipijs disputaret ꝯtra talem respondentẽ. Sꝫ metaphysica hꝫ viam ad ṗncipia ṗma simplr̃ ⁊ hꝫ stabilire oĩa ṗncipia aliaꝝ scientiarum.

Queritur Quõ ostẽdit phs ꝙ tentatiua etiã nõ ẽ alicuiꝰ determinati generꝭ. Sol̇o duplr̃. ṗmo sic q2 tentatiua nõ est sicut geometria q̃ ẽ determinati generꝭ entis Scd̃o quia illa ars nõ ẽ alicuius determinati generꝭ quã ṗt aliq̃s habere nesciens ꝓpria alicuius determinati generꝭ sꝫ tentatiuã ṗt aliq̃s habere nesciens propria alicuius determinati generis. ḡ minor ꝓbaꝛ. q2 tentatiua ordinaꝛ ad sumendũ experimentũ. sꝫ hoc nõ sumiꝛ ex ꝓprijs sꝫ ex ꝯmunibꝫ q̊bꝫ scitꝭ nõ est necesse artem scire ⁊ q̊bꝫ tñ ignoratis necesse est artem ignorare. pꝫ ergo ꝙ tentatiua nõ est alicuius determinati generis.

Queriꝛ Quod est illud correlariũ qđ infert phus ex iã dictis. Sol̇o ꝙ ideote etiã quodãmõ vtunꝛ dyalectica ⁊ tentatiua. Dyalectica q̊dẽ vtunꝛ inq̃tũ ex cõibꝫ conanꝛ aliq̃d ꝑsuadere Et tentatiua inq̃tũ vnꝰ nitiꝛ expiri de alio an ignoret vel nõ. Et hoc correlarium sic ꝓbat phs. q2 oẽs q̃ aliq̃d ꝓnuntiãt conanꝛ hoc dicere iudicare et ostẽdere ꝑ cõia sꝫ ideote nõ minꝰ sciũt cõia q̃3 artẽ habẽtes q̃3uis ideote videanꝛ magꝭ extra artẽ ⁊ extra ꝓpositũ loq̃ eo ꝙ nõ sciãt illa cõia ita bñ ordinare ad debitã formã syllogismi sicut illi q̃ habẽt artem.

Queritur Quotuplicia sunt cõia. Sol̇o phi ꝙ duplicia q̃dam eñ sunt cõia nõ ꝭm rẽ quasi dicãt naturam aliquã cõem vel cõe genus sꝫ ꝭm rõem queadmodũ negatões sunt cões. Alia vero sꝭ cõia alicui arti cui tñ etꝭ sꝭ ꝓpria ita ꝙ nõ applicãꝛ alteri arti

Queritur Circa q̃ cõia est tentatiua. Sol̇o circa cõia ṗmo mõ dicta q2 ꝑ illa ṗt sumi expimentũ de ꝓprijs in diuersis sciẽtijs. Vñ dt phs ꝙ de illis cõibꝫ ꝯtingit cẽ quãdã artem que vocaꝛ tẽtatiua. Et illa ars nõ ẽ talis quales sunt demõstratiue. q2 ille demonstrãt ꝓprias ⁊ determinatas passiones de determinatis subiectis sꝫ

tentatiua solũ ꝓcedit ex cõib. Epilogãdo ğ iã pꝫ quõ syll's tentatiuus ⁊ sophisticus ⁊ quõ de eo determinare spectat ad dyalecticũ.

Sextus tractatus

Falsum aũt in aliquo ostendere ⁊ orõem inopinabile ducere

In hoc vltimo tractatu istius ṗmi libri phs ponit aliquas cautelas q̄ valent ad ducendum prompte ⁊ faciliter ad aliquã metam. Et diuidit in quattuor capitula. In ṗmo ponit cautelas ducẽtes ad falsum ⁊ inopinabile. Et duo facit qꝛ ṗmo ponit cautelas ducẽtes ad illas metas sil' Scdo ducentes ad quãlibet seorsum.

Queritur Quid est cautela Sol'o. cautela in ꝓposito ẽ idoneitas q̄dam qua mediãte opponẽs sophista facilius ⁊ ꝓmptius pt ducere suũ respõdentẽ ad metã quã intẽdit. Et qꝛ sunt diuerse mete quas intẽdit opponẽs sophista. ğ etiã phs ponit diuersas cautelas.

Queritur Quare phs ponit cautelas ducẽtes ad metã falsi ⁊ inopinabil' sil'. Sol'o ꝓpter ꝯuenientiã quã hñt ille due mete. in hoc ꝙ oẽ manifestũ falsum ẽ. etiã inopinabile ⁊ oẽ iopinabile ẽ ad minus alicui falsum ⁊ sic quodãmõ adinuicẽ ꝯuertunt falsuꝫ ⁊ inopinabile. ⁊ dico notanter quodãmodo qꝛ nõ ꝯuertunt simpl'r.

Queritur Quot cautelas ponit phs ducẽtes ad falsum ⁊ inopinabile sil' Sol'o q̇nq3. Prima est ꝙ opponens nõ dꝫ interrogare ad aliqđ determinatũ ꝓpositũ vel finẽ cui9uis determinatũ ꝓpositũ ⁊ finẽ intẽdat qꝛ hoc faciendo celat respondẽti suũ ꝓpositũ ⁊ respondẽs nõ scit ad q̇d determinate debeat respondere. sꝫ vane respondet nõ dirigẽs responsionẽ suaꝫ ad determinatũ finẽ ⁊ sic facilius incidit laqueũ ꝯcedendo manifeste falsum vel inopinabile.

¶ Scđa cautela ẽ ꝙ si opponẽs nõ celat ꝓpositũ sꝫ interrogat de aliq̄ determinato tũc dꝫ multa interrogare. qꝛ sic inuoluitur ⁊ ꝯfunditur respondens ⁊ facilius concedit falsum ⁊ inopinabile.

¶ Tertia cautela ẽ ꝙ opponẽs dꝫ laudare dicta respondẽt' qꝛ tũc respondens ꝯfidit de opponẽte ꝙ nõ velit eũ decipere ⁊ minus cauet sibi ⁊ ita facilius ꝯcedit falsum aliquod ⁊ inopinabile.

¶ Quarta ẽ si respondẽs bñ respondeat ad interrogatõem sibi ꝓpositaꝫ tũc opponẽs latenter dꝫ se transferre ad aliquã materiã ignotã respõdẽti. Et dꝛ notãter latẽter. qꝛ si apte hoc faceret tũc respõdẽs sibi caueret.

¶ Quinta cautela ẽ ꝙ opponẽs in ṗncipio nõ statim incipiat interrogare et arguere hoc qđ intẽdit sꝫ dicat ꝙ velit hoc interrogare cã discipline ⁊ ꝙ velit discere veritatẽ illius a respondente. qꝛ tunc respondens minus impedit eum ⁊ citius incidit in falsum ⁊ inopinabile.

Queritur Que sunt illa metra q̇b9 iste cautele solent significari. Sol'o ꝙ hec Cela multa pete. lauda. tran

terre memēto. Discere te fingas si vis ꝯcluderꝫ falsum.

Queritur Quot cautelas ponit phus ducētes p se ꝛ seorsum ad falsum Solutio vnam tm̄ Et est ista Qꝫ si opponēs velit ostendere respondentē suū mētiri ꝛ dicere falsum tunc dꝫ ipm̄ ducere ad talia ad q̄ ipe opponēs magꝫ abūdat argumētis

Queritur Quot modis pt̄ hoc fieri Solo duobꝫ modis scꝫ. vno° subtiliter ꝛ caute sic ꝙ nō recedat manifeste a ꝓposito. ꝛ tunc bn̄ fit. Alio mō manifeste recedendo a ꝓposito ꝛ tūc male fit. Et rō est. qꝛ tunc respondens potest opponentē corripere ꝛ dicere ꝙ dicta sua nō sunt ad ꝓpositum.

Queritur Quot sunt cautele que seorsum ducunt ad inopinabile Solutio q̄nqꝫ. Prima est ꝙ opponēs dꝫ ꝯsiderare de qua secta sit respondens ꝛ tūc dꝫ aliq̄d interrogare qđ est de opinione illius secte. qꝛ hoc ꝙ illi dicūt de quoꝝ secta ipe est hoc ē inopinabile alijs ꝛ sic q̄cq̄d dicat ꝛ quācūqꝫ viam teneat ducit ad improbabile et inopinabile ad minus aliquibus.

Queritur Quod est hoc remediū qđ dat phs respondenti ꝯtra hāc cautelā. Solo dt̄ ꝙ si ꝯtra respondentē ꝯcludat inopinabile sicut iā dictū est. tunc ipe respondēs dꝫ dicere ꝙ hoc inopinabile nō seq̄tur ꝓpter argumēta ipius opponētis sꝫ potius ꝓpter suam positōem quā sustinet. qꝛ qn̄ hoc dt̄ respondens tunc opponēs nō ꝯseq̄tur suum intentum. qꝛ nō ducit respondentē ad tale inopinabile ex vi sui argumenti quod tamen ipe maxime intendit.

¶ Scđa cautela est ꝙ si respondēs dicat aliq̄d qđ est ſm ꝑuatas opiniones tunc dꝫ duci ad hoc qđ est ſm opiniones manifestas hominum. Et econtra Si dicat aliquid quod est ſm manifestas opiniones dꝫ duci ad hoc quod est ſm absconditas voluntates. quia sic dicet inopinabile contra seipsum.

Queritur Quid intelligit hic phus p occultas volūtates seu ꝑuatas opiniones ꝛ quid per opiniones manifestas. Solutio per occultas voluntates intelligit ea que dictat appetitus sensitiuus ꝛ per opiniones manifestas intelligit illa que dictat recta ratio. Et pro intellectu illius est notandum ꝙ plerumqꝫ aliud est quod in manifesto dicunt homines ꝛ quod in occulto volunt dicunt em̄ in publico decoratissimas oratōnes ꝛ illa que dictat recta ratio sed in occulto volunt illa que videntur prodesse ad delitias ꝛ que suadet sensualitas. Exempli gratia homines in publico dicunt se magis eligere bene mori qꝫ voluptuose ꝛ male viuere qꝛ hoc est virtutis ꝛ honestatis Et dicunt melius esse iuste egere qꝫ male diuitijs affluere. Sed tamen in priuato ꝛ occulto apud se volunt istis contraria. Et ergo siue respondens dicat vnum vel aliud semper potest ad inopinabile duci.

¶ Tertia cautela ē ꝙ si respondēs dicat aliq̄d qđ est bonū ſm naturam tūc dȝ duci ab opponēte ad hoc qđ ē bonū ſm legē ⁊ ecōtra. vt scȝ hoc qđ ē bonū ſm naturā ꝯcedat nō eē bonū ſm legē vel ecōtra ꝯcedat hoc qđ est bonū ſm legē nō esse bonū ſm naturā. qꝛ sic sp ꝯcedit aliqđ inopinabile vl legi vel nature. Cōtingit eīn sepe ꝙ hoc qđ ē ꝓbabile ⁊ opinabile ſm na-turam sit improbabile ⁊ inopinabile ſm leges.

Queritur Quid đr eē ꝓbabile ſm naturā ⁊ q̄d ſm leges. Solꝰo alberti ꝙ apud antiquos illud dicebatur opinabile ſm naturā qđ ſm naturalē rōem hoī ꝑ naturā insitā erat verū Sȝ illud dicebat̄ opinabile ſm leges qđ videbat̄ esse vtile ⁊ ꝯferēs vt in plurib₰ ad cōem cultū. Et hoc aliq̄n fuit ꝯtrariū naturali rōi. Sicut ex-empli gratia sacrificare filios vel mactare parētes fuit apud aliq̄s opina-bile ⁊ bonū ſm leges ⁊ tñ ꝯtra rōnem ⁊ naturalē pietatē.

¶ Quarta cautela ē. Qꝫ si respondēs dicat aliq̄d qđ ē ſm opinionē sapi-entū tūc dȝ ab opponēte duci ad hoc qđ est ſm opinionē plurium ⁊ ecōtra Et de hoc ponit phs tria exēpla. ꝑmū ē vt si q̄rat̄ vtꝝ opteat magꝫ obe-dire legib₰ vel patri si dissentiāt. Si respōdēs dixerit ꝙ opȝ magꝫ obedire patri tūc ducit̄ ad īopinabile sapiētib₰ dicētib₰ ꝙ magꝫ opȝ obedire legib₰ Si vero dixerit ꝙ legib₰ tūc ducit̄ ad inopinabile aliȷs. Scđm exēplū est Si q̄rat̄ vtꝝ opȝ magꝫ facere expediētia ad rē familiarē vel magꝫ illa que sunt iusta ſm legē cōeȝ si dissentiāt. Si eīn dixerit respōdēs ꝙ expediētia ad rē familiarē đt ꝯtra opinionē virtuosorum Si aūt dixerit ꝙ opȝ illa ma-gis facere q̄ sunt iusta ſm ꝯmunē legē ꝯtradicit aliȷs. Tertiū exēplum est. Si q̄ratur vtꝝ oporteat magis iniuriā pati vl facere. Si eīn dicat respon-dens ꝙ oporteat magis pati ꝯtradicit multis q̄ putant ꝙ nō sit sustinen-da iniuria. Si vero dixerit ꝙ iniuriam facere ꝯtradicit sapiētib₰

¶ Quinta cautela est Qꝫ si respondēs dicat aliq̄d qđ est opinabile ſm sa-pientes q̄ iudicant ſm intellectum. tunc dȝ duci ad hoc quod est opinabi-le ſm plures iudicantes solum ſm sensum. Et econtra qꝛ ꝯtingit sepe eē ꝯtrarietatem inter illa que dicunt sapientes ⁊ plures hoc ē vulgares. Si-cut regem vel diuitem esse felicem est opinabile apud vulgares sȝ nō apđ sapiētes. quia illi dicunt solum iustum ⁊ virtuosum esse felicem. vnde ho-ratius in quarto carminum ode nona. Nō possidentem multa vocaueris recte beatum Rectius occupat nomen beati qui deorum muneribus sa-pienter vti. peiusq̄ꝫ leto flagitium timet. Et ista cautela quinta ponitur ꝯmuniter ab alys eadem cum quarta precedente. Et phus in textu do-cet eas reducere ad cautelam tertiam. quia vult ꝙ illa que sunt probabi-lia pluribus etiam sunt probabilia ſm leges. quia lex nō aliud videtur eē ꝙ opinio plurium ſm sensum iudicantium Et illa que sunt probabilia sa-pientibus sunt probabilia ſm naturam. quia sapientes nō dicunt nisi illā que sunt ſm veritatem ⁊ naturalem ratōnem.

Secundum capitulum

De facere nugari quid dicimus nugari iam monstrauimus

In hoc scdo caplo phs ponit cautelas ducētes ad metā nugationis.

Queritur Quot sunt cautele circa metam nugationis. Solo phs ponit duas. Prima est Si opponēs velit suū respondentem ducere ad nugationē debet supponere ꝙ respondēs cōcedat nomē ꝫm se sumptum ꝛ alteri ꝯiunctū idem significare. Et hoc declarat phs dupliciter. Primo in relatiuis ꝫm spēm vt si aliqs respōdens concedat ꝙ idem est dicere duplum ꝫm se ꝛ duplum dimidij talis vere ducit ad nugatōem. qꝛ ex quo duplū includit dimidiū quando dicit duplū dimidij idem bis dicit. qꝛ tantū valet duplum dimidij. ac si diceret dupluꝫ dimidij dimidij. Et si dicatur duplū dimidij duplū tm̄ valebit ꝙ duplū dimidij dimidij dimidij. ita ꝙ dimidiū erit tunc ter posituꝫ. Scdo declarat hoc in relatiuis ꝫm genus. Nā ꝯcupiscentia est relatiuum ꝫm suū genus qd est appetitus. Si ergo aliqs diceret ꝙ esset idem dicere ꝯcupiscentia ꝑ se ꝛ ꝯcupiscētia delectatōis ille ducit ad nugatōem. qꝛ ꝯcupiscentia nō est aliud ꝙ̄ appetitus delectatōnis quando ergo dicit ꝯcupiscētia delectationis valet tm̄ sicut ꝯcupiscentia delectatōnis delectatiōis et idem bis dicitur.

Queritur Utrū illa suppositio sit vera qua sic supponit ab opponente ꝙ nomē ꝫm se sumptū ꝛ alteri ꝯiunctū idē ꝫcat.
Solutio ꝙ duplex est ꝫcatum nois scꝫ principale qd conuenit sibi ex impōne ꝛ tale ꝫcatum sꝑ manet idem. ꝛ de illo est suppositio vera Aliud est ꝫcatū secūdariū ꝛ minus ꝑ̄ncipale qd cōuenit noi ex habitudine eius ad aliud nomē. Et tale ꝫcatum non manet sꝑ idem sed variatur. Et ergo de illo ꝫcato suppositio est falsa. Sicut ptꝫ de relatiuis illa eīm ꝑ̄ncipaliter ꝫcāt formā accidentalem. Sꝫ qꝛ talis forma est respectiua sic secūdario ꝛ minus ꝑ̄ncipaliter ꝫcant id ad quod habent respectū ꝛ dependētiā. Qñ ergo relatiuum ꝑ se ponitur importat vtrūqꝫ ꝫcatum ꝛ ꝑ̄ncipale et secūdarium quia dat intelligere suum correlatiuum ad quod determinatur eius respectus sed quando hoc relatiuum sibi in oratione apponit tunc amplius in eo non intelligitur hoc correlatiuum qꝛ tunc respectus eius est satis determinatus ꝑ correlatm̄ expressum

Queritur Utrum hoc qd iam dictum est in relatiuis possit etiā habere locū in accidētibꝫ absolutꝭ. So° phi ꝙ sic. Et si queratur in quibꝫ So° in ꝓprijs passionibꝫ ꝛ ꝓprietatibꝫ. Et ratio illius est. qꝛ proprietates ꝑ se sumpte etiam dant intelligere suū subiectum. Et ergo si respondēs supponat ꝙ ꝓprietates idem ꝫcāt ꝑ se sumpte ꝛ adiūcte suis subiectis erit vera nugatio. Sicut exempli gratia impar idem ꝫcat qd nūerus habens medium si iam dicatur ꝙ hoc idem etiam ꝫcet qñ sibi additur nūerus dicēdo nūerus impar tunc ideꝫ erit dicere nūerus ipar qd nūerus nūerus hn̄s mediū Similiter symꝰ ꝑ se ꝫcat idem qd nasus curuus. Et ergo si hoc idem dicatur ꝫcare qñ addit sibi nasus dicendo nasus symus tunc idem erit nasus symus qd nasus nasus symus. ꝛ sic ibi est vera nugatio.

Queritur Que est secūda cautela ducens ad nugationem.
Solutio scda cautela docet ducere ad nugationem

apparenter tm̄. Et est: q opponēs nō debet interrogare a rn̄te. vtrū dictio
p se sumpta vel alteri cōiūcta idem sc̄et sz sine ɔcessione eius statim proce-
dere ad ɔclusionē q sic ducet rn̄tem ad nugatōem apparēter et non vere
Apparenter qdē q ex quo nomē p se sumptum et alteri adiūctuz sp ma
net idem appet q etiā sp debeat idem sc̄are. Sz nō vere. q nō semp idē
sc̄at vt patuit nec hoc etiam concessit respōdens.

¶Tertium capitulum.

Soleocismus aūt quale quid est dictum est prius.

¶Consequēter in hoc tertio caplo phs ponit cautelas ducētes ad ɔme-
tam soleocismi. Et facit tria pmo pmittit qt modis fit soleocismus secū
do ponit cautelas et tertio ponit vnā drām eius a figura dcōnis

Querit Quot modis fit soleocismus. Solutio triplr. Pri
mo vere et apparenter. Scdo apparenter et nō vere. et
tertio vere et nō apparenter Exemplū pmi extra textuz est. vt si qs dicat
vir mea sponsa pudicus. Exemplum scdi est. vt si ficus est scdē declina-
tionis quēadmodū cecilianus grāmaticus dixit Tunc ille q sm quartaz
declinatōem dt in feīo genere ficus maturas facit vere soleocismū Et tn̄
nō apparenter q hoc nō apparet pluribz alijs q scz dicunt ficus esse qrte
declinatōnis et feī generis Exēplū tertij est. vt si qs dicat ficus maturos
ille facit soleocismū appenter qa hoc apparet pluribz sed tn̄ nō vere Et si
mile exemplū est de hoc noīe finis quod aliqui dicunt esse masculini ge-
neris aliqui dubij.

Querit Vtrū ad artē sophisticā spectet determinare de soleo-
cismo So° phi q sic Et hoc propter duas causas
Prima est q infinitis modis incōgruitas fit in orōne. et ergo oportet il-
lam infinitatem ad artē sm cōia restringere. Scda cā est. q in soleocismo
repit appentia et defect⁹ ita q aliqn̄ videt fieri et tn̄ nō fit. Multe ei ora
tiones vident syllogistice ɔcludere soleocismū et nō ɔcludūt sm veritatē
sicut multi vident elēchi q tn̄ non sunt. Et ergo sicut sophistica ars est de
elencho ita etiā est de soleocismo

Querit Quot cautelas ponit phs ducētes ad soleocismum
So° q duas p pmā em oñdit qūo ɔmodius pt fieri so
loecismus Et p scdam docet facere soleocismū
Prima cautela est Si ɔmode velit opponēs ducere rn̄tem ad soleocismū
debet ɔuertere loquutōnem suam ad neutrū genus q oēs pene appen-
tes soleocismi fiunt sm neutrum genus

Queritur Que est ratio illius q apparētes soleocismi mag
fiunt in neutro genere q in alijs Solutio pter
duas cās. Prima est q alia genera scz masculinū et feīm sunt genera di-
stincta et determinata sz neutrū genus iportat vtrūqz illorū sub quadam
confusione. Secūda causa est. q in neutro genere sunt plures casus simi-
les q in alijs. et ergo sm ipsum aptissime fit apparens soleocismus. Et
hoc ostendit phus exemplariter in littera.

Queritur Quare dicit quod oēs pene apparentes soleocismi fiūt sm neutrū genus. So° dr notanter pene qz nō oēs. Naz aliqñ etiam fiunt sm genus masculinū vel feim. Exēplū est. vt quicquid vides hoc videtur a te sed magistrum vel amicam vides ergo magistrum vel amicam videtur a te

¶ Scda cautela ē Qz opponēs debet vnū casuz syllogisare pro alio. vt si respondens dicat hoc in neutro genere ꝛ in ntō casu debet opponēs syllogisare quasi sit dictū hunc in masculino genere ꝛ in accusatiuo casu. Et hoc pt bene apparēter facere qz hoc ē pluriuz casuū scz nti acci ꝛ vti. ꝛ ergo aliqñ pcat hic.i.ntm aliqñ hūc.i.accm ꝛ aliqñ etiam vtm

Queritur Quō docet phs cauere soleocismū. So° dicit quod debemus specificare istos casus ꝛ determiare per verbū substantm qz qñ hoc ponitur in ntō tunc debz specificari per verbuz substātiuum finiti modi Sz qñ ponitur hūc in accō tunc debz specificari per verbū infinitiui modi. Sicut exēpli gratia nos dicimus hoc est choriscus et dicimus hunc esse choriscum. ibi in primo est nti casus ꝛ in secūdo accusatiui casus. Et ita siliter est in alijs

Queritur Quō cōparat phs soleocismū fallacie figure dictōnis. Solo dupliciter. Primo quo ad cōueniētiā. ꝛ scdo quo ad drāz.

☞ Queritur. In quo cōueniūt. Solutio cōueniunt in cā apparentie quia sicut in figura dcōnis siliitudo vocis in diuersis casibus ē causa apparentie. ita etiam in soleocismo siliitudo vocis in casibus est cā apparērie

Queritur In quo a seinuicē differūt. So° drūt in cā defectus qz in fallacia figure dictionis causa falsitatis sumitur ex parte rerū sz in soleocismo sumitur ex parte terminorū seu dictionū discōuenientium in accñtibus grammaticalibus

¶ Quartum capitulum

Differt aūt non parū si ordinentur quodāmō ea que circa

¶ In hoc quarto ꝛ vltimo caplo phs cōiter ponit cautelas ducentes ad metā redargutōnis Et diuiditur in duas partes In quaꝝ pma ponit cautelas que sumūtur ex parte modi interrogandi In secūda ponit illas que sumuntur ex dictis respondētis. Prima iterum in duas. qz primo ponit cautelas ad redarguēdum cōiter respōdētes. In secūda ad redarguendum discolos ꝛ proteruos.

Queritur Quot cautelas ponit phus ad redarguendum communiter respondentes. Solutio quinqz.

¶ Prima est quod opponens debet facere longam interrogatōnem ꝛ debet multa interrogare. qz difficile est respōdentē multa siliter conspicere

¶ Secūda est quod opponēs debet facere interrogatōem festinā ꝛ vrgere respōdētem ad cito respondēdum qz illi respōdentes qui sunt tardi ꝛ grossioris ingenij festinādo non possunt bñ preuidere quō cōclusio quaz infert opponēs sequitur vel non sequitur.

¶ Tertia ꝙ opponens debet respondentem prouocare ad iram qꝛ quan
do rñtes sunt conturbati non possunt bene discernere interrogationes
propositas Impedit em̄ ira virū ne possit cernere veruꝫ. Et si queratur
q̄uo debet eum prouocare ad iram. Dicit phs ꝙ opponēs debet ꝯtentio
se dicere ꝙ ipe rñdens velit sponte iniuste agere ⁊ impedire disputatiōeꝫ
et ꝙ hoc habeat ꝑ ꝯsuetudine ⁊ qđ sꝑ sit ꝓteruꝰ in rñdendo ⁊ silia.
¶ Quarta est ꝙ opponēs debet interrogatōnes suas ꝑmutare ⁊ ꝓpōnem
vnius syllogismi ponere ad cōclusionem alterius qꝛ tunc nō potest respō
dens bñ de eis iudicare. Nā pl'ibꝫ intentus minor est ad singula sensus
Scđa cautela est ꝙ opponens debet vti illis que faciunt ad occultati
onem ꝓpositi de quibus dictum fuit in octauo thopicorū. qꝛ om̄ia illa eti
am sunt vtilia ad disputatōnes agonisticas siue sophisticas. Et ista cau
tela est generalis ⁊ ergo q̇dē nō distinguūt eā ab aliꝭs ponētes solū q̄tuor

Queritur Quot sunt cautele quibꝫ spēaliter vtendum est ꝯtra ꝓteruos. Solutio sex. ¶ Prima est ꝙ
opponens debet interrogare oppositum illius qđ intēdit. vt si intendit ꝑ
tem affirmatiuam tunc debet interrogare ꝑtem negatiuā ⁊ ecōtra. vl' de
bet duo equaliter sub disiunctione querere. Quia tunc respondēs igno
rat quod illorum velit opponēs ⁊ facilius concedit.
¶ Secūda cautela est. ꝙ si respōdens ꝯcesserit aliqua ꝑticularia tūc op
ponens non debet amplius interrogare vniuersale sꝫ debet eo vti tanq̄
simpl'r ꝯcesso a respondēte. Exempli gratia si concessit respondens ꝙ hō
⁊ equus ⁊ asinus respirāt tunc opponēs non debet interrogare vtrū om̄e
aīal respiret sꝫ debet illam vl'em assumere tanq̄ cōcessaꝫ ex illis singulari
bus. Et ista cautela non solum decipit respō dentes sꝫ etiā q̄nqꝫ audien
tes. qꝛ ꝓpt' memoriā iductōis videt' eis aliq̄n ꝙ oīa singularia sint ꝯcessa
¶ Tertia est. Si alicui vl'i non sit nomē impositum tunc opponēs debet
vti similitudine illius vniuersalis ⁊ dicere ꝙ sicut est in illis singularibus
cōcessis ita ē in oibꝫ aliꝭs sil'ibꝫ qꝛ similitudo facit latere.
¶ Quarta est ꝙ opponens non debet simpl'r interrogare suum ꝓpositum
sed sub disiunctōne cum suo contrario. Exēpli gratia. si opponēs intēdit
ꝓbare ꝙ oportet patri in oibꝫ obedire tunc debet sic interragare cum suo
ꝯtrario vtrū oporꝫ patri in oibꝫ obedire. vel in nullis Et si queratur vtꝝ
istud semꝑ est faciendum Dōm est ꝙ non. sed tunc solum q̄n illud cōtra
rium est minus probabile q̄ propositum. quia tunc propter improbabi
litatem cōtrariꝭ respondens facilius concedit propositum.
¶ Quinta est ꝙ opponēs non debet solum in propositionibꝫ cōtrariꝭs fa
cere hoc qđ iam dcm̄ est. sꝫ etiam in contrariꝭs ꝑm rem debet interrogare
cōtraria sub disiunctione qꝛ contraria circa se posita maiora et magna eē
videbunt' ⁊ peiora ⁊ meliora hominibꝫ qđ solet sic cōmuniter allegari con
traria iuxta se posita magis elucescūt q̄ si diuisim ponerent'. Aliꝭ tamen
non ponūt hanc cautelam distinctā a precedente
¶ Sexta cautela est. ꝙ opponēs ex aliq̇bꝫ interrogatis a rñdēte sꝫ nō om
nibꝫ que valerent ad ꝓbatōem ꝑmissarū debet statim audacter sine for
midine inferre ꝯclusionem et calūpniari respondentem dicendo talē syl

logismum sibi esse concessum.

Queritur Circa scđam ptem capituli Quō docet phs redargue
ere respondentē ex ꝑrijs dictis. Solutio dupľr. pri-
mo facit hoc quo ad respondentes indoctos. scđo quo ad doctos.

Queritur Quot cautelas ponit phs ad redarguendū indo
ctos ex dictis ꝑrijs. Soľo duas Prima ē Ꝙ
opponēs dꝫ ponere aliqđ inopinabile ⁊ illo posito dꝫ ꝯmendare respondē
tem dicendo ꝙ optime respondeat vt magis firmiter maneat in ꝑposito.
Et dꝫ interrogare aliqua q̄ tali inopinabili p̄us posito videnꝭ conuenien
tia. Et tūc post ꝯmēdatōem dꝫ q̄rere An ne videaꝭ sibi hoc esse ꝯceden
dum qđ ꝑpositū est vel nō. qꝛ post ꝯmēdatōnem respondēs minus cauet
sibi ab opponente. et facilius ꝯcedit ⁊ sic vel vere redarguiꝭ vel duciꝭ ad
falsum vel inopinabile vel redarguiꝭ ad minus apparenter

Scđa cautela est ꝙ opponēs dꝫ facere in elenchis, sicut fit in accusatōi
bus rethoricis. ibi em̄ ꝯsideraꝭ an accusatus vnq̄ꝫ fecerit ꝯtra bonū ⁊ ho-
nestum. qꝛ si sic tūc p̄sumiꝭ ꝙ etiā illud fecerit de quo est iam accusatꝰ Sic
etiā in ꝑposito opponens dꝫ ꝯsiderare. an respondēs aliqū ꝯcessit ꝯtrariuꝫ
illius qđ nūc affirmat ⁊ si sic tunc debꝫ illud p̄us ꝯcessum ꝯferre ad istud
qꝛ sic respondens videbiꝭ redargui. Si aūt nō ꝯcessit aliqū ꝯtrariū dꝫ vi
dere vtꝝ aliq̄s phoꝝ de quoꝝ secta est respondēs ꝯtrariū sustinuerit. Et
si nullū talē inueniat dꝫ videre ad aliquos alios q̄ videnꝭ esse eiusdem opi-
nionis cū respondēte. vtꝝ ne illi aliq̄d ꝯtrariū dixerint. Et si adhuc nullū
talem inuenerit dꝫ ꝯferre dictum respondentis ad illos qui sunt de opini
nione sua scꝫ opponentis ⁊ dicere ꝙ plures vel oīes illi dicunt ꝯtrarium
et sic ex quocunq̄ꝫ illorum inuento faciliter potest conuinci ⁊ redargui rn̄s

Queritur Quot cautelas ponit ad redarguendū respon-
dentes doctos ex ꝑrijs dictis. Soľo ꝙ quat
tuor. Prima est ꝙ sicut respondentes ꝑpter timorē redargutōnis qn̄q̄ꝫ di
stinguunt oratōem quā in vno sensu ꝯcedunt ⁊ in alio negant. Sic etiam
opponētes debent facere ꝯtra respondētes ⁊ dicere ꝙ sumpserūt orōnem
in illo sensu in quo respondens negauit eam sicut cleophon fecit in man-
drobolo id est in illo libro. tunc em̄ respondens ꝯfidit de opponente quod
iuste secum velit agere. qꝛ vtiꝭ orōe sicut ip̄e ⁊ minus cauet sibi

Secunda cautela est ꝙ opponens quandoq̄ꝫ debet recedere a proposi
to suo ⁊ alia argumenta interponere. Et si p̄senserit opponens ꝙ respon-
dens videat in eis aliquam multiplicitatem tunc debet ip̄e p̄us illam di-
stinguere ⁊ sibyp̄i instantiam facere anteq̄ꝫ respondens instet. qꝛ tūc iterꝫ
respondens ꝯfidens de opponente minus cauebit sibi.

Tertia cautela est ꝙ si opponens viderit respondentem abundare solu
tionibus in materia proposita debet se transferre ad aliam materiā in qua
respondens minus abundat solutōnibus ⁊ ip̄e magis argumentis. Et
ergo debet opponēs facere sicut fecit licophron histrio qui voluit laudare
liram in qua tantum sciuit ludere ⁊ quia nō habuit efficatia argumenta

recōmendauit tibiam ⁊ tibicines inferens ꝙ musica chordaꝝ esset melior ꝙ musica fistulaꝝ ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ lira merito esset extollenda. ⁊ si q̄rat respondens ab opponente quare se transferat ad aliam materiam. dt phs ꝙ nō debet assignare causam recte intentam. qꝛ scꝫ vult eum decipere ⁊ redarguere. Sed quia respondēs vult negare hoc quod ipe dixit de aliquo qđ nō est de proposito.

Quarta ⁊ vltima cautela est Qꝫ opponens nō debet ꝯclusionem suā quā intendit interrogare a respondente vt ꝓpōnem sed debet eam sumere quasi concessam ab oībus ⁊ audacter ea vti. qꝛ si interrogaretur tūc opponens magis ei resisteret. Et hec de his que in primo elenchoꝝ tractantur dicta sufficiant.

Jrca initiū secūdi libri elenchorum.

¶ Queritur p̄mo de quo determinatur in hoc libro
Solutio de solutōnibus ꝑalogismoꝝ. vnde sicut
phus in libro p̄cedenti docuit sophistam opponen
tem quō scꝫ ⁊ qualiter debꝫ formare ꝑalogismum. ita in hoc libro ꝯsequē
ter docet respondentem. ostendens quō debeat omnes paralogismos op
ponentis soluere.

Queritur Quō diuiditur iste liber. Solutio in quinqꝫ
tractatus. Jn quoꝝ p̄mo ostendit ad quid solu
tio ꝑalogismorum est vtilis. Et habet solum vnum capitulū. Et anteqꝫ
faciat hoc qđ dictū est p̄mittit ꝓemium dicens.

E responsione autē ⁊ quō oportet soluere. ⁊ quid ⁊ ad quam vtilitatem huiusmodi orationes prosunt post hec dicendum.

Queritur Quare in illa ꝓpositōne proemiali dicitur de re
sponsione ⁊ quō oportet soluere Solutio phs
innuit per hoc duplicem solutōem ꝑalogismoꝝ de qua est in hoc libro de
terminandū scꝫ solutōnem apparentem ⁊ rectam per hoc eñ quod dicit
de responsione intelligit solutōnem apparentem vt dicit albertus ⁊ ꝑ hoc
quod subdit ⁊ quō oportet soluere intelligit solutōnem rectam.

Queritur Quare phus per responsionem intelligit solutio
nem apparentem ⁊ ꝑ quō oportꝫ soluere rectam

Solutio ratio illius est. quia hoc nomen responsio ex virtute vocabu- li videtur sonare euasionem. Sed hoc nomen solutio videtur magis im- portare decisionem z determinatōnem ꝯclusionis vel argumēti.

Queritur Ad' quot est solutio paralogismorum vtilis Solutio phi ꝙ ad duo. scz primo ad phiam. se- cundo ad vanam gloriam.

Queritur Quō ostendit phus ꝙ sit vtilis ad phiam. So- lutio ex duobus primo quia per eam scimus di- stinguere dictōnem vel oratōnem multiplicem z scimus identitatem et diuersitatem rerum z nominū adinuicē sed illa scire est vtile ad phiam z ad cognitōnem veritatis. ergo solutio ꝑalogismorum est vtilis ad phiam

Secundo etiam quia per solutōnem paralogismorum manifestantur ille oratōnes quibus aliquis paralogisatur considerando apud seipsum. ergo est vtilis ad phiam.

Queritur Utrum aliqͥs potest ꝑalogisari ꝯsiderādo apud seipm. Solutio ꝙ sic. Et hoc ꝓbat phus tali ratōne. qꝛ aliqͥs pt̄ ꝑalogisari z decipi cū alio ꝯferēdo. ergo etiam apud se ipsum ꝯsiderādo. Cōsequētia tenet. qꝛ sicut aliquis decipit̄ ꝯferendo cū alijs ꝑ fallacias in dictōne ita potest decipi ꝯsiderando apud seipsum per fallacias extra dictōnem.

Queritur Quō ostendit phs ꝙ solutio ꝑalogismoꝝ est se- cundo vtilis ad vanam gloriam. Solutio sic qꝛ illud est vtile ad vanam gloriam ꝑ quod respondens sophista videtur eē exercitatus in oībꝫ z in nullo eē insci⁹ Sꝫ solutio ꝑalogismoꝝ est hmōi ergo est vtilis ad vanā gloriā. Minor ꝓbat̄. qꝛ si respondēs spernit solue re orōes sophisticas z nō soluit eas tunc facit audientibꝫ suspitōnem ꝙ sit rudis in disputando z inscius. seqͥtur ergo ex opposito ꝙ si sciat bn̄ soluere tales oratōnes ꝙ ipē videbitur esse bene exercitatus z nō inscie se habere.

Ar̃ In ꝑmo libro videt̄ sufficiēter determinatum esse de solutōnibꝫ ꝑalogismoꝝ. ergo iste liber est suꝑfluus. Añs ꝓbatur. quia ibi ostense sunt cause apparentie z defectus ꝑalogismorum sed ostensio defe- ctus est solutio eorum. Solutio phi ad hoc argumentum ꝙ licet ex his que dicta sunt in primo libro possit aliquo modo haberi solutio paralogi- smorum tamen iste liber non est superfluus. Et hoc probat in effectu tri- bus ratōnibus.

Prima est. quia non est idem soluere paralogismos z velociter solue- re sed per dicta in primo libro nō possumus velociter z prompte soluere. sed solum tarde z laborose. ergo iste liber nō est suꝑfluus

Secunda ratio est. Sicut est in disputatōibus opponentium. ita erit in solutōnibus respondentium sed posse citius vel tardius opponere acqͥ- ritur ꝑ exercitatōem cuiusdam specialis artis ad hoc inuente. ergo etiam

posse citius vel tardius respondere debet acq̄ri p exercitatōnem alicuius artis, specialiter ad hoc inuente ⁊ per consequens ars specialis soluendi p̄a logismos est necessaria.

Tertia ratio est. Sicut est in descriptōnibus figurarum. ita opposito modo videtur esse in oratōnibus sophisticis sed in illis, quandoq̄ soluimus bene figuram sed nescimus eam iterum ꝯponere. quia ibi facilius est destruere q̄ȝ construere. ergo per oppositum sic contingit in sophisticis ꝙ oratōnes sophisticas quas bene scimus cōponere quandoq̄ nescimꝰ soluere. quia in illis facilius est construere q̄ȝ destruere ⁊ ita patet ꝙ iste liber, non superfluit.

Secundus tractatus

Primū ergo sicut syllogisare dicimus p̄babiliter quandoq̄

In hoc scd̄o tractatu ph̄s determinat de solutōe p̄alogismoꝝ apparenti. ⁊ habet duo capitula. In p̄mo determinat de solutōne apparenti in generali. In scd̄o dat cautelas.

Querit̄ Quotuplex est solutio p̄alogismorum. Solutio duplex scȝ apparens ⁊ recta primo ergo arestoteles determinat de solutōne apparenti. postea vero scȝ in tractatu sequente de solutione recta.

Ar̄ Rectum est ante apparens. ergo p̄us deberet ph̄us determinare de solutōne recta q̄ȝ apparenti Solutio neganda est ꝯsequētia. Et ratio est, qꝛ lȝ simpl'r loquendo rectum sit ante apparens. tamen q̄o ad ipsum respondentem sophistam solutio apparens eligibilior est recta. eo ꝙ sophiste magis ope p̄cium est apparere ⁊ nō esse q̄ȝ esse ⁊ nō apparere vt superius in primo libro patuit.

Queritur Utrum expediat interdum dare solutōem apparentem Solutio ph̄i ꝙ sic. Et ratio est. qꝛ illo modo expedit respondentem soluere quo modo ꝯtingit opponentē arguere. Sȝ opponens sophista magis eligit apparenter arguere q̄ȝ vere. qꝛ per hoc ip̄e magis ꝯseq̄tur gloriam apud astantes. ergo etiā respondentē sophistā q̄nq̄ magis expedit apparenter soluere q̄ȝ vere

Querit̄ Quid est apparenter soluere. Solutio non est aliud q̄ȝ adducere aliquas cautelas q̄bꝫ respondēs possit apparenter obsistere opponēti ⁊ euadere eius argumenta.

Querit̄ Quō respondens dȝ apparenter obsistere. Sol̄o dȝ obuiare opponēti ⁊ ostendere corā assistentibꝫ ꝙ nō vere sȝ solū apparēter arguat. Et rō illius est. qꝛ si astantibꝫ videat̄ ꝙ opponens vere arguat q̄ȝuis tū̄ nō sit sic tunc statim ip̄e ꝯsecutus est gloriam in opinione assistentium. Sed hoc debet respondens sophista impedire. qꝛ per hoc opponens apparet vincere.

Queritur Qūo debet hoc ostendere q nō vere arguāt. Soº ex quo oppones sophista non vere syllogisat sʒ syll'ūs suus semꝑ peccat vel in materia vel in forma vel in vtroqʒ sil' respondēs debet syll'm ipius opponētis corrigere dd̄o in cōi q nō ɔcludat ꝛ hoc ꝑpter multiplex q̄ʒtū ad fallas in dcōe vel ꝑpter indebitam ordinatiōem ꝑmissarū ad ɔclusionē q̄ʒtum ad fallas extra dictōem

Queritur Quare respōdens volēs apparenter soluere debet solū in cōi dicere ꝛ ostendere q syll'ūs opponētis nō ɔcludat. Solutio ꝑpter duo. Primo qꝛ si ostenderet hoc in spēali distinguēdo equocatōem vel amphibologiam vel aliā fallām q̄ est in argumēto opponentis ꝛ diceret q in illo sensu cōcludit ꝛ in illo nō ɔcludit tūc nō daret solutōem apparentem sed verā. Et hoc tū non oportet qꝛ ex quo opponēs non vere ɔcludit sʒ tm̄ apparenter ideo etiā non oportet ostendere in speciali q̄liter vere ɔcludit ꝛ qualiter nō ꝑ verā solutōem. Scd̄o qꝛ in speciali sic distinguere ꝛ manifestare in quo sensu vere arguit opponēs est ipsum ɔsequi aliq̄d glorie apud audientes qd̄ debet respondens cauere vt prius dictum fuit. Vn̄ infert phs q p̄dicto modo soluendi sūt paralogismi solutōe apparenti nō soluʒ vt non redarguāt sʒ ne videant redarguere et esse veri elenchi. Quia si vident redarguere statim ipe opponēs ɔsequitur gloriā apud audientes

Queritur Vtꝝ ad apparētēʒ solutōem sufficit q rn̄s in fine argumētationis dicat q respondens nō viii ɔclusione in illo sensu in quo ipe ɔcessit sʒ quieuoce in alio sensu. Soº phi q non sʒ respōdens debet distinguere multiplex statim a p̄ncipio in ipa interrogatione anteq̄ʒ opponēs faciat syllogismū vel argumētatōem cōtra eum. Et hoc ꝓbat phs dupl'r ꝑmo sic. Quia postq̄ʒ argumentū est factum si tunc respondēs dicat q opponēs nō arguat ad sensum in q̄ ipe concessit. et econtra opponēs dicat q sic tunc rn̄dens videbitur forte redargutus qꝛ audientes ignorant forte q̄s eorū dicat verū. vtꝝ. s. opponēs vel respōdens. Scd̄o qꝛ si opponens distinxisset multiplex in p̄ncipio tunc nō diceret litigiosus nec faceret dubiā argumētatōem ꝛ necesse esſʒ respōdentem simpl'r respōdere dd̄o sic vel non. Quia ergo opponēs hoc nō facit necesse est q respōdens hoc faciat ꝛ corrigat vitiū opponētis si non velit apparenter redargui.

Queritur Quis est ille error quē reprobat phs circa ea q̄ dicta sunt. Solutio quidā volebāt dicere q equiuocatio non impediret verū elenchū ꝛ per cōsequens nec contradictionem cuius oppositum supius dictū est

Queritur Qūo reprobat phs illū errorē. Soº ducēdo ad incōuenies qꝛ si sic tūc respōdēs nō posset effugere redargutionē ad minus apparentē quā tū maxime debet vitare respondēs. Sequela ptʒ qꝛ in terminis singularibꝫ in quibꝫ etiam dicunt equiuocatōnem non impedire elenchum necē est opponētē si debeat ɔtradicere rn̄ti idē nomen de eodē negare quod affirmauit respondens et econtra affirmare idē nō

men de eodem qđ negauit respõdens q2 aliter nõ redargueret ⁊ sic q2 idẽ de eodẽ negaꝛ et affirmatur non euitatur redargutio.

Queritur Que est cauillatio qua aliq̃ volebant istud inconueniens euadere. So° dicebant ꝙ de aliq̃ in cõi interrogato bene possent concedi ꝯtradictoria ꝓ diuersis supposit⁹ vt ista possent simul concedi choriscus est musicus ⁊ choriscus non est musicus. q2 tunc non conceditur ꝙ idem choriscus sit musicus ⁊ non musicus sed conceditur ꝙ hic sit musicus ⁊ hic scʒ alius nõ est musicus

Queritꝛ Q̃uo remouet pħs istã cauillatiõem. So° đt ꝙ non valet q2 ꝯ̃trum ad apparentem redargutionẽ ꝑ eandeʒ orationem seu argumẽtatõem sophisticã p̃t deduci ꝙ puteꝛ ꝙ choriscus sit music⁹ et nõ music⁹. Et ꝙ h̃ chorisc⁹ sit musicus ⁊ h̃ nõ music⁹. Et ratio illius est. q2 ambe ille orõnes licet forte non idem ꝑcent tñ idẽ simpliciter de eodẽ affirmãt ⁊ negant. Et g̃ ꝑ illã cauillatõem nõ euitaꝛ adhuc apparẽs redargutio qđ tñ ipi volebant.

Qr̃ Que fuit alia cauillatio alioꝝ. So° q̃dã aliꝫ dicebãt ꝙ in vna oratione sicut in affirmatiua deberet subiectũ teneri simpliciter ⁊ in alia sicut in negatiua deberet sibi aliq̃d addi. sic dicendo. chorisc⁹ ẽ musicus et hic vel iste choriscus nõ est musicus. Et ꝙ hoc modo vitari posset apparens redargutio. Sed remouet pħs etiam illã cauillatiõem Et dicit ꝙ nulla ratio p̃t esse quare magis debet addi subiecto aliq̃d in vna oratione ⁊ non in alia nec refert aliq̃d si additio illa fiat alteri tm̃ vel vtrolibʒ in vtraqʒ ꝓpositione

Queritur Q̃uo ꝓbat pħs ꝙ om̃is orõ multiplex est distinguenda si respõdẽs velit effugere apparẽtem redargutõem. Solutio hoc ꝓbat dupl'r ṗmo qñ orõ multiplex nõ est vera in quolibet sensu. Scđo qñ est vera in quolibet sensu.

Queritꝛ Q̃uo ꝓbat ꝙ oratio multiplex que nõ est vera in quolibet sensu ẽ distinguẽda. Solutio duabꝫ rationibꝫ Prima est Syllogismi sophistici ꝓpterea sunt soluendi ne respondẽs videatur redargui. Sʒ nisi orõ multiplex distingueret respondẽs videreꝛ redargui q̃uis forte non esset vere redargutus. ergo ad vitandũ apparentem redargutõem debet orõ multiplex distingui.

Qr̃ Quod est correlariũ qđ infert pħs ex hac rõne. Sol'o ꝙ nõ est pigritandũ distinguere orõem multiplicẽ in ṗncipio r̃nsionis Et hoc sic ostẽdit. q2 q̃dã qñ multe orõnes multiplices eis proponuntur pigrescũt distinguere oẽs illas orõnes ne ab opponẽte videanꝛ esse graues et proterui ⁊ illis sic dissimulantibꝫ ⁊ non putantibꝫ ꝙ opponens velit cũ eis ad redargutõem disputare accidit sepe apparẽs redargutio. Et g̃ non est pigritandũ distinguere multiplex a ṗncipio responsionis.

¶ Secũda ratio ad interrogatõem plures non est danda vna responsio vt dictum est ṗus ergo nec ad interrogationem multiplicem sʒ semꝑ est distinguẽda. ꝯña tenet. q2 est simile de interrogatione plures ⁊ de interro

gatiōne multiplici. Quia nihil refert An callias ꝛ themistocles sint musici q̄ꝫ si illis duobꝫ esset vnum nomen impositum ꝛ sub illo interrogaret an sint musici.

Queritur Quō ꝓbat phs ꝙ oratio multiplex est distinguenda etiam si in quolibet sensu sit vera. Soº qꝛ ad interrogatōem plures non est danda vna responsio etiam dato ꝙ pro vtraqꝫ pte sit vera sed est sil'e de interrogatione plures ꝛ de oratione multiplici vt iā patuit. g̊ ad eā nō ē danda vna responsio sꝫ est sp distinguēda. Maiorem probat phs tripl'r. Primo qꝛ interrogatio plures non efficitur vna p hoc ꝙ pro qualibet pte sit vera qꝛ ergo respōsio debet esse ꝯformis interrogatōni seq̄tur ꝙ etiam ad eam non debet dari vna responsio. Scđo qꝛ qua ratione ad interrogatōem plures factam de aliquibꝫ daret vna responsio eadem ratione de mille alijs possit dari vna respōsio qđ tñ falsum est. Tertio etiam qꝛ si ad interrogatōem plures posset dari vna responsio tunc interimeret oīs disputatio. Sequela ptꝫ qꝛ si questio fieret de oībꝫ ꝛ respōderet vnica responsione sic vel nō sic essꝫ finis disputatōis. Et hoc est inconueniens. Seq̄tur ergo ꝙ si nō p̄t ad interrogatōem plures dari vna responsio ꝙ ergo ad orōem multiplicem nō debet dari vna responsio sed semꝑ erit distinguenda.

¶ Capitulum secundum

Respōdendum aūt in his quidā que videnť sic dicentem

In hoc scđo capl'o phs ponit cautelas q̄bꝫ rñs p̄t apparēter obuiare rñti.

Queritur Quot cautelas ponit phs. Soº alberti ꝙ decē.
¶ Prima est. si rñti ꝓponať aliq̄d qđ sibi videtur ꝓbabile tūc nō dꝫ simpl'r ꝯcedere sꝫ dꝫ dicere ꝯcedo eā inq̄ꝫtū ē ꝓbabilis qꝛ sic nec simpl'r ꝯcedit eā nec simpl'r negat ꝛ ita nō p̄t ex hoc redargui.
¶ Scđa est. si rñti ꝓponiť aliqđ ꝓbabile ꝛ p̄uidet ꝙ si ip̄m simpl'r ꝯcedat ꝙ cogeť aliqđ iꝓbabile dicere tūc nō debet simpl'r cōcedere sꝫ dꝫ dicere videť ita eē. qꝛ sic nihil p̄t ꝯtra eū fieri nec elēchus nec inopinabile.
¶ Tertia si opponens ꝓponit aliq̄d qđ est ꝓpinquū positioni ꝛ ex q̄ possꝫ positio interimi tūc respōdēs dꝫ hoc iterimere ꝛ dicere sibi ꝙ petit p̄ncipium. eo ꝙ hoc videť esse idē cū ꝓposito. et astātes putabūt hoc esse verū
¶ Quarta est Si opponens ꝓbauerit aliq̄d esse falsum vel inopinabile. quod tamē necessario sequiť ex ip̄a positōne quā respondēs ꝯcessit tunc respōdēs debꝫ dicere vt prius ꝙ petit p̄ncipiū qꝛ illa que ex necessitate accidunt ex positōne vidētur astātibꝫ eē eiusdē rōnis cū positione. hanc tñ cautelam alij non distinguunt a p̄cedente.
¶ Quinta ē Si opponēs iterrogat aliqđ vl'e nō sub ꝓprio noīe sꝫ ī ꝑabola ꝛ sil'itudine ꝛ nō ex eo ducať rñs ad icōueniēs tūc rñs dꝫ dicere ꝙ ip̄e nō sumpsit tale vl'e ad illū sensum ad quē sumpsit opponēs. qꝛ sepe fit elēchꝰ apparēs per hoc ꝙ vl'e non sumitur ꝭm proportōnem debite sil'itudinis. Et si respondēs ꝓhibeať ab opponēte hoc dicere ꝛ dicat ꝙ bene assumpsit sicut debuit tunc respondēs ꝯtra eū debet dicere qđ non bene assumpsit qꝛ qñ opponēs solum asserit se bñ assumpsisse ꝛ nō ꝓbat ꝛ rñs dicit

contrariū tunc coram astantib⁹ tantū valet assertio vnius q̄ntuʒ alterius
¶ Sexta est. si ab opponēte ꝓponatur oratio trūcata ⁊ obscura in qua ne
cessariū est aliq̄d subintelligere tūc respōdēs nō debet simpliciter negare
vel ɔcedere talē orōem sʒ dʒ dicere opponēti ꝙ explanet mentē suam.
¶ Septima. si opponēs interrogat aliq̄d de duob⁹ q̄ habēt se sicut añs et
ɔñs tūc prius debet illud ɔcedere de ɔñte q̄ȝ de añte q̄ꝛ difficilius est ar
guere ex ɔsequēte q̄ȝ ex antecedente
¶ Octaua. si respōdens ɔcesserit de duob⁹ ꝓpositis ꝙ vtriqȝ sit aliquid
ɔtrarium q̄ȝuis forte s̄m veritatē vni eorū nihil sit ɔtrariū tūc q̄ñ nō scit
dare ɔtrariū vnius dʒ dicere ꝙ habet vtriqȝ ɔ̄riū sʒ ei nō est nomē īpositū.
¶ Nona. si opponēs interrogat respōdentē de aliq̄ dubitabili cuius veri
tatē ignorat ⁊ de quo est ɔtrauersia inter ph̄os tūc r̄ñs debet se trāsferre
ad opiniones illoꝝ ph̄oꝝ ⁊ dicere ꝙ illi dicūt sic ⁊ isti dicūt sic q̄ꝛ ꝑ hoc res
pōsio sua est multū apparēs ⁊ nō videt̄ ɔtra eū fieri elenchus.
¶ Decima cautela est Si respōdens ꝓuideat obiectōes ⁊ replicas ipius
opponētis tunc debet eū ꝓuentre et dicere qđ hoc vel illud vult interroga
re vel ꝙ posset sic vel sic obijcere. sʒ nulla est obiectio q̄ꝛ licet ꝑ hoc nō sol
uat obiectionem tamē impedit opponentem ne eam proponat q̄ꝛ alias vi
deretur argumenta sua mēdicare a respondente

Tractatus tertius

Qm̄ aūt est recta quidā solutio manifestatio falsi syllogismi.

¶ In tertio tractatu ph̄s postq̄ȝ determinauit de solutōe apparenti ɔñr determinat de solutōe recta ꝑalogismoꝝ. Et hʒ q̄nqȝ capl'a. in q̄ꝝ p̄mo agit de solutione recta in generali ⁊ docet soluere ꝑalogismos peccantes in materia.

Queritur Quid est solutio recta Ad h̄ respondet ph̄s ꝙ Sol'o recta est manifestatio falsi syll'i s̄m q̄ȝlibet interrogationē accidit falsum. i. solutio recta ē manifestatio falsitatis syllogismi cū ostensione cause talis falsitatis

Querit̄ Quotuplex est solutio recta. Solutio duplex scȝ ꝑ interemptōem ⁊ ꝑ distinctōem. Et rō illius est q̄ꝛ solutio recta est manifestatio falsi syllogismi Sed duplex est falsus syllogism⁹ q̄dā scȝ q̄ peccat in materia ⁊ ille soluitur ꝑ interemptōeʒ ⁊ alius peccās in forma ⁊ ille soluit̄ ꝑ distinctōem. Quis aūt syll's dicat̄ peccare in materia ⁊ quis in forma dictum est sup̄ius in p̄mo libro.

Arguit̄ Est etiaʒ aliqua solutio. recta per cōcessionē. ergo sūt plures modi solutōnis recte. Solutio. licet sit aliquis modus respondendi per concessionem non tamen est aliquis modus soluendi recte per concessionem. Et ratio illius est. quia solutio recta est manifestatio falsi syllogismi. Sed concedendo verum non fit manifestatio falsi ergo.

Ar Omnis palogismus debet solui p interemptõem. ergo nõ est aliq̃ solutio p distinctõem. Añs pbat. q2 oĩs sylľs falsus debet solui p interemptõem. ſz oĩs palogismus est syllogismus falsus ergo. Soᵒ sylľs dr̃ dupľr falsus. vno modo q2 hʒ falsitatem sine multiplicitate ꝛ talis debet solui p interemptõem Alius est q̃ hʒ falsitatẽ cũ multiplicitate et talis debet solui p distinctõem magis q̃ꝫ p interemptõem.

Queritur Quõ docet phs spẽaliter soluere sylľos peccantes in materia Soᵒ p vnã diuisionẽ q̃ talis est Q̃ꝫ sylľoꝝ peccãtiũ in materia quidã habẽt p̃missas falsas ꝛ ꝯclusionem veram. Aliȷ̃ vero habẽt p̃missas falsas ꝛ etiam ꝯclusionem iam dicit q̃ illi q̃ habent premissas falsas ꝛ etiã ꝯclusionem soluunt duobus modis ſcʒ p interemptõem p̃missarũ ꝛ ꝯclusionis. illi vero qui habent premissas falsas ꝛ conclusionem verã soluunt vno modo tm̃ ſcʒ p interemptionem premissarum.

¶Capitulum secundum

Eorũ igitur qui sunt ẜm equiuocatõem et amphibologiam

¶In hoc scďo capľo phs docet soluere palogismos fallaciaꝝ in dictõne Et diuiditur in quatuoꝛ ptes. in p̃ma docet soluere illos q̃ peccãt penes multiplex actuale Et duo facit. p̃mo premittit quasdã diuisiones illoꝛu3 palogismoꝝ. Secũdo docet modũ soluendi.

Querit Quot diuisiones ponit Soᵒ duas diuisiones. Pria est q̃ palogismoꝝ peccantiũ penes multiplex actuale. Quidã habẽt multiplicitatẽ in p̃missis q̃dã vero in ꝯclusione Et de vtroq̃ꝫ modo ponit phs exemplũ in textu Scďa diuisio est q̃ orõ multipľx multiplicitate actuali q̃nq̃ꝫ est vera in vtroq3 sensu. q̃ñ q2 est falsa in vtroq̃ꝫ sensu. et q̃nq3 in vno sensu est vera ꝛ in alio sensu falsa.

Queritur Quã dr̃ñr fit redargutio penes palogismos prime diuisionis Soľo penes palogismos qui habent multiplicitatẽ in ꝯclusione nõ fit redargutio nisi pus multiplex fuerit negatũ ſʒ penes illos q̃ habẽt multiplicitatẽ in p̃missis ꝛ nõ in ꝯclusione fit redargutio sine hoc q̃ multiplex sit negatũ

Nr Quõ docet phs illos palogismos p̃me diuisionis soluere Soᵒ dicit q̃ debẽt solui p distinctõem. dicẽdo q̃ in vno sensu est sic. id est verũ ꝛ in alio sensu nõ est sic. i. falsum. Exẽplũ est vt Cõtingit sortẽ loq̃ qui. Sortes est tacens. ergo ꝯtingit tacentem loq̃ ille palogismus habet multiplicitatẽ in ꝯclusione Et debet solui p distinctõem ꝯclusionis. quia vel tacẽtem ꝯstruitur cũ illo ṽbo loq̃ a pte posteriori ꝛ sic ꝯclusio est vera vel a pte anteriori ꝛ sic est falsa Sed q̃rit q̃d esset faciendũ si tali distinctione facta adhuc lateat ꝯclusio eo q̃ solutio talis nõ est adhuc sufficienter adaptata. Ad hoc dr̃ phs q̃ tũc rñs debet eã corrigere p additõem alicuius determiatõis. Exẽpli gratia si p̃dcã distinctõne stante opponens inferat g̃ adhuc verũ est q̃ ꝯtingit tacentẽ loq̃ tũc debet rñs dicere q̃ nõ ꝯtingit tacentem loq̃ simpľr. ſʒ ꝯtigit hũc aliquẽ loq̃ tacentẽ q2 tũc p ad-

ditionem illius ꝓnois hūc sufficiēter determinaꝛ in quo sensu ꝯclusio illa
seq̇tur. Et sic etiā eodē modo faciēdū est in illis ꝑalogismis q̄ hn̄t mul-
tiplicitatē in p̄missis. Exemplū vt q̇cūqꝫ sciunt aliqua illa nō ꝯsciūt Sci-
entes sciūt aliqua. ergo nō ꝯsciūt Ille eī ꝑalogismus debet solui ꝑ distinc-
tionē maioris eo ꝙ hoc ꝓnomē illa p̄t esse nti casus ⁊ cōstrui a ꝑte anteri-
ori cū illo ṽbo ꝯsciūt ⁊ sic maior est vera sub hoc sensu q̇cūqꝫ sciūt aliqua
id est aliq̄s res ille res scire non ꝯsciunt vel potest esse acci casus ⁊ ꝯstrui a
ꝑte posteriori ⁊ sic est falsa qꝛ sensus est quicūqꝫ sciūt aliq̄ suppłe illi scien-
tes non consciunt illa

Querit̃ Circa scđam ꝑtē capłi qūo docet ph̄s soluere ꝑalogis-
mos peccātes penes multiplex potētiale So° p̄mo
docet hoc de ꝑalogismis falłe ꝯpōnis ⁊ diuisionis. Et secūdo de ꝑalo-
gismis fallacie accentus

☞ Querit̃. Qūo debet solui ꝑalogismi peccātes penes falłam ꝯpōnis
et diuisionis Solutio ꝑ distinctōem orōnis penes sensuꝫ ꝯpositū ⁊ di-
uisuꝫ. Nā si orō aliud ṡcat ꝯposita ⁊ aliud diuisa ⁊ sit ꝯcessa in sensu diui-
so ⁊ ex ipa sumpta in sensu ꝯposito ꝯcludit̃ ꝯclusio falsa talis oratio debꝫ
negari in sensu ꝯposito. Et si sit ꝯcessa in sensu cōposito ⁊ ex ea sumpta
in sensu diuiso infert̃ ꝯclusio falsa tunc debet negari in sensu diuiso. Exm̄
huius est. vt quo vidisti hunc ꝑcussum illo ꝑcussus est sꝫ oculo vidisti hūc
ꝑcussuꝫ. ergo oculo ꝑcussus est. ibi eñ maior debꝫ distingui qꝛ vel illa de-
terminatio quo determiat hoc ṽbū vidisti ⁊ sic est ꝯposita ⁊ falsa. qꝛ sen-
sus est quo vidisti hūc ꝑcussum illo tanq̄ instrumēto ꝑcussionis ꝑcussus
est. vel determiat hoc ꝑticipium ꝑcussum ⁊ est diuisa ⁊ vera. qꝛ tunc sen-
sus est quo ꝑcussum hunc vidisti tanq̄ instrumēto illo suppłe instrumēto
ꝑcussus est. Aliud etiaꝫ exēplū est. Quo ꝑcussus est aliq̄s hoc tu vidisti
eum ꝑcussum. sꝫ gladio ꝑcussus est aliq̄s. ergo gladio vidisti ipm ꝑcus-
sum. ibi eñ maior est distinguenda ⁊ ꝯclusio. qꝛ ille ablt̄us quo in maiore
et gladio in ꝯclusione p̄t ꝯponi cū hoc verbo vidisti ⁊ tunc est orō ꝯposi-
ta et falsa vel p̄t diuidi ab eo ⁊ ꝯponi cū illo ꝑticipio ꝑcussuꝫ ⁊ tunc est di-
uisa ⁊ vera. Et ponit ph̄s in textu multos alios ꝑalogismos his similes
et vult ꝙ oībꝫ talibus applicabilis est predicta solutio.

Queritur Qūo soluendi sunt ꝑalogismi peccantes penes
falłam accētus Solutio ꝑ distinctōem osten-
dendo multiplicitatē orōnis ṡm diuersitatē accn̄tiū. Exemplum vt si sic
arguat̃ iustos viros oportet pēdere media curta iustos viros nō oportꝫ
pendere media longa. ergo iustos viros oportet pati ⁊ nō pati. ibi eñ de-
bet distingui qꝛ qn̄ pendere ꝓfertur media curta tunc nō ṡcat pati sꝫ ho-
norem recipere qꝛ hoc modo pendere vt dicit albertus ṡcat idē ponderare
vel estimare. Sꝫ qn̄ ꝓfert̃ media longa tunc ṡcat pati. qꝛ tunc pēdere est
idem qđ suspēsum esse. Dicit tn̄ ph̄s ꝙ raro ꝑcipitur talis diuersitas pe-
nes tempus seu morā ꝓbatōnis in voce nisi orōnes q̄ ṡm accētuꝫ fiunt in
metro ꝓferant̃ In orationibꝫ etiā q̄ scribunt̃ nō ꝑcipit̃ nisi signa accētuuꝫ
supra syllabas ⁊ dictiōes ponant̃ sicut ꝯsueuerūt facere periti grāmatici

☞ Querit̃ circa tertiā ꝑtem capłi qūo docet ph̄s soluere ꝑalogismos

peccantes penes multiplex phãtasticũ seu ꝑm fallaciã figure dictõnis
So° dupl'r. Pͥo i gñali. scđo in spẽali ꝙ̄tuz ad singulos mõs illi⁹ falle

Queritur Quõ soluẽdi sunt in generali. Solo ex quo multipl'x
phãtasticũ ꝓuenit ex eo ꝙ dictio vnũ ꝑcãs videt' ꝑcare
aliud ꝓpter aliquã silitudinẽ cũ tñ in veritate nõ ꝑcet ideo ꝑalogismi pec
cantes penes tale multiplex debẽt solui ꝑ distinctõem phantastici multi-
plicis oñdẽdo ꝙ nõ sunt silia q̃ ꝓpter silem figurã dcõis videnť eẽ silia. et
ita vna via soluẽdi eos sumit' ex h̃ ꝙ gña ꝑdicamẽtorũ sũt distincta qꝛ in
hac falla sepe mutat' vnũ ꝑdicamẽtuz in aliud sicut q̇d in q̃le vľ ꝙ̄tũ ꝛc.

Queritur Quõ applicat phs in spẽali istã solutõem generalẽ ad
ꝑmũ modũ falle figure dcõis. Solo ꝑ duo exempla
Quorũ primũ est Cõtingit idem ꝑm idẽ puta ꝑm oculũ sil' videre ꝛ vi-
deri sꝫ videre ẽ facere. qꝛ hꝫ silem termiatõem cũ facere ꝛ videri ẽ fieri qꝛ
habet silem terminatõem cũ fieri. ergo ꝯtingit vnũ ꝛ idem ꝑm idem sil'
facere et pati Et soluitur ille ꝑalogismus negando minorẽ qꝛ ꝙ̄uis vide
re videat' ꝑcare idẽ qđ facere ꝛ videri fieri ꝓpter silem terminatõem quã
habẽt cũ aliȷ̇s verbis actiuis ꝛ passiuis non tamẽ ꝑcant facere ꝛ fieri mul-
ta em̃ sunt silia in termiatõne que tamẽ propterea non sunt silia in signifi-
catõne. Scđm exemplum est secat' vritur oꝑatur habẽt silem terminatio
nem passiuã ergo oĩa ꝑcant pati ꝛ dicere scribere currere habent similem
terminatõem actiuam ergo oĩa ꝑcant agere Tunc sic scribere est operari
aliq̇d et oꝑari est pati. ergo scribere etiam ꝑcat aliq̇d pati ꝛ sic vnũ ꝛ idem
ꝑcat agere ꝛ pati. Et ille ꝑalogismus soluitur eodem modo sicut preces-
dens qꝛ ꝙ̄uis oꝑari habeat similem terminatõem cũ aliȷ̇s passiuis tamẽ
ꝓpter hoc non oportet ꝙ habeat silem ꝑcatõem cũ ipis.

Queritur Quõ docet phs in spẽali soluere ꝑalogismos se-
cũdi modi istius falle. So° dicit ꝙ eodẽ modo
debẽt solui sicut illi de ꝑmo modo qꝛ sunt eis siles Et ponit triplicia exẽ-
pla. ꝑmo vbi q̇d mutat' in ꝙ̄tũ. Scđo vbi q̇d mutat' in ad aliq̇d. ꝛ tertio
vbi q̇d mutat' in quale. Primũ exẽplũ est Quicq̇d habuisti ꝛ modo nõ
habes hoc amisisti sed heri decẽ digitos habuisti ꝛ mõ nõ habes g͛ ami-
sisti decẽ digitos. Et soluit' ille ꝑalogismus ꝑ hoc ꝙ ostendit' ꝙ ibi mutat'
vnũ ꝑdicamẽtũ in aliud. s. q̇d in ꝙ̄tum. qꝛ q̇cq̇d est signũ distributiuum
substãtie ꝛ decẽ qđ sub illo signo distributiuo subsumit' est de gñe ꝙ̄tita
tis discrete. Unde deberet sic dici in maiore ꝙ̄tũcunqꝫ prius habuisti ꝛc̃
et tunc fieret debita subsumptio sꝫ tunc maior esset falsa. Exẽplũ vbi q̇d
mutat' in adaliquid. vt iste dat vnum solũ denarium et non habet vnum
solum denarium. ergo dat quod non habet. Et soluitur ille paralogis-
mus dđo ꝙ mutat' ibi q̇d in adaliq̇d. qꝛ solum est relatiuum ex quo dicit
respectũ dissociatõnis habiti ab aliȷ̇s ꝛ qđ in ꝯclusione dt substãtiã vnde
debet respõdens dicere ꝙ nõ dat qđ nõ habet. sꝫ dat vt nõ hꝫ. i. eo modo
quo non habet Aliud exemplum ad idem est Aliquis dat aliquid ci-
to et non habet illud cito ergo dat quod non habet. Consequentia etiaꝫ
non valet qꝛ dare cito nõ est dare qđ non habet sed est dare vt nõ hꝫ qꝛ ci
to importat respectum datõnis ad tempus. Et circa illos ꝑalogismos

remouet phus vnã solutõnem antiquoꝝ vide in ꝯmento qꝛ friuola est. Exẽplũ vbi q̇d mutatᷓ in quale est vt qď scriptuȝ est scripsit aliq̇s ſȝ falsa oratio scripta est supponẽdo ꝙ sit facta falsa postq̃ȝ fuit scripta. ergo falsaȝ oratiõnẽ scripsit aliquis sed cũ scribebatᷓ erat vera ergo simul scribebatᷓ oratio vera et falsa. ille eñ paralogismus est ſm fallaciã figure dictõnis ꝛ soluitᷓ sic qꝛ sub hoc noĩe qď ſcante subam subsumitᷓ q̃le Nã scribere falsum nõ est scribere qď sed est scribere quale. Et ponit phus plures paralogismos alios his siles q̃ oẽs pari solutõne sunt soluendi

Queritur Quõ docet phs soluere paralogismos tertiũ modi istiꝰ fallacie q̃ puenit ex eo ꝙ quale q̇d mutatᷓ in hoc aliq̇d.

Solutio p duos paralogismos. Primus ẽ choriscus est tertius ab homine ꝛ choriscus est hõ. ergo est tertius a seipõ Et debet ille paralogismus sic solui qꝛ sub illo termino homo q̃ ſcat quale q̇d subsumitᷓ choriscus q̃ ſcat hoc aliq̇d. Scďs paralogismus est Choriscus musicus est alter a musico. ſȝ choriscus est choriscus musicus. ergo est alter a seipõ Et ille paralogismus sili modo soluitᷓ qꝛ choriscus est hoc aliquid ſȝ choriscus musicus est quale q̇d ꝛ ita quale q̇d mutatᷓ ibi in hoc aliquid

Queritur Quot modis dᷓ quale q̇d Solꝰo duobꝫ modis. Primo mõ quale q̇d dicitᷓ qďlibet supius respectu sui inferioris sicut aĩal respectu hoĩs ꝛ homo respectu sortis. Scďo mõ q̃le q̇d dᷓ quid cui p accñs adiũctũ est quale sicut sortes musicus hõ albꝫ ꝛcẏs. sortes eñ est q̇d qꝛ est suba ꝛ additᷓ sibi quale scȝ musicũ. ꝛ ergo sortes musicus dᷓ q̃le q̇d. Et ſm hoc aresto. ponit illos duos paralogismos iã dictos

Queritur Quid facit phs in q̃rta pte ꝛ finali istius capli

Solutio phs epilogãdo resumit solutões paralogismoꝝ in dictõne Et dᷓ ꝙ oẽs illi paralogismi soluẽdi sunt dicẽdo oppositum illius q̇d opponens assumit in paralogismo vt si fiat paralogismus ſm ꝯpõnem tunc soluitᷓ sumendo orõem in sensu diuiso et econtra. Et si ſm accentũ grauẽ soluitur sumendo accẽtum acutũ. Silr̃ si opponẽs sumat orõem multiplicem in vno sensu respõdens debet eã sumere in alio sensu siue sit ſm equocatõem siue ſm ãphibologiã siue etiã ſm figurã dictõnis.

¶ Tertium capitulum

Ad illos vero qui sunt secundum accidens vna quidem solutio et eadem ad omnes:

¶ In hoc tertio caplo phs docet ꝯñr soluere paralogismos peccantes penes fallacias extra dictõem. Et diuiditᷓ in septẽ ptes ſm ꝙ septem sunt fallacie extra dictõem In pma pte docet soluere paralogismos fallacie accidẽtis.

Queritur Quõ debẽt solui paralogismi fallacie accñtis.

Solꝰo debẽt oẽs solui negando ꝯñam qꝛ non oportet ꝙ si aliq̇d assignetᷓ inesse accñti ꝙ ergo etiã insit rei subiecte Cuius aliquã necessario sequatᷓ ꝙ illud qď inest accñti etiã inest rei subiecte

Queritur Utrũ sufficiat in generali hoc dicere scȝ ꝙ nõ oportet si aliq̇d assignatᷓ inee accidenti ꝙ etiã insit rei subiecte.

Solō phi ꝙ non. sed respondens debet illam solutionem generalē ap/tare ad ꝓpositum ꝛ ostendere quare nō seqtur necārio in hac vel illa orone ꝑ opponentem ꝓposita. Exēpli gratia si iste sit paralogismus ꝓpositus. bo/num est quod debeo te interrogare. sed tu nosti bonuz. ergo nosti qđ debeo te interrogare. Respondens debet dicere ꝙ nō valet illa ꝯña. qꝛ q̄uis hoc attributum cognoscere vere dicaꝛ de bono. non tamen oportet ꝙ ꝓpterea vere dicaꝛ de eo qđ debeo te interrogare. qꝛ stat ꝙ tu cognoscas bonū et tñ non cognoscas ipsum sub forma interrogationis qua scz ego volo illud a te interrogare. Similis paralogismus est choriscus est veniens. tu cog/noscis choriscum. ergo tu cognoscis venientē. Et soluiꝛ eodem modo. qꝛ q̄uis hoc attributuz qđ est cognoscere dicaꝛ de chorisco ẜm se. nō tñ oportz ꝙ dicaꝛ de eo ẜm ꝙ illa forma qua veniens est. Et ponit phus plura alia exempla. vide in cōmento

Queriꝛ. Q̄uō antiqui soluebant istos paralogismos iam tac/tos. Solō. dicebant ꝙ ꝯcedenda esset ꝯclusio scilz tu nosti ꝙ debeo te infrogare. ꝛ tu cognoscis venientem. quia volebant ꝙ idez possit cognosci ꝛ ignorari ẜm diuersa. sicut choriscus potest cognosci in ꝓ/pria forma. ꝛ ignorari sub forma venientis. nec videtur esse inconueniens dicebant. qꝛ nō est ẜm idem.

Queriꝛ. Q̄uō reprobat phus illam solutionem antiquoruz. Solō. tripłr. Primo qꝛ nō est vniuersalis. cū ꝑ eam nō possunt solui oēs paralogismi huius falłe. quod tñ fieri deberet. Et ꝙ ꝑ eam non possunt oēs paralogismi solui patz. qꝛ iste paralogismus non potest sic solui. iste canis est pater. ꝛ est tuus. ergo est pater tuus. ridiculuz em̄ esset ibi ꝯcedere ꝯclusionem. ¶ Secūdo improbatur illa solutio. qꝛ li/cet ostendat ꝙ illi paralogismi sint falsi. tñ non assignat causaz falsitatis. qđ tamen requiriꝛ ad rectam solutōem. scz ꝙ manifestetur causa falsitatis. si/cut si quis ostenderet rōnem zenonis esse falsam qua ꝓbauit ꝙ nihil con/tingit mouere vel moueri deducendo ad impossibile. tamen non solueret q̄uis mille syllogismis hoc probaret. nisi causam falsitatis illius cōclusio/nis ostenderet. Et ex isto textu elicitur autoritas qua diciꝛ ꝙ allegare in/cōueniens vel ꝯtra arguere non est soluere. Tercio etiam reprobaꝛ ista so/lutio. qꝛ q̄uis veruz sit ꝙ idem possit cognosci ꝛ non cognosci ẜm diuersa. tñ hoc non est ad ꝓpositum. qꝛ in dictis paralogismis non inferꝛ ꝙ chorisc⁹ sit notus vel ignotus. ad qđ tamen videꝛ tendere illa solutio. sed ꝙ sit not⁹ ẜm ꝙ choriscus ꝛ ẜm ꝙ veniens

Queriꝛ. Q̄uō āntiqui soluebant istū paralogismū. ista sunt pau/ca. ꝛ ista raro sunt pauca. ergo pauca sunt raro pauca

Solō. dicebant ꝙ ꝯclusio esset ꝯcedenda. qꝛ omnis numerus est pau/cus respectu maioris numeri. eo ꝙ nullus est numerus quo non possit da/ri maior. Sed reprobat phus illam solutōnem dicens. ꝙ illa solutio nō est recta. quia q̄uis conclusio sit vera. non tamen sequitur de necessitate ex il/lis premissis. ꝛ sic est falsus syllogismus. sed causam illius falsitatis isti nō assignant. quare scilz non sequatur conclusio de necessitate ex premissis. ꝛ er/go male soluunt

Querit̃ Q̃uo quidã dicebant istos paralogismos esse soluen
dos. iste canis est tuus. ⁊ est pater. ergo est pater tuus.
Iste est tu⁹ ⁊ ẽ filius. ergo est filius tuus. vel iste est seruus ⁊ est tuus. ḡ est
seruus tuus Sol̾o. dixerũt ꝙ deberent solui ꝑ distinctionẽ penes sensum
ꝯpositum ⁊ diuisum. qꝛ illa determinatio tuus p̄t ꝯiũgi cum illo noĩe ca-
nis. et sic oratio est ꝯposita ⁊ vera. vel cum illo nomine pater. ⁊ sic est diui-
sa ⁊ falsa. Sed illa solutio non est vera. quia vbi non est multiplex ibi non
debet tale solui per distinctiõem. sed in predictis paralogismis nullum est
multiplex. qꝛ non est aliqua dictio vel oratio plura significans. ergo nõ de-
bent solui per distinctionem. Sed debet dici ꝙ ibi male ex diuisis infert̃ cõ-
iunctum secũdum fallaciam accidentis. accidit enim alicui ꝙ sit pater in-
quantum est tuũ.

Querit̃ Q̃uo soluebant istũ paralogismũ. prudentia est maloꝝ.
prudentia est bonũ. ergo quoddam bonũ est malorum.
Sol̾o. dixerũt eum esse soluendũ per distinctõem ꝺm fall̾am amphibo
logie. qꝛ aliquid potest esse malorum multipliciter. Sed dicit phus ꝙ illa
solutio etiam nõ valet. qꝛ quãdo sine determinatione dr̃ ꝙ aliquid est ma
loꝝ. ille gtũs maloꝝ non notat nisi possessionẽ. ⁊ sic oratio illa nõ est multi-
plex nisi forte ꝺm quid. sicut etiam ista homo est aĩalium. qꝛ dicimus homi
nem esse animaliũ partitiue tm̃ ⁊ nõ possessiue. et sic licet talis oratio ꝑ trũ-
cationem videat̃ esse multiplex. qꝛ non additur sibi determinatio trahens
ad certam habitudinẽ. tamen in veritate nõ est multiplex. ita ꝙ faciat pa-
ralogismũ esse multiplicem ⁊ soluendũ per distinctionem. nec trũcatio ora
tionis vel ablatio alicuius particule determinantis facit orationem esse
multiplicem

Querit̃ Q̃uo docet phus soluere paralogismos fall̾e a dicto
ꝺm quid ad dictum simpliciter Sol̾o phs ponit pri-
mo vnũ generalem modũ soluendi. et dicit ꝙ omẽs paralogismi qui con-
cludũt dictũ simpl̾r ex dicto ꝺm quid siue ille sumat̃ ꝺm partez integralem
siue ꝺm determinatõem localem vel tp̄alem vel respectiuam soluẽdi sunt
ꝯsiderando ꝯtradictõem. id est ꝯsiderando an in añte sumãtur duo ꝯtra
dictoria vel alia opposita ꝺm quid. aut vnũ eorum ꝺm quid. qꝛ si sic tunc in
añte nõ est oppositio. ⁊ per ꝯsequens nõ potest ex tali añte inferri in bona
ꝯsequentia ꝯclusio de duob⁹ oppositis simpl̾r. Et rõ illius est. qꝛ ꝯtradi-
ctoria vel ꝯtraria vel ꝑuatiua ꝺm quid sumpta nõ vere opponũtur. qꝛ am
bo ꝺm quid dicta vel vnũ ꝺm quid ⁊ aliud simpliciter possunt simul eẽ in
eodem. sed vtrũq̧ simpl̾r inesse eidẽ est impossibile

Querit̃ Q̃uo applicat istam solutionem generalem in spẽali ad
paralogismos huius fall̾e Sol̾o. ꝑ diuersa exempla
Et exemplificat ꝑmo de paralogismis ꝯcludentib⁹ ꝯtradictoria. Et po-
nit ꝑmo q̄nq̧ paralogismos quib⁹ addit adhuc tres sumptos penes de-
terminationẽ respectiuã. Secũdo exemplificat de ꝯcludentib⁹ cõtraria. et

ponit tres paralogismos. Et tercio de ꝯcludētibꝫ priuatiue opposita. ⁊ ponit etiam tres. Primus paralogismus ꝯcludens ꝯtradictoria est iste. Illud quod est in opinione est. sed falsum est in opinione. ergo falsum est. sed falsum non est. ergo quod est non est. Et debet ille paralogismus sic solui. quia quod est in opinione est solum ꝭm quid. et quod est falsum nō est simpliciter. iam illa non contradicūt. scꝫ esse ꝭm quid ⁊ non esse simplr. Alia exempla simili solutōe soluūtur ⁊ plane ⁊ ad longū videātur in ꝯmento.

Querit Quomodo docet philosophus soluere paralogismos fallacie ignorantie elenchi Solo. ponit primo modū soluendi generalem. Et dicit ꝙ quando opponens non interrogat coclusionem in principio antequam syllogiset tunc paralogismi istius fallacie debent solui respiciendo ad contradictionem. vtrum scilꝫ in premissis seruentur ille particule. ad idem. ꝭm idem. similiter. et in eodem tempore. Sed si opponens interrogat conclusionem in principio. vt si querat vtrum idem potest esse duplum ⁊ non duplum. Tunc respondens non debet simpliciter dicere ꝙ non ne videaꝛ postea redargui. sed post paralogismum factuꝫ debet dicere ꝙ non vere conclusit eo modo quo ipse intendit. quia nō seruauit ꝯditiones ad redargutōem ⁊ verū elenchū requisitas.

Querit Quomodo applicat philosophus istam solutionem generalem. ad paralogismos in speciali. Solo. ꝑ duo exempla. Primum est. Iste cognoscit choriscum vt choriscus est. et non cognoscit choriscum vt musicus est. ergo cognoscit choriscum ⁊ non cognoscit. Secundum exemplum est. hoc corpus nūc est tricubitum et cras erit tetracubitum. sed tetracubitum est maius in longitudine ꝙ̄ tricubitum. ergo idem secundum idem. id est secundum longitudinem erit maius et minus. Et soluuntur illi paralogismi faciliter ex dictis. quia in primo non obseruatur illa particula secūdum idem. ⁊ in secūdo nō obseruatur illa particula in eodem tempore

Querit Quomodo docet philosophus soluere paralogismos fallacie petitionis principij. Solutio. dicit ꝙ si opponens interroget aliquas propositiones. et respondens percipit ꝙ petit id quod est in principio tunc respondens non debet tales propositiones concedere. quamuis etiam sint probabiles ⁊ vere. sed debet dicere sibi ꝙ petit id quod est in principio. Si autem respondens non perceperit petitionem principij et iam concessit propositiōem aliquam interrogatam ab opponente tunc debet vti duabꝫ cautelis dicit philosophus Prima est ꝙ post paralogismum factum debet se trāsuertere a paralogismo ad opponentem et dicere sibi ꝙ non bene arguit sed petit id quod est in principio. quia arguit ex his que sunt eadem cum conclusione. Secunda cautela est ꝙ respondens debet opponenti dicere ꝙ illam propositionem interrogatam nō concessit. vt vteretur ea arguendo tanquam quadam suppositiōe. sed solū vt ꝯtra eam disputaret probando ꝯtrariū illius. vt scꝫ daret sibi materiam arguendi. sicut solet fieri in disputationibꝫ.

Querit̃ Q̃uo docet soluere paralogismos fallẽ ꝯsequentis Sol'o. dicit ꝙ oĩes ꝯformiter debent solui negãdo cõsequentiã. Et rõ est. quia in paralogismis istius fallẽ semꝑ sunt due ꝯñe. vna bona. in qua scꝫ ex positiõe ãñtis infert̃ positio ꝯseq̃ntis. vel ex destructione ꝯñtis infert̃ destructio ãñtis. Et alia mala. in qua econtra ex positione ꝯñtis infertur positio ãñtis. vel ex destructione ãñtis infertur destructio ꝯñtis. queãdmodũ patꝫ de rõne mellissi qui sic arguebat. q̇cq̇d est factum habet ṗncipiũ. ergo qđ nõ est factũ nõ habet ṗncipiũ. putabat eñi melissus ꝙ sicut ad ãñs sequit̃ ꝯsequens. ita ex opposito ãñtis sequeret̃ oppositum ꝯñtis. quod falsum est. ꝛ ergo debet negari ꝯña in tali paralogismo. qꝛ nõ ꝯuertit̃ ꝯña que tñ putat̃ ꝯuerti.

Querit̃ Q̃uo pħus docet soluere paralogismos fallẽ ẜm nõ causam vt causam Sol'o. dr̃ ꝙ debent solui ꝯsiderãdo an ablato illo quod ponitur ꝓ causa in syllogismo adhuc sequitur falsa cõclusio. Et si sic. tunc respondens debet dicere ꝙ opponens assumit nõ causam pro causa. et ꝙ non concessit sibi illam propositionem quam ipse assumit quasi esset causa vel quasi sibi videretur causa false ꝯclusionis. sed solum vt per eam argueret ad propositum. quod non facit. et ita opponens videt̃ ignorans esse. qꝛ nõ vtit̃ ꝓpõnibꝫ ꝯcessis ad ꝓpositum

Querit̃ Quomodo docet philosophus soluere paralogismos fallacie ẜm plures interrogationes vt vnam Sol'o. dicit ꝙ respondens in principio quando interrogatio aliqua sibi proponitur ab opponẽte debet videre an illa interrogatio sit vna vel plures. quia si interrogatio est vna. tunc debet respondens dare solum vnã responsionẽ. et si plures tũc debet dare plures rñsiones. ꝛ nõ vnã tm̃

Querit̃ Quando ex responsione vna ad interrogationem plures fit vera redargutio. ꝛ quãdo non. Sol'o. sicut in equiuocis non fit vera deceptio quando respondetur simplici solutione ad orationem que est vera pro vtroqꝫ significato termini equiuoci vel ꝓ vtroqꝫ falsa. sed tunc solum quando pro vno significato est vera ꝛ pro alio falsa. Sic etiam quando datur vna responsio ad interrogationem plures que in vtroqꝫ sensu est vera vel in vtroqꝫ falsa nõ fit vera redargutio. licet forte apparenter. Sed tũc fit vera redargutio qñ datur vna responsio ad interrogatõem plures q̄ in vno sensu est vera ꝛ in alio' falsa. ꝛ ergo hoc est formidandũ dr̃ pħs. ꝛ ponit de hoc quatuor exempla.

¶ Quartum capitulum.

¶ In illis aũt qui deducũt ad idem frequenter dicere ꝛc̃.

¶ In hoc quarto capitulo docet pħus specialiter soluere palogismos ducentes ad metam nugationis. Et diuiditur in duas partes. In prima docet soluere illos paralogismos vbi nugatio ꝯtingit circa relatiuũ ꝛ suũ correlatiuũ. In secũda vbi ꝯtingit circa accñs ꝛ suũ subiectũ.

Querit᷑ Quõ soluendi sunt paralogismi qui ducũt ad metam nugationis ex parte relatiui ꝛ correlatiui Solo. soluitur per hoc ꝙ negat᷑ ista suppositio. scꝫ ꝙ relatiuũ ꝑ se positũ ꝛ positũ in orõne cũ suo correlatiuo idem ſcat. Et rõ est. qꝛ per se positũ dat intelligere suũ correlatiuũ. sed qñ ponit᷑ in orõne cũ correlatiuo tũc nõ dat amplius ipsum intelligere. qꝛ tũc correlatiuũ sibi additũ ipsum finit ꝛ dependentiaꝫ eius terminat. vt pꝫ de duplo ꝛ dimidio

Querit᷑ Quõ ostendit phs illam supponem esse falsam. Solutio. a sili. qꝛ decem vno minus dat intelligere decem. et nõ facere dat intelligere facere. ꝛ vl'r omnis negatio dat intelligere affirmationẽ. et tñ ille qui dt decẽ vno minus nõ ſcat decem sed nouem tm̃ et qui dicit non facere non dicit facere. et qui dicit nõ album non dt albuꝫ Ergo a simili relatiuum per se positum non ſcat suum correlatiuum. licꝫ det ipsum intelligere.

Querit᷑ Quõ soluũtur paralogismi qui ducũt ad nugationem ex parte accidentis ꝛ sui subiecti. Solo. soluũtur per hoc ꝙ negatur hec suppositio. scꝫ ꝙ accidentia per se sumpta ꝛ alteri ꝯiuncta idem significant. Et ratio est. quia accidentia per se sumpta dant intelligere sua subiecta. sed quando in oratione ponũtur cuꝫ suis subiectis. tũc subiecta in eis amplius non intelliguntur. Sicut patet de symo ꝛ naso de richo ꝛ crure

Querit᷑ Quõ ꝓbat phs ꝙ subiectũ nõ est de ſcatione accñtis Solo. qꝛ subiectũ nõ ſcatur ꝑ accñs in recto. sed solum in obliquo. sicut symus nõ ſcat nasum in recto sed nasi curuitatẽ

Ar Quãdo definitur symus tũc dicimus ꝙ est nasus curuus in recto. ergo hoc dictũ est falsum Solo. symus nõ significat nasum in recto. sed bene ꝯnotat ipsum in recto. Etiam talis predicatio non est essentialis sed solum denominatiua.

¶Capitulum quintum.

¶De soleocismis aũt ſm quid quideꝫ videntur accidere

¶In isto quinto caplo philosophus docet soluere paralogismos ducentes ad metam soleocismi.

Querit᷑ Quomodo debent solui illi paralogismi qui ducũt ad soleocismum Solo. debent solui per distinctionem cõgrui ab incõgruo ostendendo ꝙ dictio habet alium modum significandi in vno casu ꝙ̃ in alio. ꝛ etiam in vno genere ꝙ̃ in alio. Et de hoc ponit philosophus triplicia exẽpla Primo vbi rectus mutatur in obliquum. vt qd tu vere dicis esse hoc est aliquid. lapidem vere dicis esse. ergo lapidem vere est aliquid. Et soluitur ille paralogismus sic. quia termini non accipiũtur ibi similiter in premissis ꝛ in cõclusione. quia in conclusione lapidem sumit᷑

in accusatiuo. in maiore aũt sumit in noĩatiuo saltem virtualiter
¶ Secundo ponit exemplum vbi econtra obliquus mutatur in rectum vt tu scis hoc. hoc est lapis. ergo tu scis lapis. Et soluitur sic. quia in maiore hoc est accusatiui casus. et in cõclusione lapis est noĩatiui casu. ꝛ deberet etiam esse accusatiui casus.
¶ Tercio ponit exemplum vbi obliquus mutatur in obliquũ. vt cuius scientiam habes hoc scis. sed habes scientiam lapidis. ergo scis lapidis Et debet ille paralogismus sic solui. q꞉ in maiore hoc est accusatiui casus. ꝛ lapidis in ꝯclusione est genitiui casus. cum tamen etiam deberet esse accusatiui casus. deberet cũ sic ꝯcludi. ergo tu scis lapidem

Querit Quare phus docuit hic soluere paralogismos ducentes ad metam nugationis ꝛ solecismi spẽali solutione ab illis qui ducũt ad alias metas. Solo. quia in illis paralogismis nõ est aliqua falsitas rei sicut est in alijs. sed solum falsitas orationis. et ideo quia habent spẽalem falsitatẽ quã non habent alie mete. oportuit etiã spẽalem modũ soluendi tradere

Quartus tractatus.

¶ Oportet aũt intelligere quoniã omniũ orationũ alie ꝛc.

¶ In hoc quarto tractatu huius libri ostendit phs que orationes sint digne solutione ꝛ que non. Et diuiditur in duo capitula. In primo ostendit aliquas orationes esse faciles ꝛ aliquas difficiles in his que peccant in forma. In secũdo ostendit hoc idem in his que peccant in materia

Querit Quotuplices sunt oratões sophistice Solo duplices. q꞉ quedam sunt faciles ad soluendũ. alie vero difficiles. et capit hic oratio sophistica pro paralogismo seu sylło sophistico. et hoc oportet bene attendere in sequentibꝫ.

Querit Quõ ꝯparat phs membra istius diuisionis ad inuicem. Solo. dicit ꝙ in hoc ꝯueniũt ꝙ ſm eandem fallaciam fiunt quãꝙ orõnes faciles ꝛ difficiles. Et hoc probat phus dupliciter. primo in generali. secũdo in spẽali. In generali sic probat. quia eadem oratio videtur quãꝙ aliquibꝫ esse ſm fallaciam in dictiõe. alijs vero ſm fallaciam extra dictõem ꝓpter diuersas materias ad quas paralogismi eiusdem falle transferũtur ꝛ applicant. ergo ſm eandẽ fallaciam fiunt quãꝙ orones faciles ꝛ etiam difficiles

Querit Quõ probat phus hoc idem in spẽali Solo. in falla equiuocationis. q꞉ quedam equiuoca sunt quorum equiuocatio est omnibꝫ manifesta. Et ergo orationes que fiunt penes talia equiuoca sunt quasi ridiculose ꝛ valde faciles ad soluendum. Et hoc ostendit philosophus exemplariter. et ponit tria exempla Primum est. vt si dicatur

vir ferebatur gradatim sedens. illa oratio est multiplex. ⁊ faciliter soluitur quia vel gradatim venit a gradior. ⁊ sic est falsa. vel a gradu ⁊ sic est vera. ¶ Secũdum exemplum est. boreas est purus. ibi est equiuocatio. eo ꝙ purus potest esse idem ꝙ innocens vel non nocens. et sic oratio est falsa. q᷑ perdidit hoc est lesit pauperem. vel potest esse idem ꝙ depuratus. et sic est vera. q᷑ dissipat nubes. ¶ Terciũ exemplum est. vt si demonstratis duabus vaccis matre et filia queraẗ vtra boum pariet ante. illa oratio etiã est multiplex. quia ante potest dicere anterioritatem loci. ⁊ sic respondenduz est ꝙ neuter pariet ante sed posterius ambe per posteriorem partez corporis. vel potest dicere anterioritatem temporis. et sic respõdendum est ꝙ mater pariet ante. Et ita patet ꝙ iste orationes sunt faciles. Alie vero oratiões ꝭm equiuocationem sunt difficiles ita ꝙ etiam peritissimos vidẽtur latere. vt vtrum ens ⁊ vnum habeant plura significata aut vnum. de hoc enim peritissimi quandoqꝫ litigant ⁊ contendũt. Sic ergo pꝫ qũo in eadẽ fall'a scilꝫ eq̃uocatõis q̃dam sunt orõnes faciles. q̃dam vero difficiles.

¶ Secũdũ capitulum.

¶ Est aũt acris oratio que dubitare facit maxime

¶ In hoc caplo ꝯsequenter ostendit qũo inter orõnes peccantes in materia quedã sunt faciles. q̃dam ꝟo difficiles

Queriẗ Que est alia diuisio orõnum sophisticarum quam hic innuit phs Solo ista. ꝙ orõnũ sophisticaꝝ quedaz est acris. quedam vero acrior siue acerrima. Oratio acris diciẗ que facit dubitare qualiter sit soluenda. Et dicitur acris per similitudinem. quia sicut sapor acris mordet ⁊ pũgit gustum. ita oratio ista mordet ⁊ ꝯturbat intellectum. Sed orõ acrior dr̃ que magis facit dubitare q̃ꝫ p̃cedens.

Queriẗ Qũo subdiuidit phus mẽbra istius diuisionis. Solo dr̃ ꝙ quelibet llarum orõnum est duplex. q̃dã eĩm est peccans in materia. quedã vero in forma.

Queriẗ Que oratio vocatur acris. et que acerrima inter illas que peccant in materia. Solo philosophi. Illa vocatur acerrima inter illas que peccant in materia. que ex maxime probabilibus interimit maxime probabile. Sicut quando per syllogismum cõuersiuum ex contradictorio conclusionis prioris syllogismi ostensiui quod est probabile cum altera premissarum infertur oppositum contradictorium alterius premisse valde probabilis. In talibus eĩm respondens valde cruciatur et nescit quo se debeat vertere ad bene respondendum. Sed illa vocatur acris que ex premissis equaliter probabilibꝫ et tamen falsis infert cõclusionem improbabilem ⁊ falsam. quia tũc respondens scit ꝙ propter falsam conclusionem aliqua premissarum est interimenda. sed nescit tñ que earum debeat interimi an maior vel minor

Querit Que oratio dicitur acris. ⁊ que acrior vel acerrima inter illas que peccant in forma. Solo. illa oratio dicitur accerrima inter illas que peccant in forma. que dubitatiōem habet an sit syllogisata vel non. ⁊ vtrū debeat solui per interemptionem alicuius falsi vel per distinctionem. Sed illa vocatur acris de qua manifestum est ꝙ debeat solui per interemptionem vel per distinctionem. sed dubitatur tamen que premissarum debeat interimi vł distingui. an scilicet maior vel minor. vel etiam conclusio.

Querit Utrum sint etiam alique orationes peccantes in forma faciles ad soluendū Solo philosophi ꝙ sic. et ille sunt duplices. quia quedam sunt tales ꝙ sunt digne despici. Alie vero ꝓpter grauitatem suarum ꝓpositionum nō sunt digne despici

Querit Que oratio vocatur digna despici ⁊ que non. Solutio. illa est digna despici quando opponens vult probare aliquod falsum. et omittit illam propositiōem que est principalis causa talis falsi. Et quia tunc non ostenditur seu syllogisatur propositū. ideo syllogismus qui sic fit vocatur fatuus et est merito despiciendus. Sed illa oratio dicitur non digna despici quando opponens volens probare falsum assumit omnes propositiones que sunt cause talis falsitatis. sed omittit tamen illas per quas ille false propositiones essent explanande ⁊ probande. Nam quando sic facit opponens. tunc oratio sua hoc est paralogismus suus habilis est ⁊ non despiciendus. sed opponens tamē est increpandus. quia assumit premissas falsas vel improbabiles. et non probat eas vt debuisset

Querit Quot modis contingit opponere et soluere Solo tribus modis.. Primo enim contingit soluere solutione recta. Secundo solutione apparenti ad hominem. Et tercio neutro illorum modorum. sed solum ad tempus redimendum. Sic etiam contingit primo opponere oppositione recta. Secūdo ad hominem. Et tercio ad tempus.

Querit Quando solutio vel oppositio dicitur esse ad tempus Solo quando immiscetur aliquod extraneum et inutile quod indiget maiori tempore ꝙꝫ principale propositum vt sic redimatur ⁊ deducatur tempus

Quintus tractatus

¶ Ex quantis ergo et qualibus fiunt disputationibꝫ paralogismi et quomodo ostendemus falsum et que extra ⁊c.

Secūdi Elenchoꝝ

...ste quintus ꝛ vltimus tractatus huius libri habet duo capitula. Et in pmo phs nihil aliud facit ꝙ ponat epilogū ꝛ recapitulatōnem eo... que in hoc libro elenchoꝝ ꝛ etiā superius in libro topicoꝝ dicta sunt ... illo capitulo dimisso circa secūdū caplm in quo agit de modo inuen... artis noue logice que est de sillogismis.

...uerit Primo quō habet se ista ars que est de syllogismis ad alias artes. Solō qꝛ alie artes fuerūt prius a diuer... ...ngam successionem tpis inuente sed ista ars non sed est totaliter ab ...o. tradita. ꝛ ista est cōclusio quā pncipaliter intēdit phs ī hoc caplo.

Querit Quō ōndit phs ꝙ alie artes a diuersis p longam successionem sunt inuente. Solutō qꝛ in alijs artibꝫ priores phi aliqui tradiderūt ꝛ elaborauerūt ꝛ dederūt pncipia ꝛ posteriores illa sic elaborata accipientes illis aliquid adiunxerūt ꝛ auxerūt.

Querit Circa hoc quod illoꝝ est vtilius qđ tradiderūt priores vel qđ adiunxerūt posteriores. Solō ꝙ augmentuꝫ qđ addiderunt posteriores videtur esse vtilius licet principiū qđ priores tradiderunt sit maius imo fortasse oīm maximū.

☞ Querit quō ōnditur ꝙ augmentū sit vtilius. Solō quia p tale augmentū pncipiū qđ priores tradiderunt applicatū est ꝛ appropriatū vt esset arti ꝛ scientie aptū.

Querit Quō ōndit ꝙ pncipiū sit oīm maximū. Solutio ħ sic ostendit. qꝛ principiū est difficillimū. ergo est oīm maximū. Cōsequētia satis patet. Sed aās in effectu sic pbatur. qꝛ ꝙto aliqđ est maius in potestate tanto est minꝰ et difficilius. sed pncipiū est optimū in potestate ꝛ paruissimū in magnitudine. ergo sequit ꝙ sit difficillimū

Arḡ Principiū est facillimū. ḡ male dicit hic ꝙ est difficillimū. Aās pbatur quia statim cognoscitur cognitis terminis. Solutio licꝫ principiū sit facillimū in cognoscendo vt pbat argumentū tamen est difficillimū in inueniendo quia difficillime inuenit ꝛ hoc pter causam iam dictam. quia scꝫ est valde paruū in quantitate. Sꝫ principio habito facile est aliquid addere.

Querit Quare dicit phs ꝙ principium fortasse est oīm maximū Solutio Alberti hoc non dicit quasi esset dubiuꝫ sed quia ipm non est maximū in ꝙtitate licet sit maximū in virtute ꝛ potestate.

☞ Querit. quō ostendit phs ꝙ non est sic de ista arte sicut de alijs Solutio quia de ista arte nihil oīno a prioribus fuit inuentū ante Arestotelē. Nam ante Arestotelē quidā docebant bene cponere oratōnes rethoricas Alij docebant cponere orationes disputatiuas ꝛ syllogisticas et ita tradiderunt bene exempla ꝛ particularia quedam sine arte putantes se docere sed nemo tradidit veram artem hoc faciendi. Et hoc pbat phs a simili in mechanicis. Quia si aliquis diceret se velle tradere artem vt homines ambulantes per calceos non doleant pedes ꝛ non daret precepta

319

vniuersalia artis sutorie ad vnū finem tendentia sed solum daret quedā exempla particularia oīm modorum calciamentoꝝ ille perficeret bene ad vtilitatem non dolendi pedes sed artem non traderet. Et sic etiam anti qui ante Arestotelē fecerunt tradiderunt bene aliqua exempla particularia sed nemo ante eum artem tradidit.

Queritur Quid facit pħus in fine huius textus. Solutio qꝛ ipse solus totam istam artem que est de syllogismis tradidit vt patuit ꝛ non habuit alicuius adiutoriū ideo ab auditoribꝫ petit de omissis indultionem ꝛ veniam ꝛ de inuentis multas grates.

¶ Reparationes ꝑ questiones ac dubia ꝑiocundaqꝫ ꝛ lenia argumenta omnē textū libroꝝ veteris ꝛ noue logice Arestotelis ſm viam et expositōnē famosissimi pħi ac theologi dñi Alberti doctoris magni breuissime resoluentes ad vtilitatē oīm scolariū et bacalaurioꝝ bursam laurentij Colonie frequentantiū ꝑ venerabilē virum Arnoldū de Tungeri artiū magistrū ꝛ sacre theologie bacalauriū formatū in eadeꝫ bursa laurentij actu regentem sūmo studio elaborate Per aliosqꝫ sacre theologie ꝓfessores licentiatos ac bacalaurios ꝛ artiū magistros eiusdem burse regentes reuise. Tandemqꝫ per honestum virum Henricum quentel ciuem Coloniensem emendatissime characterisate feliciter finē habent De quo sit benedictus qui super oīa regnat trinus ꝛ vnus. Anno salutis. M.cccc.xcvi. die vero quinta mensis Julij.

Modi syllogismi hypothetici sunt 6.

1. Primus est, qui ab antecedentibus sive (ut recentiores) a positione antecedentis. ut. Si homo est, animal est. Atqui homo est. Animal igitur est.

2. Secundus, qui a consequentibus. vel (ut recentiores) a destructione antecedentis [illegible]. ut. Si homo est, animal est. Non est autem animal. Igitur homo non est.

3. Tertius est qui a repugnantibus sive contrariis dicitur. Non simul dies est et nox est. Atqui dies est. nox igitur non est. Aut. Non simul sanus est et aeger est. Atqui sanus est. non est igitur aeger.

4. Quartus, [illegible], qui in disiunctivis consistit syllogismorum. ut Aut dies est aut nox est. Atqui dies est non est igitur nox. ut Aut vivit aut mortuus est. non vivit autem, igitur mortuus est.

5. Quintus. Aut vivit aut mortuus est. non vivit autem. Atqui dies est non est igitur nox. ut Non et dies est et nox est.

6. Sextus. Non et dies est et nox est. Sed dies non est. igitur nox est.

Auctoritates [illegible]

1 Quod non est non venit sciri, nihil sciret 4 Metaphysicae. Dicit [illegible] ra positione, nihil quod sciret verum, illo non improbabile quod est [illegible] dictio [illegible]. [illegible] non

2 Unius rei est solum una forma. Dicit forma [illegible] est [illegible] non accidentalis.

3 Omnes homines scire desiderant. 1 Metaphysicae. Dicit est triplex desiderium scilicet naturale et animale sive deliberativum, licet [illegible] non tamen desiderio omnes appetunt scire desiderio naturali animali et deliberativo

4 Duodecim sunt opera sapientis. 1 Metaphysicae. [illegible] quod ponuntur [illegible] [illegible]. Mathematicae vero solum illa quae sunt [illegible] ad alteram in [illegible] sapientiae in ordine

5 Demonstrator procedit ex datis a vulgo. 8 Thopicorum. Dicit quod procedit [illegible] et [illegible] causa

6 Unius rei est solum unus finis. Dicit principalis [illegible] principales et [illegible] obstante possunt esse plures [illegible] [illegible] non [illegible] principaliter [illegible]

7 De non ente non est scientia. Dicit non est [illegible] [illegible] quod [illegible] de habitu

8 [illegible] Metaphysicae habitus et [illegible] est una et eadem scientia et privatione [illegible]

confesso Becht
Jus De recht

Meianus quit oik

ANNO DOMINI
MILLESIMO
7o 8

Bandenus

Ro.

Jo bons deg nd est deg
quid quid gerit penna
omnes hec pro penna

Omnes Johannis de depaz grata p media

[redacted] ano dom 1701
maria

habet aliquam
consultatam

TECUM MARIA

Jesus Maria

1701
1708

